

Kig Begu Pasad

The Bible in Central Subanen

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Mateo	4
Marcos.....	47
Lucas	75
Juan.....	118
Pinggulaula.....	147
Roma	184
1 Corinto	201
2 Corinto	218
Galacia.....	229
Efeso	236
Filipos	242
Colosas.....	247
1 Tesalonica	252
2 Tesalonica	256
1 Timoteo	258
2 Timoteo.....	263
Tito.....	267
Filemon	270
Hebreo	272
Santiago	285
1 Pedro	290
2 Pedro	296
1 Juan.....	299
2 Juan.....	304
3 Juan.....	305
Judas	306
Biwasan.....	308

Mateo

Mendadi kig libru kini, iin su Gempia Petenday sinulat ni Mateo mekatag dini Isukristu, su Meglegawen di tiba'an getaw. Miukit dini su pinggulaula ni Isus kampu' nu piktu'unen saananen mekpungun di nga kilawan megbenwa dinig dibabaw lumbang kini.

Mendadi kini si Isus, migigetaw getaw Judea. Sala ngalan nu getaw Judea, sug bansa Israel. Ki getaw Judea kini, ilani pigwekilan di Misulat Palinta nu Megbebaya' dengantu, su timpu pa ni Moises, getaw pimuunan nu Megbebaya'. Naa pisuun pedaan ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' pu' sa' maiben, duuni metua' Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. Kiin, pedetengen nu getaw Judea mengasal menumpat. Mendadi bena' mitua' si Isus, tinalu'en pu' minateng na su Keglekaunutan nu Megbebaya'. Dagid ki ngag belian nu getaw Judea muka' su mikpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', pimalaw nilan si Isus, kana' daw iin su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. Muka' misigi ilan dini Isus. Kaas ki pikumpulan piningalan dun nga Pariseo muka' Saduseo, pia ilani mikpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', mibaal ilan kuntra ni Isus. Ma'antu dadema su ngag belian nu getaw Judea muka' su nga kaunutan nilan. Pu' laung nilan, piksudi'an ni Isus su Megbebaya' sa' inangkenen su gelal Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan muka' Bata' nu Megbebaya'. Tiga'wan, tinipu nu nga getaw Judea si Isus, pipatay nilan tu nga getaw Roma, su miguit tug benwa nilan di timpu kia. Dagid su kangken ni Isus pu' iin su pidateng Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, mitakesi'an pu' metuud, pu' di ketelu endawen genat matay, mitubu' puli' si Isus.

Mendadi gembageli pantagen dini Gempia Petenday kini, ki ginukit ni Isus mekatag di Keglekaunutan nu Megbebaya'. Kig beknanen, su telipuunay nu Keglekaunutan nu Megbebaya', iin su ketua' ni Isus sa' migigetaw maa' nug betad kilawan. Pu' iin tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.

Melaun titulu'an muka' pigwali ni Isus mekatag di kesakup nu getaw tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. Sug duma, mibatang di Kapitulu 5 sampay Kapitulu 7 (piningalan dun su Pigwali ni Isus tug Bentud). Sug duma pelum, ditu Kapitulu 18. Miukit dadema dinig libru kini ki gempia pegbetaden nu nga suminakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', sampay su mbiananen sa' sungu melengkebig benwa. Su nga sambingay ni Isus mekatag di Keglekaunutanen sampay su ketulin dun, mibatang di Kapitulu 13. Dayun di Kapitulu 24 bu' 25, duuni piktu'un ni Isus mekatag di mpenggulaula sa' Meglekaunutan na tu'u su Megbebaya' ditug binaya' gebii bu' gendaw.

Mendadi kini si Isus, tinalu'en pu' pia ta' bensaay dun su getaw, mesu'at sumalig diniin adun megawen di sala'en, kana' laak sug bansa ni Isus, su nga getaw Judea. Gempantek dini Gempia Petenday kini sinulat ni Mateo, iini minatay dun si Isus, pu' adun genti'anen su sala' nu tiba'an getaw tu nga kelaun bansa dig dibabaw lumbang.

Su Gesalan ni Isukristu

(Lucas 3:23-38)

1 Naa mendadi kini si Isukristu, kinii gesalanan. Sala tawan ginepu'ay ni Isukristu, iin si David, sa-pu' pa dema ni Abraham dengantu.

² Naa mendadi, kinii gesalan ni Isukristu genat dini Abraham sampay dini Adi' David. Si Abraham, kali' pegbata', iinig bata'en, si Isaac. Si Isaac, iinig bata'en, si Jacob. Si Jacob, iinig bata'en, si Juda sampay su nga pateden. ³ Si Juda, iinig bata'en, si Fares muka' si Sara. (Iini gina' nilan, si Tamar.) Si Fares, iinig bata'en, si Esrom. Si Esrom, iinig bata'en, si Aram. ⁴ Si Aram, iinig bata'en, si Aminadab. Si Aminadab, iinig bata'en, si Naason. Si Naason, iinig bata'en, si Salmon. ⁵ Si

Salmon, iinig bata'en, si Boos. (Iini gina' ni Boos, si Rahab.) Si Boos, iinig bata'en, si Obed. (Iini gina' ni Obed, si Ruth.) Si Obed, iinig bata'en, si Isai. ⁶ Mendadi si Isai, iin pelumig bata'en, si Adi' David.

Naa kini pelumi gesalan ni Isukristu genat dini David sampay di kenguit tug bansa Israel ditug benwa Babilonia. Mendadi, kali' pegbata' si David, iin pelum si Salomon. (Iini gina'en, su sawa sia ni Urias dengantu.) ⁷ Si Salomon, iinig bata'en, si Roboam. Si Roboam, iinig bata'en, si Abias. Si Abias, iinig bata'en, si Asa. ⁸ Si Asa, iinig bata'en, si Josafat. Si Josafat, iinig bata'en, si Joram. Si Joram, iinig bata'en, si Usias. ⁹ Si Usias, iinig bata'en, si Jotam. Si Jotam, iinig bata'en, si Acas. Si Acas, iinig bata'en, si Ezequias. ¹⁰ Si Ezequias, iinig bata'en, si Manases. Si Manases, iinig bata'en, si

Amon. Si Amon, iinig bata'en, si Josias. ¹¹ Si Josias, iinig bata'en, si Jeconias sampay su nga pateden, mitaang su kegigetaw nilan tu kenguit tug bansa Israel ditug Babilonia.

¹² Naa kini pelumi gesalan ni Isukristu genat tu kenguit tu getaw Israel ditug Babilonia sampay di kegigetaw na ni Isukristu. Mendadi si Jeconias kia, kali' pegbata', iinig bata'en, si Salatiel. Si Salatiel, iinig bata'en, si Sorobabel. ¹³ Si Sorobabel, iinig bata'en, si Abiud. Si Abiud, iinig bata'en, si Eliaquim. Si Eliaquim, iinig bata'en, si Asor. ¹⁴ Si Asor, iinig bata'en, si Sadoc. Si Sadoc, iinig bata'en, si Aquim. Si Aquim, iinig bata'en, si Eliud. ¹⁵ Si Eliud, iinig bata'en, si Eleasar. Si Eleasar, iinig bata'en, si Matan. Si Matan, iinig bata'en, si Jacob. ¹⁶ Si Jacob, kali' pegbata', iin pelum si Jose, su minginsawa dini Maria. Mendadi, kali' pelum pegbata' si Maria, kini na tu'u si Isus, ki gilal Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.

¹⁷ Kaas genat ditu ni Abraham, bena' sepulu' bu' paat sumpat, dekag pa migigetaw si David. Dayun genat ditu ni David sampay tu kenguit tu nga getaw Israel ditug Babilonia, sepulu' bu' paat sumpat pa pagid. Genat itu, bena' sepulu' bu' paat sumpat na pelum, iin na tu'u su kegigetaw ni Isukristu, ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.

Su Kegigetaw ni Isukristu

(Lucas 2:1-7)

¹⁸ Naa kini si Isukristu, kiniig bian nu kegigetawen. Ki mbaal gina'en si Maria, mimbeng diniin ki sala tawan si Jose. Laak dagid su nda' pa pegawid duayan si Jose muka' si Maria, misima' ni Maria pu' masi' pelepuunan na, saba' laak nug Balakat nu Megbebaya'. ¹⁹ Naa kini si Jose, mekesuun getaw, kaas delendemanen, subay butasenen sug bembengen dini Maria. Laak pegbuninen tug launan getaw, adun ndi'en mpengumpiian si Maria. ²⁰ Dagid sinegay megdelendem pa si Jose, duun masi'i sesugu'en nu Kaunutan Megbebaya' getaw langit mitua' diniin di teginepenen, kali' pektalu' diniin, "Jose, sapu'a ni David, ndi'a mekalangalang menginsawa dini Maria. Pu' kig bedesenen kiin, mikpuun tug Balakat nu Megbebaya'. ²¹ Naa megbata' tu'u si Maria, iinig bata'en, laki. Iini baal niu ngalanan, si Isus, pu' iini meglegawen tu piglegetawanen di nga sala' nilan."

²² Kaas mipenggulaulaig launanen kini, pu' adun menuud su pisulat nu Kaunutan Megbebaya' tu pimuunanen dengantu ditu Misulat Talu'en, laung, ²³ "Mendadi, duunig delaga megbedes, dayun megbata', bata'laki. Iini baalen ngalanan, si Immanuel" (ma'ananen, "Kini su Megbebaya', suminalabuuk na dinita").

²⁴ Naa si Jose, bena' mitanud genat mekteginep, delendemanen diunenen da penginsuaay si Maria, maa'

dadema nu tinitulu' diniin nu sesugu'en nu Kaunutan Megbebaya'. Sa' ma'nia, mikpungun ilan, ²⁵ laak tebia', nda' pa siben ubayay ni Jose si Maria, sampay da dun migbata'. Bena' migbata' tu'u si Maria, iin dayuni binnaan ni Jose ngalan nu megbata' kia, si Isus.

Nga Miguliug genat tu Dapit Silangan

2 Ma'antu, migigetaw si Isus ditug lunsud Betlehem, sakup prubinsya Judea, timpu ni Adi' Herodes. Naa tubus nitu, nda' maiben, duuni mitua' ditu Jerusalem nga mengumitun, genat ilan tu dapit silangan. ² Mendadi bena' minateng su mengumitun kia, sinaak nilan tu nga getaw dia, "Ki megbata' migigetaw dini, gasalen meglegadi' tu nga getaw Judea, adin ma dun? Pu' duuni minita' namiig bitun misebang ditu silangan, iini tu'us di kegigetawen. Kaas mipanaw ami dini, adun mengamuyu' ami lumu'ud diniin."

³ Naa kini si Adi' Herodes, bena' midengegen su tinalu' nu nga mengumitun, milibuleng pati'. Sampay sug launan getaw dia Jerusalem, milibuleng ilan dun dadema. ⁴ Sa' ma'nia, pipungun ni Herodes su kelaun kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Bena' misabi ilan, sinaak ni Herodes dinilan, "Naa mekatag di Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, alanduni sinulat ditu Talu' nu Megbebaya', adin daw pegigetaw?"

⁵ Kali' ilan sembag, "Diag lunsud Betlehem, sakup dadema prubinsya Judea kini, pu' iini sinulat nu pimuunan nu Megbebaya' dengantu ditu Misulat Talu'en, laung,

⁶ 'Ya'a Betlehem, sakupa Judea, ya'ai tampusan metaas di ngag lunsud di Judea. Pu' megenat pa dini'a ki kaunutan, iini meguit tu piglegetawan ku, sug bansa Israel!"

⁷ Naa sa' ma'nia, kini si Herodes, pitawagen pelum su nga miguliug kia genat tu dapit silangan, laak pigbuninen, sinaaken dayun dinilan su gebii nu kesebang nug bitun kia. ⁸ Bena' pisuun nilan diniin, sinugu'en ilan dayun mundas ditug Betlehem, kali' pektitulu' dinilan, "Naa, panaw namu, penengaw niu gupia ki megbata' kiin! Dayun sa' mbaangan na niu, pesuun niu dinaan, adun mekeditu dau dema mengamuyu' diniin."

⁹⁻¹⁰ Mipanaw dayuni nga mengumitun kia. Bena' dia nailan dalan, masi' minita' nilan puli' kig bitun kia, su gandang minita' nilan ditu silangan. Sa' minita' nilan, aba, pinleliag ilan dun pati'! Muka' ibayan ilan nug bitun kia sampay midepet nilan sug balay pigigetawan nu megbata' kia, dia dayun tuminlen sug bitun.

¹¹ Sumiled ilan diag balay, minita' nilan dayun tu'u ki megbata' kia, sampay su gina'en si Maria. Minginlu'ud

ilan dayun, tuminamuy ilan diniin. Muka' pinuka'an nilani nga giwit nilan ngag bulawan, pelinan, muka' mira, iini seginis pagemut, bigay nilan dayun dia gembata' kia.

¹² Tubus itu, minuli' tug benwa nilan su nga mengumitun. Laak lain dalanig bianan nilan, pu' pigad dinilan nu Megbebaya' pibian di teginepen, subay ndi' daw mpuli' mian ditu ni Herodes su nga mengumitun kia.

Su Kelaguy ni nga Isus tug Benwa Ehipto

¹³ Mendadi bena' su kepalus nu nga mengumitun, si Jose kiin, duun pelumi sesugu'en nu Kaunutan Megbebaya' getaw langit mitua' diniin, pibian da gusay di teginepen. Kali' pektalu' su getaw langit, "Duunig delendeman ni Herodes, ki gembata' kiin, penengaunen, pu' petainen. Naa pegbuata, uit mu su gembata' dakus su gina'en, laguy amu tug benwa Ehipto. Ditu amu dayun pegbenwa, sampay di gendaw telu'en ku pa dini'a."

¹⁴ Bena' mideksu' mektalu' su getaw langit, migbuat dayun si Jose, iwiten tu'u su gembata' dakus su gina'en, mingelem ilan mpanaw, pangay ilan tug benwa Ehipto. ¹⁵ Naa bena' minibeniben, minateng ilan ditug Ehipto, muka' ditu ilan migbenwa sampay minatay si Herodes. Kaas mipenggulaulaig launanen kia, pu' adun menuud su pisulat nu Kaunutan Megbebaya' tu pimuunanen dengantu ditu Misulat Talu'en, laung, "Sinugu'u sug Bata'u megawa' tug benwa Ehipto."

Su Kematay tu nga Gembata'

¹⁶ Naa mendadi kini si Herodes, bena' misuunanen pu' masi' pigekalan nu nga miguliug kia genat tu dapit silangan, mitutung gupia gangit si Herodes. Kali' pegleketau, mikpalinta dayun pemetain ki kelaun gembata' diag Betlehem sampay ditug lumibut benwa, sa' gembata' laki dua' tauni gidaden, kampu' nu nga sumilung dun. Iini piglekwinta ni Herodes tu gidad nu gembata' kiin mpeduma sia matay, su gendaw nu ke-sebang nug bitun kia pisuun diniin nu nga miguliug kia.

¹⁷ Ma'antu, minuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Jeremias, laungen,

¹⁸ "Duuni tingeg ditug lunsud Rama, miktenlis saba' meliget kelegenay. Pu' si Raquel, pingeduyanen su ngag bata'en. Nda'iduni mekengamu' dun, pu' su ngag bata'en, nda' na."

Su Kauli' ni nga Isus genat tug Ehipto

¹⁹ Naa sa' minibeniben, minatay si Herodes. Mendadi bena' nda' na si Herodes, duun pelumi sesugu'en nu Kaunutan Megbebaya' getaw langit mitua' dini Jose di-

tu pa benwa Ehipto, pibian da puli' di teginepen.

²⁰ Kali' pektalu' su getaw langit, "Naa, pegbuata, uit mu kig bata' kiin dakus su gina'en, uli' namu ditug benwa nu nga getaw Israel. Pu' su mekpatay sia dig bata' kia, minatay na." ²¹ Ma'antu, bena' migendaw, migbuat dayun si Jose, iwiten puli' tu'u su gembata' dakus su gina'en ditug benwa nu nga getaw Israel.

²² Laak pisuun dini Jose pu' iini misukli dini Herodes meglegadi' ditu Judea, si Arquelao, bata' da gusay ni Herodes. Kali' medengeg ni Jose, mindek iin mpuli' ditu Judea. Laak tinitulu'an puli' nu sesugu'en nu Kaunutan genat tug langit, pibian da gusay di teginepen, kaas minundas ilan tu prubinsya Galilea, ²³ dia ilan dayun migbenwa lunsud piningalan dun Nazaret. Ma'antu, minuud pa padun su tinalu' dengantu nu nga pimuunan nu Megbebaya', "Iini paingalan diniin, Getaw Nazaret."

Su Kektitulu' ni Juan su Memunag Tubig

(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28)

3 Naa bena' santa' taun, duuni getaw mitua' diag limawa' tu prubinsya Judea, ngalanen si Juan, piningalan dun nu nga getaw su Memunag Tubig. Kini si Juan, miktitulu' tu nga getaw, ² kali' pektalu', "Peksikesuun amu, pu' ki Keglekaunutan nu Megbebaya', sungu na mektelipuun!" ³ Si Juan kia, iini kenuud nu sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Isaias, laungen, "Duuni getaw mektawag diag limawa', laungen, 'Pengendamay niu sug bianan nu Kaunutan Megbebaya', pelegdeng niu kig dalanen!'" †

⁴ Naa kini si Juan, penepetenen ki ginabel bembul petubu'en paingalan dun kamelyu. Sug bakesen, panit dadema petubu'en. Ki gaanen, gapan muka' teneb.

⁵ Mendadi, kali' pektitulu' si Juan, melaun getaw minangay mekineeg diniin, sakup ilan di Jerusalem dakus tu tibuuk prubinsya Judea sampay tu tibuuk benwa mesempel di tubig Jordan. ⁶ Pigukit nilan su nga sala' nilan, muka' mikpebunag ilan dayun dini Juan tubig ditug lawas Jordan.

⁷ Laak melaun duma getaw minangay mekpebunag dini Juan tubig, sakup ilan nu pikumpulan nu getaw Judea piningalan dun nga Pariseo muka' nga Saduseo. Mendadi kini si Juan, sa' minita'en ilan, miktalu' dinilan, "Paa, yamu pa di nga mamak! Ta' taway duni mikpegad diniu, adun sia peleguyan niu ki ginukuman nu Megbebaya' sungu mateng?" ⁸ Subay menggulaula amu gempia, ki mbantang di nga getaw miksikesuun, damikian duni gayu megbunga melengas. ⁹ Muka' ndi' amu pektalu' dig dialem ginaa niu pu' mipemilang namu nu Megbebaya' mekesuun puun di kesapu' niu di-

† Sa'itada, pengendamay nu getaw su ginaa nilan tu kenemba' nilan tu Kaunutan Megbebaya'.

ni Abraham. Pu' taman talu'u diniu, pia ki ngag batu dinig lupa' kini, mesu'at dadema beluyay nu Megbebaya' nga sapu' ni Abraham! ¹⁰ Dagit nandaw, minuya' na sug wasay, dia na tu'u puun nu gayu. Kaas adini gayu ndi' megbunga gempia, penega'en nu Megbebaya', dayun piglakay tu gapuy.

¹¹ "Mendadi naan kini," laung padun ni Juan, "memunagu laak tubig diniu, tu'us tu keksikesuun niu. Dagit duuni sungu metua', mbinaya' pa dinaan, laak pia ma'antu, metaas pai ginuungen batul danaan. Pia su sepatusen, kana'u mbantang meguit dun diniin. Dagit iin, bunagenen diniu kig Balakat nu Megbebaya', muka' gapuy. ¹² Iin, minuya' na mekpalid di ginani. Sa' metubus mekpalid, pungunenen su trigo, tegu'enen dayun tug lulunen. Laak dagid su gepis muka' gebas, sensulanen tu gapuy ndi' na mpaleng."

Mikpebunag Tubig si Isus

(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

¹³ Naa mendadi kini si Isus, su saanan ni Juan memunag tubig tu nga getaw, mitua' na tu'u dia prubinsya Judea genat tu Galilea. Bena' minateng si Isus, minangay dini Juan dia tubig Jordan, mikpebunag diniin tubig. ¹⁴ Dagit belibadan sia ni Juan, laungen, "Baa, Sir, mauma dema mekpebunaga dinaan tubig, asa iin siaig bentanganen, ya'ai megbunag dinaan tubig!"

¹⁵ Kali' sembag si Isus, "Baa, petuyangen na. Pu' subay ma'ninii mbianan ta, adun gela'en ta petuuday su pimuun nu Megbebaya' dinita." Naa sa' ma'nia, miliag na si Juan.

¹⁶ Lemen laak mitubus bunagay tubig si Isus, guminawen dayun dia tubig. Minita'en dayun mipuka' masi' sug langit, muka' sug Balakat nu Megbebaya', luminusad, miglanguban di ma'niin palas limuun, minapun dayun dini Isus. ¹⁷ Duun dayuni miktalu' ditug langit, laungen, "Kini na tu'u sug Bata'u, ki petailen ku, leliagenu gupia diniin."

Pingindanan nu Palin si Isus

(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

4 Naa nda' maiben, kini si Isus, inabay nug Balakat nu Megbebaya' tug limawa', adun pingindanan nu Palin. ² Bena' ditug limawa' si Isus, mikpuasa paat pulu' gebii, nda' siben aan, dayun migutem gupia.

³ Mendadi ki Palin kini, mikpesempel dini Isus, miktalu' diniin, "Mendadi, ya'aig Bata' nu Megbebaya', daw. Naa sa' pinenggi' metuud, naa ki ngag batu kinu', pebaluy mu daw nga pan."

⁴ Dagit sumimbag si Isus, laungen, "Paa, duuni sinulat ditug Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, 'Kana' gaan laaki ketubu'an nu kilawan. Iini mekpetubu' tantu di getaw, su kelaun telu'en nu Megbebaya'."

⁵ Naa sa' ma'antu, iwit na pelum nu Palin si Isus tu Jerusalem, sug lunsud pimili' nu Megbebaya', pi'inden gen dayun ditug tampusan ditaas nug Balay Pengedapan tu Megbebaya'. ⁶ Miktalu' dayun su Palin diniin, "Sa' metuud pu' ya'a tu'uig Bata' nu Megbebaya', naa sampaka diag lupa'. Pu' duuni misulat ditug Talu' nu Megbebaya', laung,

'Sugu'en nu Megbebaya' su nga sesugu'enen getaw langit megingat dini'a.

Sipupuun ka nilan, adun ndi'a meseknun dig batu."

⁷ Dagit sumimbag si Isus, laungen, "Duun pagidi misulat, 'Su Kaunutan mu Megbebaya', ndi' mu pingindanay mekatag di tinalu'en."

⁸ Mendadi, iwit na pelum nu Palin si Isus di metaas gupia bentud, pinita'en dayun diniin su kelaunan nasud muka' peglegedi'an dinig dibabaw lumbang, sampay su kelengasen. ⁹ Miktalu' dayun su Palin, "Naa kig launanen kiin, gela'en ku begay dini'a, sa' menginluluda di gedapan ku, mengamuyu' dinaan."

¹⁰ Dagit sumimbag si Isus, laungen, "Paa, pegawa'a diin, Satanas! Pu' duun pa pagidi misulat, 'Su Kaunutan mu Megbebaya' laaki penlu'udan mu, nda'ig lain temuyen mu."

¹¹ Sa' mideksu' mektalu' si Isus, bilengan dayun nu Palin. Duun dayuni nga sesugu'enen nu Megbebaya' getaw langit mitua', pigebangan nilan si Isus.

Mikpuun Mektitulu' si Isus tu Prubinsya Galilea

(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

¹² Naa pisuunan si Isus pu' si Juan kiin, masi' pinirisu. Mendadi bena' misuunanen, migawa' si Isus dia, mipuli' ditug prubinsya Galilea. ¹³ Nda' na pegbenwa ditug lunsud Nazaret, ditug pelum minuli' Capernaum, lunsud dia geksid Linaw Galilea, sakup benwa ni Zabulon muka' ni Neftali dengantu. ¹⁴ Dia minuli' si Isus, adun menuud su sinulat dengantu ditug Misulat Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Isaias, laungen,

¹⁵ "Aa naa, ki nga sakup kiin nug benwa ni Zabulon muka' ni Neftali,

ditug mesempel dagat, ditug dipag Jordan, ditug Galilea, benwa dadema nu nga kana' getaw Judea!

¹⁶ Ilan kiin, migbenwa ilan di medelem, dagid minita' na nilan ki tiag, medelag gupia. Sakup ilan nug benwa nu kepatay, mileman ilan dun, dagid midelagan nailan nu tiag."

¹⁷ Mendadi bena' mikauli' si Isus dia Galilea, pikpuunanen na ki kektitulu'en. Kali' pektalu', "Peksikesuun amu, pu' ki Keglekaunutan nu Megbebaya', pikpuunan na!"

Pisakup ni Isusi Paat Tawan Meneliseda'

(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

¹⁸ Naa duuni gendaw, mikpanaw si Isus dia geksid Linaw Galilea. Sinegayen mpanaw, duunig dua' tawan meneliseda' mipegita'en, pekpenadap ilan diag linaw. Mekpated ilan, ngalan nilan si Simon sala ngalanen si Pedro muka' si Andres. ¹⁹ Mendadi sinabi ilan ni Isus, laungen, "Pegdunut amu dinaan. Kana' na seda'i peglaaman niu, pu' getaw na, adun sumakup ilan di-naan." ²⁰ Lemen laak midengeg nug dua' tawan kini su tinalu' ni Isus, bileng nilan dayun su sadap nilan, migdunut ilan tu'u dini Isus, suminakup nailan diniin.

²¹ Naa bena' minundas pa si Isus, duun pelumi mipegita'en dua' tawan mekpated dadema, si Santiago muka' si Juan, gama' nilan si Sebedeo. Dia ilan dua' sekayan nilan, ilan nu gama' nilan kia si Sebedeo, pengendamen nilan su pukut nilan. Inggat ilan dayun ni Isus sumakup diniin. ²² Sikna midengeg nilan, binilin nilan dayun su sekayan nilan sampay su gama' nilan, dayun ilan dua' megdunut dini Isus, suminakup nailan dema diniin.

Mikpetu'un muka' Migukit si Isus sampay Mineguli' tu nga Migladu

(Lucas 6:17-19)

²³ Naa mendadi si Isus, lineepen su tibuuk prubinsya Galilea kia, mikpetu'un dia nga simbaan nu getaw Judea muka' migukit di Gempia Petenday pu' pikpuunan na su Keglekaunutan nu Megbebaya'. Pineguli'anen pa pagid su nga migladu, pia alandunig leduunen atawaka kulang dig lawasen. ²⁴ Sa' ma'antu, misigwag sug dengeganen, sampay tu tibuuk benwa Siria, kaas iwit ditu niin su kelaun getaw misaitan. Adin su milegenan, pia alanduni puunanen, sa' leduun sa' silunu'an menulay, sa' binabuy sampay su pilung, pineguli'an ni Isus gela'. ²⁵ Kaas melaun gupia getaw duminunut diniin. Sug дума, getaw Galilea, sug du-ma, genat ilan tu Sepulu' Lunsudan muka' tu Jerusalem, dakus tug liwagan Judea, sampay tug dipag Jordan.

Su Pigwali ni Isus tug Bentud

5 Naa bena' minita' ni Isus su melaun gupia getaw mipungun dia, subay tumiwad iin dig bentud, dayun migingkid. Piglidungan dayun si Isus nu nga sakupen, ² dayun mikpuun mektitulu' tu nga getaw.

Su Tantu Keliag

(Lucas 6:20-23)

³ Mendadi kali' pektalu' si Isus,

"Naa, adin su engkenenen pu' duuni kulangen tu kekesuunen, liliag iin, pu' mikesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'!

⁴ "Adin su milegenan, liliag dadema, pu' pengemu'en nu Megbebaya'!

⁵ "Adin su mekpebaba' dig lawasen, liliag dadema, pu' pitenged diniin su tibuuk lumbang!

⁶ "Adin su megutem muka' kuaun di kekesuunen, liliag dadema, pu' pebesugen dun nu Megbebaya'!

⁷ "Adin su melilelaaten tug dumanen, liliag dadema, pu' lelaatan dadema nu Megbebaya'!

⁸ "Adin su mekesuun gupia dig delendemanen, liliag dadema, pu' maita'en pa su Megbebaya'!

⁹ "Adin su mekpeseksud tu samatawen, liliag dadema, pu' iini paingalan dun nu Megbebaya', bata'en!

¹⁰ "Adin su pelegetan saba' nu kekesuunen, liliag dadema, pu' mikesakup na tu Keglekaunutan nu Megbebaya'!"

¹¹ Laung padun ni Isus, "Naa sa' ma'antu, sa' tam-palakaan amu muka' pelegetan amu dakus duuni membaal mekatag diniu saba' nu kesakup niu dinaan, naa liliag amu. ¹² Kaas sa' ma'niai mbianan niu, pegleliag amu dun, pu' duun pai sugda diniu gembagel ditu gekbus langit. Pu' iini sama niu, su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, pu' ma'antu dademai kekepeleget dinilan nu getaw."

Saminggay mekatag di Masin muka' Sulu'

(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)

¹³ Kali' pektalu' si Isus, "Naa yamu, pitanggi'u amu tu masin nu tiba'an getaw. Laak ki masin, sa' meksite-bang, kenduta'en ma dun pekpepuli' tu kepaiten? Sa' kana' na gempait, nda' nai gatagen, bena' belengen, maindegan na laak nu getaw.

¹⁴ "Pitanggi'u damu dema tu sulu', medelagan dun su tiba'an getaw dig lumbang. Muka' kig lunsud pa pagid, sa' pinenggi' dig dibabaw bentud mbetang, medayag gupia nu getaw. ¹⁵ Mesama dadema di sulu'. Sa' tutudan, ndi' dayun ukluban bandi, segaga betangen dig dempa'an, adun medelaganen su tiba'an getaw dia seled nug balay. ¹⁶ Kaas yamu, ma'antu dadema. Subay mekesuun amu, damikian dun tuiag amu di gedapan nu getaw, adun maita' nilan ki penggulaulaan niu melengas, penalan nilan dayun su Gama' niu ditu gekbus langit."

Su Tantu Kegdunut tu Misulat Palinta nu Megbebaya'

¹⁷ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi, kana' iini delendemen niu pu' luminusadu dun dinig lumbang adun suklian ku su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag дума pimuunanen dengantu. Sinangkali' su Palinta, penuuden ku! ¹⁸ Pu' taman talu'u diniu, sampay megela' mbeleng su gekleb langit

bu' lupa', ki Palinta, ndi' mengkanan sektaang talu', subay megela' menuud. ¹⁹ Kagina ma'antu, pia su tampusan megaan pinalinta, adin su memilas dun muka' titulu'aneni samatawen memilas da dun dema, iini mbaal tampusan gembaba' sakup di Keglekaunutan nu Megbebaya'. Dagit adin dema su dumunut tu Palinta muka' mektitulu' di samatawen dumunut da dun dema, iini mbaal metaas sakup di Keglekaunutan nu Megbebaya'. ²⁰ Kaas taman talu'u diniu, ndi' amu mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', subay ki kekesuun niu, metuud pa di kekesuun nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' nu nga Pariseo."

Su Tantu Kekesuun: 1. Kana' Mangit

(Lucas 12:57-59)

²¹ Naa mendadi, miktitulu' si Isus, laungen, "Misuunan niu pu' dengantu, tinitulu' tu nga getaw su palinta, laung, 'Ndi'a pekpatay. Adin su mekpatay, ukuman.' ²² Laak dagid iin pa paduni talu'u diniu nandaw, adin su getaw mangit di samatawen, ukuman dadema. Adin su menampalaksa dig dumanen, dengaten ditu Pikumpungan nu Metaas Gukum nu getaw Judea. Adin su getaw mektalu' dig dumanen, 'Bengu'bengu'en ka,' mekangay tug linaw gapuy su mektalu' dun. ²³ Kaas saladua' diniu, sa' diaan ka gentudan gilak megilaka sia tu Megbebaya', dayun melabu' dig delendeman mu pu' duunig laatan ginaa nug duma mu dini'a, ²⁴ naa ndi' mu pa ilakay sug betang mu. Subay bilinen mu deli' dia mesempel di gentudan gilak, pu' laaway mu pa deli' sug duma mu kia adun megeksud amu, dekaga pa mpuli' megilak tu Megbebaya'."

²⁵ Laung ni Isus, "Sa' duuni dumangat dini'a, dedeli'ay mu pengamuyu'ay, selian niu dua' dia pa dalan pangay tu pengukuman. Pu' tekaw mbuus sa' mateng amu ditu pengukuman, pegwakila niin dayun tu kuis. Dayun pegwakila pelum tu pulis. Deksu'anen, pirisuun ka. ²⁶ Taman talu'u dini'a, ndi'a na mekegua' tu pirusuan, subay megela' mu pa sia biaday su sela'an mu, ndi' na engkanan, pia selaad siin."

Su Tantu Kekesuun: 2. Kana' Megdusa

²⁷ Pibundas gusay ni Isus su talu'en, "Mendadi, misuunan niu pu' duuni palinta ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, 'Ndi' a pegdusa.' ²⁸ Dagit duun pa paduni talu'u diniu nandaw, pia laak pegenlengan da nu getawig libun, sa' tebia' dialem ginaanen mayak dun, naa kiin, mikesala' dusa. ²⁹ Kaas saladua' diniu, sa' pegdaangan ka, ki mata mu dapit lintui mekesaba' dun, naa asak mui mata mu kiin, beleng mu dayun! Pu' melengas pa dini'a sa' salabuukig lisu mata mu, sabaya' su tibuuk lawas mu, lebu'en tug linaw gapuy. ³⁰ Muka' pagid sa' pegdaangan ka, ki kemet mu pelum

dapit lintui mekesaba' dun, naa putuk mui kemet mu kiin, beleng mu dayun! Pu' tumu' pa pungkula, sabaya' mekauli' tug linaw gapuy su tibuuk lawas mu. †

Su Tantu Kekesuun: 3. Su Senlangan, ndi' Megbeleng

(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

³¹ "Naa duun pagidi palinta, laung, 'Adin sug laki belengenon su sawanen, subay mekpebaal pa keligenan tu'us dun, begayen dayun ditu sawanen.' ³² Dagit iin pa paduni talu'u diniu nandaw, adin sug laki belengenon su sawanen, asa nda' penlelingay sug libun, dayun sa' duun pelumig lain laki menginsawa dun, naa kiin, mikesala' dusa sug libun, laak sug bekna sawaneni mikesaba' dun. Muka' padun sa' megbeleng su senlangan, adin dayunig lain laki menginsawa pelum dig libun kia, naa mikesala' dadema dusa.

Su Tantu Kekesuun: 4. Ndi' Sumapa

³³ "Naa misuunan niu pu' duun pagidi palinta tu getaw dengantu, laung, 'Ndi'a sumapa dig balus. Adin su pesaden mu tu Kaunutan Megbebaya', tumanay mu.' ³⁴ Dagit iin pa paduni talu'u diniu nandaw, sa' masad amu, ndi' amu sapa. Saladua' diniu, ndi'a daan sapa sembayan mu sug langit, pu' iini gingkudan nu Megbebaya'. ³⁵ Ndi'a dadema sapa, sembayan mu sug lumbang, pu' iinig bendayan nu Megbebaya'. Dakus su Jerusalem dadema, ndi'a dadema sapa sembayan mu, pu' iinig lunsud nu Tampusan Metaas Gadi', su Megbebaya'. ³⁶ Ndi'a daan sapa, pia sembayan mu su gumul mu. Pu' su kilawan, kana' iini megbaya' tu gumulen. Pu' pia su sebalu tug buuk mu, kana' ya'ai megbaya' di keputi'en. ³⁷ Kaas pengaku' na laak amu atawaka pegbelibad amu, daal daia. Pu' sa' sumapa amu, midunutan niu su mauya'an nu Palin.

Su Tantu Kekesuun: 5. Kana' Mesuli'

(Lucas 6:29-30)

³⁸ "Naa misuunan niu pa pagid pu' duuni palinta, laung, 'Sa' duuni getaw mekpebuta di samatawen, su mikpebuta, butaan dadema. Mesama di getaw meksepu' ngisi nu samatawen, sepu'an dadema ngisi.' ³⁹ Dagit iin pa paduni talu'u diniu nandaw, sa' pelaatan amu, ndi' amu sulis'. Kaas saladua' diniu, sa' pinenggi' depi'en ka di mulu' mu dapit lintu, pedapi' mu dun pa pagid su sedibaluy mulu' mu ditug duminapi' dini'a. ⁴⁰ Sa' duuni dumangat dini'a, iini peluaten dini'a ki suub mu, begay mu dun pa pagid su kamisita mu, peduma mu padun su suub mu. ⁴¹ Sa' duuni pebaba' dini'a nu getaw sala kilumitru, baba mu dua' kilu-

† Naa ki tinalu' ni Isus pu' esaken nu getaw su matanen atawaka putukenen su kemetan, piulugan dun ni Isus, subay ndi'en na puli' gemiten megbaal sala'en su matanen kia atawaka kemetan. Gitunganen, miawa' na diniin.

mitru. ⁴² Sa' duuni menengi dini'a, begayay mu. Sa' duuni medam dini'a, pedam mu.

Su Tantu Kekesuun: 6. Mekpetail di nga Kuntra

(Lucas 6:27-28, 32-36)

⁴³ "Naa misuunan niu pa pagid su pentelu'en dengantu, laung, 'Petail mu sug duma mu. Su kuntra mu, bentaay mu.' ⁴⁴ Laak kinii talu'u diniu nandaw, ki nga kuntra niu, petail da niu dema. Ki nga mekpeleget diniu, penenebiay niu mpianan. ⁴⁵ Pu' sa' ma'niai penggulaulaan niu, mengema'an amu tu Gama' niu ditu gekbus langit dig betad. Pu' daniin betad, pedelaganen gendaw su mekesuun getaw mesama di nga melaat getaw, begayanen dupi' su gempiaig betaden mesama da di nga melaatig betaden. ⁴⁶ Pu' sa' iin da laaki petailen niu su mekpetail diniu, bantang bamu sugdaan dun nu Megbebaya'? Pu' pia su nga melimbung mendawat buis, mekpetail dailan dema tu nga mekpetail dinilan! ⁴⁷ Muka' sa' iin laaki penemba'en niu su nga sambat niu, penalan bamu dun? Pia su kana' mekpetuud tu Megbebaya', ma'nia dademaig betad nilan! ⁴⁸ Yamu dagid, subay menggangeti kekesuun niu, maa' dadema nu Gama' niu ditu gekbus langit, mekesuun tantu."

Titulu'an mekatag di Kektamuy tu Megbebaya'

6 Mendadi, kali' pektalu' si Isus, "Pektalentenay niu ki kektamuy niu tu Megbebaya', adun ndi' niu pektemuyen su Megbebaya' dia laak gedapan nu melaun getaw, adun mekpaita'ita' laak di samataw niu. Pu' sa' ma'niai kektamuy niu diniin, nda'i sugda dun diniu nu Gama' niu ditu gekbus langit.

² "Kaas saladua' diniu, sa' meglegamuta tu nga pubri, ndi' mu pegangya' ki kegamut mu, maa' nu nga tautau mekesuun. Pu' dia ilan pegbegay gamut gedapan nu melaun getaw, dia simbaan muka' dia nga selengayan, adun penalan ilan nu getaw. Taman talu'u diniu, sa' penalan ilan nu getaw, daal daitui sugda dinilan. ³ Ya'a dagid, sa' meglegamuta tu pubri, ndi' mu pesuun di getaw, pia di putulpused mu. ⁴ Laak dagid pia egluden tu getaw ki kektamuy mu, mesuunan da nu Gama' mu, pu' su tiba'an mitebunan, maita'en. Iin dayuni sumugda dini'a."

Titulu'an mekatag di Kenenabi

(Lucas 11:2-4)

⁵ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi saladua' diniu, ndi' mu penunggilingay su kenenabi nu nga tautau mekesuun! Pu' megindeg ilan menenabi diag dialem simbaan atawaka dia nga selengayan, adun maita' ilan nu tiba'an getaw. Taman talu'u diniu, su sugda dinilan, migela' na nilan malap. ⁶ Ya'a dagid, sa' menenabia, angaya dia sugud mu, takep mu, diaan ka dayun pe-

nenabi tu Gama' mu, sala mu da. Pu' su Gama' mu, maita'en su kelaun mitebunan, kaas iin dademai sumugda dini'a di kenenabi mu.

⁷⁻⁸ "Muka' pagid ndi' niu penunggilingay ki kenenabi nu nga kana' mekpetuud tu Megbebaya', paibenen nilan gupia su kenenabi nilan, asa nda'iduni ma'ananen. Pu' laung nilan dun, duaten nug diwata su kenenabi nilan saba' maiben metubus. Laak dagid adin su kulang di sukat niu, daan na misuunan nu Gama' niu, pia nda' pa niu mpenenebiay.

⁹ "Mendadi," laung padun ni Isus, "kiniig bian nu kenenabi niu. Iini talu' niu,

'Uu Ama' nami tu gekbus langit,

Melengas pegbesaan ka nu nga getaw pu' ya'a su Megbebaya'.

¹⁰ Melengas pekpuunan na su Kaglekaunutan mu.

Su mauya'an mu, penuuden dinig dibabaw lumbang, maa' dadema nu penggulaulaan ditu gekbus langit.

¹¹ Begay mu dinami gendawgendaw ki gaan nami, sukal di ketubu' nami.

¹² Pedasun mu ami di nga sala' nami, maa' dadema nu kekpedasun nami tu nga mekesala' dinami.

¹³ Muka' ndi' mu buangay, mpenulay ami, gawen mu ami di Palin."

¹⁴ Diksu' ni Isus su talu'en, "Pu' sa' pedesunen niu su sala' nu nga samataw niu, pedesunen damu dema nu Gama' niu ditu gekbus langit. ¹⁵ Laak dagid sa' ndi' niu pedesunen su sala' nu nga samataw niu, ndi' dema pedesunen nu Gama' niu su sala' niu."

Titulu'an mekatag di Kekpuasa

¹⁶ Kali' pelum pektalu' si Isus, "Mendadi sa' mekpuasa amu, ndi' amu pegdemeng, maa' nu nga tautau mekesuun. Penlikusengen nilan su mulu' nilan, adun mailala nu nga getaw pu' mikpuasa ilan. Taman talu'u diniu, migela' na nilan malap su sugda dinilan.

¹⁷ Dagid yamu pelum, saladua' diniu sa' mekpuasaa, pengulamusa muka' penundaya, ¹⁸ adun ndi' mesuunan nu getaw pu' mikpuasaa, pu' misuunan da nu Gama' mu, su maita'en su kelaun mitebunan. Iin demai sumugda dini'a."

Su Gimu tu Gekbus Langit

(Lucas 12:33-34)

¹⁹ Kali' pektalu' si Isus, "Naa ki gimu dinig dibabaw lumbang, kana' iini pentegu'en niu, su melemu aanen guled atawaka gaangen, melemu dadema pegdaun nu getaw. ²⁰ Segaga iini tagu' niu, ki gimu ditu gekbus langit, ndi' mesu'at aanen guled atawaka gaang, sampay ndi' dadema mesu'at pegdaun. ²¹ Pu' adin mi-betang su gimu niu, ditu dademaig delendeman niu."

Ndi' Mpia Mayak di Ga'us Kinilawan

(Lucas 11:34-36)

²² Kali' pektalu' si Isus, "Naa su mata nu getaw, iini sulu' nug lawasen. Kaas saladua' diniu sa' gempiai mata mu, naa medelagan na su tibuuk lawas mu.

²³ Laak dagid sa' duuni mesait di mata mu, naa medeleman dademai tibuuk lawas mu. Su laung mu dun tiag mu, masi' medelem!" †

Subay Pesalig tu Megbebaya' su Sukat

(Lucas 16:13; 12:22-31)

²⁴ Laung ni Isus, "Naa su peneligan, ndi' mesu'at pegdanganan tindanay nug dua' tawan gegalén. Pu' sa' ma'antu, mesengayen sug bekna gegalénen, laak petailenen su kedua' gegalénen. Atawaka iini petuudenén sug bekna gegalénen, dagid teliudanan laak su kedua'en. Kaas su Megbebaya' muka' su ga'us, ndi' mesu'at pegdanganan pebegelay di ginaa niu.

²⁵ "Kaas talu'u diniu, ndi' niu libulengayi ketubu' niu, sa' ta' ma saani aanen niu muka' inumen niu, sa' ta'i kenapet niu. Pu' su ketubu' nu getaw, kana' ba gembageli pantagen sabaya' nu ka'aanen? Sug lawas nu getaw, kana' ba gembagel dademai pantagen, sabaya' nu kenapeten? ²⁶ Muka' pegbentayay niu pagid su nga manukmanuk. Su manukmanuk, ndi' memula, ndi' dadema meglegani, nda'idun dademai timuden nilan. Laak pia ma'antu, paanen da nu Gama' niu ditu gekbus langit su manukmanuk! Naa kana' ba labi pamu paanen, ki metaas paig laga' niu, sabaya' nu nga manukmanuk? ²⁷ Kedua'en, duun bai sala tawan diniu, megaganen petaasayi gumulen sendaw pebian di ke-libulengen dun?"

²⁸ Laung ni Isus, "Kiin pelum penepeten niu, alandun bai malap niu sa' melibuleng amu dun? Pegdelendem niu pagid sug bulak nu sigbet. Ndi' mengimbaal su sigbet, ndi' dadema megabel. ²⁹ Laak talu'u diniu, pia si Adi' Salomon, sa' migimakay gupia, nda'i salabuuk bulak sigbet, kana' melengas pa di kenapet ni Salomon kitu. ³⁰ Naa su sigbet, maita' nandaw, lema' mbaluy laak tagun. Laak pia ma'antu, begayan nu Megbebaya' pekayan su sigbet, sa'itada sug bulaken. Sa' ma'antu, kana' bamu labi na begayan nu Megbebaya' penepeten niu? Kaas mauma dema maika' da ki kesalig niu tu Megbebaya'?"

³¹ Diksu' ni Isus su talu'en, "Kaas ndi' amu melibuleng, dig dialem ginaa niu, 'Adin ta ma sukatay ki ka'aan ta? Muka' kainum ta? Muka' penepeten ta?"

³² (Pu' su nga kana' mekpetuud, gembagelig delendeman nilan dun.) Yamu pelum, misuunan na nu Gama' niu ditu gekbus langit su kelaun kulang di sukat niu.

† Su getaw gembagel dig delendemenen su gempia, pitanggi' ni Isus tu getaw gempiai matanen. Su getaw dedakan tu ga'us kinilawan, pitanggi'en tu getaw duuni mesait di matanen.

³³ Segaga iini pebagel niu dig delendeman niu, ki kesakup niu tu Kaglekaunutan nu Megbebaya', muka' ki kekesuun niu. Sa' ma'antu, su kelaun gininisan sukat, begay dadema nu Megbebaya' diniu. ³⁴ Kaas su kelegenay nda' pa niu mbianay, ndi' amu melibuleng dun. Pu' gendawgendaw duuni kelegenay nu getaw. Sukal pegdelendemen sa' mateng na tu'u."

Ndi' Mpia Pegdena'en su Samataw

(Lucas 6:37-38, 41-42)

7 Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi, ndi' niu pegdena'ay su nga samataw niu, adun ndi' amu ukumen nu Megbebaya'. ² Pu' su kegdena' niu dig duma niu, iin dademai kengkum diniu nu Megbebaya', muka' adini tepengan niu dig begay niu, iin dademai tepengan nu Megbebaya' tug begayen pelum diniu. ³ Naa sa' ma'nia, mauma dema saladua' diniu, maita' mu ki maika' puling di mata nug duma mu, laak ya'a, nda' mu metukaway pu' duun dademai puling mu, gembagel? ⁴ Muka' pagid mauma dema telu'en mu pelum tug duma mu, 'Uy, ua'en ku pa deli' ki puling mu kiin, asa ya'a dema, mipulinga dadema gembagel puling? ⁵ Baa, ya'a kiin, tautau mekesuun ka! Kaas un-aay mu ua'ay ki gembagel puling di mata mu kiin, adun mpalas mu su maika' puling nug duma mu, adun mawa' mu."

⁶ Laung pagid ni Isus, "Ki nga gitu', ndi' niu paan dun su ginilak ditu Megbebaya', pu' mbuus lumingay diniu gitu' kia, penupasen amu nilan. Mesama da ki ngag babuy, ndi' niu piglakay dyamanti, pu' ndi' nilan aanen, laak maindegan nilan."

Adin su Kulang nu Sakup nu Megbebaya', subay Penenebiin diniin

(Lucas 11:9-13)

⁷ Laung ni Isus, "Mendadi penamal amu menenabi tu Megbebaya', begayan amu iniin. Penamal amu menengaw, pu' mekebaang amu. Peksabi amu namal diag bisuangan, pu' puka'an amu tu'u. ⁸ Pu' adini menamal menenabi, begayan tu'u. Adini menamal menengaw, mekebaang, muka' adini meksabi diag bisuangan, mpuka'an. ⁹ Pu' yamu ngag duunig bata'en, duun bai sala tawan diniu, sa' pinenggi' menengi panig bata'en, begayen sungkin diniin batu? ¹⁰ Atawaka sa' meksaak seda', begayen pelum diniin mamak? ¹¹ Mendadi yamu, sa' metau amu megbegay kepianan tu gembata' niu, asa melaat getaw amu, naa labi na su Gama' niu ditu gekbus langit, begayen dema tu'u kepianan tu nga meksaak dun diniin!

Su Tinantu Kekesuun

(Lucas 6:31)

¹² "Mendadi pia ta' alanduni melabu' dig delendeman niu melengas sia gabang nug дума niu diniu, iini baal niu dinilan. Pu' ma'niai tantu gulugan nu tibuuk Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag дума pimuunanen dengantu."

Su Keglekaunutan nu Megbebaya', Mesikuti Genga'an

(Lucas 13:24)

¹³ Laung ni Isus, "Mendadi iini bianay niu, ki mesikut genga'an. Pu' ki sala genga'an pangay tug linaw gapuy, meliwag, dayun sug dalan pangay ditu, melema dadema unuten, melaun getaw mayan dun. ¹⁴ Ki pelum genga'an pangay tu ketubu' nda'i tamanen, mesikut, dayun sug dalan pangay ditu, melegen unuten, meliangi getaw mekebaang dun.

Su nga Mekpetu'un dig Balus

(Lucas 6:43-44)

¹⁵ "Mendadi ki nga mekpetu'un dig balus, peglengilamay niu. Pu' sa' metua' ilan diniu, pitanggi'u ilan di nga malig metetubu' mendapa' di karniru, laak miglanguban dadema di karniru. ¹⁶ Naa, kiniig bian niu mengilala dun sa' metuud mai piktu'un, sa' balus ma. Kimanay niu su penggulaulaan nu mekpetu'un. Pu' sug bunga gubas, maupu' ba dig dugi? Maupu' ba dig dugi sug bunga igeras? ¹⁷ Adini gempia gayu, megbunga dadema melengas. Dagid adini melaat gayu, megbunga dadema melaat. ¹⁸ Pu' nda'iduni gempia gayu megbunga melaaten. Mesama di melaat gayu, nda'iduni megbunga melengas. ¹⁹ Muka' pagid adini gayu ndi' megbunga gempia, penega'en nu Megbebaya', dayun piglakay tu gapuy. ²⁰ Kaas ki nga mekpetu'un dig balus, mailala niu tu penggulaulaan nilan."

Su Tantu Sakup ni Isus

(Lucas 13:25-27)

²¹ Laung ni Isus, "Mendadi kana' iini mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', ki kelaun getaw gelalenu nilan Kaunutan. Iin laaki mekesakup dun, ki menggulaula tu mauya'an nu Gama'u ditu gekbus langit. ²² Kaas sa' mateng ki Gendaw nu Kengkukum nu Megbebaya' di tiba'an getaw, melaun getaw mektalu' dinaan, 'Uu Kaunutan nami, migwali ami Talu' nu Megbebaya' pibian di pegbaya' mu, muka' pingutidan namii menenulay, dakus melaun mekesalebu' pinggulaula nami pibian di pegbaya' mu! ²³ Dayun ku sembagay, 'Baa, yamu kiin, ndi'u amu mailala. Pelayu' amu dinaan, yamu nu nga meglimbung!'"

Su Titulu'an ni Isus, subay Dunutan nu Sakupen

(Lucas 6:47-49)

²⁴ Laung ni Isus, "Mendadi adin su getaw mekineeg di telu'en ku kini dayun megdunut dun, penenggi'an duni telisebuten getaw migbaal balay, gintuden di telektap sug balayen. ²⁵ Naa bena' mitubus sug balay, migdupi' gempales, migbaa', muka' dinulukan medekdes genus sug balay. Laak nda' megeba', saba' gintud dig batu.

²⁶ "Laak dagid adini getaw medengegen ki talu'u kini laak ndi'en dunutan, iini maa' nug bengu'bengu'en getaw, migbaal balayen dia pentad. ²⁷ Migdupi' dade-ma gempales, migbaa' pa pagid. Dayun kig balayen kia, dinulukan metikteg genus, migeba' gupia. Pia sebulus tu pata'en, nda'iduni mibilin dun."

Su Pegbaya' ni Isus

²⁸ Naa bena' mideksu' ni Isus su pidengegen tu melaun getaw, misebu'an ilan dun su titulu'en kia. ²⁹ Pu' su titulu'anen, duuni pegbaya'en. Sa' iini mektitulu' dinilan su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', naa mama' nda'i pegbaya' nilan.

Piuli'an ni Isusi Getaw Pegladu Mekesalebu' Nuka

(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

8 Naa sa' duminiksun si Isus genat dig bentud kia, melaun gupia getaw migdunut diniin. ² Mendadi duuni pegladu mekesalebu' nuka mikpesempel dini Isus, minginlulud dayun di gedapanen, laungen diniin, "Sir, sa' mauya'an mu da, misuunan ku megaga mau pauli'ay."

³ Tinggal ni Isusi kemeten, dipenaneni getaw kia, kali' pektalu', "Naa, mauya'an ku lai. Mauli'an ka dade-ma tu'u!" Sedu'undu'un miawa' dayun su mekesalebu' nukanen. ⁴ Laak laung ni Isus, "Petuud mu gupiai talu'u kini dini'a! Pia sala tawan, nda'iduni ukitan mu di mipenggulaula kini. Segaga angaya ditug belian, pekpebantaya diniin, dayun ilak mu sug betang pinalinta ni Moises dengantu, pu' adun metakesi'an ka nu getaw miawa' na su kelemu'ay mu."

Piuli'an ni Isusi Getaw Lainig Bansanen

(Lucas 7:1-10)

⁵ Mendadi bena' midepet si Isus tug lunsud Capernaum, duuni kaunutan di sundalu nu getaw Roma luminabet diniin, mikpaingabang diniin, ⁶ laungen, "Sir, kelelaat dini'a, duuni sesugu'en ku ditug balayu migladu gupia, mipilung. Milegenan gupia dun."

⁷ Kali' sembag si Isus, "Naa, medituunu, pauli'an ku."

⁸ Dagid sumimbag su kaunutan di sundalu, "Naa naan, Sir, kana' mbantang seledan muig balayu. Pektalu'a laak diin, naa misuunan ku pu' mauli'an tu'ui

sesugu'en ku kia. ⁹ Pu' maa' dinaan kini, duuni metaas pa dinaan sumugu' dinaan, duun pa pagidi sundalu sugu'en ku. Telu'an kui sala tawan, 'Dituun ka angay,' meditu dayun. Telu'an ku pelumi sala tawan, 'Diniin ka angay,' medini dadema. Sa' telu'an ku su gulipen ku, 'Ma'nini'i baalen mu,' naa baalenen dayun."

¹⁰ Bena' midengeg ni Isusi tinalu' kia nu sundalu, misebu'an dun gupia. Kali' pektalu' dia nga tumindug diniin, "Taman talu'u diniu, ki kaunutan kini, nda'u mainsan mbianayi kesalig mesama di kesaligen, pia pa dini nita nga getaw Israel! ¹¹ Kaas taman talu'u diniu, sa' meglekaunutan na tu'u su Megbebaya', melaun tu'u getaw dig lain bansa metua', genat ilan tu silangan sampay tu sindepan, sumaup ilan tu keglekebibu ditu Keglekaunutanen, pu' dungan ami maan dini nga Abraham, si Isaac, muka' si Jacob. ¹² Dagid ki nga du-ma getaw gasal nilan sia mpeduma ilan tu Keglekaunutan nu Megbebaya' pu' getaw Israel ilan, naa piglaken laak ilan ditug liu, tu medelem. Ditu ilan dayun mengaduy, lamug mengkiget ilan di ngisi nilan." ¹³ Laung dayun ni Isus tu kaunutan di sundalu, "Uli'a na, pu' su pituud mu, menuud tu'u."

Iin dayun tu'ui kauli'ay nu sesugu'enen kia, mitaang gupia ditu ketalu' dun ni Isus.

Pineguli'an ni Isusi Melaun Getaw

(Marcos 1:29-34; Lucas 4:38-41)

¹⁴ Naa minundas si Isus ditug balay ni Pedro. Menda-di bena' mitulan dia si Isus, minita'en pegladu ki penu-gangan ni Pedro libun, mipanas, ndi' mekegbuat.

¹⁵ Dipenan dayun ni Isus su kemet nug libun. Lemen laak midepenan ni Isus, migwanan dayuni panasen. Migbuat sug libun muka' mikpelutu', migilak dayun di-ni nga Isus.

¹⁶ Naa bena' lelabung na, melaun getaw piglegetan menenulay pinguin nu nga getaw ditu ni Isus. Pingu-tidanen dayun dinilan su menenulay, sektaang laaki tinalu'en, minawa' ilan dayun. Muka' pineguli'anen pa pagid su kelaun pegladu. ¹⁷ Kaas ma'niai mipenggu-laula, adun menuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Isaias, laun-gen, "Inawa'en su mesait ta, pineguli'anen su ngag leduun ta."

Su Tantu Kesakup dini Isus

(Lucas 9:57-62)

¹⁸ Naa bena' lain endaw, bena' minita' ni Isusi melaun gupia getaw mikpungun diniin, kali' pektalu' tu nga sakupen, "Naa, dumipag ita dinig linaw." ¹⁹ Laak sa' nda' pailan pekepanaw, duuni getaw mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' luminabet dini Isus, kali' pektalu' diniin, "Sir, pia adin ka angay, megdunutu dini'a."

²⁰ Kali' sembag si Isus, "Laak naan, kig Bata' nu Ki-lawan, nda'idun tanani pektulugan ku. Tumu' pa su nga teleksuy, duuni gateb nilan, muka' su nga manuk-manuk, duuni salag nilan."

²¹ Naa duun pelumig lain getaw, sakup ni Isus, kali' pektalu' diniin, "Sir, muli' pau deli', pu' unaan ku pa lebengay su gama'u."

²² Kali' pelum sembag si Isus, "Baa, dunuta dinaan. Su nga pangay tu kepatay nda'i tamanen, melengas ilan nai meglebeng tu nga matay dinilan."

Pimaag ni Isusi Salindapak

(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

²³ Naa duminangan si Isus di sekayan, ilan nu nga sakupen. ²⁴ Mendadi bena' ditu nailan laud nug linaw, tekaw miksalindapak, misipukan dayun tubig ki sekayan nilan kia. Dagid si Isus, pektulug. ²⁵ Mikpe-sempel dayun diniin su nga sakupen, tinanud nilan dayun, laung nilan, "Ti, Kaunutan, gawen mu ami! Megbaya'baya' ita dun ini!"

²⁶ Kali' sembag si Isus, "Mauma mendek mamu? Maika' da ki kesalig niu dinaan!" Migbuat si Isus, pi-maagen dayun su genus muka' su nabek. Miksilengen gupia tu'u sug linaw.

²⁷ Su kelaun duma ni Isus, misebu'an ilan dun. Laung nilan, "Ta' gasal dun saan ini, pia su genus muka' nabek, mekpetuud diniin?"

Pineguli'an ni Isusig Dua' Tawan Silunu'an Menenulay

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

²⁸ Naa, midenggu' si nga Isus tug dipag nug linaw, ditug benwa piningalan dun Gadara. Bena' mikelusad ilan, duunig dua' tawan suminungkak dini Isus, betad nilan dia nailan pegbenwa nga sangyab kelebengan, pu' ki getaw kini, silunu'an ilan menenulay. Mekendek-endeke ilan gupia, kaas kana' bianan nu getawig dalam mekebian di kelebengan kia. ²⁹ Mendadi, bena' minita' nu nga silunu'an kia si Isus, minekeg ilan megbeksay, laung nilan, "Ti, ya'a, Bata'a nu Megbebaya', ta' maig labet mu dinami? Peglegetan mu ami, asa kana' pa timpu nu Kengkukum?"

³⁰ Naa duuni sala kauluan babuy meglunang dia mesempel, melaun gupia babuy. ³¹ Pinengi nu menenulay dini Isus, laung nilan, "Naa sa' utidan mu ami, peselunu' mu ami ditu ngag babuy kia."

³² Kali' sembag si Isus, "Naa, mesu'at." Dayun memegawa' dia getaw kia su menenulay, sumilunu' ilan pelum ditu ngag babuy. Bena' su sala kauluan babuy, migela' ilan menggebek dumiksun ditug deli-pasan, migela' ilan dayun melemes diag linaw.

³³ Mendadi su nga megingat tu ngag babuy, mingge-bek ilan ditug lunsud, pigukit nilan dayun dia ki kelaun mipenggulaula kia nu nga getaw silunu'an menenu-

lay. ³⁴ Sa' ma'nia, su kelaun getaw ditug lunsud, linaawan nilan si Isus. Bena' midepet ilan diniin, inubug nilan diniin, megawa' diag benwa nilan.

Pidasun ni Isus su Sala' nu Pilung sampay Piuli'anen
(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

9 Naa duminangan na pelum si Isus dia sekayan, duminipag muli' tug lunsud tinuunanen. ² Naa bena' minateng dia, duuni nga getaw pegbuligan nilan di sinampuyuan ki mipilung, iwit nilan dia ni Isus. Mendadi si Isus, bena' minita'en ki kesalig nilan diniin, miktalu' di pilung kia, "Naung, pia dai ginaa mu! Pidasun na su sala' mu."

³ Naa ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebayaya', bena' midengeg nilan ki tinalu' kia ni Isus, kali' ilan pektalu' dig dialem delendeman nilan, "Paa, ki getaw kini, piksudi'anen pelum su Megbebayaya'!" †

⁴ Dagid misuunan ni Isusig dialem delendeman nilan kia. Kali' dayun pektalu' dinilan, "Mauma dema melaatig delendeman niu? ⁵ Pu' sa' su kilawan laak, melemu pebelusen sa' telu'enen, 'Pidasun na su sala' mu.' Melemu dadema pebelusen sa' telu'enen, 'Pegbuata, panawa dayun.' ⁶ Dagid naan kini, luminusad nau, miksibaluyu Bata' nu Kilawan. Sa' ma'antu, paita'u diniu pu' duuni pegbaya'u mekpedasun di sala' dinig dibabaw lumbang." Luminingay dayun si Isus tu pilung muka' miktalu' diniin, "Naa, pegbuata, sikwat mui sinampuyuan dini'a kiin, muka' uli'a na!"

⁷ Migbuat tu'u su pilung kia, dayun minuli' tug balayen. ⁸ Bena' minita' nu melaun getaw dia, mindek ilan dunut mipenalan nilan su Megbebayaya', pu' masi' mekesalebu'i pegbaya' bigayen tu kilawan.

Pisakup ni Isus si Mateo
(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

⁹ Naa bena' minundas si Isus, duuni mipekita'en sala tawan mendawat buis pegingkud diag bata' gupisinaanen, ngalanen si Mateo. Sinabi ni Isus si Mateo, laungen, "Dunuta dinaan."

Bena' midengeg ni Mateo, migbuat dayun, migdunut tu'u dini Isus, suminakup na diniin.

¹⁰ Naa duuni gendaw, minaan si Isus diag balay ni Mateo. Melaun mendawat buis muka' duma mekesesala' getaw dumingan maan dini Isus, ilan nu nga sakupen. ¹¹ Mendadi ki nga Pariseo, bena' minita' nilan, sinaakan nilan dayun su nga sakup ni Isus. Laung nilan, "Paa, mauma dema ki mekpetu'un diniu kia, dumingan main maan di nga getaw, ma'niaig betad nilan?"

¹² Laak kali' medengeg ni Isus su sinaak nilan, simbagen, "Naa su getaw nda'ig leduunen, ndi' kambat mekpebulung, subay su laak duunig leduunen. ¹³ Ya-

† *Piulugan nilan dun, minakabul daw si Isus, pu' pilepengen tu Megbebayaya' sug lawasen.*

mu kiin, subay mesabut niu ki misulat ditu Talu' nu Megbebayaya', laung, 'Tini mauya'an ku penggulaulaan nu getaw, kig linelaatay, sabaya' su ngag betang ilaken niu dinaan.'" Mendadi, diksu' ni Isus su talu'en, "Naa naan kini, iini luminusadu dun dinig lumbang, adun pesikesuunen ku su laak mekesesala' getaw, kana' nu nga gandang mekesuun getaw."

Sinaakan si Isus mekatag di Kekpuasa
(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

¹⁴ Naa mendadi duuni gendaw, su nga sakup ni Juan kiin su Memunag Tubig, luminabet ilan dini Isus, kali' ilan saak diniin, "Sir, mauma dema ma'antu? Yami, mekpuasa mami. Sa' su nga Pariseo, ma'antu dade-ma. Dagid su ngag dani'a sakup, ndi' mailan mekpuasa."

¹⁵ Kali' sembag si Isus, "Wa'a daan, pu' penenggi'an dun sug bela'i. Su nga suminaup dig bela'i, kenda-ta'en ba nilan kekpuasa, saanan duma pa nilan su menginsawa? Laak dagid duuni gendaw mateng, ui'en dinilan ki menginsawa, dekag pailan tu'u kekpuasa." ††

¹⁶ Laung pagid ni Isus, "Mesama da sa' eklebani su-ub. Duun bai getaw, iini ekleben dig danul suuben kig begu gupia penepeten? Pu' sa' pinenggi' pema'antu-unen, sa' mengelee' sug begu penepeten, mauguten dayun sug danul kia, bena' megdegadega dayun su keliwag nu gediten. ‡

¹⁷ "Muka' pagid sug betad megbetang penguinmen di pemetangan binaal panit petubu'en, ma'antu dade-ma. ††

"Kig begu penguinmen, betangen ba dig daan pemetangan? Pu' sa' pinenggi' ma'nia, sa' tumulin su penguinmen, ndi' ba megbetu su panit petubu'en? Deksu'anen, megula' su penguinmen, muka' meglaat dadema su pemetanganen. Kaas sug begu penguinmen, subay begu dadema su pemetanganen, pu' adun ndi' meglaat su penguinmen, sampay su pemetanganen."

Pitubu' Puli' ni Isusi Gembata' muka' Piuli'anenig Li-bun

(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

¹⁸ Mendadi segay pa ni Isus mektalu', duuni kaunutan di simbaan nu getaw Judea minangay dia niin. Minginlulud su kaunutan di gedapan ni Isus, laungen dayun diniin, "Sir, nandaw ia sug bata'u delaga, minatay. Dagid pia ma'antu, kelelaat dema tu'u dini'a,

†† *Piulugen dun, duuni gendaw mateng, mawa' si Isus di nga sakupen, dayun mekpuasa ilan, pu' melegenan ilan. ‡ Kig begu penepeten muka' sug danul, pitanggi' dun ni Isus sug daniin titulu'an muka' sug daan betad nu getaw Judea. Sug begu titulu'an ni Isus, ndi' mayun dun su ngag daan betad. Subay megbegu betad su getaw. †† Sug betad nu getaw Judea, tibuuk panit kanding atawaka karnirui pemetangan nilan tu penguinmen nilan. Sa' medanul, meletu'.*

Sir, laaway mu. Pu' suunan ku sa' depenan mu, metubu' puli' kig bata'u kia."

¹⁹ Kali' medengeg ni Isus su tinalu' nu kaunutan kia, migbuat, dayun migdunut diniin, ilan nu nga sakupen.

²⁰ Laak saanan ni Isus mpanaw, duuni sala tawan libun, sepulu' bu' dua' taun na, tebia' leduunen kig betad libun. Mendadi kig libun kini, mikpesempel dia teliudan ni Isus, dilu'en dayun su kuyamay suuben.

²¹ Pu' maa' laungen dig dialem ginaanen, "Pia medelu'u laaki suuben kiin, mauli'an nau dun."

²² Bena' miakuy nug libun su suuben, luminingay si Isus, minita'en dayun sug libun, kali' pektalu' diniin, "Naa Enaung, gempia dai ginaa mu. Miuli'an ka na, saba' nu kesalig mu." Sikna mitalu' ni Isus, miuli'an sug libun.

²³ Naa iin pa bundas si Isus tug balay nu kaunutan di simbaan kiin. Mendadi, bena' minateng ilan ditu, minita' ni Isus su nga getaw misasaw, dakus su menlantuyan sia. ²⁴ Miktal'u' si Isus, "Baa, gawa' amu diin, launan niu! Pu' gembata' kiin, kana' ma minatay. Pektulug da!"

Piketuanan laak nu nga getaw si Isus.

²⁵ Mendadi si Isus, bena' pigua'en dia su nga melaun getaw, sumiled dayun dia sugud belilidan nu gembata'. Bena' mikeseled, piguidanen dayun su gembata' di kemet. Migbuat dayun su gembata'.

²⁶ Naa sa' ma'antu, migleep diag lumibut benwa su gukiten nu mipenggulaula kia.

Pineguli'an ni Isusig Dua' Tawan Buta

²⁷ Naa bena' minundas si Isus, duunig dua' tawan buta tuminakin diniin. Migbeksay ilan, laung nilan, "Uu Sir, Sapu'a ni David, lelaatay mu ami!"

²⁸ Mendadi bena' mitulan dig balay si Isus, mikpesempel diniin kig dua' tawan buta kini. Sinaak ni Isus dinilan, "Naa, mikpetuud amu dun pu' megagau meneguli' diniu?"

"Wa'a, Sir!" simbag nilan.

²⁹ Dipenan dayun ni Isus ki mata nilan, dunut tinalu'en, "Kagina suminalig amu dinaan, mekengita' namu!" ³⁰ Mikengita' dayun tu'u sug buta. Laak inungub pailan gupia ni Isus, laungen, "Pia sala tawan, nda'iduni ukitan niu di mipenggulaula kini!"

³¹ Dagit mipanawig dua' tawan kia, lineep nilan sug benwa kia, pinemalan nilan ukity ki pinggulaula kia ni Isus dinilan.

Piuli'an ni Isusig Beed

³² Naa mendadi su kepalus nu nga kamun buta, duun pagidi nga getaw mitua' dini Isus, migated ilan beed, saba' silunu'an menulay. ³³ Lemen laak miutidan ni Isus ki menulay kia, miktalu' dayun puli' sug beed. Misebu'an dayun su nga melaun getaw dia,

laung nilan, "Ita nga getaw Israel, ugat pa ta maita' ki mipenggulaula ma'nini palas."

³⁴ Dagit su nga Pariseo, laung nilan, "Aa, ki getaw kiin, iini megaganen dun utidayi menenulay, pu' bigayan ginuung nu kaunutan nu menenulay."

Gembagelig Lelaat ni Isus di nga Getaw

³⁵ Mendadi mipanaw si Isus, lineepen su ngag lunsud muka' gimbelayan diag lumibut benwa.

Mikpetu'un si Isus dia nga simbaan nu getaw Judea muka' migukit di Gempia Petenday pu' pikpuunan na su Kaglekaunutan nu Megbebaya'. Pineguli'anen pa pagid su nga migladu, pia alandunig leduunen atawaka kulang dig lawasen. ³⁶ Kali'en pegbentayay su melaun gupia getaw, milelaat dinilan si Isus. Pu' meligeti kelegenay nilan, muka' nda'iduni gengagan nilan dun, dialem ginaanen, maa' ilan karniru nda'iduni megingat dun. ³⁷ Miktal'u' si Isus di nga sakupen, "Naa ki sengkul, gembagel gupia sia, laak meliang dai getaw meglegani dun. ^{†38} Kaas penenabi amu tu Megbebaya', su gapu' nu sengkul, adun sugu'enen pai ngag дума getaw meglegani."

Su Sepulu' bu' Dua' Peneligan ni Isus

(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

10 Naa ki sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus, sinabinen ilan. Mendadi bena' misabi ilan, bigayanen ilan pegbaya' mengutid di menenulay muka' meneguli' tu nga kelaun leduun muka' kulang dig lawas nu getaw. ² Naa kinii nga ngalan nu nga sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus. Sug beknanen, si Simon (sala ngalanen si Pedro), muka' su pateden si Andres, dayun si Santiago muka' su pateden si Juan, gama' nilan dua' si Sebedeo, ³ dayun si Felipe muka' si Bartolome, dayun si Tomas muka' si Mateo, getaw mendawat buis, dayun si Santiago gama'en si Alfeo, muka' si Tadeo, ⁴ dayun si Simon, sakup nu nga mingatu di gubirnu. Mendadi su kesepulu' bu' dua'en, iin si Judas Iscariote, su tumipu pa dini Isus.

Sinugu' ni Isus Mpanaw su Sepulu' bu' Dua' Peneliganen

(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

⁵ Ma'antu, ki sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus kia, sinugu'en ilan mpanaw. Dekag ilan pasi' mipanaw, miktitalu' dinilan si Isus, laungen, "Ndi' amu angay dig benwa nu kana' getaw Judea, sampay dig lunsud nu getaw Samaria. ⁶ Segaga angay amu tu sama ta getaw Israel, ki pitanggi'u di nga karniru mibeleng. ⁷ Mendadi panaw amu, pengukit amu, iini talu' niu, 'Ki Kaglekaunutan nu Megbebaya', pikpuunan na!' ⁸ Su

[†] *Miksambingay si Isus mekatag di nga getaw miuya' na sumakup tu Megbebaya', damikian dun kig binaan, sa' gempia na geniin.*

peggladu, peneguli'ay niu. Su minatay, petubu' niu puli'. Su megladu mekesalebu' nuka, peneguli'ay niu dadema. Su peglegetan menulay, utiday niu ditu nilan su menenulay. Kagina bigayan amu di nda'ig bayad niu dun, begayay dadema niu su nga samataw niu, di ndi' da niu dema pebiaden. ⁹ Ndi' amu peguit kwarta bulawan atawaka pelata, pia sinsilyu tumbaga. ¹⁰ Sa' mpanaw amu, nda'iduni sengkapan uiten niu, pia gambag, gilisan suub, sepatus, sampay sekud. Pu' ki getaw megabang di ngag dumanen, mbantang gestuan di ka'aanen."

¹¹ Laung pagid ni Isus, "Naa sa' mateng amu dig lunsud atawaka gimbelayan, bundas amu, penengaw amu getaw meliag tulugan niuig balayen. Ditu laak amu tuun, sampay mekebundas amu dig lain lunsud.

¹² Laak sa' metulan amu dia, iini talu' niu di nga getaw dia, 'Pepianan amu.' ¹³ Dayun sa' penemba'en amu nu getaw diag balay kia, naa mpianan ilan dema. Laak dagid sa' ndi' ilan menemba' diniu, ndi' dailan dema mpianan. ¹⁴ Muka' adin sug balay atawaka lunsud ndi' menemba' diniu dakus ndi' mekineeg diniu, pegawa' amu dayun dia, muka' ekpug niu sug lepup lupa' di geksud niu. ¹⁵ Taman talu'u diniu, sa' mateng ki Gendaw nu Kengkukum nu Megbebaya' di tiba'an getaw, tumu' megaan pai ginukuman tug lunsud Sodoma muka' Gomora dengantu, sabaya' di ginukuman tug lunsud kia ndi' menemba' diniu!"

Su Kekpeleget sungu Mbianay nu nga Sakup ni Isus (Marcos 13:9-13; Lucas 21:12-17)

¹⁶ Kali' pektalu' si Isus, "Pektalenteay niu ini! Ki kesugu'u diniu mpanaw, petanggi'u amu di karniru mingingelet di nga mendapa' dun. Subay megali' amu, mesama tug betad mamak. Muka' su pegbetaden niu, maya'maya', sama da nug betad limuun.

¹⁷ Kaas peglengilam amu, pu' dengaten amu di gedapan nu kuis dakus pembedasen amu nu getaw Judea tug dialem nga simbaan nilan, ¹⁸ dakus dengaten amu di gedapan nga gadi' muka' duma kaunutan, saba' nu kesakup niu dinaan. Mendadi mpenggulaula kia, adun su sembag niu dun, iini mbaal sikaw niu megukit di Gempia Petenday tu nga kaunutan kia, sampay tu nga kana' getaw Judea. ¹⁹ Kaas sa' dengaten namu, ndi' amu melibuleng dun, sa' ta' alandun mai gempia niu sembag dun. Segaga sa' penenaakan namu, petalu' na diniu su gempia sembag niu dun. ²⁰ Pu' ki sembag niu, kana' laak daniu talu', pu' pedelendem da diniu nug Balakat nu Gama' niu ditu gekbus langit."

²¹ Laung ni Isus, "Duuni getaw megwakil di nga pat-ed nilan petain, muka' ma'niin dademai penggulaulaan nu nga getaw dig bata'en. Sampay su nga gembata', kuntraanen dadema su gina'en muka' gama'en, sampay meksimawi' dinilan ki petain.

²² Muka' bentaan amu nu kelaun getaw saba' nu ke-

sakup niu dinaan. Dagid adin su getaw mektigel sampay mengikteb, iini megawen. ²³ Naa sa' peglegetan amu di salabuuk lunsud, laguy amu dig lain. Naa taman talu'u diniu, ndi' niu tagad meleep su kelaun lunsud dig benwa Israel, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, lumusadu puli' dinig lumbang.

²⁴ "Pu' su getaw mektu'un," maa' laung dema ni Isus, "kana' metaas pa di mekpetu'un diniin. Su sesugu'en, kana' metaas pa di suminugu' dun. ²⁵ Kaas su getaw mektu'un, sa' iini mbiananen ki mibianan dadema nu mekpetu'un diniin, subay sengu'enen. Su gulipen dema, sa' iini mbiananen ki mibianan dadema nu mingulipen dun, naa sengu'enen dadema. Pu' ki gama', sa'itada naan, sa' iini piningalan nu getaw dinaan Beelsebul, naa labi pamu nga gembata', ma'antu dademai paingalan nilan diniu!" †

Su nga Sakup nu Megbebaya', ndi' Kambat Mendek (Lucas 12:2-7)

²⁶ Laung ni Isus, "Mendadi kagina ma'antu, ndi' niu endekay su kilawan. Pu' nda'iduni mitebunan nemun, ndi' mbuasan. Nda'iduni giglud nemun, ndi' dema mesuunan. ²⁷ Kaas adin su telu'en ku diniu di megleglud, pegukit niu tu gedapan. Adin su kimedu diniu, ukit niu tu tebu'an! ²⁸ Kaas ndi' niu daan endekayi sama kilawan niu, pu' daal da laaki megaganen petayay, sug lawas nu getaw. Laak su gimud nu getaw, ndi'en megaga petayay. Segaga iin laaki gempia gendekan niu su Megbebaya', kig duuni pegbaya'en mekpatay di getaw, muka' pa padun megbeleng dun ditug linaw gapuy.

²⁹ "Pu' pegdelendem niu deli' su manukmanuk. Dua' buuk leksayaw, ndi' ba mesaluy selaad siin? Laak pia ma'antu, nda'i salabuuk dun matay, sa' kana' buangen nu Gama' niu. ³⁰ Yamu pelum, pia kig buuk di gulu niu, misuunan da nu Megbebaya' sa' santa' balu. ³¹ Kaas ndi' amu mendek daan, pu' gembagel gupiaig laga' niu tu Megbebaya', sabaya' nu nga manukmanuk!

Su Mbianan nu Getaw Mangken dini Isus dakus su Memalaw diniin (Lucas 12:8-9)

³² "Mendadi, adini getaw kana' mpiid meglegintuud di gedapan nu nga getaw pu' suminakup dinaan, naa naan, engkenen ku dadema iin ditu gedapan nu Gama'u tu gekbus langit. ³³ Dagid adin demai memalaw di gedapan nu getaw pu' kana' sakupu iin, naa pemelaun ku dadema iin ditu gedapan nu Gama'u tu gekbus langit."

† Kig Beelsebul kini, sala ngalannu Palin. Sala pa piningalan dun, si Satanas.

Kana' nu Keksalabuuk, pu' su Keksinualay

(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Laung ni Isus, "Mendadi, ndi' niu delendemay pu' iini luminusadu dun, pesalabuuken kui getaw dinig dibabaw lumbang. Kana' ma'antu! Pu' meksual ilan pasi', naani puunen! ³⁵ Meksumpaki'ig delendeman nug laki muka' nu gama'en, ma'nia dademaig libun muka' su gina'en. Meksumpaki' dadema minugangan libun muka' su penuganganen libun. ³⁶ Deksu'anen, saladua' iini tampusan kuntranen, su na laak beta'a-nen gupia.

³⁷ "Mendadi adini getaw, sa' su kekpetailen tu gina'en bu' gama'en, gembagel pa di kekpetailen dinaan, naa ki getaw kia, kana' mbantang sumakup dinaan. Mesama da su getaw, sa' su kekpetailen dig bata'en libun laki, gembagel pa di kekpetailen dinaan, iin, kana' dadema mbantang sumakup dinaan. ³⁸ Pu' adini ndi' mekpisan kurusen dakus dumunut dinaan, naa kiin, kana' mbantang sumakup dinaan. ³⁹ Naa adini mpauk megwakil gumulen dinaan, mbeleng diniin su ketubu' nda'i tamanen. Adin su pegwakilen dinaan su gumulen saba' nu kesakupen dinaan, iin, malapen sungkin su ketubu' nda'i tamanen."

Su Sugda tu Sakup ni Isus

(Marcos 9:41)

⁴⁰ Laung ni Isus, "Mendadi adini menemba' diniu, naa gitunganen, naani mipenemba'en. Muka' kagina pinemba'u niin, mipenemba'en dadema su suminugu' dinaan. ⁴¹ Muka' adin su menemba' di getaw megwali talu' nu Megbebaya', saba' misuunanen pu' megwalii getaw kia, sugdaan da nu Megbebaya' su menemba' dun, lepeng tu sugda ditu megwali kia. Ma'antu dadema su menemba' di mekesuun getaw, saba' misuunanen pu' mekesuuni getaw kia, iin, sugdaan dadema nu Megbebaya' su menemba' dun, lepeng tu sugda ditu mekesuun getaw kia. ⁴² Kaas taman talu'u diniu, pinenggi' duuni getaw megbegay sala tasa tubig di tampusan gembaba' sakupu, saba' misuunanen pu' sakupui getaw kia, naa sugdaan tu'u nu Megbebaya' su getaw mekpainum dun."

Sinaak ni Juan sa' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan

(Lucas 7:18-35)

11 Naa bena' mitubus ni Isus titulu'ay su sepulu' bu' dua' tawan sakupen, mipanaw, minangay megukit muka' mektitulu' dia ngag lumibut lunsud.

² Naa si Juan kiin, su Memunag Tubig, bena' piten-dayan ditu pirisuan mekatag di nga pinggulaula ni

† *Ki telu'en pisanen nu getaw ki kurusen, piulugan dun ni Isus, sengu'en nu getaw ki memis muka' gempait puun di kesakupen dini Isus, pia pa laga' na ginaanen.*

Kristu, duun dayuni nga sakup ni Juan sinugu'en meditu ni Kristu. ³ Mendadi, bena' midepet dia ni Isus su nga sinugu', sinaak nilan diniin, "Sir, sa' mesu'at, talu' mu dinami, ya'a na tu'u ki pisuun pedaan ni Juan pu' lumusad, atawaka megelat pami dig lain?"

⁴ Mendadi, sumimbag si Isus, laungen, "Naa, puli' amu ditu ni Juan, ukit niu diniin ki taman minita' niu ki ni muka' ki midengeg niu. ⁵ Su ngag buta, mikengita' na. Su nga pilung, mikepanaw na. Su nga migladu mekesalebu' nuka, miuli'an na. Su ngag bengel dema, mikedengeg na. Sampay su nga minatay, pitubu' na puli'. Muka' su gempusuk getaw, inukitan na tu Gempia Petenday. ⁶ Kaas adini getaw ndi' memilas dinaan, iini liliag!"

Si Juan su Mikpetenday di Ketua' nu Mitendu' nu Megbebaya' Meglekaunutan

⁷ Mendadi sa' mipalus su nga pimuunan ni Juan, migukit si Isus tu melaun getaw mekatag dini Juan. Sinaak ni Isus dinilan, "Naa kini si Juan, sa' linaawan niu iin ditug limawa', alandun mai pedetengen niu diniin? Laung ba niu dun si Juan, maa' nu sala puun tigbaw, melemu mpilay nu genus? Kana'en. ⁸ Naa sa' ma'antu, alandun mai pedetengen niu diniin? Laung niu dun pu' getaw migimakay? Baa, kana'en dadema, pu' su getaw migimakay, subay ditu laak penengaway balay nu nga gadi"! ⁹ Mendadi sa' ma'antu, ta'i pedetengen niu maita' niu? Getaw pimuunan nu Megbebaya'? Wa'a lai! Muka' taman talu'u diniu, kini si Juan, kana' laak pimuunan nu Megbebaya'. ¹⁰ Pu' iinen dadema su mibetang ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, 'Miktalu' su Megbebaya', Mendadi puaan ku dini'a ki pemuunan ku, pu' adun pengendamenen sug bianan mu.' ¹¹ Naa taman talu'u diniu," laung ni Isus, "genat pa dini Adan sampay nemun, nda'i sala tawan metaas pa dini Juan. Laak dagid pia ma'antu, adin su tampusan gembaba' sakup di Kaglekaunutan nu Megbebaya', iini metaas padun dini Juan. ¹² Pu' genat tu ketua' ni Juan sampay nemun, ki Kaglekaunutan nu Megbebaya', mama' peglumpakan nu melaun gupia getaw, pu' mektinantu sumakup dun su getaw. ¹³ Naa su Kaglekaunutanen, sinulat pedaan nu kelaun pimuunan nu Megbebaya' ditu Misulat Talu'en, dakus sinulat dadema ditu Palinta ni Moises, su nda' pa metua' si Juan. ¹⁴ Dayun si Juan, sa' petuuden niu sa' ndi', iini misugat ditu misulat pedaan pu' duuni pemuunan, ngalanen si Elias, metua' dinig lumbang. ¹⁵ Mendadi, adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u!"

¹⁶ Sinumpatan gusay ni Isus su talu'en, laungen, "Mendadi ki getaw nemun, alandun mai penenggi'an ku dun? Petanggi'u di gembata' pemeglingkulu pegayep dia padi'an. Beksayan nilan su nga samambata'

nilan, laung nilan, ¹⁷Mauma sa' minlantuyan ami diniu, nda' amu peksabay? Dayun sa' miksulang ami, mauma nda' amu pelum pengaduy? ¹⁸Pu' mitua' si Juan," laung ni Isus, "iinig betaden mekpuasa muka' ndi' minum mekebulek. Laung dayun nu nga getaw, 'Pinge'pu'an menulay!' ¹⁹Tubus itu naan kini, kig Bata' nu Kilawan, mitua'u pelum, betadu maan dau muka' minum dau dema. Laung pelum nu getaw, 'Paa, bentayay pa daan niu, medalu masi' maan muka' pene-natan meginum, sambaten pa paduni nga mendawat buis muka' ngag duma mekesesala' getaw!' Laak dagid ki tantu sinuunan genat tu Megbebaya', mailala dia penggulaulaan nu megdunut dun."

Gembageli Ginukuman tu nga Memilas dini Isus

(Lucas 10:13-15)

²⁰Naa su getaw sakup di ngag lunsud dia tanda' melaun mekesalebu' pinggulaula ni Isus, nda' ilan gusay peksikesuun. Mendadi, pimaag ilan ni Isus, laungen, ²¹"Paa, yamu pa di nga getaw Corasin muka' getaw Betsaida, mekelelaatlelaat amu! Pu' su nga mekesalebu' pinggulaulau dig lunsud niu, sa' pinenggi' ditu mipenggulaula Tiro muka' Sidon dengantu, aba, su nga getaw ditu, migdedali' ilan sia memekseluk saku dakus meglebug gabu dig lawas nilan, tu'us tu kegbiksu' nilan sia tu sala' nilan! ²²Kaas taman talu'u diniu, sa' mateng ki Gendaw nu Kengukum nu Megbebaya' di tiba'an getaw, tumu' megaan pa su ginukuman di nga getaw Tiro muka' Sidon kitu, sabaya' di ginukuman diniu! ²³Muka' yamu dadema di nga getaw Capernaum! Petaasen ma niu siai tindeg niu, sampay medepet amu ditu gekbus langit? Baa, lebu'en amu tug linaw gapuy! Pu' su mekesalebu' pinggulaulau dig lunsud niu, sa' pinenggi' mibaal ditu Sodoma dengantu, naa ditu pa sia sug lunsud kia sampay da dun nemun, nda' sia ukumay!" ²⁴Diksu' ni Isus su talu'en, "Taman talu'u diniu, sa' mateng su Gendaw nu Kengukum nu Megbebaya' di tiba'an getaw, tumu' megaan pai ginukuman tug lunsud Sodoma kitu, sabaya' di ginukuman diniu!"

Pedini Amu Naan, Pengulali Amu

(Lucas 10:21-22)

²⁵Naa mitaang dun, minenabi si Isus, laungen, "Mikpaladpaladu dini'a, Ama', ya'ai Kaunutan di gekleb langit bu' lupa! Pu' su tantu sinuunan kini, iglud mu tu nga getaw metaasi sinuunanen, pu' iin laaki pisuunan mu dun, ki nga getaw kini maika'i sebutenen. ²⁶Naa melengas da, Ama', pu' ma'nia dai miuya'an mu."

²⁷Laung padun ni Isus, "Sug lumaun metuud, mige-la' pegwakil dinaan nu Gama'u. Naa naan kini, kig Bata'en, nda'iduni suminambat dinaan, subay su

Gama'u laak. Muka' su Gama'u, nda'idun dademai suminambat diniin, subay naan laak kini nug Bata'en, sampay adin laaki getaw mauya'an ku pesambatu dun."

²⁸Laung ni Isus, "Mendadi, pedini namu naan, adin diniuig bilayan saba' megbaba gembegat, pu' naan, peleliin ku amu. ²⁹Iini baba niu, ki pebabau diniu, muka' pektu'un amu dinaan. Pu' sug betadu, mesumaya', muka' mekpebaba'u dig lawasu. Kaas sa' medini amu naan, mekengulali amu tu'u. ³⁰Pu' ki pepisan ku diniu, melemu maban. Ki pebabau diniu dema, megaan."

Kaunutan nu Gendaw Pelali si Isus

(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

12 Naa bena' nda' maiben, duuni Gendaw Pelali, minayan si nga Isus di pegimulanen trigo. Naa megutem dema su nga sakupen, mikpuun ilan mengetes tu trigo, dayun nilan pekaanay. ²Mendadi ki nga Pariseo, bena' minita' nilan su kengetes nu nga sakup ni Isus tu trigo, laung nilan diniin, "Paa, bentayay mu pa daan kig baalen ni nga sakup mu kiin! Ki Gendaw Pelali, binandu dinita ditu Misulat Palinta nu Megbebaya' duunig baalen ta di gendaw kini!"

³Kali' sembag si Isus dinilan, "Baa, pia da. Pu' si David kanugdiin, nda' ba niu mbasa ki pinggulaulanen dadema sa' migutem, ilan nu ngag dumanen? ⁴Pu' sumiled si David ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', inaanen su pan ginilak ditu Megbebaya', ilan nu ngag dumanen. Asa binandu dinilan ki pan kia, pu' misulat ditu Palinta nu Megbebaya', nda'iduni maan dun, subay su laak ngag belian. ⁵Kedua'en, nda' ba niu dadema mbasa ki sala sinulat ditu Palinta nu Megbebaya', pu' su ngag belian dengantu, kada Gendaw Pelali, duun daig baalen nilan ditu seled nug Balay Penedapan tu Megbebaya'? Ma'antu, lepeng pimilas nilan su Misulat Palinta mekatag di Gendaw Pelali, laak pia ma'antu, nda' dailan dema mekesala' di pegita'en nu Megbebaya'. ⁶Naa taman talu'u diniu, duun nai mitua' dini, metaas pa dig Balay Penedapan tu Megbebaya'. ⁷Muka' duuni sinulat ditu Talu' nu Megbebaya', laung, 'Iini mauya'an ku, lelaatan niu su samataw niu, sabaya' su ngag betang ilaken niu dinnaan.' Kaas sa' sia mesabut niu gupia ki misulat kia, ndi' niu sia pegdena'ay nga sakupu kini, nda' ilan mekesala'. ⁸Pu' naan kini, kig Bata' nu Kilawan, naani Kaunutan megbaya' dig baalen nu kilawan metaang di Gendaw Pelali."

† *Piulugan dun ni Isus, di pegita'en nu Megbebaya', nda' mekesala' si David sa' inaanen su pan kia.*

Piuli'an ni Isusi Getaw Mingupesi Sedibaluy Kemeten

(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

⁹ Bena' minundas si Isus, minangay di simbaan nu getaw Judea. ¹⁰ Naa mitaang duuni getaw dia, mingupesi sedibaluy kemeten. Mendadi ki ngag duma getaw dia, mauya'an nilan, duun siai gempia dangat nilan di ni Isus. Kali' ilan saak diniin, "Naa sa' metaang di Gendaw Pelali, biwang ba dinita ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', meneguli' ita?"

¹¹ Sinaak dayun ni Isus, "Naa sa' pinenggi' duuni sala tawan diniu duuni karnirunen, dayun melabu' di medalem luak su karnirunen, metaang di Gendaw Pelali, ndi'en ba selebeten dayun, adun guunenen?"

¹² Naa su getaw, metaas pa tananig laga'en, sabaya' nu karniru! Kagina ma'antu, biwang ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', pepianan tai samataw ta metaang di Gendaw Pelali." ¹³ Laung dayun ni Isus di mingupesi kemeten kia, "Naa, tenggal mui kemet mu."

Tinggalen dayun, muka' miuli'an, nda' nai pegisuaan tug dibaluy kemeten. ¹⁴ Naa ki nga Pariseo kini, bena' minita' nilan, minggua' ilan dayun dia. Migyagayaga ilan dayun, minengaw ilan bian nilan mekpatay dini Isus.

Su Pimili' Sesugu'en nu Megbebaya'

¹⁵ Mendadi kali' mesuunay ni Isus sug delendeman kia nu nga Pariseo, migawa' dia. Melaun gupia getaw miglendug diniin. Dayun su kelaun mimegladu, pineguli'anen, ¹⁶ laak pimeeken ilan, adun ndi' nilan pesuun di ngag lain getaw ki pinggulaulanen. ¹⁷ Iini pigbunin dun, pu' adun menuud su pisulat dengantu nu Megbebaya' ditu Talu'en, ki sinulat nu pimuunanen si Isaias, laungen,

¹⁸ "Kini su pimili'u sesugu'en ku, ki petailen ku, leliagenu dun gupia. Pepengapu'u diniin sug Balakatu, kaas ki melegdeng betad puun dinaan, iini mekpenday dun tu kelaun bansa.

¹⁹ Sug betaden, kana' meksual. Ndi' megbeksay, ndi' dadema menekeg mekpelaktag dia tebu'an.

²⁰ Sa' su getaw pitanggi'u di tigbaw mibuyuk, ndi'en beklu'en.

Mesama di getaw maa' nu sulu' laak megleka'leka' na, ndi'en dadema pelengen.

Penemalanan su metuud, sampay daagen nu metuud sug limbung,

²¹ sampay su kelaun bansa nu getaw, sumalig na diniin."

Ilegan si Isus Pingepu'an nu Palin

(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-23)

²² Mendadi, duuni sala tawan iwit ditu ni Isus, buta muka' beed pa pagid, saba' silunu'an menulay. Piuli'an dayun ni Isusi getaw kia, mikektalu' puli' muka' mikengita' na. ²³ Misebu'an dayun su melaun getaw dia, sinaak nilan, "Kalukalu iinen na su pedetengen ta Sapu' ni David?"

²⁴ Laak ki nga Pariseo, sa' midengeg nilan, kali' ilan pektalu', "Aa, ki getaw kiin, iini megaganen dun utidayi menenulay, pu' bigayan ginuung ni Beelsebul, su kaunutan nilan." †

²⁵ Laak misuunan ni Isus sug delendeman nilan. Kali' pektalu' dinilan, "Adin su nasud meksimawi' muka' megunay megbunu', ndi' maiben metulag. Samanen ki salabuuk lunsud, atawaka salapenan. Sa' meksimawi' muka' meksual, metulag dadema. ²⁶ Naa, ma'antu dadema si Satanas. Sa' pinenggi' utidani menenulay di pegbaya' da gusay ni Satanas, naa ma'antu, ndi' ba meksimawi'i peglegedi'anen? Dayun deksu'anen, ndi' ba metulag? ²⁷ Asa telu'en niu, pengutidan ku su menenulay puun tu pegbaya' ni Beelsebul. Kedua'en, sa' sia metuud pu' genat dini Beelsebuli pegbaya'u mengutid dun, naa su nga sakup niu pelum, adin ba genat su pegbaya' nilan? Pu' ilan, utidan da nilan demai menenulay. Baa, mitakesil amu nu pinggulaula nu nga sakup niu! ²⁸ Laak dagid sa' iin pasi'i migbegay dinaan pegbaya' mengutid dun, sug Balakat nu Megbebaya', naa ma'anenen, mitua' na tu'u diniu ki Keglekaunutan nu Megbebaya'."

²⁹ Mendadi laung ni Isus, "Ki getaw suled tug balay letaban getaw pu' adun elapenen su pimetangen, mekenduta' mai kegalapen tu pimetangen, subay un-aanen pa beluday kig letaban kia? †† Dayun sa' megaganen beluday kig letaban kia, naa megaganen tu'u elapay ki pimetangen kia."

³⁰ Diksu' ni Isus su talu'en, "Adini getaw kana'u sugut, iini kuntrau. Adini ndi' megabang dinaan mekpungun sakupu, iini mekpelak dun. ³¹ Kagina ma'antu, taman talu'u diniu, su kelaun sala' nu kilawan sampay su kelaun keksudi'en, pedesunen da. Dagid adin su getaw peksudi'anen sug Balakat nu Megbebaya', kiin, ndi' na pedesunen. ³² Adin pagidi getaw meksudi' dinaan kig Bata' nu Kilawan, pedesunen da dun. Dagid adin su getaw peksudi'anen sug Balakat nu Megbebaya', ndi' na pedesunen nemun, sampay di gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw."

† Kig Beelsebul kini, sala ngalan nu Palin. Sala pa piningalan dun, si Satanas. †† Ki Palin, pitanggi' ni Isus dig letaban getaw daagen, adun pesabuten di nga getaw pu' ki pegbaya' ni Isus, metaas pa tug danu Palin.

Ukumen su Getaw mekatag di Mitalu'en

(Lucas 6:43-45)

³³ Kali' pektalu' si Isus, "Naa su melengas bunga gayu, subay ditu penengaway melengas dadema gayu. Su pelum melaat gayu, melaat dademaig bunganen. Kaas sa' peksima'en su gayu, iini kimanan, kig bunganen. ³⁴ Paa, yamu pa di nga mamak! Mauma telu'en niu su gempia, asa melaat amu getaw? Pu' ki talu' nu getaw, iini megbuas dig delendemanen. ³⁵ Kaas sa' mekesuun getawi mektalu', naa gempiai metalu'en. Su pelum medupang getaw, melaat dade-mai metalu'en.

³⁶ "Taman talu'u diniu, sa' mateng su Gendaw nu Kengkukum nu Megbebaya' di tiba'an getaw, ukumen su getaw mekatag di taman mitalu'en, kampu' nu milaksapen laak metalu'. ³⁷ Kaas saladua' diniu, sa' ukumen ka na nu Megbebaya', iini peksima'en, ki mitalu' mu, adun gempantek sa' mbantanga ukuman sa' kana'."

Su Mbianan nu Getaw Memilas dini Isus

(Marcos 8:11-12; Lucas 11:24-26, 29-32)

³⁸ Naa mendadi, duuni nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' nga Pariseo, laung nilan dini Isus, "Sir, sa' mesu'at, penggulaula mu dawi mekesalebu' tu'us di pegbaya' mu, pu' bentayan nami."

³⁹ Dagid kali' sembag si Isus, "Paa, yamu pa di nga getaw nemun, medupang amu gupia, memilas amu pelum tu Megbebaya'!. Penengiin niu dinaani mekesalebu' tu'us, asa daal da laaki tu'us begay diniu, ki maa' nu pinggulaula nu pimuunan nu Megbebaya' dengantu si Jonas. ⁴⁰ Pu' si Jonas, telu gebii diag dagat, tug dialem tian nu gembagel seda'. Naa naan kini, kig Bata' nu Kilawan, ma'antu dadema, subay telu gebii dig dialem lupa'. ⁴¹ Kaas sa' mateng su Gendaw nu Kengkukum nu Megbebaya' di tiba'an getaw, naa su nga getaw dengantu sakup Ninibe, mbantang ilan megindeg tumakesil diniu nga getaw nemun. Pu' sa' tinitulu'an ilan ni Jonas, miksikesuun ilan. Naa yamu kiin, duun kinii mitua' diniu, metaas pa dini Jonas! ⁴² Muka' sa' mateng na tu'u su Kengkukum di tiba'an getaw, naa sug Bai pa pagid tug benwa Seba dengantu, mbantang dadema megindeg tumakesil diniu! Pu' daniin, miktegel mpanaw dinig benwa ta Israel, melayu' gupia dig benwanen, pu' adun mekineeg ditu telisebuten titulu'an ni Adi' Salomon. Mendadi yamu, taman talu'u diniu, duun kinii mitua' diniu, metaas pa dini Salomon!

⁴³ "Mendadi su menulay," laung ni Isus, "sa' utidan di getaw, leepenen dayunig benwa nda'i tubig dun menengaw pelelianen. Naa bena' nda'iduni mbaanga-

nen, ⁴⁴ maa' laungen dig dialem ginaanen, 'Tumu' muli' nau tug balay kia pigenatan ku.' Naa bena' mateng puli' tug balay kia, aba, metaanganen nda' nai pegbenwa dun, siniligen na sug balay dakus pingikpesan. ⁴⁵ Sa' ma'antu, mangay dayun dumanen menenulay pitu buuk, melaat pa dun diniin, dayun megela' ilan muli' dia. Kaas deksu'anen, su kebetang nu getaw kia piglegetan salabuuk da sia menulay, melaat pa tug bekna mipenggulaulanen. Naa ki mpenggulaulanen kia, ma'antu dademai mbianan pa nu getaw nemun, melaat gupiaig betad nilan."

Su Tantu Gina' ni Isus muka' Pateden

(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

⁴⁶ Naa bena' sinegay pa ni Isus mektitulu' tu nga getaw, minateng su gina'en muka' su nga pateden. Pegindeg ilan diag liu, pisabi nilan dayun si Isus.

⁴⁷ [Mendadi, pisuun dayun dini Isus, laung nu getaw, "Sir, su gina' mu muka' su nga pated mu, pegindeg ilan diag liu, peksebiin ka nilan."]

⁴⁸ Sumimbag si Isus, "Naa, wa'a. Laak taway dun mai gina'u? Muka' taway dun mai patedu?" ⁴⁹ Dayunen tendu'ay su nga sakupen, laungen, "Kini paduni gina'u muka' nga patedu! ⁵⁰ Adini getaw megdunut tu mauya'an nu Gama'u ditu gekbus langit, iin pa pagidi patedu, libun sa' laki, sampay gina'u."

Su Samingay mekatag di Kegimula

(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

13 Naa bena' di gendaw kia, migawa' si Isus diag balay, minangay tu geksid linaw, migingkud dia geksid. ² Laak saba' melaun gupia getaw mikpungun diniin, subay duminangan si Isus di sekayan, migingkud dayun mengadap tu melaun getaw kia pegindeg dia geksid linaw. ³ Mendadi bena' mikaingkud si Isus dia sekayan, melaun dayuni pigwalinen di nga getaw kia, pibian di samingay.

Kali' pektalu' si Isus, "Duuni getaw minangay tug binaalanen adun megimula. ⁴ Laak bena' saananen meksigwag, duunig beni' mitena' ditug dalan, kaas pingektuk nu nga manukmanuk. ⁵ Naa duun dademai mitena' ditug betuan, menipisig lupa' dun. Mintubu' ganam sug beni', laak dagid kagina menipisig lupa' dun, ⁶ bena' mipedesan, milawes. Muka' kagina gembabawi gangeten, minatay da pelum. ⁷ Naa duun pa pagidig beni' mitena' dig dugian. Kali' pentubu' su ngag dugi muka' tuminulin, milebeng dun su pimula. ⁸ Laak tumu' kig duma beni', mitena' tu'u di pialupa', kaas mikegbunga. Bena' sumingku', duuni pingmegas, duuni pigenem pulu', duun pagidi piktelu pulu'."

⁹ Diksu' dayun ni Isus su talu'en, "Adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u!"

Su Pantag nu nga Sambingay ni Isus

(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

¹⁰ Naa mendadi, minadap ditu ni Isus su nga saku-pen, sinaak nilan diniin, "Sir, sa' inukitan mu su melaun getaw, ta' mai miksambingaya dun dinilan?"

¹¹ Kali' sembag si Isus, "Aa naa, yamu, buasan na diniu su gandang pigbuni mekatag di kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. Laak dagid tug lain getaw, nda'. ¹² Pu' adin su getaw duunig daniin, begayan pa padun, sampay melaunig daniin. Adin pasi' su getaw nda'idunig daniin, laak ui'en diniin su maika' sia daniin. ¹³ Kaas pebian laak di sambingay su kegukitu dinilan, pu' ilan kiin, mengengleng dailan, laak ndi' ilan mekengita'. Mekineeg dailan, laak ndi' ilan mekedengeg muka' ndi' ilan mekesabut. ¹⁴ Ma'antu, misug-at ilan nu sinulat pedaan ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Isaias, laungen, 'Ki getaw kini, menamal ilan mekineeg, laak ndi' ilan mekesabut.

Menamal ilan mengengleng, laak ndi' ilan mekengita'.

¹⁵ Pu' sug delendeman nilan, mimilas gupia.

Su telinga nilan, sinseng nilan pelum.

Dakus su mata nilan, pideng nilan pa pagid.

Pu' tekaw mbuus mekengita' dailan

muka' mekedengeg dailan,

dakus mekesabut dailan,

dayun lumingay ilan puli' sia dinaan, laung nu Megbebaya',

adun guunen ku ilan.'

¹⁶ "Dagid yamu," laung ni Isus tu nga sakupen, "liliag amu tantu! Pu' mikengita' namu, muka' mikedengeg amu. ¹⁷ Taman talu'u diniu, melaun pimuunan nu Megbebaya' muka' mekesuun getaw, taginaa nilan dun sia maita' nilan ki minita' niu kini, dagid nda' nilan maita'. Taginaa nilan dun pagid medengeg nilan ki midengeg niu kini, dagid nda' nilan dadema medengeg."

Pigulug ni Isus su Sambingayen mekatag di Kegimula

(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

¹⁸ Pidayun gusay ni Isus su talu'en, "Mendadi, kinii gulugan nu sambingay mekatag di kekimula. ¹⁹ Naa sug beni' mitena' diag dalan, damikian dun su nga getaw mikedengeg tu Gempia Petenday mekatag di kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', laak ndi' nilan mesabut. Sa' ma'antu, mateng dayun su Palin, ua'enen pelum tug delendeman nilan su Gempia Petenday. ²⁰ Naa su pelum beni' mitena' diag betuan, iin su nga getaw lemen laak medengeg nilan su Gempia Petenday, telima'en nilan dayun muka' penleliagen ilan dun. ²¹ Laak nda' pengganget dig delendeman ni-

† *Piulugan dun ni Isus, su getaw mektalenten tu pisuun diniin, dugangan pa gusay su sinuunanen. Su getaw ndi'en talentenan su pisuun diniin, laak mbeleng diniin su maika' misuunanen sia.*

lan, kaas ndi' maiben su kekpetuud nilan. Sa' matengi kelegenay nilan, sa'itada sa' peglegetan ilan saba' nu kekpetuud nilan di Gempia Petenday, teliudan nilan dayun su kekpetuud nilan. ²² Naa sug beni' mitena' de-ma dig dugian, iin su getaw mikedengeg tu Gempia Petenday, laak dagid megela'i ginaa nilan tu kelibuleng nilan tu kegleketubu' nilan nemun muka' su gayak nilan tu ga'us, kaas nda' na dig delendeman nilan su pitenday dinilan. Bena' kig beni' kia, ndi' na megbunga. ²³ Mendadi kig beni' mitena' dia pialupa', iin tumu' su nga getaw mekedengeg tu Gempia Petenday dayun mekesabut ilan dun, kaas megbunga ilan. Bena' sungku', duuni pingmegatus, duuni pigenem pulu', duun pagidi piktelu pulu'."

Su Sambingay mekatag di Sigbet Milamug di Pimula

²⁴ Mendadi, duun pa pagidi sambingay ni Isus. Kali' pektalu', "Ki Keglekaunutan nu Megbebaya', ma'nini'ig bianen. Duuni getaw mimula melengas beni' tug binaalanen. ²⁵ Bena' sala gebii, miktulug su getaw, duun pelumi kuntra nu gapu' lupa' kia minangay tug binaalanen kia, pimulanen pa puli', laak iin masi'i lina-mugen pemulanay di nga trigo, lumbus sigbet. Dayun minuli' su kuntranen kia. ²⁶ Naa mintubu' su trigo, muka' migbedes na. Bena' mimensut, baa, masi' melaun sigbet milamug dun. ²⁷ Kaas su nga sesugu'en nu gapu' lupa' kia, minangay ilan dia niin, sinaak nilan diniin, 'Sir, kig beni' pimula mu diag binaalan mu, gempia da sia. Naa, adin ma genati nga sigbet kia?' ²⁸ Kali' sembag su gapu' lupa', 'Apelai! Masi' duuni kuntrau mikesaba' dun.' Sinaak nu nga sesugu'enen, 'Naa, mauya'an mu mangay nami deli' memakut dun?' ²⁹ Dagid kali' pektalu' su gapu' lupa', 'Baa, ndi' na. Pu' mbuus saba' niu memakut dun, duuni nga trigo mpe-duma di sigbet mbakut. ³⁰ Kaas petulinen ta pa deli' su trigo sampay su sigbet, sampay dig basa meglegani. Mendadi sa' basa na meglegani, telu'en ku tu nga meglegani dun, unaan nilan bekutay ki sigbet kia, pungunen, pengegeden, dayun sensulay. Dekag pa geniay ki trigo, muka' iini tegu'en tug luluu.'"

Su Sambingay mekatag dig Lisu Mustasa

(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

³¹ Naa duun pa pagidi sala sinambingay ni Isus. Kali' pektalu', "Mendadi ki Keglekaunutan nu Megbebaya', penenggi'an dun ki salabuuk lisu sangay nu mustasa su galanen, pimula nu getaw diag binaalanen. ³² Naa ki mustasa kini, iini tampusan maika' di kelaun lisu pimula. Laak sa' mentubu' muka' tumulin, melebawenen su kelaun gininisan pimula, ma'niin na bagel gayu. Kaas pegepunan nu nga manukmanuk saba' kebagelen, muka' megbaal ilan salag nilan dia piktebenan nu nga panganen."

Su Samingay mekatag di Petulin di Pan

(Lucas 13:20-21)

³³ Naa duun pa pagidi sinamingay ni Isus. Kali' pektalu', "Mendadi ki Keglekaunutan nu Megbebaya', penenggi'an dun ki petulin di pan, lemugen nug libun di pitu gantang garina. Mendadi genat lemugay dun, mpakayaw tumulin su tibuuk baalen pan."

Su Kegamit ni Isus di nga Samingay

(Marcos 4:33-34)

³⁴ Ma'antu, su kelaun ginukit ni Isus tu nga melaun getaw, pibian di samingay, nda'iduni inukiten dinilan sa' kana' lumbus samingay. ³⁵ Kia, adun menuud su sinulat dengantu nu pimuunan nu Megbebaya' ditu Talu'en, laungen,

"Sa' megukitu, meksamingayu.

Ki pigbuni genat tu kebuat tu gekleb langit bu' lupa', ukiten ku."

Pigulug ni Isus su Samingayen mekatag di Sigbet Milamug di Pimula

³⁶ Naa migudas si Isus tu nga melaun getaw minangay mekineeg diniin, dayun sumiled diag balay. Bena' mitulan, linabet nu nga sakupen si Isus, laung nilan diniin, "Sir, sa' mesu'at, pegulug mu dinami ki sinamingay mu kiin mekatag di sigbet diag binaalan."

³⁷ Mendadi, kali' sembag si Isus, "Naa su getaw kia migimula gempia beni', naan kini, kig Bata' nu Kilawan. ³⁸ Sug binaalanen pelum, iini tibuuk lumbang. Ki gempia beni', iin su nga getaw suminakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. Naa su sigbet dema, iin su nga sakup nu Palin. ³⁹ Su pelum kuntra nu gapu' lupa', su mimula lisu sigbet kia, iin su Palin. Naa sug basa meglegani, iini kelengkeb nug benwa. Muka' su nga getaw meglegani, iini nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. ⁴⁰ Naa su nga sigbet pungunen dayun sensulay, ma'antu dademai mpenggulaula sa' sungu na melengkebig benwa. ⁴¹ Naan kini, kig Bata' nu Kilawan, sugu'en ku ditu nga getaw tu Keglekaunutan ku su nga sesugu'en ku getaw langit, pu' adun pungunen nilan su mikesaba' tug dumanen mekesala', sampay su kelaun meglimbug. ⁴² Dayun ilan kini, lebu'en ilan nu nga getaw langit tug linaw gapuy. Ditu ilan dayun mengaduy, lamug mengkiget ilan di ngisi nilan. ⁴³ Dagid ki nga mekesuun getaw dema, pitanggi'u tu tiag nu gendaw, pu' mpeduma ilan di kegedengeg nu Megbebaya' sa' meglekaunutan na tu'u iin." Diksu' ni Isus su talu'en, "Adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u!

Su Samingay mekatag di Giglud Gimu

⁴⁴ "Mendadi kig laga' nu kesakup nu getaw tu Keglekaunutan nu Megbebaya', penenggi'an dun kig laga' kwarta iglud dig dialem lupa'. Naa pinenggi' duuni getaw mekaita' tu kwarta kia. Lebengen deli' puli' dia, dayun muli' tug balayen, leliagen gupia. Mangay dayun meksesaluy di taman gimunen, dayunen seluyay kig lupa' kia.

Su Samingay mekatag dig Dyamanti

⁴⁵ "Mendadi kig laga' nu kesakup nu getaw tu Keglekaunutan nu Megbebaya', sala pa penenggi'an dun kig laga' dyamanti. Pinenggi' duuni getaw mendagang dyamanti, penengauneni nga mesiba' gupia. ⁴⁶ Mendadi sa' metuunen ki melaga' gupia dyamanti, mangay dayun meksesaluy tu kelaun gimunen, dayunen seluyay kig dyamanti kia."

Su Samingay mekatag dig Baling

⁴⁷ Laung padun ni Isus, "Mendadi sa' meglekaunutan na tu'u su Megbebaya', ki mpenggulaula, iini penenggi'an dun su nga getaw memaling diag linaw. Pinenggi' ektaken nilan sug baling nilan, melaun dayun seda' melaam nilan, megleleginis su seda'. ⁴⁸ Naa sa' mpenu' sug baling, guyuden nilan dayun tu geksid, megingkud ilan dia, pemili'an nilan dayun su seda'. Ki melengas dun, tegu'en nilan dia ngag betangan nilan. Ki ndi' pia aanen dema, belengen nilan. ⁴⁹ Mendadi, ma'nia dademai mpenggulaula sa' sungu na melengkebig benwa. Metua' su nga sesugu'en nu Megbebaya' genat tu gekbus langit, dayun pungunen nilan ki nga melaat getaw, painen nilan ditu nga mekesuun getaw. ⁵⁰ Dayun su melaat getaw, lebu'en nilan tug linaw gapuy. Ditu ilan dayun mengaduy, lamug mengkiget ilan di ngisi nilan."

Sug Daan Titulu'an muka' sug Begu

⁵¹ Naa sa' ma'antu, sinaak ni Isus tu nga sakupen, "Naa kig launanen kini, mesabut niu?" "Wa'a," simbag nilan.

⁵² Laung ni Isus, "Sa' ma'nia, adin su getaw gandang mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', dayun sumakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', iin, petanggi'u di gapu' balay melaun gimunen mitagu'en, begu sa' daan, misangkap na."

Pimilas si Isus tug Lunsud Nazaret

(Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)

⁵³ Naa bena' mitubus ni Isus su nga samingayen kia, migawa' dig benwa kia, ⁵⁴ minuli' ditug daan lunsuden. Bena' minateng ditu, mikpetu'un dia simbaan nu getaw Judea. Mendadi su nga getaw mikineeg dini-

in, misebu'an ilan dun, kali' ilan pektalu', "Paa, ki getaw kini, adinen ma pigenati sinuunanen kini? Pik-endunen ma duni nga mekesalebu' pinggulaulanen ki-in? ⁵⁵ Pu' kana' bain sug bata' laak nu panday kiin dig balay? Kana' ba gina'en si Maria, muka' pateden si Santiago, si Jose, si Simon, muka' si Judas? ⁵⁶ Kana' ba dini da pegbenwa su kelaun pateden libun? Naa sa' ma'antu, alandun saani pigenatanen di kelaunanen ki-ni?" ⁵⁷ Ma'antu, pimilas nilan si Isus.

Mendadi, miktalu' dinilan si Isus, "Ki pimuunan nu Megbebaya', pegbesaan pia adin angay. Laak dagid dig daan benwanen, diag daniin beta'an, ndi' daan pegbesaan." ⁵⁸ Sa' ma'antu, meliangi mekesalebu' pinggulaula ni Isus diag benwa kia, saba' nda' pekpetuud diniin su nga getaw dia.

Su Kapatay ni Juan su Memunag Tubig

(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

14 Naa su kaunutan dia Galilea si Herodes, midengegen su pinggulaula ni Isus. ² Bena' midengeg ni Herodes, kali' pektalu', "Uy, kiin si Isus, iin si Juan su Memunag Tubig, masi' mitubu' puli!! Kaas ma duuni ginuungen menggulaula mekesalebu'."

³ Kaas ma'niai tinalu' ni Herodes, pu' begudiin su nda' pa patay si Juan, suminugu' si Herodes pu' daapen si Juan, pibaluden dakus pipirisunen. Pu' iini puunanen, begudiin duuni sala tawan libun ngalanen si Herodias, inagaw ni Herodes, asa sawa nu pated ni Herodes si Felipe. ⁴ Kaas si Juan, tatap mektalu' dini Herodes, "Binandu ma ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', penginsuaan mu si Herodias!" ⁵ Naa kagina ma'antu, petain sia ni Herodes si Juan, laak mendek si Herodes tu melaun getaw, pu' sug delendeman nilan, pimuunan nu Megbebaya' si Juan.

⁶ Naa kini si Herodes, miglumpuk metaang di gendawanen. Bena' miglumpuk si Herodes, duunig bata' nu sawanen kia si Herodias, delaga, suminayaw dia gedapan nu nga getaw suminaup dia. Si Herodes, liliag dayun tu kesayaw nug delaga kia. ⁷ Suminapa dayun si Herodes, laungen, "Naa, Enu', pia ta' alanduni penengiin mu dinaan, begayu dini'a!"

⁸ "Naa, iini begay mu dinaan, ki gulu ni Juan, su Memunag Tubig, betangen nandaw dig dekulan!" Laak ki sembagen kini, tinitulu' dun nu gina'en sug delaga.

⁹ Naa, apelai, milegenani gadi' kini. Dagid saba' nu kesapanen kia di gedapan nug launan bisitanen, subay sugu'enen begay tug delaga ki pinenginen kia. Suminugu' dayun si Herodes, ¹⁰ pinutukan tu'u gulu si Juan diag dialem pirusuan. ¹¹ Iwit dayun diag delaga ki gulu ni Juan, bitang tu'u dig dekulan, tinulun diag delaga, dayun pigwakilen dia gina'en. ¹² Naa duun dayuni nga sakup ni Juan mitua' dia, inangay nilan sug bangkay ni Juan, dayun nilan lebengay. Bena'

milebeng nilan, minundas ilan tu ni Isus, inukit nilan diniin su mipenggulaula ni Juan.

Pinaan ni Isus sug Lima Ngibu Tawan

(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

¹³ Naa si Isus, bena' midengegen su pitenday kia di mipenggulaula ni Juan, migawa' dayun diag benwa kia, suminakay sekayan, adun mekpain pa sia di meliawliaw benwa. Laak su nga melaun getaw dia ngag lumibut lunsud, misuunan nilani kepanaw kia ni Isus. Sa' ma'antu, miglendug ilan, ditu ilan minian lupa'an.

¹⁴ Sa' ma'nia, bena' mikelusad si Isus tu sekayan, minita'en ki melaun gupia getaw. Milelaat dinilan si Isus, pineguli'anen dayun su nga pegladu dinilan.

¹⁵ Naa bena' sungu na mesindepi gendaw, mikpe-sempel dini Isus su nga sakupen, kali' ilan pektalu', "Sir, sungu na mesindepi gendaw, muka' kig benwa ki-ni, meliaw pa pelum. Kaas melengas sugu'en mu, Sir, su nga getaw, mangay ilan tu ngag lunsud pu' adun mekesaluy ilan lebungan nilan."

¹⁶ Sumimbag si Isus, "Ndi' ilan kambat mundas ditu. Yamu mai mekpaan dinilan!"

¹⁷ "Apelai, Sir!" simbag nu nga sakupen. "Duun laakig lima buuk pan nami kini, dayun duunig dua' buuk seda'."

¹⁸ Laung ni Isus, "Naa, uit niu dini naan." ¹⁹ Mendadi, pimaingkud dayun ni Isus su melaun getaw diag lamalama. Mendadi bena' migela' ilan mekaingkud, inimud ni Isus kig lima buuk pan muka' sug dua' buuk seda', dayun megangag tug langit muka' mekpaladpalad tu Megbebaya'. Pikpetapetanen dayun su pan kia, piktukiden pegilasay tu nga sakupen. Pingilak nilan dayun tu nga melaun getaw. ²⁰ Minaan dayun su kelaun getaw, muka' migela' ilan mbesug. Bena' mibesug nailan, kali' pengikpesay nu nga sakup ni Isus su sawad nilan dun, sepulu' bu' dua' dig belanan mipenu'en. ²¹ Su getaw minaan dun, lima ngibu tawan su laak lumbus laki, nda'ig labeti ngag libun muka' nga gembata'.

Mipanaw si Isus dig Dibabaw Tubig

(Marcos 6:45-52; Juan 6:15-21)

²² Naa bena' mitubus maan su nga kelaun getaw, pisakay ni Isus su nga sakupen tu sekayan, piunanen ilan dumipag tug linaw. Daniin, piuli'en pa su melaun getaw. ²³ Naa bena' migudas na dema ditu nga getaw, tumiwad dayun si Isus salanen dig bentud, adun menenabi dia. Sa' ma'antu, bena' miglegebii na, sala da ni Isus dia. ²⁴ Su sekayan nu nga sakupen, ditu na titenga' laud nug linaw. Mikiwangiwang pati' saba' nu medekdes nabek, pu' misensung nilan su genus.

²⁵ Mendadi, bena' sungu na dali' endaw, minangay si Isus ditu nilan, pekpanaw diag dibabaw tubig. ²⁶ Bena'

midayag nilan si Isus masi' pekpanaw diag dibabaw tubig, mindek ilan pati'. Migbeksay ilan, laung nilan, "Multu main!"

²⁷ Dagit mikталu' si Isus dinilan, "Naa, gempia dai gi-naa niu. Naan daini. Ndi' amu mendek."

²⁸ Si Pedro, suminambut mektalu', laungen, "Kaunutan, sa' metuud pu' ya'a tu'u, sabi mau mediin ni'a, pepenaun mau dema dig dibabaw tubig kini."

²⁹ "Naa, diniin ka!" simbag ni Isus. Aba, guminawas dayun si Pedro di sekayan, muka' mipanaw dema diag dibabaw tubig, suminungkak sia dini Isus. ³⁰ Dagit kali'en mbetikay su metikteg genus, mindek pelum si Pedro, bena' peglened na. "Kaunutan," laungen, "gawen mau!"

³¹ Tinggal dayun ni Isus sug baingkenen, piguidanen si Pedro, laungen diniin, "Mauma dema maika'i kesalig mu dinaan? Mauma dema dua'dua'i kesalig mu dinaan?"

³² Suminakay dayun ilan dua' dia sekayan. Misikpa' dayuni genus. ³³ Minginlulud dayun di gedapan ni Isus su nga sakupen dia sekayan, laung nilan, "Metuud lai daan, ya'a na gupia sug Bata' nu Megbebaya!"

Pineguli'an ni Isus su nga Pegladu tu Genesaret

(Marcos 6:53-56)

³⁴ Mendadi, minundas si nga Isus dumipag diag linaw. Bena' duminggu' ilan tu Genesaret, ³⁵ mi'ilala dayun nu nga getaw dia si Isus. Sa' ma'nia, pimupun nilan dayun su nga pegladu di kelaun lumibut benwa, pinguit ilan dayun dia ni Isus. ³⁶ Inubug nilan dini Isus, pia laak daw sia medelu' nu nga megladu su kuyamay suuben. Muka' adin su taman getaw mikedelu' dun, migela' ilan dayun mauli'ay.

Su Titulu'an Pingumbilin nu nga Ginepu'ay nu Getaw Judea

(Marcos 7:1-13)

15 Mendadi duuni nga Pariseo muka' nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' genat tu Jerusalem, minadap ilan dini Isus, sinaak nilan diniin, ² "Mauma ki nga sakup mu kiin, pimilas nilan sug betad pingumbilin dinita nu nga ginepu'ay ta? Ndi' nilan gela'en dunutay sug betad ta mekatag di pengingenaw dekag pa aan!"

³ Kali' sembag si Isus dinilan, "Paa, yamu kiin, mau-ma pimilas niu su palinta nu Megbebaya', iin sungkini dnutan niu, sug daniu betad? ⁴ Pu' duuni palinta nu Megbebaya', laung, 'Pegbesaay mu su gina' mu muka' su gama' mu.' Muka' duun pagidi palinta, 'Adin su getaw menampalaksa tu gina'en atawaka tu gama'en, subay petain.'" ⁵ Laung pa ni Isus, "Dagit iinig daniu titulu'an, sa' duun siai ginabang begay nu getaw tu gina'en atawaka tu gama'en, mesu'at daw telu'en nu

getaw kia, 'Kini, begay sungkin tu Megbebaya'.'

⁶ Dayun sa' kiai telu'en nu getaw, naa sug basanen sia tu gama'en, ndi' na daw kambat begay diniin. Naa sa' ma'nia, su Misulat Palinta nu Megbebaya', bileng niu, sinukli niu dun kig daniu laak betad. ⁷ Paa, yamu kiin, tautau mekesuun amu! Misugat amu gupia ditu sinulat pedaan ni Isaias dengantu ditu Talu' nu Megbebaya', laungen,

⁸ 'Ki nga getaw kini, laung nu Megbebaya', pegbesaanu nilan diin laak baba' nilan, dagid sug delendeman nilan, melayu' ma dinaan.

⁹ Su kektamuy nilan dinaan, nda'iduni pantagen, pu' su titulu'an nilan, kinilawan laak, asa piningalan nilan dun, pinalintau!"

Su Gininisan Mekesala' tu Megbebaya'

(Marcos 7:14-23)

¹⁰ Naa sinabi ni Isus su nga melaun getaw mekpesempel diniin. Bena' mikpesempel ilan, kali' pektalu' si Isus dinilan, "Pekineegay niu gupia ki telu'en ku kini, adun mesabut niu gupia! ¹¹ Kana' iini mekesala' dun tu Megbebaya' su getaw, ki mekeseled dig baba'en genat dig liu. Iini mekesala' dun su getaw, ki gua' dig baba'en."

¹² Naa bena' mideksu' mektitulu' si Isus, mikpesempel diniin su nga sakupen, laung nilan, "Sir, ki tinalu' mu kia, misuunan mu ma, milaati ginaa dun nu nga Pariseo?"

¹³ Kali' sembag si Isus, "Paa, duuni gendaw mateng, adin su mentubu' kana' pimula nu Gama'u ditu gekbus langit, bekuten. ¹⁴ Kaas ki nga Pariseo kiin, petuyang na niu ilan! Pu' ma'niin ilan buta, dayun egaken nilani nga getaw, buta dadema. † Naa pinenggi' meginegakayig dua' tawan lungkan buta, dayun buus duunig luak dia gunaan nilan, ndi' ba megela' ilan dayun melabu' dia?"

¹⁵ Laung ni Pedro, "Naa, Sir, ki sambingay mu kia, pegulug mu dinami."

¹⁶ Kali' sembag si Isus, "Apelai, pia pamu, nda' dade-ma niu mesabut? ¹⁷ Nda' ba niu mesabut pu' pia ta' alanduni aanen nu getaw, mpalus da laak tu tianen, dayun gua' da pelum dig lawasen? ¹⁸ Dagit ki gua' dig baba'en kia, genat tug delendemanen, iin tantui mekesala' dun su getaw. ¹⁹ Pu' kig delendeman nu getaw, iini pigenatan nu melaat delendeman, su puun nu kegbunu', su kenlelingay, sug dusa, su kegdaw, su kegbalus, muka' su tampalaksa. ²⁰ Kini tu'ui mekesala' dun su getaw. Laak su kemilas tug betad mekatag di pengingenaw dekag pa aan, kana' mekesala' dun su getaw tu Megbebaya'."

† Ki telu'en buta, piulugan dun ni Isus, su nga getaw laung nilan dun migela' nilan metekad su metuud, asa nda' nilan mesabut, pia kemaika'.

Pigebangan ni Isusig Libun dig Lain Bansa Suminalig diniin

(Marcos 7:24-30)

²¹ Naa migawa' na dia si Isus, minangay pelum tug benwa mesempel tug lunsud Tiro muka' Sidon. ²² Mendadi bena' minateng ditu si Isus, duuni mikpesempel diniin libun dengen dia laak lain bansa, pu' getaw Canaan. Migbeksay sug libun, laungen, "Uu Sir, Sapu'a ni David, lelaatay mau! Pu' duunig bata'u libun, silunu'an menulay, milesayan dun gupia."

²³ Digid nda' sembag si Isus, pia sektaang. Minadap diniin su nga sakupen, inubug nilan diniin, "Pawa' mu iin! Pu' peglendu glendug da gusay dinita, meksasak gupia!"

²⁴ Kali' sembag si Isus tug libun kia, "Ini sinugu'u dun lumusad dinig lumbang, adun pegebangan ku su laak bansa Israel, ki pitanggi'u di nga karniru mibeleng."

²⁵ Digid kig libun kini, mikpesempel dayun dini Isus, minginlulud ditu gedapanen. Laungen, "Sir, gebangay mau dema tu'u!"

²⁶ Kali' sembag si Isus, "Ndi' mpia awi' tu gembata' su gaanen, adun tikpu'en dia nga gitu." †

²⁷ Kali' sembag sug libun, "Metuud la Sir, dagid pia su nga gitu', aanen nilan su nga mikula' gaan dia silung nug lemisaan nu gapu' nilan."

²⁸ Sumimbag dayun si Isus, "Aa naa, Dada', gembageli kesalig mu! Kagina ma'nia, su mauya'an mu, mialap mu na."

Naa, iin da tu'u su kauli'ay nug bata' nug libun kia.

Pineguli'an ni Isusi Melaun Getaw

²⁹ Naa minundas si Isus, inunuten su geksid nug Linaw Galilea. Tumiwad dig bentud, dayun mingingkud dia. ³⁰ Mendadi melaun gupia getaw minangay dia niin, iwit nilan dadema ditui nga getaw mipilung, ngag buta, nga migisu, ngag beed, muka' melaun pa pemgladu. Adin su iwit nilan dia gedapan ni Isus, pineguli'anen dayun. ³¹ Misebu'an gupia su nga getaw ditu minita' nilan, pu' su kamun beed, mikabit na. Su kamun migisu, miuli'an na. Su kamun mipilung, mikepanaw na. Dakus su ngag buta kamun, mikengita' na. Kaas inal nilan su Megbebaya' pektemuyen nu nga getaw Israel.

Pinaan ni Isus su Paat Ngibu Tawan

(Marcos 8:1-10)

³² Mendadi, sinabi ni Isus su nga sakupen. Bena' mikpesempel ilan diniin, kali' pektalu' si Isus, "Milelaatu di nga melaun getaw kini, pu' telu endaw na

† *Iini piulugan dun ni Isus, unaan pa ebangay su getaw Judea, dekag pa sug lain bansa, maa' nug libun kia.*

nda' ilan pesuay dinaan, dayun migela' na demaig balun nilan. Naa, mpauku mekpauli' dinilan nda' ilan meka'aan, pu' tekaw mbuus belunusan ilan dig dalam."

³³ Digid kali' sembag su nga sakup ni Isus, "Sir, kig benwa kini, limawa'. Sa' ma'antu, adin ta ma elapayigan, sukal paan ta sia di nga melaun getaw kini?"

³⁴ "Naa, sanu buuki pan niu diin?" sinaak ni Isus.

Kali' ilan sembag, "Pitu buuk, muka' duun pagidi santa' buuk mekaika' seda'."

³⁵ Mendadi, pimaingkud dayun ni Isus su nga getaw diag lupa'. ³⁶ Bena' mikaingkud ilan, inalap dayun ni Isus ki pitu buuk pan kia muka' su seda', dayun mekpaladpalad tu Megbebaya'. Bena' mitubus mekpaladpalad, pikpetapetanen su pan, piktukiden pegilasay tu nga sakupen. Pingilak nilan dayun tu nga melaun getaw. ³⁷ Minaan dayun su kelaun getaw, muka' migela' ilan mbesug. Bena' mibesug ilan, kali' pengikpesay nu nga sakup ni Isus su sawad nilan, pitu dig bukag mipenu' pa nu sama' nilan. ³⁸ Su getaw minaan ditu nga pan, paat ngibu tawanig laki, nda'ig labeti ngag libun muka' nga gembata'.

³⁹ Naa bena' mitubus maan su melaun getaw, piuli' ilan ni Isus. Duminangan dayun tu sekayan si Isus, minangay tug benwa sakup Magadan.

Minengi Mekesalebu' Tu'us su nga Getaw

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

16 Naa duuni nga Pariseo muka' Saduseo minangay kumita' dini Isus, pengimanan nilan sia iin. Sa' ma'nia, miksaak ilan diniin mekesalebu' tu'us, adun gempantek daw pu' genat tu Megbebaya' su pegbaya'en. ² Digid kali' sembag si Isus, ["Paa, yamu kiin, sa' sungu mesindepi gendaw, iini telu'en niu, 'Gempiaig benwa lema', pu' gempulaig langit.' ³ Dayun sa' siselem, laung niu, 'Dumupi' buus, pu' gempulaig langit, muka' megdelem.' Sa' ma'antu, metau amu mengatuk tu'us dig langit, dayun ndi' niu maulug ki tu'us dig basa kini nandaw.] ⁴ Paa, yamu pa di nga getaw nemun, medupang amu gupia, memilas amu pelum tu Megbebaya'! Penengiin niu dinaani mekesalebu' tu'us, asa daal da laaki tu'us begay diniu, ki maa' nu pinggulaula nu pimuanan nu Megbebaya' dengantu, si Jonas."

Sa' ma'nia, migawa' dinilan si Isus, mipanaw dayun.

Su Melaat Titulu'an nu nga Pariseo muka' nu nga Saduseo

(Marcos 8:14-21)

⁵ Naa sa' duminipag si nga Isus diag linaw, milingawan nu nga sakupen megalun pan. ⁶ Mendadi kali' pektalu' si Isus dinilan, "Ki petulin nu nga Pariseo muka' nu nga Saduseo di pan, peglengilamay niu."

⁷ Bena' midengeg nu nga sakupen, kali' ilan pegyagayaga, laung nilan, "Kaas tinalu'eni ma'nia, pu' nda' ita kegbalun pan."

⁸ Laak dagid misuunan ni Isusi pigyagayaga nilan kia. Kali' pektalu' dinilan, "Paa, mauma pelum pegyegayegaan niu ki pan, sa' nda'idun diniu? Maika' gupiai kesalig niu dinaan! ⁹ Masi' nda' pa niu mesabut? Milingawan ba niu su kemetau tug lima buuk pan, ki pi'aaan dayun tug lima ngibu tawan kitu? Dayun sanu belanan pai sama' dun, su pingikpes niu dun kitu? ¹⁰ Muka' su kemetau tu pitu buuk pan, ki pi'aaan pelum tu paat ngibu tawan, sanu bukag ma pelumi pingikpes niu tu sawad nilan maan? ¹¹ Sa' ma'antu, mauma dema nda' niu gusay mesabut pu' kana' nu pani tinalu'u diniu? Kaas peglengilamay niu daan ki petulin nu nga Pariseo muka' Saduseo di pan!"

¹² Naa dekag pa misabut nu nga sakup ni Isus pu' kana' nu tantu petulin di pani kenegulen dinilan kia, segaga ki titulu'an nu nga Pariseo muka' Saduseo.

Su Tantu Gasal ni Isus

(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

¹³ Naa minangay si nga Isus tug benwa sakup dig lunsud Cesarea Filipo. Bena' ditu nailan, sinaak ni Isus tu nga sakupen, "Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, sa' su gasalu, alanduni ketalu' dun nu getaw?"

¹⁴ Kali' sembag su nga sakupen, "Sug duma getaw, telu'en nilan, ya'a daw si Juan su Memunag Tubig. Sa' sug duma mektalu', ya'a daw si Elias dengantu. Muka' duun pa pagidi mektalu', ya'a daw si Jeremias, atawaka sala tawan pa pelum pimuunan nu Megbebaya' dengantu."

¹⁵ "Mendadi yamu dema," sinaak ni Isus, "ta' mai ketalu' niu dun, ki gasalu?"

¹⁶ Sumimbag si Simon Pedro, "Ya'a na gupia su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, kig Bata' nu Megbebaya' nda'i gumulen."

¹⁷ "Aa naa, Simon, bata'a ni Jonas," laung ni Isus, "leliagenu dini'a tu'u! Pu' kiin, kana' nu kilawani mikpesuun dun dini'a, pu' su Gama'u ditu gekbus langit! ¹⁸ Mendadi, taman talu'u dini'a, ya'a si Pedro. † Naa sa' ma'antu, sa' baalen ku na kig balayu, sa'itada ki pikumpungan nu nga sakupu, naa kiniig batu gentudan ku nug balayu. Muka' ki pikumpungan kia, ndi' na daagen nu kepatay. ¹⁹ Pegwakilu dini'a su nga gunsi' tu Kaglekaunutan nu Megbebaya'. Naa sa' ma'antu, adin sug benduun mu dinig dibabaw lumbang, benduun dadema ditu gekbus langit. Adin sug buangen mu dinig dibabaw lumbang, buangen dadema ditu gekbus langit."

²⁰ Dayun inungub gupia ni Isus su nga sakupen, ndi' nilan pekpesuun tu getaw pu' iin su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.

Pisuun Pedaan ni Isus ki Kekpeleget diniin muka' ki Kepatayen

(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)

²¹ Mendadi, genat di gendaw kia, mikpuun si Isus menluksad tu nga sakupen. Laungen, "Mendadi naan, subay medituunu Jerusalem, dayun melaun pai kekpeleget dinaan nu nga kaunutan nu getaw Judea muka' nu nga kaunutan nug belian nilan kampu' nu mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Dek-su'anen, petainu nilan. Laak dagid di ketelu endawen genat di kepatayu, petubu'enu puli'."

²² Dagid bena' midengeg ni Pedro, inabigen si Isus, dayun pimaagen, laungen, "Kaunutan, penensili kana' ma'antu! Ndi' mesu'at ma'niai mbianan mu!"

²³ Laak dagid si Isus, liningayen si Pedro, kali' pektalu' diniin, "Pegawa'a dinaan, Satanas! Mauma pegdaangan mau sia? Pu' kig delendeman mu kiin, kana' genat tu Megbebaya', pu' delendeman laak nu kilawan!"

²⁴ Kali' dayun pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Mendadi, sa' duuni getaw mauya'anen sumakup dinaan, subay teliudanen sug daniin delendeman, pisanenen dayun ki kurusen, dakus dumunut gusay dinaan. ²⁵ Pu' adini mpauk megwakil gumulen dinaan, mbeleng diniin su ketubu' nda'i tamanen. Adin su pegwakilen dinaan su gumulen saba' nu kesakupen dinaan, iin, malapen sungkin su ketubu' nda'i tamanen. ²⁶ Pu' pia pa malap nu getaw su tibuuk lumbang, dayun mbeleng diniin su ketubu' nda'i tamanen, naa alandun bai gatagen? Nda'idun! Pu' sa' mbeleng na di getaw su ketubu' nda'i tamanen, duun bai mbayaden, adun melekatena sia puli' su ketubu'en? ²⁷ Pu' ndi' na maiben, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, lumusadu puli', medayag na su kelengas nu pegbaya' nu Gama'u, maita' di tiagu, dumau su nga sesugu'en ku getaw langit. Dayun sa' matengu, sugdaan ku su nga getaw saladua', mbantang tu pinggulaulanen, gempia sa' melaaten." ²⁸ Diksu' ni Isus su talu'en, "Taman talu'u diniu, yamu nga getaw pegindeg dini nandaw, duun diniui ndi' matengi gumulen, medua' matanen meglekaunutan nau tu'u, naan kini, kig Bata' nu Kilawan."

Su Kepalin nu Palas ni Isus

(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)

17 Naa bena' minayani genem gebii, tumiwad si Isus di metaas bentud. Pidunuten si Pedro muka' dua' tawan mekpatad, si Santiago muka' si Juan, ilanilan da laak. ² Mendadi, bena' ditu nailan

† *Su ngalan Pedro, ma'ananen batu.*

dibabaw nug bentud, saanan nu nga sakupen megbantay diniin, masi' mitekaw mpalin su palas ni Isus, tumiagi mulu'en, maa' nu tiag nu gendaw. Sampay su nga penepetenen, miputi' tantu, maa' nug delag.

³ Muka' padun minita' nilanig dua' tawan dengantu pimuunan nu Megbebaya', masi' si Moises muka' si Elias, pegabitabit ilan ni Isus. ⁴ Si Pedro, kali' pektalu' dini Isus, "Aa Kaunutan, melengas pu' dini dami! Naa sa' meliaga da, megbaalu dini bebelayan telu buuk, salabuuk dani'a, salabuuk dani Moises, muka' salabuuk dani Elias."

⁵ Bena' nda' medeksu' mektalu' si Pedro, duuni gabun mitua', tumiag gupia, mikeleklem dinilan. Duuni miktalu' dig dialem gabun kia, laungen, "Kini na tu'u sug Bata'u, ki petailen ku, leliagenu dun gupia. Pekineegay niu iin!"

⁶ Naa bena' midengeg nu nga sakup ni Isus ki talu' kia, mipati' ilan mendek, mikeglaub ilan diag lupa'.

⁷ Dagid mikpesempel dinilan si Isus, dipenanen ilan, laungen, "Naa, pegbuat amu. Ndi' amu mendek!"

⁸ Kali' ilan tingag, nda'idun nai getaw minita' nilan dia, sala da dun ni Isus.

⁹ Mendadi duminiksun ilan genat diag bentud. Saanan nilan dumiksun, inungub ni Isus su nga sakupen, laungen, "Ki pinita' diniu kia, nda'iduni ukitan niu dun, pia sala tawan, sampay da dun petubu'en puli' kig Bata' nu Kilawan genat matay."

¹⁰ Sinaak nu nga sakupen dini Isus, "Sir, sa' ma'nia, su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', ta' mai ketalu' nilan dun pu' subay lumusad pa si Elias, dekag pa ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?"

¹¹ Kali' sembag si Isus, "Naa metuud, si Elias, mauna daan metua', pu' adun pengusainen pa sug launan.

¹² Dagid taman talu'u diniu, si Elias, daan na mitua', dagid iin, nda' mailala nu getaw, dayun linaksap nilan peglegetay. Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, ma'antu dadema, pelegetan dau dema nu getaw."

¹³ Iin pa mesabut nu nga sakup ni Isus pu' ki tinalu'en kia mekatag dini Elias, iini pisugaten dun si Juan su Memunag Tubig.

Piuli'an ni Isusi Gembata' Pilegeetan Menulay

(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43a)

¹⁴ Mendadi bena' minateng puli' si nga Isus dia tana' nu melaun getaw kia, duuni sala tawan mikpesempel dini Isus, minginlulud di gedapanen, ¹⁵ kali' pektalu', "Sir, lelaatay mu kig bata'u kini! Pu' binabuy pati', tatap melabu' di gapuy atawaka di tubig. ¹⁶ Naa, iwitu dini nga sakup mu kini, laak nda' nilan megaga pauli'ay."

¹⁷ Kali' pektalu' si Isus tu nga getaw dia, "Ay, yamu pa di nga getaw nemun, nda'i salig niu dinaan, mipenulay amu! Pinlukas nau dumuma diniu. Santa' pai kaibenen, ki ketigelu diniu? Uit niu dini naani gembat-

a' kiin!" ¹⁸ Mendadi pimaag dayun ni Isus ki menulay kia. Migawa' dayun su menulay, mitekaw mauli'ay su gembata'.

¹⁹ Naa bena' nda'idunig lain getaw duma nilan, minadap dini Isus su nga sakupen, sinaak nilan diniin, "Sir, alanduni puunanen, nda' nami mautiday dun su menulay kitu?"

²⁰ Simbag ni Isus dinilan, "Saba' kulangi kesalig niu! Pu' taman talu'u diniu, ki kesalig niu, pia laak sia ma'niin bagel salabuuk lisu mustasa, naa megaga niu sugu'ayig bentud kinu', laung niu, 'Awa'a diin, galin ka ditu!' dayun gumalin dema tu'u kig bentud. Kaas nda'iduni ndi' niu megaga! ²¹ [Dagid ki ma'niin palas, ndi' mautidan, subay pebianen laak di kenenabi muka' di kekpuasa.]"

Kedua' Deksu' Pisuun Pedaan ni Isus su Kepatayen

(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

²² Naa bena' mikpungun dini Isus ditu Galilea su nga sakupen, kali' pektalu' si Isus dinilan, "Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, duuni gendaw mateng, pegwakilu tu pegbaya' nu getaw. ²³ Deksu'anen, petainu nilan. Laak dagid di ketelu endawen genat di kepatayu, petubu'enu puli'."

Milegenan dayun gupia su nga sakupen ditu tinalu' kia ni Isus.

Su Kegbuis nu Sakup nu Megbebaya'

²⁴ Naa minundas si Isus tu Capernaum, ilan nu nga sakupen. Mendadi duuni nga getaw mendawat buis tug Balay Penedapan tu Megbebaya', luminabet ilan dini Pedro, sinaak nilan diniin, "Naa ki mekpetu'un diniu kia, megbayad ma buis tu Penedapan tu Megbebaya'?"

²⁵ "Baa, mauma ndi'?" simbag ni Pedro.

Minundas dayun si Pedro ditug balay. Sikna na mitulan si Pedro, miguna mektalu' si Isus, sinaaken, "Naa, Simon, alandunig delendeman mu? Sa' su nga gadi' dinig dibabaw lumbang, ta' taway duni megbayad buis dinilan? Su nga sakup nilan, sa' kig lain getaw?"

²⁶ Kali' sembag si Pedro, "Baa, ki ngag lain getaw da laak."

"Naa sa' ma'antu," laung ni Isus, "su sakup nu nga gadi', ndi' ilan kambat megbayad buis dinilan. ²⁷ Dagid ki mendawat buis kia, tekaw mbuus melaati ginaa nilan dinita. Sa' ma'nia, alapa benggwit, angaya dayun diag linaw, tikpu' mu dia sug benggwit mu. Siknaa mekelaam, pegbentayay muig dialem baba' ni seda' kia, duun dayuni maita' mu kwarta, sukal dig buis ta dua' tu Penedapan. Iin dayunig buis mu dinilan."

Ndi' Pia Mekagaw Tindeg su Sakup ni Isus

(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

18 Mendadi nda' maiben, mikpesempel dini Isus su nga sakupen, sinaak nilan diniin, "Naa Sir, ki nga sakup di Keglekaunutan nu Megbebaya', ta' taway duni tampusan metaasi tindegen?"

² Sa' ma'nia, suminabi si Isus sala tawan gembata', pi'indegen di gedapan nilan. ³ Kali' pektalu' si Isus, "Naa taman talu'u diniu, ndi' amu mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', subay megbegu betad amu, penunggilingan niu sug betad nu gembata'. ⁴ Pu' adin su menunggiling di gembata' kini, sa'itada mekpebaba' dig lawasen, iin tu'u ki tampusan metaas sakup di Keglekaunutan nu Megbebaya'. ⁵ Muka' pa padun, adin su menemba' di sala tawan gembata' maa' ni gembata' kini saba' nu kesakupen dinaan, naa gitunganen, naani mipenemba'en."

Su Kegdaang di Samataw

(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

⁶ Kali' pagid pektalu' si Isus, "Mendadi adin su getaw mekegdaang di sala tawan gembata' kini, ki mikpetuud na dinaan, naa ki mekegdaang dun kia, sa' pinenggi' palintangan gembagel galingan dayun lemesay tug laud, tumu' megaan daitu, sabaya' nu ginukuman nu Megbebaya' tu getaw mekegdaang di gembata' kini. ⁷ Mekelelaatlelaat su kelaun getaw dig dibabaw lumbang saba' nu kegdaang di getaw. Minget ndi' mesu'at pu' nda'iduni kegdaang, laak pia ma'antu, ki getaw mekegdaang di samatawen, iini mekelelaatlelaat gupial!

⁸ "Kaas saladua' diniu, sa' pegdaangan ka, ki kemet mu atawaka geksud mui mekesaba' dun, naa putuk mui kemet mu kiin atawaka geksud mu, beleng mu dayun! Pu' tumu' pa mpedumaa di ketubu' nda'i tamanen, pungkula, sabaya' mesangkapi kemet mu muka' geksud mu, laak lebu'en ka tug linaw gapuy nda' nai kepalengen! ⁹ Mesama da sa' pegdaangan ka, ki mata mu pelumi mekesaba' dun, naa asak mui mata mu kiin, beleng mu dayun! Pu' melengas pa dini'a sa' mpedumaa tu ketubu' nda'i tamanen, salabuuk daig lisu mata mu, sabaya' mesangkapi mata mu, laak lebu'en ka tug linaw gapuy."

Su Mikesala' Getaw, Pisama di Karniru Mibeleng

(Lucas 15:3-7)

¹⁰ Laung ni Isus, "Kaas petubud amu, adun ndi' niu peksudi'ani nga gembata' kini, pia sala tawan dinilan. Pu' taman talu'u diniu, saladua' dinilan, duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit mektagikul dun. Muka' su getaw langit kia, gebii gendaw madap ditu

Gama'u tu gekbus langit. ¹¹ [Kedua'en, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, iini luminusadu dun, pu' adun guunen ku ki nga getaw mibeleng.]

¹² "Pu' alandunig delendeman niu? Pinenggi' duuni sala tawan megatusi karnirunen, dayun mbelengi salabuuk dun. Ndi'en ba bilinen diag binentudan su siam pulu' bu' siam, adun penengaunen ki salabuuk kia mibeleng? Penengaunen lai! ¹³ Dayun sa' metuunen na, taman talu'u diniu, kig leliagen di salabuuk kia, gembagel pa dig leliagen ditu siam pulu' bu' siam karnirunen kia, su nda' mbeleng. ¹⁴ Naa, ma'antu dadema su Gama' niu ditu gekbus langit. Iini mauya'annen, ki nga gembata' kini, nda'iduni mbeleng dun, pia sala tawan dinilan."

Mekatag gusay di Samasakup Mekesala'

¹⁵ Laung ni Isus, "Saladua' diniu, sa' duuni samasakup mu mekesala' dini'a, naa laaway mu sug duma mu kia, pesuun mu diniin ki sala'en kia. Laak abig mu, amu dua' da. Dayun sa' mekineeg da dini'a, paingalan ta dun, mipegawen mu ki samasakup mu kia. ¹⁶ Dagid sa' ndi' mekineeg dini'a, naa laaway mu puli', titulu'ay mu, laak pedunut mu pelumi sala tawan atawaka dua' tawan, maa' dadema nu sinulat ditu Talu' nu Megbebaya', laung, 'Sa' duuni getaw dengatenen sug dumanen, subay takesi'an telu tawan. Sa' ndi' mesu'ati telu, sukal da sa' dua' tawan.' ¹⁷ Dagid," laung ni Isus, "sa' ndi' dadema gusay mekineeg dinilan su samasakup mu kia, naa sukna'ay mu pelum tu gedapan nu pikumpungan nu nga sakupu. Pidag pa tanan, sa' ndi' pa gusay mekineeg ditu pikumpungan, naa ki getaw kia, pelepeng mu di kana' mekpetuud, atawaka di getaw mendawat buis."

Sug Benduun nu Mekpetuud muka' sug Buangen nilan

¹⁸ Laung padun ni Isus, "Kaas taman talu'u diniu, adin sug benduun niu dinig dibabaw lumbang, benduun dadema ditu gekbus langit. Adin sug buangen niu dinig dibabaw lumbang, buangen dadema ditu gekbus langit.

¹⁹ "Muka' padun taman talu'u diniu, adinigi dua' tawan diniu sengu'en niu penenebiin niu, naa pia alanduni penengiin niu, begay dadema nu Gama'u ditu gekbus langit. ²⁰ Pu' adinigi dua' tawan atawaka telu tawan mekpungun miksekat di kesakup nilan dinaan, naa naan, ditu dau dema, mungun dau dema dinilan."

Su Mekpetuud, subay Pedesunenen su Samasakupen

²¹ Mendadi mikpesempel dini Isus si Pedro, kali' saak diniin, "Naa Kaunutan, sa' duuni samasakupu menamal mekesala' dinaan, sanu deksu' mai pedasun ku diniin? Sampay nga pitu deksu'?"

† Sa'itada su kelegenay ditu, nda' nai kepapasen.

²² Simbag ni Isus, "Kana' lai pitu deksu' da laak. Sinangkali' sa' pinenggi' pitu pulu'i pitu, naa pedasun mu pa gusay. ²³ Pu' su Keglekaunutan nu Megbebaya', ma'niniig bianen. Penenggi'an ku duni gadi', piningilanan su nga sesugu'enen di nga gutang nilan diniin.

²⁴ Mendadi bena' miningil dun su gadi', duuni sesugu'enen iwit diniin, aba, kana' laak sanu laksa'i gutangen, ²⁵ nda'idun pa paduni sukatanen dun. Naa sa' ma'nia, sinugu' sia nu gadi' peksaluy ki sesugu'en kia adun mbaal gulipen, kampu' nu sawanen muka' su ke laun bata'en. Sampay su gikteb gimunen, peksaluy pa pagid sia, adun elapen sia nu gadi' su galinen, bayad tu gutang kia. ²⁶ Dagit bena' midengeg nu sesugu'en kinii sinugu' sia nu gadi', minginlulud di gedapanen mekpekilelaat diniin, laungen, 'Ay, Adi', kelelaat pektigela dinaan, pu' biadan ku daig launanen!' ²⁷ Mendadi ki gadi' kini, kali'en medengeg, milelaat tu'u diniin, pituyangen su gutangen muka' biluyen su sesugu'enen kia.

²⁸ "Dagit su kepalus laak nu sesugu'en kia dia gadi'," laung pa ni Isus, "duuni misungkaken sala tawan sama sesugu'enen. Naa ki sama sesugu'enen kini, duun dadema gutangen diniin, megatus denario da laak. Dagit kali' maita' nu sesugu'en su mikautang diniin kia, piguidanen masi' dig liig, lingeken sia, laungen diniin, 'Naa, biaday mu na su gutang mu kia dinaan!' ²⁹ Miglaub dayun di gedapanen su sama sesugu'enen, mikpekilelaat diniin, laungen, 'Kelelaat dini'a, pektigela dinaan, pu' biadan ku da dini'a!' ³⁰ Dagit kig bekna sesugu'en kini, nda' peliag. Palu pa mekpedasun dun, ndi' na daan. Pipirisunen sungkini sama sesugu'enen, sampay da dun mbayaden sia su gutangen.

³¹ "Naa kali' mesuunay nu ngag duma sesugu'en, miledenan ilan dun gupia, linaawan nilan dayun su gadi', inukit nilan diniinig launanen kia. ³² Kali' medengeg nu gadi', sinabinen su sesugu'en kia, tinalu'en diniin, 'Paa, melaata sesugu'en! Nda'u ba pedesunay ki gutang mu kia, gembagel dadema gupia? Minengia laak kelelaat, pidasun ku ya'a dayun. ³³ Sa' ma'nia, iini bentanganen, lilaatan mu dadema sia su sama sesugu'en mu, pu' ya'a, lilaatan ku ya'a dadema.' ³⁴ Ma'antu, mitutung gangit su gadi'. Pipirisunen dayun su sesugu'enen kia dakus pisilutanen. Naa alandun bai kegua'en, subay gela'enen pa biaday su tibuuk gutangen?"

³⁵ Diksu' ni Isus su talu'en, "Mendadi yamu dema, diadia ma'antui penggulaulaan diniu nu Gama'u ditu gekbus langit, sa' ndi' niu pedesunen su sala' nu nga samasakup niu di ndi' megdua'dua'ig delendeman niu dun."

Su Senlangan, ndi' Megbeleng

(Marcos 10:1-12)

19 Naa bena' mideksu' ni Isus su kektitulu'en kia, migawa' dia Galilea, duminipag tu Tubig Jordan, miditu prubinsya Judea pelum. ² Melaun gupia getaw migdunut diniin, pineguli'aneni pegladu dinilan.

³ Mendadi, duuni nga Pariseo kuminita' dini Isus, pengimanan nilan sia iin. Suminaak dini Isus su nga Pariseo, "Naa, biwang ba dinita ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', belengen nug laki su sawanen, pia alanduni puunanen?"

⁴ Suminuli' dayun si Isus sumaak dinilan, laungen, "Baa, nda' ba niu mbasa su misulat ditu Talu' nu Megbebaya' pu' ditu pikpuunan nug launan, biwat nu Megbebaya' su getaw laki muka' libun?" ⁵ Muka' padun miktalu' su Megbebaya', 'Mendadi kagina ma'antu, sug laki, suay ditu gina'en bu' gama'en, sumalabuuk na tu sawanen. Kaas su kamun dua' lawas pailan, meksala lawas nailan.' ⁶ Naa sa' ma'antui pisulat nu Megbebaya', ma'ananen, sug laki muka' su sawanen, kana' nailan dua' lawas, pu' sala lawas nailan. Su piksalabuuk nu Megbebaya', subay ndi' nu kilawan pepegbelengen."

⁷ Sinaak pelum nu nga Pariseo, "Naa sa' ma'antu, ta' mai duuni palinta dun ni Moises pu' sug laki, mekpebaal pa keligenan tu'us dun, dayun megbeleng tug sawanen?"

⁸ Kali' sembag si Isus, "Paa, kaas ma biwang ditu palinta nu Megbebaya' sinulat ni Moises, mbeleng niu su nga sawa niu, pu' saba' nu ketegas nu gulu niu. Laak dagid genat tu kebuat nu Megbebaya' di gekleb langit bu' lupa', kana' ma'nia. ⁹ Kaas naan kini, iini talu'u diniu, adin sug laki belengenen su sawanen, asa nda' peglelingay sug libun, dayun menginsawa na puli' dig lain libun sug laki, naa kiin, mikesala' dusa."

¹⁰ Kali' dayun pektalu' su nga sakup ni Isus, "Apelai Sir, naa sa' ma'niai palinta mekatag di senlangan, iini gempia, ndi' menginsawai getaw."

¹¹ Kali' sembag si Isus, "Aa naa, ki telu'en mu kia, ndi' megaga dunutay nu kelaun getaw, subay su laak tendu'en nu Megbebaya' adun mekedunut dun. ¹² Pu' duunig laki ndi' mekenginsawa, saba' gasalen. Duun pelumi ndi' dadema mekenginsawa, pu' tebia', iningemuan nu samatawen. Muka' pa padun, duun pelumi ndi' menginsawa, pu' adun teleduunen su gabangen tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. Kaas adin su mekegaga tu telu'en kini, naa gempia pedunutanen."

Subay Penunggilingan su Kesalig nu Gembata'

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

¹³ Naa duuni getaw mimeguit bata' nilan ditu ni Isus adun pendepenenan ilan muka' penenebianen. Laak

dagid su nga sakup ni Isus, pimaag nilani nga getaw kia. ¹⁴ Kali' pektalu' si Isus, "Ki nga gembata' kiin, petuyang niu ilan mangay dinaan, ndi' niu belibaday. Pu' iin laaki mekesakup tu Kaglekaunutan nu Megbebaya', su megimbata' dig betaden."

¹⁵ Sa' ma'nia, dipenan dayun ni Isus su nga gembata' kia. Mitubusen depenay, mipanaw si Isus.

Su Titulu'an ni Isus mekatag di Gayak di Gimu

(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

¹⁶ Mendadi duuni getaw kuminita' dini Isus, sinaaken diniin, "Sir, ta' alanduni gempia penggulaulaan ku, adun mpedumau tu ketubu' nda'i tamanen?"

¹⁷ Suminaak puli' si Isus di getaw kia, "Baa, mauma dema saakan mau mekatag di gempia penggulaulaan? Sala Tawan da laaki mekesuun tantu. Dagid sa' mauya'an mu mpedumaa tu ketubu' nda'i tamanen, iini pektalentenay mu su nga palinta."

¹⁸ Sinaak ni getaw kia, "Naa, ta' ma palintaay dun?"

Kali' sembag si Isus, "Ma'niin ndi'a pekpatay, ndi'a pegdusa, ndi'a pegdaaw, ndi'a penakesi' dig balus, ¹⁹ pegbesaay mu su gina' mu bu' gama' mu, petail mu sug дума mu. Su kepetail mu diniin, pelepeng mu di kepetail mu dig lawas mu."

²⁰ Kali' sembagig begu getaw kia, "Naa Sir, ki kelaun palinta kia, dinunutan ku. Naa sa' ma'antu, alandun pai kulang dinaan?"

²¹ "Mendadi," laung ni Isus, "sa' mauya'an mu mekesuun ka tantu, naa panawa na, peksaluy mu ki kelaun gimu mu, dayun pemegay mu tu nga pubri getaw su galinen. Duun dayuni ga'us mu ditu gekbus langit. Dayun puli'a dini naan, pegdunuta dinaan."

²² Dagid kali' medengeg nug begu getaw ki tinalu' kia ni Isus, migawa' dia ni Isus, milegenan pati', pu' medatu' gupia getaw iin.

²³ Mendadi su kepalus nug begu getaw kia, kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Taman talu'u diniu, ki medatu' getaw, melegen tu'u ki kesakupen tu Kaglekaunutan nu Megbebaya'. ²⁴ Puli'an ku telu'ay diniu, melemu pa su kebian nu petubu'en kamelyu dig luang tai', sabaya' nu kesakup nu medatu' getaw tu Kaglekaunutan nu Megbebaya'."

²⁵ Naa bena' midengeg nu nga sakup ni Isus su tinalu'en kia, mipati' ilan mesebu'ay dun. Laung nilan, "Sa' ma'antu, Sir, duun bai megawen?"

²⁶ Pingenlengan ni Isus su nga sakupen, kali' pektalu', "Ndi' daan megaga nu kilawan. Dagid su Megbebaya', nda'iduni ndi'en megaga."

²⁷ Suminambut dayun mektalu' si Pedro, laungen, "Sir, yami kini, bileng na nami gupia ki kelaunanen, adun megdunut ami dini'a. Naa sa' ma'antu, alanduni sugda dinami?"

²⁸ Laung ni Isus, "Taman talu'u diniu, sa' mateng su Kebut Puli' tu gekleb langit bu' lupa', naan kini, kig

Bata' nu Kilawan, mingkud nau tu'u meglekaunutan, medayag na su kelengas nu pegbaya'u. Naa sa' mingkud nau meglekaunutan, yamu nu nga sepulu' bu' dua' tawan sakupu, mingkud damu dema mengukum tu nga sepulu' bu' dua' bansa nu getaw Israel. ²⁹ Muka' adini getaw belengeneng sug balayen, sa' su nga pateden libun laki, gina'en sa' gama'en, ngag bata'en sampay sug lupa'en, saba' nu kesakupen dinaan, naa sugdaan megatus pilu', muka' mpeduma pa pagid tu ketubu' nda'i tamanen. ³⁰ Laak dagid melaun getawi mauna nemun, iini mbinaya' sa' matengi gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw. Melaun dade-ma getaw mbinaya' nemun, iin na sungkini mbaluy muna sa' matengi gendaw kiin."

Su Sugda nu Megbebaya' tu nga Sakupen

20 Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi sa' meglekaunutan na tu'u su Megbebaya', ma'nini'ig bianen. Petanggi'u di getaw meliwagig lupa'en, milapus mpanaw, pu' menengaw tindananen mengimbaal dia pegimulanen gubas. ² Mendadi bena' mibaangan nu gapu' lupa'i nga tindananen, mikpasad ilan, iini tindan dinilan ki sendaw, sala denario, iinig laga'en ki sendaw di timpu kitu. Naa sa' ma'antu, sinugu'en dayun ilan mangay mengimbaal dia pegimulanen kia. ³ Mendadi bena' miginenga' menaiki gendaw, mipanaw puli' su gapu' lupa', minangay puli' tu tebu'an. Duuni nga getaw minita'en pemegindeg laak dia, nda'ig baalen nilan. ⁴ Tinalu'en dinilan, 'Naa yamu pagid, angay amu dema pengimbaal ditu pegimulanen ku. Dayun ki tindan diniu, peksemaan ku di kengimbaal niu.' ⁵ Sa' ma'nia, mipanaw ilan dema. Naa iin nai migbatag ia, sa' miktui gendaw muka' ginenga' menaugi gendaw, ma'antu da gusayi pinggulaula ni gapu' lupa' kia. ⁶ Bena' sungu na mesindepi gendaw, mipanaw na puli' ditu tebu'an. Duun pa gusayi nga getaw pemegindeg dia. Sinaakanen ilan dayun, laungen, 'Mauma iin sendaw amu gupia dini, nda'ig baalen niu?' ⁷ Kali' ilan sembag, 'Wa'a, pu' nda'iduni tumindan dinami.' Laung dayun nu gapu' lupa', 'Naa sa' ma'antu, angay amu pengimbaal ditu pegimulanen ku.'"

⁸ Laung pa ni Isus, "Mendadi bena' misindep nai gendaw, miktalu' su gapu' lupa' ditu kapatasen, 'Naa, sabi mu su nga tinindanan, tindanay mu ilan. Laak iini pauna mu tindanay, su mibinaya' mengimbaal. Dayun mu tindanay su ngag дума, sampay su miuna mengimbaal, iini binaya' mu tindanay.' ⁹ Naa su nga getaw mikpuun mengimbaal sa' sungu na mesindepi gendaw, iini tindan dinilan, piksala denario. ¹⁰ Mendadi su nga miuna mekpuun mengimbaal, sa' ilan pelumi minangay mekpetindan, laung nilan dun melaun siaig danilan tindan. Dagid su da daan masi', piksala

denario da gusayi tindan dinilan. ¹¹ Kali' nilan medawat su kwarta nilan, pigbensi nilan su gegalen nilan kia. ¹² Laung nilan, 'Paa, ki nga tampusan binaya' kia, mingimbaal laak sauras da! Yami dagid, sendaw ami gupia miktigel mengimbaal, mesait pedes pa padun! Kaas mauma ki tindan dinilan, pisama mu da gusay di tindan dinami?' ¹³ Dagid kali' pektalu' su gapu' lupa' di sala tawan dinilan, 'Aba, lai, nda'u ya'a limbungay. Pu' iini pegdelendem mu, sinangu' mu su tindan sendaw, sala denario. ¹⁴ Kaas alap mu ki tindan mu kini, uli'a dayun. Pu' iini mauya'an ku, peksemaan ku su tindan dini'a muka' su tindan tu mibinaya' mengimbaal. ¹⁵ Ki kwartau kia, kana' ba naani megbaya' dun? Naa sa' metawalu, mauma mingimbegua dun?"

¹⁶ Diksu' ni Isus su talu'en, "Kaas ki nga getaw mbinaya' nemun, iini mbaluy mauna di gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw. Ki nga getaw mauna nemun, iin na sungkini mbinaya' di gendaw kiin."

Ketelu Deksu' na Pisuun Pedaan ni Isus su Kepatayen

(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

¹⁷ Naa ma'antu, pektuad si nga Isus tu Jerusalem. Mendadi sinegay nilan mpanaw, sinabi ni Isus su sepulu' bu' dua' tawan sakupen. Kali' pektalu' si Isus dinilan, ¹⁸ "Naa, pektalenteay niu gupia ini. Kini, tuad naita tu'u di Jerusalem. Mendadi sa' mateng ita dia, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, pegwakilu tu nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' tu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Uku-manu dayun nilan laga' na ginau, ¹⁹ muka' pegwakilu nilan tu nga kana' getaw Judea, pengimusaunganu nilan muka' bedasenu nilan. Dayunu lensangay di kurus. Laak dagid di ketelu endawen genat di kepatayu, petubu'enu puli'."

Mikpetaas sia Tindeg nilan si Santiago muka' si Juan

(Marcos 10:35-45)

²⁰ Naa duunig libun, sawa ni Sebedeo, minadap dini Isus, ilan nug dua' tawan bata'en si Santiago kiin muka' si Juan. Minginlulud dayun di gedapan ni Isus sug libun, pu' duuni ubugenen diniin.

²¹ Mendadi sinaak ni Isus tug libun, "Alandun mai penengiin mu baalen ku dini'a?"

Kali' sembag, "Naa Sir, sa' mingkuda na tu'u meglekaunutan, naa iin siai penengiin ku dini'a, kig dua' tawan bata'u kini, naa paingkuden mu ilan ditugupid mu. Su sala tawan, diin dapit lintu mu, su sala tawan pelum, diin dapit bibang mu."

²² Liningay dayun ni Isus kig dua' tawan mekpated, bata' nig libun kia, kali' sembag dinilan, "Baa, nda' niu mesuunay ki inubug niu kiin. Ta' itu, megaga ba niu

minum di tasa mipenu' kelegenay, ki sunguun ku na inumay?"

"Wa'a, Sir," laung nilan, "megaga da nami."

²³ Laung ni Isus, "Naa metuud, ki tasa ginuman ku, mekainum amu dun daan tu'u. Laak dagid pia ma'antu, nda'i pegbaya'u memili' tu getaw mingkud di gupidu, diin dapit lintuu muka' di dapit bibangu. Pu' iin da laaki mekesaing dinaan, adin su gandang mitendu' nu Gama'u."

²⁴ Naa su nga sepulu' tawan samasakup nilan dini Isus, bena' midengeg nilan ki inubug kia nu gina' ni Santiago muka' ni Juan pu' ilan siai sumaing dini Isus sa' meglekaunutan, lingetan ilan dun. ²⁵ Mendadi, sinabi ni Isusi kelaun sakupen kia, kali' pektalu' dinilan, "Naa su nga kana' getaw Judea, misuunan niu pu' gembegati kegbaya' dinilan nu kaunutan nilan. Muka' su ngag begelal nilan, metegas demai keguin nilan tu nga sakup nilan. ²⁶ Dagid yamu, ndi' amu mpia mengma'antu. Sinangkali' adin diniui mauya'anan sia metaasi tindegen, subay iin nai mbaal sesugu'en niu.

²⁷ Kaas adini mauya'anan sia pu' iini tampusan metaasi tindegen dig launan niu, subay iin nai mbaal maa' nu gulipen niu. ²⁸ Pu' pia pa naan kini, kig Bata' nu Kilawan, kana' iini luminusadu dun dinig lumbang, pu' adun duuni megabang dinaan. Segaga iin sungkini ginangayu medini, pu' adun ebangan ku su kilawan, sampay petainu, pu' adun lekaten ku su melaun getaw."

Pineguli'an ni Isusig Dua' Tawan Buta

(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

²⁹ Naa sa' minundas pelum si nga Isus genat dia Jerico, melaun gupia getaw mimegdunut dinilan. ³⁰ Naa sa' mipalus ilan dig lunsud kia, duunig dua' tawan buta pegingkud dia geksid dalan. Mendadi bena' midengeg nug buta pu' megbian dia si Isus, migbeksay ilan dayun, laung nilan, "Uu Sir, Sapu'a ni David, lelaatay mu ami!"

³¹ Kig buta kia, pigbelu'an dayun nu melaun getaw, pimaag nilan sia. Laak palu pa mpemaag, ndi', minimal ilan mektawag, laung nilan, "Uu Sir, Sapu'a ni David, lelaatay mu ami dema tu'u!"

³² Tuminlen dayun si Isus, sinabinen su ngag buta kia. Sinaak ni Isus, "Ta'i penengiin niu dinaan?"

³³ "Sir, liagan nami sia, mekengita' nami!"

³⁴ Milelaat si Isus dinilan, dipenanen dayun ki mata nilan. Lemen laak ilan dipenan ni Isus, mikengita' na tu'u sug dua' tawan buta. Muka' tumindug ilan dini Isus tug dalan.

Pigbesaan si Isus tu Kedadengen tu Syudad Jerusalem

(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

21 Mendadi, minundas na tu'u ditu Jerusalem si nga Isus. Bena' mesempel nailan dia, misebang ilan dig lunsud piningalan dun Betpahe, dia guksad nug Bentud nu nga Gayu Olibo, suminugu' si Isus dig dua' tawan sakupen. ² Laungen dinilan, "Bundas amu diag lunsud kia dia gunaan. Mendadi sa' mateng amu ditu, duun dayuni maita' niu petubu'en asno iniketan, dakus duuni natinen. Naa kiin, ubaday niu, agak niu dayun dini naan. ³ Naa sa' duuni sumaak diniu, talu' niu diniin, 'Duunig baalan dun nu Kaunutan.' Begayen dayun diniu."

⁴ Kaas ma'niai mipenggulaula, pu' adun menuud su sinulat dengantu nu pimuunan nu Megbebaya' ditu Misulat Talu'en, laungen,

⁵ "Telu'ay niu su nga getaw Sion,

Bentayay pa daan niu, pegdateng na ki gadi' niu! † Iin, mekpebaba' dig lawasen, peksakay laak asno. Laak kana' pa asno, nati laak."

⁶ Naa sa' ma'antu, mipanaw sug dua' tawan sakup ni Isus, pituud nilan su sugu'anen dinilan. ⁷ Inagak nilan ditu ni Isus sug asno, dakus su natinen. Mendadi bena' minateng ilan dia ni Isus, inigan nilan suub nilan sug lekud nu ngag asno. Suminakay dayun si Isus ditu nati. ⁸ Muka' melaun getaw mimelat suub nilan dia karsada mbianan ni Isus, basa nilan diniin. Sug duma pelum, minalap panga gayu daunan, inikam nilan dadema dia karsada. ⁹ Mendadi su nga melaun getaw mpanaw di gunaan ni Isus, mesama di nga getaw peglengug dig binaya'en, mimeksay ilan, laung nilan, "Pegbesaan ki Sapu' ni David kini! Melengas pepianan iin nu Megbebaya', ki minateng na pigwekilan nu Kaunutan Megbebaya'! Pegbesaan dadema su Megbebaya' ditu gekbus langit!"

¹⁰ Naa bena' minateng na tu'u di Jerusalem si Isus, misasawi ginaa nu kelaun getaw dia. Kali' ilan peksi-naakay, "Ta'i gasalen iin?"

¹¹ Simbag nu melaun getaw kia mimegdunut dini Isus, "Kini si Isus, pimuunan nu Megbebaya', getaw Nazaret, sakup Galilea."

Pingutidan ni Isus su Mendagang Guliden tu Pengedapan tu Megbebaya'

(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹² Naa minangay si Isus tu Pengedapan tu Megbebaya'. Mendadi bena' minateng dia, ki kelaun mendagang guliden muka' su nga menaluy dia, pingutidanen. Pimbelikwangen pa pagid su ngag lemisaan nu nga membeles selapi', sampay su nga gingkudan nu ngag mendagang malepati, guliden tu Megbebaya'.

† Ki Sion kini, iini sala ngalan nu syudad Jerusalem.

¹³ Miktalul' si Isus dinilan, "Misulat ditu Talu' nu Megbebaya', 'Ki Pengedapan dinaan, iini paingalan dun, balay penenebian.' Dagid yamu kiin, binaal niu pegegludan ngag limbungan getaw ki Pengedapan kini!"

¹⁴ Mendadi saanan ni Isus dia Pengedapan, miditu niin su ngag buta dakus su nga pilung, pineguli'anen ilan dayun. ¹⁵ Dagid ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', minita' nilan ki mekesalebu' pinggulaula kia ni Isus dakus nga gembata' memeksay, laung nilan, "Pegbesaan ki Sapu' ni David!" Saba' minita' nu nga kaunutan kini, milaat dayuni ginaa nilan dini Isus. ¹⁶ Sinaak nilan diniin, "Baa, midengeg mu da su pektelu'en nu nga gembata' kiin?"

"Midengegu lai," simbag ni Isus. "Mendadi, nda' ba niu mbasa ki misulat ditu Talu' nu Megbebaya' kini? Ii-ni misulat dun, 'Uu Megbebaya', piktu'unan mu megenal dini'a su nga gembata', sampay su nga pegdudu' pa."

¹⁷ Bilengan dayun ni Isus ki nga kaunutan kia, migawa' na puli' dia Jerusalem, mipuli' pa ditug lunsud Betania, minangay pa mengintulugan dia.

Tinuyudan ni Isus su Gayu Igera

(Marcos 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Naa bena' miksala gendaw, milapus si Isus mpuli' dia Jerusalem. Saananen diag dalan, migutem si Isus. ¹⁹ Kali' megutem, duuni minita'en dia geksid dalan sala puun gayu igera. Linaawan dayun ni Isusi gayu kia, laak kali' pekpesempel dun, lumbus laak masi' daun kig igera kia. Miktalul' dayun si Isus tu gayu, laungen, "Genat nandaw, nda'idun na puli'ig bunga mu!" Lemen laak mitalu' ni Isus, milan es dayun su gayu igera.

²⁰ Naa mendadi su nga sakup ni Isus, bena' minita' nilani gayu igera kia, mipati' ilan mesebu'ay, laung nilan, "Apelai, mikenduta'i gayu kini, mitekaw pelum melanes?"

²¹ Simbag ni Isus dinilan, "Taman talu'u diniu, sa' sumalig amu muka' kana' megdua'dua'i kesalig niu, naa mpenunggilingan dadema niu ki pinggulaulau dig igera kini. Pidag pa tanan, pia pa mektalu' amu dig bentud kinu', 'Mainata, peksilabu'a tug dagat,' naa kiin, menuud dema tu'u. ²² Mendadi pia alanduni penenebiin niu, malap niu, sa' sumalig amu."

Sinaak nu Getaw su Pigenatan nu Pegbaya' ni Isus

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

²³ Naa mipuli' si Isus tu Pengedapan tu Megbebaya', sumiled dayun dia. Mendadi sa' mikpetu'un si Isus, ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' su ngag duma kaunutan nilan, minadap ilan diniin. Sinaak nilan diniin, "Paa, ki pinggulaula mu kini, ta' bai

pegbaya' mu menggulaula dun? Ta' taway dun bai migbegay dini'a pegbaya' penggulaulaan mu?"

²⁴ Laung pelum ni Isus dinilan, "Naa, saakan ku amu deli' sektaang. Dayun sa' mesembag na niu, pesuun ku dadema diniu su pigenatan nu pegbaya'u penggulaulaan kui ma'nini kini. ²⁵ Iini sembag niu dinaan, si Juan kiin, adin genat su pegbaya'en memunag tubig tu nga getaw? Genat tu Megbebayaya', sa' genat ba laak di kilawan?"

Naa sa' ma'nia, migyagayaga dayuni nga kaunutan kia, laung nilan, "Naa, ta' ma? Sa' pinenggi' sembagen ta, 'Su pegbaya' ni Juan, genat tu Megbebayaya', naa sumumpat dayun si Isus kini, 'Sa' ma'antu, mauma demanda' niu petuuday si Juan?' ²⁶ Sa' sembagen ta pasi', 'Genat laak di kilawan,' mendek ita tu nga getaw, pu' su kelaun getaw, mituudan ilan dun pu' pimuunan nu Megbebayaya' si Juan." ²⁷ Kaas iin laaki mesembag nilan dini Isus, "Nda' nami mesuunay."

Laung dayun ni Isus dinilan, "Naa sa' ma'antu, ndi'u dadema pesuun diniu sa' ta'i pigenatan nu pegbaya'u penggulaulaan kui ma'nini kini."

Miksambingay si Isus mekatag di Kemilas nu nga Getaw Judea

²⁸ Sinumpatan pa gusay ni Isus su talu'en di nga kaunutan kia, laungen, "Alandun ma demaig delendeman niu dun kini? Duuni getaw, dua' tawanig bata'en. Mendadi duuni gendaw, linaawan nu getaw kini sug bata'en gulangbata', laungen, 'Naung, angaya nandaw mengimbaal ditu pegimulanan ta gubas.' ²⁹ Dagit kig bata'en kini, kali' sembag, 'Baa, mpauku.' Laak bena' nda' maiben, migilengig delendemanen, minangay da dayun mengimbaal ditu. ³⁰ Dayun su gama'en kia, linaawanen pelum kig bata'en kia ngudan, ma'nia dademai sinugu'en diniin. Naa ki ngudan kini, kali' sembag, 'Naa wa'a, Ama.' Asa iin, nda' da angay ditu mengimbaal. ³¹ Naa sa' ma'nia, kig dua' tawan kia, adin ma su mikpetuud tu sugu'an nu gama'en?"

"Baa," simbag nilan, "su da gulangbata'."

Kali' dayun pektalu' si Isus di nga kaunutan nu getaw Judea kia, "Taman talu'u diniu, su nga mendawat buis muka' tebia', su ngag libun meglaat pekesuunan, mauna ilan diniu sumakup tu Kaglekaunutan nu Megbebayaya'. ³² Pu' si Juan kiin Memunag Tubig, mitua' mekpenulu' diniu tug dalan tu tantu kekesuun, dagid nda' niu iin petuuday. Asa su nga mendawat buis muka' ngag libun meglaat pekesuunan, mikpetuud ilan dini Juan. Dagit yamu kiin, pia pa minita' niu pu' mikpetuud ilan diniin, naa nda' amu gusay peksikesuun, nda' niu petuuday si Juan."

Pisama si Isus dig Bata' nu Gapu' Lupa' Pinatay

(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

³³ Kali' gusay pektalu' si Isus di nga getaw Judea kia, "Kineegay niu ki salabuuk samingay. Duuni getaw meliwagig lupa'en, migimula pegimulanan gubas. Bena' mitubusen pemulanay, binaliten dayuni pegimulananen, migengkul seludan tu nga tubig nu gubas sa' intesenen, muka' migbaal pa pagid metaas pegelungan dun. Sa' mitubus, pisa'upen di nga getawi pegimulananen kia, dayun mipanaw dig lain benwa.

³⁴ "Mendadi bena' sungu na sungku' su pegimulanan, suminugu' su gapu'en di nga sesugu'enen meditu nga sa'up, pu' adun elapen nilan sug daniin gilas. ³⁵ Laak dagid kali' dateng ditu su nga sinugu', aba, ginapus nu nga sa'up. Sala tawan sesugu'en, binadas nilan. Sala tawan pelum, binunu' nilan. Sala tawan pa pagid, binatu nilan. ³⁶ Naa suminugu' na pelum su gapu' nu pegimulanan di nga sesugu'enen, melaun pailan pelum. Bena' minateng ditu su nga sinugu', ma'antu da gusayi pinggulaula dinilan nu nga sa'up.

³⁷ Mendadi tiga'wan, iin na sungkini sinugu' nu gapu' nu pegimulanan mangay tu nga sa'up, ki na bata'en. Pu' maa' laungen pa dig dialem delendemanen, 'Tumu' sa' kig bata'u na kini, pegbesaan nilan iin.' ³⁸ Laak dagid sa' midayag na nu nga sa'up sug bata'en kia, miksabutsabut ilan dayun, laung nilan, 'Aa naa, kiin na tu'u sug bata' nu gapu' nu pegimulanan kini. Tala, tumu' petain tain, adun danita na su petenged sia diniin!' ³⁹ Mendadi bena' minateng dia nilan kig bata' kini nu gapu' nu pegimulanan, inukpa'an nilan, piniglak nilan tug liu nu pegimulanan, pinatay nilan tu'u.

⁴⁰ "Naa sa' ma'nia," sinaak ni Isus, "sa' mateng su gapu' nu pegimulanan gubas, alandun ma dayuni penggulaulaanen di nga sa'up kini?"

⁴¹ Kali' ilan sembag, "Baa, pemunu'enen ilan la tu'u! Melaatig betad nilan, melaat dademai palas nu kepatay nilan. Dayun lain getaw na pelumi pesa'upen tu pegimulananen kia, adin su meseligan megbegay diniin gilasen sa' sungku' na su pegimulanan."

⁴² "Wa'a daan," simbag ni Isus. "Pu' nda' ba niu mbasa su sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebayaya', ma'nini?"

'Kig batu pimilas nu nga megbaal balay, iini mibaal tampusan gempagen gintudan nug balay. Pu' kiin, pigbaal nu Kaunutan Megbebayaya', kaas leliagen ita dun gupia!'" †

⁴³ Pidayun gusay ni Isus su talu'en di nga kaunutan nu getaw Judea kia, laungen, "Kaas taman talu'u diniu, iini puunanen, ui'en diniu su kesakup niu tu Kaglekaunutan nu Megbebayaya', begay sungkin dig lain bansa nu getaw, ki megbegay diniin gempia sen-

† Kig batu pimilas nu getaw, guluganen si Isus, su pimilas nu nga getaw Judea, asa iini tindu' nu Megbebayaya' tampusan metaas.

gku'.⁴⁴ [Naa kig batu kini, adin getawi medapal dun, mbeli'an pati'. Sa' pasi' melabu' kig batu kini, adin su metena'anen, melasak tananig lawasen.]”

⁴⁵ Naa ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' su nga Pariseo, bena' midengeg nilan su nga sinambangay kia ni Isus, misima' nilan pu' ilani pisug-aten dun. ⁴⁶ Kaas pidaap nilan sia si Isus, laak mindek ilan ditu nga getaw, pu' su melaun getaw, mituudan ilan dun pu' pimuunan nu Megbebaya' si Isus.

Su Kegenggat nu Megbebaya', ndi' Pia Belibadan

(Lucas 14:15-24)

22 Naa miksambangay pa gusay si Isus tu nga getaw, laungen, ² “Mendadi sa' meglekaunutan na tu'u su Megbebaya', ma'nini'ig bianen. Petanggi'u di gadi' moglekebibu, pu' beli'iin sug bata'en. ³ Mendadi bena' sungu na megdeksu' sug bela'i, suminugu' ki gadi' kini di nga sesugu'enen meksabi tu nga getaw pisebutanen, adun sumaup nailan ditug bela'i. Laak dagid ki nga ginggaten sumaup kini, mpauk ilan masi' sumaup. ⁴ Naa sa' ma'antu, suminugu' su gadi' di ngag duma sesugu'enen, pimuunen tu nga ginggaten kia, 'Minuya' nai gilak. Tiniti'u na su ngag bakau, sampay su pilembu'u nati, muka' minuya' naig launanen. Kaas saup namu dinig bela'i kini!’ ⁵ Laak dagid su nga ginggat sia sumaup kia, ma'niin nda' nilan medengeg, mipanaw laak ilan sungkin. Sala tawan, minangay tug binaalanen. Sala tawan pelum, minangay tu tindanen. ⁶ Sug duma pelum, inukpa'an nilani nga sesugu'en kia nu gadi', dayun piksudawan nilan pati'. Deksu'anen, binunu' nilan. ⁷ Mendadi ki gadi' kini, mitutung dayun gangiten. Sinugu'en meditu su nga sundalunen, adun bunu'en nilan su nga minunu' tu sesugu'enen kia muka' sensulan nilan sug lunsud nilan. ⁸ Naa bena' mitubus, suminabi pa su gadi' di nga sesugu'enen, kali' pektalu' dinilan, 'Naa kini, minuya' naig bela'i. Laak dagid su nga getaw inggatu sia, kana' ilan mbantang sumaup dun. ⁹ Kaas peditu namu karsada mbianan nu melaun getaw, dayun adin su taman getaw maita' niu, enggat niu ilan gela'.' ¹⁰ Naa sa' ma'antu, miditu gembagel karsada su nga sesugu'en kia nu gadi', pinungun nilan dayun ki nga getaw, su mekesuun sa' su medupang, adin su taman mitaangan nilan. Dekag pa gembibu ilan diag balay pemeli'ian.

¹¹ “Laak dagid su gadi', bena' minangay madap tu nga suminaup tug bela'i, duuni minita'en sala tawan, nda' masi' pekseluk pekayan dig bela'i. ¹² Sinaakan nu gadi' ki getaw kini, 'Baa lai, mauma ndi'a mpiid suled dini, nda' mu selukay su penepeten nu sumaup tug bela'i?' Nda' kesembag ki getaw kini. ¹³ Liningay dayun nu gadi'i nga sesugu'enen kia, kali' pektalu' dinilan, 'Naa, balud niui getaw kia, kampu' nu gek suden, dayun niu piglak tug liu, ditu medelem. Ditu dayun mengaduy, lamugen mengkiget di ngisinen.”

¹⁴ Diksu' ni Isus su talu'en, laungen, “Kaas melaun siai getaw enggaten sumakup, laak dagid meliangi tin-du' nu Megbebaya' sakupen.”

Sinaakan si Isus mekatag di Megbayad Buis

(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

¹⁵ Naa ki nga Pariseo, minawa' ilan dia, dayun mikpungun ilan, minengaw ilan bian nilan mengiman dini Isus di telu'enen. ¹⁶ Mendadi duuni nga sakup nilan muka' nga sakup ni Herodes sinugu' nilan mangay ditu ni Isus. Bena' minadap dini Isus su nga sinugu' kia, tautau ilan suminaak diniin, “Naa Sir, misuunan nami pu' pektu'un mu su metuud. Nda'i pegisuun mu tu tindeg nu getaw, kaas ndi'a mpesuy di metuud, pektu'un mu gusay su tantu mauya'an nu Megbebaya' pegbetaden nu getaw. ¹⁷ Naa sa' ma'antu, iini talu' mu dinami, ki megbuis ditu tampusan gadi' si Cesar, alandunig delendeman mu dun? Biwang ba ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', sa' nda'?”

¹⁸ Laak dagid misuunan ni Isus pu' iini puun nu ke-saak nilan diniin kia, su melaat delendeman nilan. Kaas laungen dinilan, “Baa, yamu kiin nu nga tautau mekesuun! Mauma pengimanan ma niau? ¹⁹ Paita' niu deli' dinaan selapi' bayad dig buis kia!”

Tinulunan nilan dayun si Isus selapi'. ²⁰ Sinaak dayun ni Isus dinilan, “Naa, ta' taway dun baig lingaw kini? Ta' ngalan dun bai misulat dadema dini kini?”

²¹ Laung nilan, “Dani Cesar.”

Kali' pektalu' si Isus, “Naa sa' ma'antu, kig dani Cesar, bayad da niu diniin. Dagid sug danu Megbebaya', begay da niu dema ditu Megbebaya'.”

²² Naa bena' midengeg nu nga sinugu' nu Pariseo kia su simbag ni Isus, misebu'an ilan dun. Bilangan nilan si Isus, migawa' ilan dia.

Piglantugi'an si Isus mekatag di Ketubu' Puli' nu nga Minatay

(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

²³ Naa bena' su gendaw kia, duuni nga Saduseo mitua' ditu ni Isus. Naa ki nga Saduseo kini, ilani sala pikumpulan ndi' ilan metuudan dun pu' su nga minatay, metubu' puli'. ²⁴ Mendadi, kali' pembaalbaal sumaak dini Isus ki nga Saduseo, “Naa Sir, duuni palinta pisulat nu Megbebaya' dini Moises, 'Sa' daw matayig laki, laak nda'idunig bata'en, naa subay sukliin nu pated nu minatay. Iini menginsawa tug balulibun, adun duunig bata' nilan, lepeng bata' nu minatay kitu.’ ²⁵ Mendadi, duuni pitu tawan dinami mekpated. Minginsawa su gulangbata' dayun minatay, nda'idun paig bata'en, kaas sug balu, sinukli penginsuaay nu medapit ditu minatay. ²⁶ Dayun su kedua' pateden pelum, ma'antu dadema, dakus su ketelu pateden. Iin nai migbatag ia, gikteb nu pitu tawan kia. ²⁷ Tiga'wan

sug libun, minatay dadema. ²⁸ Naa paladpalad sa' du-un siai metubu' daw puli' genat matay, naa kig libun kia, adin ma dayuni sawanen ditu pitu tawan kia, kagi-na migela' ma mayan mpenginsawa nu mekpated kia?"

²⁹ Laak dagid kali' sembag si Isus, "Baa, gembagel gupiaig lapang niu! Pu' nda' niu mesabut su Misulat Talu' nu Megbebaya', sampay nda' niu dadema mesabut su gikteb nu ginuung nu Megbebaya'. ³⁰ Pu' sa' metubu' na puli' su nga minatay, ndi' nailan meksenlangan, segaga mesama ilan ditu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. ³¹ Muka' padun, petubu'en daan puli' tu'u su nga minatay, pu' nda' ba niu mbasa ki tinalu' nu Megbebaya' diniu, ma'nini? Maa' laung nu Megbebaya', ³² 'Naani Megbebaya' pektemuyen ni Abraham, pektemuyen ni Isaac, muka' ni Jacob." Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa misuunan ta, iini mektamuy tu Megbebaya' su getaw tetubu', kana' nu nga minatay." †

³³ Naa bena' midengeg nu nga melaun getaw ki pitu'un kia ni Isus, misebu'an ilan dun gupia.

Su Tampusan Metaas Palinta

(Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28)

³⁴ Naa su nga Pariseo, bena' misuunan nilan pu' midemek ni Isus su nga Saduseo, mikpungun ilan puli'. ³⁵ Mendadi, duuni sala tawan dinilan mekpetu'un di Misulat Palinta mikpesempel dini Isus, pu' adun pengimanenen sia su metalu'en. ³⁶ Suminaak dini Isus su mekpetu'un, "Naa Sir, ta' palintaay duni tampusan metaas ditu Misulat Palinta nu Megbebaya'?"

³⁷ Kali' sembag si Isus, "Kini. Saladua' diniu, petail mu tantu su Kaunutan mu Megbebaya', sa'itada pegwakil mu diniin su tibuuk ginaa mu muka' su tibuuk gimud mu, dakus su tibuuk delendeman mu." ³⁸ Kiniin tampusan metaas palinta. ³⁹ Muka' dumanen dadema ki kedu' metaas palinta kini. 'Petail mu dadema sug duma mu. Su kepetail mu diniin, pelepeng mu di kepetail mu dig lawas mu.'" ⁴⁰ Kali' pagid pektalu' si Isus, "Kig dua' buuk palinta kini, iini pikumpulan nu tibuuk Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag duma pimuunanen dengantu."

Su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, kana' Sapu' laak ni Adi' David

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

⁴¹ Naa bena' mikpungun ki nga Pariseo, sinaak ni Isus dinilan, ⁴² "Naa ki gasal nu Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, alandunig delendeman niu dun? Ta' taway dun gupiai ginepu'ayen?"

Kali' ilan sembag, "Sapu' ni David."

† Iini piulugan dun ni Isus, pia miniben na matay si nga Abraham, kagina mektamuy pailan gusay, gempantek pu' tetubu' dailan ditu gekbus langit.

⁴³ Simbag ni Isus, "Dagid ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sa' sapu' laak sia ni David, naa ta' mai migelal dun si David Kaunutan? Muka' su kegelalen dun ma'nia, pisulat si David nug Balakat nu Megbebaya', laungen,

⁴⁴ 'Tinalu' nu Kaunutan Megbebaya' ditu Kaunutan ku,

Pegingkuda dini gupidu, dini dapit lintuu, sampay di gendaw pelebaun ku ya'a daagen mu su nga kuntra mu."

⁴⁵ Suminaak na puli' si Isus dinilan, "Kaas ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, gilal ni David Kaunutan. Mendadi kagina ma'antu, ki gasalen, sapu' ba laak ni David?" ††

⁴⁶ Naa su sinaak ni Isus dinilan kia, nda'iduni meke-sembag dun, pia sektaang talu'. Naa genat itu, nda'idun nai getaw mekaku' sumaak dini Isus.

Mikpegad si Isus mekatag di Tautau Keksuun

(Marcos 12:38-39; Lucas 11:43, 46; 20:45-46)

23 Kali' pektalu' si Isus tu nga melaun getaw muka' tu nga sakupen, ² "Mendadi ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' ki nga Pariseo, ilan dawi tindu' megulug tu Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises. ³ Naa kagina ma'antu, subay petuuden niu su nga mekpetu'un di Palinta kini muka' su nga Pariseo, subay dunutan niu su kelaun pektitulu'en nilan diniu. Dagid kig betad nilan, ndi' niu penunggilingay, pu' laini pektitulu'en nilan, lain dademai pegbetaden nilan. ⁴ Pipisan nilan gembegat titulu'an tu nga samataw nilan, asa ilan, ndi' nilan tanan etateni salabuuk tu nga tendu' nilan meguit tu guiten nug duma nilan kia. ⁵ Su kelaun baalen nilan, penggulaulaan nilan adun mekpaita'ita' laak di samataw nilan. Pu' su igbed nilan kia di gangas nilan muka' baingken nilan sinulatan Talu' nu Megbebaya', pilekpang nilan gupia! Dakus su nga gungmay nu suub nilan, su tu'us tu kektamuy nilan tu Megbebaya', pilebian nilan petaasay! ⁶ Muka' sa' ditu ilan keglekebibu, liagan nilan su pegingkudan nu pegbesaan getaw. Mesama dia simbaan, mauya'an nilan su tampusan metaas gingkudan. ⁷ Sa' ditu pelum tebu'an, mauya'an nilan pegbesaan ilan nu nga getaw, dakus gelalen ilan, 'Mekpetu'un.' ⁸ Yamu pasi', kana' amu gempia gelalen 'Mekpetu'un,' pu' miksama laak amu, lumbus amu samasakup, muka' sala tawan da laaki Mekpetu'un diniu. ⁹ Ma'antu dadema, nda'iduni sama kilawan niu dinig dibabaw lumbang gempia niu gelalen 'Ama', pu' nda'ig lain gama' niu, subay su laak Gama' niu ditu gekbus langit. ¹⁰ Muka' pagid kana' damu dema gempia gelalen 'Kaunutan,' pu' sala tawan

†† Iini piulugan dun ni Isus, ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, metaas pa tanan dini Adi' David, asa sapu'en dadema.

laaki kaunutan niu, ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan." ¹¹ Diksu' ni Isus su talu'en, "Sinangkali' pa tanan, ki tampusan metaasi tindegen diniu, subay iin nai mbaal sesugu'en niu. ¹² Adin su getaw petaasenen siai tindegen, iini pebeba'en. Adin dema su getaw mekpebaba' dig lawasen, iini petaasen."

Pigbelu'an ni Isus su nga Tautau Mekesuun

(Marcos 12:40; Lucas 11:39-42, 52; 20:47)

¹³ Maa' laung pa ni Isus, "Mekelelaatlelaat amu dema tu'u, yamu nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' yamu nu nga Pariseo! Paa, tautau amu mekesuun! Pu' siniraan niu sug bisuangan nu Kaglekaunutan nu Megbebaya' muka' inapa' niu su nga getaw sumakup dun sia, dagid yamu, nda' damu dema saku' dun! ¹⁴ [Mekelelaatlelaat amu daan, yamu nu nga mekpetu'un di Palinta muka' yamu nu nga Pariseo! Paa, tautau amu daan mekesuun! Pu' peglimbungan niui ngag balulibun, mengagaw amu tu nga pimatang nilan, asa petaasen niu su kenenabi niu, pekpa'ita' laak niu. Naa ma'nia, midugangan dema tu'ui kebegat nu ginukuman diniu.]"

¹⁵ Laung pagid ni Isus, "Mekelelaatlelaat amu daan, yamu nu nga mekpetu'un di Palinta muka' yamu nu nga Pariseo! Paa, tautau amu daan mekesuun! Pu' mileep niu su tibuuk lumbang, adun pulu' duuni sala tawan mesakup niu. Dayun sa' duuni sumakup na diniu, pebantang niu iin belengen tug linaw gapuy, labi pa di kebantang dun dig lawas niu!

¹⁶ "Mekelelaatlelaat amu daan, yamu nu nga megagak di getaw, asa maa' amu nug buta! Pu' iini pektitulu'en niu dinilan, 'Sa' duun laungi sumapa, iini sembayanen su Penedapan tu Megbebaya', naa ndi'en kambat tumanen ki sapanen kia. Dagid sa' iin sungkini sembayanen sug bulawan bitang diag dialem nu Penedapan, naa subay penuudenen laung ki sapanen kia.' ¹⁷ Paa, buta amu muka' bengu'bengu'en amu pa pagid! Pu' adin bai metaas, sug bulawan sa' su Penedapan tu Megbebaya'? Kana' nu Penedapan? Pu' sug bulawan, iini pinaas dun, pu' dia mibatang dialem Penedapan tu Megbebaya'. ¹⁸ Muka' duun pai pektitulu'en niu, 'Sa' duun laungi sumapa, iini sembayanen sug betang inilak dia gentudan gilak tu Megbebaya', naa subay tumanenen ki sapanen kia. Dagid sa' iin sungkini sembayanen su gentudan gilak, telu'en niu pu' ndi'en kambat tumanen su sapanen kia.' ¹⁹ Paa, sa' ma'antu, lepeng buta amu tantu! Adin ba su metaas, sug betang atawaka su gentudan gilak tu Megbebaya'? Kana' baini metaas su gentudan gilak? Pu' iini pinaas dun sug betang, pu' dia ilakay gentudan gilak tu Megbebaya'. ²⁰ Kaas ma, sa' sumapai getaw, sembayanen su gentudan gilak tu Megbebaya', ma'anenen, mipedumanen dadema sembaya' su ke-

laun betang inilak tu Megbebaya'. ²¹ Mesama dadema sa' duuni getaw sumapa, sembayanen su Penedapan. Ma'anenen, misambayen su Penedapan, mipeduma dun su Megbebaya', su luminusad pegbenwa dun. ²² Ma'antu da pagid, sa' duuni sumapa, sembayanen su gekbus langit, ma'anenen, misembayanen su gingkudan nu Megbebaya', kampu' nu pegingkud dun."

²³ Maa' laung pa ni Isus, "Mekelelaatlelaat amu daan, yamu nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' yamu nu nga Pariseo! Paa, tautau mekesuun amu daan! Pu' pia su gininisan pegdaut, begay niu tu Megbebaya' su kesepulu' ilasen. Dagid ki metaas gupia pinalinta, sa'itada ki melegdeng betad, ki keglinelaatay muka' ki keseligan, baa, kig launanen kia, nda' dig delendeman niu. Asa kiin siaig bantang pegbetaden niu, sampay su nga дума pinalinta pa pagid. ²⁴ Baa, yamu kiin, megagak amu daan tu getaw, asa buta amu! Pu' sa' duuni inumen niu melebu'an nu salabuuk maika' langaw, seluten niu, dagid sa' melebu'an kamelyu, inumen niu dayun! †

²⁵ "Mekelelaatlelaat amu daan, yamu nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' yamu nu nga Pariseo! Paa, tautau mekesuun amu daan! Pu' ugasan niu sug dibabaw nu pinggan niu muka' tasa niu, laak dagid sug dialemen, mipenu' nu pingagaw niu puun dig limbung niu muka' gayak niu. ²⁶ Paa, ya'a pa dig buta Pariseo! Una mu pa ugasay ki seled nu tasa, dayun melimpui dadema sug dibabawen!" ††

²⁷ Laung ni Isus, "Mekelelaatlelaat amu daan, yamu nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' yamu nu nga Pariseo! Paa, tautau amu daan mekesuun! Pu' pitanggi'u amu di ngag lebeng piputi' gupia, kaas sug dibabawen, melengas gupia pegbentayan. Laak sug dialemen, mipenu' tuluan muka' nga mimegedu'. ²⁸ Ma'antu damu dema. Sa' sug dibabaw lawas niu, mekesuun amu getaw di pegita'en nu ke-laun getaw. Dagid kig dialem nug delendeman niu, mipenu' pembaalbaal muka' ngag limbung."

Pisuun Pedaan ni Isus su Ginukuman tu nga Tautau Mekesuun

(Lucas 11:47-51)

²⁹ Pidayun gusay ni Isus su talu'en, "Mekelelaatlelaat amu daan, yamu nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' yamu nu nga Pariseo! Paa, tautau amu daan mekesuun! Pu' migbaal amu melengas lebeng tu nga pimuunan nu Megbebaya' dengan tu, muka' peksiba'an dadema niui nga pantian nu

† *Iini piulugan dun ni Isus, petuuden nilan su nga gembabaw palinta, laak su nga metaas palinta, pemilasan nilan.* †† *Su nga Pariseo, pitanggi' ilan ni Isus di pinggan, limpiu su laak dibabawen, pu' su kekesuun nilan, paita'ita' da laak.*

mekesuun getaw. ³⁰ Muka' telu'en niu, 'Yami kini, sa' pinenggi' misagut nami sia su gendawan kitu nu nga ginepu'ay nami, naa yami, ndi' ami sia mpeduma di kekpatay nilan tu nga pimuunan nu Megbebaya' kia.' ³¹ Digid sa' tinalu' niui ma'nia, miangken niu pu' sapu' amu nu nga mimunu' tu nga pimuunan nu Megbebaya' kia! ³² Kaas sa' ma'nia, naa sigi na, tubus niu dayun ki pinggulaula nu nga ginepu'ay niu kia! ³³ Paa, yamu pa di nga mamak, sapu' damu dema mamak! Kenduta' mai keliaw niu dun ki ginukuman, belengen amu tug linaw gapuy? ³⁴ Kaas taman talu'u diniu, sugu'en ku diniui nga pemuunan ku dakus nga telisebuten getaw muka' nga mekpetu'un. Digid sug duma, petain niu. Sug duma pelum, lensangen niu di kurus. Sug duma pa pagid, pembedasen niu diag dialem nga simbaan niu, dayun pengeteden pa niu tu ngag lain lunsud. ³⁵ Kaas iini puunanen, yamu kiin, melabu' tu'u diniu su ginukuman tu kemunu' ditu kelaun getaw pinatay di nda'i sala' nilan, genat dini Abel su nda'i sala'en sampay dini Zacarias, bata' ni Baraquias, su pinatay niu kia ditu Pengedapan tu Megbebaya', dia gelet nu Me'elig Sugud muka' su gentudan gilak." ³⁶ Diksu' ni Isus su talu'en, "Taman talu'u diniu, melabu' tu'u diniu nga getaw nemun su ginukuman tu kelaun kemunu' kitu!"

Su Kepetail ni Isus tu Jerusalem

(Lucas 13:34-35)

³⁷ Laung padun ni Isus, "Uy, yamu nga getaw Jerusalem, yamu nga mekpatay di nga pimuunan nu Megbebaya', betuun pa pagid niu su nga sinugu' diniu nu Megbebaya'! Tatapu amu sia ekupay, maa' nu nga pesuy pegleeman nu gina'en! Digid mpauk amu dun! ³⁸ Kaas belengan tu'u nu Megbebaya' kig lunsud niu, dayun pelengan gapuy. ³⁹ Taman talu'u diniu, genat nandaw, ndi' na niau puli' maita', sampay mateng su gendaw metalu' niu, 'Aa naa, kiin na, minateng na ki pigwekilan nu Kaunutan Megbebaya'. Melengas pepi-anan iin nu Megbebaya'."

Pisuun Pedaan ni Isus su Kegeba' tug Balay Pengedapan tu Megbebaya'

(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

24 Naa migawa' si Isus tu Pengedapan tu Megbebaya'. Mendadi, saananen megawa' dia, mikpe-sempel diniin su nga sakupen, tindu' nilan diniin ki nga mekelengas ginumbelayan misakup tu Pengedapan kia. ² Sumimbag si Isus dinilan, "Wa'a daan, maita' niu nandawig launanen kini. Digid taman talu'u diniu, duuni gendaw mateng, pia salabuuk batu di kitudan, nda'iduni mesama' dun, megela' gupia penggeba'ay."

Su Kelegenay muka' Kekpeleget sungu Mbianay nu Kilawan

(Marcos 13:3-13; Lucas 21:7-19)

³ Naa pegingkid si Isus tug dibabaw Bentud nu nga Gayu Olibo. Mendadi minadap diniin su nga sakupen, ilanilan da, suminaak nilan diniin, "Naa sa' mesu'at, Sir, pesuun mu dinami, nanu ma mpenggulaula kig launanen kia? Muka' alanduni tu'usan dun sa' sungua lumusad puli', muka' sa' sungu melengkebig benwa?"

⁴ Sumimbag si Isus, "Naa, peglengilam amu, adun ndi' amu melimbungan nu getaw. ⁵ Pu' melaun metu-a', engkenen nilani gelalu, laung nilan, 'Naani Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.' Bena' melaun getaw melimbungan nilan. ⁶ Muka' pa pagid, duuni medengeg niu pegbunu' dia mesempel sampay tu melayu', laak ndi' amu melibuleng dun. Pu' subay mpenggulaula itu, laak kana' paini kelengkeb nug benwa. ⁷ Pu' su sala nasud, lumumpak daan dig lain nasud. Su sala peglegedi'an, lumumpak dig lain peglegedi'an. Muka' mian pa pagidi meliget gutem, dakus duuni ngag linug di tibuuk benwa. ⁸ Digid kig launan gempenggulaula kia, ma'niin laak penenggi'an sa' mekpuun pa megbatik tian sug libun.

⁹ "Muka' duun diniui daapen muka' pegwakil di nga getaw adun peglegetan amu muka' petain amu. Benta-an amu nu kelaun getaw saba' nu kesakup niu dinnaan. ¹⁰ Naa sa' ma'niai mpenggulaula, melaun sakup tuliud tu kekpetuud nilan. Kaas mektinipuay ilan, muka' megbanta su samasakup. ¹¹ Dayun melaun paduni tautau pimuunan nu Megbebaya' metua', melaun getaw peglimbungan nilan. ¹² Menamal dayun sug limbung, bena' melauni ndi' na mekpinetailay. ¹³ Digid adin su getaw mektigel sampay mengikteb, iini megawen. ¹⁴ Muka' ki Gempia Petenday kini mekatag di kesakup tu Kaglekaunutan nu Megbebaya', pegukit pa tu tibuuk lumbang, pu' adun meketakesi' dun su kelaun bansa nu getaw. Tiga'wan, deka-g pa melengkebig benwa."

Su Meliget Kelegenay nu Kilawan

(Marcos 13:14-23; Lucas 21:20-24)

¹⁵ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa ki giningelanan Mekelemu' muka' Mekpelaat, su sinulat dengantu ditu Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Daniel, naa maita' pa niu ki Mekelemu' muka' Mekpelaat kia, paindegen dia pinaas Pengedapan tu Megbebaya'." (Naa ki sinulat kini, subay sebuten gupia nu megbasa dun!) ¹⁶ Maa' laung padun ni Isus, "Mendadi, sa' metanda' na dia ki Mekelemu' muka' Mekpelaat kia, naa su nga getaw dini Judea, subay meglaguy tu ngag binentudan. ¹⁷ Adin su getaw metaang dia gatep nug balayen, ndi' pia melangan suled pa diag dialem pu'

malap tu pimetangen. ¹⁸ Samanen su getaw metaang ditug binaalanen, ndi' dadema mpia melangan muli' pu' engainen pa sia su melambak suuben. ¹⁹ Naa sug libun sa' metaang dig bedesenen ki gendaw kiin, mesama su pegdudu'an pa, aa, mekelelaatlelaat ilan gupia! ²⁰ Muka' iini penenebiin niu, ki kelaguy niu kia, ndi' metaang di timpu metegdaw atawaka metaang di Gendaw Pelali! ²¹ Pu' ki kelegenay di gendaw kiin, nda'idun naig lain kelegenay mekelepeng dun, genat ditu kebuat di gekleb langit bu' lupa' sampay nandaw, muka' sampay pa dema dig binaya' gebii bu' gendaw. ²² Kaas sa' ndi' engkanaan nu Megbebaya' su kaiben nu kelegenay kia, nda'idun na siai mesama' getaw tetubu', megela' ilan sia mesapul. Digid engkanaan pa tu'u nu Megbebaya' su kaibenen, saba' nu nga tindu'en sakupen.

²³ "Mendadi," maa' laung pa ni Isus, "sa' duuni mektalu' diniu, 'Bentayay pa daan niu, kiin na su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan!' atawaka duuni mektalu', 'Kia nain!' naa ndi' amu pekpetuud dun. ²⁴ Pu' duun pai nga metua' tautau iini Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, muka' metua' dademai nga tautau pimuunan nu Megbebaya'. Mekpaita' ilan nga ginuung muka' mekesalebu' tu'us, pu' adun megaga nilan sia peglimbungay pia pa su tindu' nu Megbebaya' sakupen. ²⁵ Kaas pekineeg amu gupia, daan ku na pisuun diniu ki mpenggulaula!

²⁶ "Mesama da sa' duuni mektalu' diniu, 'Naa, sug Bata' nu Kilawan, kitu na, ditu na limawa!' – ndi' niu laaway. Mesama da sa' duuni mektalu', 'Naa, kitu na, ditu na megeglud!' – ndi' niu dadema petuuday. ²⁷ Pu' maa' nu gilat, tekaw tiaganen sug langit genat tu dapit silangan mangay tu sindepan, ma'antu dau dema, naan kini kig Bata' nu Kilawan, sa' lumusadu puli'.

²⁸ "Adin sug duunig bangkay dun, ditu dayun mekpungun su nga menagit."

Ki Kelusad Puli' nug Bata' nu Kilawan

(Marcos 13:24-27; Lucas 21:25-28)

²⁹ Pidayun gusay ni Isus su talu'en, laungen, "Mendadi, sa' laak mengikteb nai kelegenay di gendaw kia, su gendaw, ndi' na tuiag, muka' sug bulan, ndi' na dema meglamag. Su ngag bitun ditug langit, meglabu', muka' su kelaun mibetang ditu gawanawan, mekegyugegyug. ³⁰ Naa mendadi sa' menuud naig launanen, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, medayag dayun tug langit ki tu'usu. Dayun su taman bansa getaw dig dibabaw lumbang kini, memektenlis ilan sa' medayag nau nilan tu'u, naan kini kig Bata' nu Kilawan, metua'u di gabun, medayag na su ginuungu, muka' maita' di tiagu su kelengas nu metaas pegbaya'u. ³¹ Mendadi sa' lumusadu, medengeg dayun ki metikteg bugyung, muka' sugu'en ku dayun su nga sesugu'en ku getaw langit, adun leepen nilan sug dibabaw lumbang, pun-

gunen nilan su getaw pimili' nu Megbebaya' sakupen, genat ditu pingikteban benwa ditu dapit silangan sampay ditu tampusan benwa dapit sindepan."

Su Kengikteb nu Gekleb Langit bu' Lupa', Metu'usan su Kesebangan

(Marcos 13:28-31; Lucas 21:29-33)

³² Laung ni Isus, "Naa, alap niu titulu'an ki gayu igera. Sug igera, sa' mentubil su panganen dayun megbegu daun, mesuunan niu pu' sungu na memedesig benwa. ³³ Naa ma'antu dadema, sa' maita' na niuig launan gempenggulaula kini, mesuunan niu dadema pu' naan, sungu nau mateng puli', gitunganen, dia nau bisuangan nug balay. ³⁴ Taman talu'u diniu, ndi' tagad mematay su nga getaw tetubu' nemun, megela' pa menuudig launanen kini. ³⁵ Pu' su gekleb langit bu' lupa', megela' da mbeleng. Laak dagid ki pektelu'en ku kini, nda'i kebelengen.

Ki Kelusad Puli' ni Isus, nda'iduni Mekesuun dun

(Marcos 13:32-37; Lucas 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Laak dagid ki gempenggulaula kiin, nda'iduni getaw mekesuun dun, sa' ta' endaway dun atawaka ta' urasay dun. Pia pa su nga sesugu'en nu Megbebaya' ditu gekbus langit sampay naan, kig Bata'en, nda'i mekesuun dun, subay su laak Gama'u. ³⁷ Pu' ki kelusadu puli', naan kini kig Bata' nu Kilawan, iini samanen, su mipenggulaula ditu timpu ni Noe. ³⁸ Di gendaw kitu minaan su getaw, minimum ilan, migbela'i ilan, sampay da dun di gendaw nu keseled ni nga Noe tug butuk. ³⁹ Pu' nda' dig delendeman nilan su sungu mpenggulaula, kaas mikpuun sug Bagyu Lampap, dayun mitekawan melemesi kelaun getaw kitu. Mendadi, naan kini kig Bata' nu Kilawan, ma'antu dadema ki kelusadu puli'. ⁴⁰ Sa' matengu, duunig dua' tawan laki pekpengimbaal dig lupa', elapen su sala tawan, mbilin dayun su sala tawan. ⁴¹ Duun pa pagidig dua' tawan libun peglegaling. Tekaw elapen su sala tawan, bilinen sug dumanen. ⁴² Kaas pegenduk amu, sa'itada pektalente amu, pu' nda' niu mesuunay sa' ta' endaway dun ki ketua' puli' nu Kaunutan niu. ⁴³ Muka' pegdelendem niu pa pagidi gapu' balay. Sa' pinenggi' mesuunan pedaan nu gapu' balay su kedadeng nu getaw malap sia di pimetangen, ndi' ba megenduk, adun ndi' sia mbegdakan sug dendeng nug balayen? ⁴⁴ Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, lumusadu puli' di guras kana' niu pedetengen. Kaas pengandam amu gusay.

Su Meseligan Sesugu'en muka' su kana' Meseligan

(Lucas 12:41-48)

⁴⁵ "Mendadi," laung ni Isus, "adin su sesugu'en meseligan muka' telisebuten, iin dayuni pebia'en nu

gegalenen tu nga sama sesugu'enen, iini mekilas tu gaan nilan sa' matengi kegilas dun. ⁴⁶ Sa' mateng su gegalenen muka' iini medetenganen, petuuden nu sesugu'en su sinugu' diniin, naa leliagen su sesugu'en kia! ⁴⁷ Talu'u diniu tu'u, sa' ma'nia, pegwakil dayun nu gegalenen diniin su kelaunan pimetangen. ⁴⁸ Dagit sa' medupangi sesugu'en kia, dialem delendemanen, 'Aa, su gegalen ku, maiben pa dateng,' ⁴⁹ kaas pesaitanen su nga sama sesugu'enen muka' meksidalu maan, meginum, dakus megbebulek, naa sa' ma'nia, ta' ma dayuni mpenggulaula? ⁵⁰ Duuni gendaw metekaw muli' su gegalenen di guras nda'en pedetengay. ⁵¹ Mendadi, silutan dayun nu gegalenen ki sesugu'enen kia, dayun pedumaay tu nga tautau mekesuun, bena' mengaduy, lamugen mengkiget di ngisinen."

Su Samingay mekatag di Sepulu' Tawan Delaga

25 Kali' gusay pektalu' si Isus, "Mendadi ki gendaw kiin sa' meglekaunutan na tu'u su Megbebaya', ma'nini'ig bianen. Penenggi'an dunig bela'i. Naa duuni sepulu' tawan delaga minalap sulu' nilan, pu' minangay ilan sumungkak tu menginsawa. ² Naa lima tawan di ngag delaga kia, telisebuten ilan. Kig lima tawan pelum kia, bengu'bengu'en ilan. ³ Mendadi bena' mipanaw ilan, kig lima tawan kia bengu'bengu'en, nda'idunig lana giwit nilan pengandam nilan sia di nga sulu' nilan kia. ⁴ Dagit kig lima tawan kia telisebuten, miguit ilan betangan mipenu' lana. ⁵ Naa bena' dia nailan tanda' sungkakan nilan dun, saba' milangan su menginsawa, tulugeni ngag delaga kini, muka' mikutulug ilan tu'u.

⁶ "Mendadi bena' tenga' gebii na," maa' laung padun ni Isus, "duuni miktawag, 'Uy, kia na su menginsawa! Sungkak na niu ganam!' ⁷ Migela' dayun metanudi ngag delaga kini, tinutudan nilan dayuni nga sulu' nilan. ⁸ Laung ni ngag bengu'bengu'en delaga kia dia nga telisebuten, 'Naa, bata' begayay niu ami dig lana niu kiin, pu' pekpaleng nai sulu' nami kini.' ⁹ 'Baa,' simbag ni nga telisebuten delaga kia, 'mbuus ndi' metukid dinita, launan ta. Melengas angay amu ditu mendagang lana, saluy amu ditu.' ¹⁰ Minangay dayun sumaluy lana su ngag bengu'bengu'en delaga. Laak nda' ilan tagad dateng puli', minateng na tu'u ki menginsawa. Lemen laak minateng dia, sumiled dayun dia pemeli'ian su menginsawa, kampu' su ngag lima tawan delaga kia, ki mikandam na kia. Tinakep dayun sug bisuangan.

¹¹ "Naa sa' ma'antu, sug lima tawan pelum, nda' maiben, minateng dailan dema. Kali' ilan peksabi, 'Uu Sir, kelelaat puka'ay mu ami!' ¹² Dagit sumimbag su menginsawa, 'Baa, yamu kiin, ndi'u amu mailala.'"

¹³ Mendadi diksu' ni Isus su talu'en, "Sa' ma'antu, yamu dema, pegenduk amu lelayun, pu' nda' niu mesuunay su gendaw sampay su gurasen.

Su Samingay mekatag di Telu Tawan Sesugu'en (Lucas 19:11-27)

¹⁴ "Naa mendadi," laung ni Isus, "ki gendaw kiin sa' meglekaunutan na tu'u su Megbebaya', sala pa penenggi'an dun ki getaw mipanaw di melayu'. Mendadi, selian nda' pa panawi getaw kini, pinsabini nga sesugu'enen, pisaligen dayun dinilan su gimunen.

¹⁵ Diadia pigwekilanen kwarta, pilepengen tu tinawan nu piseliganen kia. Su sala tawan, pigwekilanen lima ngibu. Su sala tawan pelum, dua' ngibu. Dayun su sala pelum, sengibu da laak. Naa bena' migela'en pesalig dia nga sesugu'enen su gimunen, mipanaw dayuni gegalen nilan kia.

¹⁶ "Naa bena' mipalus su gegalen nilan kia," maa' laung ni Isus, "naa ki sesugu'en kia pigwekilan lima ngibu, mipanaw dayun, pinelapi'en su kwarta pigwakil diniin. Midugangan dayun lima ngibu pa pelum, su tubu'en. ¹⁷ Naa ki sesugu'en kia pigwekilan dua' ngibu, ma'antu dadema, kaas sug daniin, mitubu' dadema, dua' ngibu. ¹⁸ Dagit ki pigwekilan laak sengibu kini, minangay megengkul diag lupa', dayunen laak lebegay diag dialem lupa' ki pigwakil diniin nu gegalenen.

¹⁹ "Naa bena' miniben, ki gegalen nu nga sesugu'en kia, minuli' na pelum, piningilanen ilan dayun. ²⁰ Bena' miningil, minadap diniin su sesugu'en kia su pigwekilanen lima ngibu, dayunen tulunay dia gegalenen lima ngibu, kampu' nu tubu'en. Kali' pektalu', 'Naa Sir, lima ngibui pigwakil mu dinaan, kini pa pagidig lima ngibu, tubu'en.' ²¹ 'Aa naa, melengas!' laung nu gegalenen. 'Gempiaa sesugu'en, meseligan ka! Naa kagina meseligan ka megbaya' di maika', pebaya'u dini'a melaun. Naa, seleda pa dinig dialem, pedumanan ku ya'a dig leliagu!'"

²² Laung pa ni Isus, "Mendadi, suminukli madap tu gegalen su sesugu'en kia pigwekilan dua' ngibu, kali' pektalu', 'Sir, naan dadema, dua' ngibui pibaya' mu dinaan. Naa, kini paig dua' ngibu pagid, tubu'en.' ²³ 'Aa naa, melengas!' laung nu gegalenen. 'Gempiaa sesugu'en, meseligan ka! Naa, kagina meseligan ka megbaya' di maika', pebaya'u dini'a melaun. Naa, seleda pa dinig dialem, pedumanan ku ya'a dig leliagu!'"

²⁴ "Laak dagid bena' minadap tu gegalen ki pigwekilan kia laak sengibu, kali' pektalu', 'Sir, misuunan ku pu' metegasig betad mu, geniin mu su nda' mu pemulanay, pentegu'en mu pa pagid dig lulu mu su nda' mu dadema peliday. ²⁵ Kagina ma'antu, mindeku, kaas ki kwarta mu kia, gigludu diag dialem lupa'. Naa, kini da gusay su kwarta mu.' ²⁶ 'Paa,' simbag nu gegalenen, 'melaata sesugu'en, meleta'a pa pagid! Misuunan ku ba pu' geniin ku su nda'u pemulanay, dakus pen-

tegu'en ku su nda'u dadema peliday? ²⁷ Naa sa' ma'antu, ki kwartau kiin, mauma pelum nda' mu be-tangay dig bangku', adun medawatu sia puli' sa' mekauli'u, kampu' nu tubu'en? ²⁸ Naa, awi' niu diniin ki sengibu kiin, begay niu di sala tawan kiin sepulu' ngibuig daniin. ²⁹ Pu' adin su getaw duunig daniin, begayan pa padun, sampay melaunig daniin. † Adin pelumi getaw nda'idunig daniin, laak ui'en diniin su maika' sia daniin. ³⁰ Mendadi ki getaw kini ndi' metau sug-u'en, piglak niu tug liu, ditu medelem. Ditu dayun mengaduy, lamug mengkiget di ngisinen.”

Su Tampusan Ginukuman nu Megbebaya' di Tiba'an Getaw

³¹ Kali' gusay pektalu' si Isus, “Mendadi naan, kig Bata' nu Kilawan, metua'u tu'u puli', medayag na su kelengas nu pegbaya'u, dumau sug lumaun sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. Dayun sa' metua'u, mingkud nau tu'u meglegadi'. ³² Dayun sa' mekaingkudu, ki kelaun bansa nu kilawan, pungunen na ditu gedapan ku. Dayun ku ilan pekpainay dua' penunan, maa' nug betad nu megingat karniru, pekpainenen su nga karniru muka' kanding. ³³ Ki nga mekesuun getaw, painen ku di dapit lintuu. Ki nga melimbung getaw dema, dig bibangu. ³⁴ Mendadi naan, ki Gadi', telu'an ku dayun ki nga getaw kia diag lintuu, 'Naa ma, dini namu, yamu nga pipianan nu Gama'u! Dini amu, pu' petenged na tu'u diniu su Keglekaunutan nu Megbebaya', ki pitenged na daan diniu, su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa'. ³⁵ Pu' sa' migutemu, bigayan ma niau gaan. Sa' kiwawu, pi'inum ma niau. Sa' genatu di melayu', pinemba' ma niau. ³⁶ Sa' kulangi penepeten ku, bigayan niau penepeten ku. Sa' migladuu, tinagikul niau. Sa' mipirisuu, bintaw ma niau.’ ³⁷ Dayun sumbag su nga mekesuun getaw kia, 'Aba, Kaunutan, nda'a nami mainsan pa'aanay sa' migutema, dakus nda'a nami dadema painumay sa' kiwawa! ³⁸ Nda'a nami dadema mainsan penemba'ay sa' genata di melayu', dakus nda'a nami mainsan begayay penepeten mu sa' kulangi penepeten mu! ³⁹ Muka' nda'a nami mainsan bentaway, sa' mibianan mui migladua atawaka mipirisua! ⁴⁰ Naa sa' ma'antu,” maa' laung padun ni Isus, “naan kini, ki Gadi', sembagen ku ilan, 'Taman talu'u diniu, adin su tampusan gembaba' mimated dinaan kini gibangan niu, naa kana' laak iini gibangan niu, pu' naan, gibangan niau dadema!’

⁴¹ “Mendadi,” maa' laung padun ni Isus, “ki nga getaw dia dapit bibangu, telu'en ku pelum dinilan, 'Naa pelayu' amu dinaan, yamu nu nga inukum nu Megbebaya'! Dituun amu angay linaw gapuy ndi' na mpaleng, ki miandam ditu Palin muka' tu nga sesug-

† Sa'itada melaun pa gusayi pesalig di meseligan getaw kia.

u'enen getaw langit! ⁴² Pu' sa' migutemu, nda' ma niau pa'aanay. Sa' kiwawu, nda' ma niau painumay. ⁴³ Sa' genatu di melayu', nda' ma niau penemba'ay. Sa' kulangi penepeten ku, nda' niau begayay. Sa' migladuu dakus mipirisuu, nda' ma niau bentaway.’ ⁴⁴ Dayun sumbag su nga getaw diag bibangu, 'Aba, uu Kaunutan, nda'a ma nami mainsan maita' mibianan mu migutema, sa' kiwawa, sa' genata di melayu', sa' kulangi penepeten mu, sa' migladua atawaka mipirisua, dayun ndai' gabang nami dini'a! ⁴⁵ Mendadi, sembagen ku ilan dayun, 'Taman talu'u diniu, adin su tampusan gembaba' sakupu kini nda' niu pegebangay, naa kana' laak iini nda' niu pegebangay, pia naan, nda' dadema niau pegebangay.’ ⁴⁶ Mendadi, ki nga getaw dig bibangu, pebundasen ilan dayun tu ginukuman nda'i tamanen. Ki nga mekesuun getaw pelum, ditu ilan dayun pebundasay ketubu' nda'i tamanen.”

Su Sabut nu Getaw Binesaan si Isus

(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

26 Naa bena' mideksu'en su kelaun tinitulu'en kia, miktalu' si Isus tu nga sakupen, ² “Naa misuunan niu pu' dua' gebii pa mektelipuun sug Lumpuk tug Liniusan. Mendadi sa' mektelipuun na, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, pegwakilu ditu getaw, adun lensangenu nilan di kurus.”

³ Mendadi ki nga kaunutan nug belian muka' ki ngag duma kaunutan nu getaw Judea, mikpungun ilan tug balay nu Tampusan Metaas Belian, si Caifas. ⁴ Pu' iini peksebutsebutan nilan, ki kedaap nilan dini Isus, pu' adun pepatay nilan iin. Laak pigunguban nilan, ⁵ laung nilan, “Ndi' mesu'at metaang dig Lumpuk, pu' buus menlimuuk su nga getaw.”

Binunagan Pagemut si Isus

(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶ Naa si Isus, sinegayen ditu pelum Betania, inggat maan diag balay ni Simon, su getaw kiin minayan megladu mekesalebu' nuka. ⁷ Bena' saanan ni Isus maan, duuni minadap diniin libun peguit bata' bandi gemputi', mipenu' pagemut, melaga' gupia. Mendadi bena' mikpesempel dini Isus sug libun, binunagen dayun di gulu ni Isus. ⁸ Digid dekag minita' nu nga sakup ni Isus, milaati ginaa nilan dun, laung nilan, “Baa, mauma dema ki pagemut kia, pikula'ula'an laak? ⁹ Iin siai melengas, piksaluy sia, mabu' malin pa sia melaun, dayun begay tu nga pubri su galinen!”

¹⁰ Digid misuunan ni Isus su pektelu'en nu nga sakupen kia, kaas miktalu' dinilan, “Mauma libulengen ma niuig libun kini? Ki pinggulaulanen dinaan, melengas. ¹¹ Su pubri, lelayun niu mpungun megbenwa. Naan digid, kana' nau maiben dumuma diniu dini.

¹² Naa ki pinggulaula nug libun kini, ma'ananen, pigu-

piananen pedaanig lawasu di kelebeng sungu dinaan.
¹³ Mendadi taman talu'u diniu, pia adin pegukit su Gempia Petenday dinig dibabaw lumbang, naa mpe-duma dun dadema pegukit ki pinggulaula nig libun ki-ni, pu' adun ndi' iin melingawan."

Miksabut si Judas Tumipu dini Isus

(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

¹⁴ Mendadi kini si Judas Iscariote, sala tawan di nga sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus, linaawanan su nga kaunutan nug belian nu getaw Judea. ¹⁵ Suminaak si Judas dinilan, "Mendadi si Isus kiin, sa' tipuun ku diniu, alandun mai begay niu dinaan?" Mendadi ki ngag belian kini, binilang nilan dayuni telu pulu' laad siin pelata, tinulun nilan dayun dini Judas. ¹⁶ Kaas genat nitu, si Judas kini, piksu'atsu'aten dayuni sikawen tumipu dini Isus.

Minaan si nga Isus Lebungan Gindan tug Liniusan

(Marcos 14:12-21; Lucas 22:7-13, 21-23; Juan 13:21-30)

¹⁷ Mendadi, bena' minateng sug bekna gendawan nug Lumpuk di Pan nda' Petulinay, minadap dini Isus su nga sakupen, suminaak ilan diniin, "Sir, kig Lebungan ta tug Liniusan, adin mu ami paulingelay?"

¹⁸ Kali' sembag si Isus, "Bundas amu ditu syudad. Sa' mateng amu ditu, laaway niu si Uan kia. Naa sa' mateng amu ditu niin, talu' niu dayun diniin, 'Naa, pimuun nu Mekpetu'un, laungen, Sungu na metektaki sesa'u. Kaas dini nami maan Lebungan nami tug Liniusan, yami nu nga sakupu, dinig balay mu."

¹⁹ Pituud dayun nu nga sakup ni Isus su sinugu'anen dinilan kia. Pigulingel nilan dayun sug Lebungan nilan tug Liniusan.

²⁰ Naa bena' misindepi gendaw, minging kud maan si nga Isus, ilan nu nga sepulu' bu' dua' tawan sakupen. ²¹ Mendadi, bena' pekaan nailan, kali' pektalu' si Isus dinilan, "Taman talu'u diniu, ki sala tawan diniu, mektipu dinaan."

²² Milibuleng dayun su nga sakup ni Isus. Miglimbuslimbus ilan sumaak diniin, "Asa uu Kaunutan, kana' da sia naani pektelu'en mu kiin?"

²³ Sumimbag si Isus, "Sala tawan lai suminalu gupia dinaan kini, iini tumipu dinaan. ²⁴ Pu' naan kini, kig Bata' nu Kilawan, mbinasau tu'u, maa' dadema nu misulat pedaan ditu Talu' nu Megbebaya'. Laak dagid pia ma'antu, ki getaw mektipu dinaan, kig Bata' nu Kilawan, mekelelaatlelaat gupia! Tumu' pa nda' na sia pegigetawi getaw kiin!"

²⁵ Kini si Judas, su mektipu kia dini Isus, suminaak dayun diniin, "Asa Sir, kana' dema tu'u naan?"

"Ma'nia da, ya'ai miktalu' dun," simbag ni Isus.

Sug Lebungan Gindan tu Kapatay ni Isus

(Marcos 14:22-26; Lucas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-25)

²⁶ Mendadi bena' maan ilan, minalap si Isus pan, mikpaladpalad dayun tu Megbebaya'. Pimetanen dayun su pan, dayunen pentulunay dia nga peneliganen. Kali' pektalu', "Naa, alap amu dun ini, aan niu. Ki-ni sug lawasu."

²⁷ Minalap pelum si Isus sala tasa penguinmen. Bena' mikpaladpalad na puli' tu Megbebaya', dayunen tulunay dia nga sakupen ki tasa kini. Kali' pagid pektalu' dinilan, "Naa, inum amu dun ini, launan niu. ²⁸ Ki-ni sug dugu'u, ki mekigis na, adun mpedasun su sala' nu melaun getaw. Kig dugu'ug bian nug begu pasad nu Megbebaya'. ²⁹ Mendadi, taman talu'u diniu, genat nandaw, ndi' nau puli' minum di penguinmen kini, sampay da dun mateng su gendaw meglekaunutan na tu'u su Gama'u. Dekag paita pegdangan minum dig begu ginis penguinmen ditu Keglekaunutanen."

³⁰ Naa bena' mitubus si nga Isus maan Lebungan nilan, migbebat ilan kegenal tu Megbebaya', dayun ilan menggua' dia, tumiwad ilan tug Bentud nu nga Gayu Olibo.

Pisuun Pedaan ni Isus su Kemalaw ni Pedro diniin

(Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

³¹ Mendadi, kali' pektalu' si Isus tu nga peneliganen, "Yamu kini, mbuus laak gebii kini, megela' amu tuliud dinaan. Pu' iini misulat ditu Talu' nu Megbebaya', 'Miktalu' su Megbebaya', petain ku ki megingat tu karniru, dayun mesigwag su nga karniru pegingatnen."

³² Maa' laung pa ni Isus, "Dagid bena' genatu petubu'ay puli', megunau diniu ditu Galilea."

³³ Miktalu' si Pedro, "Aba, Sir, pia teliudan ka nu nga kelaun dumau, naan kini, ndi' nau gusay tuliud dini'a!"

³⁴ "Taman talu'u dini'a," laung ni Isus, "dekag pasi' peguni su manuk gebii kini, metelu deksu'a na memalaw pu' kana' mau mailala."

³⁵ Dagid miktalu' si Pedro, "Pia mekenduta', saliu-nungan ku ya'a, ndi'u da lai pemelaun pu' kana'u ya'a mailala!"

Muka' su kelaun sakup ni Isus, ma'nia dademai pen-telu'en nilan.

Milegenan si Isus saanan Menenabi tu Getsemane

(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)

³⁶ Naa minundas si Isus tu pegimulanan gayu piningalan dun Getsemane, ilan nu nga sakupen. Bena' minateng ilan dia, kali' pektalu' si Isus dia nga sakupen, "Naa peging kud amu deli' dini, pu' mundas pau dia gunaan, menenabi pau dia." ³⁷ Dayun iwiten dumanen si Pedro muka' sug dua' tawan kiin bata' ni Sebedeo. Mendadi bena' melayu'layu' nailan diag du-

ma nilan, milegenan pati' si Isus, didua'ani ginaanen. ³⁸ Laungen dayun dia telu tawan dumanen, "Milegenanu ini, mibegatanu dun pati', ma'niin na petayan ku ini. Kaas dini damu dun deli', dumanay niau megenduk."

³⁹ Minundas kemaika' dia gunaan si Isus, dayun miglaub dig lupa', kali' penenabi, "Uu Ama'u, sa' sia mesu'at dini'a, ki tasa mipenu' nug lesayan ku sunguu na inumay, naa peliaw sia dinaan, adun ndi'u na mainum! Laak dagid, Ama', sug dani'a mauya'an, iini penuuden, kana' nug danaan."

⁴⁰ Naa sa' ma'nia, pinuli'an ni Isus su telu tawan sakupen kia. Midetenganen, tinulug ilan. Sinabi dayun ni Isus si Pedro, laungen, "Ta' itu, masi' nda' na niau megaga dumanay megenduk, pia laak sauras? ⁴¹ Baa," laung ni Isus, "peglengilam amu muka' penenabi amu daan, adun ndi' amu mpenulay. Pu' dig delendeman niu, gangut niu sia mekpetuud amu tu mauya'an nu Megbebaya'. Dagid su kekilawan niu, melubay, ndi' mekpetuud dun."

⁴² Mipanaw na puli' si Isus, minenabi na puli', laungen, "Uu Ama'u, sa' ndi' mesu'at peliaw dinaan ki tasa mipenu' nug lesayan ku kini subay inumen ku, naa ma'antu da, sengu'en ku kig dani'a laak delendeman kia." ⁴³ Mendadi, kali'en puli'ay pelum su nga peneliganen, iin da gusayi mitaanganen, tinulug ilan pelum, pu' ndi' nilan metigeli tulug nilan.

⁴⁴ Naa sa' ma'antu, mipanaw na puli' si Isus, minenabi di ketelu deksu'en, miksama da gusayi kenenabinen. ⁴⁵ Dayunen puli'ay pelum su nga sakupen kia, kali' pektalu' dinilan, "Ta' ma, tinulug pamu gusay, milali amu? Naa ma, mitektak na su sesa'! Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, pegwakil nau tu'u tu pegbaya' nga kana' megbasa tu Megbebaya'. ⁴⁶ Kaas pegbuat amu, mpanaw naita. Bentayay pa daan niu, kiin na tu'u ki tumipu dinaan!"

Su Kedaap dini Isus

(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)

⁴⁷ Mendadi nda' pa medeksu' mektalu' si Isus, mibebang si Judas, ki sala tawan kiin di sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus. Melaun gupia getaw tumindug dini Judas kini, peguit ilan badung muka' bentul, sinugu' ilan nu nga kaunutan nug belian muka' sug duma kaunutan nu getaw Judea. ⁴⁸ Naa si Judas, ki tumipu dini Isus, duuni tu'us gandang bigayen di ngag dumanen kia, pu' tinalu'en dinilan, "Adin su getaw elekan ku, iinen na su penengaun niu. Daap niu dayun!"

⁴⁹ Mendadi kini si Judas, tuminuun dayun madap dini Isus. Kali' pektalu', "Uu Sir, gempia dai ginaa mu!" Dunut ilekanen si Isus.

⁵⁰ Laung ni Isus, "Naa, Sambat, kig baalen mu, baal mu ganam!"

Mikpesempel ilan dini Isus, dinaap nilan dayun.

⁵¹ Naa sala tawan duma ni Isus, migbakut badungen, dayunen tigbasayi gulipen nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea, miseksipi sedibaluy telinganen.

⁵² Dagid laung ni Isus, "Baa, guma' muig badung mu kiin. Pu' adini getaw memunu'an, bunu' dademai palas nu kepetayanen. ⁵³ Kedua'en, nda' mu masi' mesuunay pu' mesu'atu mekpaingabang ditu Gama'u, duun dayuni petua'enen sesugu'enen getaw langit, kana' da dun santa' laksa', adun sumugut dinaan? ⁵⁴ Laak dagid sa' pinenggi' ma'niai mpenggulaula, naa kenduta' mai kenuud nu sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' pu' ma'nini tu'ui mpenggulaula?"

⁵⁵ Miktalul dayun si Isus dia nga melaun getaw kia, "Naa, tulisan bau, kambat amu meguit badung muka' bentul sa' daapen niau? Asa gendawgendaw, migingkudu dia Penedapan tu Megbebaya', mikpetu'unu dia, laak nda' niau daapay. ⁵⁶ Laak dagid kini, subay mpenggulaula daan, adun menuud su sinulat dengantu nu nga pimuunan nu Megbebaya' ditu Talu'en."

Naa sa' ma'nia, bilengan dayun si Isus nu nga saku-pen, mimeglaguy ilan, launan nilan.

Inukuman si Isus nu Getaw Judea

(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Naa sa' ma'antu, inagak si Isus nu nga migdaap diniin ditug balay nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea, si Caifas. Mipungun dia su nga mekpetu'un di Palinta nu Megbebaya' muka' su nga kaunutan nu getaw Judea. ⁵⁸ Naa si Pedro, miglendung dadema di melayu'layu', gikteb laak diag lenu'an nug balay kia. Bena' minateng dia, luminamug dayun si Pedro di nga megingat pemegingkud dia, adun mesuunanen sa' ta'i mpenggulaula. ⁵⁹ Mendadi ki nga kaunutan nug belian kia dakus ki tibuuk Pikumpungan nu Metaas Gukum nu getaw Judea, minengaw ilan sia pembaalbaal takesi' mekatag dini Isus, pu' adun maukuman iin petain. ⁶⁰ Laak dagid pia melaun minadap dinilan menakesi' tu pimbaal dini Isus, mibulugan laak su nga kaunutan kia menengaw gempia dangat nilan diniin. Tiga'wan, migindeg di gedapanig dua' tawan, ⁶¹ kali' ilan pektalu', "Naa ki getaw kini, tinalu'en, 'Ki Penedapan daw tu Megbebaya', megagau da geba'ay. Dayun gikteb telu endaw, baalen ku puli'."

⁶² Mendadi, migindeg na su Tampusan Metaas Belian kia. Sinaakanen dayun si Isus, laungen, "Naa, nda'idun bai sembag mu di tinakesi' ni nga getaw kini mekatag dini'a?" ⁶³ Dagid nda' sembag si Isus. Kali' pektalu' su Tampusan Metaas Belian, "Mendadi, pesepaan ku ya'a, sembayan ku su Megbebaya' nda'i gumulen, pemantek mu na dinami, ya'a ba tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, kig Bata' nu Megbebaya'?"

⁶⁴ Sumimbag si Isus, "Naa, ma'nia da, ya'ai miktalu' dun. Dagid taman talu'u diniu, duuni gendaw mateng, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, maita' niau, peg-ingkudu tu'u ditu dapit lintu nu Tampusan Ginuungan! Dakus maita' niau, lumusadu puli' dinig lumbang kini, metua'u di gabun dia gawanawan!"

⁶⁵ Naa, apelai. Ki Tampusan Metaas Belian kini, kali'en medengeg pilepeng ni Isus sug lawasen tu Megbebaya', lingetan dini Isus sug Belian. Giditen su penepetenen, kali' pektalu', "Paa, piksudi'anen su Megbebaya'! Ndi' ta na kambat dugangan su takesi'! Pu' midengeg na niu ki keksudi'en tu Megbebaya'!

⁶⁶ Mendadi, alanduni kitab niu dun?"

Simbag nu nga gukum, "Bantang na petain."

⁶⁷ Sa' ma'nia, pindula'an nilan ki mulu' ni Isus, dayun nilan denegay. Duun pa pagidi tuminampaling diniin, ⁶⁸ kali' ilan pektalu', "Naa, sa' sia metuud pu' ya'a su Tindu' daw nu Megbebaya' Meglekaunutan, suunan ka, atuk mu sa' taway dun dinamii mikpesait dini'a!"

Mimalaw dini Isus si Pedro

(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Naa si Pedro, pegingkud diag liu, diag lenu'an nu pengukuman. Mendadi, duuni sala tawan delaga, sesugu'en nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea, mikpesempel dini Pedro, kali' pektalu', "Uy, ya'a kiin, dumaa pagid ni getaw Galilea kiin, si Isus."

⁷⁰ Dagid mimalaw si Pedro di gedapan nu melaun getaw mipungun dia. "Baa," laungen, "ki telu'en mu kiin, ndi'u lai mesabut." ⁷¹ Migawa' dayun dia si Pedro. Bena' dia na mesempel dig bisuangan, minita' na pelum ni sala delaga, sesugu'en dadema. Laung nug delaga dia nga getaw pegindeg dia, "Ki getaw kini, du-ma ma nu getaw Nazaret kiin, si Isus."

⁷² Laak dagid mimalaw na puli' si Pedro, kali' pektalu', "Baa, bisan saak tug diwata, telu'en ku diniui metuud, ki getaw kiin, ndi'u mailala!"

⁷³ Naa bena' nda' maiben, su nga getaw pemegindeg dia, miktalu' ilan pelum dini Pedro, "Naa ya'a, minget dumaa lai nilan, pu' mitu'usan ma nami dia pikebitan mu!"

⁷⁴ Dagid mingadugu' tanan si Pedro, laungen, "Apelii lai! Ndi'u dema tu'u mailalai getaw kiin!"

In demai keguni manuk. ⁷⁵ Milabu' dayun dig delendeman ni Pedro su tinalu' kiin ni Isus, laungen, "Dekag pasi' peguni su manuk, metelu deksu'a na memalaw pu' kana' mau mailala." Gumiwa' dayun dia si Pedro, lilugutan dayun mengaduy.

Pigwakil dini Pilato si Isus

(Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

27 Naa bena' puti' delagay na, ki nga kelaun kaunutan nug belian muka' su ngag duma

kaunutan nu getaw Judea, miksabutsabut ilan dig bian nilan mekpatay dini Isus. ² Bena' mitubus ilan meksabutsabut, pibalud nilan si Isus, dayun nilan egakay ditu ni Pilato, su gubernadur tindu' nu nga getaw Roma, pigwakil nilan dayun diniin si Isus.

Su Kepatay ni Judas

(Pinggulaula 1:18-19)

³ Naa kini si Judas, su tuminipu dini Isus kiin, bena' misuunanen pu' inukuman si Isus laga' na ginaanen, migbiksu' dun. Sa' ma'nia, minangay ditu Penedapan tu Megbebaya', dayun ki telu pulu' laad siin pelata kiin, inuli'en ditu nga kaunutan nug belian kampu' nu ngag duma kaunutan. ⁴ Kali' pektalu' si Judas, "Masi' mikesala'u, pu' ki getaw nda'i sala'en, misaba'u ukuman laga' na ginaanen!"

"Naa, tinibaba' mu la'a!" simbag nu nga kaunutan kia. "Yami, nda'ig labet nami dun."

⁵ Tinikpu' dayun ni Judasi kwarta kia dia saleg nu Penedapan, migawa' dayun dia. Minangay dayun megeget si Judas, miksilengek.

⁶ Naa su kepalus ni Judas, pingimud nu nga kaunutan nug belian ki kwarta kia tinikpu' ni Judas dia saleg. "Naa kini," laung nilan, "binandu ditu Misulat Palinta nu Megbebaya' sa' melamug di gemutan di Penedapan tu Megbebaya', pu' tindan di kebinasa di getaw." ⁷ Sa' ma'nia, migyagayaga ilan, iin dayuni pidelendem nilan, duunig lupa' seluyen nilan, lupa' nu mendiun gulen, pu' baalen nilan kelebengan di ngag lain getaw, sa'itada su kana' dangen dia Jerusalem.

⁸ Kaas sampay nemun, kig lupa' kia, piningalan dun nu getaw, "Lupa' nu Kegbinasa di Getaw."

⁹ Naa sa' misaluyig lupa' kia, iin nai kebinanen, minuud su sinulat dengantu nu pimuunan nu Megbebaya' si Jeremias ditu Talu'en, laungen, "Inalap nilan ki telu pulu' laad siin pelata, su pilega'an nu getaw Israel diniin, ¹⁰ dayun iinig bayad nilan tug lupa' nu mendiun gulen, maa' dadema nu sinugu' nu Kaunutan Megbebaya' dinaan."

Sinaakan ni Pilato si Isus

(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

¹¹ Naa mendadi, minadap si Isus ditu ni Gubernadur Pilato kia, dayun sinaakanen. Suminaak si Pilato dini Isus, "Naa, metuud ba, ya'a su gadi' nu getaw Judea?"

Kali' sembag si Isus, "Ya'a mai miktalu' dun."

¹² Melaun dayun inaleg nu nga kaunutan nug belian muka' nug duma kaunutan nu getaw Judea dini Isus. Laak dagid nda' gusay sembag si Isus tu kelaun dangat nilan diniin.

¹³ Sinaak pelum ni Pilato dini Isus, "Nda' mu ba medengegi melaun dangat nilan kini dini'a?"

¹⁴ Laak dagid nda' gusay sembagay ni Isus ki kelaun dinangat kia. Mipati' mesebu'ay dun su gubirnadur kia.

Inukuman na Tu'u Petain si Isus

(Marcos 15:6-15; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16)

¹⁵ Naa tauntaun, metaang dig Lumpuk kiin nu getaw Judea gindan tug Linius, duunig betad nu gubirnadur, beluyeneni sala tawan pinikutan, adini ubugen diniin nu melaun getaw. ¹⁶ Naa su taun kia, mitaang dema duuni sala tawan pinikutan, ngalanen si Isus Barabas, melaat gupiaig dengeganen. ¹⁷ Naa mendadi, bena' mikipungun su nga melaun getaw, sinaak dayun ni Pilato dinilan, "Mendadi, ta' taway duni mauya'an niu beluyen ku diniu? Si Isus Barabas ba, sa' si Isus ki-ni, ki gilal Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?" ¹⁸ Iini tinalu' dun ni Pilato ma'nia, pu' misuunanen, kaas pa dinangat diniin nu nga kaunutan nu getaw Judea si Isus, pu' misigi mailan diniin.

¹⁹ Naa kedua'en, selian ni Pilato megingkud dia pengukuman, duuni pimuun nu sawanen diniin, laungen, "Ki getaw kiin nda'i sala'en, ndi'a dema tu'u megduma di kaukum dun. Pu' duuni teginepen ku kagebii mekatag diniin, milegenanu dun pati!"

²⁰ Laak dagid ki nga kaunutan nug belian kampu' nug дума kaunutan nu getaw Judea, pingmetuudan nilan su melaun getaw, adun ubugen nilan dini Pilato, iinig beluyen si Barabas. Kini si Isus, petain. ²¹ Naa sa' ma'antu, sinaak puli' ni Pilato di nga melaun getaw, "Naa ta' ma, adin ma dun dig dua' tawan kia mauya'an niu beluyen ku diniu?"

Sumimbag ilan, "Si Barabas!"

²² Mendadi, suminaak puli' si Pilato tu nga getaw, "Sa' ma'antu, ta' mai penggulaulaan ku dini Isus kiin, ki gilal Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?"

"Lensangen di kurus!" simbag nu nga kelaun getaw.

²³ Sinaak na pelum ni Pilato, "Mauma, alandun bai sala'en?"

Laak migdegadega ilan memeksay, laung nilan, "Ki getaw kiin, lensangen ba di kurus!"

²⁴ Naa si Pilato, misabuten pu' palu pa mpalinig delendeman nu nga melaun getaw kia, ndi' na daan, bus menlimuuk ilan. Naa sa' ma'nia, minalap tubig si Pilato, dayun mingingenaw dia gedapan nu melaun getaw, dunut miktalu', "Naa kia, sa' petaini getaw kia, naan, nda'ig labetu dun! Daniu da pegbaya!"

²⁵ Migdengan dayun sumbag su nga kelaun getaw, "Wa'a, danami da pegbaya', sampay megbala' di nga sapu' nami!"

²⁶ Naa sa' ma'antu, biluy tu'u ni Pilato si Barabas ditu nga melaun getaw. Kini si Isus, pibadasen, dayunen pegwakil tu nga sundalu, adun lensangen nilan di kurus.

Piksudi'an nu nga Sundalu si Isus

(Marcos 15:16-20; Juan 19:2-3)

²⁷ Naa sa' ma'antu, inagak si Isus nu nga sundalu nu gubirnadur, si Pilato, tug balayen. Piglidungan dayun si Isus nu kelaunan sundalu. ²⁸ Bena' miktabu' ilan dini Isus, piluas nilan su suuben, piselukan nilan dayun melambung suub gempula, tautau suub gadi'.

²⁹ Muka' miglingkin ilan dugi, tautau tundeke gadi' dadema, dayun nilan peselup di gulu ni Isus. Piwidan nilan dayun seputuk below dig lintunen, tautau bas-tunen, dayun minginlulud ilan di gedapanen, dunut piksudi'an nilan, laung nilan, "Naa mpianan ka, Sir, Gadi'a daw nu nga getaw Judea!" ³⁰ Pindula'an pa nilan padun si Isus, dayun inawi' nilan pelum diniin kig below kia, pimentul nilan dayun di gulu ni Isus. ³¹ Mendadi, bena' mitubus nilan peksudi'ay, piluas nilan diniin su gempula suub, piseluk nilan puli' diniin sug daniin suub. Dayun nilan egakay si Isus ditu tanda' lensangan nilan dun di kurus.

Su Kelansang dini Isus tu Kurus

(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

³² Mendadi, bena' mipalus nailan dia syudad, duuni misungkak nilan getaw Cirene, ngalanen si Simon, iini tigel nu nga sundalu mekpisan tu kurus ni Isus. ³³ Naa sa' ma'antu, midepet ilan dia dapit nu syudad piningalan dun "Tulan Gulu." Sa' dig danilan pikebitan, Golgota. ³⁴ Bena' minateng ilan dia, duuni pi'inum nu nga sundalu dini Isus penginummen limugan gempait bulung. Laak dagid bena' mi'inaman ni Isus, mipauk minum dun.

³⁵ Dayun nilan lensangay tu kurus si Isus. Bena' milansang na tu kurus si Isus, piktali nu nga sundalu su nga penepetenen, bian nilan mekilas dun. ³⁶ Dayun mimegingkud dia su nga sundalu, pegingaten nilan si Isus dia kurus. ³⁷ Naa duuni tu'us pidekep nilan dia tanda' nug dimpulunen, sinulatan sumbungan diniin, "Kini si Isus, su Gadi' nu getaw Judea." ³⁸ Muka' pa pagid duunig dua' tawan tulisan piduma nilan dini Isus lensangay di kurus, miktimpang di kurus ni Isus su kurus nilan.

³⁹ Naa su nga getaw minian dia, pingimusaungan nilan si Isus, miktaku'taku' ilan, dunut telu'en nilan, ⁴⁰ "Ya'a mai miktalu' pu' geba'en mu su Penedapan tu Megbebaya', dayun gikteb telu endaw, baalen mu puli'! Naa sa' ma'nia, gawen mu nandawig lawas mu, sa' ya'a tu'u sug Bata' nu Megbebaya'! Penauga di kurus kiin!"

⁴¹ Ki nga kaunutan nug belian muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', kampu' nu ngag дума kaunutan nu getaw Judea, ma'antu dadema, pingimusaungan da nilan dema si Isus, laung

nilan, ⁴² "Paa, megaganen daw megaweni ngag lain getaw, laak ndi'en pelum megaga guunayig lawasen! Naa ki Gadi' daw nu nga getaw Israel, melengas sa' menaug ma nandaw di kurus kiin, dekag paita pekpetuud diniin! ⁴³ Suminalig daw tu Megbebaya'. Sa' ma'antu, melengas guunen na sia nandaw nu Megbebaya', sa' mauya'anen da. Pu' tinalu'en ma, 'Naanig Bata' nu Megbebaya'."

⁴⁴ Sampay sug dua' tawan tulisan dumanen linansang di nga kurus, ma'antu dadema, pingimusaungan dadema nilan si Isus.

Su Kapatay na ni Isus

(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 18:29-30)

⁴⁵ Naa su kelansang dini Isus tu kurus, bena' miktui gendaw, tekaw dumilemi tibuuk benwa, duun saani telu uras, sampay miginenga' menaugi gendaw.

⁴⁶ Mendadi, bena' miginenga' menaugi gendaw, minekeg megbeksay si Isus, laungen, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Ma'anenen, "Uu Megbebaya' pektemuyen ku, Megbebaya' pektemuyen ku, mauma bilangan mau tu'u?"

⁴⁷ Midengeg nu ngag дума getaw pegindeg dia, kali' ilan pektalu', "Naa, tuaganen si Elias dengantu!" ⁴⁸ Duun dayuni gumibek malap maa' palas napes, inulemen dayun di penginumen, tinangenen di gayu tigbaw, pisangalen dayun dig baba' ni Isus adun meseksepen.

⁴⁹ Dagid laung nu ngag дума getaw, "Ala, pegbentayan ta pa deli', kalukalu lumusad na buus si Elias, adun gumawen diniin!"

⁵⁰ Mendadi si Isus, bena' mitubus megeksep di penginumen kia, migbeksay dayun puli' mainsan, metenug. Dayun megetusi ginaanen.

⁵¹ Naa mendadi, su kurtina bilet ditug dialem nu Pangedapan tu Megbebaya', masi' mitekaw meginega' megedit, genat diin dapit ditaas sampay ditug geksidan diin dapit silung. Miglinug dayun, mimegbektik pa paduni nga genduk. ⁵² Muka' melaun lebeng mipuka', kig libengan nga piglegetawan nu Megbebaya', pitubu' ilan puli'. ⁵³ Mimegawa' ilan dayun diag lebeng nilan, naa bena' mitubu' puli' si Isus, mipanaw ilan dayun tu Jerusalem, kaas minita' ilan nga melaun getaw dia.

⁵⁴ Naa duuni kaunutan sundalu kampu' nu nga sama sundalunen megingat dini Isus dia pa kurus. Bena' mibetikan nilan sug linug dakus su kelaun mipenggulaula, mipati' ilan mendek. Mitalu' nilan dayun, "Aa naa, masi' metuud tu'u, ki getaw kini, iin sug Bata' nu Megbebaya'!"

⁵⁵ Melaun pa pagidi ngag libun dia mesempel, pegbantay dailan dema, ilan su tumindug dini Isus genat ditug Galilea, pu' miktagikul ilan diniin. ⁵⁶ Telu tawan dinilan, si Maria Magdalena, muka' si Maria su gina' ni

Santiago muka' ni Jose, muka' su sawa ni Sebedeo, su gina' nu sala Santiago muka' ni Juan.

Libeng si Isus

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ Naa bena' sungu na mesindepi gendaw, duuni getaw minateng dia genat tug lunsud Arimatea, ngalannen si Jose. Iin kiin, medatu' getaw, sakup dadema ni Isus. ⁵⁸ Mendadi si Jose, minangay madap dini Pilato, inubugen diniin, elapenen sug bangkay ni Isus. Sinangu' dadema ni Pilato, sinugu'en dayun pegwakil diniin. ⁵⁹ Naa sa' ma'antu, inalap ni Jose sug bangkay ni Isus. Bena' mialapen, pinutusen dig begu penepeten gemputi'. ⁶⁰ Naa si Jose kini, duuni sangyab begunen peluakay di telektap, inandamen pedaan di kelebeng gupia diniin sa' matengi gumulen. Ditu dayun ni Jose libeng sug bangkay ni Isus. Bena' milebengen, linuliden dayuni gembagel batu, tinakepen ditug genga'an nug lebeng. Bena' mitubus, minawa' dia si Jose. ⁶¹ Naa si Maria Magdalena muka' su sala Maria, pegingkud pailan dia mesungu'an nug lebeng ni Isus.

Pigingat sug Lebeng ni Isus

⁶² Naa bena' miksala gendaw, sa'itada su Gendaw Pelali nu getaw Judea, ki nga kaunutan nug belian sampay su nga Pariseo, minadap ilan dini Pilato, ⁶³ kali' ilan pektalu' diniin, "Naa Sir, milabu' dig delendeman nami ki tinalu' nug belusen getaw kiin su tetubu' pa, laungen, 'Di ketelu endawen genat di kepatayu, petubu'enu puli'." ⁶⁴ Naa kagina ma'antu, Sir, melengas sugu'en mu pepegenen kig lebengen kia sampay telu gebii, pu' kalukalu mbuus su nga saku-pen, engain nilan pegdaaway sug bangkayen, dayun telu'en nilan tu melaun getaw, pitubu' daw puli' iin. Bena' su tampusan balusen kia, melaaten pa ditug bekna."

⁶⁵ Kali' sembag si Pilato, "Naa, mesu'at, alap amu nga megingat dun, angay niu dayun pepegenay kig lebeng kia, gikteb di megaga niu."

⁶⁶ Naa sa' ma'nia, mipanaw ilan, pipagen nilan siba' ki gembagel batu kia mitakep dig lebeng kia. Binaalan nilan gindanan sug bisuangan, adun mesuunan sa' buus iginen nu getawig batu kia. Muka' duun pa demai nga megingat binilin nilan dia.

Su Ketubu' Puli' ni Isus

(Marcos 16:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

28 Mendadi bena' mipapas na su Gendaw Pelali, bena' dali' endaw na gendaw Duminggu, si Maria Magdalena muka' su sala Maria, linaawan nilan puli' su sangyab libengan dini Isus. ² Mendadi, bena' minateng ilan dia, mitekaw meglinug metikteg, pu' duuni sesugu'en nu Kaunutan Megbebaya' luminusad

genat tu gekbus langit. Bena' mitua' dia su getaw langit, mikpesempel dayun tu gembagel batu tinakep tu sangyab, linuliden dayun dia gupid nug bisuangan nu sangyab, migingkid dayun dig batu kia. ³ Naa su mulu' ni getaw langit kini, metinggas, maa' nug delag nu gilat, dayun su penepetenen pa pagid, mekesulaw saba' nu keputi'en. ⁴ Mendadi su nga getaw pelum pi'ingat diag libengan dini Isus, mipati' ilan saabay, midata' ilan dayun, saba' mipendeenan ilan.

⁵ Laak kali' pektalu' ki getaw langit kia tu ngag libun, "Naa, ndi' amu mendek. Pu' misuunan ku, iini penengaun niu sia dini si Isus, kig linansang di kurus kitu.

⁶ Naa, nda' nain dini. Mitubu' na puli', maa' da nu gandang tinalu'en. Pu' seled amu dini, bentayay pa daan niu, kinu' da sia sug bililidanen. ⁷ Naa, pemagas amu, laaway niu ganam su nga sakupen, ukitay niu dayun ilan, ma'nini'i talu' niu. 'Si Isus, mitubu' na puli'. Muka' pa padun miguna na diniu ditu Galilea. Mpegita' da niu ditu! Naa, daal daitui pimuun dinaan petenday diniu."

⁸ Ma'antu, migdedali' megawa' dia sangyab su ngag libun. Pia mindek ilan, mipati' ilan pagid penleliagay. Gumibek ilan dayun, pu' laawan nilan su nga sakup ni Isus, adun ukitan nilan dun.

⁹ Mendadi bena' dia pa dalan kig dua' tawan libun kia, duuni mitekaw sumungkak dinilan dia gunaan nilan, masi' si Isus. Kali' pektalu', "Gempia dai ginaa niu." Naa, apelai. Ki ngag libun kini, mikpesempel ilan dini Isus, minginlulud ilan dayun dia gedapanen, piguidan nilani geksudun. ¹⁰ Laung ni Isus, "Naa, ndi' amu mendek. Segaga laaway niu dayun su nga mimated dinaan kiin, iini talu' niu dinilan, mundas ilan ditu Galilea, pu' sungkaken ku pailan ditu."

Migukit su nga Mingingat dig Libengan dini Isus

¹¹ Sa' ma'antu, bena' mipalus dia sangyabi ngag libun kia, su nga getaw kiin pi'ingat tug lebeng, mimeguli' ilan ditu Jerusalem, inukit nilan dayun tu nga kaunutan nug belian su kelaun mipengulaula kia.

¹² Naa sa' ma'antu, mikpungun su nga kaunutan nug belian dakus su ngag дума kaunutan nu getaw Judea, miksabutsabut ilan. Tinindanan nilan dayun su nga mingingat dig libengan dini Isus kia, melaun kwarta bigay nilan dinilan, ¹³ pu' adun megbalus ilan tu melaun getaw. Kali' pektalu' i nga kaunutan kini, "Naa, ma'nini'i talu' niu ditu melaun getaw. Talu' niu dinilan, bena' miglegebii, miktulug amu. Bena' miktulug amu, naa su nga sakup ni Isus, mitua' ilan ditu, dayun nilan pegdaaway, laung niu, kig bangkay ni Isus. ¹⁴ Laak dagid kalukalu mekeseled di telinga nu Gubirnadur pu' miktulug amu daw, naa yami laaki metau mengamu' diniin, adun ndi' amu mekenduta' dun."

¹⁵ Naa sa' ma'antu, dinawat dayun nu nga mingingat kia su kwarta, minangay ilan tu'u megukit dig balus, maa' dadema nu pimuun dinilan kia. Kaas ma'niai petuuden nu nga getaw Judea dakus peksigwagen nilan pa gusay, sampay nemun.

Mikpaita' si Isus tu Sepulu' bu' Sala Peneliganen

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Pinggulaula 1:6-8)

¹⁶ Ma'antu, su nga sepulu' bu' sala tawan sakup ni Isus, minundas ilan dayun tu salabuuk bentud ditu Galilea, ki gandang tindu' ni Isus dinilan. ¹⁷ Bena' minateng ilan diag bentud, mipekita' nilan tu'u si Isus, minginlu'ud ilan dayun diniin. Laak sug дума, migdua'dua'ig delendeman nilan diniin. ¹⁸ Mendadi, mikpesempel dayun dia nga sakupen si Isus, kali' pektalu' dinilan, "Nda'iduni mesama' pegbaya' di gekleb langit bu' lupa', migela' na gupia pegwakil dinaan. ¹⁹ Mendadi kagina ma'antu, panaw amu, leep niu su kelaun bansa nu nga getaw, pesakup niu ilan dinaan. Bunagay niu ilan tubig, sembayay niu su Gama' muka' sug Bata'en sampay sug Balakat nu Megbebaya'. ²⁰ Petu'unay niu su kelaun bansa nu getaw, pu' adun petuuden nilan su taman nu pinalintau diniu." Diksu' ni Isus su talu'en, "Muka' ndi' niu selingaway ini. Naani dumuma gusay diniu, sampay ditu kelengkeb nug benwa."

Marcos

Mendadi, kinii Gempia Petenday mekatag dini Isukristu. Miukit dini su nga pinggulaula ni Isus saananen megbenwa dinig dibabaw benwa. Suminulat dun si Marcos, iinig duma ni Pablo, peneligan ni Isus, sa' mikpanaw si Pablo meksigwag tu Misulat Talu' nu Megbebaya'.

Ki kebianbian ni Isus kini sinulat ni Marcos, miukit dun pu' melaun kuntra ni Isus. Bekna kuntranen, su menenulay. Melaun ginukit ni Marcos mekatag di kedaag ni Isus tu menenulay, sa'itada su kengutiden dun di getaw piglegetan dun. Muka' melaun padun mekesalebu' pinggulaula ni Isus inukit ni Marcos, ki keneguli'en tu nga pegladu, sampay su tinitulu'anen tu nga getaw.

Kedua'en, kuminuntra dadema dini Isus ki nga getaw mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', ngalan nu sala pikumpungan dun, su Pariseo. Binanta gupia si Isus nu nga mekpetu'un kiin, pu' saba' pilepeng ni Isus sug lawasen tu Megbebaya'. Tiga'wan, duminaag sug delendeman nu nga kuntra ni Isus, kaas pinatay iin, linansang di kurus. Asa tinalu' pedaan ni Isus pu' subay matay iin, pu' adun melekatén su tiba'an getaw di ginukuman tu sala' nilan.

Laak dagid genat di kepatayen, di ketelu endawen, mitubu' puli' si Isus, dayun lumintu ditu gekbus langit. Ma'antu, mitu'usan pu' su kepelepeng ni Isus tu Megbebaya', metuud, kampu' nu keglekatén tu nga kilawan di ginukuman nu sala' nilan.

Laak ki sinulat ni Marcos kini, dua' buukig deksu'anen, lumbus bitangan marka ma'nini', [ ]. Pu' delendeman nu nga getaw, kig deksu'anen kini dua' buuk, lumbus sinulat nug lain getaw, kana' daw ni Marcosi suminulat dun.

Su Kektitulu' ni Juan su Memunag Tubig

(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28)

1 Mendadi, kini su Gempia Petenday mekatag dini Isukristu, kig Bata' nu Megbebaya'. ² Duuni sala tawan dengantu pimuunan nu Megbebaya', si Isaias. Sinulat ni Isaias ki tinalu' nu Megbebaya' ditug Bata'en kiin, laungen,

“Miktalu' su Megbebaya', 'Mendadi, paunaan ku dini'a ki pemuunan ku,

pu' adun pengendamenen sug biaman mu.' †

³ Duuni getaw mektawag diag limawa', laungen, 'Pengendamay niu sug biaman nu Kaunutan Megbebaya',

pelegdeng niu kig dalanen!”

⁴ Naa mendadi, minuud ki sinulat kia ni Isaias, mitua' tu'ui sala tawan, si Juan, diag limawa'. Kini si Juan, pimbunaganen tubig su nga getaw muka' miktitulu' dinilan. Kali' pektalu' si Juan, “Peksikesuun amu, muka' pekpebunag amu tubig tu'us dun, adun pedesunen nu Megbebaya' ki sala' niu.” ⁵ Mendadi, melaun getaw sakup prubinsya Judea sampay getaw Jerusalem minangay mekineeg ditu ni Juan. Pigukit nilan su nga sala' nilan, muka' mikpebunag ilan dayun diniin tubig ditug lawas Jordan.

† Sa'itada ki pemuunan nu Megbebaya', pepengendamenen su nga getaw tu kenemba' nilan tu Kaunutan Megbebaya'.

⁶ Naa kini si Juan, penepetenen ki ginabel bembul petubu'en kamelyu. Sug bakesen, panit dadema petubu'en. Ki gaanen, gapan muka' teneb. ⁷ Mendadi, kali' pegwali tu nga getaw si Juan, laungen, “Duuni sungu metua', mbinaya' pa dinaan, laak pia ma'antu, metaas pai ginuungen batul danaan. Pia su sepatusen, kana'u mbantang megdunggu' megubad dun diniin. ⁸ Pu' naan kini, megbunagu laak tubig diniu. Dagid iin, bunagenen diniu kig Balakat nu Megbebaya'.”

Mikpebunag Tubig si Isus

(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

⁹ Naa mendadi kini si Isus, su saanan ni Juan memunag tubig tu nga getaw, mitua' na tu'u ditu ni Juan, genat tug lunsud Nazaret, sakup prubinsya Galilea. Mikpebunag dini Juan tubig diag lawas Jordan.

¹⁰ Lemen laak mikegawen si Isus dia tubig, minita'en mipuka' sug langit, muka' sug Balakat nu Megbebaya', luminusad, miglanguban di ma'niin palas limuun, minapun dayun diniin. ¹¹ Duun dayuni miktalu' ditug langit, laungen, “Ya'ai petailen ku Bata'u, leliagenu gupia dini'a.”

Pingindanan nu Palin si Isus

(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹² Mendadi kini si Isus, bena' mibunagan na ni Juan tubig, iwit dayun nug Balakat nu Megbebaya' tug li-mawa'. ¹³ Paat pulu' gebii dia si Isus, pingindanan namal ni Satanas. Naa kig benwa kia, pegbenwanan mekeka'id metetubu'. Dagid duuni nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit mitua', pigebaran nilan si Isus.

Pisakup ni Isusi Paat Tawan Meneliseda'

(Mateo 4:12-22; Lucas 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Laak si Juan kiin, masi' pinirisu. Sa' mipirisu na si Juan, kini si Isus, mipuli' ditu Galilea, migukit dayun di Gempia Petenday genat tu Megbebaya'. ¹⁵ Miktaluh' si Isus, "Naa mitektak na tu'u su sesa'. Ki Kaglekaunutan nu Megbebaya', pikpuunan na! Mendadi peksikesuun amu, petuud niu ki Gempia Petenday!"

¹⁶ Naa duuni gendaw mikpanaw si Isus dia geksid Linaw Galilea. Sinegayen mpanaw, duunig dua' tawan meneliseda' mipegita'en, si Simon muka' su pateden si Andres, pekpenadap ilan diag linaw. ¹⁷ Mendadi sinabi ilan ni Isus, laungen, "Pegdunut amu dinaan. Kana na seda'i peglaaman niu, pu' getaw na, adun sumakup ilan dinaan." ¹⁸ Lemen laak midengeg nug dua' tawan kini su tinalu' ni Isus, bileng nilan dayun su sadap nilan, migdunut ilan tu'u dini Isus, suminakup nailan diniin.

¹⁹ Naa bena' minundas kemaika' si Isus, duun pelumi mipegita'en dua' tawan mekpated dadema, si Santiago muka' si Juan, gama' nilan si Sebedeo. Dia ilan dua' sekayan nilan, pengendamen nilan su pukut nilan.

²⁰ Kali' ilan maita' ni Isus, inggaten ilan sumakup diniin. Luminusad ilan dayun, binilin nilan dayun dia sekayan su gama' nilan kia si Sebedeo, dumanen laak su nga tinindananen. Dayun ilan megdunut dini Isus, suminakup nailan dema diniin.

Piuli'an ni Isusi Getaw Piglegetan Menulay

(Lucas 4:31-37)

²¹ Naa minundas si nga Isus ditug lunsud Capernaum. Bena' su Gendaw Pelali, miditu si Isus simbaan nu nga getaw Judea, dayun mikpetu'un dia. ²² Sa' mikpetu'un si Isus, misebu'an su getaw, pu' su titulu'anen, duuni pegbaya'en. Sa' iini mektitulu' dinilan su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', naa mama' nda'i pegbaya' nilan.

²³ Mendadi, saanan ni Isus mekpetu'un, tekaw duuni getaw sumiled dia simbaan, piglegetan menulay. Miktegas dayun, laungen, ²⁴ "Ti, ya'a Isus kiin, getaw Nazaret, ta' maig labet mu dinami? Midiniin ka ba

mekpatay dinami? Mailalau ya'a, ya'a ma su Pimili' nu Megbebaya'!"

²⁵ Pimaag ni Isus su menulay, laungen, "Naa ndi'a pesasak! Pegawa'a di getaw kiin!"

²⁶ Naa ki menulay kini, pisedileni getaw kia, miktegas mainsan, dayun tu'u megawa' diniin. ²⁷ Mendadi su kelaun getaw dia, misebu'an ilan dun gupia. Laung nilan, "Alandun ini? Begu titulu'an masi' ini? Ki getaw kini, pia su menenulay, duuni pegbaya'en mesugu'en, mekpetuud ilan dayun diniin!"

²⁸ Kaas genat itu, misempun megleleep ditu tibuuk Galilea sug dengegan ni Isus.

Pineguli'an ni Isusi Melaun Getaw

(Mateo 8:14-17; Lucas 4:38-41)

²⁹ Naa bena' gumiwa' si nga Isus dia simbaan nu getaw Judea, minangay ilan ditug balay ni Simon muka' ni Andres, duma nilan si Santiago muka' si Juan.

³⁰ Mendadi mitaang dun dema, pegladu ki penugangan ni Simon libun, mipanas. Mendadi, dekag mitulan si Isus, inukit dayun diniin su pegladu kia. ³¹ Mikpe-sempel dayun si Isus di pegladu kini, dayunen peguiday di kemet, biwatan. Migwanan dayuni panasen. Migbuat sug libun muka' mikpelutu', migilak dayun diniin nga Isus.

³² Naa bena' sungu na mesindepi gendaw, pinguit nu nga getaw ditu ni Isus su nga kelaun pegladu dakus su nga piglegetan menenulay. ³³ Muka' su kelaunan getaw dig lunsud kia, mikpungun ilan diag liu nug balay kia tinuunan ni Isus. ³⁴ Dayun pineguli'an ni Isusi melaun getaw, migininisan naig leduunen. Muka' melaun padun piglegetan menenulay, pingutidan ni Isus dinilan su menenulay. Laak nda'en begay mektalu'talu' su menenulay, pu' adun ndi' nilan pesuun ki gasal ni Isus.

Su Kegwali ni Isus tu Prubinsya Galilea

(Lucas 4:42-44)

³⁵ Naa bena' miksala gendaw, dali' endaw pa tanan, milapus megbuat si Isus, migawa' diag balay. Miditug limawa', adun menenabi dia. ³⁶ Laak dagid si nga Simon, mipanaw dailan dema, penengaun nilan si Isus.

³⁷ Naa bena' mibaangan nilan, laung nilan, "Sir, penengaun ka ma nu ngag launan getaw."

³⁸ Kali' sembag si Isus, "Mundas ita pelum ditu ngag lain lunsud dig lumibut benwa kini, pu' adun megwali pau pagid ditu, pu' iini luminusadu dun dinig lumbang."

³⁹ Naa sa' ma'antu, lineep dayun ni Isus su tibuuk prubinsya Galilea, migwali dia nga simbaan nu getaw Judea, muka' pingutidanen di getawi menenulay.

Piuli'an ni Isusi Getaw Migladu Mekesalebu' Nuka

(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰ Mendadi duuni getaw pegladu mekesalebu' nuka mikpesempel dini Isus, minginlulud dayun di gedapanen, kali' penengi diniin, laungen, "Sir, sa' mauya'an mu da, misuunan ku megaga mau pauli'ay."

⁴¹ Milelaat dayun si Isus di pegladu kia. Tinggaleni kemeten, dipenaneni getaw kia, kali' pektalu', "Naa, mauya'an ku lai. Mauli'an ka dadema tu'u!" ⁴² Sedu'un-du'un dayun miawa'i mekesalebu' nukanen, miseksud dun tu'u sug daan lawasen. ⁴³ Mendadi, pipanaw dayun ni Isus su kamun pegladu, ⁴⁴ laak inunguben pa gupia, laungen, "Petuud mu gupiai talu'u kini dini'a. Pia sala tawan, nda'iduni ukitan mu di mipenggulaula kini. Segaga angaya ditug belian, pekpebantaya diniin, dayun ilak mu sug betang pinalinta ni Moises dengantu pu' adun metakesi'an ka nu getaw, miawa' na su kelemu'ay mu."

⁴⁵ Naa sa' ma'antu, mipanaw dayun su getaw, laak palu pa miunguben, nda'. Minamal megukit ditu mipenggulaula diniin, sinigwagen sungkin su gukitan dun. Kaas genat itu si Isus, ndi' na mesu'at mekpaita' ditu ngag lunsud, ditu na laak pegbebenwa limawa'. Laak dagid pia ma'antu, pinemalan da gusay peglaaway nu nga getaw dig lumibut benwa kia.

Pidasun ni Isus su Sala' nu Pilung sampay Piuli'anen

(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

2 Naa duuni santa' gebii, mipuli' si Isus ditu Capernaum. Naa bena' misuunan nu nga getaw diag lunsud pu' dia na balay si Isus, ² melaun dayun getaw mikipungun dia, nda' megela' diag dialem balay su nga getaw. Mikeet dadema sug lenu'an. Pigukit dayun ni Isus dinilan su Gempia Petenday. ³ Mendadi saanan ni Isus megukit, duuni nga getaw minateng, pegbuligan nilan di sinampuyuan ki pilung, paat tawani pegbulig dun. ⁴ Naa saba' nu melaun getaw, ndi' mesu'ati kekpesempel nilan dini Isus. Laak kali' ilan pegleketau, minaik ilan ditu gatep, giwangan nilan dayun su gatep dia tanda' ni Isus. Sa' miguangan na nilan, tintun nilan dayun su pilung, dia da gusay sinampuyuan nilan dun. ⁵ Mendadi si Isus, bena' minita'en ki kesalig nilan diniin, miktalu' di pilung kia, "Naung, pidasun na su sala' mu."

⁶ Naa, duun pelumi nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', pegingkud ilan dia. Mendadi ki nga mekpetu'un kini, bena' midengeg nilan ki tinalu' kia ni Isus, kali' ilan talu' dig dialem delendeman nilan, ⁷ "Paa, ki getaw kini, mauma dema mekaku' mektalu' di ma'nini? Piksudi'anen pelum su Megbebaya'! Ta' mai mekepedasun di sala', subay su laak Megbebaya'?" †

⁸ Misuunan dayun ni Isusig dialem nug delendeman nilan kia. Kali' dayun pektalu' dinilan, "Mauma dema ma'niini telu'en niu dig dialem delendeman niu? ⁹ Pu' sa' su kilawan laak, melemu pebelusen sa' telu'enen tu mipilung, 'Pidasun na su sala' mu.' Melemu dadema pebelusen sa' telu'enen, 'Pegbuata, sikwat mui sinampuyuan dini'a kiin, panawa dayun.' ¹⁰ Dagid naan kini, luminusad nau, miksibaluyu Bata' nu Kilawan. Sa' ma'antu, paita'u diniu pu' duuni pegbaya'u mekpedasun di sala' dinig dibabaw lumbang." Luminingay dayun si Isus tu pilung muka' miktalu' diniin, ¹¹ "Naa, talu'u tu'u dini'a, pegbuata, sikwat mui sinampuyuan dini'a kiin, muka' uli'a!"

¹² Suminambut tu'u megbuat su mipilung kia, sinikwaten su sinampuyuan diniin kia, dayun mipanaw dia gedapan nu kelaunan getaw. Naa sa' ma'nia, mipati' ilan gupia mesebu'ay dun dunut mipenalan nilan gela' su Megbebaya', laung nilan, "Kitu nai kaibenen, iin pa ta maita'i mipenggulaula ma'nini kini!"

Pisakup ni Isus si Levi

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³ Naa mipanaw na pelum si Isus, mipuli' ditu geksid Linaw Galilea. Bena' melaun gupia getaw mikipungun ditu niin, piktu'unanen ilan dayun. ¹⁴ Bena' mipanaw na puli' si Isus, duuni mipekita'en sala tawan mendawat buis pegingkud diag bata' gupisinanen, ngalannen si Levi, gama'en si Alfeo. Sinabi ni Isus si Levi, laungen, "Dunuta dinaan." Bena' midengeg ni Levi, migbuat dayun, migdunut tu'u dini Isus, suminakup na diniin.

¹⁵ Naa duuni gendaw, si Isus muka' su nga sakupen, minaan ilan diag balay ni Levi kia. Melaun mendawat buis muka' duma mekesesala' getaw dumingan diniin maan. Pu' melaun getaw maa' danilan betad suminakup na dini Isus. ¹⁶ Naa mitaang dun, dia dademai nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', sakup ilan nu pikumpungan nu getaw Judea pininggalan dun nga Pariseo. Mendadi ki nga mekpetu'un kini, bena' minita' nilan si Isus dumingan maan di nga mendawat buis muka' di ngag duma mekesesala' getaw, sinaakan nilan dayun su nga sakup ni Isus. Laung nilan, "Paa, mauma dema dumingan main maan di nga getaw, ma'niaig betad nilan?"

¹⁷ Kali' medengeg ni Isus su sinaak nilan, simbagen, "Naa su getaw nda'ig leduunen, ndi' kambat mekpebulung, subay su laak duunig leduunen. Naa, naan kiini, ma'antu dadema, iini luminusadu dun dinig lumbang, adun pesikesuunen ku su laak mekesesala' getaw, kana' nu nga gandang mekesuun getaw."

† *Piulugan nilan dun, minakabul daw si Isus, pu' pilepengen tu Megbebaya' sug lawasen.*

Sinaakan si Isus mekatag di Kekpuasa

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸ Naa duuni gendaw, su nga sakup ni Juan kiin su memunag tubig muka' su nga Pariseo, mikpuasa ilan. Mendadi duuni nga getaw minangay tu ni Isus, kali' ilan saak diniin, "Sir, mauma dema ma'antu? Su nga sakup ni Juan muka' nu nga Pariseo, betad nilan, mekpuasa ma. Dagid su ngag dani'a sakup, ndi' mailan mekpuasa."

¹⁹ Kali' sembag si Isus, "Wa'a daan, pu' penenggi'an dun sug bela'i. Su nga suminaup dig bela'i, kenda-ta'en ba nilan pekpuasa, saanan duma pa nilan su menginsawa? Sinegay duma pa nilan iin, ndi' mailan mekpuasa! ²⁰ Laak dagid, duuni gendaw mateng, ui'en na dinilan ki menginsawa, dekad pailan tu'u mekpuasa." †

²¹ Laung pagid ni Isus, "Mesama da sa' eklebani su-ub. Duun bai getaw, iini ekleben dig danul suuben kig begu gupia penepeten? Pu' sa' pinenggi' pema'antu-unen, sa' mengelee' sug begu penepeten, mauguten dayun sug danul kia, bena' megdegadega dayun su keliwag nu gediten. ††

²² "Muka' pa pagid sug betad megbetang penguinmen di pemetangan binaal panit petubu'en, ma'antu dadema. ‡ Duun bai getaw megbetang begu penguinmen dig daan pemetangan? Pu' sa' pinenggi' ma'nia, sa' tumulin su penguinmen, ndi' ba megbetu su panit petubu'en? Deksu'anen, megula' su penguinmen, muka' meglaat dadema su pemetanganen. Kaas sug begu penguinmen, subay begu dadema su pemetanganen."

Kaunutan nu Gendaw Pelali si Isus

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³ Naa duuni Gendaw Pelali, minayan si nga Isus di pegimulanan trigo. Naa selian nilan mayan dia, mikpu-un su nga sakup ni Isus mengetes tu trigo. ²⁴ Mendadi ki nga Pariseo, bena' minita' nilan su kengetes nu nga sakup ni Isus tu trigo, laung nilan diniin, "Paa, bentayay mu pa daan kig baalen ni nga sakup mu kiin! Ki Gendaw Pelali, binandu dinita ditu Misulat Palinta nu Megbebaya' duunig baalen ta di gendaw kini!"

²⁵ Kali' sembag si Isus dinilan, "Baa, pia da. Pu' si David kanugdiin, nda' ba niu mbasa su pinggulaulanen dadema sa' mitegelan ilan megutem, ilan nu ngag dumanen? ²⁶ Pu' sumiled si David ditug Balay

† Piuluganen dun, duuni gendaw mateng, mawa' si Isus di nga sakupen, dayun mekpuasa ilan, pu' melegenan ilan. †† Kig begu penepeten muka' sug danul, pitanggi' dun ni Isus sug daniin titulu'an muka' sug daan betad nu nga getaw Judea. Sug begu titulu'an ni Isus, ndi' mayun dun su ngag daan betad. Subay megbegu betad su getaw. ‡ Sug betad nu getaw Judea, tibuuk panit kanding atawaka karnirui pemetangan nilan tu penguinmen nilan. Sa' medianul, meletu'.

Pengedapan tu Megbebaya', inaanen su pan ginilak tu Megbebaya', inilasanen dun padun su ngag dumanen. Su pinggulaulanen dun, timpu pa ni Abiatar, su Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea. Asa binandu ditu Misulat Palinta nu Megbebaya' duuni maan di pan kia, subay su laak ngag belian." ††

²⁷ Diksu' ni Isus su sinumpaten di nga Pariseo, "Ki Gendaw Pelali, kana' iini biwat dun nu Megbebaya' su kilawan, pu' adun pegbesaanen su Gendaw Pelali. Iin pasi'i pinain dun nu Megbebaya' su Gendaw Pelali, adun mbaal pepia tu nga kilawan. ²⁸ Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, naani Kaunutan megbaya' dig baalen nu kilawan, pia su metaang di Gendaw Pelali."

Piuli'an ni Isusi Getaw Mingupesi Sedibaluy Kemeten

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

3 Naa duuni gendaw, minangay na pelum si Isus di simbaan nu getaw Judea. Naa mitaang duuni getaw dia, mingupesi sedibaluy kemeten. ² Naa ki ngag duma getaw dia, mauya'an nilan, duun siai gempia dangat nilan dini Isus. Sa' ma'antu, piktulikulkan nilan gupia si Isus, sa' meneguli' di getaw kia metaang di Gendaw Pelali, sa' ndi'. ³ Mendadi, kali' pektalu' si Isus di getaw kia mingupesi kemeten, "Naa, pediniin ka. Pegindega dini gedapan nug launan." Minangay dayun dia niin. ⁴ Laung dayun ni Isus dia nga getaw menengaw dangat nilan diniin, "Ta' alandun mai biwang dinita ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', baalen ta metaang di Gendaw Pelali? Pepianan ta bai samataw ta di Gendaw Pelali, atawaka pelaatan ta? Guunen ta su ginaanen, atawaka petain ta ba?"

Laak nda'iduni mesembag nilan dun. ⁵ Pingenlengan ilan dayun ni Isus, milaati ginaanen dinilan. Laak pia ma'antu, milelaat dadema dinilan si Isus, saba' nu ketegas gulu nilan. Laungen dayun di getaw kia mingupesi kemeten, "Naa, tenggal mui kemet mu." Tinggalen dayun, muka' miuli'an. ⁶ Naa ki nga Pariseo kini, bena' minita' nilan, minggua' ilan dayun dia simbaan. Linaawan nilan dayuni nga sakup ni Herodes, migyagayaga ilan dayun, pu' genat itu, minengaw ilan bian nilan mekpatay dini Isus.

Minamal Megdedengeg si Isus

⁷ Naa sa' ma'antu, migawa' si Isus dia, ilan nu nga sakupen, minundas ilan ditu geksid Linaw Galilea. Melaun gupia getaw miglendug dini Isus. Kana' laak genat dia Galilea su getaw, pu' su ngag duma, genat ilan ditu Judea ⁸ muka' ditu Jerusalem. Sa' midengeg nu nga getaw su pinggulaula ni Isus, melaun pa pagidi getaw mitua' genat tug Edumea, muka' tug dipag Jordan, sampay tug benwa lumibut dig lunsud Tiro muka'

†† Piulugan dun ni Isus, di pegita'en nu Megbebaya', nda' mekesala' si David sa' inaanen su pan kia.

Sidon. ⁹ Mendadi, sinugu' ni Isus su nga sakupen mangay sekayan, pu' gali'en adun gingkudanen sa' mbuus maisel nu melaun getaw. ¹⁰ Kagina melaun na getaw pineguli'anen, mikagawagaw mekpesempel diniin su ngag launan pegladu, adun medelu' nilan si Isus.

¹¹ Muka' pa pagid, adini getaw piglegetan menulay, kali' nilan mpekita' si Isus, miglaub ilan di gedapanen, dunut migbeksay ilan, laung nilan, "Ya'a tu'uig Bata' nu Megbebaya!"

¹² Laak pimeek gupia ni Isus su menenulay, adun ndi' nilan pesuun ki gasalen.

Tindu' ni Isus su Sepulu' bu' Dua' Peneliganen

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

¹³ Naa, duuni gendaw tumiwad si Isus dig bentud. Adin su pimili'en dumunut diniin, sinabinen. Minangay ilan dayun ditu niin. ¹⁴ Mendadi, tindu' ni Isus ki sepulu' bu' dua' tawan peneliganen. Kali' pektalu' si Isus, "Yamui pimili'u dumunut dinaan. Muka' sugu'en ku amu mpanaw, adun megukit amu tu Gempia Petenday. ¹⁵ Muka' pagid begayan ku amu pegbaya' mengutid di menenulay."

¹⁶ Naa, kinii sepulu' bu' dua' tawan tindu' ni Isus peneliganen. Sug beknanen, si Simon (piningalan dun ni Isus si Pedro), ¹⁷ dayun si Santiago muka' su pateden si Juan, gama' nilan dua' si Sebedeo, (piningalan dun ni Isus si Boanerges, guluganen "Nga Getaw Maa' Dedalak"), ¹⁸ dayun si Andres, si Felipe, si Bartolome, si Mateo, si Tomas, si Santiago gama'en si Alfeo, si Tadeo, dayun si Simon, sakup nu nga mengatu di gubirnu. ¹⁹ Mendadi su kesepulu' bu' dua'en, iin si Judas Iscariote, su tumipu pa dini Isus.

Ilegan si Isus Pingepu'an nu Palin

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

²⁰ Mendadi, minuli' si Isus. Bena' minuli', pikpungunan na pelum nga melaun getaw. Kaas si Isus muka' su nga sakupen, nda' naig lakay nilan, pia laak ka'aan nilan. ²¹ Mendadi su gina' ni Isus dakus su nga pateden, bena' midengeg nilan pu' mitegelan iin saba' nu kelaun getaw, linaawan nilan dayun, ulipiten nilan sia, pu' laung nu nga getaw, miktalintalin dawi ginaa ni Isus.

²² Naa ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', genat ilan ditu Jerusalem, pektelu'en nilan dadema mekatag dini Isus, "Aa, ki getaw kiin, pingepu'an ni Beelsebul! † Kaas iini megaganen dun utidayi menenulay, pu' bigayan ginuung nu kaunutan nilan."

²³ Mendadi, sinabi ni Isus su nga getaw miktalu' ma'nia. Migwali dayun dinilan si Isus pebian di penenggi'an, laungen, "Naa sa' sia metuud ia, naa si Satanas,

† Kig Beelsebul kini, iini sala ngalan nu Palin. Sala pa paingalan dun, si Satanas.

kenduta'enen ma dun pegutidig daniin lawas? ²⁴ Pu' pinenggi' duuni nasud meksimawi' muka' megunay megbunu', ndi' maiben metulag. ²⁵ Samanen ki salapenan, sa' meksimawi' muka' meksual, metulag dadema. ²⁶ Ma'antu dadema si Satanas. Sa' pinenggi' meksimawi' su peglegedi'anen, dayun megunay megbunu', ndi' ba metulag, deksu'anen, mbeleng?

²⁷ "Mendadi," laung ni Isus, "ki getaw suled tug balay letaban getaw pu' adun elapenen su pimetangen, ndi'en malap su pimetangen, subay unaanen pa beluday kig letaban. †† Dayun sa' megaganen beluday kig letaban kia, naa megaganen na tu'u elapay ki pimetangen kia.

²⁸ "Taman talu'u diniu, su nga kelaun sala' nu kilaan, pedesunen da, sampay su kelaun keksudi' nu getaw tu Megbebaya'. ²⁹ Dagid adin su getaw peksudi'anen sug Balakat nu Megbebaya', kiin, ndi' na pedesunen, pu' mikesala' dun sampay saumul."

³⁰ (Kaas tinalu' ni Isusi ma'nia, pu' laung nug duma getaw, "Pingepu'an main menulay.")

Su Tantu Gina' ni Isus muka' Pateden

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹ Naa su gina' ni Isus muka' su nga pateden, minateng nailan diag balay tinuunan ni Isus. Pegindeg ilan diag liu, pisabi nilan dayun si Isus. ³² Melaun getaw pegingkud dia, piglidungan nilan si Isus. Mendadi, pisuunan nilan dayun si Isus, laung nilan, "Sir, kia na liu su gina' mu muka' su nga pated mu, peksebiin ka nilan."

³³ Sumimbang si Isus, "Naa, wa'a. Laak taway dun mai gina'u? Muka' taway dun mai patedu?" ³⁴ Pingenlenganen su nga getaw pegingkud migalidung diniin, kali' pektalu' dinilan, "Kini paduni gina'u muka' nga patedu! ³⁵ Adini getaw megdunut tu mauya'an nu Megbebaya', iin pa pagidi patedu, libun sa' laki, sampay gina'u."

Su Samingay mekatag di Kegimula

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

4 Naa mikpuun na pelum si Isus mekpetu'un tu nga getaw ditu geksid Linaw Galilea. Laak saba' melaun gupia getaw mikpungun ditu niin, subay duminangan si Isus di sekayan diag linaw. Bena' mikaingkud na dia sekayan, piktu'unanen dayun su nga getaw pemegindeg dia geksid linaw. ² Melaun tinitulu' ni Isus dinilan pibian di samingay. Kali' pektalu' si Isus,

³ "Pekineeg amu gupia! Duuni getaw minangay tug binaalanen adun megimula. ⁴ Laak bena' saananen meksigwag, duunig beni' mitena' ditug dalan, kaas

†† Ki Palin, pitanggi' ni Isus dig letaban getaw daagen, adun pesabuten di nga getaw pu' ki pegbaya' ni Isus, metaas pa tug danu Palin.

pingektuk nu nga manukmanuk. ⁵ Naa duun dademai mitena' ditug betuan, menipisig lupa' dun. Mintubu' ganam sug beni', laak dagid kagina menipisig lupa' dun, ⁶ bena' mipedesan, milawes. Muka' kagina gembabawi gangeten, minatay da pelum. ⁷ Naa duun pa pagidig beni' mitena' dig dugian. Kali' pentubu' su ngag dugi muka' tuminulin, milebeng dun su pimula. Kaas nda'idunig bunganen. ⁸ Laak tumu' kig duma beni', mitena' tu'u di pialupa', kaas mekelengasi tubu'en muka' tuminulin dayun, dakus mikegbunga gupia. Bena' sumingku', duuni piktelu pulu', duuni pigenem pulu', duun pagidi pingmegatus."

⁹ Diksu' dayun ni Isus su talu'en, "Adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u!"

Su Pantag nu nga Sambingay ni Isus

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰ Naa bena' ilanilan na laak, mikpesempel dini Isus su sepulu' bu' dua' tawan peneliganen, dakus su ngag duma mektu'un tatapen petendugay. Mendadi, migubug su nga sakupen dini Isus pegulugenen dinilan ki nga sinambingayen. ¹¹ Kali' sembag si Isus dinilan, "Aa naa yamu, buasan na diniu su gandang pigbuni mekatag di kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. Laak dagid su ngag lain getaw, pebianen laak di sambingay su kegukit dun dinilan, ¹² adun menuud su misulat ditu Talu' nu Megbebaya', laungen, 'Menamal dailan mengenglen, laak ndi' ilan mekengita'. Menamal dailan mekineeg, laak ndi' ilan mekesabut. Pu' tekaw buus, laung nu Megbebaya', lumingay ilan puli' sia dinaan, adun pedesunen ku su sala' nilan.'"

Pigulug ni Isus su Sambingayen mekatag di Kegimula

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³ Kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Masi' ki sambingay kiin, nda' ba niu mesabut? Sa' ma'nia, ta' ma demai kesabut niu dun su ngag duma sambingay? ¹⁴ Mendadi, kig beni' kiin, iin su Gempia Petenday genat tu Megbebaya'. ¹⁵ Naa sug beni' mitena' diag dalan, damikian dun su nga getaw, lemen laak nilan medengeg su Gempia Petenday kia, mateng dayun si Satanas, ua'enen pelum tug delendeman nilan su Gempia Petenday. ¹⁶ Naa su pelum beni' mitena' diag betuan, iin su nga getaw lemen laak medengeg nilan su Gempia Petenday, telima'en nilan dayun muka' penleliagen ilan dun. ¹⁷ Laak nda' pengganget dig delendeman nilan, kaas kana' maiben su kekpetuud nilan. Sa' matengi kelegenay nilan, sa'itada sa' peglegetan ilan saba' nu kekpetuud nilan di Gempia Petenday, teliudan nilan dayun su kekpetuud nilan. ¹⁸ Naa sug

beni' mitena' dema dig dugian, iin su getaw tumu' mikedengeg tu Gempia Petenday, ¹⁹ laak dagid mege-la'i ginaa nilan tu kelibuleng nilan tu kegleketubu' nilan nemun muka' su gayak nilan tu ga'us, sampay tu gininisan delendeman kinilawan, kaas maulakanen su Gempia Petenday. Bena' kig beni' kia, ndi' na megbunga. ²⁰ Mendadi kig beni' mitena' dia pialupa', iin tumu' su nga getaw mekedengeg tu Gempia Petenday dayun mektelima' ilan dun, kaas megbunga ilan. Sug duma, megbunga piktelu pulu'. Sug duma, pigenem pulu'. Sug duma, pingmegatus."

Mbuasan su Titulu'an ni Isus sa' Maiben

(Lucas 8:16-18)

²¹ Kali' pagid pektalu' si Isus, "Mendadi ki sulu', duun bai getaw meguit dun dig dialem balay, dayunen uk-lubay bandi, atawaka betangenan tu silung belilidan? Ndi'en ba betangenan tug dempa'ani sulu'? ²² Kaas adin su giglud nandaw, iini iglud dun deli', pu' adun buasan da sa' maiben. Adin su pigbuni nandaw, iini pigbuni dun deli', pu' adun pesuunen da sa' maiben. ²³ Mendadi, adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u!

²⁴ "Naa ki kelaunanen kini medengeg niu dini naan, talentenay niu gupia! Pu' adin su tepengan niu dig begay niu, iin dademai tepengan nu medawat niu genat tu Megbebaya', muka' dugangan pa padun. ²⁵ Pu' adin su getaw duunig daniin, begayan pa padun. Adin pasi' su getaw nda'idunig daniin, laak ui'en diniin su maika' sia daniin."

Su Sambingay mekatag di Kentubu' nug Beni'

²⁶ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Ki ketulin nu Keglekaunutan nu Megbebaya', petanggi'u dig beni' misigwag dig binaalan. ²⁷ Su getaw mimula dun, gebii gendaw mektulug metanud, laak petuyangenen pa sug beni'. Dagid tekaw memunsengit muka' tumulin sug beni', ndi' mesuunan nu getaw sug bian nu ketubu'en. ²⁸ Pu' sug lupa'i metau mekpetubu' tu pimula dakus mekpebunga dun. Kaas bekna, mentai'. Ndi' maiben, memensut. Dayun ndi' maiben, meteken pelum, nda'idun pa gusayi gabang dun nu getaw kia mimula dun. ²⁹ Dagid lemen laak mainug, malap garab su getaw, pu' gempia na tu'u geniin."

Su Sambingay mekatag dig Lisu Mustasa

(Mateo 13:31-32, 34; Lucas 13:18-19)

³⁰ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi ki Keglekaunutan nu Megbebaya', alanduni tenggi'an ta dun? Ta' mai sambingay ta dun? ³¹ Kini pesemaan ta dun, ki sal-abuuk lisu sangay nu mustasa su ngalanen. Naa ki mustasa kiin, iini tampusan maika' lisu dig dibabaw

† *Piulugan dun ni Isus, adini gikteb nu kengganget nilan dun dig delendeman nilan, iin dademai gikteb nu pesuun dun dinilan nu Megbebaya', muka' duganganen pa gusay su sinuunan nilan.*

lumbang. Laak genat pemulanay, ³² sa' mentubu' muka' tumulin, melebawanen su kelaun gininisan pimula, ma'niin na bagel gayu. Mekpanga meketaas, kaas su nga manukmanuk, megbaal ilan salag nilan dia piktebenan nu nga panganen, saba' kebagelen."

³³ Mendadi, minimal si Isus megukit di Gempia Pendentay tu nga getaw pibian di nga sambingay, su gikteb laak nu mesabut nilan. ³⁴ Nda'iduni inukit ni Isus dinilan sa' kana' lumbus sambingay. Laak dagid bena' ilanilan da laak nu nga sakupen, gila'en da pengulugay dinilan su nga sambingayen.

Pimaag ni Isusi Salindapak

(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ Naa bena' lelabung na, kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Naa, dumipag ita dinig linaw." ³⁶ Naa sa' ma'antu, bilengan nilan dayun su nga melaun getaw, duminangan su nga sakupen tu sekayan gandang pegingkudan ni Isus. Iwit dayun nu nga sakupen dumipag si Isus. Muka' duun dademai ngag duma sekayan duminipag. ³⁷ Mendadi, bena' ditu nailan titenga' laud nug linaw, tekaw miksalingapak, misipukan dayun tubig ki sekayan nilan kia, pekepenu' na tubig. ³⁸ Dagid si Isus, pektulug, migulunan, dia gulinan nu sekayan nilan. Tinanud dayun nu nga sakupen, laung nilan, "Ii, Sir, masi' petuyangen mu na, pia megbaya'baya' ita dun ini?"

³⁹ Migbuat si Isus, pimaagen dayun su genus, laungen, "Sikpa'a." Tilu'anen pa pagid sug linaw, "Peksilengen ka." Misikpa' ki salindapak, miksilengen gupia tu'u sug linaw. ⁴⁰ Kali' pektalu' si Isus dia nga sakupen, "Mauma mendek mamu? Masi' nda'idun pa gusay kosalig niu dinaan?"

⁴¹ Naa sa' ma'nia, mipati' ilan gupia mendek. Kali' ilan peksinaakay, "Ta' gasal dun saan ini, pia su genus muka' nabek, mekpetuud diniin?"

Piuli'an ni Isusi Getaw Silunu'an Menulay

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

5 Naa midenggu' si nga Isus tug dipag nug Linaw Galilea, ditug benwa paingalan dun Gerasa. ² Bena' mikelusad si Isus tu sekayan, duuni getaw sumingungkak diniin, genat tu kelebengan. Ki getaw kini, silunu'an menulay, ³ dia na pegbenwa nga sangyab kelebengan. Nda'iduni getaw mekegaga megbalud diniin, pia kadinai giket dun. ⁴ Pu' tatap na sia beluday tali muka' kadina, dagid getusenen laak su tali sampay su kadina. Muka' nda'iduni mekegapus diniin, pu' mesekeg gupia. ⁵ Gebii gendaw nai panawpanawen dia kelebengan sampay tu ngag binentudan, lamugen menamal megbeksay, muka' lamugen dadema menguglit batu dig lawasen.

⁶ Mendadi, bena' minita' nu silunu'an kia si Isus, laak melayu'layu' pa, gumibek sumungkak dini Isus, minginlulud dayun di gedapanen. ⁷ Minekeg megbeksay, laungen, "Ii, ya'a Isus, Bata'a nu Tampusan Metaas Megbebaya', ta' maig labet mu dinaan? Kelelaat dema tu'u dini'a, pengadugu'a di gedapan nu Megbebaya', ndi' mau peglegetay!" ⁸ (Kaas mitalu' dun nu menulay, pu' tinalu' ni Isus diniin, "Ya'a menulaya, pegawa'a di getaw kiin!")

⁹ Mendadi, sinaakan ni Isus ki menulay kia, "Ta' mai ngalan mu?"

Kali' sembag, "Si Linaksa', pu' melaun ami!" ¹⁰ Pine-malanan dayun pegubugay dini Isus, ndi'en dema tu'u pua'en dig benwa kia su menenulay.

¹¹ Naa duuni sala kauluan babuy dia mesempel, melaun gupia babuy, meglunang ilan dia gabig.

¹² Pinengi nu menenulay dini Isus, laung nilan, "Peditu mu ami ngag babuy kia, adun sulunu' ami dinilan."

¹³ Mendadi, biwang ni Isus. Dayun memegawa' dia getaw kia su menenulay, sumilunu' ilan pelum ditu ngag babuy. Bena' su sala kauluan babuy, mabu' duunig dua' ngibuig launen, minggebek dumiksun ditug delipasan pangay diag linaw, migela' ilan dayun melemes.

¹⁴ Mendadi su nga megingat tu ngag babuy, minggebek ilan ditug lunsud, pigukit nilan dayun dia ki mipenggulaula kia sampay ditug lumibut benwa. Bena' su getaw inukitan nilan dun, linaawan nilan su mipenggulaula kia. ¹⁵ Bena' midepet ilan ditu ni Isus, iini mitaangan nilan, su getaw silunu'an kamun nu melaun menulay, pegingkud laak iin, mikseluk na su uben, miseksud na tu'u su pianan ginaanen. Naa, mindek pati' su nga getaw. ¹⁶ Inukit dayun nu nga mikaita' dun su mipenggulaula nu getaw kia silunu'an menenulay, muka' su mipenggulaula nu ngag babuy.

¹⁷ Bena' midengeg nu nga getaw, inubug nilan dini Isus, megawa' diag benwa nilan.

¹⁸ Naa bena' duminangan na si Isus ditu sekayan nilan, migubug tundug diniin ki getaw kia, su silunu'an sia nu menenulay.

¹⁹ Dagid nda' peliag si Isus. Kali' pektalu', "Uli'a na tu ngag beta'an mu, pegukit mu ditu nilan su gikteb nu pinggulaula nu Kaunutan dini'a, sampay sug lelaaten dini'a."

²⁰ Naa sa' ma'antu, mipanaw dayun su getaw kia, dayunen peglelepay su Sepulu' Lunsudan, inukiten ditu su pinggulaula ni Isus diniin. Kaas su nga kelaun getaw mikedengeg dun, mipati' ilan mesebu'ay.

Pitubu' Puli' ni Isusi Gembata' muka' Piuli' anenig Libun

(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

²¹ Naa duminipag puli' si nga Isus ditug linaw. Bena' midenggu' ilan ditug dipag, melaun na pelum getaw

mikpungun dini Isus dia geksid linaw. ²² Mendadi, duuni minangay ditu ni Isus kaunutan di simbaan nu getaw Judea, ngalanan si Jairo. Bena' minita' ni Jairo si Isus, miglaub di gedapanen, ²³ laungen dayun diniin, "Sir, sug bata'u delaga, meliget megladu, pegagawinaa na. Kaas kelelaat dema tu'u dini'a, Sir, laaway mu, depenay mu, adun mauli'an, metubu' da kig bata'u kiin!"

²⁴ Migdunut dayun dini Jairo si Isus. Melaun gupia getaw tuminakin diniin, mi'isel nilan si Isus.

²⁵ Laak duuni sala tawan libun, sepulu' bu' dua' taun na, tebia' leduunen kig betad libun. ²⁶ Mitegelan na gupia di kebulung diniin, pu' melaun nai memulung migbulung diniin. Migela' nai selapi'en dun, laak palu pa mawa' sug leduunen, ndi', sinangkali' migiseg.

²⁷ Mendadi kig libun kini, bena' midengegen su gukiten mekatag dini Isus, minguliksuk dia tebenan nu nga melaun getaw, mikpesempel dia teliudan ni Isus. ²⁸ Pu' maa' laungen dig dialem delendemanen, "Pia medelu'u laaki suuben kiin, mauli'an nau dun."

²⁹ Lemen laak midelu'eni suub ni Isus, misikpa' dayun sug dugu'en, muka' mibatiken, miuli'an na tu'u.

³⁰ Mendadi si Isus, mibetikanen pu' duuni ginuungen gumiwa'. Miktekaw lumingay tu nga getaw, sinaaken dinilan, "Ta' taway duni mikpuleg di suubu?"

³¹ Kali' sembag su nga sakupen, "Sir, pegita'en mu da melaun gupia getaw minisel dini'a, mauma saaken mu pa sa' ta' taway duni mikpuleg di suub mu?"

³² Laak dagid meglingaylingay gusay mengenleng si Isus di nga getaw di mektabu'en, penengaunen sa' taway duni minggulaula dun. ³³ Naa sug libun, bena' misuunanen su mipenggulaula diniin, mikpesempel dayun dini Isus, mipati' mengedeg saba' gendeken. Minginlulud dayun di gedapanen, inuntulen dayun telu'ay diniin su mipenggulaulanen. ³⁴ Kali' pektalu' si Isus diniin, "Naa, Enaung, miuli'an ka na, saba' nu kesalig mu. Uli'a na, gempia nai ginaa mu, pu' miawa' naig leduun mu."

³⁵ Naa selian ni Isus mektalu', duuni minateng nga sinugu' genat ditug balay ni Jairo, ki kaunutan di simbaan kiin. Bena' minateng ilan dia ni Jairo, kali' ilan pektalu', "Naa Sir, sug bata' mu kiin, nda' mu na mesaguti ginaanen. Kaas ndi' na kambat saliba'eni Mekpetu'un kiin."

³⁶ Laak nda' ni Isus pengebetayi tinalu' nilan kia. Kali' pektalu' dini Jairo, "Naa, ndi'a na melibuleng, saliga laak." ³⁷ Mendadi, nda' peliag si Isus sa' duun paig lain getaw megdunut diniin, subay si Pedro laak muka' sug dua' tawan mekpated, si Santiago bu' si Juan. ³⁸ Mendadi, bena' minateng ilan ditug balay ni Jairo, minita' ni Isus su melaun getaw misasaw, muka' midengegeni mesekeg gaduy muka' kenembit nilan. ³⁹ Sumiled dayun si Isus diag balay, kali' pektalu' di nga getaw,

"Mauma dema misasaw amu? Ta'i pengeduyan niu? Gembata' kiin, kana' ma minatay. Pektulug da!"

⁴⁰ Piketuanan laak nu nga getaw si Isus.

Mendadi si Isus, pigua'en dia su nga melaun getaw. Sumiled dayun dia sugud belilidan nu gembata', pidunuten laak su gina' nu gembata' muka' su gama'en sampay su telu tawan sakupen kia. ⁴¹ Bena' mikeseled ilan, piguidan dayun ni Isus su gembata' di kemeten. "Talita kumi!" maa' laung ni Isus. Guluganen, "Enaung, talu'u dini'a, pegbuata!"

⁴² Suminambut megbuat su gembata', mikpanawpanaw dayun. (Naa sepulu' bu' dua' taun nai gidaden.) Naa sa' ma'antu, su kelaun duma ni Isus, mipati' ilan mesebu'ay. ⁴³ Dagid inungub ilan gupia ni Isus, pia laak daw sala tawan, nda'iduni pesuunan nilan di mipenggulaula kia. Laung ni Isus, "Naa, paanen niui gembata' kiin."

Pimilas si Isus tug Lunsud Nazaret

(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

6 Naa migawa' si Isus dig benwa kia, minuli' ditug daan lunsuden. Migdunut dadema diniin su nga sakupen. ² Bena' su Gendaw Pelali na, mikpetu'un si Isus dia simbaan nu getaw Judea. Mendadi su melaun getaw dia simbaan, sa' midengeg nilan su pitu'un ni Isus, misebu'an ilan dun, kali' ilan peksinaakay, laung nilan, "Paa, ki getaw kini, adinen ma pigenati kelaunanen kini? Ta' sinuunan duni tinulung diniin? Pikendunen ma duni nga mekesalebu' pingulaulanen kiin? ³ Pu' kana' bain su panday laak kiin dig balay, gina'en si Maria, pateden si nga Santiago, si Jose, si Judas muka' si Simon? Kana' ba dini da pegbenwa su nga pateden libun?" Ma'antu, pimilas nilan si Isus.

⁴ Mendadi, miktalu' dinilan si Isus, "Ki pimuunan nu Megbebaya', pegbesaan pia adin pangay. Laak dagid diag daan benwanen, diag daniin beta'an, ndi' daan pegbesaan."

⁵ Sa' ma'antu, nda'iduni mekesalebu' mipenggulaula ni Isus dia Nazaret, duun laaki nga santa' tawan getaw pegladu pindepenanen, pineguli'anen. ⁶ Misebu'an gupia si Isus pu' nda' pekpetuud diniin su nga getaw dia.

Mendadi, mipanaw si Isus, lineepen su ngag lunsud diag lumibut benwa, piktunanen su nga getaw.

Sinugu' ni Isus Mpanaw su Sepulu' bu' Dua' Peneliganen

(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

⁷ Naa ki sepulu' bu' dua' tawan peneligan ni Isus, sinabinen ilan. Mendadi bena' misabinen ilan, sinugu' ilan dayun ni Isus mpanaw pigdedua' tawan. Bigayanen ilan pegbaya' mengutid di menenulay. ⁸ Miktitulu' dinilan si Isus, laungen, "Sa' mpanaw amu, nda'iduni

sengkapan uiten niu, pia balun niu pan, gambag, atawaka selapi'. Laak mesu'at meguit amu sekud, ⁹ mesu'at amu menepatus, dagid salabuuk laaki suub niu." ¹⁰ Laung pagid ni Isus dinilan, "Adin sug bekna balay mekpepenaik diniu, ditu laak amu tuun, sampay mekebundas amu dig lain lunsud. ¹¹ Adin sug lunsud ndi' menemba' diniu dakus ndi' mekineeg diniu, pegawa' amu dayun dia, muka' ekpug niu sug lepup lupa' di geksud niu, adun metakesi'anig lunsud kia!"

¹² Mendadi ma'nia, mipanaw tu'u su nga sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus. Miktitulu' ilan dayun, iini tinitulu' nilan tu nga getaw, subay meksikesuun ilan.

¹³ Melaun menulay inutidan nilan di nga getaw, muka' melaun dademai nga pegladu pineguli'an nilan, binunagan nilan lana su pegladu.

Su Kapatay ni Juan su Memunag Tubig

(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴ Naa si Adi' Herodes, midengegen su pinggulaula ni Isus, kagina misigwag na dig benwa sug dengegan ni Isus. Sug duma getaw, pektelu'en nilan, "Kiin si Isus, iin si Juan su Memunag Tubig, masi' mitubu' puli'! Kaas ma duuni ginuungen menggulaula mekesalebu'."

¹⁵ Dagid sug duma mektalu', laung nilan, "Kiin si Isus, iin si Elias dengantu."

Muka' duun pa pagidi mektalu', laung nilan, "Si Isus kiin, iini sala tawan pelum pimuunan nu Megbebaya', maa' nu nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu."

¹⁶ Laak dagid kini si Herodes, bena' midengegen su pinggulaula ni Isus, laungen, "Uy, kiin pasi' si Juan, su Memunag Tubig! Masi' si Juan, ki piputukan ku gulu kitu, mitubu' puli'!" ¹⁷ Kaas ma'niai tinalu' ni Herodes, pu' begudiin su nda' pa patay si Juan, suminugu' si Herodes pu' daapen si Juan, pibaluden dakus pipirisunen. Pu' iini puunanen, begudiin duuni sala tawan libun ngalanan si Herodias, inagaw ni Herodes, asa sawa nu pated ni Herodes si Felipe. ¹⁸ Kaas si Juan, tatap miktalu' dini Herodes, "Binandu ma ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', ndi' mesu'at egaun mu su sawa nu pated mu, iini penginsuaan mu."

¹⁹ Mendadi kagina ma'antu, kini si Herodias, duunig laatan ginaanen dini Juan. Papatayen sia, laak ndi' mesu'at, pu' su sawanen si Herodes, ²⁰ mendek dini Juan. Pu' misuunan ni Herodes mekesuun getaw si Juan, muka' pimili' nu Megbebaya'. Kaas pegingaten laak ni Herodes si Juan adun ndi' meka'idan. Pu' sa' ki-neegan ni Herodes su pegwali ni Juan, melibuleng dun gupia, laak pia ma'antu, pekineeganen da gusay, pu' leliagen dun.

²¹ Mendadi duuni gendaw, kini si Herodias, duun nai sikawen mekpatay dini Juan. Pu' si Herodes, miglumpuk mitaang di gendawanen, inggaten su nga kelaun begelal, su nga kaunutan nu sundalu, muka' su

nga meselagetaw dia prubinsya Galilea. ²² Mendadi, bena' miglumpuk nailan, duunig bata' ni Herodias delaga, sumiled dia pu' suminayaw. Liliag dun dayun si Herodes, sampay su ngag bisitanen. Kali' pektalu' su gadi' diag delaga, "Naa Enu', mesu'at duuni penengiin mu dinaan. Pia ta' alanduni penengiin mu dinaan, begayu dini'a." ²³ Suminapa pa pagid diag delaga kia, laungen, "Pesaden ku dini'a, pia ta' alanduni penengiin mu, pia seginenga' di peglegedi'an ku kini, begayu dini'a."

²⁴ Lumiu dayun sug delaga, sinaaken ditu gina'en, "Ta' mai penengiin ku?"

"Ki gulu ni Juan, su Memunag Tubig," simbag nu gina'en.

²⁵ Lemen laak midengeg nug delaga, migdedali' dayun mpuli' tu gupid nu gadi', pinenginen diniin, "Naa, iini mauya'an ku begay mu dinaan, ki gulu ni Juan, su Memunag Tubig, betangen nandaw dig dekulan!"

²⁶ Naa apelai, milegenan pati'i gadi' kini. Dagid ndi' mesu'at megbelibad, saba' nu kesapanen kia di gedapan nug launan bisitanen. ²⁷ Suminugu' dayun di sundalunen, uitenen ditu niin ki gulu ni Juan. Mendadi, mipanawi sundalu kia, pinutukanen tu'u gulu si Juan diag dialem pirisuan. ²⁸ Iwiten dia gadi' ki gulu ni Juan, bitang tu'u dig dekulan, tinulunen diag delaga, dayun pigwakilen dia gina'en. ²⁹ Naa bena' midengeg nu nga sakup ni Juan ki mipenggulaula kia, inangay nilan sug bangkay ni Juan, dayun nilan lebengay.

Pinaan ni Isus sug Lima Ngibu Tawan

(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

³⁰ Naa ki nga peneligan ni Isus, su nga sinugu'en mangay megukit, mipuli' nailan ditu ni Isus. Bena' minateng ilan, inukit nilan dayun diniin su kelaunan pinggulaula nilan sampay su nga pitu'un nilan. ³¹ Laak melaun gupia getaw mikpungun dia ni Isus, miglimbuslimbus ilan media, kaas nda' naig lakay ni nga Isus, pia laak ka'aan nilan. Sa' ma'nia, kali' pektalu' si Isus tu nga peneliganen, "Naa, megawa' ita deli' dini, ditu ita meliawliaw, ita na laak, adun mekengulali amu ndi' maiben." ³² Naa sa' ma'nia, sumikat ilan tu'u, suminakay ilan tu sekayan nilan, ilanilan da laak, adun mekpain ilan sia di meliawliaw benwa.

³³ Laak dagid melaun gupia getaw mikaita' di kesekat nilan, minilala nilan si nga Isus. Sa' ma'antu, minggebek ilan sumungkak dini nga Isus, genat ilan di ngag lumibut lunsud. Ditu ilan minian lupa'an, kaas miuna pailan dateng ditu tanda' kedenggu'an ni nga Isus. ³⁴ Naa sa' ma'nia, bena' mikelusad si Isus tu sekayan, minita'en ki melaun gupia getaw. Milelaat dinilan si Isus, pu' dialem ginaanen, maa' ilan karniru nda'iduni megingat dun. Dayun pikpuunanen ilan petu'unay, melauni pitu'unen dinilan.

³⁵ Naa bena' sungu na mesindepi gendaw, mikpe-
sempel dini Isus su nga sakupen, kali' ilan pektalu'
diniin, "Sir, sungu na mesindepi gendaw, muka' kig
benwa kini, meliaw pa pelum. ³⁶ Kaas melengas sug-
u'en mu, Sir, su nga getaw, mangay ilan tu ngag lun-
sud muka' tu mektabu' benwa, pu' adun mekesaluy
ilan lebungan nilan."

³⁷ Sumimbag si Isus, "Yamu mai pekpaan dinilan."
"Apelai, Sir!" simbag nu nga sakupen. "Mabu' ndi'
dadema mesu'at sugu'en mu ami mangay sumaluy
pan, bali dua' gatus denario siai selapi', adun pa'aan
dinilan?"

³⁸ Sinaak ni Isus, "Naa, sanu buuki pan niu kiin?
Ipusay niu pa deli' diin."

Kali' nilan maipusay, "Duun laakig lima buuk pan na-
mi, dayun duunig dua' buuk seda'."

³⁹ Mendadi, pimaingkuden su nga getaw diag
lamalama, pikpinigpinigen ilan. ⁴⁰ Mikpanunpanun
tu'u megingkud su nga getaw, duuni pingmegatus
sala penunan dun, muka' duun dademai piglima pulu'
tawan. ⁴¹ Mendadi, inimud ni Isus kig lima buuk pan
kia muka' sug dua' buuk seda', dayun megangag tug
langit muka' mekpaladpalad tu Megbebaya'.
Pikpetapetanen dayun su pan, piktukiden pegilasay tu
nga sakupen, adun pengilaken nilan tu nga getaw.
Sampay sug dua' buuk seda', pikilassen dadema ditu
kelaun getaw. ⁴² Minaan dayun su kelaun getaw,
muka' migela' ilan mbesug. ⁴³ Bena' mibesug nailan,
kali' pengikpesay nu nga sakup ni Isus su sawad nilan,
sepulu' bu' dua' dig belanan mipenu' pa nu sama' tu
pan muka' seda'. ⁴⁴ Su getaw minaan ditu nga pan, li-
ma ngibu tawan su laak lumbus laki.

Mipanaw si Isus dig Dibabaw Tubig

(Mateo 14:22-33; Juan 6:15-21)

⁴⁵ Naa bena' mitubus maan su nga kelaun getaw,
pisakay ni Isus tu sekayan su nga sakupen, piunanen
ilan dumipag pangay ditug Betsaida, tu sedipag linaw.
Daniin, pauli'enen pa su nga melaun getaw. ⁴⁶ Naa be-
na' migudas na dema ditu nga getaw, tumiwad dayun
si Isus dig bentud, adun menenabi dia. ⁴⁷ Sa' ma'antu,
bena' miglegebii na, ditu na titenga' laud nug linaw su
sekayan nu nga sakupen. Si Isus pelum, salanen da
dia taasan. ⁴⁸ Kali'en pengundiagay su nga sakupen,
ditu nailan titenga' laud nug linaw, mitegelan ilan gu-
pia memelula, pu' misensung nilan su genus. Menda-
di, bena' sungu na dali' endaw, minangay si Isus ditu
nilan, pekpanaw diag dibabaw tubig.

Naa mian laak sia si Isus di mesempel nu nga saku-
pen. ⁴⁹ Dagid midayag nilan si Isus, masi' pekpanaw
diag dibabaw tubig. Migbeksay ilan dayun, pu' laung
nilan dun, multu. ⁵⁰ Sug launan nilan mikaita' diniin,
mindek ilan pati'.

Laung ni Isus, "Naa, gempia dai ginaa niu. Naan dai-
ni. Ndi' amu mendek." ⁵¹ Suminakay dayun si Isus dia
sekayan nilan. Misikpa' dayuni genus. Mipati' gupia
mesebu'ay dun su nga sakupen, ⁵² pu' pia minita' na
nilan su mipenggulaula mekatag di pan kitu, nda'
gusay metekad nug delendeman nilan su gikteb nu
ginuung ni Isus. Pu' metegasi gulu nilan.

Pineguli'an ni Isus su nga Pegladu tu Genesaret

(Mateo 14:34-36)

⁵³ Mendadi, minundas si nga Isus dumipag diag
linaw. Duminggu' ilan tu Genesaret, iniketan nilan su
sekayan nilan dia geksid. ⁵⁴ Bena' minlusad ilan genat
ditu sekayan nilan, su nga getaw dia, minilala nilan
dayun si Isus. ⁵⁵ Minggebek ilan dayun, lineep nilan
sug benwa, kaas sa' midengeg nu getaw pu' minateng
diag benwa kia si Isus, pinguin nilan dayun dia su nga
pegladu, pibelilid di nga sampuyuan. ⁵⁶ Kaas pia adin
pangay si Isus tu nga mikapulu' balay atawaka tu
ngag lunsud, pia adin dia miktabu' benwa, su nga
getaw, pinguin nilan su nga pegladu tu nga padi'an, di-
tu na dayun pemegbelilid. Inubug nilan dini Isus, pia
laak daw sia medelu' nu nga megladu su kuyamay su-
uben. Muka' adin su taman getaw mikedelu' dun,
migela' ilan dayun mauli'ay.

Su Titulu'an nu Megbebaya' muka' su Kinilawan laak

(Mateo 15:1-9)

7 Naa duuni nga Pariseo muka' nga mekpetu'un di
Misulat Palinta nu Megbebaya' mikpungun ditu ni
Isus, genat ilan ditu Jerusalem. ² Naa ki nga Pariseo ki-
ni muka' su nga mekpetu'un di Palinta, minita' nilan
pu' sug дума sakup ni Isus, sa' minaan ilan, mile-
mu'an ilan, sa'itada nda' nilan pegela' dunutay sug
bian mengingenaw tinitulu' nu nga Pariseo tu nga
getaw.

³ (Pu' su nga Pariseo sampay su kelaun getaw Judea,
ndi' ilan maan sa' ndi' nilan medunutan sug bian
mengingenaw pingumbilin dinilan nu nga ginepu'ay
nilan. ⁴ Muka' sa' mateng ilan genat di padi'an, ndi'
ilan maan, subay unaan pa nilan ki kengingenaw nilan
kia. Muka' melaun pa betad pingumbilin dinilan
dunutan nilan, pinenggi' duunig bian nilan mengugas
nga tasa, tegayan, muka' nga kaldiru tumbaga.)

⁵ Mendadi, ki nga Pariseo kini muka' nga
mekpetu'un di Misulat Palinta, sinaak nilan dini Isus,
"Mauma ki nga sakup mu kiin, ndi' ma nilan dunungan
sug betad pingumbilin dinita nu nga ginepu'ay ta?
Milemu'an ilan, pu' miglaksap mailan maan, pia mile-
mu'i kemet nilan."

⁶ Dagid sumimbag si Isus dinilan, "Paa, yamu kiin,
tautau mekesuun amu! Misugat amu gupia ditu sinu-

lat pedaan ni Isaias dengantu ditu Talu' nu Megbebaya', laungen,

'Ki nga getaw kini, laung nu Megbebaya', pegbesaanu nilan diin laak baba' nilan, dagid sug delendeman nilan, melayu' ma dinaan.

⁷ Su kektamuy nilan dinaan, nda'iduni pantagen, pu' su titulu'an nilan, kinilawan laak, asa paingalan nilan dun, pinalintau!"

⁸ Maa' laung pa ni Isus, "Yamu kiin, bileng niu tu'u su palinta nu Megbebaya', iin sungkini dunutan niu kig betad pingumbilin nu kilawan.

⁹ "Metau daan amu gupia megbeleng tu Misulat Palinta nu Megbebaya', pu' adun petindegen niu sungkin sug daniu betad! ¹⁰ Pu' duuni palinta nu Megbebaya' sinulat ni Moises, laungen, 'Pegbesaay mu su gina' mu muka' su gama' mu.' Muka' duun pagidi palinta, 'Adin su getaw menampalaksa tu gina'en atawaka tu gama'en, subay petain.'" ¹¹ Laung pa ni Isus, "Dagid iinig daniu titulu'an, sa' duun siai ginabang begay nu getaw tu gina'en atawaka gama'en, mesu'at daw telu'en nu getaw kia, 'Corban ini.' (Ki Corban, ma'anannen, begay sungkin tu Megbebaya'.) ¹² Dayun sa' kiai telu'en nu getaw, naa su ginabang begayen sia tu gina'en atawaka gama'en, ndi' niu pelum pebegay dinitan. ¹³ Naa sa' ma'niai titulu'an niu, bileng niu daan su Misulat Palinta nu Megbebaya', iin sungkini pitu'un niu tu nga getaw, sug daniu laak betad. Muka' melaun pai gininisan pinggulaula niu, ma'nia dademaig bianen."

Su Gininisan Mekesala' tu Megbebaya'

(Mateo 15:10-20)

¹⁴ Naa sinabi puli' ni Isus su nga melaun getaw, mekpesempel ilan diniin. Bena' mikpesempel nailan, kali' pektalu' si Isus dinilan, "Pekineegay niu gupia ki telu'en ku kini, launan niu, adun mesabut niu gupia!

¹⁵ Nda'iduni mekeseled dig baba' nu getaw genat dig liu, mekesala' dun tu Megbebaya' su getaw. Iini mekesala' dun su getaw, ki gua' dig delendemanen. ¹⁶ [Adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u.]"

¹⁷ Mendadi, migawa' si Isus ditu tebenan getaw. Kali' seled tug balay, sinaakan dayun nu nga sakupen mekatag di samingayen kia. ¹⁸ Kali' sembag si Isus, "Apelai, pia pamu, nda' dadema niu mesabut? Nda' ba niu mesabut pu' pia ta' alanduni aanen nu getaw, ndi' mekesala' dun su getaw minaan dun? ¹⁹ Pu' adin su aanen nu getaw, ndi' da suled tug delendemanen, ditu da laak mbetang tianen, dayun gua' da pelum dig lawasen." (Kaas sa' ma'antui tinalu' ni Isus, mipesunen pu' su kelaun gempia aanen, nda'iduni binandu dun tu getaw.)

²⁰ "Mendadi," laung pa ni Isus, "iini tantu mekesala' dun su getaw, ki gua' dig delendemanen. ²¹ Pu' kig delendeman nu getaw, iini pigenatan nu melaat delende-

man, sug dusa, su kegdaaw, su kegbunu', ²² su kenlelingay, su kesaku, su melaat gulaula, sug limbung, su mekepiidpiid, su kengimbegu, su tampalaksa, su kekpelabawlabaw, muka' sug dupangan. ²³ Sug launan melaat gulaula kini, genat daan dig delendeman nu getaw. Iin tu'ui mekesala' dun su getaw tu Megbebaya'."

Pigeangan ni Isusig Libun dig Lain Bansa Suminalig diniin

(Mateo 15:21-28)

²⁴ Naa migawa' na dia si Isus, minangay pelum tug benwa mesempel tug lunsud Tiro. Bena' minateng ditu, tuminuun dia salabuuk balay. Pigbuni sia, dagid nda' dain mekegeglud. ²⁵ Mendadi duunig libun, silunu'an menulayig bata'en libun. Lemen laak midengeg nug libun su kedateng ni Isus, linaawanen dayun, miglaub di gedapanen. ²⁶ Laak kig libun kini, kana' getaw Judea, pu' getaw Fenicia, sakup Siria. Mendadi, minengi dayun sug libun dini Isus, utidanen sia ditug bata'en su menulay. ²⁷ Laak iini simbag ni Isus, "Unaan ta paanay su nga gembata'. Ndi' pia awi' tu gembata' su gaanen, adun tikpu'en dia nga gitu'." †

²⁸ Kali' sembag sug libun, "Metuud la Sir, dagid pia su gitu' dia silung lemisaan, aanenen dadema su nga mikula' gaan nu nga gembata'!"

²⁹ Kali' dayun pektalu' si Isus diag libun, "Aa naa, kagina ma'niai tinalu' mu, mesu'at na muli'a. Iini medetengan mu sa' mateng ka, minawa' na tug bata' mu su menulay."

³⁰ Minuli' dayun su gina' nu gembata', midetenganen tu'u sug bata'en pegbelilid laak tug belilidanen, minawa' na diniin su menulay.

Piuli'an ni Isusi Getaw Bengel muka' Beed

³¹ Naa mipanaw puli' si Isus genat ditug benwa sakup Tiro, minundas tu Sidon, dayun mipuli' ditug Linaw Galilea, mibiananen pa sug benwa paingalan dun Nga Sepulu' Lunsudan. ³² Mendadi, saanan ni Isus dia, duuni sala tawan bengel muka' beed pa pagid, iwit nu nga getaw dia niin. Inubug nilan dayun diniin, depenaneni getaw kia. ³³ Mendadi pisuay ni Isus ditu melaun getawig bengel muka' beed kia. Bena' dua'dua' dailan, dilu' dayun ni Isus ki telinga ni getaw kia, muka' liwayanenig dila'en. ³⁴ Migangag si Isus tug langit, dayun migbagel ginaa, dunut tinalu'en, "Efata," guluganen, mpuka' na.

³⁵ Lemen laak mitalu' ni Isus, mikedengeg dayun sug bengel. Muka' miawa' naig beeden, melegdeng na dema su kabiten. ³⁶ Dayun inungub sia ni Isus su nga getaw, adun nda'i ukitan nilan dun. Laak pia kendu-

† Iini piulugan dun ni Isus, unaanen pa ebangay su getaw Judea, dekag pa sug lain bansa, maa' nug libun kia.

ta'enen dun pegungub, migdegadega ilan sungkin megukit dun. ³⁷ Liliag pati' su nga getaw, laung nilan, "Ki getaw kini, ki tiba'an penggulaulanen, melengas! Pu' pia sug bengel, megaganen mekedengeg. Sug beed, mesu'aten mekektalu!"

Pinaan ni Isus su Paat Ngibu Tawan

(Mateo 15:32-39)

8 Naa bena' lain gendaw, mikpungun na pelum di-tu ni Isus ki melaun gupia getaw. Mendadi, bena' migela' nai gaan nilan, sinabi ni Isus su nga sakupen. Bena' mikpesempel ilan diniin, kali' pektalu' si Isus, ² "Milelaatu di nga melaun getaw kini, pu' telu endaw na, nda' ilan pesuay dinaan, dayun migela' na demaig balun nilan. ³ Sa' dema pauli'en ku ilan nda' ilan meka'aan, belunusan ilan dig dalam, pu' duma kiin, melayu'i pigenatanen."

⁴ Dagid kali' sembag su nga sakup ni Isus, "Sir, kig benwa kini, limawa'. Sa' ma'antu, adin ta ma elapayagan, paan ta sia di nga melaun getaw kini?"

⁵ "Naa, sanu buuki pan niu diin?" sinaak ni Isus.

Kali' ilan sembag, "Pitu buuk."

⁶ Mendadi, pimaingkud dayun ni Isus su nga getaw diag lupa'. Bena' mikaingkud nailan, inalap dayun ni Isus ki pitu buuk pan kia, dayun mekpaladpalad tu Megbebaya'. Bena' mitubus mekpaladpalad, pikpetapetanen su pan, piktukiden dayun pegilasay tu nga sakupen, adun pengilaken nilan tu nga getaw. Piktukidtukid nilan dayun pemegay ditu nga melaun getaw.

⁷ Duun pagidi giwit nilan santa' buuk mekaika' seda'. Mikpaladpalad dadema si Isus tu Megbebaya' mekatag dig bata' seda' kia. Mitubusen penenebiay, pikilasilas dadema su seda' ditu nga getaw. ⁸ Minaan dayun su nga melaun getaw, muka' mibesug ilan. Pingikpes dayun nu nga sakup ni Isus su sawad nu nga getaw maan, pitu dig bukag pai sama' nilan. ⁹ Naa su nga getaw mika'aan dun, duun saani paat ngibu tawan. Sa' ma'antu, bena' mitubus ilan maan, ¹⁰ piuli' ni Isus su nga melaun getaw, duminangan dayun tu sekayan, ilan nu nga sakupen, minangay ilan tug benwa Dalmanuta.

Minengi Mekesalebu' Tu'us su nga Pariseo

(Mateo 16:1-4)

¹¹ Naa duuni nga Pariseo minangay kumita' dini Isus, mikpuun ilan dayun meglantugi' diniin. Ki nga Pariseo kini, minengi ilan dini Isus mekesalebu' tu'us genat tu Megbebaya'. Pu' pengindanan nilan si Isus. ¹² Dagid bena' midengeg ni Isus, migbagel ginaa dayun, kali' pektalu', "Paa, yamu pa di getaw nemun, mauma dema menengi mamu mekesalebu' tu'us? Taman talu'u

diniu, nda'iduni mekesalebu' tu'us paita' diniu nga getaw nemun!"

¹³ Sa' ma'nia, migawa' dayun dinilan si Isus, duminangan puli' ditu sekayan, duminipag diag linaw.

Su Melaat Betad nu nga Pariseo muka' ni Herodes

(Mateo 16:5-12)

¹⁴ Naa bena' sumikat nailan dumipag diag linaw, milingawan nu nga sakup ni Isusi megbalun pan, sal-abuuk laaki pan nilan dia sekayan. ¹⁵ Mendadi bena' tuminulak nailan, mikpegad si Isus dinilan, laungen, "Ki petulin nu nga Pariseo muka' ni Herodes di pan, peglengilamay niu." †

¹⁶ Bena' midengeg nu nga sakupen, kali' ilan pegyagayaga, laung nilan, "Kaas tinalu'eni ma'nia, pu' nda'iduni pan ta."

¹⁷ Laak dagid misuunan ni Isusi pigyagayaga nilan kia. Kali' pektalu' dinilan, "Paa, mauma pelum megyagayaga amu mekatag di pan, sa' nda'idun diniu? Masi' ndi' pa niu mesabut? Aba, metegas gupiai gulu niu?"

¹⁸ Duun siai mata niu, masi' ndi' amu gusay mekengita'? Duun siai telinga niu, ndi' damu gusay mekedengeg?" Sinaaken dayun dinilan, "Milingawan ba niu ¹⁹ su kemetau tug lima buuk pan, ki pi'aan dayun tug lima ngibu tawan kitu? Dayun sanu belanan pai sama' dun, su pingikpes niu dun kitu?"

Kali' ilan sembag, "Sepulu' bu' dua' dig belanan."

²⁰ Sinaak pagid ni Isus dinilan, "Muka' su kemetau tu pitu buuk pan, ki pi'aan pelum tu paat ngibu tawan, sanu bukag ma pelumi pingikpes niu tu sawad nilan maan?"

Laung nilan, "Pitu dig bukag."

²¹ Laung dayun ni Isus dinilan, "Sa' ma'antu, mauma nda' niu gusay mesabut?"

Piuli'an ni Isusig Buta

²² Ma'antu, midepet na si nga Isus tug lunsud Betsaida. Bena' minateng ilan, duuni sala tawan buta iwit nu nga getaw ditu ni Isus. Pinengi nilan dayun diniin, depenanen kig buta kia. ²³ Mendadi, piguidanen di kemet sug buta, dayunen egakay ditug liu nug lunsud. Bena' miliu nilan sug lunsud, liwayan ni Isus su mata nug buta. Genaten luayay, dipenanen dayunig buta kia, kali'en saakay, "Naa ma, duun ta'i minita' mu?"

²⁴ Kali' tingagig buta kia, laungen, "Mikaita' nau getaw, laak dagid ma'niin palas gayu pekpanawanaw."

²⁵ Pinuli'an na pelum ni Isus depenay su matanen. Mininggas dayun mekimanig buta kia. Muka' miuli'an nai matanen, mipalasen gupiaig launan mesugat matanen. ²⁶ Piuli' dayun ni Isus su kamun mibuta,

† *Iini piulugan dun ni Isus su petulin nu nga getaw kiin di pan, naa sug betad nilan, melaaten.*

dunut binduanen, laungen, "Ndi'a gusay mpuli' diag lunsud kia."

Su Tantu Gasal ni Isus

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷ Naa minundas na si Isus, ilan nu nga sakupen, minangay ilan tu nga mikapulu' balay sakup dig lunsud Cesarea Filipino. Mendadi, sinegay nilan dig dalan, sinaak ni Isus tu nga sakupen, "Mendadi naan kini, sa' su gasalu, alanduni ketalu' dun nu getaw?"

²⁸ Kali' sembag su nga sakupen, "Ya'a daw si Juan su Memunag Tubig. Sa' sug duma mektalu', ya'a daw si Elias dengantu. Muka' duun pa pagidi mektalu', ya'a dawi sala tawan pa pelum pimuunan nu Megbebaya' dengantu."

²⁹ "Mendadi yamu dema," sinaak ni Isus, "ta' mai ketalu' niu dun, ki gasalu?"

Sumimbag si Pedro, "Ya'a na gupia su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan."

³⁰ Laak dagid inungub ni Isus su nga sakupen, ndi' nilan pekpesuun tu getaw ki gasalen kia.

Pisuun Pedaan ni Isus ki Kekpeleget diniin muka' ki Kepatayen

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹ Mendadi, genat di gendaw kia, mikpuun si Isus mektu'un di nga sakupen, laungen, "Naan, kig Bata' nu Kilawan, melaun pai kekpeleget dinaan. Muka' pemilasenu pa pagid nu nga kaunutan nu getaw Judea muka' su nga kaunutan nug belian nilan kampu' nu mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Dek-su'anen, petainu nilan. Laak dagid di ketelu endawen genat di kepatayu, metubu'u puli'." ³² Pinluksad gupia ni Isus dinilan ki tinalu'en kini. Dagid bena' midengeg ni Pedro, inabigen si Isus, dayun pimaag ni Pedro si Isus mekatag di tinalu'en kia mbiananen sungu. ³³ Laak dagid si Isus, liningayen su nga sakupen, pimaagen dayun si Pedro, laungen, "Pegawa'a dinaan, Satanas! Pu' kig delendeman mu kiin, kana' genat tu Megbebaya', pu' delendeman laak nu kilawan!"

³⁴ Naa, sinabi ni Isus su nga melaun getaw sampay su nga sakupen. Bena' misempel ilan, kali' dayun pektalu' si Isus, "Mendadi, sa' duuni getaw mauya'anen sumakup dinaan, subay teliudanen sug daniin delendeman, pisanenen dayun ki kurusen, dakus dumunut gusay dinaan. ³⁵ Pu' adini mpauk megwakil gumulen dinaan, mbeleng diniin su ketubu' nda'i tamanen. Adin su pegwakilen dinaan su gumulen saba' nu kesakupen dinaan dakus tu kegukiten di Gempia Petenday, iin, malapen sungkin su ketubu' nda'i tamanen. ³⁶ Pu' pia pa malap nu getaw su tibuuk lumbang,

† Ki telu'en pisanen nu getaw ki kurusen, piulugan dun ni Isus, sengu'en nu getaw ki memis muka' gempait puun di kesakupen dini Isus, pia pa laga' na ginaanen.

dayun mbeleng diniin su tantu ketubu', naa alandun bai gatagen? Nda'idun! ³⁷ Pu' sa' mbeleng na di getaw su ketubu' nda'i tamanen, duun bai mbayaden, adun melekatena sia puli' su ketubu'en? ³⁸ Pu' su getaw nemun, memilas ilan tu Megbebaya' muka' mikesala' ilan. Naa adini getaw mpiid mangken di kesakupen dinaan muka' di talu'u di gendaw kini, naa naan, kig Bata' nu Kilawan, mpiid dau dema mangken diniin sakupu sa' lumusadu puli' dini. Muka' sa' lumusadu puli', maita' na di tiagu su kelengas nu pegbaya' nu Gama'u, dumau su nga pinaas sesugu'enen getaw langit."

Su Kepalin nu Palas ni Isus

(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

⁹ Muka' tinalu' pa pagid ni Isus tu nga sakupen, "Taman talu'u diniu, yamu nga getaw pegindeg dini nandaw, duun diniui ndi' matengi gumulen, medua' matanen ki Keglekaunutan na tu'u nu Megbebaya', medayag na tu'ui ginuungen."

² Naa, bena' minayani genem gebii, tumiwad si Isus di metaas bentud. Pidunuten si nga Pedro, si Santiago muka' si Juan, ilanilan da laak. Mendadi, bena' ditu nailan dibabaw nug bentud, saanan nu nga sakupen megbantay diniin, masi' mitekaw mpalin su palas ni Isus. ³ Sampay su nga penepetenen, metinggas gupia saba' keputi'en, nda'iduni megaga nu mengekdak dig dibabaw benwa melepeng di keputi'en. ⁴ Muka' padun minita' nilanig dua' tawan dengantu pimuunan nu Megbebaya', masi' si Elias muka' si Moises, pegabit-abit ilan ni Isus. ⁵ Naa bena' minita' ni Pedro, kali' pektalu' dini Isus, "Aa Sir, melengas pu' dini dami! Naa, megbaal ami bebelayan telu buuk, salabuuk dani'a, salabuuk dani Moises, muka' salabuuk dani Elias." ⁶ Kaas mitalu' dun ni Pedro, pu' nda'en mesuunayi gempia sia telu'enen, saba' mindek gupia, ilan nu ngag dumanen.

⁷ Bena' nda' medeksu' mektalu' si Pedro, duuni gabun mitua' mikeleklem dinilan. Duuni miktalu' dig dialem gabun, laungen, "Kini na tu'u sug Bata'u, ki petailen ku! Pekineegay niu iin!" ⁸ Kali' ilan peglingaylingay, tekaw nda'idun nai getaw minita' nilan dia, sala da dun ni Isus.

⁹ Mendadi, duminiksun ilan genat diag bentud. Saanan nilan dumiksun, inungub ni Isus su nga sakupen, laungen, "Ki minita' niu kia, nda'iduni ukitan niu dun pia sala tawan, sampay da dun metubu' puli' kig Bata' nu Kilawan genat matay."

¹⁰ Naa sa' ma'antu, nda' nilan tu'u pesuun tug lain getaw. Pegyegayegaan laak nilan, laung nilan, "Alandun saani ma'ananen, ki tinalu'en kiin pu' metubu' daw puli' iin sa' genat matay?" ¹¹ Sinaak nilan dini Isus, "Sir, sa' ma'nia, su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', ta' mai ketalu' nilan dun pu' subay lu-

musad pa si Elias, dekap pa ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?"

¹² Kali' sembag si Isus, "Naa metuud, si Elias, mauna daan metua', pu' adun pengusainen pa sug launan. Dagit mekatag pelum dinaan, kig Bata' nu Kilawan, ta mai misulat dun ditu Talu' nu Megbebaya' pu' gembageli kekpeleget dinaan, muka' peksudi'an pau padun? ¹³ Dagit taman talu'u diniu, si Elias, daan na mitua', dayun linaksap peglegetay nu getaw, maa' dadema nu daan na misulat mekatag diniin ditu Talu' nu Megbebaya'."

Piuli'an ni Isusi Gembata' Piglegetan Menulay

(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43a)

¹⁴ Naa bena' mipuli' si nga Isus ditug duma sakupen, melaun gupia getaw minita' nilan, pegapulu' ilan dia nga sakupen. Dakus duuni nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', siwal nilan su nga sakup ni Isus. ¹⁵ Bena' minita' nu nga melaun getaw si Isus, mitekawan ilan gupia diniin, minggebek ilan dayun sumungkak diniin, didialan nilan gupia iin. ¹⁶ Mendadi, kali' saak si Isus dinilan, "Naa, ta'i piksualan niu kiin?" ¹⁷ Kali' sembagi sala tawan, "Sir, kig bata'u kini, iwitu sia dini ni'a, pu' peglegetan menulay, kaas beed. ¹⁸ Sa' matengi kegleget dun, mbuksak tug lupa', dayun megbula'ig baba'en dunut mengkiget di ngisinen, dayun mengekilig lawasen. Naa, inubugu di nga sakup mu kini, utidan nilan sia ki menulay, laak nda' nilan megaga."

¹⁹ Kali' pektalu' si Isus tu nga getaw dia, "Ay, yamu pa di nga getaw nemun, nda'i salig niu! Pinlukas nau dumuma diniu. Santa' pai kaibenen ki ketigelu diniu? Uit niu dini naani gembata' kiin." ²⁰ Iwit tu'u dia ni Isus su gembata'.

Naa ki menulay kia, lemen laak minita'en si Isus, silunu'anen pelum su gembata', binabuy dayun. Mibuksak diag lupa', migenselenselig lawasen muka' migbula'ig baba'en. ²¹ Sinaak ni Isus tu gama' nu gembata', "Minibenen na betikayi ma'nini kini?"

Kali' sembag su gama'en, "Genat pa kaika'ayen. ²² Tatap lebu'en nu menulay di gapuy atawaka di tubig, petainen sia. Kaas kalukalu megaga mu da sia, lelaatay mu dema tu'u ami, ebangay mu ami!"

²³ Kali' pektalu' si Isus, "Ditu pa talu' mu sa' megaga mau, naa iin pasi'i gempia telu'en, sa' ya'a pelumi mekegaga dun! Sa' sumaligi getaw, nda'iduni ndi'en megaga."

²⁴ Minekeg dayun mektalu' su gama' nu gembata', laungen, "Duun siai kesaligu Sir, laak kulang. Kaas dugangay mu ki kesaligu!"

²⁵ Misima' ni Isus pu' pegisel dinilan su melaun getaw. Mendadi pimaag dayun ni Isus ki menulay kia, laungen, "Ya'a menulaya, bengelen muka' beed nga

ginuung, gawa'a, muka' ndi'a na gusay puli' selunu' di gembata' kiin!"

²⁶ Migbeksay su menulay, muka' pisedilen pati' su gembata'. Dayun megawa' diniin su menulay. Naa su gembata', ma'niin palas minatay, kaas mitalu' nu nga getaw dia, "Minatay na!" ²⁷ Laak dagid si Isus, piguidanen su kemet nu gembata', biwaten. Migindeg dayun su gembata'.

²⁸ Naa sa' minuli' si nga Isus tug balay nilan, bena' nda'idunig lain getaw duma nilan, sinaak nu nga sakupen, "Sir, alanduni puunanen, nda' nami mautiday dun su menulay kitu?"

²⁹ Simbag ni Isus dinilan, "Ki ma'niin palas, ndi' mautidan, subay pebianen laak di kenenabi."

Kedua' Deksu' Pisuun Pedaan ni Isus su Kepatayen

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ Naa minundas pelum si nga Isus genat dig benwa kia, minian ilan ditu Galilea. Laak pigbuni ni Isus su kepanaw nilan, ³¹ pu' pektu'unanen pa su nga sakupen. Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, duuni gendaw mateng, pegwakilu tu pegbaya' nu getaw. Deksu'anen, petainu nilan. Laak dagid di ketelu endawen genat di kepatayu, metubu'u puli'."

³² Dagit ki tinalu' kia ni Isus, nda' metekad nu nga sakupen, muka' mekalangalang ilan dema sumaak dun diniin.

Ndi' Pia Mekagaw Tindeg su Sakup ni Isus

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ Ma'antu, minateng ditu Capernaum si nga Isus. Bena' mikauli' nailan tug balay, sinaak ni Isus tu nga sakupen, "Ta' alanduni pigyagayaga niu kiin, su diin paita dalan?"

³⁴ Naa mpauk ilan meksembag, pu' iin masi'i pigyagayaga nilan diag dalan, sa' taway dun dinilani tampusan metaasi tindegen. ³⁵ Mendadi, migingtud si Isus, sinabinen su nga sepulu' bu' dua' tawan sakupen, pisempelen ilan diniin. Kali' talu' si Isus, "Su getaw mauya'anen sia iini tampusan metaasi tindegen, subay iin sungkini mbaal tampusan gembaba'i tindegen diniu, sampay mbaal sesugu'en nu kelaun samasakupen." ³⁶ Dayun suminabi si Isus sala tawan gembata', pi'indegen di gedapan nilan. Sinipiten dayun su gembata', kali' pektalu', ³⁷ "Adin su menemba' di sala tawan gembata' maa' ni gembata' kini saba' nu kesakupen dinaan, naa gitunganen, naani mipenemba'en. Pidag pa tanan, kagina pinemba'u niin, mipenemba'en dadema su suminugu' dinaan."

Adin su kana' Kuntra ni Isus, iini Suguten

(Lucas 9:49-50)

³⁸ Laak dagid si Juan, kali' pektalu' dini Isus, "Sir, duuni minita' nami getaw megutid di menenulay, sem-bayanen su ngalan mu. Laak pimaag nami, pu' kana' tain samasakup di pikumpulan ta."

³⁹ Laak kali' sembag si Isus, "Naa, ndi' niu dema pe-maagay. Pu' ki getaw menggulaula mekesalebu', sem-bayanen su ngalan ku, kana' dayun meglibak dinaan.

⁴⁰ Adini getaw kana' kuntra ta, iini sugut ta. ⁴¹ Taman talu'u diniu, pinenggi' duuni getaw megbegay diniu sala tasai tubig saba' sakup amu dinaan kini, si Kristu, naa su getaw mekpainum dun diniu, sugdaan tu'u nu Megbebaya'."

Su Kegdaang di Samataw

(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi, adin su getaw mekegdaang di sala tawan gembata' kini, ki mikpetud na dinaan, naa ki mekegdaang dun kia, sa' pinenggi' palintangan gembagel galingan dayun lebu'ay tug laud, tumu' megaan daitu, sabaya' nu ginukuman nu Megbebaya' tu getaw mekegdaang di gembata' kini.

⁴³ Kaas saladua' diniu, sa' pegdaangan ka, ki kemet mui mekesaba' dun, naa putuk mui kemet mu kiin! Pu' tumu' pa mpedumaa di ketubu' nda'i tamanen, pungkula, sabaya' mesangkapi kemet mu, laak mekauli'a tug linaw gapuy nda' nai kepalengen.

⁴⁴ [Muka' misulat ditu Talu' nu Megbebaya' pu' tug linaw gapuy, 'Su guled mengaan dig bangkay nilan, ndi' na matay. Muka' su gapuy ditu mektutung dinilan, nda' nai kepalengen.]" ⁴⁵ Muka' miktalu' pagid si Isus, "Mesama da sa' pegdaangan ka, ki geksud mu pelumi mekesaba' dun, naa putuk mui geksud mu kiin! Pu' melengas pa dini'a sa' mpedumaa ditu ketubu' nda'i tamanen, sedibaluyi geksud mu, sabaya' mesangkapi geksud mu, laak lebu'en ka tug linaw gapuy. ⁴⁶ [Su nga guled ditu, nda' daani kepatayen. Su gapuy ditu, nda' nai kepalengen.]" ⁴⁷ Muka' pagid, sa' pegdaangan ka, ki mata mu pelumi mekesaba' dun, naa asak mui mata mu kiin! Pu' melengas pa dini'a sa' mpedumaa tu Kaglekaunutan nu Megbebaya', salabuuk daig lisu mata mu, sabaya' mesangkapi mata mu, laak lebu'en ka tug linaw gapuy. ⁴⁸ 'Su nga guled ditu, nda' i kepatayen. Su gapuy ditu, nda' nai kepalengen.'" ^{††}

⁴⁹ Laung pa ni Isus, "Menukid di nga getaw, esinan gapuy.

† Sa'itada su kelegenay ditu, nda' nai kepapasen. †† Naa ki tinalu' ni Isus pu' putuken nu getaw su kemetan atawaka geksuden, dakus esakenen su matanen, piulugan dun ni Isus, subay ndi' na puli' gemiten megbaal sala'en su kemetan kia, su geksuden atawaka su matanen. Gitunganen, miawa' na diniin.

⁵⁰ "Naa ki masin, gembageli gatagen. Laak dagid sa' meksitebang su masin, kenduta'en ma dun pekpepuli' tu kepaiten?"

"Peksalabuuk amu di ginaa, pu' adun sug betad niu, melengas, maa' nu kelengas nu masin."

Su Senlangan, ndi' Megbeleng

(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

10 Naa migawa' si Isus dig benwa kia, minangay tu prubinsya Judea, dakus duminipag tu Tubig Jordan. Melaun getaw pelum mikpungun suminungkak diniin. Pitu'unanen dadema ilan, maa' da gusay nug daan betaden.

² Mendadi, duuni nga Pariseo kuminita' dini Isus, pengimanan nilan sia iin. Suminaak dini Isus su nga Pariseo, "Naa, biwang ba dinita ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', belengen nug laki su sawanen?"

³ Suminuli' dayun si Isus sumaaak dinilan, laungen, "Naa, alandun mai palinta nu Megbebaya' sinulat diniu ni Moises?"

⁴ Kali' ilan sembag, "Biwang ni Moises pu' sug laki, mekpebaal pa keligenan tu'us dun, dayun megbeleng tu sawanen."

⁵ Dagid miktalu' si Isus dinilan, "Paa, kaas ma biwang dun ditu palinta nu Megbebaya' sinulat ni Moises diniu, pu' saba' nu ketegas nu gulu niu. ⁶ Laak dagid genat tu pikpuunan nug launan, su kebuat nu Megbebaya' di gekleb langit bu' lupa', kana' ma'nia. Pu' iini misulat ditu Talu' nu Megbebaya', 'Biwat nu Megbebaya' su getaw laki muka' libun.' ⁷ Muka' misulat pa pagid, 'Mendadi kagina ma'antu, sug laki, suay ditu gina'en bu' gama'en, sumalabuuk na tu sawanen. ⁸ Kaas su kamun dua' lawas pailan, meksala lawas nailan.' Naa sa' ma'antui pisulat nu Megbebaya', ma'ananen, sug laki muka' su sawanen, kana' nailan dua' lawas, pu' sala lawas nailan. ⁹ Naa kagina ma'antu, su piksalabuuk nu Megbebaya', subay ndi' nu kilawan pepegbelengen."

¹⁰ Naa bena' ditu ilan balay, sinaakan pelum si Isus nu nga sakupen mekatag di kegbeleng nu senlangan.

¹¹ Kali' sembag si Isus, "Adin sug laki, belengenen su sawanen dayun menginsawa na puli' dig lain libun, naa kiin, mikesala' dusa. ¹² Mesama da sug libun, sa' belengenen su sawanen, dayun penginsuaan puli' lain laki, naa kiin, mikesala' dadema dusa sug libun."

Subay Penunggilingan su Kesalig nu Gembata'

(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³ Naa duuni nga getaw mimeguit bata'en ditu ni Isus, adun pendepepanen ilan. Laak dagid su nga sakup ni Isus, pimaag nilani nga getaw kia. ¹⁴ Mendadi, kali' mesuunay ni Isus, milaati ginaanen tu nga sakupen. Kali' pektalu' dinilan, "Ki nga gembata' kiin, petuyang

niu ilan mangay dinaan, ndi' niu belibaday. Pu' iin laaki mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', su megimbata' dig betaden. ¹⁵ Taman talu'u diniu, nda'i getaw mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', subay su kesaligen, ma'niin nu kesalig nu gembata' ki-ni." ¹⁶ Sa' ma'nia, suminipit si Isus tu nga gembata' kia, dipenanen ilan dayun muka' pinenebianen ilan.

Su Titulu'an ni Isus mekatag di Gayak di Gimu

(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷ Bena' sumikat na pelum mpanaw si Isus, duuni getaw gumibek mekpesempel diniin dayun menginlud di gedapanen, kali' saak diniin, "Sir, mekesuun ka. Naa ta' alanduni gempiau penggulaulaan, adun mpedumau tu ketubu' nda'i tamanen?"

¹⁸ Suminaak puli' si Isus di getaw kia, "Baa, mauma dema paingalan mu dinaan, mekesuun? Nda'iduni mekesuun tantu, subay su laak Megbebaya'." ¹⁹ Dagid, misuunan mu na ki nga palinta, ma'niin 'Ndi'a pekpatay, ndi'a pegdusa, ndi'a pegdaaw, ndi'a penakesi' dig balus, ndi'a peglimbung, pegbesaay mu su gina' mu bu' gama' mu."

²⁰ Kali' sembagi getaw kia, "Naa Sir, ki kelaun palinta kia, dinunutan ku, genat pa di kaika'ayu."

²¹ Pingenlengan dayun ni Isusi getaw kia, gembagelig lelaaten diniin. Laak kali' pektalu' diniin si Isus, "Naa, duun pa gusayi kulang dini'a. Panawa na, peksaluy mu ki kelaun gimu mu, dayun pemegay mu tu nga pubri getaw su galinen. Duun dayuni ga'us mu ditu gekbus langit. Dayun puli'a dini naan, pegdunuta dinaan." ²² Dagid kali' medengeg nu getaw ki tinalu' kia ni Isus, migdemeng. Migawa' dia ni Isus, milegenan pati', pu' medatu' gupia getaw iin.

²³ Mendadi, su kepalus nu getaw kia, pingenlengan ni Isus su nga sakupen, kali' pektalu' dinilan, "Ki medatu' getaw, melegen tu'u ki kesakupen tu Keglekaunutan nu Megbebaya'!"

²⁴ Bena' midengeg nu nga sakupen, misebu'an ilan dun gupia. Kali' gusay pektalu' si Isus, "Yamu nga gembata'u, talu'u diniu, ki kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', melegen daan tu'u! ²⁵ Melemu pa su kebian nu petubu'en kamelyu dig luang tai', sabaya' nu kesakup nu medatu' getaw tu Keglekaunutan nu Megbebaya'!"

²⁶ Naa bena' midengeg nu nga sakup ni Isus su tinalu'en kia, migiseg pati'i kesebu'ay nilan dun. Kali' ilan peksinaakay, "Sa' ma'antu, duun bai megawen?"

²⁷ Pingenlengan puli' ni Isus su nga sakupen, kali' pektalu' dinilan, "Ndi' daan megaga nu kilawan. Dagid su Megbebaya', megaganen, pu' nda'iduni ndi'en megaga."

²⁸ Laak dagid si Pedro, kali' pektalu', "Sir, yami kini, bileng na nami gupia ki kelaunanen, adun megdunut ami dini'a."

²⁹ "Wa'a," laung ni Isus. "Muka' taman talu'u diniu, adini getaw belengenen sug balayen, sa' su nga pateden libun laki, gina'en sa' gama'en, ngag bata'en, sampay sug lupa'en, saba' nu kesakupen dinaan muka' saba' kegukiten di Gempia Petenday, ³⁰ naa nemun, sugdaan dun melaun. Sugdaan dun megatus pilu' ngag balay, pateden libun laki, gina'en, ngag bata'en sampay lupa'en. Laak dunut dun, malapen pa pagid ki kekpeleget diniin. Dayun di gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw, mpeduma pa pagid tu ketubu' nda'i tamanen. ³¹ Laak dagid melaun getawi mauna nemun, iini mbinaya' sa' matengi gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw. Melaun dadema getaw mbinaya' nemun, iin na sungkini mbaluy muna sa' matengi gendaw kiin."

Ketelu Deksu' na Pisuun Pedaan ni Isus su Kepatayen

(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

³² Naa bena' diin nailan dalan pektuad ilan tu Jerusalem, inunanan ni Isus su nga sakupen. Kagina sungu ilan medepet di Jerusalem, mipati' melibuleng su nga sakupen, dakus mindek dadema su nga getaw tuminakin dinilan. Mendadi, sinabi ni Isus su sepulu' bu' dua' tawan peneliganen. Bena' mikpesempel ilan diniin, pigukiten puli' dinilan ki mpenggulaulanen sungu. ³³ Kali' pektalu' si Isus, "Naa, pektalenteay niu gupia ini. Kini, tuad naita tu'u di Jerusalem. Mendadi, sa' mateng ita dia, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, pegwakilu tu nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' tu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Ukumanu dayun nilan laga' na ginau, muka' pegwakilu nilan tu pegbaya' nga kana' getaw Judea. ³⁴ Pengimusaanganu nilan, pendula'anu nilan, muka' bedasenu nilan. Dayunu petayay. Laak dagid di ketelu endawen genat di kepatayu, metubu'u puli'."

Mikpetaas sia Tindeg nilan si Santiago muka' si Juan

(Mateo 20:20-28)

³⁵ Mendadi si Santiago muka' si Juan, su ngag bata' ni Sebedeo, minadap ilan dini Isus, kali' ilan pektalu', "Sir, duun siai tuyu' nami pebaal dini'a."

³⁶ Sinaak ni Isus dinilan, "Alandun mai penengiin niu baalen ku diniu?"

³⁷ Kali' ilan sembag, "Naa Sir, sa' mingkuda na tu'u meglekaunutan, medayag na dema su kelengas nu pegbaya' mu, naa iin siai penengiin nami dini'a, paingkuden mu dami dema ditu gupid mu. Su sala tawan dinami, diin dapit lintu mu, su sala tawan pelum, diin dapit bibang mu."

³⁸ Kali' sembag dinilan si Isus, "Baa, nda' niu mesuunay ki inubug niu kiin. Ta' itu, megaga ba niu minum di tasa mipenu' kelegenay, ki sunguu na inumay? Muka'

megaga ba niu bunagan amu tubig ma'niin nu kebunag sungu dinaan tubig?"

³⁹ Laung nilan, "Wa'a, Sir, megaga da nami."

"Naa, metuud," laung ni Isus. "Ki tasa ginuman ku, mekainum amu daan dun tu'u. Ki tubig sungu bunag dinaan, mbunagan daan damu dun dema. ⁴⁰ Laak dagid pia ma'antu, nda'i pegbaya'u memili' tu getaw mingkud di gupidu, diin dapit lintuu muka' di dapit bibangu. Pu' iin da laaki mekesaing dinaan, adin su gandang mitendu' nu Megbebaya'."

⁴¹ Naa su nga sepulu' tawan samasakup nilan dini Isus, bena' midengeg nilan ki inubug kia ni Santiago muka' ni Juan pu' ilan siai sumaing dini Isus sa' meglekaunutan, lingetan ilan dun. ⁴² Mendadi, sinabi ni Isusi kelaun sakupen kia, kali' pektalu' dinilan, "Naa su nga kana' getaw Judea, misuunan niu pu' gembegati kegbaya' dinilan nu nga pegengagen nilan. Muka' su ngag begelal nilan, metegas demai keguut nilan tu nga sakup nilan. ⁴³ Dagid yamu, ndi' amu mpia mengma'antu. Sinangkali' adin diniui mauya'anen sia metaasi tindegen, subay iin nai mbaal sesugu'en niu. ⁴⁴ Kaas adini mauya'anen sia pu' iini tampusan metaasi tindegen dig launan niu, subay iin nai mbaal maa' nu gulipen nug launan niu. ⁴⁵ Pu' pia pa naan ki ni, kig Bata' nu Kilawan, kana' iini luminusadu dun dinig lumbang, pu' adun duuni megabang dinaan. Segaga iin sungkini ginangayu medini, pu' adun ebanagan ku su kilawan, sampay petainu, pu' adun lekaten ku su melaun getaw."

Piuli'an ni Isus sug Buta, si Bartimeo

(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶ Ma'antu, midepet tu Jerico si Isus, ilan nu nga sakupen. Bena' minundas ilan pelum genat ditu, melaun gupia getaw mimegdunut dinilan. Naa sa' mipalus ilan dig lunsud kia, duunig buta pegingkud dia geksid dalan, menengi limus. Ngalanen si Bartimeo, gama'en si Timeo. ⁴⁷ Mendadi bena' midengeg nug buta pu' megbian dia si Isus, ki getaw Nazaret kiin, migbeksay dayun, laungen, "Uu Isus, Sapu'a ni David, lelaatay mau!"

⁴⁸ Kig buta kia, pigbelu'an dayun nu melaun getaw, pimaag nilan sia. Laak palu pa mpemaag, ndi', minimal mektawag, laungen puli', "Uu Sir, Sapu'a ni David, lelaatay mau dema tu'u!"

⁴⁹ Tuminlen dayun si Isus. Laungen, "Sabi niu iin."

Sinabi dayun sug buta, laung nu miksabi dun, "Gempia dai ginana mu! Pegbuata, pu' sinabia niin."

⁵⁰ Bileng dayun nug buta su melambak suuben, suminambut dayun megbuat, mikpesempel dini Isus.

⁵¹ Sinaak ni Isus, "Ta'i penengiin mu dinaan?"

"Sir, liagan ku sia, mekengita' nau."

⁵² Miktaluu' si Isus, "Naa, sigi, ma'nia na. Miuli'an ka na, puun tu kesalig mu."

Lemen laak mitaluu' ni Isus, mikengita' dayun tu'u sug buta. Muka' tumindug dini Isus tug dalan.

Pigbesaan si Isus tu Kedatengen tu Syudad Jerusalem

(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

11 Mendadi, minundas na tu'u ditu Jerusalem si nga Isus. Bena' mesempel nailan dia, misebang ilan dig dua' maika' lunsud piningalan dun Betpahe muka' Betania, dia guksad nug Bentud nu nga Gayu Olibo, suminugu' si Isus dig dua' tawan sakupen.

² Laungen dinilan, "Bundas amu diag lunsud kia dia gunaan. Mendadi sa' mateng amu ditu, duun dayuni maita' niu petubu'en nati asno iniketan, nda' mainsan sekayay getaw. Naa kiin, ubaday niu, agak niu dayun dini naan. ³ Naa sa' duuni sumaak diniu mauma ubadan niu, iini talu' niu diniin, 'Duunig baalan dun nu Kaunutan, laak uli'enen da ganam.'"

⁴ Naa sa' ma'antu, mipanaw sug dua' tawan sinugu' ni Isus, mitaangan nilan tu'u dia geksid karsadai nati asno, iniketan dig bisuangan balay. Inubadan nilan dayun. Bena' pegubadan nilan, ⁵ suminaak dinilan tu'ui nga getaw pegindeg dia, laung nilan, "Uy, ta' maig baalen niu kiin? Mauma dema ubadan ma niui nati kiin?"

⁶ Simbag dayun nug dua' tawan sakup ni Isus su pimuunen dinilan. Miliag da dayun su nga getaw. ⁷ Mendadi, inagak nilan ditu ni Isus su nati asno. Bena' minateng ilan dia ni Isus, inigan nilan suub nilan sug lekud nug asno, suminakay dayun si Isus. ⁸ Muka' melaun getaw mimelat suub nilan dia karsada mbianan ni Isus, basa nilan diniin. Sug duma pelum, minalap panga gayu daunan dia giuan, inikam nilan dadema diag biananen. ⁹ Mendadi su nga melaun getaw mpanaw di gunaan ni Isus, mesama di nga getaw peglendug dig binaya'en, mimeksay ilan, laung nilan, "Pegbesaan kini! Melengas pepianan iin nu Megbebaya' ki minateng na pigwekilan nu Kaunutan Megbebaya'! ¹⁰ Kini su sumumpat tu keglekaunutan nu ginepu'ay ta si Adi' David! Melengas pepianan nu Megbebaya' ki Kaunutan kini! Pegbesaan dadema su Megbebaya' ditu gekbus langit!"

¹¹ Naa bena' minateng na tu'u di Jerusalem si Isus, minundas ditu Pangedapan tu Megbebaya'. Piglingaylingayen dayun su kelaunanen dia. Naa bena' lelabung na gupia, minuli' pa si Isus ditug Betania, ilan nu nga sepulu' bu' dua' tawan sakupen.

Tinuyudan ni Isus su Gayu Igera

(Mateo 21:18-19)

¹² Naa bena' miksala gendaw, mipuli' si nga Isus dia Jerusalem genat tug Betania. Saanan nilan dig dalan, migutem si Isus. ¹³ Kali' megutem, duuni minita'en dia melayu'layu' sala puun gayu igera, melabung naig

daunen. Linaawan dayun ni Isusi gayu kia, tekaw duun siaig bunganen. Laak kali' pekpesempel dun, lumbus laak masi' daun kig igera kia, pu' kana' pa timpu memunga. ¹⁴ Mikталu' dayun si Isus tu gayu, laungen, "Genat nandaw, nda'idun naig bunga mu ma'aaan nu getaw!"

Naa midengeg nu nga sakupen ki tinalu' kia ni Isus.

Pingutidan ni Isus su Mendagang Guliden tu Penedapan tu Megbebaya'

(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵ Bena' minateng ilan pelum tu Jerusalem, minangay puli' si Isus tu Penedapan tu Megbebaya'. Mendadi bena' minateng dia, ki nga mendagang guliden muka' su nga menaluy dia, pingutidanen. Pimbelikwangen pa pagid su ngag lemisaan nu nga membeles selapi', sampay su nga gingkudan nu nga mendagang malepati, guliden tu Megbebaya'. ¹⁶ Muka' nda' iin peliag sa' duuni getaw meguit pimetang, baalanen laak lektesan ki Penedapan kia tu Megbebaya'.

¹⁷ Dayun mikpetu'un si Isus tu nga getaw dia, laungen, "Misulat ditu Talu' nu Megbebaya', 'Ki Penedapan dinaan, iini paingalan dun, balay penenebian nug launan bansa getaw.' Dagid yamu kiin, binaal niu pegegludan ngag limbungan getaw ki Penedapan ki-ni."

¹⁸ Mendadi ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', midengeg nilan ki pinggulaula kia ni Isus. Saba' midengeg nilan, mikpuun ilan dayun menengaw pebanaan nilan mekpatay diniin. Mindek ilan diniin, kagina su kelaun getaw, mipati' ilan mesebu'ay ditu titulu'an ni Isus.

¹⁹ Naa bena' miglegebii pelum, migawa' na puli' si nga Isus dia Jerusalem.

Su Getaw Menenabi, subay Sumalig

(Mateo 21:20-22)

²⁰ Naa bena' miksiselem, mibianan puli' ni nga Isus ki gayu igera kiin. Kali' nilan maita', masi' milanes, minatay dadema su gangeten. ²¹ Naa si Pedro, milabu' dayun dig delendemanen su tinalu' ni Isus mekatag di gayu kia. Laung ni Pedro, "Apelai Sir, bentayay mu pa daan! Ki gayu igera kia piktuyudan mu, milanes na tu'u!"

²² Kali' pektalu' si Isus tu ngag dumanen, "Wa'a daan. Kaas yamu, salig amu dadema tu Megbebaya'. ²³ Pu' taman talu'u diniu, sa' duuni mektalu' dig bentud kinu', 'Mainata, peksilabu'a tug dagat,' dayun kana' megdua'dua'i kesalig nu mektalu' dun, pu' petuudenen pu' menuudi tinalu'en kia, naa kiin, menuud dema tu'u. ²⁴ Mendadi talu'u diniu, pia alanduni penenebiin niu, pekpetuud amu dun pu' malap niu,

adun begay dadema diniu su pinengi niu. ²⁵ Muka' sa' megindeg amu menenabi, adin su taman dunig laatan ginaa niu dig дума niu, gela' niu pedesunay. Pu' sa' ma'nia, su Gama' niu ditu gekbus langit, mekpedasun dadema diniu di melaat penggulaula niu. ²⁶ [Laak sa' ndi' niu pedesunen su samataw niu, naa ndi' damu dema pedesunen nu Gama' niu ditu gekbus langit di melaat penggulaula niu.]"

Sinaak nu Getaw su Pigenatan nu Pegbaya' ni Isus

(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷ Sa' ma'nia, minateng na puli' si nga Isus dia Jerusalem. Bena' minateng ilan, mikpanawpanaw si Isus diag lenu'an nu Penedapan tu Megbebaya'. Mendadi ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' kampu' nu ngag дума kaunutan nu getaw Judea, minadap ilan dini Isus. ²⁸ Sinaak nilan diniin, "Paa, ki pinggulaula mu kini, ta' bai pegbaya' mu menggulaula dun? Ta' taway dun bai migbegay dini'a pegbaya' penggulaulaan mu?"

²⁹ Laung pelum ni Isus dinilan, "Naa, saakan ku amu deli' sektaang. Dayun sa' mesembag na niu, pesuun ku dadema diniu su pigenatan nu pegbaya'u penggulaulaan kui ma'nini kini. ³⁰ Iini sembag niu dinaan, si Juan kiin, adin genat su pegbaya'en memunag tubig tu nga getaw? Genat tu Megbebaya', sa' genat ba laak di kilawan? Iini sembag niu."

³¹ Naa sa' ma'nia, migyagayaga dayuni nga kaunutan kia, laung nilan, "Naa, ta' ma? Sa' pinenggi' sembagen ta, 'Su pegbaya' ni Juan, genat tu Megbebaya', naa sumumpat dayun si Isus kini, 'Sa' ma'antu, mauma dema nda' niu petuuday si Juan?' ³² Sa' sembagen ta pasi', 'Genat laak di kilawan,' naa ndi' mesu'at." (Pu' sa' ma'niai sembag nilan, mendek ilan tu nga getaw, pu' su kelaun getaw, mituudan ilan dun pu' pimuunan nu Megbebaya' si Juan.) ³³ Kaas iin laaki mesembag nilan dini Isus, "Nda' nami mesuunay."

Laung dayun ni Isus dinilan, "Naa sa' ma'antu, ndi'u dadema pesuun diniu sa' ta'i pigenatan nu pegbaya'u penggulaulaan kui ma'nini kini."

Pisama si Isus dig Bata' nu Gapu' Lupa' Pinatay

(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

12 Mendadi, migukit si Isus sambingay tu nga Pariseo kia. Laungen, "Duuni getaw migimula pegimulanan gubas. Bena' mitubusen pemulanay, binaliten dayuni pegimulananen, migengkul seludan tu nga tubig nu gubas sa' intesenen, muka' migbaal pa pagid metaas pegelungan dun. Sa' mitubus, pisa'upen di nga getawi pegimulananen kia, dayun mipanaw dig lain benwa. ² Mendadi bena' sumingku' na su pegimulanan, suminugu' su gapu'en di sala tawan sesugu'e-

nen meditu nga sa'up, pu' adun elapenen sug daniin gilas tu nilan. ³ Laak dagid kali' dateng ditu su sinugu', aba, ginapus nu nga sa'up, binadas nilan pa pagid dayun piuli', nda'iduni miwiten pia maika'. ⁴ Naa su gapu' nu pegimulanen, suminugu' pa pelum sala tawan sesugu'enen. Bena' minateng ditu su sinugu', bintul nu nga sa'up di gulu, piksudi'an nilan pa pagid. ⁵ Naa su gapu' nu pegimulanen, suminugu' na pelum di ketelu tawan sesugu'enen. Bena' minateng ditu nga sa'up, binunu' nilan. Naa melaun pai sinugu', iin nai migbatag ia. Sug duma sinugu', binadas nilan, muka' sug duma, binunu' nilan. ⁶ Mendadi bena' miniben, mibilin laaki sala tawan, ki na bata' nu gapu' pegimulanen kia, ki petailenen gupia. Tiga'wan, iin na sungkini sinugu'en mangay tu nga sa'up. Pu' maa' laung pa nu gapu' nu pegimulanen dialem delendemenan, 'Tumu' sa' kig bata'u na kini, pegbesaan nilan iin.' ⁷ Laak dagid sa' midayag nu nga sa'up sug bata'en kia, miksabutsabut ilan dayun, laung nilan, 'Aa naa, kiin na tu'u sug bata' nu gapu' nu pegimulanen kini. Tala, tumu' petain tain, adun danita na su petenged sia diniin!' ⁸ Mendadi bena' minateng dia nilan kig bata' kini nu gapu' nu pegimulanen, inukpa'an nilan, pinatay nilan tu'u. Sug bangkayen dayun, piniglak nilan tug liu nu pegimulanen.

⁹ "Naa sa' ma'nia," sinaak ni Isus, "alandun ma dayuni penggulaulaan nu gapu' nu pegimulanen gubas? Iin nai mangay ditu pegimulanen, adun pemunu'enen ki nga sa'up kia. Dayun lain getaw na pelumi pesa'upen tu pegimulanen kia. ¹⁰ Pu' nda' ba niu mbasa su sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', ma'nini'?"

'Kig batu pimilas nu nga megbaal balay, iini mibaal tampusan gempagen gintudan nug balay.

¹¹ Pu' kiin, pigbaal nu Kaunutan Megbebaya', kaas leliagen ita dun gupia!'" †

¹² Naa ki nga kaunutan nu getaw Judea, bena' mi-dengeg nilani tinalu' kia ni Isus, pedaap nilan sia iin, pu' misima' nilan pu' ilani pisugaten ditu nga sa'up tu samingayen kia. Kaas pidaap nilan sia si Isus, laak nda' nilan megaga daapay, pu' mindek ilan tu melaun getaw. Kaas bilengan nilan si Isus, migawa' ilan dia.

Sinaakan si Isus mekatag di Megbayad Buis

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³ Naa duuni nga Pariseo muka' nga sakup ni Herodes, sinugu' ilan nu kaunutan nilan mangay ditu ni Isus lumantugi' diniin, adun sia metaban nilan si Isus di telu'enen. ¹⁴ Mendadi minadap dini Isus su sinugu', tautau suminaak ilan, "Naa Sir, misuunan nami pu' pektu'un mu su metuud. Nda' pegisuun mu tu tindeg nu getaw, kaas ndi'a mpesuay di metuud, pektu'un mu gusay su tantu mauya'an nu Megbebaya'

† Kig batu pimilas nu getaw, guluganen si Isus, su pimilas nu nga getaw Judea, asa iini tindu' nu Megbebaya' tampusan metaas.

pegbetaden nu getaw. Naa sa' ma'antu, biwang ba ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', megbuis ita ditu tampusan gadi' si Cesar, sa' nda'? Megbuis bami dun, sa' ndi'?"

¹⁵ Laak dagid misuunan ni Isus pu' iini puun nu ke-saak nilan diniin kia, su tautau kekesuun nilan. Kaas laungen dinilan, "Baa, mauma pengimanan ma niau? Alap amu selaad selapi', paita' niu deli' dinaan."

¹⁶ Tinulunan nilan dayun si Isus selapi'. Sinaak dayun ni Isus dinilan, "Naa, ta' taway dun baig lingaw kini? Ta' ngalanan bai misulat dadema dini kini?"

Laung nilan, "Dani Cesar."

¹⁷ Kali' pektalu' si Isus, "Naa sa' ma'antu, kig dani Cesar, bayad da niu diniin. Dayun sug danu Megbebaya', begay da niu dema ditu Megbebaya'."

Kali' medengeg nu nga sinugu' ki tinalu' kia ni Isus, misebu'an ilan diniin.

Piglantugi'an si Isus mekatag di Ketubu' Puli' nu nga Minatay

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸ Naa duun pelumi nga Saduseo mitua' ditu ni Isus. Naa ki nga Saduseo kini, ilani sala pikumpulan ndi' ilan mengintuudan dun pu' su nga minatay, metubu' daw puli'. Mendadi, kali' pembaalbaal sumaak dini Isus ki nga Saduseo, ¹⁹ "Naa Sir, duuni palinta dinita pisulat nu Megbebaya' dini Moises, 'Sa' daw matayig laki mikenginsawa na, laak nda'idunig bata'en, naa subay sukliin nu pated nu minatay. Iini menginsawa tug balulibun, adun duunig bata' nilan, lepeng bata' nu minatay kitu. ²⁰ Mendadi, duuni pitu tawan mekpat-ed. Minginsawa su gulangbata' dayun minatay, nda'idun paig bata'en.' ²¹ Dayun su kedua' pateden pelum, pinginsawanan sug balulibun dayun minatay, dakus su ketelu pateden. ²² Iin nai migbatag, gikteb nu pitu tawan kia, lumbus minatay, nda'idun da gusayig bata'en. Dayun sug libun, minatay dadema. ²³ Naa pal-adpalad sa' duun siai metubu' daw puli' genat matay, naa kig libun kia, adin ma dayuni sawanen ditu pitu tawan kia, kagina migela' ma mayan mpenginsawa nu mekpat-ed kia?"

²⁴ Laak dagid kali' sembag si Isus, "Baa, gembagel gupiaig lapang niu! Pu' nda' niu mesabut su Misulat Talu' nu Megbebaya', sampay nda' niu dadema mesabut su gikteb nu ginuung nu Megbebaya'! ²⁵ Pu' sa' metubu' na puli' su nga minatay, ndi' nailan meksenlangan, segaga mesama ilan ditu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. ²⁶ Muka' padun, petubu'en daan puli' tu'u su nga minatay, pu' nda' ba niu mbasa ki sinulat ni Moises dengantu, ditu sinulaten mekatag di sigbet kiin migliga'? Maa' laung nu Megbebaya' dini Moises, 'Naani Megbebaya' pekte-muyen ni Abraham, pekte-muyen ni Isaac, muka' ni Jacob.'" ²⁷ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa misuunan ta,

iini mektamuy tu Megbebaya' su getaw tetubu', kana' nu nga minatay." †

Laung pa ni Isus tu nga Saduseo, "Kagina ma'antu, mipati' amu daan melapang."

Su Tampusan Metaas Palinta

(Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-28)

²⁸ Naa duuni sala tawan dia mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Bena' midengegen su keglantugi' nilan dini Isus, misabuten pu' misugatan ni Isus su sembagen dia nga Saduseo mingindan diniin. Mendadi, minangay dia gupid ni Isus suminaak diniin, "Sir, ta palintaay duni tampusan metaas di nga kelaunanen kiin?"

²⁹ Kali' sembag si Isus, "Inii tampusan metaas di kelaunan palinta, 'Pekineeg amu gupia, yamu nu nga getaw Israel! Su Kaunutan ta Megbebaya', salanen da, salabuuk laaki Kaunutan. ³⁰ Saladua' diniu, petail mu tantu su Kaunutan mu Megbebaya', sa'itada pegwakil mu diniin su tibuuk ginaa mu muka' su tibuuk gimuid mu dakus su tibuuk delendeman mu sampay su gik-teb sekeg mu. ³¹ Dayun kini pelum ki kedua' metaas palinta, 'Petail mu dadema sug duma mu. Su kepetail mu diniin, pelepeng mu di kepetail mu dig lawas mu.'" Kali' pagid pektalu' si Isus, "Naa kig dua' buuk palinta kini, nda'idun naig lain palinta metaas pa dun dini."

³² Bena' mideksu' mektalu' si Isus, suminumpati sala tawan kia mekpetu'un di Misulat Palinta, "Aa naa, Sir, metuud lai daan! Metuud gupia ki tinalu' mu kiin, salabuuk laaki Kaunutan Megbebaya', nda'ig lain. ³³ Su Megbebaya', subay petailen tantu nu getaw, sa'itada pegwakil nu getaw diniin su tibuuk ginaanen muka' su tibuuk delendemanen, sampay su tibuuk sekegen, dakus subay petailen nu getaw sug dumanen, lepeng di kekpetailen dig lawasen. Tumu' pa petuuden nu getaw kig dua' buuk palinta kini, sabaya' mengilak tu Megbebaya' guliden muka' sug lumaun betang pengilaken diniin."

³⁴ Naa bena' mideksu' nu mekpetu'un su tinalu'en, misima' ni Isus pu' telisebuteni sembag nu getaw kia. Kaas tilu'an dayun ni Isus iin, "Sungua na mekesakup tu Kaglekaunutan nu Megbebaya'."

Naa genat itu, nda'idun nai getaw mekaku' sumaak dini Isus.

Su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, kana' Sapu' laak ni Adi' David

(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵ Mendadi, saanan pa ni Isus mekpetu'un dia Penedapan tu Megbebaya', duuni sinaaken tu nga getaw, laungen, "Su nga mekpetu'un di Misulat Palinta

† Iini piulugan dun ni Isus, pia miniben na matay si nga Abraham, kagina mektamuy pailan gusay, gempantek pu' tetubu' dailan ditu gekbus langit.

nu Megbebaya', mauma dema ma'nini'i pektelu'en nilan? Ki gasal nu Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, laung nilan sapu' laak daw ni David. ³⁶ Naa, mauma dema ma'niaig laung nilan, asa si David, iin gupiai pisulat nug Balakat nu Megbebaya' ma'nini'?

'Tinalu' nu Kaunutan Megbebaya' ditu Kaunutan ku, Pegingkuda dini gupidu, dini dapit lintuu, sampay di gendaw pelebaun ku ya'a daagen mu su nga kuntra mu."

³⁷ Suminaak pa puli' si Isus dinilan, "Kaas ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, gilal ni David Kaunutan. Mendadi kagina ma'antu, ki gasalen, sapu' ba laak ni David?" ††

Mikpegad si Isus mekatag di Tautau Kekesuun

(Mateo 23:1-36; Lucas 20:45-47)

Laak dagid su melaun getaw pelum, bena' midengeg nilan su piktun' ni Isus, liliag ilan mekineeg dun.

³⁸ Mendadi, selian ni Isus mekpetu'un, duuni tinalu'en ma'nini'. "Peglengilam amu, adun ndi' amu megelinan nug betad nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', ki nga meliag mekpanawpanaw mekseluk melambak suub, sampay mauya'an nilan pegbesaan ilan nu getaw tu nga tebu'an. ³⁹ Muka' sa' ditu ilan keglekebibu, pemili'en nilan su pegingkudan nu pegbesaan getaw. Mesama dia simbaan, pemili'en nilan su tampusan metaas gingkudan. ⁴⁰ Muka' padun, peglimbungan nilani ngag balulibun, mengagaw ilan tu pimatang nilan, asa petaasen nilan su kenenabi nilan, pekpa'ita' laak nilan. Naa ma'nia, midugangan dema tu'ui kebegat nu ginukuman ditu nga mekpetu'un di Palinta kiin!"

Su Ginamut nug Balulibun

(Lucas 21:1-4)

⁴¹ Naa pegingkud si Isus diag Balay Penedapan tu Megbebaya', dia mesempel nug betangan nu nga getaw gamut nilan. Pegbentayanen su nga getaw megbegay gamut nilan ditu Penedapan. Sa' miglegamut ilan, melaun mekedatu' getaw dia, melaun dade-mai ginamut nilan. ⁴² Mendadi, duun pelumig balulibun minateng, pubri gupia, migbetang dadema gamuten, laak dua' laad sinsilyu. ⁴³ Bena' minita' ni Isus, sinabinen dayun su nga sakupen mekpesempel diniin. Kali' pektalu' dinilan, "Taman talu'u diniu, ki pubri kini balulibun, gembagel pai ginamuten kiin, sabaya' su ginamut nu nga kelaun getaw dini. ⁴⁴ Pu' sug duma getaw, ginamuten su laak kapin nu gimunen. Dagid kig balulibun kini, pia pubri gupia, gila'en da gusay begay sug bata' misukaten."

†† Iini piulugan dun ni Isus, ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, metaas pa tanan dini Adi' David, asa sapu'en dade-ma.

Pisuun Pedaan ni Isus su Kegeba' tug Balay Pengedapan tu Megbebaya'

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

13 Mendadi, saanan ni nga Isus megawa' dia Pengedapan tu Megbebaya', laung nu sala tawan sakupen, "Sir, bentayay mu pa daan, melengas gupiai nga ginumbelayan kini! Mesiba'i ngag batu pengimbaalanen!"

² Sumimbag si Isus, "Wa'a daan, maita' pa niu nandaw ki mekelengas gupia ginumbelayan kini. Dagid duuni gendaw mateng, pia salabuuk batu di kitudananen, nda'iduni mesama' dun, megela' gupia penggeba'ay."

Su Kelegenay muka' Kekpeleget sungu Mbianay nu Kilawan

(Mateo 24:3-14; Lucas 21:7-19)

³ Naa pegingkid si Isus tug dibabaw nug Bentud Olibo, tug dipag mi'entag nug Balay Pengedapan tu Megbebaya'. Mendadi si Pedro, si Santiago, si Juan muka' si Andres, minadap ilan dini Isus, ilanilan da, ⁴ suminaak ilan diniin, "Naa sa' mesu'at, Sir, pesuun mu dinami, nanu ma mpenggulaula? Muka' alanduni tu'usan dun sa' sungu na menuudig launan tinalu' mu kiin?"

⁵ Sumimbag si Isus, "Naa, peglengilam amu, adun ndi' amu melimbungan nu getaw. ⁶ Pu' melaun metua', engkenen nilani gelalu, laung nilan, 'Naani Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan!' Bena' melaun getaw melimbungan nilan. ⁷ Muka' pagid, sa' duuni medengeg niu pegbunu' dia mesempel sampay tu melayu', ndi' amu melibuleng dun. Pu' subay mpenggulaula itu, laak kana' paini kelengkeb nug benwa. ⁸ Pu' su sala nasud, lumumpak daan dig lain nasud. Su sala peglegedi'an, lumumpak dig lain peglegedi'an. Muka' duuni ngag linug di tibuuk benwa, dakus mian pa pagidi meliget gutem. Dagid ki nga gempenggulaula kia, ma'niin laak penenggi'an sa' mekpuun pa megbatik tian sug libun.

⁹ "Dagid peglengilam amu daan. Pu' dengaten amu di gedapan nu kuis dakus pemesaitan amu nu getaw Judea tug dialem nga simbaan nilan, dakus dengaten amu di gedapan nu nga gadi' muka' duma kaunutan, saba' nu kesakup niu dinaan. Mendadi su sembag niu dun, iini mbaal sikaw niu megukit di Gempia Petenday. ¹⁰ Muka' ki Gempia Petenday kini, subay pegukit pa ditu kelaun bansa, dekag pa melengkebig benwa.

¹¹ Kaas sa' daapen namu dakus dengaten amu tu gedapan nu kuis, ndi' amu melibuleng dun pedaan, sa' ta' alandun mai sembag niu. Segaga sa' pene-naakan namu, talu' niu laak ki petalu' pa diniu. Pu' ki

sembag niu, kana' laak daniu talu', pu' pedelendem da diniu nug Balakat nu Megbebaya'."

¹² Laung ni Isus, "Duuni getaw megwakil di nga pat-ed nilan petain, muka' ma'niin dademai penggulaulaan nu nga getaw dig bata'en. Sampay su nga gembata', kuntraanen dadema su gina'en muka' gama'en, sampay meksimawi' dinilan ki petain. ¹³ Benta-an amu nu kelaun getaw saba' nu kesakup niu dinaan. Dagid adin su getaw mektigel sampay mengiketeb, iini megawen."

Su Meliget Kelegenay nu Kilawan

(Mateo 24:15-28; Lucas 21:20-24)

¹⁴ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa ki giningelanan Mekelemu' muka' Mekpelaat, maita' pa niu, paindegen diag Balay Pengedapan tu Megbebaya', dia tanda' kana' bantang paindegan dun." (Naa ki sinulat kini, subay sebuten gupia nu megbasa dun!) Maa' laung padun ni Isus, "Mendadi sa' metanda' na dia ki Mekelemu' muka' Mekpelaat kia, naa su nga getaw dini Judea, subay meglaguy tu ngag binentudan. ¹⁵ Adin su getaw metaang dia gatep nug balayen, ndi' pia melangan suled pa diag dialem pu' malap di pimetangen. ¹⁶ Samanen su getaw sa' metaang ditug binaalanen, ndi' dadema mpia melangan muli' pu' engainen laak sia su melambak suuben. ¹⁷ Naa sug libun sa' metaang dig bedesanan ki gendaw kiin, mesama su pegdudu'an pa, aa, mekelelaatlelaat ilan gupia! ¹⁸ Muka' iini penenebiin niu, ndi' dadema metaang di timpu metegdaw! ¹⁹ Pu' ki kelegenay di gendaw kiin, nda'idun naig lain kelegenay mekelepeng dun, genat ditu pikpuunan, su kebuat nu Megbebaya' di gekleb langit bu' lupa' sampay nandaw, muka' sampay ditug binaya' gebii bu' gendaw. ²⁰ Kaas sa' ndi' nu Kaunutan Megbebaya' engkanan su kaiben nu kelegenay kia, nda'idun na siai mesama' getaw tetubu', megela' ilan sia mesapul. Dagid engkanan pa tu'u nu Megbebaya' su kaibenen, saba' nu nga tindu'en sakupen.

²¹ "Mendadi," maa' laung pa ni Isus, "sa' duuni mektalu' diniu, 'Bentayay pa daan niu, kiin na su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan!' atawaka duuni mektalu', 'Kia nain!' naa ndi' amu pekpetuud dun. ²² Pu' duun pai nga metua' tautau iini Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, muka' metua' dademai nga tautau pimuunan nu Megbebaya'. Mekpaita' ilan nga ginung muka' mekesalebu' tu'us, pu' adun megaga nilan sia peglimbungay pia pa su tindu' nu Megbebaya' sakupen. ²³ Kaas peglengilam amu! Pu' daan ku na pisuun diniu kig launan mpenggulaula."

Ki Kelusad Puli' nug Bata' nu Kilawan

(Mateo 24:29-31; Lucas 21:25-28)

²⁴ Pidayun gusay ni Isus su talu'en, laungen, "Mendadi, sa' mengikteb nai kelegenay kia, su gendaw, ndi' na tuiag, muka' sug bulan, ndi' na dema meglamag.

²⁵ Su ngag bitun ditug langit, meglabu', muka' su ke-laun mibetang ditu gawanawan, mekegyugegyug.

²⁶ Naa mendadi sa' menuud naig launanen, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, medayag nau tu'u nu kilawan, metua'u di gabun, medayag na su metaas ginuungu, muka' maita' di tiagu su kelengas nu pegbaya'u.

²⁷ Mendadi sa' lumusadu, sugu'en ku dayun su nga sesugu'en ku getaw langit, adun leepen nilan sug dibabaw lumbang, pungunen nilan su getaw pimili' nu Megbebaya' sakupen, genat ditu pingikteban benwa ditu dapit silangan sampay ditu tampusan benwa dapit sindepan."

Su Kengikteb nu Gekleb Langit bu' Lupa', Metu'usan su Kesebangan

(Mateo 24:32-35; Lucas 21:29-33)

²⁸ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa, alap niu titulu'an ki gayu igera. Sug igera, sa' mentubil su panganen dayun megbegu daun, mesuunan niu pu' sungu na memedesig benwa. ²⁹ Naa ma'antu dadema, sa' maita' niui nga gempenggulaula kini, mesuunan niu dadema pu' naan, sungu nau tu'u mateng puli', gitunganen, dia nau bisuangan nug balay. ³⁰ Taman talu'u diniu, ndi' tagad mematay su nga getaw tetubu' nemun, megela' pa menuudig launanen kini. ³¹ Pu' su gekleb langit bu' lupa', megela' da mbeleng. Laak dagid ki pektelu'en ku kini, nda'i kebelengen."

Ki Kelusad Puli' ni Isus, nda'iduni Mekesuun dun

(Mateo 24:36-44)

³² Kali' gusay pektalu' si Isus, "Laak dagid ki gempenggulaula kiin, nda'iduni getaw mekesuun dun, sa' ta' endaway dun atawaka ta' urasay dun. Pia pa su nga sesugu'en nu Megbebaya' ditu gekbus langit sampay naan, kig Bata'en, nda'i mekesuun dun, subay su laak Gama'u. ³³ Kaas pegenduk amu, sa'itada pektalente amu, pu' nda' niu mesuunay sa' nanu mpenggulaula. ³⁴ Pu' kiin, penenggi'an dun ki getaw mipanaw di melayu'. Sa' sinegay ndi' pa mpanawi getaw kini, pegwekilanen su nga sesugu'enen, tukidene dinilani pebaalen dinilan, muka' telu'enen tu megingat dig bisuangan, megenduk gusay. ³⁵ Naa sa' ma'antu, yamu dema, pegenduk amu lelayun, pu' nda' niu mesuunay sa' nanu dateng ki gapu' balay kini, sa' lelabung ma, sa' titenga' gebii ba, atawaka dali' endaw, atawaka sa' siselem na gupia. ³⁶ Sa' mbuus metekawi kedatengen, ndi' pia medetenganen ki pek-

tulug amu. ³⁷ Kaas ki tinalu'u diniu kini, talu'u dadema di nga tiba'an getaw, peglengilam amu!"

Su Sabut nu Getaw, Binaan si Isus

(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

14 Ma'antu, dua' gebii pa mekpuun sug Lumpuk tug Liniusan, metaang dun sug Lumpuk di Pannda' Petulinay. Mendadi ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', minengaw ilan su'atan nilan di kedaap nilan dini Isus, pu' adun pepatay nilan iin. Laak pigunguban nilan. ² Laung nilan, "Ndi' mesu'at metaang dig Lumpuk, pu' buus menlimuuk su nga getaw."

Binunagan Pagemut si Isus

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³ Naa si Isus, sinegay ditu pelum Betania, inggat iin maan diag balay ni Simon, su getaw kiin minayan megladu mekesalebu' nuka. Bena' saanan ni Isus maan, duuni minateng libun peguit bata' bandi gemputi', mipenu' pagemut piningalan dun ki pagemut kia, nardo, melaga' gupia. Mendadi pinungak dayun nug libun sug liig nug bata' bandinen bitangan pagemut, binunagen dayun di gulu ni Isus. ⁴ Dagid duunig duma getaw dia, milaati ginaa nilan dun, diadia pektelu'enen dig dumanen, "Baa, mauma dema ki pagemut kiin, pikula'ula'an laak? ⁵ Iin siai melengas, piksaluy sia, mabu' malin sia labi telu gatus denario, dayun begay tu nga pubri su galinen." Muka' pigbeluan nilan namal kig libun kini.

⁶ Dagid miktalu' si Isus, "Aba, ma'nia da! Mauma libulengen ma niuig libun kini? Ki pinggulaulanen dinaan, melengas. ⁷ Su pubri, lelayun niu mpungun megbenwa. Kaas pia ta' endaway dun, sa' mauya'an niu ebanagan niu, naa mesu'at da gusay. Naan dagid, kana' nau maiben dumuma diniu dini. ⁸ Naa kig libun kini, adin su gikteb megaganen baalenen, binaalen dayun. Pu' pigupiananen pedaanig lawasu di kelebeng sungu dinaan. ⁹ Mendadi taman talu'u diniu, pia adin pegukit su Gempia Petenday dinig dibabaw lumbang, naa mpeduma dun dadema pegukit ki pinggulaula nig libun kini, pu' adun ndi' iin melingawan."

Miksabut si Judas Tumipu dini Isus

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰ Mendadi kini si Judas Iscariote, sala tawan di nga sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus, linaawanen su nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, adun tipuunen dinilan si Isus. ¹¹ Mendadi ki nga kaunutan kini, bena' midengeg nilani tinalu' kia ni Judas, aa naa, didialan nilan, pisadan nilan dayun si Judas, tindanan nilan iin

selapi'. Kaas genat nitu, si Judas kini, piksu'atsu'aten dayuni sikawen tumipu dini Isus.

Minaan si nga Isus Lebungan Gindan tug Liniusian
(Mateo 26:17-25; Lucas 22:7-13, 21-23; Juan 13:21-30)

¹² Mendadi, minateng sug bekna gendaw nug Lumpuk di Pan nda' Petulinay, metaang dun sug be-tad nu nga getaw Judea mektiti' nati karniru guliden nilan tu Megbebaya', gindan nilan tug Liniusian. Mendadi, suminaak dini Isus su nga sakupen, "Sir, kig Lebungan ta tug Liniusian, adin mu ami pengayay, adun ulingelen nami?"

¹³ Sinugu' dayun ni Isusig dua' tawan sakupen, laun-gen dinilan, "Bundas amu ditu syudad. Sa' mateng amu ditu, duun dayunig laki mesungkak niu, pekpisan bandi bitangan tubig. Iini tendugay niu, ¹⁴ adin sug balay seledanen, talu' niu dayun ditu gapu' balay, 'Naa, pimuun nu Mekpetu'un, laungen, Adin dapit su sugud pangaanan nami tug Lebungan nami tug Liniusian, yami nu nga sakupu?' ¹⁵ Naa sa' ma'nia," laung ni Isus, "paita'en dayun diniu ki gembagel sugud dia dapit ditaas, misangkap na. Dia na niu pegulingelayig Lebungan ta."

¹⁶ Mipanaw dayun sug dua' tawan sakup ni Isus. Bena' minateng ilan tu syudad, midetengan nilan tu'u, maa' dadema nu tinalu' ni Isus. Pigulingel nilan dayun dia sug Lebungan nilan tug Liniusian.

¹⁷ Naa bena' misindep nai gendaw, miditu si Isus, ilan nu nga sepulu' bu' dua' tawan sakupen. ¹⁸ Mendadi, bena' pekaan nailan, kali' pektalu' si Isus dinilan, "Taman talu'u diniu, ki sala tawan diniu suminalu gupia dinaan maan kini, mektipu dinaan."

¹⁹ Milibuleng dayun su nga sakup ni Isus. Miglimbuslimbus ilan sumaak diniin, "Asa Sir, kana' da sia naani pektelu'en mu kiin?"

²⁰ Sumimbag si Isus, "Sala tawan lai diniu, yamu nga sepulu' bu' dua' tawan kini suminalu gupia dinaan.

²¹ Pu' naan kini, kig Bata' nu Kilawan, mbinasau tu'u, maa' dadema nu misulat pedaan ditu Talu' nu Megbebaya'. Laak dagid pia ma'antu, ki getaw mektipu dinaan, kig Bata' nu Kilawan, mekelelaatlelaat gupia! Tumumu' pa nda' na sia pegigetawi getaw kiin!"

Sug Lebungan Gindan tu Kapatay ni Isukristu
(Mateo 26:26-30; Lucas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-25)

²² Mendadi bena' maan ilan, minalap si Isus pan, mikpaladpalad dayun tu Megbebaya'. Pimetanen dayun su pan, dayunen pentulunay dia nga peneliganen. Kali' pektalu', "Naa, alap amu dun ini. Kini sug lawasu."

²³ Minalap pelum si Isus sala tasa penguinumen. Bena' mikpaladpalad na puli' tu Megbebaya', dayunen tulunay dia nga sakupen ki tasa kini. Mininum ilan dun

dayun, launan nilan. ²⁴ Kali' pagid pektalu' si Isus, "Kini sug dugu'u, ki mekigis na, adun gugas tu sala' nu melaun getaw. Kig dugu'uig bian nug begu pasad nu Megbebaya' tu getaw. ²⁵ Mendadi, taman talu'u diniu, genat nandaw, ndi' nau puli' minum di penguinumen kini, sampay da dun mateng su gendaw meglekaunutan na tu'u su Megbebaya'. Dekagu pa inumay kig begu ginis penguinumen ditu Keglekaunutanen."

²⁶ Naa bena' mitubus si nga Isus maan Lebungan nilan, migbebat ilan kegenal tu Megbebaya', dayun ilan menggua' dia, tumiwad ilan tug Bentud nu nga Gayu Olibo.

Pisuun Pedaan ni Isus su Kemalaw ni Pedro diniin
(Mateo 26:31-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁷ Mendadi, kali' pektalu' si Isus tu nga peneliganen, "Yamu kini, megela' amu tuliud dinaan. Pu' iini misulat ditu Talu' nu Megbebaya', 'Miktalu' su Megbebaya', petain ku ki megingat tu karniru, dayun megela' mesigwag su nga karniru." ²⁸ Maa' laung pa ni Isus, "Dagid bena' genatu petubu'ay puli', megunau diniu ditu Galilea."

²⁹ Kali' sumpat si Pedro, "Aba Sir, pia teliudan ka nu nga kelaun dumau, naan kini, ndi' nau gusay tuliud dini'a!"

³⁰ "Taman talu'u dini'a," laung ni Isus, "dekag pasi' peguni su manuk dua' deksu' gebii kini, metelu deksu'a na memalaw pu' kana' mau mailala."

³¹ Dagid mimantek gupia si Pedro mektalu', laungen, "Pia mekenduta', saliunungan ku ya'a, ndi'u da lai pemelaun pu' kana'u ya'a mailala!"

Muka' su kelaun sakup ni Isus, ma'nia dademai pen-telu'en nilan.

Milegenan si Isus saanan Menenabi tu Getsemane
(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³² Naa minundas si nga Isus tu pegimulanan gayu piningalan dun Getsemane. Bena' minateng ilan dia, kali' pektalu' si Isus di nga sakupen, "Naa, pegingkud amu deli' dini, pu' menenabi pau dia." ³³ Dayun iwiten dumanen si Pedro, si Santiago, muka' si Juan. Mendadi bena' melayu'layu' nailan diag duma nilan, didua'ani ginaa ni Isus, milegenan dun gupia. ³⁴ Laungen dayun dia telu tawan dumanen, "Milegenanu ini, mibegatanu dun pati', ma'niin na petayan ku ini. Kaas dini damu dun deli', pegenduk amu."

³⁵ Minundas kemaika' dia gunaan si Isus, dayun miglaub dig lupa' menenabi. Iini pinenabinen sa' sia mesu'at, ndi' na mayan diniin ki kegbinasa diniin.

³⁶ Kali' pektalu', "Uu Ama'u, nda'iduni ndi' mu megaga. Kaas ki tasa mipenu' nug lesayan ku sunguu na inu-may, naa peliaw mu sia dinaan, adun ndi'u na

mainum. Laak dagid, Ama', sug dani'a mauya'an, iini penuuden, kana' nug danaan."

³⁷ Naa sa' ma'nia, pinuli'an ni Isus su telu tawan sakupen kia. Midetenganen, tinulug ilan. Sinabi dayun ni Isus si Pedro, laungen, "Uu Simon, ta' itu, tinuluga? Masi' nda' mu na megagai megenduka, pia laak sauras? ³⁸ Baa," laung ni Isus, "peglengilam amu muka' penenabi amu daan, adun ndi' amu mpenulay. Pu' dig delendeman niu, gangut niu sia mekpetuud amu tu mauya'an nu Megbebaya'. Dagid su kekilawan niu, melubay, ndi' mekpetuud dun."

³⁹ Mipanaw na puli' si Isus pu' menenabi na pelum, maa' dadema nug bekna kenenabinen. ⁴⁰ Mendadi, kali'en puli'ay pelum su nga peneliganen, iin da gusayi mitaanganen, tinulug ilan pelum, pu' ndi' nilan metigeli tulug nilan. Nda'idun naig da'awa nilan.

⁴¹ Mendadi, bena' ketelu deksu' na ni Isus mpuli' dia sakupen kia, kali' pektalu' dinilan, "Ta' ma, tinulug pamu gusay, milali amu? Naa ma, pia da, sukal na! Mitek-tak na su sesa'! Mendadi naan kini, kig Bata' Kilawan, pegwakil nau tu'u tu pegbaya' nu nga kana' megbasa tu Megbebaya'." ⁴² Kaas pegbuat amu, mpanaw naita. Bentayay pa daan niu, kiin na tu'u ki tumipu dinaan!

Su Kedaap dini Isus

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)

⁴³ Mendadi, nda' pa medeksu' mektalu' si Isus, misebang si Judas, ki sala tawan kiin di sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus. Melaun getaw tumindug dini Judas kini, peguit ilan badung muka' bentul, sinugu' ilan nu nga kaunutan nug belian muka' su mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' kampu' nug duma kaunutan nu getaw Judea. ⁴⁴ Naa si Judas, ki tumipu dini Isus, duuni tu'us gandang bigayen di ngag dumanen kia, pu' tinalu'en pedaan dinilan, "Adin su getaw elekan ku, iinen na su penengaun niu. Daap niu dayun, uit niu, peksiba'ay niu gupia ingatay."

⁴⁵ Mendadi kini si Judas, sikna minateng, tuminuun dayun madap dini Isus. Kali' pektalu', "Uu, Sir!" Dunut ilekanen si Isus. ⁴⁶ Dinaap dayun si Isus, dayun gepusay gupia. ⁴⁷ Naa sala tawan pegindeg dia mesempel, migbakut badungen, dayunen tigbasayi gulipen nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea. Miseskripsi sedibaluy teliganen.

⁴⁸ Miktalul dayun si Isus dia nga melaun getaw kia, "Naa, tulisan bau, kambat amu meguit badung muka' bentul sa' daapen niau? ⁴⁹ Asa gendawgendaw, naanig duma niu dia Penedapan tu Megbebaya', mikpetu'unu dia, laak nda' niau daapay. Laak dagid kini, subay mpenggulaula daan, pu' su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', subay menuud."

⁵⁰ Naa sa' ma'nia, bilengan dayun si Isus nu nga sakupen, mimeglaguy ilan, launan nilan.

⁵¹ Laak duuni sala tawan begu getaw peglenglengdug dini Isus, mipeliumutan laak gumut, dinaap dadema sia nu ngag duma ni Judas. ⁵² Laak nda' nilan melaam, pu' kali' nilan daapay, su laak gumuteni miselabel nilan. Mikelaguyi getaw kia, nda'idun nai penepetenen.

Inukuman si Isus nu Getaw Judea

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:13-14, 19-24)

⁵³ Naa sa' ma'antu, inagak si Isus ditug balay nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea. Mikpungun ditu su kelaun kaunutan nug belian dakus su ngag duma kaunutan nu getaw Judea, sampay su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. ⁵⁴ Naa si Pedro, miglengdug dadema di melayu'layu', gikteb diag lenu'an nig balay kia. Luminamug dayun si Pedro dia nga megingat, pemegingkud ilan menalang dia gapuy.

⁵⁵ Mendadi ki nga kaunutan nug belian kia dakus ki tibuuk Pikumpungan nu Metaas Gukum nu getaw Judea, minengaw ilan sia takesi' mekatag dini Isus, pu' adun maukuman iin petain. Laak dagid mibulugan laak su nga kaunutan kia menengaw gempia dangat nilan diniin. ⁵⁶ Pu' pia melauni minakesi' tu pimbaal dini Isus, nda' pektukma'i telu'en nilan.

⁵⁷ Duun dayuni nga getaw migindeg, tuminakesi' ilan laak balus mekatag dini Isus. Laung nilan, ⁵⁸ "Duuni midengeg nami tinalu'en, 'Ki Penedapan daw tu Megbebaya', kig binaal nu kilawan,' laungen, 'geba'en ku. Dayun gikteb telu endaw, baalen ku puli' ki sukli dun, ki kana' na pigbaal nu kilawan.'" ⁵⁹ Laak su nga tuminakesi' dig balus, nda' dadema pektukma'i pektelu'en nilan.

⁶⁰ Mendadi su Tampusan Metaas Belian, migindeg na ditu gedapan nu ngag launan getaw. Sinaakanen dayun si Isus, laungen, "Naa, nda'idun bai sembag mu di tinakesi' ni nga getaw kini mekatag dini'a?"

⁶¹ Dagid nda' sembag si Isus, pia sektaang talu'. Sinaakan puli' nu Tampusan Metaas Belian, "Ya'a ba tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, kig Bata' nu Megdedengeg Megbebaya'?"

⁶² "Wa'a," laung ni Isus, "naan ma. Muka' duuni gendaw mateng, naan kini, kig Bata' Kilawan, maita' niau, pegingkudu tu'u ditu dapit lintu nu Tampusan Ginuungan! Dakus maita' niau, lumusadu puli' dinig lumbang kini, metua'u di gabun dia gawanawan!"

⁶³ Naa, apelai. Ki Tampusan Metaas Belian kini, kali'en medengeg pilepeng ni Isus sug lawasen tu Megbebaya', lingetan dini Isus sug Belian. Giditen su penepetenen, kali' pektalu', "Paa, ndi' ta na kambat dugangan su takesi'! ⁶⁴ Pu' midengeg na niu ki kek-sudi'en tu Megbebaya'. Mendadi, alanduni kitab niu dun?"

Piksalabuukan nilan ukumay sela'an si Isus, bantang na petain.

⁶⁵ Naa sa' ma'nia, su ngag дума, pindula'an nilan si Isus. Tinimpeng nilan pagidi matanen, dayun nilan denegay, kali' ilan pektalu' diniin, "Naa, sa' sia metuud pu' suunan ka, atuk mu sa' ta' taway dun dinamii mimesait dini'a?" Dayun su nga mimegingat dini Isus, binatak nilan tampalingay si Isus.

Mimalaw dini Isus si Pedro

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Naa si Pedro, dia pa lenu'an nu pengukuman. Mendadi, duuni sala tawan delaga minateng dia, sesugu'en nu Tampusan Metaas Belian. ⁶⁷ Bena' minita' nug delaga si Pedro menalang dia gapuy, tintengen gupia, kali' pektalu', "Uy, ya'a kiin, dumaa pagid ni getaw Nazaret kiin, si Isus."

⁶⁸ Dagid mimalaw si Pedro. "Baa," laungen, "ki telu'en mu kiin, ndi'u lai mesabut." Migawa' dayun dia si Pedro. Bena' dia na geksid nug lenu'an si Pedro, duuni manuk miguni.

⁶⁹ Naa minita' na puli' nu sesugu'en kia si Pedro. Laung nu sesugu'en dia nga getaw pemegindeg dia, "Ki getaw kini, дума ma nilan!" ⁷⁰ Laak dagid mimalaw na puli' si Pedro.

Naa bena' nda' maiben, su getaw pemegindeg dia, miktalu' ilan pelum dini Pedro, "Naa ya'a, minget dumaa lai nilan, pu' getawa Galilea ma dema."

⁷¹ Dagid mingadugu' tanan si Pedro, laungen, "Apelii lai! Ndi'u dema tu'u mailalai getaw pektelu'en niu kiin!"

⁷² Iin demai keguni manuk, kedua'en na meguni. Milabu' dayun dig delendeman ni Pedro su tinalu' kiin ni Isus, laungen, "Dekag pasi' medua' peguni su manuk, metelu deksu'a na memalaw pu' kana' mau mailala." Lilugutan dayun mengaduy si Pedro.

Dinangat si Isus tu Gedapan ni Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

15 Naa bena' puti' delagay na, ki nga kaunutan nug belian muka' su ngag дума kaunutan nu getaw Judea dakus su mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', sa'itada ki tibuuk Pikumpulan nu Metaas Gukum, miksabutsabut ilan sa' enduta'en nilan dun si Isus. Bena' mitubus ilan meksabutsabut, pibalud nilan si Isus, dayun nilan egakay ditu gubirnadur, si Pilato. Bena' ditu nailan gedapan ni Pilato, pigwakil nilan dayun diniin. ² Mendadi, suminaak si Pilato dini Isus, "Naa, metuud ba, ya'a su gadi' nu getaw Judea?"

Kali' sembag si Isus, "Ya'a mai miktalu' dun."

³ Melaun dayun inaleg nu nga kaunutan nug belian dini Isus. ⁴ Kali' pelum saakay ni Pilato si Isus, "Nda'i sembag mu di melaun dangat nilan kini dini'a?"

⁵ Laak dagid nda' gusay peksembag si Isus. Mipati' mesebu'ay dun si Pilato.

Inukuman na tu'u Petain si Isus

(Mateo 27:15-26; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16)

⁶ Naa tauntaun, metaang dig Lumpuk kiin nu getaw Judea gindan tug Linius, duunig betad nu gubirnadur, si Pilato, beluyeneni sala tawan pinikutan, adini ubugen diniin nu nga getaw Judea. ⁷ Naa su taun kia, mitaang dema duuni nga getaw pinikutan, mingatu ilan di gubirnu dakus minunu' ilan samataw nilan mitaang di sasaw. Sala tawan dinilan, ngalanen si Barabas. ⁸ Naa mendadi, kagina minadap dini Pilato su nga melaun getaw, inubug nilan dayun diniin, baalenen na puli' su tigaman nilan pegbetadenen metaang dig Lumpuk tug Linius. ⁹ Sinaak dayun ni Pilato tu nga getaw, "Mendadi, ta' ma, mauya'an niu beluyen ku diniu ki gadi' nu getaw Judea?" ¹⁰ Iini tinalu' dun ni Pilato ma'nia, pu' misima'en, kaas pa dinangat diniin nu nga kaunutan nug belian si Isus, pu' misigi mailan diniin.

¹¹ Laak dagid ki nga kaunutan nug belian, sinamuk nilan su ginaa nu melaun getaw, adun ubugen nilan dini Pilato, iinig beluyenen dinilan si Barabas kia, sabaya' ni Isus. ¹² Mendadi, sinaak puli' ni Pilato di nga melaun getaw, "Sa' ma'antu, ta' mai penggulaulaan ku di getaw kiin gilal niu gadi' nu nga getaw Judea?"

¹³ Mimeksay su nga getaw, "Lensingen di kurus!"

¹⁴ Sinaak na pelum ni Pilato, "Mauma, alandun bai sala'en?"

Laak migdegadega ilan memeksay, laung nilan, "Ki getaw kiin, lensingen ba di kurus!"

¹⁵ Naa si Pilato, anguten dun mamu'amu'i ginaa nu melaun getaw kia. Sa' ma'antu, biluyen tu'u dinilan si Barabas. Kini si Isus, pibadas ni Pilato, dayunen pegwakil tu nga sundalu, pu' adun lensingen nilan di kurus.

Piksudi'an nu nga Sundalu si Isus

(Mateo 27:27-31; Juan 19:2-3)

¹⁶ Naa sa' ma'antu, inagak nu nga sundalu si Isus ditug lenu'an nug balay nu gubirnadur, si Pilato. Pinun-gun nilan dayun su kelaunan sundalu. ¹⁷ Bena' mipun-gun ilan, piselukan nilan dayun si Isus melambung su-ub gempula, tautau suub gadi'. Muka' miglingkin ilan dugi, tautau tundek gadi' dadema, dayun nilan peselup di gulu ni Isus. ¹⁸ Tautau didialan nilan iin, laung nilan, "Naa, mpianan ka, Sir, Gadi'a daw nu nga getaw Judea!" ¹⁹ Pimentul nilan tigbaw su gulu ni Isus, muka' pindula'an pa nilan padun si Isus, dayun minginlulud

ilan di gedapanen. ²⁰ Mendadi, bena' mitubus nilan peksudi'ay, piluas nilan diniin su gempula suub, piseluk nilan puli' diniin sug daniin suub. Dayun nilan egakay si Isus ditu tanda' lensangan nilan dun di kurus.

Su Kelansang dini Isus tu Kurus

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Naa saanan nu nga sundalu megagak dini Isus adun lensangen nilan ditu kurus, duuni mipegita' nilan getaw sungu na mesebang dia Jerusalem, ngalanan si Simon. (Si Simon kini, getaw Cirene, gama' ni Alejandro muka' ni Rufo.) Iini tigel nu nga sundalu mekpisan tu kurus ni Isus. ²² Naa sa' ma'antu, iwit dayun nu nga sundalu si Isus gumawas dia syudad, midepet ilan dia dapit dun piningalan dun "Tulan Gulu." Sa' dig danilan pikebitan, Golgota. ²³ Bena' minateng ilan dia, duuni pi'inum nilan dini Isus pingu-men limugan bulung, paingalan dun mira. Laak dagid mipauk minum dun si Isus.

²⁴ Dayun nilan lensangay tu kurus si Isus. Bena' milansang tu kurus si Isus, piktali dayun nu nga sundalu su nga penepetenen, bian nilan mekilas dun.

²⁵ Su kelansang dini Isus tu kurus, duun saani ginenga' menaik laak lemeni gendaw. ²⁶ Naa duuni tu'us sinulatan sumbungan diniin, "Kini su Gadi' nu nga getaw Judea." ²⁷ Muka' pa pagid duunig dua' tawan tulisan piduma dini Isus lensangay di kurus, miktimpang di kurus ni Isus su kurus nilan. ²⁸ [Ki mipenggaula kini, minuud dun su sinulat ditu Talu' nu Megbebaya', "Iin, pimilang duma nu nga melaat getaw."]

²⁹ Naa su nga getaw minian dia, pingimusaungan nilan si Isus, miktaku'taku' ilan, dunut telu'en nilan, "Aha, ya'ai miktalu' pu' geba'en mu su Penedapan tu Megbebaya', dayun gikteb telu endaw, baalen mu puli'!" ³⁰ Naa sa' ma'nia, gawen mu nandawig lawas mu. Penauga di kurus kiin!"

³¹ Ki nga kaunutan nug belian muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', ma'antu dadema, pingimusaungan da nilan dema si Isus, laung nilan tug duma nilan, "Paa, megaganen daw megaweni ngag lain getaw, laak ndi'en pelum megaga guunayig lawasen!" ³² Ipusan ta ki Tindu' daw nu Megbebaya' Meglekaunutan, ki Gadi' nu nga getaw Israel, ipusan ta sa' menaug ma nandaw di kurus kiin, dekag paita pekpetuud diniin!"

Sampay sug dua' tawan tulisan dumanen linansang di nga kurus, pingimusaungan da nilan dema si Isus.

Su Kepatay na ni Isus

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³ Naa su kelansang dini Isus tu kurus, bena' miktui gendaw, tekaw dumilemi tibuuk benwa, sampay migi-

nenga' menaugi gendaw. ³⁴ Mendadi, bena' miginenga' menaugi gendaw, minekeg megbeksay si Isus, laungen, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" Ma'ananen, "Uu Megbebaya' pektemuyen ku, Megbebaya' pektemuyen ku, mauma bilengan mau tu'u?"

³⁵ Midengeg nu ngag duma getaw pegindeg dia, kali' ilan pektalu', "Naa, kineegay pa daan niu, tuaganen si Elias dengantu!" ³⁶ Duun dayuni gumibek malap maa' palas napes, inulemen dayun di pingu-men, tinangen di tigbaw, pisangalen dayun dig baba' ni Isus adun meseksepen. Laung nu getaw kia, "Ala, pegbentayan ta pa deli', kalukalu lumusad na buus si Elias, adun ua'enen iin dia kurus!"

³⁷ Mendadi si Isus, bena' mitubus minum di pingu-men kia, migbeksay dayun puli' mainsan, metenug. Dayun megetusi ginaanen.

³⁸ Naa mendadi, su kurtina bilet ditug dialem nu Penedapan tu Megbebaya', masi' mitekaw meginenga' megedit, genat diin dapit ditaas sampay ditu gek-siden diin dapit silung.

³⁹ Naa dia misungu'an nu kurus linsangan dini Isus, duuni kaunutan sundalu pegindeg dia. Bena' minita'en su kegetus ginaa ni Isus, mitalu'en dayun, "Aa naa, masi' metuud tu'u, ki getaw kini, iin sug Bata' nu Megbebaya'!"

⁴⁰ Duun pa pagidi ngag libun dia mesempel, megbantay dailan dadema. Telu tawan dinilan, si Maria Magdalena, muka' si Maria su gina' ni Santiago muka' ni Jose, muka' si Salome. ⁴¹ Ilan su tumindug dini Isus saananen ditu pa Galilea, pu' miktagikul ilan diniin. Muka' melaun dademaig duma nilan libun dia, su nga tuminakin diniin pangay ditu Jerusalem.

Libeng si Isus

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Naa bena' sungu na mesindepi gendaw, duuni getaw minateng dia genat tug lunsud Arimatea, ngalanan si Jose. Iin kiin, sala tawan ditu Pikumpungan nu Metaas Gukum nu getaw Judea. Pegbesaan gupia nu samatawen si Jose, dakus mekpedateng tu Kaglekaunutan nu Megbebaya'. Naa su gendaw kiin, Birnis, su pengandam di Gendaw Pelali nu getaw Judea (pu' sala gendaw paitu). Mendadi si Jose, miksi-belu' mangay madap dini Pilato, inubugen diniin, elapenen sug bangkay ni Isus. ⁴⁴ Dagid kali' medengeg ni Pilato pu' masi' si Isus, daan na minatay, mitekawan dun si Pilato. Sinabinen dayun su kaunutan sundalu, sinaakanen sa' minatay na tu'u si Isus. ⁴⁵ Bena' midengeg ni Pilato su ginukit nu kaunutan sundalu, bi-gayen dayun elapen ni Jose sug bangkay ni Isus.

⁴⁶ Naa sa' ma'antu, minangay deli' si Jose sumaluy penepeten gemputi', dayunen egwatay dia kurus sug bangkay ni Isus. Bena' miagwaten, pinutusen di penepeten kia, ditunen dayun libeng sangyab liwakan

di telektap. Bena' milebengen, linuliden dayuni gem-bagel batu, tinakepen ditu genga'an nug lebeng.
⁴⁷ Naa si Maria Magdalena muka' su sala Maria, gina' ni Jose, migbantay ilan, kaas minita' nilan sug libengan dini Isus.

Su Ketubu' Puli' ni Isus

(Mateo 28:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

16 Naa bena' Sabadu na, su Gendaw Pelali nu nga getaw Judea, bena' misindep nai gendaw, si Maria Magdalena muka' si Maria gina' ni Santiago, su ketelunen si Salome, minangay ilan menaluy nga pagemut, adun penguklausen nilan sia ditug bangkay ni Isus. ² Mendadi bena' siselem na gendaw Duminggu, lemen laak sumibangi gendaw, minangay ilan tu'u ditu sangyab libengan dini Isus. ³ Selian diin pailan dalan, migyagayaga ilan, laung nilan, "Naa sug batu tinakep ditu sangyab, buus nda'i meglulid dun dinita." ⁴ Laak dagid bena' misempel nailan dia sangyab, kali' ilan tingag, sug batu tinakep tu sangyab, masi' linulid na. Asa gembagel gupia batu kitu. ⁵ Dayun sumuut dia sangyabi ngag libun kia. Aba, duuni minita' nilan begutaw diag dialem, pegingkid dia dapit lintu nu sangyab, peksuub melambung, gemptu' suub. Mipati dayun mendeki ngag libun kia.

⁶ Laak kali' pektalu' dinilan ki getaw kia, "Naa, ndi' amu mendek. Pu' suunan ku iini penengaun niu sia si Isus, ki getaw Nazaret, sug linansang di kurus kitu. Naa, nda' nain dini. Mitubu' na puli'. Bentayay pa daan niu, kinu' da sia su pibelilidan nilan diniin. ⁷ Naa, uli' amu, ukitay niu dayun su nga sakupen kampu' ni Pedro, ma'nini'i talu' niu. 'Si Isus, miguna na diniu ditu Galilea. Mpegita' da niu ditu, maa' da nu gandang tinalu'en diniu.'"

⁸ Ma'antu, migawa' dia sangyab su ngag libun, miglaguy ilan dayun. Sinaaban ilan saba' tiklab nilan. Muka' pia sala tawan, nda'iduni inukitan nilan dun su minita' nilan, pu' saba' gendek nilan.

Sug Bekna Kada'an Deksu'an nu Sinulat ni Marcos

Mikpaita' si Isus dini Maria Magdalena

(Mateo 28:9-10; Juan 20:11-18)

⁹ [Naa su ketubu' puli' ni Isus, sikna siselem dig beknagendaw nu simana, sa'itada su gendaw Duminggu. Kig bekna pinita'an ni Isus genat tu ketubu'en puli', iin si Maria Magdalena, su gandang pingutid ni Isus diniin pitu buuk menenulay. ¹⁰ Mendadi si Maria, bena' mikpaita' diniin si Isus, minangay dayun megukit tu nga getaw tatap dumuma dini Isus. Sa' minateng si Maria ditu nilan, mitaanganen pekpengaduy ilan, milenganan ilan pati'. ¹¹ Laak dagid pia pa midengeg nilan pu' mitubu' puli' si Isus, muka' mikaita' dun gupia si

Maria, pia ma'antu, nda' dailan gusay pekpetuud dun.

Mikpaita' si Isus dig Dua' Tawan Sakupen

(Lucas 24:13-35)

¹² Mendadi genat itu, bena' lain gendaw puli', mikpaita' si Isus dig dua' tawan sakupen saanan nilan dig dalan, pegangay ilan tug buid. Laak sala na pelumi palas ni Isus. ¹³ Mendadi, bena' minita' nilan iin, mipuli' ilan ditu nga samasakup nilan, inukit nilan dayun dinilan. Laak dagid su ngag дума sakup ni Isus, nda' dailan gusay pekpetuud dun.

Mikpaita' si Isus tu Sepulu' bu' Sala Peneliganen

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Pinguulaula 1:6-8)

¹⁴ Mendadi tiga'wan, mikpaita' na pelum si Isus ditu sepulu' bu' sala peneliganen, saanan nilan maan. Pigbelu'an ilan dayun ni Isus pu' saba' nda'i kekpetuud nilan muka' metegasi gulu nilan, pu' mauma nda' ilan pekpetuud ditu mikaita' diniin pu' tetubu' na puli'.

¹⁵ Mendadi, miktalu' si Isus tu nga peneliganen, laungen, "Panaw amu, leep niu su tibuuk lumbang, pegukit niu dig launan kilawan dinig dibabaw benwa ki Gempia Petenday. ¹⁶ Adin dayun su mekpetuud dun muka' mekpebunag tubig, iini megawen. Dagid adin pelum su ndi' mekpetuud, iini ukuman." ¹⁷ Kali' pagid pektalu' si Isus, "Naa ki nga mekpetuud, baalen nilani nga mekesalebu' pinguulaula. Pengutidan nilani menenulay pebian di pegbaya'u, sampay mekabit ilan lain pikebitan, ki nda' nilan mainsan pektu'unay. ¹⁸ Sa' mpeguidan nilani mamak, mesama sa' mekainum ilan bulit, ndi' ilan mekenduta' dun. Sampay depenan nilan su nga pegladu, mauli'an dadema."

Pilentu si Isus ditu Gekbus Langit

(Lucas 24:50-53; Pinguulaula 1:9-11)

¹⁹ Naa mendadi, ki Kaunutan kiin si Isus, bena' mideksu'en su pektelu'enen tu nga peneliganen, pilentu dayun ditu gekbus langit, pi'ingkid dayun nu Megbebaya' diin dapit lintunen. ²⁰ Dayun su nga peneliganen, mipanaw ilan tu'u, lineep nilan su tibuukan benwa, pingukit nilan su Gempia Petenday. Ibangan ilan gupia nu Kaunutan Megbebaya', bigayan ilan niin ginuung megbaal mekesalebu' tu'us, adun metakesi'an dun, metuud ki gukiten nilan.]

Su Kedua' Kada'an Deksu'an nu Sinulat ni Marcos

(v 9) [Naa mendadi, su ngag libun kia minangay ditug libengan dini Isus, linaawan nilan tu'u si nga Pedro, inukit nilan dayun dedali' dinilan su kelaun tinalu' nug begutaw ditug dialem sangyab.

(v 10) Mendadi, pimuunan ni Isus gupia su nga peneliganen, adun ukiten nilan ditug launan getaw ki Gempia Petenday. Pilaktag ni Isus dinilan dini

tibuukan benwa su Gempia Petenday, genat diin dapit silangan sampay ditu dapit sindepan. Ki Gempia Petenday kini, nda'i kebelengen sampay saumul. Pu' kini, puun tu Megbebaya'. Adin su getaw mekpetuud dun, megawen di sala'en di nda'i tamanen.]

Lucas

Mendadi, kini su Gempia Petenday sinulat ni Lucas mekatag dini Isukristu, ki Meglegawen di tiba'an getaw. Suminulat dun si Lucas, getaw memulung. Metau gupia sumulat si Lucas, kaas pinungunen su kelaun gukiten di pinggulaula ni Isus genat di keksibaluy ni Isus kilawan sampay di kelentunen ditu gekbus langit. Pimantek ni Lucas dini sinulaten ki gembagel lelaat ni Isus tu nga getaw, pia su pubri, sa' su melubay, pia' ta' alanduni kelegenayen. Maita' pa pagid dini sinulat kini su gembagel keliag nu getaw ditu kegigetaw ni Isus, labi na su keleliag nilan ditu ketubu'en puli' genat matay.

Su suminulat dig libru kini si Lucas, iinig duma nu sala peneligan ni Isus si Pablo sa' mikpanaw si Pablo meksigwag di Gempia Petenday di kegawen ni Isus tu getaw. Asa si Lucas, kana' getaw Judea. Kaas pisuun ni Lucas dinig librunen kini sug lelaat ni Isus tu tiba'an bansa nu getaw, pisuun ni Lucas pu' si Isus su Meglegawen di sala' nu kelaun bansa dinig dibabaw lumbang. Duuni metaas getaw si Teofilo, kana' dadema getaw Judea, iini piwitan ni Lucas sinulat kini. Muka' duun pa sala libru piwit ni Lucas dini Teopilo, Ki nga Pinggulaula nu nga Peneligan ni Isukristu, Kig Begu Pasad.

Piuna

1 Dini'a, pegbesaan Teofilo, ki sinulat kini, genat di ni Lucas.

Mendadi Sir, ki kelaun pinggulaula ni Isukristu saananen pa dumuma dinita, melaun nai mikpul-ingkas meksumpatsumpat gukiten dun. ² Dayun yami, pidengegan ami dun pa pagid nu nga mikaita' dun genat di puunanen, ilan dademai migukit di Gempia Petenday nu kepedasun tu sala' nu getaw. ³ Naa kagina ma'antu, naan dema, laung ku melengas sa' peksi-ba'an ku sumpatayi gukiten dun kini, puitu dini'a, uu pegbesaan Teofilo, kagina piksima'u gupia sug launanen genat di pikpuunanen. ⁴ Kaas piwitu dini'a Sir ki sulat kini, adun mesuunan mu pu' ki pisuun dini'a kiin nu nga sakup ni Isus, naa lumbus metuud.

Pitenday Pedaan su Kegigetaw ni Juan su Memunag Tubig

⁵ Naa su timpu pa ni Herodes meglegadi' ditu prubinsya Judea, sala tawan di ngag belian nu getaw Judea, si Zacarias, sakup nu pikumpungan belian sapu' ni Abias. Iini sawa ni Zacarias si Elisabet, sapu' dadema ni Aaron. ⁶ Ki senlangan kini, mekesuun ilan dua' di pegita'en nu Megbebaya', pu' nda'iduni misulat palintanen nda' nilan dunutay. ⁷ Laak nda'ig bata' nilan, pu' si Elisabet, ndi' mapet bata'en, muka' megulang nailan dua'.

⁸ Naa su timpu nu pikumpungan ni Abias meguit tu kektamuy ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', iinig belian mikanu, si Zacarias kini. ⁹ Sa' mekanu, betad nu ngag belian, pekteliin su mektutung pelinan. Mendadi, duuni gendaw piktali si Zacarias mektutung

pelinan. Sa' ma'nia, sumiled ditu Penedapan si Zacarias. ¹⁰ Su melaun getaw pelum, minenabi ilan di-ag liu, selian mektutung pelinan diag dialem. ¹¹ Mendadi bena' miktutung pelinan si Zacarias, mitekaw duuni mitua' dia niin, masi' sesugu'en nu Kaunutan Megbebaya' getaw langit, pegindeg dia dapit lintu nu pektutungan pelinan. ¹² Dekag minita' ni Zacarias, mitekawan dun, mipati' mendek. ¹³ Laak dagid kali' pektalu' su getaw langit, "Ndi'a mendek, Zacarias, pu' midengeg nu Megbebaya' su kenenabi mu. Kaas megbata' amu nu sawa mu kiin si Elisabet, bata'laki. Iini baal niu ngalan nu gembata' kiin, si Juan. ¹⁴ Naa mpati'a leliagay dun ki kegigetawen, gempia ki ginaa mu, dakus leliagen dun dademai melaun getaw! ¹⁵ Ki gembata' niu kiin, metaas di pegita'en nu Kaunutan Megbebaya'. Subay ndi' minum mekebulek. Dekag pa pegigetaw, pengepu'an na nug Balakat nu Megbebaya'. ¹⁶ Kaas kini si Juan, melaun samasapu'en dini Israel pepuli'enen sug delendeman nilan ditu Kaunutan nilan Megbebaya'. ¹⁷ Iini metendu' mauna ditu Kaunutan metua', iini mandam dig biananen. Begayan tu'u ginuung nug Balakat nu Megbebaya', maa' nu sala tawan dengantu pimuunan nu Megbebaya' si Elias, adun pegeksudenen diadia su gembata' megulang migbanta, muka' pesikesuunenen puli' su getaw mimilas. Ma'antu, pepengendamenen su getaw tu kedateng nu Kaunutan."

¹⁸ Kali' saak si Zacarias tu getaw langit, "Paa, alandun bai kesuun ku dun pu' metuud, megbata' ami? Pu' naan, megulang nau. Su sawau, megulang dadema."

¹⁹ Kali' sembag su getaw langit, "Naan si Gabriel, dituunu metatap pegindeg gedapan nu Megbebaya'. Sinugu'u niin medini ni'a adun petendayu dini'a ki

kepianan kini. ²⁰ Naa genat nandaw, megbeeda, sampay di gendaw menuudi tinalu'u keni, saba' nda'a metuuday dini pitendayu dini'a. Pu' menuud da tu'u sa' metektak nai sesa'en."

²¹ Naa sa' ma'antu, pigelatan si Zacarias nu nga getaw diag liu nu Penedapan tu Megbebaya'. Misesu'bu'an ilan ditu kilengananen dia seled. ²² Laak sa' gumiswa' na si Zacarias, nda' mekekabit dinilan. Kaas misima' nilan pu' duuni pinita' nu Megbebaya' diniin dia seled nu Penedapan. Laak miksinyas dinilan, saba' nu kegbeeden kia.

²³ Naa sa' mitubus mekanu si Zacarias, minuli' dayun tug balayen. ²⁴ Naa bena' nda' maiben, migbedes tu'u su sawa ni Zacarias, si Elisabet. Lima bulan pegbedes, nda' peglelegua' diag balay si Elisabet. Laungen, ²⁵ "Aa naa, dekag pa milelaat dinaan su Kaunutan Megbebaya', kaas ma'ninii pinggulaulanen dinaan, adun mawa'i piidan ku di nga getaw!"

Pitenday Pedaan su Kegigetaw ni Isus

²⁶ Naa di ke'ennem bulan nug bedesan ni Elisabet, sinugu' puli' nu Megbebaya' su sesugu'enen kiin getaw langit, si Gabriel, mangay na pelum dig lunsud pegingelanan Nazaret, sakup Galilea. ²⁷ Sinugu' su getaw langit ditu sala tawan delaga, ngalanen si Maria. Kini si Maria, iini mimbeng diniin ki sala tawan begutaw, ngalanen si Jose. Si Jose, sapu' ni Adi' David. ²⁸ Mendadi, bena' mitua' ditu ni Maria su getaw langit, kali' pektalu' diniin, "Aa naa, gempia nai ginaa mu! Pigebaran ka nu Kaunutan Megbebaya'! Pipianan ka niin gupia!"

²⁹ Milibuleng pati' si Maria di tinalu' nu getaw langit. Migdelendem gupia si Maria, sa' ta' alandun saani ma'anana nu tinalu'en kia. ³⁰ Kali' pektalu' su getaw langit, "Naa, ndi'a mendek, Maria, pu' pipianan ka nu Megbebaya'. ³¹ Pu' ndi' maiben, megbedesa. Dayun megbata'a, iinig bata' mu, laki. Iini baal niu ngalanen, si Isus. ³² Metaas gupia su gelalen, paingalan dun iin sug Bata' nu Tampusan Metaas Megbebaya'. Baalen nu Kaunutan Megbebaya' kaunutan maa' nu ginepu'ayen si David, ³³ iin nai meglegadi' di nga samasapu'en dini Jacob. Su keglekaunutanen, nda'i kepapasen!"

³⁴ Kali' saak si Maria tu getaw langit, "Naa, mekendu-ta' mai kegabata'u, nda' pau siben pegawid duayan?"

³⁵ Kali' sembag su getaw langit, "Sug Balakat nu Megbebaya', lumusad dini'a, meklekeman ka di ginu-ung nu Tampusan Metaas Megbebaya', dayun megbata'a. Kaas sug bata' mu, pimili' nu Megbebaya', paingalan dun sug Bata' nu Megbebaya'. ³⁶ Pu' pegdelendem mu sug beta'an mu kiin si Elisabet. Pia megulang na, miapet dadema bata'en. Nandawi ke'ennem bulan na bedesenen, asa iini ndi' daw mapet bata'en.

³⁷ Pu' su Megbebaya', nda'iduni ndi'en mesu'at baalay."

³⁸ Kali' sumpat si Maria, "Naa naan, sesugu'enu laak nu Kaunutan Megbebaya'. Sa' ma'nia, melengas menuud tu'u dinaan ki tinalu' mu." Dayun minawa' dia si Gabriel, su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit.

Mingumbelayan si Maria tu ni Elisabet

³⁹ Tubus nitu' nda' maiben, migdedali' si Maria mangay di sala lunsud tug binentudan sakup prubinsya Judea. ⁴⁰ Bena' minateng si Maria dia, minundas diag balay ni nga Zacarias, sinabinen dayun si Elisabet.

⁴¹ Kali' medengeg ni Elisabet su talu' ni Maria, mikuleg su gembata' dia tian ni Elisabet. Pingepu'an dayun nug Balakat nu Megbebaya' si Elisabet, ⁴² kaas minekeg mekabit, laungen dini Maria, "Ya'ai pipianan nu Megbebaya' di nga kelaun libun! Melengas pepianan dadema ki gembata' dia tian mu! ⁴³ Ta' alandun maig bentanganen, mingumbelayan ka ma dini naan, asa ya'ai gina' nu Kaunutan ku? ⁴⁴ Pu' sikna mindingegu su talu' mu, didialan ka nu gembata' dini tian ku, kaas mikuleg. ⁴⁵ Naa liliaga lai tu'u, pu' mituudan ka pu' ki pitenday nu Kaunutan Megbebaya' dini'a, menuud!"

Su Kegenal ni Maria tu Megbebaya'

⁴⁶ Mendadi kini si Maria, kali' pektalu', "Su Kaunutan Megbebaya', pegelalen ku iin dema tu'u,

⁴⁷ pinleliagu saba' nu Megbebaya' Meglegawen dinaan.

⁴⁸ Pu' liningi'anu niin, asa gembaba'u laak getaw kini, sesugu'enu laak niin.

Kaas genat nandaw, paingalan dun dinaan nu nga getaw sumpat menumpang, pipiananu nu Megbebaya'.

⁴⁹ Pu' pipiananu tu'u nu Ginuungan Megbaya' tug launan,

iin dadema su pinaas Megbebaya'.

⁵⁰ Lelaatanen su kelaunanen megbasa diniin, pia sanu sumpat.

⁵¹ Pinita'en su metaas ginuungen, pu' su getaw mekpelabawlabaw, pibuluganen sug delendemanen.

⁵² Su nga metaas gadi', inawi'en su pegbaya' nilan, pitaasen sukli dun su nga gembaba'i tindegen.

⁵³ Su nga mekegutem, pibesugen di gempia gaan. Su nga mekega'us, piuli'en, nda'i miwit nilan.

⁵⁴ Ita nug bansa Israel, su sesugu'enen, ibanganen, pinuuden tu'u su pinasaden melelaat dinita.

⁵⁵ Sa'itada nda'en selingaway ki pinasaden ditu ginepu'ay ta si Abraham,

ki pinasaden dadema dinita nga sapu'en sampay menumpang menumpang!"

⁵⁶ Naa sa' ma'antu, migbebenwa pa si Maria ditu ni nga Elisabet duun saani telu bulan, puli pasi' si Maria minuli'.

Su Kegigetaw ni Juan su Memunag Tubig

⁵⁷ Mendadi kini pelum si Elisabet, bena' minateng na su kegbata'en, migbata' tu'u. Iinig bata'en, bata'laki.

⁵⁸ Bena' midengeg nu nga sumbalay ni Elisabet dakus nu ngag beta'anen ki gembagel lelaat kini nu Kaunutan Megbebaya' diniin, didialan dadema nilan su kegitaw nu gembata'.

⁵⁹ Mendadi di kewalu endawen genat di kegitawen, minangay dia su nga getaw, pu' kitui gendaw peksirkunsisu ditu gembata'. † Muka' baalan da nilan dema ngalanan, pesangay sia di gama'en kia si Zacarias. ⁶⁰ Laak dagid laung nu gina' nu gembata', "Ndi' lai mesu'at! Iini baal ta dun ngalan, si Juan."

⁶¹ Kali' ilan sumpat dini Elisabet, "Mauma dema? Nda' ma lai beta'an mu mesangay di ngalan kiin!"

⁶² Miksinyas ilan dayun di gama'en, beed pa bu' benggel pa, iin pelumi sinaakan nilan, sa' ta'ig baalen ngalan nug bata'en.

⁶³ Si Zacarias, minengi penulatan, sinulaten dayun su pitenday diniin kiin nu getaw langit paingalan dun, laungen, "Ngalanen si Juan." Misebu'an ilan gela' di sinulaten kia. ⁶⁴ Dekag pa miawa' sug beed ni Zacarias, sampay sug bengelen. Miktalul' dayun, inalen su Megbebaya'.

⁶⁵ Naa apelai, sug lumaun sumbalay ni nga Zacarias, mindek ilan pati'. Genat itu, su tiba'an mipenggulaula, pegyegayegaan nu nga getaw tu tibuuk binentudan Judea. ⁶⁶ Adinadin dayun su mikedengeg dun, pegdelendemenen gupia, laungen, "Ki gembata' kini, ta' alandun ma saani gasalen?" Pu' gempantek, bigayan nu Kaunutan Megbebaya' ginuung ki gembata' kini, si Juan.

Pimuunan nu Megbebaya' si Zacarias

⁶⁷ Naa si Zacarias kiin, su gama' ni Juan, pingepu'an nug Balakat nu Megbebaya'. Bena' pimuunan, kali' pektalu',

⁶⁸ "Mendadi, enalen su Kaunutan Megbebaya', su pektemuyen ta nu nga getaw Israel!

Liningi'an ita niin nga piglegetawananen, likat ita niin.

⁶⁹ Pilusaden ki ginuungan Meglegawen dinita, iini sapu' ni David, su sesugu'en kitu nu Megbebaya'.

⁷⁰ Kinii kenuud nu pisulat pedaan nu Megbebaya' tu nga getaw dengantu pimili'en pemuunanen,

⁷¹ pu' guunen ita niin di nga kuntra ta, di gengkeman nug lumaun memensengay dinita.

† *Sug betad sirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. Su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegitawen, tebi-a' tuli'en, pu' guluganen, tu'us pu' getaw Judea, sa'itada getaw mektamuy tu Megbebaya'.*

⁷² Minuud tu'u su tinalu' nu Megbebaya' pu' lelaatanen su ginepu'ay ta,

muka' ndi'en selingawan su pasaden kiin, ⁷³⁻⁷⁴ ki sinapanen ditu ginepu'ay ta si Abraham.

Iini pinasaden dini Abraham, lekaten ita niin di nga kuntra ta,

adun meketamuy ita diniin di nda' nai gendekan ta.

⁷⁵ Kaas pegbetaden ta su mbantang tu getaw pinaas nu Megbebaya',

dakus mekesuun ita di pegita'enen sampay di gendaw matengi gumul ta."

⁷⁶ Kali' padun pektalu' si Zacarias,

"Mendadi ya'a ki Mbata', gelalen ka nu nga getaw, pimuunan nu Tampusan Metaas Megbebaya'.

Ya'a dademai tindu' mauna ditu Kaunutan, pu' adun pengendamen mu sug biananen,

⁷⁷ sa'itada pesuun mu tu nga piglegetawananen ki kegawen nu Megbebaya' dinilan

pebian di kepedasunen di nga sala' nilan.

⁷⁸ Kiin, puun di gembagel lelaat nu Megbebaya', su pektemuyen ta.

Ki keglegawenen kiin dinita, maa' nu kesebang nu gendaw.

⁷⁹ Pu' nandaw, migbebenwa paita di medelem, sa'itada mideleman ita di kepatay nda'i tamanen.

Dagid ndi' maiben, mesebang ditug langit ki gendaw di kegawenen dinita, dayun metiagan ita dun, dakus magak ita ditug dalan pegangay tu kelinaw."

⁸⁰ Mendadi su gembata' kia si Juan, tuminulin, muka' migiseg dademai sinuunanen. Laak migbebenwa tug limawa', sampay di gendaw minangay tu nga getaw Israel.

Su Kegigetaw ni Isus

(Mateo 1:18-25)

2 Naa di timpu kia, su tampusan gadi' nu getaw Roma si Augusto, mikpelaktag pu' penlistaan sug launan getaw ditug peglegedi'anen. ² Kiaig bekna kenlista di nga getaw, saanan nu kaingkud dadema ni Cirenio gubirnadur tu Siria. ³ Naa ma'antu, diadia subay minangay tug benwa nu ginepu'ayen adun mekpelista dia.

⁴ Mendadi kini si Jose, ki gandang linaawan nu getaw langit kiin, bena' midengegen su pimuun kia nu gadi', sumikat dema tug lunsud Nazaret, sakup Galilea, miditug Betlehem, lunsud ditug tanda' nu kegitaw ni Adi' David, pu' sapu' ni David si Jose. ⁵ Miditu dayun mekpelista, dumanen si Maria, kig bimbengen kiin, begat na. ⁶ Mendadi, bena' dia nailan Betlehem, minateng ki kegbata' ni Maria. ⁷ Migbata' tu'u penganay bata'en, bata'laki. Laak saba' nda'idun nai sugud diag balay pektulugan nu nga getaw, ibenan ni Maria ki gembata', dayunen pebeliliday diag dialem palungan nu nga petubu'en.

Pitendayan Getaw Langit su nga Megingat Karniru

⁸ Naa diag benwa kia, duuni nga megingat karniru, pegingaten nilan su nga karniru nilan diag beluyan sa' gebii. ⁹ Mendadi, saanan nilan megingat dun, tekaw duuni mitua' dia nilani sesugu'en nu Kaunutan Megbebaya' getaw langit. Mitiagan dayun nu kelengas nu Kaunutan Megbebaya' su nga megingat karniru. Mipati' ilan dayun mendek. ¹⁰ Dagit miktalu' su getaw langit dinilan, "Ndi' amu mendek! Pu' ki petendayu kini diniu, gempia, dedialan gupia nug launan getaw. ¹¹ Pu' gebii kini, ki Meglegawen diniu, su Kaunutan si Kristu, migigetaw na tu'u ditug lunsud ni David! ¹² Naa ma'nini'i tu'usan niu dun. Adin sug begu pegigetaw gembata' ibenan, pibelilid di palungan."

¹³ Mideksu' laak mektalu' su getaw langit, mitekaw metua' melaun gupia dumanen, getaw langit dadema. Inal nilan su Megbebaya', laung nilan,

¹⁴ "Enalen su Megbebaya' ditu gekbus langit!

Dayun su nga getaw petailenen dinig dibabaw lumbang, gembageli kelinaw nilan!"

¹⁵ Mendadi, mimegawa' su nga sesugu'en nu Megbebaya' ditu megingat karniru, mimeguli' ilan ditu gekbus langit. Bena' mipalus ilan, laung nu nga megingat karniru, "Tala. Mpanaw ita ditug Betlehem, bentayan ta ki mipenggulaula kini pisuun dinita nu Kaunutan Megbebaya'."

¹⁶ Migapas dayun mpanaw su nga megingat karniru, mibaangan nilan tu'u si Maria bu' si Jose dakus ki gembata' kia, pibelilid tu'u dia palungan. ¹⁷ Dekag minita' nu nga megingat karniru su gembata' kia, inukit nilan di ngag дума getaw su pisuun dinilan nu nga getaw langit mekatag di gembata' kini. ¹⁸ Sug launan mikedengeg ditu ginukit nu nga megingat karniru, misebu'an ilan dun. ¹⁹ Laak si Maria, tinagu'en gupia dig delendemanen kig lumaun mipenggulaula, pigdelendemen gusay. ²⁰ Tubus itu, mipuli' su nga megingat, inal nilan tantu su Megbebaya' saba' nug lumaun minita' nilan muka' midengeg nilan, maa' dadema nu pitenday dinilan nu getaw langit.

Binaalan Ngalan si Isus

²¹ Naa ki gembata' kini, bena' di kewalu endawen genat kegigetawen, su gendaw peksirkunsisu dun, binaalan na ngalanen. Iini piningalan diniin, si Isus, ki ngalan pitenday nu sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, su kana' pa bedesan dun nu gina'en.

Pigwakil tu Megbebaya' su Gembata' si Isus

²²⁻²⁴ Naa mitektak na su kekanu ni Maria mekatag di palinta pisulat nu Kaunutan Megbebaya' ditu ni Moises dengantu, adun mawa' su kelemu'ay ni Maria genat megbata'. Mendadi bena' mitektak na, miditu

Jerusalem si Maria bu' si Jose, iini guliden nilan su misulat ditu Palinta, laung, "Dua' buukig buun atawaka dua' buuki gekpis malepati." Iwit pa pagid nu mekegulangen su gembata' kia si Isus, pu' adun pegwakil tu Kaunutan Megbebaya'. Pu' misulat ditu Palinta, "Adini panganay gembata', sa' laki, paingalan dun pinaas, pu' danu Kaunutan Megbebaya'."

²⁵ Naa mitaang duuni getaw migbenwa dia Jerusalem, ngalanen si Simeon. Mekesuun si Simeon, mikpetuud gupia tu Megbebaya', dakus mikpedateng di kenlekat tug bansa Israel. Naa pingepu'an gusay nug Balakat nu Megbebaya' si Simeon. ²⁶ Kaas gandang pisuun nug Balakat nu Megbebaya' diniin pu' ndi' pa matengi gumulen, subay maita'en pa ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, metua' na tu'u. ²⁷ Naa duuni gendaw, ibayan si Simeon nug Balakat nu Megbebaya' meditu Penedapan tu Megbebaya'. Mendadi, midengan dun su gembata' kia si Isus, inated nu mekegulangen dia, adun penggulaulaan nilan na tu'u diniin sug betad kia misulat ditu Palinta nu Megbebaya'. ²⁸ Naa, bena' minita' ni Simeon ki gembata' kia, ginibanen, muka' pikpeladpeladanen su Megbebaya', laungen,

²⁹ "Aa naa, uu Kaunutan, mesu'at na buang mu dinaan, ki sesugu'en mu kini, matayu di gempia ginaa, maa' dadema nu gandang tinalu' mu dinaan.

³⁰ Pu' midua' matau na tu'u ki meglegawen genat dini'a,

³¹ ki gandang sinukat mu, medayag pa nu kelaun bansa nu getaw.

³² Kinii tilaw mekpedelag pa tu nga kana' getaw Judea,

iin dademai puunen, enalen ami nu nga getaw Israel, ki piglegetawan mu."

³³ Naa bena' midengeg nu gina' ni Isus muka' nu gama'en su kelaun tinalu' kia ni Simeon mekatag di gembata', misebu'an ilan dun. ³⁴ Pinenebian dailan dema ni Simeon. Kali' padun pektalu' si Simeon tu gina' nu gembata' si Maria, "Naa ki gembata' kini, gasalen, mekpuun diniin, melaun getaw Israel ndi' mpeduma tu ketubu' nda'i tamanen. Muka' melaun getaw Israel mpeduma pasi' tu ketubu' kia, puun da gusay dig bata' kini. Gasalen dadema, iini mbaal tu'us genat tu Megbebaya', laak pemilasen nu nga getaw, ³⁵ kaas su iglud delendeman nu melaun getaw, mbuasan da. Dagit dani'a pelum Maria, melegenan ka pati' mekpuun diniin, maa' teduken sundangi pusung mu."

³⁶ Naa duun pagidi sala tawan libun dia, pimuunan nu Megbebaya', ngalanen si Ana, bata' ni Panuel, sapu' ni Aser. ³⁷ Megulang gupia si Ana, pu' pitu taun megawid duayan, dayun genat itu mibalu, sampay walu pulu' bu' paat tauni gidaden. Betad ni Ana, gebii gendaw mektamuy dia Penedapan, mekpuasa muka' menenabi. ³⁸ Mendadi, bena' mideksu' mektalu' si

Simeon mekatag di gembata' kia, iin demai kedateng ni Ana dia, mikpaladpalad dayun tu Megbebaya' si Ana. Genat itu, adini getaw mekpedateng di kenlekat tu nga getaw Jerusalem, pegwelian ni Ana mekatag di gembata' si Isus.

³⁹ Mendadi si Maria muka' si Jose, bena' migela' nilan petuuday sug lumaun betad kia sinulat ditu Misulat Palinta nu Kaunutan Megbebaya', minuli' ilan ditug lunsud pegbenwanan nilan, ditu Nazaret, sakup Galilea. ⁴⁰ Tuminulin dayun su gembata', tuminulin sug lawasen muka' migiseg gupia su sinuunanen. Liliag dun dadema su Megbebaya'.

Su Gembata' si Isus diag Balay Penedapan tu Megbebaya'

⁴¹ Naa su mekegulang ni Isus, tauntaun mangay ilan ditu Jerusalem sumaup tug Lumpuk nu getaw Judea gindan tug Linius. ⁴² Naa sa' ma'antu, ki gembata' kia si Isus, bena' sepulu' bu' dua' nai taunen, migdunut tu mekegulangen meditu Jerusalem sumaup, maa' nu gandang betad nilan. ⁴³ Mendadi, bena' miglingwang na sug Lumpuk, sumikat su nga mekegulang ni Isus muli'. Laak su gembata' si Isus, miksibilin pa dia Jerusalem. Nda' mesuunay nu mekegulangen, ⁴⁴ laak laung nilan dun, diin da pikendugan nilan. Kaas laga' sendaw ilan mpanaw, dekag pa nilan metukaway, dayun nilan penengaway ditu ngag beta'an nilan muka' di kailala nilan. ⁴⁵ Mendadi bena' nda' nilan maita', mipuli' ilan ditu Jerusalem, pekpenengaun nilan ditu. ⁴⁶ Bena' di ketelu endawen, dekag pa nilan mbaangay, dia masi' Penedapan. Pegingkid dia si Isus, dumanen su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', pekineeg dinilan, bineegen sumaak dinilan. ⁴⁷ Sug launan mikedengeg dun, misebu'an ilan tu sinuunan ni Isus sampay su penembagen. ⁴⁸ Bena' mibaangan nu mekegulangen si Isus, misebu'an ilan dun gupia. Laung nu gina'en, "Apelai, Naung, mauma dema pima'niin mu ami? Su gama' mu muka' naan, milegenan ami gupia menengaw dini'a."

⁴⁹ Dagid kali' sembag si Isus, "Aa, masi' penengaun niau? Nda' niu masi' mesuunay pu' subay mediniinu Balay nu Gama'u?" ⁵⁰ Laak nda' mesabut nu mekegulang ni Isus su gulugan nu tinalu'en kia.

⁵¹ Naa sa' ma'antu, migdunut si Isus dia mekegulangen muli' ditu Nazaret, muka' mikpetuud dinilan. Sa' su gina'en, tinagu'en dig delendemanen su kelaun mipenggulaula kini. ⁵² Mendadi, migiseg su sinuunan ni Isus sampay tuminulinig lawasen. Liliag dun su Megbebaya', sampay pitail dadema nu nga samatawen.

Su Kektitulu' ni Juan su Memunag Tubig

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)

3 Naa di kesepulu' bu' lima taun nu tampusan gadi' nu getaw Roma si Tiberio, iini gubirnadur dig benwa Judea si Poncio Pilato. Su kaunutan tu Galilea, si Herodes. Su kaunutan dig benwa Iturea bu' Trakonite, si Felipe, ngudan ni Herodes. Su kaunutan dig Abilena, si Lisania. ² Dakus iin su Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea, ilan si Anas muka' si Caifas. Naa mitaang dun kini si Juan, kig bata' kiin ni Zacarias, pimuunan nu Megbebaya' selianen diag limawa'. ³ Mendadi genat itu, lineep ni Juan kig benwa lumibut di tubig Jordan, miktitulu' tu nga getaw. Kali' pektalu' si Juan, "Peksikesuun amu, muka' pekpebunag amu tubig tu'us dun, adun pedesunen nu Megbebaya' ki sala' niu." ⁴ Kaas sa' migukit si Juan, minuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Isaia, laungen, "Duuni getaw mektawag diag limawa', laungen, 'Pengendamay niu sug bianaan nu Kaunutan Megbebaya', pelegdeng niu kig dalanen! †

⁵ Su nga kelaun sebeng, tempulan, su nga kelaun bentud, maika' sa' gembagel, lumbangen.

Muka' su nga mekeliku' dalan, pelegdengen, dakus su mimaldamed, pelenu'en dadema.

⁶ Dayun maita' nu kelaun kilawan ki kegawen nu Megbebaya'!"

⁷ Naa sa' ma'antu, melaun gupia getaw minangay ditu ni Juan mekpebunag tubig. Laak dagid sug duma, miktalu' si Juan dinilan, "Paa, yamu pa di nga mamak! Ta' taway duni mikpegad diniu, adun sia peleguyan niu ki ginukuman nu Megbebaya' sungu mateng?"

⁸ Subay menggulaula amu gempia, ki mbantang di nga getaw miksikesuun, damikian duni gayu megbunga melengas. Muka' ndi' amu pektalu' dig dialem ginaa niu pu' mipemilang namu nu Megbebaya' mekesuun puun di kesapu' niu dini Abraham. Pu' taman talu'u diniu, pia ki ngag batu dinig lupa' kini, mesu'at dadema beluyay nu Megbebaya' nga sapu' ni Abraham! ⁹ Dagid nandaw, minuya' na sug wasay, dia na tu'u puun nu gayu. Kaas adini gayu ndi' megbunga gempia, penega'en nu Megbebaya', dayun piglakay tu gapuy."

¹⁰ Bena' midengeg nu nga melaun getaw ki tinalu' ni Juan, sinaak nilan diniin, "Sa' ma'antu, ta' alandun maig baalen nami?"

¹¹ Kali' sembag si Juan, "Naa ma'nini'. Adini getaw dua' buuki suuben, subay begayen su salabuuk ditu

† Sa'itada pengendamen nu getaw su ginaa nilan tu kenemba' nilan tu Kaunutan Megbebaya'.

nda'idunig daniin. Adin pelumig duuni gaanen, ma'antu dadema."

¹² Naa duun pagidi nga mendawat buis minangay dadema ditu ni Juan mekpebunag diniin tubig. Kali' ilan saak, "Naa Sir, yami pelum, ta' mai pegbetaden nami?"

¹³ Kali' sembag si Juan, "Iin na laaki pebuis niu tu nga getaw, su gikteb tindu' diniu."

¹⁴ Naa duun pai nga sundalu, laung nilan pelum, "Yami, ta' mai baalen nami?"

Kali' sembag, "Naa ndi' na niu limbungayi getaw pebian di pendeg atawaka galeg. Adin su gikteb nu tindan diniu, iin dai sangu' niu."

¹⁵ Sa' ma'antu, migisegi kegdedama nu nga getaw, sinaak nilan dig delendeman nilan sa' si Juan kini, mabu' iin na tu'u su pedetengen nilan Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. ¹⁶ Dagid miktalu' si Juan diniin, "Baa, naan kini, megbunagu laak tubig diniu. Dagid duuni sungu metua', metaas pai ginuungen batul danaan. Pia su sepatusen, kana'u mbantang megubad dun diniin. Iin, bunagen diniu kig Balakat nu Megbebaya' muka' gapuy. ¹⁷ Iin, minuya' na mekpalid di ginani. Sa' metubus mekpalid, pungunenen su trigo, tegu'enen dayun tug lulunen. Laak dagid su gepis muka' gebas, sensulanen tu gapuy ndi' na mpaleng."

¹⁸ Naa melaun pa paduni titulu'an ni Juan tu nga getaw selianen megukit dinilan Gempia Petenday.

¹⁹ Dagid su kaunutan dia si Herodes, pigbelu'an ni Juan, pu' duunig libun, ngalanen si Herodias, inagaw ni Herodes, asa sawa nu pateden. Muka' melaun pai melaat gulaula ni Herodes, pigbelu'an dadema dun ni Juan iin. ²⁰ Kaas deksu'anen, sala paig dugang ni Herodes ditu melaat pinggulaulanen, pipirisunen si Juan.

Mikpebunag Tubig si Isus

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11)

²¹ Laak su saanan pa ni Juan megukit tu kelaun getaw, pimbunaganen ilan tubig. Mendadi si Isus, mikpebunag dadema dini Juan tubig. Bena' mitubus bunagay tubig si Isus, kali' penenabi, mipuka' sug langit. ²² Dayun sug Balakat nu Megbebaya', kumini-lawan, miglanguban di ma'niin palas limuun, luminusad dini Isus. Duun dayuni miktalu' ditug langit, laungen, "Ya'ai petailen ku Bata'u, leliagenu gupia dini'a."

Su Gesalan ni Isus

(Mateo 1:1-17)

²³ Naa su kekpuun ni Isukristu tu kengimbaalen, minayan na saani telu pulu'i taunen. Mendadi, kinii gesalan ni Isus. Laung dun nu nga getaw, iini gama'en, si Jose kiin. Si Jose pelum, iini gama'en si Heli. ²⁴ Si Heli, iini gama'en si Matat. Si Matat, iini

gama'en si Levi. Si Levi, iini gama'en si Melqui. Si Melqui, iini gama'en si Jana. Si Jana, iini gama'en su sala Jose. ²⁵ Si Jose, iini gama'en si Matatias. Si Matatias, iini gama'en si Amos. Si Amos, iini gama'en si Nahum. Si Nahum, iini gama'en si Esli. Si Esli, iini gama'en si Nagai. ²⁶ Si Nagai, iini gama'en si Maat. Si Maat, iini gama'en si Matatias. Si Matatias, iini gama'en si Semei. Si Semei, iini gama'en si Jose. Si Jose, iini gama'en si Juda. ²⁷ Si Juda, iini gama'en si Joan. Si Joan, iini gama'en si Resa. Si Resa, iini gama'en si Sorobabel. Si Sorobabel, iini gama'en si Salatiel. Si Salatiel, iini gama'en si Neri. ²⁸ Si Neri, iini gama'en si Melqui. Si Melqui, iini gama'en si Adi. Si Adi, iini gama'en si Cosam. Si Cosam, iini gama'en si Elmodam. Si Elmodam, iini gama'en si Er. ²⁹ Si Er, iini gama'en si Josue. Si Josue, iini gama'en si Eliezer. Si Eliezer, iini gama'en si Jorim. Si Jorim, iini gama'en si Matat. Si Matat, iini gama'en si Levi. ³⁰ Si Levi, iini gama'en si Simeon. Si Simeon, iini gama'en si Juda. Si Juda, iini gama'en su sala Jose pelum. Si Jose, iini gama'en si Jonan. Si Jonan, iini gama'en si Eliakim. ³¹ Si Eliakim, iini gama'en si Melea. Si Melea, iini gama'en si Mainan. Si Mainan, iini gama'en si Matata. Si Matata, iini gama'en si Natan. Si Natan, iin pelumi gama'en si David. ³² Si David, iini gama'en si Isai. Si Isai, iini gama'en si Obed. Si Obed, iini gama'en si Boos. Si Boos, iini gama'en si Salmon. Si Salmon, iini gama'en si Naason. ³³ Si Naason, iini gama'en si Aminadab. Si Aminadab, iini gama'en si Admin. Si Admin, iini gama'en si Arni. Si Arni, iini gama'en si Hezron. Si Hezron, iini gama'en si Fares. Si Fares, iini gama'en si Juda. ³⁴ Si Juda, iini gama'en si Jacob. Si Jacob, iini gama'en si Isaac. Si Isaac, iin pelumi gama'en si Abraham. Si Abraham, iini gama'en si Tare. Si Tare, iini gama'en si Nahor. ³⁵ Si Nahor, iini gama'en si Serug. Si Serug, iini gama'en si Ragau. Si Ragau, iini gama'en si Peleg. Si Peleg, iini gama'en si Eber. Si Eber, iini gama'en si Sala. ³⁶ Si Sala, iini gama'en si Cainan. Si Cainan, iini gama'en si Arfaxad. Si Arfaxad, iini gama'en si Sem. Si Sem, iin pelumi gama'en si Noe. Si Noe, iini gama'en si Lamec. ³⁷ Si Lamec, iini gama'en si Matusela. Si Matusela, iini gama'en si Enoc. Si Enoc, iini gama'en si Jared. Si Jared, iini gama'en si Mahalaleel. Si Mahalaleel, iini gama'en si Cainan. ³⁸ Si Cainan, iini gama'en si Enos. Si Enos, iini gama'en si Set. Si Set, iin na pelumi gama'en, naa si Adan. Muka' si Adan pelum, iin na gupiai gama'en, su Megbebaya'. Kinii gesalan ni Isus.

Pingindanan nu Palin si Isus

(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

4 Naa mendadi kini si Isus, minuli' genat ditu tubig Jordan, pingepu'an na nug Balakat nu Megbebaya'. Bena' nda' maiben, inabay dayun si Isus nug

Balakat nu Megbebaya' mekpanawpanaw tug limawa'.² Saananen dia, pingindanan nu Palin si Isus seled paat pulu' gebii. Laak gikteb nu kegbebenwanen dia, nda' siben aan si Isus. Kaas bena' mitektaki paat pulu' gebii, migutem gupia.

³ Mendadi, miktalu' su Palin dini Isus, "Mendadi, ya'a sug Bata' nu Megbebaya', daw. Naa sa' pinenggi' metuud, naa kig batu kinu', pebaluy mu daw pan."

⁴ Dagid sumimbag si Isus, laungen, "Paa, duuni sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, 'Kana' gaan laaki ketubu'an nu kilawan.'"

⁵ Naa sa' ma'antu, pituad pelum nu Palin si Isus, pini-ta'en dayun diniin selangka su kelaunan peglegedi'an dinig dibabaw lumbang. ⁶ Miktalu' pelum su Palin dini Isus, "Naa kig launanen kiin, ya'a nai begayan ku dun, ya'ai pebia'en ku dun, muka' dani'a su kelaunlaun kelengasen. Pu' naani pigwekilan dun, kaas pia ta' taway duni pegwekilan ku dun, naan dai metau dun. ⁷ Kaas sa' mengamuyu'a dinaan, dani'a na su kelaunanen."

⁸ Dagid sumimbag si Isus, laungen, "Duun pagidi misulat, 'Su Kaunutan mu Megbebaya' laaki penlu'udan mu, nda'ig lain temuyen mu.'"

⁹ Mendadi, iwit na pelum nu Palin si Isus tu Jerusalem, pi'indegen dayun ditu tampusan ditaas nug Balay Penedapan tu Megbebaya'. Miktalu' dayun su Palin diniin, "Sa' metuud pu' ya'a tu'u sug Bata' nu Megbebaya', naa sampaka diag lupa'. ¹⁰ Pu' duuni misulat ditu Talu' nu Megbebaya', laung, 'Sugu'en nu Megbebaya' su nga sesugu'enen getaw langit megin-gat dini'a.' ¹¹ Muka' duun pa pagidi misulat, 'Sipupuun ka nilan, adun ndi'a meseknun dig batu.'"

¹² Dagid sumimbag si Isus, laungen, "Duun pagidi misulat, 'Su Kaunutan mu Megbebaya', ndi' mu pengindanay mekatag di tinalu'en.'"

¹³ Naa bena' mitubus si Isus penulayay sia di kelaun gininisan kengindan dun, bilangan pa deli' nu Palin.

Mikpuun Mektitulu' si Isus tu Prubinsya Galilea

(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

¹⁴ Naa sa' ma'antu, mipuli' si Isus ditu Galilea, ginu-ungan, saba' pingepu'an nug Balakat nu Megbebaya'. Mileep dig lumibut benwa sug dengeganen. ¹⁵ Mina-mal mektitulu' dia nga simbaan nu getaw Judea, enalen dadema nu kelaun getaw.

Pimilas si Isus tug Lunsud Nazaret

(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

¹⁶ Naa minateng puli' si Isus ditu Nazaret, sug lunsud tanda' mitenudanen. Bena' sala Gendaw Pelali, minan-gay si Isus tu simbaan nu getaw Judea, maa' nug be-taden. Bena' dia seled simbaan, migindeg adun meg-basa di Misulat Talu' nu Megbebaya'. ¹⁷ Mendadi, tinu-lun diniin su sinulat nu pimuunan nu Megbebaya' si

Isaias. Kali' belatay ni Isus su sinulat, minita'en ki misulat dakus binasanen, laungen,

¹⁸ "Naan, pingepu'an nu Balakat nu Kaunutan Meg-bebaya',

pu' tindu'u niin megukit Gempia Petenday tu nga gempusuk getaw.

Pimuunanu niin adun petendayu tu nga dinaap sug bian kebeluy dinilan.

Pimuunanu niin adun petendayu tu ngag buta sug bian keneguli' di mata nilan.

Sinugu'u niin tu nga getaw pilaatan, adun lukatu dini-lan

¹⁹ dakus pesuun ku dinilan su taun nu kegawen nu Kaunutan Megbebaya' di nga kilawan."

²⁰ Bena' mitubusen besaay, linulun puli' ni Isus su sinulat, inuli'en di sala tawan migabang dia.

Migingkid puli' si Isus, pinentengan gupia nu kelaun getaw dia simbaan. ²¹ Kali' pektalu' si Isus di nga getaw dia, "Mendadi, ki misulat kini di Talu' nu Megbe-baya', minuud gupia nandaw, pebian di kegbasau dun diniu."

²² Sa' ma'antu, didial si Isus nu kelaun getaw dia. Misebu'an ilan ditu melengas gupia talu'en. Dagid maa' laung pa nilan, "Asa ki getaw kini, kana' bain sug bata' laak ni Jose?"

²³ Bena' midengeg ni Isus, kali' sembag, "Mabu' telu'en pa niu dinaan ki pentelu'en nu getaw, laung, 'Memulung, pauli'ay muig lawas mu. Sa'itada su nga mekesalebu' tu'us midengeg nami pinggulaula ditug lunsud Capernaum, naa iini baal mu pa pagid dinig daan benwa mu.' ²⁴ Naa metuud daan," maa' laung pa ni Isus, "ki pimuunan nu Megbebaya', kana' mpenem-ba' diag daan benwanen. ²⁵ Naa talu'u diniu tu'u, ma'-nia dademai mipenggulaula dengantu, su timpu pa ni Elias. Kig benwa Judea kini, nda'ig dupi' dun gikteb telu taun bu' ginenga', kaas mibianan meliget gutem su tibuuk benwa. Laak pia melaun paig balulibun dinig benwa ta Israel, ²⁶ nda' nu Megbebaya' sugu'ay si Elias ditu nilan, subay ditu laak sala tawan balulibun tug lain bansa, ditu Sarepta sakup Sidon. ²⁷ Mesama dade-ma ditu timpu nu pimuunan nu Megbebaya' si Eliseo. Melaun pasi' sakup Israel pegladu mekesalebu' nuka, laak nda'idun lain piuli'anen, daal da ki sala tawan ngalanen si Naaman, getaw Siria."

²⁸ Mendadi, su melaun getaw dig dialem simbaan, bena' midengeg nilani tinalu' kia ni Isus, mitutung ilan gangit. ²⁹ Minlibuat ilan megutid dini Isus diag lunsud. Inagak nilan tu gilidan nug bentud tanda' pisekan tug lunsud. Bena' midepet ilan tu keba, lebu'en nilan sia si Isus. ³⁰ Laak dagid minguliksuk si Isus di tebenan getaw, mikegliaw dinilan.

Piuli'an ni Isusi Getaw Piglegetan Menulay

(Marcos 1:21-28)

³¹ Naa tumigbeng si Isus tu Capernaum, sala lunsud na pelum, sakup dadema Galilea. Bena' Gendaw Pelali na, mikpetu'un dia simbaan nu getaw Judea. ³² Sa' mikpetu'un si Isus, misebu'an su nga getaw, pu' su titulu'anen, duuni pegbaya'en. ³³ Naa duuni sala tawan dia, piglegetan menulay. Iin, bena' minita'en si Isus, miktegas dayun, laungen, ³⁴ "Ti, ya'a Isus kiin, getaw Nazaret, ta' maig labet mu dinami? Midiniin ka ba mekpatay dinami? Mailalau ya'a, ya'a ma su Pimili' nu Megbebaya'!"

³⁵ Pimaag ni Isus su menulay, laungen, "Ndi'a pesasak! Pegawa'a di getaw kiin!" Naa ki menulay kini, pibuksaken su getaw di gedapan nilan, dayun tu'u megawa' diniin, nda'en tanan mpesaitay ki piglegetanen kia.

³⁶ Mendadi su kelaun getaw dia, misebu'an ilan dun gupia. Laung nilan, "Alandun ini, ki titulu'an nu getaw kini? Pia su menenulay, duuni ginuungen muka' pegbaya'en mesugu'en, mautidan ilan dayun!" ³⁷ Sa' ma'antu, migleleep ditug lumibut benwa sug dengen ni Isus.

Pineguli'an ni Isusi Melaun Getaw

(Mateo 8:14-17; Marcos 1:29-34)

³⁸ Naa bena' gumiwa' si nga Isus dia simbaan nu getaw Judea, minangay ilan ditug balay ni Simon. Mendadi mitaang dun dema, pegladu ki penugangan ni Simon libun, gembagai panasen. Mendadi, inubug nu nga getaw dini Isus, pegebanganen kig libun kia. ³⁹ Mikpesempel diniin si Isus, sinugu'en dayun mawa' su panasen. Migwanan dayun. Suminambut megbuat sug libun muka' mikpelutu', migilak dayun dini nga Isus.

⁴⁰ Naa bena' sungu na mesindepi gendaw, adini nga getaw duunig dumanen pegladu, pinguit nilan ditu ni Isus, migininisan naig leduun nilan. Pigleteb ia ni Isus depenay, diadia piuli'anen. ⁴¹ Muka' pa padun, melaun getaw piglegetan menenulay, pingutidan dadema ni Isus dinilan su menenulay. Miktegas su menenulay, laung nilan, "Ya'a sug Bata' nu Megbebaya'!"

Laak nda' begay ni Isus mektalu'talu' su menenulay, pu' misuunan nilan, iin tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.

Su Kegwali ni Isus tu nga Simbaan nu Getaw Judea

(Marcos 1:35-39)

⁴² Naa bena' miglegendaw, minawa' si Isus diag lunsud, minangay tug limawa'. Laak pinengaw nu nga getaw dia. Naa bena' mibaangan nilan, inubug nilan sia diniin, ndi' na mekpesuay dinilan. ⁴³ Laak kali' pek-

talun si Isus, "Subay megwali pau dema Gempia Petenday nu Keglekaunutan nu Megbebaya' ditu ngag lain lunsud, pu' iini sinugu' dinaan nu Megbebaya'."

⁴⁴ Naa sa' ma'antu, minundas si Isus, pegwali dia nga simbaan nug benwa Judea.

Inggat ni Isus sug Bekna Sakupen

(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

5 Laak duuni gendaw, pegindeg si Isus ditu geksid linaw Genesaret. Mikpungunpungun dini Isus su nga getaw, adun kineegan nilan su Gempia Petenday genat tu Megbebaya'. ² Naa saanan ni Isus megukit dia, minita'enig dua' buuk sekayan midenggu' di geksid linaw. Laak su meneliseda', luminusad na, pingu-gasan nilan sug baling nilan. ³ Sa' ma'antu, luminulan si Isus di salabuuk sekayan, iini gapu'en si Simon, dayunen petulaktulakay dini Simon kemaika'. Naa bena' mi'igin su sekayan melayu'layu' di geksid, pegingkid si Isus diag dialem nu sekayan, pitu'unanen gusay su nga getaw dia geksid.

⁴ Mendadi bena' mitubus na megukit, laung ni Isus dini Simon, "Naa, bundas pamu diag laud nug linaw kini, dia amu pemaling, adun mekelaam amu."

⁵ "Laak Sir," laung ni Simon, "piglegendawan mami metegelan memaling, nda' ami tanan mekelaam. Dagid sa' telu'en mu memalingu, naa memalingu gusay." ⁶ Mimaling ilan dayun diag laud muka' mikelaaam ilan, ndi' na mbilangi seda' milaam nilan. Naa bena' meglegetus na sia su ngag baling nilan, ⁷ kipayan ni nga Simon su ngag дума nilan diag lain sekayan, mikpaingabang ilan dinilan. Mikpesempel ilan, dayun sug dua' buuk sekayan, mipenu' gupia, sampay peglened na sia. ⁸ Laak si Simon Pedro, bena' minita'en su mipenggulaula, minginlulud di gedapan ni Isus, laungen, "Uu Kaunutan, pelayu'a dinaan, pu' mikesala'u getaw!"

⁹ Kaas ma'niai tinalu' ni Pedro, pu' misebu'an pati', sampay su kelaun dumanen, ditu melaun seda' milaam nilan. ¹⁰ Ma'antu dademai ngag дума ni Simon, si Santiago bu' si Juan, ngag bata' ni Sebedeo. Kali' pektalu' si Isus dini Simon, "Ndi'a na mendek. Pu' genat nandaw, kana' na seda'i peglaaman mu, pu' getaw na, adun sumakup ilan dinaan."

¹¹ Naa bena' midenggu' nilan su nga sekayan nilan, binilin nilan dayun sug launan pimetang nilan, migdunut ilan dayun dini Isus, suminakup ilan diniin.

Piuli'an ni Isusi Getaw Pegladu Mekesalebu' Nuka

(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

¹² Naa selian ni Isus di sala lunsud, mitaang duuni getaw dia, mileep mekesalebu' nukaig lawasen. Mendadi, bena' minita' nu getaw kini si Isus, miglaub dayun di gedapanen, kali' penengi diniin, laungen,

“Sir, sa' mauya'an mu da, suunan ku megaga mau pauli'ay!”

¹³ Tinggal ni Isusig baingkenen, dipenaneni getaw kia, kali' pektalu', “Naa, mauya'an ku lai. Mauli'an ka dadema tu'ul!” Sedu'undu'un dayun miawa' su mekesalebu' nukanen. ¹⁴ Laak inungub ni Isus su piuli'anen kia, laungen, “Pia sala tawan, nda'iduni ukitan mu di mipenggulaula kini. Segaga angaya tug belian, pekpebantaya diniin, dayun ilak mu sug betang pinalinta ni Moises dengantu, pu' adun metakesi'an ka nu getaw, miawa' na su kelemu'ay mu.”

¹⁵ Dagid minimal laak mesigwag sug dengegan ni Isus. Kaas melaun gupia getaw mikpungun adun mekineeg diniin dakus mekpebulung diniin di ngag ledun nilan. ¹⁶ Laak taang dun, megawa' si Isus di tebenan getaw, mangay tu meliaw benwa, adun menenabi dia.

Pidasun ni Isus su Sala' nu Pilung sampay Piuli'anen

(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

¹⁷ Naa duuni gendaw, mikpetu'un si Isus. Duun dademai pemegingkud dia ki nga sakup nu pikumpungan nu getaw Judea piningalan dun Pariseo, muka' nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Genat ilan di kelaun lunsud sakup Galilea dakus Judea, sampay genat tu Jerusalem. Naa si Isus, ginuungan meneguli' di pegladu, puun tu Kaunutan Megbebaya'. ¹⁸ Mendadi, duuni nga getaw minateng, pegbuligan nilan di sinampuyuan ki mipilung. Bena' midepet ilan di ag balay kia, peseleden nilan sia ki mipilung, adun pebeliliden nilan di gedapan ni Isus. ¹⁹ Laak dagid saba' nu melaun getaw, ndi' mesu'ati keseled nilan di ag balay. Kali' ilan pegleketau, minaik ilan tu gatep, inawa' nilan dayuni nga santa' laad nu gatep kia tisa'. Sa' miguangan su gatep, tintun nilan dayun su mipilung, dia da gusay sinampuyuan dun. Pibelilid nilan dayun dia titenga' nu nga getaw, dia gedapan ni Isus. ²⁰ Mendadi si Isus, bena' minita'en ki kesalig nilan diniin, miktalu' di pilung kia, “Naung, pidasun na su sala' mu.”

²¹ Naa mendadi, ki nga Pariseo kini muka' ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', bena' midengeg nilan ki tinalu' kia ni Isus, kali' ilan talu' dig dialem delendeman nilan, “Paa, ki getaw kini, mauma dema piksudi'anen pelum su Megbebaya'? Ta' mai mekpedasun di sala', subay su laak Megbebaya'?” †

²² Mисуunan dayun ni Isusig dialem nug delendeman nilan kia. Kali' dayun pektalu' dinilan, “Mauma dema ma'niini telu'en niu dig dialem delendeman niu? ²³ Pu' sa' su kilawan laak, melemu pebelusen sa' telu'enen tu pilung, 'Pidasun na su sala' mu.' Melemu dadema pebelusen sa' telu'enen, 'Pegbuata, panawa.' ²⁴ Dagid

† *Piulugan nilan dun, minakabul daw si Isus, pu' pilepengen tu Megbebaya' sug lawasen.*

naan kini, luminusad mau, miksibaluyu Bata' nu Kilawan. Sa' ma'antu, paita'u diniu pu' duuni pegbaya'u mekpedasun di sala' dinig dibabaw lumbang.” Luminingay dayun si Isus tu pilung muka' miktalu' diniin, “Naa, talu'u tu'u dini'a, pegbuata, sikwat mui sinampuyuan dini'a kiin, muka' uli'a!”

²⁵ Suminambut tu'u megbuat dia gedapan nu melaun getaw su pilung kia, sinikwatan su sinampuyuan diniin kia, dayun muli', pegenalanen su Megbebaya'. ²⁶ Naa su kelaun getaw dia, mipati' ilan mesebu'ay dun, inal nilan gela' su Megbebaya' dunut mindek pailan pagid, laung nilan, “Mekesalebu' gupiai minita' ta kini nandaw!”

Pisakup ni Isus si Levi

(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

²⁷ Tubus nitu, mipanaw si Isus. Bena' mipanaw, duuni mipekita'en sala tawan mendawat buis pegingkud di ag bata' gupisinanen, ngalanen si Levi. Sinabi ni Isus si Levi, laungen, “Dunuta dinaan.” ²⁸ Bena' midengeg ni Levi, migbuat dayun, bilengen tanan su kelaun sengekapanen, migdunut tu'u dini Isus, suminakup na diniin.

²⁹ Naa si Levi, pigbesaanen si Isus di gaan tug balayen, gembibu gupia. Melaun mendawat buis suminaup, melaun dademai getaw dumingan dinilan maan. ³⁰ Mendadi ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' ki nga sama Pariseo nilan, pigbensi nilan su nga sakup ni Isus, laung nilan, “Paa, mauma dema dumingan mamu maan di nga mendawat buis kia muka' di ngag duma mekesesala' getaw?”

³¹ Kali' sembag si Isus, “Naa su getaw nda'ig ledunen, ndi' kambat mekpebulung, subay su laak duunig ledunen. ³² Naa naan kini, ma'antu dadema, iini luminusadu dun dinig lumbang, adun pesikesuunen ku su laak mekesesala' getaw, kana' nu nga gandang mekesuun getaw.”

Sinaakan si Isus mekatag di Kekpuasa

(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

³³ Naa mendadi duuni nga getaw, kali' ilan pektalu' dini Isus, “Sa' su nga sakup ni Juan, betad nilan mekpuasa muka' menenabi. Mesama dadema su nga sakup nu nga Pariseo. Dagid su ngag dani'a sakup, laak maan ilan dakus minum ilan pelum.”

³⁴ Kali' sembag si Isus, “Wa'a daan, pu' penenggi'an dun sug bela'i. Su nga suminaup dig bela'i, kenda'ta'en ba nilan pekpuasa, saanan duma pa nilan su menginsawa? ³⁵ Laak dagid duuni gendaw mateng, ui'en na dinilan ki menginsawa, dekag pailan tu'u pekpuasa.” ††

†† *Piuluganen dun, duuni gendaw mateng, mawa' si Isus di nga sakupen, dayun mekpuasa ilan, pu' melegenan ilan.*

³⁶ Naa minalap pelum si Isus penenggi'an, laungen, "Duun bai getaw sukpay dig begu suuben, adun iini ekleben dig danul suuben kig begu gupia penepeten? Pu' sa' pinenggi' pema'antuunen, mesaba'en megedit sug begu, asa kig begu gekleb, ndi' dadema mban-tang ditug daan penepeten. †

³⁷ "Muka' pa pagid sug betad megbetang pingu-men di pemetangan binaal panit petubu'en, ma'antu dadema. †† Duun bai getaw megbetang begu pingu-men dig daan pemetangan? Pu' sa' pinenggi' ma'nia, sa' tumulin sug begu pingu-men, ndi' ba megbetu su panit petubu'en? Deksu'anen, megula' su pingu-men, muka' meglaat dadema su pemetanganen.

³⁸ Kaas sug begu pingu-men, subay begu dadema su pemetanganen. ³⁹ Laak nda'i getaw mitagam na meginum dig daan pingu-men, metumu'en dayun sug begu pingu-men. Pu' laungen, 'Melengas sug daan.'"

Kaunutan nu Gendaw Pelali si Isus

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

6 Naa duuni Gendaw Pelali, minayan si nga Isus di pegimulan trigo. Naa selian nilan mayan dia, mingetes tu trigo su nga sakup ni Isus, kinusu nilan, dayun nilan pekaanay. ² Mendadi ki nga Pariseo, bena' minita' nilan su kengetes nu nga sakup ni Isus tu trigo kia, kali' ilan pektalu', "Paa, mauma iin ma'niinig baalen niu? Ki Gendaw Pelali, binandu dinita ditu Misulat Palinta nu Megbebaya' duunig baalen ta di gendaw kini!"

³ Kali' sembag si Isus dinilan, "Baa, pia da. Pu' si David kanugdiin, nda' ba niu mbasa ki pinggulaunen dadema sa' migutem, ilan nu ngag dumanen? ⁴ Pu' sumiled si David ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', inalapen su pan ginilak tu Megbebaya', dayunen aanay, inilasanen dun padun su ngag dumanen. Asa binandu ditu Misulat Palinta nu Megbebaya' duuni maan di pan kia, subay su laak ngag belian." ‡

⁵ Diksu' ni Isus su sinumpaten di nga Pariseo, "Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, naani Kaunutan megbaya' dig baalen nu kilawan metaang di Gendaw Pelali."

Piuli'an ni Isusi Getaw Mingupesi Sedibaluy Kemeten

(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

⁶ Naa bena' lain Gendaw Pelali, minangay si Isus di simbaan nu getaw Judea, miktitulu' dia. Naa mitaang duuni getaw dia, mingupesi sedibaluy kemeten dapit

† Kig begu penepeten muka' sug danul, pitanggi' dun ni Isus sug daniin titulu'an muka' sug daan betad nu nga getaw Judea. Sug begu titulu'an ni Isus, ndi' mayun dun su ngag daan betad. Subay megbegu betad su getaw. †† Sug betad nu getaw Judea, tibuuk panit kanding atawaka karnirui pemetangan nilan tu pingu-men nilan. Sa' medanul, meletu'. ‡ Piulugan dun ni Isus, di pegita'en nu Megbebaya', nda' mekesala' si David sa' inaanen su pan kia.

lintu. ⁷ Naa ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' ki nga Pariseo, penengaun nilan siai gempia dangat nilan dini Isus. Sa' ma'antu, piktu-liktulikan nilan gupia si Isus sa' meneguli' metaang di Gendaw Pelali, sa' ndi'. ⁸ Laak misuunan ni Isus kig de-lendeman nilan kia. Mendadi, kali' pektalu' si Isus di getaw kia mingupesi kemeten, "Naa, pegindega, pe-diniin ka gedapan nug launan." Migbuat dayun, migindeg di gedapan nilan. ⁹ Laung dayun ni Isus di nga getaw kia menengaw dangat nilan diniin, "Naa, duuni saaken ku diniu. Ta' alandun mai biwang dinita ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', baalen ta metaang di Gendaw Pelali? Pepianan ta bai samataw ta di Gendaw Pelali, atawaka pelaatan ta? Guunen ta su ginaanen, atawaka petain ta ba?" ¹⁰ Pingenlengan ilan dayun ni Isus diadia, tinalu'en dayun di getaw kia mingupesi kemeten, "Naa, tenggal mui kemet mu." Tinggalen dayun, muka' miuli'an.

¹¹ Mendadi ki nga mekpetu'un di Palinta kia muka' ki nga Pariseo, mitutung ilan pati' gangit. Migyagayaga ilan dayun, enduta'en nilan dun si Isus.

Tindu' ni Isus su Sepulu' bu' Dua' Peneliganen

(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

¹² Naa nda' maiben, duuni gendaw tumiwad si Isus dig bentud adun menenabi ditu. Bena' mitingtag tug bentud, pigendawan dia menenabi ditu Megbebaya'. ¹³ Mendadi bena' miglegendaw, sinabi ni Isus su nga sakupen. Sa' mipungun ilan dia niin, pimili'anen ilan, tindu'en ki sepulu' bu' dua' tawan dinilan, ilani gilal ni Isus nga peneliganen. ¹⁴ Sug beknanen, si Simon, piningalan dun ni Isus si Pedro. Dayun si Andres, pat-ed ni Simon, muka' si Santiago, si Juan, si Felipe, si Bartolome. ¹⁵ Dayun si Mateo, si Tomas, si Santiago, gama'en si Alfeo, dayun si Simon, piningalan dun su mingatu tu gubirnu. ¹⁶ Dayun si Judas, gama'en su sala Santiago. Mendadi su kesepulu' bu' dua'en, iin si Judas Iscariote, su tumipu pa dini Isus.

Mikpetu'un si Isus muka' Mineguli' tu nga Getaw

(Mateo 4:23-25)

¹⁷ Naa mindiksun si nga Isus. Bena' pegindeg ilan di-ag datag, mikpungun dia ni Isus su melaun gupia sakupen, dakus melaun getaw genat tu tibuuk Judea dakus Jerusalem sampay genat tu geksid dagat, ditug lunsud paingalan dun Tiro muka' Sidon. Mitua'i melaun gupia getaw adun mekineeg dini Isus dakus mekpebulung diniin ditug leduun nilan. ¹⁸ Sampay su nga piglegetan menulay, pineguli'an ilan dadema.

¹⁹ Su kelaun getaw, diadia pinengawenig bianen megdelu' dini Isus, pu' duuni ginuung gumiwa' diniin, kaas nda'idun dinilani nda' mauli'ay.

Su Tantu Keliag

(Mateo 5:1-12)

²⁰ Mendadi, pingengengan ni Isus su nga sakupen, kali' pektalu' dinilan,

"Naa, yamu nu nga gempusuk getaw, liliag amu, pu' mikesakup amu tu Keglekaunutan nu Megbebaya'!

²¹ Yamu nu nga megutem nemun, liliag amu dadema, pu' pebesugen dun amu nu Megbebaya'!

Yamu nu nga pengaduy nemun, liliag amu dadema, pu' duuni gendaw, pentuaan amu!"

²² Laung padun ni Isus, "Naa sa' ma'antu, sa' benta-an amu nu getaw dakus pemilasan amu nilan muka' tampalaksan amu, muka' sa' peksudi'an amu pa pagid saba' nu kesakup niu dinaan kini, kig Bata' nu Kilawan, naa liliag amu! ²³ Kaas sa' ma'niai mbianan niu, pegleliag amu dun, sampay megleksuleksu amu. Pu' ma'anenen, duun pai sugda diniu gembagel ditu gekbus langit. Pu' iini sama niu, su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, pu' ma'antu dademai kekpeleget dinilan nu ginepu'ay nu getaw nemun."

²⁴ Laung padun ni Isus, "Dagid yamu nu nga medatu' getaw, mekelelaatlelaat amu,

pu' su memis kebetang, migela' na niu malap!

²⁵ Yamu nga mibesug nemun, mekelelaatlelaat damu dema,

pu' megutem pamu!

Yamu nga peketawa nandaw, mekelelaatlelaat amu pagid,

pu' melegenan pamu, muka' mekengaduy pamu!

²⁶ Muka' mekelelaatlelaat amu sa' penalan amu nug launan getaw,

pu' iini sama niu su nga getaw dengantu tautau pimuunan nu Megbebaya', pinalan dailan dema nu ginepu'ay nu getaw nemun."

Su Kepetail di nga Kuntra

(Mateo 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Laak yamu nu nga mekineeg, kinii talu'u diniu nandaw, petail niui nga kuntra niu. Ki nga getaw megbanta diniu, pepianay niu dadema. ²⁸ Ki nga mektuyud diniu, penenebiay niu mpianan, sampay su mekpelaat diniu. ²⁹ Saladua' diniu, sa' pinenggi' depi'en ka di mulu' mu dapit lintu, pedapi' mu pagid su sedibaluy mulu' mu ditug duminapi' dini'a. Adin su malap suub mu, begay mu dun pa pagid su kamisita mu, peduma mu padun su suub mu.

³⁰ Ki kelaun menengi dini'a, begayay mu. Sa' duuni malap pimetang mu, ndi' mu peksaakay puli' diniin.

³¹ Kaas pia ta' alanduni melabu' dig delendeman niu

melengas sia gabang nug duma niu diniu, iini baal niu dinilan."

³² Kali' padun pektalu' si Isus, "Sa' iin da laaki petailen niu su mekpetail diniu, bantang bamu sugdaan nu Megbebaya'? Pu' pia su nga mikesala' getaw, mekpetail dailan dema tu nga mekpetail dinilan!

³³ Muka' sa' iin laaki pepianan niu su mekpepia diniu, naa bantang bamu sugdaan dun? Pia su nga mikesala' getaw, ma'niaig betad nilan! ³⁴ Muka' padun, sa' iin laaki pedamen niu su laung niu metau meguli' pelum diniu gidamen, naa bantang bamu sugdaan dun? Pia su mikesala' getaw, pedamen da nilan dema sugduma nilan, adun biadan nilan puli' su miutang! ³⁵ Dagid yamu, petail niu su nga kuntra niu. Pepianay niu su nga samataw niu. Pdam niu ilan di nda'i pedetengen niu dun mpuli' diniu. Pu' sa' ma'niai penggulaulaan niu, naa gembagel gupiai sugda diniu, mengema'an amu tu Tampusan Metaas. Pu' daniin betad, melilelaaten. Pia su getaw ndi' metau ebanagan sampay su medupang getaw, lelaatanen da gusay. ³⁶ Kaas melilelaaten amu, maa' dadema nu Gama' niu Megbebaya', melilelaaten."

Ndi' Mpia Pegdena'en su Samataw

(Mateo 7:1-5)

³⁷ Kali' pektalu' si Isus, "Ndi' niu pegdena'ay su nga samataw niu, muka' ndi' amu ukumen nu Megbebaya'. Ndi' niu pesela'ay su samataw niu, muka' ndi' damu dema ukuman nu Megbebaya'. Pedasun niu su samataw niu, pedesunen damu dema nu Megbebaya'. ³⁸ Begayay niu su samataw niu, dayun begayan damu dema nu Megbebaya'. Pebegelen dayun nu Megbebaya' sug betanganen tug begayen diniu, tisenenen pa pagid muka' engkugenen dakus pepenu'enen sampay meglapay. Pu' adini tepengan niu dig begay niu, iin dademai tepengan nu Megbebaya' tug begayen pelum diniu."

³⁹ Mendadi, miksamingay si Isus di nga getaw, launggen, "Sug buta, mesu'aten ba egakay dig dalanig dumanen, buta dadema? † Pinenggi' egakenen, dayun buus duunig luak dia gunaan nilan, ndi' ba megela' ilan dayun melabu' dia?

⁴⁰ "Su getaw mektu'un, kana' metaas pa di mekpetu'un diniin. Laak adin su metubus na pektu'unay, melepengen dadema su mikpetu'un diniin."

⁴¹ Kali' padun pektalu' si Isus, "Naa mauma dema saladua' diniu, maita' mu ki maika' puling di mata nug duma mu, laak ya'a, nda' mu metukaway pu' duun dademai puling mu, gembagel? ⁴² Muka' pagid mau-ma dema telu'en mu pelum tug duma mu, 'Uy, Mingumpated, ua'en ku pa deli' ki puling mu kiin,' asa

† *Ki telu'en buta, piulugan dun ni Isus su nga getaw laung nilan dun migela' nilan metekad su metuud, asa nda' nilan mesabut, pia kemaika'.*

ya'a dema, ndi' mu maita' pu' mipulinga dadema gembagel puling? Baa, ya'a kiin, tautau mekesuun ka! Kaas unaay mu ua'ay ki gembagel puling di mata mu kiin, adun mpalas mu su maika' puling nug duma mu, adun mawa' mu."

Su Gempia Betad muka' su Melaaten

(Mateo 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Kali' pagid pektalu' si Isus, "Nda'iduni gempia gayu megbunga melaaten. Mesama dadema di melaat gayu, ndi' megbunga melengas. ⁴⁴ Kaas sa' peksi-ma'en su gayu, iini kimanen, kig bunganen. Sug bunga igera, kana' maupu' dig dugi. Kana' dadema maupu' dig dugi sug bunga gubas. ⁴⁵ Ma'niin dadema su mekesuun getaw, gempiai pegbetadenen, pu' sug betaden, puun di gempia delendemenen. Su pelum medupang getaw, melaati pegbetadenen, pu' sug betaden, puun dadema di melaat delendemenen. Pu' ki talu' nu getaw, iini megbuas dig delendemenen."

Su Titulu'an ni Isus, subay Dunutan nu Sakupen

(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa, mauma dema gelalen niau Kaunutan, asa ki sugu'an ku diniu, ndi' niu pelum petuuden? ⁴⁷ Adin su getaw medini naan adun mekineeg di telu'en ku, dayun megdunut dun, ma'nini'i petenggi'an ku dun. ⁴⁸ Penenggi'an duni getaw migbaal balay. Migengkul medalem, adun entudenen di telektap sug balayen. Naa bena' mitubus sug balay, migbaa' su tubig, kaas midenlagan nu guluan layas sug balay. Laak nda' tanan pegegdal, saba' gempageni kebaal dun. ⁴⁹ Laak dagid adini getaw mekedengeg di talu'u kini laak ndi'en dunutan, iini maa' nu getaw migbaal balayen diag lupa' laak, nda'i gintudanen dun. Dayun kig balayen kia, bena' midenlagan baa', migeba' dayun, gembagelig dulebaken."

Piuli'an ni Isusi Getaw Lainig Bansanen

(Mateo 8:5-13)

7 Naa bena' mideksu'en su kelaun pidengegen tu nga getaw dia, mipanaw si Isus ditug lunsud piningalan dun Capernaum. ² Naa duuni getaw diag lunsud kia, kaunutan di sundalu nu getaw Roma, migladui petailenen sesugu'enen, pekagawinaa da dun. ³ Mendadi su kaunutan, bena' midengegen su kedateng ni Isus, duuni sinugu'en nga kaunutan nu getaw Judea, adun sebiin nilan si Isus, adun sia mangay meneguli' di sesugu'enen kia. ⁴ Naa bena' minateng ditu ni Isus su nga sinugu', kali' ilan penengi diniin, "Ki kaunutan sundalu kiin, mbantang dema tu'u ebangan mu, ⁵ pu' melelaat dig bansa ta, iini miglegastu di simbaan nami."

⁶ Sa' ma'antu, sumikat tu'u si Isus, migdunut dayun tu nga sinugu' kia. Laak bena' mesempel nailan tug balay, suminugu' su kaunutan sundalu di nga sambaten mangay mekpetenday dini Isus, pimuunen dinilan, "Naa Sir, petuyangen na, laungen, ndi'a na mundas. Pu' naan, kana' mbantang penaikan muig balayu.

⁷ Kaas nda'u maku' madap dini'a. Pektalu'a laak diin, naa misuunan ku pu' mauli'an tu'ui sesugu'en ku kia. ⁸ Pu' maa' dinaan kini, duuni metaas pa dinaan sumugu' dinaan, duun pa pagidi sundalu sugu'en ku. Telu'an kui sala tawan, 'Dituun ka angay,' meditu dayun. Telu'an ku pelumi sala tawan, 'Diniin ka angay,' medini dadema. Sa' telu'an ku su gulipen ku, 'Ma'nini'i baalen mu,' naa baalenen dayun."

⁹ Bena' midengeg ni Isus su pimuunen kia, misebu'an dun gupia. Liningayen dayun su kelaun getaw tumindug diniin, laungen dinilan, "Taman talu'u diniu, ki kaunutan kiin, nda'u mainsan mbianayi kesalig mesama di kesaligen, pia pa dini nita nga getaw Israel!"

¹⁰ Naa bena' minateng puli' su nga sinugu' ditug balay nu kaunutan sundalu, iini mitaangan nilan, miuli'an na tu'u su sesugu'en kia.

Pitubu' Puli' ni Isusig Bata' nug Balulibun

¹¹ Tubus nitu' nda' maiben, mipanaw si Isus, ilan nu nga sakupen sampay melaun gupia getaw, minangay ilan ditug lunsud piningalan dun Nain. ¹² Naa bena' misebang ilan tu genga'an nug lunsud, duuni nga getaw pegbulig minatay misungkak nilan. Ki minatay kini, buntung bata' balulibun. Dakus melaun getaw genat tug lunsud migdunut tug balulibun. ¹³ Mendadi su Kaunutan si Isus, bena' minita'en sug balulibun, milelaat dun dayun, laungen diniin, "Naa Dada', ndi'a na pengaduy." ¹⁴ Naa muka' mikpesempel si Isus, dipenanan sug lungun. Mitenlen dayun su nga migbulig dun. Miktalu' si Isus, "Naa Nuung, talu'u dini'a, pegbuata!" ¹⁵ Migingkud tu'u ki minatay kia, dunut mikedtalu' na. Pigwakil dayun ni Isus tu gina'en.

¹⁶ Naa apelai, su nga kelaun getaw, mindekan ilan pati'. Inal nilan dayun su Megbebaya', laung nilan, "Mitu' na dinita ki metaas pimuunan nu Megbebaya'! Liningi'an na tu'u nu Megbebaya'i nga piglegetawannen!"

¹⁷ Naa sa' ma'antu, mileep tug benwa Judea su gukiten di pinggulaula ni Isus, sampay ditug lumibut benwa.

Sinaak ni Juan sa' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan

(Mateo 11:2-19)

¹⁸ Naa si Juan kiin, su Memunag Tubig, inukit diniin nu nga sakupen su tiba'an pinggulaula ni Isus. ¹⁹ Men-

dadi sinabi ni Juanig dua' tawan sakupen, sinugu'en ilan meditu nu Kaunutan si Isus, pimuunen dinilan, laung, "Sir, kelelaat talu' mu dinami sa' ya'a na tu'u su pedetengen nami lumusad, atawaka mekpedateng pami dig lain?"

²⁰ Naa bena' midepet ditu ni Isus su nga sinugu' ni Juan, laung nilan diniin, "Sir, sinugu' ami ni Juan su Memunag Tubig. Pimuunen dadema dinami saaken dini'a, sa' ya'a ma daw su pedetengen nami lumusad, atawaka megelat pami dig lain?"

²¹ Naa mitaang dun, melaun mimegladu muka' me-saitan pineguli'an ni Isus dakus melaun getaw piglegetan menenulay, sampay melaun buta pipengita'en. ²² Mendadi, sumimbag si Isus ditu nga sakup ni Juan, laungen, "Naa, puli' amu ditu ni Juan, ukit niu diniin ki taman minita' niu kini muka' ki midengeg niu. Su ngag buta, mikengita' na. Su nga pilung, mikepanaw na. Su nga migladu mekesalebu' nuka, mi-uli'an na. Su ngag bengel dema, mikedengeg na. Sampay su nga minatay, pitubu' na puli'. Muka' su gem-pusuk getaw, inukitan na tu Gempia Petenday. ²³ Kaas adini getaw ndi' memilas dinaan, iini liliag!"

²⁴ Mendadi, sa' mipalus su nga sakup ni Juan, miguk-it si Isus tu melaun getaw mekatag dini Juan. Sinaak ni Isus dinilan, "Naa kini si Juan, sa' linaawan niu iin ditug limawa', alandun mai pedetengen niu diniin? Laung niu ba si Juan, maa' nu sala puun tigbaw, melemu mpi-lay nu genus? Kana'en. ²⁵ Naa sa' ma'antu, alandun mai pedetengen niu diniin? Laung niu dun pu' getaw migimakay? Baa, kana'en dadema, pu' su getaw migi-makay dakus melengasi kebetangen, subay ditu laak penengaway balay nu nga gadi!" ²⁶ Mendadi sa' ma'an-tu, ta'i pedetengen niu maita' niu? Getaw pimuunan nu Megbebaya'? Wa'a lai! Muka' taman talu'u diniu, ki-ni si Juan, kana' laak pimuunan nu Megbebaya'. ²⁷ Pu' iinen dadema su mibetang ditu Misulat Talu' nu Meg-bebaya', laung, 'Miktalu' su Megbebaya', Mendadi paunaan ku dini'a ki pemuunan ku, pu' adun pengendamenen sug binaan mu.'" ²⁸ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa sa' ma'antu, taman talu'u diniu, genat pa dini Adan sampay nemun, nda'i sala tawan metaas pa dini Juan. Laak dagid pia ma'antu, adin su tampusan gem-baba' sakup di Kaglekaunutan nu Megbebaya', iini metaas padun dini Juan."

²⁹ Naa su melaun getaw kampu' nu nga mendawat buis, bena' midengeg nilan su tinalu' kia ni Isus, mikpetuud ilan tu Megbebaya', ilani gandang binunagan ni Juan tubig. ³⁰ Laak dagid su nga Pariseo muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', pimilas nilan sug delendeman nu Megbebaya' dinilan, kaas mipauk ilan bunagan ni Juan tubig.

³¹ Kali' padun pektalu' si Isus, "Mendadi ki getaw nemun, alandun mai penenggi'an ku dun? Alandun bai samanen? ³² Petanggi'u di gembata' pemeglingkulu

pegayep dia padi'an. Beksayan nilan su nga samam-bata' nilan, laung nilan, 'Mauma sa' minlantuyan ami diniu, nda' amu peksabay? Dayun sa' miksulang ami, mauma nda' amu pelum pengaduy?' ³³ Pu' si Juan," laung ni Isus, "mitua' diniu, iinig betaden mekpuasa muka' ndi' minum mekebulek. Laung niu dayun, 'Pingupe'an menulay!' ³⁴ Tubus itu naan kini, kig Bata' nu Kilawan, mitua'u pelum diniu, betadu maan dau muka' minum dau dema. Laung niu pelum, 'Paa, bentayay pa daan niu, medalu masi' maan muka' penatatan meginum, sambaten pa paduni nga mendawat buis muka' ki ngag дума mekesesala' getaw!' ³⁵ Laak dagid ki tantu sinuunan genat tu Megbebaya', mailala dia penggulaulaan nu megdunut dun."

Sug Libun Gembageli Kegbasanen dini Isus

³⁶ Naa inggat si Isus maan tug balay nu sala tawan Pariseo. Miliag si Isus, midia dayun adun sumalu dini-lan maan. ³⁷ Naa duuni sala tawan libun dengen dig lunsud kia, tebia' meglaat pekesuunan. Laak pia ma'antu, kig libun kini, bena' midengegen pekaan si Isus diag balay nu Pariseo, midia dayun, peguit bata' bandi gemputi', mipenu' pagemut. ³⁸ Mendadi, bena' mitulan sug libun, migindeg di teliudan ni Isus, mesempel di geksud. Pengaduy namal sug libun kia, mitegdu'an lua'en su geksud ni Isus. Bena' mibasa' lua'en su geksud ni Isus, pinunasan dayun nug libun, iini pinunasan dun sug buuken, dunut pin-gelekanen su geksud ni Isus, kegbasanen diniin. Bin-unaganen padun nu pagemut su geksud ni Isus. ³⁹ Dekag minita' nu Pariseo kia, maa' laungen pa dig dialem delendemanen, "Paa, ki getaw kini, sa' sia metuud pu' pimuunan nu Megbebaya', mailalanen siaig libun kini mikpuleg diniin, mesima'en sia pu' meglaat pekesuunan!"

⁴⁰ Dagid si Isus, kali' pektalu', "Simon, duuni telu'en ku dini'a."

Kali' sembag si Simon, "Sigi, Sir, pedayun mu."

⁴¹ Kali' pektalu' si Isus, "Naa, duuni mekpautang kwarta, piutangen dua' tawan. Ki sala tawan, inutan-gen lima gatus denario. Su sala, lima pulu' da. ⁴² Naa saba' nda' ilan mekebayad, pidasun nailan dua'. Naa sa' ma'antu, ta' ma, adin saan dinilan dua' su gem-bageli kepetailen ditu mikpedasun diniin?"

⁴³ Laung ni Simon, "Mabu' ki getaw gembageli gutan-gen pidasun."

"Metuud," laung ni Isus. ⁴⁴ Liningayen dayun sug li-bun kia, kali' pektalu' dini Simon, "Naa, ma'antu dade-ma kig libun kini. Ya'a, sa' mitulanu dinig balay mu, nda' mau tanan begayay tubig gugasu sia di gek-sudu, sug buuken demai pinunasan dun. ⁴⁵ Ya'a, nda' mau dedialay di galek. Laak dagid iin, sikna nau mitu-

lan dini, nda'en mainsan sikpa'ay pengelekayi gek-sudu. ⁴⁶ Ya'a, nda' mu bunagay lanai guluu, laak dagid iin, binunaganen pagemuti gek-sudu. ⁴⁷ Paladpalad taman talu'u dini'a, ki sala' nig libun kini, pia melaun, gempantek pu' pidasun na, pu' gembageli kepetailen dinaan. Laak adin su getaw pidasun di maika', maika' dademai kepetailen."

⁴⁸ Miktalul' dayun si Isus dig libun kia, "Pidasun nai sala' mu."

⁴⁹ Naa su ngag duma ni Isus maan, bena' midengeg nilan ki tinalu'en kini, mikpuun ilan sumaak dig delendeman nilan, laung nilan, "Paa, adin saan getaw ini, pia su sala', pedesunen?"

⁵⁰ Laung ni Isus tug libun kia, "Naa, migawen ka tu'u, saba' nu kesalig mu. Uli'a na, gempia nai ginaa mu."

Minamal si Isus Megukit di Gempia Petenday

8 Naa nda' maiben, mipanaw si Isus, lineepen su ngag lunsud muka' gimbelayan diag lumibut bena, pegukitene ki Gempia Petenday pu' pikpuunan na su Keglekaunutan nu Megbebaya'. Duma ni Isus su sepulu' bu' dua' tawan peneliganen, ² dakus duun dademai migdunut dinilan ngag libun, su nga gandang pingutid duni menenulay muka' piuli'an dig ledun nilan. Su sala tawan dinilan, si Maria Magdale-na, su pingutidan diniini pitu buuk menenulay, ³ dayun si Juana, sawa ni Cusa peneligan ni Herodes, sampay si Susana. Dakus melaun paig libun, ilani migabang meglegamut tu ketubu'an ni nga Isus.

Su Sambingay mekatag di Kegimula

(Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

⁴ Naa pinemalan si Isus laaway nu nga getaw genat tu ngag lumibut lunsud. Bena' melaun gupia getaw mikipungun ditu niin, migukit si Isus dinilan sambingay.

⁵ Kali' pektalu' si Isus, "Duuni getaw minangay tug binaalanen adun megimula. Laak bena' saananen meksigwag, duunig beni' mitena' ditug dalan, kaas mi'indegan nu nga getaw muka' pingektuk nu nga manukmanuk. ⁶ Naa duun dademai mitena' ditug betuan. Bena' mintubu', milawes dayun, pu' memala sug lupa'. Minatay da pelum. ⁷ Naa duun pa pagidig beni' mitena' dig dugian. Kali' pentubu' su sigwag, mintubu' dadema su ngag dugi. Bena' tuminulin, milebeng dun su pimula. ⁸ Laak tumu' kig duma beni', mitena' tu'u di pialupa', kaas mekelengasi tubu'en. Bena' sumingku', duuni pingmegatus."

Diksu' dayun ni Isus su talu'en, "Adin sug duuni telinaganen, mekineeg dema tu'u!"

Su Pantag nu nga Sambingay ni Isus

(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

⁹ Naa mendadi, inubug dini Isus nu nga sakupen, pegulugenen dinilan su sinambingayen kia. ¹⁰ Kali' sembag si Isus, "Aa naa yamu, buasan na diniu su gandang pigbuni mekatag di kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. Laak dagid pebian laak di sambingay su kegukit dun tug lain getaw, adun mengenleng dailan, laak ndi' ilan mekengita'. Mekineeg dailan, laak ndi' ilan mekesabut."

Pigulug ni Isus su Sambingayen mekatag di Kegimula

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

¹¹ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa mendadi, kinii gulugan nu sambingay kia. Kig beni' kiin, iin su Gempia Petenday genat tu Megbebaya'. ¹² Naa sug beni' mitena' diag dalan, damikian dun su nga getaw mikedengeg tu Gempia Petenday kia, laak bena' medengeg nilan, mateng dayun su Palin, ua'enen pelum tug delendeman nilan su Gempia Petenday, adun ndi' ilan mekpetuud dun, kaas ndi' dailan dema megawen. ¹³ Naa su pelum beni' mitena' diag betuan, iin su nga getaw, sikna medengeg nilan ki Gempia Petenday, telima'en nilan dayun muka' penleliagen ilan dun. Laak nda' pengganget dig delendeman nilan, kaas kana' maiben su kekpetuud nilan. Sa' matengi kepenulay dinilan, teliudan nilan su kekpetuud nilan. ¹⁴ Naa sug beni' mitena' dema dig dugian, iin su getaw tumu' mikedengeg tu Gempia Petenday, laak dagid tubus itu, megela'i ginaa nilan tu kelibuleng nilan tu kegleketubu' nilan muka' su ga'us nilan sampay di nga gayepan nilan, kaas maulakanen su Gempia Petenday. Bena' ki mama' bunga nilan, ndi' na mainug. ¹⁵ Mendadi kig beni' mitena' dia pialupa', iin tumu' su nga getaw mekedengeg tu Gempia Petenday dayun pepengganget nilan dig delendeman nilan, saba' gempia muka' melegdengig delendeman nilan. Dayun mektigel ilan, sampay megbunga ilan."

Su Metuud Sinuunan, subay Dunutan muka' Sigwagen

(Marcos 4:21-25)

¹⁶ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi ki sulu', ndi' tutudan dayun klubay bandi, atawaka betangen tu silung belilidan. Segaga betangen dig dempa'an, adun medelaganen su nga getaw suled tug balay.

¹⁷ "Kaas adin su giglud nandaw, mbuasan da sa' maiben. Adin su pigbuni nandaw, pesuunen da sa' maiben.

¹⁸ "Kaas ki kelaunanen kini medengeg niu dini naan, talentenay niu gupia. Pu' adin su getaw duunig daniin, begayan pa padun. Adin pasi' su getaw nda'idunig daniin, laak ui'en pa diniin su maika' sia daniin." †

Su Tantu Gina' ni Isus muka' Pateden

(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

¹⁹ Naa su gina' ni Isus muka' su nga pateden, linaawan nilan sia si Isus, laak ndi' mesu'ati kekpesempel nilan diniin, saba' nu melaun getaw. ²⁰ Mendadi, pisuunan dun dayun si Isus, laung nu getaw diniin, "Sir, su gina' mu muka' su nga pated mu, pegindeg ilan diag liu, peksebiin ka nilan."

²¹ Sumimbang si Isus, "Naa, wa'a. Laak adini getaw mekineeg di Gempia Petenday genat tu Megbebaya', dayun pegdunutanen, iin pa pagidi gina'u muka' nga patedu."

Pimaag ni Isusi Salindapak

(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

²² Naa duuni gendaw duminangan si Isus di sekayan, ilan nu nga sakupen. Laung ni Isus, "Naa, dumipag ita dinig linaw." Tuminulak nailan dema. ²³ Selian nilan mekpangay tug dipag, tinulug si Isus. Mendadi nda' maiben, tekaw miksalindapak, misipukan dayun ki sekayan nilan kia, misimpitan ilan gupia. ²⁴ Mikpesempel dini Isus su nga sakupen, tinanud nilan dayun iin, laung nilan, "Ii, Sir, megbaya'baya' ita dun ini!"

Migbuat si Isus, pimaagen dayun su genus muka' su nga nabek. Misikpa' ki salindapak, miksilengen gupia tu'u sug linaw. ²⁵ Kali' pektalu' si Isus dia nga sakupen, "Mauma dema nda'iduni kesalig niu dinaan?"

Mindek dayun su nga sakup ni Isus, misebu'an ilan dun gupia. Kali' ilan peksinaakay, "Ta' gasal dun saan ini, pia su genus muka' nabek, masi' mesugu'en, mekpetuud dayun diniin?"

Piuli'an ni Isusi Getaw Silunu'an Menulay

(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

²⁶ Naa midenggu' si nga Isus ditug benwa tug dipag Galilea piningalan dun Gerasa. ²⁷ Bena' mikelusad si Isus tu sekayan, duuni getaw dangan dig lunsud kia suminungkak diniin. Ki getaw kini, silunu'an menulay. Miniben na nda' peginapet, kana' na dema megbenwa dig balay, pu' dia na kelebengan pegbenwa. ²⁸ Mendadi, bena' minita' nu silunu'an kia si Isus, mimeksay, miglaub di gedapan ni Isus, minekeg mektalu', laungen, "Ii, ya'a Isus, Bata'a nu Tampusan Metaas Megbebaya', ta' maig labet mu dinaan? Kelelaat dema tu'u dini'a, ndi' mau pa peglegetay!" ²⁹ Kaas mitalu' dun nu menulay, pu' sinugu' ni Isus megawa' di getaw kia. Betaden, tatap peglegetay nu menulay ki getaw kia, kaas ginapus nu nga getaw, pinusasan kadina, iniketan pa padun su gek suden. Dagid getusenen laak su ngag baluden, dayun uitay nu menulay tug limawa'.

† *Piulugan dun ni Isus, su getaw mektalanten tu pisuun diniin, dugangan pa gusay su sinuunanen. Su getaw ndi'en talentenan su pisuun diniin, laak mbeleng diniin su maika' misuunanen sia.*

³⁰ Mendadi, sinaakan ni Isus ki menulay kia, "Ta' mai ngalan mu?"

Kali' sembag, "Si Linaksa'." Pu' melaun gupia menenulay sumilunu' dun. ³¹ Pigubug nilan dini Isus, ndi'en pailan pedituun linaw gapuy.

³² Naa duuni sala kauluan babuy dia mesempel, melaun gupia babuy, meglunang ilan dia gabig. Pingen-gi nu menenulay dini Isus, pedituunen ilan ngag babuy kia, adun sulunu' ilan dinilan. Mendadi, biwang ni Isus. ³³ Dayun memegawa' dia getaw kia su menenulay, sumilunu' ilan pelum ditu ngag babuy. Bena' su sala kauluan babuy, minggebek dumiksun ditug delipasan pangay diag linaw, migela' ilan dayun melemes.

³⁴ Mendadi, bena' minita' nu nga megingat tu ngag babuy, minggebek ilan ditug lunsud, pigukit nilan dayun dia ki mipenggulaula kia, sampay ditug lumibut benwa. ³⁵ Bena' su getaw inukitan nilan dun, linaawan nilan su mipenggulaula kia. Bena' midepet ilan ditu ni Isus, iini mitaangan nilan, su getaw inutidan tu menenulay, pegingkud laak iin di gedapan ni Isus. Mikseluk na suuben, miseksud na tu'u su pianan ginaanen. Naa, mindek pati' su nga getaw. ³⁶ Inukit dayun nu nga mikaita' dun su kebian kauli'ay nu getaw kia silunu'an menenulay. ³⁷ Sa' ma'antu, su tiba'an getaw dig lumibut nu Gerasa, inubug nilan dini Isus, megawa' dia nilan, pu' mindekan ilan pati'. Sa' ma'antu, duminangan puli' si Isus ditu sekayan nilan, pu' dumipag ilan puli' diag linaw. ³⁸ Migubug tundug dini Isus ki getaw kia, su inutidan tu menenulay.

Dagid piuli' ni Isusi getaw kia, laungen, ³⁹ "Uli'a ma, pegukit mu ditu su gabang nu Megbebaya' dini'a."

Naa sa' ma'antu, mipanaw su getaw kia, sinigwagen tu'u ukitay dig lunsud kia su pinggulaula ni Isus diniin.

Pitubu' Puli' ni Isusi Gembata' muka' Piuli' anenig Libun

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

⁴⁰ Naa bena' minateng puli' si nga Isus ditug dipag linaw, didialan si Isus nu kelaun getaw dia, pu' pigelatan nilan iin. ⁴¹ Mendadi, duuni minangay ditu ni Isus kaunutan di simbaan nu getaw Judea, ngalanen si Jairo. Bena' minateng, miglaub di gedapan ni Isus, inubugen dayun diniin megdunut tug balayen. ⁴² Pu' du-unig buntung bata'en delaga meliget megladu, peka-gawinaa na. Kig bata'en kini, mabu' sepulu' bu' dua' tauni gidaden. Migdunut dayun dini Jairo si Isus.

Naa selian ni Isus mpanaw, melaun gupia getaw tuminakin diniin, mi'isel nilan si Isus. ⁴³ Laak duuni sala tawan libun dia, sepulu' bu' dua' taun na, tebia' ledunen kig betad libun. Pia migela'en su selapi'en di kepebulungen, nda'i mekeneguli' diniin. ⁴⁴ Mendadi kig libun kini, mikpesempel dia teliudan ni Isus, dilu'en dayun su kuyamay suuben. Lemen laak midelu'eni su-

ub ni Isus, misikpa' dayun sug dugu'en. ⁴⁵ Sinaak dayun ni Isus, "Ta' taway duni mikpuleg dinaan?"

Mimalaw laak su kelaun getaw. Kali' pektalu' si Pedro, "Sir, linibutan ka nu nga melaun getaw kini, mi'isela nilan!"

⁴⁶ Digid simbag ni Isus, "Duun laii mikpuleg dinaan, pu' mibetikan ku duuni ginuungu gumiwa' dinaan."

⁴⁷ Naa sug libun kia, bena' misuunanen pu' mitukawan iin, mikpesempel dayun dini Isus, miglaub dayun di gedapanen, mipati' mangedeg. Pigukiten dayun di gedapan nu kelaun getaw su kedelu'en dini Isus sampay su kauli'ayen midengan dun. ⁴⁸ Kali' pektalu' si Isus diniin, "Naa, Enaung, miuli'an ka na, saba' nu kesalig mu. Uli'a na, gempia nai ginaa mu."

⁴⁹ Naa selian ni Isus mektalu', duuni minateng sinugu' genat ditug balay ni Jairo, ki kaunutan di simbaan kiin. Bena' minateng dia ni Jairo, kali' pektalu', "Naa Sir, sug bata' mu kiin, nda' mu na mesaguti ginaanen. Kaas ndi' na kambat saliba'eni Mekpetu'un kiin."

⁵⁰ Laak bena' midengeg ni Isus, kali' pektalu' dini Jairo, "Naa, ndi'a na melibuleng, saliga laak, dayun mauli'an."

⁵¹ Mendadi, bena' minateng si Isus tug balay ni Jairo, nda'en peseledayig lain getaw dumanen, subay si Pedro laak muka' si Juan, si Santiago, dakus su mekegulang nu gembata' kia. ⁵² Naa sug launan getaw dia, mi-mengaduy ilan, penembiten nilan su gembata'. Digid miktalu' si Isus, "Naa, ndi' amu dega pengaduy. Pu' ki gembata' kiin, kana' ma minatay. Pektulug da!"

⁵³ Piketuanan laak nu nga getaw si Isus, pu' misuunan nilan, minatay tantu su gembata'.

⁵⁴ Mendadi, piguidan ni Isus su gembata' di kementen. Sinabinen dayun, laungen, "Naa, Enaung, pegbua-ta!" ⁵⁵ Mipuli' dayun su gimuuden. Suminambut dayun megbuat su gembata'. Sinugu' dayun ni Isus, paanen nilan. ⁵⁶ Naa su mekegulang nu gembata', mipati' ilan mesebu'ay. Digid inungub ilan ni Isus, pia laak daw sala tawan, nda'iduni pesuunan nilan di mipenggulaula kia.

Sinugu' ni Isus Mpanaw su Sepulu' bu' Dua' Peneliganen

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

9 Naa su sepulu' bu' dua' tawan kiin mitendu' ni Isus peneliganen, sinabinen ilan. Mendadi, bena' mipungun ilan, bigayan ilan ni Isus ginuung muka' pegbaya' mengutid tu kelaun menenulay muka' meneguli' tu ngag leduun. ² Sinugu' ilan dayun ni Isus mpanaw, adun megukit ilan mekatag di Keglekaunutan nu Megbebaya' muka' meneguli' tu nga pegladu. ³ Puli pailan mpanaw, piktitulu'anen ilan, laungen, "Sa' mpanaw amu, nda'iduni sengkapan uiten niu, pia sekud, gambag, balun niu pan, atawaka selapi', muka' salabuuk laaki suub niu. ⁴ Adin sug bek-

na balay mekpepenaik diniu, ditu laak amu tuun, sampay mekebundas amu dig lain lunsud. ⁵ Adin sug lunsud ndi' menemba' diniu, pegawa' amu dayun dia, muka' ekpug niu sug lepup lupa' di geksud niu, adun metakesi'anig lunsud kia."

⁶ Mendadi ma'nia, mipanaw tu'u su nga sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus, lineep nilan dayun su ngag lunsud, migukit ilan tu'u di Gempia Petenday muka' pineguli'an nilan su nga pegladu tu kelaun benwa gin-gayan nilan.

Mikalangalangig Delendeman ni Herodes

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

⁷ Naa su kaunutan dia Galilea si Herodes, bena' midengegen sug lumaun pinggulaula ni Isus, mikalangalangig delendemanen. Pu' sug duma getaw, pektelu'en nilan pu' kiin si Isus, iin si Juan su Memunag Tubig, masi' mitubu' puli'. ⁸ Digid sug duma mektalu', laung nilan pu' kiin si Isus, iin si Elias dengantu, mitua' puli' daw. Muka' duun pa pagidi mektalu', laung nilan pu' si Isus kiin, iini sala tawan pelum pimuunan dengantu, mitubu' puli' daw. ⁹ Kaas mitalu' ni Herodes, "Uy, si Juan, piputukan ku ma gulu. Naa sa' ma'antu, kini midengegu, adin dun saan getaw iin?" Sa' ma'nia, mauya'an gupia ni Herodes mpekita'en sia si Isus.

Pinaan ni Isus sug Lima Ngibu Tawan

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

¹⁰ Naa ki nga peneligan ni Isus, su nga sinugu'en mangay megukit, mipuli' nailan ditu ni Isus. Bena' minateng ilan, inukit nilan dayun diniin su kelaunan pinggulaula nilan. Sa' mitubus, inggat ilan ni Isus mekpain ilan sia deli' ditu sala lunsud piningalan dun Bet-saida. ¹¹ Laak su nga melaun getaw, misuunan nilani kepanaw kia ni nga Isus. Sa' ma'antu, miglendug ilan. Laak didialan ilan ni Isus, inukitanen ilan dayun mekatag di Keglekaunutan nu Megbebaya', sampay pineguli'anen su nga pegladu dinilan.

¹² Mendadi, bena' sungu na mesindepi gendaw, mikpesempel dini Isus su sepulu' bu' dua' tawan peneliganen, kali' ilan pektalu' diniin, "Sir, su nga melaun getaw, melengas sugu'en mu mangay ilan tu ngag lunsud muka' tu mektabu' benwa, pu' adun mekesukat ilan lebungan nilan dakus mekenengaw ilan pektulugan nilan. Pu' kig benwa kini, meliaw ma."

¹³ Sumimbag si Isus, "Yamu mai pekpaan dinilan." "Apelai, Sir!" simbag nu nga sakupen. "Duun laakig lima buuk pan nami, dayun duunig dua' buuk seda'. Naa mabu' ndi' dadema mesu'at sugu'en mu ami mangay sumaluy gaan, ki sukal dini nga melaun gupia getaw kini?" ¹⁴ (Pu' su getaw dia, lima ngibu tawan su laak lumbus laki.)

Mendadi, kali' pektalu' si Isus di nga sakupen, "Naa pekpinnigpinigen niu ilan pemaingkuday, duun saani piglima pulu' tawan sala penunan dun."

¹⁵ Piningkud nilan tu'u sug launan getaw. ¹⁶ Mendadi, inimud ni Isus kig lima buuk pan kia muka' sug dua' buuk seda', dayun megangag tug langit muka' mekpaladpalad tu Megbebaya'. Piktupetapetanen dayun su pan muka' seda', piktukiden pegilasay tu nga sakupen, adun pengilaken nilan tu nga getaw. ¹⁷ Minaan dayun su kelaun getaw, muka' migela' ilan mbesug. Bena' mibesug nailan, kali' pengikpesay nu nga sakup ni Isus su sawad nilan, sepulu' bu' dua' dig belanan mipenu'en.

Su Tantu Gasal ni Isus

(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

¹⁸ Naa, duuni gendaw sumiway si Isus tu melaun getaw adun menenabi, dumanen laak su nga sakupen. Bena' misuay ilan, sinaak ni Isus tu nga sakupen, "Mendadi naan kini, sa' su gasalu, alanduni ketalu' dun nu getaw?"

¹⁹ Kali' sembag su nga sakupen, "Ya'a daw si Juan su Memunag Tubig. Sa' sug duma mektalu', ya'a daw si Elias dengantu. Muka' duun pa pagidi mektalu', ya'a dawi sala tawan pa pelum pimuunan nu Megbebaya' dengantu, mitubu' daw puli'."

²⁰ "Mendadi yamu dema," sinaak ni Isus, "ta' mai ketalu' niu dun, ki gasalu?"

Sumimbag si Pedro, "Ya'a na gupia su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan."

Pisuun Pedaan ni Isus ki Kekpeleget diniin muka' ki Kapatayen

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

²¹ Laak dagid bena' midengeg ni Isus su tinalu' kia ni Pedro, inunguben su nga sakupen, ndi' nilan pesuun tu getaw ki gasalen kia. ²² Kali' pagid pektalu' dinilan, "Naan, kig Bata' nu Kilawan, melaun pai kekpeleget dinaan. Muka' pemilasenu pa pagid nu nga kaunutan nu getaw Judea muka' su nga kaunutan nug belian kampu' nu mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Deksu'anen, petainu nilan. Laak dagid di ketelu endawen genat di kapatayu, petubu'enu puli'."

²³ Kali' dayun pektalu' si Isus tu melaun getaw, "Mendadi, sa' duuni getaw mauya'anen sumakup dinaan, iin, subay teliudanan sug daniin delendeman, pisane-nen dayun gendawgendaw ki kurusen, dakus dumunut dinaan. ²⁴ Pu' adini mpauk megwakil gumulen dinaan, mbeleng diniin su ketubu' nda'i tamanen. Adin su pegwakilen dinaan su gumulen saba' nu kesakupen dinaan, iin, malapen sungkin su ketubu' nda'i

† *Ki telu'en pisanen nu getaw ki kurusen, piulugan dun ni Isus, sengu'en nu getaw ki memis muka' gempait puun di kesakupen dini Isus, pia pa laga' na ginaanen.*

tamanen. ²⁵ Pu' pia pa malap nu getaw su tibuuk lumbang, dayun mbeleng diniin su ketubu' nda'i tamanen, naa alandun bai gatagen? Nda'idun! ²⁶ Adini getaw mpiid mangken di kesakupen dinaan muka' di talu'u, naa naan, kig Bata' nu Kilawan, mpiid dau dema mangken diniin sakupu sa' lumusadu puli' dini. Muka' sa' lumusadu puli', maita' na di tiagu su kelen-gas nu pegbaya'u, iin dademai kelengas nu pegbaya' nu Gama'u Megbebaya' muka' danu nga pinaas sesugu'enen getaw langit." ²⁷ Diksu' ni Isus su talu'en, "Taman talu'u diniu, yamu nga getaw pegindeg dini nandaw, duun diniui ndi' matengi gumulen, medua' matanen ki Keglekaunutan na tu'u nu Megbebaya'."

Su Kepalin nu Palas ni Isus

(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

²⁸ Naa duun saani sala simana, tumiwad si Isus dig bentud adun menenabi dia. Pidunuten si nga Pedro, si Juan, muka' si Santiago. ²⁹ Mendadi, selian ni Isus menenabi, masi' mitekaw mpalini palasen. Sampay su nga penepetenen, metilak gupia saba' keputi'en.

³⁰ Muka' padun tekaw duunig dua' tawan dumanen pegabitabit, masi' si Moises muka' si Elias, ³¹ tumiag dademai palas nilan. Pegyegaan nilan sug delendeman nu Megbebaya' sungu penuuday ni Isus sa' mateng ditu Jerusalem, sa'itada ki kapatayen. ³² Laak si nga Pedro kia, tinulug pailan gupia. Dagid mitanud ilan, kaas minita' nilan dayun tumiagi palas ni Isus. Minita' nilan dadema sug dua' tawan pegindeg di gupiden. ³³ Saanan lumilung nug dua' tawan duma ni Isus, kali' pektalu' si Pedro, "Aa Sir, melengas pu' dini dami! Naa, megbaal ami bebelayan telu buuk, sal-abuuk dani'a, salabuuk dani Moises, muka' salabuuk dema dani Elias." (Laak nda' ni Pedro mesuunayi gempia sia telu'enen.)

³⁴ Naa selian ni Pedro mektalu', duuni gabun mitua' mikeleklem dinilan. Kali' peleklemay dun si nga Pedro, mipati' ilan mendek. ³⁵ Duuni miktalu' dig dialem gabun, laungen, "Kini na tu'u sug Bata'u, ki pimili'u. Pekineegay niu iin!"

³⁶ Dekag mideksu' mektalu', minita' nilan, sala da dun ni Isus dia. Genat itu, pigunguban pa nilan ki minita' nilan kia, miniben pa dekag nilan pegukit di nga getaw.

Piuli'an ni Isusi Gembata' Piglegetan Menulay

(Mateo 17:14-18; Marcos 9:14-27)

³⁷ Naa bena' miksala gendaw, duminiksun si nga Isus. Kali' ilan diksun, melaun gupia getaw sumingungak dini Isus. ³⁸ Mendadi, kali' pektawagi sala tawan, laungen, "Sir, kig bata'u kini, penengiin ku dini'a, bentayay mu, pu' buntung bata'u! ³⁹ Iin, peglegetan menulay. Sa' matengi kegleget dun,

metekaw megbeksay, dayun bebuyen, megbula'ig baba'en. Ndi' sia megawa' diniin ki menulay. Dekag pa megawa' diniin, metegelan dun gupiaig bata'u kini!

⁴⁰ Naa, inubugu di nga sakup mu kini, utidan nilan sia ki menulay, laak nda' nilan megaga."

⁴¹ Kali' pektalu' si Isus tu nga getaw dia, "Ay, yamu pa di nga getaw nemun, nda'i salig niu, mipenulay amu! Pinlukas nau dumuma diniu. Santa' pai kaibenen, ki ketigelu diniu?" Laung ni Isus tu gama' nu gembata' kia, "Uit mu dini kig bata' mu kiin!"

⁴² Puli pa midepet dia ni Isus su gembata', pibuksak nu menulay kia, binabuy dayun. Mendadi pimaag dayun ni Isus ki menulay kia, piuli'anen tu'u su gembata', pigwakilen dayun puli' tu gama'en. ⁴³ Su kelaun getaw migbantay, misebu'an ilan pati' di metaas ginuung kia nu Megbebaya'.

Kedua' Deksu' Pisuun Pedaan ni Isus su Kepatayen

(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Mendadi, selian misebu'an su melaun getaw tu taman pinggulaulanen, kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, ⁴⁴ "Mendadi yamu, talentenay niu gupia kini talu'u diniu. Naan kini, kig Bata' nu Kilawan, duuni gendaw mateng, pegwakilu tu pegbaya' nu getaw."

⁴⁵ Dagit ki tinalu' kia ni Isus, nda' metekad nu nga sakupen. Pu' nda' pa mbuasay sug delendeman nilan, kaas ndi' pa nilan mesabut, muka' mekalangalang ilan dema sumaak dun diniin.

Ndi' Pia Mekagaw Tindeg su Sakup ni Isus

(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

⁴⁶ Naa mendadi su nga peneligan ni Isus, miksual ilan, sa' taway dun dinilani tampusan metaasi tindegen. ⁴⁷ Laak misuunan ni Isus kig delendeman nilan kia. Dayun suminabi si Isus sala tawan gembata', pi'indegen dia gupiden, ⁴⁸ kali' pektalu', "Adin su menemba' di gembata' kini saba' nu kesakupen dinaan, naa gitunganan, naani mipenemba'en. Pidag pa tanan, kagina pinemba'u niin, mipenemba'en dadema su suminugu' dinaan. Pu' adin diniui mekpebaba' gupia dig lawasen, iini tampusan metaasi tindegen."

Adin su kana' Kuntra nu Sakup ni Isus, iini Suguten

(Marcos 9:38-40)

⁴⁹ Laak dagid si Juan, kali' pektalu' dini Isus, "Sir, duuni minita' nami getaw megutid di menenulay, sembayanen su ngalan mu. Laak pimaag nami, pu' kana' tain samasakup di pikumpulan ta."

⁵⁰ Laak kali' sembag si Isus, "Naa, ndi' niu pemaagay. Pu' adini getaw kana' kuntra niu, iini sugut niu."

Mimilas dini Isus su nga Kana' Getaw Judea

⁵¹ Naa mendadi, sa' sungu na mateng su kepuli' ni Isus ditu gekbus langit, pia ma'antu, pinanteken di ginaanen megdayun da gusay tu Jerusalem. Sa' ma'antu, sumikat ilan dayun, ⁵² duuni piuna ni Isus nga saku-pen mangay tu salabuuk lunsud tu Samaria, adun pengendamen nilan sia su kengintuluganen dia.

⁵³ Dagit su nga getaw Samaria kia, bena' misuunan nilan kig delendeman ni Isus pegangay ditu Jerusalem, benwa nu getaw Judea, naa nda' nilan dayun penemba'ay si nga Isus diag lunsud nilan. ⁵⁴ Sa' ma'antu, laung nu sakupen, si Santiago muka' si Juan, "Naa, uu Kaunutan, liagan mu ba mekpelabu' ami dinilan dupi' gapuy genat tug langit, adun mesapul ilan?"

⁵⁵ Laak liningay ni Isus su nga sakupen kia, pimaagen ilan dayun. ⁵⁶ Minundas dayun tug lain lunsud si nga Isus.

Su Tantu Kesakup dini Isus

(Mateo 8:19-22)

⁵⁷ Naa mendadi, selian ni nga Isus mundas, duuni getaw pektalu' diniin, "Sir, pia adin ka angay, megdunutu dini'a."

⁵⁸ Kali' sembag si Isus, "Laak naan, kig Bata' nu Kilawan, nda'idun tanani pektulugan ku. Tumu' pa su nga teleksuy, duuni gateb nilan, muka' su nga manuk-manuk, duuni salag nilan."

⁵⁹ Naa duun pelumig lain getaw, miktalu' si Isus diniin, "Sakupa dinaan."

Kali' sembag, "Laak Sir, muli' pau deli', pu' unaan ku pa lebengay su gama'u."

⁶⁰ Kali' pelum sembag si Isus, "Baa, su nga pangay tu kepatay nda'i tamanen, melengas ilan nai meglebeng tu nga matay dinilan. Ya'a pelum, angaya na megukit mekatag di Keglekaunutan nu Megbebaya'."

⁶¹ Duun pa pelumi sala tawan, kali' pektalu' dini Isus, "Sir, sumakupu dini'a. Laak sa' mesu'at, buang mu dinaan, megudas pau deli' tu nga gapen ku."

⁶² Kali' pelum sembag si Isus diniin, "Paa, adin su getaw mekpuun megdaru, dayun peglingay peglingay tu teliudanan, kiin, kana' mbantang megabang tu Keglekaunutan nu Megbebaya'."

Sinugu' ni Isus Mpanaw su Pitu Pulu' bu' Dua' Tawan Sakupen

10 Mendadi tubus nitu, duun pa paduni tindu' nu Kaunutan pitu pulu' bu' dua' tawan, sinugu'en ilan meguna diniin pigdedua' tawan, adun tukiden nilan laaway su ngag lunsud maika' sa' gembagel, adin su sungunen dadema laaway. ² Miktalu' si Isus di nga sakupen, "Naa ki sengku', gembagel gupia sia, laak meliang dai getaw meglegani dun. [†] Kaas penenebi

amu tu Megbebaya', su gapu' nu sengku', adun sug-
u'enen pai ngag duma getaw meglegani. ³ Mendadi,"
maa' laung pa ni Isus, "panaw namu! Dagid pektalen-
tenay niu ini. Ki kesugu'u diniu mpanaw, petanggi'u
amu di karniru mingingelet di nga mendapa' dun.

⁴ Naa nda'i uiten niu pitaka, sa' gambag, pia sepatus.
Muka' ndi' amu melangan megabitabit dig dalam.

⁵ Adin sug bekna balay mekpepenaik diniu, udasay niu
su getaw dun. Talu' niu, 'Pepianani nga getaw dini.'

⁶ Dayun su getaw dig balay kia, sa' pangay tu tantu
kepia, naa mpianan tu'u. Laak sa' kana' pangay tu
kepia, ndi' dadema mpianan. ⁷ Naa kig balay kia pepe-
naiken amu dun, ditu laak amu tuun. Adin su gikteb
ilaken nilan diniu, aan niu, muka' su painum diniu,
inum niu dadema. Pu' ki getaw megabang di ngag du-
manen, mbantang gestuan di ka'aanen. Muka' ndi'
amu peglelegalin dig lain. ⁸ Naa pia adinig lunsud
medetengan niu, dayun penemba'en amu dun, naa
pia alanduni ilaken diniu dia, ndi' amu mekalangalang
maan dun. ⁹ Pauli'ay niu su nga megladu dig lunsud
kia, muka' talu' niu dinilan, 'Mesempel na diniu su
Keglekaunutan nu Megbebaya'.' ¹⁰ Adin sug lunsud
medetengan niu, dayun ndi' menemba' diniu, naa an-
gay amu diag duuni tebu'an dun, pektalu' amu, ¹¹ 'Paa,
pia sug lepup lupa' mineket di geksud nami, punasen
nami, adun metakesi'anig lunsud kini. Laak talentenay
niui ini, mesempel na diniu su Keglekaunutan nu Meg-
bebaya!'" ¹² Diksu' ni Isus su talu'en, "Taman talu'u
diniu, sa' mateng su Gendaw nu Kengukum nu Meg-
bebaya' di tiba'an getaw, tumu' megaan pai ginuku-
man tug lunsud Sodoma kitu, sabaya' di ginukuman
tug lunsud kia ndi' menemba' diniu!"

Gembageli Ginukuman tu nga Memilas dini Isus

(Mateo 11:20-24)

¹³ Kali' pektalu' si Isus, "Paa, yamu pa di nga getaw
Corasin muka' getaw Betsaida, mekelelaatlelaat amu!
Pu' su nga mekesalebu' pinggulaulau dig lunsud niu,
sa' pinenggi' ditu mipenggulaula Tiro muka' Sidon
dengantu, aba, su nga getaw ditu, migdedali' ilan sia
memekseluk saku dakus meglebug gabu dig lawas ni-
lan, tu'us tu kegbiksu' nilan sia tu sala' nilan! ¹⁴ Kaas
sa' mateng ki Gendaw nu Kengukum nu Megbebaya'
di tiba'an getaw, tumu' megaan pa su ginukuman di
nga getaw Tiro muka' Sidon kitu, sabaya' di ginuku-
man diniu. ¹⁵ Muka' yamu dadema di nga getaw Ca-
pernaum! Petaasen ma niu siai tindeg niu, sampay
medepet amu ditu gekbus langit? Baa, lebu'en amu
tug linaw gapuy!"

¹⁶ Laung pa ni Isus tu nga sakupen, "Adini mekineeg
diniu, iin dademai mikineeg dinaan. Adini memilas

† *Miksambingay si Isus mekatag di nga getaw miuya' na
sumakup tu Megbebaya', damikian dun kig binaan, sa' gempia na
geniin.*

diniu, iin dademai mimilas dinaan. Muka' adini memi-
las dinaan, mipemilasan dadema su suminugu' di-
naan."

Su Kauli' nu Pitu Pulu' bu' Dua' Tawan Sinugu' ni Isus Mpanaw

¹⁷ Naa ki pitu pulu' bu' dua' tawan kiin sinugu' ni Isus
mpanaw, mipuli' ilan ditu niin, pinleliag ilan gupia.
Kali' ilan pektalu', "Aa naa, Sir, pia su menenulay, masi'
daagen nami, saba' nu pegbaya' mu!"

¹⁸ Kali' sumpat si Isus, "Wa'a daan. Naa kiin, iin su
minita'u mitekaw melabu' si Satanas genat tug langit,
maa' nu kelabu' nug leti'. ¹⁹ Pu' metuud lai daan, bi-
gayan ku amu pegbaya' adun maindegan niui nga ma-
mak atawaka nga gulangulang, dakus daagen niu su
gikteb pegbaya' nu Kuntra ta, di ndi' damu mekendu-
ta' dun. ²⁰ Laak dagid pia ma'antu, kana' laak iini pe-
gleliag amu dun, su kedaag niu tu menenulay. Segaga
iini pegleliag amu dun, su kepeduma nu ngalan niu
mesulat tu nga ngalan nu suminakup ditu gekbus lan-
git."

Liliag si Isus

(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Naa mitaang dun, liliag pati' si Isus, saba' nug Bal-
akat nu Megbebaya'. Kali' pektalu' si Isus, "Mikpalad-
paladu dini'a, Ama', ya'ai Kaunutan di gekleb langit
bu' lupa'. Pu' su tantu sinuunan kini, iglud mu tu nga
getaw metaasi sinuunanen, pu' iin laaki pisuunan mu
dun, ki nga getaw kini maika'i sebutenen. Naa melen-
gas da, Ama', pu' ma'nia dai miuya'an mu."

²² Laung pa padun ni Isus, "Sug lumaun metuud,
migela' pegwakil dinaan nu Gama'u. Naa naan kini,
kig Bata'en, nda'iduni mekesuun dinaan, subay su
Gama'u laak. Muka' su Gama'u, nda'idun dademai
mekesuun diniin, subay naan laak kini, kig Bata'en,
sampay adin laaki getaw mauya'an ku pesuunan ku
dun."

²³ Mendadi, minadap si Isus dia nga sakupen, kali'
pektalu' dinilan, ilan da laak, "Naa, yamu, liliag amu
tantu, saba' nu minita' niu kini! ²⁴ Pu' taman talu'u
diniu, melaun pimuunan nu Megbebaya' muka' gadi',
taginaa nilan dun sia maita' nilan ki minita' niu kini,
dagid nda' nilan maita'. Taginaa nilan dun pagid
medengeg nilan ki midengeg niu kini, dagid nda' nilan
dadema medengeg."

Su Samingay mekatag di Mekesuun Getaw Samaria

²⁵ Mendadi, duuni mekpetu'un di Misulat Palinta nu
Megbebaya' minadap dini Isus, pu' adun pengimane-
nen sia su metalu'en. Suminaak dini Isus su
mekpetu'un, "Naa Sir, ta' alandun mai gempia peng-

gulaulaan ku adun mpedumau tu ketubu' nda'i tamanen?"

²⁶ Kali' sembag si Isus, "Naa, ta' alanduni misulat ditu Palinta nu Megbebaya'? Ta'i kesabut mu dun?"

²⁷ Kali' sembag su mekpetu'un di Palinta, laungen, "Kini. Saladua' diniu, petail mu tantu su Kaunutan mu Megbebaya', sa'itada pegwakil mu diniin su tibuuk ginaa mu muka' su tibuuk gimud mu dakus su gikteb sekeg mu sampay su tibuuk delendeman mu. Muka' pa pagid, petail mu dadema sug duma mu. Su kepetail mu diniin, pelepeng mu di kepetail mu dig lawas mu."

²⁸ Laung dayun ni Isus, "Aa naa, misugatan mu gupiai sembag mu kiin. Kiai penggulaula mu, adun mpedumaa tu'u tu ketubu' nda'i tamanen."

²⁹ Laak su mengiman sia dini Isus kia, mpauk daagen. Kaas sinaaken na pelum dini Isus, "Asa ta' adin dunig dumau petailen ku?"

³⁰ Kali' sembag si Isus, "Naa, ma'nini'. Duuni getaw mipanaw, pegdiksun pangay tu Jerico genat ditu Jerusalem. Naa selian pekpanawi getaw kini, inapa' tulisan. Libasan nu tulisan, bintul nilan padun, dayun nilan belengay, sima'an nilan ginaa maika'. ³¹ Naa mendadi mitaang dun, duuni minian diag dalam kia belian nu getaw Judea. Sug belian, bena' minita'eni tinulis kini, migliaw laak diag dipag dalam, minundas. ³² Bena' nda' maiben, duun pelumi sala tawan sapu' ni Levi minian dadema dia. Bena' minita' nu sapu' ni Levi su tinulis, ma'nia dadema, migliaw laak pelum diag dipag dalam, minundas dadema. ³³ Laak dagid, duuni getaw Samaria mipanaw, mitua' dadema dia. Iin, bena' minita'en su tinulis, milelaat dun. ³⁴ Mikpesempel dayun diniin muka' binulungen penginumen bu' lana su ngag banegen, igbeden pa pagid. Dayunen pesakay tu petubu'enen, inateden di pektulugan nu nga getaw, tinagikulen dia. ³⁵ Bena' migendaw, migbegay dua' denario tu gapu' nu pektulugan kia, laungen, 'Sa' mesu'at, ya'ai pegiba' dun. Adin su kulang nu gastu dun, biadan ku da dini'a sa' mpuli'u dini.'"

³⁶ Bena' mideksu' ni Isus su sambingayen, sinaakanen dayun su mengiman sia diniin di talu'en, "Naa ta' ma, alandunig delendeman mu? Ki telu tawan kia, adin ma dinilani mibaal gitunganen duma nu inapa' tulisan kia?"

³⁷ Simbag nu mekpetu'un di Palinta, "Su milelaat diniin."

Laung ni Isus diniin, "Naa ya'a, penunggilingay mu dadema."

Gempiai Piktalentedan ni Maria batul ni Marta

³⁸ Naa saba' ni nga Isus mpanaw, midepet ilan dig lunsud. Naa duunig libun dia, ngalanen si Marta, pinemba'en si nga Isus ditug balayen. ³⁹ Naa duuni pated ni Marta, ngalanen si Maria. Bena' sumiled tug

balay su Kaunutan, kini si Maria, migingtud di gedapanen, adun pektalentedan su telu'enen. ⁴⁰ Si Marta pelum, milibuleng pati' tu pegulingelenen, pu' melaun gupia. Mendadi, linabet ni Marta si Isus, laungen, "Naa, Sir, petuyangen mau masi', salau laak megilak, ndi' megabangi ngudan ku kiin? Melengas sia telu'en mu diniin, megabang dinaan!"

⁴¹ Kali' sembag su Kaunutan, "Ay, ya'a Marta, kelibuleng mu gupiai melaun baalen mu kiin! ⁴² Segaga salabuuk laaki talentedan nu getaw, gembageli gatagen. Tumu' kiin, ki piktalentedan ni Maria, ki ndi' na mawi' diniin."

Su Titulu'an ni Isus mekatag di Kenenabi

(Mateo 6:9-13; 7:7-11)

11 Mendadi duuni gendaw, menenabi si Isus. Bena' mitubus, kali' pektalu'i sala tawan sakupen, "Sir, sa' mesu'at, pektu'unay mu ami menenabi, ma'niin ni Juan kiin, piktu'unanen dadema su nga sakupen."

² Kali' pektalu' si Isus, "Naa sa' menenabi amu, kiniigbian nu kenenabi niu. Iini talu' niu,

'Uu Ama' nami,
melengas pegbesaan ka nu nga getaw pu' ya'a su Megbebaya'.

Melengas pekpuunan na su Keglekaunutan mu.

³ Begayay mu ami gendawgendaw di nga gaan nami, sukal di ketubu' nami.

⁴ Pedasun mu ami di nga sala' nami,
pu' yami, mekpedasun ami dadema tu taman mekesala' dinami,
muka' ndi' mu buangay mpenulay ami."

Subay Penenebiin tu Megbebaya' su Kulang nu Sakupen

⁵ Mendadi, miksambingay si Isus, laungen, "Naa pinenggi' sala tawan diniu, mangay tug balay nu sambaten meginenga'i gebii, telu'enen dayun, 'Uu Sambat, sa' mesu'at, pautang mau telu buuk pan. ⁶ Pu' duuni sala sambatu minateng ditu naan, melayu'i pigenatanen! Naa nda'idun pelumi ilaku dun!' ⁷ Dayun sumbag su sambaten dia seled, 'Aa, ndi' mu semukayi tulugu! Siniraan naig balayu. Migbelilid nai nga gembata'u, sampay naan. Kaas ndi'u mesu'at megbuat megbegay dini'a.'" ⁸ Maa' laung pa ni Isus, "Naa, ta' ma dayuni mpenggulaula? Talu'u tu'u diniu, ki sambaten kia, pia mpauk megbuat megbegay diniin puun tu kesambat nilan, laak metegelan da gusay megbuat dakus megbegay tu kelaun kulang diniin, sa' su menengi, ndi' lumukas menengi diniin. ⁹ Kaas pesamau dademai telu'en ku diniu. Penamal amu menenabi tu Megbebaya', begayan amu niin. Penamal amu menengaw, pu' mekebaang amu. Peksabi amu namal diag bisuangan, pu' puka'an amu tu'u. ¹⁰ Pu'

adini menamal menenabi, begayan tu'u. Adini menamal menengaw, mekebaang, muka' adini meksabi dig bisuangan, mpuka'an. ¹¹ Pu' yamu ngag duunig bata'en, duun bai sala tawan diniu, sa' pinenggi' menengi seda'ig bata'en, begayen sungkin diniin makam? ¹² Atawaka sa' meksaak gumanuk, begayen pelum diniin gulangulag? ¹³ Mendadi yamu, sa' metau amu megbegay kepianan tu gembata' niu, asa melaat getaw laak amu, naa labi na su Gama' niu ditu gekbus langit, pepengapu'en dema tu'u kig Balakat nu Megbebaya' tu nga meksaak dun diniin!"

Ilegan si Isus Pingepu'an nu Palin

(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)

¹⁴ Naa duuni getaw beed, saba' silunu'an menulay. Inutidan ni Isus su migleget dun. Bena' miutidanen su menulay, miktalu' puli' sug beed. Misebu'an dayun su nga getaw dia. ¹⁵ Laak laung nug duma getaw, "Aa, ki getaw kiin, iini megaganen dun utidayi menenulay, pu' bigayan ginuung ni Beelsebul, su kaunutan nilan."

†

¹⁶ Naa sug duma getaw pelum, pengimanan nilan sia si Isus, kaas miksaak ilan diniin mekesalebu' tu'us, adun gempantek daw pu' genat tu Megbebaya' su pegbaya'en. ¹⁷ Laak misuunan ni Isus sug delendeman nilan. Kali' pektalu' dinilan, "Adin su nasud meksimawi' muka' megunay megbunu', ndi' maiben metulag. Samanen ki salapenan, sa' meksimawi' muka' meksual, metulag dadema. ¹⁸ Naa, ma'antu dadema si Satanas. Sa' pinenggi' meksimawi' su peglegedi'anen dayun megunay megbunu', ndi' ba metulag, deksu'anen mbeleng? Asa telu'en niu pengutidan ku su menenulay puun nu pegbaya' ni Beelsebul. ¹⁹ Kedu'a'en, sa' sia metuud pu' genat dini Beelsebuli pegbaya'u mengutid dun, naa su nga sakup niu pelum, adin ba genat su pegbaya' nilan? Pu' ilan, utidan da nilan demai menenulay. Baa, mitakesil amu nu pinggulaula nu nga sakup niu! ²⁰ Laak dagid sa' iin pasi'i migbegay dinaan pegbaya' mengutid dun su Megbebaya', naa ma'ananen, mitua' na diniu su Kaglekaunutan nu Megbebaya'."

²¹ Laung pa pagid ni Isus, "Kig letaban getaw, sa' meksangkap na besi dayun iin da gupiai megingat tug balayen, naa ndi' sia magaw su pimetangen. ²² Laak pia ma'antu, sa' duuni mateng lumabaw pa dun diniin, iin pelumi dumaag. Egaunen dayun su kelaun besi seligan nu gapu' balay, dakus su kelaun gimunen, pekilasenen dayun tu ngag dumanen." ††

† Kig Beelsebul kini, iini sala ngalan nu Palin. Sala pa piningalan dun, si Satanas. †† Ki Palin, pitanggi' ni Isus dig letaban getaw daagen, adun pesabuten di nga getaw pu' ki pegbaya' ni Isus, metaas pa tug danu Palin.

²³ Miktal' padun si Isus, laungen, "Adini getaw kana'u sugut, iini kuntrau. Adini ndi' megabang dinaan mekpungun sakupu, iini mekpelak dun."

Melemu Mpuli' su Melaaten

(Mateo 12:43-45)

²⁴ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi su menulay, sa' utidan di getaw, leepenen dayunig benwa nda'i tubig dun menengaw pelelianen. Naa bena' nda'iduni mbaanganen, maa' laungen dig dialem delendemenen, 'Tumu' muli' nau ditug balay kia pigenatan ku.' ²⁵ Naa bena' mateng puli' tug balay kia, aba, metaanganen siniligan na sug balay dakus pingikpesan. ²⁶ Sa' ma'antu, mangay dayun dumanen menenulay pitu buuk, melaat pa dun diniin, dayun megela' ilan muli' dia. Kaas deksu'anen, su kebetang nu getaw kia piglegetan salabuuk da sia menulay, melaat pa tug bekna mipenggulaulanen."

Su Tantu Kepianan

²⁷ Naa selian ni Isus mektalu', duunig libun dia tebenan getaw minekeg mektalu' dini Isus, laungen, "Sug libun minata' dini'a muka' mikpedudu' dini'a, liliag tantu!"

²⁸ Kali' pektalu' si Isus, "Tumu' su getaw mekedengeg di talu' nu Megbebaya' dakus mekpetuud dun, iin tantu gupiai liliag!"

Su Getaw Mimilas, Menengi Mekesalebu' Tu'us

(Mateo 12:38-42)

²⁹ Mendadi bena' pekpungunpungun su nga getaw mekpesempel dini Isus, kali' pektalu' si Isus, "Paa, yamu pa di nga getaw nemun, medupang amu gupia! Penengiin niu dinaani mekesalebu' tu'us, asa daal da laaki tu'us begay diniu, ki maa' nu mipenggulaula nu pimuunan nu Megbebaya' dengantu si Jonas. ³⁰ Pu' si Jonas, mibaal tu'us tu getaw Ninibe. Naa naan kini kig Bata' nu Kilawan, ma'antu dadema, mbaalu tu'us diniu nga getaw nemun. ³¹ Dayun sug Bai tug benwa Seba dengantu, mbantang megingdeg tumakesil diniu sa' mateng su Gendaw nu Kengukum nu Megbebaya' di tiba'an getaw. Pu' daniin, miktegel mpanaw dinig benwa ta Israel, melayu' gupia dig benwanen, pu' adun mekineeg ditu telisebuten titulu'an ni Adi' Salomon. Naa yamu kiin, duun kinii mitua' diniu, metaas pa dini Salomon. ³² Muka' sa' mateng na tu'u su Kengukum, naa su nga getaw pa pagid dengantu sakup Ninibe kitu, mbantang dailan dema megingdeg tumakesil diniu nga getaw nemun. Pu' ma'antu dadema ilan, sa' tinitulu'an ilan ni Jonas, miksikesuun ilan. Mendadi yamu, taman talu'u diniu, duun kinii mitua' diniu, metaas pa dini Jonas!"

Subay Pektalenenan nu Getaw su Tiag

(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ Mendadi kali' pektalu' si Isus, "Ki sulu', ndi' tutudan dayun egluden nu getaw, mesama ndi'en ukluban bandi. Segaga betangen dig dempa'an, adun medelaganen su nga getaw suled tug balay. ³⁴ Naa su mata niu, iini sulu' nug lawas niu. Kaas saladua' diniu sa' pinenggi' gempiai mata mu, naa medelagan na su tibuuk lawas mu. † Laak dagid sa' duuni mesait di mata mu, naa medeleman dademai tibuuk lawas mu. ³⁵ Kaas peglengilama, tekaw mbuus sug laung mu dun tiag mu, masi' medelem. ³⁶ Laak sa' meleep dig lawas mu ki medelag, nda'iduni medelem dun, naa ma'antu, lumbus medelag, ma'nii mitiagan ka sulu'."

Pigbelu'an ni Isus su nga Tautau Mekesuun

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40)

³⁷ Naa bena' mideksu' megukit si Isus, duuni Pariseo migenggat diniin maan tug balayen. Sa' ma'nia, minangay dema dia si Isus, migingkud dayun maan.

³⁸ Laak sa' minaan si Isus, misebu'an su Pariseo, kali'en maita' pu' nda' ni Isus pegela' dunutay sug bian mengingenaw tinitulu' nu nga Pariseo tu nga getaw. ³⁹ Dagid kali' pektalu' su Kaunutan, "Paa, yamu pa di nga Pariseo, ugasan niu sug dibabaw nu pinggan niu muka' tasa niu, laak dagid dig dialem, mipenu' amu nu pingagaw niu puun di melaat betad niu.

^{††40} Bengu'bengu'en amu! Su Megbebaya' miwat tug lawas nu getaw, kana' bain da gusayi miwat tug delendemanen? ⁴¹ Segaga peglegamut amu tu pubri, adun melimpui amu tantu, sa'itada mekesuun amu."

⁴² Laung pa ni Isus, "Yamu pa di nga Pariseo, mekelelaatlelaat amu! Pu' pia su mekaika' pimula niu sampay su gininisan pegdaut, naa begay niu tu Megbebaya' su kesepulu' ilasen. Dagid ki melegdeng betad muka' ki kepetail niu sia tu Megbebaya', baa, nda' dig delendeman niu. Asa kiin siaig bantang pegbetaden niu, sampay su ngag duma pinalinta pa pagid.

⁴³ "Yamu nga Pariseo, mekelelaatlelaat amu daan! Pu' sa' ditu simbaan ta, liagan niu su tampusan metaas gingkudan. Sa' ditu amu pelum tebu'an, mauya'an niu pegbesaan amu nu nga getaw.

⁴⁴ Mekelelaatlelaat amu dema tu'u! Pu' pitanggi'u amu di ngag lebeng nda'i tu'us dun, maindegan laak nu getaw, pu' nda' nilan suunay pu' masi' lebeng itu, kana' mpia."

⁴⁵ Naa mendadi, duuni mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', kali' sumpat, "Naa Sir, sa' ma'niai telu'en mu, pepiidpidan mu dami dema!"

† Su mata nu getaw, pitanggi' ni Isus tu kenemba'en tu metuud.

†† Su nga Pariseo, pitanggi' ilan ni Isus di pinggan, limpiu su laak dibabawen, pu' su kekesuun nilan, pa'ita' da laak.

⁴⁶ Kali' sembag si Isus, "Wa'a lai! Yamu nu nga mekpetu'un di Palinta, mekelelaatlelaat amu dadema! Pipisan niu gembegat titulu'an tu nga samataw niu, asa yamu, ndi' niu tanan etateni salabuuk tu nga tendu' niu meguit tu guiten nilan kia. ⁴⁷ Mekelelaatlelaat amu daan! Pu' su ginepu'ay niu, binunu' nilan su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu. Yamu dadema, migbaal amu melengas lebeng tu nga pimuunan kitu. ⁴⁸ Naa sa' ma'antu, mitakesi'an niu su kesangu' niu tu melaat gulaula kia nu nga ginepu'ay niu. Pu' su ginepu'ay niu mimunu' dun, dayun yamui migbaal melengas lebeng nilan. ⁴⁹ Kaas ma'nini'i tinalu' nu Megbebaya', genat di ketelisebutayen, 'Sugu'en ku dinilani nga pemuunan ku muka' peneligan ku. Dagid sug duma, peglegetan pa nilan. Sug duma pelum, petain nilan."

⁵⁰ Kali' padun pektalu' si Isus, "Naa kagina ma'antu, yamu pa di getaw nemun, melabu' tu'u diniu su ginukuman tu keapatay ditu kelaun pimuunan nu Megbebaya', genat pa kebuat di gekleb langit bu' lupa' ⁵¹ sampay tu keapatay dini Abel dakus su kebunu' dini Zacarias, su pinatay kia ditug Balay Pangedapan tu Megbebaya', dia gelet nu gentudan gilak muka' su Me'elig Sugud. Taman talu'u diniu nga getaw nemun kini, melabu' tu'u diniu su ginukuman tu kelaun kemu' nu' kitu!"

⁵² Laung pa padun ni Isus, "Mekelelaatlelaat amu dema tu'u, yamu nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'! Pu' inawi' niu su gunsu' mekepuka' tu metuud, muka' inapa' niu su nga getaw suled sia, dagid yamu, nda' damu dema seled!"

⁵³ Naa selian ni Isus megawa' dia, pigbensi nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' su nga Pariseo. Piglantugi'an nilan gupia, ⁵⁴ pengepa'an nilan siai talu'en, adun metaban nilan sia si Isus di telu'enen.

Ndi' Mpia Dunutan sug Betad nu nga Tautau Mekesuun

(Mateo 10:26-27)

12 Naa selian ni Isus megukit, kana' da dun santa' ngibu tawan nga getaw mikpungunpungun diniin, diadia maindeganenig dumanen. Mendadi, inuna ni Isus titulu'ay su nga sakupen, laungen, "Peglengilamay niu su petulin nu nga Pariseo di pan, sa'itada kig betad nilan tautau mekesuun. ² Pu' nda'iduni tibunan nemun, ndi' mbuasan. Nda'iduni giglud nemun, ndi' dema mesuunan. ³ Kaas adin su tinalu' niu di meleglud, medengeg pa tu gedapan. Adin su kimed niu dig dialem sugud, mpegukit tu tebu'an."

Su nga Sakup nu Megbebaya', ndi' Kambat Mendek

(Mateo 10:28-31)

⁴ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Taman talu'u dinu nga sambatu, ndi' niu endekayi sama kilawan niu, pu' daal da laaki megaganen petayay, sug lawas nu getaw.

⁵ Segaga pesuun ku dinu ki gempia niu endekan. Iin laaki gempia endekan niu, su Megbebaya', kig duuni pegbaya'en mekpatay di getaw, muka' pa padun megbeleng dun ditug linaw gapuy. Iin dema tu'ui endekay niu, su Megbebaya'!"

⁶ Laung pa ni Isus, "Naa pegdelendem niu deli' su manukmanuk. Lima buuk leksayaw, ndi' ba mesaluy dua' laad siin? Laak pia ma'antu, nda'i salabuuk dun ndi' eklungan nu Megbebaya'. ⁷ Yamu pelum, pia kig buuk di gulu niu, misuunan da nu Megbebaya' sa' santa' balu. Kaas ndi' amu mendek, pu' gembagel gupiaig laga' niu tu Megbebaya', sabaya' nu nga manukmanuk!"

Su Mbianan nu Getaw Mangken dini Isus dakus su Memalaw diniin

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Kali' pektalu' si Isus, "Kini pagidi talu'u dinu, adin su getaw kana' mpiid meglegintuud di gedapan nu nga getaw pu' suminakup dinaan nug Bata' nu Kilawan, naa naan, engkenen ku dadema iin ditu gedapan nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit.

⁹ Adin demai memalaw di gedapan nu getaw pu' kana' sakupu iin, naa pemelaun ku dadema iin ditu gedapan nu nga getaw langit.

¹⁰ "Adin pagidi getaw meksudi' dinaan kig Bata' nu Kilawan, pedesunen da dun. Dagid adin su getaw peksudi'anen sug Balakat nu Megbebaya', ndi' na pedesunen."

¹¹ Laung pa ni Isus, "Mendadi sa' dengaten amu ditu nga simbaan nu getaw Judea, mesama tu gedapan nu nga gukum bu' kaunutan, naa ndi' amu melibuleng sa' ta' alandun mai gempia niu sembag dun. ¹² Pu' sa' dengaten namu, iin na gupiai mektitulu' dinu tu gempia sembag niu dun, sug Balakat nu Megbebaya'."

Samingay mekatag di Kesaku di Ga'us

¹³ Naa mendadi, duuni sala tawan dia nga melaun getaw, laungen dini Isus, "Naa Sir, sa' mesu'at, talu' mu tu gulangbata'u, ilasanu dun su pusaka' nami."

¹⁴ Kali' sembag si Isus, "Baa lai, laung mu dun tindu'u gukum niu mekilas pusaka' dinu?" ¹⁵ Kali' dayun pektalu' si Isus tu nga getaw, "Petubud amu, peglengilamay niu ki mesaku amu, pia ta' alanduni mesaku amu dun sia. Pu' su tantu ketubu' nu getaw, nda'ig labeten dun su pimetangen, maika' sa' melaun."

¹⁶ Migbaal dayun si Isus penenggi'an dun, laungen, "Duuni medatu' getaw, singku'an gupia. ¹⁷ Kaas dialem ginaanen, 'Naa, kenduta'en ku ma duni sengku'u kini? Saba' kelaunen, nda'idun naig betangan ku dun.'

¹⁸ Kali' pegleketau, laungen, 'Aa naa, pema'niniin ku. Tulagen ku su ngag bengelan ku, pu' baalen ku puli' ki gembagel pa padun, diaan ku na pentegu'ayi sengku'u sampay su nga pimetangu. ¹⁹ Dayun telu'en ku dig delendeman ku, Aa naa, melaun na mitagu'u, sukal da di santa' taun! Mesu'at na melaliu, maan laak, meginum, muka' meglekebibu! ²⁰ Laak dagid miktalu' diniin su Megbebaya', 'Bengu'bengu'en ka getaw! Gebii kini, matengi gumul mu. Dayun ki kelaun ginandam mu kiin, taway dun mai malap dun?"

²¹ Diksu' ni Isus su samingayen, laungen, "Mendadi, ma'nia su getaw mektimud ga'us kinilawan, laak di pegita'en nu Megbebaya', gempusuk da."

Subay Pesalig tu Megbebaya' su Sukat

(Mateo 6:25-34)

²² Naa pidayun gusay sumpatay ni Isus su talu'en tu nga sakupen, "Kaas talu'u dinu, ndi' niu libulengayi ketubu' niu, sa' ta' ma saani aanen niu. Dakus ndi' niu dadema libulengay sug lawas niu, sa' ta' i kenapet niu.

²³ Pu' su ketubu' nu getaw, gembageli pantagen sabaya' nu ka'aanen. Sug lawas nu getaw, gembagel dademai pantagen, sabaya' nu kenapeten. ²⁴ Muka' pegdelendem niu pagid su nga guak. Su guak, ndi' memula, ndi' dadema meglegani, nda'idun tananig bengelanen. Laak pia ma'antu, paanen da nu Megbebaya' su guak! Naa kana' ba labi pamu paanen, ki metaas pa tananig laga' niu, sabaya' nu nga manukmanuk? ²⁵ Kdua'en, duun bai sala tawan dinu, megaganen petaasayi gumulen sendaw pebian di kelibulengen dun? ²⁶ Naa sa' ndi' niu megagai maika' kia, alandun bai malap niu sa' melibuleng amu dig dumba ketubu'an niu? ²⁷ Muka' pegdelendem niu pagid sug bulak nu sigbet. Ndi' mengimbaal su sigbet, ndi' dadema megabel. Laak talu'u dinu, pia si Adi' Salomon, sa' migimakay gupia, nda'i salabuuk bulak sigbet, kana' melengas pa di kenapet ni Salomon kitu. ²⁸ Naa su sigbet, maita' nandaw, lema' mbaluy laak tagun. Laak pia ma'antu, begayan nu Megbebaya' pekayanen su sigbet, sa'itada sug bulaken. Sa' ma'antu, kana' bamu labi na begayan nu Megbebaya' penepeten niu? Kaas mauma dema maika' da ki kesalig niu tu Megbebaya'?"

²⁹ Diksu' ni Isus su talu'en, "Kaas ndi' mbagel dig delendeman niu ki ka'aan niu bu' kainum niu, muka' ndi' amu melibuleng dun. ³⁰ (Pu' su nga kana' mekpetuud dinig dibabaw lumbang, gembagelig delendeman nilan dun.) Yamu pasi', misuunan nu Gama' niu su ke-laun kulang di sukat niu. ³¹ Segaga iini pebagel niu dig delendeman niu, ki kesakup niu tu Keglekaunutan nu

Megbebaya'. Sa' ma'antu, su gininisan sukat, begay dadema nu Megbebaya' diniu."

Su Gimu tu Gekbus Langit

(Mateo 6:19-21)

³² Kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Naa yamu, pia maika'i pikumpulan niu, ndi' amu mendek. Pu' pigdelendem na nu Gama' niu, mpeduma amu tu Kaglekaunutanen. ³³ Kaas su pimetang niu, peksaluy niu, muka' begay niu tu pubri su galinen. Sa' ma'niai penggulaulaan niu, gitunganen, mikalap amu pitaka ndi' na medanul, miktagu' amu gimu ditu gekbus langit, ki gimu ndi' mengkanan, ki ndi' dadema mesempelan nu megdaaw, sampay ndi' mesu'at aanen guled. ³⁴ Pu' adin mibetang su gimu niu, ditu dademaig delendeman niu."

Subay Mengandam su nga Sakup nu Megbebaya'

³⁵ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi, pengandam amu, peginapet amu, ndi' niu gusay pelengayi sulu' niu. ³⁶ Ii ni penunggilingay niu, ki nga sesugu'en megelat tu gegalen nilan muli' genat tug bela'i, adun mpuka'an nilan ganam sa' mateng na muka' meksabi. ³⁷ Naa sa' metaangan nu gegalen sa' mateng, nda' ilan tulugay, naa penleliagen ilan gupia! Muka' talu'u tu'u diniu, su gegalen kia, megilis, dayun paingkudenen pu' maan ki nga sesugu'enen kia, iin masi'i megilak dinilan. ³⁸ Pia mateng di meginenga'i gebii, mesama da sa' dali' endaw, sa' ma'niai medetenganen, penleliagen su nga sesugu'en! ³⁹ Muka' pegdelendem niu pa pagidi gapu' balay. Sa' pinenggi' mesuunan pedaan nu gapu' balay su kdateng nu getaw malap sia di pimetangen, ndi' ba megenduk, adun ndi' na sia mbegdakan sug dendeng nug balayen? ⁴⁰ Mendadi naan kini, kig Bata' nu Kilawan, lumusadu puli' di guras kana' niu pedetengen. Kaas pengandam amu gusay."

Su Meseligan Sesugu'en muka' su kana' Meseligan

(Mateo 24:45-51)

⁴¹ Mendadi, sinaakan ni Pedro si Isus mekatag di samingayen kia, laungen, "Naa Sir, yami ba laaki titulu'an mu dun, atawaka sug launan getaw?"

⁴² Kali' sembag su Kaunutan, "Naa, adin su sesugu'en meseligan muka' telisebuten, iin dayuni pebia'en nu gegalenen tu nga sama sesugu'enen, iini mekilas tu gaan nilan sa' matengi kegilas dun. ⁴³ Sa' mateng su gegalenen muka' iini medetenganen, petuuden nu sesugu'en su sinugu' diniin, naa leliagen su sesugu'en kia! ⁴⁴ Talu'u diniu tu'u, sa' ma'nia, pegwakil dayun nu gegalenen diniin su kelaunan pimetangen. ⁴⁵ Dagid sa' dialem delendeman nu sesugu'en, 'Aa, su gegalen ku, maiben pa dateng,' kaas pesaitanen su nga sama sesugu'enen libun sa' laki muka' meksidalu maan,

meginum, dakus megbebulek, naa sa' ma'nia, ta' ma dayuni mpenggulaula? ⁴⁶ Duuni gendaw metekaw muli' su gegalenen di guras nda'en pedetengay. Mendadi, silutan dayun pati' nu gegalenen ki sesugu'enen kia, dayun pedumaay tu nga getaw ndi' mekpetuud.

⁴⁷ "Adin su sesugu'en mesuunanen su mauya'an nu gegalenen, laak ndi' mengandam muka' ndi' dadema mekpetuud, bedasen gupia. ⁴⁸ Adin su ndi'en mesuunan su mauya'an nu gegalenen, laak iini penggulaulaanen sug bantang badas, bedasen tu'u, laak ndi' melebian. Adin su getaw melauni pegwakil diniin, melaun dademai saaken puli' diniin. Dayun su getaw melaun pai pesalig diniin, labi na melaun dademai pedetengen diniin."

Su Meliget Ginukuman nu Megbegaya'

(Mateo 10:34-36)

⁴⁹ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi, iini luminusadu dun, pu' adun tudan ku su tibuuk lumbang. Melen-gas sia migleket na! ⁵⁰ Muka' naan, duuni kelegenayu subay bunagen dinaan. Mibegatanu pati', sampay da dun di gendaw metubusu na bunagay dun! ⁵¹ Laung niu dun ba, iini luminusadu dun, pu' pesalabuken kui getaw dinig dibabaw lumbang? Kana' ma'antu! Talu'u tu'u diniu, iini mitua'u dun dini, meguitu sumpaki'. ⁵² Pu' pinenggi' lima tawani salapenan. Genat nandaw, meksumpaki' ilan, telu tawan dig dibaluy, dayun dig dibaluy, dua' tawan pelum. ⁵³ Meksumpaki' naig delendeman nu gama' muka' nug bata'laki, ma'nia dadema su gina' muka' sug bata'libun, meksumpaki' su penugangan libun muka' su minugangan dun libun."

Metu'usan sa' Meglekaunutan na tu'u su Megbebaya'

(Mateo 16:2-3; 5:25-26)

⁵⁴ Naa miktalu' si Isus tu melaun getaw, "Mendadi, sa' maita' niui medikpel megdelem diin dapit sindapan, laung niu dayun megdupi', megdupi' daan tu'u. ⁵⁵ Muka' sa' mbatik niu dumuluki genus genat di gildan gendaw, laung niu dayun, 'Sungu memedes,' memedes dayun. ⁵⁶ Dagid tautau da lai amu mekesu-un! Metau amu mengatuk tu'us dig benwa muka' dig langit, mauma ndi' niu dadema maulug ki tu'us dig basa kini nandaw?

⁵⁷ "Mauma dema ndi' amu memilang tu melengas sia penggulaulaan? ⁵⁸ Saladua' diniu, sa' uiten ka nu duminangat dini'a tu pengukuman, penugaling mu iin pengamuyu'ay, selian niu dua' dia pa dalan pangay tu pengukuman. Pu' tekaw mbuus tegelen ka egakay tu'u tu kuis, dayun su kuis, pegwakila niin dayun tu pulis, dayun pirusuun ka nu pulis. ⁵⁹ Talu'u tu'u dini'a, sa' ma'nia, ndi'a na mekegua' tu pirusuan, subay megela' pa sia biaday su sela'an mu, ndi' na engkanan, pia selaad siin."

Subay dema tu'u Meksikesuun su Getaw

13 Mendadi mitaang dun, duuni getaw migukit di ni Isus pu' duuni nga getaw Galilea pipatay ni Gubirnadur Pilato, selian nilan mekanu. ² Kali' sembag si Isus, "Naa kagina ma'antui mibianan nu nga getaw kia, laung ba niu dun, gembagel pai sala' nilan sabaya' nug duma getaw Galilea? ³ Kana' lai! Mendadi talu'u tu'u dinui, yamu pagid, sa' ndi' amu meksikesuun, iini petayan niu, maa' dadema dinilan. ⁴ Dayun ki sepulu' bu' walu tawan kiin minatay dadema, pu' miulakan ilan nu metaas balay mibuksak ditu Siloe. Laung ba niu dun, gembagel pai sala' nilan di ngag duma getaw dia Jerusalem? ⁵ Kana' dema! Talu'u tu'u dinui, yamu pagid, sa' ndi' amu daan meksikesuun, iin daani petayan niu, launan niu, maa' dadema dinilan."

Su Kektigel nu Megbebaya' tu Getaw, Duuni Gikteben

⁶ Miksamingay si Isus, laungen, "Duuni getaw mimula sala puun gayu igera tu pegimulanen. Naa piglaawlaawanen su gayunen kini, adun upu'enen siaig bunganen, laak nda'idun gusayig bunganen. ⁷ Mendadi bena' minibeniben, kali' pektalu' su gapu' lupa' di tinindananen, 'Naa, bentayay mu pa daan, ki gayu igera kini, telu taun nau megangayangay dini mengupu' sia bunganen, laak nda'idun tanani maita'u. Kaas penaga' mu! Tumu' lain nai pemula ta dinig lupa' kini.' ⁸ Dagid kali' sembag su tinindanan kia, 'Naa Sir, ndi' pa sia penega'en di taun kini. Subay ilemunan ku pa deli' muka' abunuan. ⁹ Gelatan ta laaki taun kini, kalukalu megbunga, naa melengas. Dagid sa' ndi' gusay megbunga, naa dekap mu pa pepenaga' tu'u dinaan."

Mekatag dig Baalen metaang di Gendaw Pelali

¹⁰ Naa duuni Gendaw Pelali, mikpetu'un si Isus di simbaan nu getaw Judea. ¹¹ Naa mitaang duunig libun dia, sepulu' bu' walu taun na megladu, saba' piglegentan menulay. Mibektut, ndi' tanan metandengi gindeggen. ¹² Mendadi, bena' minita' ni Isus sug libun kia, sinabinen dayun, laungen diniin, "Dada', miuli'an ka na di mesait mu kiin!" ¹³ Dipenan ni Isus sug libun kia. Lemen laak midepenen, mitandeng nai gindeggen. Inal dayun nug libun su Megbebaya'.

¹⁴ Laak su kaunutan tu simbaan, miangit, saba' duunig binaal daw ni Isus di Gendaw Pelali, piuli'aneni getaw kia. Kali' pektalu' ki kaunutan di nga getaw dia, "Ki sala simana, duuni genem endaw biwang dinita pengimbaalan ta. Kaas angay amu dini mekpepeneguli' di genem endaw kia, ndi' niu taangay di Gendaw Pelali!"

¹⁵ "Paa," simbag nu Kaunutan si Isus. "Yamu pa di nga tautau mekesuun! Pia metaang di Gendaw Pelali,

duun bai sala tawan dinui, ndi'en ubadan sug bakanen atawaka sug asnonen tu giniketan dun, dayunen uitay tu tubig pu' painumenen? ¹⁶ Naa kig libun kini samasapu' ta dini Abraham, dayun sepulu' bu' walu taun na di gengkeman ni Satanas, ndi' ba mbantang beluyen dun metaang di Gendaw Pelali?" ¹⁷ Naa ki nga kelaun kuntra kia ni Isus, bena' midengeg nilani tinalu'en kia, mipiid ilan. Laak su ngag duma getaw, liliag ilan gupia dig launan gulaula ni Isus, melengas gupia.

Su Samingay mekatag dig Lisu Mustasa

(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

¹⁸ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi ki Keglekaunutan nu Megbebaya', alanduni pesemaan ku dun? Alandun mai petanggi'u dun? ¹⁹ Kinii samanen, ki salabuuk lisu, sangay nu mustasa su ngalanen. Genat pemulanay, sa' mentubu' muka' tumulin, ma'niin na bagel gayu. Su nga manukmanuk, megbaal ilan salag nilan dia nga panganen, saba' kebagelen."

Su Samingay mekatag di Petulin di Pan

(Mateo 13:33)

²⁰ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Mendadi ki Keglekaunutan nu Megbebaya', ta' alandun pai petanggi'u dun? ²¹ Sala pa penenggi'an dun, petulin di pan, lemugen nug libun tu pitu gantang garina. Mendadi genat lemugay dun, mpakayaw tumulin su tibuuk baalen pan."

Su Keglekaunutan nu Megbebaya', Mesikuti Genga'anen

(Mateo 7:13-14, 21-23)

²² Sa' ma'antu, minundas si Isus mpanaw pangay tu Jerusalem, biananeni ngag lunsud gembagel sa' maika', pu' mekpetu'un dia. ²³ Mendadi, duuni getaw suminaak dini Isus, laungen, "Sir, meliang laaki getaw guunen nu Megbebaya'?"

Kali' sembag si Isus, ²⁴ "Penugaling amu bian ditu mesikut genga'an. Pu' talu'u tu'u dinui, melaun getaw suled sia, laak ndi' na mekseled. ²⁵ Pu' duuni gendaw megbuat su gapu' balay, tekepenen na su genga'an. Tekaw mbuus diaan amu liu pegindeg, meksabi amu, laung niu, 'Uu Sir, kelelaat puka'ay mu ami!' Laak meksembag su gapu' balay, 'Baa, yamu kiin, nda'u mesuunay adin amu getaw!' ²⁶ Mektalu' amu dayun, 'Miksalu maita maan muka' minum, mikpetu'un ka pa padun tu tebu'an nami!' ²⁷ Laak dagid mektalu' dinui su gapu' balay, 'Nda'u daan mesuunay adin amu getaw. Pelayu' amu dinaan, launan niu nu nga mikesala' getaw!"

²⁸ Kaas sa' maita' niu si Abraham, si Isaac, si Jacob sampay su kelaun pimuunan nu Megbebaya' dengantu, ditu ilan seled nu Keglekaunutan nu Megbebaya', naa mengaduy amu, lamug mengkiget amu di ngisi

niu. Pu' yamu, piglaken laak amu tug liu! ²⁹ Asa duun pa pagidi getaw metua' ditu genat tu silangan muka' sindepan sampay tu gilidan gendaw, sumaup ilan tu keglekebibu dia Keglekaunutan nu Megbebaya'.

³⁰ Muka' talu'u tu'u diniu, duuni getaw mbinaya' nemun, iini mauna sa' matengi gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw. Duun dademai getaw mauna nemun, iin na sungkini mbaluy mbinaya' sa' matengi gendaw kiin."

Su Kepetail ni Isus tu Jerusalem

(Mateo 23:37-39)

³¹ Naa mendadi mitaang ia, duuni nga Pariseo minateng. Minadap ilan dini Isus, kali' ilan pektalu' diniin, "Awa'a dini, pu' si Herodes, pekpetain ka niin sia."

³² Kali' sembag si Isus, "Naa, angay amu ditu niin, ki metawakal getaw kia, iini petenday niu diniin, laung niu, 'Pengutidan ku pai menenulay, peneguli'an ku pa gusayi nga getaw nandaw muka' lema'. Dayun gitunganen denlag, tubusen ku ki penggulaulaan ku.'

³³ Dagit pia ma'antu, subay mundasu tu'u nandaw muka' lema', sampay denlag. Pu' ki pimuunan nu Megbebaya', ndi' mesu'at binesaan, subay ditu laak Jerusalem."

³⁴ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Uy, yamu nga getaw Jerusalem, yamu nga mekpatay di nga pimuunan nu Megbebaya', betuun pa pagid niu su nga sinugu' diniu nu Megbebaya'! Tatapu amu sia ekupay, maa' nu nga pesuy pegleeman nu gina'en! Dagit mpauk amu dun!

³⁵ Kaas belengan tu'u nu Megbebaya' kig lunsud niu. Muka' talu'u dema tu'u diniu, genat nandaw, ndi' na niau puli' maita', sampay mateng su gendaw metalu' niu, 'Aa naa, kiin na, minateng na ki pigwekilan nu Kaunutan Megbebaya'. Melengas pepianan iin nu Megbebaya'!"

Pauli'an Pelum ni Isusi Getaw metaang di Gendaw Pelali

14 Naa duuni sala Gendaw Pelali, inggat si Isus maan diag balay nu sala tawan kaunutan di nga Pariseo. Naa su ngag дума getaw dia, pektuliktulikan nilan si Isus, sa' alanduni gulaulaanen. ² Mendadi, duuni getaw dia gedapan ni Isus, mingabul. ³ Bena' minita' ni Isus, suminaak tu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' tu nga Pariseo, "Naa sa' metaang di Gendaw Pelali, biwang ba dinita' ditu Misulat Palinta nu Megbebaya' meneguli' ita, sa' kana' ba?"

⁴ Nda' sembag ki nga kuntra ni Isus kia. Piguidan ni Isus di kemet su mingabul, piuli'anen tu'u. Dayunen pauli'ay tug balayen. ⁵ Sinaak dayun ni Isus tu nga getaw, "Naa ma. Sa' pinenggi' duuni sala tawan diniu, melabu'ig bata'en di medalem luak di Gendaw Pelali,

pia pa sug bakanen laaki melabu'. Ndi'en ba dedeli'en guunay?"

⁶ Naa nda'idun gusayi mesembag nilan dun.

Ndi' Pia Mekpelabawlabaw

⁷ Naa sug дума getaw inggat maan diag balay kia, minita' ni Isus pu' pemili'en nilan su gingkudan ginandam tu metaas getaw. Sa' ma'antu, migbaal si Isus penenggi'an dun, laungen dinilan, ⁸ "Naa saladua' diniu, sa' pinenggi' enggaten ka sumaup dig bela'i, sa' mateng ka, ndi'a pegingkud di gingkudan nu metaas getaw. Pu' kalukalu duuni inggat metaas pa dini'a, ⁹ dayun tekaw mbuus mekpesempel dini'a su migenggat diniu dua', maa' laungen dayun dini'a, 'Ay, beliu amu gingkudan, pu' iini paingkuden di giningkudan mu kiin.' Bena' mekegalin ka tu tampusan gembaba' gingkudan nu getaw, mpati'a mpiid. ¹⁰ Segaga sa' enggaten ka sumaup dig lumpuk, pegingkuda tu tampusan gembaba' gingkudan. Sa' ma'nia, mbuus mekpesempel dini'a su migenggat dini'a, maa' laungen dayun, 'Baa, Sambat, galin ka dini metaas.'" Maa' laung ni Isus, "Sa' ma'antu, mpegbesaan ka di gedapan nu kelaun дума mu meglekebibu. ¹¹ Pu' adin su getaw petaasenen siai tindegen, iini pebeba'en. Adin dema su getaw mekpebaba' dig lawasen, iini petaas."

¹² Kali' pelum pektalu' si Isus tu getaw migenggat diniin, "Ya'a pelum, ma'antu dadema, sa' megenggata tu melaun getaw maan atawaka meglekebibu, ndi' pia sa' iin laaki enggaten mu su nga sambat mu, nga pat-ed mu, beta'an mu, atawaka su nga sumbalay niu medatu' getaw. Pu' sa' ilani enggaten mu, naa enggaten ka nilan pelum. Ma'antu, mpekput na ki sugda dun dini'a, nda'iduni mbilin. ¹³ Segaga sa' meglekebibua, iini enggat mu su pubri, su nga mibektut, su nga pilung, sampay su ngag buta. ¹⁴ Leliagen ka dayun, pu' kagina ndi' mekesuli' dini'a su nga getaw inggat mu, sugdaan ka dun nu Megbebaya' sa' mateng su gendaw metubu' puli' su nga mekesuun getaw minatay."

Su Kegenggat nu Megbebaya', ndi' Pia Belibadan

(Mateo 22:1-10)

¹⁵ Naa su ngag дума ni Isus maan, bena' midengeg nilani tinalu'en kia, laung nu sala tawan, "Ki getaw mekesaup tu keglekebibu ditu Keglekaunutan nu Megbebaya', leliagen tantu!"

¹⁶ Kali' sembag diniin si Isus, "Dagit pegdelendem mu ini. Duuni getaw miglumpuk, melaun getaw pisebutanen. ¹⁷ Mendadi, bena' minuya' na su gilak, suminugu' su gapu' peglumpuk di nga sesugu'enen meksabi tu nga getaw pisebutanen, laungen, 'Naa ditu namu, minuya' nai gilak!' ¹⁸ Laak dagid ki nga ginggat-en sumaup kini, diadia mipauk ilan, lumbus laak ilan

migbaalbaal lapal. Duuni miktalu', 'Begu dau mekesaluy lupa', subay engain ku pa bentayay. Naa sa' mesu'at, talu' mu ditu, ndi' dau sumaup.'¹⁹ Laung nug duma, 'Suminaluyu lima parisan baka, engain ku pa indanay pegdaru. Kaas sa' mesu'at, pemuunen ku dini'a, ndi' nau sumaup.'²⁰ Laung pagid nug duma, 'Begu pau kini penginsawa, kaas ndi'u mekesaup.'²¹ Naa sa' ma'antu, minuli' su sesugu'en kia, inukiten ditu gegalenen sug launanen kiin. Mendadi ki gapu' balay, mitutung pati'i gangiten. Kali' pektalu' di sesugu'enen kia, 'Gebeka, leep mu su karsada maika' sa' gembagel dinig lunsud, penguit mu dayun dini su nga pubri, su nga mibektut, su ngag buta, dakus su nga pilung.'²² Naa sa' ma'antu, bena' minateng puli' su sesugu'en kia, laungen, 'Sir, ki sugu'an mu dinaan, mitubus na, laak duun pai gingkudan.'²³ Kali' pektalu' su gapu' peglumpuk, 'Naa pedituun ka pelum nga karsada sampay dalan. Adini getaw metaangan mu, tegel mu sumaup, adun gembibu ita dinig balayu keni.'²⁴ Pu' talu'u tu'u diniu, kig bekna pisebutan ku kitu, nda'idun dinilani mpeduma di keglekebibu, pia sala tawan dinilan!'"

Su Kesakup nu Getaw, subay Mengganget gupia dig Delendemanen
(Mateo 10:37-38)

²⁵ Naa sa' mipanaw si Isus, metiba' gupia getaw tu-mindug diniin. Mendadi, luminingay si Isus dinilan, kali' pektalu',²⁶ "Adin su getaw sumakup dinaan, subay ki kepetailen dinaan, gembagel pa di kepetailen tu gina'en muka' tu gama'en, tu sawanen, bata'en, pateden libun laki, sampay su kepetailen tug lawasen. Pu' sa' kana' ma'niai kepetailen dinaan, naa ndi' mesu'at sumakup dinaan."²⁷ Adin su ndi' mekpisan kurusen dakus megdunut dinaan, naa kiin, ndi' mesu'at sumakup dinaan."

²⁸ Laung ni Isus, "Pinenggi' duun diniui getaw meliag megbaal gembagel balay. Naa ndi' ba megingkud pa deli' meglekwinta di gastu dun, sa' megaganen tubusay sa' ndi'?²⁹ Pu' sa' ndi' meglekwinta, tekaw bus laak mbulugen pesekay sug balay, dayun ndi'en megaga tubusay, pegimusaungan nu nga kelaun mekaita' dun,³⁰ kali' ilan talu', 'Haa, ki getaw kiin, mikpuun megbaal balay, dayun nda'en pelum megaga tubusay!'"[†]

³¹ Laung pagid ni Isus, "Mesama da ki gadi', sa' mangay megbunu' tu sama adi'en. Dekag pasi' mpanaw, ndi' ba megingkud pa deli', pengentapenen sa' su sundalunen selaksa' tawan, megaganen ba pengetuay sug dibaluy, dua' laksa' pelumi sundalunen?³² Dayun sa' pengentapenen ndi'en megaga, selian melayu' pai sama adi'en, ndi' ba memuun tu sama adi'en kia, adun

[†] Su getaw meliag sumakup dini Isus, pitanggi'en di getaw megbaal balay. Subay mbuklusig delendemanen, adun megaganen.

megeksud ilan?³³ Nda'i sala tawan diniu mekesakup dinaan, subay nda' na dig delendemanen su kelaun petailenen." ^{††}

Su Kesakup tu Megbebaya', subay Metuud gupia
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

³⁴ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa ki masin, gembageli gatagen. Laak sa' meksitebang su masin, naa kenduta'en ma dun pekpepuli' tu kepaiten?³⁵ Sa' kana' na gempait, nda' nai gatagen, pia baalen sia gabunu. Bena' belengen na laak nu getaw. Naa adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u!"

Su Mikesala' Getaw, Pisama di Karniru Mibeleng
(Mateo 18:12-14)

15 Naa melaun mendawat buis muka' duma mekesesala' getaw mikpungun dia ni Isus adun mekineeg ilan tu talu'en.² Laak su nga Pariseo muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', linibak nilan si Isus, laung nilan, "Paa, ki getaw kiin, penemba'enenen nga mekesesala' getaw, dungan pa padun dinilan maan!"³ Mendadi, bena' misuunan ni Isus sug libakan nilan, migukit dayun dinilan samingay, laungen,

⁴ "Naa mendadi, pinenggi' duuni sala tawan diniu megatusi karnirunen, dayun mbelengi salabuuk dun. Ndi'en ba bilinen dia pengeksaban su siam pulu' bu' siam, adun penengaunen ki salabuuk kia mibeleng? Penengaunen lai, sampay metuunen!⁵ Dayun sa' metuunen nai salabuuk kia, pisanenen muli', leliagen gupia.⁶ Naa sa' mateng dig balayen, sebiinen dayun su nga sambaten dakus su sumbalayen, laungen dinilan, 'Megliliag ita, pu' ki mibeleng karniruu, mituun ku na!' ⁷ Naa ma'antu dadema, sa' meksikesuuni sala tawan laak mikesala' getaw, talu'u diniu, dedialan gupia ditu gekbus langit, gembagel pa dig leliag dun di siam pulu' bu' siam tawan mekesuun getaw, su ndi' kambat meksikesuun." [‡]

Su Mikesala' Getaw, Pisama di Siin Mibeleng

⁸ Kali' pektalu' si Isus, "Mesamaig libun, pinenggi' duuni siinen sepulu' laad pelata. Sa' mbeleng diniin selaad, ndi'en ba tutudani sulu'en muka' siliganen sug liwagan nug balayen, penengaunen siba' sampay metuunen?⁹ Dayun sa' metuunen na, sebiinen su nga sambaten muka' sumbalayen mekpungun diag balayen, telu'enen dayun dinilan, 'Megliliag ita, pu' su siin ku mibeleng, minita'u na!'"¹⁰ Diksu' ni Isus su

^{††} Sala pa penenggi'an ni Isus tu getaw meliag sumakup diniin, gadi' mangay megbunu'. Subay gela'enenen ginaanen di kegbunu'en.
[‡] Maita' di samingay kini su gembagel lelaat su Megbebaya' tu mikesala' getaw. Sa' meksikesuuni sala tawan dun, leliagen gupia su Megbebaya', maa' da nu getaw kia mikebaang tu petubu'enen mibeleng.

taluen, "Ma'antu dadema, sa' meksikesuuni sala tawan laak mikesala' getaw, talu'u diniu, gembagel tu'uig leliag ditu gedapan nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit."

Sug Begutaw Mibeleng

¹¹ Kali' pagid peksamingay si Isus, laungen, "Mendadi, duuni getaw, dua' tawanig bata'en, lumbus laki. ¹² Naa duuni gendaw ki ngudan dun, miktalu' tu gama'en, 'Naa Ama', sa' mesu'at dini'a, begay mu na dinaan nandaw su gilasu tu pusaka' petenged dinaan.' Pikilas dayun nu gama'en su puseka'enen dig bata'en kia dua' tawan. ¹³ Mendadi, bena' santa' gebii, ki ngudan, pinungunen su kelaun gimunen, dayunen uitay mpanaw tu melayu' benwa. Naa bena' minateng ditu ki ngudan kini, sipalaanen laak gela'ay su gimunen saba'en megayep. ¹⁴ Mendadi, bena' migela' na gupia su kwartanen, mibianan pelum meliget gutemig benwa kiin, nda'idun dayuni ketubu'an nug begutaw kini. ¹⁵ Sa' ma'antu, mikpetindan di getaw dangan dia, bitang dayun iin di telunan megingat babuy. ¹⁶ Naa, apelai. Pia su gaan nu ngag babuy kia, mauya'anen sia maan dun, saba' peglegunusan na. Laak nda'i getaw mekpaan diniin. ¹⁷ Dagid bena' minibeniben, kali' pegleketau, laungen dig dialem delendemanen, 'Su kelaun tinindanan ni Ama'u, sukali gaan nilan, ndi' nilan megela' saba' kelaunen. Naan pelum kini, peglegunusan nau! ¹⁸ Tumu' pa megawa'u dini ganam, muli'u tu ni Ama'u. Sa' matengu ditu, telu'en ku dayun diniin, "Ama', mikesala'u dini'a, sampay ditu Megbebaya'. ¹⁹ Kaas kana' na mbantang gelalen mau bata' mu. Sa' ma'antu, Ama', mekpetindan nau laak dini'a.'" ²⁰ Naa sa' ma'antu, minuli' tu'u ditu gama'en ki ngudan kini. "Naa sa' melayu'layu' paig begutaw kini, midayag na nu gama'en. Iin, kali'en maita' sug bata'en, milelaat dun gupia. Gibeken sungkakay, dayunen ekepay dakus pingelekanen. ²¹ 'Naa Ama', laung nug begutaw, 'mikesala'u dini'a dakus tu Megbebaya'. Kana' na mbantang gelalen mau bata' mu.' ²² Dagid su gama'en, miksabi tu nga sesugu'enen, laungen dinilan, 'Pemagas amu, angay niui melengas gupia suub kiin, peseluk niu diniin. Penising niu, pesepetusay niu pa pagid. ²³ Muka' titi' niu ki pilembu' ta nati baka kiin, adun meglekebibu ita, megleliag ita! ²⁴ Pu' kig bata'u kini, lepeng minatay na, dayun mitubu' puli'. Mibeleng na sia, dayun mibaangan na.' Mendadi, miklekebibu ilan tu'u."

²⁵ Laung pa ni Isus, "Mendadi su gulangbata'en pelum, ditu pa pegimulanan nilan. Bena' minuli', kali' mesebang dig balay, midengegen su gigungan muka' sibayan. ²⁶ Sinabinen dayuni sesugu'en nilan, sinaakanen sa' ta' alanduni mipenggulaula kia. ²⁷ Kali' sembag su sesugu'en, 'Minateng na su ngudan mu. Tiniti' nu

gama' niu su melembu' nati baka, pu' mialapen puli' daw sug bata'en, nda' meka'iday.' ²⁸ Naa ki gulangbata' kini, bena' midengegen, miklebut dun pati', mipauk dayun suled. Gumiwa' dayun su gama'en, pika-mu'amu'en sug bata'en kia adun suled. ²⁹ Laak kali' sembag, 'Paa, Ama', kitui kaibenen, kana' laak santa' taun mingimbaalu dini'a, nda'u mainsan pemilas di sugu'an mu dinaan. Laak pia ma'antu, nda' mau mainsan begayay pia salabuuk nati kanding, adun meglekebibu ami sia nu nga sambatu! ³⁰ Laak bena' minatengig bata' mu kiin, su gumila' tu misukat mu gimu megunung di ngag libun, naa tiniti' mu pelum diniin su pilembu' nati baka!

³¹ "Dagid sumimbag su gama'en, 'Naa, Naung, ita dua', meksalabuuk ita gusay megbenwa, kaas adin sug danaan, dani'a dadema. ³² Dagid ndi' mesu'at sa' ndi' ita daan meglekebibu muka' megleliag, pu' ki ngudan mu kiin, lepeng minatay na, dayun mitubu' pelum. Mibeleng, dayun mibaangan na."

Su Gempia Pegbetaden mekatag di Ga'us

16 Naa migukit si Isus tu nga sakupen, laungen dinilan, "Duuni peneligan nu medatu' getaw. Mendadi ki peneligan kini, dinangat ditu medatu' getaw, ndi'en daw peksiba'an su ga'us pigwakil diniin. ² Naa sa' ma'antu, sinabi nu medatu' getaw peneliganen, sinaakanen, 'Naa ma, metuud ba ki midengegu kini mekatag dini'a? Uli' mu dinaan su keglekwinta mu tu kelaun pigwakil dini'a, pu' kana'a na peneligan ku.' ³ Bena' midengeg nu peneligan su tinalu' nu gegalenen, laungen dig dialem ginaanen, 'Naa, ta' mai baalen ku keni, kagina ui'en dinaan nu gegalen kui ketendanan ku? Ndi'u ma megaga mengimbal dig lupu', mpiidu dema menengi.' ⁴ Kali' pegleketau, laungen, 'Aa naa, adun duun pai getaw menemba' dinaan tug balayen sa' mawi' dinaani ketendanan ku, tumu' ma'niniig baalen ku!' ⁵ "Mendadi, sinabinen su nga kelaun miutangan tu gegalenen, piksesala tawan. Sinaakanen su miuna dateng, 'Naa ya'a ma, sanui gutang mu tu gegalen ku?' ⁶ Kali' sembag, 'Megatus taruig lana.' Kali' pektalu' su peneligan, 'Naa, kiniig lista mu. Pegingkuda deli', sulat mu dayun, lima pulu' laak.' ⁷ Sinaakanen pelum su sala tawan, 'Naa dani'a ma, sanui gutang mu?' Kali' sembag, 'Megatus bakidi trigo.' Kali' pektalu' su peneligan, 'Naa, kiniig lista mu. Sulat mu diin, walu pulu' bakid laak.'

⁸ "Naa mendadi," maa' laung ni Isus, "sa' midengeg nu gegalenen su pinggulaula nug limbungan peneliganen kia, pinalanen, pu' telisebuten daw. Pu' su nga getaw kinilawanig delendemanen, metau ilan mengandam di kepianan nilan ditug binaya' gebii bu' gen-

daw. Telisebuten ilan mengandam dun, batul nu nga midelagan getaw.

⁹“Kaas talu'u tu'u diniu,” maa' laung pa ni Isus, “ki ga'us niu kinilawan, peksaluy niu, adun gabang niu tu nga samataw niu. Dayun sa' mateng na su gendaw ki-in mpapas su ga'us, mpenemba' amu gusay ditug benwa ndai' kebelengen. ¹⁰ Adin su meseligan di maika' ketendananen, iini meseligan dadema di gembagel. Adin su meglimbung di maika', iini meglimbung dadema di melaun. ¹¹ Kaas diadia sa' kana'a meseligan gumamit di ga'us kinilawan, pesalig ba dini'a ki ga'us ditu gekbus langit? ¹² Muka' sa' kana'a meseligan di gimu laak pisalig pa deli' dini'a, begayan ka ba nu Megbebaya' dig dani'a gupia gimu?”

¹³ Diksu' ni Isus su tinalu'en, “Naa su peneligan, ndi' mesu'at pegdangananen tindanay nug dua' tawan gegalen. Pu' sa' ma'antu, mesengayen sug bekna gegalenen, laaketailenen su kedua' gegalenen. Atawaka iini petuudenen sug bekna gegalenen, dagid teliudananen laak su kedua'en. Kaas su Megbebaya' muka' su ga'us, ndi' mesu'at pegdangananen pebegelay di ginaa niu.”

Su Gimu, ndi' Mpia Petailen

(Mateo 11:12-13; Marcos 10:11-12)

¹⁴ Naa su nga Pariseo, bena' midengeg nilan su kelaun tinalu' kia ni Isus, piksudi'an nilan iin, saba' mesaku ilan gupia di kwarta. ¹⁵ Dagid kali' pektalu' si Isus, “Paa, yamu di nga Pariseo, mekpaita'ita' amu mekesuun di gedapan nu nga getaw, laak misuunan nu Megbebaya'i tantu delendeman niu. Ki melaga' gupia di pegita' dun nu kilawan, melemu' laak dun su Megbebaya'.”

Ndi' Mbeleng su Talu' nu Megbebaya'

¹⁶ Kali' pektalu' si Isus, “Naa dekag pasi' mitua' si Juan su Memunag Tubig, pigbia'an su nga getaw nu Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag duma pimuunanen dengantu. Dayun genat di ketua' ni Juan, pegukiten su Gempia Petenday mekatag di Keglekaunutan nu Megbebaya', kaas su kelaun getaw, mektinantu sumakup dun. ¹⁷ Laak dagid pia ma'antu, ki Misulat Palinta nu Megbebaya', ndi' mpalin su pegbaya'en. Melemu pa megela' mbeleng su gekleb langit bu' lupa' kini, sabaya' nu Palinta, mengkanan sektaang talu'.”

Su Senlangan, ndi' Megbeleng

¹⁸ Kali' pektalu' si Isus, “Adin sug laki belengenen su sawanen dayun menginsawa na puli' dig lain libun, naa kiin, mikesala' dusa. Mesama da sa' duuni senlangan megbeleng, dayun penginsuaan nug lain laki sug

libun. Kiin, mikesala' dadema dusa su menginsawa dun.”

Si Lazaro muka' su Medatu' Getaw

¹⁹ Naa miksamingay si Isus, laungen, “Duuni medatu' getaw, iini penepetenen gempula suub gadi' dakus sug duma melaga' penepeten. Gendawgendaw meglekebibu. ²⁰ Naa diag bisuangan nu medatu' getaw, duuni pegbelilid dia pubri getaw, ngalanen si Lazaro, mileepig lawasen penekit. ²¹ Pu' liagan sia ni Lazaro, maan di nga mumu melabu' diag lemisaan nu medatu' getaw. Pidag pa tanan su penekiten, pinila'an nu nga gitu'. ²² Mendadi bena' miniben, minatay si Lazaro, iwit dayun nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit tu gupid ni Abraham. Naa ki medatu' getaw kini, minatay dadema muka' libeng. ²³ Naa bena' ditu na linaw gapuy su medatu', miligetan gupia. Kali' tingag, minita'en ditu melayu' si Abraham, sampay si Lazaro, masi' dia peksainganen gupia si Abraham.

²⁴ “Tiwagan dayun nu medatu' getaw si Abraham, laungen, ‘Uu Apu' Abraham, lelaatay mau! Sugu' mu si Lazaro, adun lesekenen pia laak sebanay di tendu'en di metegdaw tubig, adun petegdu'anen dinig dila'u. Pu' mitegelanu pati' dini gapuy keni!’

²⁵ “Laak dagid miktalu' si Abraham, ‘Naa Apu', iini pegdelendem mu, ya'a, mibianan mu na su nga memis kebetang, saanan pa tetubu'a. Si Lazaro, mibianan dema su nga gempait kebetang. Dagid nemun, mipianan iin dini. Ya'a pelumi mitegelan diin. ²⁶ Kedua'en, duuni gembagel gupia gawang di gelet ta, adun ndi' mekebian su mangay sia diniu diin genat dini. Muka' nda' dademai mekebian mangay dinami kini genat diniu dapit.’

²⁷ “Kali' sumpat su medatu' getaw, ‘Laak kelelaat dini'a Apu', penengiin ku dema tu'u dini'a, sugu' mu si Lazaro meditug balay nu gama'u, ²⁸ adun penegulanan su patedu, pu' duunig lima tawan patedu ditu, adun ndi' ilan sia mpeduma mekedini benwa nu kelegenay!’

²⁹ “Baa,' simbag ni Abraham, ‘ki Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag duma pimuunanen dengantu, mipeduunan ilan dun. Melen-gas kitui kineegan nilan.’

³⁰ “Laung pelum nu medatu' getaw, ‘Naa kana' ma'nia, Apu' Abraham. Sa' tumu' duun siai getaw genat matay mangay mekpegad dinilan, naa dekag pailan tu'u peksikesuun.’

³¹ “Baa,' simbag ni Abraham, ‘sa' ndi' nilan kineegan ki Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag duma pimuunanen dengantu, naa ndi' ilan gusay metuudan, pia pa duuni getaw metubu' puli' genat matay.’”

Su Kegdaang di Samataw

(Mateo 18:6-7; Marcos 9:42)

17 Kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Naa, minget ndi' mesu'at pu' nda'iduni kegdaang di getaw. Laak pia ma'antu, mekelelaatlelaat su getaw mekegdaang di samatawen! ² Ki mekegdaang dun, sa' pinenggi' palintangan galingan dayun lebu'ay tug laud, tumu' megaan daitu, sabaya' nu ginukuman nu Megbebaya' tu getaw mekegdaang di sala tawan gembata' kini. ³ Kaas pekpetubud amu!

Su Kepedasun di Samataw

(Mateo 18:21-22)

"Saladua' diniu, sa' duuni samasakup mu mekesala' dini'a, naa titulu'ay mu iin. Dayun sa' megbiksu'ig du-ma mu kia, pedasun mu. ⁴ Pia pa mekesala' dini'a pitu deksu' sendaw, dayun pitu deksu' dadema mekpuli'puli' dini'a mektalu', 'Migbiksu'u dun,' naa pia ma'antu, subay pedesunen mu gusayig duma mu kia."

Su Kesalig tu Megbebaya'

⁵ Naa kali' pektalu' tu Kaunutan su nga peneliganen, "Sir, paiseg mu ki kesalig nami."

⁶ Kali' sembag su Kaunutan, "Ki kesalig niu, pia laak sia ma'niin bagel salabuuk lisu mustasa, naa megaga niu sugu'ayi gembagel gayu kinu', laung niu, 'Mbaku-ta, mpemulaa dayun tug laud!' Naa ma'antu da, mekpetuud dadema diniu ki gayu kia."

Ndi' Mpia Mekpenalenal su Sakup ni Isus

⁷ Kali' pektalu' si Isus, "Naa pinenggi' sala tawan diniu, duuni sesugu'en mu megdaru atawaka meging-gat karniru. Naa sa' muli' diag balay su sesugu'en mu, telu'en mu ba di sesugu'en mu kia, 'Bundasa dini, gingkuda maan?' ⁸ Ndi' mu ba telu'en sungkin diniin, 'Naa, ba'ugay mau, pegilisa, ilakay mau dayun?' Muka' telu'en mu pagid diniin, 'Naa sa' metubusu maan muka' minum, dekaga pa aan.' ⁹ Dayun sa' metubus nu sesugu'en su sinugu'an mu diniin, mekpaladpalada ba diniin? Mabu' ndi'. ¹⁰ Mendadi ma'antu dadema amu, sa' mpenggulaula niuig launan sinugu' diniu, naa iin dayuni talu' niu, 'Sesugu'en laak ami, daal da laaki binaal nami su mbantang baalen nami.'"

Su nga Getaw ndi' Metau Ebanan

¹¹ Naa selian ni nga Isus dig dalam pangay tu Jerusalem, mikebian ilan dig dulunan nu Samaria muka' nu Galilea. ¹² Mendadi, bena' misebang ilan di maika' lunsud, duuni suminungkak dini Isus sepulu' tawan migladu mekesalebu' nuka. Ki nga pegladu kini,

pegindeg ilan di melayu'layu', ¹³ kali' ilan pektawag diniin, laung nilan, "Uu Sir Isus, lelaatay mu ami!"

¹⁴ Bena' minita' ni Isus su sepulu' tawan, laungen dinilan, "Angay amu tug belian, pebantay niu dunig lawas niu."

Lemen laak ilan mikepanaw, mitekaw mawa'i meke-salebu' nuka nilan.

¹⁵ Naa sala tawan di sepulu' kia, bena' mibatiken pu' miuli'an na, mipuli' dia ni Isus, pekpenekeg megenal tu Megbebaya'. ¹⁶ Bena' midepet di gedapan ni Isus, miglaub mekpaladpalad diniin. Asa iin, getaw Samaria. ¹⁷ Bena' midengeg ni Isus su kekpaldpaladen, kali' pektalu', "Asa kana' ba sepulu' tawani pineguli'an? Sa' ma'antu, adin ma su nga siam? ¹⁸ Daal da laak masi'i mipuli' megenal tu Megbebaya'i sala tawan kini kana' getaw Judea?" ¹⁹ Laung dayun ni Isus tu getaw Samaria, "Naa, pegbuata, bundasa di gengayan mu. Miuli'an ka puun di kesalig mu."

Ki Keglekaunutan na Tu'u nu Megbebaya'

(Mateo 24:23-28, 37-41)

²⁰ Naa duuni nga Pariseo, sinaak nilan dini Isus sa' nanu meglekaunutan na tu'u su Megbebaya'. Kali' sembag si Isus, "Ki Keglekaunutan na tu'u nu Megbe-baya', ndi' mbentayan nu getaw. ²¹ Ndi' metalu' nu getaw, 'Bentayay pa daan niu, kiin na!' atawaka 'Kia nain!' Pu' talu'u diniu, ki Keglekaunutan nu Megbe-baya', dini na niu tu'u."

²² Kali' gusay pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Duuni gendaw mateng, taginaa niu dun, mbianan niu su Keglekaunutan ku, naan kini kig Bata' nu Kilawan, pia sendaw laak sia. Laak bulug ndi' niu pa mbianan. ²³ Muka' duun pai mektalu' diniu ma'nini', 'Bentayay pa daan niu, kiin na!' atawaka duuni mektalu', 'Bentayay pa daan niu, kinu' na!' Laak ndi' niu laaway. ²⁴ Pu' maa' nu gilat, tekaw tiaganen sug langit genat tu dapit silangan mangay tu sindepan, ma'antu dau dema, naan kini kig Bata' nu Kilawan, sa' mateng su gendaw di kelusadu puli'. ²⁵ Laak iinig bekna mpenggulaula, naan, kig Bata' nu Kilawan, mianu di meliget lasay, pemilasan pau pagid nu nga getaw nemun.

²⁶ "Pu' ki kelusadu puli', naan kini kig Bata' nu Ki-lawan, iini samanen, su mipenggulaula ditu timpu pa ni Noe. ²⁷ Di gendaw kitu, minaan su getaw, minimum ilan, migbela'i ilan, sampay da dun di gendaw nu ke-seled ni nga Noe tug butuk, dayun mikpuun sug Bagyu Lampap. Dayun mitekawan melemesi kelaun getaw kitu. ²⁸ Ma'antu da pagid su gendawan ni Lot. Nda'idunig lain delendeman nu getaw, minaan laak ilan, minimum, mindagang, migimula ilan, dakus migbaal balay. ²⁹ Laak dagid su gendaw nu kelaguy ni nga Lot tug lunsud Sodoma, iin na dayun su kepelabu' gapuy muka' batu megliga' tug lunsud kitu genat tug langit. Mitekaw dayun megela' matay su nga getaw

† Su telu'en ni Isus gembata', piuluganen dun su nga sakupen gembata'i tindeg nilan.

dia. ³⁰ Mendadi, naan kini kig Bata' nu Kilawan, ma'an-tu dadema ki ketua'u puli'."

³¹ Kali' pektalu' si Isus, "Mendadi, sa' matengi gendaw kiin, adin su getaw metaang dia gatep nug balayen, laak su pimetangen, dia da dialem balayen, ndi' pia melangan suled pa diag dialem pu' malap di pimetangen. Samanen su getaw sa' metaang ditug binaalanen, ndi' dadema mpia muli'. ³² Iini pegdeldeniu, su sawa ni Lot dengantu. ^{†33} Naa adini mpauk megwakil gumulen dinaan, mbeleng diniin su ketubu' nda'i tamanen. Adin su pegwakilen dinaan su gumulen, iin, malapen sungkin su ketubu' nda'i tamanen. ³⁴ Talu'u tu'u diniu, sa' matengu gebii, metaang duunig dua' tawan megubay metulug, tekaw elapen su sala tawan, mbilin sug dumanen. ³⁵ Duun pa pagidig dua' tawan libun peglegaling. Tekaw mawa'i sala tawan, elapen, bilinen su sala tawan. ³⁶ [Duun pa pagidig dua' tawan laki pekpengimbal dig lupa', bena' su sala tawan, tekaw ua'ay, mbilin laak sug dumanen.]"

³⁷ Bena' midengeg nu nga sakup ni Isus, sinaak nilan diniin, "Sir, adin ma mpenggulaula?"

Kali' sembag si Isus, "Adin sug duunig bangkay dun, ditu dayun mekpungun su nga menagit."

Su Samingay mekatag dig Balulibun ndi' Lumukas Menengi

18 Naa migukit si Isus tu nga sakupen samingay, bianen mektitulu' dinilan pu' subay tatap ilan menenabi, ndi' ilan lumukas dun. ² Kali' pektalu' si Isus, "Naa dia salabuuk lunsud, duuni kuis dia. Ki kuis kiini, kana' mendek ditu Megbebaya', ndi' dadema megbasa di samatawen. ³ Naa duun pagidig balulibun diag lunsud kia. Kig balulibun kini, tatap mangay ditu kuis, kali' pegubug diniin, 'Sugutay mau ditu mipenggulaulau tu kuntrau!' ⁴ Naa sug bekna kitu, mpauk sia megabang su kuis ditug balulibun kia. Laak sa' miniben, laungen dig dialem ginaanen, 'Aa, pia ndi'u mendek tu Megbebaya' muka' ndi'u dadema megbasa di samatawu, ⁵ kig balulibun kini, peksemukenu niin pati'. Tumu' pedaagen ku na laak, adun ndi'u penlukasen diniin, tatap pelum mekpuli'puli' dini!"

⁶ "Naa sa' ma'antu," maa' laung pa nu Kaunutan tu nga sakupen, "pia melaatig betad nu kuis kiin, pegdelendem niu ki tinalu'en tug libun. ⁷ Naa su Megbebaya' pelum, sa' menamal menenabi diniin gebii gendaw su nga pimili'en sakupen, kana' ba labi pa mekpepia dinilan? Melangan ba megabang dinilan? ⁸ Talu'u diniu, pepiananen dayun, sembutenen pepianay. Laak dagid pia ma'antu, sa' lumusadu puli' dinig lumbang, naan

kini kig Bata' nu Kilawan, metaangan ku ba, sumalig tu Megbebaya'i nga getaw?"

Su Mangya' Pariseo muka' su Mendawat Buis

⁹ Mendadi, miksamingay pa gusay si Isus, pisugaten ditu samingayen su nga getaw delendeman nilan dun, ilan laaki mekesuun, peksudi'an nilan su kelaun samataw nilan. ¹⁰ Kali' pektalu' si Isus, "Duuni Pariseo minangay ditug Balay Pengedapan tu Megbebaya', adun menenabi dia. Muka' duuni sala tawan mendawat buis, midia dadema pu' menenabi. ¹¹ Naa ki Pariseo kia, kali' pegindeg menenabi, laungen dig dialem ginaanen, 'Uu Megbebaya', mekpaladpaladu dini'a, pu' naan kini, kana'u maa' nug lain getaw, meglimbang, menggulaula melaat, megdusa, sa'itada maa' nu mendawat buis kinu'. ¹² Pu' kada sala simana, medua'u mekpuasa. Adin su sukatu, begayu dini'a su kesepulu' ilas dun.' ¹³ Laak dagid su mendawat buis, pegindeg dia melayu'layu', nda' tanan pegangag tug langit, saba' mipati' mpiid. Pengekdukeneni gegdeben, laungen, 'Uu Megbebaya', lelaatay mau, mekesesala'u getaw!' ¹⁴ Naa," maa' laung ni Isus, "talu'u tu'u diniu, ki mendawat buis kia, sa' minuli' tug balayen di gendaw kia, mekesuun na di pegita'en nu Megbebaya'. Su sala tawan, nda'. Pu' adin su petaasenig lawasen, iini pebeba'en. Adin dema su pebeba'enenig lawasen, iini petaasen."

Subay Penunggilingan su Kesalig nu Gembata'

(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

¹⁵ Naa pia su nga maika' gembata', pinguit nu nga getaw ditu ni Isus, adun pendepenanan ilan. Laak dagid bena' minita' nu nga sakup ni Isus, pimaag nilani getaw kia. ¹⁶ Mendadi si Isus, pibundasen dia niin su nga gembata', laungen tu nga sakupen, "Ki nga gembata' kiin, petuyang niu ilan mangay dinaan, ndi' niu belibaday. Pu' iin laaki mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', su megimbata' dig betaden. ¹⁷ Taman talu'u diniu, nda'i getaw mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', subay su kesaligen, ma'niin nu kesalig nu gembata' kini."

Su Titulu'an ni Isus mekatag di Gayak di Gimu

(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

¹⁸ Mendadi duuni kaunutan nu getaw Judea suminaak dini Isus, "Sir, mekesuun ka. Naa ta' alanduni gempiau penggulaulaan, adun mpedumau tu ketubu' nda'i tamanen?"

¹⁹ Suminaak puli' si Isus di getaw kia, "Baa, mauma dema paingalan mu dinaan, mekesuun? Nda'iduni mekesuun tantu, subay su laak Megbebaya'. ²⁰ Dagid, misuunan mu na ki nga palinta, ma'niin 'Ndi'a pegdusa, ndi'a pekpatay, ndi'a pegdaaw, ndi'a penakesi'

† Saanan ni nga Lot meglaguy tug lunsud pilebu'an nu Megbebaya' dengantu, luminingay su sawa ni Lot, dayun pibaal masin.

dig balus, pegbesaay mu su gina' mu bu' gama' mu.”

²¹ Kali' sembag su kaunutan, “Sir, ki kelaun palinta kia, dinunutan ku genat pa di kaika'ayu.”

²² Laak bena' midengeg ni Isus, kali' padun pektalu', “Naa, duun pa gusayi kulang dini'a. Peksaluy mu ki kelaun gimu mu, dayun pemegay mu tu nga pubri getaw su galinen. Duun dayuni ga'us mu ditu gekbus langit. Dayun puli'a dini naan, pegdunuta dinaan.” ²³ Dagitid kali' medengeg nu kaunutan ki tinalu' kia ni Isus, milegenan pati', pu' medatu' gupia getaw iin.

²⁴ Mendadi, bena' minita' ni Isus, kali' pektalu', “Ki medatu' getaw, melegen tu'u ki kesakupen tu Keglekaunutan nu Megbebaya'! ²⁵ Melemu pa su kebian nu petubu'en kamelyu dig luang tai', sabaya' nu kesakup nu medatu' getaw tu Keglekaunutan nu Megbebaya'.”

²⁶ “Aba,” laung nu nga mikedengeg tu tinalu' kia ni Isus, “sa' ma'antu, duun bai megawen?”

²⁷ Kali' sembag si Isus, “Su ndi' megaga nu kilawan, megaga gusay nu Megbebaya'.”

²⁸ Laak dagid si Pedro, kali' pektalu', “Sir, yami kini, pia sug balay nami, bileng na nami gupia, adun megdunut ami dini'a!”

²⁹ “Wa'a,” laung ni Isus. “Muka' taman talu'u diniu, adini getaw belengenen sug balayen, sa' su sawanen, nga pateden, mekegulangan sampay su ngag bata'en, saba' nu kesakupen tu Keglekaunutan nu Megbebaya', ³⁰ naa nemun, sugdaan dun melaun. Dayun di gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw, mpeduma pa pagid tu ketubu' nda'i tamanen.”

Ketelu Deksu' na Pisuun Pedaan ni Isus su Kepatayen (Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

³¹ Naa sinabi ni Isus su sepulu' bu' dua' tawan peneliganen. Bena' ilanilan da laak, kali' pektalu' si Isus, “Naa, pektaltenay niu gupia ini. Kini, tuad naita tu'u di Jerusalem. Mendadi, sa' mateng ita dia, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, menuud tu'u ki kelaun misulat dengantu nu nga pimuunan nu Megbebaya' mekatag dinaan. ³² Pegwakilu tu nga kana' getaw Judea, dayun pengimusaunganu nilan, peksudi'anu muka' pendula'anu nilan, ³³ pembedasen pau nilan pagid. Dayunu petayay. Laak dagid di ketelu endawen genat di kepatayu, metubu'u puli'.”

³⁴ Laak dagid su nga peneligan ni Isus, nda'i misabut nilan di kelaun tinalu'en kia. Iglud pa deli' dinilan, kaas nda' nilan mesuunay su tantu kelebu'an nu tinalu'en dinilan.

Piuli'an ni Isusig Buta Menengi Limus (Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

³⁵ Naa sa' misebang si nga Isus dig lunsud Jerico, mi taangan nilan, duunig buta pegingkid dia geksid

dalan, menengi limus. ³⁶ Mendadi bena' midengeg nug buta su gelang nu mimegbian kia getaw, sinaaken, “Alandun main?”

³⁷ Laung nu ngag dumanen, “Megbian na dini si Isus, ki getaw Nazaret kiin.”

³⁸ Migbeksay dayun sug buta, laungen, “Uu Isus, Sapu'a ni David, lelaatay mau!”

³⁹ Kig buta kia, pigbelu'an dayun nu nga getaw pekpanaw di gunaan ni Isus, pimaag nilan sia. Laak palu pa mpemaag, ndi', minamal mektawag, laungen puli', “Uu Sir, sapu'a ni David, lelaatay mau dema tu'u!”

⁴⁰ Tuminlen dayun si Isus. Piagaken kig buta kia di gupiden. Bena' mesempel diniin, ⁴¹ sinaak ni Isus, “Ta'i penengiin mu dinaan?”

“Sir, liagan ku sia, mekengita' nau.”

⁴² Miktalul' si Isus, “Mekengita'a na! Miuli'an ka na, puun di kesalig mu.”

⁴³ Lemen laak mitalu' ni Isus, mikengita' dayun tu'u sug buta. Muka' tumindug dayun dini Isus, pegenalenen su Megbebaya'. Kampu' nu ngag lumaun getaw dia, sa' minita' nilan su mipenggulaula, inal nilan dadema su Megbebaya'.

Suminakup dini Isus si Saqueo

19 Naa midepet si nga Isus tug lunsud Jerico. Bena' minian ilan dia, mitaanganen ² duuni getaw dia, ngalanan si Saqueo, kaunutan nu nga mendawat buis, kaas medatu' getaw. ³ Mauya'an ni Saqueo maita'en si Isus, laak ndi' mesu'at saba' kelaun getaw, pu' gembaba' getaw si Saqueo kini. ⁴ Paladpalad kali' pegleketau, gumibek tu gunaan ni nga Isus, minaik dayun di gayu sikomoro adun maita'en si Isus, pu' mekebian dia. ⁵ Mendadi, bena' mitanda' si Isus di gayu kia, migangag dini Saqueo, kali' pektalu' diniin, “Naa Saqueo, dedali'a penaug, pu' subay mapitu mektulug tug balay mu nandaw.”

⁶ Naa sa' ma'antu, migdedali' menaug si Saqueo, didialanen gupia si Isus tug balayen. ⁷ Laak bena' minita' nu nga getaw, linibak nilan dayun si Isus, laung nilan, “Paa, mauma iin, minapit mektulug dig balay nu mekesesala' getaw?”

⁸ Dagitid si Saqueo, migindeg, kali' pektalu' tu Kaunutan, “Mendadi Sir, su seginenga' pimetangu, begayu na tu gempusuk getaw. Muka' adin sug linimbungan ku, uli'en ku dema tu'u diniini paat pilu'.”

⁹ Kali' sembag si Isus, “Aa naa, sa' ma'niin, minateng na tu'u nandaw dinig balay kini ki kegawen nu Megbebaya', kagina ki getaw kini, sapu' dadema ni Abraham. ¹⁰ Pu' naan kini, kig Bata' nu Kilawan, iini luminusadu dun, pu' adun penengaun ku ki nga getaw mibeleng, adun guunen ku.”

Su Samingay mekatag di Selapi' Bulawan

(Mateo 25:14-30)

¹¹ Naa selian pekineegan nu nga getaw su pektelu'enen, duuni sinumpat dun ni Isus samingay. Pu' kagina sungu na mateng tu Jerusalem si Isus, laung dun nu nga getaw, kia na tu'u su kesebang nu Kaglekaunutan nu Megbebaya'. ¹² Kaas miksamingay si Isus, laungen, "Duuni metaas getaw mipanaw di melayu', pu' adun iini metendu' gadi' diag benwanen, dayun muli'. ¹³ Mendadi, selian nda' pa panawi metaas getaw kini, pinsabineni sepulu' tawan sesugu'enen. Bena' misabinen ilan, duuni pigwakilen dinilan kwarta bulawan, pikselaad dinilan, kali' pektalu' dinilan, 'Kini, penelapi' niu, sampay matengu puli!' ¹⁴ Laak dagid su nga samasakupen tug benwa kia, mesengay nilani metaas getaw kini. Kaas sa' mipanaw iin, duuni sinugu' nilan meglendug diniin, mangay dadema ditug benwa pegengayanen, pimuunan nilan ma'nini'. 'Mpauk ami sa' meglegadi' dinamii getaw kia.'

¹⁵ "Laak dagid ki kaunutan kini, mialapen gusayi pegbaya'en meglegadi' tug benwa kia. Mendadi bena' minuli', pinsabinen dayun su nga sesugu'enen, su pigwekilan kiin nu kwarta, adun mesuunanen su gikteb nu tubu'en sa' pinelapi' nilan. ¹⁶ Bena' misabinen ilan, minadap diniin sug bekna, kali' pektalu', 'Naa Sir, kig bigay mu dinaan kia selaad bulawan, midugangan pa sepulu' laad.'

¹⁷ "Aa naa, melengas! laung nu gegalenen. 'Gempiaa sesugu'en! Naa, kagina meseligan ka di maika', pebaya'u dini'a sepulu' lunsudan.'"

¹⁸ Laung ni Isus, "Mendadi, suminukli madap tu kaunutan su kedua' tawanen, kali' pektalu', 'Sir, kig bigay mu dinaan dema, midugangan na lima laad.'

¹⁹ "Laung nu kaunutan, 'Naa ya'a, megbaya'a dade ma dig lima lunsudan.'

²⁰ "Laak dagid ki sala tawan pelum, bena' minadap tu gegalenen, kali' pektalu', 'Sir, kini da gusayig bulawan mu, pinutusu di panwilu, dayun ku tegu'ay. ²¹ Pu' mindeku dini'a, saba' metegasig betad mu. Elapen mu su kana' dani'a, geniin mu su nda' mu dadema pemu lanay.'

²² "Paa,' simbag nu kaunutan, 'melaata sesugu'en! Ukuman ku ya'a pebian di milabu' talu' mu kia! Misuunan mu ba metegasig betadu, elapen ku su kana' dinaan, dakus geniin ku su nda'u pemulanay? ²³ Naa sa' ma'antu, ki kwartau kiin, mauma pelum nda' mu be tangay dig bangku', adun medawatu sia puli' sa' mekauli'u, kampu' nu tubu'en? ²⁴ Liningay dayun nu kaunutan su nga getaw pegindeg dia, laungen dinilan, 'Awi' niu diniin ki selaad bulawan kiin, begay niu di sala tawan kiin sepulu'ig daniin.' ²⁵ 'Laak Sir,' laung nilan, 'duun naig daniin, sepulu' laad!' ²⁶ Kali' sembag su kaunutan, 'Talu'u tu'u diniu, adin su getaw duunig

daniin, begayan pa padun. [†] Adin pelumi getaw nda'idunig daniin, laak ui'en diniin su maika' sia daniin. ²⁷ Laak dagid ki nga kuntrau kiin mpauk mesakup di peglegedi'an ku, naa angay niu, bunu' niu dayun dini gedapan ku!"

Pigbesaan si Isus tu Kdatengen tu Syudad Jerusalem

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

²⁸ Naa bena' mideksu' si Isus meksamingay, minundas ilan mpanaw, tumiwad nailan tu Jerusalem, miuna si Isus di piktendugan nilan. ²⁹ Mendadi bena' misebang ilan dig dua' maika' lunsud paingalan dun Betpaha muka' Betania, dia guksad nug Bentud nu nga Gayu Olibo, suminugu' si Isus dig dua' tawan sakupen. ³⁰ Laungen dinilan, "Bundas amu dig lunsud kia di gunaan. Mendadi sa' mateng amu ditu, duun dayuni maita' niu petubu'en nati asno iniketan, nda' mainsan sekayay getaw. Naa kiin, ubaday niu, agak niu dayun dini naan. ³¹ Naa sa' duuni sumaak diniu mauma ubadan niu, iini talu' niu diniin, 'Duunig baalan dun nu Kaunutan.'"

³² Naa sa' ma'antu, mipanaw sug dua' tawan sakupen. Bena' midepet ilan tug lunsud kia, mitaangan nilan tu'u ki maa' dadema nu tinalu' ni Isus dinilan. ³³ Inubadan nilan dayun su nati asno. Bena' pegubadan nilan, suminaak tu'u dinilan su nga gapu'en, "Uy, mau ma dema ubadan ma niui nati kiin?"

³⁴ Laung nu nga sakup ni Isus, "Duunig baalan dun nu Kaunutan." ³⁵ Mendadi, inagak nilan ditu ni Isus su nati asno. Bena' minateng ilan dia ni Isus, inigan nilan suub nilan sug lekud nug asno, pisakay nilan dun dayun si Isus. ³⁶ Naa bena' minundas si Isus, peksakay na, mimelat su nga getaw suub nilan dia karsada mbianan ni Isus, basa nilan diniin.

³⁷ Naa, mesempel na tu'u si Isus di Jerusalem, mitanda' na dig dalan pegdiksun diag Bentud nga Gayu Olibo. Mendadi ki kelaun sakupen kia mitendug diniin, pinleliag ilan pati', minekeg ilan pa pagid megenal tu Megbebaya', saba' nu nga mekesalebu' pinggulaula ni Isus minita' nilan. ³⁸ Laung nilan, "Melengas pepianan nu Megbebaya' ki Gadi' ta kini minateng na pigwekilan nu Kaunutan Megbebaya'! Melinaw na dema ditu gekbus langit! Pegbesaan su Megbebaya'!"

³⁹ Laak dagid duun dademai nga Pariseo dia pikten dungan nilan. "Sir," laung nilan, "melengas pemaagen mui nga sakup mu kiin!"

⁴⁰ Kali' sembag si Isus, "Talu'u tu'u diniu, sa' mekeneng ilan nandaw, pia ki ngag batu kia, sumukli menekeg megdedial dinaan!"

[†] Sa'itada, melaun pa gusayi pesalig diniin.

Pingeduyan ni Isus su Getaw Jerusalem

⁴¹ Naa misebang na tu'u tu Jerusalem si Isus. Menda di bena' midayagen sug lunsud, mikengaduy si Isus.

⁴² Kali' penembit, "Ay, ya'a Jerusalem, sa' sia minilala mu dema tu'u nandaw kig bian nu keseksud mu tu Megbebaya'! Laak mitebunan nandawi mata mu.

⁴³ Kaas mateng pai gendaw, medending ka nu nga kuntra mu, pektebu'an ka nilan, pegbeletan ka padun.

⁴⁴ Geba'en nilan dayun tananig lunsud mu, bata' megulangi mpeduma dun. Deksu'anen, su ngag batu binaal balay mu, nda'idun nai metentud dun dig dumanen. Naa lumbus itu mpenggulaula, saba' nda' mu mailala ki gendaw linaawan ka nu Megbebaya'!"

Pingutidan ni Isus su Mendagang Guliden tu Penedapan tu Megbebaya'

(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

⁴⁵ Naa minangay si Isus tu Penedapan tu Megbebaya'. Mendadi bena' minateng dia, ki nga mendagang guliden dia, pingutidanen. ⁴⁶ Miktalun' si Isus dinilan, "Misulat ditu Talu' nu Megbebaya', 'Ki Penedapan dinaan, balay penenebian.' Dagid yamu kiin, binaal niu pegegludan ngag limbungan getaw ki Penedapan kini!"

⁴⁷ Naa genat itu, gendawgendaw mekpetu'un si Isus dia Penedapan tu Megbebaya'. Dagid su nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' sampay su ngag дума metaas getaw, minengaw ilan panaw nilan mekpatay dini Isus. ⁴⁸ Laak ndi' nilan mesu'at, pu' sug launan getaw, pekineegan nilan gupia si Isus, mpauk ilan sa' duuni sektaang talu'en ndi' nilan medengeg.

Sinaak nu Getaw su Pigenatan nu Pegbaya' ni Isus

(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

20 Naa pekpetu'un gusay si Isus di nga getaw ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', pegukitenen su Gempia Petenday. Mendadi duuni gendaw, ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' kampu' nu ngag дума kaunutan nu getaw Judea, minadap ilan dini Isus. ² Sinaak nilan diniin, "Naa, talu' mu dinami, ki pinggulaula mu kini, ta' bai pegbaya' mu menggulaula dun? Ta' taway dun bai migbegay dini'a pegbaya' penggulaulaan mu?"

³ Laung pelum ni Isus dinilan, "Naa, saakan ku amu deli' sektaang. Talu' niu deli' dinaan, ⁴ si Juan kiin, adin genat su pegbaya'en memunag tubig tu nga getaw? Genat tu Megbebaya', sa' genat ba laak di kilawan?"

⁵ Naa sa' ma'nia, migyagayaga dayuni nga kaunutan kia, laung nilan, "Naa, ta' ma? Sa' pinenggi' sembagen

ta, 'Su pegbaya' ni Juan, genat tu Megbebaya', naa sumumpat dayun si Isus kini, 'Sa' ma'antu, mauma dema nda' niu petuuday si Juan?' ⁶ Sa' sembagen ta pasi', 'Genat laak di kilawan,' naa mbuus betuun ita nu ke-laun getaw, pu' mituudan ilan dun pu' pimuunan nu Megbebaya' si Juan." ⁷ Kaas iin laaki mesembag nilan dini Isus, "Nda' nami mesuunay, sa' adin genat su pegbaya' ni Juan."

⁸ Laung dayun ni Isus dinilan, "Naa sa' ma'antu, ndi'u dadema pesuun diniu sa' ta'i pigenatan nu pegbaya'u penggulaulaan kui ma'nini kini."

Pisama si Isus dig Bata' nu Gapu' Lupa' Pinatay

(Mateo 21:33-46; Marcos 12:1-12)

⁹ Mendadi, migukit si Isus sambingay tu nga getaw, laungen, "Duuni getaw migimula pegimulanan gubas. Bena' mitubusen pemulanay, pisa'upen di nga getaw, dayun mipanaw dig lain benwa, miniben ditu. ¹⁰ Mendadi bena' sumingku' na su pegimulanan, suminugu' su gapu'en tu sala tawan sesugu'enen meditu nga sa'up, pu' adun elapenen sug daniin gilasa tu nilan. Laak dagid kali' dateng su sinugu', aba, binadas nu nga sa'up dayun piuli' nilan, nda'iduni miwiten pia maika'. ¹¹ Naa su gapu' nu pegimulanan, suminugu' na pelum sala tawan sesugu'en. Bena' minateng ditu su sinugu', binadas dadema nu nga sa'up, muka' piksudi'an nilan pa pagid, dayun nilan utiday dia, nda' dademai miwiten. ¹² Naa su gapu' nu pegimulanan, suminugu' pa pelum ketelu tawan sesugu'enen. Iin, dinaneg dadema nu nga sa'up, inutidan nilan pa pagid dia. ¹³ Naa sa' ma'antu, laung nu gapu' nu pegimulanan dig dialem delendemanen, 'Naa, ta' maig baalen ku? Aa naa, tumu' iin nai pengain ku ditu, kig bata'u na kini, ki petailen ku gupia. Mabu' pegbesaan nilan iin.' ¹⁴ Laak dagid sa' midayag nu nga sa'up sug bata'en kia, miksabutsabut ilan dayun, laung nilan, 'Aa naa, kiin na tu'u sug bata' nu gapu' nu pegimulanan kini. Tumu' petain tain, adun danita na su petenged sia diniin.' ¹⁵ Mendadi bena' minateng dia nilan kig bata' kini nu gapu' nu pegimulanan, pinatay nilan tu'u.

"Naa sa' ma'nia," sinaak ni Isus, "alandun ma dayuni penggulaulaan nu gapu' nu pegimulanan gubas? ¹⁶ Iin nai mangay ditu pegimulananen, adun pemunu'enen ki nga sa'up kia. Dayun lain getaw na pelumi pesa'upen tu pegimulananen kia."

Su ngag дума ni Isus, bena' midengeg nilan, laung nilan, "Baa, penensili ndi' da ma'antui mpenggulaula!"

¹⁷ Dagid pigenlengan ilan ni Isus, sinaakanen ilan, "Dagid sa' pinenggi' ndi' mpenggulaula, kenduta' mai kenuud nu sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', ma'nini?"

'Kig batu pimilas nu nga megbaal balay, iini mibaal tampusan gempagen gintudan nug balay.'

¹⁸ Naa kig batu kini," maa' laung pa ni Isus, "adin su getaw medapal dun, mbeli'an pati'. Sa' pasi' melabu' kig batu kini, adin su metena'anen, melasak tananig lawasen." †

Sinaakan si Isus mekatag di Megbayad Buis

(Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)

¹⁹ Naa ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' muka' su nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, bena' midengeg nilani tinalu' kia ni Isus, misi-ma' nilan pu' ilani pisugaten ditu nga sa'up tu sambingayen kia. Kaas pidaap nilan sia ganam si Isus, laak nda' nilan megaga daapay, pu' mindek ilan tu nga getaw. ²⁰ Minengaw pa laak ilan sikaw nilan. Mendadi, duuni sinugu' nilan tautau sumaak dini Isus, adun sia metaban nilan di telu'enen, adun mbaal sia dangat nilan dini Isus, pu' pegwakil nilan sia iin tu pegbaya' nu Gubirnadur. ²¹ Mendadi minadap dini Isus su sinugu', tautau suminaak ilan, "Naa Sir, suunan nami pu' pektu'un mu su metuud. Nda'i pegisuun mu tu tindeg nu getaw, kaas ndi'a mpesuay di metuud, pektu'un mu gusay su tantu mauya'an nu Megbebaya' pegbetaden nu getaw. ²² Naa sa' ma'antu, biwang ba ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', megbuis ita ditu tampusan gadi' nu getaw Roma si Cesar, sa' nda'?"

²³ Dagid misuunan ni Isus pu' iini puun nu kesaak nilan diniin kia, su tautau kekesuun nilan. Kaas laungen dinilan, ²⁴ "Paita' niu deli' dinaan selaad selapi'. Naa, ta' taway dun baig lingaw kini? Ta' ngalanen bai sinulat dadema dini kini?"

Laung nilan, "Dani Cesar."

²⁵ Kali' pektalu' si Isus, "Naa sa' ma'antu, kig dani Cesar, bayad da niu diniin. Dayun sug danu Megbebaya', begay da niu dema ditu Megbebaya'."

²⁶ Ma'antu, nda' nilan mesu'at melaamayi talu' ni Isus di gedapan nu nga getaw. Misebu'an ilan ditu simbagen, mipelepee' laak su getaw sinugu' sumaak diniin.

Piglantugi'an si Isus mekatag di Ketubu' Puli' nu nga Minatay

(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

²⁷ Naa duun pelumi nga Saduseo mitua' ditu ni Isus. Naa ki nga Saduseo, ilan kinii sala pikumpulan ndi' ilan metuudan dun pu' su nga minatay, metubu' daw puli'. ²⁸ Mendadi, kali' ilan pembaalbaar sumaak dini Isus, "Naa Sir, duuni palinta dinita pisulat nu Megbebaya' dini Moises, 'Sa' daw matayig laki mikenginsawana, laak nda'idunig bata'en, naa subay sukliin nu pated nu minatay. Iini menginsawa tug balulibun, adun duunig bata' nilan, lepeng bata' nu minatay kitu.'

²⁹ Mendadi, duuni pitu tawan mekpated. Minginsawa

† Kig batu pimilas nu getaw, guluganen si Isus, su pimilas nu nga getaw Judea, asa iini tindu' nu Megbebaya' tampusan metaas.

su gulangbata', dayun minatay, nda'idun paig bata'en.

³⁰ Dayun su kedua' pateden pelum, pinginsawanen sug balulibun dayun minatay, ³¹ dakus su ketelu pateden dadema. Iin nai migbatag, gikteb nu pitu tawan kia, lumbus minatay, nda'idun da gusayig bata'en.

³² Dayun sug libun, minatay dadema. ³³ Naa paladpalad sa' duun siai metubu' daw puli' genat matay, naa kig libun kia, adin ma dayuni sawanen ditu pitu tawan kia, kagina migela' ma mayan mpenginsawa nu mekpated kia?"

³⁴ Laak dagid kali' sembag si Isus, "Baa, su kilawan pa nemun, libun laki, meksenlangan pa. ³⁵ Laak su getaw mipemilang bantang medepet ditu gekbus langit di gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw, ki mitubu' puli' genat matay, naa ilan, ndi' nailan meksenlangan. ³⁶ Ndi' nailan mesu'at matay puli', segaga mesama ilan ditu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. Ma'antu, bata' nailan tu'u nu Megbebaya', kagina ki gasal nilan, mipeduma nailan di ketubu' puli' nu nga minatay. ³⁷ Muka' pa padun, petubu'en daan puli' tu'u su nga minatay, pu' pia si Moises, tinakesi'anen dadema pu' metuud. Pu' ditu sinulat ni Moises dengantu mekatag di sigbet kiin migliga', iini piningalan dun ni Moises su Kaunutan ta, su Megbebaya' pektemuyen ni Abraham, pektemuyen ni Isaac, muka' ni Jacob." ³⁸ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa misuunan ta, iini mektamuy tu Megbebaya' su getaw tetubu', kana' nu nga minatay. †† Mekatag di Megbebaya', nda'i minatay, lumbus tetubu'i getaw."

³⁹ Sa' ma'antu, kali' sembag dini Isusig duma mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', "Naa Sir, misugatan mui tinalu' mu kia!" ⁴⁰ Pu' ndi' na nilan mesuang sumaak puli' diniin.

Su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, kana' Sapu' Laak ni Adi' David

(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

⁴¹ Mendadi, kali' pelum saak si Isus tu nga Saduseo kia, "Mauma dema ma'nini'i pektelu'en nu getaw? Ki gasal nu Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, laung nilan sapu' laak daw ni David. ⁴² Naa, mauma dema ma'niaig laung nilan, asa si David, iin na gupiai suminulat dun, ditu sala pisulat nu Megbebaya' piningalan dun ngag Bebat, ma'nini'? ‡

'Tinalu' nu Kaunutan Megbebaya' ditu Kaunutan ku, Pegingkuda di gupidu, dini dapit lintuu,

⁴³ sampay di gendaw pelebaun ku ya'a daagen mu su nga kuntra mu."

⁴⁴ Suminaak na puli' si Isus dinilan, "Kaas ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, gilal ni David Kaunutan.

†† Iini piulugan dun ni Isus, pia miniben na matay si nga Abraham, kagina mektamuy pailan gusay, gempantek pu' tetubu' dailan ditu gekbus langit. ‡ Kig Bebat kini, iin su piningalan dun nu getaw Judea begudiin Salmos, sug bibat nilan adun pektamuy tug Diwata.

Mendadi kagina ma'antu, ki gasalen, sapu' ba laak ni David?" †

Mikpegad si Isus mekatag di Tautau Kekesuun

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40)

⁴⁵ Naa miktitulu' si Isus tu nga sakupen di gedapan nu melaun getaw. ⁴⁶ Mendadi, kali' pektalu', "Peglelengilam amu, adun ndi' amu megelinan nug betad nu nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', ki nga meliag mekpanawpanaw mekseluuk melambak suub, sampay mauya'an nilan pegbesaan ilan nu getaw tu nga tebu'an. Muka' sa' ditu ilan keglekebibu, pemili'en nilan su pegingkudan nu pegbesaan getaw. Mesama dia simbaan, pemili'en nilan su tampusan metaas gingkudan. ⁴⁷ Muka' padun, peglimbungan nilani ngag balulibun, mengagaw ilan tu pimatang nilan, asa petaasen nilan su kenenabi nilan, pekpa'ita' laak nilan. Naa ma'nia, midugangan dema tu'ui kebegat nu ginukuman ditu nga mekpetu'un di Palinta ki-in!"

Su Ginamut nug Balulibun

(Marcos 12:41-44)

21 Tubus nitu' nda' maiben, kali' tingag si Isus, minita'eni nga medatu' getaw, migbegay ilan gamut nilan tug Balay kia Penedapan tu Megbebaya'. ² Duun pagidi minita' ni Isus balulibun, pubri gupia, migbetang dadema gamuten, laak dua' laad sinsilyu. ³ Kali' pektalu' si Isus, "Taman talu'u diniu, ki pubri kini balulibun, gembagel pai ginamuten kiin, sabaya' su ginamut nu nga kelaun getaw dini. ⁴ Pu' sug дума getaw, ginamuten su laak kapin nu gimunen. Dagid kig balulibun kini, pia pubri gupia, gila'en da gusay begay sug bata' misukaten."

Pisuun Pedaan ni Isus su Kegeba' tug Balay Penedapan tu Megbebaya'

(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

⁵ Naa pegyegaan nu ngag дума ni Isus kig Balay kia Penedapan tu Megbebaya', mesiba' laungi nga pengimbaalanen batu, sampay su nga pekayan dig Balay pimegay nu nga getaw. ⁶ Dagid miktalu' si Isus, "Naa, kig launanen kini maita' pa niu nandaw, duuni gendaw mateng, pia salabuuk batu di kitentudanen, nda'iduni mesama' dun, megela' gupia peggeba'ay."

Su Kelegenay muka' Kekpeleget sungu Mbianay nu Kila'wan

(Mateo 24:3-14; Marcos 13:3-13)

⁷ Mendadi suminaak dini Isus su nga sakupen, "Naa sa' mesu'at, Sir, pesuun mu dinami, nanu ma mpeng-

† *Iini piulugan dun ni Isus, ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, metaas pa tanan dini Adi' David, asa sapu'en dade-ma.*

gulaula? Muka' alanduni tu'usan dun sa' sungu na menuudi tinalu' mu kiin?"

⁸ Sumimbag si Isus, "Naa, peglelengilam amu, adun ndi' amu melimbungan nu getaw. Pu' melaun metua', engkenen nilani gelalu, laungen, 'Naani Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan!' Muka' telu'en nilan pagid, 'Meglekaunutan na tu'u su Megbebaya!' Naa ki-in, ndi' niu dema tu'u pegdunutay. ⁹ Muka' pagid sa' duuni medengeg niui pegbunu' muka' sasaw, ndi' amu mendek dun. Pu' subay mauna mpenggulaula itu, laak kana' pained kelengkeb nug benwa."

¹⁰ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Su sala nasud, lumumpak daan dig lain nasud. Su sala peglegedi'an, lumumpak dig lain peglegedi'an. ¹¹ Muka' duuni ngag linug metikteg, dakus mian pa pagidi meliget gutem muka' nga pelabu' di tibuuk benwa. Melaun dademai mekendekendek penggulaula muka' mekesalebu' tu'us dig langit. ¹² Laak dagid dekag pa mpenggulaulaig launanen kini, daapen amu nu nga getaw, peglegetan amu dayun. Dengaten amu tu nga simbaan nu getaw Judea, dayun amu pirusuay. Dengaten damu dema di gedapan nu nga gadi' muka' дума kaunutan, saba' nu kesakup niu dinaan. ¹³ Mendadi su sembag niu dun, iini mbaal sikaw niu megukit di Gempia Pendentay.

¹⁴ "Kaas bukulus niui ginaa niu," laung pa ni Isus, "di ndi' niu pegdelendemen pedaan ki sembag niu. ¹⁵ Sa' pensaakan namu, naan nai megbegay diniu tinawan niu sumbag dun. Kaas nda'idun tanani kuntra niu mekepemilas tu telu'en niu, ndi' damu dema nilan mpebalus. ¹⁶ Laak dagid pia pa su nga mekegulang niu, su nga pated niu, su ngag beta'an niu muka' su nga sambat niu, pegwakil amu nilan tu nga kuntra niu. Muka' meksimawi' ilan di ngag дума diniu ki petain. ¹⁷ Bentaan amu nu kelaun getaw saba' nu kesakup niu dinaan. ¹⁸ Laak dagid pia ma'antu, pia sebalu dig buuk niu, nda'iduni meka'idan. ¹⁹ Mendadi sa' mektigel amu, mpeduma amu tu ketubu' nda'i tamanen."

Pelengan Gapuy su Syudad Jerusalem

(Mateo 24:15-21; Marcos 13:14-19)

²⁰ Laung pagid ni Isus, "Naa ki Jerusalem kini, maita' pa niu pegbeletan sundalu. Sa' maita' na niu, mesuunan niu pu' sungu na pelengay gapuyig lunsud.

²¹ Mendadi sa' mpema'niin na, su nga getaw dini Judea, subay meglaguy tu ngag binentudan. Adin su getaw metaang dig dialem lunsud kini, subay gua'. Adin su getaw metaang dia mektabu' benwa, ndi' pia medinig lunsud. ²² Pu' kiin na tu'u ki Gendaw nu Ginukuman nu Megbebaya', ki gendaw nu kenuud tu'u nu kelaun sinulat ditu Talu' nu Megbebaya'. ²³ Naa sug libun, sa' metaang dig bedesanen ki gendaw kiin,

†† *Piulugan dun ni Isus, ndi' mesu'at mawi' dinilan su ketubu' nda'i tamanen.*

muka' mesama su pegdudu'an pa, aa, mekelelaatlelaat ilan gupia! Pu' mbianan meliget kelegenayig dibabaw lumbang kini. Kig bansa kini, melebu'an nu ginukuman nu Megbebaya'.²⁴ Duuni pembunu'en, duun dademai pendaapen, dayun uitay mesigwag tu kelaun benwa. Ki Jerusalem kini, peglaatan nu nga kana' getaw Judea, sampay da dun metektak su pegbaya' nug lain bansa dig lunsud kini."

Ki Kelusad Puli' nug Bata' nu Kilawan

(Mateo 24:29-31; Marcos 13:24-27)

²⁵ Kali' padun pektalu' si Isus, "Muka' duun pai nga mekesalebu' tu'us ditu mata gendaw, ditug bulan, muka' ditu ngag bitun. Melegenan dun pati' su ngag bansa dig dibabaw lumbang, saba' nu kesebu'ay nilan tug deguk nug dagat sampay tu medekdes kegbelulun nu nga nabek. ²⁶ Memegdaan su nga kilawan saba' nu gendek nilan dakus su kededua'ay nu ginaa nilan ditu nga sungu mpenggulaula di tibuuk lumbang. Pu' su kelaun mibetang ditu gawanawan, mekegyugegyug. ²⁷ Naa mendadi sa' menuud naig launanen, naan kini, kig Bata' nu Kilawan, medayag nau tu'u, metua'u di gabun, medayag na su ginuungu muka' maita' di tiagu su kelengas nu metaas pegbaya'u. ²⁸ Kaas sa' maita' na niu kini mekpuun na menuud, naa pegindeg amu, ndi' amu dega pegdunggu', dedialay niu ki kenlekat diniu, pu' mesebang na tu'u."

Ki Tampusan Gebii bu' Gendaw, Metu'usan su Kesebangan

(Mateo 24:32-35; Marcos 13:28-31)

²⁹ Naa miksamingay si Isus tu nga sakupen, laungen, "Naa pegdelendem niu ki gayu igera, dakus sug duma gayu. ³⁰ Sa' maita' niu su gayu megbegu daun, mesuunan niu pu' sungu na memedesig benwa. ³¹ Naa ma'antu dadema, sa' maita' niui nga gempenggulaula kini, mesuunan da niu dema pu' sungu na tu'u meglekaunutan su Megbebaya'."

³² Diksu' ni Isus su talu'en, "Taman talu'u diniu, ndi' tagad mematay su nga getaw tetubu' nemun, megela' na menuudig launanen kini. ³³ Pu' su gekleb langit bu' lupa', megela' da mbeleng. Laak dagid ki pektelu'en ku kini, nda'i kebelengen."

Subay Mektalenten su nga Sakup nu Megbebaya'

³⁴ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Mendadi, pektalenten amu, adun ndi' megela'ig delendeman niu di keglekebibu niu milebianan, muka' di kegbebulek niu, sampay su kelibuleng niu di ketubu'ay niu. Pu' mbuus metekawan amu di Gendaw kiin, gitunganen su metaban giman. ³⁵ Pu' ki Gendaw kiin, metekaw gupiai ke-sebangan di tiba'an getaw dig dibabaw lumbang.

³⁶ Kaas pegenduk amu lelayun, dunut penenabi amu,

adun metigel niu ki kelaun mpenggulaula kitu, muka' ndi' damu dema mpiid madap dinaan kini, kig Bata' nu Kilawan, di kelusadu puli'."

³⁷ Ma'antu, gendawgendaw pekpetu'un si Isus dia Penedapan tu Megbebaya'. Laak sa' lelabung, megawa' na puli' dia Jerusalem, mangay pa mengintulugan ditug Bentud nu nga Gayu Olibo. ³⁸ Su melaun getaw, gendawgendaw melapus mekpungun ditug Penedapan, pu' adun mekineeg dini Isus.

Su Sabut nu Getaw Binesaan si Isus

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Juan 11:45-53)

22 Ma'antu, sungu na mekpuun sug lumpuk nu nga getaw Judea, sug Lumpuk di Pan nda' Petulinay, sala ngalanen sug Lumpuk tug Liniusan. ² Mendadi ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya', minengaw ilan su'atan nilan di kepatay nilan dini Isus, pu' mendek ilan, mbuus mesasaw su nga getaw.

Miksabut si Judas Tumipu dini Isus

(Mateo 26:14-16; Marcos 14:10-11)

³ Mendadi kini si Judas Iscariote, sala tawan di nga sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus, pingepu'an ni Sathanas. ⁴ Bena' pingepu'an si Judas, linaawanen ki nga kaunutan nug belian kia muka' ki nga kaunutan nu pegingat tu Penedapan tu Megbebaya', adun pegyeagan nilan ki melengas bianan ni Judas, tipuunen dinilan si Isus. ⁵ Mendadi, bena' mikita' ilan, aa naa, didi-alan nu nga kaunutan si Judas. Pisadan nilan dayun si Judas, tindanan nilan iin selapi'. ⁶ Sinangu' dema ni Judas su sabut nilan. Kaas genat itu, si Judas kini, piksu'atsu'aten dayuni sikawen tumipu dini Isus, laak ndi' mekpailagilag tu melaun getaw.

Pigulingel sug Lebungan ni nga Isus Gindan tug Liniusan

(Mateo 26:17-25; Marcos 14:12-21; Juan 13:21-30)

⁷ Mendadi, minateng su gendaw nug Lumpuk di Pan nda' Petulinay, metaang dun sug betad nu nga getaw Judea mektiti' nati karniru, guliden nilan tu Megbebaya' gindan nilan tug Liniusan. ⁸ Mendadi sinugu' ni Isus si Pedro bu' si Juan, laungen dinilan, "Panaw amu, pegulingel niu kig Lebungan ta tug Liniusan."

⁹ Kali' ilan saak, "Adin mu ami paulingelay?"

¹⁰ Kali' sembag si Isus, "Naa ma'nini'. Sa' mateng amu ditug syudad, duun dayunig laki mesungkak niu, pekpesan bandi bitangan tubig. Iini tendugay niu, dunutay niu tug balay seledanen. ¹¹ Naa sa' metulan amu, talu' niu dayun ditug gapu' balay, 'Naa pimuun nu Mekpetu'un, laungen, Adin dapit su sugud pangaanan nami tug Lebungan tug Liniusan, yami nu nga

sakupu?"¹² Naa sa' ma'nia," laung ni Isus, "paita'en dayun diniu ki gembagel sugud dia dapit ditaas, misangkap na. Dia na niu pegulingelayig Lebungan ta."

¹³ Mipanaw dayun si Pedro bu' si Juan, muka' mide-tengan nilan tu'u, maa' dadema nu tinalu' ni Isus. Pigulingel nilan dayun dia sug Lebungan nilan tug Liniusan.

Sug Lebungan Gindan tu Kepatay ni Isus
(Mateo 26:26-30; Marcos 14:22-26; 1 Corinto 11:23-25)

¹⁴ Naa bena' mitektak na sug Lebungan tug Liniusan, mikingkud maan si Isus, ilan nu nga peneliganen.

¹⁵ Mendadi kali' pektalu' si Isus dia nga peneliganen, "Aa naa, kini na su pedetengen ku gupia, meksalu ita maan dig Lebungan tug Liniusan kini, dekaq pau mekebian dig lesayan ku!"¹⁶ Pu' talu'u tu'u diniu, ndi' nau puli' maan dun, sampay da dun di gendaw mekpalas na ki tantu Lumpuk tug Liniusan, sa' meglekaunutan na tu'u su Megbebaya'."

¹⁷ Naa sa' ma'antu, minalap si Isus sala tasa penginumen. Bena' mikpaladpalad tu Megbebaya', kali' pektalu' dia nga sakupen, "Tabuk niu ini, pekilasilas niu inumay."¹⁸ Mendadi talu'u tu'u diniu, genat nandaw, ndi' nau puli' minum di penginumen kini, sampay da dun mateng su gendaw meglekaunutan na tu'u su Megbebaya'."

¹⁹ Minalap pelum si Isus pan. Bena' mikpaladpalad na puli' tu Megbebaya', pimetanen dayun su pan, dayunen pentulunay dia nga peneliganen. Kali' pektalu', "Naa, kini sug lawasu, ki begayu gumanti' diniu. Kini, aan niu lelayun, pu' adun medelendem niau."

²⁰ Naa ma'nia dadema, bena' mitubus ilan maan, minalap pelum si Isus sala tasa penginumen, dunut tinalu'en, "Ki penginumen kini, iin sug dugu'u, ki mekigis na, adun gugas tu sala' niu. Kig dugu'ugig bian nug begu pasad nu Megbebaya' tu getaw."

²¹ "Dagid bentayay pa daan niu!" laung pa ni Isus. "Ki getaw mektipu dinaan, suminalu gupia dinaan maan kini!"²² Pu' naan kini, kig Bata' nu Kilawan, mbinasau tu'u, maa' dadema nu pigdelendem pedaan nu Megbebaya'. Laak dagid pia ma'antu, ki getaw mektipu dinaan, mekelelaatlelaat gupia!"

²³ Naa sa' ma'antu, kali' medengeg nu peneligan ni Isusi tinalu'en kia, miksinaakay ilan dayun, sa' adin saan getaw dinilani mekenggulaula di ma'nia kia.

Ndi' Mpia Mekagaw Tindeg su Sakup nu Megbebaya'

²⁴ Naa su nga peneligan ni Isus, miksual ilan, sa' ta' taway dun dinilani tampusan metaasi tindeg.

²⁵ Dagid kali' pektalu' si Isus dinilan, "Naa su nga kana' getaw Judea, metegasi kegbaya' dinilan nu nga gadi' nilan. Muka' su nga kaunutan nilan, engkenen nilan su

gelal Pegengagen, laung, nu nga sakup nilan."²⁶ Dagid yamu, ndi' amu mpia mengma'antu. Sinangkali' adini tampusan metaasi tindeggen diniu, subay iin nai mbaal maa' nu tampusan ngudan. Ki kaunutan diniu padun, subay mbaal maa' nu sesugu'en."²⁷ Pu' ma'nini'. Adin ba su metaas, su pegingkud maan, sa' su megilak dini-in? Kana' ba su pegingkud maan? Laak dagid pia naan, keni nau, ma'niin sesugu'en niau."

²⁸ Laung pa ni Isus tu nga peneliganen, "Naa yamu miksaliunung dinaan, pia di nga kengindan dinaan."

²⁹ Naa kagina mitendu'u nu Gama'u meglekaunutan, naa yamu, tendu'en ku amu pa pagid, meglekaunutan damu dema."³⁰ Ma'antu, duuni gendaw meksalu ita maan bu' minum ditu Keglekaunutan ku, muka' padun mingkud damu dema mengukum tu nga sepulu' bu' dua' bansa nu getaw Israel."

Pisuun Pedaan ni Isus su Kemalaw ni Pedro diniin
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Kali' pektalu' si Isus dini Simon Pedro, "Simon, pekineega! Si Satanas, migubug tu Megbebaya' mekpalid diniu, maa' nu kepalid di trigo, adun mpaini melaaten di gempia."³² Dagid pinenebian ku ya'a, Pedro, adun ndi' mbeleng ki kekpetuud mu. Mendadi sa' meksikesuun ka na puli', pepagen mu dayun su kekpetuud nu nga mimated dini'a kini."

³³ Kali' sembag si Pedro, "Aba, Sir, penensili mpirisua, sampay petain ka, minuya' nau meksaliunung dini'a!"

³⁴ Kali' pektalu' si Isus, "Pedro, talu'u dini'a, dekaq pasi' peguni su manuk gebii kini, metelu deksu'a na memalaw pu' kana' mau mailala."

Su nga Suminakup, subay Mekpesangkap na di Kekpeleget dinilan

³⁵ Kali' pagid pektalu' si Isus, "Naa su sinugu'u amu mpanaw kitu, ki nda'i giwit niu pitaka, gambag, dakus nda'i sepatus niu kitu, duun bai kulang niu?"

"Nda'idun," laung nilan.

³⁶ "Dagid genat nandaw," laung padun ni Isus, "adin diniug duuni pitakanen, subay uitenen, sampay gambag. Muka' adini nda'idunig badungen, subay peksaluyen su suuben, adun mekesaluy badung."³⁷ Pu' talu'u diniu, subay menuud dinaan ki misulat ditu Talu' nu Megbebaya', laung, 'Iin, mipemilang melaat getaw.'" Diksu' ni Isus su tinalu'en, "Adin su misulat pedaan mekatag dinaan, megela' na tu'u menuud."

³⁸ Kali' sembag su nga sakupen, "Naa, Sir, kiniig dua' buuk badung!"

Simbag ni Isus, "Sukal naini."

Milegenan si Isus saanan Menenabi tug Bentud nu nga Gayu Olibo

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

³⁹ Gumiwa' dia si Isus, tumiwad dayun tug Bentud nu nga Gayu Olibo, maa' dadema nug betaden, migdunut dadema diniin su nga sakupen. ⁴⁰ Bena' minateng ilan diag bentud, kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Penenabi amu, adun ndi' amu mpenulay."

⁴¹ Naa sumiway deli' si Isus dia nga sakupen, minundas dia gunaan, ma'niin layu' nu mesampet piglak, dayun minginlulud menenabi. ⁴² Kali' pektalu', "Uu Ama', sa' sia mesu'at dini'a, ki tasa mipenu' nug lesayan ku sunguu na inumay, naa peliaw mu sia dinaan, adun ndi'u na mainum. Laak dagid, Ama', sug dani'a mauya'an, iini penuuden, kana' nug danaan."

⁴³ Tubus itu, duuni mitua' dini Isus sesugu'en nu Megbebaya' genat tu gekbus langit, dinuganganen su sekegen. ⁴⁴ Minamal gusay si Isus menenabi, saba' mibegatan pati'i ginaanen. Inulasan pati', ma'niin dugu'i gulasen mitegdu' diag lupa'.

⁴⁵ Naa sa' ma'nia, bena' migbuat si Isus genat menenabi, pinuli'anen su nga sakupen kia. Midetenganen, tinulug ilan, melubay ilan saba' nu kelegenay nilan. ⁴⁶ Sinabinen ilan dayun, laungen, "Baa, mauma dema tinulug amu? Pegbuat amu, penenabi amu daan, adun ndi' amu mpenulay."

Su Kedaap dini Isus

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:3-11)

⁴⁷ Naa nda' pa medeksu' mektalu' si Isus, mikseban-gi melaun getaw. Iini pekpenulu' dinilan si Judas, ki sala tawan kiin di sepulu' bu' dua' peneligan ni Isus. Mendadi, bena' minateng ilan dia, kini si Judas, tuminuun dayun madap dini Isus, dunut ilekanen. ⁴⁸ Laung ni Isus, "Naa, Judas, galek masi'i tipu mu dig Bata' nu Kilawan?"

⁴⁹ Naa su ngag duma ni Isus, bena' misima' nilan su sungu mpenggulaula, sinaak nilan, "Naa, Sir, bekuten na namiig badung nami?" ⁵⁰ Dayun sala tawan dinilan, tinigbaseni gulipen nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea. Miseksi pi sedibaluy telinganen, dapit lintunen.

⁵¹ Dagid laung ni Isus, "Baa, sukal na!" Dayunen depenayi telinganen, piuli'aneni gulipen kia.

⁵² Naa ki nga getaw kini minangay dumaap dini Isus, ilani nga kaunutan nug belian, muka' duun dademai nga kaunutan nu pegingat tu Pangedapan tu Megbebaya', dakus ngag duma kaunutan nu getaw Judea. Miktalu' dayun si Isus dinilan, "Naa, tulisan bau, kambat amu meguit badung muka' bentul sa' daapen niau? ⁵³ Asa gendawgendaw, naanig duma niu dia

Pangedapan, laak nda' niau daapay. Dagid minateng daan tu'ui pegbaya' niu, ki pegbaya' nu medelem."

Mimalaw dini Isus si Pedro

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Dinaap dayun si Isus. Bena' midaap, inagak dayun ditug balay nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea. Naa kini si Pedro, miglendug dadema di melayu'layu'. ⁵⁵ Bena' minateng ilan diag lenu'an nug balay, duuni gapuy inuklak dia. Luminamug dayun si Pedro di nga getaw pemegingkud menalang dia gapuy. ⁵⁶ Mendadi, duuni sala tawan delaga dia, sesugu'en diag balay kia. Bena' minita' nug delaga si Pedro pegingkud dia, midelagan nu gapuy, ilelaan gupia, kali' pektalu', "Uy, ki getaw kini, duma pagid ni Isus!"

⁵⁷ Dagid mimalaw si Pedro. "Baa, Enaung," laungen, "ndi'u mailala ki getaw kiin!"

⁵⁸ Tubus nitu' nda' maiben, duunig duma getaw mikaita' dini Pedro. Kali' pektalu', "Aa, ya'a, dumaa ma nilan dema!"

"Baa, kana' lai!" laung ni Pedro.

⁵⁹ Naa bena' duun saani sauras, duun pelumi sala tawan miglegintuud mektalu', "Naa, ki getaw kini, minget tendug lai tu'u ni Isus, pu' getaw Galilea ma dema!"

⁶⁰ Dagid sumimbag si Pedro, "Apelii lai, ki telu'en mu kiin, ndi'u lai mesabut!"

Mendadi, nda' pa medeksu' mektalu' si Pedro, iin na demai keguni manuk. ⁶¹ Dekag su Kaunutan, luminingay dini Pedro, dayun pingenganganen. Milabu' dayun dig delendeman ni Pedro su tinalu' kiin nu Kaunutan, laungen, "Dekag pasi' peguni su manuk gebii kini, metelu deksu'a na memalaw pu' kana' mau mailala." ⁶² Gumiwa' dayun dia si Pedro, lilugutan dayun mengaduy.

Piksudi'an muka' Pisaitan si Isus

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

⁶³ Naa su nga pegingat dini Isus kia, pingimusaungan nilan iin muka' dinaneg nilan. ⁶⁴ Tinimpeng nilan pagidi mata ni Isus, kali' ilan pektalu' diniin, "Naa, sa' sia metuud pu' suunan ka, atuk mu sa' ta' taway dun dinamii mikpesait dini'a!" ⁶⁵ Dayun melaun pa paduni kekimusaung nilan dini Isus.

Inukuman si Isus nu Getaw Judea

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

⁶⁶ Mendadi bena' puti' delagay na, mikipungun ki nga kaunutan nu getaw Judea, kampu' nu nga kaunutan nug belian nilan muka' su nga mekpetu'un di Misulata Palinta nu Megbebaya'. Bena' mipungun ilan, inagak dayun si Isus ditug gedapan nu Pikumpungan nu Metaas Gukum nu getaw Judea. ⁶⁷ Mendadi bena'

mideksa' dia Pikumpungan nu nga Gukum si Isus, migbaalbaar sumaak diniin su nga gukum, laung nilan, "Mendadi, pemantek mu na dinami, ya'a ba tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?"

Kali' sembag si Isus, "Sa' talu'u diniu, ndi' amu metu-udan dun. ⁶⁸ Sa' sumaaku diniu, ndi' niau sembagen.

⁶⁹ Laak dagid genat nandaw, naan kini, kig Bata' nu Kila-awan, pegingkudu tu'u ditu dapit lintu nu Megbebaya', su Tampusan Ginuungan."

⁷⁰ Migdengan dayun su nga gukum membaalbaar saak dini Isus, laung nilan, "Naa kumalenged ma'antu, ta' itu, ya'a ba tu'u kig Bata' nu Megbebaya'?"

Sumimbag si Isus, "Naa, ma'nia da, yamui miktalu' dun."

⁷¹ "Paa," laung dayun nu nga gukum, "ndi' ta na kam-bat duganganig dangat diniin! Pu' midengeg ta na kini dig baba'en gupia!"

Dinangat si Isus tu Gedapan ni Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

23 Naa mendadi ki Pikumpungan kia nu Metaas Gukum nu getaw Judea, migdengan ilan meg-buat, dayun nilan egakay si Isus ditu gubirnadur, si Pi-lato. Bena' ditu ilan gedapan ni Pilato, ² binuka' nilan dayun sug dangat nilan dini Isus, kali' ilan pektalu', "Ki getaw kini, mitaangan nami pesuainen sug delende-man nug bansa nami di gubirnu. Pektitulu' anen su nga getaw, ndi' nailan megbegay buis daw ditu tam-pusan gadi' si Cesar, muka' engkenenen pa pagid pu' iin su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sa'itada gadi' daw iin."

³ Mendadi, suminaak si Pilato dini Isus, "Naa, metu-ud ba, ya'a su gadi' nu getaw Judea?"

Kali' sembag si Isus, "Ya'a mai miktalu' dun."

⁴ Kali' pektalu' si Pilato tu nga kaunutan nug belian dakus tu melaun getaw, "Ki getaw kini, nda'iduni misi-ma'u kepemilasan tug bala'ud."

⁵ Minimal laak dumangat dini Isus su nga getaw Judea, laung nilan, "Dagid peksemukenen su ginaa nu nga getaw, saba' lineepen sug liwagan benwa Judea mekpetu'un. Mikpuun ditu Galilea, laak nemun, mide-pet na gupia dini Jerusalem."

⁶ Bena' midengeg ni Pilato su tinalu' kia nu nga getaw Judea, sinaaken dinilan, "Naa si Isus kini, masi' getaw Galilea?" ⁷ Bena' misuunanen pu' si Isus, saku-p tu'u nug benwa pegbia'an ni Herodes, pibundasan dayun si Isus pegdeksa' ditu niin. Pu' si Herodes, mi-taang dadema dia Jerusalem di gendaw kia.

Sinaakan ni Herodes si Isus

⁸ Naa bena' mipebundas si Isus ditu ni Herodes, liliag gupia si Herodes, pu' kitu nai kaibenen, mauya'anen maita'en si Isus, saba' nug dengeganen. Mauya'anen

dadema maita'en siai mekesalebu' penggulaulaanen. ⁹ Naa sa' ma'antu, melaun sinaak ni Herodes dini Isus, laak dagid iin, nda' sembag. ¹⁰ Naa ki nga kaunutan nug belian muka' ki nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' kia, mimegindeg ilan dia, pinemalan nilan pati' pengelegay si Isus. ¹¹ Dayun si Herodes kampu' nu nga sundalunen, migininisan dayuni kek-sudi' nilan dini Isus. Sala keksudi' nilan diniin, piselukan nilan tautau suub gadi'. Dayun piwit nilan puli' iin ditu ni Pilato. ¹² Mendadi, kiin nai keseksud ni Herodes muka' ni Pilato, asa miniben ilan dua' nda' pektubus.

Inukuman na tu'u Petain si Isus

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

¹³ Mendadi si Pilato, pinsabinen ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea dakus su ngag duma mese-lagetaw nilan, sampay su nga melaun getaw. ¹⁴ Bena' mipungun ilan dia gedapanen, kali' pektalu' dinilan si Pilato, "Naa mendadi ki getaw kini, dinangat niu dini naan, laung niu pesuainen sug delendeman nu nga getaw di gubirnu. Laak sinaakan ku di gedapan niu, dagid mekatag di kelaun dangat niu diniin, nda'idun mai misima'u sala'en dun. ¹⁵ Muka' padun," maa' laung pa ni Pilato, "ma'antu dademaig delendeman ni Herodes, kumalenged pigwakilen puli' dinita. Naa, nda'idun daani sala' nu getaw kini laga' na ginaanen. ¹⁶ Kaas danaan, pebadasu laak, dayun beluyay." ¹⁷ [Laak iini tinalu' dun ni Pilato ma'nia, pu' tauntaun, metaang dig Lumpuk tug Linius, duunig betad ni Pilato, subay beluyenen tu nga getaw Judeai sala tawan dinilan pinikutan.]

¹⁸ Dagid su kelaunan getaw, bena' midengeg nilan pu' beluyen sia si Isus, migdengan ilan memeksay. "Petain iin!" laung nilan. "Beluyen dinami si Barabas!" ¹⁹ (Naa si Barabas kiin, iini sala tawan pinikutan mekatag di sasaw di syudad kia, muka' migbunu' samatawen.)

²⁰ Naa sa' ma'antu, mikpulingkas pa puli' madap di melaun getaw si Pilato. Pu' mauya'anen sia, iini beluyenen dinilan si Isus. ²¹ Laak mimeksay su nga getaw, laung nilan, "Lensangen di kurus! Lensangen ba di kurus!"

²² Ketelu deksu' na ni Pilato saak dinilan, "Mauma, alandun bai sala'en? Nda'idun daani misima'u sala'en laga' na ginaanen! Paladpalad pebadasu laak, dayun beluyay."

²³ Laak migdegadega memeksay su nga getaw, lensangen daw di kurus si Isus. Tiga'wan, duminaagig beksay nilan. ²⁴ Sinangu' ni Pilato ki pinengi kia nu melaun getaw, inukumanen si Isus. ²⁵ Su sala tawan kia pinengi nilan beluyen, ki pinirisu kia saba' mingatu tu gubirnu muka' migbunu', biluy tu'u ni Pilato. Kini si

Isus, pigwakil ni Pilato tu petayanen, sinangu'en sug delendeman nu melaun getaw.

Su Kelansang dini Isus tu Kurus

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)

²⁶ Naa sa' ma'antu, inagak si Isus ditu tanda' petayan diniin. Naa su nga migagak diniin, duuni mipegita' nilan getaw sungu na mesebang dia Jerusalem, ngalanen si Simon, getaw Cirene. Iini linabet nu nga pegagak dini Isus, pipisan nilan dayun diniin ki kurus ni Isus, pilendug nilan diag binaya' ni Isus.

²⁷ Naa melaun gupia getaw migdedunut dini Isus, kampu' nu ngag libun pekpengaduy, milegenan ilan pati' ditu mbianan ni Isus. ²⁸ Laak liningay ni Isus su ngag libun, kali' pektalu' dinilan, "Naa yamu ngag libun, getaw Jerusalem, ndi' niau pengeduyay! Iin sungkini pengeduyay niu, kig lawas niu gupia, muka' su ngag bata' niu. ²⁹ Pu' duun tu'ui gendaw mateng, telu'en nu getaw, 'Tumu' pa su nga ndi' mapet bata'en! Tumu' pa su nda' mainsan mekepedudu' gembata!'!" ³⁰ Laung pa ni Isus, "Metalu' pagid nu nga getaw tu ngag binentudan, 'Yamu bentud amu, tumu' tubakay niu ami!' Dakus tu nga maika' bentud, 'Yamu ngag bata' bentud, tebnay niu ami!'!" ³¹ Diksu' ni Isus su tinalu'en, "Pu' sa' ma'nini'i kekpeleget dinaan kini, gitunganen mailaw tagun mau, naa yamu kiin, alandun saani mpenggulaula niu, gitunganen migangu tagun amu?"

³² Naa duun dademaig dua' tawan mimilas tug bal-a'ud nu gubirnu, piduma dini Isus egakay ditu pepatay dinilan. ³³ Naa sa' ma'antu, guminawas ilan dia syudad, midepet ilan dia dapit piningalan dun "Tulan Gulu."

Dayun nilan lensangay tu kurus si Isus. Piduma dadema lensangay kig dua' tawan kia mimilas tug bal-a'ud, mik timpang di kurus ni Isus su kurus nilan.

³⁴ Kali' pektalu' si Isus, "Uu Ama'u, pedasun mu ilan! Pu' nda' nilan mesabut su kelebu'an nu pinggulaula nilan kini."

Naa bena' milansang na tu kurus si Isus, piktali dayun nu sundalu su nga penepetenen, bian nilan mekilas dun. ³⁵ Minelindeg dia su nga getaw, pegbantay ilan tu mipenggulaula. Su pelum kaunutan nu getaw Judea, pingimusaungan nilan si Isus, laung nilan, "Paa, megaganen daw megaweni ngag lain getaw, naa melengas guunenenig lawasen, sa' sia metuud, ki ni tu'u su pimili' nu Megbebaya', ki Tindu'en Meglekaunutan!"

³⁶ Su nga sundalu, piksudi'an ilan pa pagid si Isus. Mikpesempel ilan diniin, dayun ilan peksangal penginumen dig baba'en, ³⁷ kali' ilan pektalu', "Naa sa' pinenggi' ya'a su gadi' nu getaw Judea, naa gawen muig lawas mu!"

³⁸ Naa duuni tu'us pidekep dia tanda' nug dimpulu ni Isus, iini sinulat dun, "Kini su Gadi' nu nga getaw Judea."

³⁹ Naa sug dua' tawan duma ni Isus linansang di nga kurus, su mimilas tug bala'ud, mingimusaung dini Isus su sala tawan, laungen, "Haa, kana' ba ya'ai Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan? Sa' ma'nia, mauma dema ndi'a ma meksigawen, guunen mu dadema ami?"

⁴⁰ Laak su sala tawan pelum, pimaagenig dumanen kia, laungen diniin, "Ndi'a masi' mendek tu Megbebaya', asa inukuman ka na dema? ⁴¹ Laak ita kini, bantangan laaki ma'ninii ginukuman dinita, pu' sugda tu melaat gulaula ta. Kig duma ta kini, nda' mai melaat gulaulanen." ⁴² Kali' pagid pektalu' dini Isus, "Uu Isus, sa' meglekaunutan ka na tu'u, ndi' mau da seling-away!"

⁴³ Kali' sembag si Isus, "Naa, talu'u tu'u dini'a, nandaw kini, meksalabuuk ita ditu Paraiso," sa'itada tu gekbus langit.

Su Kapatay na ni Isus

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ Naa su kelansang dini Isus tu kurus, mabu' miktui gendaw, tekaw dumilemi tibuuk benwa, nda' tiagi gendaw sampay miginenga' menaugi gendaw. ⁴⁵ Su kurtina bilet ditug dialem nu Penedapan tu Megbebaya', mitekaw meginenga' megedit. ⁴⁶ Mendadi minekeg dayun megbeksay si Isus, laungen, "Naa, uu Ama'u, pegwakilu dini'ai gimuuudu!" Dayun megetusi ginaanen.

⁴⁷ Naa su kaunutan sundalu dia, bena' minita'en su mipenggulaula, inalen dayun su Megbebaya', laungen, "Aa naa, masi' metuud tu'u, ki getaw kini, nda'iduni sala'en!"

⁴⁸ Su pelum melaun gupia getaw mipungun dia adun megbantay, bena' minita' nilan su kelaun mipenggulaula, mimeguli' ilan, pengekeduken nilani gegdeb nilan saba' nu gembegat kelegenay nilan. ⁴⁹ Naa sug launan sambat ni Isus kampu' nu ngag libun tumindug diniin genat tu Galilea, pemegindeg ilan dia mesempesempel, adun maita' nilan su mipenggulaula.

Libeng si Isus

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Naa duuni getaw genat tug lunsud Arimatea, sakup dadema Judea kia, ngalanen si Jose. Mekesuun getaw si Jose, melegdengig betaden, dakus mekpedateng tu Kaglekaunutan nu Megbebaya'. Iini sala tawan dadema ditu Pikumpungan nu Metaas Gukum nu getaw Judea, laak nda' sangu' ditu sabut kiin nu Pikumpungan mekatag dini Isus, sampay su pinggulaula nilan diniin. ⁵² Mendadi kini si Jose, minangay madap dini Pilato, inubugen diniin, elapenen sug

bangkay ni Isus. ⁵³ Sa' ma'antu, inangay dayun ni Jose egwatay dia kurus sug bangkay ni Isus. Bena' miagwatan, pinutusen di penepeten gemputi', ditunen dayun libeng sangyab liwakan di telektap, ki nda' mainsan melebengay getaw. ⁵⁴ Naa su gendaw kia, Birnis, su pengandam di Gendaw Pelali nu getaw Judea, pu' sala gendaw paitu.

⁵⁵ Naa su ngag libun kiin tumindug dini Isus genat tu Galilea, lindug nilan si Jose, kaas minita' nilan su sangyab, dakus minita' nilan dadema su kebetang nug bangkay ni Isus dia. ⁵⁶ Bena' minuli' ilan, pigulingel nilani nga memut tagek dakus su gininisan pagemut penguklaus nilan sia ditug bangkay ni Isus.

Bena' su Gendaw Pelali nilan, milali pa su ngag libun, maa' nu pinalinta nu Megbebaya'.

Su Ketubu' Puli' ni Isus

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

24 Mendadi bena' dali' endaw di gendaw Duminggu, ki ngag libun kia, mipanaw ilan, mipuli' ilan ditu sangyab libengan dini Isus, iwit nilan su nga pagemut miandam nilan adun penguklaus sia ditug bangkay ni Isus. ² Laak dagid bena' mesempel nailan dia sangyab, iini midetengan nilan, su gembagel batu tinakep tu sangyab, masi' linulid na. ³ Dayun ilan sumuut dia sangyab, dagid nda' nilan mbaangay dia sug bangkay nu Kaunutan si Isus. ⁴ Mendadi, bena' pekelibuleng pa su ngag libun sa' ta' alandun saani mipenggulaula, tekaw dayun duunig dua' tawan suminaing dinilan pegindeg, meketinggasi penepetenen. ⁵ Ki ngag libun kini, mikegdunggu' ilan, saba' mipati' ilan mendek. Dagid kali' pektalu' dinilan kig dua' tawan kia, "Ki getaw tetubu', mauma dema penengaun niu sia dinig lebengan di nga minatay? Kiin, nda' na dini. Pitubu' na puli'. ⁶ Iini pegdelendem niu su tinalu'en diniu kiin saanan niu ditu pa Galilea, ⁷ maa' laungen, 'Naan kini kig Bata' nu Kilawan, subay pegwakilu di pegbaya' nu mikesala' getaw, muka' lensangu di kurus. Dayun di ketelu endawen, metubu' u puli'."

⁸ Iin pa midelendem tu'u nu ngag libun su tinalu' kia ni Isus. ⁹ Mendadi sa' ma'antu, mipuli' ilan dayun genat tu sangyab, pingukitan nilan su nga sepulu' bu' sala tawan peneligan ni Isus dakus su kelaun duma nilan ditug launan mipenggulaula. ¹⁰ Naa su migukit dun tu nga peneligan ni Isus, ilan si Maria Magdalena muka' si Juana, dakus si Maria gina' ni Santiago, sampay nga samalibun nilan. ¹¹ Laak bena' midengeg nu nga peneligan ni Isus, dig delendeman nilan, sagya laak gukiten, kaas nda' ilan pekpetuud dun. ¹² Laak dagid si Pedro, suminambut megbuat, gumibek dayun ditu sangyab. Bena' midepet dia, migdunggu' mekselip diag dialem. Iin laaki minita'en su nga penepeten, su kamun pinutus ditug bangkay ni Isus. Minuli'

dayun si Pedro, milibuleng gupia, sa' ta' alandun saani mipenggulaula.

Mikpaita' si Isus dig Dua' Tawan Sakupen

(Marcos 16:12-13)

¹³ Naa mendadi su gendaw kia, duunig dua' tawan sakup ni Isus pekpanaw dadema, pegangay ilan tu maika' lunsud piningalan dun Emmaus, genat ilan tu Jerusalem, mabu' duuni sepulu' bu' telu kilumitruig layu'en. ¹⁴ Naa saanan nilan dig dalan, pegyegaan nilan su kelaun mipenggulaula kia. ¹⁵ Naa segay nilan megyagayaga muka' meksinaakay, mitekaw metua' dia nilan, si Isus na gupia. Tumindug dayun dinilan. ¹⁶ Laak dagid pia minita' nilan iin, nda' nilan mailala. ¹⁷ Sinaak ni Isus dinilan, "Ta' alanduni pegyegaan niu kiin, sinegay niu mpanaw?"

Tuminlen ilan dayun, midemeng ilan gupia. ¹⁸ Dayun su sala tawan, ngalanen si Cleopas, kali' sembag, "Ta' itu, kig launan getaw dia Jerusalem nemun, sala mu da masi'i nda' mu mesuunay ki mipenggulaula dia kia nemun?"

¹⁹ "Ta' mai mipenggulaula?" sinaak ni Isus.

Kali' ilan sembag, "Su nga mipenggulaula ni Isus, getaw Nazaret. Pu' pimuunan iin nu Megbebaya', ginuungan tantu su kengukiten dakus su nga penggulaulaanen di pegita'en nu nga getaw sampay di pegita'en nu Megbebaya'. ²⁰ Laak dagid tinipu nu nga kaunutan nug belian ta dakus nga meselagetaw, adun ukuman laga' na ginaanen. Pilansang nilan dayun di kurus. ²¹ Asa yami, pedetengen nami sia, iin na tu'u ki meglegawen dig bansa ta Israel! Muka' padun, kini nai ketelu endawen genat di kepatayen. ²² Pidag pa tanan, duuni ngag libun di pikumpungan nami, misebu'an ami dun gupia, pu' kamun dali' endaw, milapus ilan mpanaw tu sangyab libengan dun. ²³ Laak bena' minateng ilan dia, nda' nilan pelum mbaangay sug bangkay ni Isus. Naa mipuli' ilan dayun, inukit nilan dinami, duuni mikpaita' daw dinilani nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. Tinalu' daw nu nga getaw langit, mitubu' na puli' daw si Isus. ²⁴ Naa sa' ma'antu, duunig duma nami minangay ditug libengan dun, dayun minita' nilan, maa' da gupia nu tinalu' nu ngag libun. Laak dagid si Isus, nda' nilan dema maita'."

²⁵ "Ay, yamu pa di getaw," laung ni Isus, "bengu'bengu'en amu! Mauma dema melegen amu metuuday dun, su kelaun sinulat dengantu ditu Talu' nu Megbebaya' nu nga getaw pimuunanen? ²⁶ Kana' ba metuud, ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, su gasalen, mbiananeni kelaun lasayen kini, dayun gasalen dadema, megdedengeg na tantu?" ²⁷ Dayun pigulug ni Isus dig dua' tawan kia su kelaun sinulat pedaan mekatag diniin ditu Talu' nu Megbebaya'. Pikpuunanen su nga sinulat ni Moises, dayun gila'en su sinulat nu kelaun duma getaw pimuunan nu Megbebaya'.

²⁸ Naa ma'antu, misebang ilan diag lunsud gengayan nilan. Si Isus, ma'niin mundas pa, ²⁹ laak ginuut nug dua' tawan kia ndi' pa mundas, laung nilan, "Naa, pektuluga na dia nami, pu' lelabung na, sungu na meglegebii." Paladpalad migdunut si Isus dinilan suled diag balay, mektulug dia sia. ³⁰ Naa dekag dia nailan pangaanan, inimud ni Isus su pan. Dekag mikpaladpalad tu Megbebaya', pimetanen su pan, tinulunen dayun dinilan. ³¹ Naa ma'niin mibuasan nai mata nilan, minilala nilan dayun si Isus. Luminilung dayun si Isus. ³² Mendadi, sug dua' tawan sakupen, kali' ilan pegyagayaga, laung nilan, "Pia su diin paita dalan kamun, kana' ba misingku' tug langitig leliag ta, segayen megyaga dinita, su inubaden dinita kia su Misulat Talu' nu Megbebaya'?"

³³ Ma'antu, migbuat dayun sug dua' tawan, mipuli' ilan ganam ditu Jerusalem. Midetengan nilan, mipungun na su sepulu' bu' sala tawan peneligan ni Isus dakus su nga samasakup nilan. ³⁴ Laung dayun nu nga mipungun kia, "Naa, metuud daan tu'u, mitubu' su Kaunutan! Mikpaita' ma na dini Simon!"

³⁵ Dayun sug dua' tawan genat tug Emmaus, inukit nilan pa pagid ki mipenggulaula nilan kia diag dalan, sampay su kailala nilan dini Isus saananen mekpeta tu pan.

Mikpaita' si Isus di ngag Duma Sakupen

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23; Pinggulaula 1:6-8)

³⁶ Naa nda' pa medeksu' nug dua' tawan su gukiten nilan, mitekaw metua' si Isus, iin gupiai suminaing mindeg dinilan. Kali' pektalu', "Naa, gempiai ginaa niu."

³⁷ Laak ma'niin ilan igyang, mipati' ilan mendek, pu' laung nilan dun, maita' nilani multu. ³⁸ Dagid kali' pektalu' si Isus, "Mauma dema melibuleng amu? Mauma dema dua'dua'i kesalig niu? ³⁹ Tayay pa daani kemetu kini muka' gek sudu, naan tantu ini. Depenay niau, adun mesuunan niu. Pu' su multu, nda'i guneden, nda'idun dademai tulanan, ma'niin dinaan minita' niu kini."

⁴⁰ Dayunen paita' dinilan su gek suden dakus kementen. ⁴¹ Melegen nilan metuuday, saba' leliag nilan.

Saanan nilan mesebu'an dun, sinaak ni Isus, "Duuni gaan niu dini?" ⁴² Tinulun nilan dayun diniini seda', tini-ti'. ⁴³ Dayun tu'u aanay ni Isus di pegita'en nilan.

Ki Titulu'an Pingumbilin ni Isus tu nga Sakupen

⁴⁴ Mendadi, kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Naa, kini na tu'u su tinalu'u pedaan diniu sug diin, su duminuma pau diniu. Ki misulat mekatag dinaan ditu Talu' nu Megbebaya', tinalu'u daan diniu pu' subay megela' menuud, genat tu Palinta misulat ni Moises muka' su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, sampay su ngag Bebat." †

⁴⁵ Naa sa' ma'antu, biwasan ni Isus sug delendeman nu nga sakupen kia, adun mesabut na nilan su Misulat Talu' kia nu Megbebaya'. ⁴⁶ Kali' pektalu' dinilan, "Tini misulat, ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, subay mayan dig lasay, dayun di ketelu endawen, metubu' puli'. ⁴⁷ Muka' misulat dadema, subay pegukit pebian di pegbaya'u ki keksikesuun nu getaw adun pedesunen su sala'en. Pekpuunan pegukitay dini Jerusalem, dayun ditu kelaun bansa nu getaw. ⁴⁸ Mendadi, yamu nai menakesi' di kelaun mipenggulaula kini. ⁴⁹ Naa talu'u diniu, pelusaden ku pa tu'u dini niu kig Balakat nu Megbebaya', ki pinasad ni Ama'u. Laak pegunung pamu dini syudad, sampay da dun di gendaw lumusad iin genat tu gekbus langit, dayun begayan amu niin ginuung."

Pilentu si Isus ditu Gekbus Langit

(Marcos 16:19-20; Pinggulaula 1:9-11)

⁵⁰ Naa inagak ni Isus su nga sakupen tug liu nu syudad, gikteb tug lunsud Betania. Bena' minateng ilan dia, tinggal ni Isus kig baingkenen, pinenebianeni nga sakupen kia. ⁵¹ Mendadi, selianen menenabi dinilan, sumiway dayun dinilan, pilentu ditu gekbus langit si Isus. ⁵² Naa su nga sakupen, linu'udan nilan si Isus, dayun ilan puli' tu Jerusalem, mipati' ilan penleliagay. ⁵³ Genat itu, tatap ilan meditug Balay Pangedapan tu Megbebaya', pegenalalan nilan dia su Megbebaya'.

† *Kig Bebat kini, iin su piningalan dun nu getaw Judea begudiin Salmos, sug bibat nilan adun pektamuy tug Diwata.*

Juan

Mendadi, ki kepaat librunen dig Begu Pasad

Naa kini si Isus kini, adin getaw iin? Alandun demai gasalen? Sa' penilungen nu getawig libru kini, iin dayuni sembagen. Bekna, si Isus, iin su Talu' nu Megbebaya'. (1:1-14) Kedua'en, iin su Nati Karniru, guliden tu Megbebaya'. (1.29, 36) Ketelunen, iin su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. (1.41) Kapaaten, iin sug Bata' nu Megbebaya'. (1.49) Kelimanen, iin su Gadi' nu nga getaw Israel. (1.49) Ke'enemen, iin su Meglegawen di tiba'an getaw dig lumbang kini. (4.42) Kepitunen, iin su tinalu' nu sala tawan peneliganen, si Tomas, laungen, "Ya'ai Kaunutan ku, ya'ai Megbebaya' pektemuyen ku." (20.28)

Mendadi ita nu nga getaw nemun, adun metuudan ita dun dadema, sinulat ni Juan dinii nga mekesalebu' pinggulaula ni Isus. Bekna si Isus, pibaluyen su tubig penginumen. (2:1-11)

Kedua'en, piuli' anenig bata' nu kaunutan. (4:46-54)

Ketelunen, piuli' anen dademai getaw dia geksid bulenaw. (5:1-18)

Kapaaten, pinaanen pa pagid sug lima ngibu tawan. (6:6-13)

Kelimanen, mipanaw dig dibabaw tubig. (6:16-21)

Ke'enemen, piuli' anenig buta, mibuta sikna mbata'en. (9:1-7)

Katapusanen, pitubu'en puli' si Lazaro. (11:1-45)

Muka' mibetang dadema dini, tiga'wan, kini si Isus, mitubu' puli' genat minatay, muka' pilentu ditu gekbus langit, ditu Kaglekaunutanen.

Naa si Juan kini, su suminulat dun ini, adin getaw iin? Iini sala tawan di ngag bekna suminakup dini Isus. Dinig libru kini, piningalanen dun dig lawasen su sakup ni Isus petailenen.

Su Talu' Miksibaluy Getaw

¹ Dengantu, su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', kini si Isus, daan na. Iin sug дума nu Megbebaya'. Gelalen su Talu' muka' iin dademai Megbebaya'.

² Genat di pikpuunan nug launanen, iinig дума nu Megbebaya'. ³ Adin su binaal, pibaal nu Megbebaya' diniin. Nda'iduni mibaal, iini minaal dun. ⁴ Ki Talu' kini, iini pikpuunan nu ketubu'. Kagina iini mekpetubu' tu getaw, mekpedelag tug delendeman nu nga getaw.

⁵ Dumilag su tiag dig dialem medelem, nda' magaw nu medelem.

⁶ Naa duuni getaw tindu' nu Megbebaya', ngalanen si Juan. Kini si Juan, sinugu' nu Megbebaya' ⁷ mangay megukit di nga getaw mekatag di getaw piningalan dun su tiag, adun medengeg nilan muka' metuudan ilan dun, launan nilan. ⁸ Kana' nu tiag, laak sinugu' ukitanen su nga getaw mekatag di tiag. ⁹ Su tantu tiag si Isus, luminusad na dinig lumbang mekpedelag dig delendeman nug launan getaw.

¹⁰ Mendadi si Isus, gelalen su Talu', midinig lumbang kini. Laak, pia pibaal diniin nu Megbebaya' sug lumbang, nda' mailala nu nga kilawan. ¹¹ Minangay ditug daan benwanen, laak nda' penemba'ay nu nga samanen getaw Judea. ¹² Pia ma'antu, duuni minemba' diniin. Adin su nga minemba' diniin, su nga mikpetuud

gupia diniin, diadia bigayanen pegbaya' beta'en nu Megbebaya'. ¹³ Mikenduta'i kebata' dinilan? Kana' gasal getawi puunanen. Nda' ilan pegigetaw ngag bata' nu kinilawan, pu' su Megbebaya' nai tantu Gama' nilan.

¹⁴ Mendadi ki Talu' kini, miksibaluy getaw. Suminala dinami megbenwa, kaas minita' nami su kelengas nu pegbaya'en, pu' saba' iinig buntung Bata' nu Gama' ta Megbebaya'. Nda'iduni gikteben su tulungen di nga getaw muka' su ketuuden.

¹⁵ Naa si Juan kiin, duuni gendaw miktalu' mekatag di Talu' kini. Minekeg mektalu', laungen, "Kini da sug bekna pektelu'en ku diniu pu' duuni metua', mbinaya' pa dinaan, laak pia ma'antu, metaas pai pegbaya'en batul danaan, pu' su nda' pau pegigetaw, daan nain."

¹⁶ Naa, kagina nda'i giktebeni tulungen dinita, pepi-anan ita niin gebii gendaw, launan ta. ¹⁷ Dengantu pisuunan ita ni Moises tu Palinta nu Megbebaya', laak nemun, pibian dini Isukristu, mbianan ta su tulungen muka' su ketuuden. ¹⁸ Nda'i getaw mikaita' ditu Megbebaya'. Su da laak buntung Bata'en, sug дума nu Gama'en Megbebaya', iini mikpesuun dun tu nga getaw.

Su Kektitulu' ni Juan su Memunag Tubig

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18)

¹⁹ Naa mendadi su nga kaunutan nu nga getaw Judea tu Jerusalem, suminugu' ilan di ngag belian nilan muka' nga sapu' ni Levi meditu ni Juan kia, adun saaken nilan diniin, "Naa ya'a, alanduni gelal mu?"

²⁰ Mendadi kini si Juan, nda' pegbelibad sumbag dun, miglegintuud gupia, laungen, "Kana'u nu Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan."

²¹ Sinaak nilan, "Sa' ma'nia, alanduni gelal mu? Si Eliasa?"

Simbag ni Juan, "Kana'en."

Sinaak na nilan pelum, "Su ba pedetengen nami Pimuunan nu Megbebaya'?"

"Kana'," simbag ni Juan.

²² "Mendadi," laung nilan, "pesuun mu dinami sa' ta' gelal mu, adun mesembag nami su nga suminugu' dinami medini ni'a. Ta'i ketalu' mu mekatag dig lawas mu?"

²³ Sa' ma'nia, inalap dayun ni Juan sembagen su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Isaias, laungen,

"Naani 'mektawag diag limawa'," laung ku,

'Pelegdeng niu kig dalan nu Kaunutan Megbebaya'!"

†

²⁴ Naa su nga sinugu' kia, sinugu' ilan nu pikumpungan nu getaw Judea piningalan dun Pariseo. ²⁵ Kali' ilan saak pelum dini Juan, "Naa mauma dema memunaga tubig tu getaw, sa' kana' ya'a su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan muka' kana'a ni Elias, muka' kana'a dadema nu Pimuunan nu Megbebaya'?"

²⁶ Kali' sembag si Juan, "Naan kini, megbunagu laak tubig tu nga getaw. Dagid duuni megduma diniu, nda' niu mailala. ²⁷ Iin, mbinaya' pa dinaan, laak pia su sepatusen, kana'u bantag megubad dun diniin."

²⁸ Naa kig launanen kia, ditug Betania mipenggulaula, tug dipag Jordan, dia tanda' mimunag si Juan tubig tu nga getaw.

Su Nati Karniru nu Megbebaya'

²⁹ Mendadi bena' migendaw, kini si Isus, minita' tu'u ni Juan misebang pangay dia niin. Kali' pektalu' si Juan, "Aa naa, kiin na tu'u su piningalan dun Nati Karniru nu Megbebaya', su mbaal guliden tu Megbebaya', pu' adun mpedasun su sala' nu tiba'an getaw! ³⁰ Iini tinalu'u sug laung ku, 'Duuni sungu metua', mbinaya' pa dinaan, laak pia ma'antu, metaas pa gupia dinaan, pu' su nda' pau pegigetaw, daan nain.' ³¹ Naa sug bekna," laung pa ni Juan, "nda'u iin mailala. Laak dagid iini

† Sa'itada, pepengendamen nu getaw su ginaa nilan tu kenemba' nilan tu Kaunutan Megbebaya'.

mitua'u dun memunag tubig tu getaw, pu' adun pailalau iin di nga getaw Israel."

³² Mendadi tinakesi'an ni Juan si Isus, laungen, "Minita'u sug Balakat nu Megbebaya' luminusad genat tu gekbus langit, miglanguban di ma'niin palas limuun, dayun nda' na awa' diniin. ³³ Nda'u pain mailala, dagid su Megbebaya', su suminugu' dinaan memunagu tubig tu nga getaw, daan na miktalu' dinaan, 'Maita' mu sug Balakat nu Megbebaya' lumusad muka' ndi' na mawa' di getaw. Mendadi ki getaw kiin, iin su bunagenen tu nga getaw sug Balakat nu Megbebaya'."

³⁴ Diksu' ni Juan, "Naa kagina minita'u tu'u, talu'u diniu, iinen na tu'u sug Bata' nu Megbebaya'."

Su ngag Bekna Sakup ni Isus

³⁵ Naa bena' miksala gendaw, dia na puli' pegindeg si Juan, ilan nu sakupen dua' tawan. ³⁶ Mendadi, minita' ni Juan si Isus minayan dia. Kali' pektalu' si Juan, "Naa, bentayay pa daan niu, kia na su Nati Karniru nu Megbebaya'!"

³⁷ Naa kig dua' tawan kini sakup ni Juan, bena' mi-dengeg nilani tinalu'en kia, lindug nilan si Isus. ³⁸ Luminingay dayun si Isus, minita'en ilan miglengug diniin. Sinaaken dinilan, "Ta' alanduni penengaun niu?"

Kali' ilan sembag, "Rabi, adin ka pektulugan?" (Su gelalen Rabi, guluganen, "Mekpetu'un.")

³⁹ Simbag ni Isus, "Tendug amu dinaan, adun niu maita'." Mendadi tumindug ilan tu'u diniin, minita' nilan dema su pegbenwananen, lilabung ilan dayun dia niin. (Pu' ginenga' na menaugi gendaw gembaba'.)

⁴⁰ Naa sala tawan di nga mikedengeg tu tinalu' ni Juan kia dayun miglengug dini Isus, iin si Andres, pat-ed ni Simon Pedro. ⁴¹ Si Andres, linaawanen dayun ki gulungbata'en si Simon, laungen diniin, "Minita' na nami su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan." (Naa ki gelalen "Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan," iin su gulugan nu ngalanen si Kristu.) ⁴² Inunutan dayun ni Andres si Simon ditu ni Isus.

Mendadi si Isus, pingenglananen si Simon, kali' pektalu' diniin, "Ya'a si Simon, bata' ni Juan. Dagid genat nandaw, paingalan dini'a, si Cefas." (Su ngalan Cefas, guluganen "batu," sala ngalanen si Pedro.)

Pisakup ni Isus si Felipe muka' si Natanael

⁴³ Bena' miksala gendaw, pigdelendem ni Isus meditu Galilea. Mendadi linaawaneni sala tawan si Felipe, kali' pektalu' diniin, "Pegdunuta dinaan!" ⁴⁴ (Naa kini si Felipe, getaw Betsaida, sug lunsud dadema ni Andres bu' ni Pedro.) ⁴⁵ Mendadi si Felipe, linaawanen si Natanael, kali' dayun pektalu' diniin, "Minita' na nami su sinulat ni Moises ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', su sinulat dadema nu ngag duma pimuunan nu

Megbebaya' dengantu. Ngalanen si Isus, bata' ni Jose, getaw Nazaret."

⁴⁶ Dagit kini si Natanael, kali' sembag, "Baa, duun bai melengas megenat dig lunsud Nazaret kiin?"

"Naa, tenduga dinaan," laung ni Felipe, "adun mu maita'."

⁴⁷ Mendadi kini si Isus, bena' minita'en si Natanael pegangay dia niin, kali' pektalu' di ngag dumanen, "Bentayay pa daan niu, ki getaw kia, tantu getaw Israel. Nda'ig limbungen!"

⁴⁸ Sinaak ni Natanael dini Isus, "Ta' mai kailala mu dinaan?"

"Su nda'a pa melaaway ni Felipe," laung ni Isus, "minita'u ya'a minilunga dia gayu iger."

⁴⁹ "Aa naa, Sir," simbag ni Natanael, "sa' ma'antu, ya'a na gupia sug Bata' nu Megbebaya'! Ya'a su Gadi' nami nu nga getaw Israel!"

⁵⁰ Kali' pektalu' si Isus, "Mituudan ka ba dinaan saba' di tinalu'u kia pu' minita'u ya'a sa' minilunga diag iger? Maita' mu pa ki mekesalebu' padun gupia!"

⁵¹ Taman talu'u diniu, maita' pa niu kig langit mpuka', muka' ki nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit luntu muka' lumusad dinaan kini, kig Bata' nu Klawan."

Sug Bela'i tu Cana

2 Naa genat itu di ketelu endawen, duunig bela'i tug lunsud Cana sakup Galilea. Suminaup tug bela'i su gina' ni Isus, ² pisebutan dadema si Isus kampu' nu nga sakupen. ³ Mendadi bena' migela' nai penguinmen, laung nu gina' ni Isus diniin, "Ki penguinmen nilan, migela' na daw."

⁴ "Baa," simbag ni Isus, "ndi' mau pegbia'ay. Nda' pa dateng su gendawu."

⁵ Kali' dayun pektalu' su gina' ni Isus di nga megilak, "Adin su telu'enen diniu, petuud niu."

⁶ Naa su nga getaw Judea, duuni ngag betad nilan mekatag di kengugas adun mawa' su kelemu'ay nilan. Kaas duuni genem buuk gunsu' dia bitangan tubig pengugas, kada salabuuk gunsu', melepisanen saani paat buuk taru saba' kebagelen. ⁷ Mendadi kini si Isus, miktalu' di nga megilak, "Pepenu' niu tubig ki nga gunsu' kini." Bitangan nilan dayun tubig, pilepeng nilan tug baba'en. ⁸ Laung dayun ni Isus, "Naa, saguk amu dun, uit niu dia meguit dig bela'i." Iwitan nilan dun dayun iin. ⁹ Ininaman dayun nu meguit dig bela'i ki tubig kini binaluy na penguinmen. Sinabinen dayun su menginsawa, pu' nda'en suunay ki pigenatan nu penguinmen kini (asa misuunan nu nga megilak kia, su miksaguk dun). ¹⁰ Laung nu meguit tug bela'i dia menginsawa, "Sa' su kelaun duma getaw, unaanen peksuday su mekepia penguinmen. Bena' melaun nai mi'inum nu nga suminaup, peksudenen dayun pelum

su sinukalay. Dagit ya'a, masi' sinawad mu ki mekepia penguinmen kini, iin mu pa peksuday!"

¹¹ Kiniig bekna mekesalebu' tu'us pinggulaula ni Isus. Pinggulaulanen dia Cana sakup Galilea. Ma'nia, pinita'en di nga getaw ki kelengas nu pegbaya'en, kaas mikpetuud dayun diniin su nga sakupen.

¹² Naa mendadi, tumigbeng dayun si Isus tu Capernaum, ilan nu gina'en, su nga pateden muka' nga sakupen. Migbebenwa ilan dayun dia nga santa' gebii.

Pingutidan ni Isus su Mendagang Guliden tu Pengedapan tu Megbebaya'

(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-17; Lucas 19:45-46)

¹³ Naa sa' sungu mektelipuun sug Lumpuk nu nga getaw Judea gindan ditug Liniusan, miditu si Isus syudad Jerusalem. ¹⁴ Bena' midepet tug Balay Pengedapan tu Megbebaya', mitaanganen ki nga mendagang guliden, su nga meksesaluy baka, karniru muka' malepati. Minita'en dadema ki nga membeles selapi', dia ilan pegingkid lemisaan nilan. ¹⁵ Mendadi kini si Isus, minimud tali, binaalen dayun badas, pingutidanen ilan dayun dia Pengedapan, pimugawen dadema dia ki ngag baka muka' karniru. Binunagen pa pagid su selapi' nu nga memeles selapi', muka' pimbeliwangen su ngag lemisaan nilan. ¹⁶ Miktalu' si Isus tu nga mendagang malepati, "Awa' niu dini! Ndi' niu baalay tebu'an kig Balay kini Pengedapan tu Gama'u!" ¹⁷ Milabu' dayun dig delendeman nu nga sakupen su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, "Mibagai gangitu, uu Megbebaya', miksekat di kepetailu tu Pengedapan dini'a."

¹⁸ Mendadi duuni nga kaunutan nu getaw Judea suminaak dini Isus, "Duun bai mekesalebu' paita' mu dinami, tu'us di pegbaya' mu menggulaula dun kia?"

¹⁹ Kali' sembag si Isus, "Naa kig Balay kini Pengedapan tu Megbebaya', geba' niu. Dayun gikteb telu endaw, baalen ku puli'."

²⁰ "Apelii lai!" laung nilan. "Paat pulu' bu' enem taun pegbaalayi Pengedapan kini. Dayun baalen mu puli' gikteb telu endaw?"

²¹ Laak dagid kig balay kia tinalu' ni Isus, piuluganen dunig lawasen. ²² Mendadi bena' pitubu' puli' si Isus, milabu' dayun dig delendeman nu nga sakupen su tinalu'en kia. Mituudan ilan dayun ditu sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' mekatag diniin, sampay tu tinalu' kia ni Isus.

Misuunan ni Isus sug Delendemen nu Tiba'an Getaw

²³ Naa selian ni Isus dia Jerusalem mitaang dig Lumpuk nug Liniusan, melaun getaw mikpetuud diniin sa' minita' nilan su nga mekesalebu' tu'us pinggulaulanen. ²⁴ Laak nda' pesalig dinilan si Isus, pu' sinuunanenig betad nilan, tiba'an nilan. ²⁵ Ndi' kambat pe-

suunan dun, pu' migela'en mesuunay sug dialem delendeman nu getaw.

Kuminita' dini Isus si Nicodemo

3 Naa duuni kaunutan nu getaw Judea ngalanen si Nicodemo, sakup di pikumpulan nu Pariseo.
² Mendadi duuni gebii, kini si Nicodemo, luminabet dini Isus, kali' pektalu' diniin, "Naa Sir, misuunan nami pu' mekpetu'un ka genat tu Megbebaya'. Pu' nda'i getaw mekenggulaula di nga mekesalebu' tu'us mu kia, subay ebangan nu Megbebaya'."
³ Si Isus, kali' sembag, "Taman talu'u dini'a, ndi' mpedumai getaw tu Kaglekaunutan nu Megbebaya', subay megigetaw iin puli'."
⁴ Kali' dayun saak si Nicodemo, "Endunen ma duni kegetaw puli' nu megulang getaw? Mesu'at ba mpuli' ditu tian nu gina'en dayun megigetaw puli'?"
⁵ Kali' sembag si Isus, "Taman talu'u dini'a, nda'i getaw mekesakup tu Kaglekaunutan nu Megbebaya', subay megigetaw pebian di tubig muka' pebian dig Balakat nu Megbebaya'.⁶ Adin su megigetaw mekpupun di kilawan, kilawan dademai gasalen. Sa' su megigetaw mekpupun dig Balakat nu Megbebaya', diniwata dademai gasalen.⁷ Ndi'a mesebu'an dun su tinalu'u dini'a pu' subay megela' amu megigetaw puli'.⁸ Pinanggi'u tu genus. Su gengayan nu genus, su genus laaki metau dun. Medengeg mu, laak ndi' mu mesuunani gengayanen sampay pigenatanen. Naa, ma'antu dadema su megigetaw di pegbaya' nug Balakat nu Megbebaya', ndi' mu mesuunan sa' mikenduta' dun."
⁹ "Apelai," laung ni Nicodemo, "kenduta' main?"
¹⁰ Kali' sembag si Isus, "Aa, ya'a kini, memintulu'a nu getaw Israel, laak nda' mu ba mesuunay ia?¹¹ Taman talu'u dini'a, pektelu'en nami diniu su misuunan nami, pegukiten nami su minita' nami, laak ndi' amu metuudan dun.¹² Naa sa' ndi' amu metuudan dun su tinalu'u mekatag di gempenggulaula dinig lumbang, metuudan bamu dun su telu'en ku mekatag dig langit?¹³ Nda'i getaw mikelentu adun meditug langit, subay laak sug luminusad, sug Bata' nu Kilawan, naan.
¹⁴ "Naa dengantu, si Moises kiin, selian nu nga getaw Israel dia pa limawa', binaalenig ledawan, mamak galang. Ininaten dayun bitangen ditu patal nu sekuden. Naan, mpema'niin dau dema, subay mainat dau dema dayun mbetangu di pasek,¹⁵ pu' adun, adin su getaw metuudan dinaan, begayan ketubu' nda'i tamanen.¹⁶ Pu' kagina melelaat gupia su Megbebaya' di tiba'an getaw, bigayen matay sug buntung Bata'en, adun adin su metuudan diniin, ndi' matay, segaga begayan ketubu' nda'i tamanen.¹⁷ Kana' iini sinugu' dun nu Megbebaya' kig Bata'en lumusad dinig lumbang pu' adun mengukum tu tiba'an getaw. Segaga iin

sungkini luminusad dun dinig lumbang, meglegawen tu tiba'an getaw.

¹⁸ "Mendadi adin su metuudan dinaan, kig Bata' nu Megbebaya', ndi' ukuman di melaat. Laak dagid adin su memilas dinaan, duun nai ginukuman dun, pu' nda'en seligayig buntung Bata' nu Megbebaya'.¹⁹ Iini kaukum dun. Ki tiag, luminusad dinig lumbang, laak pimilas nu nga getaw. Mauya'an nilan su medelem sabaya' su tiag, pu' melaat gupiai pigbetad nilan.
²⁰ Adin su getaw penggulaulaanen su melaat, mpauk ditu tiag. Ndi' mekpesempel di tiag, adun ndi' medayag su penggulaulaanen nda'i pantagen.²¹ Laak dagid adin su getaw melengasi pegbetadenen mikpupun tu metuud, naa mekpesempel di medelag, adun maita' gupia su penggulaulaanen, pu' dunutanen sug delendeman nu Megbebaya'."

Si Isus muka' si Juan su Memunag Tubig

²² Naa tubus itu, miditu si Isus prubinsya Judea, ilan nu nga sakupen. Migbebenwa ilan dia nda' maiben, pimbunagan ni Isus tubig su nga getaw.²³ Naa si Juan, migbunag dadema tubig tu nga getaw diag benwa Enon, mesempel tug lunsud Salim, pu' melaun tubig dia. Melaun getaw miditu niin, binunagan ilan dayun ni Juan tubig.²⁴ (Su timpu kia, nda' pa mpirisu si Juan.)
²⁵ Mendadi duuni nga sakup ni Juan muka' sala tawan getaw Judea, miglantugi' ilan mekatag di kengugas adun mawa' su kelemu'ay nu getaw.²⁶ Sa' ma'nia, minadap dini Juan su nga sakupen kia, laung nilan diniin, "Sir, ki tinakesi'an mu duma mu kiin ditug dipag Jordan, mimunag nain tubig di nga getaw, muka' meditu niin su kelaun getaw!"
²⁷ Kali' sembag si Juan, "Petekenen na niu, pu' pia ta' taway dun, nda'iduni mpenggulaulanen subay bigay dun nu Megbebaya'.²⁸ Misuunan da niu gupia su tinalu'u diniu, pu' kana' naan su pedetengen Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. Laak dagid pisuun ku diniu sinugu'u laak nu Megbebaya' pepengendamen ku su nga getaw di pegdateng nu Tindu'en kiin.²⁹ Naa, iin pitanggi'u di menginsawa. Danu menginsawa su penginsuaan. Leliagen su sambaten samalakinen, su pegindeg dia gupiden muka' mekineeg, pu' medengegen su tingeg nu menginsawa. Naa, ma'niin dinaan. Bena' medengegu pu' duuni getaw suminakup dini Isus, megela'ig leliagu.³⁰ Sug dengegan ni Isus, subay megdugang, sug danaan, megengkan."

Ki Getaw genat tug Langit

³¹ Naa, ki getaw kini genat tug langit, iin si Isus, su tampusan metaas. Su genat dinig lumbang, piktu'unen sug betad dinig lumbang, pu' iini pigenatanen. Su genat tug langit, nda' naig lumabaw diniin.
³² Ukitenen su minita'en muka' su midengegen, laak

dagid pemilasan nu nga getaw su gukitenen. ³³ Laak adin su menemba' ditu telu'enen, peglegintuudenen pu' su Megbebaya'i puunan nu metuud. ³⁴ Pu' su sinugu' nu Megbebaya' medini, bigayan gupia Balakat nu Megbebaya', kaas petendayen su talu' nu Megbebaya'. ³⁵ Petailen gupia nu Gama' Megbebaya' sug Bata'en, kaas pipegbaya' nu Megbebaya' dig Bata'en sug launanen. ³⁶ Mendadi adin su mekpetuud tug Bata' nu Megbebaya', si Isus kini, iini begayan ketubu' nda'i tamanen. Adin su memilas diniin, ndi' medawat nu Megbebaya', pu' ndi' meleknas diniin su gangit nu Megbebaya'.

Migabitabit diag Delungan si Isus muka' sug Libun

4 ¹⁻³ Naa ki nga Pariseo kini, midengeg nilan pu' melaun getaw daw pisakup ni Isus muka' binunaganen tubig, melaun pa dig dani Juan. (Asa kana' si Isusi mimunag tubig, su laak nga sakupen.) Naa bena' misuunan ni Isus su telu'en nu nga Pariseo, migawa' dayun diag benwa Judea, ilan nu nga sakupen, minuli' ilan tu Galilea. ⁴ Laak subay minayan ilan tug benwa Samaria.

⁵ Bena' dia na Samaria si Isus, midepet tug lunsud Sikar, mesempel dig lupa' bigay dengantu ni Jacob tug bata'en si Jose. ⁶ Dia pa sug delungan pigbaal ni Jacob. Dayun migingkid si Isus dia gupid nug delungan kia, pu' bilayan saba' nu kepanawen. Duun saan miktui gendaw.

⁷ Mendadi, duunig libun mitua' diag delungan kia, pu' mangay tubig. Laung ni Isus diniin, "Begayay mau di tubig kiin." ⁸ (Naa su nga sakupen, minundas ilan tug lunsud menaluy gaan.)

⁹ "Aba," simbag nug libun kia, "mauma pinengian mau tubig, asa ya'a, getaw Judeaa, muka' naan, getaw Samaria mau?" (Pu' su nga getaw Judea muka' getaw Samaria, migbanta ilan.)

¹⁰ Kali' sembag si Isus, "Naa sa' misuunan mu siaig begay nu Megbebaya' di nga getaw, muka' sa' mi'ilala mu sia ki minengi dini'a kini tubig, naa ya'a siai menengi dinaan tubig. Begayu dayun dini'a ki tubig mekpetubu' di getaw."

¹¹ "Naa Sir," laung nug libun, "nda'iduni sigebe mu, medalem dademaig delungan kini. Adin mu elapay ki tubig mekpetubu' di getaw?" ¹² Muka' kedua'en, su ginepu'ay nami si Jacob, pingumbilinen dinamiig delungan kini, iin dademai ginumanen, ilan nu ngag bata'en, pia su nga petubu'enen. Ya'a, metaasa pa ba dini Jacob?"

¹³ Sumimbag si Isus, "Adin su minum di tubig dig delungan kini, kuaun da puli'." ¹⁴ Dagid adin su minum di tubig begayu, ndi' na puli' kuaun. Kig begayu diniin, mbaluy maa' nu tebud dig dialem delendeman nu

getaw, pu' mekegbegay gupia diniin ketubu' nda'i tamanen."

¹⁵ "Sir!" laung nug libun. "Sa' mesu'at, begayay mau dun ki tubig kiin, adun ndi' nau kuaun puli', muka' ndi' nau megangay tubig dini."

¹⁶ Kali' sembag si Isus, "Naa, laaway mu deli' su sawa mu, peduma mu dayun mpuli' dini."

¹⁷ Kali' sembag, "Nda'iduni sawau."

Laung ni Isus, "Wa'a daan, metuud, nda'iduni sawa mu. ¹⁸ Lima tawani minginsawa dini'a, muka' kig duma mu kiin nemun, kana' amu bila'i. Metuudi tinalu' mu kia."

¹⁹ "Masi' daan, Sir," laung nug libun, "pimuunan ka nu Megbebaya'." ²⁰ Naa su ginepu'ay nami, miktamuy ilan tu Megbebaya' dinig bentud kini. Laak yamu nga getaw Judea, laung niu subay ditu da daw Jerusalem pektemuyay su Megbebaya'."

²¹ Kali' pektalu' si Isus, "Aa lai, petuud mau, duuni gendaw mateng, su nga getaw, ndi' nailan mektamuy tu Gama' ta dinig bentud kini sampay ditu Jerusalem.

²² Yamu nu nga getaw Samaria, nda' niu mesuunay su tantu pektemuyen niu. Yami nu nga getaw Judea, misuunan nami su pektemuyen nami, pu' su keglegawen di kilawan, mikpuun di getaw Judea. ²³ Laak duuni gendaw mateng, mektamuy su nga getaw tu Megbebaya' meksekat di ginuung nug Balakaten, pektemuyen nilan su tantu Diwata. Ma'antu su kektamuy nilan, iin sug betad mauya'an nu Gama' ta Megbebaya'. Muka' ki gendaw kia, minateng na tu'u. ²⁴ Ndi' maita' su Megbebaya', kaas su nga mektamuy dun, subay meksekat dig Balakat nu Megbebaya' su kektamuy nilan diniin, pu' adun pektemuyen nilan su tantu Diwata."

²⁵ Laung nug libun, "Naa misuunan ku duuni gendaw, mateng su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, su piningalan dun si Kristu. Naa sa' mateng iin, pesuunenen daw dinita sug launanen."

²⁶ Kali' pektalu' si Isus, "Kig duma mu kini megabitabit, iin naini, naan ma."

²⁷ Naa iin dademai kedateng puli' nu nga sakup ni Isus. Misebu'an ilan dun gupia pu' dumanen megabitabit, libun. Laak nda'i mekaku' sumaak tug libun sa' ta' mai tuyu'en, atawaka sumaak dini Isus sa' ta' mai migabitabit ilan dun.

²⁸ Mendadi binilin nug libun dia sug bandi bitanganen tubig, minuli' dayun tug lunsud, inukitanen dayun su nga getaw dia, laungen, ²⁹ "Dunutay niau, paita'u diniu ki migukit dinaan tu kelaun mipenggulaulau genat kaika'ayu. Ta' ma, kana' ba iinen na saan su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?" ³⁰ Bena' midengeg nu nga getaw su tinalu' nug libun kia, migawa' ilan diag lunsud, miditu ilan ni Isus.

³¹ Mendadi su keteliud nug libun, ginuut sia nu nga sakupen si Isus, laung nilan, "Sir, aan ka deli'!"

³² Dagid simbag ni Isus dinilan, "Duun nai gaan ku, ki nda' niu mesuunay."

³³ Bena' midengeg nu nga sakupen, miksinaakay ilan, laung nilan, "Aw, masi' duuni migilak diniin saanan ta ditug lunsud?"

³⁴ Laak kali' pektalu' si Isus, "Tini ma'niin gaan ku, su kegduutu tu mauya'an nu suminugu' dinaan, muka' su ketubusu di pibaalen dinaan. ³⁵ Duuni penelu'en niu pu' paat bulan dekag pai meglegani. † Laak talu'u diniu, pengmata amu, pegbentayay niu su ngag binaalan duminalag na, mpia na geniin. ³⁶ Su meglegani, sukayan, pu' empunenen su ginani, su bigayan di ketubu' nda'i tamanen. Su memula talu' nu Megbebaya' di ginaa nu nga getaw, muka' su meglegani, meksamasama ilan dayun leliagay. ³⁷ Metuud su penelu'en niu pu' sala laungi memula, salai gumani. ³⁸ Sinugu'u amu gumani dinig benwa nda' niu pengimbaalay. Lain tawani mingimbaal dini, laak mi'ilasan amu di sengku'en."

³⁹ Mendadi, melaun getaw Samaria dig lunsud kia mikpetuud dini Isus saba' nu tinalu' nug libun kia, "Inukiten dinaan su kelaun pinggulaulau genat kaika'ayu." ⁴⁰ Sa' ma'nia, bena' minangay dia ni Isusi nga getaw Samaria kia, ginuut nilan tunlen pa dia nilan, midua' gebii pa si Isus dia nilan.

⁴¹ Muka' melaun pa padun getaw Samaria mikpetuud dini Isus sa' midengeg nilan su talu'en na gupia. ⁴² Laung nilan tug libun kia, "Bekna, mikpetuud ami saba' nu ginukit mu. Laak nemun, telinga na namii mikedengeg di piktu'unen, kaas mituudan ami gupia, iini tantu Meglegawen tu tiba'an getaw."

Piuli'an ni Isus sug Bata' nu Kaunutan

⁴³ Bena' mipapas naig dua' gebii kia, minundas si nga Isus tu Galilea. ⁴⁴ Selian nilan mpanaw, kali' pektalu' si Isus, "Ki pimuunan nu Megbebaya', ndi' pegbesaan diag daan benwanen." ⁴⁵ Laak bena' minateng ilan dia Galilea, pinemba' si Isus nu nga getaw dia, pu' mikesaup ilan tug Lumpuk kiin tug Liniusan ditu Jerusalem, kaas minita' nilan su kelaun pinggulaula ni Isus saanan nug lumpuk kitu.

⁴⁶ Naa mipuli' si Isus tu Cana, sakup Galilea, sug lunsud tanda' pibaluyen penginumeni tubig. Naa duuni getaw dia metaasi gelalen, pegladu kig bata'en ditu Capernaum. ⁴⁷ Mendadi bena' midengeg nu metaas getaw kia su kedateng ni Isus dia Galilea genat tu Judea, linaawanan si Isus, pinenginen dayun diniin meditu Capernaum meneguli' tug bata'en, pekagawinaa na. ⁴⁸ Dagid kali' pektalu' si Isus diniin, "Paa, yamu pa di getaw, sa' ndi' niu maita'i mekesalebu' penggulaula muka' tu'us, ndi' amu mekpetuud."

† *Miksambingay si Isus mekatag di nga getaw miuya' na sumakup tu Megbebaya', damikian dun kig binaalan, sa' gempia na geniin.*

⁴⁹ "Sir," laung nu kaunutan, "dunuta dema tu'u dinaan, pu' mbuus matayig bata'u."

⁵⁰ Kali' sembag si Isus diniin, "Naa, uli'a na. Metubu' da kig bata' mu!"

Mituudan dun dayun ki getaw kia tu tinalu' ni Isus, dayun muli'. ⁵¹ Mendadi saananen muli' tug benwanen, suminungkak diniin su nga sesugu'enen, laung nilan, "Mitubu' da sug bata' mu!" ⁵² Sinaaken dayun dinilan sa' ta' urasay dun mikpuuni kepia ginaa nug bata'en. Kali' ilan sembag, "Kalabung di palisi gendaw ki kawa' panasen." ⁵³ Milabu' dayun dig delendeman nu gama'en, mitaang dun gupia su ketalu' ni Isus diniin, "Metubu' da sug bata' mu." Mikpetuud dayun dini Isus, sampay su nga kelaun gapenen.

⁵⁴ Kinii kedua' mekesalebu' pinggulaula ni Isus sikna minateng dia Galilea genat tu Judea.

Piuli'an ni Isusi Getaw tu Geksid Bulenaw

5 Tubus itu, miglumpuk su nga getaw Judea ditu Jerusalem adun mektamuy tu Megbebaya', muka' suminaup dadema si Isus. ² Naa dia Jerusalem duunig bulenaw, mesempel di genga'an nug lunsud piningalan dun su Genga'an nu Karniru. Piningalan dun di Hinebreo sug bulenaw kia, Betsata. Lima buuki kemalig binaal dia, ³ megbelilid dia su nga pegladu. Melaun gupia pemeglada dia, duuni ngag buta, duun dademai nga mipilung muka' nga minatay seputul lawasen. [Pegelatan nilan ki keglibual nu tubig, ⁴ pu' taang dun, duuni sesugu'enen nu Megbebaya' getaw langit lumusad dia tubig, meglibual dayun su tubig. Genat tu keglibual nu tubig, adin dayuni getaw mauna sugbu dia, mauli'an dayun, pia alandunig leduunen.] ⁵ Naa duuni sala tawan dia, telu pulu' bu' walu taun na migladu. ⁶ Mendadi si Isus, bena' minita'en ki pegladu kini muka' misuunanen miniben na megladu, sinaaken diniin, "Mauya'an mu ma mauli'an ka?"

⁷ Kali' sembagi pegladu kia, "Wa'a sia, Sir, laak sa' meglibual su tubig, nda'i megabang dinaan sugbu dia, kaas saanan ku sugbu sia, maunanan nau dumau."

⁸ "Naa, pegbuata," laung ni Isus. "Sikwat mui sinampuyuan dini'a kiin, muka' panawa." ⁹ Mitekaw dayun mauli'ay. Sinikwaten tu'u su sinampuyuan diniin kia, dayun mpanaw.

Naa su kauli'ay nu getaw kia, mitaang di Gendaw Pelali. ¹⁰ Mendadi ki nga kaunutan nu getaw Judea, kali' ilan pektalu' tu piuli'an, "Naa, Gendaw Pelali mai-ni. Binandu ma ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', uiten mu nandawi sinampuyuan dini'a kiin."

¹¹ Kali' sembag, "Ki getaw kiin mineguli' dinaan, tinalu'en dinaan, sikwaten kui sinampuyuan dinaan, muka' mpanawu."

¹² Sinaak nilan pelum diniin, "Naa, ta' taway duni miktalu' dun dini'a?"

¹³ Naa ki piuli'an kia, nda'en suunay, pu' migawa' na dia si Isus adun meliawen su tebenan getaw.

¹⁴ Mendadi tubus itu nda' maiben, milabet ni Isus ki piuli'an kia diag Balay Penedapan tu Megbebaya'. Kali' pektalu' si Isus diniin, "Naa, bentayay mu pa daan, miuli'an ka na. Ndi'a puli' pegbaal sala', pu' tekaw mbuus mbianan mui melaat pa ditug leduun mu kitu."

¹⁵ Sa' ma'nia, mipuli' su miuli'an ditu nga kaunutan nu getaw Judea, pisuunen dinilan pu' si Isusi mineguli' dun. ¹⁶ Mendadi, iin dayuni puunan nu kegleget nu nga getaw Judea dini Isus, pu' mineguli' kia metaang di Gendaw Pelali. ¹⁷ Laak sumimbag si Isus dinilan, "Su Gama'u Megbebaya', nda'i kelalinen. Iin dademai pinunggilingan ku."

¹⁸ Mendadi ki nga kaunutan nu nga getaw Judea, be-na' midengeg nilani tinalu' kia ni Isus, minamal laakig delendeman nilan petain nilan si Isus. Pu' pimilasen daw su Gendaw Pelali, muka' inangkenen pa padun, iini Gama'en su Megbebaya', sa'itada pilepengerig lawasen tu Megbebaya'.

Su Pegbaya' ni Isus

¹⁹ Kali' gusay sembag si Isus di nga kaunutan, "Taman talu'u diniu, naan kini kig Bata'en, nda'iduni penggulaulaan ku sa' ndi'u maita' pu' iin dademai penggulaulaan nu Gama'u. Adin su penggulaulaan nu Gama'u, iin dademai penunggilingan ku. ²⁰ Pu' naan kini, kig Bata'en, petailenu nu Gama'u, kaas pinita'en dinaan sug launan penggulaulaanen. Muka' duuni mekesesebu' pa dun di kauli'ay nu mipilung kia, paita'en pa dinaan, kaas mesebu'an amu dun gupia. ²¹ Petubu'en puli' nu Gama'u su minatay. Naa ma'antu dadema danaan, adin su mauya'an ku, petubu'en ku dadema puli'. ²² Kana' na nu Gama'ui mengukum di nga getaw, pu' naan nai paukumenen dun, ²³ adun pegbesaanu nu ngag launan getaw maa' nu kegbasa nilan tu Gama'u. Adin su ndi' megbasa dinaan kig Bata'en, ndi' dadema megbasa tu Gama'u, pu' iini suminugu' dinaan medini."

²⁴ Laung padun ni Isus, "Taman talu'u diniu, adin su mekedengeg tu telu'en ku muka' mekpetuud tu suminugu' dinaan, iini mpeduma tu ketubu' nda'i tamanen. Ndi' maukuman, pu' migawen na di kepatayen muka' mialapenig begu ketubu'. ²⁵ Taman talu'u diniu, sungu matengi gendaw mekedengeg di tingegu su nga minatay, pu' naanig Bata' nu Megbebaya'. Adin su mekedengeg di tingegu, mpeduma dayun di ketubu' nda'i tamanen. Muka' ki gendaw kia, minateng na. ²⁶ Naa su Gama'u, iini puun nu ketubu'. Ma'nia dadema naan, kig Bata'en. Bigayanu niin pegbaya'u, puun dau dema nu ketubu'. ²⁷ Bigayan dau niin dema pegbaya'u mengukum tu nga getaw, pu'

naanig Bata' nu Kilawan. ²⁸ Mauma dema mesebu'an amu dun su tinalu'u diniu? Bentayay pa daan niu, duun daani gendaw mateng medengeg nug launan minatay su tingegu ²⁹ muka' megbuat ilan tu ngag lebeng nilan. Dayun adin su melengasi pigbetaden, iini metubu' puli' di nda'i tamanen. Muka' adin su melaati pigbetaden, megbuat tug lebengen, dayun iini ginukuman dun gupia, segbuun ditug linaw gapuy."

Su nga Takesi' dini Isus

³⁰ Laung gusay ni Isus, "Nda'iduni penggulaulaan ku mikpuun tu pegbaya'u, laak dagid sa' mengukumu, iini pektaltenan ku, su da telu'en dinaan nu Gama'u, kaas melegdengi kengukumu, pu' medunut tu mauya'an nu Gama'u suminugu' dinaan, kana' nug danaan laak mauya'an.

³¹ "Naa sa' upama naani tumakesi' mekatag dig lawasu, ndi' kambat medawat su telu'en ku. ³² Laak tu-mu' duunig duma tumakesi' mekatag dinaan. Misuunan ku dadema pu' metuudi telu'enen mekatag dinaan. ³³ Naa si Juan, sa' piksaakan niu iin, miglegintuud mekatag dinaan. ³⁴ Laak naan, kana'u seligan takesi'an nu nga getaw. Mitalu'u da dun diniu su mekatag dini Juan kia, adun megawen amu. ³⁵ Si Juan kiin, iin su maa' nu sulu' mikpedelag diniu, pisuunan amu tu metuud. Miuya'an niu su piktu'unen diniu, laak nda' maiben. ³⁶ Duun pai metaas takesi' di tinakesi'an ni Juan kiin. Adin su pipenggulaula dinaan nu Gama'u, iini takesi' mekatag dinaan pu' sinugu'u nu Gama'u Megbebaya' medini. ³⁷ Tuminakesi' dadema dinaan su Gama'u suminugu' dinaan, laak nda' niu mainsan medengeg su tingegen, muka' nda' niu mainsan maita' su palasen. ³⁸ Nda' niu pa pagid pektaltenay su talu' nu Gama'u, pu' ndi' amu metuudan dun su sinugu'en medini. ³⁹ Penilung niu su Misulat Talu' nu Megbebaya', pu' laung niu dun sa' penemalan niu gupia besaay, mpeduma amu tu ketubu' nda'i tamanen. Laak dagid ki sinulat kiin, miketakesi' dadema dinaan. ⁴⁰ Laak dagid pia mitakesi'anu dun, nda' amu pekpaingabang dinaan, adun mpeduma amu sia tu ketubu' nda'i tamanen."

⁴¹ Diksu' ni Isus su talu'en, "Naa, kana'u tuyu' penalanu nu nga getaw. ⁴² Laak yamu nu nga kaunutan, misuunan ku sug betad niu, misuunan ku dadema pu' ndi' amu mekpetail tu Megbebaya'. ⁴³ Pigwekilanu nu Gama'u medini, laak dagid nda' niau penemba'ay. Sa' upama lain tawani medini mekpuun tu pegbaya'en laak, iini penemba'en niu. ⁴⁴ Iini mauya'an niu, mpenalan amu nu ngag duma niu, laak mpauk amu penalan nu Megbebaya' salanen da, kaas mekenduta' mai kekpetuud niu dinaan? ⁴⁵ Naa mabu' laung niu dun dengaten ku amu tu Gama'u. Ndi'u. Iini duman-gat, si Moises, su siligan niu tantu. ⁴⁶ Laung niu dun

mituudan amu ditu sinulat ni Moises, laak dagid sa' iin siai pituud niu, pituud niau dadema sia, pu' itu su sinulaten mekatag dinaan. ⁴⁷ Mendadi kagina ndi' amu mekpetuud ditu sinulat ni Moises, ndi' damu dema mekpetuud ditu petu'un ku."

Pinaan ni Isus sug Lima Ngibu Tawan

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

6 Naa tubus itu, duminipag si Isus dig Linaw Galilea (sala piningalan dun sug Linaw Tiberias). ² Melaun gupia getaw miglendug dini Isus, saba' minita' nilan su nga mekesalebu' tu'us pinggulaulanen sa' pinggulaulanen su pemegladu. ³ Tumiwad si Isus dig bentud, ilan nu nga sakupen, dayun ilan megingkud dia. ⁴ Naa sungu na mektelipuun sug Lumpuk tug Linuisan. ⁵ Mendadi, bena' midayag ni Isus su nga mimeglendug getaw pangay dia niin, sinaaken dini Felipe, "Adin ta ma mesaluyi gaan, sukal paan ta sia di melaun getaw kini?" ⁶ (Naa su piksaak kini ni Isus dini Felipe, pingindananen laak si Felipe, pu' suunanen ki penggulaulanen sungu.)

⁷ Kali' sembag si Felipe, "Ndi' ta megaga, pu' pia bali dua' gatus denario siai pan, kulang pa dinilan, pia pekaika'en gupia."

⁸ Naa sala tawan sakup ngalanen si Andres, ngudan ni Pedro, laungen dini Isus, ⁹ "Duuni gembata' dini migbalun lima buuk pan sebada, muka' dua' buuk seda'. [†] Laak kenduta'en ta ma dun pekpaan di nga melaun getaw kini?"

¹⁰ "Naa, pemaingkud niui nga getaw kia," laung ni Isus. (Pu' meliwagig lamalama dia.) Sa' ma'nia, mimegingkud dayun su nga getaw, duun saanig lima ngibu tawan su laak lumbus laki. ¹¹ Inalap dayun ni Isus ki pan kia, mikpaladpalad tu Megbebaya', dayun pikilasilasen tu nga getaw pemegingkud dia. Ma'antu dade-ma sug dua' buuk seda', pikilasilasen dadema dinilan. Minaan dayun ki kelaun getaw, taman luminukas ilan maan. ¹² Naa bena' migela' ilan mbesug, laung ni Isus tu nga sakupen, "Pengkikpes niui nga sawad, adun nda'iduni mekula'ula'." ¹³ Kali' nilan pengkikpesay, sepulu' bu' dua' dig belanani mipenu' pa nu sama' tug lima buuk pan sebada ginaan nu nga getaw kia.

¹⁴ Bena' minita' nu nga getaw ki mekesalebu' tu'us kia pinggulaula ni Isus, laung nilan, "Kini na tu'u su Pimuunan nu Megbebaya' pedetengen ta lumusad dinig lumbang!" ¹⁵ Laak si Isus, bena' misuunanen pu' sungu lumpakay nu nga getaw adun petegelan nilan sia meglegadi' dinilan, laak migawa' dia nilan. Minundas salanen tug binentudan.

Mipanaw si Isus dig Dibabaw Tubig

(Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52)

¹⁶ Naa bena' mikagaw gebii bu' gendaw, duminiksun su nga sakup ni Isus tu geksid linaw. ¹⁷ Duminangan ilan di sekayan, suminakay ilan dayun dumipag pangay tug lunsud Capernaum. Gibii ilan diag linaw, laak nda' pa peglendug dinilan si Isus. ¹⁸ Duminuluki metik-teg genus, mimukay sug linaw. ¹⁹ Naa bena' pimelulanan nilan, duun saanig lima kilumitruu giniginanen, minita' nilan si Isus, masi' pekpanaw diag dibabaw tubig, misebang dia sekayan nilan. Mipati' ilan mendek.

²⁰ Dagid miktalu' si Isus dinilan, "Naa, ndi' amu mendek. Naan daini!" ²¹ Pisakay nilan dayun iin dia sekayan nilan. Mitekaw dayun mateng tu pegengayan nilan su sekayan nilan kia.

Pinengaw nu nga Getaw si Isus

²² Naa bena' migendaw puli', su nga getaw mibilin ditug dipag, misuunan nilan pu' salabuuk laaki sekayan midenggu' dia kalabung, muka' sa' suminakay su nga sakupen, nda' pegdunut si Isus, su nga sakupen laaki suminakay. ²³ Naa duuni ngag duma sekayan genat tu Tiberias midenggu' dia tanda' mesempel pingaanan nilan nu nga pan kiin sa' genat mekpaladpalad dun tu Megbebaya' su Kaunutan si Isus. ²⁴ Bena' misuunan nu nga getaw pu' nda' na dia si Isus dakus su nga sakupen, suminakay dailan dema di nga sekayan kia, pangay ilan ditu Capernaum, penengaun nilan si Isus.

Si Isus su Gaan Mekegbegay Ketubu' nda'i Tamanen

²⁵ Naa bena' mibaangan nu nga getaw si Isus ditug dipag linaw, sinaak nilan diniin, "Sir, nanuun ka minateng dini?"

²⁶ Kali' sembag si Isus, "Taman talu'u diniu, kana' iini menengaw amu dun dinaan pu' saba' nu kesabut niu tu tu'us pinggulaulau. Segaga, iin sungkini menengaw amu dun, pu' saba' nu kepa'aan ku diniu kalabung nu pan, mibesug amu dun gela'. ²⁷ Naa ndi' namu penamal meksukat gaan mekpetubu' dig lawas niu, pu' kiin, duuni gikteben. Subay penamal amu sukat gaan megbegay ketubu' nda'i tamanen. Iin su gaan begayu diniu, pu' pinita' na nu Gama'u Megbebaya' pu' bigayanu niin pegbaya'u, naan kini, kig Bata' nu Klawan."

²⁸ Kali' ilan saak diniin, "Kenduta' mai kedunut nami tu mauya'an nu Megbebaya'?"

²⁹ Kali' sembag si Isus, "Ini mauya'an nu Megbebaya' baalen niu, petuuden niu ki sinugu'en medini niu."

³⁰ Kali' ilan pektalu', "Naa sa' ma'antu, paita' mu dinamii mekesalebu' tu'us, adun metuudan ami dun. Ta'

[†] Ki sebada, ginis pimula maa' nug dawa muka' palay, baalen nu nga pubri getaw pan.

alandun mai penggulaulaan mu? ³¹ Sa' pinenggi' maa' nu ginaan nu ginepu'ay ta diag limawa', su gaan genat tug langit, pu' sinulat dengantu, 'Bigay ni Moises dinilan gaan genat tug langit.'"

³² Kali' pektalu' si Isus, "Taman talu'u diniu, kana' ni Moisesi migbegay diniu gaan genat tug langit, su laak Gama'u. Muka' nemun kini, begay diniu nu Gama'u ki tantu gaan genat tug langit. ³³ Pu' su gaan begay nu Megbebaya', lumusad genat tug langit. Ki gaan kini, iin su megbegay tu tiba'an getaw ketubu' nda'i tamanen."

³⁴ "Sir," laung nilan, "sa' megdadi, begayay mu ami lelayun di gaan kiin."

³⁵ Kali' pektalu' si Isus, "Naani gaan kini, pu' megbegayay tu tiba'an getaw ketubu' nda'i tamanen. Adin su getaw mekpaingabang dinaan, ndi' na puli' megutem. Adin su metuudan dinaan, ndi' na puli' kuaun."

³⁶ "Naa," laung padun ni Isus, "iini tinalu'u diniu pu' minita' niau laak nda' niau petuuday. ³⁷ Pia na. Adin su tindu' nu Gama'u sumakup dinaan, mekpaingabang dinaan, muka' lumbus, penemba'en ku. ³⁸ Pu' nda'u lusad genat tug langit adun petuuden ku sug danaan delendeman. Segaga iini luminusadu dun, petuuden ku su mauya'an nu suminugu' dinaan. ³⁹ Iini mauya'an nu sumingu' dinaan, ndi'u mbeleng su nga sakup bigayen dinaan, pia sala tawan dinilan. Dayun sa' sungu melengkebig benwa, gela'en ku ilan petubu'ay puli'. ⁴⁰ Pu' iin pa pagidi mauya'an nu Gama'u, adin su mekailala dinaan kini, kig Bata'en, muka' mekpetuud dinaan, naa mpeduunan ketubu' nda'i tamanen. Muka' sa' sungu melengkebig benwa, petubu'en ku puli'."

⁴¹ Mendadi su nga getaw Judea dia, mikunlumunlum ilan, pigbensi nilan dun ki tinalu' kia ni Isus, laungen, "Naa, naan laungi gaan kini luminusad genat tug langit." ⁴² Kali' ilan peksinaakay, "Asa ki getaw kini, kana' bain si Isus, sug bata' laak ni Jose? Mi'ilala ta gupia su mekegulangan. Maumanen ma telu'ay, iin su genat tug langit?"

⁴³ Kali' pelum pektalu' si Isus, "Ndi' amu dega pekunlumunlum ma'niin. ⁴⁴ Nda'i getaw mekesakup dinaan sa' kana' iini egaken nu Gama'u, su suminugu' dinaan. Muka' ki sumakup dinaan, petubu'en ku puli' sa' sungu melengkebig benwa. ⁴⁵ Nda' ba surat nu nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, laung nilan, 'Ki tiba'an getaw, petu'unan nu Megbebaya'.' Naa adin su mektalanten tu pitu'un nu Gama'u, menemba' dinaan. ⁴⁶ Laak nda'u telu'ay pu' duuni mikaita' tu Gama'u. Naan laaki mikaita' tu Megbebaya', pu' su Megbebaya'i pigenatan ku. ⁴⁷ Taman talu'u diniu, adin su metuudan dinaan, iin laaki mpeduunan ketubu' nda'i tamanen. ⁴⁸ Pu' naani gaan, pu' megbegayay tu tiba'an getaw ketubu' nda'i tamanen. ⁴⁹ Naa su nga ginepu'ay niu, saanan nilan ditug limawa', iin daanig lebungan

seleman nilan su gaan pilusad dinilan nu Megbebaya'. Laak dagid pia ma'antu, bena' minatengi gumul nilan, migela' dailan matay. ⁵⁰ Laini tantu gaan lumusad genat tug langit, pu' adin su maan dun, ndi' na matay. ⁵¹ Muka' naani gaan luminusad genat tug langit megbegay ketubu'. Sa' maan su getaw di gaan kini, iini metubu' di nda'i tamanen. Muka' ki gaan begayay, iini gunedu, begayay adun metubu'i tiba'an getaw." †

⁵² Bena' midengeg nu nga getaw Judea dia, miksinu-alay ilan pati', kali' ilan pektalu', "Pekenduta'en dun nu getaw kini kepa'aanen dinita tu guneden?"

⁵³ Mendadi diksu' ni Isus su talu'en dinilan, "Taman talu'u diniu, sa' ndi' niu aanen su guned nug Bata' nu Kilawan, muka' sa' ndi' niu inumen sug dugu'en, naa ndi' niu malap su ketubu' nda'i tamanen. ⁵⁴ Naa naan kini, kig Bata' nu Kilawan, adin su getaw maan di gunedu muka' minum dig dugu'u, iini mpeduma tu ketubu' nda'i tamanen. Sa' sungu melengkebig benwa, petubu'en ku dadema iin puli'. ⁵⁵ Pu' iini tantu gaan su gunedu, muka' kig dugu'ui tantu ginumen, ⁵⁶ kaas adin su getaw maan di gunedu muka' minum dig dugu'u, dumangen dini naan, muka' naan, diin dau dema niin. ⁵⁷ Suminugu' dinaan su Gama'u. Kagi-na tetubu' iin, metubu' dau dema. Ma'antu dadema, adin su maan dinaan, metubu' dadema iin. ⁵⁸ Mendadi naan laaki tantu gaan luminusad genat tug langit, kana' maa' nu ginaan nu nga ginepu'ay niu, pu' minatay dailan. Adin su maan di gaan tantu kini, metubu' di nda'i tamanen."

⁵⁹ Tinalu' ia ni Isus sinegayen mekpetu'un dia simbaan nu getaw Judea ditu Capernaum.

Su Talu' Mekegbegay Ketubu' nda'i Tamanen

⁶⁰ Bena' midengeg nu nga sakup ni Isusi tinalu'en kia, melaun dinilani miktalu', "Ndi' ta muitani tinalu'en kini. Ta' mai mekesangu' dun ini?"

⁶¹ Mendadi, kini si Isus, misuunanen su kegbensi nu nga sakupen kia pia nda' pesuun dun. Kali' pektalu' dinilan, "Mauya'an ba niu mundang amu saba' nu tinalu'u kia? ⁶² Sa' maita' niu kig Bata' nu Kilawan, naan kini, luntuu puli' ditu pigenatan ku, melegenan pa bamu gusay? ⁶³ Kana' nu pegbaya' nu getaw megbegay ketubu' tu getaw, su laak Balakat nu Megbebaya'. Naa, ki tinalu'u kini, iini meguit diniu Balakat nu Megbebaya' megbegay ketubu'. ⁶⁴ Laak duun diniui ndi' metuudan dinaan." (Kaas ma'niai tinalu' ni Isus, pu' genat tu puunanen, misuunanen su nga ndi' metuudan dun, muka' misuunanen dadema ki tumipu diniin.) ⁶⁵ Kali' padun pektalu' si Isus di nga sakupen kia, "Kaas ma'niai tinalu'u diniu, pu' nda'i mekenemba' dinaan, subay pedelendem dun nu Gama'u."

† *Su guneden, piulugan dun ni Isus ki kepatayen gumanti' di kepatay nu nga getaw.*

⁶⁶ Mendadi genat tu ketalu'en dun kia, melaun sakup ni Isus tumiliud diniin, nda' nailan dunut diniin. ⁶⁷ Sa' ma'nia, suminaak si Isus tu sepulu' bu' dua' tawan peneliganen, laungen, "Mendadi yamu, tuliud damu dema dinaan?"

⁶⁸ Sumimbang si Simon Pedro, "Uu Kaunutan, sa' tuliud ami dini'a, taway dun bai pegengagan nami? Sug dani'a talu' laaki mekegbegay tu ketubu' nda'i tamanen. ⁶⁹ Muka' mituudan ami gupia dini'a, suunan nami pu' ya'a na gupia su Pimili' nu Megbebaya'."

⁷⁰ Kali' sembag si Isus, "Naa kana' ba metuud, pimili'u amu nu sepulu' bu' dua' tawan? Dayun sala tawan diniu, menulay!" ⁷¹ Ki tinalu' kini ni Isus, pilebu'anan dun si Judas, kig bata' ni Simon Iscariote kiin. Pu' pia sala tawan si Judas di nga sepulu' bu' dua' tawan peneliganen, iini tumipu pa dini Isus.

Si Isus muka' su nga Pateden

7 Genat itu, mipanaw si Isus dia laak benwa Galilea. Nda' peditu Judea, pu' su nga kaunutan nu getaw Judea ditu, mekpatay ilan sia diniin. ² Menda di, sungu na mektelipun sug lumpuk nu nga getaw Judea piningalan dun sug Lumpuk ngag Bebelayan. ³ Kali' pektalu' dini Isus su nga pateden, "Tumu' awa'a dini, dituun ka Judea, adun maita' nu nga sakup mu ditu ki penggulaulaan mu. ⁴ Pu' su getaw sa' mekpede-dengeg, ndi'en egluden su penggulaulaanen. Ki nga penggulaulaan mu kini, subay pedayag mu tu tiba'an getaw!" ⁵ (Iini tinalu' dun nu nga patedeni ma'nia, pu' pia ilan, nda' ilan pekpetuud diniin.)

⁶ Kali' pektalu' si Isus, "Paa, naan, nda' pa dateng ki gendawu. Yamu, pia ta' endaway dun, megdadi da. ⁷ Ndi' amu mesengay nu nga kilawan, dagid naan, misengayu nilan, pu' penluksaden ku dinilan melaatig betad nilan. ⁸ Mendadi, yamu nai peditug lumpuk. Naan, ndi'u meditu, pu' nda' pa dateng ki gendawu." ⁹ Sa' ma'niai tinalu'en, mibilin dia Galilea si Isus.

Su Kangay ni Isus tug Lumpuk ngag Bebelayan

¹⁰ Mendadi bena' miditug lumpuk su nga pated ni Isus muka' duuni santa' gebii, miditu dadema si Isus, laak dagid nda' pailagilag dia. ¹¹ Naa ki nga kaunutan nu getaw Judea, pekpenengaun nilan si Isus diag lumpuk, sinaak nilan tu nga getaw, "Adin main?"

¹² Su nga melaun getaw suminaup, miglelekemeday ilan pati' mekatag dini Isus. Duuni miktalu', "Gempia getaw iin," duun dademai miktalu', "Kana' ma da, peglimbunganen su nga getaw." ¹³ Laak pigbuni nilan su telu'en nilan kia, pu' mindek ilan tu nga kaunutan nu getaw Judea.

¹⁴ Mendadi bena' miginenga' na saan sug lumpuk, miditu si Isus Balay Penedapan tu Megbebaya', pik-tu'unanen su nga getaw dia. ¹⁵ Ki nga kaunutan nu

getaw Judea, misebu'an ilan dun, kali' ilan peksi-naakay, "Paa, ki getaw kini, pikendun ma dun metaasi sinuunanen, asa nda' ma petu'unay di Palinta ta?"

¹⁶ Mendadi kali' pektalu' si Isus, "Ki tinitulu'u kini, kana' danaan delendeman, segaga danu suminugu' dinaan. ¹⁷ Adin su getaw delendemanen penggulaulaanen su mauya'an nu Megbebaya', mesuunanen sa' ta'i pigenatan nu titulu'u, sa' genat ba tu Megbebaya', sa' mikpuun bain tug danaan laak pegbaya'. ¹⁸ Adin su mekpetu'un puun dig daniin laak pegbaya', mekpenalenal da, laak dagid adin su mekpetu'un adun peglelepenenig dengegan nu Megbebaya', su suminugu' diniin, iini tantu mekpetu'un, kana' belusen. ¹⁹ Ma'niin ni Moises, bigayanen amu Palinta nu Megbebaya' dengantu, laak dagid, nda'iduni getaw diniu dinunutanen gela' su Palinta kia. Pu' sa' sia duun diniu getaw dinunutanen gela' su Palinta, mauma dema naan, petain ma niau sia, asa duuni pinalinta ni Moises, ndi' mekpatay?"

²⁰ Kali' sembag su melaun getaw, "Pingeputan ka menulay! Pia nda'i miksaad matay dini'a."

²¹ Kali' padun sembag si Isus dinilan, "Naa, mainsan pinggulaulai mekesalebu', mitekawan amu dun, launan niu. ²² Bentayay pa daan niu. Pinalinta diniu ni Moises pentu'usan niuig bata' niu pu' getaw Judea nailan, kaas megbaal amu tu'us, pia di Gendaw Pelali (laak kana' ni Moisesi pigenatanen, su laak nga ginepu'ay niu). ²³ Naa, sa' sirkunsisuuni getaw di Gendaw Pelali, pu' adun medunutani palinta ni Moises, ta' mai mangit amu dun dinaan sa' pineguli'an ku gupiaig lawas nu getaw kiin di Gendaw Pelali? ²⁴ Mendadi, ndi' amu pegdedali' mengukum di minita' niu, subay un-aan pa niu pegdelendem sa' gempia ba su pinggulaula, sa' melaaten ba."

Si Isus ba su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?

²⁵ Naa duuni nga getaw Jerusalem miktalu', "Ki getaw kini, kana' bain su petain sia nu nga kaunutan? ²⁶ Laak bentayay pa daan niu, megyaga iin di gedapan, laak ndi' nilan pemaagen! Aa, mabu' misuunan ba nilan pu' iinen tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan? ²⁷ Dagid sa' mateng daw su Tindu' nu Megbebaya', nda' dawi mekesuun dun ki pegenatanen. Naa kig launan ta kini, misuunan ta su pigenatan nu getaw kini."

²⁸ Mendadi, selian ni Isus mekpetu'un dia Penedapan tu Megbebaya', minekeg mektalu', laungen, "Naa, laung niu dun pu' mi'ilala ba niau muka' misuunan ba niui pigenatan ku? Kana' danaan delendeman su kediniin ku. Metuud, duuni Megbebaya' muka' iini

† *Ki tu'us kini, iin sug betad nu nga getaw Judea peksirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegigetawen, tebia' tuli'en, pu' guluganen, gindan pu' getaw Judea, sa'itada getaw mektamuy tu Megbebaya'.*

suminugu' dinaan, laak iin, kana' niu mailala. ²⁹ Dagid naan, mikesuunu diniin, pu' iini pigenatan ku, muka' i- ni suminugu' dinaan medini."

³⁰ Mendadi ki nga kaunutan kia, sikna midengeg nilan, daapen nilan sia si Isus, laak nda'i mekedaap dun, pu' nda' pa dateng ki gendawen. ³¹ Laak melaun getaw dia, mituudan ilan dini Isus, laung nilan, "Sa' metua' su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, melaun pai mekesalebu' penggulaulaanen, sabaya' nu getaw kini?"

Su Keksugu' Daapen sia si Isus

³² Naa ki nga Pariseo, midengeg nilan su kaunlumunlum kia nu nga melaun getaw mekatag dini Isus. Sa' ma'nia, ilan kia muka' su nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, sinugu' nilan dayuni nga megingat tu Penedapan tu Megbebaya', adun daapen nilan si Isus. ³³ Kali' pektalu' si Isus, "Dumuma pau diniu ndi' maiben, dayun megawa'u dini, mpuli'u ditu suminugu' dinaan. ³⁴ Dayun penengaun niau, laak ndi' niau mbaangan, pu' ndi' amu mekeditu pegengayan ku."

³⁵ Naa ki nga kaunutan nu getaw Judea kia, miksi-naakay ilan dayun, laung nilan, "Adin ma saan angayi getaw kini, ndi' ta mbaangan? Mabu' mangay ditu ngag duma ta misigwag, su luminamug tu nga getaw Grecia, pu' adun petu'unanen pelum su nga getaw Grecia? ³⁶ Ta' mai guluganen ki tinalu'en kia pu' penengaun ta, laak ndi' tain mbaangan, pu' ndi' ita mekeditu daw pegengayanen?"

Su Tubig Mekegbegay Ketubu' nda'i Tamanen

³⁷ Naa bena' sug deksu'an nug Lumpuk nug Liniusan, si Isus, migindeg di gedapan nug launan getaw, minekeg dayun mektalu' dinilan, "Pia adini getaw kuaun, mekangay minum dini naan. ³⁸ Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', 'Adin su metuudan dinaan, duuni maa' nu tebud dig dialem ginaanen menelegan megbegay ketubu' nda'i tamanen.'" ³⁹ Naa, ki tinalu' ni Isus kia, iini mekatag di penggulaula nug Balakat nu Megbebaya', su sungu begay tu nga mekpetuud diniin. Nda' pa ia begay, pu' nda' pa lentu si Isus ditu gekbus langit adun maita' nug launan biwat su kelengas nu pegbaya'en.

Su Sumpaki' nug Delendeman nu nga Getaw

⁴⁰ Naa bena' midengeg nu nga melaun getaw ki tinalu' kia ni Isus, duuni miktalu', "Ki getaw kini, iinen na tu'u su pedetengen ta Pimuunan nu Megbebaya'!"

⁴¹ Sa' sug dumai mektalu', laung nilan, "Iinen na tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan!"

Dagid duun pa pagidi mektalu', "Su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, kana' ma genat tu Galilea! ⁴² Iini sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', su Tin-

du' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sapu' ni Adi' David, kaas genat dig Betlehem, sug lunsud ni David." ⁴³ Iin dayuni sumpaki' nug delendeman nu nga getaw mekatag dini Isus. ⁴⁴ Sug duma, mauya'an nilan sia daapen iin, laak nda' pai kedaap diniin.

Su Kemilas nu nga Kaunutan nu Getaw Judea

⁴⁵ Naa su nga megingat tu Penedapan kiin, bena' mipuli' ilan ditu nga kaunutan nug belian muka' tu nga Pariseo kia, sinaakan ilan, "Naa, mauma dema nda' ma niu iin uitay?"

⁴⁶ Kali' sembag su nga megingat, "Pu' iin pa duuni getaw mikitelu'ay maa' nu getaw kiin!"

⁴⁷ "Apelai!" sinaak nu nga Pariseo. "Milimbungan damu niin dema? ⁴⁸ Sa' yami nu nga kaunutan muka' Pariseo, duun bai misuunan niu sala tawan dinami mituudan di getaw kiin? ⁴⁹ Baa, nga melaun getaw kini! Nda' nilan mesuunay su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises, kaas inukuman nailan nu Megbebaya'!"

⁵⁰ Naa sala tawan di nga Pariseo kia, si Nicodemo, su miditu ni Isus sug diin kiin. Kali' pektalu' si Nicodemo, ⁵¹ "Asa binandu ditu Palinta ta, ukumani getaw subay unaan pa biselaay."

⁵² Kali' sembag su nga Pariseo, "Masi' ya'a, dumaa dadema niin getaw Galilea? Naa, penilung mu su Misulat Talu' nu Megbebaya'. Mesuunan mu dayun, nda'i pimuunan nu Megbebaya' genat tu Galilea." ⁵³ [Sa' ma'antu, minuli' su nga kelaun getaw.]

Sug Libun Miglaat Pekesuunan

8 [Laak si Isus, miditug Bentud nu nga Gayu Olibo.

² Bena' migendaw puli', milapus mangay ditug Balay Penedapan tu Megbebaya'. Dekag minateng dia, mikpungun diniin su melaun getaw. Migingkid dayun si Isus, piktu'unanen ilan. ³ Naa duunig libun iwit dia nu nga mekpetu'un di Palinta nu Megbebaya' muka' nu nga Pariseo. Kig libun kini, duun dawi mikaita' dun, tebia' miglaat pekesuunan. Mendadi, pinindeg nilan dia gedapan nu nga getaw kig libun kia. ⁴ Laung nu miguig dun dia, "Sir, kig libun kini, duuni mikaita' dun gupia miglaat pekesuunan daw. ⁵ Naa, iini palinta nu Megbebaya' dinita pisulaten dini Moises, subay betuun ta. Mendadi ya'a, ta' mai ketalu' mu dun?" ⁶ Naa iini tinalu' nilan duni ma'nia, pu' pengimanan nilan sia si Isus di metalu'en, adun dengaten nilan sia.

Mendadi si Isus, migdukung, sinulatanen tendu'en sug lupa'. ⁷ Minamal ilan dayun sumaak diniin. Migindeg dayun si Isus, kali' pektalu', "Naa, adin diniui nda' sala'en, iini meguna megbatu dun." ⁸ Migdukung puli' si Isus, dayun peksulat puli' diag lupa'. ⁹ Mendadi ki nga getaw kia, mimegawa' ilan dayun dia, piksesala

tawan dinilan mipanaw, miguna su nga megulang dinilan. Tiga'wan, iin laaki mibilin dia si Isus, dumanen laak sug libun pegindeg pa dia. ¹⁰ Mendadi, migindeg puli' si Isus, kali' saak tug libun, "Ibun, adin mailan? Nda' bai mbilin mukum dini'a?"

¹¹ Kali' sembag, "Sir, nda'idun."

"Mendadi naan," laung ni Isus, "ndi' dau dema mukum dini'a. Uli'a na, muka' ndi'a puli' pegbaal sala'."]

Si Isus su Tiag nu Tiba'an Getaw

¹² Naa, mikpetu'un puli' si Isus tu nga getaw. Kali' pektalu', "Naa, pektaltenay niu ini. Naani Tiag mekpedelag di tiba'an getaw. Adin su getaw dumunut dinaan, iini medelagan nu Tiag, su puun nu ketubu' nda'i tamanen, muka' iin, ndi' na mekepanaw di medelem."

¹³ Kali' pektalu' su nga Pariseo, "Naa, ta' mai metuudan ami dun, pu' ya'a laaki tuminakesi' dun? Su takesi' mu, nda'i gatagen."

¹⁴ Kali' sembag si Isus, "Pia naan laaki miketakesi' dig lawasu, laak metuudi tinakesi'an ku, pu' misuunan kui pigenatan ku muka' peguli'an ku, laak yamu, nda' niu mesuunay ia. ¹⁵ Sa' mukum amu, su kinilawan dai pigunut niu. Naan, ndi'u mukum di kilawan. ¹⁶ Laak sa' pinenggi' pu' mukumu di nga getaw, mpiai kaukumu dun, pu' kana'u laak salai mukum dun, pu' dumananu dun nu suminugu' dinaan. ¹⁷ Pektaltenay niu ini, misulat di Palinta niu sinulat ni Moises, sa' dua' tawani meketakesi' dun, mpemilang metuud su takesi'an nilan. ¹⁸ Naa, mitakesi'an kuig lawasu muka' tinakesi'an dau dema nu Gama'u, su suminugu' dinaan."

¹⁹ Kali' saak su nga Pariseo, "Naa ki gama' mu kini, adin ma dun?"

Kali' sembag si Isus, "Ndi' amu sumambat dinaan, muka' su Gama'u dema, ndi' amu sumambat dun. Sa' sia suminambat amu tantu dinaan, naa suminambat damu dema tantu tu Gama'u."

²⁰ Kiai tinalu' ni Isus su dia pa Penedapan tu Megbebaya' mekpetu'un dia nga getaw, dia mesempel nug betangan nu nga getaw gamut nilan ditu Penedapan. Nda' pai duminaap dini Isus, pu' nda' pa datengi gendaw su tindu' nu Megbebaya' kedaap diniin.

Ndi' amu Mekeditu Pegengayan ku

²¹ Kali' padun pektalu' si Isus tu nga getaw, "Naa mawa'u dini, penengaun niau dayun, laak ndi' niau mbaangan. Kaas matay damu, nda' namu lelaatay di sala' niu. Ndi' amu mekeditu pegengayan ku."

²² Naa, su nga kaunutan nu getaw Judea, kali' ilan pektalu', "Kagina tinalu'en pu' ndi' ita mekeditu pegengayanen, mabu' iini guluganen, megeget."

²³ Kali' sembag si Isus, "Yamu, dangen amu dinig lumbang. Naan, genatu tu gekbus langit, kaas sakup amu laak nu kekinilawan. Laak naan, kana'u sakup kekinilawan. ²⁴ Kiai tinalu'u dun pu' matay damu nda' namu lelaatay di nga sala' niu. Matay amu tu'u nda' amu lelaatay, subay metuudan amu dun naan su pektelu'en ku kini."

²⁵ Kali' ilan saak, "Adin ka getaw?"

Simbag dayun ni Isus, "Naa genat tu puunanen, naani pektelu'en ku diniu. ²⁶ Yamu kiin, melaun pa paduni metalu'u mekatag diniu, laak ndi'u telu'en. Melaun dadema' maukuman ku amu dun, laak ndi'u dadema mukum. Su talu' nu suminugu' dinaan, iin su metuud muka' iin laaki ukiten ku di tiba'an getaw."

²⁷ Naa su nga mikedengeg tu tinalu'en kia, nda' nilan mesabut pu' su pektelu'enen dinilan, iin su Gama'en Megbebaya'. ²⁸ Ma'antu, kali' dayun pektalu' si Isus, "Naanig Bata' nu Kilawan. Sa' inaten na niau, mesuunan na niu pu' naan su pektelu'en ku kiin. Muka' dema mesuunan niu dayun nda'i penggulaulaan ku mikpuun tug danaan pegbaya', pu' telu'en ku su laak pisuun dinaan nu Gama'u. ²⁹ Iin su suminugu' dinaan, megduma lelayun dinaan muka' nda'u niin petuyangay salau, pu' pinemalan ku lelayun penggulaulaay su mauya'anen."

³⁰ Mendadi melauni nga mikedengeg tu tinalu' kia ni Isus, mituudan ilan diniin.

Su Getaw Mekpetuud, iini Megawen

³¹ Mendadi, kali' pektalu' si Isus tu nga getaw Judea dia mikpetuud na diniin, "Sa' penemalan niu dunutay su telu'en ku, naa sakupu namu tantu. ³² Mesuunan pa niu dayuni metuud muka' pebeluyen amu nu metuud."

³³ Su nga getaw Judea, kali' ilan pektalu', "Mauma dema telu'en mu pu' pebeluyen ami, asa sapu' ami ni Abraham, nda' nami mainsan mbianayi gulipen di getaw. Ta' mai pengma'anan mu pebeluyen ami?"

³⁴ Kali' sembag si Isus, "Naa, taman talu'u diniu, adin su mikesala', malap gulipen nu sala'en. ³⁵ Sa' upama gulipen, kana' sakup lelayun nu mingulipen dun, laak dagid sug bata' nu mikpaulipen dun, danilan da lelayun. ³⁶ Kaas sa' iini mekpebeluy diniu sug Bata' nu Megbebaya', naa mbeluy damu gupia. ³⁷ Naa, misuunan ku pu' yamui sapu' ni Abraham, laak pia ma'antu, mauya'an niu petain niau, pu' nda' pengganget dig delendeman niu su pektelu'en ku. ³⁸ Naan, piktu'un ku diniu su pinita' dinaan nu Gama'u. Yamu dema, penggulaulaan niu su midengeg niu dig daniu gama'."

³⁹ Sumimbag ilan, "Sapu' ami ni Abraham."

"Sa' upama sapu' amu ni Abraham, penunggilangan niu sia su pinggulaula ni Abraham, ⁴⁰ laak dagid iini penggulaulaan niu sia, petain niau. Naa, nda'i pinggu-

laula ni Abraham ma'nia. Daal dai pinggulaulau, inukitu diniu su midengegu metuud tinalu' nu Megbebaya'.⁴¹ Yamu, iini pinunggilingan niu, su pinggulaula nu tantu gama' niu."

"Salabuuk dai gama' nami, su da laak Megbebaya'. Bata' ami niin tantu."

⁴² "Kana', pu' sa' iini tantu Gama' niu, petailen niausia, pu' iini pigenatan ku su Megbebaya', muka' kini dau. Kana' laak puun tu pegbaya'u su kediniin ku, pu' iini suminugu' dinaan su Megbebaya'.⁴³ Mauma dema nda' niu mesabuti talu'u? Iini pikpuunanen, ndi' niu muit su pektelu'en ku. ⁴⁴ Mingema'an damu gusay tu gama' niu, su Palin. Iin laaki mauya'an niu pektalente-nay, su mauya'an nu Palin. Su Palin, genat tu pikpuunanen, memunu'an iin muka' belusen, pu' nda' na daan pegilengig delendemanen tu metuud, pia maika'. Sa' megbalus, bantangen da, pu' belusen, muka' iin demai pigenatan nug balus. ⁴⁵ Kaas, iini ndi' amu metuudan dun dinaan, pu' telu'en ku su metuud. ⁴⁶ Nda'idun diniui mekeglegintuud dun pu' naani mikesala'. Sa' piglegintuudu su kekesuun, mauma dema nda' amu metuuday dun? ⁴⁷ Pektalente-nay niu ini, adin su tantu sakup nu Megbebaya', iini mekineeg tu talu' nu Megbebaya', laak ndi' niu pektalente-nan, pu' kana' amu daniin piglegetawan."

Miguna pa si Isus dini Abraham

⁴⁸ Mendadi ki nga getaw Judea kia, kali' ilan saak dini Isus, "Ndi' ba metuud, ya'a su pektelu'en nami getaw Samaria, su pingepu'an menulay?"

⁴⁹ Kali' sembag si Isus, "Nda'u lai pengepu'ay menulay. Adin su pinggulaulau, mekpebasau dun tu Gama'u, laak yamu, piksudi'an niau. ⁵⁰ Nda'u pegelapay megededengegu dun, laak dagid duuni mekpededengeg dun dinaan, pu' iini metau mukum. ⁵¹ Naa, taman talu'u diniu, adin su mekpetuud tu tinalu'u, ndi' na matay."

⁵² Kali' ilan talu' diniin, "Nandaw, mitekad na nami tantu pingepu'an ka tu'u menulay! Pu' si Abraham muka' su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, minatay da. Dayun pelum iini telu'en mu, su mekpetuud di tinalu' mu, nda' nai petayanen. ⁵³ Su ginepu'ay ta si Abraham, minatay da. Masi' metaasa pa ba diniin? Su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, minatay dadema. Tai' delendeman mu dun, adin ka getaw?"

⁵⁴ Laung ni Isus, "Sa' naani migalap dun sug dengen ku, nda'i gatagen. Laak iini migbegay dun dinaan su Gama'u, iin su tinalu' niu pektemuyen niu. ⁵⁵ Laak dagid sampay nemun, nda' niu iin sembatay. Naan, suminambatu gupia diniin. Sa' pinenggi' gelalen ku nda'u sembatay, naa, belusenu ma'niin diniu, pu' suminambatu gupia diniin, muka' piktalente-nan ku su telu'enen. ⁵⁶ Naa si Abraham kiin, su gama' niu laung,

pigleliag, pu' mikpedateng di ketua'u dini. Naa minitaren na, muka' liliag na gupia."

⁵⁷ "Kenduta' mai kaita' mu dini Abraham, asa nda' pa peglima pulu'i taun mu?"

⁵⁸ "Taman talu'u diniu, su nda' pa pegigetaw si Abraham, naan, daan nau."

⁵⁹ Mingimud dayun batu su nga kaunutan kia, pu' betuun nilan sia si Isus adun matay. Laak dagid si Isus, luminamug tu tebenan getaw, migawa' dayun dia Penedapan tu Megbebaya'.

Piuli'an ni Isusig Buta

9 Mendadi selian ni Isus mekpanaw, duuni mipekitaren buta, mibuta sikna mbata'en. ² Sinaak nu nga sakup ni Isus, "Sir, ta' mai mikesala' di ma'nia kia, migigetaw, daan ma na buta? Iin, atawaka su nga mekegulangan?"

³ Kali' sembag si Isus, "Kana' iini mikesaba' dun butai kegetawen, puun di sala'en, sampay sala' nu mekegulangan. Ki getaw kini, migigetaw dun buta, adun mpaita' nu Megbebaya' su ginuungen pebian di pinggulaulaanen diniin. ⁴ Naa selian gendaw pa, subay pinggulaulaan ta su pipinggulaula dinita nu suminugu' dinaan. Pu' ndi' maiben, meglegebie na, dayun nda'idun nai mekenggulaula dun. ⁵ Selian ku dinig lumbang, naani tiag tu tiba'an getaw."

⁶ Selian ni Isus mektalu', migdula' dig lupa', binasa'en dun sug lawayen. Inugidanen dun dayun ki mata nug buta kia, ⁷ dunut miktalu' diniin, "Naa, angaya tug Bulenaw Siloe, pengulamusa ditu." (Su gulugan nu ngalan kia Siloe, "Sinugu'.") Mipanaw dayun kig buta kia diag bulenaw, mingulamusa, dayun mipuli', mikengita' na.

⁸ Naa su nga sumbalay nug buta kia kampu' nu getaw mikaita' diniin mekpenengi limus, sinaak nilan, "Kana' ba iinen ini su pegingkudingkud mekpenengi limus?"

⁹ Simbag nu ngag duma, "Iin main." Laak laung nug duma getaw, "Kana'en, ganggiden laak."

Kali' dayun pektalu' ki miuli'an kia, "Naan la' lai."

¹⁰ "Naa sa' ma'antu," sinaak nilan, "ta' mai mikengita'a dun nandaw?"

¹¹ Kali' sembag, "Ki getaw pegingelanan si Isus, migbasa' lupa', binasa'en dun lawayen, inugiden dayun di matau. Tinalu'en dayun dinaan mangayu ditug Bulenaw Siloe, mengulamusa. Minangayu dayun mengulamusa, iin dayuni kengita'u."

¹² Sinaak nilan, "Naa ki getaw kiin, adin ma dun?"

Kali' sembag su minayan buta, "Ta' dun."

Sinaakan nu nga Pariseo su Miuli'an Buta

¹³ Naa ki minayan buta kia, iwit nu getaw tu gedapan nu nga Pariseo. ¹⁴ Naa su kegbasa' ni Isus lupa' muka'

kepauli'ayen tug buta kia, mitaang di Gendaw Pelali.

¹⁵ Mendadi, sinaakan pelum nu nga Pariseo ki getaw kia, sa' ta'ig bian nu kengita'en. Kali' sembag, "Ki getaw kiin, inugidanen ki matau basak. Bena' mingulamusu, mikengita' nau dayun."

¹⁶ Naa ki nga Pariseo kini, kali' pektalu' sug duma, "Ki getaw kiin mineguli' dun, kana' genat tu Megbebaya', pu' ndi'en pektalente nani Gendaw Pelali."

Laak sug duma pelum, laung nilan, "Naa sa' pinenggi' mikesala' tu'ui getaw kiin, mekenduta' bai kenggulaulanen di nga mekesalebu' kia?" Sa' ma'nia, miksumpaki' ilan dun.

¹⁷ Naa sa' ma'nia, sinaakan puli' nu nga Pariseo su miuli'an kia, laung nilan, "Kagina ya'ai pipengita' nu getaw kitu, ta' mai ketalu' mu mekatag diniin?"

Kali' sembag, "Mituudanu dun pu' pimuunan iin nu Megbebaya'."

¹⁸ Naa ki nga kaunutan nu nga getaw Judea kini, beknanen, nda' ilan metuuday dun pu' ki getaw kia, daan buta, dayun mikengita' na. Sa' ma'nia, pinsabi nilan su nga mekegulangan, ¹⁹ suminaak ilan dayun dinilan, "Bata' niu maini? Naa, pektelu'en niu mibuta sikna mbata'en. Sa' ma'antu, ta' mai mikengita' dun ia nandaw?"

²⁰ Kali' sembag su nga mekegulangan, "Kini, misuunan nami pu' bata' nami tantu, muka' misuunan nami, daan buta iin sikna mbata'en. ²¹ Laak tumu' nda' nami suunay sa' ta' mai mikengita' dun nandaw, muka' nda' nami dadema suunay sa' ta' taway duni mineguli' dun. Tumu' iin nai saakay niu, gembagel nain, metau na sumbag!" ²² Kaas ma'niai simbag dun nu nga mekegulangan, pu' mindek ilan di nga kaunutan kia. Pu' duuni sabut nu nga kaunutan, adin su meglegintuud dun pu' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, subay utidan di simbaan nu getaw Judea. ²³ Kaas ma'niai mitalu' dun nu nga mekegulangan, laung nilan, "Gembagel ma na, iini saakay niu!"

²⁴ Mendadi, kedua' deksu' na sebiay ki minayan buta kini. Kali' ilan pektalu' diniin, "Naa sapaa tu gedapan nu Megbebaya' pu' telu'en mui metuud! Ki getaw kiin, suunan nami pu' mikesala' getaw iin."

²⁵ "Ta' dun," simbagen, "sa' mikesala' bain, sa' kana'. Iin laaki misuunan ku, butau, dagid nandaw, mekengita' nau."

²⁶ Sinaak nilan diniin, "Ta' maig binaalen dini'a? Pikenduta'en ma kauli'ayi mata mu?"

²⁷ Kali' sembag, "Naa, daan ku na tinalu' diniu, laak nda' niu pekineegay. Naa mauma dema mauya'an ma niu medengeg niu puli'? Mauya'an niu ba, sumakup damu dema diniin?"

²⁸ Pinampalakaan nilan dayun kig buta kia, laung nilan, "Paa, ya'a kiin, sakupa niin. Yami, sakup mami ni Moises. ²⁹ Naa si Moises, misuunan nami pu' ginukitan

tu'ui iin nu Megbebaya'. Laak ki getaw kiin, nda' nami suunay sa' adini pigenatanen!"

³⁰ Kali' pektalu' su miuli'an buta, "Misebu'anu gupia diniu! Nda' niu suunay sa' adini pigenatanen, asa piuli'aneni matau! ³¹ Suunan ta pu' su nga mekesesala' getaw, ndi' penemba'en nu Megbebaya' su kenengi nilan. Penemba'en laak nu Megbebaya' su kenengi nu megbasa gupia diniin muka' menggulaula tu mauya'anen. ³² Pu' genat pa dengantu, iin pa pegdedengeg duuni meneguli' dig buta, mibuta sikna mbata'en.

³³ Naa sa' kana' genat tu Megbebaya' ki getaw kiin, nda'en sia mpenggulaula."

³⁴ "Apelai, ya'a kiin," simbag nilan. "Genat tu kaika'ay mu, mekesesala'a getaw. Dayun ya'a bai mekpetu'un dinami?" Dayun nilan pua'ay tu simbaan nilan su miuli'an buta.

Pinengaw ni Isus su Piawa' di Simbaan

³⁵ Mendadi si Isus, bena' midengegen pu' ki piuli'anen kia, piawa' tu simbaan nu getaw Judea, pinengawen. Bena' mibaanganen, sinaaken diniin, "Mikpetuuda ma dig Bata' nu Kilawan?"

³⁶ Kali' sembag su miuli'an kia, "Naa sa' mesu'at, Sir, pesuun mu dinaan sa' ta' taway dun iin, adun mekpetuudu diniin!"

³⁷ "Minita' mu na," simbag ni Isus. "Iinig duma mu megabitabit."

³⁸ "Sir," laungen, "mekpetuudu!" Minginlulud dayun di gedapan ni Isus.

³⁹ Kali' pektalu' si Isus, "Ini luminusadu dun dinig lumbang, pu' adun pekpainen ku ki ngag buta muka' ki nga getaw mangken pu' mekengita' ilan daw. Mekengita' dayun sug buta kia, muka' buta na sug laung nilan dun mekengita'." †

⁴⁰ Dekag midengeg nu nga Pariseo pegindeg dia, sinaak nilan dini Isus, "Ta'i ketalu' mu dun? Yami, buta bami dema?"

⁴¹ Kali' sembag si Isus, "Sa' upama buta amu tantu, naa nda'i sala' niu. Dagid kagina engkenen niu pu' mekengita' amu, gempantek, mikesala' amu."

Su Samingay mekatag di Megingat tu Karniru

10 Kali' pektalu' si Isus, "Taman talu'u diniu, pinenggi' duuni galad melauni karniru dun. Naa, adin su ndi' mian di genga'an sa' suled, laak mengkalemikit tug labat, iini megdaaw muka' tulisan. ² Laak dagid adin su mian tu genga'an sa' suled, iin su tantu megingat tu karniru. ³ Iin, sa' mateng tu galad, puka'an nu megingat tu genga'an. Sa' suled, medengeg dayun nu nga karniru su tingegen. Tua-

† *Su ngag buta, piulugan dun ni Isus su getaw mangken pu' kulangi sinuunan nilan mekatag di metuud. Su nga laung nilan dun mekengita' ilan, iin su laung nilan dun migela' na nilan metekad su metuud.*

ganen su ngag daniin karniru, piksesalabuuk ingelananen ilan, muka' egakenen ilan mangay ditug liu. ⁴ Bena' megela'en ilan uitay ditug liu, meguna dinilan mpanaw. Dunutan nilan iin gupia, pu' mailala nilan su tingegen. ⁵ Ndi' ilan dumunut tug lain getaw, segaga menggebek ilan, pu' ndi' nilan mailalai tingeg nug lain getaw."

⁶ Naa iini sinamingay ni Isus tu nga kaunutan nu getaw Judea, laak nda' nilan mesabuti guluganen.

Si Isusi Metau Mekingat

⁷ Mendadi, laung dayun ni Isus, "Taman talu'u diniu, naani genga'an bianan nu nga karniru sa' suled. ⁸ Sug launan getaw miuna dinaan, tautau pegwekilan ilan nu Megbebaya', ilani megdaaw muka' tulisan, laak nda' ilan pekineegay nu nga karniru. ⁹ Naani genga'an, adin su mian di genga'an kini sa' suled, iini megawen. Suled dayun muka' luyu meksukat meseksaben. ¹⁰ Naa sa' pinenggi' su megdaaw, metua' adun laak megdaaw muka' mekpatay sampay menggeba'. Iini midiniinu dun pu' adun mpeduunan su sumakup dinaan ketubu' nda'i tamanen, su ketubu' nda' dademai taman nu kelengasen."

¹¹ Laung pa ni Isus, "Naani gempia megingat tu nga karniru. Naa, su gempia megingat tu nga karniru, iin su miuya' gumanti' di kepetayan nilan. ¹² Laak dagid su tinindanan, su kana' megingat tantu, sa' maita'en mesebangi mendapa' tu karniru, gubek, belenganen su nga karniru, pu' kana' maini gapu'en. Dumapa' dayun su mendapa' tu karniru muka' mpelak su ngag duma. ¹³ Gubek su tinindanan, pu' tinindanan laak muka' ndi' melelaat tu nga karniru. ¹⁴ Laak naan su gempia megingat. Suminambatu tug danaan karniru muka' suminambat ilan dinaan, ¹⁵ maa' nu kesambat nu Gama'u dinaan sampay su kesambatu diniin. Miuya' nau gumanti' dadema di kepatay nu nga karniruu. ¹⁶ Naa duun pai ngag lain karniruu kana' pa di sekauluan kini. Subay engain ku ilan dema. Mektalenten ilan di tingegu, mbaluy ilan pa pagid sekauluan, sala tawan dai megingat dun.

¹⁷ "Ini pegbesaanu dun nu Gama'u, begayu matayig lawasu, pu' metubu'u puli'. ¹⁸ Pia ta' taway dun, nda'i mekegbaya' mekpatay dinaan, subay begayan ku pegbaya'en mekpatay dinaan. Muka' sa' begayu, danaan da delendeman. Duuni pegbaya'u megbegay dun, muka' duun dademai pegbaya'u metubu'u puli'. Iini sinugu'an dinaan nu Gama'u."

¹⁹ Naa sikna midengeg nu nga getaw Judea su tinalu' kia ni Isus, miksumpaki' puli'ig delendeman nilan. ²⁰ Melaun mektalu', "Pingeputan ma menulay ki getaw kiin! Mibu'ang! Mauma dema pekineegan niu?"

²¹ Laak sug duma, laung nilan, "Sa' pinenggi' pingepu'an menulay, kana' ma'niai telu'enen. Ki menulay, mekeneguli' ba dig buta?"

Pimilas nu nga Getaw Judea si Isus

²² Naa kagina timpu na metegdaw, miktelipuun dia Jerusalem sug lumpuk nu getaw Judea gindan tu Kegugas Balay Penedapan tu Megbebaya'. ²³ Si Isus, mikpanawpanaw dia Penedapan, dia silung piningalan dun Silung ni Salomon. ²⁴ Mendadi ki nga getaw Judea, miktabu' ilan diniin, kali' ilan pektalu', "Ta' ma, maiben mu pa pekegelelayig delendeman nami? Pemantek mu dinami, ya'a ba tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?"

²⁵ Kali' sembag si Isus, "Mitubusu na talu' diniu, laak nda' amu metuuday dun. Iini miketakesi' gupia dinaan, su pinggulaulau, su pigwakil dinaan nu Gama'u.

²⁶ Laak dagid, ndi' niu petuuden, pu' kana' amu karniru. ²⁷ Pu' sa' su nga karniruu, pektalenteenan nilan su tingegu. Suminambat dau dema dinilan, kaas duminunut ilan dinaan. ²⁸ Begayan ku ilan ketubu' nda'i tamanen, ndi' ilan matay, muka' nda' demai mekagaw dun di gengkeman ku. ²⁹ Su Gama'u migbegay dun dinaan, iin su megbaya' pa dun dig launan. Nda'i mekagaw dun di gengkemanen." ³⁰ Diksu' ni Isus su talu'en, "Naa, naan muka' su Gama'u, iin da."

³¹ Bena' midengeg nu nga getaw Judea, mingimud ilan puli' batu, pu' betuun nilan sia si Isus adun matay. ³² Kali' pektalu' si Isus, "Naa, melaun gempia pinita'u diniu di pipenggulaula nu Gama'u dinaan. Ta' mai betuun niau dun?"

³³ Kali' ilan sembag, "Kana' nu gempia pinggulaula mu. Iinig betuun ka nami dun, pu' sudi'an mu su Megbebaya'! Pu' pilepeng mu sug lawas mu tu Megbebaya', asa kilawan ka da!"

³⁴ Laung dayun ni Isus, "Nda' ba mesulat di Palinta niu pu' miktalu' su Megbebaya', 'Yamui ngag diwata'?

³⁵ Misuunan ta pu' su Misulat Talu' nu Megbebaya', nda'i gikteb nu ketuuden. Muka' su nga getaw kia dengantu pimuunan nu Megbebaya', piningalanen dun ngag diwata. ³⁶ Sa' ma'antu, ndi' niu mpia telu'en pu' piksudi'an ku su Megbebaya' sa' tinalu'u pu' naanig Bata' nu Megbebaya', asa pimili'u niin medinig lumbang. ³⁷ Sa' pinenggi' ndi'u sia pinggulaulaan su pibaal dinaan nu Gama'u, naa megdadi ndi' amu metuudan dun. ³⁸ Laak dagid, sa' pinggulaulaan ku tu'ui pibaalen dinaan, naa pia ndi' niu duateni talu'u, subay petuuden niu su nga pinggulaulau. Sa' pe-ma'antuun niu, naa subay metuudan amu dun, naan muka' su Gama'u, iin da tanan."

† Su nga karnirunen, piulugan dun ni Isus su nga suminakup diniin.

³⁹ Mendadi, pikpulingkasan puli' nu nga getaw Judea daapay si Isus, dagid migliaw dinilan.

⁴⁰ Sa' ma'nia, mipuli' si Isus ditug dipag tubig Jordan tanda' pigbunagan ni Juan diniin tubig, migbebenwa pa dia. ⁴¹ Melaun getaw miditu niin, laung nilan, "Si Juan kiin, nda'i mekesalebu' pinggulaulanen. Laak dagid ki kelaun tinalu' ni Juan mekatag di getaw kini, lumbus minuud." ⁴² Melaun dayun getaw dia mituudan dini Isus.

Su Kapatay ni Lazaro

11 Naa duuni getaw pegladu, ngalanen si Lazaro. Kini si Lazaro, pegbenwa diag Betania, ilan nu nga pateden si Maria muka' si Marta. ² (Si Maria kini, iin su migbunag kiin pagemut tu geksud nu Kaunutan si Isus muka' pinunasan dun kig buuken. Su pateden si Lazaro, iin su migladu kia.) ³ Mendadi, pimuun si Isus nug dua' tawan libun kia mekpated, laung nilan, "Sir, pegladu ki petailen mu sambat si Lazaro."

⁴ Mendadi kini si Isus, bena' midengegen, kali' pektalu', "Naa, ki kegladu kini ni Lazaro, kana' iinig deksu'anan su petayanen. Iini migladu dun, pu' adun megleepig dengegan nu Megbebaya', muka' adun megleep dadema kig dengegan nug Bata' nu Megbebaya'."

⁵ Naa si Isus, milelaat gupia dini Marta muka' su pateden kia libun sampay si Lazaro. ⁶ Laak pia ma'antu, bena' misuunanen pu' migladu si Lazaro, milangan pa dua' gebii. ⁷ Bena' mitektakig dua' gebii, laung ni Isus tu nga sakupen, "Mpuli' ita ditu Judea."

⁸ "Aba, Sir," simbag nu nga sakupen. "Mpuli'a na pelum ditu, asa begua da betuay sia nu nga getaw Judea dia?"

⁹ Kali' sembag si Isus, "Naa su gendaw, kana' ba sepulu' bu' dua' uras? Naa sa' mpanawi getaw metaang di gendaw, ndi' medapal, pu' maita'en su mekpedelag dig lumbang. ¹⁰ Laak sa' dagid mengelem, naa medapal, pu' nda'i mekpedelag diniin." ¹¹ Sa' mideksu'en telu'ay kia, miktalu' padun si Isus, "Naa su sambat ta si Lazaro, tinulug na. Dagid meditu dau niin, adun tenuden ku."

¹² Kali' sembag su nga sakupen, "Sir, sa' tinulug da, mauli'an da."

¹³ Naa ki tinalu' ni Isus kia, pingma'ananen dun, minatay si Lazaro. Laak laung dun nu nga sakupen, tulug laaki telu'enen. ¹⁴ Sa' ma'nia, pinluksad ni Isus dinilan, laungen, "Minatay na si Lazaro. ¹⁵ Laak dagid saba' diniu," maa' laung pa ni Isus, "liliagu dun pu' nda'u ditu, pu' adun sumalig amu dinaan. Naa laawan taitu."

¹⁶ Mendadi sala tawan dinilan si Tomas (piningalan dun su Gapid), laungen tu nga samasakupen kia, "Naa

megdunut daita dema di Mekpetu'un dinita, adun sa' petain, meksaliunung daita diniin!"

Si Isusi Mekpetubu' Puli' tu Getaw muka' iin su Puun nu Ketubu'

¹⁷ Naa bena' minateng si Isus diag Betania, pisuun diniin pu' paat gebii na dig lupa' si Lazaro. ¹⁸ Naa kig lunsud Betania kia, duun saani telu kilumitru laakig layu'en tu Jerusalem. ¹⁹ Sa' ma'nia, melaun getaw Judea miditu ni nga Marta muka' si Maria, adun megbelangbelang ilan di ginaa nilan mekatag di kepatay nu pated nilan kia.

²⁰ Naa si Marta, bena' midengegen pu' pegdateng si Isus, inangayen sungkakay, laak si Maria, mibilin diag balay nilan. ²¹ Mendadi kini si Marta, kali' pektalu' dini Isus, "Sir, sa' sia diniin ka, ndi' sia matay su patedu!"

²² Dagid pia ma'antu, suunan ku pu' adini penengiin mu tu Megbebaya', begayen dini'a."

²³ "Metubu' puli' ki pated mu kiin," laung ni Isus.

²⁴ "Naa suunan ku," simbag ni Marta, "petubu'en puli' nu Megbebaya' su nga getaw di gendaw kiin sa' sungu na melengkebig benwa, kaas metubu' daan puli' si Lazaro."

²⁵ Kali' pektalu' si Isus diniin, "Naani mekpetubu' puli' tu nga getaw, muka' naan dademai puun nu ketubu' nu getaw. Adin su getaw metuudan dinaan, pia matay, metubu' puli'. ²⁶ Muka' adin su metubu' muka' sumalig dinaan, ndi' na matay iin. Metuudan ka dun?"

²⁷ "Wa'a, Sir!" simbag ni Marta. "Mituudanu dun pu' ya'a na tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sug Bata' nu Megbebaya', su pidateng nami lumusad dinig lumbang."

Su Kengaduy ni Isus

²⁸ Bena' mideksu' mektalu' si Marta, minangay meksabi tu pateden kia si Maria. Kimeden dun dayun, laungen, "Diin na su Mekpetu'un, sinabia niin." ²⁹ Kali' medengeg ni Maria, migdedali' megbuat, miditu dayun sumungkak dini Isus. ³⁰ (Pu' nda' pa dateng diag lunsud si Isus, ditu pa tanda' nu pekita'an nilan ni Marta.) ³¹ Naa su nga getaw Judea kia megbelangbelang dini Maria diag dialem balay, bena' minita' nilan si Maria migdedali' megbuat muka' luyu, lindug nilan, pu' laung nilan dun meditug lebeng lumalek.

³² Naa si Maria, bena' minateng dia ni Isus, miglaub di gedapanen. "Uu Kaunutan," laungen, "sa' sia diniin ka, ndi' sia matay su patedu!"

³³ Mendadi si Isus, sa' minita'en si Maria luminalek sampay su ngag dumanen getaw Judea luminalek dailan dema, misasawi ginaanen, milegenan pati'.

³⁴ "Adin niu libeng?" sinaaken.

Kali' ilan sembag, "Naa Sir, unutan ka nami ditu, adun maita' mu."

† *Kiai sinamingay ni Isus ditu nga sakupen, pu' adun mesuunan nilan pu' ndi' ilan mekendun dun ditu Judea.*

³⁵ Mikengaduy si Isus. ³⁶ Laung nu nga getaw dia, "Pegbentayay pa daan niu, mikpetail gupia dini Lazaro."

³⁷ Laak sug дума, laung nilan, "Naa, pipengita' nu getaw kini sug buta. Mauma nda'en ma metabangi gumul ni Lazaro?"

Su Kepetubu' puli' dini Lazaro

³⁸ Bena' minateng si Isus tug lebeng ni Lazaro, mipati' puli' mesasawi ginaanen. Naa kig lebeng kia, sinangyab, tinakep gembagel batu. ³⁹ Laung dayun ni Isus, "Pegawa' niuig batu kia!"

"Dagid Sir," laung ni Marta, su pated nu minatay kia, "paat gebii na dig lupa! Medu' na."

⁴⁰ Kali' sembag si Isus, "Naa, nda' bau pektalu' dini'a pu' sa' sumaliga dinaan, maita' mu ki kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya'?" ⁴¹ Inawa' nilan dayun su gembagel batu. Migangag dayun si Isus, kali' pektalu', "Uu Ama', mikpaladpaladu dini'a, pu' mipenemba' mui kenengiu. ⁴² Misuunan ku gebii gendaw pekineegan mau, laak iini mipedengegu dun ki kenengiu dini'a kini, saba' nu nga getaw kini, pu' adun metuudan ilan dun pu' sinugu' mau lumusad dinig lumbang."

⁴³ Mideksu' menenabi si Isus, minekeg dayun meksabi, laungen, "Uu Lazaro, gua'a na dini!" ⁴⁴ Gumiwa' dayun si Lazaro. Laak linibedan pa penepeten sampay su kemeten muka' gek suden, pinutus dema tulapuki gulunen. "Ubaday niu," laung ni Isus, "adun mekepanaw."

Su Sabut nu Getaw Binesaan si Isus

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

⁴⁵ Naa melaun getaw tumindug dini Maria, mituudan ilan dini Isus sa' minita' nilan su pinggulaulanen kia.

⁴⁶ Laak sug дума, miditu ilan nga Pariseo, pisuun nilan dayun dun ki pinggulaula kia ni Isus. ⁴⁷ Mendadi ki nga Pariseo kini muka' ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, mikpungun ilan dayun, ilan nu Pikumpungan nu Metaas Gukum nilan. Kali' ilan pektalu', "Naa, alanduni melengas baalen ta? Melaun mekesalebu' pinggulaula nu getaw kiin! ⁴⁸ Sa' ndi' ta pemaagen, megela' sumakup diniin su nga getaw. Mbuus medengeg nu gubirnu ditug Roma, sugu'en nilan dayuni nga sundalu medini, peglaatan nilan dayuni gelal ta kaunutan, pu' geba'en nilan su Penedapan ta tu Megbebaya' muka' leneden nilani nasud ta!"

⁴⁹ Mendadi sala tawan dinilan si Caifas, iini mitendu' Tampusan Metaas Belian di taun kia, kali' pektalu', "Paa, bengubenguen amu! ⁵⁰ Nda' niu ba mesuunay pu' melengas pa peganti' ta ki sala tawan di kepatay nug launan getaw batul nu megela' matay su tibuuk bansa ta?" ⁵¹ Naa kagina iini Tampusan Metaas Belian, ki tinalu' kini ni Caifas, kana' daniin delendeman. Pide-

lendem diniin nu Megbebaya' pu' gumanti' di nga getaw Judea si Isus. ⁵² Muka' kana' laak su kepatay nu nga getaw Judea ki genti'enen, pu' pesalabuukenen pa pagid su kelaun piglegetawan nu Megbebaya' misigwag dig dibabaw lumbang.

⁵³ Mendadi genat tu gendaw kia, ki nga kaunutan kini nu getaw Judea, minengaw ilan su'atan nilan di kepatay nilan dini Isus. ⁵⁴ Sa' ma'nia, nda' pekpaite' si Isus mekpanawpanaw dia Judea. Miduntug lunsud Efraim tu geksid limawa', migbebenwa dia, ilan nu nga sakupen.

⁵⁵ Naa sa' sungu na mektelipuun sug Lumpuk tug Liniusan, melaun getaw tumiwad ditu Jerusalem genat dig lumibut benwa, minangay ilan mekanu adun mawa' su kelemu'ay nilan. ⁵⁶ Naa pekpenengaun nu nga getaw dia Jerusalem si Isus. Sa' mikpungun ilan ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', miksinaakay ilan, laung nilan, "Naa, ta'i ketalu' niu dun? Si Isus, mabu' ndi' sumaup dig Lumpuk kini?" ⁵⁷ Pu' su nga kaunutan nug belian muka' nga Pariseo kia, pilaktag nilan tu nga getaw, sa' duuni mekesuun dun sa' adin si Isus, subay pesuunen dinilan, adun daapen nilan iin.

Binunagan Pagemut si Isus tug Betania

(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

12 Naa sa' genem gebii pa mektelipuun sug Lumpuk tug Liniusan, miditug Betania si Isus, sug lunsud ni Lazaro, su pitubu' puli' kiin ni Isus. ² Bena' minateng dia si Isus, pigbesaan nu nga getaw dia di gaan. Iini migilak dun si Marta, duminan dini nga Isus maan si Lazaro. ³ Mendadi bena' pekaan nailan, si Maria, minalap sala butilya melaga' pagemut piningalan dun nardo, binunagen dayun di gek sud ni Isus muka' pinunasen dun sug buuken. Mileep dayun tu seled balay su sapu nu pagemut. ⁴ Naa sala tawan sakup ni Isus, si Judas Iscariote, su tumipu pa dini Isus, kali' pektalu', ⁵ "Baa, mauma dema ki pagemut kiin, nda' ma peksaluy, mabu' malin sia telu gatus denario, adun begay tu nga pubri su galinen?" ⁶ Laak kana' iini tinalu' dun ni Judas pu' melelaat tu nga pubri. Tinalu'en duni ma'nia, pu' megdaaw. Kagina iini meguait tu kwarta ni nga Isus, taang dun malap dun.

⁷ Dagid miktalu' si Isus, "Aba, ma'nia da! Melengas tegu'enen, pengandamen di gendaw nu kelebeng dinnaan. ⁸ Su pubri, lelayun niu mpungun megbenwa. Naan dagid, kana' nau maiben dumuma diniu dini."

Su Sabut nu Getaw, Binesaan si Lazaro

⁹ Naa su nga getaw miglumpuk dia Jerusalem, bena' midengeg nilan pu' minateng na si Isus ditug lunsud Betania, miditu dailan dema, melaun ilan gupia. Mauya'an nilan kita'en nilan pa pagid si Lazaro, su pitubu' puli' ni Isus. ¹⁰ Mendadi sug delendeman nu

nga kaunutan nug belian, petain da nilan dema si Lazaro, ¹¹ pu' iini puunanen, melaun getaw Judea sumiway dinilan, suminakup ilan dini Isus.

Pigbesaan si Isus tu Kedadengen tu Syudad Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

¹² Naa bena' migendaw, su nga melaun getaw kia suminaup tug Lumpuk, midengeg nilan pegdateng si Isus dia Jerusalem. ¹³ Mendadi mingalap su nga getaw paka pisa pegbaasbaas nilan basa nilan dini Isus, dayun lumiu ilan diag lunsud, sungkaken nilan si Isus. Mimeksay ilan, laung nilan, "Pegbesaan kini! Melengas pepianan iin nu Megbebaya', ki minateng na pigwekilan nu Kaunutan Megbebaya', ki Gadi' nu getaw Israel!"

¹⁴ Mendadi kini si Isus, duuni minita'en petubu'en nati asno. Sikayanen dayun, maa' dadema nu sinulat pedaan ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung,

¹⁵ "Yamu nga getaw Sion, ndi' amu mendek! †

Pu' bentayay pa daan niu, pegdateng na su gadi' niu, peksakay di nati asno."

¹⁶ Naa su nga sakup ni Isus, nda' nilan mesabut di gendaw kia sa' ta' mai suminakay dun si Isus. Laak bena' midayag na su kelengas nu pegbaya' ni Isus, milabu' dayun dig delendeman nilan su sinulat kia ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', dakus su kenggulaula nilan dun diniin di gendaw kia. ††

¹⁷ Naa su nga melaun getaw tumindug dini Isus su kesabinen dini Lazaro ditug dialem sangyab dayunen petubu'ay puli', inukitan nilan dun su nga getaw pegbebenwa dia Jerusalem. ¹⁸ Iini minangay dun sumungkak dini Isus su nga getaw, pu' midengeg nilan ki mekesalebu' pinggulaulanen kia. ¹⁹ Mendadi ki nga Pariseo, kali' nilan pegyegayegaay, "Naa, bentayay pa daan niu, daagen ita! Minampu' na diniin su tiba'an getaw!"

Kuminita' sia dini Isusi nga Getaw Grecia

²⁰ Naa duuni nga getaw Grecia minampu' di nga getaw Judea mangay dia Jerusalem mengamuyu' tu Megbebaya' metaang dig Lumpuk kia. ²¹ Mendadi ilan kini, luminabet ilan dini Felipe, (si Felipe, getaw Betsaida sakup Galilea). Kali' ilan pektalu' diniin, "Sir, kumita' ami sia dini Isus."

²² Sa' ma'nia, linaawan ni Andres si Felipe, pisuunen diniin su kenengi nu getaw Grecia, dayun ilan dua' mangay mekpesuun dini Isus. ²³ Mendadi bena' midengeg ni Isus, kali' pektalu', "Naa, mitektak na su sesa'. Naan kini, kig Bata' nu Kilawan, begay na dinaan nu Megbebaya' su kelengas nu pegbaya'u. ²⁴ Taman

† Ki Sion kini, iini sala ngalan nu syudad Jerusalem. †† Ki telu'en kelengas nu pegbaya' ni Isus, ma'ananen su keganti'en tu kepatay nu getaw muka' su ketubu'en puli', kampu' nu kelentunen ditu dapit lintu nu Megbebaya'.

taluu' diniu, pinenggi' su sebalu trigo, sa' ndi' metena' tug lupa' muka' lebengen, nda'i pulesen. Laak sa' metena' tug lupa' muka' lebengen, iini sungku' gupia. ²⁵ Naa adini mpauk megwakil gumulen dinaan, mbeleng diniin su ketubu' nda'i tamanen. Adin su pegwakilen dinaan su gumulen, iin, malapen sungkin su ketubu' nda'i tamanen. ²⁶ Mendadi sa' duuni getaw mauya'anen megabang dinaan, iin, subay dumunut dinaan. Pia tanda'u, ditu dadema iin. Sa' megabang dinaan, iin demai pegbesaan nu Gama'u."

Su Kepesuun na ni Isus tu Kapatay diniin

²⁷ Kali' pektalu' si Isus, "Milegenanu ini. Ndi'u mesuunani gempia penenebiin ku. Penenebiin ku ta', 'Uu Ama', gawen mau di kelegenayu? Ndi' mesu'at, pu' iini luminusadu dun dinig lumbang, adun melegenanu."

²⁸ Minenabi dayun si Isus, laungen, "Uu Ama', pegleep mu sug dengegan mu!"

Duun dayuni miktalu' ditug langit, laungen, "Pigleepu na sug dengegan ku muka' pegleepen ku pa puli'."

²⁹ Bena' midengeg nu melaun getaw pegindeg dia, laung dun nug дума, limudu'an. Laung dun pagid nug дума, "Mabu' duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit migabitabit diniin!"

³⁰ Dagid kali' pektalu' si Isus, "Kana' naani pidengegan dun ki tingeg kiin, pidengeg diniu. ³¹ Pu' minateng nai gendaw tindu' nu Megbebaya', ukumanen su tiba'an getaw. Nemun su meglekaunutan di tiba'an getaw, su Palin, daagen iin. ³² Naan, sa' mainatu adun melansangu dia, empunen ku sug launan getaw megela' mekesakup dinaan." ³³ (Iini miktalu' dun si Isus, pu' adun mesuunan nu nga getaw kig bian nu kepatayen.)

³⁴ Kali' sembag su melaun getaw, "Naa iini mipesuun dinami nu Palinta dinami kanugdiin, pu' su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, nda'i gumulen. Naa sa' ma'antu, sa' iinig laung mu Bata' nu Kilawan, mauma tinalu' mu mainat iin adun melansang dia? Ta' taway duni Bata' nu Kilawan kiin?"

³⁵ Kali' sembag si Isus, "Taman talu'u diniu, ki Tiag kini, ndi' na maiben di mata niu, kaas sinegay dini pa su Tiag, bundas amu panaw, adun ndi' amu medepetan nu medelem. Adin su mpanaw di medelem, ndi'en mesuunani gengayanen. ³⁶ Selian diin pa mata niu, subay metuudan amu tu Tiag, adun mbaal amu sakup nu Tiag."

Su Kemilas nu nga Getaw Judea

Mendadi sikna mideksu' mektalu' si Isus, bilenganen su nga getaw kia, pigliawen ilan dayun. ³⁷ Pu' pia melaun mekesalebu' pinggulaulanen dia gedapan ni-

‡ Ma'ananen, sa' matay si Isus, melaun dayuni sumakup diniin.

lan, nda' ilan metuuday dun diniin. ³⁸ Ma'nia, minuud su sinulat dengantu nu pimuunan nu Megbebaya' si Isaias, laungen,

“Uu Kaunutan, ta' taway duni mituudan dun su ginukit nami dinilan? Nda'idun.

Muka' ta' taway duni pinita'an di pegbaya' nu Kaunutan? Nda'idun.”

³⁹ Sa' ma'nia, su nga mikaita' tu mekesalebu' pinggulaula ni Isus, nda' ilan metuuday dun. Pu' duun pagidi sala sinulat ni Isaias, laungen,

⁴⁰ “Lininged nu Megbebaya' su nga mata nilan, adun ndi' nilan maita'.

Pitegasen su nga gulu nilan

adun ndi' nilan mesabut,

pu' tekaw mbuus lumingay dailan puli' dinaan, laung nu Megbebaya',

adun peneguli'an ku ilan.”

⁴¹ Iini miktalu' dun si Isaias ma'nia, pu' minita'en su kelengas nu pegbaya' ni Isus, dayun inukiten.

⁴² Pia ma'antu, melauni kaunutan nu getaw Judea mituudan dini Isus, laak pigbuni nilan. Nda' nilan pekpaillag, pu' mindek ilan mbuus utidan ilan nu nga Pariseo di simbaan nu getaw Judea. ⁴³ Iini mauya'an nilan, pegbesaan ilan nu nga getaw, sabaya' nu Megbebaya'.

Su Talu' ni Isus, iini Mukum tu nga Getaw

⁴⁴ Naa mendadi, minekeg mektalu' si Isus, laungen, “Adin su metuudan dinaan, kana' naan laak su pituuden, pu' pituuden dadema su suminugu' dinaan.

⁴⁵ Muka' adin su getaw mekaita' dinaan, maita'en dadema su suminugu' dinaan. ⁴⁶ Naani Tiag, midiniinu lumbang adun pedelagan ku sug delendeman nu nga getaw. Adin su getaw metuudan dinaan, ndi' metenlen di medelem. ⁴⁷ Muka', adin su mekedengeg tu talu'u, asa ndi'en pektalenteenan, kana'u mukum dun. Pu' kana' iini midiniinu dun pu' adun mengukum tu nga getaw, segaga iin sungkini midiniinu dun, guunen ku su nga getaw. ⁴⁸ Adin su memilas dinaan muka' memilas dadema tu talu'u, duuni mengukum dun. Su tinalu'u, iini mengukum dun sa' sungu melengkebig benwa. ⁴⁹ Di menepet metuud lai daan, kana' mikpuun tu pegbaya'u su tinalu'u, iini tinalu'u tu nga getaw, su laak sinugu'an dinaan nu Gama' ta. ⁵⁰ Suunan ku su sinugu'anen, iini megbegay ketubu' nda'i tamanen, kaas iini tinalu'u, su sinugu'an dinaan nu Gama' ta.”

Inugasan ni Isus su Geksud nu nga Sakupen

13 Naa, sendaw pa mektelipuun sug Lumpuk tug Linius. Mendadi kini si Isus, misuunanen pu' minateng na ki kegawa'en dinig lumbang, adun muli' ditu Gama'en. Kagina melelaat gupia tu nga

piglegetawanan dinig lumbang, mauya'anen paita'en dinilan su gikteb lelaaten dinilan.

² Mendadi, mibleungan si nga Isus. Naa kini si Judas Iscariote, bata' ni Simon, daan na pinulayan nu Palin tumipu dini Isus. ³ Si Isus, misuunanen pu' mige-la' pegwakil diniin nu Gama'en su pegbaya' dig launanen. Misuunanen dadema pu' pigenatanen su Megbebaya', muka' su Megbebaya' dademai uli'anen. ⁴ Mendadi mibleungan si Isus dia penganan, liwasen su su-uben muka' linibedanan tualyai gawaken. ⁵ Tinukakanen dayun tubigi palenggana, mikpuun dayun mengugas di geksud nu nga sakupen, pimunasanan dayun tualya kia linibed di gawaken. ⁶ Laak bena' midepet dini Simon Pedro, laung ni Pedro, “Aba, Sir, masi' ya'a mai mengugas di geksudu?”

⁷ Kali' sembag si Isus, “Nda' mu pa mesabut nandaw ki pinggulaulaan ku kini dini'a. Laak mesuunan mu da sa' maiben.”

⁸ Laung ni Pedro, “Sampay saumulu, ndi'u lai begay ugasan mui geksudu!”

“Sa' ndi' mu paugasi geksud mu dinaan, kana'a na sakupu,” simbag ni Isus.

⁹ Kali' sembag si Simon Pedro, “Sa' ma'antu, Sir, kana' laak nu geksudui ugasan mu! Sampay kemetu muka' guluu pa pagid!”

¹⁰ Miksembag pelum si Isus, “Naa kana'. Adin su mikeligu' na, miugasan nai tibuuk lawasen, ndi' na kambat meligu' puli'. Subay ugasan laaki geksuden dig lepup lupa'. Naa, yamu dema, miugasan namu, laak nda' amu megela'.” ¹¹ (Kaas tinalu' dun ni Isusi ma'nia pu' nda' ilan megela' maugasay, pu' misuunanen sa' ta' taway dun dinilani tumipu diniin.)

¹² Bena' mitubusen ugasay su geksud nilan, si Isus, siluken puli'i suuben muka' mipuli' diag lemisaan. Kali' pektalu' dinilan, “Naa mesabut ma niui pinggulaulau diniu kini? ¹³ Gilal niau Mekpetu'un muka' Kaunutan. Paladpalad sa' ma'nia, pu' naan, tantu mikpetu'unu diniu muka' miblekaunutanu diniu. ¹⁴ Naa, sa' naani mikpetu'un diniu muka' miblekaunutan diniu, dayun naani mingugas di geksud niu, subay peginugasay amu geksud niu. ¹⁵ Ki pinggulaulau kini, binaalu lendasan, adun penunggilingan niu, kaas pekpepianay amu. ¹⁶ Taman talu'u diniu, su sesugu'en, kana' metaas pa di suminugu' diniin, muka' su pegwekilan, kana' metaas pa di migwakil dun. ¹⁷ Ma'antu, sa' mesabut niu ini, leliagen amu dun sa' pinggulaulaan niu!”

¹⁸ Diksu' ni Isus, “Laak dagid ki tinalu'u kini, kana' mekatag diniu gela'. Misuunan kuig delendeman nu nga pimili'u sumakup dinaan, laak dagid iini mpenggulaula, adun menuud su sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, ‘Ki suminalu gupia dinaan maan, iin dademai tuminipu dinaan.’ ¹⁹ Naa, iini telu'en ku diniu nandaw, su nda' pa mpenggulaula, adun sa'

mpenggulaula na, metuudan amu dun naan su pek-telu'en ku. ²⁰ Taman talu'u diniu, adin su menemba' tu sugu'en ku, naa gitunganen, naani mipenemba'en. Pidag pa tanan, kagina pinemba'u niin, mipenemba'en dadema su suminugu' dinaan."

Pisuun Pedaan ni Isus su Ketipu diniin

(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

²¹ Bena' mideksu'i tinalu'en kia, milayu' dayuni ginaa ni Isus. Pinluksaden dayun telu'ay di nga peneliganen kia, "Taman talu'u diniu, ki sala tawan diniu, mektipu dinaan."

²² Miksesindapay dayun su nga sakupen, pu' misebu'an ilan dun gupia sa' ta' taway duni mitendu' anen tu talu'en kiin. ²³ Naa sala tawan di nga sakup ni Isus, su petailenen gupia, pegingkud dia gupid ni Isus.

²⁴ Mendadi kinipayan dayun iin ni Pedro, laungen, "Saak mu lai diniin sa' ta' taway duni pektelu'enen kia."

²⁵ Minigini sakupen kia dia mesempel ni Isus, sinaaken dayun diniin, "Sir, ta' taway dun iin?"

²⁶ Kali' sembag si Isus, "Naa, duliten ku di sabawi pan kini. Adin su tulunan ku dun, iin nain." Bena' dinuliten tu'u, tinulunen dayun dini Judas, sug bata' ni Simon Iscariote. ²⁷ Kini si Judas, bena' mitabuken su pan, pingepu'an dayun ni Satanas. Laung ni Isus diniin, "Naa kig baalen mu, baal mu na dayun!" ²⁸ Naa su ngag дума sakup ni Isus dia penganan kia, nda'idun dinilani mekesabut dun sa' ta' alanduni tinalu' dun kia ni Isus dini Judas. ²⁹ Laung dun nu ngag дума, kagina si Judasi meguit tug bata' kahun betangan nu kwarta nilan, sinugu' ni Isus diniin mangay menaluy gimpan dig Lebungan nilan gindan ditug Linius. Laung dun nug дума, sugu'en ni Isus pemegayanen su nga publi.

³⁰ Bena' inaanen su pan kia, tumikaw dayun gua' si Judas. Gebii kia dema.

Sug Begu Titulu'an

³¹ Bena' gumiwa' dia si Judas, kali' pektalu' si Isus, "Naa naan kini, kig Bata' nu Kilawan, mbuasan nai kelengas nu pegbaya'u. Buasan ku dadema su kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya'. ³² Sa' mbuasan na su kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya' pebian dinaan, su kelengas nu pegbaya'u, buasan ganam nu Megbebaya' meksekat di keksalabuuku diniin, naan kini, kig Bata' nu Kilawan. ³³ Yamu nu nga binata'u, kana' nau maiben dumuma diniu dini. Penengaun niau dayun, laak puli'an ku talu' diniu su tinalu'u tu nga kaunutan nu getaw Judea pu' ndi' amu mekeditu pegengayan ku. ³⁴ Laak pengumbilin ku diniu kig begu palinta, pekpinetailay amu gupia. Pekpinetailay amu maa' nu kepetailu diniu. ³⁵ Iin dayuni kesuun dun nu nga getaw pu' yamui sakupu, sa' mekpinetailay amu."

Pisuun Pedaan ni Isus su Kemalaw ni Pedro diniin

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

³⁶ Sinaak ni Simon Pedro dini Isus, "Sir, adin ka ma angay?"

Kali' sembag si Isus, "Ndi'a pa mekedunut dinaan nandaw ditu pegengayan ku. Dagid duuni gendaw, mekeglenduga daan tu'u."

³⁷ "Laak Sir," sinaak ni Pedro, "mauma dema ndi' pau mekedunut dini'a nandaw? Minuya' nau meksaliunung dini'a!"

³⁸ "Ta' ma, Pedro," simbag ni Isus, "meksaliununga tantu dinaan? Taman talu'u dini'a, dekag pasi' peguni su manuk, metelu deksu'a na memalaw pu' kana' mau mailala."

Si Isusig Bianan Mangay tu Gama' Megbebaya'

14 Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa yamu, ndi' amu melibuleng. Salig amu tu Megbebaya', salig damu dema dinaan. ² Sug balay nu Gama'u, melauni suguden. Megunau ditu, endamen ku su nga pegbenwanan niu. Sa' kana' metuud, ndi'u na sia ukit diniu. ³ Sa' ditu nau, mandamu dayun su ngag daniu, mpuli'u dini engain ku amu, adun pia tanda'u, ditu damu dema. ⁴ Muka' mesuunan niuig bianan pangay ditu pegengayan ku."

⁵ Naa sala tawan dinilan si Tomas, kali' pektalu', "Sir, nda' nami suunay su pegengayan mu. Kenduta' mai kesuun nami dun sug bianan?"

⁶ Kali' sembag si Isus, "Naa, naan laig bianan megbuas tu metuud mekatag di Megbebaya', muka' naani megbegay tu nga getaw ketubu' nda'i tamanen. Nda'i getaw mekangay ditu Gama' ta, subay mekebian dinaan. ⁷ Kagina suminambat amu dinaan, suminambat damu dema tu Gama'u. Genat nandaw sumambat amu gupia diniin, muka' minita' na niu su Gama'u."

⁸ Naa sala tawan dinilan pelum si Felipe, kali' pektalu', "Sir, sa' mesu'at, paita' mu dinami su Gama' mu, iini sukal dinami."

⁹ Kali' sembag si Isus, "Kitui kaibenen duminumau diniu, Felipe, laak nda' mau pa gusay tantu mailala? Adin su mikaita' dinaan, mikaita' dadema tu Gama'u.

Ta' mai telu'an mau dun paita'u diniu su Gama'u?

¹⁰ Masi', Felipe, nda'a pa metuuday dun pu' naan muka' su Gama'u, iin da tanan? Su pektelu'en ku diniu, kana' laak delendeman ku, su Gama'u sumalabuuk dinaan, iini mikpepenggulaula dun dinaan. ¹¹ Subay metuudan amu dun ki tinalu'u pu' salabuuk ami nu Gama'u di ginaa. Laak sa' ndi' amu metuudan dun, subay metuudan amu saba' nu pinggulaulau. ¹² Taman talu'u diniu, adin su suminalig dinaan, penunggilinganen su pinggulaulau, muka' mekesalebu' pai penggulaulaanen, pu' muli'u tu Gama'u. ¹³ Pia alanduni

penenebiin niu, sa' sumalabuuk amu dinaan, naa penggulaulaan ku, adun megleepig dengegan nu Gama' ta Megbebaya'.¹⁴ Pia alanduni penenebiin niu dinaan, sa' sumalabuuk amu dinaan, naa penggulaulaan ku."

Su Pinasad tu nga Mekpetail dini Isus

¹⁵ Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa, sa' mekpetail amu dinaan, subay petuuden niu su nga sugu'an ku.

¹⁶ Penengiin ku dayun tu Gama' ta begayan amu niin sala pa Mengingabang, su dumuma lelayun diniu.

¹⁷ Iin sug Balakat nu Megbebaya', su megbuas diniu tu metuud mekatag di Megbebaya'. Iin, ndi' mpenemba' nu ngag дума kilawan dinig lumbang kini, pu' ndi' nilan maita', muka' ndi' ilan sumambat diniin. Laak yamu, suminambat amu diniin, pu' suminala na diniu, muka' bigay na diniu.

¹⁸ "Naa, mekawa'u pasi' dini, laak ndi'u amu belengan maa' nu gidu, pu' mpuli' dau dini niu. ¹⁹ Ndi' maiben, ndi' nau gusay maita' nu nga kilawan, laak dagid yamu, maita' pa niau puli'. Kagina metubu'u, metubu' damu dema di nda'i tamanen. ²⁰ Sa' mateng ki gendaw kia, mesuunan niu pu' naan muka' su Gama'u, iin da, muka' salabuuk daita dema di ginaa.

²¹ "Adin su dumawat tu sugu'an ku muka' mekpetuud dun, iini mekpetail dinaan. Muka' dema adin su mekpetail dinaan, iini petailen dadema nu Gama'u. Melelaat dau dema diniin muka' mekpaita'u dun gupia."

²² Naa sala tawan dinilan si Judas (sangay ni Judas Iscariote), kali' pektalu', "Sir, ta' mai mekpaita'a dun dinami, laak dagid ndi'a mekpaita' tu tiba'an getaw?"

²³ Kali' sembag si Isus, "Adini getaw mekpetail dinaan, dunutanen su titulu'an ku. Melelaat dun dayun su Gama'u muka' meditu ami niin. Pu' yami dua' nu Gama'u, sumala ami diniin megbenwa. ²⁴ Naa, adin su ndi' mekpetail dinaan, ndi'en dunutan su titulu'an ku. Su telu'en ku medengeg niu, kana' danaan laak delendeman, pu' danu Gama'u, su suminugu' dinaan.

²⁵ "Naa, su saanan ku dini niu, pektelu'en ku ia diniu. ²⁶ Sa' mpalus nau dini niu, kig Balakat nu Megbebaya', su Mengingabang, sugu'en nu Gama'u medini niu, pu' iini meksalabuuk gupia dinaan. Pektu'unan amu niin dayun dig launanen, muka' tegyungen amu niin tug launan tinalu'u diniu.

²⁷ "Mendadi, iini pengumbilin ku diniu, ki pianan ginaa, ma'niin nug danaan. Kana' maa' nu kebegay dun nu kilawan, kaas ndi' amu melibuleng muka' ndi' amu mendek. ²⁸ Midengeg niu su tinalu'u pu' mpalus nau dini niu muka' mpuli' dau dini. Sa' mekpetail amu gupia dinaan, leliagen amu dun sia sa' muli'u tu Gama'u, pu' iini metaas pa dinaan. ²⁹ Iini tinalu'u dun diniu su nda' pa mpenggulaula, pu' adun sa' mpenggulaula na,

sumalig amu dinaan. ³⁰ Naa, ndi'u paibeneni telu'en ku diniu, pu' peksebang na dini su kaunutan nu tiba'an getaw, su Palin. Nda'i pegbaya'en dini naan. ³¹ Laak dagid penggulaulaan ku laak su sinugu'an dinaan nu Gama'u, adun mesuunan nu nga kilawan pu' petailen ku su Gama'u.

"Kaas pegbuat amu, pu' gua' ita dini."

Su Kesalig nu nga Suminakup dini Isus

15 Kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, "Mendadi, naani tantu puun nu pimula. Su Gama'ui megingat dun. ² Adin su pangau ndi' megbunga, tenluun nu Gama'u, muka' adin su megbunga, timpadanen, adun meksilaun paig bunganen. ³ Naa, yamu nu nga sakupu, ma'niin namu nu miugasan nu tinalu'u diniu. ⁴ Kaas salabuuk amu gusay dinaan. Salabuuk dau dema diniu. Pu' sa' su panga nu pimula, ndi' mekegbunga sa' suuay tu puunen. Ma'antu damu dema, ndi' niu mpenggulaulaani gempia, subay sumalabuuk amu dinaan gusay.

⁵ "Naa, naani puun nu pimula, yamui nga panganen. Adin su sumalabuuk dinaan lelayun, muka' sumalabuuk dau dema diniin, iini megbunga melaun. Pu' sa' kana' da naan, ndi' niu mpenggulaula. ⁶ Naa, sa' duuni getaw ndi' sumalabuuk dinaan, mesama tu panga belengen kaas megangu dayun. Pungunen dayun sug launan migangu, pemiglaken tu gapuy adun metuung. ⁷ Sa' sumalabuuk amu dinaan gusay, muka' mengganget pa padun dig delendeman niu ki telu'en ku, pia alanduni penenebiin niu, begay diniu nu Gama'u. ⁸ Pu' sa' penggulaulaan niui gempia, megleep dayunig dengegan nu Gama'u, muka' mekpalas su kesakup niu dinaan. ⁹ Naa, melelaatu diniu maa' nug lelaat nu Gama'u dinaan. Yamu dema, subay salig amu lelayun tug lelaatu diniu. ¹⁰ Sa' petuuden niu su nga tinitulu'u diniu, sumalig damu dema dayun dig lelaatu diniu. Ma'niin dinaan, pituudu su tinitulu' nu Gama'u, muka' suminalig dau dig lelaaten dinaan.

¹¹ "Naa tinalu'u ia diniu, adun meleep diniuig leliagu, muka' megela'ig leliag niu. ¹² Iini pinalintau diniu, pekpinetailay amu lepeng di kepetailu diniu. ¹³ Su tampusan petailan, iin sa' upama duuni getaw sumaliuning tu sambaten, iin, lamig da dun matay saba' tu petailanen. ¹⁴ Naa yamu, sambatu amu sa' penggulaulaan niu su nga tinitulu'u diniu. ¹⁵ Ndi'u na paingalan diniu nga sesugu'en ku, pu' paingalan ku diniu nga sambatu. Sa' upama ki sesugu'en, ndi'en suunani penggulaulaan nu tuminindan diniin, laak yamu, migela'u pesuun diniu su midengegu di Gama'u. ¹⁶ Kana' yamui mimili' dinaan. Naani mimili' diniu, muka' tindu'u amu mangay amu menggulaula gempia, ma'niin memunga amu ngag bunga nda'i gikteben. Kaas adin su penenebiin niu tu Gama' ta, sa'

sumalabuuk amu dinaan, begayen diniu. ¹⁷ Iin dayuni titulu'u diniu, pekpinetailay amu."

Su Kebanta nu ngag Lain Getaw tu nga Sakup

¹⁸ Laung padun ni Isus, "Naa, su nga kilawan, sa' megbanta ilan diniu, ndi' niu selingaway pu' miunau nilan bentaay. ¹⁹ Sa' sia duma amu nu nga kilawan dig lumbang kini, mekpetail ilan sia diniu, pu' metau ilan melelaat tu samataw nilan. Kagina pimili'u amu di nga kilawan muka' pinaasu amu dinilan, bentaan amu nilan. ²⁰ Ndi' niu selingaway su tinalu'u diniu pu' su sesugu'en, kana' metaas pa di suminugu' dun. Kaas sa' peglegetanu nu nga kilawan, peglegetan damu dema nilan. Laak dagid sa' dunutan nilan su tinitulu'u, dunutan da nilan dema su titulu' niu. ²¹ Iini puun gupia nug launan kegleget nilan diniu, pu' saba' sakupu amu muka' nda' nilan mesuunay su suminugu' dinaan medini niu. ²² Sa' sia nda'u pedini mekpetu'un dinilan, nda' siai sala' nilan. Laak nemun nda'ig lapal nilan di nga sala' nilan. ²³ Adin su getaw megbanta dinaan, megbanta dadema tu Gama'u. ²⁴ Sa' nda' nilan sia maita' su pinggulaulau nda' mainsan penggulaulaay nug lain getaw, nda' siai sala' nilan. Laak gembagel nai sala' nilan, pu' minita' na nilan su mekesalebu' pinggulaulau, laak nda' nilan petuuday, kaas bentaanu nilan muka' su Gama'u. ²⁵ Su kebanta nu nga kilawan, iini mipenggulaula dun adun menuud su sinulat dengantu di Palinta nilan. Pu' nda' ba mesulat, 'Nda'i saba'u dun ki kebanta nilan dinaan.'"

²⁶ Laung pa ni Isus, "Naa, su Mengingabang sugu'en ku medini niu, sug Balakat nu Megbebaya', sa' mateng nain, peglegintuudenu niin di nga getaw, pu' buasanen su metuud mekatag di Gama'u. Pigenatanen padun su Gama'u. ²⁷ Yamu dema, peglegintuuden niau tu nga getaw, pu' genat di pikpuunanen, suminalabuuk amu dinaan."

16 Maa' laung padun ni Isus, "Naa iini tinalu'u dun diniuig launanen, adun pia melegenan amu, ndi' amu lumukas sumalig dinaan, kaas tuliud amu tu kekpetuud niu. ² Duuni gendaw mateng, utidan amu nu nga getaw Judea dia simbaan nilan. Muka' dema, duuni nga getaw, sa' bunu'en amu nilan, laung nilan dun, suminugut ilan tu Megbebaya'. ³ Mema'antu ilan, pu' nda' ilan sambat tu Gama' ta, muka' nda' ilan dema sambat dinaan. ⁴ Iini tinalu'u dun diniu, adun sa' matengi gendaw nu kegleget nilan diniu ma'nia, melabu' dayun dig delendeman niu pu' iin na su pektelu'en ku."

Su Gabang nug Balakat nu Megbebaya'

Laung padun ni Isus, "Naa ki nga tinalu'u kini diniu, genat tu puunanen, nda'u pesuun diniu, pu' duminuma pau diniu. ⁵ Nandaw pisuun ku na diniu, pu' muli'u

tu suminugu' dinaan. Bisan ma'antu, pia sala tawan diniu, nda'i suminaak dun dinaan sa' tanda'u pangay. ⁶ Laak dagid miuba' amu gupia saba' nu tinalu'u diniu. ⁷ Taman talu'u diniu, mpianan amu sa' mawa' nau dini. Sa' ndi'u mawa' dini, naa su Mengingabang diniu, ndi' medini niu. Laak sa' mawa'u dini, sugu'en ku iin medini. ⁸ Muka' ki Mengingabang kini, sa' mateng, pesuunen di nga kilawan su sayep nilan mekatag di sala', di kekesuun, muka' di ginukuman. ⁹ Pesuunen dinilan su sayep nilan mekatag di sala', pu' su puun nug limbung, iin su kemilas nilan dinaan. ¹⁰ Pesuunen dadema dinilan su sayep nilan mekatag dig bianan nu kekesuun, pu' muli'u tu Gama'u, ndi' niau dayun maita'. ¹¹ Pesuunen pa padun dinilan su sayep nilan mekatag di ginukuman di nga kilawan, pu' su Palin, su kaunutan nu tiba'an kilawan, daan na inukuman.

¹² "Melaun pai telu'en ku diniu, laak nemun, ndi' na niu muitan. ¹³ Laak kig Balakat nu Megbebaya', su megbuas di metuud mekatag di Megbebaya', sa' mateng na, munut diniu tu taman metuud. Su telu'enen, kana' mikpuun tu pegbaya'en, iini pesuunen su da medengegen. Telu'enen dadema su gembianan tug binaya' gebii bu' gendaw. ¹⁴ Megleepig dengegan ku puun diniin, pu' petendayen dadema diniu su pemuun ku. ¹⁵ Adin sug danu Gama'u, danaan dadema, kaas kiai tinalu'u dun pu' petenday diniu nug Balakat nu Megbebaya' su pemuun ku."

Su Kelegenay niu, Mbaluy Leliag niu

¹⁶ Laung padun ni Isus, "Naa naan kini, ndi' nau maiben di mata niu. Dayun laak ndi' maiben, maita' da niau puli'."

¹⁷ Duun dayuni nga sakupen miksinaakay, laung nilan, "Ta' mai tinalu'en dun dinita pu' ndi' na maiben di mata ta, dayun ndi' maiben, maita' ta daw puli'? Ta' alanduni guluganeni tinalu'en kia, 'Pu' muli'u,' laungen, 'tu Gama'u'? ¹⁸ Ta' mai guluganeni tinalu'en kia, 'Ndi' maiben'? Ndi' ta mesabut!'"

¹⁹ Naa, si Isus, misuunanen pu' saakan nilan sia. Kali' pektalu' dinilan, "Iin mai migdua'dua'ig delendeman niu dun su gulugan nu tinalu'u diniu pu' ndi' nau maiben di mata niu, dayun ndi' maiben, maita' da niau puli'? ²⁰ Taman talu'u diniu, mektenlis amu mengaduy, melegenan amu, laak su ngag lain kilawan, leliagen. Su kelegenay niu, ndi' maiben mbaluy leliag niu.

²¹ Pinenggi' duunig libun megbata'. Sa' sungu megbatik tian, melibuleng. Laak sa' migbata' na, milingawanen su kelibulengen, pu' liliag tug bata'en migigetaw na dinig dibabaw lumbang ta kini. ²² Yamu, ma'antu damu dema, melegenan namu. Laak dagid mekita' ita puli', dayun megela'ig leliag niu, muka' nda'idun nai mekepalin dun diniu.

²³ "Taman talu'u diniu, ki gendaw kiin, ndi' na niau mesaakan, pu' iini penengian niu su Gama'u. Pia alan-duni penenebiin niu diniin, begayen diniu sa' sumal-abuuk amu dinaan. ²⁴ Sampay nemun, nda'i pinenabi niu mesembayan pa niui ngalan ku. Naa, penenabi amu, begayan amu dayun, adun megela'ig leliag niu."

Dinaag na ni Isus su Kaunutan nu Tiba'an Getaw

²⁵ Mendadi, diksu' ni Isus ki tinalu'en, laungen, "Naa, kiai sinambingayu diniu, laak sungu matengi gendaw, ndi' nau meksambingay, pu' penluksaden ku na diniu gupia sug betad nu Gama' ta. ²⁶ Naa ki gendaw kiin, sa' menenabi amu, mesambay niui ngalan ku. Ndi'u namu kambat penenebian tu Gama' ta, ²⁷ pu' iin, melelaat dadema diniu gupia. Melelaat diniu, pu' mekpetail amu dinaan, muka' mituudan amu dun pu' pigenatan ku iin. ²⁸ Su kediniin ku lumbang, genatu tu Gama' ta. Nandaw, mawa'u dinig lumbang, pu' muli'u tu Gama' ta."

²⁹ Kali' pektalu' su nga sakupen, "Naa, pinluksad mu na, nda' mu na sambingayay. ³⁰ Misuunan na nami pu' ya'ai mekesuun tug launanen. Pu' pia ndi'a saakan nu getaw, sembagen mui misebu'an dun, kaas mituudan ami dun pu' genatu tu Megbebaya'."

³¹ Kali' talu' si Isus, "Mituudan bamu dun nandaw? ³² Bentayay pa daan, pegdateng na su gendaw mege-la' amu mesigwag, pu' belengan niau, piksesala tawan diniu, muli' tug balayen. Muka' minateng nai gendaw kia. Laak kana'u da sala, pu' suminalabuuk dinaan su Gama'u. ³³ Iini tinalu'u dun diniu, adun mpiai ginaa niu puun di keksalabuuk niu dinaan. Peglegetan amu nu nga kilawan saba' nu keksalabuuk niu dinaan. Laak ndi' amu mendek, pu' dinaagu na su nga kilawan!"

Pinenebian ni Isus su nga Sakupen

17 Mendadi si Isus, bena' mideksu' mektalu', mi-gangag tug langit, kali' penenabi, laungen, "Ama', mitektak na su sesa'. Paita' mu di nga getaw su kelengas nu pegbaya'u, naan kig Bata' mu, adun paita'u dinilan su kelengas nug dani'a. ² Pu' bigay mu megbaya'u di tiba'an getaw, adun begayan ku ketubu' nda'i tamanen su nga getaw pialig mu dinaan. ³ Adin su getaw mekesuun dini'a, su tantu Diwata, muka' mekesuun dinaan, si Isukristu ki sinugu' mu medinig lumbang, iini mpeduunan ketubu' nda'i tamanen. ⁴ Su kelengas nu pegbaya' mu, pinita'u na di nga kilawan dinig lumbang kini, pu' gila'u tubusay su pipenggu-laula mu dinaan. ⁵ Uu, Ama'! Su nda' pa mbaalig lumbang, miksalabuuk ita di kelengas nu pegbaya' ta. Nandaw, uli' mu dinaan su kelengasen.

⁶ "Naa, ki nga getaw kini pisakup mu dinaan pimili' mu tu nga kilawan, pisuun ku dinilan ki gasal mu. Bek-na, sakup mu ilan, dayun pisakup mu ilan dinaan. Pitu-

ud nilan dadema su tinalu' mu. ⁷ Muka' nemun, misuunan nilan pu' ya'ai pigenatan nug launan taman nug bigay mu dinaan. ⁸ Pitendayu dinilan su pimuun mu dinaan, muka' dinawat nilan ia, kaas misuunan nilan tu'u pu' ya'ai pigenatan ku. Mituudan ilan dun pu' suminugu'a dinaan medini."

⁹ Laung pa ni Isus, "Naa ki nga bigay mu dinaan, penenebian ku ilan dini'a, pu' ilan, dani'a tu'u. Kana' nu tiba'an getaw dig lumbang kinii penenebian ku. ¹⁰ Kig launan danaan, dani'a dadema. Sug launan dani'a, danaan da pagid, kaas maita' na su kelengas nu pegbaya'u pebian dinilan nu nga sakup bigay mu dinaan. ¹¹ Mekauli' nau tu ni'a, mekawa'u dinig lumbang kini, laak ki nga sakupu kini, dini pailan lumbang. Uu Ama', mekesuun ka, Ama'! Ingat mu ilan, pebian di ginuung nu ngalan mu, ki ngalan bigay mu dinaan, adun meksalabuuk ilan ma'niin nu keksalabuuk ta.

¹² Sinegay diin pau nilan, iningatu ilan gupia pebian di ginuung nu ngalan mu bigay mu dinaan. Pilayu'u ilan tu melaat, kaas nda'i mbeleng, subay su getaw tin-du'an dun mbeleng tu'u. Iini mbeleng adun menuud su sinulat dengantu di Misulat Talu' mu. ¹³ Nandaw sungu muli' tu ni'a, kaas su saanan ku dini pa lumbang, pektelu'en ku ini, adun meleep di nga sakupuig leliagu muka' megela'ig leliag nilan. ¹⁴ Pitendayu dadema dinilan su pimuun mu dinaan. Kaas binanta ilan nu nga kilawan dig lumbang kini, pu' kana' nailan duma nu nga kilawan, ma'niin dinaan, kana'u duma nu nga kilawan. ¹⁵ Mendadi, kana' iini pekpenenebiin kui kek-pawa' mu dinilan dig lumbang kini, pu' iini pinenabi dini'a, pelayu' mu ilan di Palin, adun ndi' ilan metalin. ¹⁶ Kana'u duma nu nga kilawan dig lumbang kini. Mesama da, kana' dailan dema duma ditu. ¹⁷ Pegwakil mu ilan dig lawas mu pebian di metuud. Iini metuud su talu' mu. ¹⁸ Sinugu'u ilan mekpelak ilan di tibuuk benwa maa' nu kesugu' mu dinaan kediniin ku lumbang. ¹⁹ Muka' pegwakilu dini'aig lawasu gumanti' di kepatay nilan, adun mpegwakil dailan dema dini'a tantu.

²⁰ "Naa ki nga sakupu kini, kana' laak ilani penenebian ku, pu' duun pai nga metuudan dinaan saba' nu gukiten nilan. Naa, ilan pai penenebian ku, ²¹ adun megela' ilan meksalabuuk, ma'niin nu keksalabuuk ta di ginaa. Iini mauya'an ku, Ama', salabuuk ilan di ginaa, launan nilan, pu' adun metuudan dun su nga kilawan dig lumbang pu' ya'ai suminugu' dinaan tu'u medini. ²² Su kelengas nu pegbaya'u bigay mu dinaan, bigayu dadema dinilan, adun meksalabuuk dailan dema ma'niin keksalabuuk ta. ²³ Miksalabuuku dinilan muka' suminalabuuka dinaan, pu' adun meng-ganget su keksalabuuk nilan. Mesuunan dayun nu nga kilawan pu' sinugu' mau medini muka' pitail mu su nga sakupu maa' nu kepetail mu dinaan."

²⁴ Diksu' ni Isus ki kenenabinen, "Naa, uu Ama! Iini mauya'an ku dadema, su nga sakup bigay mu dinaan, dumunut ilan dinaan pia tanda'u, adun maita' nilan su kelengas nu pegbaya'u bigay mu dinaan saba' nu kepetail mu dinaan, sa' nda' pa mbaalig lumbang. ²⁵ Ama', mekesuun ka! Nda' sambat su nga kilawan dini'a, laak dagid naan, suminambatu dini'a muka' ki nga sakupu kini, misuunan nilan pu' sinugu' mau. ²⁶ Inukitan ku ilan mekatag dini'a muka' ukitan ku pa gusay, adun mengganget dig delendeman nilan su kepetail mu dinaan, muka' adun meksalabuuk ami nu nga sakupu kini."

Su Kedaap dini Isus

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)

18 Naa bena' mitubus menenabi si Isus, gumiwa' dia, ilan nu nga sakupen, duminipag ilan tu sapa' Kidron. Duuni pegimulanan gayu dia, sumiled dayun dia si nga Isus. ² Naa kini si Judas, su mektipu dini Isus, misuunaneni pegimulanan gayu kia, pu' tatap pekpungunay ni Isus, ilan nu nga sakupen. ³ Mendadi, minangay si Judas dia pegimulanan, inunutanen diai nga sundalu nu getaw Roma muka' nga pegingat tu Penedapan tu Megbebaya', ki sinugu' nu nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' nu nga Pariseo. Misangkap ilan besi muka' tilaw. ⁴ Mendadi si Isus, kagina daanen na mesuunay sug launan mpeng-gulaula diniin, suminungkak dinilan, kali' saak dinilan, "Ta' taway duni pekpenengaun niu?"

⁵ Kali' ilan sembag, "Si Isus, getaw Nazaret."

"Naan main," laung ni Isus.

Naa pegindeg dia si Judas, su mektipu diniin, kampu' nu melaun dumanen kia. ⁶ Sikna mitalu' ni Isus dinilan, "Naan," mingegdud ilan, mikedingkalang ilan tanan. ⁷ Sinaak puli' ni Isus dinilan, "Ta' taway dun daani penengaun niu?"

Laung nilan puli', "Si Isus, getaw Nazaret."

⁸ Kali' dayun pektalu' si Isus, "Naa, tinalu'u na daan diniu pu' naan main kini. Mendadi sa' naan da laaki penengaun niu, ndi' da niu peduma ki ngag dumau kini." ⁹ (Kaas ma'niai tinalu' ni Isus, pu' adun menuud ki kinenabinen kamun, laungen, "Uu Ama', su nga piglegetawan ku bigay mu dinaan, pia sala tawan, nda'i mibeleng dun dinaan.")

¹⁰ Naa si Simon Pedro, duunig badungen. Binakuten dayun, tinigbaseni gulipen nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea. Miseskupi sedibaluy telinganen, dapit lintunen. Su ngalan nu gulipen kia, si Malco.

¹¹ Kali' pektalu' si Isus dini Pedro, "Baa, guma' muig badung mu kiin! Ki tasa mipenu' kelegenay pininum dinaan nu Gama'u, ndi'u ba tebuken?"

Iwit si Isus tu Gedapan ni Anas

¹² Mendadi dinaap si Isus nu nga sundalu muka' nu nga kaunutan nilan sampay su nga pegingat sinugu' nu getaw Judea. Pinalik nilan dayun. ¹³ Bekna, inagak nilan tu ni Anas, iin su penugangan ni Caifas, su Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea di taun kia. ¹⁴ Naa si Caifasi miktalu' kiin tu nga kaunutan nu getaw Judea pu' papas sala tawani gumanti' di kepatay nu tiba'an getaw.

Mimalaw dini Isus si Pedro

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵ Naa kini si Pedro, miglendug dini Isus, dumaneni sala tawan samasakupen. Kagina minilala nu Tampusan Metaas Belian su sala sakup ni Isus kia, mikedunut iin dini Isus suled diag lenu'an nug balay nu Tampusan Metaas Belian. ¹⁶ Laak si Pedro, pegindeg pa diag liu, mesempel tu genga'an nug lenu'an. Dayun puli' gumiwa' su sala sakup kia, migabitabit dayun tug delaga migingat tu genga'an, piseleden dayun si Pedro diag lenu'an. ¹⁷ Sinaak dayun nug delaga kia dini Pedro, "Kana'a ba sakup dadema nu getaw kiin?"

"Baa, kana' lai," laung ni Pedro.

¹⁸ Naa su nga sesugu'en muka' su nga megingat dia, miguklak ilan musing, pu' metegdaw dia. Pemegindeg ilan menalang dia, luminamug dayun dinilan pegindeg si Pedro, menalang dadema.

Sinaakan si Isus nu Tampusan Metaas Belian nu Getaw Judea

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹ Mendadi su Tampusan Metaas Belian, sinaakanen si Isus mekatag di nga sakupen muka' tu tinitulu'en. ²⁰ Kali' sembag si Isus, "Ki tinalu'u, pinluksadu tu tiba'an getaw. Lelayunu mikpetu'un dia nga simbaan nu getaw Judea muka' ditu Penedapan tu Megbebaya', dia tanda' pekpungunan nu kelaun getaw. Nda'i talu'u mileglud. ²¹ Naa mauma dema sinaakan mau? Melengas iini penenaakan mu, su nga mikedengeg tu tinalu'u kitu, sa' ta' alanduni tinalu'u dinilan. Pu' misuunan nilani tinalu'u."

²² Sikna mitalu' ni Isus, dinapi' dayun nu sala tawan pegingat migindeg dia, laungen, "Masi' mekaku'a sumbag ma'nia di Tampusan Metaas Belian?"

²³ Kali' sembag si Isus, "Sa' mikedektalu'u melaat, melengas peglegintuud mu di nga getaw kini. Dagid sa' metuudi tinalu'u, naa mauma dema depi'en mau dun?"

²⁴ Mendadi, sinugu' dayun ni Anas egaken si Isus, pinalik pa gusay, ditu ni Caifas, su sala Tampusan Metaas Belian.

Mimalaw puli' si Pedro dini Isus

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵ Naa kini si Simon Pedro, pegindeg pa diag lenu'an ni Anas, bineeg menalang. Sinaak nu ngag dumanen dia, "Kana'a ba sakup pa pagid nu getaw kiin?"

Dagid mimalaw puli' si Pedro, laungen, "Baa, kana' lai."

²⁶ Naa duuni sesugu'en nu Tampusan Metaas Belian dia, beta'an nu getaw kia tinigbas ni Pedroi telanganen. Iin, suminaak pelum dini Pedro, "Kana' ba ya'a su minita'u dumanen ditu pegimulanen gayu kitu?"

²⁷ "Baa, kana' lai!" laung ni Pedro. Iin na demai keguni manuk.

Dinangat si Isus tu Gedapan ni Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸ Naa bena' puti' delagay, su nga kaunutan nu getaw Judea, inagak nilan si Isus tug balay nu gubirnadur genat diag balay ni Caifas. Laak nda' nilan dayun seledayig balay kia, adun ndi' ilan melemu'an, mbuus ndi' ilan meka'aan tug Lebungan gindan ditug Linius. ²⁹ Mendadi ki gubernadur kia si Pilato, lumiu dia gedapan nilan, sinaakanen dayun ilan, laungen, "Mendadi, ta' alandunig dangat niu mekatag di getaw kini?"

³⁰ Kali' sembag su nga kaunutan kini, "Naa sa' kana' da mikesala'i getaw kiin, ndi' nami sia pegwakil dini'a."

³¹ Kali' sembag si Pilato, "Naa sa' ma'antu, uit niu iin adun ukumen niu mekatag dig bala'ud niu."

Kali' ilan sembag, "Naa ndi' mesu'at, pu' nda'i pegbaya' nami ukuman namii getaw laga' na ginaanen."

³² (Kinii mipenggulaula, adun menuud ki tinalu' kiin ni Isus, su pisuunen pedaan kig bian nu kepatayen.)

³³ Sa' ma'nia, sumiled puli' si Pilato diag balayen, sinabinen si Isus. Mendadi suminaak dayun si Pilato diniin, "Naa, metuud ba, ya'ai gadi' nu getaw Judea?"

³⁴ Kali' sembag si Isus, "Ki sinaak mu kini, dani'a da delendeman, atawaka lain getaw mai miktalu' dun dini'a mekatag dinaan?"

³⁵ Kali' sembag si Pilato, "Laung mu dun getaw Judea mau? Su nga kaunutan niu muka' su nga kaunutan nug belian niu migwakil dini'a dinaan. Naa, ta' alanduni melaat pinggulaula mu?"

³⁶ Kali' pektalu' si Isus, "Ki keglekaunutan ku, kana' miksekat dig lumbang kini. Sa' upama miksekat sia dig lumbang kini, naa sumugut sia su nga sakupu, adun ndi'u mpegwakil tu nga kaunutan nu getaw Judea. Dagid ki keglekaunutan ku, kana' daan miksekat dig lumbang kini!"

³⁷ Sinaak pelum ni Pilato, "Mendadi, gadi'a ba?"

Kali' sembag si Isus, "Ya'a mai miktalu' dun pu' gadi'u. Iini migigetawu dun muka' iini luminusadu dun

dinig lumbang, pu' adun peglegintuuden ku su metuud. Adin su getaw mektalanten tu metuud, mekineeg tu talu'u."

³⁸ Laung ni Pilato, "Naa sa' ma'antu, ta' mai metuud?"

Inukuman na tu'u Petain si Isus

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Bena' mideksu' mektalu' si Pilato kia, lumiu puli' dia gedapan nu nga getaw Judea. Kali' pektalu' dinilan, "Ki getaw kini, nda'idun mai misima'u sala'en. ³⁹ Dagid kagina duunig betad niu beluyen kui sala tawan pinikutan metaang dig Lumpuk niu gindan tug Linius, naa ta' ma? Mauya'an niu beluyen ku diniu ki gadi' nu getaw Judea?"

⁴⁰ Mimeksay ilan dayun sumbag, laung nilan, "Kana' iin! Si Barabasi mauya'an nami!" (Naa si Barabas kia, tulisan.)

19 Tubus itu si Isus, pibadas ni Pilato tu nga sundalu. ² Miglingkin ilan dugi, tautau tundek gadi', dayun nilan peselup di gulunen. Muka' pikselukan nilan melambung suub gempula, tautau suub gadi'.

³ Minadap ilan dayun diniin, laung nilan, "Naa mpianan ka, Sir, Gadi'a daw nu nga getaw Judea!" Pinemalan nilan padun depi'ay si Isus.

⁴ Mendadi si Pilato, lumiu na pelum dia gedapan nu melaun getaw kia, kali' pektalu' dinilan, "Naa bentayay pa daan niu, pediniin ku puli' iin di gedapan niu, adun mesuunan niu pu' nda'idun ma daani misima'u sala'en." ⁵ Lumiu dayun si Isus dia gedapan nu nga getaw, piselupan pa tundek dugi kia muka' piselukan pa nu melambung suub gempula. Laung ni Pilato tu nga getaw, "Naa, bentayay pa daan niu! Kini na su getaw!"

⁶ Mendadi ki nga kaunutan nug belian kini muka' nga megingat tu Penedapan tu Megbebaya', sa' minita' nilan si Isus, mimeksay ilan, laung nilan, "Lensangen di kurus! Lensangen di kurus!"

Laung ni Pilato dinilan, "Naa, alap niu, yamu nai lansang dun di kurus. Naan, nda'idun daan tu'ui misima'u sala'en."

⁷ Kali' pelum sembag su nga melaun getaw, "Duunig bala'ud nami subay matayi getaw kiin, pu' inangkenen iin sug Bata' nu Megbebaya'."

⁸ Sikna midengeg ni Pilato su tinalu' nilan, migiseg laaki gendeken. ⁹ Sumiled puli' diag balayen, sinaaken puli' dini Isus, "Naa ta' mai tantu pigenatan mu?"

Laak dagid nda' sembag si Isus. ¹⁰ Laung ni Pilato diniin, "Masi' ndi' mau sembagen? Nda' mu ba mesuunay pu' duuni pegbaya'u lekaten ka atawaka lensangen ka di kurus?"

¹¹ Simbag ni Isus, "Nda'idun siai pegbaya' mu dinaan, sa' kana' laak bigay dini'a nu Megbebaya'. Kaas

su getaw migwakil dinaan dini'a, iini gembagel paduni sala'en."

¹² Bena' midengeg ni Pilato, anguten dun gupia beluyenen si Isus. Dagid mimeksay puli' su nga getaw Judea, laung nilan, "Sa' beluyen mu ki getaw kiin, kana'a sugut nu tampusan gadi' si Cesar! Adin su mekpe'adi'adi', mingatu iin dini Cesar!"

¹³ Sikna midengeg ni Pilato, iwiten puli' diag liu si Isus. Migingkud dayun si Pilato ditu gingkudan pengukuman bitang dia tanda' piningalan dun "Platapurma Batu." (Piningalan dun di Hinebreo su platapurma kia, "Gabata.") ¹⁴ Naa su gendaw kia, Birnis, su pengandam dig Lumpuk tug Linius. Bena' sungu mektui gendaw, laung ni Pilato tu nga getaw Judea, "Bentayay pa daan niu, kini na ki gadi' niu!"

¹⁵ Laak dagid mimeksay ilan, laung nilan, "Petain! Petain! Lensangen di kurus!"

"Lensangen ku ba su gadi' niu?" sinaak ni Pilato.

Simbag nu nga kaunutan nug belian, "Nda'i gadi' nami subay si Cesar."

¹⁶ Dayun pegwakil ni Pilato si Isus dinilan, pu' adun lensangen nilan di kurus.

Su Kelansang dini Isus tu Kurus

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

Mendadi, inagak si Isus nu nga sundalu ¹⁷ lumiu ilan dia syudad, si Isusi mekpisan di kurusen. Sa' ma'nia, midepet ilan dia dapit nu syudad piningalan dun "Tulan Gulu." (Di Hinebreo, piningalan dun "Golgota.")

¹⁸ Dia nilan dayun lensangay tu kurus si Isus. Piduma nilan dadema lensangayig dua' tawan, miktimpang di kurus ni Isus su kurus nilan, dia titenga' si Isus.

¹⁹ Mikpesulat dayun si Pilato tu'us pidekepen tu kurus, iini sinulat dun, "Kini si Isus, getaw Nazaret, su Gadi' nu nga getaw Judea." ²⁰ Melaun getaw Judea mikebasa dun, pu' mesempel tu syudad sug linsangan dini Isus. Muka' ki tu'us kia, misulat di Hinebreo muka' dig Linatin sampay di Ginerecia. ²¹ Naa ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, kali' ilan pektalu' dini Pilato, "Ndi' mu sia pesulat 'Kini su Gadi' nu nga getaw Judea.' Melengas sia iini pesulat mu, 'Laung nu getaw kini, naan, laung, su Gadi' nu nga getaw Judea.'"

²² Kali' sembag si Pilato, "Ki pisulatu, ndi' pelinen."

²³ Bena' milansang nilan na tu kurus si Isus, inalap nu nga sundalu su nga penepetenen. Pikilas nilan paat ilasan, piksailas dinilan. Inalap dadema nilan su melambung suuben. Kagina nda'i tinai'enen pu' tinibuuki kabel dun, ²⁴ laung nilan, "Ndi' ta gediten, pekteliin ta, sa' adin dun dinitai mekalap dun." Kinii mipenggulaula adun menuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, "Pikilas nilan su nga penepeten ku,

† Iin su pikebitan nu getaw Judea, su getaw Roma, sampay sug danu getaw Grecia.

muka' su melambung suubu, piktali nilan."

Naa ma'antu dademai binaal nu nga sundalu kia.

²⁵ Naa pegindeg dia mesempel nu kurus ni Isus su gina'en muka' su pated nu gina'en libun, sampay si Maria sawa ni Cleofas, kepaaten si Maria Magdalena.

²⁶ Naa bena' minita' ni Isus pegindeg dia su gina'en muka' su sakupen kiin su petailenen gupia, laungen tu gina'en, "Libun, bentayay mu pa daan, kini naig bata' mu."

²⁷ Muka' laungen tu sakupen kia, "Bentayay mu pa daan, kini nai gina' mu." Kaas genat itu, piuli' na nu sakupen kia su gina' ni Isus diag balayen.

Su Kapatay na ni Isus

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

²⁸ Tubus itu, misuunan ni Isus pu' mitubus na su ke-laun mpenggulaula. Mendadi adun megela' gupia menuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' mekatag diniin, laungen, "Kuaunu."

²⁹ Naa duunig ya'ung dia, mipenu' penguinumen. Inulem dun dayuni maa' palas napes, tinangen di gayu sigbet, pisangal dayun tug baba' ni Isus. ³⁰ Mendadi si Isus, bena' mitubus megeksep di penguinumen kia, miktalu', "Naa, mitubus na!"

Migdunggu' dayun, muka' migetusi ginaanen.

Tinugda'an Telawan su Gilid ni Isus

³¹ Mendadi inubug nu nga kaunutan nu nga getaw Judea dini Pilato, beli'en nilan su geksud nu ngag linansang kia adun matay ilan ganam, pu' adun egwatan ilan dayun dia nga kurus. Pu' su gendaw kia, Birnis, pengandam di Gendaw Pelali nilan, ndi' pia sa' duunig bangkay mbilin di nga kurus di Gendaw Pelali kia, pu' pegbesaan gupia gendaw. ³² Sa' ma'nia, minangay su nga sundalu megballi' di geksud nug bekna getaw linansang di gupid ni Isus, dayun sug dumanen.

³³ Laak bena' mikpesempel ilan dini Isus, minita' nilan pu' minatay na, kaas nda' nilan iin beli'ay geksud.

³⁴ Laak dagid sala tawan sundalu, tinugda'enen telawan su gilid ni Isus. Mibugyag dayun di gilidenig dugu' muka' tubig. ³⁵ (Naa su mikaita' dun gupia kini, iini migukit dun, adun metuudan amu dun. Ki take-si'en kini, minget metuud, pinanteken pu' metuud.)

³⁶ Ma'antui mipenggulaula, adun menuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, "Nda'ig bekegen mbali', pia salabuuk." ³⁷ Muka' duun paduni sala sinulat dun, laung, "Pegenlengan nilan su tinugda'an nilan."

Libeng si Isus

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

³⁸ Mendadi tubus itu si Jose, getaw dig lunsud Ari-matea, inubugen dini Pilato, elapenen sug bangkay ni

Isus. (Si Jose, sakup ni Isus, laak melegludi kesakupen, pu' mendek tu nga kaunutan nu getaw Judea.) Sinangu' dadema ni Pilato. Naa sa' ma'nia, inangay dayun ni Jose egwatay dia kurus sug bangkay ni Isus. ³⁹ Naa si Nicodemo, su Pariseo kiin kuminita' begudiin dini Isus gebii, migdunut dini Jose, peguit si Nicodemo lima pulu' kilui piglamug pagemut piningalan dun mira muka' aloe. ⁴⁰ Mendadi bena' miagwat nilan dua' sug bangkay ni Isus, pinutus nilan dayun di penepeten gemptu' pidumanan pagemut, pu' iinig betad nu getaw Judea sa' meglebeng ilan. ⁴¹ Naa duuni pegimulan gayu dia mesempel tug linsangan dini Isus, duuni sangyab dia begu luakay, ki nda' mainsan melebengay getaw. ⁴² Naa kagina mitaang di pengandam di Gendaw Pelali nu getaw Judea, linagut nilan lebengay sug bangkay ni Isus dia sangyab kia, pu' mesempel da dia.

Su Ketubu' Puli' ni Isus

(Mateo 28:1-8; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

20 Mendadi bena' sikna siselem di gendaw Duminggu, si Maria Magdalena, milapus mangay ditu sangyab, medelemdelem pa. Mendadi bena' minateng si Maria, iini minita'en, su gembagel batu tinakep tu sangyab, masi' inawa' na dia. ² Gumibek dayun si Maria, linaawanen si Simon Pedro muka' su sala tawan sakup kiin ni Isus, su petailenen gupia. Kali' pektalu' dinilan si Maria, "Inawa' nilan tug lebengen su Kaunutan! Nda' nami suunay sa' adin nilan bitang!"

³ Sikna midengeg ni Pedro muka' su sala tawan sakup kia, miditu ilan dema sangyab. ⁴ Minggebek ilan dua', laak su sala tawan sakup, miunanen si Pedro, iini miuna dateng diag lebeng. ⁵ Bena' midepet dia sangyab, migdunggu' mekselip diag dialem, minita'en dia su penepeten kamun pinutus dig bangkay ni Isus. ⁶ Laak nda'en suutay su sangyab. Mikelendug si Pedro, suminuut dayun diag dialem sangyab. Minita'en dayun dia su penepeten gemptu', ⁷ muka' ki tulapuk kamun pinutus tu gulu ni Isus, dia da pagid, laak nda' melamug dia, mipain da melulun. ⁸ Miglendug dayun suled su sala tawan sakup kia, su miuna dateng dia sangyab. Bena' minita'eni kebetang nu penepeten, mituudan dun dayun. ⁹ (Pu' kiin, nda' gusay mesabut nu nga sakup ni Isus kia su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' pu' subay metubu' puli' iin.)

¹⁰ Mendadi, minuli' dayun sug dua' tawan kia sakup ni Isus.

Mikpaita' si Isus dini Maria Magdalena

(Mateo 28:9-10; Marcos 16:9-11)

¹¹ Naa si Maria kia, pegindeg diag liu nu sangyab, luminalak. Mendadi selianen lumalek, migdunggu' mekselip diag dialem sangyab. ¹² Minita'en masi' diag di-

alem dua' tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit mikseluk gemptu', pegingkid ilan dia tanda' bilili-dan dini Isus. Sala tawan, dia dapit gulunanen, sala tawan di sikwayanen. ¹³ Kali' ilan pektalu', "Libun, ta' mai mingaduya dun?"

Kali' sembag, "Duuni migalap tug bangkay nu Kaunutan ku, muka' nda'u suunay sa' adin bitang!"

¹⁴ Sikna mitalu' ni Maria, luminingay. Minita'en dayun, si Isus, pegindeg dia gupiden. Laak nda'en mailala. ¹⁵ Sinabi ni Isus, "Libun, ta' mai mingaduya dun? Ta' taway duni penengaun mu?"

Laung dun dayun ni Maria, kia su megingat tu pegimulan gayu kia. Laungen diniin, "Naa Sir, sa' ya'ai migawa' dun dini, pesuun mu dinaan sa' adin mu bitang, adun engain ku."

¹⁶ "Maria!" laung ni Isus.

Sikna midengegen, minadap diniin, mitalu'en di Hinebreo, "Rabboni!" (Guluganen, "Mekpetu'un.")

¹⁷ "Ndi' mau peguiday," laung ni Isus. "Pu' nda' pau kelentu puli' ditu Gama'u. Naa, angaya ditu nga kepetedan ku, talu' mu dinilan pu' luntuu puli' ditu Gama'u, ki Gama' nilan dema, ditu Megbebaya' pekte-muyen ku, ki pektemuyen nilan dema."

¹⁸ Linaawan dayun ni Maria su nga sakupen, inukiten dinilan pu' minita'en su Kaunutan, muka' pitendayen dema dinilan ki pimuun kia ni Isus diniin.

Mikpaita' si Isus di nga Sakupen

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

¹⁹ Naa bena' gebii kia di gendaw Duminggu, mabu' duun nai tulug bata', su nga sakup ni Isus, mipungun ilan dia salabuuk balay, piksiba'an nilan tekepay sug balay, pu' mindek ilan tu nga kaunutan nu getaw Judea. Mendadi, mitekaw metua' si Isus, suminaing dinilan megindeg. Kali' pektalu', "Naa, gempiai ginaa niu." ²⁰ Mitubusen telu'ay, pinita'en dinilan ki kemeten muka' giliden. Mipati' ilan leliagay saba' minita' nilan su Kaunutan. ²¹ Kali' puli' pektalu' si Isus dinilan, "Gempiai ginaa niu. Mendadi, sugu'en ku amu mangay megukit, maa' nu kesugu' dinaan nu Gama'u." ²² Sikna mitalu'en, pisengawanen ilan ginaa, dunut mektalu', "Tabuk niu ini Balakat nu Megbebaya'." ²³ Mendadi yamu, adin su getaw pedesunen niu sala'en, mpedasun tu'u. Muka' adin su getaw ndi' niu pedesuneni sala'en, ndi' dema mpedasun."

Migdua'dua'ig Delendeman ni Tomas

²⁴ Naa sala tawan di nga sepulu' bu' dua' tawan sakup ni Isus, si Tomas (piningalan dun su Gapid), nda' kedunut dinilan su ketua' ni Isus dinilan kia. ²⁵ Mendadi inukitan nu nga samasakupen si Tomas, laung nilan, "Minita' nami su Kaunutan!"

Kali' sembag si Tomas, "Naan, ndi'u metuudan dun, subay maita'u pa ki pali' nug lansang dia kemeten muka' mpulegu, sampay mpulegu ki giliden."

²⁶ Naa tubus itu bena' walu gebii na, mipungun puli' su nga sakup ni Isus dig dialem balay, minampu' dinilan si Tomas. Mendadi, tinakep puli' sug balay, laak pia ma'antu, mitekaw na pelum metua' si Isus, suminaing mindeg dinilan, laungen, "Naa, gempiai ginaa niu."

²⁷ Laung dayun ni Isus dini Tomas, "Bentayay mu pa daan ki kemetu kini, puleg mu tendu' mu. Muka' tenggal mui kemet mu, puleg mui gilidu. Ndi' mu dega pegdua'dua'ayig delendeman mu dinaan, petuuda dinaan!"

²⁸ Simbag ni Tomas diniin, "Ya'ai Kaunutan ku, ya'ai Megbebaya' pektemuyen ku!"

²⁹ Laung dayun ni Isus, "Mituudan ka ba dinaan saba' minita' mau? Labi na leliagen ki nga getaw nda' mekaita' dinaan, laak muka' mituudan ilan dinaan!"

Su Pikpuunan nu Kesulat dig Libru kini

³⁰ Naa, melaun pai tu'us pinggulaula ni Isus di gedapan nu nga sakupen, laak nda' mesulat dig libru kini.

³¹ Laak su gikteben kini, sinulat adun metuudan amu dun pu' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sug Bata' nu Megbebaya'. Pu' sa' metuudan amu dun, naa mpeduma amu tu ketubu' nda'i tamanen meksekat tu pegbaya'en.

Mikpaita' si Isus di Pitu Tawan Sakupen

21 Genat itu, si Isus, mikpaita' na pelum di nga sakupen diag Linaw Tiberias. Kiniig bian nu mipenggulaula. ² Si Simon Pedro, si Tomas (piningalan dun su Gapid), si Natanael (getaw Cana sakup Galilea), sug dua' tawan bata' ni Sebedeo, muka' dua' tawan pai sakup, mipungun ilan dia geksid linaw. ³ Mendadi laung ni Simon Pedro tu ngag dumanen, "Naan, menegutusu."

"Megdunut ami dini'a," laung nu ngag dumanen. Luminulan ilan dayun di sekayan. Piglegendawan ilan dayun memaling, nda' ilan tanan mekelaam. ⁴ Bena' dumilag na, pegindeg si Isus dia geksid linaw, laak nda' mailala nu nga sakupen kia. ⁵ Kali' tawag si Isus, "Naa lai, mikelaam damu?"

"Baa, nda'," simbag nilan.

⁶ Kali' pektalu' si Isus, "Dia niu ektakayig baling niu dapit lintu nu sekayan niu kia. Mekelaam amu dayun." Iktak nilan tu'u sug baling, dayun nda' nilan megaga betunay puli', saba' kelaun seda' milaam nilan.

⁷ Naa sala tawan dinilan, ki sakup ni Isus kiin petailenen gupia, kali' pektalu' dini Pedro, "Su Kaunutan maia!" Sikna midengeg ni Pedro pu' su Kaunutan si Isus, mikseluk dayun suuben (pu' migluas suub kamun), suminampak dayun dia tubig, luminanguy. ⁸ Su ngag

dumanen, suminakay ilan dema pangay dia geksid, pegbintengen nilan sug baling mipenu' seda'. Mesempel dailan di geksid, mabu' lima pulu' depa saanig layu'en. ⁹ Bena' mitekawas ilan tu geksid, minita' nilani guklak musing, duuni seda' tinititi' muka' duun dademai pan dia. ¹⁰ Laung ni Isus dinilan, "Uit niu diniin santa' buuk di seda' kia milaam niu."

¹¹ Mendadi duminangan puli' si Simon Pedro tu sekayan, biniglasen dayun di pentadan sug baling, mipenu' mekebagel seda', megatus bu' lima pulu' bu' telu buukig launen. Laak pia ma'antu, nda' peglegetus sug baling. ¹² Laung dayun ni Isus dinilan, "Pedini amu, maan naita." Naa, nda'iduni mikaku' sumaak diniin sa'ta' taway dun iin, pu' misuunan nilan iin su Kaunutan.

¹³ Mendadi, inimud ni Isus su pan, dayunen pentulunay dinilan. Ma'antu dadema su seda'.

¹⁴ Kiai ketelunen mekpaita' si Isus di nga sakupen genat tu kepetubu' puli' diniin.

Su Kegyaga ni Isus muka' ni Pedro

¹⁵ Naa bena' mitubus ilan maan, sinaak ni Isus dini Simon Pedro, "Uu Simon, bata'a ni Juan, petailen mau ba, labi pa di kepetail dinaan nu ngag duma mu kini?"

"Wa'a, Kaunutan," simbag ni Pedro, "suunan mu pu' petailen ku ya'a."

Kali' pektalu' si Isus, "Naa sa' ma'antu, tagikul mu ki nga maa' nu nati karniruu." ¹⁶ Sinaak puli' ni Isus, "Simon, bata'a ni Juan, petailen mau ba?"

"Wa'a, Kaunutan," simbagen puli', "suunan mu pu' petailen ku ya'a."

Kali' puli' pektalu' si Isus, "Naa, ingat mu su nga karniruu." ¹⁷ Ketelu deksu'en na sumaak si Isus, laungen, "Simon, bata'a ni Juan, petailen mau ba?"

Sikna midengeg ni Simon Pedro su ketelunen sumaak, "Petailen mau ba?" milegenan dun. Laung ni Pedro, "Uu Kaunutan, misuunan mu sug launanen, kaas suunan mu pu' petailen ku ya'a!"

Kali' pektalu' si Isus diniin, "Tagikul mu daan su nga karniruu. ¹⁸ Muka' taman talu'u dini'a, su begu getawa pa, mimakesa, dayun pia adini mauya'an mu gengayan mu, medituun ka dayun. Laak dagid sa' megulangna na, subay tenggalen muig baingken mu, adun mbaluda nug lain getaw, dayun ka egakay tu kana' mu mauya'an gengayan." ¹⁹ (Naa ki tinalu' kia ni Isus, pisuunen diniin kig bian nu kepatay ni Pedro, adun megleepig dengegan nu Megbebaya'.) Laung ni Isus dini Pedro, "Naa, dunuta dinaan!"

Su Suminulat dig Libru kini

²⁰ Naa kini si Pedro, miglingay, minita'en dayun meglendug ki sakup kia ni Isus su petailenen gupia, su pegingkud dia gupid ni Isus su pingaanen nilan nu gebii kiin muka' sinaaken, "Uu Kaunutan, ta' taway

duni tumipu pa dini'a?" ²¹ Sikna minita' ni Pedro ki sala tawan sakup kia, sinaaken dini Isus, "Naa Kaunutan, ki getaw kia, ta'i mpenggulaulanen?"

²² Kali' sembag si Isus dini Pedro, "Sa' mauya'an ku pu' metubu' iin sampay matengu puli', naa ta' maig labet mu dun? Ya'a, dunuta dinaan!"

²³ Mendadi duun dayuni gukiten mipelak tu nga sakup ni Isus, ndi' daw matay ki sakupen kia. Laak dagid nda' metalu' ni Isus pu' ndi' matay. Iini tinalu'en, "Sa' mauya'an ku pu' metubu' iin sampay matengu puli', naa ya'a, ta' maig labet mu dun?"

²⁴ Naa su sakupen kia, iinen iin su suminulat dun ini, muka' piglegintuuden sug launan mipenggulaula. Misuunan ta pu' metuudi pingukiten.

Deksu'an

²⁵ Naa melaun pa pinggulaula ni Isus. Sa' sia gela'en sulatay, mabu' ndi' megela' dig dibabaw lumbang ki ngag libru mesulat.

Pinggulaula

Mendadi kig libru kini, sumpat ditu sala libru mibetang dinig kini, Kig dua' buuk libru kini, suminulat dun si Lucas, piwitanen duni metaas getaw, si Teofilo.

Iini miukit dini Nga Pinggulaula

Muka' pagid miukit dinig libru kini ki kengapu' nug Balakat nu Megbebaya' di nga peneligan ni Isus. Bena' min-gapu' dinilan kig Balakat nu Megbebaya' kia, iin nai migabang dinilan adun menibelu' ilan megukit muka' ginu-ungan ilan menggulaula nga mekesalebu'.

Naa iinig bekna inukitan nu Gempia Petenday, ki nga getaw Judea. Mendadi duuni getaw, ngalanen si Pablo, tindu' nu Megbebaya' peneligan ni Kristu adun pengukitanen di Gempia Petenday ki ngag lain bansa nu getaw, sa'itada su nga kana' getaw Judea. Melaun sinulat ni Pablo mipungan dinig Begu Pasad

Si Lucas, su suminulat dig libru kini, taang dun дума ni Pablo saananen mpanaw tu nga melayu' benwa adun megukit di Gempia Petenday. Kaas taang dun, sa'itada dia Kapitulu 16 bu' 20 muka' 27, gemiten ni Lucas su penggelal "ami," tu'us dun pu' minita' gupia ni Lucas atawaka mibiananen su pengukitenen.

Piuna

1 Dini'a, pegbesaan Teofilo, ki sinulat kini, genat di ni Lucas.

Naa sug bekna sinulatu kitu dini'a, iini miukit dun su kelaunan pinggulaula ni Isus muka' pitulu'en ² sampay di gendaw nu kepelentu diniin nu Megbebaya' ditu gekbus langit. Mendadi kini si Isus, su nda' pa pelentu ditug langit, pimitulu'anen su nga pimili'en peneliganen. Su pitulu'en dinilan kia, miksekat di ginuung nug Balakat nu Megbebaya'. ³ Naa genat di kepatayen gik-teb di paat pulu' gebii, melaun gupia pitu'usen di nga peneliganen kia pu' mitubu' puli'ig lawasen. Midua' mata nilan si Isus, muka' pingukitanen ilan mekatag di Keglekaunutan nu Megbebaya'.

⁴ Mendadi, su selian ni Isus dumuma pa di nga peneliganen kia, tinitulu'anen ilan, laungen, "Ndi' amu pa pegawa' dini Jerusalem, pegelatay pa niu mateng su tinalu'u diniu kiin, su tulung pinasad nu Megbebaya'." ⁵ Pu' kiin, misuunan niu pu' si Juan kitu, migbunag laak tubig diniu. Mendadi ndi' maiben, ma'niin bunagan amu peluman, pu' mengapu' diniu kig Balakat nu Megbebaya'.

Pilentu si Isus tu Gekbus Langit

⁶ Naa duuni gendaw mikpungun na pelum ditu ni Isus su nga peneliganen. Kali' ilan saak diniin, "Sir, nemun ini ki ketindeg mu dig bansa ta Israel su Keglekaunutan?"

⁷ Kali' pektalu' si Isus, "Su Gama'u laak, iini suunanen su gendaw nu kelaun mpenggulaula, pu' iini meg-baya' dun. Yamu, ndi' niu mesuunan. ⁸ Laak dagid sa' mengapu' na diniu kig Balakat nu Megbebaya', be-

gayan amu niin ginuung. Tumakesi' amu dayun di-naan. Tumakesi' amu dini Jerusalem muka' di tibuuk Judea, tu Samaria, sampay tu tibuuk lumbang."

⁹ Bena' mideksu'en telu'ay, pilentu na dayun si Isus ditu gekbus langit. Saanan megbantay su nga peneliganen, milinged na gabun si Isus, ndi' na nilan dayun maita'.

¹⁰ Mendadi selian nu nga peneligan ni Isus megan-gag ditug langit, mitekaw duunig dua' tawan pegindeg dia gupid nilan, gemptu'i penepeten nilan.

¹¹ Laung nug dua' tawan kia, "Yamu nga getaw Galilea, mauma dema amu mimegangag tug langit? Si Isus ki-in, mpuli' da dini. Adin su kelentunen minita' niu kini, ma'antu dadema ki kelusaden puli'."

Su Sinukli dini Judas

¹² Tubus itu, minuli' ditu Jerusalem su nga peneligan ni Isus genat ditug Bentud nu nga Gayu Olibo. Su pekilayu' nug bentud kia muka' su Jerusalem, sala kilu-mitru. ¹³ Bena' minateng su nga peneliganen tug balay pektulugan nilan, minaik ilan dayun tu sugud nilan di-ag ditaas. Ilan si nga Pedro, si Juan, si Santiago, si Andres, si Felipe, si Tomas, si Bartolome, si Mateo, si Santiago bata' ni Alfeo, si Simon su piningalan dun Gembelu' Megukit, muka' si Judas bata' nu sala Santiago.

¹⁴ Sug launan nilan kia, miksalabuuk ilan menamal menenabi. Duminuma dadema dinilan su ngag libun kampu' ni Maria su gina' ni Isus, sampay su nga pated ni Isus.

¹⁵ Naa nda' maiben, duuni gendaw mikpungun puli' su nga mikpetuud dini Isus kia, duun saani megatus bu' dua' pulu' tawan ilan. Mendadi migindeg si Pedro, kali' pektalu' dinilan, ¹⁶ "Yamu nga kepetedan ku, sub-

ay minuud ki pisulat nug Balakat nu Megbebaya' dini David dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' mekatag dini Judas, su minunut tu nga getaw dumi-naap dini Isus. ¹⁷ Begudiin si Judas kiin, duma ta di pikumpulan ta, muka' pimili' dadema ni Isus megabang dig baalen ta."

¹⁸ (Pu' su tinindan dini Judas ditug limbungen kia, piksaluy dun ni Judas lupa'. Milabu' dayun si Judas dig lupa'en kia, migbetui tianen, miliwasagi tinainen. ¹⁹ Naa nda' maiben, misuunan nu kelaun getaw dia Jerusalem su mipenggulaula kia ni Judas, kaas piningalan nilan dun sug lupa' kia, Akeldama, gulugan-nen "Lupa' nu Kegbinasa di Getaw.")

²⁰ Laung padun ni Pedro, "Pu' kiin, duuni misulat ditu pisulat nu Megbebaya' piningalan dun ngag Bebat, ma'nini'. †

'Belenganig balayen,
nda'i pegbenwa dun.'

Muka' duun pa pagidi misulat,

'Lain tawan nai sumukli dig baalenen.'

²¹ "Naa mendadi," maa' laung padun ni Pedro, "kagi-na ma'antu, subay duunig lain tawan sukli dini Judas. Melengas pemili'en tai sala tawan suminalabuuk na dinita su keduma dinita ni Isus ²² genat di kebunag ni Juan diniin tubig sampay di gendaw nu kepelentu diniin tu gekbus langit. Ki mpemili' ta, megabang dayun dinita tumakesi' di ketubu' puli' nu Kaunutan ta si Isus."

²³ Mendadi, pinindeg dayun nu nga peneliganig dua' tawan, si Jose muka' si Matias. Lain ngalan ni Jose kia, si Barsabas. (Sala pa ngalanen, si Justo.) ²⁴ Minenabi dayun si nga Pedro, laung nilan, "Uu Kaunutan Megbebaya', suunan mu sug delendeman nu tiba'an getaw. Sa' ma'antu, paita' mu dinami ki pimili' mu sukli dini Judas, sa' adin dun dig dua' tawan kini. ²⁵ Iin nai mbaal peneligan mu mekesukli di kelaun baalen ni Judas bilengen, pu' si Judas kiin, minuli' na ditu guli'a-nen."

²⁶ Piktali dayun ni nga Pedro sa' ta' taway duni mpemili' dig dua' tawan kia. Iini mipemili', si Matias. Iin dayuni mitektub ditu sepulu' bu' dua' tawan peneligan ni Isus.

Su Kelusad nug Balakat nu Megbebaya'

2 Naa bena' sungu mateng su keglingwang nug lumpuk nu getaw Judea piningalan dun Pentecostes, mikpungun di salabuuk balay su nga mikpetuud dini Isus. ² Mendadi bena' miging kud ilan dia, mitekaw nilan medengegi maa' migbegembuti metik-teg genus genat tug langit, mileep dia seled balay kia. ³ Muka' minita' nilani maa' liga' gapuy, mitukid dayun

† Kig Bebat kini, iin su piningalan dun nu getaw Judea begudiin Salmos, sug bibat ilan adun pektamuy tug Diwata.

melabu' dinilan. ⁴ Dayun ilan pengepu'ay nug Balakat nu Megbebaya', launan nilan. Diadia mikektalu', masi' sala nai pikebitanen, pu' miksekat dig Balakat nu Megbebaya' kia.

⁵ Naa duuni nga getaw Judea pegbebenwa dia Jerusalem mikpetuud gupia ditu Megbebaya', genat ilan di kelaun benwa dig dibabaw lumbang. ⁶ Ilan, bena' midengeg nilan ki gelang diag balay kia, minampu' dailan dema dia. Bena' mikineeg ilan di talu' kia nu nga peneligan, diadia midengegen sug daniin pikebitan, misasaw dayuni ginaa nilan. ⁷ Misebu'an ilan pati', laung nilan, "Ki getaw kini mektalu', lumbus ilan laak getaw Galilea! ⁸ Naa sa' ma'nia, mauma dema ini, midengeg ta dinilanig launan pikebitan ta? ⁹ Pu' ita, getaw Partia ita, getaw Media, getaw Elam. Duuni getaw genat di Mesopotamia, duuni getaw Judea, getaw Capadocia, getaw Ponto muka' getaw Asia, ¹⁰ getaw Frigia, getaw Panfilia, getaw Ehipto, getaw Libya sakup Cirene, muka' duuni megbebenwa dini genat tug Roma. ¹¹ Duuni getaw Judea tantu muka' su laak miginetaw na Judea. Duuni getaw Creta muka' getaw Arabia. Dagid launan ta, medengeg tai nga pikebitan ta kini, pigukit dun nu nga getaw Galilea kini ki nga mekesalebu' gulaula nu Megbebaya'!" ¹² Sa' ma'nia, misebu'an ilan lamug milibuleng ilan, kali' ilan peksinaakay, "Alanduni guluganen ki mipenggulaula kini?"

¹³ Laak sug duma getaw, piksudi'an nilan su nga mikpetuud dini Isus, laung nilan, "Baa, migbebulek laak ilan!"

Su Kegwali ni Pedro

¹⁴ Laak dagid si Pedro, migindeg, ilan nu ngag dumanen sepulu' bu' sala tawan. Tuminubang si Pedro ditu nga getaw minampu', minekeg dayun mektalu', laungen, "Yamu nu nga samau getaw Judea muka' launan niu migbebenwa dini Jerusalem, talentenay niui talu'u kini, pu' ulugen ku diniu ki mipenggulaula kini. ¹⁵ Ki nga getaw kini, kana' ilan migbebulek, maa' nug delendeman niu dun, pu' ginenga' menaik pa laaki gendaw. ¹⁶ Sinangkali' ki mipenggulaula kini, iin su kenuud na tu'u nu pisulat dengantu nu Megbebaya' ditu Talu'en, su sinulat nu pimuunanen si Joel, laungen,

¹⁷ 'Sa' sungu melengkebig benwa,' maa' laung nu Megbebaya',

'pepengapu'u kig Balakatu tu kelaun bansa nu getaw. Kaas su nga sumumpat diniu libun laki, ukiten nilan dayun ki pemuun ku dinilan.

Su ngag begu getaw, duuni paita'u dinilan mekesalebu',

muka' su mekegulang, duun dademai peteginepu dinilan.'

¹⁸ Laung nu Megbebaya', 'Metuud ia, su nga sesug-u'en ku libun laki,

pepengapu'u dinilan kig Balakatu di gendaw kiin, adun pelaktag nilan su pemuun ku dinilan.

¹⁹ Paita'u demai nga mekesalebu' tu'us dig langit muka' nga mekesalebu' penggulaula dig benwa. Metua'ig dugu', muka' gapuy, bu' melabung gebel.

²⁰ Su gendaw, dulem.

Sug bulan, palasen maa' dugu'.

Tubus itu, mateng ki mekesalebu' Gendaw kiin, su Gendaw nu Kengkukumu tu tiba'an getaw, naan su Kaunutan Megbebaya'.

²¹ Mendadi adin su getaw mekpaingabang dinaan nu Kaunutan Megbebaya', guunen ku iin."

²² Laung padun ni Pedro, "Mendadi yamu nu nga samau getaw Israel, talentenay niui talu'u diniu. Kini si Isus, getaw Nazaret, pinilala diniu pu' bigayan iin nu Megbebaya' pegbaya', pu' melaun ginuung muka' tu'us pinggulaula nu Kaunutan Megbebaya' pebian diniin. Kia, misuunan niu gupia, pu' midua' mata na niu. ²³ Mendadi si Isus kiin, pibunu' niu di nga kana' megbasa tu Megbebaya', pilansang niu di kurus. Laak dagid sa' kana' genat tu Megbebaya', pia su kedaap niu dun, ndi' niu sia megaga. ²⁴ Dagid pitubu' puli' nu Megbebaya' si Isus, biluyen di kelegenayen, pu' ndi' megdadi mbilin iin di gengkeman nu kepatay.

²⁵ Ma'antu dadema su sinulat dengantu ni David mekatag diniin ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laungen,

'Tatapu maita' su Kaunutan di gedapan ku, tatapu niin penendingay, kaas ndi'u mendek.

²⁶ Mendadi gempiai ginau, liliagu gupia.

Naan, pia kilawanu, mekpedatengu ndi' melasakig lawasu,

²⁷ ndi' mu belengen su gimuuu ditug baya'.

Meseligan sesugu'en mau, kaas ndi' mu begay melasak diag lebengig lawasu.

²⁸ Pisuun mu dinaan kig dalan pangay tu ketubu' nda'i tamanen.

Ndi' mau na pesuay, kaas liliagu gupia."

²⁹ Laung padun ni Pedro, "Mendadi yamu kepetedan ku, talu'u tu'u diniu pu' ki megdedengeg ginepu'ay ta si Adi' David, suunan ta pu' minatay iin dakus libeng. Su pantiuunen, deksu' nemun dia pa, nda' pa peglaat.

³⁰ Laak si David kia, pimuunan nu Megbebaya'. Misuunanen su gempagen pinasad nu Megbebaya' diniin pu' tendu'en nu Megbebaya' ki sala tawan sapu'en meglegadi', maa' ni David kia. ³¹ Mendadi misuunan ni David ki penggulaulaan nu Megbebaya' dig binaya' gebii bu' gendaw. Kaas suminulat si David mekatag di ketubu' puli' nu Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, laungen,

'Nda' belengay ditug baya' su gimuuden, muka' nda' melasak diag lebengig lawasen."

³² Laung padun ni Pedro, "Naa si Isus kiin, pitubu' puli' nu Megbebaya'. Launan nami kini, miketakesi' ami gupia di ketubu'en puli'. ³³ Mendadi, pilentu na si Isus tu gupid nu Gama'en Megbebaya' ditu gekbus langit, di dapit lintunen. Pipengapu' dun nu Gama'en Megbebaya' sug Balakaten, maa' dadema nu pinasaden. Mendadi adin su minita' niu dini nandaw muka' ki midengeg niu, iin su tinulung dinami nug Balakat nu Megbebaya'.

³⁴ "Laak suunan ta pu' si David, kana' iini lumintu kia ditu gekbus langit. Pu' si David, iin sungkini suminulat dun ma'nini',

'Tinalu' nu Kaunutan Megbebaya' ditu Kaunutan ku, Pegingkuda dini gupidu, dini dapit lintuu,

³⁵ sampay di gendaw pelebaun ku ya'a daagen mu su nga kuntra mu."

³⁶ Diksu' ni Pedro, "Mendadi pesuun ku dema tu'u diniu nga samau getaw Israel, kini si Isus, sug linansang niu di kurus, iin tu'ui su gilal nu Megbebaya' Tindu'en Meglekaunutan, muka' gilalen dadema su Kaunutan!"

³⁷ Naa bena' midengeg nu nga getaw minampu' dia su tinalu' kia ni Pedro, milegenan ilan pati'. ^{††} Sinaak nilan dini nga Pedro, "Plii lai, mekenduta' nami dun?"

³⁸ Kali' sembag si Pedro dinilan, "Saladua' diniu, sub-ay meksikesuun amu, muka' mekpebunag amu tubig tu'us di kesakup niu dini Isukristu, adun pedesunen su sala' niu. Begay dayun diniu, pengepu'an amu nug Balakat nu Megbebaya'. ³⁹ Pu' pinasad nu Megbebaya', pengepu'an amu nug Balakaten muka' pengepu'anen dadema su nga gembata' niu, sampay su nga melayu' getaw, pia adini ginggat nu Kaunutan ta Megbebaya' sumakup diniin."

⁴⁰ Naa melaun pai tinalu' ni Pedro ditu nga getaw mipungun dia. Tinitulu'anen ilan, laungen, "Pekpesuay amu tu nga melaat getaw nemun, pu' adun ndi' amu mpeduma di ginukuman dinilan!"

⁴¹ Naa su nga mikpetuud ditu talu' ni Pedro, mikpebunag ilan dayun tubig. Su gendaw kia, duun saani telu ngibu tawan midugang ditu pikumpulan nu nga sakup ni Isus. ⁴² Minamal ilan dayun mektu'un, pitu'uan ilan nu nga peneligan ni Isus, suminalabuuk dailan dema dinilan. Dumingan ilan maan ditug lebungan gindan tu kepatay ni Isus, muka' migduma dailan dema menenabi.

Su Pigbetad nu nga Mikpetuud dini Isus

⁴³ Naa melaun ginuung muka' mekesalebu' tu'us pinggulaula nu nga peneligan ni Isus. Misebu'an dun

† Iini piulugan dun ni Pedro, kagina dia pa sug bangkay ni Adi' David, ndi' mesu'at pu' iini pisugatan dia sinulat kia, si David.

†† Iini milegenan ilan dun, pu' migbiksu' ilan ditu kepatay nilan dini Isus.

pati' sug launan getaw. ⁴⁴ Ki ngag launan mikpetuud, miksalabuuk ilan gupia, muka' adin sug duuni sukaten, migbegay ditu nda'ig daniin. ⁴⁵ Su ngag duma, piksaluyenig lupa'en muka' pimetangen, dayunen begayay dun su genda'i kwartanen, bigayen duni sukal diniin. ⁴⁶ Gendawgendaw mikpungun ilan ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', muka' dia ngag balay nilan, dumingan dailan dema maan ditug lebungan gindan tu kepatay ni Isus. Pikilas nilan dema su nga gaan nilan, muka' gempia gupiai ginaa nilan. ⁴⁷ Inal nilan su Megbebaya', muka' pigbesaan ilan pagid nu nga ke-laun getaw. Muka' gendawgendaw, adin su migawen nu Kaunutan Megbebaya', midugang di pikumpungan nu nga mikpetuud.

Piuli'an ni Pedro Pilung

3 Naa duuni gendaw si Pedro muka' si Juan, pegangay ilan ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', pu' betad nilan mangay ilan menenabi sa' meginenga' menaugi gendaw. ² Naa dia genga'an nu Penedapan piningalan dun su Melengas Genga'an, duuni getaw pilung, mipilung sikna mbata'en. Ki pilung kini, gendawgendaw pegbuligan nu ngag dumanen dia mesempel genga'an nu Penedapan kia, adun menengi limus ditu nga getaw suled dia. ³ Naa mendadi ki pilung kia, bena' minita'en si Pedro muka' si Juan sungu suled dia, minengi dayun limus dinilan. ⁴ Pingenlengan ni Pedro muka' ni Juan, laung dayun ni Pedro, "Pegbentayay mu ami!" ⁵ Migbantay dinilan su pilung, pu' laungen dun, begayan. ⁶ Laak dagid kali' pektalu' si Pedro, "Naa nda'iduni kwartau bulawan atawaka pelata, dagid adin sug duun dinaan, iinig begayu dini'a. Miksekat di pegbaya' ni Isukristu su getaw Nazaret, talu'u dini'a, panawa!"

⁷ Piguidan ni Pedro ki pilung kini dig lintu kemeten, biwaten dayun. Tekaw mipeduunan sekegi gek suden. ⁸ Mikpalintuk dayun ki pilung, mikepanawpanaw na. Migdunut dayun dini Pedro muka' dini Juan suled tu Penedapan tu Megbebaya', migleksuleksu muka' migenal tu Megbebaya'.

⁹ Naa su ngag launan getaw dia, minita' nilan su kamun pilung, mikepanaw na, dunut inalen su Megbebaya'. ¹⁰ Bena' mi'ilala nilan pu' iin su miging kud menengi limus ditu Melengas Genga'an, mipati' ilan mesebu'ay ditu mipenggulaula diniin.

Su Kegwali ni Pedro tu Penedapan tu Megbebaya'

¹¹ Naa dia Penedapan tu Megbebaya', duuni sala balay piningalan dun nu getaw su silungen, Silung ni Salomon. Naa dia Silung ni Salomon kia, su kamun pilung, ginapusen si Pedro muka' si Juan. Migdedali' dayun mekpungun dia su nga getaw. ¹² Mendadi si Pedro, bena' minita'en su nga getaw mipungun, laungen

dinilan, "Yamu nu nga getaw Israel, mauma dema misebu'an amu di mipenggulaula kini? Mauma pelum penentengan niu ami? Laung niu dun ba, mekepanaw nai getaw kini miksekat di ginuung nami atawaka su kepagen nu kekpetuud nami? ¹³ Su Megbebaya', su piktamuy nu ginepu'ay ta si Abraham, si Isaac, muka' si Jacob, puun diniin migleep sug dengegan nu Sesug- u'enen si Isus. Laak dagid kini si Isus, pigwakil niu ditu gubernadur si Pilato, dayun niu pemelaway ditu gedapan nu gubernadur. Pia beluyen sia ni Pilato, tigel niu si Pilato, ndi'en beluyen. ¹⁴ Pimilas niu si Isus, ki mekesuun muka' leliagen dun su Megbebaya', pu' inubug niu dini Pilato, beluyeneni memunu'an, sabaya' ni Isus. ¹⁵ Su puun nu ketubu', pinatay niu. Dagid pitubu' puli' iin nu Megbebaya'. Yami kini, miketakesi' ami dun. ¹⁶ Mendadi si Isus kia, miksekat di pegbaya'eni sekeg nu pilung kini minita' niu. Miuli'ani getaw kini miksekat di kesalig nami dini Isus. Midua' mata na niu nandaw, launan niu."

¹⁷ Kali' padun pektalu' si Pedro, "Mendadi, yamu nu kepetedan ku, suunan ku pu' su kepatay niu dini Isus, yamu nu nga kaunutan niu, nda' niu mesuunay sa' ta' alanduni gasalen. ¹⁸ Laak minuud dun su pisulat dengantu nu Megbebaya' ditu Talu'en, su sinulat nug launan pimuunanen pu' ki Tindu'en Meglekaunutan, subay mayan dig lesayan. ¹⁹ Kaas peksikesuun amu, lingay amu ditu Megbebaya', adun ugasanen su nga sala' niu. ²⁰ Sa' meksikesuun amu, tatap dayun pepianay nu Kaunutan Megbebaya' i ginaa niu, muka' pelusadenen su Tindu'en Meglekaunutan si Isus, su gandang pimili'en megabang diniu. ²¹ Laak dagid subay pegelatan pa ni Isus ditu gekbus langit su gendaw pegupianan nu Megbebaya' su gekleb langit bu' lupa', ki pisuun nu Megbebaya' dengantu pebian di nga pimili'en pimuunanen. ²² Pu' sinulat ni Moises, laungen, 'Sugu'en nu Kaunutan Megbebaya' diniu ki pemuunanen maa' dinaan, ki samataw ta dig bansa ta. Ki pemuunanen kia, adin su telu'enen, talentenay niu. ²³ Adin su ndi' mektalnten diniin, ukuman nu Megbebaya' di patay, adun mbeleng ditu piglegetawan nu Megbebaya'.' ²⁴ Naa su kelaun pimuunan nu Megbebaya', genat dini Samuel sampay di nga mibinaya' pa diniin, mikpesuun ilan di gulaula nemun.

²⁵ "Naa, yamui sapu' nu nga pimuunanen kia. Adin su pinasad nu Megbebaya' dinilan, pinasad dadema diniu. Iini pinasad nu Megbebaya' dini Abraham, laungen, 'Ki sapu' mu kiin, pepiananen sug launan bansa di tibuuk lumbang.'" ²⁶ Diksu' ni Pedro, "Naa bekna, sinugu' nu Megbebaya' diniu su Sesugu'enen, adun pepianan amu niin, saladua' diniu, peteliudenen tu sala'en."

Si Pedro muka' si Juan tu Gedapan nu nga Metaas Gukum nu Getaw Judea

4 Naa selian ni Pedro muka' ni Juan megwali ditu nga getaw mipungun dia, luminabet dinilan su ngag belian nu getaw Judea muka' su nga Saduseo kampu' nu nga kaunutan nu nga pegingat tu Penedapan tu Megbebaya'. ² Naa ki nga getaw kini minateng, melaati ginaa nilan, pu' midengeg nilan pigukit ni nga Pedro tu nga getaw pu' mitubu' puli' si Isus. Kaas iini delendeman nilan, mbuus peglegintuuden nu nga getaw, metubu' puli'i nga minatay getaw. ³ Mendadi dinaap nilan si nga Pedro, dayun nilan pikutay pa deli', pu' gebii na. ⁴ Laak melaun getaw mikedengeg ditu kegwali ni nga Pedro, mituudan ilan dun. Su nga mikpetuud, midepet na saan lima ngibu tawan.

⁵ Naa bena' miglegendaw, mipungun dia Jerusalem su nga kaunutan nu getaw Judea, su nga gukum, muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. ⁶ Minampu' dadema dinilan su Tampusan Metaas Belian si Anas muka' si Caifas, si Juan, si Alejandro, sampay su kelaun beta'an ni Anas. ⁷ Mendadi ki nga kaunutan kini, bena' inagak nilan si nga Pedro dia gedapan, sinaakan nilan dayun, laung nilan, "Ki pinggulaula niu kia kalabung, kenduta'i kebaal niu dun? Ta' taway duni mikpebaya' diniu adun mekenggulaula amu di ma'antu kalabung?"

⁸ Mendadi kini si Pedro, pingepu'an nug Balakat nu Megbebaya' di sembagen. Kali' pektalu' si Pedro, "Yamu nga kaunutan muka' gukum, ⁹ sa' saakan niu ami mekatag di kepia tu pilung kia, muka' sa' saaken niu dinami kenduta'i kauli'ayen, ¹⁰ naa melengas sembagen ku amu, adun mesuunan niu dakus mesuunan nu kelaun getaw Israel. Mikegindeg ki getaw kini di gedapan niu saba' miuli'an miksekat di ginuung ni Isukristu, getaw Nazaret, kig linansang niu di kurus, laak pitubu' puli' nu Megbebaya'. ¹¹ Kini si Isus, iini pisugatan ditu Talu' nu Megbebaya', laungen, 'Kig batu pimilas niu nu nga megbaal balay, iini mibaal tampusan gempagen gentudan nug balay.'" †

¹² Laung pa ni Pedro, "Mendadi, nda'idunig lain mekegawen dinita, subay si Isus. Pu' nda'idunig lain getaw dig dibabaw lumbang pipegbaya' nu Megbebaya' adun guunen ita niin, subay laak si Isus. Nda'iduni kegawen dinita subay pebian diniin."

¹³ Naa mendadi ki nga gukum kini, bena' minita' nilan si Pedro muka' si Juan gembelu' gupia sumbag, asa maika'i mitu'unan nilan, misebu'an ilan dun gupia. Mi'ilala nilan dayun pu' pigdumanan ilan ni Isus.

¹⁴ Naa nda' maulakay nu nga gukum su simbag ni Pe-

† Si Isus, pitanggi' ditug batu pimilas nu getaw megbaal balay, pu' pimilas iin nu nga getaw Judea, asa iini tindu' nu Megbebaya' tampusan metaas.

dro, pu' ki miuli'an kia, dia ma pegindeg gupid ni nga Pedro. ¹⁵ Sa' ma'antu, ki nga gukum kini, pipegua' nilan deli' si nga Pedro dia pengukuman, adun peksebutsebuten nilan ki ginukuman nilan dia mipenggulaula. ¹⁶ Laak laung nilan, "Ta' alandun maig baalen ta di nga getaw kiin? Pu' ndi' ta ma dema mpemilas ki mekesalebu' pinggulaula nilan kiin, pu' misuunan nug launan getaw dini Jerusalem. ¹⁷ Tumu' pemaagen ta laak ilan, ndi' na nilan sembayan ki ngalan ni Isus kiin, pia tu sala tawan, adun ndi' mesigwag di nga getawi gukiten nu mipenggulaula kini."

¹⁸ Mendadi, sinabi puli' nu nga kaunutan si Pedro muka' si Juan. Pimaag nilan dayun, adun nda'idun nai pegukit nilan, nda'iduni pektu'un nilan, sembayan nilan su ngalan ni Isus kiin. ¹⁹ Dagid sumimbag si Pedro muka' si Juan, laung nilan, "Naa, yamui petitenga' dun, sa' alanduni gempia di pegita'en nu Megbebaya'. Mekpetuud ami diniin, atawaka mekpetuud ami diniu? ²⁰ Pu' ndi' nami metigel sa' ndi' nami pegukiten tu nga getaw ki minita' nami muka' ki midengeg nami mekatag dini Isus."

²¹⁻²² Naa pisilutan sia nu nga kaunutan si nga Pedro, laak ndi' mesu'at, pu' mbuus sumugut dini nga Pedro su nga getaw, kagina migleep di nga kelaun getaw sug dengegan nu Megbebaya' saba' nu pilung kia miuli'an, minayan na paat pulu'i taunen. Ma'antu, pingimeekan pati' nu nga kaunutan si nga Pedro, muka' biluy ilan dayun.

Minenabi su nga Mikpetuud adun Meksibelu' ilan Megukit

²³ Naa dekag biluy si Pedro muka' si Juan, mipuli' ilan ditu ngag дума nilan, inukit nilan dayun ditug launan ki tinalu' dinilan kia nu nga kaunutan nug belian muka' nu ngag дума kaunutan nu getaw Judea.

²⁴ Mendadi bena' midengeg nu nga mikpetuud, miksalabuuk ilan dayun menenabi ditu Megbebaya', laung nilan, "Uu Megbebaya', ya'ai Mikleb tug langit, Miwat tug lupa', Minunag tug dagat, Minaglis tu tubig, muka' Mitang dig lumaun bitang dun! ²⁵ Ki ginepu'ay nami si David, sesugu'en mu, pisulat nug Balakat mu, laungen,

'Mauma dema mimelu' su nga kana' getaw Judea?

Mauma dema iini delendeman nu nga samatawuwu nu ndai' gatagen?

²⁶ Su nga gadi' dema dig lumbang kini, mingandam ilan,

su nga kaunutan padun, mipungun ilan, adun lumpakan nilan su Kaunutan Megbebaya' muka' su Tindu'en Meglekaunutan."

²⁷ Kali' gusay penenabi su nga mikpetuud, "Naa, uu Megbebaya', mipungun na tu'u dinig lunsud kini si Herodes muka' si Poncio Pilato, kampu' nu nga getaw

Israel muka' su nga kana', suminugut ilan kumuntra ditu pimili' Sesugu'en mu si Isus, su Tindu' mu Meglekaunutan. ²⁸ Laak dagid sug launan mipenggulaula nilan kia, lumbus dani'a pegbaya' muka' delendeman mpenggulaula. ²⁹ Mendadi nandaw, uu Kaunutan, talentenay mu su kengimeek nilan dinami, yami nga sesugu'en mu, muka' begay mu dinami meksibelu' ami megukit tu talu' mu. ³⁰ Peduma mu dun pagid paita' di nga getaw su ginuung mu mekpauli' dun su nga megladu, muka' menggulaula mekesalebu' muka' tu'us pebian di pegbaya' nu pimili' Sesugu'en mu si Isus."

³¹ Mendadi bena' mitubus menenabi su nga mikpetuud, mikelogyug sug balay piglumpukan nilan. Dayun ilan gela' pengepu'ay nug Balakat nu Megbebaya'. Minibelu' ilan dayun megukit tu talu' nu Megbebaya'.

Pinungun su Kelaun Gimu nu nga Mikpetuud

³² Naa su pikumpulan nu nga mikpetuud, miksalabuuk ilan dig delendeman sampay di ginaa. Nda'iduni minangken nga pimetangen, miktinebangay laak ilan. ³³ Su nga peneligan ni Isus, bigayan ilan ginuung tumakesi' di ketubu' puli' nu Kaunutan si Isus, muka' migela' pepianay nu Megbebaya' su nga mikpetuud. ³⁴ Nda'i sala tawan di pikumpulan nilan nda'iduni kulangen, pu' adin sug duunig lupa'en atawaka balayen, piksaluyen, dayunen uitay su galinen ³⁵ pigwakil ditu nga peneligan ni Isus. Pikilas nilan dayun, adin sug duuni kulangen, bigayan nilan di sukal diniin.

³⁶ Mendadi duuni getaw Cipre ngalanan si Jose, sapu' ni Levi, pininggalan dun nu nga peneligan ni Isus si Bernabe, (guluganen "Su Metau Mekamu'amu"). ³⁷ Si Bernabe, duunig lupa'en piksaluyen, dayunen pegwakil su galinen ditu nga peneligan ni Isus.

Si Ananias muka' si Safira

5 Laak duuni getaw ngalanan si Ananias, su sawanen si Safira. Kini si nga Ananias, duunig lupa' nilan piksaluy nilan. ² Dagid duuni sinawad dun ni Ananias su galinen, sinangu' dadema nu sawanen. Dayun uitay ni Ananias su galinen ditu nga peneligan ni Isus, pigwakilen dinilan. ³ Dagid sinaak ni Pedro diniin, "Ananias, mauma dema pinulaya ni Satanas, adun migbalusa tug Balakat nu Megbebaya'? Miksawada dun su galin nug lupa' niu kiin. ⁴ Naa su nda' mu pa peksaluy, ya'ai metau dun. Muka' sa' piksaluy mu, ya'a da gusayi megbaya' dun su galinen. Naa, mauma dema midelendem mu menggulaula ma'niin? Kana' laak nu kilawani piglimbungan mu, su na Megbebaya'!"

⁵ Lemen laak midengeg ni Ananiasi tinalu' kia ni Pedro, miseksud dayun, mitigbak. Mindek dayun pati' su

nga mikedengeg dun. ⁶ Dekag minatay si Ananias, migbuat su ngag begu getaw, pigupianan nilan dayun sug bangkayen, iwit nilan diag liu, inangay nilan dayun lebengay.

⁷ Mendadi, duun saani telu uras, minateng su sawa ni Ananias, laak nda'en suunayi mipenggulaula. ⁸ Miktalul' si Pedro dini Safira kini, "Pesuun mu dinaan sa' iin baig launen, ki galin nug lupa' niu."

"Wa'a," simbag ni Safira, "daal daitu."

⁹ Kali' pektalu' si Pedro diniin, "Mauma dema amu dua', midelendem niu pengindanan niu sug Balakat nu Megbebaya'? Naa, diin na bisuangan kiin su nga getaw miglebeng tu sawa mu mundiin. Pedumaan ka nilan lebengay!" ¹⁰ Mitekaw dayun meseksud ki sawa ni Ananias kia, mitigbak pagid. Sumiled dia su ngag begu getaw kia. Bena' minita' nilan pu' minatay dade ma iin, iwit nilan diag liu, dayun nilan lebengay, ditu dadema gupid nug lebeng nu sawanen. ¹¹ Bena' midengeg nu pikumpulan nu sakup ni Isus ki mipenggulaula kia, migela' ilan mendek. Ma'antu dadema su taman mikedengeg dun, sakup sa' kana'.

Nga Mekesalebu' Penggulaula muka' Tu'us

¹² Naa su nga peneligan ni Isus, melaun mekesalebu' penggulaula muka' tu'us binaal nilan di pegita'en nu nga getaw. Tatap mekpungun su nga kelaun mikpetuud ditu Pengedapan tu Megbebaya', dia Silung ni Salomon. ¹³ Pigbesaan gupia nu nga getaw su nga suminakup dini Isus, laak pia ma'antu, mindek lumamug dinilan su ngag duma getaw. ¹⁴ Laak minamal ilan gupia megdugang, pu' melaun gupia getaw mikpetuud tu Kaunutan si Isus, libun laki. ¹⁵ Kaas su nga migladu, iwit nug dumanen dia nga karsada, pibelilid nilan di sampuyuan atawaka di gikam adun pulu' sug duma dun, mbianan ilan nug lingu laak ni Pedro. ¹⁶ Melaun getaw mikpungun ditu nga peneligan ni Isus dia Jerusalem genat di ngag lumibut lunsud, peguiten nilan dia su nga pegladu muka' nga piglegetan menenulay. Mendadi miuli'an ilan dayun, launan nilan.

Piglegetan su nga Peneligan ni Isus

¹⁷ Naa kagina ma'antu, ki Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea muka' ki ngag dumanen di pikumpulan nu nga Saduseo, misigi ilan pati' ditu nga peneligan ni Isus. ¹⁸ Mendadi dinaap nilan si nga Pedro muka' pinikutan nilan. ¹⁹ Dagid su gebii kitu, duun masi'i sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit minuka' tu pirusuan, inagaken dayun si nga Pedro gumawas dia. Kali' pektalu' dinilan, ²⁰ "Naa, puli' amu ditu Pengedapan tu Megbebaya'. Pegindeg amu dia, pegukit amu dayun ditu nga getaw mekatag dig begu ketubu' kini." ²¹ Bena' midengeg nu nga peneligan ni Isus kia, pituud nilan dayun. Bena' dali' endaw, mila-

pus ilan mpanaw ditu Pengedapan, mikpetu'un ilan dayun dia.

Mendadi ki Tampusan Metaas Belian kia muka' ki ngag dumanen, pinsabi nilan su tibuuk Pikumpungan nu Metaas Gukum nu getaw Judea. Bena' migela' ilan mpungun, piangay nilan sia su nga peneligan ni Isus dia pirisuan. ²² Laak dagid sa' minateng dia pirisuan su nga pegingat tu Pengedapan tu Megbebaya', nda' na nilan metaangay su nga peneligan ni Isus. Mipuli' ilan dayun ditu nga gukum, kali' ilan pegukit dinilan, ²³ "Sa' minateng ami ditu pirisuan, mitaangan nami, pimege-nan pa tekepay. Su nga megingat di pirisuan, dia dailan bisuanganen. Laak bena' pinuka' nami, nda'idun nai getaw diag dialem!" ²⁴ Naa, apelai. Bena' midengeg nu nga kaunutan nug belian kini muka' nu kaunutan di pegingat tu Pengedapan, milibuleng ilan gupia, sa' ta' alandun pai mpenggulaula dig binaya' gebii bu' gendaw. ²⁵ Naa segay nilan mesebu'ay dun, duuni getaw minateng, laungen dinilan, "Ki nga pinikutan niu kiin, dia dailan dibaluy nu Pengedapan kini, mikpetu'un ilan tu nga getaw!" ²⁶ Sa' ma'nia, inangay dayun nu nga megingat kia su nga peneligan ni Isus, dinunutan ilan nu kaunutan nilan. Laak nda' nilan pendegay si nga Pedro, pu' mendek ilan mbuus betuun ilan nu nga getaw miktabu' dia.

²⁷ Mendadi bena' inagak dia su nga peneligan ni Isus, pinideg ilan dia gedapan nu Pikumpungan nu nga Gukum, sinaakan ilan dayun nu Tampusan Metaas Belian. ²⁸ Kali' pektalu' su Metaas Belian, "Naa mendadi, pimeek nami amu gupia pu' ndi' niu sembayani ngalan kini sa' mekpetu'un amu! Naa bentayay pa daan niu, su pigukit niu, mileep na dini Jerusalem! Muka' pingelegan niu ami, laung niu yamii mikpatay di getaw kiin!"

²⁹ Kali' sembag si nga Pedro, "Subay mekpetuud ami tu Megbebaya', sabaya' diniu. ³⁰ Pu' su Megbebaya' pektemuyen nu nga ginepu'ay ta, iini mikpetubu' puli' dini Isus kiin, su pinatay niu, linansang niu di kurus.

³¹ Mendadi kini si Isus, pitaas dadema nu Megbebaya', pi'ingkunden di gupiden dapit lintunen adun iini meglekaunutan muka' meglegawen, adun ebangan ita niin nga getaw Israel meksikesuun muka' pedesunen ita niin di nga sala' ta. ³² Naa, yami kenii miketakesi' di ketubu'en puli'. Miketakesi' dun padun sug Balakat nu Megbebaya', su pepengepu'en nu Megbebaya' di nga mekpetuud dini Isus."

³³ Mendadi ki nga gukum kini, bena' midengeg nilan su sembag kia ni nga Pedro, mitutung ilan gangit, taginaa nilan dun, pepatay nilan su nga peneligan kia.

³⁴ Dagid migindegi sala tawan gukum, ngalanen si Gamaliel, iini sala tawan di pikumpungan piningalan dun Pariseo. Mekpetu'un si Gamaliel di Misulat Palinta nu Megbebaya', pegbesaan gupia nu nga kelaun getaw. Migindeg dia gedapan nu nga gukum si

Gamaliel, sinugu'en dayun pegua'en deli' dia si nga Pedro. ³⁵ Bena' mipalus ilan, kali' pektalu' si Gamaliel dia nga gukum, "Mendadi yamu nga samau getaw Isra-rael, peksiba'an ta ki gulaula ta di nga getaw kiin, adun ndi' ita melapang. ³⁶ Pu' misuunan ta pu' begudi-in, duuni getaw ngalanen si Teudas, inangkenen metaasi gelalen. Duun saani paat gatus tawan sumi-nakup dayun diniin. Laak binunu' iin, dayun mipelak su nga kelaun sakupen, mibulugan na laak. ³⁷ Mendadi tubus itu, duuni getaw Galilea ngalanen si Judas. Su timpu pa nu kenlista tu nga getaw, melaun getaw suminakup dini Judas kia. Laak minatay dadema, mipelak dayun su nga kelaun sakupen." ³⁸ Laung pa ni Gamaliel, "Naa mendadi talu'u diniu nandaw, ndi' ta pulegen ki nga getaw kiin. Petuyangen ta nailan! Pu' sa' genat laak di kilawani penggulaulaan nilan kini, mbulugan laak. ³⁹ Dagid sa' genat tu Megbebaya', naa ndi' ta maulakan. Mbuus mpenggetuan ta su Megbe-baya!"

Mendadi, sinangu' nu nga gukum su tinalu' kia ni Gamaliel. ⁴⁰ Dekag sinabi puli' su nga peneligan ni Isus kia, pimbadas ilan muka' pimaag dinilan ki keksambay nilan dini Isus, dayun ilan beluyay. ⁴¹ Naa su nga peneligan ni Isus, bena' mikegua' ilan dia Pikumpungan nu nga Gukum, liliag ilan gupia, kagina mipemilang ilan nu Megbebaya' mbantang pepiidan saba' nu kesakup nilan dini Isus. ⁴² Genat itu, dia ngag balay mesama ditu Pengedapan tu Megbebaya', gendaw-gendaw minamal ilan mekpetu'un muka' megwali di Gempia Petenday mekatag dini Isus, su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.

Su Pitu Tawan Megabang di nga Samasakupen

6 Naa selian megdugang su nga mikpetuud dini Isus, duuni nga sakupen miksual. Su ngag дума sakup, getaw Judea, laak mektalu' ilan pikebitan nu nga getaw Grecia, muka' duun dademai sakup mektalu' ilan pikebitan nu getaw Judea. Naa laung nu nga sakup kia mektalu' pikebitan nu getaw Grecia, gendawgendaw sa' pekilasan su ketubu'an, duuni ngag balulibun dinilan meleksawan. ² Mendadi, sinabi nu nga sepulu' bu' dua' tawan peneligan ni Isus su tibuuk pikumpungan nu nga mikpetuud. Bena' mipungun ilan, kali' pektalu' su nga peneligan, "Ndi' mpia mundang ami megukit di talu' nu Megbebaya', adun mekegilas ami di ketubu'an. ³ Iini melengas, uu Mingumpated, pemili' amu di ngag дума niu pitu tawan, iini pemili' niu ki melengasig dengeganen, muka' pingepu'an nug Balakat nu Megbebaya' dakus mekesuun gupia. Sa' mpemili' na niu, tendu'en nami ilan dayun mekilas di ketubu'an. ⁴ Naa yami dema, menamal dami menenabi muka' megukit di talu' nu Megbebaya'."

⁵ Sinangu' dayun nu tibuuk pikumpulan nu nga sakup ki tinalu' kia nu nga peneligan ni Isus. Pimili' nilan dayun si Esteban, sala tawan suminalig gupia tu Megbebaya' muka' pingepu'an nug Balakaten. Pimili' nilan pagid si nga Felipe, si Procoro, si Nicanor, si Timon, si Parmenas muka' si Nicolas getaw Antioquia, kana' getaw Judea laak miginetaw Judea. ⁶ Mendadi ki pitu tawan pimili' nilan, inunutan ilan dayun tu gedapan nu nga peneligan ni Isus. Pinenebian ilan dayun nu nga peneligan ni Isus muka' dipenan ilan, tu'us tin-du' ilan mekilas di ketubu'an.

⁷ Ma'antu, minimal megdugang su nga mikedengeg ditu talu' nu Megbebaya' pigukit nu nga peneligan ni Isus. Migdugang dayun gupia su nga sakup ni Isus dia Jerusalem, melaun dademaig belian nu nga getaw Judea mikpetuud dun.

Su Kedaap dini Esteban

⁸ Naa si Esteban kia, tinulungan gupia nu Megbebaya' muka' bigayanen ginuung, kaas melaun mekesalebu' pinggulaula muka' tu'us binaalen di gedapan nu nga getaw. ⁹ Dagid kini si Esteban, siwal nu sakup di sala simbaan nu getaw Judea, su Simbaan nu nga Gulipen Pibeluy, (iini piningalan dun). Ki nga sakup di simbaan kia, getaw Cirene sug duma, dayun duun pagidi getaw Alejandria, getaw Cilicia, muka' getaw Asia. ¹⁰ Dagid ilan kini, nda' ilan kegaga di telisebutay ni Esteban miksekat tug Balakat nu Megbebaya'. ¹¹ Sa' ma'nia, tinindanan nilani nga getaw megukit dig balus, adun telu'en nilan, "Midengeg nami si Esteban kiin, mimilas tu palinta ni Moises sampay miksudi' tu Megbebaya'!" ¹² Ma'nia, sinasaw nilani ginaa nu nga getaw kampu' nu nga kaunutan nu getaw Judea muka' su nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya'. Mendadi, dinaap nilan si Esteban, iwit nilan dayun tu gedapan nu Pikumpulan nu Metaas Gukum. ¹³ Dek-ag minateng ilan ditu, duuni sinabi nilan nga tumakesi' dig balus mekatag dini Esteban kia. Kali' dayun pektalu' su tumakesi' kia, "Ki getaw kini, tatap menampalaksa tu Penedapan ta tu Megbebaya' muka' tu Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises. ¹⁴ Midengeg nami ki tinalu'en pu' ki Penedapan tu Megbebaya' kini, geba'en daw ni Isus kiin getaw Nazaret, dakus pelinenen daw padun su kelaun betad ta pingumbilin dinita ni Moises!" ¹⁵ Sa' ma'nia, tintengan gupia si Esteban nu ngag launan kaunutan kia. Pegita' nilan dun su mulu'en, maa' danu sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit.

Su Pimentalu' ni Esteban

7 Mendadi, sinaakan nu Tampusan Metaas Belian si Esteban, laungen, "Metuud kali'ig dinangat nilan kini mekatag dini'a?"

² Kali' pektalu' si Esteban, "Yamu nga Mekegulang muka' yamu nga Mingumpated, pekineegay niui telu'en ku kini! Su megdedengeg Megbebaya' pektemuyen ta, mikpaita' ditu ginepu'ay ta si Abraham su diin pa Mesopotamia, su nda' pa kegbenwa si Abraham tu Haran. ³ Miktalul' su Megbebaya' diniin, 'Pegawa'a dig daan benwa mu kini muka' di ngag beta'an mu, uli'a dig lain benwa, ki paita'u pa dini'a.' ⁴ Mendadi sa' ma'antu, migawa' tu'u si Abraham dig daan benwanen, sug benwa nu getaw Caldea, muka' minuli' tu Haran. Selian nilan dia, minatay su gama' ni Abraham, iin pa pibundas nu Megbebaya' si Abraham dini pegbenwanan ta nandaw. ⁵ Laak nda'ig lupa' bigay nu Megbebaya' dini Abraham, pia laak ma'niin palad. Laak dagid pinasad nu Megbebaya' diniin, kig benwa kini, begayen pa diniin, adun daniin benwa muka' danu nga sapu'en. Asa nda'idun paig bata' ni Abraham di gendaw kia. ⁶ Miktalul' su Megbebaya' dini Abraham, 'Su sapu' mu, muli' pailan dig lain benwa, ki kana' danilan benwa. Baalen ilan gulipen ditu dakus pelaatan ilan sampay paat gatus taun. ⁷ Laak dagid sug bansa nu getaw mengulipen dinilan, ukuman ku. Kaas tubus itu, mekegawa' ilan dig benwa kitu, muli' ilan dinig benwa kini, adun mektamuy ilan dinaan dini.'"

⁸ Laung padun ni Esteban, "Naa muka' tubus itu, tinalu' pa pagid nu Megbebaya' dini Abraham pu' su ngag bata'en, di kewalu endawen genat kegigetawen, subay sirkunsisuun, tu'us di pasad kia nu Megbebaya' dinilan. † Sa' ma'antu, su kegigetaw nug bata'en si Isaac, di kewalu endawen, sinirkunsisu tu'u ni Abraham si Isaac. Ma'antu dadema su pinggulaula ni Isaac tug bata'en si Jacob. Dayun su pelum sepulu' bu' dua' tawan bata' ni Jacob, su nga ginepu'ay ta kitu, pima'nia ilan dadema ni Jacob.

⁹ "Mendadi sala tawan bata' ni Jacob, iin si Jose. Naa kini si Jose, mingimbegu gupia diniin su nga gulangbata'en. Sa' ma'antu, piksaluy nilan iin, dayun iwit nu mingulipen dun ditug Ehipto. Dagid ibangan nu Megbebaya' si Jose diag Ehipto, ¹⁰ ginawenen dayun dig launan kelegenayen. Pipianan gupia nu Megbebaya', kaas liliag dini Jose su gadi', pu' di pegita'en dun, mekesuun gupia si Jose. Sa' ma'nia, binaal dayun nu gadi' si Jose kaunutan di tibuuk benwa Ehipto, sampay diag balay nu gadi'."

¹¹ Maa' laung padun ni Esteban, "Naa nda' maiben, binianan gutem kig benwa Ehipto kia sampay su Canaan, milegenan dun gupia su getaw. Su ginepu'ay ta si nga Jacob dia Canaan, nda'iduni sukatan nilan gaan. ¹² Mendadi bena' midengeg ni Jacob duun dawi

† Sug betad sirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. Su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegigetawen, tebi'a' tuli'en, pu' guluganen, tu'us pu' getaw Judea, sa'itada getaw mektamuy tu Megbebaya'.

gaan ditug Ehipto, sinugu'en su ngag bata'en memuku ditu. Iinig bekna keditu nu nga ginepu'ay ta. ¹³ Dayun di kedua' deksu' nilan mpanaw ditug Ehipto, mikpailala dinilan si Jose. Misuunan dayun nu gadi', pated ilan ni Jose. ¹⁴ Tubus itu, pimuunan ni Jose su gama'en si Jacob muli' dia, sampay su nga kelaun beta'anen, pitu pulu' bu' lima tawan ilan. ¹⁵ Naa sa' ma'nia, minuli' ilan tu'u ditug Ehipto. Ditu na dayun minatay si Jacob, sampay su nga ginepu'ay ta kitu. ¹⁶ Laak iwit puli' ditu Canaan, dia dapit Siquem, su ngag bangkay nilan, dayun libeng tug lebengan sinaluy dengantu ni Abraham di ngag bata' ni Hamor, getaw Siquem.

¹⁷ "Mendadi sa' sungu mateng su kenuud nu pinasad kiin nu Megbebaya' dini Abraham, miksilaun na gupia diag Ehipto su getaw nug bansa ta. ¹⁸ Laak di timpu kia duunig lain gadi' meglekaunutan diag Ehipto, su nda' maukitay ditu tindeg dengantu ni Jose, ¹⁹ kaas pilaatanen su ginepu'ay ta. Sinugu'en dinilan peliun dig balay su nga gembata' nilan, sug begu pa pegigetaw, adun sia mematay."

²⁰ Laung padun ni Esteban, "Naa su timpu kitu, migigetaw si Moises, piabata' gupia di pegita' dun nu Megbebaya'. Kini si Moises, telu bulan pegingatay nu mekegulangan diag balay nilan, ²¹ dayun nilan peliuy dia. Laak dagid minita' bata' nu gadi', libun, dayunen beta'ay. ²² Piktu'unan dayun si Moises dig launan betad nu getaw Ehipto. Sa' migineken na, metau gupia megyaga, dakus mekesuun su gulaulanen.

²³ "Naa bena' paat pulu' nai taun ni Moises, midelendemen laawanen su kebetang nu nga samanen getaw Israel. ²⁴ Mendadi selianen ditu nilan, minita' ni Moises sala tawani getaw Israel pilaatan getaw Ehipto. Sinugutan dayun ni Moises, pinatayen su getaw Ehipto.

²⁵ (Laung dun ni Moises, mesuunan dayun nu nga samanen getaw Israel, iini pimili' nu Megbebaya' gumawen dinilan. Laak nda' nilan mesuunayi ginangayen kia.) ²⁶ Naa bena' migendaw puli', duun pelumi midetengan ni Moises dua' tawan miksual, lumbus getaw Israel. Pimaag ilan dayun ni Moises, piksuden ilan sia, laungen dinilan, 'Baa lai, mauma dema meksual amu, asa megbeta'an damu?' ²⁷ Laak su mikpelaat tug dumanen, tinuluden si Moises, laungen diniin, 'Ya'a, bigayan ka ba pegbaya' dinami? Gukuma ba dinami? ²⁸ Petain mau pa padun,' sinaak padun nu getaw kia dini Moises, 'maa' nu pinatay mu su getaw Ehipto kalabung?' ²⁹ Bena' midengeg ni Moises, minawa' dayun diag Ehipto, miglaguy tug benwa Midian. Segayen megbenwa tu Midian, duun naig bata'en dua' tawan, lumbus laki.

³⁰ "Naa mendadi," laung pa ni Esteban, "bena' paat pulu' taun ditu Midian si Moises, duuni gendaw, ditu si Moises limawa' mesempel dig Bentud Sinai. Selianen dia, duuni mikpekita' diniin sesugu'en nu Megbebaya'

getaw langit. Ki getaw langit kini, mitua' dia titenga' nu sala puun sigbet migliga'. ³¹ Misebu'an dun gupia si Moises. Kali' pekpesempel di sigbet kia, pigipusen sug liga', midengegen su talu' nu Kaunutan Megbebaya'. ³² Kali' pektalu', 'Naa su Megbebaya', su pektemuyen nu nga ginepu'ay mu si Abraham, si Isaac muka' si Jacob.' Sinaaban dayun si Moises, ndi' mekaku' megbantay dun. ³³ Maa' laung padun nu Kaunutan Megbebaya' diniin, 'Luas mu su sepatus mu kiin, pu' kig lupa' kiin ginindegan mu, danaan dain. ³⁴ Naa mendadi,' maa' laung padun nu Megbebaya', 'minita'u dema tu'u su meliget kelegenay nu nga piglegetawan ku. Midengegu pa pagid sug degu nilan, kaas mitua' adun gumawen dinilan di kaulipen dinilan. Mendadi ya'a, Moises, ya'ai sugu'en ku mpanaw ditug Ehipto.'"

³⁵ Maa' laung padun ni Esteban, "Naa kini si Moises, ki pimilas kiin nu nga getaw Israel, su tilu'an nilan begudiin, 'Nda'i pegbaya' mu dinami, muka' kana'a gukum dinami,' iin masi' tu'u su sinugu' nu Megbebaya' meglekaunutan dinilan muka' gumawen dinilan, kaas ibangan si Moises nu getaw langit, su mikpaita' diniin dia sigbet migliga'. ³⁶ Naa sa' ma'antu, iwit tu'u ni Moises su nga getaw Israel memegawa' diag Ehipto. Melaun mekesalebu' pinggulaula muka' tu'us binaal ni Moises ditug Ehipto muka' tu Gempula Dagat sampay ditug limawa', paat pulu' taun ilan ditug limawa' kia. ³⁷ Mendadi kini si Moises, iini miktalu' tu nga getaw Israel ma'nini'. 'Duun pai tendu'en nu Megbebaya' pemuunanen diniu, ma'niin dinaan, sama da niu dema getaw Israel.' ³⁸ Kaas si Moises, iinig duma nu nga getaw Israel mipungun ditug limawa', ki ginepu'ay ta, muka' iin dademaig duma nu getaw langit miktalu' diniin ditug Bentud Sinai. Iin pa paduni pigwekilan talu' nu Megbebaya' nda'i kebelengen, adun pengumbilinen dinita."

³⁹ Laung padun ni Esteban, "Laak dagid pia ma'antu, su nga ginepu'ay ta, nda' ilan pekpetuud dini Moises. Mimilas ilan diniin, pu' migindaw nilan su kebetang nilan ditug Ehipto. ⁴⁰ Kaas laung nu getaw Israel dini Aaron, 'Baalay mu ami ngag ledawan mekpenulu' dinami bianan nami. Pu' si Moises kiin,' laung nilan, 'su miguit dinami memegawa' ditug Ehipto, naa nda' nami suunay sa' adin dun.' †

⁴¹ "Mendadi ma'antu, binaalan ilan tu'u ni Aaron ledawan ma'niin palas nati baka, iini pingilakan nilan dayun. Liliag ilan gupia dia pimbaalbaal nilan kia. ⁴² Sa' ma'antu, tiliudan ilan dayun nu Megbebaya', pituyang ilan niin mektamuy ditu ngag bitun tug langit, maa' dadema nu sinulat nu nga pimuunan nu Megbebaya' ditu Misulat Talu'en, laungen, 'Yamu nu nga getaw Israel! Kana' naani piktamuy niu, kana' naani pingilakan niu guliden,

† Si Moises, ditu pa ditaas nug Bentud Sinai, selian nu Megbebaya' megwakil nu palintanen diniin.

saanan nu kepanaw niu kiin paat pulu' taun ditug limawa'.

⁴³ Pegeguiten niu sug lepintaw binaal luna bitangan ledawan, ngalanen si Moloc, muka' sug binaal niu ledawan nug diwata niu bitun, ngalanen si Repan, lumbus pimbaalbaal laak niu, adun pektemuyen niu. Kaas iini puunanen, pua'en ku amu dig benwa kini, penguiten amu dayun ditu dapit dibaluy nug benwa Babilonia."

⁴⁴ Laung padun ni Esteban, "Mendadi, saanan nu ginepu'ay ta ditug limawa', ditu nilan sug Lepintaw nu Takesi' binaal luna, iini pengedapan nilan tu Megbebaya'. † Kig lepintaw kia, binaal maa' nu tinitulu' dun nu Megbebaya' dini Moises, ma'niin gupia nug lendasan pinita' diniin. ⁴⁵ Naa bena' miawi' na nu ginepu'ay ta si Josue kig benwa kitu, pu' piawa' na nu Megbebaya' su ngag lain bansa, iwit nilan sug lepintaw kitu pinusaka' dinilan nu nga gama' nilan. Dia dayun sug lepintaw, sampay di gendaw ni David.

⁴⁶ Naa si David kia, liliag gupia diniin su Megbebaya', kaas mikpekilelaat si David ditu Megbebaya', iin siai megbaal balay pegbenwanan nu Megbebaya', su pektemuyen ni Jacob kitu. ⁴⁷ Laak iini migbaal dun, si Salomon na."

⁴⁸ Laung padun ni Esteban, "Laak dagid su Tampusan Metaas Megbebaya', ndi'en pegbenwananig balay binaal nu kilawan. Iini sinulat dengantu nu pimuunan nu Megbebaya' ditu Misulat Talu'en, laungen,

⁴⁹ 'Gingkudan ku sug langit, laung nu Kaunutan Megbebaya',

muka' bendayan ku sug lumbang.

Metau bamu megbaal balay mbantang dinaan?

Duun bai pelelian ku?

⁵⁰ Kana' ba naani migbaal dun sug launan bitang di gekleb langit bu' lupa'?"

⁵¹ Mendadi, miktalu' pa padun si Esteban tu nga gukum kia, "Naa yamu pa di nga getaw, meketegas gupiai gulu niu! Sug delendeman niu, maa' nug delendeman nu nga kana' getaw Judea! Ndi' niu talentenan su tinalu' nu Megbebaya'! Mesama damu di nga ginepu'ay niu, pu' tatap niu pemilasay sug Balakat nu Megbebaya'! ⁵² Duun bai sala tawan pimuunan nu Megbebaya' dengantu, nda' peglegetay nu nga ginepu'ay niu? Binunu' nilan su nga pimuunanen mekpetenday pedaan tu ketua' nu mekesuun Sesugu'enen. Mendadi yamu pelum, bena' mitua' nain diniu, tinipu niu muka' binunu' niu. ⁵³ Yamui pigwekilan nu sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit tu Palintanen, dagid nda' niu dunutay!"

† Sug Lepintaw nu Takesi', mitakesi'an dun pu' dia pegbenwa su Kaunutan Megbebaya'. Pu' pinasaden tu nga getaw Judea, ndi' nailan belengan niin.

Su Kebatu dini Esteban

⁵⁴ Naa ki nga gukum kini, bena' midengeg nilan su tinalu' kia ni Esteban, mingkiget ilan di ngisi nilan, saba' mitutung ilan gangit diniin. ⁵⁵ Dagid kini si Esteban, pingepu'an nug Balakat nu Megbebaya'. Migangag tug langit, minita'en di tiag su kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya', muka' minita'en pa pagid si Isus pegindeg dia dapit lintu nu Megbebaya'. ⁵⁶ "Tayay pa daan!" laung ni Esteban. "Pegita'en ku sug langit mipuka', muka' kig Bata' nu Kilawan pegindeg dia dapit lintu nu Megbebaya'!"

⁵⁷ Mendadi ki nga gukum kini, mimeksay ilan tanan dunut tinimpeng nilani telinga nilan. Pigbatak nilan dayun si Esteban, ⁵⁸ dindel nilan dayun ditug liu nug lunsud nilan. Dayun betuay si Esteban nu nga tuminalesi' kia dig balus. Su nga migbatu dun, binilin nilani nga suub nilan di gedapan nu sala tawan begutaw, ngalanen si Saulo. ⁵⁹ Pinemalan nilan dayun betuay si Esteban kini. Si Esteban, minenabi, laungen, "Uu Kaunutan Isus, dawat mu su gimuuu!" ⁶⁰ Minginlulud dayun si Esteban muka' minekeg menenabi, laungen, "Uu Kaunutan Megbebaya'! Sa' mesu'at, ndi' mu pemilangayi sala' nilan kini!" Mideksu' telu'ay, migetus nai ginaa ni Esteban.

8 Naa si Saulo kia, sinangu'en su kepatay dini Esteban kia.

Mikpeleget si Saulo tu Pikumpungan nu Sakup ni Isus

Naa mendadi su gendaw kia, pikpuunan gupia peglegetay su pikumpungan nu nga mikpetuud dini Isus dia Jerusalem. Ki nga piglegetan kia, mipelak ilan dayun di tibuuk Judea muka' Samaria, iin laaki mibilin dinilan dia Jerusalem su nga sepulu' bu' dua' tawan peneligan ni Isus. ² Naa duuni nga getaw mikpetuud gupia tu Megbebaya', miblebeng ilan tug bangkay ni Esteban, lilekan nilan gupia iin.

³ Mendadi si Saulo kia, piglegetanen pati' su pikumpungan nu sakup ni Isus. Minamal suled di ngag bilayan, pimintengen su nga mikpetuud libun laki, dayunen uitay dia pirisuan.

Pingukit tu Samaria su Gempia Petenday

⁴ Laak su nga mipelak kiin, pia adin ilan mekangay, minamal ilan megukit di Gempia Petenday. ⁵ Si Felipe kiin, minangay dig lunsud sakup Samaria, pigukiten tu nga getaw ditu pu' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. ⁶ Bena' midengeg nu melaun getaw su ginukit ni Felipe muka' minita' nilan su mekesalebu' pinggulaulanen, piktalentenan nilan gupia su talu'en. ⁷ Melaun menenulay pingutidan ditu getaw piglegetan nilan, menekeg mektegas su menenulay selian nilan mautid. Melaun dadema getaw miuli'an minatay

seputul lawasen, sampay ngag duma mipilung. ⁸ Sa' ma'nia, liliag gupia su nga getaw Samaria kia.

⁹ Naa diag lunsud kia duuni getaw mensaled, ngalannen si Simon. Kini si Simon, miniben na mesebu'ay su nga getaw Samaria ditu penggulaulanen. Inangkenen metaasi tindegen. ¹⁰ Nda'ig datu' nda'i pusuk, migela' mektalente diniin su nga getaw dia. Laung nilan, "Su ginuung nu getaw kiin, ginuung nu Megbebaya'. Su gelalen, 'Su Mekesalebu' Ginuung.'" ¹¹ Tinalentenan gupia nu nga getaw si Simon, pu' miniben nailan mesebu'ay tu nga kenaleden. ¹² Laak dagid bena' mikpetuud ilan ditu Gempia Petenday ginukit ni Felipe mekatag di Keglekaunutan nu Megbebaya' dakus mekatag dini Isukristu, suminakup ilan dayun tu Megbebaya', binunagan ilan dayun tubig, libun laki.

¹³ Sampay si Simon kini, mikpetuud na pagid. Tubus bunagay tubig si Simon, migduma dini Felipe. Sa' minita'en su nga mekesalebu' mipenggulaula muka' tu'us, misebu'an dun gupia si Simon.

¹⁴ Naa su nga peneligan ni Isus ditu Jerusalem, bena' midengeg nilan pu' dinawat na nu getaw Samaria su Gempia Petenday nu Megbebaya', sinugu' nilan si Pedro muka' si Juan meditu Samaria. ¹⁵ Bena' minateng ditu si Pedro muka' si Juan, pinenebian nilan su nga mikpetuud dini Isus dia, adun pengepu'an ilan nug Balakat nu Megbebaya'. ¹⁶ Pu' nda' pa lusad di nga getaw kia sug Balakat nug Megbebaya', binunagan ilan laak tubig, tu'us di kesakup nilan dini Isus. ¹⁷ Mendadi bena' pindepenan ni Pedro muka' ni Juan su nga getaw Samaria kia, pingepu'an ilan dayun tu'u nug Balakat nu Megbebaya'.

¹⁸ Naa kia si Simon, bena' minita'en pu' sa' depenan nu nga peneligan ni Isus su nga mikpetuud, pengepu'an ilan dayun nug Balakat nu Megbebaya', miktulun sia si Simon kwarta dini nga Pedro. ¹⁹ Kali' pektalu' dinilan, "Sa' mesu'at, begayay niau di ginuung niu kiin, adun sa' duuni getaw depenan ku, pengepu'an ilan dadema nug Balakat nu Megbebaya'."

²⁰ "Baa, ukuman ka nu Megbebaya'," simbag ni Pedro, "ya'a muka' su kwarta mu kiin! Masi' delendeman mu, kig begay nu Megbebaya', megdadi seluyay?"

²¹ Nda'ig labet mu dun su penggulaulaan nami. Pu' kig delendeman mu kiin, ndi' pia di pegita'en nu Megbebaya'. ²² Pegbiksu'ay mui melaat delendeman mu kiin. Penenebiay mu sa' megdadi, pedesunen ka nu Megbebaya' dig delendeman mu melaaten. ²³ Pu' misuunan ku migbaya' gupia dig delendeman mu su kengimbegu mu, mibaluda nu sala' mu."

²⁴ Laung dayun ni Simon dini Pedro muka' dini Juan, "Kelelaat penenebiay niau tu Kaunutan Megbebaya', ndi' na mpenggulaula ki kelaun tinalu' niu kia."

²⁵ Tubus itu, tuminakesi' si Pedro muka' si Juan ditu nga getaw, muka' migukit ilan di talu' nu Kaunutan si

Isus. Bena' mitubus, minuli' ilan ditu Jerusalem. Selian nilan dig dalam pegangay dia Samaria, inukit da nilan dema su Gempia Petenday dia melaun lunsud mibianan nilan.

Si Felipe muka' su Trisuriru Getaw Etiopia

²⁶ Naa mendadi si Felipe kiin, duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit suminugu' diniin, laungen, "Pengkipsa, angaya dia dapit gilidan gendaw, dia karsada pegangay ditu Gasa genat dini Jerusalem." (Ki karsada kia, mikebian di meliwag limawa'.) ²⁷ Sa' ma'nia, bena' mideksu' mektalu' su getaw langit, migbuat si Felipe, mipanaw tu'u. Naa duuni getaw Etiopia, metaas pegwekilan ni Candace, sug libun meguit tu getaw Etiopia, trisurirunen. Ki trisuriru kini, miditu Jerusalem mektamuy tu Megbebaya'. ²⁸ Mendadi sa' minuli' pelum ditug Etiopia, suminakay prada, dunut pegbasa libru, su Misulat Talu' nu Megbebaya' pisulaten dengantu tu pimuunanen si Isaias. ²⁹ Mendadi selian nu trisuriru megbasa dun, kini pelum si Felipe, tilu'an nug Balakat nu Megbebaya', laungen, "Pekpe-sempela di prada kia, tenduga dun." ³⁰ Pingeted dayun ni Felipe su prada, muka' midengegeni getaw kia, pegbesaanen su sinulat kia nu pimuunan nu Megbebaya' si Isaias. Sinaakan dayun ni Felipe su trisuriru, laungen, "Mesabut mu dai pigbasa mu kiin?"

³¹ Kali' sembag ki getaw Etiopia kia, "Kenduta'i kesabutu dun, subay duuni megluas dun dinaan?" Ing-gaten dayun si Felipe menaik megingkud dia gupiden.

³² Iinig binasanen ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung,

"Ki getaw kini, sug betaden, ma'niin betad karniru egaken tu pektiti'an dun, ma'niin dema betad nati karniru, ndi' megenga' sa' untingan.

Pu' selian piglegetan, nda'iduni talu'en.

³³ Pipiidpiidan iin, kana' bantang su ginukuman diniin.

Nda'i mekengasal dunig liwaten, pu' pipeleki gumulen."

³⁴ Laung nu getaw Etiopia dini Felipe, "Naa sa' megdadi, ki sinulat kini, pesuun mu dinaan sa' ta' taway duni misugat ini nu pimuunan nu Megbebaya'. Iinen da su suminulat dun, atawaka lain tawan saan?"

³⁵ Mendadi si Felipe, pikpuunanen pegweliay su sinulat kia, dayunen pegukit dia trisuriru su Gempia Petenday mekatag dini Isus. ³⁶ Naa muka' kebaal nilan mundas dia karsada, midepet nailan di tubig. Miktalu' su trisuriru, "Naa, tayay pa daan, duuni tubig. Mabu' megdadi, bunaganu tubig."

³⁷ [Kali' sembag si Felipe, "Megdadi da bunagan ka dun, sa' gela'en mui ginaa mu di kekpetuud mu."

Kali' sembag, "Aa, naa, mikpetuudu lai. Mituudanu dun pu' si Isukristu, iinig Bata' nu Megbebaya'."]

³⁸ Pitenlen dayun nu trisuriru su prada. Minaug ilan dua', dayun minlusad ilan tu tubig. Binunagan dayun ni Felipe su trisuriru. ³⁹ Bena' guminawen ilan dia tubig, inabay dayun si Felipe nug Balakat nu Megbebaya' megawa' dia. Nda' na maita' nu trisuriru. Minundas nain, mipati' na leliagay.

⁴⁰ Naa si Felipe, dia na mitanda' lunsud Asoto. Genat diag Asoto, minundas tu Cesarea. Adin su ngag linunsudan gembiananen, pengukiten ni Felipe dia su Gempia Petenday.

Su Kesakup ni Saulo dini Isus

(Pinggulaula 22:6-16; 26:12-18)

9 Laak si Saulo kiin, penemalanan sida'ay su nga sakup nu Kaunutan si Isus, pemetainen ilan sia. ² Sa' ma'nia, miditu si Saulo Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea, minengi diniin sulat uitenen tu nga kaunutan di nga simbaan nu getaw Judea tug lunsud Damasco, adun sa' duuni maita'en dia, sakup nug Bianan nu Kaunutan si Isus, daapenen sia libun laki, penguitenen dayun puli' ditu Jerusalem.

³ Naa mendadi kini si Saulo, sa' sungu na mesebang diag lunsud Damasco kia, masi' mitiagan tekaw tiag genat tug langit. ⁴ Mibelilid diag lupa' si Saulo, muka' duuni midengegen talu', laungen, "Saulo! Mauma dema peglegetan mau?"

⁵ "Sir, ta' taway dun ka?" sinaak ni Saulo.

Kali' sembag su pektalu' kia, "Naan la'a si Isus, su peglegetan mu. ⁶ Naa pegbuata, bundasa diag lunsud kia. Sa' mateng ka, telu'an ka dayun ta' alanduni gempia baalen mu."

⁷ Naa su nga tendug ni Saulo, tuminlen ilan, nda' ilan pektalu'talu', pu' midengeg nilan ki tingeg kia, laak nda'i minita' nilan. ⁸ Migbuat si Saulo, laak bena' mingmata, masi' ndi' mekengita'. Kaas inulipit laak nu ngag dumanen mundas diag Damasco. ⁹ Telu gebii ndi' mekengita', nda' na aan muka' nda' na inum.

¹⁰ Naa duuni sakup ni Isus diag Damasco, ngalanan si Ananias. Mendadi kini si Ananias, mikpaita' gupia diniin su Kaunutan si Isus.

"Ananias! sinabi ni Isus."

"Uu Kaunutan, keni dau," laung ni Ananias.

¹¹ Kali' pektalu' si Isus diniin, "Pegbuata, angaya ditu karsada piningalan dun Su Melegdeng Karsada. Laaway mu dayun diag balay ni Judasi sala tawan getaw Tarso, ngalanan si Saulo. Pu' iin, menenabi, ¹² muka' duuni pinita' diniin nu Megbebaya' getaw sumiled dia suguden, ngalanan si Ananias, megdepen diniin adun mekengita' puli'."

¹³ Dagit kali' sembag si Ananias, "Uu Kaunutan, melaun migukit dinaan mekatag dini Saulo kiin, piilaatanen daw gupia su piglegetawan mu ditu

Jerusalem. ¹⁴ Muka' bigayan daw nu nga kaunutan nug belian pegbaya'en, daapenen sug launan mekpaingabang dini'a."

¹⁵ Dagit sumimbag su Kaunutan si Isus, "Panawa dema tu'u tu niin, pu' si Saulo kia, pimili'u mbaal sesug-u'en ku megukit mekatag dinaan tu nga kana' getaw Judea, tu nga gadi', sampay tu nga getaw Israel dameda. ¹⁶ Muka' pagid paita'u pa diniin ki kelegenay mbiananen meksekat di kesakupen dinaan."

¹⁷ Sa' ma'nia, mipanaw dayun si Ananias. Bena' minateng muka' sumiled diag balay kia, dipenanen dayun si Saulo. Miktal'u' diniin si Ananias, "Uu Mimated Saulo, sinugu'u nu Kaunutan si Isus, su mitua' dini'a dia karsada su kepanaw mu dini. Naa, iini sinugu'u niin medini ni'a, adun mekengita'a puli', dakus pengepu'an ka nug Balakat nu Megbebaya'."

¹⁸ Mitekaw dayun mawa' ki mama' gunap seda' mitabun dia mata ni Saulo, mikengita' puli'. Suminambut megbuat, mikpebunag dayun tubig. ¹⁹ Tubus itu minaan si Saulo, dayun mipuli' su sekegen.

Mingukit si Saulo tug Damasco

Mendadi genat itu migbebenwa si Saulo santa' gebii dia nga sakup ni Isus diag Damasco. ²⁰ Miditu dayun nga simbaan nu getaw Judea, pingukiten dia pu' si Isus, iin sug Bata' nu Megbebaya'.

²¹ Naa sug launan mikedengeg di talu' ni Saulo, misebu'an ilan gupia, laung nilan, "Kana' bain nu migeget gupia tu nga mekpaingabang dini Isus ditu Jerusalem? Muka' kana' baini midini dun, pu' adun daapenen siai nga mikpetuud dini Isus, adun uitenen ditu gedapan nu nga kaunutan nug belian ta ditu Jerusalem?"

²² Dagit migdugang laaki ginuung ni Saulo megukit, kaas ndi' maulakan nu nga getaw Judea megbenwa diag Damasco. Pinepet dinilan ni Saulo pu' si Isus, iin su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.

²³ Mendadi bena' santa' gebii, ki nga getaw Judea kini, mikpasad ilan petain nilan si Saulo. ²⁴ Dagit duuni getaw mikpesuun dun dini Saulo. Naa gebii gendaw, pegingaten nu getaw Judea su nga genga'an nug lunsud Damasco, adun epa'en nilan sia petayay si Saulo. ²⁵ Laak dagid duuni gebii, kali' pegleketau su nga sakup ni Saulo, iwit nilan iin tu gembagel dending nug lunsud kia, inisen nilan dig bukag, dayun nilan tentuay diag liu si Saulo.

Ditu Jerusalem si Saulo

²⁶ Mendadi, minuli' na pelum ditu Jerusalem si Saulo, minampu' dayun sia dia nga sakup ni Isus. Dagit mendek ilan diniin, pu' nda' ilan metuuday dun pu' suminakup nain dini Isus. ²⁷ Dagit si Bernabe, suminagut dini Saulo. Iwit ni Bernabe si Saulo ditu nga

peneligan ni Isus, inukiten dinilan su kekita' ni Saulo ditu Kaunutan dia karsada, su kangayen kiin ditug Damasco. Inukit pagid ni Bernabe dinilan su kekabit nu Kaunutan diniin, sampay su kenibelu' ni Saulo mengukit mekatag dini Isus ditug Damasco. ²⁸ Sa' ma'nia, migduma si Saulo dia nga peneligan ni Isus dia Jerusalem. Minibelu' gupia si Saulo megukit mekatag di Kaunutan. ²⁹ Dagid sa' miglantugi' si Saulo di nga getaw Judea mektalu' pikebitan nu getaw Grecia, ilan kini, petain nilan sia si Saulo. ³⁰ Bena' misuunan nu kepetedan sug delendeman nu getaw Judea kia, iwit nilan si Saulo tu Cesarea, dayun pibundas nilan peleguyay tu Tarso.

³¹ Ma'antu, su tibuuk pikumpulan nu nga sakup ni Isus, nda' nai megleget dun dig liwagan Judea, Galilea, muka' Samaria. Kagina pingulikseگان ilan nug Balakat nu Megbebaya', migisegi sinuunan nilan di kekpetuud, minamal ilan megbasa tu Megbebaya' muka' migdugang ilan.

Minangay tug Lida muka' Jope si Pedro

³² Naa si Pedro, saba'en mengepitan tu nga sakup ni Isus di ngag lunsud, minateng diag Lida, mingumbelayan tu piglegetawan nu Megbebaya' dia. ³³ Mendadi duuni mipekita'en getaw dia, ngalanen si Eneas, mipilung, walu taun nda' siben pekegbuat diag belilidannen. ³⁴ Kali' pektalu' si Pedro diniin, "Naa Eneas, pauli'an ka ni Isukristu. Pegbuata, pengikpesay muig belilidan mu kiin." Dayun pegbuat si Eneas. ³⁵ Naa su ngag launan getaw pegbenwa diag Lida muka' di Saron, bena' minita' nilan si Eneas mikepanaw na, miagak ilan dayun sumakup tu Kaunutan si Isus.

³⁶ Naa duunig libun ditug lunsud Jope mikpetuud dini Isus, ngalanen si Tabita. (Di pikebitan nu getaw Grecia, si Dorcas, ma'ananen gusa.) Kini si Tabita, pine-malanen pepianay su nga getaw, pegebanganen su nga pubri. ³⁷ Mendadi mitaang dun, migladu si Tabita, dayun minatay. Bena' mitubus nu ngag dumanen ugasay, bitang nilan sug bangkayen di sugud diag ditaas. ³⁸ Naa sug lunsud Jope kia, mesempel diag Lida. Mendadi bena' midengeg nu nga sakup dia Jope pu' diag Lida si Pedro, suminugu' ilan dua' tawan, pimuun nilan dini Pedro, "Kelelaat pediniin ka nami deli'." ³⁹ Sa' ma'nia, mingikpes si Pedro, migdunut tu'u dinilan. Bena' minateng dia Jope, pibundas si Pedro dia sugud diag ditaas. Mikipungun dayun dini Pedro su kelaun balulibun. Pekelegenan ilan gupia, pinita' nilan pagid dini Pedro su nga suub muka' duma penepeten pime-nai' ni Tabita su tetubu' pa.

⁴⁰ Mendadi, piawa' ni Pedro dia sugud sug launan getaw. Minginlulud dayun si Pedro menenabi. Bena' mitubus menenabi, liningay ni Pedro kig bangkay kia, kali' peksabi, "Tabita, pegbuata!" Mingmata si Tabita.

Minita'en si Pedro, dayun migbuat. ⁴¹ Inulagak ni Pedro megingdeg. Dayun sebiay ni Pedro su nga kelaun mikpetuud kampu' nu ngag balulibun, pigwakilen dayun dinilan si Tabita, mitubu' na puli'. ⁴² Mileep dayun diag lunsud Jope su gukiten dun. Melaun dayun mikpetuud tu Kaunutan si Isus. ⁴³ Si Pedro, migbebenwa pa santa' gebii dia Jope diag balay ni Simon, getaw menina' panit.

Si Pedro muka' si Cornelio

10 Naa duuni getaw tu Cesarea, ngalanen si Cornelio, kaunutan nu pikumpulan sundalu nu getaw Roma piningalan dun "Su Pikumpulan nu Getaw Italia." ² Kini si Cornelio, mikpetuud gupia tu Megbebaya'. Pia kana' getaw Judea, migbasa tu Megbebaya', sampay su nga gapenen. Tatapen pemegayay su nga getaw Judea, muka' menamal menenabi tu Megbebaya'. ³ Mendadi duuni gendaw, ginenga' menaugi gendaw, duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit pinita' masi' nu Megbebaya' dini Cornelio, mitua' dia suguden. Kali' peksabi su getaw langit, "Cornelio!"

⁴ Si Cornelio, tintengen su getaw langit, saba' mindek gupia. Sinaaken diniin, "Sir, ta'i tuyu' mu sia di-naan?"

Kali' sembag su getaw langit, "Su kenenabi mu muka' sug betad mu memegay, tilima' nu Megbebaya', midelendema niin. ⁵ Mendadi, sugu' mui sesugu'en mu meditu Jope, adun uiten nilan puli' dini sala tawan getaw, si Simon, sala ngalanen si Pedro. ⁶ Iin, migbebenwa diag balay nu sala Simon, getaw menina' panit, dia geksid dagat sug balayen."

⁷ Naa sa' ma'nia, bena' migawa' dia su getaw langit, miksabi si Cornelio dua' tawan sesugu'enen dakus sala tawani sundalu megilak diniin. Su sundalu, migbasa dadema tu Megbebaya'. ⁸ Naa bena' inukitan ilan ni Cornelio di mipenggulaula kia, sinugu'en ilan tu'u mangay ditu Jope.

⁹ Mendadi bena' di sala gendaw, saanan dia pailan dalan su nga sinugu' kia muka' mesempel nailan tug lunsud Jope, kini si Pedro, minaik tu gatep menenabi, miktui gendaw. ¹⁰ Naa muka' migutem na, mauya'anen sia maan. Laak selianen pa megelat gilak, pinita' masi' nu Megbebaya' diniin ma'niin ¹¹ mipuka' sug langit, duun dayuni mitentun dia gupiden ma'niin palas gembagel gumut miktetan di paat buuk sunguten.

¹² Bitang dia su kelaun gininisan metetubu', sampay mamak muka' manukmanuk. ¹³ Duun dayuni midengeg ni Pedro talu', laungen, "Naa, Pedro, pegbuata, titi' mu ki seda'an mu, aan ka dayun!"

¹⁴ Dagid kali' sembag si Pedro, "Pelai, uu Kaunutan! Nda'u mainsan aan dun, su melemu'an ami dun sampay su ndi' nami ma'aan nga getaw Judea."

¹⁵ Midengeg pa puli' ni Pedro su talu', laungen, "Adin su tinalu' nu Megbebaya' mpia aanen, ndi' mu telu'ay ndi' mu ma'aan." ¹⁶ Mendadi ki mipenggulaula kia, telu deksu' pa pauli'ay, dekag pa mibatun na puli' diag langit su gumut.

¹⁷ Mendadi selian ni Pedro melibuleng di gulugan nu pinita' diniin kia, mibaangan na nu nga sinugu' ni Cornelio kia sug balay ni Simon, pegindeg nailan dia genga'anen. ¹⁸ Miksabi ilan dayun, sinaak nilan, "Diin ma pegbebenwa si Simon, sala ngalanen si Pedro?"

¹⁹ Naa segay ni Pedro megulug sia di pinita' diniin kia, tilu'an masi' iin nug Balakat nu Megbebaya', laungen, "Pekineega! Duuni telu tawan getaw minateng, pekpenengaun ka nilan. ²⁰ Pegbuata, penauga. Ndi'a pegalangalang megdunut dinilan, pu' naani sumingu' dinilan." ²¹ Sa' ma'nia, minaug dayun si Pedro, laungen ditu telu tawan kia, "Mabu' naani pekpenengaun niu. Ta' mai tuyu' niu dinaan?"

²² Kali' ilan sembag, "Sinugu' ami nu kaunutan nami si Cornelio. Si Cornelio kiin, mekesuun getaw. Pigbeaanen su Megbebaya', muka' inal dain dema nu ke-laun getaw Judea. Naa, duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit miktalu' diniin pu' inggaten ka nami meditug balayen, pu' adun medengegen ki gukiten mu." ²³ Sa' ma'nia, piseled ilan ni Pedro, adun mektulug pailan dia gebii kia.

Naa bena' miglegendaw, mingikpes si Pedro, tumindug dayun dinilan mpanaw. Duun dademai nga getaw Jope migdunut dinilan, nga kepetedan nilan. Naa si Cornelio kia, saananen mekpedateng dinilan, inggateni ngag beta'anen muka' nga sambaten mekpungun diag balayen. ²⁴ Bena' puli' gendaw, minateng si nga Pedro dia Cesarea. ²⁵ Bena' sungu metulan diag balay si Pedro, sinungkak dayun ni Cornelio, miglaub si Cornelio dia gedapanen, luminu'ud dayun diniin.

²⁶ Laak dagid inulagak ni Pedro, laungen diniin, "Pegindega, pu' sama kilawan mau da laak." ²⁷ Selian nilan megabitabit, minundas si Pedro dia seled, minita'en su melaun getaw mipungun dia. ²⁸ Kali' pektalu' si Pedro dinilan, "Mendadi yamu nu nga getaw, suunan niu pu' binandu diag betad dinami nu nga getaw Judea, lumamug tu getaw dig lain bansa atawaka mengumbelayan dun. Dagid pisuun na dinaan nu Megbebaya', subay nda'i getaw pemilangen ku milemu'an atawaka kana' penemba'en nu Megbebaya'. ^{†29} Kaas sa' piangayu ni Cornelio, nda'u belibaday. Naa mendadi, uu Cornelio, sa' ma'antu, ta' mai tuyu' mu dinaan?"

³⁰ Kali' sembag si Cornelio, "Naa, paat gebii na nandaw genat kenenabiu diag balayu, ginenga' menaugi gendaw. Mendadi saanan ku menenabi, mitekaw duuni getaw mitua' di gedapan ku, tumiagi penepetenen,

† Iini gulugan nu pinita' kiin nu Megbebaya' dini Pedro, su ma'niin palas gumut bitangan gininisan metetubu', lumbus mesu'at aanenen.

³¹ miktalu' dinaan, 'Cornelio! Tilima' nu Megbebaya' su kenenabi mu, muka' pingebeten su kepepia mu tu nga getaw. ³² Naa sa' ma'antu, sugu' mui getaw mangay ditu Jope, ditu ni Simon sala ngalanen si Pedro.

Migbebenwa diag balay nu sala Simon, getaw menina' panit dia geksid dagat.' ³³ Kaas iini miksabiun dun dini'a ganam," maa' laung pa ni Cornelio. "Naa milelaata dinaan, pu' minangaya dini. Mendadi, dini nami gedapan nu Megbebaya', ki tibuuk pikpungunan nami, adun kineegan nami su gikteb nu pitalu' nu Megbebaya' dini'a."

Su Pigwali ni Pedro

³⁴ Mendadi, kali' pektalu' si Pedro, "Aa naa, minget misuunan ku na, nda'ig lingken petailen nu Megbebaya'. ³⁵ Adin su megbasa diniin muka' menggulaula melengas, pia ta' bensaay dun, duaten iin nu Megbebaya'. ³⁶ Mendadi, misuunan niu ki tinalu' nu Megbebaya' dinami nga getaw Israel, ki Gempia Petenday, ki kepeseksud di getaw tu Megbebaya' pebian dini Isukristu, su Kaunutan nu tiba'an getaw. ³⁷ Suunan niu pu' dekag miktitulu' si Juan mekatag di kekpebunag tubig, duuni mekesalebu' mipenggulaula diag liwagan Galilea sampay Judea. ³⁸ Midengeg niu si Isus getaw Nazaret, sug bigayan nu Megbebaya' Balakaten muka' ginuungen. Kini si Isus, lineepen su tibuuk benwa Judea, pipiananen su nga getaw muka' pineguli'anen su nga pilegetan nu Palin, pu' ibangan iin nu Megbebaya'."

³⁹ Laung padun ni Pedro, "Mendadi, sug launan pinggulaula ni Isus dia Judea muka' ditu Jerusalem, yamii miketakesi' dun. Dagid kini si Isus, pinatay nu nga getaw Judea, linansang nilan di kurus. ⁴⁰ Bena' di ketelu endawen, pitubu' puli' iin, pitubu' nu Megbebaya', muka' pinita' pa pagid nu Megbebaya' di getaw. ⁴¹ Nda'en paita' di tiba'an getaw, pinita'en laak di ngag daansama' mipemili'en, sa'itada dinami nu nga miksalu dema diniin maan muka' minum, su ketubu'en puli'. ⁴² Yami demai sinugu'en megukit dun ki Gempia Petenday tu nga getaw dakus megukit dun pu' iini tinu' nu Megbebaya' mengukum ditu tiba'an getaw tetubu' sa' minatay. ⁴³ Iin dademai tinakesi'an nu ke-laun pimuunan nu Megbebaya' dengantu, sinulat nilan ditu Misulat Talu'en pu' adin su mekpetuud dini Isus, pedesunen nu Megbebaya' su sala'en, saba' nu pegbaya' ni Isus."

Pingepu'an nug Balakat nu Megbebaya' su nga Kana' Getaw Judea

⁴⁴ Mendadi selian ni Pedro megukit, mitekaw pengepu'ay nug Balakat nu Megbebaya' ki kelaunan mikineeg di pitendayen kia. ⁴⁵ Su nga getaw Judea miktetuud dini Isus tumindug dini Pedro genat ditu

Jope, misebu'an ilan dun dayun, kagina ki kana' getaw Judea, bigay dadema nu Megbebaya' dinilan pingepu'an ilan nug Balakaten. ⁴⁶ Pu' midengeg nilan su nga kana' getaw Judea kia, mipalin su pikebitan nilan, dakus inal nilan su Megbebaya'. Kali' pektalu' si Pedro, ⁴⁷ "Naa ki nga getaw kini, pingepu'an nailan nug Balakat nu Megbebaya', maa' dadema gupia dinita. Mendadi kagina ma'antu, duun bai mekebelibad dun, bunagan nailan tubig?" ⁴⁸ Sa' ma'nia, suminugu' dayun si Pedro, bunagan ilan tubig tu'us di kesakup nilan dini Isukristu. Tubus itu, ginuut ni nga Cornelio si Pedro, ndi' pa deli' muli' di nga santa' gebii.

Su Ginukit ni Pedro mekatag di Kesakup nu nga Kana' Getaw Judea

11 Naa midengeg nu nga peneligan ni Isus muka' nu ngag дума mimated ditu Judea pu' ki nga kana' getaw Judea, mitelima' nilan dadema su talu' nu Megbebaya'. ² Mendadi bena' midengeg nilan, sug du-ma sakup, telu'en nilan dayun pu' ki nga kana' getaw Judea kia suminakup na, subay sirkunsisuun dailan dema. Sa' ma'antu, ilan kini, bena' minateng puli' si Pedro ditu Jerusalem, pigbensi nilan si Pedro, laung nilan diniin, ³ "Mauma dema mingumbelayan ka ma'antu nga kana' getaw Judea, su nda' mesirkunsisu? Mauma dema dumingan ka padun maan dinilan?" ⁴ Sa' ma'nia, gila' dayun ni Pedro pegukit dinilan su kelaun mipeng-gulaula genat tu pikpuunanen.

⁵ Kali' pektalu' si Pedro, "Mendadi, su ditu pau lunsud Jope, minenabiu, mitekaw duun masi'i pinita' nu Megbebaya' dinaan. Minita'u duuni mitentun genat tug langit ma'niin palas gumut mikitetan di paat buuk sunguten, mitena' dia gedapan ku. ⁶ Sa' pigipusu diag dialem, minita'u ki nga gininisan metetubu' medengen sa' malig, nga mamak sampay manukmanuk. ⁷ Midengegu dayuni talu', laungen, 'Naa, Pedro, pegbuata, titi' mu ki seda'an mu, aan ka dayun!' ⁸ Dagitimbagu, 'Plai, uu Kaunutan! Nda'u mainsan aan dun, su mele-mu'an ami dun sampay su ndi' nami ma'aan nga getaw Judea.'

⁹ "Midengegu pa puli' su miktalu'," maa' laung padun ni Pedro. "Laung nu miktalu', 'Adin su tinalu' nu Megbebaya' ma'aan, ndi' mu telu'ay ndi' mu ma'aan.'

¹⁰ Mendadi ki mipenggulaula kia, telu' deksu' pa pauli'ay, dekag pa mibatun na puli' ditug langit sug launanen kia. ¹¹ Mendadi su kebatun dun puli' tug langit, iin dademai kedadeng nu telu' tawan diag balay pektulugan ku. Sinugu' ilan nu sala tawan kaunutan sundalu dia Cesarea, meditu ilan naan. ¹² Muka' tilu'anu nug Balakat nu Megbebaya', ndi'u mekalan-galang megdunut dinilan. Sa' ma'antu, tumindug dadema dinaan meditu Cesareai nga genem tawan kepedetan ta kini, miditu ami balay nu getaw sumin-

ugu' dinilan, si Cornelio. ¹³ Bena' minateng ami ditu, tinalu' ni Cornelio dinami pu' duun masi'i minita'en getaw langit pegindeg diag dialem balayen. Miktalu' daw diniin su getaw langit, 'Sugu' mui getaw mangay ditu Jope, ditu ni Simon sala ngalanen si Pedro. ¹⁴ Iin nai mekpetenday dini'a dig bian nu kegawen mu, kampu' nu kelaun gapen mu.'" ¹⁵ Laung pa ni Pedro, "Naa mendadi, bena' mikpuunu mekpetenday dinilan, ilan kiin, pingepu'an ilan dayun nug Balakat nu Megbebaya', maa' dadema gupia dinita sug diin kiin. ¹⁶ Midelendemu dayun su tinalu' begudiin nu Kaunutan si Isus, laungen, 'Si Juan, migbunag laak tubig di nga getaw. Dagit yamu, bunagen diniu kig Balakat nu Megbebaya'.' ¹⁷ Naa mendadi gempantek," maa' laung padun ni Pedro, "ki nga kana' getaw Judea, pisama nu Megbebaya' sug bigayen dinilan ditug bigayen dinita sug diin kiin, su mikpetuud ita tu Kaunutan ta si Isukristu. Naa kagina ma'antu, naan, kana'u memaag ditu Megbebaya'!"

¹⁸ Naa, su nga getaw migbensi dini Pedro kia, bena' midengeg nilan su tinalu'en kia, misikpa' ilan dayun mektalu'. Inal nilan su Megbebaya', laung nilan, "Mendadi sa' ma'antu, masi' ki nga kana' getaw Judea, bigay pagid nu Megbebaya' dinilan keksikesuun nilan muka' kepeduma nilan tu ketubu' nda'i tamanen!"

Su nga Suminakup dini Isus tug Lunsud Antioquia

¹⁹ Naa genat tu kepatay kiin ni Esteban, pinemalan peglegetay su nga sakup ni Isus. Sa' ma'antu, mipelak ilan, duuni midepet tu Fenicia, duuni midepet tu pulu' Cipre, muka' duun dademai midepet tug Antioquia. Adin su midepetan nilan, migukit ilan talu' nu Megbebaya' dia, iin laaki inukitan nilan dun su nga getaw Judea. ²⁰ Laak diag Antioquia, duuni nga ginukitan nilan dun kana' getaw Judea. Inukit dinilan nu nga sakup ni Isus genat ditu Cipre muka' ditu Cirene su Gempia Petenday mekatag di Kaunutan si Isus. ²¹ Kagina bigayan nu Kaunutan Megbebaya' ginuung su migukit dun, melaun gupia getaw mikpetuud muka' luminingay tu Megbebaya'.

²² Naa su pikumpungan nu nga sakup ni Isus ditu Jerusalem, sa' midengeg nilan pu' mikpetuud na su nga kana' getaw Judea, sinugu' nilan si Bernabe mangay ditug Antioquia. ²³ Bena' minateng ditu si Bernabe muka' misima'en pu' tinulung tu'u nu Megbebaya' su nga sakup ni Isus kana' getaw Judea, liliag dayun gupia si Bernabe. Tinitulu' ni Bernabe dinilan, launan nilan, gela'en nilani ginaa nilan tu kesalig nilan tu Kaunutan. ²⁴ Pu' si Bernabe kia, mekesuun getaw, pingepu'an gupia nug Balakat nu Megbebaya', sampay suminalig gupia tu Megbebaya'. Sa' ma'nia, melaun getaw Antioquia miagak sumakup tu Kaunutan si Isus.

²⁵ Mendadi si Bernabe, mipanaw ditu Tarso, penengaunen si Saulo kiin. ²⁶ Bena' mibaanganen, iwiten puli' ditug Antioquia. Setaun ilan dayun mekpungun dia pikumpungan nu sakup ni Isus, minimal ilan mekpetu'un di nga melaun gupia getaw ditu. Muka' iini puunanen, piningalan dun nu nga getaw su nga sakup ni Isus, nga Kristianu.

²⁷ Naa saanan nilan diag Antioquia, duuni nga pimuunan nu Megbebaya' minateng genat tu Jerusalem. ²⁸ Mendadi sala tawan dinilan, ngalanen si Agabo, migindeg adun megyaga. Bigayan nug Balakat nu Megbebaya' ginuung, kaas pisuunen pedaan pu' duuni gendaw, mateng pai meliget gutem di tibuuk lumbang. (Kia, minuud di timpu ni Claudio su tampusan gadi' nu getaw Roma.) ²⁹ Bena' midengeg nu nga sakup ni Isus diag Antioquia, delendeman nilan dayun, puitan nilan pemegay su nga kepetedan nilan ditu Judea, diadia begayen su gikteb mesukat. ³⁰ Sa' ma'antu, piwit nilan dayun su pemegay nilan tu nga kaunutan nu pikumpungan nu sakup ni Isus ditu Judea, iini migated dun si Bernabe muka' si Saulo.

Migdugang su Kekpeleget di nga Mikpetuud

12 Naa mendadi su timpu kiin, duuni nga sakup ni Isus pilegetan ni Adi' Herodes. ² Pipatay ni Herodes su sala Santiago, pated ni Juan, piputukanen gulu. ³ Naa su nga getaw Judea, pinleliag ilan ditu pinggulaula kia ni Herodes. Bena' midengeg ni Herodes pu' pinleliag ilan dun, pidaapen padun si Pedro. (Su kedaap diniin, mitaang dig lumpuk nu getaw Judea piningalan dun sug Lumpuk di Pan nda' Petulinay.) ⁴ Mendadi kini si Pedro, bena' midaap, pinikutan dayun, pi'ingat di paat penunan sundalu. Sala penunan, duuni pikpaat tawan. Sug delendeman ni Herodes, ukumenen sia si Pedro ditu gedapan nug launan getaw sa' meglingwang pa sug Lumpuk tug Linius. ⁵ Sa' ma'nia, pegingaten pa si Pedro diag dialem pirisuan, laak su pikumpungan nu nga sakup ni Isus, pinenebian nilan namal ditu Megbebaya' si Pedro.

Su Kebeluy ni Pedro tu Pirisuan

⁶ Naa bena' gebii, sa'itada sendaw pa su kepegua' ni Herodes dini Pedro dia pirisuan adun ukumenen, kini si Pedro, pektulug, piktimpangan ingatay dua' tawan sundalu. Binalud si Pedro kadina dua' buuk, muka' duun pa pagidi sundalu pegingat dia genga'an nu pirisuan. ⁷ Mendadi, tekaw duuni mitua' dini Pedro sesugu'en nu Kaunutan Megbebaya' getaw langit, muka' midelagan su sugud. Dinapi' dayun nu getaw langit si Pedro adun metanud, laungen, "Pegdedali'a pegbuat!" Mitekaw dayun melenga' su ngag balud dia kemet ni Pedro. ⁸ Laung dayun nu getaw langit, "Peg-

baling ka muka' penepatusa." Mikpetuud dun dayun si Pedro. Laung nu getaw langit, "Peksuuba, dunuta dayun dinaan!" ⁹ Migdunut tu'u si Pedro diag liu nu pirisuan. Laak nda'en mesuunay sa' mipenggulaula tantu, laungen dun teginepen da laak. ¹⁰ Mendadi bena' mibianan nilan sug bekna megingat, dayun su kedu' megingat, minateng ilan dayun tu genga'an putaw bianan pangay diag lunsud. Masi' miksipala laak mpuka' su genga'an. Mikegua' ilan dayun. Bena' mipapas nilan ki sebulus karsada, luminilung dayun su getaw langit.

¹¹ Iin pa mitenudan ni Pedro, laungen dig dialem delendemanen, "Aa naa, misuunan ku na pu' metuud! Sinugu' tu'u nu Kaunutan Megbebaya' su sesugu'enen getaw langit gumawen dinaan di gengkeman ni Herodes, sampay di kelaun pedetengen nu nga getaw Judea mpenggulaula sia dinaan."

¹² Naa bena' misima' ni Pedro su mipenggulaula, miditug balay ni Maria, su gina' ni Juan sala ngalanen si Marcos. Melaun getaw mipungun diag balay kia pu' menenabi. ¹³ Mendadi, bena' minateng si Pedro muka' mikpetelubatik diag liu nu genga'an, duun dayuni sesugu'en lumiu dia, delaga ngalanen si Roda, pu' puka'anen. ¹⁴ Mi'ilala ni Roda su tingeg ni Pedro, kaas sumiled dayun puli', inukiten dia nga minenabi pu' pegindeg diag liu si Pedro. Laak saba' leliagen, nda'en na puka'ay su genga'an. ¹⁵ "Baa, bu'angbu'ang ka!" laung nilan. Laak miglegintuud sug delaga kia. Simbag nilan, "Ini mikpetelubatik su la getaw langit megingat dini Pedro."

¹⁶ Mendadi kini si Pedro, laak menamal mekpetelubatik. Tiga'wan, pinuka'an na nu nga sakup su genga'an, mi'ilala nilan dayun si Pedro. Mipati' ilan mesebu'ay diniin. ¹⁷ Sa' ma'nia, pipengamed ilan ni Pedro, inukiten dayun dinilan su kebeluy diniin nu Kaunutan Megbebaya' dia pirisuan. Diksu' ni Pedro su talu'en, "Ukitay niu di kebeluyu si Santiago kampu' nu ngag duma kepetedan ta." Bena' mideksu' mektalu' si Pedro, gumiwa' dia, minangay tug lain benwa.

¹⁸ Mendadi su nga sundalu ditu pirisuan, bena' miglegendaw, misasaw ilan gupia sa' mikenduta' dun saan si Pedro. ¹⁹ Si Herodes kia, nda' nai nda'en maulikaw, saba'en menengaw dini Pedro. Bena' ndi'en mbaangay, pinsaakanen su nga migingat dini Pedro, dayunen ilan pepatay.

Tubus itu, migawa' si Herodes dia Judea, miditu pelum Cesarea pegbebenwa.

Su Kepatay ni Herodes

²⁰ Naa kini si Herodes, melaat gupiai ginaanen tu getaw Tiro muka' tu getaw Sidon. Sa' ma'nia, duuni gendaw mikpungun su nga getaw kia, minadap ilan dini Herodes, miksaak ilan diniin kelinaw. Laak mik-

paingabang ilan peguna dini Blasto, su pigwekilan ni Herodes. Bena' mituudan dinilan si Blasto, iin pa miksaak ilan dayun tu'u dini Herodes kelinaw, pu' su ketubu'an nilan, genat di peglegedi'an kia ni Herodes.

²¹ Naa bena' su gendaw na nu sesa'en, kini si Herodes, mikseluk pekayan gadi', migingkud dayun dia gingkudanen gadi', migagdat dayun tu nga getaw. ²² Selian ni Herodes mektalu', mimeksay su nga getaw, laung nilan, "Ki tingegen kiin, kana' talu' kilawan, pu' talu' diwata!" ²³ Mitekaw dayun pelebu'ay nu sesug-u'en nu Megbebaya' getaw langit si Herodes, saba' dinawaten su kegenal nu nga getaw diniin, nda'en sungkin pegbesaay su Megbebaya'. Inuled dayun si Herodes muka' minatay.

²⁴ Laak dagid su talu' nu Megbebaya', minamal mesigwag, minamal dadema megdugang su mikpetuud dun.

²⁵ Naa si Bernabe muka' si Saulo kiin, bena' mitubus na nilan su ginangay nilan dia, mipuli' ilan genat tu Jerusalem, pidunutan nilan si Juan kia, sala ngalanen si Marcos.

Tindu' nu Megbebaya' muka' Sinugu'en si Bernabe muka' si Saulo

13 Naa su pikumpulan nu nga sakup ni Isus ditug lunsud Antioquia, duuni nga getaw megwali talu' nu Megbebaya', muka' duun dademai nga mekpetu'un. Ilan si nga Bernabe, si Simon (piningalan dun si Maitem), si Lucio (getaw Cirene), si Manaen binata' nu gama' ni Gubirnadur Herodes, muka' si Saulo. ² Ilan kini, duuni gendaw miktamuy ilan ditu Kaunutan muka' mikpuasa ilan. Mendadi selian nilan mektamuy, tilu'an ilan nug Balakat nu Megbebaya', laungen, "Kini si Bernabe muka' si Saulo, tindu'u ilan sesugu'en ku. Kaas pekpain niu ilan, adun baalen nilan ki sugu'an ku dinilan."

³ Mendadi bena' mitubus menenabi muka' mekpuasa su nga sakup ni Isus kia, pindepenan nilan si Bernabe muka' si Saulo, pipanaw nilan dayun.

Migukit si nga Bernabe di Gempia Petenday tu Pulu' Cipre

⁴ Naa mendadi, kini si Bernabe muka' si Saulo, kagina sinugu' ilan nug Balakat nu Megbebaya' mpanaw, tumigbeng ilan pangay tu Seleucia. Genat tu Seleucia, suminakay ilan dumipag tu pulu' Cipre. ⁵ Bena' minateng ilan tug lunsud Salamina, migukit ilan di talu' nu Megbebaya' dia nga simbaan nu getaw Judea. Duma nilan migabang dinilan si Juan kiin, sala ngalanen si Marcos.

⁶ Naa bena' midepet si nga Bernabe ditug lunsud Papos, su gekteb nu pulu', duuni mipekita' nilan dia sala tawan mensaled, ngalanen si Bar-Jesus. Kini si Bar-Je-

sus, getaw Judea, inangkenen pimuunan iin nu Megbebaya'. ⁷ Sambaten su gubirnadur di pulu' kia, si Sergio Paulo, metaasi sinuunanen. Mendadi su gubirnadur, sinabinen si Bernabe muka' si Saulo adun medengegen su talu' nu Megbebaya'. ⁸ Dagid sa' pigukitan nilan su gubirnadur, kuminuntra dinilan ki mensaled kini, sala ngalanen si Elimas (iini ngalanen di pikebitan nu getaw Grecia). Pinemalan ni Elimas penendingay su gubirnadur adun ndi' mekpetuud.

⁹ Mendadi si Saulo kini, sala ngalanen si Pablo, pingepu'an nug Balakat nu Megbebaya'. Pigenlengan ni Pablo si Elimas, ¹⁰ kali' pektalu' diniin, "Bata'a nu Palin! Adinadin su melengas, peglekuntraan mu. Sug delendeman mu, lumbus limbung muka' kedupang. Su metuud tinalu' nu Megbebaya', penumbeligen mu dig balus! ¹¹ Naa, pelebu'an ka nu Kaunutan Megbebaya', mbutaa, mesingalet ndi' mu maita' su tiag nu gendaw."

Mitekaw dayun menggabuni pegbantay ni Elimas, iini maita'en, medelem. Subay mikpanawpanaw laak menengaw dumanen megulipit diniin. ¹² Mendadi su gubirnadur kia, bena' minita'en su mipenggulaula ni Elimas, mikpetuud dayun dini Isus. Pu' misebu'an ditu pitu'un ni Pablo mekatag di Kaunutan.

Migukit si nga Pablo di Gempia Petenday tug Antioquia, Sakup Pisidia

¹³ Naa suminakay na pelum si nga Pablo. Genat tu Papos, duminipag ilan tug lunsud Perga, sakup Panfilia. Bena' minateng ilan ditu, sumiway dinilan si Juan Marcos kiin, mipuli' ditu Jerusalem. ¹⁴ Genat Perga, minundas si nga Pablo tug lunsud Antioquia, sakup Pisidia. Mendadi bena' su Gendaw Pelali, miditu ilan simbaan nu getaw Judea, sumiled ilan dia, mingingkud ilan. ¹⁵ Mendadi bena' mitubus besaay su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag duma pimuunanen dengantu, mimuun dini nga Pablo su nga kaunutan di simbaan, laung nilan, "Uu Mingumpated, sa' duuni kengulikseg niu di nga getaw kini, naa talu' na niu." ¹⁶ Mendadi kini si Pablo, migindeg dayun, pipengameden su nga getaw. Kali' pektalu' si Pablo,

"Mendadi yamu nga samau getaw Israel muka' yamu nga kana' getaw Judea megbasa dadema ditu Megbebaya', kineegay niu ki talu'u kini! ¹⁷ Su Megbebaya', su pektemuyen ta nu getaw Israel, pimili'en dengantu su nga ginepu'ay ta pepiananen. Naa selian nu nga ginepu'ay ta megbenwa ditug Ehipto, benwa nug lain bansa, piglaun nu Megbebaya' sug bansa ta, kaas migdedengeg gupia. Bena' miniben, pigua' ilan pelum nu Megbebaya' ditu pibian di metaas ginuungen. ¹⁸ Genat itu, paat pulu' taun su Megbebaya' miktigel dig betad nilan, sinegay nilan tug limawa'. ¹⁹ Be-

na' minateng ilan ditu Canaan, pilengan nu Megbebaya' gapuy ki pitu bansa nga getaw dia, adun penteden di piglegetawanan sug benwa kia. Naa genat tu kedateng kitu nu ginepu'ay ta tug Ehipto sampay di kedaag nilan tu pitu bansa kia, ²⁰ duun saani paat gatus bu' lima pulu' taun."

Laung padun ni Pablo, "Naa genat itu, duuni nga getaw bigay nu Megbebaya' meglegukum tu nga ginepu'ay ta sampay di timpu nu pimuunan nu Megbebaya' si Samuel. ²¹ Naa bena' migubug ilan tu Megbebaya' gadi', bigayen dayun dinilan meglegadi' si Saulo, bata' ni Cis, kausebaan ni Benjamin, sampay paat pulu' taun pelum. ²² Bena' inawa' pelum nu Megbebaya' si Saulo, iini sinuklinen dun meglegadi' dinilan, si David. Kinii tinalu' nu Megbebaya' mekatag diniin, 'Aa naa, mibaangan ku si David, bata' ni Isai, leliagenu gupia diniin. Adin su mauya'an ku, petuudenen.' ²³ Naa mendadi," maa' laung padun ni Pablo, "kini si Isus, sapu' ni David, iin na tu'u su binaal nu Megbebaya' meglegawen dig bansa Israel, maa' dadema nu pinasaden. ²⁴ Laak su nda' pa pekpuun si Isus tu pemaalenen, migukit si Juan tug launan getaw Israel pu' subay meksikesuun ilan dakus mekpebunag ilan tubig. ²⁵ Mendadi bena' sungu na metubus ni Juan su penggulaulaanen dinig lumbang, sinaaken tu nga getaw, 'Naa, ta' mai ketalu' niu, naan keni, ta'i gasalu? Kana' ma naani pedetengen niu lumusad. Dagit duuni sungu metua', mbinaya' pa dinaan, laak pia su sepatusen, kana'u mbantang mekpeluas dun diniin."

²⁶ Laung padun ni Pablo, "Naa, uu Mingumpated, yamu nga samau sapu' ni Abraham muka' yamu nga kana' getaw Judea megbasa dadema ditu Megbebaya', ki kegawen kini, ita nai pimuunan dun nu Megbebaya'! ²⁷ Pu' kada Gendaw Pelali, pegbesaan nu nga samabansa ta muka' nu nga kaunutan ta ditu Jerusalem su sinulat dengantu nu pimuunan nu Megbebaya' ditu Misulat Talu'en. Laak nda' nilan mesabut su pigbasa nilan kia. Kaas kini si Isus, sa' mitua' na, nda' nilan mailala pu' iini mitendu' meglegawen tu getaw. Sa' ma'antu, pipenuud nilan su sinulat kia, iini kenuud dun, inukuman nilan si Isus. ²⁸ Pia nda'idunig dinangat nilan dini Isus laga' na ginaanen, inubug nilan dini Pilato, petain iin. ²⁹ Mendadi bena' migela' nilan penggulaulaay sug launan misulat pedaan mekatag dini Isus, inagwat nilan ditu kurus sug bangkayen, libeng nilan dayun di sangyab. ³⁰ Laak dagid kini si Isus, pitubu' puli' nu Megbebaya'.

³¹ Dayun duuni santa' gebii, mikpaita' puli' iin tu nga gandang tendugen su kangayen tu Jerusalem genat tu Galilea. Su nga mikaita' dun kia, ilan dayuni takesi' migukit dun di nga getaw Israel. ³² Mendadi yami kini," maa' laung padun ni Pablo, "midini ami adun ukiten da nami dema diniu ki Gempia Petenday, ³³ su pinasad nu Megbebaya' ditu ginepu'ay ta, su minuud na nan-

daw dinita nga sapu' nilan. Iini kenuud dun, pitubu' puli' nu Megbebaya' si Isus. Ma'antui sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', ditu kedua' Bebaten, laung,

'Ya'a sug Bata'u.

Nandaw mibaluy nau Gama' mu." †

³⁴ Laung padun ni Pablo, "Kinii tinalu' nu Megbebaya' mekatag di kepetubu'en puli' dini Isus, adun ndi' na puli' matay. Laung nu Megbebaya', 'Begayu tu'u diniu su meseligan kepianan pinasadu dini David di gempagen pasad."

³⁵ Maa' laung padun ni Pablo, "Ma'nia pa pagidi sinulat dia ngag Bebat, laungen, 'Ndi' mu begay melasak diag lebengenig lawas nu meseligan sesugu'en mu."

³⁶ Laung pa ni Pablo, "Naa saanan tetubu' pa si David kia, pinggulaulanen sug delendeman nu Megbebaya'. Tubus itu, minatay, bitang dayun dig lebeng maa' danu ginepu'ayen, milasak dademaig bangkayen.

³⁷ Dagit ki pitubu' puli' kia nu Megbebaya', nda' na melasakig lawasen.

³⁸⁻³⁹ "Naa yamu nga samau getaw Israel, kinii pesuun ku diniu, launan niu. Pia dunutan niu sia su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises, ndi' damu gusay mpedasun di sala' niu. Dagit kini si Isus, miksekat diniin ki kepedasun di sala' pegukiten nami diniu. Adin su mekpetuud dini Isus, mpedasun di kelaun sala'en.

⁴⁰ Kaas petubud amu, adun ndi' menuud diniu su sinulat nu nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu ditu Talu'en, laung nilan,

⁴¹ 'Bentayay niu pa daan, yamu nga mesudi!

Subay mesebu'an amu, muka' mematay amu!

Pu' penggulaulaan ku di gendawan niu

ki gendi' amu metuudan dun,

pia pegwali diniu!"

⁴² Naa bena' migawa' si Pablo muka' si Bernabe dia simbaan kia nu getaw Judea, inubug nu nga getaw dini Pablo megukit puli' di sala Gendaw Pelali. ⁴³ Sa' mimeguli' si Pablo muka' si Bernabe, melaun getaw migdunut dinilan, mesama su getaw Judea muka' su nga kana' getaw Judea miginetaw na dinilan. Tinitulu'an ilan dayun ni Pablo muka' ni Bernabe, pingulik-segan nilan adun ndi' mpalini kesalig nilan tu tulung nu Kaunutan.

⁴⁴ Mendadi bena' su puli' Gendaw Pelali, migela'gela' mekpungun su nga getaw dig lunsud kia, adun mekineeg ilan di talu' nu Megbebaya'. ⁴⁵ Dagit ki nga getaw Judea, bena' minita' nilan su melaun getaw mipungun, misigi ilan pati' dini nga Pablo. Pimilas nilan su telu'en ni Pablo muka' pinampalaksaan nilan iin. ⁴⁶ Dagit kini si Pablo muka' si Bernabe, suminasal ilan sungkin sumbag. Kali' ilan pektalu', "Paa, yamu ki-

† Kig Bebat kini, iin su piningalan dun nu getaw Judea begudiin Salmo, sug bibat nilan adun pektamuy tug Diwata.

in, subay miuna amu pedengegay talu' nu Megbebaya'. Dagid pimilas niu, ma'anenen ndi' niu pemilangenig lawas niu bantang mpeduma tu ketubu' nda'i tamanen. Mendadi, megawa' nami nandaw diniu, iin pelumi pengukitan nami di talu' nu Megbebaya', ki nga kana' getaw Judea. ⁴⁷ Pu' iini sinugu' nu Kaunutan dinami, laungen,

'Tindu'u amu mbaal tilaw mekpedelag tu nga kana' getaw Judea,

adun pegukiten niu tug launan getaw di tibuuk lumbang ki kegawen dinilan.'"

⁴⁸ Naa bena' midengeg nu nga kana' getaw Judea ki tinalu' kia ni Pablo, liliag ilan gupia. Inal nilan su ginukit ni Pablo mekatag di Megbebaya'. Adin su nga mitendu' nu Megbebaya' mpeduma tu ketubu' nda'i tamanen, mikpetuud ilan dayun.

⁴⁹ Mendadi, mileep di tibuuk benwa kia su talu' nu Kaunutan Megbebaya'. ⁵⁰ Dagid ki nga kaunutan dig lunsud kia muka' su ngag libun meketaasi tindegen megbasa ditu Megbebaya', sinamuk nu nga getaw Judea su ginaa nilan, adun peglegetan nilan si Pablo muka' si Bernabe. Sa' ma'antu, inutidan nilan dayun si nga Pablo diag benwa nilan. ⁵¹ Saanan ni nga Pablo megawa' dia, ikpug nilan sug lepup lupa' di geksud nilan, takesi'an nilan tu nga getaw dig lunsud kia. Tubus itu, minundas ilan dayun tug Iconio. ⁵² Laak su nga sakup ni Isus diag Antioquia, liliag ilan gupia, muka' pingepu'an ilan nug Balakat nu Megbebaya'.

Migukit si Pablo muka' si Bernabe di Gempia Petenday tug Iconio

14 Mendadi si Pablo muka' si Bernabe, minateng ilan tug Iconio, sumiled ilan dayun tu simbaan nu getaw Judea, migukit ilan dia. Saba' ginuungan gupiai kengukit nilan, melaun gupia getaw mikpetuud di ni Isus, nga getaw Judea sampay kana' getaw Judea. ² Dagid duuni nga getaw Judea dia, mimilas ilan, suminamuk ilan di ginaa nu nga kana' getaw Judea, adun peglekuntraan nilan su nga mikpetuud. ³ Miniben megbebenwa dia si nga Pablo, mesasal ilan megukit talu' nu Kaunutan Megbebaya'. Tinakesi'an nu Megbebaya' pu' metuud su pengukiten nilan mekatag di tulungen, pu' bigayan ilan niin ginuung adun melaun mekesalebu' penggulaula muka' tu'us binaal ni nga Pablo. ⁴ Dagid miksumpaki'ig delendeman nu nga getaw dig lunsud kia. Duuni duminunut di nga getaw Judea kia, duun dademai duminunut tu nga peneligan ni Isus.

⁵ Mendadi ki nga getaw Judea muka' su nga kana' getaw Judea kampu' nu nga kaunutan nilan, miksabutsabut ilan, peglegetan nilan sia su nga peneligan ni Isus kia muka' betuun nilan. ⁶⁻⁷ Dagid bena' misuunan ni nga Pablo, miglaguy ilan tug benwa

Licaonia. Ditu nailan pelum migukit Gempia Petenday ngag lunsud Listra muka' Derbe, sampay tug lumibut benwa.

Ditug Listra muka' Derbe si nga Pablo

⁸ Naa diag Listra, duuni getaw pilung genat pa di kegigetawen, nda' mainsan mekepanaw. ⁹ Pikineegan nu pilung su talu' ni Pablo. Mendadi misima' ni Pablo pu' ki pilung kini, duuni kesaligen, kaas mesu'at peneguli'ay. ¹⁰ Kali' penekeg mektalu' si Pablo, "Pegbubata, petandeng mui gindeg mu!" Suminambut dayun megbuat su getaw kia, mikpanawpanaw dayun.

¹¹ Mendadi ki nga melaun getaw dia, bena' minita' nilan su pinggulaula ni Pablo, minekeg ilan mektegas di pikebitan nilan nga getaw Licaonia, laung nilan, "Kuminilawan na su ngag diwata, luminusad ilan dinita!"

¹² Piningalan nilan dayun dini Bernabe su ngalan nug diwata Seus, muka' si Pablo, piningalan nilan dun si Herme, pu' iini metau megukit. ¹³ Naa duunig balay pengamuyu'an nu nga getaw kia tug diwata nilan si Seus, dia mesempel genga'an nug lunsud. Sa' ma'nia, miguit sug belian nilan ngag baka muka' pekayan bulak diag balay kia, adun mekanu ilan dini nga Pablo, ilan nu nga melaun getaw.

¹⁴ Naa, apelai. Kini si Bernabe muka' si Pablo, bena' misuunan nilan su gulaula nu nga getaw, pinggedit nilan su nga penepeten nilan, minggebek ilan dayun dia titenga' nu tebenan getaw. Miktegas ilan, laung nilan, ¹⁵ "Yamu pa di getaw, mauma ini? Yami kini, kilawan dami, miksama dai gasal ta. Midini ami megukit diniu Gempia Petenday, adun teliudan niu su mibulugan niu pektemuyay, adun mekelingay amu ditu tantu Megbebaya', su Mikleb tug langit, Miwat tug lupa', Minaglis tu tubig, Minunag tug dagat muka' Mitang dig lumaun bitang di tibuuk lumbang. ¹⁶ Iin, pituyangen dengantu su kelaun bansa nu getaw, pia ta' alandunig liagan nilan pegbetaden nilan. ¹⁷ Dagid genat dengantu, mikpailala di nga getaw su Megbebaya', tinakesi'en dun ki kekpepianen diniu. Pu' su kelaun pimula niu mpia aanen, pidupi'anen muka' pisengku'en, bigayan amu niin gaan niu sampay pianan ginaa."

¹⁸ Dagid pia ma'antui tinalu' ni nga Pablo, gusul nilan mbelibaday su nga getaw, megilak dailan sia betang dini Pablo muka' dini Bernabe.

¹⁹ Mendadi tubus itu, duuni nga getaw Judea minateng diag Listra genat ditug Antioquia muka' ditug Iconio. Pinalin nilan pelum sug delendeman nu nga getaw dia, binatu nilan dayun si Pablo. Dindel nilan dayun ditug liu nug lunsud, laung nilan dun, minatay na. ²⁰ Laak dagid sa' piglidungan si Pablo nu nga sakup ni Isus, migbuat, mipuli' dayun diag lunsud kia. Bena' miksala gendaw, minundas ilan dua' ni Bernabe tug Derbe.

Su Kepuli' ni nga Pablo tug Antioquia

²¹ Naa si nga Pablo kini, saba' nilan megukit Gempia Petenday diag lunsud Derbe, melaun getaw pisakup nilan dini Isus. Dekag ilan mipuli' tug Listra muka' tug Iconio sampay tug Antioquia, sakup benwa Pisidia.

²² Pipagen nilan su kesalig nu nga sakup ni Isus dia, pinguliksegan nilan pu' adun ndi' mpalini kekpetuud nilan. Laung nilan, "Subay melaun kelegenay mbianan ta, dekap paita mpeduma tu Keglekaunutan nu Megbebaya'." ²³ Muka' kada pikumpungan nu nga sakup ni Isus, miktendu' si nga Pablo nga kaunutan dun. Dayun ilan minenabi, dunut mikpuasa ilan, bian nilan paingaten nilan su nga kaunutan kini ditu Kaunutan Megbebaya', su seligan nilan.

²⁴ Bena' mibianan ni Pablo muka' ni Bernabe sug benwa Pisidia, midepet ilan tug benwa Panfilia. ²⁵ Duunig lunsud dia, piningalan dun Perga, dia ilan migukit di Gempia Petenday. Tumigbeng ilan dayun tug Atalia, ²⁶ dayun ilan sumakay dumipag puli' ditug Antioquia, sug lunsud tanda' ilan pi'ingat nu ngag дума nilan tu tulung nu Megbebaya', adun mbaluy sug baalen nilan, ki mitubus na dema.

²⁷ Naa dekap si nga Pablo minateng diag Antioquia, pinungun nilan dayun su pikumpungan nu nga sakup ni Isus, inukit nilan dayun dinilan sug launan pinggulaula nu Megbebaya' pebian dinilan, su kepanaw nilan. Inukit nilan padun tu nga samasakup nilan su kegbuka' nu Megbebaya' di kekpetuud nu nga kana' getaw Judea. ²⁸ Tubus itu, miniben si Pablo muka' si Bernabe mekpungun megbenwa di nga sakup ni Isus dia.

Mikpungun ditu Jerusalem su nga Kaunutan nu nga Mikpetuud

15 Mendadi duuni nga getaw mitua' diag Antioquia genat tu Judea, pitu'unan nilan su nga sakup ni Isus dia, kali' ilan pektalu', "Ndi' amu megawen, subay sirkunsisuun amu, adun medunutan niu su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises." ² Naa bena' ma'niai tinalu' nu nga getaw Judea kini, si Pablo muka' si Bernabe, sumiwal ilan pati' dinilan. † Bena' nda' ilan peksinengu'ay, tindu' si Pablo muka' si Bernabe meditu Jerusalem, ilan nu nga tendug nilan, adun lingi'an nilan su nga peneligan ni Isus muka' su nga kaunutan nu pikumpungan nu sakup ditu.

³ Sa' ma'nia, pipanaw si nga Pablo nu pikumpungan nu sakup ni Isus. Minian ilan dayun tug benwa Fenicia muka' tu Samaria, pegukiten nilan su kelingay nu nga kana' getaw Judea tu Megbebaya'. Liliag dun gupia su

kelaun kepetedan inukitan nilan dun. ⁴ Mendadi, bena' minateng ilan ditu Jerusalem, pinemba' ilan nu pikumpungan nu sakup ni Isus muka' nu nga peneliganen kampu' nu nga kaunutan nu pikumpungan. Inukit nilan dayun sug launan pinggulaula nu Megbebaya' pebian dinilan. ⁵ Dagid duuni nga mikpetuud migindeg, sakup ilan nu pikumpungan nga Pariseo, kali' ilan pektalu', "Ki nga kana' getaw Judea, subay sirkunsisuun ilan dakus titulu' dinilan, dunutan nilan su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises."

⁶ Mikpungun dayun su nga peneligan ni Isus muka' su nga kaunutan di pikumpungan nu nga sakup, adun pegyegaan nilan ki tinalu' kia nu nga Pariseo. ⁷ Bena' miniben nailan meglantugi' dun, kini si Pedro, migindeg, kali' pektalu', "Yamu Mingumpated, suunan niu pu' begudiin pimili'an ita nu Megbebaya', naan dayuni pimili' adun ukitan ku di Gempia Petenday ki nga kana' getaw Judea, adun petuuden nilan. ⁸ Naa suunan nu Megbebaya' sug delendeman nu getaw, kaas tinakesi' anen su kekpetuud nu nga kana' getaw Judea, pu' pipengapu'en dinilan sug Balakaten, maa' danu kepepengapu'en dun dinita. ⁹ Piglepeng ilan niin dinita, inugasanen su sala' nilan miksekat di kekpetuud nilan. ¹⁰ Naa sa' ma'antu, mauma dema pengindanan niu su Megbebaya'? Pu' sa' pesirkunsisuun niu ki nga mikpetuud kia, puit niu sia dinilan su nda' megaga uitay nu ginepu'ay ta, muka' ita dema, nda' ta dema megaga. ¹¹ Ndi' pia! Ita, mikesalig ita tu Megbebaya' dakus migawen ita, miksekat di tulung nu Kaunutan ta si Isus. Ki nga kana' getaw Judea, ma'antu dadema."

¹² Mikeneng dayun su kelaun getaw mipungun dia. Pikineegan nilan dayun su gukiten ni Bernabe muka' ni Pablo mekatag di mekesalebu' pinggulaula muka' tu'us binaal nu Megbebaya' pebian dinilan selian nilan dia ngag benwa nu kana' getaw Judea. ¹³ Bena' mideksu' ilan mektalu', si Santiago, suminalak dayun, laungen, "Naa, yamu Mingumpated, talentenay niau!" ¹⁴ Inukit na ni Simon su kektelipuun nu Megbebaya' di gabangen tu nga kana' getaw Judea, pu' duun na dinalani binaalen daniin piglegetawan. ¹⁵ Misangu' dun dadema su sinulat dengantu nu nga pimuunan nu Megbebaya' ditu Misulat Talu'en, laung nilan, ¹⁶ "Tubus itu mpuli'u, laung nu Kaunutan Megbebaya', muka' puli'an ku petindegay su peglegedi'an ni David.

Petindegen ku su miniben na megeba', pepegenen ku puli'.

¹⁷ Kiin, adun lumingay dinaan su kelaun дума getaw, sampay su nga kana' getaw Judea inggatu mbaal piglegetawan ku.

¹⁸ Iini tinalu' nu Kaunutan Megbebaya', pisuunen dengantu di nga getaw."

¹⁹ Laung padun ni Santiago, "Mendadi danaan, delendeman ku, ki nga kana' getaw Judea luminingay na

† Su nga suminakup dini Isus diag Antioquia, kana' ilan getaw Judea. Tinalu' ni Pablo, migawen ilan miksekat laak di kesalig nilan dini Isus. Kaas ndi' ilan kambat meginetaw Judea.

tu Megbebaya', ndi' ta nailan semuken. ¹²⁰ Laak puitan tailan sulat, titulu' ta dinilan pu' ndi' mpia aanen su milemu'an saba' ginilak dig ledawan. Ndi' dadema mpia megdusa, dakus ndi' mpia aanen su pinatay dig lengek, sampay sug dugu'. ²¹ Pu' kitu nai kaibenen, pigbesaan nu nga getaw Judea dia nga simbaan nilan su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises. Kada Gendaw Pelali, pektitulu'en dig launan lunsud ki palinta kiin ni Moises."

Su Sulat Piwit tu nga Kana' Getaw Judea Mikpetuud di ni Isus

²² Naa sa' ma'antu, su nga peneligan ni Isus, su nga kaunutan, kampu' nu tibuuk pikumpungan nu nga sakup ni Isus, pimili' nilan ki sugu'en nilan megdunut dini Pablo muka' dini Bernabe mangay ditug Antioquia. Iini pimili' nilan si Silas muka' si Judas, sala ngalanen si Barsabas, pegbesaan ilan gupia nu nga mikpetuud. ²³ Kinii sulat piwit dinilan.

"Yami nga peneligan ni Isus muka' nga kaunutan di pikumpungan nu nga sakupen mimated diniu, suminulat ami diniu diag Antioquia, diag benwa Siria, muka' diag benwa Cilicia, yamu nu nga kepetedan nami kana' getaw Judea. ²⁴ Mendadi, midengeg nami pu' duunig duma nami suminamuk diniu, pilaat nilani ginna niu pibian nu tinalu' nilan diniu. Laak ki tinalu' nilan kiin, kana' titulu' genat dinami. ²⁵ Kaas iinig delendeman piksinengu'an nami gupia, memili' ami sugu'en nami mangay dia niu, tundug ilan dini petailen nami Bernabe muka' si Pablo. ²⁶ Naa si Bernabe muka' si Pablo kini, minatay ilan sia saba' nu gabang nilan tu Kaunutan ta si Isukristu. ²⁷ Mendadi, iini sinugu' nami mangay diniu, kini si Judas muka' si Silas, adun medengeg da niu dema dig baba' nilan sug bitang dadema di sinulat kini. ²⁸ Sinangu' nami sug delendeman nug Balakat nu Megbebaya', ndi' nami mpia titulu'en diniu su mbegatan amu dun, subay laak ki gempia penggulaulaan kini. ²⁹ Ndi' mpia aanen niu sug betang ginilak dig ledawan. Ndi' dadema mpia aanen niu sug dugu' sampay su pinatay dig lengek. Muka' ndi' dadema mpia ki megdusa amu. Sa' pegliaun niu itu, gempiai mpenggulaula niu. Daal daitu."

³⁰ Mendadi, pipanaw su nga megated tu sulat, tumigbeng ilan tu'u tug Antioquia. Bena' pinungun nilan su tibuuk pikumpungan nu nga sakup ni Isus dia, bigay nilan dayun dinilan su sinulat. ³¹ Bena' mibasa nu nga sakup kia, mipati' ilan leliagay ditu tinitulu' dinilan kia. ³² Sa' si Judas muka' si Silas kia, nga megwali talu' nu Megbebaya', minimal ilan mektitulu' tu nga kepetedan dia. Pingamu' nilan su ginaa nu nga getaw dia, migiseg dayuni kekpetuud nilan. ³³ Naa bena'

miniben ilan dia, piuli' nu kepetedan su nga sinugu' di gempia ginaa. ³⁴ [Laak si Silas, delendemanen mbilin pa dia.]

³⁵ Naa si Pablo muka' si Bernabe, migbebenwa pailan diag Antioquia, miktitulu' ilan muka' migukit tu talu' nu Kaunutan Megbebaya'. Melaun dademaig du-ma nilan.

Sumiway dini Bernabe si Pablo

³⁶ Naa, bena' duuni santa' gebii, kali' pektalu' si Pablo dini Bernabe, "Naa, mpuli' ita ditu, laawan ta su kepetedan ditug launan lunsud kitu tanda' ta pigukit su talu' nu Kaunutan, adun mesuunan ta su kebetang nilan." ³⁷ Mauya'an dayun ni Bernabe, uiten nilan tendug nilan si Juan kiin, sala ngalanen si Marcos. ³⁸ Dagit si Pablo, delendemanen melengas ndi' petendugen, pu' su ditu pailan Panfilia, sumiway dinilan si Marcos, nda' na duma dinilan mangay megukit. ³⁹ Mendadi, miksual si Pablo muka' si Bernabe, miksuy ilan dayun. Si Bernabe, iwiten tendugen si Marcos, suminakay ilan dumipag tu pulu' Cipre. ⁴⁰ Si Pablo, pimili'en tundug diniin si Silas. Bena' pi'ingat ilan nu kepetedan tu tulung nu Megbebaya', mipanaw ilan dayun. ⁴¹ Li-neep dayun ni Pablo sug benwa Siria muka' Cilicia, pigisegen su kekpetuud nu nga pikumpungan nu sakup ni Isus dia.

Migdunut dini nga Pablo si Timoteo

16 Ma'antu, minundas puli' si nga Pablo ditug Derbe muka' Listra. Duuni sakup ni Isus diag Listra, ngalanen si Timoteo. Su gina'en, getaw Judea mikpetuud na dini Isus, laak su gama'en, getaw Grecia. ² Si Timoteo kini, inal nu kepetedan diag Listra muka' Iconio. ³ Mendadi mauya'an ni Pablo, tendugen padun si Timoteo. Pisirkunsisu dayun ni Pablo si Timoteo, iini pikpuunanen su kesirkunsisunen dun, pu' adun ndi' mpemilas nu nga getaw Judea. Pu' sug launan getaw Judea dia, misuunan nilan pu' su gama' ni Timoteo, getaw Grecia. ⁴ Mendadi saanan nilan mengepitan dia ngag lunsud, tinitulu'an nilan tu nga mikpetuud dia su nga pigdelendem kia nu nga peneligan ni Isus muka' nu nga kaunutan di pikumpungan nu sakupen ditu Jerusalem. ⁵ Sa' ma'nia, migiseg su kekpetuud nu pikumpungan nu nga sakup dia. Muka' gendawgendaw, migdugang ilan.

Su Pinita' nu Megbebaya' dini Pablo tu Troas

⁶ Mendadi minian laak si nga Pablo dig benwa Frigia muka' Galacia, pu' pimaag ilan nug Balakat nu Megbebaya' megukit talu'en dia prubinsya Asia kia. ⁷ Bena' minateng ilan tug dulunan nug benwa Misia, minundas ilan sia tu prubinsya Bitinia, laak nda' buang dini-lan nug Balakat ni Isus. ⁸ Sa' ma'nia, minian laak ilan

† Sa'itada su nga kana' getaw Judea mikpetuud na dini Isus, ndi' ilan tegelen meginetaw Judea.

dayun diag benwa kia, tumigbeng ilan tu Troas. ⁹ Mendadi selian nilan dia Troas, duuni gebii, duuni pinita' nu Megbebaya' dini Pablo, getaw Macedonia pegindog, megubug diniin, laungen, "Dipag amu dini Macedonia, ebangay niu ami!" ¹⁰ Bena' mipaita' dini Pablo ia, migdedali' ami dayun mundas tu Macedonia, pu' mituudan ami dun, tindu' ami nu Megbebaya' megukit di Gempia Petenday tu nga getaw ditu. [†]

Su Kesakup ni Lydia

¹¹ Naa suminakay ami dayun genat ditu Troas, minandeng ami dumipag ditu Samotrasia. Bena' sala gendaw, minundas ami ditu Neapolis. ¹² Genat dia Neapolis, tumiwad ami pangay ditug lunsud Filipos, gembagel gupia lunsud dia Macedonia, lunsud sakup Roma. Duuni santa' gebii migbebenwa ami dia Filipos kia. ¹³ Bena' su Gendaw Pelali, lumiu ami dig lunsud kia, miditu ami geksid tubig, pu' delendeman nami, duuni pektebu'an nu getaw Judea dia sa' menenabi ilan. Naa bena' mingingkud ami dia, mingukit ami tu ngag libun mipungun dia. ¹⁴ Mendadi duuni sala tawan di nga mikineeg dinami kia, ngalanen si Lydia, getaw Tiatira, mendedagang penepeten tinina' gempula. Kini si Lydia, megbasa tu Megbebaya'. Naa pidelem nu Megbebaya' diniin, pektalenteenanen gupia su talu' ni Pablo. ¹⁵ Binunagan dayun tubig si Lydia, ilan nu nga gapenen. Bena' mitubus, inggat ami dayun ni Lydia, laungen dinami, "Sa' laung niu suminaligu tu'u tu Kaunutan, ditu amu balayu pegbebenwa." Miguut ami dayun niin.

Su Kepirisu ni nga Pablo

¹⁶ Naa duuni gendaw, selian pegangay pami dia penenebian nu nga getaw, duuni misungkak nami delaga. Kig delaga kini, gulipen, pingepu'an menulay, kaas mengengatuk. Duminate' dayun su nga getaw mingulipen diniin miksekat di kengatuken. ¹⁷ Mendadi tumindug dayun dinami ni Pablo sug delaga kia, kali' pegbeksay, laungen, "Ki nga getaw kini, sesugu'en ilan nu Tampusan Metaas Megbebaya'! Petenday nilan diniu kig bian nu kegawen diniu!" ¹⁸ Gendawgendaw, iin nai migbatag ia. Mendadi duuni gendaw, misawawan dun si Pablo. Liningayen dayun kig delaga kini, tilu'anen dayun su pegiba'anen, "Di pegbaya' ni Isukristu, sugu'en ku ya'a, pegawa'a diniin!" Iin dayuni kegawa' nu menulay. ¹⁹ Dagid sa' misuunan nu nga migulipen dun pu' nda' nai melaam nilan dun, pidaap nilan si Pablo muka' si Silas, dayun nilan biglasay tu tebu'an adun padap nilan tu nga kaunutan. ²⁰ Bena' piadap nilan tu nga kuis, laung nilan dayun, "Ki nga getaw kini, getaw Judea. Miksamuk ilan dig lunsud ta

kini. ²¹ Mikpetu'un ilan betad ndi' ta medawat, muka' ndi' ta dema mpia dunutan, pu' sakup Roma ita." ²² Migabang dayun lumumpak dini nga Pablo su nga melaun getaw.

Mendadi, pinggedit nu nga kuis su penepeten ni Pablo muka' ni Silas, sinugu' nilan dayun pembedasen ilan. ²³ Bena' melaun na badas dinilan, pinirisu ilan dayun. Tinitulu' tu pegingat tu pirisuan, peksiba'an ilan peligenay. ²⁴ Sa' mitelu'an su pegingat dia pirisuan, bitangen si nga Pablo dia mititenga' sugud nu pirisuan, dakus pitungi geksud nilan.

²⁵ Mendadi duun saan miginenga'i gebii, minenabi si Pablo muka' si Silas dakus migbebat ilan kegenal tu Megbebaya', pikineegan ilan nu ngag duma pinikutan. ²⁶ Mitekaw dayun meglinug metikteg, mikegyug su gintudan tu pirisuan. Migela' dayun mpuka' su nga takep, muka' milenga' dadema su ngag balud nu nga pinikutan.

²⁷ Naa ki misingat dun kia, bena' mitanud muka' minita'en su nga takep mipuka' na, laungen dun migela' mbeluy su nga pinikutan. Sa' ma'nia, bikutanen sug badungen, megeget sia. ²⁸ Dagid si Pablo, minekeg megbeksay, laungen, "Ndi'a pegeget! Kini dami, launan nami!"

²⁹ Miksaak sulu'i megingat kia, migapas dayun suled dia sugud kia. Miglaub dayun di gedapan ni nga Pablo, sinaaban pati'. ³⁰ Inagaken ilan dayun megawa' dia pirisuan. Sinaaken dayun dinilan, "Sir, alandun mai baalen ku, adun megawenu?"

³¹ Kali' ilan sembag, "Petuuda tu Kaunutan si Isus, adun megawen ka, sampay su gapen mu." ³² Dayun ukitay ni nga Pablo su talu' nu Megbebaya' tu megingat kia, kampu' nug launan getaw diag balay kia.

³³ Naa, pia miklak na miginenga'i gebii, minangay mengugas di gangel ni nga Pablo su megingat kini. Dayun mikpebunag tubig, kampu' nu kelaun gapenen.

³⁴ Iwit dayun nu megingat si Pablo muka' si Silas ditug balayen, dayun nilan ilakay di gaan. Naa liliag dayun gupia su megingat di pirisuan, ilan nu tibuuk salapenan kia, saba' mikpetuud nailan tu Megbebaya'.

³⁵ Mendadi bena' miglegendaw, suminugu' su nga kuis di nga pulis mangay ditu megingat tu pinirisu, pimuun nilan diniin, beluyenen si nga Pablo. ³⁶ Bena' midengeg nu megingat kia, laungen dini Pablo, "Pimuun nu nga kuis, beluyen amu. Naa panaw amu, gempia dai ginaa niu."

³⁷ Dagid kali' pektalu' si Pablo di nga pulis kia, "Paa, pimbasas ami nilan di gedapan nu nga getaw, nda' ami ukumay. Asa sakup Roma ami! Pinirisu ami nilan dayun. Naa nandaw, beluyen bami nilan di meglud? Paa, ndi' mesu'at! Su nga kuis kia, subay medini ilan megbeluy dinami!"

³⁸ Sa' ma'antu, inukit nu nga pulis ditu nga kuis ki tinalu' kia ni Pablo. Bena' misuunan nu nga kuis pu'

[†] Si Lucas, su suminulat dig libru kini, ginamiten dini su penggelal "ami". Kaas mesuunan ta, minampu' na dini Pablo si Lucas.

sakup Roma si Pablo muka' si Silas, mindek ilan.
³⁹ Miditu ilan ni nga Pablo, minengi ilan pedasun dini-
 lan. Pibeluy nilan dayun si nga Pablo muka' pinengi ni-
 lan dun, gua' ilan dig lunsud kia. ⁴⁰ Migawa' dia
 pirisuan si nga Pablo, mipuli' ilan ditug balay ni Lydia.
 Bena' mingulikseg ilan di kepetedan dia, mipanaw na
 si Pablo muka' si Silas.

Ditu Tesalonica si nga Pablo

17 Naa minian si nga Pablo muka' si Silas dig ben-
 wa Ampipolis muka' Apolonia, dayun minundas
 ilan tu Tesalonica, ditu tanda' duuni simbaan nu getaw
 Judea. ² Mendadi minangay si Pablo tu simbaan, maa'
 dadema nug betaden, dayun taman telu deksu' Gen-
 daw Pelali, migyagayaga tu nga getaw dia mekatag di
 Misulat Talu' nu Megbebaya'. ³ Pigwali dinilan ni Pablo
 su talu' nu Megbebaya', muka' inalapen duni tu'usa-
 nen dun pu' su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan,
 subay minatay muka' mitubu' puli'. Kali' pektalu' si
 Pablo dinilan, "Kini si Isus, ki petendain ku diniu, iin na
 tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan." ⁴ Naa
 sug дума getaw dia simbaan kia, mituudan ilan dun,
 minampu' ilan dayun dini Pablo muka' dini Silas, sam-
 pay melaun libun meketaasi gelalen muka' nga getaw
 Grecia megbasa tu Megbebaya'.

⁵ Dagid ki nga getaw Judea, mingimbegu ilan dini
 nga Pablo. Pinungun nilani nga mekelela' getaw
 medupang, adun semuken nilani tibuuk lunsud kia.
 Linumpakan nilan dayun sug balay nu sala tawan
 ngalanen si Jason, pu' pegua'en nilan sia dia si Pablo
 muka' si Silas, uiten nilan sia tu gedapan nu melaun
 getaw. ⁶ Bena' nda' nilan mbaangay, dindel nilan ditu
 gedapan nu nga kaunutan dig lunsud si Jason dakus
 ngag дума mekpetuud. Mimeksay ilan, "Ki nga getaw
 kini, piasaw nilan sug liwagan benwa! Naa nandaw,
 minateng nailan pelum dini, ⁷ dakus pinemba' ilan ni
 Jason kini diag balayen. Launan nilan, mimilas ilan tu
 palinta nu tampusan gadi' nu getaw Roma si Cesar,
 laung nilan daw duuni sala gadi', ngalanen si Isus."

⁸ Bena' midengeg nu nga getaw muka' su nga

kaunutan nug lunsud, miasaw gupiai ginaa nilan.

⁹ Bena' pisunggud nilan si nga Jason, biluy ilan dayun.

Su Kelaguy ni nga Pablo tug Berea

¹⁰ Mendadi bena' miglegebii, pilaguy nu nga
 mikpetuud si Pablo muka' si Silas tug lunsud Berea.
 Naa dekag nailan minateng ditu, tuminuun ilan tu sim-
 baan nu getaw Judea. ¹¹ Naa ki nga getaw Judea diag
 Berea kia, mekesuun ilan, batul nu nga getaw ditu
 Tesalonica kia. Pinemba' nilan gupia su pitenday dini-
 lan, muka' gendawgendaw penilungen nilan su Misu-
 lat Talu' nu Megbebaya', adun mesuunan nilan sa'
 metuud su pektelu'en ni Pablo, sa' ndi'. ¹² Melaun dini-

lan mikpetuud, duuni ngag libun getaw Grecia
 metaasi tindegen muka' ngag laki. ¹³ Dagid ki nga
 getaw Judea ditu Tesalonica, bena' midengeg nilan pu'
 megukit padun si Pablo talu' nu Megbebaya' ditug
 Berea, miglendug ilan, pisamuk nilan dayun pati' su
 ginaa nu melaun getaw dia. ¹⁴ Sa' ma'antu, pilaguy
 ganam nu nga mikpetuud si Pablo tu geksid dagat.
 Laak si Silas muka' si Timoteo, mibilin pailan diag
 Berea. ¹⁵ Su nga tumindug dini Pablo gikteb tu Atenas,
 sa' minuli' ilan diag Berea, pimuun ni Pablo dinilan,
 ndi' meglangan si Silas muka' si Timoteo meglendug
 diniin.

Ditug Atenas si Pablo

¹⁶ Naa selian ni Pablo megelat dini Silas muka' dini
 Timoteo diag Atenas, mipati' gupia melibuleng si
 Pablo sa' minita'en mileep ledawanig lunsud kia.

¹⁷ Mendadi, miditu dayun simbaan nu getaw Judea si
 Pablo, piglantugi'anen su nga getaw Judea dia, kam-
 pu' nu nga kana' getaw Judea megbasa dadema tu
 Megbebaya'. Mesama dadema dia nga tebu'an, adin
 sug duuni getaw mpekita'en.

¹⁸ Naa duun pagidi nga mekpetu'un, piningalan dun
 ngag Epikureo muka' ngag Estoiko, miglantugi' ilan
 pagid dini Pablo. Sinaak nu ngag дума, "Alandun siai
 pektelu'en ni metakabul getaw kini?" Simbag nug du-
 ma, "Mama' megukit mekatag di ngag diwata nda' ta
 pa mailala." Iini mitalu' nilan duni ma'nia, pu' migukit
 si Pablo mekatag dini Isus muka' pagid mekatag di ke-
 tubu' puli' nu getaw. ¹⁹ Mendadi, iwit nilan si Pablo tu
 gedapan nu nga kunsial nug lunsud nilan, piningalan
 dun su pikumpulan nilan kia, sug Areopago. Kali'
 ilan pektalu' dini Pablo, "Mauya'an nami sia, ulugen
 mu dinami kig begu tinitulu' mu kiin. ²⁰ Ki ngag дума
 telu'en mu, iin pa nami medengeg, kaas mesuunan
 nami sia su guluganen." ²¹ (Pu' su nga getaw Atenas
 kia sampay su ngag lain getaw migbenwa dia, nda' pai
 dunig lain pinggulaula nilan, megukit laak ilan muka'
 mekineeg dig begu sinuunan.)

²² Mendadi, migindeg si Pablo dia gedapan nug Are-
 opago kia, kali' pektalu', "Yamu nga getaw Atenas,
 minita'u su kegbasa niu gupia tu ngag diwata. ²³ Pu'
 su kepanawpanawu dinig lunsud niu, pegbentayan ku
 su nga pengamuyu'an niu, duuni minita'ui gentudan
 gilak sinulatan, 'Pengamuyu'an tug Diwata nda' nami
 Mailala.' Naa mendadi," maa' laung padun ni Pablo,
 "kig diwata pektemuyen niu kiin, su laung niu nda' niu
 mailala, iinen na gupiaig diwata petendain ku diniu.

²⁴ Su Megbebaya', su Miwat dig lumbang muka' Mi-
 tang tug launan bitang dun, su Kaunutan di gekleb
 langit bu' lupa', ndi' megbenwa di pengamuyu'an pig-
 baal nu kilawan. ²⁵ Iin, ndi' dadema ebangan nu getaw,
 pu' nda'i kulangen, kagina iini megbegay ketubu'

muka' ginaa muka' kelaunanen di tiba'an getaw. ²⁶ Iin dademai miwat dig launan bansa nu getaw, sala tawan dai pikpuunanen dun. Tindu'en dadema su timpu nu nga nasud, muka' pigbatalbatalen su gikteb dulunan nug benwa nilan di tibuuk lumbang. ²⁷ Iini pinggulaulanen duni ma'antu, pu' adun penengaun nilan su Megbebaya', adun sia mbaangan nilan iin, saba' ilan menelubatik diniin. Laak dagid su Megbebaya', kana' melayu' dinita, saladua'. ²⁸ Ma'antu su misulat, 'Iini puun nu ketubu' ta, iini puun nu kekuleg ta muka' ginaa ta.'

Maa' danu tinalu' nu menenubad diniu, laung nilan, 'Bata' ita tu'u nu Megbebaya'."

²⁹ Laung padun ni Pablo, "Naa mendadi, kagina bata' ita nu Megbebaya', ndi' ta mpia pegdelendemen pu' su Megbebaya', mama' ledawan binaal nu getaw, kig binaal bulawan, bulawan selapi', atawaka batu, lumbus tinawan laak nu kilawan. ³⁰ Su nda' ta pa mailala su Megbebaya', nda'en pengebetay su gulaula ta. Laak dagid nandaw, pinalintanen pu' subay meksike-suun su tiba'an getaw di tibuuk lumbang. ³¹ Pu' miksesa' su Megbebaya' di gendaw peglepengenen ukumay su tiba'an getaw pebian di sala tawan getaw tindu'en mengukum dun. Ki sala tawan kiin, tinu'usan nu Megbebaya', iini tinu'usen dun, pitubu'en puli' ki getaw kiin!"

³² Naa bena' midengeg nu nga getaw su tinalu' ni Pablo mekatag di ketubu' puli' nu minatay, miksudaw dini Pablo sug duma. Laak laung nu ngag duma, "Mekineeg pami puli' dini'a mekatag di telu'en mu kini."

³³ Mendadi, migawa' si Pablo dia nga kunsial kia.

³⁴ Duuni nga minampu' diniin dakus mikpetuud dini Isus. Sala tawan dinilan si Dionisio, kunsial dig Areopago kia, muka' sala tawan dademaig libun, si Damaris, sampay duun dademai ngag duma getaw mikpetuud.

Ditu Corinto si Pablo

18 Genat itu, migawa' si Pablo diag Atenas, minundas dayun tu Corinto. ² Mitaanganen dia sala tawan getaw Judea, ngalanen si Aquila, daan benwanen su Ponto. Begu dateng si Aquila dia Corinto genat tug Italia, ilan nu sawanen si Priscila, pu' pinalinta nu tampusan gadi' si Claudio, subay mawa' diag Roma su kelaun getaw Judea. Naa linaawan ni Pablo si nga Aquila kia, ³ dayun migbebenwa dinilan, migduma dinilan mengimbaal, pu' miksamaig bian nilan malap ketubu'an nilan, panday ilan megbaal bebelayan luna. ⁴ Dayun kada Gendaw Pelali, migyaga si Pablo dia simbaan nu getaw Judea, pengmetuudanen su nga getaw Judea sampay su nga getaw Grecia.

⁵ Naa dekag minateng si Silas muka' si Timoteo genat ditu Macedonia, minimal megukit si Pablo ditu

nga getaw Judea, takesi'anen dinilan pu' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. ⁶ Dagid bena' pimilas nu nga getaw Judea kia su tinalu' ni Pablo dakus pinampalaksan nilan iin, ikpagan dayun ni Pablo su penepetenen, tu'us tumiliud dadema dinilan. Kali' pektalu' si Pablo dinilan, "Naa, sa' ndi' namu duaten nu Megbebaya', metibaba' da laak niu. Naan, nda' nai sala'u dun. Mendadi genat nandaw, iin nai pegukitan ku ki nga kana' getaw Judea." ⁷ Sa' ma'nia, migawa' dayun si Pablo dia, miditu pelum balay ni Tito Justo, kana' getaw Judea laak megbasa tu Megbebaya'. Sug balayen, misaing dia simbaan nu getaw Judea. ⁸ Naa si Crispo, su kaunutan di simbaan kia, mikpetuud tu Kaunutan si Isus, kampu' nu tibuuk salapenanen. Melaun dademaig duma getaw dia Corinto mikedengeg ditu talu' ni Pablo dakus mikpetuud dun, mikpebunag ilan dayun tubig.

⁹ Mendadi duuni gebii, mikpaita' dini Pablo su Kaunutan Megbebaya'. Kali' pektalu' dini Pablo su Kaunutan, "Naa mendadi, ndi'a mendek. Penamala megukit, ndi' mu mesikpa'ay. ¹⁰ Pu' naanig duma mu. Nda'i sala tawan mekeka'id dini'a. Pu' melaun pai baalen ku piglegetawan ku dinig lunsud kini."

¹¹ Ma'antu, migbebenwa pa si Pablo dia setaun bu' ginenga', megukit di talu' nu Megbebaya' tu nga getaw dia.

¹² Mendadi su timpu ni Galio gubernadur tindu' nu nga getaw Roma dia Grecia, ki nga getaw Judea, piksalabuukan nilan lumpakay si Pablo, pinguit nilan dayun iin tu pengukuman. ¹³ Kali' ilan pektalu', "Ki getaw kini, pengmetuudanen sia su nga getaw, adun dunutan nilan kig betad mektamuy tu Megbebaya', ki binandu ditu palinta!"

¹⁴ Sa' sumbag na sia si Pablo, kali' pektalu' si Galio di nga getaw Judea kia, "Ay, yamu di nga getaw Judea, sa' pinenggi' mikesala' atawaka migdupangi getaw kini, naa mesu'at da sia mektigelu' diniu. ¹⁵ Laak kagina piglisu'an laak ini mekatag di penggelal muka' gelal dakus palinta niu, naa yamui metau dun. Mpauku misala di ma'nia!" ¹⁶ Piawa'en ilan dayun dia pengukuman. ¹⁷ Ginapus dayun nu nga sakup ni Galio si Sostenes, su kaunutan di simbaan nu getaw Judea, pimbedasan nilan dayun diag lenu'an nu pengukuman. Laak nda' pengebetay ni Galio kia.

Su Kepuli' ni Pablo tug Antioquia

¹⁸ Tubus itu, duuni santa' gebii migbebenwa pa dia kepetedan si Pablo. Migudas dinilan dayun miditu Cencrea, adun sumakay pangay tu Siria. Migdunut diniin si Priscila muka' si Aquila. Laak su dia pa Cencrea si Pablo, mikpekis dimpulu, tu'us pinuuden su pinasaden tu Megbebaya'. ¹⁹ Naa minateng ilan diag Efeso, dia ilan dayun miksuay ni nga Aquila. Si Pablo,

sumiled tu simbaan nu getaw Judea dia, migyagayaga dayun dinilan. ²⁰ Ginuut nilan sia diniin ndi' pa mundas, laak nda' peliag si Pablo. ²¹ Sa' migudas dini-lan, laungen, "Sa' iin su mauya'an nu Megbebaya', mpuli' dau dini niu." Sa' ma'nia, suminakay na pelum genat diag Efeso.

²² Bena' minateng si Pablo dia Cesarea, tumiwad dayun ditu Jerusalem, mingumbelayan pa dia pikumpulan nu nga sakup ni Isus, dayun minundas ditug Antioquia. ²³ Naa bena' minibeniben dia, mipanaw na puli' si Pablo, mingepitan diag benwa Galacia muka' Frigia, paisegenen su kesalig nu kelaun sakup ni Isus dia.

Migukit si Apolos tug Efeso muka' tu Corinto

²⁴ Naa duuni getaw Judea ngalanen si Apolos, daan benwanen sug Alejandria, mitua' diag Efeso. Kini si Apolos, metau megdalan di telu'enen, muka' miulugeng gupia su Misulat Talu' nu Megbebaya'. ²⁵ Piktu'unan dadema dig Bianan nu Kaunutan si Isus, kaas gila'eni ginaanen megukit muka' mekpetu'un mekatag dini Isus. Lumbus metuud su gukitenen, laak daal dai misuunanen, gikteb tu kegbunag tubig piktu'un ni Juan. ²⁶ Mendadi misasal megukit si Apolos dia simbaan nu getaw Judea. Laak sa' midengeg ni Priscila kia muka' ni Aquila, iwit nilan ditug balay nilan, pigiseg nilan dayuni sinuunanen mekatag dig Bianan nu Megbebaya'. ²⁷ Tubus itu, pigdelendem ni Apolos dumipag ditug benwa Grecia. Pinguliksegan nu kepetedan diag Efeso, mikpuit ilan dayun sinulat tu nga sakup ni Isus ditu Grecia, pu' adun telima'en nilan si Apolos. Naa bena' minateng dia Grecia si Apolos, su nga mikpetuud ditu sekat tu tulung nu Megbebaya', ibanganen gupia. ²⁸ Pu' miulakanen talu' su nga getaw Judea, minalap tu'usen dun dia Misulat Talu' nu Megbebaya' pu' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.

Ditug Efeso si Pablo

19 Naa selian ni Apolos dia Corinto, si Pablo, minian diag binuidan, dayun tumigbeng ditug Efeso. Bena' minateng dia, duuni nga sakup ni Isus mipekita'en. ² Kali' saak dinilan si Pablo, "Pingeputan mamu nug Balakat nu Megbebaya' sikna mikpetuud amu?"

Simbag nilan, "Baa, nda' nami medengeg pu' duunig Balakat nu Megbebaya'."

³ Sinaak ni Pablo, "Naa sa' ma'nia, sa' binunagan amu tubig, ta' alanduni pituud niu?"

Kali' ilan sembag, "Pituud nami su kegbunag ni Juan tubig."

⁴ Kali' pektalu' si Pablo, "Su kegbunag ni Juan tubig tu nga getaw, kitui tu'us di keksikesuun nilan. Muka' padun tinalu' ni Juan tu nga getaw Israel pu' petuuden

nilan ki sungu mateng mbinaya' diniin, sa'itada si Isus."

⁵ Mendadi ki nga sakup ni Isus kia, bena' midengeg nilan ki tinalu' kia ni Pablo, mikpebunag ilan puli' tubig, tu'us di kesakup nilan tu Kaunutan si Isus. ⁶ Bena' dipenan ilan ni Pablo, pingepu'an ilan tu'u nug Balakat nu Megbebaya'. Mikekabit ilan dayun dig lain pikebitan dakus migwali ilan talu' nu Megbebaya'.

⁷ Duun saani sepulu' bu' dua' tawanig laun nilan.

⁸ Tubus itu, minangay si Pablo tu simbaan nu getaw Judea, minibelu' dayun megukit tu nga getaw dia, gikteb telu bulan. Minamal megyagayaga dinilan, pingmetuudanen sia ilan mekatag di kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. ⁹ Laak sug duma dun, meketegasi gulunen, mimilas ilan, dakus piglaat telu'an nilan dia gedapan nu tibuuk pikumpulan sug Bianan nu Kaunutan si Isus. Sumiway dayun dinilan si Pablo, muka' pisuayen dadema dinilan su nga sakup ni Isus. Guminalin si Pablo ditu gusekilaan ni Tirano, gendawgendaw dayun migyaga dia. ¹⁰ Iin nai migbatag sampay dua' taun, kaas su talu' nu Megbebaya', midengeg nug launan getaw dig benwa Asia kia, su nga getaw Judea sampay su nga kana' getaw Judea.

Su ngag Bata' ni Esceva

¹¹ Mendadi, mekesalebu' gupiai pinggulaula nu Megbebaya' pebian dini Pablo. ¹² Su nga pegladu, sa' uiten dinilani panwilu ni Pablo atawaka ginabas penepetenen, metekaw ilan mauli'ay, dakus mautidan dinilani menenulay. ¹³ Mendadi, duuni nga getaw Judea megleepleep dig benwa megutid di menenulay, indanan da nilan dema sembayay su ngalan ni Isus. Miktalulu' ilan di menenulay, "Utidan ku amu di pegbaya' ni Isus, su pegukiten ni Pablo." ¹⁴ Duuni pitu tawan mekpatad, ngag bata' nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea ngalanen si Esceva, ma'antu dademai pinggulaula nilan.

¹⁵ Dagid su menulay, sa' inutidan sia nu ngag bata' ni Esceva kia, miktalu' dinilan, "Si Isus, mi'ilalau, muka' si Pablo dema. Laak yamu, adin amu getaw?"

¹⁶ Linumpakan dayun nu piglegetan nu menulay kiai ngag bata' ni Esceva kini, dinaagen ilan gela', mikelaguy ilan dayun diag balay kia, milebasan ilan muka' ingelan. ¹⁷ Bena' misuunan nu nga getaw diag Efeso su mipinggulaula, mindek ilan gupia, su nga getaw Judea dakus su kana'. Inal dayun nu nga getaw su Kaunutan si Isus. ¹⁸ Melaun mikpetuud mitua' dayun dini nga Pablo, pegukiten nilan su melaat gulaula nilan. ¹⁹ Duun paduni nga mensaled, pinungun nilan su ngag libru nilan sinulat dun su nga ginis saled, sinsulan nilan dayun dia gedapan nu nga mikpetuud. Pinglekwinta dayun sug laga' nu ngag libru kia, lima pu-

lu' ngibu denario. ²⁰ Ma'nia, minamal gusay mesigwag su talu' nu Kaunutan Megbebaya', ndi' megaga nu nga getaw su ginuungen.

Su Samuk tug Efeso

²¹ Tubus itu si Pablo, delendemanen biananen puli' su Macedonia muka' Grecia, dayun mundas tu Jerusalem. Laung ni Pablo, "Dayun genat ditu Jerusalem, subay maita'u sug Roma." ²² Sa' ma'nia, sinugu' ni Pablo meguna tu Macedoniaig dua' tawan megabang diniin, si Timoteo muka' si Erasto. Iin, mi-bilin pa diag Asia.

²³ Naa di gendaw kiin, misasaw gupia sug lunsud Efeso saba' dig Bianan nu Kaunutan si Isus. ²⁴ Pu' duuni getaw menensal dig bulawan selapi', ngalanen si Demetrio, megbaal balaybalay penunggilinganen sug balay pengamuyu'an dig diwata libun, ngalanen si Diana. Melaun miselapi' nu nga tinindanan ni Demetrio. ²⁵ Mendadi kini si Demetrio, pinungunen su tinindananen dakus su sama menensalen, kali' pektalu' dinilan, "Yamu nga getaw, misuunan niu iini puun nu kegdatu' ta, su pendayan ta kini. ²⁶ Mendadi, minita' niu dakus midengeg niu su pinggulaula ni Pablo kiin. Laungen, sug ledawan pigbaal nu kilawan, kana' tantu diwata. Melaun getaw mituudan dun, dinig Efeso sampay di tibuuk Asia. ²⁷ Naa sa' ma'antu, mbuus meglaatig dengeg nu pindayan ta, muka' meglaat dadema su kegbasa nu getaw tug balay pengamuyu'an ta tu mekesalebu' diwata si Diana. Pidag pa tanan, mbuus mbeleng sug dengeg ni Diana, sug diwata pektemuyen nu tiba'an getaw dinig Asia sampay su tiba'an getaw dig dibabaw lumbang!"

²⁸ Naa bena' midengeg nu nga melaun getaw ki tinalu' kia ni Demetrio, mitutung ilan gangit. Minekeg ilan dayun megbeksay, laung nilan, "Mekesalebu' diwata si Diana, su pektemuyen nu getaw Efeso!"

²⁹ Misasaw dayun su tibuuk lunsud. Migdangan dayun gubek dia tebu'an su nga getaw, piminteng nilan dia si Gayo muka' si Aristarco, dua' tawan getaw Macedonia, tendug ni Pablo. ³⁰ Naa si Pablo, mauya'anen sia madap tu nga getaw kia, dagid nda' begay nu nga sakup ni Isus dia. ³¹ Duun dademai nga kaunutan dig benwa Asia kia, sambat ni Pablo, pimuun nilan si Pablo, ndi' na mekpaita' dia tebu'an.

³² Naa ditu tebu'an, misasaw gupia su nga getaw. Sug duma, salaig beksainen, sug duma, sala pelum, pu' su tiba'anen, duun dai misuunanen, sa' ta' alanduni pikumpulan nilan. ³³ Naa duuni getaw, ngalanen si Alejandro, piadap nu nga getaw Judea. Pipengamed sia ni Alejandro su nga getaw, adun ki-neegan nilan sia su sembagen. ³⁴ Laak sa' mi'ilala nilan pu' getaw Judea iin, mimegdangan ilan memeksay

taman dua' uras, laung nilan, "Mekesalebu' diwata si Diana, su pektemuyen nu getaw Efeso!"

³⁵ Mendadi tiga'wan, su sikritaryu dig lunsud kia, pipengameden su nga getaw. Kali' dayun pektalu', "Yamu nga samau getaw Efeso! Suunan nug launan getaw pu' ita nu nga getaw Efeso, itai megingat tug balay pengamuyu'an tu mekesalebu' diwata si Diana, muka' ita dademai megingat tu me'elig batu kiin milabu' genat tug langit. ³⁶ Naa kagina nda'i getaw mekepemalaw dun, subay mengamed amu, pu' mbuus mekesaba' amu. ³⁷ Pu' iwit niu dini kig dua' tawan kini, asa nda'i melaat gulaula nilan ditug balay pengamuyu'an ditug diwata ta, muka' nda' nilan dema tam-palaksaay sug diwata ta kiin. ³⁸ Naa sa' duunig dangat ni nga Demetrio, ilan nu samapandayen, naa melengas ditu nilan pengukuman dengatay, pu' duuni nga kuis dia. ³⁹ Laak sa' duun pai mauya'an niu, melengas pausay niu ditu pikumpulan nu kunsial. ⁴⁰ Pu' mbuus itai tempuan di keglekesasaw kini nandaw, dayun nda'iduni mesembag ta dun." ⁴¹ Bena' mideksu' su talu' nu sikritaryu, piuli'en su nga getaw mikpungun dia.

Minangay tu Macedonia muka' Grecia si Pablo

²⁰ Bena' misikpa' su kesasaw kia, si Pablo, pinungunen su nga sakup ni Isus. Mingamu' dayun si Pablo dinilan, dayun migudas dinilan muka' mipanaw pangay tu Macedonia. ² Naa selianen mian di ngag benwa di gelet Efeso muka' Macedonia, pinemalanen penguliksegay su nga sakup ni Isus dia. Ma'antu, minateng tu Grecia, ³ migbebenwa dayun dia seled telu bulan. Bena' sungu sumakay si Pablo pangay tu Siria, midengegen pu' duunig delendeman nu nga getaw Judea, petain nilan iin sia. Kali' pegleketau si Pablo, miksimpuli' mian dia Macedonia. ⁴ Tumindug diniin si Sopater getaw Berea, bata' ni Piro, dakus dua' tawan getaw Tesalonica si Aristarco muka' si Segundo, si Gayo getaw Derbe, dua' tawan getaw Asia si Tiquico muka' si Trofimo, dayun su tampusanen si Timoteo. ⁵ Miguna ilan dinami mpanaw, pigelatan ami nilan ditu Troas. ⁶ Bena' miglinggwang sug Lumpuk di Pan nda' Petulinay, suminakay ami dia Filipos. Bena' lima endaw ami meksakay, midepetan nami ilan ditu Troas. Minapit ami dayun dia laga' sala simana.

Su Tampusan Keguliug ni Pablo tu Troas

⁷ Naa bena' gebii Sabadu, mikpungun ami maan dig lebugan kiin gindan di kepatay ni Isus. Si Pablo, miktitulu' di nga getaw mipungun, miniben mektalu', depet miginenga'i gebii, pu' delendemanen, mpanaw na sa' megendaw. ⁸ Melaun sulu' dia sugud pikpungunan nami diag ditaas.

⁹ Mendadi, duunig begu getaw pegingkud diag dun-gawan, ngalanan si Eutico. Bena' metaas gupiaig yaga ni Pablo, tulugen gupia si Eutico kini, mitenangan dayun muka' milabu' tu silung, genat di ketelu angka'en. Kali' nilan ingebangay, masi' minatay na. ¹⁰ Dagid pinaungan dayun ni Pablo si Eutico kini, dinunggu'anen, dayunen epelay. Kali' pektalu' si Pablo tu ngag dumanen dia, "Ndi' amu melibuleng, pu' kini da su gimuuden." ¹¹ Mendadi minaik na pelum si Pablo, pimetanen su pan, dayun ilan maan. Bineeg ni Pablo megabitabit dinilan, sampay migendaw. Mipanaw dayun si Pablo. ¹² Sug begu getaw milabu', inated nu ngag dumanen tug balayen, mitubu' na. Miamu' dayun gupia su ginaa nu ngag dumanen.

Minundas si nga Pablo tu Mileto genat tu Troas

¹³ Mendadi iini sabut nami, meguna ami sumakay tug Ason, dayun si Pablo, sumakay sa' mateng dia. Pu' daniin, mian dig lupa'an. ¹⁴ Naa bena' mipekita' nami tu'u si Pablo diag Ason, pisakay nami, dayun ami mundas pangay tu Mitilene. ¹⁵ Genat tu Mitilene, suminakay ami puli', dayun sendaw pa, minateng ami ditu Quio. Bena' sala gendaw na pelum, duminggu' ami ditu Samo. Di kedua' endawen, midepet ami ditu Mileto. ¹⁶ Pu' delendeman ni Pablo, liaun nami sug lunsud Efeso, adun ndi' ami melangan dia prubinsya Asia. Pu' megdedali' si Pablo, taginaanen mateng ami sia ditu Jerusalem, megdeksu' sug Lumpuk Pentecostes.

Su Talu' ni Pablo Pingumbilinen tu nga Kaunutan nu Sakup diag Efeso

¹⁷ Naa si Pablo, su diin pa Mileto, mimuun tu nga kaunutan di pikumpungan nu nga sakup ditug Efeso, sinabinen ilan. ¹⁸ Naa bena' minateng ilan, kali' pektalu' si Pablo dinilan, "Naa mendadi, kig betadu saanan ku dumuma diniu genat tu gendaw nu kedatengu dini prubinsya Asia, misuunan na niu gupia. ¹⁹ Pinuudu su sugu'an nu Kaunutan Megbebaya' di-naan. Minegdu' pati'ig lua'u, pibaba' uig lawasu, saanan migleginis su kengindan dinaan sekat di kegleget dinaan nu nga getaw Judea. ²⁰ Misuunan da niu dema pu' gila'u telu'ay diniu su mpianan amu dun, piktitulu'an ku amu di gedapan sampay ditu ngag balay niu. ²¹ Su nga getaw Judea mesama su kana', mikpegadu dinilan pu' subay meksikesuun ilan, subay lumingay ilan tu Megbebaya' muka' sumalig tu Kaunutan ta si Isus."

²² Laung ni Pablo, "Mendadi, mangay nau tu'u tu Jerusalem, penuuden ku su sugu'an dinaan nug Balakat nu Megbebaya'. Naa ndi'u suunan ki mpenggulaula dinaan sa' matengu ditu. ²³ Suunan ku laak su pigad dinaan nug Balakat nu Megbebaya' pu' medetengan ku tu kelaun lunsud mbianan ku, pirisuunu dia

muka' peglegetanu. ²⁴ Dagid danaan, ndi'u petailen su ketubu'u, bilangen ku nda'i gatagen, sa' laak mpenu-udu ki sinugu'an dinaan, megela'u tubusay su pibaal dinaan nu Kaunutan ta si Isus, sa'itada su kegukitu di Gempia Petenday mekatag di tulung nu Megbebaya'."

²⁵ Kali' padun pektalu' si Pablo, "Naa mendadi naan, miglepleepu diniu, migukitu diniu mekatag di kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. Mendadi, misuunan ku pu' pia sala tawan diniu, ndi' na niau pelum mpekita' puli'. ²⁶ Kaas paladpalad taman talu'u diniu nandaw, sa' duun diniui mbeleng tug linaw gapuy, kana' na danaan sala'. ²⁷ Pu' kiin, gila'u pesuun diniu su tibuuk delendeman nu Megbebaya'. ²⁸ Kaas talentenay niu ki ndi' mpalini kekpetuud niu, muka' talentenay da niu dema su nga samasakup niu, su pibaya' diniu nug Balakat nu Megbebaya'. Ingatay niu su nga maa' karniru nu Megbebaya', su binaalen piglegetawanen pebian di keganti' dun nu ginaa nug Bata'en. ²⁹ Naa misuunan ku sa' megawa' nau diniu, duun dayuni lumamug diniu nga malig metetubu' mendapa' di karniru, ndi' nilan lelaatan su nga karniru nu Megbebaya'. ³⁰ Duun dademai nga samasakup niu mekpetu'un diniu melaat, adun sia pesuain nilan su nga sakup ni Isus, mesakup nilan dayun. ³¹ Kaas peglengilam amu, muka' ndi' niu selingaway pu' gebii gendaw seled telu taun, miktitulu'u diniu sampay minegdu'ig lua'u."

³² Mendadi, diksu' na ni Pablo su talu'en, laungen, "Mendadi nandaw, saligu namu ditu Megbebaya' muka' ditu pitenday diniu mekatag di tulungen, su mekpaiseg tu kekpetuud niu muka' megbegay diniu kepianan pitengeden di nga kelaun pinaas piglegetawanen. ³³ Su kegdu mau diniu, nda'u mayak tu ga'us nu getaw, pia su kwartanen bulawan atawaka pelata sampay su penepetenen. ³⁴ Suunan niu pu' pikula'an gulasu, adun naani meksukat tu ketubu'an ku muka' tug danu ngag dumau. ³⁵ Su kelaun pinggulaulau, pinita'u dun diniu pu' subay meglasay ita adun mebangan ta su nga ndi' mekegaga. Pu' subay ndi' ta selingawan su tinalu' kiin nu Kaunutan si Isus, laungen, 'Ki getaw megbegay, iini liliag, batul nu getaw begayan.'"

³⁶ Bena' mideksu' telu'ay ni Pablo, migela' ilan dayun menginlulud muka' menenabi. ³⁷ Mikengaduy dayun su nga kelaun dumanen, dunut ipel nilan si Pablo muka' pingelekan nilan. ³⁸ Iini miuba' ilan dun pati', pu' saba' nu tinalu' ni Pablo kia pu' ndi' na nilan puli' mpekita'. Inated nilan dayun ditug bangka'en si Pablo.

† *Ki nga malig metetubu' mendapa' di karniru, piulugan dun ni Pablo ki nga mekpetu'un dig balus.*

Su Kepanaw ni Pablo tu Jerusalem

21 Naa deka ami migudas, suminakay ami, minandeng ami dumipag ditu Cos. Bena' migendaw, minundas pami ditug Rodas. Genat dia, minundas ami ditu Patara. ² Dia Patara, mibaangan namiig bangsa' pegangay tu Fenicia, suminakay ami dayun. ³ Bena' midayag namii pulu' Cipre, luminiku' ami dapit lintu, minundas ami dayun ditu Siria. Duminggu' ami dia Tiro, pu' duunig lulan pelusaden dia. ⁴ Pinengaw namii nga mikpetuud dia, pitu gebii ami dayun minapit dia nilan. Naa duuni nga sakup dia, ginuungan ilan puun tug Balakat nu Megbebaya', kaas minegul ilan dini Pablo pu' ndi' na mundas tu Jerusalem.

⁵ Digid bena' mipapasi guliug nami dinilan, migudas ami, pu' minundas ami gusay. Launan nilan, migela' ilan dumunut dinami diag liu nug lunsud, kampu' nu nga sawa nilan muka' bata' nilan. Minginlulud ami dayun dia pentad dagat menenabi, ⁶ dayun ami megudas. Bena' suminakay ami, minuli' ilan dema.

⁷ Mendadi genat dia Tiro, minundas ami ditu Tolemaida. Linaawan nami su kepetedan dia, sendaw ami mingumbalay dia nilan. ⁸ Bena' migendaw, sumikat ami pelum, minundas ami ditu Cesarea. Bena' minateng ami dia, mingintulugan ami dayun ditug balay ni Felipe su megukit di Gempia Petenday, sala tawan di pitu tawan kiin pimili' kanugdiin dia Jerusalem mekilas di ketubu'an. ⁹ Duuni paat tawan bata' ni Felipe lumbus delaga, metau ilan megwali di talu' nu Megbebaya'. ¹⁰ Mendadi, selian nami dia nga santa' gebii, duuni getaw tumigbeng dia genat tu Judea, ngalanen si Agabo, pimuunan dadema nu Megbebaya'. ¹¹ Mikpempel dinami si Agabo kia, inalapen sug baling ni Pablo, iin dayuni binaluden dig baingkenen muka' di geksud. Kali' pektalu', "Kinii tinalu' nug Balakat nu Megbebaya'. Ki gapu' nug baling kini, ma'nini'i kegbalud diniin nu getaw Judea dia Jerusalem, dayun nilan pegwekilay tu nga kana' getaw Judea."

¹² Bena' midengeg nami ki tinalu' kia ni Agabo, ginuut nami sia si Pablo, yami nu kepetedan dia, pu' ndi' sia mundas ditu Jerusalem. ¹³ Digid sumimbag si Pablo, "Mauma dema ini, mingaduy mamu muka' piuba' niui ginau? Naan kini, minuya' nau, sa' kana' laak pikutanu dia Jerusalem, pia matayu dia saba' nu kesakupu tu Kaunutan si Isus."

¹⁴ Mibulugan laak ami megleguut dini Pablo, misikpa' nami. Laung nami dayun, "Adin sug liagan nu Kaunutan Megbebaya', iini penuuden."

¹⁵ Tubus itu nda' maiben, mingikpes ami, minundas ami dayun tu'u pangay tu Jerusalem. ¹⁶ Duuni nga sakup dia Cesarea migdunut dinami, inated ami nilan ditug balay ni Masun, getaw Cipre, pu' pektulugan namiig balayen. Miniben na si Masun mikpetuud.

Kuminita' dini Santiago si nga Pablo

¹⁷ Mendadi su kedadeng nami ditu Jerusalem, didi-alan ami gupia nu kepetedan dia. ¹⁸ Bena' migendaw, minangay ami ni Pablo kumita' dini Santiago, mikpungun dadema dia su kelaunan kaunutan di pikumpungan nu nga sakup. ¹⁹ Bena' mitubus ilan ni Pablo pegbesaay, gila'en gupia ukitay dinilan su kelaun pinggulaula nu Megbebaya' di nga kana' getaw Judea pebian diniin. ²⁰ Bena' midengeg nilan, inal nilan su Megbebaya'. Kali' ilan pektalu' dini Pablo, "Uu Mingumpated Pablo, misuunan mu pu' kana' laak santa' ngibu tawani sama ta getaw Judea mikpetuud na. Ilan, minamal pailan dumunut tu Palinta nu Megbebaya' pisulat-en dini Moises. ²¹ Digid duuni pisuun dinilan daw pu' piktu'unan mu daw su kelaun getaw Judea megbenwa dig lain benwa, belengen daw nilan ki Palinta kia, ndi' mu na daw pesirkunsisu su ngag bata' nilan, muka' ndi' mu ilan daw pedunuten tug betad nu getaw Judea. ²² Naa enduta'en ta ma dun? Pu' gempantek, medengeg pa nilan su kedadeng mu dini. ²³ Mendadi danami, melengas pema'nini' mu. Duuni paat tawan kini, duuni pinasad nilan ditu Megbebaya'. ²⁴ Melengas dumunuta dinilan mangay mekanu, pekanu amu dayun adun mawa' su kelemu'ay niu, dayun ya'ai gumastu dun sa' mekpekis ilan dimpulu nilan. Sa' ma'nia, mesuunan dayun nug launan getaw pu' su midengeg nilan mekatag dini'a, nda'i metuud dun, pu' ya'a, dinunutan mu dadema su Palinta ni Moises. ²⁵ Laak ki nga kana' getaw Judea kia mikpetuud na, piwitan nami ilan sulat, adun mesuunan nilan sug delendeman nami pu' ndi' mpia aanen kig betang ginilak dig ledawan, sampay sug dugu' muka' su pinatay dig lengek. Muka' pegliaun nilan kig dusa."

²⁶ Mendadi kini si Pablo, duminunut tu'u di nga paat tawan kia. Bena' migendaw, mikanu ilan tu'u adun mawa' su kelemu'ay nilan. Dayun sumiled si Pablo tu Penedapan tu Megbebaya', adun siudenen su gen-daw nu kepapas nu kelemu'ay nilan, pu' ilakan dayun betangig lawas nilan.

Dinaap si Pablo dia Penedapan tu Megbebaya'

²⁷ Mendadi bena' sungu mpapasi pitu endaw, duuni nga getaw Judea genat tu prubinsya Asia, minita' nilan si Pablo dia Penedapan tu Megbebaya'. Sinasaw nilan dayun su nga melaun getaw, muka' ginapus nilan si Pablo. ²⁸ Mimeksay ilan, laung nilan, "Uy, yamu getaw Israel! Ebangay niu ami! Pu' ki getaw kini, iin su mogleeep dig benwa mekpetu'un di tiba'an getaw adun meksudi' ilan dinita nu getaw Judea muka' meksudi' dailan dema di Palinta ni Moises sampay di Penedapan kini tu Megbebaya'. Pidag pa, duuni nga kana' getaw Judea giwiten dini Penedapan tu Megbe-

baya', milemu'an dun ki pinaas Pengedapan kini."²⁹ (Iini tinalu' nilan dun ma'antu, pu' mundiin, minita' nilan si Trofimo, getaw Efeso, tumindug dini Pablo diag lunsud, kaas laung nilan dun, iwit ni Pablo suled dia Pengedapan tu Megbebaya'.)

³⁰ Miasaw dayun su tibuuk lunsud Jerusalem. Mibalu' dayun dia Pengedapan su kelaun getaw, ginapus nilan si Pablo, biniglas nilan dayun diag liu nu Pengedapan, tinakep dayun su genga'anen. ³¹ Bena' petain na nilan sia si Pablo, inukitan su kaunutan nu kelaun sundalu pu' miasawi tibuuk Jerusalem kia. ³² Iin, suminambut dayun mekpungun sundalu muka' nga kaunutan nilan, minggebek ilan dayun dia tebe-nan getaw. Bena' minita' ilan nu nga melaun getaw kia, miksikpa' ilan membadas dini Pablo. ³³ Mikpesem-pel dayun dini Pablo su kaunutan kia nu kelaun sundalu, dinaapen dayun si Pablo muka' sinugu'en beluden kadina dua' buuk. Sinaak dayun nu kaunutan, "Adin getaw ini kini, muka' ta'i sala'en?" ³⁴ Sug duma getaw, salai telu'enen, sug duma, sala pelum. Bena' ndi' melaam nu kaunutan sundalu su metuud saba' nu sasak nilan, sinugu'en uiten si Pablo diag balay sundalu. ³⁵ Bena' minateng ilan dia tugda' egdan, subay sinipit si Pablo nu nga sundalu, pu' mbuus mesaba' nu nga getaw miasaw. ³⁶ Migela' dailan gusay meglen-dug, kali' ilan pemeksay, "Petain! Petain!"

Sumimbag si Pablo

³⁷ Naa sa' sungu na peseleday si Pablo diag dialem balay, sinaaken di kaunutan kia, "Megdadi sa' duuni telu'en ku dini'a?"

Laung dayun nu kaunutan, "Aw, metawa mektalu' pikebitan nu getaw Grecia? ³⁸ Masi' kana'a nu getaw Ehipto kitu, su mingatu di gubirnu sug diin, dayun inagaken tug limawa' su paat ngibu tawan kitu, lumbus memunu'an?"

³⁹ Kali' sembag si Pablo, "Naan, getaw Judea mau, daan benwau su Tarso, sakup Cilicia, sakupu di gem-bagel lunsud. Naa penengiin ku dini'a sa' megdadi, megyaga pau di nga getaw kini."

⁴⁰ Bena' mibuka' nu kaunutan, migindeg si Pablo dia gegdan, pipengameden su nga getaw. Bena' mingamed ilan, miktalu' si Pablo dinilan di Hinebreo.

22 Kali' pektalu' si Pablo, "Yamu nga Mekegulang muka' yamu nga Mingumpated, kelelaat kineegay niu ki sembagu kini! ² Bena' midengeg nilan si Pablo megyaga dinilan di pikebitan nilan Hinebreo, labi nailan miamed. Kali' gusay pektalu' si Pablo,

³ "Mendadi naan, getaw Judea mau, migigetawu tu Tarso sakup Cilicia, laak diniinu Jerusalem mibagel. Piktu'unanu ni Gamaliel, piktu'unen gupia dinaan su Palinta dinunutan nu ginepu'ay ta. Minamalu mekpetuud ditu Megbebaya', ma'niin nu kenamal niu

mekpetuud dun, launan niu dini nandaw. ⁴ Piglegetan ku su nga sakup nug Bianan kiin sampay ginaa nilan. Pimbaludu ilan muka' pinirisuu, libun laki. ⁵ Meketake-si' dun ki Tampusan Metaas Belian muka' su tibuuk Pikumpungan nu Metaas Gukum kini. Pu' bigayanu nilan sulat uiten ku sia tu kepetedan ta ditug Damasco. Sa' ma'antu, mipanawu tu'u pangay ditu, pu' adun daapen ku pa pagid sia su nga sakup ni Isus dia, pem-beluden ku ilan sia muka' pengeteden ku dini Jerusalem, adun ukumen ilan."

Inukit ni Pablo su Kesakupen dini Isus

(Pinggulaula 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pibundas gusay ni Pablo su talu'en, laungen, "Mendadi saba'u mpanaw, bena' sunguu mesebang diag Damasco, mabu' taasendaw saan, mitiaganu tekaw tiag genat tug langit. ⁷ Mibelilidu dayun tug lupa'. Du-un dayuni midengegu tingeg, laungen, 'Uu Saulo! Mauma dema peglegetan mau?' ⁸ Kali' u sembag, 'Ta' taway dun ka?' Kali' pelum sembag, 'Naan si Isus, getaw Nazaret, ki peglegetan mu.'

⁹ "Naa ki tiag kia," maa' laung padun ni Pablo, "minita' nu nga tendugu, laak nda' nilan medengeg su talu' nu mikabit dinaan. ¹⁰ Sinaaku dayun, 'Mekenduta' mau dun, uu Kaunutan?' Kali' sembag dinaan su Kaunutan, 'Pegbuata, bundasa diag Damasco, dayun sa' mateng ka dia, telu'en dini'a ki kelaunan tindu' dini'a baalen mu.'" ¹¹ Laung ni Pablo, "Naa kagina minlamengi pegbantayu saba' nu tiag kia, inulipitu laak nu ngag du-mau kia mundas diag Damasco.

¹² "Naa duuni getaw diag lunsud kia ngalanan si Ananias, megbasa tu Megbebaya', mekesuun getaw, pu' dinunutanen gupia su Palinta ni Moises. Kini si Ananias, pegbesaan gupia nug launan getaw Judea pegbenwa diag Damasco. ¹³ Iini mitua' dinaan, migindeg dia gupidu, kali' pektalu' dinaan, 'Uu Mingumpated Saulo, mekengita'a na! Mitekawu dayun mekengita', minita'u dayun iin. ¹⁴ Kali' pektalu' si Ananias, 'Su Megbebaya', su pektemuyen nu ginepu'ay ta, tindu'a niin adun pesuun dini'a kig delendemanen, dakus maita' mu ki mekesuun Sesugu'enen kiin sampay medengeg mui tantu tingegen. ¹⁵ Pu' ya'a dayuni tumakesi' diniin tu tiba'an getaw, iini ukiten mu su minita' mu muka' su midengeg mu. ¹⁶ Mendadi, ta' mai kelangan ta kini? Pegbuata, bunagan ka tubig, maugasan dayun su sala' mu puun tu kengamu' mu diniin.'"

Su Kektendu' dini Pablo Megukit tu nga Kana' Getaw Judea

¹⁷ Laung padun ni Pablo, "Naa bena' mipuli'u dini Jerusalem, selian ku menenabi ditu Pengedapan, duuni pinita' nu Megbebaya' dinaan, ¹⁸ masi' su Kaunutan si Isus, tinalu'en dinaan, 'Pegdedali'a megawa' di

Jerusalem, pu' su takesi' mu mekatag dinaan, ndi' du-aten nu nga getaw dini.'

¹⁹ "Kali'u sumpat, 'Laak dagid uu Kaunutan, su getaw dini Jerusalem, misuunan nilan gupia pu' su mikpetu-ud dini'a, dinaapu ilan dia nga simbaan nu getaw Judea, pinikutan ku ilan dayun muka' pibadasu.

²⁰ Muka' padun su kebunu' dini Esteban su tuminakesi' dini'a, naan, diaanu pegindeg, sinangu'u su kebunu' dun, pegingaten ku su nga penepeten nu nga mikpatay dun.' †

²¹ "Dagid tinalu' dinaan nu Kaunutan, 'Panawa. Sug-u'en ku ya'a mpanaw tu melayu' benwa, ditu nga kana' getaw Judea."

²² Mendadi piktalentenan nu nga getaw si Pablo, gik-teb laak tu tinalu'en kia pu' sinugu' iin meditu nga kana' getaw Judea. Dagid bena' midengeg nilan itu, minekeg ilan pati' memeksay, laung nilan, "Petaini getaw kiin! Kana' bantang metubu' dig dibabaw lumbang!" ²³ Minamal ilan memeksay, migekepasekpas ilan penepeten nilan dakus mikpalintuk ilan lupa'. ²⁴ Su kaunutan nu kelaun sundalu, sinugu'en peseleden si Pablo diag balay kia muka' petuga'en sia dig badas, pu' adun mesuunan nilan su pikpuunan nu kemeksay nu nga getaw mekatag diniin.

²⁵ Dagid bena' binalud nilan si Pablo adun bedasen, laung ni Pablo ditu kaunutan di sundalu pegindeg dia, "Ki getaw sakup Roma, kana' ba kuntra bala'ud petuga'en, sa' nda' pa ukumay?"

²⁶ Bena' midengeg nu kaunutan kia, linaawanan su kaunutan nu kelaun sundalu. Kali' saak diniin, "Paa, ta maig baalen mu kiin? Ki getaw kiin, sakup Roma ma!"

²⁷ Mikpesempel dayun dini Pablo su kaunutan nu kelaun sundalu kia, kali' saak diniin, "Naa metuud ba, sakupa Roma?"

Simbag ni Pablo, "Iin da."

²⁸ Laung nu kaunutan, "Ki kebaluyu sakup Roma, gembagel gupiaig binayadu dun.

"Dagid naan," maa' laung ni Pablo, "sikna na migigetawu."

²⁹ Migdedali' dayun megawa' dia su nga mekpetuga' sia dini Pablo. Su kaunutan kia, bena' misuunanen masi' mipebaludeni sakup Roma, mindek dema.

Minadap si Pablo tu Pikumpulan nu Metaas Gukum nu Getaw Judea

³⁰ Naa su kaunutan kia nu kelaun sundalu, mauya'a-nen mesuunanen tantu su pikpuunan nug dinangat nu getaw Judea mekatag dini Pablo. Mendadi bena' migendaw, piubadan nu kaunutan si Pablo, muka' pisabinen su nga kaunutan nug belian muka' su tibuuk

† *Piulugan dun ni Pablo, sa' mesima' nu getaw Jerusalem sug begu betaden mekesuun, mabu' metuudan ilan tu pengukitenen dinilan mekatag dini Isus.*

Pikumpulan nu Metaas Gukum nu getaw Judea. Piat-eden dayun si Pablo, pi'indegen dia gedapan nilan.

23 Mendadi, kini si Pablo, pingenglananen su nga Metaas Gukum kia, kali' pektalu' dinilan, "Genat kaika'ayu sampay nemun, nda'i pegbiksu'an ku di gedapan nu Megbebaya'." ² Bena' midengeg nu Tampusan Metaas Belian, si Ananias, tinalu'en dayun di nga sakupen pegindeg dia gupid ni Pablo, depi'en nilan sug baba' ni Pablo. ³ Laung ni Pablo tu Metaas Belian, "Ya'a kiin, tautawa da mekesuun, ukuman ka pa nu Megbebaya'! Mauma mingkuda kiin mengukum di-naan mekatag di Palinta ni Moises, asa ya'a, mimilasa dun, pu' pidapi' mau?"

⁴ Laung dayun nu nga getaw pegindeg dia gupid ni Pablo, "Penampalakaan mu masi' ki Tampusan Metaas Belian?"

⁵ Kali' sembag si Pablo, "Aw, yamu kepetedan ku, nda'u mesuunay pu' iini Tampusan Metaas Belian. Pu' sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, 'Subay ndi' mu tampalakaan su kaunutan niu.'"

⁶ Mendadi misima' ni Pablo pu' sug duma getaw dia, Saduseo ilan, dakus duun dademai nga Pariseo. Minekeg dayun mektalu' si Pablo dinilan, "Yamu kepetedan ku getaw Israel! Naan, Pariseo mau, bata'u dema Pariseo. Dayun nandaw, miukum niau pelum saba' nu kekpedatengu dun pu' metubu' puli' su nga minatay!"

⁷ Lemen laak mideksu' telu'ay ni Pablo, mimeksual dayun su nga Pariseo muka' su nga Saduseo, miksimawi' su pikumpulan nilan kia. ⁸ (Pu' su nga Saduseo, telu'en nilan pu' ndi' metubu' puli'i getaw, muka' ndi' nilan petuuden pu' duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, sampay diwata. Laak sug launanen kia, mituudan dun gela' su nga Pariseo.)

⁹ Mendadi, minamal dayuni kesasaw. Duuni nga mekpetu'un di Misulat Palinta nu Megbebaya' migindeg dia gedapan nilan, Pariseo ilan. Miglegintuud ilan dayun, laung nilan, "Ki getaw kini, nda'iduni mesima' nami sala'en! Mabu' duun daani getaw langit atawaka diwata mikabit diniin!"

¹⁰ Milebian dayuni kesasaw nu nga getaw, mindek dayun su kaunutan nu kelaun sundalu, mbuus peksib-intengan nilan si Pablo. Sinugu'en dayuni nga sundalu menaug dia piktebenan getaw, adun ui'en nilan dinilan si Pablo, eteden nilan puli' ditug balay nu nga sundalu.

¹¹ Naa bena' migendaw, dayun miglegebii, su Kaunutan Megbebaya', masi' migindeg dia gupid ni Pablo muka' miktalu' diniin, laungen, "Ndi'a mendek! Tuminakesi'a dinaan dini Jerusalem, ma'nia dadema su ketakesi' mu ditu pagid Roma."

Su Sabut Binesaan sia si Pablo

¹² Naa bena' migendaw na pelum, duuni nga getaw Judea mikpungun, miksabut ilan, suminapa ilan tu Megbebaya', ndi' daw ilan maan muka' ndi' ilan minum, subay binesaan nilan pa si Pablo. ¹³ Kana' da paat pulu' tawan ilan ki miksabut kia. ¹⁴ Mendadi ilan kini, minadap ilan tu nga kaunutan nug belian dakus su ngag дума kaunutan nu getaw Judea, kali' ilan pektalu' dinilan, "Suminapa ami tu Megbebaya', ndi' nami inaman su gaan, taman ndi' nami mpatay si Pablo. ¹⁵ Mendadi, yamu kampu' nu Pikumpungan nu Metaas Gukum, melengas pemuun niu tu kaunutan nu kelaun sundalu nu nga getaw Roma, pateden diniu si Pablo. Pemuun niu diniin pu' saakan niu daw si Pablo mekatag dig dangat diniin. Dagid dekag pa mesebang diniu si Pablo, yami kini, minuya' nami mengapa' diniin petayay."

¹⁶ Dagid duuni manak ni Pablo, bata' nu pateden libun, midengegen sug delendeman nilan kia pegepa'en nilan si Pablo. Iin, miditu dayun balay nu nga sundalu, inukiten dayun dini Pablo. ¹⁷ Miksabi dayun si Pablo sala tawan sundalu, laungen dayun diniin, "Ated mui gembata' kini ditu kaunutan niu, pu' duuni telu'enen diniin." ¹⁸ Kali'en egakay ditu kaunutan, laung nu sundalu, "Sinabiu ni Pablo, ki pinikutan kia, sinugu'u niin uiten dini'a ki gembata' kini, pu' duun daw telu'enen dini'a."

¹⁹ Inulipit dayun nu kaunutan su gembata' kia, pisuayen di melayu'layu', sinaaken dayun diniin, "Naa, alanduni telu'en mu dinaan?"

²⁰ Kali' sembag su gembata', "Su getaw Judea daw, miksabut ilan ubugen daw nilan dini'a lema', si Pablo kiin, pated mu ditu gedapan nu Pikumpungan nu Metaas Gukum, pu' tautau saakan pa nilan daw.

²¹ Laak kelelaat dini'a daw, ndi' mu ilan petuuday, pu' kana' da paat pulu' tawan ilan daw, mingandam ilan mengapa' dini Pablo. Suminapa ilan ndi' ilan maan muka' ndi' ilan minum, gekteb ndi' pa nilan mpatay si Pablo. Naa minuya' na daw ilan, pegelatan daw nilan laak su kesugu' mu dun."

²² Piawa' dayun nu kaunutan su manak ni Pablo kia. Laak tinalu'en pa diniin, "Nda'i ukitan mu dun, pia sala tawan, pu' pisuunan mau dun kini."

Pigwakil si Pablo tu Gubirnadur si Felix

²³ Naa su kaunutan nu kelaun sundalu kia, miksabi dua' tawan sundalunen, kali' dayun pektalu' dinilan, "Pepengandam niuig dua' gatus tawan sundalu adun mangay ilan tu Cesarea, дума nilani pitu pulu' tawan sundalu sumakay kebayu' muka' dua' gatusi meguit teliaman. Sekat amu buus medalemdalem nai gebii.

²⁴ Andam da niu demai kebayu' sekayan ni Pablo,

dayun ingat niu gupia iin, ated niu ditu ni Gubirnadur Felix. ²⁵ Suminulat dayun dini Felix su kaunutan sundalu, ma'nini'.

²⁶ "Ditu ni'a, pegbesaan Gubirnadur Felix, naani mikpesulat dini'a, si Claudio Lisias. Gempia gendaw dini'a. ²⁷ Mendadi ki getaw kini piwitu dini'a, dinaap nu nga getaw Judea, dayun sa' sungu nilan petayay, misepenon ku ilan. Naa pisuun dinaan pu' sakup Roma iin, kaas piawi'u di nga sundalu kia. ²⁸ Piatedu dayun tu Pikumpungan nu nga Metaas Gukum nilan, adun mesuunan ku tantu sug dangat nilan diniin. ²⁹ Naa misuunan ku dayun, nda'iduni sala' nu getaw kiin laga' na ginaanen atawaka pirusuun laak. Kig dinangat nilan, masi' piglisu'an nug danilan palinta. ³⁰ Naa bena' pisuun dinaan pu' duuni sabut nu getaw binesaan nilan sia si Pablo kiin, nda'u lenganay pated dini'a iin, pimuun ku tu ngag dumangat dun, subay dengaten nilan di gedapan mu. Daal daitu."

³¹ Mendadi, dinunutan dayun nu nga sundalu su sinugu' nu kaunutan nilan kia. Inated dayun nilan si Pablo tug Antipatris gebii kia. ³² Bena' migendaw na, su sala penunan sundalu laak mpanaw, miksimpuli' nailan tug balay nilan dia Jerusalem, binilin nilan su nga sundalu sumakay pelum di kebayu', ilani mundas megated dini Pablo. ³³ Bena' minateng ilan tu Cesarea, pigwakil nilan si Pablo ditu gubirnadur muka' bigay nilan diniin su surat kia. ³⁴ Bena' mibasa nu gubirnadur, sinaakanen si Pablo sa' ta' prubinsyaay dunig daan benwanen. Bena' misuunanen pu' daan benwanen su Cilicia, ³⁵ laungen dini Pablo, "Kineegan ku ki sembag mu sa' mateng su ngag duminangat dini'a." Sinugu'en dayun pegingaten si Pablo tug balay nu gubirnadur si Herodes.

Dinangat nu nga Getaw Judea si Pablo

24 Genat itu bena' lima gebii, tumigbeng dia Cesarea su Tampusan Metaas Belian si Ananias, dumaneni nga kaunutan nu getaw Judea muka' sala tawani gabugadu, ngalanen si Tertulo. Mendadi, bena' minadap ilan ditu gubirnadur si Felix, binuka' nilan dayun kig dangat nilan dini Pablo. ² Bena' sinabi si Pablo, dinangat dayun ni Tertulo, kali' pektalu',

"Uu pegbesaan Felix! Melinaw gupiaig benwa nami nemun mikpuun di kelengas nu keguut mu tug benwa. Melaun dademai kepia mu di nasud nami. ³ Mendadi, liliag ami tu kelaun kepia mu kia, kaas mikpaladpalad ami dini'a. ⁴ Naa adun ndi'a melangan dinami kini, penengiin ku dini'a, kelelaat kineegay mui talu' nami kini dedeli'en nami talu' dini'a. ⁵ Ki getaw kini, batik nami dun mekesasaw di nga getaw, pisamuken su nga getaw Judea di tibuuk lumbang, iin dadema su kaunutan di pikumpungan Nazareno kiin. ⁶ Naa bena' peglemu'anen sia su Penedapan tu Megbebaya' ditu

Jerusalem, dinaap nami, [adun ukumen nami sia mekatag di Palinta nami. ⁷ Dagid mitua' su kaunutan nu kelaun sundalu, si Lisias, pinendegen pati' ui'ay di nami si Pablo kini. ⁸ Dayun sinugu' ni Lisias, madap dini'a su nga duminangat dun]. Naa sa' saakan mu, mesuunan mu gupia diniin sug launan puunan nug dangat nami kini diniin." ⁹ Su nga getaw Judea, sinangu' da nilan dema kig dinangat kia dini Pablo, piglegintuud nilan gela'.

Sumimbag si Pablo di Gedapan ni Felix

¹⁰ Mendadi kini si Pablo, tindu' na nu gubernadur sumbag. Kali' pektalu' si Pablo,

"Mendadi, uu pegbesaan Felix, liliagu sumbag dini'a, pu' suunan ku pu' miniben ka meglegukum di nasud nami. ¹¹ Naa melemu mu mesima' su metuud, pu' nandaw, sepulu' bu' dua' gebii laak genat di kedituun ku Jerusalem adun mektamuy. ¹² Naa ki nga getaw Judea kini, nda'u nilan maita' meksual di getaw dia Penedapan tu Megbebaya', nda'u nilan dadema maita' mekpesasaw tu nga getaw dia nga simbaan nilan, pia adin diag lunsud kia. ¹³ Muka' padun ndi' nilan mpaita' kig dangat nilan nandaw dinaan, nda'i petu'usan nilan dun dini'a. ¹⁴ Laak naan, engkenen ku gupia dini'a, ndi'u pegbuniini gikteb nu kektamuy tu Megbebaya' piktamuy nu ginepu'ay nami, pektemuyen ku iin pebian dig Bianan piningalan dun nu nga getaw Judea kini su piksuayan betad. Asa mekpetuudu gusay dig launan Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag дума pimuunanen dengantu. ¹⁵ Mendadi, kinii pedetengen ku tu Megbebaya', metubu' puli' su nga getaw, su mekesuun sampay su mikesala', iin dadema su pedetengen nu nga getaw Judea kini. ¹⁶ Kagina ma'antu, gela'en ku namali ginaw di nda'i kegbiksu'u di gedapan nu Megbebaya' sampay di gedapan nu getaw."

¹⁷ Pibundas gusay ni Pablo su talu'en, "Mendadi, bena' duuni santa' taun, minuli'u ditu Jerusalem adun uiten ku su kwarta gabangu tug bansau, muka' adun mekanuu tu Megbebaya'. ¹⁸ Saanan ku dia, mitaanganu nu nga getaw Judea, mitubusu mekanu dia Penedapan tu Megbebaya', nda'i pinungun ku getaw muka' nda' dadema kesamuk. ¹⁹ Laak duuni getaw Judea genat tug Asia mikaita' dinaan dia, melengas ilan siai dumangat dinaan di gedapan mu, sa' pinenggi' duunig dangat nilan. ²⁰ Atawaka ki nga getaw Judea kini, melengas telu'en nilan su misima' nilan sia sala'u, su dinangatu nilan ditu gedapan nu Pikumpulan nu Metaas Gukum. ²¹ Mabu' iin laaki metuud, saanan ku megindeg dia gedapan nilan, minekegu mektalu', laung ku, 'Inukum niau nandaw saba' kekpetuudu dun pu' metubu' puli' su nga minatay.'"

²² Mendadi si Felix, linanganen dayun su gukumanen, pu' duuni misuunanen mekatag dig Bianan kia. Laung ni Felix di nga getaw Judea kia, "Sa' mateng na su kaunutan nu kelaun sundalu si Lisias, ukumen ku naig dinangat niu kini." ²³ Sinugu'en dayun su kaunutan di sundalunen, ingaten pa nilan si Pablo, laak taang dun, pegua'en da nilan, muka' suangen dadema pegebangan si Pablo nu nga sambaten.

Minadap si Pablo dini Felix muka' dini Drusila

²⁴ Naa duuni santa' gebii, si Felix, mitua' na pelum dia, ilan nu sawanen si Drusila, getaw Judea. Piangay dayun ni Felix si Pablo, kineeganen dayun su tinalu' ni Pablo mekatag di kekpetuud dini Kristu Isus. ²⁵ Dagid bena' duunig yaga ni Pablo mekatag di kekesuun muka' tu kegbena'benan' di gayak sampay mekatag di Gendaw nu Kengkukum nu Megbebaya' di tiba'an getaw, mindek si Felix, laungen dini Pablo, "Pegbuata na deli'. Sebiin ku da ya'a sa' nda' nai kelangan ku." ²⁶ Sala pa delendeman ni Felix, ganguten dun sia lekat-en ni Pablo kwarta sug lawasen, kaas tatapen sebiay megabitabit si Pablo.

²⁷ Laak bena' mipapas naig dua' taun, suminukli pelum dini Felix gubernadur si Porcio Festo. Sa' migawa' si Felix, binilinen si Pablo dia pirusuan, kekpeleliagen tu nga getaw Judea.

Minengi si Pablo Ukumen ni Cesar, su Tampusan Gadi' nu Getaw Roma

25 Naa kini si Festo, telu gebii genat di kaingkuden dia Cesarea, mipanaw dayun ditu Jerusalem.

² Mendadi ki nga kaunutan nug belian muka' ki ngag дума kaunutan nu getaw Judea, duminangat ilan dini Festo mekatag dini Pablo. Migubug ilan diniin, ³ miksaak ilan gimu, pateden sia si Pablo dia Jerusalem, pu' duun puli'ig delendeman nilan, pengepa'en pa nilan si Pablo petayay dig dalan. ⁴ Laak kali' sembag si Festo, "Naa pegingaten na si Pablo di pirusuan ditu Cesarea, dayun naan, sunguu meditu. ⁵ Sa' ma'nia, adin sug duuni pegbaya'en diniu, melengas megdunut dinaan tugbeng ditu. Dayun sa' duuni sala' nu getaw kiin, subay dia dengatay."

⁶ Naa bena' labi na sala simana dia si Festo, tumigbeng puli' tu Cesarea. Mendadi bena' minateng dia, bena' migendaw, miningkud dia pengukuman si Festo, sinabinen dayun si Pablo. ⁷ Sa' minateng dia si Pablo, migindeg dia peglidunganen ki nga getaw Judea kia minateng genat tu Jerusalem. Minamal ilan dayun dumangat diniin, laak nda'i petu'usan nilan dun. ⁸ Dagid si Pablo, sumimbag, laungen, "Nda'u pemilas ditu Palinta nu getaw Judea, nda' dau dema pekesala' ditu Penedapan tu Megbebaya' sampay

nda' pau padun pekesala' ditu tampusan gadi' nu getaw Roma si Cesar."

⁹ Laak dagid si Festo kini, pelesiagenen sia su nga getaw Judea, kaas sinaaken dini Pablo, "Meliaga da gelinenig dangat dini'a di gedapan ku ditu Jerusalem?"

¹⁰ Kali' sembag si Pablo, "Dini nau pegindeg gedapan nu pengukuman ni Cesar, ki mbantang pengukuman dinaan. Suunan mu gupia, nda'iduni sala'u di nga getaw Judea. ¹¹ Sa' pinenggi' pimilasu sug bala'ud atawaka mikesala'u laga' na ginau, naa pia petain nau. Laak dagid sa' nda'i metuuden kig dinangat nilan kini dinaan, naa nda'i mekegwakil dinaan dinilan." Diksu' ni Pablo, "Mendadi, penengiin ku, ukumeni ditu gedapan ni Cesar."

¹² Mendadi kini si Festo, bena' migyagayaga ilan nu ngag limbangan, sumimbag dini Pablo, "Mendadi, pinengi mu ukumen ka ditu gedapan ni Cesar, dituun ka na tu'u ukumay."

Iwit si Pablo tu Gedapan ni nga Agripa muka' Berenice

¹³ Tubus itu duuni santa' gebii, minateng dia Cesarea si Adi' Agripa muka' si Berenice, minangay ilan meg-basa tug begu gubirnadur, si Festo. ¹⁴ Naa mendadi bena' minibeniben ilan dia, inukitan ilan ni Festo mekatag dini Pablo. Kali' pektalu' si Festo, "Duuni getaw binilin ni Felix kiin pinikutan dini. ¹⁵ Su ditu pau Jerusalem, dinangat iin nu nga kaunutan nug belian muka' nu ngag дума kaunutan nu getaw Judea, pinengi nilan, ukumen ku sia. ¹⁶ Laak tinalu'u dinilan pu' kana' betad ta getaw Roma, ki getaw dinangat, pegwakil ditu nga duminangat dun subay pegedapen pailan, adun mekesembag su dinangat. ¹⁷ Mendadi sa' minateng ilan dini, nda'u lenganay. Sa' migendaw, miningkudu dayun dia pengukuman, piangayu si Pablo. ¹⁸ Laung ku dun melaat gupiai gulaulanen, laak bena' migindeg su nga duminangat dun, nda'i mitalu' nilan sala'en, ¹⁹ duun laaki piksisu'an nilan mekatag dig danilan betad muka' mekatag di getaw ngalanan si Isus, minatay na, laak dagid laung ni Pablo tetubu'. ²⁰ Naa kagina ndi'u metau mukum dun sa' ma'antu, sinaaku dini Pablo sa' liaganen gelinen ditu Jerusalem sug dangat. ²¹ Laak pinenginen, pegingaten pa, adun ukumen ni Cesar. Sa' ma'antu, sinugu'u pikutan pa dini si Pablo, sampay matengi kepatedu diniin ditu ni Cesar."

²² Laung ni Agripa dini Festo, "Naan, mauya'an ku medengegu gupia ki talu' nu getaw kiin."

"Naa lema', medengeg mu da," simbag ni Festo.

²³ Naa bena' migendaw, minateng na pelum si Agripa muka' si Berenice. Migimakay ilan gupia, pigbesaan ilan gupia nu nga getaw selian nilan suled diag balay pengukuman. Dia dadema su nga kaunutan nu kelaun sundalu muka' su nga metaas linekian dig lunsud kia.

Mendadi bena' mipungun ilan, piangay ni Festo si Pablo. ²⁴ Kali' dayun pektalu' si Festo, "Uu Adi' Agripa muka' launan niu nga mikpungun dinami dini, kini minita' na niu ki getaw dinangat nug launan getaw Judea dini Cesarea muka' ditu Jerusalem, beksain nilan pu' kana' na laung mbantang mektetubu' pa si Pablo kini dinig dibabaw lumbang. ²⁵ Laak dagid danaan, nda'i misima'u sala'en laga' na ginaanen. Mendadi kagina pinenginen dengaten tu gedapan ni Cesar, de-lendeman ku, puiten ku tu'u ditug Roma. ²⁶ Laak dagid nda'iduni misuunan ku gempia sulaten ku ditu ni Cesar mekatag diniin. Mendadi yamu nga getaw muka' labi na ya'a, uu Adi' Agripa, kagina ma'antu, inatedu iin dini gedapan niu, adun sa' mesaakan ta, duun nai gempiau sulaten metenday ditu ni Cesar. ²⁷ Pu' danaan, ndi' mesu'at duuni pinikutan puitu ditu, subay pedumaan dadema puit sug dinangat dun."

Su Sembag ni Pablo di Gedapan ni Agripa

26 Miktalul' si Agripa dini Pablo, "Naa mendadi, mesu'at na meksembaga." Tinggal dayun si Pablo sug baingkenen, mikpuun dayun sumbag. Kali' pektalu' si Pablo,

² "Uu Adi' Agripa! Gempia palad mekesembagu nandaw dini gedapan mu mekatag di kelaun dinangat nu nga getaw Judea dinaan, ³ kagina metaasi sinuunan mu dig betad muka' di piglisu'an nu getaw Judea. Mendadi penengiin ku dini'a, kelelaat pektigel mu ki sembagu kini.

⁴ "Mendadi, misuunan nug launan getaw Judea su pigbetadu genat pa di kaika'ayu, saanan ku ditu ngag beta'an ku, sampay su dituunu na Jerusalem. ⁵ Sa' mesaakan mu ilan, medengeg mu da siai sembag nilan, miniben na nilan suunay muka' metakesi'an nilan, sa' sia mauya'an nilan, pu' piksiba'an ku gupia dunutay sug betad nu getaw Judea, sakupu nu pikumpulan Pariseo. ⁶ Muka' nandaw, kini nau mikingdeg, pegukumeni mekatag di kekpedatengu tu kenuud nu pinasad kiin nu Megbebaya' tu nga ginepu'ay ta. ⁷ Asa iin dademai pedetengen nu sepulu' bu' dua' bansa nu getaw Israel, selian nilan mektamuy tu Megbebaya' gebii gendaw. Mendadi, uu Adi', masi' getaw Judeai duminangat dinaan kini saba' di kekpedatengu dun! ⁸ Naa, yamu ngag dumau dini, mauma dema ndi' amu metuudan dun pu' petubu'en puli' nu Megbebaya' su nga minatay?"

⁹ Laung padun ni Pablo, "Mendadi naan, duuni gendaw mituudanu dun pu' melengas menamalu kumuntra dini Isus kiin getaw Nazaret. ¹⁰ Kaas piglegetan ku su nga sakupen ditu Jerusalem. Melaun piglegetawan nu Megbebaya' pinikutan ku, bigayanu pegbaya' nu nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, muka' sa' inukuman ilan laga' na ginaa nilan, sinan-

gu'u. ¹¹ Tatapu ilan pemedasay dia nga simbaan, pisi-lutu ilan adun sia penampalakaan nilan su kekpetuud nilan kia. Mibaga gupiai gangitu dinilan, kaas piglegetan ku ilan sampay di ngag lunsud tug lain benwa."

Migukit si Pablo mekatag di Kesakupen dini Isus

(Pinggulaula 9:1-19; 22:6-16)

¹² Laung padun ni Pablo, "Ma'antu, minangayu ditug Damasco, pigwekilanu muka' sinugu'u nu nga kaunutan nug belian nu getaw Judea. ¹³ Mendadi, uu Adi', bena' diaanu dalan miktui gendaw, tekaw mitiaganu tiag genat tug langit, medelag pa di gendaw. Mitigan dun dadema su nga tendugu. ¹⁴ Dayun ami gela' mibelilid diag lupa', duuni midengegu tingeg pekabit dinaan di pikebitan nami nga getaw Judea, laungen, 'Uu Saulo! Mauma dema peglegetan mau? Kig badas dinaan, libaneg dini'a.' ¹⁵ Kali'u pektalu', 'Ta' taway dun iin?' Sumimbag su Kaunutan, laungen, 'Naan si Isus, ki peglegetan mu. ¹⁶ Dagid pegbuata, gindega. Pu' mikpaita'u dini'a kini adun tendu'en ku ya'a sesugu'en ku. Muka' pagid tendu'en ku ya'a mekpesuun di nga getaw tu kekpaita'u dini'a nandaw dakus tu kekpaita'u dini'a genat nandaw. ¹⁷ Guunen ku ya'a tu kekpeleget dini'a nu nga getaw Judea mesama su kana' getaw Judea, pu' sugu'en ku ya'a mangay dinilan ¹⁸ pu' adun paita' mu dinilan su metuud, adun megawa' ilan di medelem dayun lumingay ilan tu metuud muka' medelagan ilan dun, dakus megawa' ilan di gengkeman ni Satanas, lumingay ilan tu Megbebaya'. Pedesunen ilan dayun di sala' nilan pebian di kekpetuud nilan dinaan, dayun mpeduma ilan tu nga pinaas piglegetawan ku."

Migukit si Pablo mekatag dig Baalenen

¹⁹ Laung padun ni Pablo, "Naa sa' ma'antu, uu Adi' Agripa, nda'u pemilasay ki pinita' dinaan kia genat tug langit. ²⁰ Mikpuunu dayun megukit diag Damasco, dayun genat itu, migukitu ditu Jerusalem muka' ditu tibuuk benwa Judea sampay ditu nga kana' getaw Judea. Inukitu dinilan pu' subay meksikesuun ilan muka' lumingay ilan tu Megbebaya', dakus pembedaden nilan su mbantang di getaw miksikesuun. ²¹ Naa kiai puunanen, dinaapu nu getaw Judea ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', petainu nilan sia. ²² Laak pigeanganu nu Megbebaya' sampay nandaw, kaas mikegingegu dini nandaw tumakesi' diniu nga metaas getaw mesama di gembaba'. Muka' ki ginukitu kini nandaw, iin da gupia su ginukit nu nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu kampu' ni Moises, su pisuun nilan pedaan pu' mpenggulaula di maiben gendaw. ²³ Laung nilan subay matay su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, muka' subay iini mauna metubu' puli', adun petendayanen su nga getaw Judea

mesama su nga kana' getaw Judea, adun medelagan ita nu kegawenen dinita."

²⁴ Selian ni Pablo sumbag, migbeksay si Festo diniin, laungen, "Pablo, mibu'ang ka! Milebiani kektu'un mu, kaas mibu'ang ka!"

²⁵ Kali' sembag si Pablo, "Uu pegbesaan Festo, kana'u mibu'ang! Ki pektelu'en ku kini, minget metuud. ²⁶ Si Adi' Agripa, misuunanen daig launanen kini, kaas nda'u medapa' megukit dun di gedapanen. Misuunan ku nda'iduni mileglud diniin, pu' nda' penggulaula di meleglud." ²⁷ Laung padun ni Pablo, "Uu Adi' Agripa, mikpetuuda ba tu nga sinulat nu nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu? Aa, suunan ku mituudan ka dun!"

²⁸ Suminaak si Agripa dini Pablo, "Aba, dedeli'en mau sia baalay Kristianu?"

²⁹ Kali' sembag si Pablo, "Maiben sa' medali', iini penengiin ku tu Megbebaya', ya'a Sir muka' kig launan niu mekineeg dinaan dini nandaw, meksamasama ita sia sumakup dini Isus, asa naan laak salau da beluden!"

³⁰ Mendadi, migbuat su gadi' muka' su gubirnadur, sampay si Berenice muka' su ngag duma nilan pegingud. ³¹ Bena' mipalus ilan dia, migyagayaga ilan dayun, saladua' miktalu', "Ki getaw kiin, nda'i sala'en laga' na ginaanen atawaka pirusuun laak." ³² Laung ni Agripa dini Festo, "Mesu'at na sia beluyeni getaw kiin, sa' kana' da sia minengi ukumen ditu gedapan nu tampusan gadi' si Cesar."

Sumikat si nga Pablo Pangay tug Roma, Sakup Italia

27 Naa bena' delendeman ni nga Festo pesekain ami pangay ditug Italia, si Pablo, ilan nu ngag duma pinikutan, pigwakil nilan di kaunutan nu sundalu. Ki kaunutan kini, ngalanen si Julio, piningalan dun su pikumpungan sundalunen, "Su Pikumpungan nu Tampusan Gadi' si Cesar." ² Sa' ma'nia, suminakay ami dig bangsa' genat tug Adramito sungu meksekat pangay tu ngag lunsud dig benwa Asia. Mendadi, sumikat ami dayun, duma nami si Aristarco, getaw Macedonia, lunsuden su Tesalonica. ³ Naa bena' mingendaw, minapit ami ditu Sidon. Lilaatan ni Julio kia si Pablo, bigayen mangay mengumbelayan ditu nga sambaten diag lunsud kia, adun ebanan nilan iin. ⁴ Minundas ami dayun meksakay ditu melimbengan nu pulu' Cipre, pu' misensung nami su genus. ⁵ Bena' duminipag ami tug dagat dia dapit Cilicia muka' Panfilia, midepet ami tu Mira, sakup Licia. ⁶ Selian nami dia, mibaangan nu kaunutan sundaluig bangsa' genat tug Alejandria pangay tug Italia, pisakay ami dayun.

⁷ Naa duuni santa' gebii miksilegya' ami mpanaw, mesumaya' gupiai kaigin nami, gusul dami muka' mitanda' tu Nido. Bena' ndi' ami mekebundas saba'

metiktegi genus misensung nami, mikangay ami dia melimbengan nu pulu' Creta, mibianan nami dayun su Pikuungan Salmon. ⁸ Melegen pa paduni kebundas nami, subay piangay nami tu gembabaw sug bangsa', midepet ami dayun tug luguk dagat piningalan dun su Melengen Luguk, mesempel tug lunsud Lasea.

⁹ Naa kumalenged milangan nami gupia, mekebinasa sa' mundas ami, pu' minayan na su gendaw mekpuasa. Mendadi si Pablo, tinitulu'anen sia su ngag duma nami, laungen, ¹⁰ "Yamu nga kaunutan, misi-ma'u pu' sa' mundas ita, duuni mesaitan dinita sampay melaun lulan mbeleng, dakus duun dinitai meg-baya'baya' dun." ¹¹ Dagid piktalenten an nu kaunutan sundalu su tinalu' nu meguit tug bangsa' muka' nu gapu'en, batul nu tinalu' ni Pablo. ¹² Naa kagina ndi' mpia bilinan barkuig luguk kia sa' timpu metegdaw, melaun duma nami laung nilan melengas sukat nami, adun pulu' medepet ami pa sia tu Fenicia, ditu ami dayun megbebenwa saanan nu timpu metegdaw. Pu' ki Fenicia kia, luguk dia Creta, mitubang di sindepan.

Su Salindapak diag Laud

¹³ Mendadi, bena' suminambelsambeli genus genat di dapit gilidan nu gendaw, laung nilan dun mbaluy na sug delendeman nilan. Binatun nilan dayun su pundu muka' sumikat ami, inabay nami su gembabaw di pulu' Creta kia. ¹⁴ Dagid nda' maiben, misagut ami metik-teg gupia genus genat tug binuidan, piningalan dun, "Su Genus genat di Silangan." ¹⁵ Misensung nug bangsa' nami su genus, ndi' nami dayun mekebundas, subay piyun nami dayun di genus kig bangsa'. ¹⁶ Selian nami mian dia melimbengan nu maika' pulu' piningalan dun Cauda, binatun nilan sug buti pegbiglasen nug bangsa', laak melegen gupia betunen. ¹⁷ Igbed nilan dayun tali kig bangsa' adun ndi' mbengkal, ikup nilan dayun sug layagen, pu' mendek ilan mesenlad ditu gembabaw ditu dapit Libya. Sinulut nami dayun su genus. ¹⁸ Minamal mekiwangiwang kig bangsa' saba' nu nga nabek. Kali' pegendaw, kinulangan nilan su ngag lulan, linabu' nilan tug dagat. ¹⁹ Di ketelu endawen, kinulangan nilan padun lebu'ay diag dagat su pengimbaalan nug bangsa'. ²⁰ Duun dayuni santa' gebii, nda' maita' su gendaw muka' bitun, bi-gyuan ami gupia, kaas tiga'wan, nda'idun nai pedetengen nami megawen ami.

²¹ Mendadi bena' miniben nda' ka'aan su nga getaw, kini si Pablo, minadap dinilan, kali' pektalu', "Yamu ngag dumau, melengas sia pituud niau, nda' ita sia sekat genat ditu Creta, nda'idun siai mbeleng di nga pimatang ta muka' nda'idun siai mesaitan. ²² Laak talu'u diniu nandaw, gempiai ginaa niu! Pu' nda'i sala tawan diniu matay, mbeleng su laak bangsa'. ²³ Pu' kagebii, duuni migindeg dia gupidu getaw langit

sesugu'en nu Megbebaya', ki Kaunutan ku pekte-muyen ku. ²⁴ Miktalul' dinaan su getaw langit, laungen, 'Ndi'a mendek, Pablo! Pu' subay madapa pa tu tampusan gadi' si Cesar. Pu' bigay dini'a nu Megbebaya', megawen su kelaun tendug mu kia sumakay."

²⁵ Laung pa ni Pablo, "Naa kagina ma'antu, gempia daani ginaa niu! Pu' mituudanu tu Megbebaya', menuud gupia ki pisuun dinaan kia. ²⁶ Laak medeksa' ita di pulu'."

²⁷ Mendadi bena' su kepaat pulu' gebiinen, sinulut ami salindapak ditug dagat Mediteraneo. Bena' miginenga'i gebii, pingantap nu nga sesugu'en dig bangsa' kia, mesempel nami di geksid. ²⁸ Tikad nilan dayuni kedalemen, dua' pulu' depa. Bena' misiginsigin, sepulu' bu' lima depa na laak. ²⁹ Mindek ilan dayun mesuntuk ami dig batu, kaas miglabu' ilan paat buuk pundu dia gulinen. Pinenabi nilan dayun ki kesebang na nu gendaw. ³⁰ Mikelaguy dayun sia su nga sesugu'en dig bangsa' kia, pilusad nilan sug buti diag dagat, tautau lebu'en nilani pundu diag dulungen.

³¹ Dagid laung ni Pablo ditu kaunutan sundalu muka' tu nga sundalunen, "Ndi' amu megawen, subay bilinen ilan dinig bangsa'." ³² Dekag pinutuk nu sundalu su nga tali dig buti, pilabu' nilan dayun diag dagat.

³³ Naa bena' puti' delagay na, ginuut ni Pablo sug launan getaw bata' maan ilan, laungen, "Sepulu' bu' paat gebii nandawi kegali' niu tug benwa, nda' pai ka'aan niu. ³⁴ Kaas penengiin ku diniu, bata' maan amu, adun mekesikad amu. Pu' nda'i sebaluig buuk di gulu niu mbeleng." ³⁵ Tubusen telu'ay, minalap si Pablo pan, dayun mekpaladpalad tu Megbebaya' di gedapan nug launan nilan. Pimetanen su pan, dayun pekaan. ³⁶ Mendadi sug launan dumanen, miamu'amu' nailan, mika'aan ilan dayun dema. ³⁷ Yami nga suminakay dig bangsa' kia, dua' gatus bu' pitu pulu' bu' enem tawan ami. ³⁸ Mendadi dekap ilan mibesug, bileng nilan su kelaun trigo, adun megaan sug bangsa'.

Su Kegeba' nug Bangsa' Sikayan ni nga Pablo

³⁹ Mendadi kali' pegendaw, su nga sesugu'en kia dig bangsa', nda' nilan mailala sug benwa, laak minita' nilanig luguk duuni pentadanen, delendeman nilan dayun, sa' sia megaga nilan, dunggu' ami dia. ⁴⁰ Bileng nilan dayun diag dagat su nga pundu, dunut inubad nilan su tali iniket tug bensalan. Binatun nilan dayun sug layag diag dulung adun sembelen nu genus, mi'igin ami tu'u pangay dia geksid. ⁴¹ Laak misenlad ami di gembabaw. Milebeng sug dulungen, ndi' dayun mekaigin. Misaba' dayun nu nabek su gulinen.

⁴² Kali' pegleketau su nga sundalu, gela'en nilan sia petayay ki nga pinikutan kia, adun mbuus ndi' ilan lumanguy mekelaguy. ⁴³ Laak dagid su kaunutan sun-

dalukia, mauya'anen ndi' matay si Pablo, kaas mis-agapa' ilan niin. Sinugu'en su metau lumanguy, sumampak ilan diag dagat, dayun lumanguy ilan tu geksid. ⁴⁴ Su ndi' metau lumanguy, sinugu'en megaban tu tabla muka' tu peta nug bangsa'. Ma'antu, migela' ami mesiket tu geksid, nda'i mikendun dun.

Su Kesiket ni nga Pablo dia Pulu' Malta

28 Mendadi deka ami misiket, misuunan nami dayun su ngalan nug benwa kia, Malta. ² Su nga getaw dangan dia, mekesuun ilan gupia dinami. Mipenemba' ami nilan, mikpeleket ilan gapuy, pu' minugdakig dupi', metegdaw gupia.

³ Mendadi kini si Pablo, mingayu sebegbed, inuklak-en tu gapuy. Duun dayuni mamak gumiwa' saba' mainit, mingulibed di kemet ni Pablo. ⁴ Bena' minita' nu nga getaw dangan dia, diadia miktalu', "Aa, ki getaw kini, minget memunu'an. Nda' ma melaatay diag dagat, laak mbinasa dun ini, metibaba'en." ⁵ Dagid si Pablo, inikpigen su mamak, misegbu dayun tu gapuy, nda' da pekendun dun si Pablo. ⁶ Pekpelaban dayun nu ngag dumanen, mengebag atawaka metigbak. Laak sa' miniben na nilan pekelabay muka' nda' gusay pekendun dun, mipalinig delendeman nilan, laung nilan dayun, "Masi' getaw kini, diwata!"

⁷ Naa su kaunutan di pulu' kia, ngalanan si Publio, duunig lupa'en mesempel di kisiketan nami kia. Pinemba'en ami, pipiananen ami telu gebii diag balayen. ⁸ Mendadi su gama' ni Publio, pegladu, ndi' mekegbuat saba' mipanas muka' migudu. Sumiled si Pablo tu sugud nu migladu, minenabi dayun megdepen diniin, piuli'anen. ⁹ Dekag mipenggulaula, su ke-laun migladu dia pulu' kia, suminungkak ilan dini Pablo, migela' ilan dayun mauli'ay. ¹⁰ Melaun dayuni pimegay nilan dinami, muka' ki kesakay nami pelum genat dia, bitang nilan diag bangsa' nami sug launan sukat nami di kepanaw nami.

Minundas si nga Pablo ditug Roma

¹¹ Bena' telu bulan pelum, suminakay ami puli', sikayan namiig bangsa' genat tug Alejandria pitenlen dadema dia pulu' kia mitaang di timpu metegdaw. Kig bangsa' kia, pininggalan dun "Gapid Diwata."

¹² Mendadi midepet ami tu Siracusa, telu gebii ami dayun dia. ¹³ Genat dia, sumikat ami pelum, minundas ami ditug Regio. Genat itu bena' migendaw, misagut ami genus genat di gilidan gendaw, kaas di kedua' endawen, ugat pami medenggu' tu Puteoli. ¹⁴ Duuni kepetedan mipekita' nami dia, inggat ami nilan megbebenwa dia nilan sala simana. Tubus itu, minundas nami ditug Roma.

¹⁵ Naa su nga kepetedan ditug Roma, bena' midenceg nilan pu' minateng ami diag Italia, mipanaw

ilan gikteb dia Tebu'an Apio muka' dia Telu Buuk Pek-tulugan, adun sumungkak dinami. Bena' mikita' dinilan si Pablo, mikpaladpalad tu Megbebaya', miamu'amu' dayun gupia.

Ditug Roma si Pablo

¹⁶ Mendadi ma'antu, bena' minateng ami tu'u ditug Roma, biwang dini Pablo megbenwa dig balayen, dumanen da laaki sala tawan sundalu megingat diniin.

¹⁷ Naa di ketelu endawen mateng dia, inggat ni Pablo mekpungun dia su nga kaunutan nu getaw Judea. Bena' mipungun nailan, kali' pektalu' si Pablo dinilan, "Uu Mingumpated, naan kini, pia nda'i sala'u tu nga sama ta getaw Judea sampay tug betad nu nga ginepu'ay ta, pia ma'antu, pinirisuu ditu Jerusalem, pigwakilu dayun tu getaw Roma. ¹⁸ Bena' sinaakanu nu nga getaw Roma kia, beluyenu nilan sia, pu' nda'i misima' nilan sala'u laga' na ginau. ¹⁹ Laak dagid su nga getaw Judea, pimilas nilan gupia, kaas mitegelanu dayun menengi ukumenu tu gedapan nu tampusan gadi' si Cesar. Asa ndi'u dumangat di samatawu dig bansa ta. ²⁰ Kaas iini inggatu dun amu, adun mekpekita' ita muka' megabitabit ita. Mendadi ki pedetengen ta nu nga getaw Israel, iini binaludu dun kadina kini, saba' nu kesakupu diniin."

²¹ Kali' pektalu' su nga kaunutan nu getaw Judea kia dini Pablo, "Naa, nda'i midawat nami surat genat itu Judea mekatag dini'a, muka' nda' dademai minateng dini kepetedan ta megukit melaat gulaula mu. ²² Laak mauya'an nami mekineeg dini'a, pu' misuunan nami, libaken dig liwagan benwa ki pikumpulan niu kia."

²³ Sa' ma'nia, mikpasad ilan di gendaw, dayun melaun gupia getaw mikpungun diag balay pegbenwanan ni Pablo. Migukit dayun dinilan si Pablo patay sendaw, migwali dinilan mekatag di kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'. Pingmetuudanan ilan sia mekatag dini Isus, inalapen su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' tu ngag duma pimuunanen dengantu. ²⁴ Duun dayuni mituudan dun, duuni mpauk mekpetuud. ²⁵ Mendadi mimegawa' ilan dia, miksumpaki'ig delendeman nilan. Laak sebulus pai piktalu' ni Pablo dinilan, laungen, "Metuud su tinalu' nug Balakat nu Megbebaya' itu ginepu'ay niu, su pisulaten tu pimuunanen si Isaias itu Misulat Talu'en, ²⁶ laungen,

'Ki nga getaw kini, laaway mu, talu' mu dayun dinilan, Menamal damu mekineeg, laak ndi' amu mekesabut. Menamal damu mengenleng, laak ndi' amu mekengita'.

²⁷ Pu' sug delendeman nilan, mimilas gupia.

Sinseng nilani nga telinga nilan,

pideng nilani mata nilan.

Sa' kana' da ma'nia, mekengita' ilan sia

muka' mekedengeg ilan sia,
 dayun mekesabut ilan,
 muka' lumingay ilan puli' sia dinaan, laung nu Meg-
 bebaya',
 adun peneguli'an ku ilan."'

²⁸ Mendadi, diksu' ni Pablo su tinalu'en kia, laungen,
 "Mendadi, pesuun ku diniu, iin nai pitendayan tu
 kegawen nu Megbebaya', ki kana' getaw Judea. Ilan,
 mektalnten ilan dun!" ²⁹ [Bena' mideksu' ni Pablo

telu'ay, migawa' dayun dia su nga getaw Judea, mi-
 pati' ilan meksinualay.]

³⁰ Mendadi, migbebenwa pa dia si Pablo sampay du-
 a' taun, diag balay pilitianen. Adin su mingumbelayan
 diniin, penemba'enen. ³¹ Minamal megukit mekatag di
 kesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya' muka'
 mekpetu'un mekatag di Kaunutan si Isukristu. Mini-
 belu' gupia megukit si Pablo, nda'i mekesagapa' dini-
 in.

Roma

Mendadi, ki syudad Roma kini, iin su kapital di sala nasud begudiin megbaya' di melaun benwa. Sug benwa Europa, sug benwa Asia (piningalan dun nemun nasud Turkey), sug benwa Siria (piningalan dun nemun su Middle East) sampay sug benwa Africa dapit gilidan gendaw dig dibaluy, iini miguit dun su getaw Roma. Ki syudad Roma kini, iin su pegbenwanan nu tampusan metaas gadi' muka' nu ngag дума kaunutan. Tatap meditui melaun getaw, ma'niin nug betad Pilipino meditu syudad Menila'.

Su suminulat dig libru kini, si Pablo, iini peneligan ni Isus migukit Gempia Petenday tu nga kana' getaw Judea. Sa' sinulaten ini, nda' siben mekeditug Roma si Pablo, laak taginaanen dun meditu, kaas piwitanen sulat su nga suminakup dini Isus dia, adun mekepepenemba' dinilan. Delendeman ni Pablo, meguliug ditug Roma, adun mektinebangay ilan nu nga sakup ni Isus dia mekatag di kekpetuud nilan.

Iini gembagel pantagen di sinulat kini, kig bian nu keglegawen nu Megbebaya' di nga getaw. Kagina mimilas si Adan ditu Megbebaya' begudiin, iini kebetang nug launan getaw sapu' ni Adan, mekesesala'. Laak ki gasal nu Megbebaya', nda'iduni melamug dun melaat, bisan maika'. Sa' ma'antu, kenduta' dun nu getaw maku' madap diniin? Muka' mekenduta' mai kebantang nu getaw mekauli' ditug langit, su pegbenwanan nu Megbebaya'? Naa, pinenggi' duun siai getaw mekpetuud gupia ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', mabu' iini mbantang madap diniin. Kaas mekelelaatlelaat su nga getaw, pu' nda'iduni kilawan mekegdunut gupia tu tibuuk Palinta nu Megbebaya'. Kaas, su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', daan na pigdelendem nu Megbebaya', lumusad dinig lubang kini, megigetaw maa' nu kilawan, adun gumanti' di kelegenay nu getaw sampay su kepatay nu getaw, sa'itada, iin na gupiai megbayad tu sala' nu getaw. Sa' ma'antu, minuud su Megbebaya' tug delendemanen kia, luminusad tu'u. Iin si Isukristu.

Mendadi, sinulat dini ni Pablo sug bian nu kepeduma nu getaw di keglegawen ni Kristu kini di nga kilawan. Inukiten pu' kana' nu tegel nu getaw dumunut tu Palinta nu Megbebaya', kana' dadema nu tegel nu getaw menggulaula melengas. Pisuunen tu'u pu' iini medawat nu Megbebaya' adun mpeduma ita di keglegawenen, su laak kesalig ta diniin.

1 Naan si Pablo, sesugu'enu ni Kristu Isus, pu' ingatu nu Megbebaya' mbaal peneliganen. Tindu' dau dema niin megukit Gempia Petenday. ² Ki Gempia Petenday, iin sug daansama' pinasad nu Megbebaya' tu nga pimuunanen sinugu'en kanugdiin muka' su sinulat nilan di pegbesaan Misulat Talu'en. ³ Iin, mekatag dig Bata'en su Kaunutan ta si Isukristu. Si Isukristu, kilawan, pu' su kegetawen, sapu' ni David. ⁴ Diniwatai ginaanen, pu' su ketubu'en puli', minita' di ketaas ginuungen pu' iin sug Bata' nu Megbebaya'.

⁵ Naa naan, pipiananu nu Megbebaya', pu' bigayanu niin pegbaya' peneliganu ni Isukristu, adun enggaten kui getaw dig launan bansa mekpetuud diniin. ⁶ Sampay yamu nga getaw megabenwa ditug lunsud Roma, pu' inggat amu nu Megbebaya' sumakup dini Isukristu.

⁷ Mendadi suminulatu diniu ngag launan petailen nu Megbebaya' dia, ginggaten mbaal piglegetawanen. Penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Isukristu, begayan amu nilan tulung muka' pianan ginaa.

Kenenabi di Kekpaladpalad

⁸ Mendadi yamu, iinig bekna telu'en ku diniu, pu' mekpaladpaladu tu Megbebaya' saba' di kelaunan niu, pu' migdedengeg na di tibuukan benwai kekpetuud niu dini Isukristu. Kagina sakupu ni Isukristu, mekpaladpaladu tu Megbebaya' su pektemuyen ku. ⁹ Bisan saak tug Diwata, metuudi sinulatu kini. Pu' sa' menenabiu, tatapu amu penenebiay ditu Megbebaya' su pektemuyen ku di ndi' megdua'dua'ig delendeman ku. Ki kektamuyu, iin su kegukitu di Gempia Petenday mekatag dig Bata'en. ¹⁰ Iini penenebiin ku, buang nau niin meguliug dia niu, sa' delendemanen, ¹¹ pu' mauya'an ku gupia mekinita'ay ita, adun mbegayan ku amu kepia nu Megbebaya'. Iini begayan ku amu dun, pu' adun mpantekig delendeman niu. ¹² Sa'itada, mektinebangay ita di kekpetuud ta dini Isukristu, pu' mebangan amu nu kekpetuudu, muka' mebangan dau dema nu kekpetuud niu.

¹³ Mingumpated, mauya'an ku dadema mesuunan niu pu' sanu deksu' na delendeman ku mangayu dia niu, laak duuni migbelibad dun. Pu' mauya'an ku

melaun diniui magaku sumakup dini Isukristu, maa' danu kesakup dun nu ngag lain getaw kana' getaw Judea. ¹⁴Subay ebangan ku na su nga ginis bansa getaw, su nga gindukadu muka' nga nda'i sebutenen, su nga metaasi sinuunanen muka' nga ginuranti.

¹⁵ Kaas mauya'an ku gupia, ukiten ku dadema diniu su Gempia Petenday, yamu nga getaw megbenwa diag Roma.

Su Ginuung nu Gempia Petenday

¹⁶ Naa, ki Gempia Petenday kini, kana'u mpiid dun, pu' iin su mbaluy ginuung nu Megbebaya' mekegle-gawen tug launan getaw mekpetuud dun. Pigbek-nanan petendayay su nga getaw Judea, dayun su nga kana' getaw Judea. ¹⁷ Pu' biwasan di nga getaw su kebian di kekpesikesuun dinita nu Megbebaya' miksekat di Gempia Petenday. Ki kesalig tai kebianen, pu' iin su puunanen muka' deksu'anen. Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' kanugdiin, "Adini getaw pemilangen nu Megbebaya' mekesuun saba' nu kesaligen, malapen sug begu ketubu'."

Su Sala' nug Launan Getaw

¹⁸ Naa, su nga getaw mimilas tu Megbebaya' muka' miglimbung tu samatawen, pisuun na nu Megbebaya' pu' ilan, melabu' ilan gela' di ginukumanen, su nga getaw megbebelabag tu metuud mekatag di Megbebaya' saba' nu kemilasan. ¹⁹ Diadia melabu' di ginukuman nu Megbebaya', pu' pia pimantek nu Megbebaya' diniin su kekpesuun mekatag di Megbebaya', pimi-lasan. ²⁰ Ndi' ba metuud? Genat tu kegbuat nu Megbebaya' dinig lumbang kini, su gasal nu Megbebaya' ndi' maita' muka' su ginuungen nda'i tamanen, mesuunan nu getaw puun tug biwaten. Kaas nda'i katadenganen dun su kemilasan. ²¹ Pia misuunanen pu' su Megbebaya'ig Diwata, nda'en pegbesaay su mbantang tu Megbebaya', muka' nda'en peladpeladay di kepienan diniin. Kaas sug delendemanen, nda' nai pantagen, lumbus laak bengu'bengu'en. ²² Pia maa' laungen dun metaasi sinuunanen, mibaluy bengu'bengu'en. ²³ Muka' pa pagid, piktamuyeni ngag ledawan binaal maa' palas nu kilawan muka' nu manukmanuk muka' nu metetubu', sabaya' su Megbebaya', su nda'i gumulen.

²⁴ Mendadi, kagina midupangi nga getaw, biwang nu Megbebaya' diadia megdusa mikpuun tu melaat gayaken, su tampusan mekepiidpiid. ²⁵ Pigbelesen tug balus su kedawaten tu metuud mekatag di Megbebaya'. Pingadapen muka' piktamuyen sug binaal nu Megbebaya', sabaya' su Minaal dun, su gempia pegdedengegen di nda'i gikteben. Amen. ^{†26} Kagina

[†] Sug Amen, iini penggelal nu getaw Jedea, ma'ananen, Ma'antu, pu' mengaku' di miuna.

mikteliud su getaw tu Megbebaya', biwang nu Megbebaya' penggulaulanen su gayaken mekepiidpiid. Pia su ngag libun, diadia nda'en pektalntenay sug betaden pekelibun. ²⁷ Su ngag laki dadema, diadia tiliudanen sug betaden mayak tug libun, pu' mitutung gayaken tu samalakinen. Pinggulaulanen tu samalakinen mekepiidpiid gupia. Mbiananen dayun su mitibaba' mbantang ginukuman nu Megbebaya'.

²⁸ Kagina laung dun nu getaw pu' ndi'en mpia pektalntenan su tantu sinuunan mekatag di Megbebaya', biwang diniin nu Megbebaya' dunutanen su kana' gempia delendeman. Kaas penggulaulanen dadema su ndi' mpia penggulaulaan. ²⁹ Melendu'an kedupang. Megdusa. Mesaku gupia. Melaat gupiai pigbetaden. Melaat gupiaig delendemanen. Mengimbegu. Memunu'an. Meksual, melimbung, mengumpiid, menlibak. ³⁰ Peglaatanen sug dengeg nu samatawen, bentaanen su Megbebaya'. Mekpelegbas gulaulanen.

Mekpelabawlabaw. Menakabul. Daal daig delendemanen, su ginis melaat gulaulanen. Mesandeng tu nga mekegulangan. ³¹ Megbu'angbu'ang gupia. Nda'i saligen, nda'ig lelaaten tug dumanen. ³² Misuunanen su Palinta nu Megbebaya' pu' adini getaw menggulaula dun, ginukuman dun nu Megbebaya' laga' na ginanaan. Pia misuunanen ia, pinemalanan penggulaulaay su melaat, muka' dedialanen pa pagid su ngag duma getaw menggulaula dun.

Mukum su Megbebaya' tug Launan Getaw

2 Naa mendadi, dani'a, pia ta' taway dun, sa' pegdena'en mu su ngag duma getaw mekedupang, ta' mai pegelalan mu dun? Pu' sa' pegdena'en mu ilan, maleg dig lawas mu, pu' misama dai gulaula mu.

² Ndi' ba metuud, misuunan ta pu' melegdengi kaukum nu Megbebaya' di nga getaw menggulaula di melaat gulaula kia? ³ Naa, sa' pegdena'en mu su menggulaula dun, asal penggulaulaan mu dadema, ta'ig batik mu dun, ndi'a mpeduma di ginukuman nu Megbebaya'? ⁴ Muka' ma'niin nda' naig laga'en di ginaa mu su gembagel lelaat nu Megbebaya' dini'a, muka' su kektigelen dig dupangan nu nga getaw. Nda' mu ba mesuunay pu' lelaatan ka nu Megbebaya', adun meksikesuun ka? ⁵ Laaki gaak ginaa mu muka' mpauka gusay meksikesuun, kaas pebegelen mui ginukuman dini'a nu Megbebaya', sa' matengi gendaw paita'en dig launan getaw su ginukumanen. Pu' melepengi kengukumen di tiba'an getaw. ⁶ Pu' sugdaan nu Megbebaya' su nga getaw, saladua', mban-tang tu gulaulanen. ⁷ Ma'antu duuni getaw menamal meksikesuun, adun enalen nu Megbebaya' muka' pegbesaanen, muka' begayanen pa pagid ketubu' nda'i tamanen. Adin su mengma'nia, begay diniin nu Megbebaya' su ketubu'. ⁸ Duun dademai getaw

mesaku gupia, muka' gempemilas tu metuud, pu' adun dunutanen sug limbung. Adin su mengma'nia, pelebu'an nu Megbebaya' ginukuman, pu' mangit dun gupia su Megbebaya'.⁹ Mendadi, pia ta' taway dun, sa' menggulaula melaat, peglegetan muka' melegenan, sa' su getaw Judea, sa' su kana' getaw Judea, megela' mekebian dun.¹⁰ Laak dagid, enalen nu Megbebaya' muka' pegbesaanen su nga menggulaula tu melengas. Begayan ilan nu Megbebaya' kelinaw, pu' piseksuden ilan diniin muka' tu nga samataw nilan. Duun dademai nga getaw Judea muka' kana' getaw Judea mekebian dun.¹¹ Pu' nda'idunig lingken petailen nu Megbebaya'.

¹² Naa, su nga kana' getaw Judea, nda' ilan pesuunay ni Moises Palinta nu Megbebaya'. Pia nda' ilan palintaay, sa' mekesala' ilan, gukuman dinilan matay di nda'i tamanen. Su nga getaw Judea pelum, pisuunan ilan ni Moises kanugdiin Palinta nu Megbebaya'. Kaas sa' mekesala' ilan, su Palintai mukum dun dinilan.¹³ Pu' kana' nu mekineeg laak tu Palintai mekeseksud tu Megbebaya'. Iini pesikesuunen nu Megbebaya', sug dumunut dun.¹⁴ Su nga kana' getaw Judea, pia nda' ilan palintaay nu Megbebaya', sa' dunutan nilan sug betad nu Palintanen puun tug delendeman nilan, mpaita' nilan pu' mesuunan nilan su gempia baalen muka' su ndi' mpia.¹⁵ Pu' mpaita' di gulaula nilan pu' mibetang dig dialem ginaa nilan sug betad nu Palinta nu Megbebaya'. Misangu' dadema nug delendeman nilan pu' di ginaa nilan su Palinta, pu' taang dun, dengaten nug delendeman nilan sug lawas nilan, taang dun, penagalen.¹⁶ Su gendaw paukum na nu Megbebaya' dini Isukristu su giglud delendeman nug launan getaw, ma'antui mpenggulaula. Iini mitalu' di Gempia Petenday pigukitu di nga getaw.

Su nga Getaw Judea muka' su Palinta nu Megbebaya'

¹⁷ Naa yamu, tinalu' niu pu' getaw Judea amu muka' siligan daw niu su Palinta nu Megbebaya' pesal-abuukun amu niin daw diniin. Pingangya' niu su kesambat niu tu Megbebaya'.¹⁸ Misuunan daw niu sa' ta' alanduni mauya'an nu Megbebaya' baalen niu. Kagina mitu'unan amu Palintanen, misuunan da niu dema su tantu kepianan.¹⁹ Mituudan amu dun pu' mekpenulu' daw amu tu nga getaw maa' nu mibuta, pu' nda' ilan mpalintaay. Ma'niin daw amu tilaw nu nga getaw mideleman, adun maita' nilan sug bianan pangay ditu Megbebaya'.²⁰ Mektitulu' amu tu ngag bengu'ben-gu'en, muka' mekpetu'un damu dema di nga maika' pai misuunanen, pu' migela' palintaay diniu su sinuunan muka' su metuud mitalu' di Palinta nu Megbebaya'.²¹ Yamu nga getaw Judea, piktu'unan niu sug duma getaw, mauma dema nda' niu pektu'unay sug lawas niu? Migwali amu pu' ndi' mpia megdaaw, asal

masi' megdaaw damu dema.²² Tinalu' niu tu getaw pu' subay ndi' menlelingay, mauma dema menlelingay amu? Pigliaw daw niu su nga sagya diwata, mauma dema suled mamu tug balay tanda' bitangan ledawan nu sagya diwata, adun megdaaw amu dia?²³ Yamu getaw Judea, mingangya' amu pu' yamu daw piwitan nu Megbebaya' Palintanen. Mauma dema pingumpiid niu su Megbebaya', pu' pimilas niu gupia su Palintanen?²⁴ Nda' ba mesulat kanugdiin, "Saba' diniu nga getaw Judea, piksudi'an su Megbebaya' nu nga kana' getaw Judea."

²⁵ Naa, ki kesirkunsisu diniu tu'us pu' getaw Judea amu, duun daani pantagen sa' laak dunutan niu su ke-laun pinalinta nu Megbebaya'. † Laak sa' pemilasan niu su Palintanen, ki tu'us kiin, nda'i pantagen, lepeng nda' damu peginetaw Judea.²⁶ Mendadi, sa' duun dayuni getaw kana' getaw Judea, laak medunutanen sug betad nu Palinta nu Megbebaya', pemilangan nu Megbebaya' tantu getaw Judea.²⁷ Pia kana' getaw Judea muka' nda' mbaalay tu'us pu' getaw Judea, dinunutanen sug betad Palinta. Ma'nia, paita'en pu' yamu pasi', ukumen amu nu Megbebaya' mekatag di kektal-enten niu dun, pu' mimilas amu, pia mipalintaan amu nu misulat Palinta nu Megbebaya' muka' mitu'usan amu dig betad getaw Judea.²⁸ Pu' adin ma su tantu getaw Judea muka' su tantu tinu'usanen? Kana' nu getaw mitu'usan dig lawas laak.²⁹ Iini tantu getaw Judea, su meginetaw Judea dig delendemanen. Sa'itad, su mikpetu'us dig delendemanen. Kiai ketu'us dun nug Balakat nu Megbebaya', kana' nug betaden getaw Judea. Su getaw ma'nia, iini mekpenal diniin, su Megbebaya', kana' nu getaw.

3 Naa sa' ma'antu, su nga getaw Judea, gembagel pa bai pantagen batul nu nga kana' getaw Judea? Muka' ki tu'us nilan kia, duun bai pantagen?² Duun lai! Gembageli pantagen dig launan kibianan. Beknanen, siligan ilan nu Megbebaya' Misulat Talu'en.³ Metuud, duuni getaw Judea kana' meseligan. Laak, pia ma'antu, penuuden tantu nu Megbebaya' su pinasaden dinilan kanugdiin.⁴ Pu' pia belusenig launan getaw, nda'iduni telu'en nu Megbebaya', subay metuud. Nda' ba mesulat kanugdiin, "Subay mpaita' mu su kekesuun mu dig launan talu' mu.

Muka' subay mekegdaaga sa' dengaten ka."

⁵ Laak dagid, pinenggi' sa' mpaita' ta di kemilas ta pu' mekesuun pasi' su Megbebaya', ta' maig delendeman ta dun? Delendeman ta ba sia pu' kana' ita mban-tang ukumen nu Megbebaya'? Kinilawan laaki sinulatu kini.⁶ Ndi' lai mesu'at! Pu' sa' metuud, kana'

† Sug betad sirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. Su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegigetawen, tebi-a' tuli'en, pu' guluganen, tu'us pu' getaw Judea, sa'itada getaw mek-tamuy tu Megbebaya'.

meglepengi kaukum nu Megbebaya', kenduta'i kaukumen dun sug launan getaw?

⁷ Naa, sa' pinenggi' megalusu, muka' puun tug balusu maita' dayun pu' meglegintuud su Megbebaya', mauma dema ukumen dinaan mikesala'u, asal metaas pai kegdedengeg nu Megbebaya' saba' nug balusu? ⁸ Muka' pa pagid, mauma dema ndi' telu'en, "Penemalan ta penggulaulaay su melaaten, adun medeksu' di melengas?" Duun daani getaw miglekuti dinaan, pu' laung nilan kiai titulu'an ku. Ukuman pailan nu Megbebaya' di mitibaba' nilan!

Nda'iduni Getaw Mekesuun

⁹ Naa mendadi, ta'ig batik niu dun? Su kebetang nami nga getaw Judea, melengas pa ba di pegita'en nu Megbebaya' batul nu kebetang niu nga kana' getaw Judea? Kana! Nda'i pigbida'anen. Ndi' ba metuud pini-ta'u na daan diniu pu' gempantek sug launan getaw, milabu' dig betad nilan mekesala', su nga getaw Judea sampay su nga kana' getaw Judea? ¹⁰ Nda' ba mesulat, "Saladua', nda'iduni mekesuun di pegita'en nu Megbebaya'.

¹¹ Nda'idun dademai getaw mesabuten sa' ta' alanduni kekesuun.

Nda'i getaw pekpenengaunenig bianan pangay tu Megbebaya'.

¹² Tiliudan nug launan getaw su Megbebaya'.

Kig launanen kia, mikesala'.

Bisan sala tawan, nda'iduni mekesuun.

¹³ Su penelu'en nilani maa' nug lebeg binulingkal, saba' kelaatenen.

Nda'iduni kabit nilan, lumbus balus.

Muka' iin dademai telu'en nilan, su kegbulang nilan tug duma nilan, maa' nu telis nu mamak.

¹⁴ Ma'niin miglimpawa'ig baba' nilan di tuyud.

¹⁵ Iini mededali' nilani pemesait muka' patay.

¹⁶ Bisan tanda' ilan pangay, pikiatiat nilani kelaatan muka' kelegenay nilan di nga getaw.

¹⁷ Ndi' nilan eksudeni nga getaw di kelinaw.

¹⁸ Nda' dig delendeman nilan su Megbebaya', kaas nda' nilan iin pegbesaay, muka' nda' nilan endekay."

¹⁹ Naa, su kelaun Palinta nu Megbebaya', mesuunan ta pu' iin laakig duunig labeten dun, yami nga getaw Judea. Kagina ma'nia, sug launan ta, nda'i gempia ta sembag dun sug dangat dinita, kaas mbianan ta pai ginukuman nu Megbebaya', pu' migela' mekesala' sug launan getaw. ²⁰ Pu' pia sala tawan, nda'iduni mekesuun di pegita'en nu Megbebaya' mekatag di kedunuten tu Palinta. Iini pinalinta dun dinita nu Megbebaya', adun mesuunan nug launan getaw, mikesala' ita.

Ta' mai Kemilang dun nu Megbebaya' Mekesuuni nga Getaw?

²¹ Naa, nandaw, kig bian nu Megbebaya' tu kemilangan di nga getaw mekesuun, biwasanen na. Kana' iinig bian dun su kedunut nu nga getaw di Palinta. Pia ma'antu, duuni misulat di Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises muka' su ngag duma pimuunanen dengantu mekatag di kepesikesuun di getaw. ²² Pemilangan nu Megbebaya' mekesuun su nga getaw pebian di kesalig ta dini Isukristu. Sug launan getaw mekpetuud diniin, mesamai kemilangan dun, sa' su getaw Judea, sa' kana'. ²³ Pu' mikesala' ita, launan ta, muka' melayu' naita di kelengas nu pegbaya' daansama' mitendu' nu Megbebaya' gasal getaw.

²⁴ Laak dagid, tinulung naita nu Megbebaya' di nda'i sugda ta dun. Pemilangan ita mekesuun, saba' nu keganti' ni Kristu lekaten ita di sala'. ²⁵ Mitendu' nu Megbebaya' si Kristu kini matay megusan dugu', adun launan getaw sumalig diniin, pedesunenen di sala' nilan. Mingma'nia adun pesuun nu Megbebaya' di nga getaw pu' iini mekesuun. Pia daansama' pituyang nu Megbebaya' su sala' nu getaw saba' nug lelaaten diniin, ²⁶ nandaw, pisuunen di nga getaw pu' meglepengi kaukumen di getaw, pu' pengebetenen nai sala' nilan. Muka' pisuunen na pu' mesu'at na pemilangan mekesuun su mekpetuud dini Isus.

²⁷ Naa ma'antu, ta' mai gempia ta pengangya'? Nda'idun! Mauma dema? Pu' su kemilang dinita nu Megbebaya' mekesuun, kana' saba' nu kedunut ta tu Palinta. Iini pemilangan ita niin dun mekesuun, pu' sumalig ita diniin. ²⁸ Pu' mituudan ita dun pu' pemilangan nu Megbebaya' mekesuun su nga getaw saba' nu kesalig ta laak, kana' nu kedunut ta tu misulat Palintanen. ²⁹ Su getaw Judea ba laaki mektamuy tu Megbebaya'? Sa' pektemuyen dadema nu nga kana' getaw Judea? Pektemuyen dadema nilan lai! ³⁰ Asa salabuuki Megbebaya'. Pemilangan mekesuun su nga getaw Judea meksekat di kesalig nilan dini Kristu. Pemilangan dadema mekesuun su nga kana' getaw Judea, sa' sumalig dailan dema diniin. ³¹ Mingma'anan ba ia pu' tiliudan nu kesalig ta su Palintanen? Ndi' lai! Kagina sumalig ita dini Isukristu, dumunut daita dema tu Palintanen.

Mibaal si Abraham Penenggi'an di Kesalig

4 Naa si Abraham, su ginepu'ay nug bansa nami, alandun dayuni telu'en ta mekatag diniin? Ta' mai mibiananen? ² Sa' upama iin siai pimilang dun nu Megbebaya' mekesuun si Abraham, pu' saba' nu pinggulaulanen, duun siai pengangya'en. Laak ndi' mesu'at di pegita'en nu Megbebaya'. ³ Alanduni tinalu' di Misulat Talu' nu Megbebaya' mekatag dini Abraham kini?

“Mikpetuud si Abraham ditu Megbebaya', kaas pimilang nu Megbebaya' mekesuun, saba' nu kesaligen diniin.”⁴ Naa, pinenggi' duuni tinindanan, su tinindan dun, ndi' mpemilang bigay, pu' piglesayanen.⁵ Naa, kana' ma'niai kemilang nu Megbebaya' mekesuun su getaw, pu' sa' seligan nu getawi kesaligen ditu Megbebaya' sabaya' su gulaulanen, pemilangen nu Megbebaya' kekesuuneni kesaligen. Pu' su Megbebaya'i memilang mekesuun tu getaw mimilas sa' sumalig na diniin.⁶ Ma'nia dademai ma'anan nu tinalu' kini ni David kanugdiin, pu' leliagen su getaw pemilangen nu Megbebaya' mekesuun di nda'i tegelen dun. Nda' ba mesulat,

⁷“Liliag na su getaw pidasun na nu Megbebaya' ditug limbungen,

muka' lilaatan nu Megbebaya' ditu sala'en!

⁸Liliag nai getaw nda' na dig delendeman nu Megbebaya' su sala'en!”

⁹Naa, kig leliag kia tinalu' ni David, danu nga getaw Judea ba laak? Kana' lai, pu' leliagen dadema su nga kana' getaw Judea, pu' mialapu kamun ditu sinulat ni Moises, laungen, “Pimilang nu Megbebaya' mekesuun si Abraham, saba' nu kesaligen diniin.”

¹⁰Mendadi si Abraham, nanunen maia mibianan? Su nda' pain sirkunsisuay, sa' mitubus na? Su kemilang dun nu Megbebaya' mekesuun, mibiananen na, su nda' pa sirkunsisuay.¹¹ Sikna mikpetuud si Abraham ditu pinasad nu Megbebaya' diniin, sinirkunsisu dayun, pu' tu'us tu gandang kemilang nu Megbebaya' diniin mekesuun. Iini pimilang dun, pu' saba' nu kesaligen. Kaas si Abraham, mibaluy ma'niin gama' di ginaa nug launan getaw sumalig ditu Megbebaya' muka' pemilangen mekesuun. Kiin, bisan nda' ilan mesirkunsisu.¹² Iin dademai gama' nu nga getaw misirkunsisu, sa' minunggiling dailan dema tu kesalig ni Abraham, su nda' pain mesirkunsisu.

Su Pinasad nu Megbebaya' Medawat di Kesalig nu Getaw

¹³Naa su Megbebaya', kanugdiin minasad iin dini Abraham sampay tu nga sapu'en pu' begayen dlanig lumbang kini. Iini pinasaden dun pu' sumalig si Abraham diniin, kana' nu kedunut ni Abraham tu Palintanen. Pimilangen dayun si Abraham mekesuun.

¹⁴Pu' sa' upama begayan pinasaden su nga dumunut tu Palintanen, nda' siai gatagen su kesalig nu getaw. Mikula'ula' dadema sia su pinasad nu Megbebaya', pu' nda'iduni mekedunut gupia tu Palintanen.¹⁵ Kaas pebiananeni nga getaw ginukumanen mikpuun tu Palintanen. Laak sa' nda'idun siai palinta, nda'idun dadema siai memilas dun.

¹⁶Mendadi ki pinasad kini nu Megbebaya', malap ta meksekat di kesalig ta, adun mpantek pu' su tulong

nu Megbebaya'i tantu puunen. Kiin, adun mpantek dadema pu' mekalap dun sug launan sapu' ni Abraham, sa' su ngag dumunut tu Palintanen, sa' su nga mpeduunan kesalig maa' dadema nu kesalig ni Abraham. Pu' si Abraham, mibaluy na ginepu'ay nug launan ta, ita nu nga sumalig tu Megbebaya'.¹⁷ Pu' nda' ba mesulat kanugdiin di Misulat Talu' nu Megbebaya', “Binaalu ya'a gama' nu getaw di melaun bansa.” Kaas di pegita'en nu Megbebaya', mikpalas su pinasaden. Iini minasad dun, su Megbebaya', su seligan ni Abraham muka' su mekpetubu' di minatay na, sampay su maal tug launanen, pibian laak di talu'en.

¹⁸Naa si Abraham, mituudan dun su tinalu' nu Megbebaya' pu' mibaluy melaun bansa su sapu'en, kaas mikpedateng dun. Pia nda'idun siai pedetengen, pu' megulang na gupiai sawanen, mikpedateng gusay. Kaas mibaluy ginepu'ay nu melaun getaw, maa' da nu tinalu' nu Megbebaya' diniin, laungen, “Su kelaun nu nga sapu' mu, maa' danug bitun.”¹⁹ Bena' midelendemen sug lawasen, mipemilangen ma'niin minatay na, pu' pekpanaw na di megatus taun. Ndi' na mapet bata'en su sawanen si Sara. Pia ma'antu, mituudan da dun gusay.²⁰ Nda' meluka'i kesaligen tu Megbebaya', pu' nda' pegdua'dua'ig delendemanen mekatag di pinasaden. Migiseg dademai kesaligen, saananen menamal mekpededengeg tu Megbebaya'.²¹ Mekpedateng da gusay pu' megaga nu Megbebaya' penggulaulaanen su pinasaden diniin.²² Saba' nu kesaligen, misulat dayun kanugdiin pu' pimilang nu Megbebaya' mekesuun.²³ Su sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, “Pimilang nu Megbebaya' mekesuun,” kana' laak mekatag dini Abraham.²⁴ Mekatag dadema dinita, ita nu nga pemilangen nu Megbebaya' mekesuun sa' mekpetuud ita tu Megbebaya', su mikpetubu' puli' dini Isus su Kaunutan ta.²⁵ Si Isus kini, iini bigay nu Megbebaya' matay puun tu kemilas ta. Pitubu'en dayun puli', adun mpemilang ita niin mekesuun, ma'niin nda'i sala' ta.

Piseksud ita ni Kristu tu Megbebaya'

5 Mendadi ita, kagina pimilang ita nu Megbebaya' mekesuun saba' nu kesalig ta, piseksud daita dema nu Kaunutan ta si Isukristu ditu Megbebaya'.

²Muka' piduma naita niin di tulungen mbianan ta gebii gendaw mekatag di kesalig ta. Kaas liliag ita tu pedetengen ta pu' ditug binaya' gebii bu' gendaw, mpeduma ita tantu tu kegdedengeg nu Megbebaya'.

³Sinangkali' pa tanan, liliag ita tu kegleget dinita, pu' misuunan ta sa' peglegetan ita, meglegintau paita mektigel dun.⁴ Muka' sa' metau naita mektigel di kegleget dinita, leliagen dinita su Megbebaya'. Mendadi kagina leliagen dun su Megbebaya', pedetengen ta pu' pepianan ita niin.⁵ Ki pedetengen ta, kana' kebu-

lug, pu' lilaatan ita gupia nu Megbebaya' pibian dig Balakaten bigayen megbenwa di ginaa ta.

⁶ Naa, su nda' paita megawen, sa' minateng nai gendaw tindu' nu Megbebaya', minatay si Kristu megabang dinita nu nga memilas getaw. ⁷ Melegen ta pegdelendemeni getaw meliag matay adun megabang dig duma nda'i sala'en. Asa duuni getaw mauya'anen matay megabang di mekesuun getaw.

⁸ Laak su Megbebaya' pasi', pinita'en dinita su kebagel petailanen, pu' sinegay mikesala' paita getaw, minatay si Kristu megabang dinita. ⁹ Kagina mipemilang ita nu Megbebaya' mekesuun miksekat tu kepatay ni Kristu, labi naita niin megawen di ginukumanen tug launan getaw. ¹⁰ Pu' sa' saanan ta kumuntra tu Megbebaya', mipeseksuden ita diniin saba' nu kepatay nug Bata'en, labi na guunen ita niin meksekat di ketubu'en nemun.

¹¹ Pidag pa tanan, liliag ita tu pipenggulaula nu Megbebaya' di Kaunutan ta si Isukristu, pu' piseksud ita ni Isukristu ditu Gama'en Megbebaya'.

Peguntain ta si Adan bu' si Kristu

¹² Naa sug betad mekesala', iini mitua' dun dinig lumbang, pu' duuni sala tawan mikesala' kanugdiin, si Adan. Saba' nu sala' ni Adan, pipatay nu Megbebaya', kaas mileep na dig launan getaw ki gasalen matay, pu' mikesala' dademaig launan getaw. ¹³ Su nda' pa palintaay nu Megbebaya' su Palintanen, daan na dinig lumbang sug betad mekesala'. Kagina nda' pai Palinta, nda' pa mpengebeti sala'. ¹⁴ Pia ma'antu, genat di timpu ni Adan sampay di gendaw pisuun nu Megbebaya' dini Moises su Palintanen, mesuunan ta mikesala' da gusay su nga getaw, pu' launan nilan, minatay. Minatay dailan gusay, asa su sala' nilan, kana' maa' nu sala' ni Adan, su mimilas tu tinitulu' diniin nu Megbebaya'.

Naa, si Adan muka' ki getaw metua' pa dig binaya' gebii bu' gendaw, mesu'at peguntain tailan. ¹⁵ Laak nda' ilan dua' peksama, pu' ki tulung nu Megbebaya' pibian di sala tawan kini si Kristu, kana' maa' nu sala' ni Adan. Sala da ni Adan, laak minatay su melaun getaw saba' nu melaat pinggulaulanen. Gembagel paig lelaat nu Megbebaya' ditu sala' ni Adan, pu' tinulungen su melaun getaw saba' nu kepepia dinita nu sala tawan si Isukristu. ¹⁶ Ndi' meksamai mibianan ta saba' nu tulung nu Megbebaya' muka' su mibianan ta saba' nu melaat gulaula nu sala tawan kia si Adan. Sikna na mikesala' si Adan, inukuman dayun nu Megbebaya' mikesala' su nga getaw. Laak kagina tinulung ita nu Megbebaya', pimilang ita niin mekesuun, pia mikesala' daita dema gupia. ¹⁷ Metuud, kagina mimilas si Adan, mengasal menumpat, matay sug launan getaw. Misebu'an paita dun su tulung nu sala tawan si Isukristu, pu' mpeduunan ketubu' nda'i tamaneni nga

getaw dumawat tu gembagel tulung nu Megbebaya', muka' pimilangen nailan mekesuun mikpuun dini Kristu. Muka' pa pagid saanan nilan metubu' pa, mekedaag dailan dema di melaat.

¹⁸ Mendadi saba' nu kemilas nu sala tawan, inukuman nu Megbebaya' sug launan getaw sala'en, laga' na ginaanen. Ma'nia dadema kekesuun pinggulaula nu sala tawan pelum, sa'itada su kepatayen. Saba' nu pinggulaulanen kia, pibeluy naita nu Megbebaya' di ginukumanen dinita, muka' bigayen dinitai ketubu' nda'i tamanen. ¹⁹ Saba' nu kemilas nu sala tawan kia si Adan, mibaluy mikesala' sug launan getaw. Ma'nia dadema, pemilangen nu Megbebaya' i melaun getaw mekesuun, mikpuun di kekpetuud nu sala pelum, si Kristu.

²⁰ Naa, iini pisuun dun nu Megbebaya' su Palintanen dini Moises, pu' adun medugangi kemilas dun. Laak dagid, sa' migdugangi sala' nu nga getaw, pibagel nu Megbebaya' su tulungen dinita nu nga getaw. ²¹ Mendadi, daansama' mengasal menumpat, matay su nga getaw mikpuun di sala'. Laak nandaw, kagina pimilang ita nu Megbebaya' mekesuun, su tulungeni megbaya' na di ginaa ta, muka' su gasal ta, ketubu' nda'i tamanen mikpuun di kepatay nu Kaunutan ta si Isukristu.

Mitubu' naita di Keksalabuuk ta dini Isukristu

6 Naa ki pegbetaden ta, ta' alandun dayuni gempia ta telu'en? Metalu' ta ba menamal ita mekesala', adun meksibagelig lelaat nu Megbebaya' dinita, pu' adun melaun pai pedesunen? ² Ndi' lai mesu'at! Pu' nda' naig labet ta di sala', maa' nu getaw minatay na, ndi' na mekesala'. Ndi' naita mekenamal mekesala'. ³ Misuunan da niu gupia, sa' mibunagan naita tubig, tu'us pu' suminalabuuk ita dini Kristu Isus, mipeduma ita di kepatayen. ⁴ Kaas sa' mikpebunag ita tubig, lepeng mipeduma ita di kepatay ni Kristu dayun libeng ita, adun metubu' ita begu ketubu', maa' ni Kristu pitubu' puli' nu Gama' ta mikpuun di melengas gupia pegbaya'en.

⁵ Naa ita, kagina mipeduma ita di kepatay ni Kristu sa' mibunagan ita tubig, mituudan ita dun pu' sumalabuuk daita dema di ketubu'en puli', pu' begayan ita begu ketubu'. ⁶ Misuunan ta dadema pu' ma'niin mipeduma dini Kristu petayay dia kurus sug daan delendeman ta, adun nda' nai pegbaya'en su gayak ta tug betad mekesala', muka' adun kana' naita gulipen nug betad ta mekesala'. ⁷ Pu' sa' mipedumai getaw di kepatay ni Kristu, pemilangen na nu Megbebaya' kana' na mekesala'. ⁸ Muka' kagina miksalabuuk ita di kepatay ni Kristu, mituudan ita dun pu' mpeduma daita dema di ketubu'en. ⁹ Pu' misuunan ta mitubu' puli' si Kristu, muka' ndi' na mesu'at matay puli'. Su gumul, nda' nai pegbaya'en diniin. ¹⁰ Su kepatay ni Kristu, mi-

natay di sala' mainsan, ndi' na mpuli'an. Nandaw mitubu' si Kristu, adun sumalabuuk tu Megbebaya'.

¹¹ Ma'nia damu dema, gempia niu pemilangen niuig lawas niu minatay na, nda' naig labet niu tu sala', muka' mitubu' namu, sumalabuuk namu tu Megbebaya' pebian dini Kristu Isus.

¹² Kaas, ndi' niu begay sug betad niu mekesesala' megbaya' pa dig lawas niu, adun dunutan niu su da melaat gayaken. ¹³ Subay ndi' dadema niu begay pia tanda' dun dig lawas niu mekesala'. Gempia pegwakil niu tibuuk lawas niu tu Megbebaya', adun pepenggulaulaanen diniu su kekesuun. Pu' pia daansama' ma'niin amu minatay, nandaw mitubu' amu puli'.

¹⁴ Ndi' na mpia megbaya' dig delendeman niu sug betad mekesala', pu' kana' niu siligani kektalenten niu tu palinta, pu' siligan niu pasi' su tulung nu Megbebaya' diniu.

Gulipen nu Kekesuun

¹⁵ Naa, ta' maig baalan ta dun dayun? Kagina kana' na seligan tai kektalenten ta tu palinta, pu' seligan ta na ki tulung dinita nu Megbebaya', mekesala' baita? Ndi' da pagid mpia! ¹⁶ Yamu, misuunan niu tantu pu' sa' upama pegwakil niuig lawas niu gulipen nu getaw, adun mekpetuud amu gupia di getaw kia, gulipen amu niin tantu! Naa, sa' pinenggi', mekpetuud amu tug betad niu mekesala', gulipenen amu dayun. Muka' deksu'anen ia, matay damu. Laak dagid, sa' mekpetuud amu tu Megbebaya', pemilangen amu niin mekesuun. ¹⁷ Laak mekpaladpaladu tu Megbebaya', pu' pia daansama' gulipen amu nug betad mekesala', nandaw, pituud niu di nda' pegdua'dua'ig delendeman niu su metuud titulu'an piktu'un diniu. ¹⁸ Likat namu nu Megbebaya', kaas mikegawa' namu di sala' muka' mibaluy namu sesugu'en nu Megbebaya', kaas mekesuun namu dema. ¹⁹ Naa ki sinulatu kini, kinilawan betad laak, pu' ndi' pa niu megaga dig diniwata. Daansama' bigay niuig lawas niu mbaal gulipen nu kegdua muka' nug limbung, adun mekesala'. Ma'nia dema nemun, subay pegwakil niuig lawas niu sesugu'en namu nu kekesuun, adun meksikesuun amu, muka' medawat namu nug Megbebaya' ma'niin nda'i sala' niu.

²⁰ Mendadi, sa' gulipen pamu nug betad niu mekesala', nda'ig labet niu dun su kekesuun. ²¹ Muka' nda'ig gatagen tantu sug daan pinggulaula niu, su mpiid namu dun, pu' deksu'anen ia, kepetayan niu nda'i tamanen. ²² Laak tumu' nemun, likat namu nu Megbebaya' di sala', muka' mibaluy namu sesugu'en nu kekesuun. Kaas gembagel nai sugda dun pu' gila' na niu pegwakil diniin su pegbetaden niu, muka' deksu'anen ia, ketubu' nda'i tamanen. ²³ Mendadi, sa' begay nu getawig lawasen mekesala', iini sugda dun, kepatay di nda'i

gikteben. Laak dagid iini begay nu Megbebaya' tu nga sumalabuuk dini Kristu Isus su Kaunutan ta, ki ketubu' nda' dademai tamanen. Muka' kiin, begayen di nda'i sugda dun.

Penenggi'an su Senlangan

7 Naa, Mingumpated, mesabut niu sunguun ku sulatay, pu' sug betad palinta, misuunan niu, launan niu. Su palinta, iin su meguit di getaw sampay matengi gumulen. ² Pinenggi'ig libun, sinegay peketubu' pai sawanen, diin pa gengkeman nu sawanen, miksekat tu palinta. Laak, sa' matay nai sawanen, meleksunen nai palinta. ³ Kaas, sa' upama uli'anenig lain laki sinegay tetubu' pai sawanen, paingalan dun megdusa. Laak dagid, sa' upama minatayi sawanen, mileksuneni palinta. Muka' sa' penginsuaan nug lain laki, kana' na dusa. ⁴ Naa yamu, Mingumpated, ma'nia damu dema. Kagina ma'niin amu sengkapan nug lawas ni Kristu, su kepatayen, minatay damu dema. Kaas kana' namu di gengkeman nu Palinta, pu' suminalabuuk amu dig lain, saitada dini Kristu. Su ketubu'en puli', gitunganen dun mitubu' damu dema puli', adun penggulaulaan ta su gempia, sug leliagen dun su Megbebaya'. ⁵ Su kedunut ta pa tug betad nu kinilawan, pidelendem dinita nu Palinta su melaat gayak ta. Kiai migbaya' di ginana ta, muka' deksu'anen ia, kepatay ta sia. ⁶ Laak nandaw, mileksu ta su Palinta, pu' ma'niin daita minatay mekatag di migbalud dinita, tug daansama' mikpedelendem dun dinita. Su kektamuy ta tu Megbebaya', kana' na nu kedunut ta tu Misulat Palinta, pu' pektemuyen tain miksekat dig Balakaten.

Su Palinta bu' Sala'

⁷ Naa kagina ma'antu, sa' su Palinta, ta' alandun mai gempia ta telu'en? Mesu'at ta ba telu'en pu' melaati Palinta nu Megbebaya'? Ndi' lai! Su Palintai mikpesuun dinaan pu' melaat gupiai sala'. Pinenggi', ki kesaku, nda'u sia mesuunay pu' sala', sa' nda' sia palintaay, "Ndi'a mayak tug danug duma mu." ⁸ Bena' misuunan ku su pinalinta, mikesikaw dayunig betad mekesala' tu pinalinta, muka' milamug dayun di gunedui gayak. Pu' sa' sia nda'iduni pinalinta, nda'i mekesuun tu sala'. ⁹ Su nda'u pa mesuunayi pinalinta, metubu' pau, pu' ma'niin nda'iduni sala'u. Sa' mititulu'an nau, milamug dayunig betad mekesala' di gunedu, ¹⁰ kaas ma'niin nau minatay. Iin siai tinitulu'u dun nu Megbebaya', pu' adun mesuunan ku sug bianan di tantu ketubu'. Laak danaan, mibianan ku iini miukumanu dun, su pinalinta. ¹¹ Pisikaw nu palinta su sala', kaas milimbunganu, pu' laung ku dun, ketubu'ig deksu'anen sia. Masi' kepatay!

¹² Misuunan ta pu' su Megbebaya'i pigenatan nu Palinta. Su nga titulu' dia Palinta, genat dadema diniin, kaas melegdeng muka' melengas. ¹³ Ta' alandun dayuni ma'anane? Iin bai mikesaba' dinaan su melengas? Kana' lai! Pu' iini mikpatay dinaan su sala', pibian di gempia titulu', adun medayagig betad nu sala'. Mendadi, mibuasan nu palinta pu' sug betad mekesala', melaat gupia, muka' naan, ma'niinu minatay na.

Miksinibela'ani Ginaa nu Getaw

¹⁴ Naa ki Palinta, misuunan ta pu' genat tu Megbebaya'. Laak naan, kilawan dau, muka' ma'niinu piksaluy tug betadu mekesala', kaas gulipenu nug betadu. ¹⁵ Ndi'u mesabuti pigbetadu, pu' iini pinggulaulau, su nda' dig delendeman ku, sabaya' tu mauya'an ku penggulaulaay. ¹⁶ Kagina pinggulaulau su nda' dig delendeman ku, mipantek pu' misangu'u su kelengas nu Palinta. ¹⁷ Sa' ma'antu, kana' naan tantui minggulaula dun, pu' sug betad nug lawasu mekesala', iin su minggulaula dun. ¹⁸ Misuunan ku pu' nda'iduni kekesuun dig lawasu, sa'itada, nda'i melengas mikpuun dig betadu kinilawan. Pu' pia duuni mauya'an ku penggulaulaan ku su gempia, ndi'u megaga. ¹⁹ Su melengas, ndi'u mpenggulaula, pia mauya'an ku. Laak iin dai mpenggulaulau, su melaat nda' dig delendeman ku. ²⁰ Naa, sa' penggulaulaan ku su nda' dig delendeman ku, ma'anane, kana' na naani minggulaula dun, pu' iini minggulaula dun, sug betad mekesala' miseled dig lawasu.

²¹ Kaas mbianan kuig betad ma'nini'. Sa' mauya'an ku penggulaulaan ku su melengas, metulimbagu sungkin tu melaat. ²² Su Palinta nu Megbebaya'i mauya'an ku gupia di ginau. ²³ Laak lain betadi miseluk dinaan megbaya' dig betadu kinilawan, pu' miksumpaki' di Palinta mitagu' dig delendeman ku muka' mingulipen dinaan. Ma'nia, gulipenu nug betad mekesala'. ²⁴ Apelai! Milegenanu lai dun gupia! Saaken ku dayun, ta' mai kegawen dinaan di kekilawan ku mekangay ditu kepatay di nda'i tamanen? ²⁵ Muka' didali'u sembagay, mekeglegawen dinaan su Megbebaya', saba' nu Kaunutan ta si Isukristu! Kaas mikpaladpaladu diniin, pibian dadema dini Isus pelum.

Mendadi, iini kebetangu. Su Palinta nu Megbebaya'i dunutan nug delendeman ku, laak su kekilawan ku, mitulu na tug betad mekesala'.

Su Pegbetaden nu Getaw Tinitulu' nug Balakat nu Megbebaya'

8 Naa ma'antu, ki nga getaw suminalabuuk dini Kristu Isus, ndi' na nilan mbianan su ginukuman dun nu Megbebaya'. ² Pu' iinig betad nug Balakat nu Megbebaya'. Kagina pisolabuuk ita niin dini Kristu Isus, bigayan daita dema niin begu ketubu'. Ginawen

naita di pegbaya' nu gasal ta mekesala' pangay ditu kepatay. ³ Kagina ndi' ta megaga su kekinilawan ta, ndi' ta medunutan su Palinta, kaas ndi' ta mbelengig betad ta mekesala'. Laak megaga nu Megbebaya'. Mendadi iini sinugu' dun nu Megbebaya' sug Bata'en medini, pu' adun ua'enen di ginaa getaw su pegbaya' nug betad mekesala'. Miksibaluy getaw kig Bata'en kini, kaas mipeduunan kekinilawanan maa' danita nga getaw mekesala', adun mbianane su ginukuman sia dinita nu Megbebaya' muka' ua'enen su sala'. ⁴ Iini pinggulaula dun nu Megbebaya', adun megela' ta mpenggulaula su kepianan mauya'an nu Megbebaya', maa' dadema nu tinitulu' di Palintane. Megela' ta mpenggulaula sa' pektalente ta su tinitulu' nug Balakaten, kana' nu kekinilawan ta. ⁵ Pu' su getaw mektalente laak tu gayak nu kekinilawanan, mekbaya' di ginaane tu kekinilawanan. Laak su getaw pektalente ta su mauya'an nug Balakat nu Megbebaya', pebaya'en su ginaane diniin. ⁶ Sa' su kekinilawan tai megbaya' dig delendeman ta, deksu'ane ia, kepatay ta di nda'i tamanen. Sa' su mauya'an nug Balakat nu Megbebaya'i megbaya' dig delendeman ta, malap taig begu ketubu' muka' pianan ginaa. ⁷ Kaas kumuntrai getaw tu Megbebaya' sa' su kekinilawane megbaya' dig delendeman, pu' ndi'en penggulaulaan su tinitulu' di Palinta nu Megbebaya', muka' ndi' mekedunut dun. ⁸ Su getaw mekpetuud tu kekinilawanan laak, nda'ig leliagen dun su Megbebaya'.

⁹ Laak yamu pasi', pektalente niu su mauya'an nug Balakat nu Megbebaya', sabaya' di gayak nu kekinilawan niu, sa' metuud, pigbenwanan nug Balakaten su ginaa niu. Adin su nda' pegbenwanan nug Balakat ni Kristu, kana' sakup ni Kristu. ¹⁰ Laak dagid, kagina metuud pu' pigbenwanan ni Kristu ginaa niu, puun tu kemilang diniu nu Megbebaya' mekesuun, ki ginaa niu, petubu'en nug Balakaten pia mekangayig lawas niu tu kepatay saba' nu sala'. ¹¹ Kagina migbenwa di ginaa niu sug Balakaten, petubu'en puli' nu Megbebaya' sug lawas niu pebian dig Balakaten migbenwa na di ginaa niu, pu' pitubu' puli' nu Megbebaya' si Kristu Isus.

¹² Kaas uu Mingumpated, subay iini pegbetaden ta, su mauya'an nug Balakat nu Megbebaya', kana' nu mauya'an nu kekinilawan ta. ¹³ Pu' sa' pegbetaden niu su kekinilawan niu, mekangay amu tu kepatay niu. Laak dagid, sa' pebian di gabang nug Balakaten teluidan niu su melaat gulaula, ma'niin niu pinatay su pigbetad niu kinilawan. Malap niu dayuni ketubu' nda'i tamanen. ¹⁴ Su nga getaw inagak nug Balakat nu Megbebaya', bata' nailan nu Megbebaya'. ¹⁵ Pu' sug Balakaten bigay diniu nu Megbebaya', ndi' mengulipen diniu, muka' ndi' mekpengendeke diniu. Pu' pibata' ita niin tu Megbebaya'. Kaas puun tu pegbaya' nug Bal-

akaten, iini ingelanan ta dun su Megbebaya', laung ta "Uu Ama', Gama' nami." ¹⁶ Kig Balakaten kia, suminal-abuuk di ginaa ta muka' miglegintuud dun dadema di ginaa ta pu' bata' ita nu Megbebaya'. ¹⁷ Kagina bata' ita niin, mpeduunan ita kepianan tinagu'en begay tu nga piglegetawanan ditug binaya' gebii bu' gendaw. Muka' mpeduma daita dema dini Kristu sa' malapen su tinagu' nu Megbebaya' begay pa diniin. Pu' sa' mpeduma ita di kelegenay ni Kristu, mpeduma daita dema di kegdedengegen.

Mpeduma ita dig Dengegan ni Kristu

¹⁸ Naa, ki nga kelegenay mbianan ta dini nemun, pimilangu kana' mbantang peguntay tu kepianan buasan dinita ditug binaya' gebii bu' gendaw, pu' mpeduma ita nu Megbebaya' tu kegdedengegen. ¹⁹ Bisan sug launan biwat nu Megbebaya', pegelatan pa nilan gusay su pedetengen nilan pu' paita' nu Megbebaya' su ngag bata'en mektetubu' di nda'i tamanen. ²⁰ Pu' binuka' nu Megbebaya' su ngag biwaten, nda' nai gatagen. Laak kana' danilan delendeman, pu' mi-uya'an da nu migbuka' dun, ²¹ pu' pedetengenen gen-daw lekatenen su kelaun biwaten tu gasal nilan mpa-pas da. Muka' pedumanen dailan dema di ngag bata'en, su ngag pebeluyen, sampay mbianan nilan su melengas kebeluy dun di tiba'an megbalud dinilan. ²² Pu' misuunan ta milegenan gupia sug launan biwat nu Megbebaya' sampay nandaw, sinegay pegelatan pa nilan su gendaw kia. ²³ Kana' laak ilani milegenan. Ita padun nu nga bigayan Balakaten, sug inunaan begay dinita, milegenan daita dema, sinegay pedetengen ta su gendaw metubus nu Megbebaya' su kebaalen dinita ngag bata'en, muka' ki keglekaten dig lawas ta. ²⁴ Ma'antu, migawen naita di ginukuman dinita, laak pedetengen ta pa pu' megela' menuud, sampay kegawen nug lawas ta. Naa, sa' upama maita' ta na su pedetengen ta, kana' paingalan dun pedetengen, pu' maita' ma. Nda'i getaw mekpelab tu minita'en na. ²⁵ Sa' ndi' ta maita' su pedetengen ta, laak sa' pekpelaban ta gusay, mektigel daita dema di kegelat ta dun.

²⁶ Ma'nia dadema kig Balakat nu Megbebaya', lumusad dini adun ebanan ita niin sa' kulangi kesalig ta. Sa' pinenggi', ndi' ita gupia metaw menenabi tu Megbebaya', iini mekpedialem mengamuyu' dun dinita tu Megbebaya', di talu' nda' dinita. ²⁷ Laak misuunan gupia nu Megbebaya' su ginaa getaw, kaas mesabuten sug delendeman nug Balakaten mekatag dinita, pu' su kengamu'en di nga piglegetawanan, megdunut gupia tu mauya'an nu Megbebaya'.

²⁸ Misuunan ta pu' sug launan getaw mekpetail diniin, pegebangan nu Megbebaya', adun mpianan ilan di kelaun mbianan nilan. Iini inggaten dun su mekpetail

diniin, pu' daansama' pigdelendemen. ²⁹ Su nga ginggaten, daansama' tindu'en pesamanen ilan dig Bata'en, adun iin dayuni mbaal gulangbata' nu melaun mekptated. ³⁰ Kaas su nga tindu'en, inggaten ilan sumakup diniin, pimilangen ilan mekesuun, muka' pidumanen ilan di kekpededengegen diniin nu ngag launan.

Pinita' dinita nu Megbebaya' su Petailanen pebian dini Kristu Isus

³¹ Sa' ma'antu, ta' alandun dayuni gempia ta telu'en? Kagina megabang dinita su Megbebaya', ta' mai mekaku' mengatu dinita? ³² Pu' pia sug Bata'en, nda'en belibad gumanti' di kepatay ta. Kaas misuunan ta begayan ita niin launan kepianan, di nda'i sugda ta dun. ³³ Naa, ta' mai mekaku' dumangat dinita tu Megbebaya', ita nga tindu'en sakupen, asa nda'i ginukuman dun nu Megbebaya'? ³⁴ Kaas duun bai mekaukum dinita laga' na ginaa ta? Si Kristu Isus, mukum ma dinita? Ndi' lai mesu'at, pu' iini minatay dayun pitubu' puli', bitang na tu gupid nu Megbebaya', tanda' pekpenenebian ita niin gebii gendaw. ³⁵ Duun ma dayuni mekebelabag dig lelaat ni Kristu dinita? Mekebelabag dun ba sa' melegenan ita, sa' peglegetan ita? Sa' mbianan tai gembagel gutem ba, sa' gempubri baita gupia, sa' mbianan tai mekeka'id ba, sa' pegbunu'? ³⁶ Nda' ba mesulat kanugdiin, "Saba' dini'a, lilebungan ami meka'iday gendawgendaw.

Ma'niin ami karniru, sungu titi'ay." ³⁷ Laak ndi' mesu'at. Pia ta' alanduni mbianan ta, mekegdaag ita dun tu'u, pu' iini mekpedaag dun dinita, su Megbebaya' su melelaat dinita. ³⁸ Mituudanu dun nda'iduni mekegbelabag dig lelaaten dinita, pia matay ita, sa' pektetubu' paita, pia pengetuan ita nu nga sesugu'en nu Megbebaya', sa' pengetuan ita nu nga megbaya' muka' meglekaunutan di kediwetaan. Nda'iduni mekegbelabag dig lelaaten dinita pia ta' alanduni mpenggulaula dinita nandaw, sa' ditug binaya' gebii bu' gendaw, ³⁹ pia pengetuan ita nu nga ndi' maita' dia gawanawan, sa' dig dialem benwa ta. Sa'itada, nda'idunig binaal di gekleb langit bu' lupa' mekegbelabag dig lelaat nu Megbebaya' dinita pibian di Kaunutan ta si Kristu Isus.

Sug Bansa Pimili' nu Megbebaya'

9 Naa, ki pektelu'en ku kini, kagina sakupu ni Kristu, peglegintuuden ku, ndi'u megbalus. Dig dialem delendeman ku kana' balus, pu' iini megbaya' dun sug Balakat nu Megbebaya'. ² Miuba'u gupia, ma'niin nda'i taman nu kelegenayu, saba' nug lelaatu tu nga samau getaw Judea. ³ Pu' sa' sia mesu'at, mauya'an ku naan siai ukuman nu Megbebaya', muka'

pesuayu niin sia dini Kristu, sabaya' dinilan nga getaw Israel. ⁴ Ki nga getaw Israel kini, ilan su pimili' nu Megbebaya' piglegetawanen. Kanugdiin binata'en ilan, muka' pinita'en dinilan su kelengas nu pegbaya'en maita' di tiagen. Pisadan nu Megbebaya' su nga ginepu'ay nilan, muka' pinalintaanen ilan. Danilani tantu kektamuy, muka' melauni pinasad nu Megbebaya' dinilan. ⁵ Megdedengegi nga ginepu'ay nilan, si nga Abraham. Samabansa dailan dema ni Kristu su meguit dig launanen, su Megbebaya' gempia pegdedengegen di nda'i gikteben. Amen.

⁶ Naa, ndi'u metalu' pu' mibulugan su pinasad nu Megbebaya' di nga getaw Israel kanugdiin. Iini telu'en ku, kana' nug launan getaw Israeli mpemili' nu Megbebaya'. Duuni mpemili', duuni nda'. ⁷ Muka' dadema, kana' bata' nu Megbebaya' sug launan nu sapu' ni Abraham, pu' miktalu' su Megbebaya' dini Abraham kanugdiin, "Su sapu' nug bata' mu si Isaac, iin laaki pemilangen sapu' mu." ⁸ Sa'itada, kana' nu nga migigetaw di gasal getawig bata' nu Megbebaya'. Iini pemilangen tantu bata' nu Megbebaya', su migigetaw puun tu pinasad nu Megbebaya' dini Abraham. ⁹ Pu' su kepasaden, miktalu' su Megbebaya' dini Abraham kanugdiin, "Sa' mateng nai gendaw, mpuli' dau dini. Megbata' dayun su sawa mu si Sara, bata'laki."

¹⁰ Naa, sinangkali' pa tanan, su sawa ni Isaac kiin, si Rebecca, migbedes gapid, bata' ni Isaac, ginepu'ay nami. ¹¹⁻¹² Sa' sungu megbata' si Rebecca, miktalu' su Megbebaya' diniin, "Su gulangbata'i mbaal sesugu'en nu ngudanen." Iini tinalu'en dun, pu' adun mbaluy su pigdelendemen mpinig su nga pimili'en. Su ketalu'en dun, nda' pailan pegigetaw, nda' pai gulaula nilan melaat sa' gempia, kaas misuunan ta kana' puun tu gulaula nilan su kepemili' dinilan dua', segaga puun da tu ketendu' nu Megbebaya'. ¹³ Nda' ba mesulat kanugdiin di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Pitailu si Jacob, laak misengayu si Esau."

¹⁴ Ta' alandun dayuni gempia ta telu'en? Duun baig limbung nu Megbebaya'? Nda'idun lai! ¹⁵ Pu' miktalu' su Megbebaya' dini Moises, "Lelaatan ku su mauya'an ku lelaatay, muka' petailen ku su mauya'an ku petailen." ¹⁶ Kaas misuunan ta pu' su kepemili' nu Megbebaya', iin dai metau dun, kana' nu mauya'an nu getaw, kana' dadema nu tegelen, pu' danug lelaat nu Megbebaya'. ¹⁷ Nda' ba mesulat kanugdiin pu' miktalu' su Megbebaya' ditu gadi' nu getaw Ehipto, "Iini pipeglegadi'u ya'a dun, adun paita'u su pegbaya'u muka' su ginuungu, pu' dinaagu ya'a. Kedua'en, pipeglegadi'u ya'a pu' adun megdedengegu di tibuukan lubang, puun dini'a." ¹⁸ Kaas gempantek, lelaatan nu Megbebaya' su nga mauya'anen lelaatay, muka' pebuklusenen dadema su nga mauya'anen pebuklusay.

Su Gangit muka' sug Lelaat nu Megbebaya'

¹⁹ Naa, pinenggi' duun diniui sumaak dinaan, "Sa' ma'antu, mauma dema besulen nu Megbebaya' di getaw sug dupanganen? Duun bai mekeguut tu mauya'an nu Megbebaya'?" ²⁰ Sembagen ku dayun, "Naa su Megbebaya', mpegbelu'an mu bain, asal ki-lawan ka da? Mesu'at ba sumaakig binaal ditu migbaal dun, 'Mauma dema binaal mau ma'nini kini?'" ²¹ Pese-maan ku di getaw megdiun. Iin dai metau dun sa' megbaal betangan melengas, sa' betangan melemu', sebugel daig lupa'.

²² Ma'antu dademai pinggulaula nu Megbebaya'. Pia mauya'anen pesuunen di nga getaw sug lengeten muka' paita'en dinilan su ginuungen, mektigel gupia tu nga getaw piglengetanen, su ngag bantang pelebu'an ginukumanen. ²³ Mauya'anen dadema mpaita' su kelengas nu pegbaya'en. Pu' su kelengas nu pegbaya'en, bigay na gupia dinita, ita ngag bantang lelaatanen, ki ngag daansama' pingandamen mekedawat tu kelengasen. ²⁴ Pu' itai nga ginggaten sumakup diniin, ita nga getaw Judea muka' nga kana' getaw Judea dadema. ²⁵ Nda' ba mesulat kanugdiin nu pimuunanen si Oseas,

"Su nga getaw kana'u pailan piglegetawan, paingalan ku dun 'piklegetawan ku nailan'. Sug bansa kana'u pa mauya'an, paingalan ku dun, mauya'an ku na."

²⁶ Duun pa pagidi sinulat ni Oseas, laungen, "Diag benwa tanda' tilu'an nu Megbebaya' su nga getaw, 'Nda'ig labetu diniu,'

dia pa pagid paingalanen dinilan, 'ngag bata' nu tantu Megbebaya'."

²⁷ Si Isaias pa pagid, nda'en ba pelaktag kanugdiin, laungen, "Pia melaun gupiai sapu' ni Israel, maa' na kelaun nug lubek tu geksid dagat, mbilang dai megawen." ²⁸ Pu' nda' peglugbad su ginukuman nu Megbebaya' di tiba'an getaw, pu' penggulaulaanen dedali'. ²⁹ Kaas ma'niaig duma misulat tu pimuun nu Megbebaya' pedaan dini Isaias, laungen, "Sa' kana' nug lelaat nu Megbebaya', su megbaya' Kaunutan, migela' sia petayay kig launan ta getaw Israel, maa' na nu getaw tug lunsud Sodoma muka' ditu Gomora, laak duuni sinawaden bata' ta."

Su nga Sapu' ni Israel muka' su Gempia Petenday

³⁰ Ta' alandun dayuni gempia ta telu'en? Ki nga kana' getaw Judea, duun dinilani pimilang nu Megbebaya' mekesuun saba' nu kesalig nilan diniin, bisan nda' ilan penamal meksikesuun. ³¹ Laak dagid su nga sapu' ni Israel, pia pinemalan nilan dunutay su Palinta nu Megbebaya', nda' ilan mpemilang mekesuun, ³² pu' su keg-dunut nilan tu Palinta, nda' nilan sekatay tu kesalig di-

ni Kristu, pu' sikat nilan tu tegel nilan. Sa'itada, ma'niin ilan midapal tug batu melemu meseknun. ³³ Pu' nda' ba mesulat kanugdiin di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Pektaltenay niu ini, betangen kuig batu meseknun ditug benwa Sion.

Mekesulaub tu getaw kig batu kini.

Laak adin su sumalig diniin, ndi' mekpelilu."

10 Naa, uu Mingumpated, ki nga samatawu su nga sapu' ni Israel, mauya'an ku gupia di ndi' megdua'dua'ig delendeman ku, megawen ilan. Penenebian ku ilan gusay ditu Megbebaya'. ² Misuunan ku gupia, muka' peglegintuuden ku diniu, pu' menamal ilan sia mektamuy tu Megbebaya', laak su kektamuy nilan, kana' mekpuun tu metuud sinuunan. ³ Pu' nda' nilan mesuunayi gempia nilan penggulaulaan adun mpemilang ilan mekesuun. Laung nilan dun, subay penemalan nilan dunutay su nga pinalintanen, kaas nda' ilan metuuday dun sug betad nu Megbebaya' pemilangeneni nga getaw mekesuun. ⁴ Pu' tinubus ni Kristu su pegbaya' nu Palinta nu Megbebaya', kaas nandaw, adini getaw mekpetuud diniin, pemilangen nu Megbebaya' mekesuun.

Sug Launan Getaw Sumalig, Megawen

⁵ Naa, sa' su getaw dunutanen sug betad nu Palinta nu Megbebaya' adun pemilangen sia nu Megbebaya' mekesuun, duuni sinulat ni Moises mekatag diniin. Nda' ba mesulat, laungen, "Adini getaw dumunut tu nga pinalinta nu Megbebaya', malapeni ketubu' mekpuun ditu." ⁶ Laak sa' su getaw sumalig ditu Megbebaya' adun mpemilang mekesuun, duun dademai misulat mekatag diniin. Nda' ba mesulat, "Ndi' mu betangay di ginaa mu pu' subay duuni luntu ditug langit" (sa'itada, adun pelusadenen dinig lumbang si Kristu). ⁷ "Muka' ndi' mu na kambat betangay di ginaa mu pu' subay duuni lumusad ditu guli'an nu minatay" (sa'itada, adun uitenen dinig dibabaw si Kristu genat tu kepatayen). ⁸ Iin pai misulat kanugdiin, laungen, "Su pimuun nu Megbebaya', mesempel na dini'a. Diin da ginaa mu, muka' diin da baba' mu." Kia su Gempia Petenday pegukit nami diniu mekatag di kesalig niu dini Kristu. ⁹ Pu' sa' meglegintuuda di ngag duma mu pu' si Isusi Kaunutan ta, muka' sa' metuudan ka dun pu' pitubu' puli' nu Megbebaya', guunen ka niin di ginukuman dinita nu Megbebaya'. ¹⁰ Pu' sa' sumaligi getaw dini Kristu, pemilangen nu Megbebaya' mekesuun, muka' sa' ukitenen su kesaligen tu ngag dumanen, megawen. ¹¹ Ma'antui misulat pa pagid kanugdiin, laungen, "Adin su sumalig diniin, ndi' mekpelilu." ¹² Kig launan getaw, duunig labeten dun, nda'i pigisu dun su getaw Judea muka' su kana' getaw Judea, pu' salabuuk dai tantu Kaunutan di tiba'an getaw, muka' nda'i gikteb nu kepianen dig launan mekpaingabang

diniin. ¹³ Ma'niai misulat kanugdiin, laungen, "Adin su getaw mekpaingabang tu Kaunutan, iini guunenen."

¹⁴ Laak, ndi' mesu'at mekpaingabangi nga getaw dini Kristu, sa' nda' ilan metuuday dun. Ndi' mesu'at mekpetuudi nga getaw diniin, sa' nda'i midengeg nilan mekatag diniin. Ndi' mesu'at medengeg nu nga getaw mekatag diniin, sa' nda'i megukit dun dinilan. ¹⁵ Muka' ndi' pa pagid mesu'at megukit, sa' nda' sugu'ay. Laak, duuni sinugu', pu' nda' ba mesulat kanugdiin, "Melengas lai gupiai pegdateng nu nga megukit Gempia Petenday mekatag di keseksud nu getaw tu Megbebaya'." ¹⁶ Laak dagid, pia ma'antu, nda' megela' metuuday dun su nga mikedengeg tu Gempia Petenday, pu' sinulat ni Isaias kanugdiin, laungen, "Uu Kaunutan, ta' taway duni mituudan dun su ginukit nami? Nda'idun." ¹⁷ Mendadi, iini puun tu kesalig nu getaw, su kedengegen di Gempia Petenday. Muka' iini puun tu kedengegen dun, su kegukit tu Gempia Petenday mekatag dini Kristu.

¹⁸ Naa, saaken ku sa' ndi' ba metuud pu' su nga getaw Judea, midengeg nilan su ginukit kiin? Midengeg na nilan tantu, pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

"Su tinalu' nilan, mileep na di tibuukan lumbang.

Su ginukit nilan, midepet na ditu pingikteban nug lupa'."

¹⁹ Saaken ku pelum, sa' ndi' ba metuud pu' misabut nu nga sapu' ni Israel su ginukit? Mialapu bekna sembagu di tinalu' nu Megbebaya' sinulat ni Moises kanugdiin, laungen,

"Yamu nga piglegetawan ku, pepengimbeguun ku amu di nga kana' getaw Judea.

Su nga getaw bengu'bengu'en, pepangitu amu dinilan."

²⁰ Kedua'en, labi pa gembelu' si Isaias, kali' pektalu', "Mibaanganu nu nga getaw nda'u nilan penengaway. Mikpaita'u tu nga getaw nda'u nilan laaway."

²¹ Laak duun pai sinulat ni Isaias mekatag di nga sapu' ni Israel, laungen, "Lilabungu saba'u menemba' dinilan, su nga getaw mibuklusi kemilasan dinaan."

Kig Lelaat nu Megbebaya' tu nga Sapu' ni Israel

11 Naa kagina ma'antu, saaken ku dayun, ki nga sapu' ni Israel, su nga piglegetawan nu Megbebaya', tiliudan bailan nu Megbebaya'? Ndi' lai mesu'at! Pu' pia naan, getaw Israel dau dema maa' da dinilan. Sapu'u ni Abraham muka' kausebaanu ni Benjamin. ² Su nga getaw tindu'en sumakup diniin su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', ndi' meteliudan nu Megbebaya'. Nda' ba niu mesuunay su tinalu' ni Elias, sa' dengatenen su nga sapu' ni Israel ditu Megbebaya', kali' pektalu', ³ "Uu Megbebaya', pimatay nilan su nga pimuunan mu sinugu' mu megwali dinilan.

Giba' nilan su nga gentudan gilak dini'a. Naan laaki mibilin mektamuy dini'a, muka' mauya'an nilan petain dau dema sia." ⁴ Laak kali' sembag su Megbebaya', "Duun pai pinaasu pitu ngibu tawan getaw, nda'u ilan mainsan pepengedapay tu sagya diwata, si Ba'al." ⁵ Ma'antu dadema nandaw, su nga getaw Israel, nda' dailan gela' pemilas tu Megbebaya'. Pu' saba' nu tulungen, duuni tindu'en sumakup diniin, laak metuud, miniwatak dailan. ⁶ Naa, kagina mitendu'en ilan puun dig lelaaten, kana' sekat tu gulaula nilan. Pu' sa' sekat tu gulaula nu getawi tulung nu Megbebaya', kana' na sia tantu tulung.

⁷ Mendadi, ma'nini'. Su nga sapu' ni Israel, nda' ilan gela' mekebian tu kegawen dinilan nu Megbebaya', bisan mauya'an nilan sia gupia. Iin laaki mikebian dun, su mitendu' nu Megbebaya'. Meliang dailan. Su ngag duma, nda' penemba' tu ke'enggat dinilan nu Megbebaya'. ⁸ Nda' ba mesulat kanugdiin, "Pitegas nu Megbebaya' su gulu nilan. Sampay nandaw, ndi' ilan mekengita' muka' ndi' ilan mekedengeg." ⁹ Si David, nda' ba pektalu' kanugdiin, "Kagina pipeglekebibu ilan gupia nu Megbebaya', laung nilan dun, nda'en pengebetay ki ngag limbung nilan.

Su keglekebibu nilan, mekegdaang pa dinilan, iin dayuni mbaal pelabu' dinilan.

¹⁰ Subay mbuta ilan adun ndi' ilan mekengita', muka' subay mbektut ilan saba' nu gembagel kelegenay peguiten nilan."

¹¹ Saaken ku pa pagid, kagina ma'antu, nda' metuuk di telinga nu nga getaw Judea su metuud mekatag dini Kristu, mbeleng bailan? Ndi' dadema lai mesu'at! Kagina memilas su nga getaw Judea, naa su nga kana' getaw Judea, mbianan na nilan su keglegawen dinilan nu Megbebaya'. Iini mipenggulaula dun, pu' adun mengimbegu su nga getaw Judea tu kegawen nu nga kana' getaw Judea. ¹² Naa, gembageli kepianan dig launan getaw mikpuun di kemilas nu nga getaw Judea. Pipianan gupia nu Megbebaya' su nga kana' getaw Judea pu' nda' medawat nu nga getaw Judea su kepepiananen sia dig delendeman nilan. Labi pa pepianayen sug launan getaw, sa' metektub nai kelaun nu nga getaw Judea sumakup dini Kristu ditug binaya' gebii bu' gendaw.

Su Kegawen nu nga Kana' Getaw Judea

¹³ Yamu nga kana' getaw Judea, taman talu'u diniu, kagina mitendu'u nu Megbebaya' peneliganu niin, adun ukitan ku amu mekatag dini Kristu, liliagu gupia tu sinugu'an dinaan nu Megbebaya'. Menamalu dumunut dun, ¹⁴ pu' adun sa' mesu'at, pepengimbeguun ku su samau getaw Judea, adun duun dinilani megawen. ¹⁵ Pu' sa' teliudan nu Megbebaya' su nga

getaw Judea, miseksud diniin su ngag lain bansa dinig lumbang. Sa' mpeduma puli'i nga getaw Judea, ma'niin na metubu' puli' su nga minatay.

¹⁶ Mendadi ki nga getaw Judea, kagina sakup nu Megbebaya' su nga ginepu'ay nilan, si nga Abraham, sakupen dadema su nga sapu' nilan. Pesemaan ku ilan di pan pengilak tu Megbebaya'. Sa' begay nu getaw tu Megbebaya'i sailasan di pan, daniin su tibuuk pan. Muka' ma'nia dademai gayu. Sa' begay nu getaw tu Megbebaya'i gangeten, daniin dadema su nga pangannen. ¹⁷ Naa, ki nga getaw Judea, pesemaan ku ilan pa pagid tu panga nu gayu olibo. Duuni panganen pinutuk na, adun sumpat duni panga nu guli' olibo. Yamu nga kana' getaw Judeai panga nu guli', pu' piduma namu nu Megbebaya' tu melembu' ketubu' nu gayu pimula, sa'itada su kepepia nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. ¹⁸ Laak dagid, subay ndi' amu mekpelabawlabaw di ngag daan panga nu gayu olibo. Ndi' amu mangya' dun, pu' panga laak amu. Kana' amui mekepepagen tu gangeten, su gangeteni mekepepagen diniu.

¹⁹ Naa, pinenggi' duuni mektalu' dayun dinaan, "Metuud, laak iini pinutuk dun su ngag daan panga kia, pu' adun sumpatan nami." ²⁰ Sembagen ku, metuud daan, yamui suminukli di nga getaw Judea. Laak dagid iini teliudan ilan dun nu Megbebaya', pu' nda' ilan pekpetuud dini Kristu. Yamu pasi', iini nda' amu teliuday dun, pu' suminalig amu diniin. Pia ma'antu, ndi' niu pengangya', subay mendek amu. ²¹ Pu' sa' pinutuk nu Megbebaya' su tantu panga, sa'itada su nga getaw Judea, batik niu dun ba, sa' metalin amu, sa' ndi' amu menamal sumalig diniin, ndi' amu dadema mputuk? ²² Subay pektalantenan niu ini, sug betad nu Megbebaya', nda'i gikteb nug lelaaten tu nga getaw lilaatanen, muka' nda'i tamanen su kekpetuga'en tu getaw pituga'en. Petuga'enen gupia su nga mimilas kia getaw Judea. Laak yamu, penemalan amu niin lelaatay, sa' menamal amu sumalig tug lelaaten. Dagid, sa' ndi' amu menamal sumalig diniin, mesu'at putuken amu niin, sa'itada teliudan amu niin. ²³ Sa' metuudan dun dadema su nga getaw Judea, sumpat ilan puli' nu Megbebaya' tu pinutukanen dun. Pu' nda'i ndi' megaga nu Megbebaya' uli'ay. ²⁴ Yamu nga kana' getaw Judea, pisamau amu di panga pinutuk di guli' olibo. Sinumpat namu tu puun nu tantu pimula, pia kana' mbantang sumpaten. Ki nga getaw Judea, melemu pailan sumpaten puli' nu Megbebaya' tu puunen, pu' ilani maa' nu tantu panga nu pimula.

Melelaat su Megbebaya' tug Launan Getaw

²⁵ Naa, Mingumpated, kig delendeman nu Megbebaya' daansama' pigbuninen, buasan ku na diniu, adun ndi' niu delendemen pu' metaas pai sinuunan

niu. Iinig delendeman nu Megbebaya', pu' pia duuni nga getaw Israel mimilas diniin, ndi' maulayuni kemilas nilan, pu' memilas ilan sampay laak megela' sumakupi nga kana' getaw Judea tindu' nu Megbebaya' sumakup diniin. ²⁶ Megela' dayun megawen su tiba'an sapu' ni Israel. Nda' ba mesulat kanugdiin, "Ki Meglegawen, genat tu Sion, sug benwa nu nga getaw Judea.

Belengenen dayun sug launan melaat gulaula nu nga sapu' ni Israel, puun tu kemilas nilan tu Megbebaya'.

²⁷ Tinalu'en pu' menuud su pinasaden dinilan pu' tubusen en su nga sala' nilan."

²⁸ Kagina pimilas nu nga getaw Judea su Gempia Pendentay mekatag dini Kristu, kuminuntra ilan tu Megbebaya', kaas megawen amu nga kana' getaw Judea. Laak kagina tindu' ilan nu Megbebaya' bansanen, pitailen ilan, adun menuud su pinasaden tu nga ginepu'ay nilan. ²⁹ Pu' ndi' mpalin sug delendeman nu Megbebaya'. Su nga getaw pimili'en, tendu'enen tu'u. Su nga getaw ginggaten pepiananen, pepiananen tu'u. ³⁰ Sug daan pigbetad niu, pimilas niu gupia su Megbebaya'. Nandaw pasi', mibianan na niu sug lelaaten puun tu kemilas nu nga getaw Judea. ³¹ Ma'nia dademai mbianan nilan. Nandaw mimilas ilan, kaas mbianan niu sug lelaat nu Megbebaya'. Lema' denlag mbianan pa nilan sug lelaaten ki mibianan na niu. ³² Pu' bigay na nu Megbebaya' su tiba'an getaw mbalud tu kemilas nilan, adun mbulus sug lelaaten dig launan nilan.

Pededenggen ta su Megbebaya'

³³ Ki Megbebaya', gembagel gupiai tulungen di nga getaw! Su kekesuunen, nda'i gikteben. Medalem dade ma gupiai telisebutayen. Su pigdelendemen, nda' mesabut nu getaw, pia sala tawan. Nda'iduni getaw mekesabut tug betaden! ³⁴ Nda' ba mesulat kanugdiin, "Su Kaunutan ta, ta' taway dun mai mikesuun tug delendemanen?

Ta' taway dun mai mikektitulu' diniin?

³⁵ Nda'i kulangen, pia maika'.

Kaas, ta' taway dun mai mikegbegay diniin, adun sia mesuli'anen?"

³⁶ Pu' kanugdiin, nda'iduni binaal, iini minaal dun. Nandaw, nda'iduni mekulleg, iini megbaya' dun. Muka' pa pagid, launan binaalen, iini binaalen dun, pene-malan gusay pegbesaay su Megbebaya'. Kaas, enalen tain muka' pegbesaan ta di nda'i gikteben. Amen.

Su Kektamuy tu Megbebaya'

12 Kaas yamu nga Mingumpated, duuni penengiin ku diniu. Pegwakil niuig lawas niu tu Megbebaya' maa' nu guliden pektetubu' pa, gilak tu Megbebaya' muka' leliagen dun iin, pu' melelaat gupia su

Megbebaya' dinita. Kiai tantu kektamuy tu Megbebaya'. ² Ndi' niu dunutay sug betad nu kinilawan dig lumbang kini. Tumu' pepelinen niuig delendeman niu tu Megbebaya', adun pebegunenig betad dig delendeman niu. Mesuunan niu dayun su mauya'an nu Megbebaya', su melengas, sug leliagen dun iin muka' su tampusan kepianan.

³ Naa, kagina tinulungu nu Megbebaya' pu' bi-gayanu niin gelalu, iini pelaktagu diniu, saladua', ndi' niu pemilangayig lawas niu metaas pa di mbantang delendemen niu. Laak betang niu di ginaa niu ki sinukalay. Pebantang niui ketaas nug lawas niu tu tinawan bigay diniu nu Megbebaya' mekpuun di kekpetuud niu. ⁴ Pu' su ngag lawas ta, melauni sengkapanen, ndi' ba? Muka' lainlaini kegamit ta dun su nga sengkapan. ⁵ Ma'nia daita dema, pu' bisan melaun ita sakup ni Kristu, ma'niin salabuuk lawas ita suminalabuuk dini Kristu, mikpingkit ita, launan ta, adun bisan migininisan ita, mibaluy ita salabuuk lawas. ⁶ Mendadi diadia dinita, lainlaini tinawanen bigay nu Megbebaya' mekpuun di tulungen dinita. Su tinawan ta, subay pegua'en ta. Naa sa' upama iinig bigay dini'a, metawa megwali talu' nu Megbebaya', subay megwalia lepeng tu kesalig mu. ⁷ Sa' pasi' metawa megabang, megabanga gusay. Su metau mekpetu'un, subay menamal mekpetu'un. ⁸ Sa' su mbantang mengulikseg tug dumanen, subay penguliksegenen gupia. Su metau megbegay, subay megbegay di nda'i gegingugunen dun. Su meglekaunutan, subay ndi' megliawliaw. Adin su melelaat tug dumanen, subay tembusanen sug lelaaten.

⁹ Ma'antu, subay nda'i metaas mbaba' di kekpetail niu di nga samataw niu.

Teliuday niu su melaaten, muka' pektalntenay niu su melengas.

¹⁰ Pekpinetailay amu lepeng tu petailan nu kepetedan sakup ni Kristu. Subay megbinesaay amu gupia.

¹¹ Subay ektak niui tegel niu mengimbaal, muka' gela' niui ginaa niu di kektamuy niu tu Kaunutan ta Megbebaya'.

¹² Subay leliagen amu saba' nu pedetengen ta pu' pepianan ita gupia nu Megbebaya' ditug binaya' gebii bu' gendaw.

Pektigel amu di kelegenay niu.

Penamal amu menenabi.

¹³ Su nga piglegetawan nu Megbebaya' mekelelaatilelaati kebetangen, pemegayay niu, muka' su nga meguliug diniu, dedialay niu.

¹⁴ Naa su mekpeleget diniu, penenebiay niu, adun pepianan ilan nu Megbebaya'. Pepianay niu ilan, ndi' niu ilan tuyuday.

¹⁵ Sa' duuni liliag gupia, salabuuk amu tug leliagen. Sa' duuni mengelaw, salabuuk damu dema tu gelawen.

¹⁶ Subay peksama niui kektagikul niu tu ngag duma niu. Ndi' amu mekpelabawlabaw. Su mekpebaba' dig lawasen, telima' niu. Ndi' niu delendemay pu' metaas pai sinuunan niu.

¹⁷ Sa' duuni mekpelaat diniu, ndi' niu iin suliy'ay melaat. Iini penggulaulaan niu, sug delendeman nug launan getaw melengas.

¹⁸ Peksalabuuk amu gikteb nu megaga niu.

¹⁹ Uu Mingumpated, ndi' amu suliy', bisan ta' alanduni kelaatan niu. Pegwakil niu tu Megbebaya' ki suliy' dun, pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu'en, "Kali' pektalu' su Kaunutan Megbebaya', 'Naani metau sumuliy' tu nga getaw mekpelaat dig dumanen.'" ²⁰ Tumu' maa' danu sala misulat kanugdiin, laungen, "Sa' duuni kumuntra dini'a megutem, paan mu iin. Sa' kuaun, painum mu. Sa' ma'niai penggulaulaan mu diniin, mpiid dayun gupia ditu pinggulaulanen dini'a." ²¹ Ndi' amu mekpedaag di melaat. Pedaa'g niu su melengas tu melaaten.

Sug Basa ta di nga Kaunutan

13 Naa, ki nga getaw pipegbaya' nu gubirnu meglekaunutan di ngag duma, subay petuuden tailan, launan ta, saladua', pu' nda'iduni megbaya', su Megbebaya'i pigenatanen. Su nga meguit di nga getaw nandaw, pitindeg nu Megbebaya'. ² Kaas adin su memilas dinilan, pemilasenen su tinindeg nu Megbebaya', muka' mpelebu'ananig lawasen. ³ Pu' ndi' mendek di nga peguit di getaw su nga menggulaula melengas. Mendek dun su nga melaati gulaulanen. Subay penggulaulaan niu su melengas, adun ndi' namu mendek di meguit tu getaw. Enalen amu nilan dayun, ⁴ pu' sesugu'en ilan nu Megbebaya', adun pepianan amu nilan. Sa' upama melaat sungkini gulaula niu, tumu' mendek amu dun, pu' duun daani pegbaya' nilan bigay nu Megbebaya' silutan nilan su nga mikesala'. ⁵ Kaas, iini dunutan niu dun su nga meguit tu getaw, adun nda'i pegbiksu'an niu, kedua'en, saba' nu silut pigwakil nu Megbebaya' dinilan. ⁶ Iin dademai biadan niu dun su mendawat buis, pu' sa' metembusan nilan su ketendu' dinilan, pegebangan nilan su Megbebaya'. ⁷ Mendadi, pemegay niu di nga meguit tu getaw su mbantang begay. Sa' su nga mendawat buis, subay megbuis amu dun. Sa' su mbantang pegbesaan, subay pegbesaan niu ilan gupia, launan nilan.

Sug Basa ta tu nga Samataw ta

⁸ Ndi' amu peglibed di gutang niu. Daal da laaki mbaya' utangen niu, ki keglinelaatay niu. Pu' adin su

getaw melelaat tu samatawen, megela'en dunutay su Palinta nu Megbebaya'. ⁹ Pu' duuni nga pinalinta ma'nini, "Ndi'a pegdusa, ndi'a pekpatay, ndi'a pegdaaw, ndi'a mayak tug danug samataw mu," muka' duun pa lain pinalinta. Lumbus mitingeb tu penelu'en, laungen, "Subay pekpetaila tu ngag duma mu maa' nu petail mu dig lawas mu." ¹⁰ Sa' duuni getaw lelaatan niu, ndi' niu dayun pelaatan, ndi' ba? Sa' melelaat ita tug duma ta, megela' ta dunutay su tibuuk Palinta nu Megbebaya'.

¹¹ Naa iin pa pagidi penggulaulaan niu dun, pu' misuunan niu sungu na matengi gendaw megawen ita, kaas gempia na niu pektenudan, sa'itada belengen niu sug betad niu mekpetuyang di ginaa niu. Pu' su bekna kekpetuud ta dini Kristu, maiben pa matengi gendaw megawen ita. Nandaw, kana' na maiben. ¹² Iini kebetang ta dinig lubang, ma'niin ita medeleman maa' mitulayuni gebii, laak sungu mpupusi gebii. Sungu megendaw, pu' kana' na maiben mateng puliy' su Kaunutan ta. Kaas sug betad ta mbantang di medeleman, belengen ta. Iini penggulaulaan ta, su gempia, maa' nu sundalu misangkap na lumumpak sa' medelagan na. ¹³ Subay pepian ta su gulaula ta, maa' nu getaw midelagan nu gendaw. Ndi' mpia menamal amu megbebulek muka' megimbelu'an, ndi' damu dema mpia megdusa, ndi' amu pa pagid mpia meksinualay muka' meksesigiay. ¹⁴ Tumu' pa penunggilingay niu sug betad nu Kaunutan ta si Isukristu. Ndi' niu dunutay sug betad niu kinilawan, adun ndi' niu malap su melaat gayak niu dun.

Su nga Samasakup niu, ndi' niu Mpia Pegdena'en

14 Naa, su nga sakup ni Kristu nda' pa mpanteki kesaligen, melengas penemba'en niu. Laak ndi' niu ilan sualay mekatag di gempia gulaula muka' di ndi' mpia. ² Duuni getaw, mikpuun tu kesaligen, nda'i pili'en. Su sala, kagina kulangi kesaligen, ma'aanen laak lempaan meseda'en di gaanen. ³ Naa, su kana' mesumili', ndi'en mpia peksudi'ani gendi'en ma'aani karni. Ma'antu dadema su maan laak lempaan, subay ndi'en pegdena'en su kana' mesumili', pu' pinemba' nu Megbebaya'. ⁴ Ndi' niu mpia pegdena'en su sesugu'en nug duma niu, pu' su gegalene ni metau dun sa' mitembusanen su pibaal diniin, sa' nda'. Ma'niin dadema, ndi' ta mpia pegdena'en su samasakup ta, pu' iini megbaya' dun su Megbebaya'. Muka' su samasakup ta, metembusaneni kekpetuuden, pu' me'ebangan nu Megbebaya' mekpetindeg dun.

⁵ Naa duuni getaw, delendemanen duuni gendaw pegbesaanen. Duun laungi gendaw gempia pegbesaan, duun dademai ndi'. Duuni sala tawan, peksemaaneni nga gendaw. Saladua', subay ndi' megdua'dua'ig delendemanen dun. ⁶ Adin su getaw megbasa di

gendaw, iini pegbesaanen dun, su kektamuyen tu Kaunutan ta. Adin su getaw kana' mesumili' di ka'aanen, mesuunan ta dayun pu' iin dademai aanenen dun, su kektamuyen tu Kaunutan ta, pu' mekpaladpalad dun tu Megbebaya'. Ma'antu dademai getaw duuni ndi'en ma'aan. Mesuunan ta pu' iini ndi'en ma'aan dun, su kektamuyen tu Kaunutan ta. Sa' maan, mekpaladpalad dun dadema tu Megbebaya'.⁷ Saanan ta tetubu' pa, kana' laak itai metau dun. Muka' sa' matay naita, kana' daita dema laaki metau dun.⁸ Pu' sa' pektetubu' paita, mektamuy ita tu Kaunutan ta. Sa' matay naita, megangag daita dema diniin. Kaas matay sa' metubu', danu Kaunutan ita.⁹ Iini minatay muka' mitubu' puli' dun si Kristu, pu' adun meglekaunutan di nga sakupen, su nga tetubu' muka' su nga minatay na.

¹⁰ Mendadi, yamu nu nga maan laak lempaan, mau-ma dema pegdena'en niui samasakup niu? Yamu dema nga nda'i pemili'en, mauma dema peksudi'an niui samasakup niu? Ditug binaya' gebii bu' gendaw mengadap ita tu Megbebaya', launan ta, pu' iin dai mukum dinita.¹¹ Nda' ba mesulat,

"Kali' pektalu' su Kaunutan, 'Metuud ini, naani tantu Megbebaya'.

Ma'antu dadema ini, mektamuy dinaan su tiba'an getaw.

Muka' peglegintuuden nug launan getaw pu' naani Megbebaya'."

¹² Kagina ma'antu, misuunan ta pu' saladua', subay sumbag ita tu Megbebaya' mekatag di gulaulanen.

Ndi' niu Pegdaangan su Samasakup niu

¹³ Kaas, subay mesikpa' ita megigukumay. Tumu' pegdelendemen ta pa pagid ndi' ta penggulaulaan su mekegdaang tu samasakup ta.¹⁴ Kagina suminakupu tu Kaunutan ta si Isus, mituudanu dun gupia pu' nda'iduni gaan ndi' ma'aan. Laak dagid, sa' duuni getaw batiken dun duuni ndi' ma'aan, naa ndi' mpia sa' aanenen.¹⁵ Sa' melibuleng su samasakup niu saba' nu ka'aan niu, nda' na niu pematut sug lelaat niu diniin. Mendadi sa' meglaat su kesalig nu getaw megenti'an nu kepatay ni Kristu saba' nu ka'aan niu, subay ndi' niu aanen.¹⁶ Adin su mipemilang niu melengas, sa' telu'en nug duma niu melaaten, ndi' niu penggulaulaay.¹⁷ Pu' su ka'aan ta muka' keginum ta, nda'ig labeten tu Kaglekaunutan nu Megbebaya'. Iin daig duuni pantagen, su kekesuun, su gempia ginaa muka' sug leliag mikpuun da tanan tug Balakat nu Megbebaya'.¹⁸ Sa' duuni mektamuy dini Kristu ma'nia, naa leliagen dun su Megbebaya', muka' pegbesaan dade-ma nu ngag duma getaw.

¹⁹ Kaas, subay penemalan ta penggulaulaay su mekegbegay pianan ginaa muka' su mekepaiseg di

kesalig ta dini Kristu.²⁰ Ndi' niu dayun mpeglaatan su pegbaalen nu Megbebaya' dialem ginaa nu samasakup niu saba' nu gaan. Mesu'at aanenig launan ginis gaan, laak ndi' ma'aan su mekegdaang di samasakup ta.²¹ Gempia na niu belengan aanayi karni, peginum muka' penggulaulaay bisan ta' alandun, sa' mekegdaang di samasakup niu.²² Adin su mituudan amu dun mikpuun tu kesalig niu dini Kristu, pegbuni niu deli', pu' yamu laak nu Megbebaya'i mekesuun dun. Ndi' niu deli' pesuunay su nga samasakup niu. Pektalentenay niu ini, leliagen su getaw sa' nda'i pegbiksu'anan di penggulaulaanen, su kebaalen dun di gempia ginaanen.²³ Laak dagid, sa' duuni getaw, migdua'dua' dig delendemanen su gininisan pangaanenen, dayun aanenen, ukuman nu Megbebaya', pu' nda' sekat di kesaligen su pinggulaulanen. Adin su penggulaula nu getaw nda' peksekat di kesaligen, iini sala'.

Subay Peleliagen ta su ngag Duma ta

15 Naa, ita nu nga meligeni kesaligen, subay eban-gan ta su nga samasakup ta nda' pa mpanteki kekpetuuden. Subay ndi' ta baalen sug leliagen dun sug lawas ta.² Tumu' penggulaulaan nug launan ta sug leliagen dun su nga samasakup ta, adun megiseg dai kesalig nilan.³ Pu' bisan si Kristu, nda' metubu' adun pepiananenig lawasen. Nda' ba mesulat kanugdiin, "Uu Megbebaya', sug badas dini'a, libaneg dinaan." Kaas ma'antu midawat ni Kristu su sudi' nu getaw tu Megbebaya'.⁴ Naa, iini sinulat dun kanugdiin sug launan Misulat Talu' nu Megbebaya', pu' adun metitulu' ita. Pektitulu' dinita, adun metau daita dema mektigel tu mbianan ta, muka' adun mengulikseg ita mekpedateng tu kepia dinita gusay.⁵ Kagina su Megbebaya'i pikpuunan nu kektigel muka' nu kegulikseg, penenebiin ku diniin, begayen dinu baalen niu lendasan niu su pigbetad ni Kristu Isus, adun meksalabuuk amu, launan niu.⁶ Iini penenebian ku amu dun, peksalabuukan niu penalay su Megbebaya', su Gama' nu Kaunutan ta si Isukristu muka' su pektemuyenen.

Pitendayan dadema su nga Kana' Getaw Judea mekatag dini Kristu

⁷ Kaas subay penemba'en niu su nga samasakup niu, maa' nu kenemba' dinu ni Kristu, adun mpenalan su Megbebaya' muka' mpegbesaan dadema.⁸ Pu' talu'u dinu, kini si Kristu, iini ibanganen dun su nga getaw Judea, adun paita'en dinilan pu' meseligan su Megbebaya', pu' pinuud nu Megbebaya' su pinasaden kanugdiin tu nga ginepu'ay nilan.⁹ Muka' iin dademai ibanganen ilan dun, adun su nga kana' getaw Judea, penalan nilan muka' pegbesaan nilan su Megbebaya'

meksekat dig lelaaten dinilan. Nda' ba mesulat kanugdiin,

“Kaas, uu Kaunutan, enalen nami ya'a, naan sampay su nga kana' getaw Judea.

Enalen nami muka' pegbesaan nami ya'a dig bebat.”

¹⁰ Muka' misulat da pagid, laungen,

“Yamu nga kana' getaw Judea, subay leliagen amu, sampay su piglegetawan nu Megbebaya!”

¹¹ Muka' misulat pa pagid, laungen,

“Yamu, launan niu kana' getaw Judea, enal niu su Megbebaya'.

Yamu nug launan getaw, enal niu iin!”

¹² Duun pagidi sinulat ni Isaias dengantu, laungen,

“Duuni sapu' ni Isai metua' pa.

Metua' adun meglekaunutan tu nga kana' getaw Judea.

Pekpedetengen nilan pu' iin dayuni Meglegawen dinilan.”

¹³ Naa penenebiin ku tu Megbebaya', su pigenatan nu pedetengen ta, pu' begayen diniuig leliag niu di nda'i tamanen muka' pianan ginaa saba' nu kesalig niu diniin. Iini menenabiu dun, adun megiseg pai pedetengen niu puun di ginuung nug Balakat nu Megbebaya'.

Su Kenluksad dun su Sinulat ni Pablo

¹⁴ Yamu nga Mingumpated, mituudanu dun gupia pu' mekesuun amu getaw, metaas nai sinuunan niu mekatag di Megbebaya', muka' metau namu mektinikukay. ¹⁵ Pia ma'antu, naan, duuni pinluksadu sulatay diniu adun mektegyungu diniu. Ma'niin minibelu'u sumulat dun diniu, pu' bigayanu nu Megbebaya' pegbaya', ¹⁶ adun mbaalu sesugu'en ni Kristu Isus, ebangan ku su nga kana' getaw Judea. Maa' da nug baalen nug belian ki gabangu dinilan, pu' ukiten ku dinilan su Gempia Petenday genat tu Megbebaya', adun sa' metuudan ilan dun, mbaalu ilan maa' nug betang gilaku tu Megbebaya', telima'enen muka' pigwakil diniin nug Balakaten. ¹⁷ Kagina suminalabuuku dini Kristu Isus, sa' penggulaulaan ku su pebaal dinaan nu Megbebaya', leliagenu dun sug baalen ku.

¹⁸ Pebelu'en kui ginau pu' ukiten ku diniu su pipenggulaula laak dinaan ni Kristu, egaken ku su nga kana' getaw Judea mekpetuud tu Megbebaya'. Pipenggulaulanen dinaan pebian di tinalu'u muka' di pinggulaulau. ¹⁹ Kia, pipenggulaula di pegbaya' nug Balakat nu Megbebaya', pu' bigayanu niin ginuung muka' pibaalen dinaani mekesalebu' tu'us. Kaas, genat tu Jerusalem sampay ditug Ilirico, mipanawu, gila'u pegukit su Gempia Petenday mekatag dini Kristu.

²⁰ Mauya'an ku gusay pengukitay su nga getaw di Gempia Petenday ditu ngag benwa nda' pai mekedengeg mekatag dini Kristu, adun ndi'u maukitan su

ngag daan minayan ukitay nug duma. ²¹ Nda' ba mesulat kanugdiin,

“Maita' nu nga nda' siben ukitay mekatag diniin, muka' mesabut nu nga nda' mainsan mekedengeg dun.”

Sug Delendeman ni Pablo Tumukaw diag Roma

²² Naa kia mai tatap mekebelabag dun dinaan pangay ditu niu. ²³ Nandaw, kagina mitubus sug baalen ku di ngag benwa kini, muka' miniben nai taun mauya'an ku tumukaw ditu niu, ²⁴ pedetengen ku mekita' ita. Mauya'an ku, sa' mesu'at, tumukawu dia niu nga santa' gebii, sa' mekangayu ditug España. Dayun sa' mekeksalabuuk ita sampay mawa'ig buga'an ku diniu, sa' mesu'at, ebangan niau pelum di kebundasu ditug España. ²⁵ Laak megunau meditu Jerusalem nandaw, adun eteden kui gamut ditu nga piglegetawan nu Megbebaya' dia. ²⁶ Pu' su nga pikumpungan nu nga sakup dini Macedonia muka' Grecia, delendeman nilan, melengas pegemutan su nga gempusuk getaw di nga piglegetawan nu Megbebaya' ditu Jerusalem, kaas piwit nilan dinaan. ²⁷ Laak kia, danilan da delendeman. Ma'niin duuni gutang nilan ebangan su nga samasakup nilan nga getaw Judea ditu Jerusalem, pu' mipeduma ilan di kekpepia nu Megbebaya' di nga getaw Judea, bena' duuni nga getaw Judea migukit dinilan mekatag dini Kristu. ²⁸ Naa, sa' metubus nai tuyu'u ditu, sa' metulun ku gela' su ginamut tu nga samasakup ta ditu, sukatu dayun mpanaw, pangay ditug España. Mapitu dayun dia niu. ²⁹ Sa' matengu ditu niu, naa mesuunan ku pepianan ita gupia ni Kristu di nda'i kulangen.

³⁰ Naa, Mingumpated, kagina suminalabuuk ita di Kaunutan ta si Isukristu, muka' bigay dinita nug Balakaten ki keglinelaatay ta, penengiin ku diniu, peksalabuukay niau penenebiay tu Megbebaya', ³¹ adun megawenu di kegleget sia dinaan nu nga ndi' mekpetuud dini Kristu ditu Judea. Penenabi damu dema, metelima' nu nga piglegetawan nu Megbebaya' ditu su gabangu dinilan. ³² Penenabi amu padun, matengu dia niu sa' mauya'an nu Megbebaya', muka' leliagenu sampay mpiananu di keguliugu dia.

³³ Naa, penenebiin ku tu Megbebaya', su puun gupia nu pianan ginaa, megduma iin diniu, launan niu. Amen.

Su Kesambay ni Pablo tu nga Samasakupen

16 Naa, ki mimated dinita si Febe, pailalau diniu, iinig libun megabang ditu pikumpungan nu nga sakup dia Cencrea. ² Kagina sakup nu Kaunutan ta, melengas penemba'en niu iin mbantang tug betad nu piglegetawan nu Megbebaya'. Pia ta' alanduni mek-

paingabang dun diniu, ebangay niu iin, pu' migabang gupia tu melaun getaw sampay dinaan.

³ Naa, sambay niau dinilan senlangan si Priscila muka' si Aquila, ngag limbangu megukit di Gempia Petenday mekatag dini Kristu Isus. ⁴ Piksaliunungan nu nilan di kebinesaan ku. Gempia gupiai ginou dinilan. Gempia dademai ginaa dinilan nug launan pikumpungan nu nga sakup ni Kristu di nga kana' getaw Judea. ⁵ Sambay da niau dema tu nga sakup mekpungun lelayun diag balay ni nga Aquila.

Sambay da niau pagid tu petailen ku si Epeneto, sug bekna suminakup dini Kristu di tibuuk prubinsya Asia.

⁶ Sambay niau dini Maria, su minamal megabang diniu. ⁷ Sambay da niau dema dinilan senlangan si Junias muka' Andronico, nga samau getaw Judea muka' dumau dia pirisuan. Megdedengeg ilan di nga peneligan ni Kristu. Miguna dailan dema dinaan sumakup di ni Kristu. ⁸ Sambay niau tu petailen ku si Ampliato, su sumalabuuk tu Kaunutan ta. ⁹ Sambay niau dini Urbano, sug limbangu dadema mangay megukit di Gempia Petenday mekatag dini Kristu. Sambay da niau dema dini Estaquis, su petailen ku sambatu. ¹⁰ Sambay pa niau pagid dini Apeles, su mitekad nai kesakupen dini Kristu. Sambay niau tu nga gapen ni Aristobulo. ¹¹ Sambay niau dini Herodion, su samau getaw Judea. Sambay niau dadema tu nga sakup ni Kristu di nga gapen ni Narciso.

¹² Sambay pa niau pagid dini nga Trifena muka' Trifosa. Minamal ilan megabang tu Kaunutan ta. Sambay niau dini Persida, petailen ku dadema sambat. Minamal dadema megabang di Kaunutan ta. ¹³ Sambay niau dini Rufo, su migdedengeg di nga megukit di Gempia Petenday mekatag di Kaunutan ta, sampay su gina'en, pu' pilepengu niin bata'en. ¹⁴ Sambay da niau pagid dini Asincrito, si Flegonte, si Hermes, si Patrobas, si Hermas, sampay su ngag duma nilan kepetedan ta.

¹⁵ Sambay niau dinilan senlangan si Julia muka' Filologo, si Nereo muka' su pateden libun, sampay dini Olimpas muka' dig launan piglegetawan nu Megbebaya' duma nilan.

¹⁶ Naa, sa' mekpungun amu, pegdedialay amu, maa' nug dedial niu di gapen niu. Sinambay amu nug launan pikumpungan nu nga sakup ni Kristu dini dapit.

Katapusan Titulu'

¹⁷ Naa, taman talu'u diniu, Mingumpated, ki nga mekpesuay di nga sakup nu Megbebaya' muka'

mekpedua'dua' di kekpetuud nu nga sakup, penengiin ku diniu, peglengilamay niu ilan. Ma'nia, kuminuntra ilan di gempia tinitulu' diniu. Pegliaw niu ilan gusay!

¹⁸ Pu' kana' nu Kaunutan ta si Kristu su pektemuyen nilan, pu' iin laaki pituud nilan, su gayak nug lawas nilan. Kagina metawakal ilan, muka' saba' nu kekpenalenal nilan, buus melimbungan nilan su nga kulangi kesabuten di metuud. ¹⁹ Yamu, migdedengegi kedunut niu tu Gempia Petenday, kaas liliagu dun. Mauya'an ku metaasi tinawan niu di kekesuun, muka' meglud diniui melaat. ²⁰ Su Megbebaya', su pikpuunan nu pinaan ginaa, ndi' na maiben, daagenen si Satanas mekatag diniu.

Naa, penenebiin ku, mbianan niu lelayun su tulung nu Kaunutan ta si Isus.

²¹ Naa sinambay amu ni Timoteo, sug limbangu. Sinambay damu dema ni Lucio, si Jason muka' si Sospatro, nga samau getaw Judea.

²² Naan si Tercio, su suminulat di surat kini, sinambay amu, pu' samasakup daita.

²³ Si Gayo, su gapu' balay tinuunan ku, tanda' pikumpungan nu nga sakup dini, si Erasto dadema, su trisururu dig lunsud kini, muka' si Cuarto mimated dini-ta, sinembayan amu nilan gela'. ²⁴ [Penenebiin ku mbianan niu lelayun, launan niu, su tulung diniu nu Kaunutan ta si Isukristu. Amen.]

Su Kepededengeg tu Megbebaya'

²⁵ Naa su Megbebaya', melengas enalen ta muka' pegbesaan ta. Iin su mekepepagen tu kekpetuud niu, mbantang tu Gempia Petenday pigukitu mekatag dini Isukristu. Mekepepagen tu kekpetuud niu mbantang dadema tu metuud miniben na pegbuniay, laak nemun biwasan na. ²⁶ Nandaw ki metuud kini, pisuun na pibian di nga sinulat nu nga pimuunan nu Megbebaya' begudiin. Pisuun di nga tiba'an bansa puun tu sugu'an nu tantu Megbebaya', adun metuudan duni tiba'an getaw.

²⁷ Mendadi, gempia ta enalen muka' pegbesaan su Megbebaya', su mekesuun dig launan. Enalen tain mekatag dini Isukristu di nda'i gikteben! Amen.

Daal daitu.

Pablo

1 Corinto

Naa ki surat kini, iin sug bekna piwit ni Pablo ditu nga getaw Corinto pingumbilin di nga sakup ni Kristu. Laak su Corinto, iini ngalan nu gembagel lunsud tug benwa Grecia begudiin, melengas denggu'an sekayan. Melaun gupia getaw migbenwa dia, melaun mendagang muka' panday, melaun dadema sagya diwata pektemuyen nu nga getaw dia. Si Pablo, migbebenwa dia Corinto taman setaun bu' ginenga', pu' adun pegweliinen di nga getaw dia su Gempia Petenday mekatag dini Kristu muka' pektu'unanen su nga suminakup dun.

Naa su kepalus ni Pablo dia Corinto, minundas iin tu ngag lain benwa. Mendadi su saananen diag lain benwa, duuni midengegen mekatag di nga sakup ni Kristu diag lunsud Corinto. Midengegen laung pu' miksilaun ilan, laak dagid duun na laungi سوالan nilan, duun laungi mikesala' sampay duun laungi migdusa gupia. Muka' mikpuit su nga sakup dia Corinto surat dini Pablo, pu' duuni sinaak nilan diniin mekatag di kekpetuud dini Kristu.

Naa ki surat kini, iini piwit dun ni Pablo tu nga sakup ni Kristu dia Corinto, pu' adun mausay ilan, pepegeksuden su nga miksual, titulu'en ilan adun mpemaag su nga mekesala', sampay sembagen su nga sinaak kia nu nga sakup dia Corinto.

Naa mekatag dig duma mibianan ni Pablo kiin, duuni mbasa dia sala libru mpeduma dig Begu Pasad Ki nga Pinggulaula nu nga Peneligan ni Isukristu Nga Pinggulaula

1 Naan si Pablo, ginggatu nu Megbebaya' mbaal peneligan ni Kristu Isus mekatag di mauya'an nu Megbebaya'. Yami ni Sostenes su mimated dinita, piwitan nami amu surat, yamu ² nga mikpungun tu Megbebaya' diag lunsud Corinto. Mipaas namu nu Megbebaya' adun mbaal amu piglegetawanen puun tu keksalabuuk niu dini Kristu Isus. Inggat amu nu Megbebaya' mbaal sakupen, sampay su ngag launan getaw mengamuyu' ditu Kaunutan ta si Isukristu, pia tanda' ilan pegbenwa, pu' iini Kaunutan ta muka' Kaunutan nilan dadema.

³ Penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan si Isukristu, begayan amu niin tulung muka' pianan ginaa.

Nga Kepia dinita nu Megbebaya'

⁴ Naa yamu, mikpaladpaladu lelayun tu Megbebaya' saba' diniu, pu' tinulung amu niin puun di keksalabuuk niu dini Kristu Isus. ⁵ Kagina gembagel gupiai tulungen diniu, sekat tu keksalabuuk niu diniin, bi-gayen diniu su tiba'an tinawan, kampu' nu tinawan niu megwali muka' su metaas sinuunan niu mekatag di metuud. ⁶ Ma'antu mingganget na dig delendeman niu su kegukit mekatag dini Kristu. ⁷ Kaas migela' begay diniu nu Megbebaya' su kepiananen. Selian niu megelat di ketua' puli' dini nu Kaunutan ta si Isukristu, nda'idun tu'ui kulang niu di tinawan, bisan maika'.

⁸ Penemalan pegisegay nu Megbebaya' su kekpetuud niu sampay mengiktebig lubang kini sa' mateng puli' dini su Kaunutan ta si Isukristu. Ndi' amu dayun

medangat, saba' nda' nai sala' niu. ⁹ Meseligan su Megbebaya', su migenggat diniu meksalabuuk ditug Bata'en si Isukristu, su Kaunutan ta, kaas penggulaulaanen.

Su Keksuaysuay nu nga Mikpetuud

¹⁰ Naa uu Mingumpated, kagina pigwekilanu nu Kaunutan ta si Isukristu, penengiin ku diniu, peksalabuukay niu ki telu'en niu, adun ndi' amu meksuaysuay. Peksalabuuk amu gupia dig delendeman niu muka' di pemilang niu di gempia gulaula. ¹¹ Iini sinulatu dun ini, pu' duunig duma ni nga Cloe migukit na dinaan pu' meksinualay daw amu. ¹² Betangen ku ma'nini', kada sala penunan, sala daw telu'enen. Duun daw mektalu' pu' naan daw si Pabloi dinunutanen. Telu'en daw nu sala pu' si Apolos masi' daw dinunutanen. Telu'en nu sala pelum daw pu' si Pedro daw dinunutanen. Muka' duun pa pagid daw mektalu' pu' si Kristu daw dinunutanen. ¹³ Mikpekilas ba si Kristu mitukid diniu? Kana' naani pinatay di kurus adun guman-ti' diniu. Muka' su kebunag diniu tubig, kana' puun di kesakup niu dinaan.

¹⁴ Mendadi mekpaladpaladu gupia tu Megbebaya' pu' meliang diniu binunagan ku tubig, si Crispo bu' si Gayo laak. ¹⁵ Ma'antu nda'idun dayuni mekektalu' pu' binunagan ku amu tubig puun tu kesakup niu dinaan. ¹⁶ (Aaw, wa'a daan. Mibunagan ku tubig si nga Estefanas. Muka' milingawan ku sa' duun paig duma mibunagan ku.) ¹⁷ Pu' kana' iini sinugu'an dinaan ni Kristu memunagu tubig, segaga sinugu'u niin megukit

Gempia Petenday tu nga getaw. Muka' nda' dau dema niin sugu'ay megukit pebian tu tinawan nu kilawan. Pu' sa' upama ma'nia, mabu' ndi' mesabut nu nga getaw pegukitan ku pu' megawen ilan puun tu pegbaya' ni Kristu su kepatayan dia kurus.

Maita' di Kelansang dini Kristu su Pegbaya' muka' Tinawan nu Megbebaya'

¹⁸ Naa su Gempia Petenday mekatag di kepatay ni Kristu dia kurus, ndi' ba metuud, pimilang nu nga getaw mekebeleng, nda'i gatagen? Laak ita nu nga migawen nu Megbebaya', pemilangen ta su pigwali kiin ginuung nu Megbebaya', pu' megawen su mekpetuud dun. ¹⁹ Nda' ba mesulat kanugdiin di Misulat Talu' nu Megbebaya',

“Su pendayan nu nga metau, peglaatan ku.

Su tinawan nu nga miktun' na, pengu' en ku.”

²⁰ Kaas mesuunan ta nda'i gatagen su pendayan nu nga metau muka' su tinawan nu nga miktun' na. Nda' dademai pantagen su tinawan nu nga meglantugi' dinig lumbang kini nemun. Pu' pisuun na nu Megbebaya' pu' nda'ig laga'en su tinawan nu nga kilawan.

²¹ Su Megbebaya', metau. Puun tug daniin tinawan, nda'en begay mesuunan nu nga getaw pu' iini Megbebaya' pebian di tinawan kinilawan. Segaga pigdelendemen pegleguunenen su nga mekpetuud diniin pebian di pegukiten ta Gempia Petenday, su laung dun nu nga kilawan nda'i gatagen. ²² Su nga getaw Judea, ndi' ilan mekpetuud ditu Megbebaya' sa' nda'i paita' ta dinilan mekesalebu' tu'us. Su nga getaw Grecia, sa'itada su nga kana' getaw Judea, mekpetuud ilan laak sa' pesuun ta dinilan su medalem titulu'an.

²³ Laak ita pasi', ukiten ta si Kristu linansang di kurus, su laung dun nu nga getaw Judea kemilas, muka' laung dun nu nga kana' getaw Judea nda'i gatagen.

²⁴ Laak dagid, adini getaw inggat nu Megbebaya' sumakup diniin, sa' getaw Judea, sa' kana', misuunanan na pu' pisuun nu Megbebaya' su ginuungen muka' su tinawanen, iin su gasal ni Kristu. ²⁵ Metuud duuni getaw laung nilan dun migdupang su Megbebaya' sa' linansang si Isus dia kurus, laak dagid metaas pai tinawan nu Megbebaya' di tinawan nu getaw. Duun dademai getaw laung nilan dun nda'i pegbaya' nu Megbebaya' gumawen dinita, laak metaas pai pegbaya'en di pegbaya' nu getaw.

²⁶ Mendadi uu Mingumpated, pegdelendem niu deli' su kebetang niu su kegenggat diniu nu Megbebaya'. Su nda' pamu pekpetuud diniin, meliang diniui paingalan dun nu nga sama kilawanen metaasi sinuunanen. Meliang dademai metaasi gelalen. Meliang pa pagidi getaw medatu' sikna mbata'en. ²⁷ Pimili' sungkin nu Megbebaya' su nga laung dun nu nga ki-

lawan getaw nda'i gatagen, adun mpengumpiiden su nga laung nilan dun metaasi sinuunanen. Pimili'en su getaw nda'i gelalen adun mpengumpiiden su nga laung nilan dun metaasi gelalen. ²⁸ Pimili'en su nga gempusuk di nga kilawan muka' su nga piksudi'an nu nga sama kilawanen sampay su nga getaw nda' dawi pantagen, adun mpengawa'en su laung dun nu nga kilawan metaasig laga'en. ²⁹ Pima'nia nu Megbebaya' pu' adun nda'i getaw mpengangya'en su pegbaya'en muka' su tinawanen dia gedapan nu Megbebaya'. ³⁰ Laak yamu, pisalabuuk amu nu Megbebaya' dini Kristu Isus. Puun tu keksalabuuk ta dini Kristu kiin, bigayan ita niin tinawan ta tantu, pimilang ita niin mekesuun, pinaas ita niin daniin getaw muka' pileksu ita niin ditu kaulipen ta dig dusa ta. ³¹ Kagina ma'antu, ndi' ba metuud su sinulat kanugdiin, “Adini getaw mauya'anen megangya', subay pengangya'en su pinggulaula nu Kaunutan.”

Su Puun nu Kesalig nu Getaw ditu Megbebaya'

2 Naa uu Mingumpated, su kedituun ku niu, sa' pigukitu diniu su metuud daansama' pigbuni nu Megbebaya', nda'u peglaamay megukit maa' nu getaw metaasi tinawanen. ² Pu' pigdelendemu su saanan ku dia niu, iin laaki ukiten ku diniu, si Isukristu linansang di kurus adun matay, nda'ig lain. ³ Su keguligu dia niu, nda'u gupia mpebulusi kegwali diniu, pu' tiklabanu buus megdua'dua' amu. ⁴ Sa' migukitu diniu muka' mikpetendayu, nda'u penunggilingay su getaw metaasi tinawanen, adun pengmetuudaneni nga getaw, pu' mikepengmetuud diniu, su ginuung nug Balakat nu Megbebaya' saanan ku megwali diniu. ⁵ Kaas su puunan nu kesalig niu dini Isus, kana' nu tinawan kilawan, pu' ginuung gupia nu Megbebaya'.

Su Tinawan nu Megbebaya'

⁶ Bisan ma'antu, metaas tinawani pegukitu tu nga meligen nai kekpetuuden, laak kana' nu tinawan puun tu kilawan nemun. Kana' dadema puun tu nga kaunutan nu nga getaw dinig lumbang kini nemun, pu' mengikteb gusay su pegbaya' nilan. ⁷ Pu' iini tinitulu'u, ki mileglud tinawan nu Megbebaya' pigbuni di nga kilawan. Pu' su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', pigdelendem na nu Megbebaya' peduma ita niin di kegbasa diniin ditug binaya' gebii bu' gendaw.

⁸ Bisan sala tawan di nga kaunutan dig lumbang kini nemun, nda'iduni mekesabut dun, pu' sa' misabut nilan sia, nda' nilan sia lensangay dia kurus su tampusan migdedengeg Kaunutan. ⁹ Nda' ba mesulat ma'nia kanugdiin,

“Su pingandam na nu Megbebaya' begay tu nga getaw mekpetail diniin,

nda' pekpalas tu nga mata getaw, nda' metuuk di nga telinga getaw,

nda' dema pengganget dig delendeman getaw."

¹⁰ Kiin, laak biwasan na dinita nu Megbebaya' pibian dig Balakaten. Kig Balakaten kini, tinukawanen sug launan, bisan su medalem delendeman nu Megbebaya'. ¹¹ Ndi' ba metuud, daal dai mekesuun tug delendeman getaw, su da ginaanen? Ma'antu dademaig betad nu Megbebaya', mesuunan da laak nug Balakaten sug delendemanen. ¹² Ita nga mekpetuud, bigay dinita nu Megbebaya' sug Balakaten, sabaya' nug betad kinilawan sumalig tu tinawan kinilawan. Bigayan ita niin dun, adun mesabut ta su kelaun bigayen dinita di nda'i sugda ta dun.

¹³ Kagina ma'antu, su titulu'an pigwali ta, kana' talu' pegwali laak nu kilawan mekpuun di tinawanen, pu' titulu'an nug Balakat nu Megbebaya', pigulug ta su metuud mekatag di Megbebaya' tu getaw pingepu'an na nug Balakaten. ¹⁴ Laak su getaw nda' begayay Balakat nu Megbebaya', ndi'en metelima' sug begay sia nug Balakat nu Megbebaya', pu' laungen dun nda'i gatagen, ndi'en dadema mesabut. Pu' mekesabut dun laak sug bigayan Balakat nu Megbebaya'. ¹⁵ Su getaw pingepu'an pasi' nug Balakat nu Megbebaya', metau mekpebilang dig launanen, laak nda'i getaw mekpebilang diniin sa' melapang, sa' misugatan. ¹⁶ Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' kanugdiin, "Ta' taway dun mai mekesuun tug delendeman nu Kaunutan?

Ta' taway dun mai mekektitulu' diniin?"
Laak ita, megdelendem ita maa' nug delendeman ni Kristu.

Su nga Peneligan nu Megbebaya' dinig Lumbang, Megbaal Balayen

3 Naa su dia pau niu, Mingumpated, nda'u amu maukitay maa' nu getaw pingepu'an na nug Balakat nu Megbebaya', pu' subay inukitan ku amu maa' nu getaw megdunut pa tu gayak nilan, ma'niin gembata' pamu di keksalabuuk niu dini Kristu. ² Iini ma'niinu mikpainum dun diniu gatas laak, kana' tantu gaan, pu' nda' pamu megaga ukitay di medalem titulu'an. Bisane mun, ndi' pa niu mesabut, ³ pu' betad kinilawan pa pelumi pigbetad niu. Kagina duun diniu dawi meksesigiy muka' meksinualay, gempantek pu' kinilawan pai pigbetad niu, ma'niin pamu nu nga nda' pa pekpetuud dini Kristu. ⁴ Pu' kinana' tinalu' nug duma pu' suminakup daw dini Pablo, dayun laung nu sala pu' si Apolos dawi dinunutanen, maa' danu kinilawani pigbetad niu, ma'niin nu nga nda'i kesaligen dini Kristu.

⁵ Pegdelendem niu deli', aa? Ta'i gelal ni Apolos? Ta'i gelalu? Sesugu'en dami nu Megbebaya', migagak ami

diniu mekpetuud tu Megbebaya'. Saladua', pigdunutan da nami su sugu'an dinami nu Kaunutan.

⁶ Mesu'at pesemaan ta di pimula. Naani mimula, mi-meniyag dun dayun si Apolos, laak su Megbebaya'i mikpepentubu' dun. ⁷ Kaas nda'i pigisuanen, su memula muka' su memenyag dun, kaas iin laaki mpenalan, su Megbebaya', pu' iini mekpepentubu' ditu pimula.

⁸ Mesama dai memula muka' memenyag. Diadia, sugdaan nu Megbebaya' lepeng tug baalenen. ⁹ Kaas, ami ni Apolos, meglimbang ami, miglepengi tindan dinami nu Megbebaya'. Muka' yamu demai maa' nug binaal nu Megbebaya' tanda' ami mengimbaal.

Naa pesemaan ku damu dema dig balay nu Megbebaya', pimendayan ku, ¹⁰ pu' bigayanu nu Megbebaya' tinawan ku megbaal dun. Mikpaseku di gempagen gentudanen, salai mektubus dun. Laak diadia, subay petubudaneni kebaalen dun. ¹¹ Tindu' na nu Megbebaya' si Isukristu ma'niin nu gentudan nug balay. Nda'idunig lain mbaal gentudanen, sa'itada, nda'ig lain petuuden ta. ¹² Naa, sa' baalen pa sug balay gentudan dun si Isukristu, mesu'at pengimbaalanan bulawan, sa' bulawan selapi', sa' melaga' batu. Mesu'at dadema pengimbaalanan gayu, sa' sigbet, sa' legami. Sa'itada, baalen pebian di gempia titulu'an sa' melaat titulu'an. ¹³ Dayun ditug binaya' gebii bu' gendaw, sa' di gendaw mpuli' dini su Kaunutan ta si Kristu, maita' na su pigbaal nug launan mekpetuud, saladua'. Pu' peksima'en ni Kristu pebian di gapuy, adun mesuunan sa' gempia, sa' kana'. ¹⁴ Naa, sa' duuni getaw ndi' mpangus nu gapuy kiai ma'niin pigbaalen dig balay gintud na dini Isukristu, sugdaan nu Megbebaya'.

¹⁵ Sa' duun pasi'i getaw mpupusig baalenen, naa mbeleng su sugda dun sia, laak iin, megawen da gusay. Laak megawen ma'niin da nu getaw megawen di gapuy, nda'i muiten.

¹⁶ Nda' niu ba mesuunay pu' ma'niin amu nug balay pengedapan tu Megbebaya' muka' pegbenwanan amu nug Balakaten. ¹⁷ Sa' duuni getaw peglaatanen su pengedapan tu Megbebaya', iin, pelebu'an nu Megbebaya', pu' pimili' nu Megbebaya' su pengedapan diniin, muka' binaal amu niin pengedapan diniin.

¹⁸ Sa' upama duun diniu getaw laungen dun metaasi tinawanen dig betad kinilawan nemun, milimbunganenig lawasen. Tumu' belengeneni tinawanen, adun meglegintau gupia. ¹⁹ Pu' nda'i pantagen dig delendeman nu Megbebaya' su tinawan nu kinilawan. Nda' ba mesulat kanugdiin di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Su saanan nilan megakal tu ngag duma, laaman nu Megbebaya' su nga metau megakal."

²⁰ Duun pai sala pisulat nu Megbebaya' kanugdiin mituukun dun, "Misuunan nu Kaunutan pu' nda'i gatagen sug delendeman nu nga metau." ²¹ Kaas, subay nda'idun diniu pengengya'enen getaw dinunutanen. Segaga iini leliagen amu dun, pu' mipeduunan mamu

launan biwat nu Megbebaya'. ²² Pu' bisan naan, si Apolos, si Pedro, sampay sug lumbang, su ketubu' muka' su kepatay, su mpenggulaula nemun muka' su gem-penggulaula tug binaya' gebii bu' gendaw, daniu na tanan adun mpegebangan amu. ²³ Muka' yamu, gegulingen amu ni Kristu, muka' si Kristu, gegulingen nu Megbebaya'.

Sug Delendeman nu nga Getaw Corinto ditu nga Peneligan ni Kristu

4 Naa yami, subay pemilangen niu ami sesugu'en ni Kristu, su nga siligan nu Megbebaya' dig daansama' pigbuni titulu'anen. ² Misuunan taig betad nu sesugu'en, subay meseligan getaw metau mektal-enten tu sinugu'an dun. ³ Naa, ndi'u melibuleng sa' ta'i kemilang niu dinaan, sa' ta'i kemilang nu ngag du-ma getaw tu pibaal dinaan nu Megbebaya'. Pu' bisan naan, ndi'u dadema pemilangenig lawasu gempia sa' melaat mekatag di sinugu'an dinaan nu Megbebaya'. ⁴ Nda'i pegbiksu'an ku dun, laak kana' iini ma'anane pu' nda'i sayepu, pu' su Kaunutan tai metau dun gupia, iini mukum dinaan. ⁵ Kaas sa' ndi' pa mateng su Kaunutan, ndi' ta mpia pemilangenig duma ta metau, sa' ndi' metau, bisan adini getaw. Sa' mateng na su Kaunutan, buasanen su giglud delendeman nu getaw muka' pesuunenen su pigbuni pigdelendem nu getaw. Penalan dayun nu Megbebaya' su nga getaw saladua', lepeng tu pinggulaulanen.

⁶ Mingumpated, ki sinulatu kini, mibaalu lendasan diniug lawasu muka' si Apolos, adun mengganget dig delendeman niu su kedunut niu tu sinulat kanugdiin, "Dunutay niu su gempia." Kaas ndi' niu mpia pengangya' su sala mekpetu'un, dayun su sala pelum, peksudi'an. ⁷ Kaas, subay nda'idun diniui mekpetas, pu' nda'idunig bigay diniu, su Megbebaya'i migbegay dun. Kaas mauma dema pengangya' niu sug bigay diniu?

⁸ Naa mabu' laung niu dun pu' nda'iduni kulang niu. Medatu' bamu di kepia? Muka' pa padun laung niu dun masi' pu' duma amu ni Isukristu meglekaunutan, asa yami, nda' pami meduma dun. Mauya'an ku miglegadi' na sia amu tu'u, adun meksalabuuk ita dini Isukristu meglekaunutan. ⁹ Iini mitalu'u dun, laung ku, yami nga peneliganen, ma'niin ami tindu' nu Megbebaya' tampusan gembaba', maa' nu pinirisu ginukuman dun laga' na ginaanen, ma'niin biwasan ami dig launan kilawan sampay dig launan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. ¹⁰ Pu' saba' nu kekpetu'un nami mekatag dini Kristu, mipemilang ami nu nga getaw bengubenguen. Yamu pasi', metelisebuten daw amu gupia saba' nu keksalabuuk niu dini Kristu. Yami, nda' dawi pegbaya' nami, laak yamu, metaas dawi pegbaya' niu. Pegbesaan pa pagid amu, laak yami,

peksudi'an ami. ¹¹ Metuud dadema, sampay nandaw meglelegutem ami muka' meglelekuaw ami, nda'i gempia penepeten nami, pinampaling ami, muka' mitageli kegbenwa nami sampay nemun. ¹² Subay mektegel ami mengimbaal, adun mesukat namii kegleketubu' nami. Sa' penampalakaan ami nu ngag duma, penenebian nami laak ilan, adun pepianan ilan nu Megbebaya'. Sa' peglegetan ami, pektigelen da nami. ¹³ Sa' pengumpiiden ami, sulian nami gamu'. Sampay nandaw ma'niin ami nu pimelengan dig lumbang kini, ma'niin milemu'an ami gupia, pu' pituyang ami nu kelaun getaw.

¹⁴ Laak kana' iini sinulatu dun diniu adun pengumpiiden ku amu, pu' iini sinulatu dun, adun tikuken amu. Pu' bata'u amu di kekpetuud ta, petailen ku amu gupia. ¹⁵ Pu' bisan melaun gupiai mektitulu' diniu mekatag di gempia pegbetaden nu nga suminalabuuk dini Kristu, kana' melauni gama' niu, sala tawan da. Su kaukitu diniu Gempia Petenday, naani mibaluy gama' niu di keksalabuuk ta dini Kristu Isus. ¹⁶ Kaas penenggin ku diniu, penunggilingay niau. ¹⁷ Adun ebangan amu ni Timoteo menunggiling dinaan, sinugu'u iin meditu niu. Si Timoteo, meseligan main, pu' petailen ku bata'u di kekpetuud ta ditu Kaunutan. Metegyun-gen diniu sug betadu sumalabuuk dini Kristu Isus maa' dadema nu titulu'an ku tug launan pikumpungan nu nga samasakup ta bisan tanda'u pangay.

¹⁸ Naa duun diniui mekpelabawlabaw na, pu' laung nilan dun ndi' nau meguliug dia niu. ¹⁹ Laak sa' buangen nu Kaunutan ta, ndi' maiben, medituunu niu. Sa' mateng nau, pegipusipusen ku dayun sug betad nilan, sa' duuni ginuung nilan puun tug Balakat nu Megbebaya', sa' kana' ba, gikteb laak dig baba' nilan. ²⁰ Pu' kana' yaga laaki palas nu nga suminalabuuk sumakup ditu Keglekaunutan nu Megbebaya', segaga ginuung gupia. ²¹ Mendadi, yamu mai metau dun, adini mauya'an niu? Sa' ndi' niu belengeni melaat betad niu, medituunu niu uitan ku amu badas. Laak sa' pasi' meksikesuun damu, medituunu niu, pengmia'mia'an ku amu titulu'ay puun tug lelaatu diniu.

Su Mekepiidpiid dia Pikumpungan nu nga Mekpetuud

5 Naa, duun tantui midengegu pu' duun daw pelum diniui migdusa gupia! Melaat lai daan gupia, pu' bisan dia nga kana' mekpetuud ditu Megbebaya', nda'i megdusa ma'antu. Pu' duun dawig duma niu, pinggulaulanen tu gina'ina'en, su sawa nu gama'en, mekepiidpiid gupia. ² Bisn ma'antu, megangya' pamu gusay! Tumu' pa sia melegenan amu! Naa, talu'u diniu, subay pua'en niu ki getaw kiin di pikumpungan niu. ³ Danaan, bisn kini dau melayu' diniu, ki ginau, ma'niin da ditu niu. Kagina ditu nai gin-au, muka' pigwekilanu padun nu Kaunutan ta si Isus,

pigdelendemu na su gempia ginukuman di getaw kia minggulaula melaat. ⁴ Naa, subay mekumpung amu, dayun sa' mekumpung namu, naan, ma'niin dia dau niu. Naa, kagina bigayan ita nu Kaunutan ta si Isus di pegbaya'en, ⁵ utidan niu dayun ki getaw kia di pikumpungan niu, pegwakil niu na dini Satanas, adun mpeglaatanig lawasen. Iini baalen niu dun adun megawen su gimuuden di gendaw mukum su Kaunutan ta si Isus tu tiba'an getaw.

⁶ Mendadi mauma dema mangya' amu? Ndi' mpia! Suunan niu su pentelu'en laung, "Sa' duuni maika' petulin pan melamug di pan, ndi' maiben tumulini tibuuk pan." ⁷ Naa sa' ma'antu, subay ua'en niu sug daan petulin pan, sa'itada sug daan pigbetad niu mekesala'. Dayun sa' mekpetuud amu tu tinitulu'u kini, ma'niin namu nug begu pan nda'i petulin dun, su ma'aan nu getaw Israel dig Lumpuk nilan gindan ditug Linius. Naa misuunan ku pu' inugasan namu daan di sala'. Pu' si Kristu, su maa' nu nati karniru baalen guliden dig Lumpuk tug Linius, mibaal na guliden ta, kaas mibayad nai sala' ta. ⁸ Kagina ma'antu, subay metubu' ita di nda'ig limbung ta, ma'niin meglumpuk ita Lumpuk tug Linius, pu' nda'iduni petulin pan linamug di pan ta, sa'itada, nda'idun nai melaat delendeman ta muka' dupangan ta, pu' iin naig dunutan ta, su gempia delendeman ta muka' su metuud.

⁹ Naa su sala sulat piwitu diniu, mitalu'u diniu pu' ndi' mpia megduma amu lelayun di nga getaw megdusa. ¹⁰ Laak sa' suminulatu ma'antu, su misugatan ku dun, kana' nu nga kilawan nda' pekpetuud, nga megdusa, nga mesaku, nga tulisan, sa' su nga mektamuy tug ledawan. Pu' sa' pegliaun niu sia ilan, subay megawa' amu sia dig lumbang kini. ¹¹ Iin pasi'i sinulatu dun, pu' adun ndi' amu megduma di getaw laungen memated dinita samasakup ta dini Kristu, asa megdusa da gusay, sa' mesaku, sa' mektamuy tug ledawan, sa' menampalaksa, sa' megbebulek, sa' tulisan. Bisan dungan laak ita dinilan maan, ndi' lai mpia. ¹²⁻¹³ Dagid su nga getaw dig liu, sa'itada su nga sama kilawan ta nda' pasi' pekpetuud dini Kristu, kana'u metau mukum dun. Mukum dun su Megbebaya'. Laak dagid, subay ukumen ta su penggulaula nu nga samasakup ta, pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Su samasakup niu lelayun melaati gulaulanen, subay utidan niu di pikumpungan niu."

Mekpaukum su nga Meksesega'ay tu Samasakupen laak

6 Naa sa' duuni pigbelikegan nu nga samasakup dia niu, mauma dema dumangat amu dia nga gukum kana' ta samasakup? Subay musay dun su nga

piglegetawan nu Megbebaya'. ² Nda' niu ba mesuunay pu' ditug binaya' gebii bu' gendaw, su piglegetawan nu Megbebaya'i mukum tu tiba'an getaw? Sa' ma'antu ukumen niu su tiba'an getaw, ndi' bamu metau mukum tu gembaba' pigbelikegan niu nemun? ³ Nda' ba niu dema mesuunay pu' ditug binaya' gebii bu' gendaw itai mukum tu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit? Sa' ma'antu, labi paita metau mukum tu gembaba' baalen di kegbenwa ta dinig lumbang kini.

⁴ Mendadi sa' duuni pigbelikegan niu, mauma dema paukum niu dia nga gukum nda'i gelalen di pikumpungan niu nga sakup ni Kristu? ⁵ Iini mitalu'u dun diniu adun mpiid amu. Nda'idun baig duma niu metau mukum di pigbelikegan nu nga mikpetuud? ⁶ Laak dagid iini pinggulaula niu, sa' duunig duma niu mauya'anen dengatenen su samasakupen, dumangat pelum ditu nga gukum kana' mekpetuud dini Kristu. Ndi' mpia!

⁷ Naa kumalenged duun pai biselaan niu, dinaag namu gupia nu kekinilawan niu. Tumu' saladua' diniu, sa' pelaatan nug dumanen, tigelenen da. Sa' pegdaawan, ma'antu dadema. ⁸ Laak mekpelaat amu pasi' tug duma niu, megdaaw damu dema! Bisan su kepetedan niu, pelaatan niu muka' pegdaawan da niu. ⁹⁻¹⁰ Naa, misuunan niu mabu' pu' su nga mekesala' getaw, nda'iduni mekeseled dun di Keglekaunutan nu Megbebaya'. Kaas ndi' niu melimbunganig lawas niu, pu' pia sala tawan, nda'iduni megdusa mekesalabuuk tu nga suminakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', mesama su megdusa, su mektamuy dig ledawan, su meglelingay, su menggulaula mekepiidpiid tu samalakinen, sa' samalibunen, su tulisan, su mesaku, su megbebulek, su menampalaksa, sa' su megdaaw. ¹¹ Muka' duun diniu ma'niai gandang pigbetaden. Laak dagid, tumu' inugasan amu di sala' nemun, pigwakil na niu pa pagidig lawas niu tu Megbebaya', muka' pimilang namu niin mekesuun miksekat di pegbaya' nu Kaunutan ta si Isukristu muka' tug Balakat nu Megbebaya' su pektemuyen ta.

Iini Metubu' ita dun, adun Megdedengeg su Megbebaya'

¹² Naa duuni mektalu' pu' ita nga sakup ni Kristu, mesu'at penggulaulaan ta dawig launan mauya'an ta. Metuud, laak dagid duunig baalen ta ndi' mekpaiseg di kekpetuud ta. Kig launan mauya'an ta, mesu'at baalen ta, laak naan, ndi'u begayig baalen ku mengulipen dinaan. ¹³ Duun pelumi mektalu' pu' iini binaal dun nu Megbebaya' su tian nu getaw, adun mbesug di gaan, muka' iini binaalen dun su gaan adun mbesug dun su tian. Metuud lai, laak dagid ditug binaya' gebii bu' gendaw, pengikteben nu Megbebaya' su tian muka' su gaan. Laak sug lawas, nda' da mbaal adun

megdusa, pu' iini mibaal dun adun mektamuy tu Kaunutan. Muka' megingat su Kaunutan tug lawas nu nga sakupen. ¹⁴ Dekag minatay su Kaunutan, pitubu' puli' nu Megbebaya'. Ita dema, sa' matay naita, petubu'en ita niin puli' pebian di ginuungen.

¹⁵ Misuunan na niu mabu' pu' kig lawas niu, sepik na nug lawas ni Kristu. Sa' ma'antu, gempia ba lamugui sepik nug lawas ni Kristu ditug lawas nug libun meglaat pekesuunan? Ndi' lai mpia! ¹⁶ Nda' niu ba mesuunay pu' su getaw mampu' diag laat libun, lepeng salabuuk dig lawasen? Kana' ba gempantek kanugdiin di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Ilan dua', lepeng salabuuk ilan dig lawas." ¹⁷ Laak su getaw sumalabuuk ditu Kaunutan ta si Isukristu, mbaal ilan dua' nu Kaunutan salabuuk di ginaa. ¹⁸ Kaas pegliaw niui gayak niu tug libun muka' tug laki sa' kana' sawa niu, pu' dusa. Sug lain sala', sa' mekesala' dun su getaw, nda'ig labeten dig lawasen, laak sa' megdusai getaw, mekesala' di tudalis lawasen. ¹⁹ Misuunan na niu dadema mabu' pu' pegbenwanan nug Balakat nu Megbebaya' sug lawas niu muka' iini bigay diniu nu Megbebaya', pu' lepeng namu balay pengedapan tu Megbebaya'. Kana' namu megbaya' dig lawas niu. ²⁰ Pu' sinaluy namu nu Megbebaya' di gembagel gupia bayad. Kaas ini baalen niu dig lawas niu, su mekpede-dengeg tu Megbebaya'.

Nga Titulu'an mekatag dig Duayan

7 Naa mendadi, sembagen ku namu mekatag di sinaak niu dia sinulat niu.

Sa' sug laki, gempia da ndi' megawid duayan. ² Laak kagina melauni megdusa nemun, libun laki, diadia gempia duuni sawanen, adun ndi' mpegdaangan. ³ Laak ki nga megawid na duayan, libun laki, subay iini baalenen sug betad meksenlangan. ⁴ Pu' kana' nug libuni megbaya' dig lawasen, pu' megbaya' dun su sawanen. Miksama dademaig laki, kana' iini megbaya' dig lawasen, pu' iini megbaya' dun su sawanen. ⁵ Diadia, subay ndi'en pekpingetani sawanen. Laak taang dun adun menamal amu menenabi nga santa' gebii, mesu'at mekpingetay amu, sa' meksinengu'ay amu. Dayun, subay puli'an niu gusayig betad niu megduay, adun ndi' amu mpegdaangan ni Satanas, saba' ndi' amu sia metau megbaya' di gayak niu.

⁶ Iini mitalu'u dun, adun mbuangi kegawid niu duayan, kana' nu pinalinta. ⁷ Mauya'an ku tantu, penung-gilingan niau sia, nda'i sawau, laak misuunan ku, bigayan nu Megbebaya' su nga sakupen, saladua', tinawan, bisan su tinawan mektigel di nda'i sawanen. Diadia lain tinawani bigay dun nu Megbebaya'.

⁸ Naa yamu nu nga nda' pa pegawid duayan, libun laki, muka' yamu nu nga mibalu na, talu'u diniu, tumu' maulayun damu gusay nda'i sawa niu, ma'niin dinaan.

⁹ Dagid sa' ndi' amu pasi' metau mektigel di gayak niu, subay megawid amu duayan, pu' tumu' pa megawid amu duayan, sabaya' melamug di guned niu su gayak niu. ¹⁰ Yamu nu nga megawid na duayan, palintau diniu, ndi' mesu'at belengen nug libun su sawanen. Kana'u delendeman laak, pu' pinalinta nu Kaunutan.

¹¹ Laak, sa' upama duunig libun belengeneni sawanen, ndi' na mpia penginsuaan puli'. Mesu'at da, sa' megeksud ilan nug daan sawanen. Palintau dadema diniu pu' subay ndi' belengen nug laki su sawanen.

¹² Naa yamu nu ngag duma pelum, talu'u diniu sa' upama duunig laki mikpetuud na, laak nda' pa pekpetuud su sawanen, asa sengu'en nu sawanen su keksala nilan gusay megbenwa, subay ndi'en belengen. (Laak danaan da telu'en, kana' nug daansama' talu' nu Kaunutan ta.) ¹³ Naa ma'antu dadema, sa' upama duunig libun mekpetuud na, laak su sawanen nda' pa, dayun sengu'en nu sawanen su keksala pa nilan gusay megbenwa, subay ndi'en belengen. ¹⁴ Pu' su sawa nu getaw mekpetuud na dini Isus, pia nda' pa pekpetuud, metelima' nu Megbebaya' saba' nug dumanen mekpetuud na, pu' dialem senlangan pailan gusay. Pu' sa' kana' ma'antu, su nga gembata' nilan, ndi' metelima' nu Megbebaya'. Laak kagina ma'antu, metelima'en dailan dema. ¹⁵ Dagid, sa' mauya'an nu kana' mekpetuud belengeneni su sawanen mekpetuud na, mesu'at buka' dun su mauya'anen. Sa' kiai mbianan, nda'i megbelabag dun, pu' inggat amu nu Megbebaya' metubu' amu di kelinaw. ¹⁶ Pu' ya'a mekpetuuda na, nda' mu mesuunay sa' magak mui sawa mu mekpetuud pa ditu Kaunutan adun megawen dadema.

Ndi' na Kambat Pelinen su Kebetang nu nga Sakup

¹⁷ Mendadi saladua' diniu, pia ta' alanduni kebetangen su kegenggat diniin nu Megbebaya' sumakup diniin, subay iin gusayi kebetangen, lepeng tu kebetang bigay diniin nu Kaunutan. Kiniig betad titulu'u dig lumaun pikumpungan nu sakup. ¹⁸ Su kedawat mu di kegenggat dini'a nu Megbebaya', alandun mai kebetang mu? Mitu'usan ka na tu'us nu nga getaw Judea? Titulu'u dini'a, ndi' mu belengay su tu'us kiin. Laak dagid sa' nda'a metu'usay tu'us nu nga getaw Judea, ndi'a na kambat tu'usan. ¹⁹ Pu' sa' mitu'usan ka, sa' nda', nda'i pantagen. Pu' iini pemilangen nu Megbebaya', su kekpetuud ta tu Palintanen. ²⁰ Kaas diadia subay megbatag da gusayi kebetangen su kegenggat diniin nu Megbebaya' sumakup diniin. ²¹ Gulipen ka ba su kegenggat dini'a? Naa petuyangen na. Laak sa' mesu'at lekaten ka, subay mekpelekata. ²² Pu' ma'niin ma, adin su gulipen su kegenggat diniin nu Kaunutan, iini pemilangen nu Kaunutan biluy na. Ma'nia dademai getaw kana' gulipen su kegenggat diniin, pemilangen

ni Kristu gulipenen na. ²³ Ma'niin amu daan nu gulipenen, pu' gembagel gupiaig bayad nu Megbebaya' su kesaluyen diniu. Kaas ndi' mpia mekpaulipen amu tu samataw niu. ²⁴ Kaas, uu Mingumpated, pia kenduni kebetang niu su kedawat niu di kegenggat diniu nu Megbebaya', subay iin gusayi kebetang niu, sa' sumalabuuk amu tu Megbebaya'.

Titulu'an tu nga nda'i Sawanen

²⁵ Naa su nga nda' pa pegawid duayan, nda'i pinalinta nu Kaunutan mekatag dinilan. Laak sulatu diniu sug delendeman ku, pu' puun tug lelaat dinaan nu Kaunutan, meseligan mau. ²⁶ Kagina mikpuun na nemuni gembagel kelegenay nu nga mekpetuud, delendeman ku, pia kenduni kebetang nu getaw, tumu' ndi'en na gusay pelinen. ²⁷ Sa'itada, diin ka na ma gengkeman nu sawa mu? Ndi'a megbeleng dun. Nda'a pa ma pegawid duayan? Ndi'a pegangut megawid dun. ²⁸ Laak sa' menginsawaig begutaw, kana' sala', muka' sa' penginsuaanig delaga, kana' dadema sala'. Laak iini mitalu'u dun diniu pu' tumu' ndi' megawid duayan, pu' mauya'an ku ndi' niu mbianan ki kelegenay nu nga migawid duayan nemun, ki kelegenay kilawan.

²⁹ Uu Mingumpated, iini mauya'an ku, mesuunan niu gupia pu' kana' na maibeni nga gendaw begay dinita. Kagina ma'antu, talu'u diniu, genat nandaw, sa' su minginsawa na, subay penemalanan baalay su pibaal diniin nu Kaunutan maa' nu pigbetad nu nga getaw nda'i sawanen. ³⁰ Ma'antu dadema su nga getaw minlalek, subay penunggilingan nilan su nga getaw kana' milegenan. Su nga meketawa na, subay mengma'niin ilan nu nga kana' pegleliagen. Su nga menaluy, subay mengma'niin ilan nu nga nda'i gimunen. ³¹ Su nga megamit pimetang di kinilawan dig lumbang kini, subay kana' gembagel di ginaa nilan su pimetang nilan. Pu' pekpakus paig lumbang kini.

³² Mendadi, mauya'an ku, nda'iduni kelibuleng niu. Naa sug laki nda' pegawid duayan, lelayun tagikulen su Kaunutan ta adun leliagen dun su Kaunutan. ³³ Su minginsawa pasi', tagikulen lelayun su kegleketubu' dinig lumbang kini, pu' mauya'anen baalenen sug leliagen dun su sawanen. ³⁴ Kaas migbelintenga'ig delendemanen. Ma'antu dadema sug libun nda'i sawanen atawaka sug delaga, mauya'anen baalenen sug leliagen dun su Kaunutan, adun pegwakilen tu Megbebaya' su sekegen sampay sug delendemanen. Sug libun pinginsawa na pasi', metegelan megdelendem tu kinilawan pelum, adun baalenen sug leliagen dun su sawanen.

³⁵ Kana' iini tinalu'u dun, adun duuni belibadu diniu. Segaga tinalu'u adun ebangan ku amu. Mauya'an ku penggulaulaan niu su gempia. Mauya'an ku dadema

penemalan niu baalay su pibaal dinita nu Kaunutan di nda'i galangalang niu.

³⁶ Naa su mimbeng na, laak miksinengu'ay ilan dua' nug bimbengen ndi' pailan meksenlangan, sa' laung nu mimbeng dun ndi'en mpegbesaanig bimbengen, dayun sa' ndi'en megaga su gayaken, kaas laungen subay beli'iin ilan, buangen niu diniin penggulaulaanen su mauya'anen. Mesu'at dailan beli'iin, kana' sala'. ³⁷ Laak dagid, adin su getaw megbuklusig delendemanen pu' ndi'en penginsuaan sug bimbengen, muka' nda' dadema tegelay nug дума getaw, muka' metau megbaya' di gayaken, gempia ndi' menginsawa. ³⁸ Kaas adin su menginsawa bimbengen, gempia daig baalenen. Muka' adin su ndi' menginsawa, tumu' pai penggulaulaanen.

³⁹ Naa sug libun pinginsawa na, diin pa gengkeman nu sawanen, sinegay tetubu' pai sawanen. Dagid sa' matay nai sawanen, mesu'at na penginsuaan nu mauya'anen na pelum, laak subay samasakup tu Kaunutan ta. ⁴⁰ Laak delendeman ku, leliagen paig libun, sa' ndi' penginsuaan na puli'. Muka' batiku dun dadema, iini mikpesuun dun dinaan sug Balakat nu Megbebaya'.

Ki Gaan Bitang tu Pekenuan di ngag Ledawan

8 Naa su sinaak niu ditu sinulat niu mekatag di ginilak di ngag ledawan pektemuyen nu getaw. Metuud, launan ta, duun dawi sinuunan ta mekatag di nga maita' muka' di nga ndi' maita'. Laak, duunig duuma mekpelabawlabaw saba' nu sinuunanen. Talu'u diniu, tumu' mekpinetailay ita, adun megisegi kekpetuud nu ngag дума ta. ² Pu' sa' duun diniui samasakup ta laungen dun pu' duuni sinuunanen, kulang pai sinuunanen. ³ Laak su getaw mekpetail pasi' tu Megbebaya', iini misuunan tantu nu Megbebaya'.

⁴ Kaas, mekatag dig betad maan di genat ilak tu ngag ledawan, misuunan ta pu' su ngag ledawan, minget laak nda'i pantagen. Misuunan ta dadema pu' salabuuk dai Megbebaya', kana' melaun. ⁵ Melaun daw daani paingalan dun diwata, sa' ditug langit, sa' dinig dibabaw lupa'. Laak pia melaun dawig diwata muka' nga kaunutan daw, ⁶ ita, misuunan ta pu' salabuuk dai Megbebaya', ki Gama' ta. Iin dademai puunan nug launan biwat di gekleb langit bu' lupa', muka' metubu' ita pu' adun megdedengeg iin. Sala tawan dadema laaki Kaunutan ta, si Isukristu. Pibaal diniin nu Megbebaya' sug launan biwaten, muka' iini puunan gusay nu ketubu' ta.

⁷ Laak duuni nga samasakup ta, nda' pa nilan suunay pu' nda'i pegbaya' nu ngag ledawan. Tigaman nilan gusay sug ledawan, kaas sampay nandaw, sa' aanen nilan sug daansama' ginilak dig ledawan, laung nilan dun metamuy nilani tautau diwata. Kagina nda' pa

metuuk dig delendeman nilan su metuud, laung nilan dun melemu'an nu gaan kia sug delendeman nilan. ⁸ Laak dagid, misuunan ta kana' gaani mekepemilang dinita mekesuun adun medawat ita nu Megbebaya'. Sa' ndi' ta aanen sug betang, nda'iduni pantagen. Sa' aanen ta pasi', nda' da gusayi pantagen. ⁹ Laak pia nda'iduni geligen dinita, subay peglengilamay niu kig buangen diniu kini. Pu' tekaw buus mpegdaangan dun su nga samasakup niu nda' pa metuuk dig delendeman nilan su metuud. ¹⁰ Naa yamu, duuni sinuunan niu mekatag di metuud. Duun dademai samasakup ta ndi' pa metau memili' di gempia gulaula mekatag tu ginilak dig ledawan. Iin, sa' upama maita'en amu maan diag balay pektemuyan tug ledawan, mpalinig delendemanen, kaas mpeduma maan. ¹¹ Kaas sa' mpeggulaula ma'antu, puun tu sinuunan niu mpeglaatan niu sia su kekpetuud nu mimated diniu kia, pu' ndi' pa metau. Laak su kepatay ni Kristu, ginantien' dadema su getaw kia. ¹² Kaas, ma'niin mekesala' amu dini Kristu pebian di sala' niu di mimated diniu kia, su ndi' pa metau memili' di gempia. Lepeng mingelan niu sug delendemanen. ¹³ Kaas, sa' mpegdaangani samasakupu saba' nu ka'aan ku, tumu' pa ndi'u ma'aani karni, adun ndi'u mesaba' su sala' nu samasakupu.

Su Pegbaya' nu Peneligan ni Isus muka' su Ketendanan

⁹ Naa danaan kini, mibuang dinaan metau dau dig lawasu. Gempantek dadema pu' peneligan mau ni Isus, pu' minita'u iin gupia, su Kaunutan ta. Muka' gempantek pa pagid mibaalu amu sakup nu Kaunutan ta. ² Pia duuni getaw ndi' metuudan dun pu' peneligan mau ni Isus, yamu pasi', mituudan amu dun. Naa, kagina suminalabuuk namu tu Kaunutan, mikpaita' amu dig launan getaw pu' peneligan nau niin. ³ Sa' medena'an nu getaw su pigbetadu, iini sembagen ku dinilan, ⁴ Kana' ba mbantang sugdaanu nu nga samasakupu titulu'an ku gaan muka' penguinmen ku? ⁵ Naa, duuni nga samau peneligan ni Isus, muka' su nga ngudan nu Kaunutan ta sampay si Pedro, sa' mpanaw ilan, tendugen nilan su sawa nilan samasakup nilan. Kana' ba dema mbantang duuni sawau samasakupu tundug sia dinaan? ⁶ Mbantang ba si Bernabe muka' naan laaki ndi' sugdaan nu nga pektu'unan nami, kaas subay mengimbaal ami adun megleketubu'? ⁷ Muka' duun pai sembagu. Pinenggi' duuni sundalu, gumastu bain dig lawasen sinegayen meksundalu? Pinenggi' pa pagid, duuni memula belagen gubas. Ndi' bain maan dig bunganen? Muka' pa pagid sa' duuni meingat karniru. Ndi' ba mesu'at inumenen su gatas karniru? ⁸ Metuud, kinilawan laak talu' ki sembagu kini, laak ma'antu dai Palinta nu Meg-

bebaya'. ⁹ Pu' nda' ba mesulat di Palintanen pingumbilin ni Moises, "Ndi' mpia egbeden sug baba' nug baka mu, saananen meglegiik." Naa, pingma'anan dun ba nu Megbebaya' baka laak? ¹⁰ Nda' bami mesambingayay dun nu Megbebaya' pu' su getaw megdaru, sa' su meglegani, saanan nilan mengimbaal, subay duuni pedetengen nilan gilak nilan di sengkuk? ¹¹ Naa su metuud mekatag di Megbebaya', ma'niin pimula nami di ginaa niu. Gempia dayun sengkuk'an ami pelum di pigamut niu dinami. ¹² Sa' pekelaban diniu nu ngag дума mekpetu'un diniu su kegleketubu' nilan, subay labi pami mekepelab dun.

Dagid bisan kiai pegbaya'u, nda'u pegbia'ay, pu' tekaw buus mekesaba'u mbelebagan su keksigwag tu Gempia Petenday mekatag dini Kristu. Baa, pia ta' alanduni mbianan ku, mektigelu dun adun ndi'u mbelebagan su Gempia Petenday. ¹³ Pu' misuunan na niu daan tu'u pu' ki nga mengimbaal ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', malap nilani gaan nilan dia. Mesama da su ngag belian nu getaw Judea, pegilasan ilan di gilak sa' mekanu ilan. ¹⁴ Naa, ma'nia dademai megukit Gempia Petenday, pinalinta nu Kaunutan pu' subay pegemutan ilan nu nga ukitan nilan.

¹⁵ Laak naan, nda'u daan pegbia'ay su pegbaya'u ma'nia, muka' kana' iini sinulatu dun ini, adun mekpamutu diniu. Tumu' pai unusanu, sabaya' di mekpamutu diniu. Migangya' pau pagid di kegukitu di nda'ig bayad dun, kaas mpauku gupia sa' mawi' sia dinaan su pigangya'u. ¹⁶ Pu' sa' megukitu laak Gempia Petenday, ndi'u mpia mangya', pu' sinugu' dau laak megukit dun. Baa, sa' ndi'u megukit, mekelelaatlelaatu! ¹⁷ Sa' upama megukitu sekat laak tu mauya'an ku, mpia tindananu, laak dagid sa' sekat tu gelalu, subay megukitu dun, sa' tindanan sa' ndi', pu' pigwakil dinaan nu Megbebaya'. ¹⁸ Sa' ma'antu, ta' alandun dayuni tindan dinaan? Iin mai tindan dinaan, mekegukitu Gempia Petenday di nda'ig bayad dun, pia duuni pegbaya'u mekpebayadu.

¹⁹ Naa duun pa pagidig delendeman ku, pu' pia nda'i getaw mekegbaya' dinaan, mikpaulipenu tug launan getaw, adun melaun getawi magaku sumakup dini Kristu. ²⁰ Kaas, sa' meguliugu tu nga getaw Judea, meginetaw Judeau, adun duun dinilani magaku sumakup dini Kristu. Sa'itada, pia ndi'u kambat dumunut tu Palinta pingumbilin ni Moises, pegbetaden ku gusay su maa' danu pigbetad nu nga getaw mekpetuud ditu Palinta. Mingma'niau dun adun magaku ilan sumalig pagid dini Kristu meglegawen dinilan. ²¹ Dayun sa' meguliugu pelum ditu nga kana' getaw Judea, pegbetaden ku su maa' danilan nga getaw nda'i seliganen tu Palinta, adun magaku dailan dema sumakup dini Kristu. Laak ndi'u pemilasan su Palinta nu Megbebaya', pu' mekpetuudu gupia ditug begu Palinta ni Kristu. ²² Dayun sa' megdumau pelum di

samasakup ta nda' pa mpanteki kesaligen, pegbedaden ku maa' danug daniin, adun megiseg su kekpetuuden. Kaas su ngag launan pedumau, maa' danilanig betadu adun sa' mesu'at, duuni nga magaku megawen puun dini Kristu, pia ta' pebianay.

²³ Kaas pia ta' alandunig baalen ku, launanen, penggulaulaan ku adun mesigwag su Gempia Petenday, adun melauni mekpetuud dun. Iini mingma'niau dun, pu' adun mpedumau di kepepia nu Megbebaya' di nga mikpetuud dun. ²⁴ Naa misuunan niu pu' sa' duunig lumba', melauni gubek, laak sala tawan dai mekedaag muka' sugdaan. Naa yamu nga sakup ni Kristu, subay pengma'nia amu, gebek amu gusay, adun sugdaan amu, sa'itada, subay dunutan niu gusay si Kristu, adun mesugdaan amu niin ditu gekbus langit. ²⁵ Su nga megayep ma'nia, diadia ektakenen su tegelen gebii gendaw, adun meglegintau gupia megayep. Mengma'nia adun begayan sugda mpupus da, laak ita, ektaken tai tegel ta, adun malap tai sugda ndi' mengikteb. ²⁶ Kaas sa' ma'antu, mengma'niinu nu menandeng gubek tu pegengayanen. Saanan ku mektitulu' di nga getaw, ma'niinu nu menuntuk lelayun mesugati suntukenen, pu' mesugati titulu'u. ²⁷ Pengmensuun ku muka' pemesaitan kuig lawasu adun tugas, sa'itada pegliaun kui melaat gayaku sia, pu' sikna ukitan ku su ngag дума mekatag di metuud, mpauku sa' ndi' dau sugdaan nu Megbebaya'.

Su Pigad Pegliaun su nga Tautau Diwata

10 Naa Mingumpated, mauya'an ku ndi' niu selingawan su mibianan nu nga ginepu'ay nami getaw Israel suminakup dini Moises kanugdiin. Su kegawa' nilan diag benwa Ehipto, pinendingan ilan nu gabun migabay dinilan, launan nilan. Nda' dailan dema meka'iday sa' mikelaad ilan dig dagat paingalan dun su Gempula Dagat. ² Ki kebian nilan di gabun muka' dig dagat, lepeng mibunagan ilan gela' tubig tu'us pu' sakup nailan ni Moises. ³ Muka' mika'aan ilan gela' di gaan gumimaw bigay dinilan nu Megbebaya', ⁴ sampay su tubig bigayen dinilan, mika'inum ilan dun gela', pu' ininum nilan su gumimaw tubig gumiwa' tug batu pinuka' nu Megbebaya'. Laak sug batu, iini tantu ma'ananen si Kristu su migdunut dinilan, pu' iini pigenatan nu gininum nilan. ⁵ Pia ma'antu, meliang dinilani liliag dun su Megbebaya', kaas metiba'i minatay diag limawa'.

⁶ Naa, ki nga mipenggulaula kia, mibaal na penenggi'an dinita, adun mesuunan ta gupia pu' melaatig deksu'anen ki mayak ita di melaat, maa' danu mipenggulaula nu nga ginepu'ay nami kanugdiin. ⁷ Kaas ndi' ta mpia pektemuyen su ngag ledawan. Pu' lendasan laak nu tautau diwata. Duuni ngag дума nu nga ginepu'ay nami miktamuy dun, mipeduma ilan dayun

di nga pilebu'an nu Megbebaya'. Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Mingingkud su nga getaw, adun maan ilan muka' meginum ilan. Laak migbuat ilan dayun adun meglekebibu ilan megbe-bulek, deksu'anen meglaat pekesuunan." ⁸ Subay ndi' ita megdusa, pu' duunig дума dinilan migdusa, kaas sendaw da, pilebu'anig dua' laksa' bu' telu ngibu tawan. ⁹ Muka' subay ndi' ta pengindanan su Kaunutan maa' nu kengindan diniin nu ngag дума getaw kanugdiin, pu' pinatay ilan nu nga mamak. ¹⁰ Subay ndi' ita megbensi tu Megbebaya' maa' danilan, pu' pinatay ilan nu sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit tindu'en mekpatay dinilan.

¹¹ Naa, ki nga mipenggulaula kiin, mibaal na penenggi'an di gempia pegliaun nu ngag дума. Kaas misulat dadema, adun metitulu' dinita nga pektetubu' nandaw, pu' sungu melengkebig benwa.

¹² Mendadi, adini samasakup ta laungen pu' metau na megbaya' di gayaken, subay mekpetubud gupia, pu' mbuus mpegdaangan! ¹³ Pia ta' alanduni kengindan mbianan niu, mbianan gusay nu nga sama ki-lawan niu. Laak kagina meseligan su Megbebaya', ndi'en begay penemalan amu pengindanay tu gendi' niu megaga tigelay. Sa' mpengindanan namu, begayan amu niin pebian niu di kektigel niu, adun ndi' amu mpegdaangan.

¹⁴ Kaas uu Mingumpated petailen ku, subay pegliaun niu su kektamuy tug ledawan. ¹⁵ Yamu nga pegyegaan ku, metelisebutay amu, kaas ki sinulatu kini, pegdelendem niu gupia sa' metuud sa' kana'. ¹⁶ Ki keglumpuk ta maan ita gindan tu kepatay ni Kristu, mekpaladpalad ita tu Megbebaya' mekatag dig bitang tu tasa, dayun sa' minum ita dun, mailasan ita dugu' ni Kristu. Sa' memeta ita pan pelum, dayun aanen ta, mailasan daita dema lawas ni Kristu. ¹⁷ Kagina salabuuk dai pan kia, sa'itada sug lawas ni Kristu, pia melaun ita, lepeng salabuuk lawas daita, pu' mailasan ita tu salabuuk pan.

¹⁸ Naa, pegdelendem niu deli' sug betad nu getaw Israel. Ndi' ba metuud, su nga maan betang pengilak tu Megbebaya', pebian dun, megduma ilan di kektamuy diniin? ¹⁹ Pengma'anan ku ba pu' sug ledawan, duuni pantagen? Sa' su gilak dun, duun bai pantagen? ²⁰ Ndi' dadema tu'u, pu' sug betang pengilak nu nga kana' mekpetuud tu Megbebaya', iini pengilakan nilan su menenulay, kana' nu Megbebaya'. Mpauku sa' meglimbang amu di menenulay. ²¹ Kaas, sa' minum amu di tasa gindan tu Kaunutan, ndi' mpia minum daamu dema dig danu menenulay. Sa' maan amu tu pekaanan nu Kaunutan, ndi' mpia aanen niu dadema sug danu menenulay. ²² Melengas ba pepengimbegun ta su Kaunutan di menenulay? Laung niu dun ba pu' gembagel pai pegbaya' ta di pegbaya' nu Kaunutan?

²³ Naa, nda'idun laungi geligen ta. Metuud, laak dagid kana' nug launan baaleni mekabang di kekpetuud ta. Metuud nda'i geligen ta, laak dagid ndi' pegiseg nug launaneni kekpetuud nu ngag дума ta. ²⁴ Pu' ndi' ta mpia tagikulen su kebetang ta laak, sa' melengas, sa' kana'. Subay tagikulen dadema su kebetang nug дума ta. ²⁵ Naa, sa' ma'antu, pia ta' karniay duni pekseluyen ditu tebu'an, mesu'at da aanen niu, ndi' na kambat saaken ditu meninda sa' daansama' ginilak tug ledawan. Mesu'at aanen niu di kana' dua'dua'ig delendeman niu dun. ²⁶ Ma'aan ta sug launan ginis gaan, pu' nda' ba mesulat kanugdiin di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Danu Kaunutan su tibuuk lumbang sampay sug launan bitang dun."

²⁷ Muka' sa' duun demai getaw nda' pekpetuud ditu Kaunutan megenggat diniu maan diag balayen, muka' sa' meliag damu media, aan niu da su gilak diniu. Ndi' niu dadema iin saakay sa' daansama' ginilak tug ledawan su seda'an, pu' nda'ig labeten sa' dua'dua'ig delendeman niu dun. ²⁸⁻²⁹ Laak dagid sa' duuni samasakup niu telu'enen pu' ginilak na di pekenuan su seda'an dia, ndi' na niu mpia aanen, adun ndi' mpelaatan nu samasakup niu su pinggulaula niu.

Mendadi duun dayuni miktalu', "Kagina nda'i geligen ku, ta' mai pegeli'an ku dun aanay saba' nu geligen nug dumau? ³⁰ Sa' mekpaladpalad dau dun tu Megbebaya', dayun aanen ku, ta' mai pegdena'enu dun nu ngag dumau mekatag di pipeladpeladan ku?"

³¹ Kaas pia ta' alanduni baalen niu, sa' maan amu, sa' minum amu, subay menggulaula amu dun adun megdedenggeg su Megbebaya'. ³² Kagina ma'antu, subay peksiba'an niu su pegbetaden niu, adun ndi' amu mekesala' tug delendeman nu nga getaw Judea, sa' su nga kana' getaw Judea, sampay su ngag дума di pikumpungan niu tu Megbebaya'. ³³ Ma'nia dade-mai pegbetaden ku, pu' adun mekpeleliagu di tiba'an getaw meksekat dig launan baalen ku. Petuyangen ku na su kepia dinaan, pu' pektalenteenan ku laak su kepia di ngag launan getaw, adun megawen ilan di sala'.

11 Kaas, penunggilingay niau, maa' dadema nu kenunggilingu dini Kristu.

Su Pangyu di Gulu selian Mekpungun

² Naa yamu, penalan ku amu, pu' medelendem niau lelayun, muka' piktalenteenan niu su piktu'un ku diniu. ³ Naa, iini mauya'an ku mesuunan niu pu' si Kristu, iini megbaya' tu ngag laki, su dadema ngag lakii megbaya' tu sawanen, muka' su Megbebaya'i megbaya' di ni Kristu. ⁴ Kaas, sa' mekpungun amu nga sakup ni Kristu, sa' duunig laki menenabi atawaka megwali talu' nu Megbebaya' dayun memangyu, mpengumpiden si Kristu. ⁵ Ma'nia dademaig libun, sa' menenabi atawaka megwali talu' nu Megbebaya' dia pikumpun-

gan niu, laak nda' pasi' pemengyuayi gulunen, ma'ni-inen dadema mipengumpiid su sawanen. Pu' lepeng ikudan su gulu nug libun. ⁶ Laak sa' ndi' memangyu sug libun, tumu' pai pekudenen siai gulunen. Laak dagid, kagina gempiid sa' ekisan, subay memangyu. ⁷ Kig laki pasi', ndi' na kambat memangyu sa' menenabi atawaka megwali dia pikumpungan niu, pu' lingaw main nu palas nu Megbebaya', mpaita'en su kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya'. Sug libun pasi', subay memangyu daan, pu' lingaw laak iin nu palas nug laki. ⁸ Pu' ndi' ba metuud, kana' nug libuni pigenatan nug laki kanugdiin. Pu' pigenatan nug libun sug laki. ⁹ Muka' kana' iini biwat dun nu Megbebaya' sug laki, adun megabang tug libun, pu' iini biwat dun sug libun, adun megabang tug laki. ¹⁰ Kaas, adun mpaita'en di nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit pu' mekpetuud tu sawanen, mpia memangyu sug libun dia pikumpungan niu. ¹¹ Laak dagid, pia ma'antu, pu-un tu keksalabuuk ta ditu Kaunutan, mekpaingabang sug libun ditug laki, muka' mekpaingabang dadema sug laki ditug libun. ¹² Pu' pia sug lakii pigenatan nug libun kanugdiin, sug libun nai megbata' dig laki. Muka' sug launanen, biwat nu Megbebaya'.

¹³ Mendadi, pegdelendem niu gupia sa' gempia menenabi sug libun ditu Megbebaya' dia pikumpungan niu sinegay nda' kemangyu, sa' ndi' mpia. ¹⁴ Ndi' ba metuud, genat di pikpuunan nug launan, gasal nug laki gempiid sa' metaasig buuken? ¹⁵ Laak, sa' metaas pasi'ig buuk nug libun, kiai kelengasen, pu' bigay dini-in sug buuken adun metabun di gulunen. ¹⁶ Naa, sa' duuni getaw mpauk tulima' tu titulu'an ku kini, sem-bagen ku pu' nda'ig lain titulu'an ku muka' nda'ig lain betad nu nga pikumpungan nu nga sakup nu Megbebaya'.

Sug Lebungan Gindan tu Kepatay nu Kaunutan

(Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

¹⁷ Naa, duun pa titulu'u diniu, laak ndi'u amu penalan. Sa' daw mekpungun amu adun mektamuy amu, kana' kepiaig deksu'anen, segaga kelaatan daw-ig deksu'anen. ¹⁸ Beknanen, duuni migukit dinaan pu' sa' daw mekpungun amu, mekpinigpinig amu. Naa duuni metuudanu dun. ¹⁹ (Duun daan tu'u diniui ndi' meksalabuuk, pu' adun mailala gupia sa' adin su ngag дума niu suminakup tantu.) ²⁰ Kaas, sa' meglumpuk amu maan daw gindan tu Kaunutan, kana' amu meksalabuuk. Sa' ma'antu, kana' nug lebungan gindan tu Kaunutan su ka'aan niu. ²¹ Sa' timpu na meglebungan diadia, aanenen daw dayun sug daniin lebungan. Ndi' daw amu meginelatay, kaas duun pa daw megutem muka' duun daw dademai megbabulek na. ²² Masi', nda'idun maig balay niu ka'aanan niu muka' kainu-man niu? Mauya'an ba niu pemilangen niu su pikumpungan nu nga sakup nu Megbebaya' nda'ig la-

ga'en, muka' pengumpiiden niu pa pagid su nga kulangi gaanen muiteen diag lumpuk niu? Ta'i mpiaw telu'en diniu? Penalan ku bamu? Baa, ndi' lai mesu'at.

²³ Naa kini naig betad mialapu ditu Kaunutan, muka' tinitulu'u dayun diniu. Su Kaunutan si Isus, su gebii ketipunen, su nda' pa metipu, minalap pan. ²⁴ Sikna mikpaladpalad tu Megbebaya', pimetanen su pan, dayunen pentulunay dia nga sakupen. Kali' pektalu', "Kini sug lawasu, gumanti' diniu. Kini, aan niu lelayun, pu' adun medelendem niau." ²⁵ Ma'nia dadema, bena' mitubus ilan maan, minalap sala tasa penguinmen, kali' pektalu', "Ki penguinmen kini, iin sug dugu'u, kig bian nug begu pasad nu Megbebaya' tu getaw puun tug dugu'u. Kaas sa' inumen niu ini, bisan nanu, medelendem niau."

²⁶ Naa sa' ma'antu, sampay mateng puli' dini su Kaunutan ta si Isus, kada maan amu di pan kia muka' minum amu di tasa kia, metakesi'an niu su kesalig niu di kepatayen. ²⁷ Mendadi, sa' duuni getaw maan di pan muka' minum di tasa nu Kaunutan, asa nda' pengganget dig delendemanen su ma'anan nug baalenen, naa ma'antu, peksudi'anen su Kaunutan, kaas mekesala' dig lawas ni Isus muka' dig dugu'en. ²⁸ Mendadi, sa' meglumpuk amu maan gindan tu Kaunutan, diadia subay unaanen peksima'ay sug delendemanen. Dekag pa aan tu pan muka' minum dayun di tasa. ²⁹ Pu' adini getaw maan tu pan kia muka' minum di tasa, asa ndi'en mesabuti ma'anan nug lawas nu Kaunutan, maukum saba' nu ka'aaenen muka' kainumen. ³⁰ Kaas, iini melaun diniui melubay dun muka' megladu, sampay duun diniu dademai matay, pu' ginukuman na dinilan nu Megbebaya'. ³¹ Sa' unaan ta pa peksima'ay sug delendeman ta, ndi' ita dayun maukuman nu Megbebaya'. ³² Laak pia ma'antu, sa' upama ukuman ita nu Kaunutan, dayun pengmensuun ita niin pa pagid, metitulu'an ita, adun ndi' ita mpeduma ukumay di nga sama kilawan ta ditug binaya' gebii bu' gendaw.

³³ Kaas uu Mingumpated, sa' meglumpuk amu maan gindan tu Kaunutan, peginelatay amu, dekad pamu aan. ³⁴ Laak sa' duun diniui megutem, subay maan deli' dia da balayen, adun ndi' amu ukuman nu Megbebaya' saanan niu meglumpuk.

Naa su ngag дума sinaak niu di sulat niu, titulu'u da diniu sa' matengu dia niu.

Su nga Tinawan Begay nug Balakat nu Megbebaya'

12 Naa, duun dademai sinaak niu di sulat niu mekatag di nga tinawan begay nug Balakat nu Megbebaya'.

Mauya'an ku, Mingumpated, mesuunan niu gupia su metuud. ² Naa, misuunan na niu su nda' pamu sakup tu Megbebaya', mitalin amu di melaun binaan, adun

pektemuyen niu su ngag ledawan kana' pektetubu'. ³ Kagina ma'antu, nandaw pesuun ku diniu, sa' duuni getaw pingepu'an nug Balakat nu Megbebaya', ndi' mesu'at mektuyud dini Isus. Ma'antu dadema nda' getaw mekektalu', "Si Isusi Kaunutan," subay pengepu'an dadema nug Balakat nu Megbebaya'.

⁴ Naa, ki nga tinawan begay nug Balakat nu Megbebaya' tu nga sakupen, megleginis. Laak iin dai megbegay dun, sug Balakat nu Megbebaya'. ⁵ Migininisan dadema sug binaan nu tagikul ditu samasakup ta, asa salabuuk su Kaunutan tagikulen. ⁶ Migininisan su tinawan nu nga sakup nu Megbebaya', adun megabang ilan di nga samasakup, laak iini megbegay tinawan dig launan, su Megbebaya', adun diadia, metau megabang. ⁷ Launan ta mekpetuud dini Isus, saladua' bigayan ita tinawan, tu'us pu' pingepu'an ita nug Balakat nu Megbebaya'. Iini begayan ita niin dun, pu' adun mebangan ta sug launan samasakup ta.

⁸ Ma'antu, duuni getaw begayan nug Balakat nu Megbebaya' tinawan pegweliinen su metuud titulu'an nu Megbebaya'. Duun pa pagidi sala begayan nug Balakat kia tinawan kekpesuunen tu medalem sinuunan.

⁹ Duun pai sala begayan nug Balakat nu Megbebaya' tinawan sumalig gupia ditu Megbebaya'. Duun pai sala begayan nug Balakat tinawan meneguli' pegladu. ¹⁰ Duun dademai begayan tinawan mekenggulaula tu mekesalebu', salai begayan tinawan megwali talu' nu Megbebaya', salai begayan tinawan mengilala tinawan, sa' pigenatanen sug Balakat nu Megbebaya', sa' kana'. Salai begayan tinawan metau mektalu' di pikebitan nda'en mesabut, salai begayan tinawan megulug tu talu' nu mekektalu' dig lain pikebitan.

¹¹ Launanen, sug Balakat nu Megbebaya'i pigenatan nu tinawanen kia, pu' begayen tu getaw diadia, ki tinawan lepeng tu mauya'an nug Balakat nu Megbebaya'.

Salabuuk Lawas, Melauni Sengkapan

¹² Naa, petanggi' ta deli' si Kristu di ma'niin salabuuk lawas, melauni sengkapanen. Pia migininisan su sengkapanen, salabuuk daig lawasen. ¹³ Launan ta, pia getaw Judea, sa' su nga kana' getaw Judea, pia sesug-u'en nug дума, sa' su kana' sesugu'en, su kekpebunag ta tubig, pisalabuuk ita nug Balakat nu Megbebaya' diniin, adun mbaal ita ma'niin salabuuk lawas. Bigay dadema dinita ki salabuuk Balakaten.

¹⁴ Naa, sug lawas nu getaw, melauni sengkapanen, kana' laak salabuuki sengkapan nug lawas. ¹⁵ Pinenggi' metau mektalu'i nga sengkapanen. Mendadi mektalu' su geksud, "Kagina kana'u kemet, kana' dau dema sengkapan nug lawas." Bisan kiai telu'enen, sengkapan da gusay nug lawas. ¹⁶ Muka' sa' upama mektalu' su telinga, "Kagina kana'u mata, kana' dau dema

sengkapan nug lawas. Bisan kiai telu'enen, sengkapan da gusay nug lawas." ¹⁷ Sa' upama matai tibuuk lawas, mekedengeg ba? Sa' upama telingai tibuuk lawas, mekesapu ba? ¹⁸ Laak iini tantu kebetangen, su kebaal dun nu Megbebaya', pigbetangen su kelaun sengkapan nug lawas getaw, pu' kiin demai mauya'anen. ¹⁹ Pu' sa' upama salabuuk dai sengkapan nug lawas, kana' metalu' lawas. ²⁰ Laak su kebetangen, melauni sengkapanen, laak salabuuk daig lawas.

²¹ Muka' padun, sa' pinenggi' mekektalu' su mata, ndi' mesu'at telu'enen tu kemet, "Nda'ig labetu dini'a." Ndi' dadema mesu'at mektalu' su gulu tu geksud, "Nda'ig labetu diniu." ²² Laak dagid pia su nga sengkapanen batik ta dun maika'i sekegen, nda' metibuukig lawas sa' kulang dia. ²³ Muka' su nga sengkapanen batik ta dun nda'ig laga'en, petubudan ta gupia ingatay. Su nga sengkapanen batik ta dun ndi' mpia bentayan, peksiba'an ta selukay. ²⁴ Su nga sengkapanen melengas bentayan pasi', nda'ig baalan ta sumeluk dun, ndi' ba? Betad nu Megbebaya', pigbetangen sug lawas getaw, adun su sengkapanen gem-baba', iin su pegbesaan pa di ngag dumanen, ²⁵ adun meksalabuukig lawas, pu' mektinagikulay su nga sengkapanen. ²⁶ Kaas, sa' upama melegenani salabuuk sengkapanen, mpeduma su ngag launanen. Sa' pinenggi' pegbesaani salabuuk, leliagen dun su ngag launanen.

²⁷ Naa ma'antu yamu, lawas amu tu'u ni Kristu, kada sala tawan diniui sengkapanen. ²⁸ Iini tindu' nu Megbebaya' dia pikumpulan nu nga sakupen. Beknanen, tindu'en su nga peneliganen, kedua'en su nga megwali talu' nu Megbebaya', ketelunen su nga mektitulu'. Dayun su nga mekenggulaula tu mekesalebu', muka' su nga meneguli' pegladu, su nga metau megabang, su nga metau meguit tu nga samasakupen, sampay su nga metau mektalu' di pikebitan ndi'en mesabut. ²⁹ Peneligan ba ni Isus kig launan kini? Megwali ba kig launan kini? Mektitulu' ba kig launan kini? Mekenggulaula ba mekesalebu' kig launan kini? ³⁰ Metau ba meneguli' pegladuig launan kini? Mekektalu' baig launanen kini di pikebitan ndi'en mesabut? Metau ba megulug dunig launanen kini? ³¹ Kaas subay penggengeten niu dig delendeman niu su mauya'an niu di nga metaas pa tinawan begay nug Balakat nu Megbebaya'. Muka' pesuun ku na diniu ki tampusan gempantag bianan.

Ki Kepetail

13 Naa, sa' upama metawu gupia mektalu' ngag lain pikebitan getaw, sampay su pikebitan nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, laak ndi' dau mekpetail di samatawu, ma'niin laak nu sasak nu gagungi telu'en ku pu' lumimbeeb, atawaka dumela

peksegensal gupia, pu' milasay dau gupia mektalu'. ² Pia bigayanu sia tinawan megwali talu' nu Megbebaya', pia nda' siai kulangu di sinuunan, muka' mesabutu sia gela' sug daansama' pigbuni nu Megbebaya', pia duun laak siai kesaligu maigin ku su ngag bentud, laak sa' nda' petailan ku di samatawu, nda' dademai pantagu. ³ Pia pemegayu sia sug launan pimetangu, adun pegebangan ku su ngag duma getaw, pia begayu tananig lawasu metutung, laak sa' ndi' dau dema mekpetail di samatawu, nda' gusayi sugda dun dinaan.

⁴ Naa su getaw mekpetail, metau mektigel. Pengmi-a'mia'enen ebangay su ngag duma. Kana' mengimbe-gu, kana' mangya', kana' mekpelabawlabaw. ⁵ Kana' mesungal, kana' nu gegulingenen laaki tagikulenen, kana' sempaun, ndi'en da pagid pengebeteni mekesala' diniin. ⁶ Ki getaw mekpetail, ndi' dadema leliagen dun su melaat, segaga leliagen dun su metuud. ⁷ Ki getaw mekpetail, ndi' pa pagid lumukas meknggulaula melengas. Sumalig gusay di samatawen, pedetengen lelayun pu' mekegdaag su Megbebaya', muka' mekektigel dig launan.

⁸ Mendadi kig betad mekpetail, nda'i tamanen. Laak su tinawan megwali talu' nu Megbebaya', duun dai gikteben. Mesikpa' dadema su tinawan metau mektalu' di nga pikebitan ndi' mesabut. Muka' mpapas su tinawan megwali di sinuunan mekatag di metuud. ⁹ Pu' kulang pa nemuni tinawan ta megwali di sinuunan mekatag di metuud muka' su tinawan megwali talu' nu Megbebaya'. ¹⁰ Laak dagid, sa' mateng na su nda'i kulangen, mengikteb na su nga kulang.

¹¹ Pinenggi' su kaika'ayu, lepeng tug danu gembata' su tinalu'u, su ginaw, muka' sug delendeman ku. Laak dagid, sa' migineken nau, bilengu su kegimbata'u. ¹² Naa ma'antu, su kesabut ta dig betad nu Megbebaya' nandaw, maa' nug lingaw maita' ta di melameng pagalungan. Laak duuni gendaw mateng gempantek na dinita su metuud, pu' maita' ta su Megbebaya'. Nandaw, kulang pai sinuunan ta. Ditug binaya' gebii bu' gendaw, mengganget nai sinuunan ta, meglepeng tu sinuunan nu Megbebaya' mekatag dinita.

¹³ Ma'antu, duun pai telu' kepianan ndi' mpupus, su kesalig ta ditu Megbebaya', su pedetengen ta di ketu-a'en puli' dini, muka' su kepetail ta di nga samataw ta. Laak dagid iini tampusan metaas di telu' kini, ki kepetail ta di nga samataw ta.

Mekatag pa di nga Tinawan Bigay nug Balakat nu Megbebaya'

14 Mendadi iini penemalan niu penggulaulaay, su kekpetail niu tu nga samataw niu. Pegenguten niu ki begayan amu nug Balakat nu Megbebaya' tinawan, labi na begayan amu niin tinawan megwali tu

talun' en pesuunen diniu. ² Su getaw metau mektalu' di pikebitan ndi' en mesabut, kana' nu samataweni telu' anen dun, pu' telu' anen laak su Megbebaya'. Pu' nda' ig dumanen mekesabut tu talu' en, pektelu' enen laak su giglud metuud pebian di ginuung nug Balakat nu Megbebaya'. ³ Laak dagid su megwali tu talu' nu Megbebaya', telu' anen pasi' su nga samatawen, pu' adun megisegi kesalig nilan tu Megbebaya', mengulikseg ilan, muka' begayan ilan pianan ginaa. ⁴ Su mekektalu' di pikebitan ndi' en mesabut, pegebanganen laak sug lawasen, laak su megwali tu talu' nu Megbebaya', iini pegebanganen su tibuuk pikumpulan nu nga samasakupen.

⁵ Naa mauya' an ku sia metau amu gela' mektalu' di pikebitan ndi' niu mesabut. Laak labi pa mauya' an ku, begayan amu gela' tinawan megwali tu talu' nu Megbebaya', sabaya' mektalu' amu di pikebitan ndi' niu mesabut. Pu' metaas pai tendanan nu metau megwali tu talu' nu Megbebaya' sabaya' di metau mektalu' pikebitan ndi' en mesabut, subay duuni metau meglug dun dia, adun mekabang tu tibuuk pikumpulan nu nga suminakup. ⁶ Naa mendadi Mingumpated, sa' medituunu niu, ta' mai pantagu sa' mektalu' u laak diniu di pikebitan ndi' ta mesabut? Nda' idun lai, subay duuni buasan ku diniu sekat tu Megbebaya', atawaka duuni pegweliin ku diniu sinuunan mekatag di metuud, atawaka duuni pegwaliu diniu talu' nu Megbebaya', atawaka duuni titulu' an ku diniu.

⁷ Pinenggi' ki gayepan maa' nug lantuyan muka' kutapi' sa' ndi' mekpalas su tingegen, ndi' mesabut nu getaw. ⁸ Miksama dai sundalu megbugyung, sa' ndi' mekpalas su tingeg nug bugyungen, nda' iduni sama sundalunen mengandam lumumpak. ⁹ Naa ma'antu dadema, nda' iduni mekesabut tu pegyegaan mu sa' mektalu' a pebian di pikebitan ndi' mesabut. Su telu' en mu, maa' genus di gawanawan laak. ¹⁰ Pu' melaun daani ginis pikebitan dinig lumbang, muka' nda' iduni ndi' mesabut, pia seginis. ¹¹ Laak dagid, sa' ndi' u mesabut su pikebitan nu mektalu', pemilangen ku su mektalu' dun lain bansa, muka' pemilangenu niin lain bansa dadema. ¹² Kaas, kagina mauya' an niu gusay begayan amu tinawan nug Balakat nu Megbebaya', penemalay niu gemitay su tinawan mekaiseg tu kesalig nu nga mikpetuud dia pikumpulan niu.

¹³ Mendadi, su metau mektalu' di pikebitan ndi' en mesabut, subay penenebiinen begayan dadema tinawanen meglug di telu' enen. ¹⁴ Sa' upama menenabi di pikebitan ndi' u mesabut, menenabi daani ginau, laak nda' ig labetenig delendeman ku. ¹⁵ Kaas ta' alandun dayuni gempiau baalen? Naa ma' nini', menenabi di pikebitan ndi' u mesabut sekat tu ginau, dagid menenabi dau dema di pikebitan mesabut nu ngag duma. Ma'antu dademaig bebat. Megbebatu di pikebitan ndi' u mesabut sekat tu ginau, dagid megbe-

bat dau dema di pikebitan mesabut nu ngag dumau. ¹⁶ Pu' sa' upama mekpaladpalad amu di ginaa niu laak, sa' itada di pikebitan ndi' niu mesabut, naa kenduta' i kesabut dun nug begu meksimba diniu? Ndi' en mesangu', nda' ig biananen mesabuten su telu' en niu. ¹⁷ Pia melengas gupiai kenenabi niu di kekpaldpalad tu Megbebaya', nda' tanani gabang niu tug duma niu, saba' ndi' en mesabut.

¹⁸ Naa danaan, mekpaladpaladu tu Megbebaya' pu' melaun pai metalu' u di pikebitan ndi' u mesabut batul daniu. ¹⁹ Pia ma'antu, sa' mektamuy ita tu Megbebaya' di pikumpulan ta, tumu' metalu' u laak lima ektaang talu' mesabut nu nga samatawu, adun metitulu' dinilan, sabaya' nu sanu ngibu ektaang talu' di pikebitan ndi' nilan mesabut.

²⁰ Naa yamu Mingumpated, ndi' amu megimbata' dig delendeman niu. Megimbata' damu mekatag dig dupangan, laak pengminagulang namu dig delendeman niu mekatag di nga tinawan begay nug Balakat nu Megbebaya'. ²¹ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Palinta nu Megbebaya',

"Miktalu' su Kaunutan, 'Telu' an ku ki piglegetawan ku kini.

Telu' an ku ilan pebian di getaw mektalu' lain pikebitan

muka' pebian dig baba' nu ngag lain getaw,

Laak dagid pia ma'antu, ndi' u gusay pektalentenan nu nga getawu kini."

²² Naa kumalenged ma'antu, ki tinawan mektalu' di pikebitan ndi' mesabut, iini begay dun adun pengmetuudan su nga nda' pa pekpetuud ditu Megbebaya', sabaya' nu suminakup na daan. Laak dagid su pasi' tinawan megwali tu talu' nu Megbebaya', iini begay dun pu' adun megiseg su kesalig nu nga mekpetuud na, sabaya' nu nda' pa pekpetuud.

²³ Mendadi sa' mekpongun namu, launan niu, adun mektamuy amu, dayun sug launan niui mekektalu' di pikebitan ndi' niu mesabut, sa' upama duuni kana' mekpetuud suled tug lumpukan niu, ndi' bamu niin pemilangen bu' angbu' angen gela'? ²⁴ Laak dagid, sa' diadia megwali tu talu' nu Megbebaya', sa' upama duuni sumaup kana' mekpetuud, naa pengmetuudan dun dayun pu' subay megbiksu' tu sala' en, sekat tug launan midengegen. Pu' saba' nug launan midengegen di talu' nu Megbebaya', pemilangen dayun melaat su pigbetaden, ²⁵ kaas buasanen su giglud delendemanen, muka' menginlulud ditu Megbebaya', mengamuyu' diniin. Pu' metalu' en, "Diin daan masi' pikumpulan niu su Megbebaya'."

Su Gempia Bianan di nga Pikumpulan

²⁶ Naa Mingumpated, ta' alandun dayunig deksu' anen? Ma' nini', sa' mekpongun amu adun mektamuy

amu tu Megbebaya', sala tawan getawi megbebat, salai mektitulu', salai megwali tu talu' nu Megbebaya', salai mektalu' di pikebitan ndi'en mesabut, muka' salai megulug dun. Laak subay kig launanen, duuni gabangen tu pikumpulan nu nga suminakup. ²⁷ Kaas sa' upama duuni mektalu' pikebitan ndi'en mesabut, subay dua' tawan da, atawaka telui gikteben, piksesala tawan diniu mektalu', muka' subay duuni megulug dun. ²⁸ Laak sa' pinenggi' nda'iduni megulug dun, ndi' mpia mektalu' pikebitan ndi' mesabut dia pikumpulan niu, pu' gempia telu'enen pa da tug lawasen muka' tu Megbebaya'. ²⁹ Dayun sa' duun dademai megwali tu talu' nu Megbebaya', ma'antu dadema. Subay gikteben dua' tawan da atawaka telui megwali, selian nu ngag duma megyaga dun dadema. ³⁰ Laak sa' selian nu sala megwali, duuni pegingkud dia pemuunan nu Megbebaya', subay sumikpa' su megwali, adun pekineegan sug begu pemuunay. ³¹ Kaas suka sa' launan niui megwali tu talu' nu Megbebaya', laak subay megdapat amu, adun mpektu'unan su tiba'an niu, muka' mengulikseg amu. ³² Naa su tinawan megwali tu talu' nu Megbebaya', subay metau dun su megwali dun. ³³ Ndi' ba metuud, mauya'an nu Megbebaya' melinaw su kesimba ta, kana' mesasaw?

Naa ki ngag libun. Ma'nini'ig betad nu ngag launan pikumpulan nu nga suminakup tu Megbebaya'. ³⁴ Subay, sa' selian niu mekpungun, mengamed su ngag libun. Ndi' begay dinilan megagdat ilan. Maa' dadema nu titulu'an di palinta nu getaw Judea, subay ndi' meguit tu samataw nilan sug libun. ³⁵ Sa' duuni saaken nilan sia, subay saaken nilan tu nga sawa nilan selian ditu da balay. Pu' ndi' mpia megagdatig libun su saanan niu mektamuy tu Megbebaya' dia nga pikumpulan niu, pu' mekepiidpiid.

³⁶ Naa yamu, miksekat ba diniu su Gempia Petenday? Nda'. Atawaka yamu ba laaki kidetenganen? Kana' dadema. ³⁷ Sa' duun diniui getaw laungen pu' iini megwali tu talu' nu Megbebaya' atawaka getaw laungen pu' bigayan nug Balakat nu Megbebaya' lain tinawan, subay pesuun diniin pu' ki sinulatu diniu kini, iini pinalinta tantu nu Kaunutan. ³⁸ Kaas, sa' upama ndi'en pektalenteenan ini, subay ndi' niu dadema iin pektalenteenan.

³⁹ Mendadi, Mingumpated, pebegelen niu di ginaa niu begayan amu tinawan megwali amu tu talu' nu Megbebaya', muka' ndi' niu belibaday su mektalu' sia di pikebitan ndi'en mesabut. ⁴⁰ Kig launan kektamuy niu, subay pebuklusen niu penggulaulaay adun melengas.

Su Ketubu' Puli' ni Kristu

15 Naa Mingumpated, mauya'an ku tegyungen ku diniu su Gempia Petenday daansama' ginukitu

diniu, pu' iinig dinawat niu muka' iin su keligenan pa pagid di kesalig niu tu Megbebaya'. ² Ki Gempia Petenday kini, iin su ginukitu diniu mekatag dini Kristu. Sa' penemalan niu pektalenteenan, iin dayunig bian kegawen diniu nu Megbebaya'. Sa' kana' ma'antu, mi-lasay amu mekpetuud dun.

³ Naa, iini Gempia Petenday, su mitelima'u dayun piglitun ku diniu muka' iin dademai tampusan na gembagel pantagen dinita. Iin, si Kristu kini, minatay saba' nu nga sala' ta mekatag dig daansama' sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya'. ⁴ Bena' minatay, dayun lebengay, muka' su ketelu endawen, pitubu' puli', mekatag di sinulat dadema ditu Misulat Talu' nu Megbebaya'. ⁵ Bena' pitubu' na puli', mitua' dayun dini Pedro, muka' mitua' tu nga sepulu' bu' dua' tawan sakupen. ⁶ Mitua' dayun tu nga melaun sakupen, labi lima gatus tawan migdengan. Melaun dinilani tetubu' pa nemun, laak duun dademai minatay na. ⁷ Bena' mitua' dini Santiago pelum, muka' mitua' tu ngag launan peneliganen.

⁸ Dayun katapusanen gupia, mitua' si Kristu dinaan dadema, bisan ma'niinu mekesalebu' kegigetaw, pu' mitekawu mekpesakup. ⁹ Danaan, kagina daansama' piglegetan ku su nga sakup nu Megbebaya' dia pikumpulan nilan, kana' u mbantang gelalen peneliganen. Kaas tampusan gembaba' u di ngag launan peneliganen. ¹⁰ Laak dagid peneligan mau pebian di tulung dinaan nu Megbebaya', kaas kini dau kebetangu nemun. Gembageli pantagen su tulungen dinaan, pu' miksituges pau dun di nga samau peneliganen mektamuy diniin. Laak pia ma'antu, kana' tantu danaan binaal, pu' miksekat gupia tu tulung nu Megbebaya' dinaan. ¹¹ Mendadi, ki Gempia Petenday mekatag dini Kristu, sa' inukit nu ngag lain peneliganen, sa' genat da dinaan, iin da tanani pegukiten nami, kini su pituud niu.

Su Ketubu' Puli' nu nga Sakup ni Kristu

¹² Naa, kagina iini pegukiten ta pu' pitubu' puli' si Kristu, kana' mpia duun diniui mektalu' pu' su minatay na, ndi' daw petubu'en puli' nu Megbebaya'. ¹³ Pu' sa' upama metuud ndi' mekpetubu' su Megbebaya' tu minatay na, naa nda'en dadema mpetubu' puli' si Kristu, ndi' ba? ¹⁴ Naa, sa' upama nda' dadema mpetubu' puli' si Kristu, nda'i pantagen su gukiten nami, muka' nda'i pantagen su kesalig niu. ¹⁵ Muka' sa' upama metuud nda'iduni minatay na petubu'en puli' nu Megbebaya', muka' nda'en dadema sia petubu'ay puli' si Kristu, naa mipantek dayun pu' mikegbalus ita sia mekatag di Megbebaya', saba' mitalu' ta pu' pitubu'en puli' si Kristu. ¹⁶ Pu' sa' upama ndi' mpetubu' puli' su minatay, nda' dadema sia metubu' puli' si Kristu. ¹⁷ Dayun sa' nda' sia metubu' puli' si Kristu, nda'i pantagen su ke-

salig niu diniin, muka' ndi' amu sia mpedasun di nga sala' niu. ¹⁸ Muka' padun sa' upama ma'antu, su nga suminalabuuk na dini Kristu laak miguna dinita matay, iin pai ginukuman dinilan, matay di nda'i tamanen.

¹⁹ Su pedetengen ta dini Kristu, sa' upama duun dai pantagen su saanan ta megleketubu' dinig dibabaw lumbang, itai mekelelaatlelaat di nga tiba'an getaw.

²⁰ Laak dagid, iini metuud, si Kristu kini, pitubu' puli' tu'u nu Megbebaya', kaas gempantek pu' sug launan minatay mikpetuud dini Kristu, petubu'en dadema puli' nu Megbebaya'. Pu' si Kristui piunanen. ²¹ Pu' kinana' mileep na di tiba'an getaw ki gasalen matay, saba' nu kemilas nu sala tawan begudiin, naa duun dademai sikawan nu nga getaw petubu'en puli' nu Megbebaya', saba' dadema nu kekpetuud nu sala tawan pelum nemun, sa'itada si Kristu. ²² Naa, su gasal nug launan getaw, matay, saba' nu keksalabuuk ta di kemilas nug bekna ginepu'ay ta si Adan. Ma'antu dadema, sug launaneni petubu'en puli', saba' nu keksalabuuk ta pelum dini Kristu. ²³ Laak su tiba'an minatay, duunig basanen mbantang petubu'en puli', ma'nini'. Miuna si Kristu di ngag launanen, dayun sa' mateng puli' si Kristu, petubu'en puli' nu Megbebaya' sug launan tudalis piglegetawanen. ²⁴ Naa mengikteb dayun su nga gendaw, pu' daagen ni Kristu su ngag launan kuntranen, sa'itada su nga meglekaunutan muka' su nga megbaya' sampay su nga tibuukan ginuungan di gekleb langit bu' lupa'. Mendadi, begay na ni Kristu su keglekaunutanen tu Megbebaya', su Gama'en. ²⁵ Pu' subay meglekaunutan si Kristu sampay pedaagen nu Megbebaya' ditug launan kuntranen, muka' maindeganen ilan, sa'itada si Kristu, iin na su meguit dinilan. ²⁶ Dayun su tampusan binaya', daagenen su kepatay nu nga kilawan. ²⁷ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Kig launan binaal mu, pegbaya' mu diniin." Gempantek gupia pu' sa' miktalu', "launan," ndi' mpeduma su Megbebaya', pu' iini mikpelabaw dun tug launanen. ²⁸ Laak dagid, sa' pebaya' na sug launanen ditug Bata' nu Megbebaya', iin, pepegbaya'en sug lawasen ditu Megbebaya', su megbegay diniin pegbaya'en tug launanen, adun meguit gupia tug launan su Megbebaya'.

²⁹ Naa, su nga getaw mekpebunag tubig gumanti' di kekpebunag sia nu nga minatay na, ta' mai mekepebunag ilan dun tubig, sa' kana' daw metuud pu' metubu' puli'i nga minatay? ³⁰ Yami dema, ta' bai mesimpitan ami dun lelayun, sa' ndi' daw metubu' puli'i nga minatay? Pu' mbianan nami lelayun su nga kelegenay saba' nu kegukit nami Gempia Petenday.

³¹ Mingumpated, gendawgendaw pektulakiti gumulu. Laak bisan ma'antu, liliagu dun saba' nu kesalig niu sekat tug begu ketubu' ta puun tu keksalabuuk ta ditu Kaunutan ta si Kristu Isus. ³² Maa' nu nga malig metetubu' su nga getaw kuminuntra dinaan dini Efeso, pu'

mauya'an nilan, petainu. Naa, sa' ndi' daw metubu' puli'i nga getaw, ta' mai piktigelu dun su kegleget dinaan nu nga kuminuntra dinaan saanan ku mekpetu'un dini? Sa'itada, nda' dayuni gatagen sa' puun tu kekinilawan ku laaki baalen ku dini. Pu' sa' ndi' daw metubu' puli'i nga minatay, mpia dunutan ta su penelu'en, "Tumu' maan ita muka' meginum ita, pu' lema', matay daita." ³³ Ndi' niu peglimbungayi ginana niu. Sa' megduma amu di nga mekesala', pegdaangan amu. ³⁴ Subay meksikesuun amu, ndi' damu dega pekpesala', pu' duun diniui nda' pekesabut tu Megbebaya'. Kaas ma'niin ku amu mipengumpiid dini ketalu'u dun, adun megbiksu' amu.

Sug Lawas nu Pitubu' puli'

³⁵ Naa, pinenggi' duuni sumaak dinaan ma'nini', "Kenduta' mai kepetubu' dun puli' su nga minatay na? Ta' gesalay dunig lawas nilan kiin?" ³⁶ Su sumaak sia ma'nia, bengubenguen. Pu' pinenggi' pemulaan taig beni', subay mauna melupu', dekag pa pentubu', ndi' ba? ³⁷ Beni' dai pemulaan ta, sa' sebalui trigo, sa' sug lain, kana' pai tibuuk pimula tumulin. ³⁸ Begayan nu Megbebaya' sug beni' kiin lawasen lepeng tu mauya'anen, pu' betad, kada seginis beni', begayan nu Megbebaya' lawasen mbantang tu gininisanen.

³⁹ Ki nga ginis lawas, kana' maig lumbus mesama. Salaig lawas nu getaw, sala paig lawas nu metetubu', sala dademaig lawas nu manukmanuk, sala pa pagidig danu seda'.

⁴⁰ Duun pa pagidi ngag bitang ditug langit, muka' dinig lumbang. Salai kelengas nu ngag bitang ditug langit, salai kelengas nu ngag bitang dinig lumbang. ⁴¹ Su mata gendaw, duuni kelengas nu tiagen, sug builan, sala dademai kelengasen, sampay su ngag bitun, salaig danilan. Migbida' pa pagidi kelengas nu ngag bitun.

⁴² Ma'nia dadema su ketubu' puli' nu nga minatay na. Pu' kig lawas nu getaw, sa' lebengen, meglaat. Sa' petubu'en puli', ndi' na pelum matay. ⁴³ Sa' lebengen, meselain nai palasen muka' nda' nai sekegen. Sa' pelum petubu'en puli', melengas na gupia muka' ginuungan. ⁴⁴ Sa' lebengen, kinilawan tantui gasalen megbenwa dinig lumbang. Dayun sa' petubu'en na puli', diniwata na pelum su gasalen megbenwa ditu na langit. Pu' kinana' duun tu'uig lawas kinilawan, duun dademaig lawas diniwata. ⁴⁵ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Sug bekna getaw, si Adan, binaal nu Megbebaya' kilawan mitubu'." Laak si Kristu kini, maa' nu katapusan Adan, laak iinig Diwata megbegay ketubu'an, ketubu' nda' nai tamanen.

⁴⁶ Naa sug lawas nu kilawani mauna mbaal, kana' nu gasalen diniwata begay nu Megbebaya'. ⁴⁷ Sug bekna getaw si Adan, binaal lupa', muka' pigenatanen sug

lumbang. Su kedua' Adanen, si Kristu, pigenatanen su gekbus langit. ⁴⁸ Su gasal nu getaw binaal lupa', iini gasal nu nga getaw pegbenwanan nilanig lumbang. Ma'antu dadema su gasal nu Getaw pigenatanen sug langit, iin nai gasal ta, su nga suminakup diniin, pu' megbenwa daita dema tug langit. ⁴⁹ Nemun, palas tai palas nu getaw kiin binaal lupa'. Ditug binaya' gebii bu' gendaw, palas ta palas na pelum nu Getaw genat tug langit.

⁵⁰ Naa Mingumpated, iini ma'ananen, ki ngag lawas ta kini, guned muka' dugu', ndi' mpeduma di keglekaunutan nu Megbebaya'. Pu' adin su gasalen melapuk, ndi' mpeduunan ketubu' nda'i tamanen.

⁵¹ Naa pektalntenay niu ini, buasan ku diniu sug daansama' pigbuni nu Megbebaya' pu' ndi' ita megela' matay. Segaga ditug binaya' gebii bu' gendaw, megela' ita tekaw mpalin di selangka, ⁵² maa' nu keme-la' nu mata, pu' tumingeg na su katapusan bugyung, muka' petubu'en puli' nu Megbebaya' su nga mimatay na. Megela' dayun mpalin su ngag lawas ta, kaas nda' na dayuni gumulenig launan suminakup. ⁵³ Pu' su gasal ta matay, subay mbelesan di gasal ta nda'i gumul ta. Adin su matay, mbaluy na ndi' matay. ⁵⁴ Kaas sa' mpenggulaula na, iin pa dayun penuud su sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', pu' nda' ba mesulat dia, "Mibeleng na su gumul nu nga getaw, duminaag na tantu su Megbebaya'."

⁵⁵ "Ndi' ta na mbianan su gumul, pu' ndi' naita matay. Ndi' naita mendek matay, pu' nda' nai ginukuman dinita."

⁵⁶ Naa iini ukuman ita dun laga' na ginaa ta, pu' mikesala' ita. Iin dademai mikesala' ita dun, pu' mimilas ita tu pinalinta nu Megbebaya' dinita. ⁵⁷ Dagid pia ma'antu, mekpaladpalad ita tu Megbebaya', pu' guunen ita niin di kepatay puun tu kepatay nu Kaunutan ta si Isukristu.

⁵⁸ Kaas uu Mingumpated petailen ku gupia, pepagen niu su kesalig niu ditu Megbebaya', adun ndi' gusay mpalin. Situgesay niu lelayun penggulaulaay su pibaal diniu nu Kaunutan ta. Pu' misuunan niu pu' su pibaal diniu nu Kaunutan ta, nda'idun tanani mbulugan niu baalay.

Su nga Gamut ta tu nga Samasakup ta

16 Naa, mekatag di keksukat niu pigamut tu nga samasakup ta tu Megbebaya' ditug benwa Judea, subay dunutan niu su titulu'an ku tu nga pikumpungan nu nga mikpetuud diag benwa Galacia ma'nini'. ² Kada Duminggu, diadia diniu, subay duuni paasenen bantang tu mialapen. Tegu'enen dayun, adun sa' mateng pau, ndi' ta na kambat pungunen su gamut. ³ Mabu' duun diniui nga getaw misimet na niu pu' meseligan ilan. Sa' mateng nau ditu niu, begayan

ku ilan sulatu keligenan nilan, adun muit nilan ditu syudad Jerusalem su pigamut niu. ⁴ Dayun sa' batiku dun gempia mpanaw dau dema, meketendug ilan di naan mangay ditu.

Delendeman ni Pablo di Kepanawen

⁵ Naa, danaan, meguliug pau ditug benwa Macedonia, dekag pau peditu niu lunsud Corinto, pu' subay meguliugu diag benwa Macedonia. ⁶ Mabu' maibenu dayun megbebenwa dia niu ditu Corinto. Bisan mpapasi timpu metegdaw, melengas. Mauya'an ku eban-gan niau dayun di kebundasu bisan tanda'u pangay. ⁷ Pu' mpauku sa' ma'niinu laak kumabad di mata niu diin. Pedetengen ku sa' buang nu Kaunutan, megbebenwau dia niu nga santa' bulan.

⁸ Laak dini pau pegbebenwa lunsud Efeso sampay dig Lumpuk Pentecostes. Dayun mpanawu. ⁹ Pu' gembageli sikawan ku megukit Gempia Petenday dini muka' pekpetu'un di nga mikpetuud na. Kiin, bisan melaun pelumi kuminuntra dinaan.

¹⁰ Naa si Timoteo kiin, sa' mateng na dia niu, penemba' niu iin gupia, pu' piktamuyen dadema su Kaunutan, ma'niin dinaan. ¹¹ Saladua' diniu, ndi' mekpelabawlabaw diniin, subay pegbesaan niu. Eban-gay niu dayun di kebundasan di pianan ginaa, adun mekepuli' dini naan. Pedetengen ku muli' ilan nu nga dumanen kepetedan ta.

¹² Naa, ki mimated dinita si Apolos, tatapu iin penengiay meguliug ditu niu, ilan nu ngag duma kepetedan. Laak nda' pa mpantek dig delendemanen mpia mpanaw nemun. Sa' mekesikaw daw, mpanaw dayun meguliug dia niu.

Su Katapusan Titulu'

¹³ Mendadi, uu Mingumpated, pekpetubud amu, maa' nu getaw mengenduk. Ndi' niu begay pelineu su kekpetuud niu di Gempia Petenday. Ndi' niu begay mpelepee' amu saanan niu megukit Gempia Petenday. Muka' pepagen niui ginaa niu. ¹⁴ Bisan ta' alanduni penggulaulaan niu, subay mekpuun di kepetail niu di nga samataw niu.

¹⁵ Naa, si nga Estefanas, misuunan niu pu' ilanig beknasuminakup dini Kristu di tibuuk benwa Acaya. Tindu' nilan sug lawas nilan mektagikul tu nga samasakup nilan tu Megbebaya'. Penengiin ku diniu, Mingumpated, ¹⁶ pekpetuud amu di nga getaw ma'nia sampay tu ngag duma ta meksugut di nga samasakup ta gikteb nu sekeg nilan.

¹⁷ Su kedadeng dini ni Estefanas, si Fortunato bu' si Acaico, liliagu dun gupia pu' guminanti' ilan diniu tug buga'an ku gupia. ¹⁸ Pileliag mau nilan, maa' dadema nu kepeleliag nilan diniu. Su nga getaw ma'nia, mban-tang pegbesaan ta.

¹⁹ Naa su nga mikumpung mekpetuud dini Kristu di-ni prubinsya Asia, sinambay amu nilan. Si Aquila bu' si Priscila, sampay su pikumpungan mekumpung diag balay nilan, sinambay amu nilan, pu' miksalabuuk amu dinilan sumakup ditu Kaunutan. ²⁰ Sinambay amu pa pagid nug launan kepetedan ta dini.

Pegdedialay amu maa' nu kededial niu di gapen niu.

²¹ Naan si Pablo, sulaten kui kesambayu kini diniu di kemetu gupia. Sinambayu damu dema.

²² Pia ta' taway dun, adini getaw ndi'en petailen su Kaunutan ta, subay ukuman nu Megbebaya'.

Marana tha! Ma'ananen, Uu Kaunutan nami, sa' mesu'at, peksitua'a na!

²³ Naa, penenebiin ku, mbianan niu lelayun su tulung nu Kaunutan ta si Isus. ²⁴ Mekpetailu lelayun diniu gela', puun tu keksalabuuk ta dini Kristu Isus.

Daal daitu.

Pablo

2 Corinto

Ki sulat kini, iin nai kedua' sinulat ni Pablo pingumbilin dinita piwiten ditu nga sakup ni Kristu diag lunsud Corinto.

Naa si Pablo, tubusen puitay sug bekna sulaten ditu nga getaw Corinto, milibuleng iin sa' pinemba' nu nga sakup dia ki sulaten kia, sa' nda'. Laak nda' maiben, midia ni Pablo si Tito, sala di ngag limbangan, genat ditug lunsud Corinto. Si Tito, inukitanen si Pablo pu' pinemba' tu'u nu nga sakup dia Corinto su sulaten. Laak inukit ni Tito pa pagid pu' duuni mikpetu'un dia Corinto sayep, kuminuntra dini Pablo. Laung daw nu mikpetu'un kia pu' kana' daw tantu peneligan ni Kristu si Pablo. Kaas iini piwit dun ni Pablo ki kedua' sulaten kini, pu' adun pigwalinen di nga getaw Corinto su puun nu keksuden dinilan. Kedua'en, pinengi ni Pablo dinilan mekpungun ilan gamut puiten ditu nga milegenan sakup tug benwa Judea. Muka' pigwalinen dinilan ki ketendu' diniin ni Kristu peneliganen.

Naa, mekatag dig дума mibianan ni Pablo, duuni mbasa pa dia sala libru mpeduma dig Begu Pasad Ki nga Pinggulaula nu nga Peneligan ni Isukristu Nga Pinggulaula

1 Naan si Pablo, peneligan ni Kristu Isus puun tu mauya'an nu Megbebaya', dumau si Timoteo su mimated dinita. Suminulat ami diniu su pikumpungan nu nga sakup nu Megbebaya' diag lunsud Corinto, kampu' nug launan getaw di tibuuk benwa Grecia pinaas na nu Megbebaya' daniin piglegetawan.

² Penenebiin ku begayan amu nu Gama' ta Megbebaya' muka' nu Kaunutan si Isukristu tulung muka' pinaan ginaa.

Su Megbebaya', Metau Mengamu' di Getaw

³ Naa su Megbebaya', su pektemuyen nu Kaunutan ta si Isukristu muka' Gama'en pa pagid, gempia ta pegdedengegen, pu' iini Gama' metau melelaat di getaw muka' iinig Diwata su pigenatan nug launan kengamu' di getaw. ⁴ Pengemu'en ita niin dig launan kegleget dinita, adun metau daita dema mengamu' di nga samataw ta, bisan ta' keglegetay dun dinilan, miksekat tu kengamu' dinita nu Megbebaya'. ⁵ Metuud, mipeduma ita di gembagel kengamu' nu Megbebaya' pibian dini Kristu maa' dadema nu kepeduma ta tu kelaun kelegenay ni Kristu. ⁶ Sa' peglegetan ami, iini peglegetan ami dun, adun mebangan nami amu muka' megawen damu dema. Sa' ebangan ami, ebangan nami damu dema, sampay begayan amu sekeg niu meketigel amu di kelegenay niu maa' nu kelegenay mibianan nami dadema. ⁷ Kaas ndi' meglugbadi kesalig nami diniu. Kumalenged mpeduma amu di kelegenay nami, mpeduma damu dema di kengamu' dinami nu Megbebaya'.

⁸ Naa Mingumpated, mauya'an nami mesuunan niu su kegleget dinami su saanan nami diag benwa Asia. Kagina meliget gupiai mibianan nami, batik nami dun

ndi' nami megaga, sampay laung nami dun, naa matay nami. ⁹ Ma'niin duuni ginukuman dinami laga' na ginaa nami. Laak dagid, iini mipenggulaula nami dun, adun kana' nug lawas namii seligan nami, segaga siligan nami su Megbebaya', su mekpetubu' puli' di minatay. ¹⁰ Ginawen nami nu Megbebaya' adun ndi' ami matay, muka' guunen pami niin gusay. Muka' pa padun seligan nami pu' su Megbebaya'i meglegawen dinami puli'. ¹¹ Iin dademai gabang niu dinami pebian di kenenabi niu, adun guunen ami niin. Naa, sa' ma'antu, metelima' nu Megbebaya' su kelaun kenenabi kia, mpianan ami dayun, kaas melaun getawi mekpaladpalad diniin meksekat di gempenggulaula nami.

Si Pablo, ndi' pa deli' Mpuli' dig Lunsud Corinto

¹² Naa, iini liliag ami dun, pu' kana' dua'dua'ig delendeman nami mekatag di kepia pigbetad nami di nga samataw nami. Ki kebian nu pigbetad nami, mekesuun gupia muka' miksekat di gempia delendeman mikpuun tu Megbebaya'. Labi na su pigbetad nami diniu mikpuun di tulung dinami nu Megbebaya', kana' nu tinawan kinilawan. ¹³ Pu' sulaten nami diniu su laak mbasa niu muka' mesabut niu, sa'itada su kana' samingay. Pedetengen ku megela' pa niu mesabut ¹⁴ su maika' pai kesabut niu dun nemun, adun sa' mateng dini puli' su Kaunutan ta si Isukristu, leliagen amu dun dinami maa' dadema nug leliag nami diniu.

¹⁵ Naa, kagina misuunan ku na tu'u pu' mesabut niuig launanen kia, bekna pigdelendemu, medituunu niu sia, adun dua' deksu' pamu mpianay. ¹⁶ Pu' kig bekna delendeman ku, su saanan ku mpanaw mangay dinig benwa Macedonia, tumukawu sia dia niu, muka' bianan ku damu puli' sa' muli' nau pelum, adun pege-

bangan niau dadema di kebundasu dayun ditu Judea. ¹⁷ Naa, kagina pinalin kuig delendeman ku, megileng baig delendeman ku? Sa' pigdelendemui kepanawu, miksekat ba di mauya'an nu kekinilawan ku laaki pigdelendemu, kaas midedali'ui ketalu'u dun pu' medituunu niu muka' ndi'u meditu? ¹⁸ Kumalenged meseligan su Megbebaya', nda' pegdenganyai tinalu'u diniu "Medituunu" muka' "Ndi'." ¹⁹ Pu' iini ginukit nami ni Silas muka' ni Timoteo diniu, si Isukristu, sug Bata' nu meseligan Megbebaya'. Naa, si Isukristu kini, ndi' megilengig delendemanen, pu' meseligan gupia. ²⁰ Pu' iini menuud tu ngag launan pinasad nu Megbebaya' ditu nga piglegetawanen. Kaas kiai metalu' ta dun "Amen" (guluganen menuud) sa' menenabi ita pebian dini Isukristu. Muka' ma'antu, megdedengeg gupia su Megbebaya'. ²¹ Su Megbebaya'i mekpepengganget dun dig delendeman ta pu' miksyalabuuk naita dini Kristu. Iin dademai tumindu' dinami peneliganen, ²² pu' tinu'usan ita niin daniin getaw, sampay bigayen dinita sug Balakaten dialem ginaa ta, iini piunanen dig launan pingandamen begay dinita. ²³ Naa, sinambayu su Megbebaya' pu' iini pigdelendemu dun ndi'u deli' media Corinto, pu' adun ndi'u amu milibuleng puun tu kepegbelu'u sia diniu. ²⁴ Pu' ndi'u megbaya' di kesalig niu, pu' meligen nai kekpetuud niu, segaga megabangu diniu, adun megisegig leliag niu.

2 Naa sa' ma'antu, tiga'wan pigdelendemu ndi' pau deli' media niu, adun ndi'u amu mbegayan puli' kelegenay. ² Pu' sa' upama libulengen ku amu, ta' taway dun dayunig dumau adun mpi'ai ginau? Su laak linibulengu. Ndi' lai mesu'at. ³ Iini piwitu dun diniu su sala sulatu kiin, mipauku media niu, tekaw buus mekpelibuleng dinaan su nga getaw mekpeleliag sia dinaan. Pu' misuunan ku sa' leliagenu, leliagen damu dema, launan niu. ⁴ Su kesulatu dun, milegenanu gupia sampay mikengaduyu. Pu' kana' iini sinulatu dun adun mekpelibulengu diniu, segaga suminulatu dun pu' adun metuudan amu dun pu' melelaatu diniu gupia.

Su Kepedasun di Mikesala'

⁵ Naa, ki mikesala' kiin dig dumanen, nda' mbaal ke-libulengu, segaga yamui pilibulengen, launan niu, laak ndi'u na pebegeleni sala'en. ⁶ Sukal nai silut mipebian di ngag lelaunay duma niu. ⁷ Kaas subay pedesunen niu pelum iin, muka' pengemu'en niu, kalukalu mbuus lumukas gupia saba' nu meliget kedemengen dun. ⁸ Mendadi, penengiin ku diniu, subay paita' niu diniin pu' petailen niu iin gusay. ⁹ Iini piwitan ku amu dun sulatu kiin, pu' mauya'an ku peksima'en ku amu sa' lelayun amu mekpetuud di sugu'an ku diniu. ¹⁰ Adin su getaw pidasun niu di mipenggulaulanen, pedesunen ku dadema. Pu' sa' upama duuni mikesala' dinaan,

pedesunen ku adun pepianan ku amu, pu' pigwekilan ami ni Kristu. ¹¹ Mingma'niau, adun ndi' ita muit nu gagal ni Satanas mekatag dig duma niu kiin mikesala'. Pu' misuunan ta si Satanas, melaat gupiaig delendemanen.

Milibuleng si Pablo su saananen ditu Troas

¹² Naa, su kepanawu pangay ditug lunsud Troas pu' megukitu Gempia Petenday mekatag dini Kristu, sa' minatengu, iini mibianan ku ma'niin mipuka' nu Kaunutan sug bianan ku dig baalen ku. Gembageli sikawan ku megukit di Gempia Petenday dia. ¹³ Pia ma'antu, su saanan ku ditu, milibulengu di kedawat niu di sulatu kiin, pu' nda'u mpegita' dia si Tito su mimated dinaan, su kedatengen sia genat dia niu. Kaas migudasu di nga getaw dia, dayun minundasu dinig benwa Macedonia.

Duminaag naita Mikebian dini Kristu

¹⁴ Dagid pia ma'antu, mekpaladpaladu tu Megbebaya', pu' saba' nu keksyalabuuk ta dini Kristu, itai maa' nu getaw midaap ni Kristu di gubat iini mikedag, lelayun ita niin dayun pegegakay mekpedayag di ngag launan getaw. Pisigwagen dinita tu tibuukan benwa su petenday mekatag dini Kristu maa' nu memut sumapu meleep dig benwa. ¹⁵ Pu' su gukiten ta Gempia Petenday, maa' nu memut sumapu pegbegay ni Kristu ditu Megbebaya' meleep dayun tu nga getaw, su getaw pegleguunen muka' su pekebeleng dadema. ¹⁶ Naa sa' ma'antu, di kedengeg dun nu nga getaw pekebeleng, meselaini Gempia Petenday, pu' mpesuunen dinilan su ginukuman dinilan subay matay ilan di nda'i gik-teben. Laak di kedengeg dun pasi' nu nga pegleguunen, melengasi Gempia Petenday, pu' mekegbegay dinilan ketubu' nda'i tamanen. Ta' mai mbantang megukit di Gempia Petenday? Meliang lai daan. ¹⁷ Laak naan, kana'u maa' nug lain megukit Gempia Petenday. Melaun ilan, su nga gitungan dun mendagang talu' nu Megbebaya' adun menelapi' ilan. Kagina suminugu' dinaan su Megbebaya', pinluksadu telu'ay su Gempia Petenday di gedapan nu Megbebaya' di gempia delendeman, pu' iinig bantag penggulaulaan nu pigwekilan ni Kristu.

Si nga Pablo, nga Peneligan nu Megbebaya' Megukit Begu Pasad

3 Ma'antu laung niu dun ba pu' naan, megangya' nau puli'? Subay duun bai sinulat keligenan ku paita'u diniu atawaka genat diniu paita'u dig lain getaw maa' dadema nug betad nu ngag lain mekpetu'un? ² Ndi' na kambat, pu' iini keligenan ku misulat di ginau, su kelingay niu ditu Megbebaya'. Misuunan nu nga getaw kia, muka' mbasa nilani maa'

nu keligenan ku sa' pegipusipusen nilan su kesakup niu ditu Megbebaya'. ³ Gempantek dadema pu' ki sulat kini, sa'itada, su kesakup niu diniin, si Kristui suminulat dun muka' migwakil dun dinaan. Kana' tinta'i sinulat dun. Kana' dadema gempapan batu' sinulatanen dun, pu' sinulatanen su ginaa kilawan pibian dig Balakat nu Megbebaya' nda'i gumulen.

⁴ Mitalu'u ia pu' siligan ku su Megbebaya' miksekat tu kesakupu dini Kristu. ⁵ Laak ndi'u mangken pu' mbantang mau di kegbaalu tu pibaal dinaan nu Megbebaya'. Genat tu Megbebaya' ki tinawan ku kini, ⁶ pu' iini migbegay dinaan tinawan ku megukitu begu pasad di nga getaw. Kig begu pasad, kana' nu sinulat Palinta, pu' sikat tug Balakaten. Iini miwit nu sinulat Palinta, su kepatay nu kilawan, pu' ndi' ta megaga dunutay. Dagid iinig begay nug Balakat nu Megbebaya', su ketubu' nda'i tamanen.

⁷ Naa, su sinulat Palinta kia, begudiin kinulit di nga gempapan batu. Saanan meguglit dun, midayag pa pagid su tiag nu Megbebaya'. Dunut tumiag su mulu' nu getaw bigayan ngag batu kinulitan, si Moises. Kagina mekesulaw su tiagen, nda' megaga nu getaw Israel pungenlengay su mulu' ni Moises, bisan pegalep su tiagen. Ma'antu midayag su tiag nu Megbebaya' su kegbeayen Palintanen meguit kepatay nu kilawan nda'i gikteben. ⁸ Laak dagid, su kegbeayen pasi' begu pasad, ki pasad pibianen tug Balakaten, gembagel pa duni tiagen. ⁹ Naa, melengas gupiai kegbeay nu Megbebaya' Palintanen begudiin di nga kilawan, pu' mipeduma dun su tiagen, asa muit nu Palinta su kaukum di nga kilawan laga' na ginaa. Labi pa melen-gasi kuleg nug Balakat nu Megbebaya', sa'itada kig begu pasad, pu' muiten su kemilangan tu nga kilawan mekesuun. ¹⁰ Mitalu'u ia pu' sa' pinenggi' mesu'at peguntain ta su tiag mipeduma di kepalinta nu Megbebaya' begudiin muka' su kelengas nug begu pasad, ma'niin nda'i kelengasen su miuna. ¹¹ Pu' sa' melen-gas gupia su Palinta nda' maiben meguit tu nga kilawan, labi pa melengasig begu pasad nda'i tamanen.

¹² Naa, kagina kiai pedetengen nami, kana' ami mpiid dig baalen nami. ¹³ Kana' dami dema maa' ni Moises, pu' si Moises, subay tibunanen munsala su mulu'en, adun ndi' maita' nu getaw Israel su kegegdsu nu tiagen sampay mialep. ¹⁴ Su nga getaw Israel, nda' nilan telima'ay su metuud, pu' metegasi gulu nilan. Sampay nandaw, sa' besaan nilan su nga sinulat misulatan dig daan sabut, ma'niin mitebunanig delendeman nilan. Sa' laak meksalabuuki getaw dini Kristu, mawa' da su maa' nu munsala dig delendemanen. ¹⁵ Nandaw, sa' besaan nu getaw Israel su Palinta ni Moises, ma'niin mitebunan munsala sug delendeman nilan, kaas ndi' nilan mesabut. ¹⁶ Laak mesu'at pukasen su munsala, sa'itada, mesabut nu getaw sa' lumingay tu Kaunutan si Kristu, pu' nda' ba mesulat di

Misulat Talu' nu Megbebaya', "Pinukas ni Moises su munsala di mulu'en sa' luminingay ditu Kaunutan." ¹⁷ Naa, ki Kaunutan misulat ditu, iinig Balakat. Adin su getaw bigayan Balakat nu Kaunutan, iini piliu nug Balakat kiin dig launan migbalud dun. ¹⁸ Naa, ma'antu, launan ta, mekelingaw ita di ketiag nu Kaunutan, pu' pinukas su munsala di mulu' ta. Kaas puun tu tiag genat tu Kaunutan, sug Balakaten, pelinen ita niin di palas nu Kaunutan, sa'itada pegdugangdugangi kek-sama ta di gasalen gupia.

Si nga Pablo, ndi' Lumukas Megukit Gempia Petenday, pia pa Peglegetan ilan

4 Naa, ki pibaal dinami nu Megbebaya', kagina su Megbebaya'i mikpebaal dun dinami sekat tug lelaaten dinami, ndi' ami lumukas dun. ² Sinangkali' bileng namiig launan penggulaulaan nami mekepiid-piid muka'ig baalen nami gempia egluden. Kig baalen nami, nda'i maita' dun limbung. Ndi' nami pa pagid pelinen su Gempia Petenday. Penluksaden nami pasi' telu'ay su metuud, adun pesangu' nami su kekesuun nami dig delendeman nu nga getaw muka' di pegita'en nu Megbebaya'. ³ Naa sa' mileglud su Gempia Petenday pegukiten nami, mileglud laak di nga getaw pekebeleng. ⁴ Pu' su getaw pekebeleng, ndi' nilan petuuden su Gempia Petenday, pu' sug diwata meguit dig lumbang kini nemun, su Palin, pidelemen sug delendeman nilan. Liningeden dinilan su tiag mekepedelag sia dinilan, su tiag puun tu Gempia Petenday mekatag di keglegawen dinita ni Kristu, su tantu palas nu Megbebaya'. ⁵ Kana' mekatag dig lawas namii pegukiten nami, iin sungkini pegukiten nami pu' si Isukristu, iini Kaunutan. Yami, mbaal ami sesugu'en niu, adun pegbesaan si Isus. ⁶ Sug Diwata miktalu' begudiin pu' subay dulag su tiag genat di medelem, iinen dadema su Megbebaya' mikpedelag di ginaa ta, adun mesuunan ta su kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya', pu' maita' gupia dini Kristu.

⁷ Naa, ki Gempia Petenday piukit dinami, maa' nu ga'us, laak ga'us bitang di gulen, pu' piukit dinami nga kilawan laak, pu' adun gempantek pu' miksekat tu Megbebaya' su gembagel ginuung di Gempia Petenday kini. Kana' miksekat dinami. ⁸ Sa' ma'antu, yami, tatap ami peglegetay, laak ndi' ami maulakan. Taang dun melibuleng ami, laak ndi' nami uba'an. ⁹ Melauni kuminuntra dinami, laak ndi' ami mbelengan nu Megbebaya', bisan mesaitan ami, ndi' ami meka'idan. ¹⁰ Gendawgendaw pektulakiti gumul nami maa' dade-ma nu kepatay ni Isus, adun maita' di ketubu' nami gusay pu' mitubu' na dadema si Isus pegabang dinami. ¹¹ Sampay matengi gumul nami, lelayun ami mesimpitay saba' nu kedunut nami diniin, adun gempantek pu' mitubu' puli' iin, pu' maita' ditu keglegawenen

dig lawas nami gendawgendaw. ¹² Kaas pektulakiti gumul nami gebii gendaw, pu' adun yamu pasi', mpedunan amu ketubu' nda'i tamanen.

¹³ Naa nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' pu' duuni miktalu', "Kagina suminaligu ditu Megbebaya', migukitu." Naa, kagina suminalig dami dema diniin, ukiten nami su Gempia Petenday. ¹⁴ Pu' misuunan nami gupia, petubu'en ami puli' nu Megbebaya', su mikpetubu' puli' dadema di Kaunutan ta si Isus. Petubu'en ami niin puli' maa' nu kepetubu' puli' dini Isus, muka' uiten ami niin, sampay yamu, ditu gedapanen. ¹⁵ Sug launanen kia, bigay nu Kaunutan kepia diniu, adun selian pegdugangi getaw mikebian di tulung nu Megbebaya', megdugang dademai kekpaladpalad nu getaw ditu Megbebaya' adun megdedengeg iin gupia.

Metubu'i Sakup ni Kristu sekat tu Kesaligen

¹⁶ Ma'antu ita, ndi' ita lumukas megbaal tu pibaal dinita. Pu' kig lawas ta, pia gumulanggulung muka' lumubay, kig delendeman ta, gendawgendaw megisegi kesaligen muka' sinuunanen mekatag di metuud.

¹⁷ Maika' da muka' ndi' maiben su kelegenay mbianan ta nemun. Saba' nu kelegenay ta mbianan ta nemun, ditug binaya' gebii bu' gendaw mpeduma ita di gasal nu Megbebaya' muka' di kelengas nu pegbaya'en nda'i tamanen. Ki kelegenay ta, ndi' mpeguntay ditu kepepia dinita di gendaw kiin. ¹⁸ Kana' nu maita' dinig lumbangi pektalentedan ta, pu' pektalentedan ta sungkin su ndi' maita' ditu gekbus langit, pu' mpupus su maita', laak su ndi' maita', nda'i gikteben.

5 Naa, iini ndi' ita lumukas dun su pibaal dinita, pu' sug bebelayan pegbenwanan ta dinig dibabaw lumbang, sa'itada sug lawas ta, misuunan ta sa' geba'en, naa, duun pai sala balay pegbenwanan ta ditug gekbus langit, pingandam na nu Megbebaya'. Kig balay kia, kana' binaal nu getaw, pu' migbaal dun su Megbebaya', muka' nda'i gikteben. ² Nandaw melayu'i ginaa ta, saba' mauya'an ta gupia ma'niin seluken taig begu balay ta binaal tug langit. ³ Sa' seluken ta na, kana' ita lebas, kana' ita laak gimuud nda'ig lawasen. ⁴ Pu' selian ta megbenwa dig bebelayan ta kini dinig lumbang, megdegu ita, saba' nu nga kelegenay ta. Kana' ta mauya'an belengenig lawas ta kilawan, segaya mauya'an ta seluken ta tumu'ig lawas ta gasalen ndi' matay, adun daagen nu ketubu' su gumul. ⁵ Su Megbebaya'i minaal dinita adun pelinen ita niin ma'nia, muka' bigayen dinita sug Balakaten, piuna dig launan pingandamen begay pa dinita.

⁶ Naa ma'antu, sumalig ita lelayun ditu Kaunutan. Laak misuunan ta pu' su saanan ta megbebenwa pa dig lawas ta, melayu' ita pelum ditu Kaunutan. ⁷ Pu' su pegbetaden ta dinig lumbang, subay pebianen ta di

kesalig ta ditug Kaunutan, pu' ndi' tain maita'. ⁸ Suminalig ita gupia diniin, sampay mauya'an ta pa gua' dig lawas ta dinig lumbang, adun mekauli' ita ditug Kaunutan. ⁹ Kaas, iin tumu'i mauya'an ta gupia, penggulaulaan ta sug leliagen dun su Kaunutan, pia dini paita, sa' ditug na. ¹⁰ Pu' launan ta, saladua' subay mengadap ditug ni Kristu, adun ukumenen. Suli'an dayun ita saladua' bantang diniin, lepeng tu pinggulaulanen dinig dibabaw lumbang, sa' gempia, sa' melaaten.

Su Kesambat ta tu Megbebaya', Mekebian dini Kristu

¹¹ Naa mendadi, kumalenged misuunan nami mek-endekekeke kaukum nu Kaunutan di getaw, pene-malan nami pengmetuudayi nga getaw adun sumalig ilan diniin. Misuunan gupia nu Megbebaya'ig delendeman ku. Seligan ku pu' misuunan dau dema niu gupia. ¹² Ndi'u puli'an petelima'ay diniuig lawasu, segaga pesikaun ku amu leliagen dinami, adun mesembag niu su nga getaw mengangya' di palasen sabaya' di gasalen, kaas pigdena'u nilan. ¹³ Naa, bu'ang mau daw? Petuyangen na, basta laak petuuden ku su pibaal dinaan nu Megbebaya'. Melegdeng maig delendeman ku daw? Iini melegdeng dun, pu' adun meban-gan ku amu. ¹⁴ Iini megbaya' di ginaa nami su kepetail ni Kristu dinita, pu' misuunan nami minatay su sala tawan guminanti' dig launan getaw. Kumalenged ginanti' nu sala tawan sug launan, meksaliunung dade-ma sug launan getaw di kepatayen. ¹⁵ Minatay si Kristu guminanti' di tiba'an getaw, adun ita nu nga tetubu', ndi' naita metubu' adun mekpesiba' dig lawas ta. Segaga iin nai metubu' ita dun, sug leliagen dun si Kristu su minatay dayun pitubu' puli' gumawen dinita.

¹⁶ Naa yami, sikna mikpetuud ami dini Isukristu, ndi' na nami pemilangeni getaw mekatag dig betad kinilawan, sa' melengas ba, sa' melaati pigbetaden. Pia begudiin pimilang nami si Kristu mekatag dig betad kinilawan, kana' na ma'niai kemilang nami dun. ¹⁷ Sa' duuni getaw miksalabuuk na dini Kristu, begu bitang nain. Miawa' na sug daan pigbetaden. Naa bentayay pa daan, mikpuun na sug begu! ¹⁸ Sug launan mipeng-gulaulanen, pinggulaula nu Megbebaya'. Su Megbebaya', pia daansama' kuntranen ita, nandaw binaal naita niin sambaten pibian dini Kristu. Muka' pigwak-ilen dinami su kegukit di Gempia Petenday mekatag di kepesambat nu Megbebaya' dinita nga mikesala'. ¹⁹ Ii-ni gukiten nami, pesambaten diniin su tiba'an getaw pebian dini Kristu, ndi'en na pengebeten su nga melaat gulaula nu nga getaw. Muka' pigwakilen dina-mi su gukiten nami di nga getaw betad sumambat dailan dema diniin.

²⁰ Naa sa' ma'antu, kini dami pigwekilan ni Kristu, kaas sa' menengi ami diniu, lepeng menengi su Megbebaya' diniu pebian dinami, adun sumambat amu

diniin. Menengi dami dema tu'u diniu, mekpesambat amu tu Megbebaya', adun kana' na yamui kuntranen. ²¹ Si Kristu, nda'i sala'en. Laak pia ma'antu, pisalabuuk iin nu Megbebaya' di sala' ta, adun ita pelum, pesalabuuk ita nu Megbebaya' di kekesuunen sekat di kek-salabuuk ta dini Kristu.

6 Naa mendadi, kagina limbang ami nu Megbebaya' di pibaalen dinami, menengi ami diniu, ndi' niu begay mbulugan su tulungen diniu. ² Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

“Sa' minateng nai gendaw gempia paita'u diniu su kepetailu, pikineegan ku amu.

Su gendaw di keglegawen diniu, ibangan ku amu.” Naa, pektaltenay niu su sinulat kia, pu' kini nai gendaw gempia duaten nu nga getaw su kepetail nu Megbebaya'. Nandaw, gempia na mekpegawen diniin su nga getaw!

³ Naa, mpauk ami gupia sa' mbuus duuni takesilan nu getaw dig baalen nami, kaas nda'ig baalen nami mekegbelibad di sumakup sia tu Megbebaya', bisan ta' taway dun. ⁴ Segaga paita' nami dig launan baalen nami pu' meseligan ami pegwekilan nu Megbebaya'. Paita' nami ia di kektigel nami di kegleget dinami, di kelegenay nami, sampay di simpit nami. ⁵ Pu' apelai, binadas ami, pinikutan ami, miglapis ami pemesaitay melaun getaw mikesamuk, milendu'an ami dig lasay. Taang dun kulangi ketulug nami, taang dun nda'i ka'aan nami. ⁶ Mipaita' nami pa padun di nga getaw pu' sesugu'en ami nu Megbebaya' pibian di pigbetad nami nda'i melamug dun melaaten, pibian di sinuunan nami tu metuud, pibian di kepedasun nami di nga mekpeleget dinami, sampay dig lelaat nami tu nga samataw nami. Mipaita' nami dun dadema pu' saba' gempantek bigayan ami Balakat nu Megbebaya', petailen nami gupia su nga samataw nami, ⁷ pigukit nami su metuud mekatag di Megbebaya', sampay ibangan ami nu ginuung nu Megbebaya'. Muka' iinig besi nami muka' lasag nami, su gempia pigbetad nami puun tu kekesuun nami. ⁸ Kali' na dun mipegbesaan ami, taang dun mipengumpiid ami sia. Miksama da, piksudi'an ami pasi' nug duma muka' pinalan ami nug duma pelum. Duuni mikpebalus dinami, laak pinlektes nami da telu'ay su metuud. ⁹ Ma'niin nda'i gempia dengegan nami, laak migdedengeg ami dig launan getaw. Ma'niin pektulakit dadema' gumul nami, laak minita' niu pu' tetubu' pami gusay. Pia pituga' ami gupia, nda' ami petayay. ¹⁰ Pia miuba' ami, liliag ami lelayun. Mipema'niin ami nu gempusuk getaw, laak mikpedatu' ami di melaun getaw di nda'i tamanen. Mipema'niin ami nu getaw nda'i gimunen, laak ma'niin dami dema nu getaw nda'i taman nu pimetangen.

¹¹ Naa Mingumpated dia Corinto, ki sinulat nami kini, pinlektes nami amu telu'ay. Petailen nami amu lelayun. ¹² Kana' nu kepetail namii kulang, pu' kulang

sungkini kepetail niu dinami. ¹³ Ki sinulatu kini, maa' nu sulat piwitu di tantu bata'u. Kaas, menengiu diniu suli'an niau petailay, pebegelen niui ginana niu dinaan.

Pigad ni Pablo, naa su Sakup, ndi'en Begay Maulinan dig Betad Kinilawan

¹⁴ Naa, ki keglimbang niu di nga nda' pa pekpetuud dini Isukristu, ndi' mpia, pu' ndi' amu mekeksalabuuk. Meglimbang bai mekesuun muka' meglimbang?

Mekesala ba megbenwa su medelag muka' medelem? ¹⁵ Si Kristu muka' su Palin, ndi' mekeksinengu'ay. Ndi' dadema mekedumai mekpetuud dini Kristu muka' su memilas dun. ¹⁶ Su pegbenwanan nu Megbebaya', nda'ig labeten di ngag ledawan. Pu' pegbenwanan ita nu Megbebaya' nda'i gumulen. Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

“Muli'u ditu piglegetawan ku, sumalau megbenwa dinilan.

Mbaalu pektemuyen nilan, muka' mbaal ilan danaan getaw.”

¹⁷ Maa' laung padun nu Kaunutan,

“Kaas, subay megawa' amu di nga mektamuy tu nga sarga diwata, suay amu dinilan.

Subay ndi' amu lumamug di nga milemu'an.

Telima'en ku amu dayun.

¹⁸ Mbaal Gama' niau,

muka' bata'u amu, libun laki.

Kinii tinalu' nu Kaunutan, su Tampusan Ginuungan Megbebaya'.”

7 Mendadi, kagina itai pisadan nu Megbebaya' dig launan pinasaden kia, penengiin ku diniu nga petailen ku, ua'en taig launan kelemu'ay di pigbetad ta sampay dig delendeman ta. Penggengeten ta dig delendeman ta su kegwakil ta dig lawas ta tu Megbebaya', puun di kegbasa ta diniin.

Leliagen si Pablo di Kegbiksu' nu Pikumpungan dia Corinto

² Kaas, gempia niu pegisegeni kepetail niu dinami, pu' nda'i getaw dia niu duuni sinila'an nami dun, nda' demai pialangalang nami tu kesaligen, muka' nda' dadema' pigleguntungan nami. ³ Naa, nda'u mesulat ia adun takesilen ku amu, pu' gandangu misulat diniu kamun pu' petailen nami amu. Kaas, ma'niin ita mekampu' lelayun. Matay sa' metubu', mektinebangay ita. ⁴ Kana' na medua'dua' dig delendeman ku pu' meseligan amu gupia, kaas mipenalan ku amu. Kaas dema, pia melauni kegleget dinami, miuliksegu, liliagu gupia.

⁵ Naa, su kedadeng nami dini Macedonia, nda' ami gusay kelali di kegleget dinami. Bisan tanda' ami pangay dini, milegenan ami saba' nu سوالan dinami nu

ngag дума. Muka' milibuleng pami dema di pegbe-taden niu. ⁶ Laak dagid, su Megbebaya' metau menga-mu' di getaw miuba', pingamu' ami niin miksekat di kedateng ni Tito. ⁷ Si Tito, kana' nu kedatengen laaki mingamu' dinami, pu' mingamu' dun dadema su ginukiten dinami mekatag di kengamu' niu dadema diniin. Inukiten dinami pu' angut niu dun mekinita'ay ita. Inukiten dadema pu' migbiksu' amu, kaas miksike-suun namu, sampay minuya' namu megabang dinaan, kaas migiseg naig leliagu.

⁸ Pu' ki sulatu kiin, pia miuba' amu dun, ndai' pegbik-su'an ku dun su kepuitu dun. Sug bekna, migbiksu'u dun deli', kali'u mesuunay pu' miuba' amu dun, pia selangka laaki guba' niu. ⁹ Asa itu nandaw, liliag dau. Kana'u liliag dun su guba' niu, laak liliagu dun su kek-sikesuun niu puun tu guba' niu. Su kelegenay niu kiin, genat tu Megbebaya', kaas nda' nami amu mpeglaatay. ¹⁰ Su kelegenay ta genat tu Megbebaya', mekpesikesuun di getaw adun megawen. Ndi' ta peg-biksu'an, ndi' ba? Laak dagid, su pasi' kelegenay ta kinilawan laak, pegangay tu kepatay nda'i gikteben. ¹¹ Naa, bentayay pa daan niu su pinggulaula nu Meg-bebaya' miksekat tu guba' niu. Ma'nini', miksituges namu menggulaula melengas, pinemalan pa niu de-ma paita'ay dig launan getaw pu' nda' amu medela'ig di sala' nug дума niu kiin. Muka' pa padun melaati gi-naa niu tu pinggulaulanen, miglengilam amu. Mauya'an pa niu mekinita'ay ita, adun megeksud ita. Taginaa niu dun mpenggulaula su mauya'an nu Meg-bebaya', sampay piglepeng niu pengmensuay su mikesala'. Naa sa' ma'antu, dig launan pinggulaula niu kia, pinita' niu pu' nda'ig labet niu di melaat gu-laula nu mikesala' kiin.

¹² Mendadi, pia piwitu daan diniu su sulatu kiin, kana' saba' nu mikesala' дума niu kiin. Kana' dadema saba' nu misela'anen. Bisan saak tug Diwata, iini pi-witu dun, pu' adun medelendem niu su kenamal nu kepetail niu dinaan. ¹³ Kaas mingulikseg ami dun.

Ma'antu mingulikseg ami, dagid nda' ami maulik-segay laak, pu' liliag dami dema dun sug leliag ni Tito. Pu' si Tito, pipia niui ginaanen. ¹⁴ Gandangu amu pin-gangya' diniin, dayun nda' niau mpengumpiiday, pu' gempiai pigbetad niu di pegita'anen. Ma'antu su ginukit nami dini Tito mekatag diniu, minuud da pelum, maa' dadema nu kelaun metuud inukit nami diniu. ¹⁵ Ma'antu, migisegig lelaaten diniu selianen medelendem pu' pituud niu dayun su sinugu'en diniu muka' su kenemba' niu diniin, pia milibuleng amu di kegbelu' nami diniu. ¹⁶ Kaas, liliag nau, pu' meseligan ku amu gupia.

Su Gamut nu nga Mekpetuud

8 Naa Mingumpated, mauya'an nami mesuunan niu su pinggulaula nu nga pikumpulan tu Meg-bebaya' dini Macedonia miksekat tu tulungen dinilan. ² Ki nga pikumpulan kini, meliget gupiai keksima' di kesalig nilan, mipeksima' nu nga kegleget dinilan. Laak dagid, pia ma'antu, gembagelig leliag nilan. Kagi-na liliag ilan dun, metawal dailan dema. Kaas pia gem-pusuk ilan gupia getaw, ma'niin milebian nilan pe-megayay su nga samasakup nilan bianan meliget gutem. ³ Meglegintuud dau diniu, pingikteb nilani megaga nilan di pimegay nilan, milebian nilan sia pe-megay. Danilan da delendeman, ⁴ pinemalan nilan pe-nengiy dinami, buangen nami dinilan mpeduma ilan meglegamut di nga piglegetawan nu Megbebaya' ditu Judea. ⁵ Paa, kana' nami pedetengen pinggulaulaan nilan ma'antu. Pu' bekna, pigwakil nilanig lawas nilan ditu Kaunutan ta mekpetuud diniin, dayun pisakup ni-lani ginaa nilan dinami mekatag di mauya'an nu Meg-bebaya'. ⁶ Mendadi, pinengi nami dini Tito bundase-nen pungunay su gamut niu, pu' iini mikpuun dun, adun metubus niu su gabang niu puun tug lelaat niu di nga samasakup niu. ⁷ Pu' yamu, nda'i lumabaw diniu di kesalig ditu Kaunutan, di tinawanen megwali talu' nu Megbebaya', di sinuunanen mekatag di metu-ud, dig liaganen lelayun megabang, sampay di kepetailen dinami. Ma'niin nda'i tamanenig launanen. Kaas, mauya'an nami nda'i lumabaw diniu dadema di gamuten puun dig lelaaten.

⁸ Laak ndi'u sumugu' dun diniu. Pesuun ku sungkin diniu su ketuges nu ngag дума sakup meglegamut, adun mpeksima'u su kepetail niu, sa' kepetail tantu, sa' kana'. ⁹ Naa, misuunan niu su tulung nu Kaunutan ta si Isukristu, pia nda'i taman nu kedatu'en ditu gek-bus langit, mipusuk iin pegabang diniu, adun pe-datu'en amu di ginaa niu pebian di kepusuken.

¹⁰ Ndi'u daan sumugu' diniu mekatag di gamut. Laak dagid batiku dun gempia na niu tubusen su pikpuu-nan niu su minian taun kiin. Yamuig bekna mimegay, yamu dademaig bekna miliag memegay. ¹¹ Kaas nan-daw, sigi, tubusen niu su pikpuunan niu baalay. Subay situgesay niu tubusay maa' nu ketuges niu megdelen-dem. Tubusen niu gikteb di megaga niu. ¹² Pu' sa' tagi-naa niu dun memegay amu, leliagen dun su Megbe-baya' di pemegay niu. Kana'en pedetengen pemegay niu su ndi' niu megaga. ¹³ Naa, kana' iini mitalu'u dun ia, pu' adun mpeglegetan ku amu, dayun su ngag du-ma pelum, peleliin ku laak ilan. ¹⁴ Laak dagid, kagina melauni sukat niu nemun, mbantang ebangan niu su ngag дума ta duuni kulang nilan. Ma'antu, sa' duuni gendaw penensili kulangig daniu muka' melaun pasi'ig danilan, ilan na pelumi megabang diniu. Ma'-

nia, meksamai tagikul niu. ¹⁵ Begudiin iini mipenggulaula nu nga getaw Israel su kekpungun nilan gaan genat tug langit. Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

"Nda' melebiay su mikepungun melaun.

Muka' nda'i kulang nu mikepungun maika'."

Si Tito muka' su nga Tendugen

¹⁶ Naa mekpaladpalad ami tu Megbebaya', pu' pide-lendemen gupia dini Tito kia megabang diniau, maa' dadema nu pidelendemen gupia dinami, megabang ami diniau. ¹⁷ Pu' si Tito, pinemba'en su kesugu' nami diniin megabang diniau, muka' daniin dadema delendeman su keditunen niu, saba' liaganen gupia megabang diniau. ¹⁸ Duun dademai mimated dinita pe-tendugen nami diniin, su samasakup ta pegbesaan nug launan pikumpulan tu Megbebaya' puun tu kegukiten di Gempia Petenday. ¹⁹ Muka' pa padun, tin-du' iin nu nga pikumpulan tu Megbebaya' tundug dinami selian nami mekpungun gamut, adun megde-dengeg gupia su Megbebaya'. Su kekpungun nami gamut, mpaita' dadema pu' mauya'an nami megabang. ²⁰ Ndi' ami meliag takesilen ami mekatag di ke-salig dinami nu nga samasakup, pu' gembagel gupiai gamut kini. ²¹ Pu' iini piktubudan nami dun, su kegu-it nami di kekpungun nami, adun melegdengig baalen nami di pegita'en nu Megbebaya' muka' di pegita'en nu samataw ta dadema.

²² Mendadi duun pa padun sala mimated dinita sug-u'en ku tundug dini nga Tito. Iin, kumalenged tatap nami peksimetay su pigbetaden, lelayun meliag megabang dinami. Muka' nemun, kagina suminalig na gupia diniau, labi na mauya'anen megabang diniau. ²³ Naa si Tito, dumau gusay megabang diniau. Su nga ten-dugen, pigwekilan ilan nu nga pikumpulan muka' mekpededengeg ilan dini Kristu. ²⁴ Kaas paita' niu dini-lan sug lelaat niu, adun mesuunan dayun nug launan pikumpulan pu' gempetail amu muka' metuud dadema su pingangya'u mekatag diniau.

Su Gamut di nga Samasakup ta tu Megbebaya'

9 Naa, ki gamut puiten ditu piglegetawan nu Megbebaya' ditu Judea, ndi' nau kambat sumulat pa diniau. ² Misuunan ku pu' mauya'an niu megabang, kaas pingangya'u amu dia nga samasakup ta dinig benwa Macedonia. Tinalu'u dinilan pu' yamu nga mimated ditug benwa Grecia, genat pa tu minian taun, mauya'an na niu gupia megabang amu. Naa, melaun na dinilani mikauya' dadema tu mauya'an niu gupia. ³ Nandaw, sugu'en ku mangay dia niu ki nga kepetedan ta kia, adun ndi' mekpelilu su kepen-gangya'u mekatag diniau, pu' mpenggulaula tu'u, maa' da nu tinalu'u pu' mauya'an niu megabang amu.

⁴ Laak dagid, sa' duuni nga getaw Macedonia meke-tendug dinaan, muka' mbuus iini metaangan nilan ndi' pamu mekandam, naa mpiidu gupia, muka' mpiid damu dema, pu' siligan ku amu gupia. ⁵ Mendadi de-lendeman ku, subay penengiu di nga kepetedan, si nga Tito, meguna ilan dinaan, adun pepengendam nilan diniau su pemegay niu gandang pinasad niu. Dayun sa' matengu, mauya' na tu'u su gamut niu muka' mpesuun di nga getaw pu' pemegay amu pu-un tu mauya'an niu, kana' nu ketegel diniau.

⁶ Ndi' niu selingawayi samingayu mekatag di ke-megay. Adini getaw maika'i pemulaan, maika' dade-mai sengku'en. Laak dagid adini getaw melauni pemu-laanen, sengku'an dadema melaun. ⁷ Ma'antu, diadia subay begayen mekatag di mauya'anen. Ndi'en mpia begay puun di keguut di ginaanen, pu' petailen nu Megbebaya' su getaw metawal. ⁸ Muka' padun, tumu' megaga nu Megbebaya' megbegay diniau. Kana' pa di sukal diniau, labi pa di sukal diniau, adun nda'i kulang niu lelayun. Dayun nda' dademai kulang niu begay niu tu ngag launan gempia begayan. ⁹ Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

"Ki metawal getaw, pemegay tu nga gempusuk getaw.

Sug lelaaten, nda'i tamanen."

¹⁰ Su Megbebaya' megbegay beni' di nga memula muka' gaan di nga getaw, begayen dadema diniau sukal beni' niu, sa'itada su gabang niu di nga samataw niu. Pepentubu'en padun nu Megbebaya' su ketawal niu sampay gembageli sengku'en. ¹¹ Pedetu'en amu niin lelayun sukal di ketawal niu, adun melaun getawi mekpaladpalad diniin meksekat di pemegay niu dini-lan pebian di kemet nami. ¹² Pu' ki pemegay niu kiin, kana' laak metektub dun su kulang nu nga sakup nu Megbebaya', pu' mpelaun dun dadema su kekpalad-palad nu getaw ditu Megbebaya', maa' nug bitang tug delus megula' na saba' nu kelaunen. ¹³ Su kemegay niu maita' nu melaun getaw pu' dunutan niu gupia su Gempia Petenday mekatag dini Kristu. Muka' pegde-dengegen nu nga getaw su Megbebaya' puun tu keglegintuud niu muka' tu kekpetuud niu di Gempia Petenday, sampay di ketawal niu pemegay dinilan muka' di ngag launan samasakup niu. ¹⁴ Kagina tinu-lung amu gupia nu Megbebaya' kaas metawal amu, penenebian amu nu nga getaw meksekat tug lelaat ni-lan diniau. ¹⁵ Naa, mekpaladpalad ita gupia tu Megbe-baya', pu' ndi' metanggi'ig bigayen dinita!

Su Sembag ni Pablo ditu nga Migdena' dun

10 Naa, duun dawi ngag duma niu mektalu' ilan pu' su saanan ku dia niu, metalawu, laak dagid gempelegetu daw sa' melayu'u diniau. Kagina ma'antu, naan si Pablo, duuni penengiiin ku diniau pebian di ke-

lilelaaten ni Kristu muka' di mesumaya' betaden. ² Sa' mateng nau dia niu, ndi' niau tegelay menibelu'u, ndi' niau tegelay petegasen kuig betadu! Pu' tumu' daan metawu menibelu' di getaw dia meksudaw dinaan pu' pinggulaulau daw su pibaal dinaan puun tu kekilawan ku daw, sa'itada maa' nu nga nda' pa pekpetuud. ³ Metuud lai daan, migbebenwa dami dig benwa nu nga kilawan, laak kana' nug delendeman nu nga kilawani puun tu kengatu nami di melaat. ⁴ Pu' kig besi gemiten nami di pegbunu'an kini, kana' kinilawan, segaga iini gemiten nami su ginuung nu Megbebaya', adun geba'en namii nga kuta'. † Maulakan nami su sanya gukiten nu nga mimilas tu Megbebaya', ⁵ muka' maulakan da nami dema su nga kegelabag sia nu nga mangya' getaw di sinuunan mekatag di Megbebaya'. Muka' pelinen nami padun sug delendeman nu getaw adun petuuden nilan si Kristu. ⁶ Yamu dema, tubus niu mpaita' pu' mingganget na su kekpetuud niu dinami, mauya' ami sumilut dig launan kemilas nu nga samasakup niu. ⁷ Laak iini pektalenteenan niu, su laak pelum tindeg nu getaw. Duun baig duma niu dia, engkenenen pu' iini pegwekilan ni Kristu? Iin, subay medelendemen puli'ig lawasen, pu' miksama dami, pegwekilan dami dema ni Kristu. ⁸ Pia melebihi ku pengengya'ayi pegbaya'u, ndi' u mpengumpiid dun nu ngag duma, pu' bigay dinaan nu Kaunutan. Pu' ki pegbaya'u, iini mekaiseg di kesalig niu, kana' nu kekpeleat diniu. ⁹ Mitalu' u ia, pu' mpauku gupia sa' laung niu dun pengendeken ku amu sia di nga sulatu. ¹⁰ Duuni mektalu' pu' sa' sumulatu, metegas dawi titulu' u muka' penluksadu dadema telu' ay, laak sa' dia nau niu, ndi' u metau daw mektitulu' diniu, muka' nda' i gatagen su talu' u. ¹¹ Naa, sa' su nga mektalu' dun ma' nia, telu' an ku ilan pu' adini telu' en nami di sulat nami sa' melayu' ami diniu, ma' antu penggulaulaan nami sa' mateng ami dia niu.

Ginukit ni Pablo su Gikteb nu Tindu' nu Megbebaya' Penggulaulaanen

¹² Danami, ndi' nami mpemilangig lawas nami duma nu nga getaw pitelima' nilan diniu su ketaas nu tindeg nilan. Ilan, ndi' nami dadema peguntainig lawas nami dinilan. Metegas gupiai gulu nilan, pu' ukumen nilanig lawas nilan mekatag dig danilan laak delendeman. ¹³ Laak dagid yami, ndi' ami melebihi mangya' dig baalen nami. Duuni pingangya' nami, laak pingikteb nami tu pibaal dinami nu Megbebaya'. Muka' sug baalen nami dia niu, mipeduma di pibaalen dinami. ¹⁴ Kagina mipeduma amu tu tindu' nu Megbebaya' baalen nami su kedia nami niu adun megukit Gempia

† Su nga gelalen besi, pegbunu'an muka' kuta', lumbus sambin-gay ni Pablo, pingma'anenen sug baalanen sa' megukit talu' nu Megbebaya', adun pengmentuudanan su nda' pa pekpetuud muka' pemaagen su nga mekpetu'un dig balus.

Petenday mekatag dini Kristu, kana' melebihi di tindu' nu Megbebaya' dinami. ¹⁵ Ma' antu, ndi' nami dadema pengengya' en sug baalen nug lain getaw megukit Gempia Petenday tanda' ilan sinugu' nu Megbebaya' megukit, ditu gawas nu tindu' dinami nu Megbebaya'. Segaga pedetengen nami, megiseg gusay su kesalig niu, muka' gembagel pai gatagen sug baalen nami dia niu. ¹⁶ Mekebundas ami dayun megukit Gempia Petenday di ngag lain benwa ditu gunaan nug benwa niu, kaas ndi' u na kambat pengengya' en sug daansama' pinggulaula nug lain getaw tindu' diniin nu Megbebaya', ma' niin naani minggulaula dun sia. ¹⁷ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Adini getaw mauya' anen mengangya', subay pengangya' en su pinggulaula nu Kaunutan." ¹⁸ Naa, sa' enalen taig lawas ta, nda' i gatagen. Sa' penalen ita pasi' nu Megbebaya', naa metelima' ita niin.

Si Pablo muka' su nga Tautau Peneligan ni Kristu

11 Naa mauya' an ku pektigel pa niau deli', pia misaba' nu gangya' u laung niu dun bengubenu' ben-gu' enu. Pektigel pa niau dema tu' u. ² Naa, penemalan ku amu tagikulay, gitungan duni kektagikul diniu nu Megbebaya', pu' yamui maa' danug delaga, sug delaga pa tantu, pibembeng ku dini Kristu laak, nda' ig lain. ³ Kelibulengu diniu, kalukalu melimbungan amu maa' nu keglimbung nu mamak dini Iba' begudiin, mbuus mbeleng niu su gempagen kesalig niu dini Kristu mingganget na dig delendeman niu. ⁴ Pu' pia adini getaw metua' dia niu megukit diniu lain titulu' an mekatag dini Isus, naa dedialan daw niu pelum. Duat-en niu, pia laini pegukitenean di pegukiten nami. Duun dadema dawi duaten niu kana' nug Balakat nu Megbebaya' dinawat niu begudiin. Tilima' daw niu pa pagidig lain gempia petenday, kana' nu Gempia Petenday daansama' midawat niu, kaas mauya' an ku pektigel niu ami maa' danu kektigel niu dinilan. ⁵ Naa naan kini, suunan ku pu' su nga tautau peneligan kiin, kana' metaas pa dinaan. ⁶ Pu' pia ndi' u metitay meguksug maa' nu pibia' an nug duma niu, metaasi sinuunan ku di metuud. Pia ta' alanduni kebetang ta, pipanteku diniu dig launan mibianan ku.

⁷ Naa, su kegukitu diniu Gempia Petenday genat tu Megbebaya', nda' u pebayad diniu. Su pinggulaulau ma' nia, pibaba' uig lawasu adun petaasen ku amu. Ma' nia mikesala' bau dun diniu? ⁸ Su saanan ku megabang diniu, duunig lain pikumpulan nu nga sakup miglegastu dinaan. Ma' niin pigdaawan ku ilan, adun mebangan ku amu. ⁹ Muka' pa pagid selian ku dia niu, sa' duuni kulang ku, nda' idun diniui linibulengu dun, nda' u pekpaingabang diniu, pu' iwit dinaan nu nga kepetedan ta genat tu Macedonia sug launan kulang ku. Naa, su nga minayan gendaw, nda' u amu penen-

giay gamut. Ma'antu dadema lema' denlag, ndi'u amu pebebaan gembegat. ¹⁰ Kagina suminalabuuku dini Kristu, meglegintuudu pu' dia tibuuk benwa Grecia, nda'i getaw mekegbuni di kegangya'u pu' nda'u amu pebiaday di kegukitu diniu Gempia Petenday. ¹¹ Ta' mai nda'u amu penengiyay dun gamut? Mabu' laung niu dun, iini tinalu'u dun ia, pu' ndi'u amu petailen. Laak, misuunan nu Megbebaya' pu' petailen ku lai amu gupia.

¹² Pigdelendemu su pigbetadu nemun ndi'u mekpa-mut diniu, pegbetaden ku gusay, pu' adun ki nga tau-tau peneligan kia, nda'iduni sikawan nilan mengangya' mekatag dig baalen nilan. Muka' adun ndi' nilan dadema mpesama sug betad nilan tug betadu. ¹³ Naa ki getaw kia, kana' ilan tantu peneligan. Limbungan nilan su getaw mekatag dig baalen nilan sampay ma'niin ilan miglanguban di tantu peneligan ni Kristu. ¹⁴ Laak mesuunan ta tantu pu' pia si Satanas, metau meglanguban di sesugu'en nu Megbebaya' genat tu tumiag benwa. ¹⁵ Ma'antu, ndi' ita mesebu'an dun sa' su nga sesugu'en ni Satanas kiin, meglanguban dadema di mekesuun sesugu'en ni Kristu. Deksu'anen ia, sulian ilan nu Megbebaya' mbantang tu gulaula nilan.

Su Kelegenay ni Pablo sikat tu Kepeneliganen

¹⁶ Naa puli'an ku telu'ay, subay nda'idun diniui memilang dinaan pu' bengu'bengu'enu miksekat di kegangya'u. Laak sa' pemilangen niau bengu'bengu'en, telima' niau dadema gusay, adun duun dade-mai maika' pegangya'u maa' da nug дума getaw. ¹⁷ (Laak metuud, ki tinalu'u kini, kana' pitalu' dinaan nu Kaunutan, pu' ki kegangya'u kini, mengma'niinu laak bengu'bengu'en. ¹⁸ Laak dagid, kagina melauni getaw mengangya' di kebetangen kinilawan, mengangya' dau dema.) ¹⁹ Yamu, laung niu dun pu' telise-buten amu gupia, kaas melemu niu metigel su nga kegbengu'bengu'. ²⁰ Pia ta' taway dun, tigel niu, su maa' mengulipen diniu, su meglimbung diniu, su megdalig diniu, su mekpelabawlabaw diniu, sampay sug dumapi' di mulu' niu. ²¹ Naa naan, mpiid bau pu' kana'u mesukul menggulaula dun diniu?

Laak dagid, sa' duuni nga gembelu' mengangya' dig daniin, menibelu' dau dema mengangya' dig danaan. (Pelai, maa' nu tantu bengu'bengu'en su mitalu'u!) ²² Ilan, engkenen nilan ba pu' piglegetawan ilan nu Megbebaya' saba' getaw Judea ilan? Naan, getaw Judea mau. Ginepu'ay nilan ba si Israel? Ginepu'ayu dadema iin. Sapu' bailan ni Abraham? Sapu' dau niin dema. ²³ Sesugu'en bailan ni Kristu? Gempia pa sesugu'en mau niin. (Paa, metalu'u ini, maa' nu tinalu' nug bu'ang.) Gembagel paig lasay dig baalen ku dig lasay nilan. Sanu deksu' ilan mipirisu? Naan, milebiananu

dun. Ndi' dadema mbilangig badas dinaan. Tatap dau dema mesimpitay. Ki simpitu, labi pa dig danilan. ²⁴ Lima deksu' pimbadasu nu getaw Judea tali telu pulu' bu' siam badas. ²⁵ Telu deksu'u mbianay pimentul dadema sekud. Mainsan piniglakanu batu. Telu deksu' dadema mibianan kui melenedi sekayan ku, muka' mainsan dia dau dagat pegletawletaw segebii bu' sendaw. ²⁶ Melaun lai kepanawu. Saanan ku mpanaw, mika'idanu sia nug baa', nu tulisan, mika'idanu sia nu samatawu getaw Judea muka' nu kana' getaw Judea. Duun siai kumina'id dinaan dia ngag lunsud, dia ngag limawa', diag laud, sampay kumina'id sia dinaani tau-tau suminakup. ²⁷ Gembagel gupiaig lasayu, pu' mik-tegelu mengimbaal. Gembanesu nda' ketulug saba' nug baalen ku. Mibianan kui kegutem muka' kuaw. Tatapu mekebusay gaan atawaka penilungan ku sampay penepeten ku. ²⁸ Ndi'u metalu' sug дума kepait kebetangu. Pidag pa tanan, gendawgendaw ma'niin duuni gembegat bebaan ku di kektagikulu dig launan pikumpulan nu nga sakup nu Megbebaya'. ²⁹ Pu' sa' duuni samasakup ta melegenan saba' mekagelageli kesaligen dini Kristu, melegenan dau dema, pu' mele-laatu dun gupia. Sa' duuni mekpetuud na mpeglimbungan, naa melayu'i ginaw dun.

³⁰ Dagid sa' upama mengangya'u, pegangya'u su nga kelegenay mbianan ku, pu' metu'usan dun pu' naan, ndi'u megaga. ³¹ Kana'u ini megbalus. Misuunan ia nu Megbebaya', su Gama' nu Kaunutan si Isus. Iin, gempia penalan di nda'i tamanen. ³² Pu' pinenggi' begudiin sa' ditu pau Damasco, pidaapu sia nu gubir-nadur tindu' ni Adi' Aretas. Piapa'u niin sia ditu pulis bitangen dia genga'an nug lunsud. ³³ Laak dagid, inisenu nug dumau dig bukag, dayun tintunu nilan dig dungawan nug dinding nug lunsud, kaas mikeglaguyu.

Su Ginukit ni Pablo tu Kainat diniin tu Gekbus Langit

12 Naa, miktegel mau di kegangya', kaas mengangya'u pia nda'i pantagen! Mendadi, ukiten kui pinita' dinaan nu Kaunutan sampay sug biwasanen dinaan. ² Ma'nini', duuni sakup ni Kristu minilalau. Sepulu' bu' paat taun nai minayan, iin mitekaw mainat ditu gekbus langit. (Ta' dun sa' tegilawan lawasen, sa' mipenumbilaw, misuunan laak nu Megbebaya'.) ³ Puli'an ku telu'ay, misuunan ku pu' ki getaw kiin mitekaw mainat ditu Paraiso, sa'itada tu gekbus langit. (Puli'an ku dadema telu'ay pu' ta' dun sa' tegilawan lawasen, sa' mipenumbilaw, misuunan laak nu Megbebaya'.) ⁴ Dayun saananen ditu, duuni midengegen nga ndi' metalu' di penggelal getaw, su ndi' mesu'at telu'ay nu getaw. ⁵ Ma'antu, pegangya'u ki getaw kiin, batul nug lawasu, laak pegangya'u da su nga mipenggulaulau metu'usan dun pu' nda'i gagau.

⁶ Sa' mauya'an ku mengangya', ndi'u sia mpemilang bengu'bengu'en, pu' metalu'u laak su metuud. Pia ma'antu, ndi'u mengangya', pu' mpauku sa' diadia, pemilangenu niin metaas pa di minita'en pinggulaulau, muka' di midengegen tinalu'u.

⁷ Naa, adun ndi' mekpelabawlabawig delendeman ku saba' nu mekesalebu' minita'u kiin, mibegay dinaani meliget mesaitu, ma'niin nu sesugu'en ni Satanas madas dinaan, adun ndi'u melebihi mangya'.

⁸ Telu deksu' mikpaingabangu tu Kaunutan, pinengiu diniin pua'enen. ⁹ Laak simbagen, "Sukal dini'a su tulungu dini'a mektigela, pu' sa' duuni ndi' mu megaga, iin pa mekpalas gupia su ginuungu." Ma'antu meliagu pegangya'u su ndi'u megaga, adun mbianan ku su gabang nu ginuung ni Kristu dinaan. ¹⁰ Kaas liliag dau di keluka' ginau, di sagula, di kelegenay, dig leget muka' simpit sekat di kesakupu dini Kristu. Pu' sa' meluka'u, duuni kepagen ku puun dini Kristu.

Su Kektagikul ni Pablo di nga Getaw Corinto

¹¹ Pelai, ma'niinu daan nug bengu'bengu'en, laak mitegel niau megangya', asa yamu siai mekpuun mekpenal dinaan, pu' pia nda'i pantagu, kana' metaas pa dinaan su nga metaas laung peneligan kiin. ¹² Su saanan ku dia niu, mikpaita'u diniu pebian di pinggulaulau pu' tantu peneliganu ni Kristu. Pu' miktigelu namal di nga kelegenayu, muka' pinggulaulau nga tu'us muka' mekesalebu' ginuung. ¹³ Naa, ta' alanduni pinggulaulau di ngag lain pikumpungan nga sakup ni Kristu nda'u penggulaulaay dia niu? Daal da laak su nda'u amu pematay. Pedasun niau deli' di nda'u amu peglepengay kia!

¹⁴ Naa minuya' nau meditu niu, iin nai ketelu deksu'en. Muka' ndi'u gusay mekpamat diniu. Pu' kana' nu selapi' niu mauya'an ku, yamu segagai mauya'an ku. Ndi' ba metuud, kana' nu gembata'i meglegastu di nga mekegulang? Segaga iini meglegastu di nga gembata', su da mekegulang. ¹⁵ Naa sa' ma'antu, meliagu megela'u legaay su gimuu sampay su ginau di gabangu diniu. Dagid mauma ini? Saanan megdugangi kepetailu diniu, pigengkan niu pelumi kepetail niu dinaan.

¹⁶ Naa migayun ita dayun, pu' nda'u amu pematay. Laak dagid mabu' duun diniu mektalu' pu' milimbungan ku amu daw, pu' metawakal mau daw. ¹⁷ Enduta'en ku dun iin? Piglimbungan ku bamu di nga sinugu'u mangay dia niu? ¹⁸ Pu' si Tito kiin, pinengiu diniin meditu niu muka' sinugu'u su sala tawan samasakup ta dini Kristu tundug dun. Ta'i laung niu dun, milimbungan bamu ni Tito? Kagina meksalabuuk ami dua' dig delendeman nami sampay di pigbetad nami, misuunan da niu dema pu' ndi' dau dema meglimbang diniu.

¹⁹ Ki sinulat nami kini, mabu' laung niu dun pu' ma'niin ami nu pegindeg di gedapan niu sumbag dig dangat. Kana' lai. Pu' pegindeg ami pasi' di gedapan nu Megbebaya', muka' iin laaki telu'en nami su miksekat di kesakup nami dini Kristu. Pia ta' alandunig baalen nami, uu sambatu petailen ku, penggulaulaan nami dun adun gempageni kesalig niu. ²⁰ Pu' kelibulengu sa' mateng nau dia niu, penensili metaangan ku su pigbetad niu ndi'u liagan, muka' metaangan niu dadema su pegbetaden ku ndi' niu mauya'an. Kelibulengu penensili metuun ku diniu nga mesasaw muka' mengimbegu, meglipunget muka' mesaku, meglelektiay muka' meglelibakay, meglelinebaway muka' mesasak. ²¹ Naa, kelibulengu sa' mateng nau dia niu, penensili mpiidu tu Megbebaya' saba' diniu, muka' melegenanu di melaun diniu daansama' mikesala' dayun nda' pa pelum pegbiksu' ditu keglaat pekesuunan nilan, su nga kenlelingay nilan, sampay sug dusa nilan.

Su Katapusan Pigad ni Pablo

13 Iin nai ketelu deksu'en meguliugu dia niu. Naa sa' duuni getaw mauya'anen dumangat, tegyungen ku diniu su sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya'. Nda' ba mesulat, "Sa' duunig dangat, subay pegintuuden nu telu tawan takesi'. Sa' ndi' mesu'at telu, sukal da dua' tawan." ² Ma'antu', su kedua' deksu'u meditu niu, pigadan ku puli' su nga mikesala' sampay su ngag launan duma niu. Muka' su nda' nau dia, pegadan ku nailan puli', pu' sa' mateng nau pelum, nda'iduni getaw mekegliaw dig badas! ³ Kagina mauya'an niu peksima'en niau sa' pitalu'u ni Kristu sa' nda', talu'u diniu, mekpepantek pau gupia diniu. Sa' si Kristui metau diniu, nda'iduni ndi'en megaga, sinangkali' pa tanan, ginuungan gupiai penggulaulaanan diniu. ⁴ Metuud, ma'niin nda' megaga ni Kristu su kelansang dun di kurus adun matay. Laak dagid pia ma'antu, tetubu' main nemun miksekat di ginuung nu Megbebaya'. Yami nga peneliganen, kagina miksabuuk ami diniin, ma'niin ndi' nami dema megaga, laak sa' meditu ami niu, mektitulu' ami diniu meksekat di ginuung dadema nu Megbebaya'.

⁵ Sa' ma'antu, iin nai gempia niu peksima'en muka' pemilangen, su laak lawas niu, adun mesuunan niu sa' suminalig amu gupia dini Kristu, sa' kana'. Nda' ba niu mesuunay pu' migbebenwa na si Kristu di ginaa niu? Pu' sa' penensili ndi' amu sumalig diniin, guluganen, ndi' megbebenwa di ginaa niu. ⁶ Laak pedetengen ku mesuunan pa niu pu' piksima' nami muka' gempantek pigwekilan ami ni Kristu. ⁷ Penenebiin nami tu Megbebaya', nda'i melaat gulaula niu. Kana' iini penenebiin nami dun, adun mpaita' di getaw pu' tantu peneligan ami ni Kristu, segaga iini penenebiin nami dun, adun

penggulaulaan niu su gempia, bisan laung dun nu getaw ndi' ami metau. ⁸ Pu' daal da laaki penggulaulaan ku su mekpesigwag di Gempia Petenday, kana' nu megbelabag dun. ⁹ Leliagen ami sa' laung dun nu getaw pu' ndi' nami megaga, basta laak gempageni kesalig niu. Ma'antu penenebiin nami, penggengeten gupia dig delendeman niu su kesalig niu. ¹⁰ Iini sinulatu dun ini su saanan ku melayu' diniu, adun sa' mateng nau, ndi'u na kambat petegasen su kausayu diniu miksekat di pegbaya' bigay dinaan nu Kaunutan. Pu' ki pegbaya'u, kana' mekepeglaat di kesalig niu, mekaiseg dun sungkin.

¹¹ Naa, Mingumpated, daal daitu.

Penemalay niu penggengetay dig delendeman niu su kesalig niu.

Pektalentenay niu su pinengiu diniu kini.

Penamal amu peksinengu'ay.

Peksalabuuk amu gupia.

Muka' su Megbebaya', su pigenatan nu kepetail muka' nu pianan ginaa, megduma iin diniu.

¹² Pegdedialay amu, maa' nug dedial niu di gapen niu.

¹³ Kig launan dumau piglegetawan nu Megbebaya' dini, sinembayan amu nilan gela'.

¹⁴ Penenebiin ku, tulungen amu lelayun nu Kaunutan si Isukristu, petailen amu nu Megbebaya' gebii gendaw, muka' penamalan amu peksalabuukay nug Balakat nu Megbebaya' diniin.

Daal daitu.

Pablo

Galacia

Mendadi, iin na pelumi sala di nga sinulat ni Pablo, su peneligan ni Isukristu. Piwitan dun ni Pablo su nga pikumpungan nu nga sakup ni Kristu ditug benwa Galacia. Ki Galacia kini, iini prubinsya nu gubirnu Roma ditug Asia, paingalan dun nemun Turkey. Kana' ni Pabloi miktindeg di nga pikumpungan dia, laak melauni kailalanan sug дума nu nga sakup dia. Su melaun sakup ni Isus dia nga pikumpungan dia Galacia kiin, kana' getaw Judea. Iini piwitanen ilan dun, pu' saba' duuni mikpetu'un dia gembagel gupia sayep. Pu' piktu'un nu nga mikpetu'un pu' subay dunutan nu getaw sug daan Palinta nu getaw Judea adun pulu' megawen. Sa' ma'antu, mibulugan su keganti' ni Isus di nga getaw. Su pegbaya' ni Pablo peneligan ni Isus, pingawa' dadema nu mikpetu'un di ma'nia. Su kesulaten kini, pigad ni Pablo di nga sakup dia nga pikumpungan dia Galacia pu' subay pemaagen nilan su nga mikpetu'un dig balus kiin muka' ndi' nilan belengen su kebeluy nilan di kedunut nilan tu Palinta. Tinitulu'en ilan dadema pu' su kebeluy nilan di Palinta, subay ndi' mpia baal sikawan nilan megdupang muka' mekesala'.

1 ¹⁻² Naan si Pablo, peneligan ni Isukristu, muka' sug lumaun mimated ngag dumau, suminulat ami diniu nga pikumpungan tu Megbebaya' diag benwa Galacia. Naa su kepeneligan ku, nda' pekpuun di getaw, nda' dadema pebian di getaw, pu' si Isukristui migenggat dinaan mbaal peneliganen, iin muka' su Gama'en Megbebaya' dadema, su mikpetubu' diniin puli' genat matay.

³ Yamu Mingumpated, penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Isukristu, begayan amu niin tulung muka' pianan ginaa.

⁴ Naa si Kristu, bigayen matayig lawasen, adun mekpedasun dinita tu nga sala' ta, adun peliuun daita dema niin di melaat betad nu nga kilawan nemun. Su kegbegayen dun, dinunutanen gupia su mauya'an nu Megbebaya', su pektemuyen ta muka' su Gama' ta.

⁵ Naa su Megbebaya', gempia penalan muka' pegbesaan di nda'i gikteben! Amen.

Nda'idunig Lain Gempia Petenday

⁶ Mendadi mekatag diniu, misebu'anu dun pu' nda' ma na maibeni kesakup niu, dayun meteliudan niu su Megbebaya', su migenggat diniu sumakup diniin pibian tu tulung ni Kristu. Pu' lumingay amu tu sala gukiten laung niu dun gempia petenday. ⁷ Duun baig lain gempia petenday? Nda'idun. Laak iini sinulatu dun ini, pu' saba' duuni nga getaw mikpalangalang dig delendeman niu tu metuud, muka' mauya'an nilan pelinen nilan sia su Gempia Petenday mekatag di keganti' ni Kristu tug limbung ta. ⁸ Laak taman talu'u diniu, bisan naan atawaka ki sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, sa' pinenggi' pegukitenen sia diniu pitenday laung niu gempia petenday sala dig daansama' pigukit nami diniu, naa, ukuman iin nu

Megbabaya'! Mpiglak ditug linaw gapuy! ⁹ Gandangu mitalu' muka' telu'en ku na puli', pia ta' taway dun, sa' ukitenen diniu gempia petenday sala dig daansama' dinawat niu, maukuman iin, mpiglak ditug linaw gapuy!

¹⁰ Naa, mekpe'enal bau di getaw? Ndi' mesu'at, pu' mpauku mekpe'enal di nga getaw, mekpe'enal di tu Megbebaya' laak. Sa' mauya'an ku sia mekpe'enal di getaw, naa kana' nau sesugu'en ni Kristu.

Su Kebian nu Kepeneligan ni Pablo

¹¹ Naa Mingumpated, ki Gempia Petenday ginukitu diniu, pesuun ku diniu pu' kana' kinilawan. ¹² Nda'i getaw migukit dun dinaan, nda' dadema pektu'un dinaan. Sinangkali' pa tanan, biwasan dinaan ni Isukristu.

¹³ Naa, sug daansama' pigbetadu saanan ku pa dumunut tug betad nu nga getaw Judea mektamuy, midingeg na niu. Piglegetan ku pati' su nga sakup nu nga pikumpungan tu Megbebaya'. Gikteb nu megagau, piglaatan ku sia su nga pikumpungan kia.

¹⁴ Pigiseg gupiai kedunutu tug betad nu getaw Judea, labaw pa dig danug dumau nga telepadu gidad. Pine-malan ku pektalenteay sug betad pingumbilin dinami nu nga ginepu'ay nami, labaw pa dig danug dumau.

¹⁵ Pia ma'antu, su nda' pau pegigetaw, pinaasu nu Megbebaya' muka' inggatu niin mbaal pegwekilanen puun tu tulungen dinaan. Sa' miuya'an na nu Megbebaya' ¹⁶ buasanen dinaan sug Bata'en, adun ukiten ku su Gempia Petenday mekatag dig Bata'en tu nga kana' getaw Judea, nda'i getaw midangepu. ¹⁷ Nda' dau dema peditu Jerusalem adun dumangep tu nga miuna dinaan peneligan ni Kristu. Segaga, suminambutu ditug Arabia, dayun mipuli'u ditug lunsud Dam-

asco. ¹⁸ Su ketelu taunen, minangayu ditu Jerusalem, linaawan ku si Pedro muka' mingintuluganu dia niin taman sepulu' bu' lima gebii. ¹⁹ Nda'ig lain peneligan ni Kristu minita'u, laak si Santiago su pated nu Kaunutan ta.

²⁰ Naa, metuudi sinulatu, simbayan ku su Megbebaya' ndi'u megbalus.

²¹ Naa genat nitu, midituunu ngag benwa dia Siria muka' dia Cilicia. ²² Su saanan ku meguliug di ngag benwa kia, nda' pau mailala nu nga sakup di nga pikumpungan diag benwa Judea. ²³ Misuunan nilan laak su ginukit nu ngag дума pu' naan, su getaw daansama' migleget dinilan, iin nai megukit di kekpetuud su gandangen sia peglaatan. ²⁴ Kaas, pinalan nilan su Megbebaya' sekat dinaan.

Su Kenemba' dini Pablo nu ngag Duma Peneligan ni Kristu

2 Tubus itu, bena' minayani sepulu' bu' paat taun, mipuli'u ditu Jerusalem, yami ni Bernabe. Piten-dugu dadema dinami si Tito. ² Sinugu'u nu Megbebaya' meditu. Mendadi, bena' minateng ami ditu Jerusalem, miglumpuk ami nu nga kaunutan nu nga mikpetuud, yami ami da. Pigwaliu dayun dinilan su Gempia Petenday pegukiten ku di nga kana' getaw Judea, adun mesangu' nilan. Pu', sa' ndi' nilan mesangu', naa su pinggulaulau muka' su penggulaulaan ku pa nemun, nda' na siai gatagen! ³ Gempantek su kesangu' nilan dun, pu' pia sug dumau si Tito, nda' nilan tegelay sirkunsisuay, bisan kana' iin getaw Judea. ¹⁴ Nda' sia metegel, laak duuni nga tautau samasakup ta, mauya'an nilan metu'usan sia si Tito. Daan nailan tautau suminalabuuk di pikumpungan ta, adun mesilangan nilan sug betad nu nga sakup kana' getaw Judea. Pu' su keliu ta di gengkeman nu Palinta, miksekat di keksalabuuk ta dini Kristu Isus. Dagid su nga saga sakup kia, mauya'an nilan mbalud naita puli' nu Palinta. ⁵ Pelai, nda' nami buang mekpetuud dinilan pia selingka, adun ndi' nilan mpalin su metuud daan na pisuun diniu di Gempia Petenday.

⁶ Naa, su ngag дума ta kiin inilala nga kaunutan nu nga suminakup, mitalu'u inilala pu' nda'ig labetu dun bisan ta' gelalay dun, pu' kana' meksekat di gelalilani kemilang dinilan nu Megbebaya' metaas sa' gembaba'. Naa ki nga kaunutan kiin, nda'i medugang nilan di Gempia Petenday ginukitu. ⁷ Sinangkali' pa tanan, misabut nilan pu' naani siligan nu Megbebaya' megukit Gempia Petenday ditu nga kana' getaw Judea, maa' danu kepesaligen dini Pedro megukit dun tu nga getaw Judea. ⁸ Pu' sekat tu ginuung nu Megbe-

† *Sug betad sirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. Su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegigetawen, tebi-a' tuli'en, pu' guluganen, tu'us pu' getaw Judea, sa'itada getaw mektamuy tu Megbebaya'.*

baya', mitendu'u peneliganen megukit tu nga kana' getaw Judea, maa' dadema nu ketendu' dini Pedro peneliganen megukit tu nga getaw Judea. ⁹ Kaas si Santiago, si Pedro muka' si Juan, su nga inilala kaunutan di pikumpungan, sa' minita' na nilan pu' tinulungu nu Megbebaya', tilima' ami nilan. Minlamanu ilan dinami, tu'us pu' meksalabuuk ami dig baalen nami, yami ditu nga kana' getaw Judea muka' ilan tu nga getaw Judea. ¹⁰ Daal dai pinengi nilan dinami pu' megabang ami di nga gempusuk dinilan. Misangu' nami ia, pu' iin dademai mauya'an nami gupia.

Si Pedro Tinitulu' ni Pablo diag Antioquia

¹¹ Naa si Pedro, su keditunen Antioquia, pimaagu gupia di gedapan nu nga getaw, pu' gempantek, mikesayep. ¹² Ma'ninii sayepen. Su nda' pa dateng diag Antioquiai nga sinugu' ni Santiago, dumingan maan si Pedro di nga samasakup kana' getaw Judea. Laak dagid, sikna minateng su nga sinugu' kia, sumiway di nga kana' getaw Judea, nda' na salu dinilan maan, pu' mipiid di nga getaw meliag mekpesirkunsisu tu nga sakup kana' getaw Judea. ¹³ Dayun sug дума sakup nga getaw Judea, mikpuun ilan meksitalaw, sampay si Bernabe, mitalin dadema di sayep. ¹⁴ Mendadi, bena' minita'u pu' nda' na nilan legdengay dunutay su metuud mauyun tu Gempia Petenday, miktalu'u dini Pedro di gedapan nug launan nilan, "Naa, pia ya'ai getaw Judea, daansama' bileng mu sug betad nu nga getaw Judea. Naa sa' ma'antu, mauma dema pentegelen mu dayun su nga kana' getaw Judea pegbetaden nilan sug betad getaw Judea? Kana' lai mpia."

Su nga Getaw Judea Mesama di nga Kana' Getaw Judea, Megawen ilan sekat tu Kesalig nilan

¹⁵ Metuud, genat tu kegigetaw nami, getaw Judea ami. Kana' ami maa' nu nga kana' getaw Judea piningalan dun nga mekesesala'. ¹⁶ Laak dagid, misuunan ta pu' iini pemilangen dun nu Megbebaya'i getaw mekesuun, saba' nu kesaligen dini Isukristu, kana' nu kedunuten di Palinta. Yami dadema, suminalig ami dini Kristu Isus, adun peseksuden ami ni Kristu ditu Megbebaya' meksekat tu kesalig nami diniin, kana' nu kedunut nami tu Palinta. Pu' nda'i getaw mpeseksud ditu Megbebaya' saba' nu kedunuten tu Palinta.

¹⁷ Naa, sa' mauya'an nami pemilangen ami nu Megbebaya' mekesuun meksekat tu keksalabuuk nami dini Kristu, ndi' ba metuud pemilangen ami dayun nu nga getaw Judea mikesala', pu' saba' tiliudan nami su kedunut nami tu Palinta? Guluganen ba ia pu' mibaluy ami mikesala' miksekat dini Kristu? Ndi' lai mesu'at!

¹⁸ Pu' sa' lumingayu puli' ditu Palinta daansama' tiliudan ku, naa gempantek dayun pu' mimilasu, pu' ndi'u megela' medunutay. ¹⁹ Kaas ki Palinta, kana' na pe-

baya'u dig lawasu, kaas ma'niin nau minatay di Palinta, adun metubu'u gusay mektamuy tu Megbebaya'. Ma'niin miksaliunungu dini Kristu kali' lensangay ditu kurus, ²⁰ adun kana' na naani megbaya' dig lawasu, segaga si Kristui megbaya' dun, pu' megbebenwa na di ginau. Ki pigbetadu nemun, pegbetaden ku mikpuun tu kesaligu ditug Bata' nu Megbebaya', su mikpetail dinaan sampay minatay gumanti' di kepatayu. ²¹ Ndi'u pengua'en su tulung dinaan nu Megbebaya' puun tu kepetailen dinaan, pu' sa' upama mpemilang nu Megbebaya'i getaw mekesuun meksekat tu kedunuten tu Palinta, naa guluganen, mibulugan si Kristu matay.

Su Kesalig atawaka su Kedunut tu Palinta

3 Yamu nga getaw Galacia, metegas gupiai gulu niu! Pinluksadu na gupia ukitay diniu pu' si Isukristu, pinatay ditu kurus, laak dagid duun masi'i mikpetalin diniu tu metuud. ² Naa, saaken ku diniu, mikenduta' mai kedawat niu tug Balakat nu Megbebaya'? Miksekat ba di tegel niu dumunut tu Palinta, atawaka tu kedengeg niu di Gempia Petenday mekatag dini Isukristu, muka' su kekpetuud niu diniin? Ndi' ba metuud, su kedengeg niu muka' su kekpetuud niu? ³ Yamu nga metegasi gulunen! Sa' mikpuun amu sumakup dini Kristu, pisalig niui kegawen diniu ditug Balakat nu Megbebaya'. Laak dagid nemun, iin na masi'i seligan niu, su tegel niu dumunut tu Palinta! ⁴ Naa, su ngag launan mibianan niu sikat tu kesakup niu, mibulugan ba laak? Nda'! ⁵ Begayan bamu nu Megbebaya' Balakaten muka' pebaalen ba diniu su nga mekesalebu' ginuung saba' nu tegel niu di kedunut niu tu Palinta, atawaka saba' daan nu kedengeg niu di Gempia Petenday muka' su kekpetuud niu diniin? Nda'ig lain, su laak kekpetuud niu.

⁶ Naa pegdelendemen ta deli' si Abraham. Ndi' ba sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' ma'nini'? "Si Abraham, mikpetuud ditu Megbebaya', kaas pimilang nu Megbebaya' mekesuun saba' nu kesaligen diniin." ⁷ Kaas, subay mesuunan niu pu' su nga getaw mekpetuud ditu Megbebaya', ilani mpemilang tantu sapu' ni Abraham, sabaya' su nga mektegel dumunut tu Palinta. ⁸ Pu' daan na sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' pu' su nga getaw kana' getaw Judea, pemilangen nu Megbebaya' mekesuun meksekat tu kesalig nilan diniin. Ndi' ba daansama' inukit nu Megbebaya' dini Abraham su Gempia Petenday ma'nini'? "Sug launan bansa getaw di tibuukan benwa, pepi-anan ku meksekat dini'a." ⁹ Kaas, kumalenged mikpetuud si Abraham ditu tinalu' nu Megbebaya' muka' pipianan nu Megbebaya', su ngag launan getaw mekpetuud ditu Megbebaya', pepiananen maa' danu kepia dini Abraham.

¹⁰ Laak dagid, su nga getaw seligan nilan su tegel nilan dumunut tu Palinta adun megawen ilan, daan na inukuman nu Megbebaya' laga' na ginaa. Nda' ba sulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Adin su getaw ndi'en gela'en petuuday su tiba'an sinulat di Palinta, ukuman nu Megbebaya' laga' na ginaanen." ¹¹ Naa, gempantek nda'i getaw mpemilang nu Megbebaya' mekesuun meksekat tu tegelen dumunut tu Palinta. Gempantek, pu' sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Adin su getaw pemilangen nu Megbebaya' mekesuun saba' nu kesaligen diniin, malapen sug be-gu ketubu'." ¹² Pidag pa tanan, su tegel nu getaw dumunut tu Palinta, nda'ig labeten tu kesaligen, pu' sa' duun siai getaw megela'en dunutay su nga tiba'an pinalinta, ndi'en kambat seligan si Isukristu. Ndi' ba sinulat dadema di Misulat Talu', "Adin su getaw, gela'enen dunutay su tiba'an pinalinta nu Megbebaya', malapeni ketubu' mikpuun ditu."

¹³ Naa, si Kristu, kagina mibiananen na su ginukuman dinita nu Megbebaya' laga' na ginaa sa' minatay dia kurus, likat ita niin di ginukuman dinita miksekat tu kemilas ta tu Palinta. Nda' ba mesulat di Misulat Talu'en ma'nini'? "Adin su tinambed di pasek muka' mikalempuyut dia, inukuman na nu Megbebaya'." ¹⁴ Ii-ni likat ita dun ni Kristu adun su nga kana' getaw Judea, mesu'at mpeduma nailan di kepia pinasad nu Megbebaya' begay tu sapu' ni Abraham nga getaw Judea. Mesu'at saba' nu kesalig nilan dini Kristu Isus. Iin dademai likat ita niin dun adun begayan ita Balakat nu Megbebaya' daan na pinasaden begayen dinita saba' nu kesalig ta.

Salai Pinasad nu Megbebaya', Sala dademai Palinta

¹⁵ Naa Mingumpated, malap ita penenggi'an dig be-tad kinilawan. Sa' upama duunig dua' tawan mitakena' su sabut nilan, dayun tinakesi'an nilan su sinulat dun, nda' dayuni mekelutas dun atawaka mekesumpat dun, ndi' ba? ¹⁶ Naa, su nga pinasad nu Megbebaya' mekatag di kepianen di getaw, pisadanan dun si Abraham muka' su sapu'en. Nda' mesulat di sinulat kiin pu' "pisadanan su nga sapu'en," guluganen melaun getaw. Iini misulat "su sapu'en," guluganen sala tawan laak, si Kristu. ¹⁷ Mendadi iini ma'anenen, inisun nu Megbebaya' si Abraham muka' pinasaden dun pu' penuudenen su kelaun sabut nilan. Bena' minayani paat gatus bu' telu pulu' taun, duun pelumi pinalintanen ditu nga sapu' ni Abraham, getaw Israel. Laak su kepalintanen dun, daansama' mitakena' sug bekna pisabuten kia, kaas nda' pengua'ay nu Palinta su sabut muka' nda' mbeleng dun su pinasaden. ¹⁸ Pu' sa' upama begayan nu Megbebaya' su nga getaw saba' nu kedunut nilan tu Palintanen, kana' sekat tu

kepasaden, ndi' ba? Sinangkali' pa tanan, iini bigayannen dun si Abraham, pu' saba' nu pinasaden.

¹⁹ Naa sa' ma'antu, ta' ma dayuni pinalinta dun nu Megbebaya' ditu nga getaw Israel? Iin, midugang ditu pinasaden su Palinta, adun gempantek na melaat gupia su kemilas nu nga getaw ditu Megbebaya'. Pigdelendem nu Megbebaya' pu' su pinalintaneni megbaya' dinilan sampay mateng su sapu' ni Abraham pisadan nu Megbebaya', si Kristu. Naa, su kepalinta nu Megbebaya', pipalintanen di nga sesuguenen getaw langit. Duun dademai getaw, si Moises, ma'niin miglekagun ditu Megbebaya' muka' tu nga getaw. ²⁰ Laak dagid, ndi' na kambat duuni meglekagun dun sa' sala tawan laaki masad. Ki kepasad nu Megbebaya', nda'i meglekagun dun, minandeng masad su Megbebaya', salanenda.

Iini Mikpalinta dun su Megbebaya'

²¹ Mendadi, iin bai guluganen ia, pu' su Palinta, kumuntra di nga pinasad nu Megbebaya'? Ndi' mesu'at, pu' sa' upama duuni pinalinta nu Megbebaya' piten-day di nga getaw, dayun sa' medunutan nilan sia gela', begayan dayun ketubu' nda'i tamanen su tiba'an getaw. Ma'antu mpemilang ilan sia nu Megbebaya' mekesuun meksekat tu kedunut nilan dun.

²² Sinangkali' pa tanan, nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' pu' su tiba'an getaw, binalud nug betad nilan mekesesala'? Kaas gempantek, su nga mekpetuud dini Isukristu, ilani begayan ketubu' nda'i tamanen puun tu pinasad muka' meksekat di kesalig nilan.

²³ Laak dagid su nda' pa datengi gendaw pemilangan nu Megbebaya'i getaw mekesuun meksekat di kesaligen diniin, ma'niin ita binalud, pinikutan ita lelayun nu Palinta. Nda' ita mbeluy sampay biwasan na sug bian nu kesalig. ²⁴ Kaas, ma'niin mingingat muka' miktitulu' dinita su Palinta sampay minateng si Kristu, adun sa' mateng na, mpemilang ita nu Megbebaya' mekesuun saba' nu kesalig ta dini Kristu. ²⁵ Naa nandaw, ki kesalig tai mpemilang nu Megbebaya' kekesuun ta, kaas kana' na nu Palintai megingat muka' mektitulu' dinita.

²⁶ Ma'antu launan na niuig bata' nu Megbebaya', saba' nu kesalig niu ditug Bata'en, launan niu miksabuuk dini Kristu Isus. ²⁷ Mibunagan namu tubig sekat tu keksalabuuk niu dini Kristu, kaas mibaluy gasal niu su gasal ni Kristu. ²⁸ Kaas dema, nda' nai pegbida'annen, ndi' na mpemilang sa' getaw Judea sa' su kana' getaw Judea, sa' gulipen, sa' su kana' gulipen, sa' libun, sa' sug laki, launan niu mesama saba' nu keksalabuuk niu dini Kristu Isus. ²⁹ Mendadi, kagina piglegetawan namu ni Kristu, mibaal amu nga sapu' ni Abraham, kaas malap niu su ngag launan pinasad nu Megbebaya' begay tu nga sapu' ni Abraham.

⁴ Naa, pebundasen ta sug yaga ta di sinulatu kini. Pinenggi' ki gembata' petengedan nu pusaka' nu gama'en. Sa' mbata' pa, mesama di gulipen, pia iin siai gapu' nug launan pimatang sampay lupa'. ² Su saanan kaika'ayen, duuni getaw metendu' megingat diniin muka' duun dademai getaw metendu' megbaya' dig launan gimunen sampay di gendaw tendu'en nu gama'en iin pemuseka'an. ³ Naa ita, ma'niin daita dema, pu' begudiin, su nda' ta pa mesabut su metuud, sa'itada, ma'niin ita gembata' pa di kesabut ta tu metuud, gulipen ita nu nga ndi' maita' meguit di nga kilawan. ⁴ Laak dagid, bena' minateng nai gendaw daan na tindu' nu Megbebaya', sinugu' nu Megbebaya' sug Bata'en lumusad dinig lumbang. Kig Bata'en, bena' midini, pigbata' nu gina'en kilawan, muka' mibagel dig dialem gengkeman nu Palinta nu nga getaw Judea. ⁵ Miginetaw Judea iin, pu' adun lekatenen su nga pigbia'an nu Palinta, adun mbaal ita bata' nu Megbebaya', launan ta.

⁶ Muka' kig Balakat nug Bata'en, sinugu' dadema iin nu Megbebaya' megbenwa dig delendeman ta, pu' adun pepentekenen dig delendeman niu pu' binata' amu nu Megbebaya', kig Balakaten miktalu' tu Megbebaya', "Ama, Gama' nami." ⁷ Ma'antu diadia, kana'a na gulipen, pu' bata'a niin. Muka' pa padun, kagina bata'a niin, begayan ka pa nu Megbebaya' launan daan na pingandamen begayen tu ngag bata'en.

Su Kektagikul ni Pablo di nga Getaw Galacia

⁸ Naa yamu, begudiin nda' niu pa sembatay su Megbebaya' muka' nda' niu iin pegbesaay, kaas gulipen pamu nu nga sanya diwata. ⁹ Laak dagid nemun, suminambat namu tu Megbebaya'. Muka' labi pa, pu' suminambat su Megbebaya' diniu! Naa asal ma'antu, mau-ma dema luminingay amu puli' ditu nga ndi' maita' meguit tug dibabaw lumbang, su nda'ig balakaten muka' pegbaya'en? Mauma dema mauya'an niu mengulipen ilan diniu puli'? ¹⁰ Pegbesaan niu nga gendaw. Sug duma gendaw, pegbesaan niu bulanbulan, sug duma sa' su masanen, sug duma tauntaun! ¹¹ Mipati'u melibuleng diniu. Metuud ba nda'i gatagen su tiba'an pinggulaulau gabang diniu?

¹² Uu Mingumpated, penengiin ku diniu, penunggilingay na niau. Ndi' namu mekpebalud ditu Palinta. Ndi' ba metuud mingma'niin dau dema diniu, pu' kana' na Palintai megbaya' dinaan? Metuud lai. Naa begudiin, nda' niau pelaatay, segaga tinagikul niau gupia. ¹³ Medelendem niu pu' sug bekna, iini mikelakayu dun megukitu diniu Gempia Petenday pu' saba' migladdu sinegayu dia niu. ¹⁴ Pia milegenan amu dun sug leduun ku, nda' niau peksudi'ay, nda' niau pemi-lasay. Sinangkali' pa tanan, pinemba' niau, ma'niin nu kenemba' niu sia di sesugu'en nu Megbebaya' getaw

langit, ma'niin nu kenemba' niu sia dini Kristu Isus. ¹⁵ Naa begudiin, liliag amu gupia. Ta' ma, mauma dema kana' namu leliagen? Talu'u diniu, sa' sia misu'at, pia su nga mata niu, pisuk niu sia adun bigayan niau dun sia, saba' nug lelaat niu dinaan begudiin. ¹⁶ Mendadi nemun, pemilangen ba niau pelum kuntra niu pu' saba' pinluksadu telu'ay diniu su metuud?

¹⁷ Naa su ngag дума getaw kia mekpalin di Gempia Petenday, tagikulen amu nilan gupia, dagid su ketagikul nilan dun diniu, melaat. Iini tantu mauya'an nilan, teliudan niau, adun tagikulen niu ilan, mesama di ketagikul nilan diniu. ¹⁸ Melengas da mekpetagikuli getaw di ngag dumanen sa' laak gempia dai mekpetagikul dun, ndi' ba? Metuud da gusay, kaas tagikulen ku amu, pia nda'u dia niu. ¹⁹ Yamu ngag lepeng bata'u petailen ku gupia, milegenan nau puli', ma'niin da nug libun pegbata' saananen mesaitan gupia. Talu'u diniu melegenan pau gusay sampay di gendaw mengganget dig delendeman niu sug delendeman ni Kristu. ²⁰ Mauya'an ku gupia dia nau niu sia nandaw, adun pesuun ku diniu di tingegu gupia pu' gempia dai ginaw diniu, kali' buus laung niu dun melaati ginaw diniu, saba' nu pinluksadu telu'ay diniu kini. Melibulengu diniu gupia.

Penenggi'an si Agar muka' si Sara

²¹ Naa, yamu nga mauya'anen pegbia'an ditu Palinta adun mekalap amu sia ketubu', duuni saaken ku diniu. Nda' ba niu pektalntenay su misulat di Palinta?

²² Misulat dia pu' si Abraham, duunig dua' tawan bata'en, lumbus laki. Su sala, gina'en su gulipen nu tunayan ni Abraham, si Agar. Ki sala pelum, gina'en su tunayan, kana' gulipen, si Sara. ²³ Naa sug bata' nu gulipen, kegigetawen, maa' da nu kegigetaw nu nga kilawan. Dagid ki kegigetaw nug bata' nu kana' gulipen, iini mipenggulaula dun, pu' minuud su pinasad nu Megbebaya' di nga mekegulangan. ²⁴ Naa ki ngag libun kini, malap ta dia penenggi'an dig dua' buuk sabut nu Megbebaya'. Ki sala sabut, damikian dun si Agar, pu' pinalinta nu Megbebaya' ditu ni Moises diag bentud Sinai. Su ngag bata' ni Agar, su kegigetaw nilan, daan nailan gulipen, mesama di ngag launan getaw pegbia'an nu Palinta. ²⁵ Si Agar, damikian dadema dig bentud kiin Sinai diag benwa Arabia tanda' pinalintaan nu Megbebaya' su getaw. Damikian pa padun di syudad Jerusalem nemun, pu' miulipeni syudad kia sampay su nga kelaun getaw dun, miulipen nu Palinta. ²⁶ Dagid su Jerusalem ndi' maita' pu' gasalen genat tu gekbus langit, damikian dun si Sara, pu' kana' gulipen, kaas iini gina' nug launan ta nga suminalig dini Kristu. Sa'itada sug bekna sabut, su pinasad nu Megbebaya' dini Abraham,

damikian dun si Sara. ²⁷ Ndi' ba sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' ma'nini'?

“Ya'a libun nda'a mainsan mapet bata' mu, pegleliaga gupia!

Ya'a pa libun nda' mu mainsan mbianay megbatik tian ka,

sesakay mu gupia sug leliag mu!

Iini meksasaka dun, pu' ya'a sug bileng nu sawa mu, melaun pa dunig bata' mu batul nug libun nda' belengay nu sawanen.”

²⁸ Naa, yamu kepetedan ku, bata' namu nu Megbebaya' miksekat tu pinasaden maa' dadema ni Isaac. Pu' iin, miksekat su kegigetawen di pinasad nu Megbebaya' ditu gama'en si Abraham. ²⁹ Dengantu, kig bata' ni Abraham miksekat tug Balakat nu Megbebaya' su kegigetawen, nda' ba peglegetay nu sala bata' ni Abraham, kinilawan laaki kegigetawen? Naa, mesama da nemun, ita, peglegetan naita dema nu nga gulipen nu Palinta. ³⁰ Sinangkali' pa tanan, nda' ba mesulat di Misulat Talu' ma'nini'? “Kig libun kiin gulipen, pengutiday mu ilan nug bata'en, pu' kig bata'en kiin, ndi' mpeduma puseka'ay nug bata' nug libun kana' gulipen.” ³¹ Kaas, yamu kepetedan ku, kana' ita nug bata' nug libun gulipen nu kedunut tu Palinta, segaga bata' ita nug libun kana' gulipen.

Ndi' niu Mbeleng su Kebeluy diniu nu Megbebaya'

5 Naa mendadi, biluy naita ni Kristu di kedunut ta tu Palinta, adun kana' naita gulipen nu Palinta. Kaas, pekpetubud amu gupia, ndi' niu begay duuni mengulipen diniu puli' tu kedunut tu Palinta.

² Naa, yamu, pektalntenay niu ini. Duun diniui suminalig na ditug betad nu nga getaw Judea adun megawen ilan, kaas mekpesirkunsisu amu. Naan si Pablu, talu'u diniu sa' metu'usan amu ma'nia, guluganen, nda'i gatagen diniu su pinggulaula ni Kristu. ³ Pegadu na puli' telu'ay diniu, adin su getaw mauya'anen metu'usan adun meginetaw getaw Judea, naa subay gela'enen dunutay su tibuuk Palinta. ⁴ Yamu nga getaw mekpemilang amu sia tu Megbebaya' mekesuun amu sekat tu kedunut niu tu Palinta, sinangkali' pa tanan, pisuay niuig lawas niu dini Kristu muka' tiliudan niu su tinulung sia diniu nu Megbebaya'. ⁵ Yami pelum, iini pedetengen nami gupia, pemilangen ami nu Megbebaya' mekesuun. Muka' saba' nu ginuung nug Balakat nu Megbebaya' pebian tu kesalig nami diniin, leliagen ami saanan nami megelat di kemilangen dun dinami. ⁶ Pu' misuunan nami, sa' meksalabuuk naita dini Kristu Isus, mesama da sa' metu'usan ita getaw Judea sa' kana', nda'ig labeten tu kegawen ta. Iin sungkin gembageli pantagen su kesalig ta mekpalas di petailan ta di nga samataw ta.

⁷ Naa yamu, begudiin melengasi kedunut niu tu metuud puun tu keksalabuuk niu dini Kristu. Dagit duun na masi'i getaw mikpetalin diniu tu kedunut niu tu metuud. Ta' mai gelalen iin? ⁸ Ki kengmetuuden diniu, kana' puun tu Megbebaya' su migenggat diniu sumalig amu dun. ⁹ Kaas peglengilam amu, pu' pia maika'i ketalin niu, ndi' maiben meseled dig delendeman niu. Ndi' ba penelu'en, laung, "Sa' duuni maika' petulin pan melamug di pan, ndi' maiben tumulini tibuuk pan." ¹⁰ Pia ma'antu, naan, mituudanu dun pu' nda' pa niu teliuday su metuud tinitulu'u diniu. Muka' dema saba' nu keksalabuuk ta ditu Kaunutan ta, suminaligu pu' nda'ig lain sinangu' niu. Suminalig dau dema pu' su getaw mekpedua'dua' sia dig delendeman niu, pelebu'an iin nu Megbebaya'.

¹¹ Laak dagid uu Mingumpated, naan kini, sa' metuud megukit pau daw subay tu'usani getaw adun megawen daw, ta' mai piglegetan pau dun? Sa' sia metuud ia, ki kegukitu di kepatay ni Kristu dia kurus, kana' sia mesamuk amu dun. ¹² Uy, mauya'an ku sia, ki nga mekpedua'dua' dig delendeman niu, ndi' nilan sirkunsisuun laakig lawas nilan, melengas sia, tebia', pekapun nilan dademai tibuuk lawas nilan!

¹³ Naa yamu pa pagid, Mingumpated, inggat namu tu'u nu Megbebaya', adun beluyen amu niin dig launan migbalud diniu. Kagina biluy namu, ndi' niu mpia pesikaun su gayak niu mekegbaya' di ginaa niu sampay di pegbetaden niu. Segaga, kagina dinawat na niu su kepetail nu Megbebaya', gempia namu mektinebangay puun tug linelaatay niu. ¹⁴ Pu' ndi' ba mitingeb su tibuuk Palinta di sektaang talu' kini, "Petail mu dadema sug duma mu. Su kepetail mu diniin, pelepeng mu di kepetail mu dig lawas mu?" Mitingeb lai daan! ¹⁵ Laak dagid, sa' meksinualay amu muka' mekagaw tindeg amu, ma'niin amu nu malig metetubu' megegebutay muka' megdedepa'ay amu, naa peglengilam amu, pu' buus metulagi keksalabuuk niu gupia.

Su Sengku' nug Balakat nu Megbebaya' muka' sug danu Kekinilawan

¹⁶ Kaas, pektaltenay niu ini. Kig Balakat nu Megbebaya', pekpetuud amu diniin, buangen niu iin megbebaya' dig delendeman niu muka' di pegbetaden niu. Ndi' niu dayun dunutani melaat gayak nu kekinilawan niu. ¹⁷ Pu' su mauya'an nu kekinilawan tai memilas lelayun tu mauya'an nug Balakat nu Megbebaya'. Kig Balakat, kumuntra dadema lelayun di mauya'an kini-lawan. Kagina miglelekuntra ilan dua', ndi' niu mpenggulaula su mauya'an niu penggulaulaay. ¹⁸ Kaas sa' iini megagak diniu lelayun sug Balakat nu Megbebaya', kana' nu Palintai megbaya' diniu.

¹⁹ Naa kig betad nu kekinilawan ta, gempantek gupia, ndi' ba? Ma'niinig betad nu nga getaw megbaya' pa dinilan su gayak nu kinilawan, megdusa, menggulaula mekepiidpiid sampay menlelaug. ²⁰ Mektamuy dailan dema di ngag ledawan nu sagya diwata, mensaled ilan, meksininaay ilan, meksesualay ilan, mengimbegu ilan, meglipunget ilan sampay megleleaway ilan. Meksesuayay ilan pa pagid, ndi' ilan meksalabuuk, ²¹ meksesigiay ilan, megbebulek ilan, meglekebibu ilan sampay ndai' taman nug dupangan nilan, muka' penggulaulaan nilanig lain gulaula ma'niai ke-laaten. Laak yamu, pegadan ku amu puli' maa' danug daansama' pigadu diniu, adin su menggulaula ma'nia kia, ndi' mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya'.

²² Iin sungkini pegbetaden nu getaw megbaya' dun sug Balakat nu Megbebaya'. Mekpetail di nga samatawen, leliagen lelayun, mekpeseksud di ngag duma, mektigel lelayun di kelegenayen muka' kepeleget dun, melilelaaten, mekesuun gupia, meseligan tantu, ²³ mesumaya', sampay metau megbena'bena' di gayaken. Ki pegbetaden kia, nda' benduay nu Palinta. ²⁴ Muka' pa padun, su nga sakup ni Kristu Isus, pimalaw na nilan su kekinilawan nilan kampu' nu ngag launan melaat gayak, ma'niin linansang nilan sug daan lawas nilan ditu kurus. ²⁵ Naa, kagina bigayan ita nug Balakat nu Megbebaya' ketubu' nda'i tamanen, subay pepegbaya' ta dadema diniin su pegbetaden ta. ²⁶ Kaas subay ndi' ita mekpelabawlabaw, ndi' dadema ita melisualen muka' ndi' ita megegimbeguay.

Subay Mektinebangay su nga Sakup Meguit Kelegenay

6 Naa Mingumpated, yamu nu ngag bigayan na Balakat nu Megbebaya', sa' upama duunig duma niu misuunan na niu pu' gempeleget, peseksuden niu iin, pepeksikesuunen niu, laak dagid pengmaya'maya' niu titulu'ay. Muka' peglengilamay niu, kalukalu buus pegdaangan damu dema. ² Kaas, pektinebangay amu di nga kelegenay niu, pu' sa' ma'antu, medunutan niu gupia su palinta ni Kristu. ³ Sa' duun diniuig duma laungen dun iini metaas diniu, asa ndai' ketendananen, melimbunganenig lawasen. ⁴ Diadia, subay peksi-ma'enenig pigbetaden. Sa' melengas, leliagen dun dayun sug daniin pigbetad muka' kana' sekat tu ketanggi'en tu pigbetad nug dumanen. ⁵ Pu' ndi' ba metuud, saladua' subay ketendananen sug daniin pigbetad?

⁶ Laak su petu'unan talu' nu Megbebaya', subay emutanen su mekpetu'un dun puun tu gempia mialapen.

⁷ Naa, ndi' niu peglimbungayig lawas niu, pu' nda'i getaw megaganen pegekalay su Megbebaya'. Sengku'aneni getaw lepeng gupia tu pimulanen. Sa'itada,

pia ta' alanduni penggulaulaan nu getaw, lepeng gupiai sugda dun ditu gendaw pegindeg ditu gedapan nu Megbebaya'. ⁸ Sa' penggulaulaan nu getaw su gayaken puun tu kekilawanen, iinig lepeng sugda dun, ndi' mengiktebi kepatayen. Sa' penggulaulaanen sungkin su mauya'an nug Balakat nu Megbebaya', iini malapen, su ketubu'en nda'i tamanen. ⁹ Kaas ndi' ta mpia lukasan penggulaulaay su melengas, pu' sa' ndi' ta lukasan, duuni gendaw mateng, sengkuan ita gupia, sa'itada malap ta gupia su ginandam daan nu Megbebaya' gempia sugda dinita. ¹⁰ Kaas dema, sa' duuni sikawan ta, gempia ta peksiba'an su nga samataw ta, labi na su nga samasakup ta dini Kristu.

Katapusan Pegad sampay Kenenabi

¹¹ Naa, naan dai suminulat dun ini, bentayay pa daan niu, gembagel gupiai ngag letra sinulatu, kaas mailala niu pu' piksulat duni kemetu. ¹² Ki ngag duma niu tegelen amu nilan mekpesirkunsisu amu, meliag ilan mekpaita'ita' di nga getaw muka' mauya'an nilan mengangya'. Laak iini pinggulaula nilan dun adun ndi' ilan peglegetan saba' nu kekpetuud muka' kedunut nilan dini Kristu su minatay dia kurus. ¹³ Pia su nga mitu'usan na, ndi' nilan megaga dunutay su Palinta, laak

mauya'an nilan metu'usan amu, adun pengangya' nilan su kekpetuud niu dig betad nilan mektamuy.

¹⁴ Sinangkali' pa tanan, danaan kini, iin laaki pengangya'u su kepatay nu Kaunutan ta si Isukristu dia kurus. Pu' puun tu kepatayen dia kurus, sug betad kekinilawan sampay su ngag launan gayak, nda'i gatagen dinaan, muka' naan, ndi' nau meliag dun. ¹⁵ Mendadi, sa' metu'usani getaw pu' getaw Judea, sa' ndi', nda'ig labeten tu keglegawen dinita nu Megbebaya'. Iin sungkin gembageli pantagen, sa' binaal ita nu Megbebaya' begu bitang. ¹⁶ Yamu nga mikpetuud pu' binaal naita nu Megbebaya' begu bitang kaas nga piglegetawan namu niin, sampay su nga getaw Judea suminakup dadema tantu ditu Megbebaya', penenebian ku amu, begayan amu niin gela' gempia ginaa muka' pebianan amu niin lelaaten gebii gendaw.

¹⁷ Naa katapusan talu'u diniu, subay nda'i getaw megleget dinaan pu' kana'u daw peneligan ni Kristu, pu' maita' di nga pali' dini na lawasu pu' naani sesug-u'en ni Isus.

¹⁸ Naa Mingumpated, penenebiin ku tu Kaunutan si Isukristu, begayan amu niin tulungen gebii gendaw.

Daal daitu.

Pablo

Efeso

Mendadi, ki sinulat kini ni Pablo, piwitanen dun su nga pikumpulan nu nga sakup ni Kristu dig lunsud Efeso sampay dig lumibut benwa. Begudiin migbebenwa si Pablo diag lunsud Efeso labi dua' taun, pu' migukit Gem-pia Petenday dia sampay piktu'unanen su nga suminakup dini Kristu, adun megisegi kesalig nilan ditu Megbe-baya' muka' su sinuunan nilan mekatag dun. Dayun su saanan ni Pablo pinikutan dia syudad Roma, piwitanen dun su nga pikumpulan nu nga sakup diag benwa lumibut dig lunsud Efeso, adun mpengulikseganen ilan. Naa, dini tinitulu' ni Pablo su medalem kekpetuud ta dini Kristu, adun pegweliinen su metuud pu' si Kristu, iin su Meglegawen di tiba'an getaw. Iin dademai puun gupia nug launan bitang di gekleb langit bu' lupa'. Piktu'un dadema ni Pablo pu' subay pegbetaden nu nga sakup ni Kristu sug bantang tu kesakup nilan diniin. Duun pai mpia besaan mekatag di pikumpulan nu nga sakup ni Kristu diag Efeso, maita' di sala libru dinig Begu Pasad, Ki nga Pinggulaula nu nga Peneligan ni Isukristu

1 Naan si Pablo, peneliganu ni Kristu Isus tindu' nu Megbebaya'. Suminulatu diniu nu nga piglegetawan nu Megbebaya' megbenwa diag lunsud Efeso, pu' meseligan damu di keksalabuuk dini Kristu Isus. ² Penenebiin ku tu Megbebaya' su Gama' ta muka' tu Kaunutan ta si Isukristu, begayan amu niin tulung muka' pianan ginana.

Sug Bigay dinita nu Megbebaya'

³ Naa mendadi, su Megbebaya', ki Gama' nu Kaunutan ta si Isukristu muka' su pektemuyenen pa pagid, pekpaladpalad ita diniin. Pu' puun tu keksalabuuk ta dini Kristu, pipianan ita niin dig launan ginis kepia di ginana ta muka' dig delendeman ta, su kepia genat tug langit. ⁴ Pu' su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', pimili' ita niin sakupen pebian dini Kristu, adun medawat ita niin muka' ndi' ita medangat di gedapanen.

⁵ Naa su Megbebaya', kagina gempetail dinita, daansama' pigdelendemen beta'en ita niin pebian dadema dini Isukristu, pu' kia gupiai mauya'anen. ⁶ Subay enalen tain, saba' nu gembagel tulungen dinita, pu' pipianan ita niin, ita nu nga suminalabuuk ditu petailenen bata'en si Isukristu. Pipianan ita niin di nda'i sugda ta dun. ⁷ Pu' su kepatay ni Kristu kini, likat ita nu Megbebaya' di ginukuman dinita, pu' pidasun ita niin di kemilas ta. Ma'antu, gembagel gupiai tulung nu Megbebaya' dinita! ⁸ Nda'ig labaw dun di tulungen mbianan ta!

Mendadi, puun tu tinawanen muka' ketelisebutayen, ⁹ pisuun dadema dinita nu Megbebaya' sug daansama' pigbuninen delendemanen, pu' pipenggulaula nu Megbebaya' dini Kristu sug delendemanen kia. ¹⁰ Pu' sa' metektak nai sesa'en, tubuseneng penggulaulaay su pigdelendemen pu' peksalabuukenen su

tiba'an binaalen dini gekleb langit bu' lupa'. Muka' si Kristu, iini pepeglekaunutanen dun.

¹¹ Mendadi, kig launan pigdelendem nu Megbebaya', sa' penggulaulaanen, dunutanen gupia su mauya'anen. Muka' danita, mitendu' ita nu Megbebaya' piglegetawanen meksalabuuk dini Kristu Isus miksekat tu pigdelendemen kanugdiin. ¹² Kaas ita nu nga miuna mekpedateng dini Kristu, subay penalan ta su Megbebaya' saba' nu kelengas nu pegbaya'en.

¹³ Yamu nu nga kana' getaw Judea, naa ma'antu damu dema. Bena' midengeg niu su metuud, su Gem-pia Petenday mekatag di kegawen nu getaw, mituudan amu dun si Kristui Meglegawen. Binaal amu dayun nu Megbebaya' nga piglegetawanen, muka' bigayan amu niin Balakaten, su pinasaden tu'us pu' sakup amu niin. ¹⁴ Piunanen sug Balakaten dig launan begayen dinita. Sa'itada, kagina megbenwa na di ginana ta sug Balakat nu Megbebaya', pedetengen ta pu' mekegduma daita dema ditu Megbebaya' di nda'i gikteben. Pedetengen ta pa gusay sampay di gendaw pebeluyenen tantu sug launan sakupen. Kaas, penalan ta su Megbebaya' mekatag di kelengas nu pegbaya'en.

Su Kenenabi ni Pablo

¹⁵ Mendadi, kagina ma'antui kepepia dinita nu Megbebaya', sikna midengegu pu' mekpetuud amu tu Kaunutan ta si Isus muka' mekpetail amu tu samasakup niu tu Megbebaya', ¹⁶ mekpaladpaladu gusay tu Megbebaya' mekatag diniu. Muka' sa' menenabi ¹⁷ tu Megbebaya', su mekesalebu' Gama' ta pektemuyen nu Kaunutan ta si Isukristu, iini penenebiin ku, begayan diniu sug Balakaten, adun megiseg su tinawan niu muka' adun buasanen dig delendeman niu su metuud mekatag diniin, sampay sumambat amu gupia diniin. ¹⁸ Penenebiin ku dadema

petiaganenig delendeman niu, adun mesuunan niu gupia sa' alanduni pedetengen niu puun tu kegenggat diniu nu Megbebaya' sumakup diniin. Penenebiin ku pa pagid, mesuunan da niu dema gupia sug laga' nu kepia pinasaden tu nga piglegetawanen. ¹⁹ Muka' mesuunan pa niu pagid su ketaas nu ginuungen dig delendeman ta, ita nu nga suminalig diniin. Ki ginuungen, ndi' metepeng, pu' iini ginuungen ²⁰ sa' pitubu'en puli' si Kristu, muka' piningkuden di gupiden dapit lintu ditu gekbus langit. ²¹ Si Kristu, iin su megbaya' ditug langit muka' pia adini nga ndi' maita', kaas iini metaas pa dig launan megbaya', meglegadi', meglekaunutan, muka' meguit tug duma ditug langit, sampay di nga ndi' maita' dinig lumbang kini. Pia ki gelalen, metaas pai kegbasa dun di kegbasa dig launan gelal nu nga metaas, nandaw muka' di nda'i gikteben. ²² Pipeguit dadema nu Megbebaya' diniin sug launan bitang di gekleb langit bu' lupa'. Muka' iin pa pagidi bigay nu Megbebaya' ditu tibuukan pikumpulan nu nga suminakup diniin, pu' mibaal gulu nilan. ²³ Ita nu pikumpulan nu nga suminakup dini Kristu, itai maa' nug lawas ni Kristu metektub diniin, muka' si Kristui megektub dig launanen, bisan adin mibetang.

Su Kapatay muka' su Ketubu'

2 Naa yamu, daansama' pimilang nu Megbebaya' minatay naig delendeman niu, pu' saba' mimilas amu diniin, muka' mikesala' amu gupia. ² Timpu kitu, dinunutan niu su melaat betad nu kilawan dinig lumbang kini, piktalentenan niu su kaunutan nu nga megbaya' di gawanawan, su Palin. Iin pa gusayi megbaya' nemun di ngag launan memilas tu Megbebaya'. ³ Kampu' ami, ma'nia dademaig launan ta, pu' sug daan pigbetad ta, iini megbaya' dig delendeman ta muka' dig lawas ta, su laak gayak ta kinilawan. Ki gasal ta, miksama di gasal nu samataw ta, pu' subay melabu' ita tu ginukuman nu Megbebaya'. ⁴ Pia ma'antu, su Megbebaya', kagina lilaatan ita niin tu'u muka' nda'i tamanen su petailanen dinita, ⁵ pia pimilangen su kepatay nu ginaa ta saba' nu kemilas ta diniin, pidumanen ita di ketubu' puli' ni Kristu. Kaas mialap na nug delendeman ta su ketubu' nda'i tamanen. Ginawen amu, mikpuun tu tulung nu Megbebaya'. ⁶ Muka' pa pagid, su kepetubu'en puli' dini Kristu Isus, piduma ita niin dini Kristu, adun megabang ita di keglekaunutanen ditug langit muka' dia kediwetaan. ⁷ Iini pima'antunen dun, pu' adun paita'en nandaw sampay ditug binaya' gebii bu' gendaw ki mekesalebu' tulungen dinita nu nga miksalabuuk dini Kristu Isus, pu' milelaat gupia dinita. ⁸ Pu' iini guminawen diniu su tulung nu Megbebaya' diniu tilima' niu pibian di kekpetuud niu. Kana' nu tegel niu, pu' bigay laak nu Megbebaya'. ⁹ Kaas ndi' ta pegangya' su kegawen

dinita, pu' kana' danita tegel. ¹⁰ Pu' pigbaal ita nu Megbebaya'. Su kesalabuuk ta dini Kristu Isus, biwat ita niin puli', adun melengasi pegbetaden ta, pu' kiaig daansama' tindu'en baalen ta.

Salabuuk naita dini Kristu

¹¹ Naa, yamu nu nga kana' getaw Judea, pegdelendem niu deli' sug daan kebetang niu. Piningalan diniu nu nga getaw Judea nga kana' menirkunsisu, pu' ilani menirkunsisu, tu'us laak dig lawas pingumbilin dinilan ni Moises. ¹² Kanugdiin, metuud, melayu' amu dini Kristu. Lain bansa amu, lain getaw amu, pu' kana' amu getaw Judea tindu' nu Megbebaya' piglegetawanen. Nda' paig labet niu tu nga sabut nilan nu Megbebaya' puun tu pinasaden dinilan, kaas nda'i pedetengen niu gabangen diniu. Muka' dema nda' dig delendeman niu su Megbebaya', saanan niu suminala megbenwa di nga melaat kilawan dig lumbang kini. ¹³ Laak nandaw, kagina miksalabuuk namu dini Kristu Isus, pia melayu' pamu tu Megbebaya' kanugdiin, pisempel namu ni Kristu Isus, pu' minatay iin, ginanti'en su kepatay niu.

¹⁴ Naa si Kristu kini, iin su mikpegeksud dinita di ginaa, su nga getaw Judea muka' su nga kana' getaw Judea, pu' sinalabuuk ita niin. Su keksibaluyen getaw muka' su kepatayen, piawa'en su kegegimbeguay ta dig betad ta, ma'niin giba'en sug dending migbelet dinita. ¹⁵ Ma'antu pingawa' dadema ni Kristu su nga pinalinta di Palinta nu nga getaw Judea, pu' mikpain di ngag bansa ta su Palinta. Pima'antunen, adun baalenen salabuuk begu bansa ki nga getaw Judea sampay su nga kana' getaw Judea suminalabuuk diniin, kaas nda' na mbelet. ¹⁶ Pingawa'en su keksesinaay ta pibian di kepatayen di kurus. Ma'nia, piksalabuuk sug dua' bansa, kaas ma'niin mibaal salabuuk lawas. Muka' pisambat ita niin dayun tu Megbebaya'. ¹⁷ Sinangkali' pa tanan, luminusad dini si Kristu, muka' inukiten su Gempia Petenday mekatag di keksalabuuk kia. Inukitanen sug launan getaw, yamu nu nga kana' getaw Judea melayu' tu niin, muka' su nga getaw Judea mesempelsempel diniin. ¹⁸ Kaas mekeksalabuuk naita mekpesempel tu Gama' ta Megbebaya' ditug langit, su nga getaw Judea bu' su nga kana', pu' ebangan ita nug Balakat nu Megbebaya'.

¹⁹ Mendadi yamu nu nga kana' getaw Judea, kana' namu lain bansa muka' nug lain getaw, pu' samasakup namu nu nga piglegetawan nu Megbebaya', muka' miampu' namu tu nga gapenen. ²⁰ Maa' amu nug baalan balay pegbaalen nu Megbebaya'. Su nga piktu'un nu nga peneligan ni Kristu muka' nu nga

† Sug betad sirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. Su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegigetawen, tebi-a' tuli'en, pu' guluganen, tu'us pu' getaw Judea, sa'itada getaw mektamuy tu Megbebaya'.

megwali talu' nu Megbebaya', iin su nga paseken. Muka' si Kristu, iin sug batu gintudan nu paseken. ²¹ Iin dademai pemagen muka' gektuban nu tibuuk balay, kaas kig balay kini, mbaluy dayun sala pengedapan metelima' nu Megbebaya' muka' tanda' pegbenwanan nu Kaunutan ta. ²² Yamu nu nga kana' getaw Judea laak salabuuk na diniin, miampu' namu pelum dig baalan balay pegbaalen na nu Megbebaya' muka' pegbenwananen pibian tug Balakaten.

Su Pinggulaula ni Pablo tu nga Kana' Getaw Judea

3 Mendadi, kagina ma'antu, naan si Pablo, penenebian ku amu, su saanan kepikut dinaan. Ii-ni pinikutanu dun, inukitan ku amu nu nga kana' getaw Judea mekatag dini Kristu Isus. ² Naa midengeg niu dun tu'u, pu' pigwekilanu nu Megbebaya' mikpu-un tu tulungen dinaan adun ebangan ku amu. ³ Pu' sug daansama' pigbuni delendeman nu Megbebaya', biwasanen na muka' pisuunen dinaan. Duuni maika' sinulatu dun. ⁴ Muka' sa' penilungen niui sinulatu kini, metu'unan amu dayun tu kesabutu tug daan pigbuni nu Megbebaya' mekatag dini Kristu Isus. ⁵ Kanugdiin, nda' mbuasay di nga getaw, laak nandaw, biwasan na nu Megbebaya' di nga peneligan ni Kristu pinaasen mbaal sesugu'enen muka' di nga megwali talu' nu Megbebaya'. Mikpesuun dun dinilan sug Balakaten. ⁶ Iini gulugan nu pigbuni delendemanen, kana' getaw Judea da laaki pepianan nu Megbebaya', segaga pia ta' bensaay dun, ki getaw sa' mekpetuud da dini Kristu Isus, mampu' da pagid dig lawas ni Kristu muka' dig launan pinasad nu Megbebaya' tu nga mekpetuud di-tu Gempia Petenday mekatag dini Kristu Isus.

⁷ Naa naan kini, binaalu nu Megbebaya' sesugu'enen megukit tu Gempia Petenday, puun tu tulungen di-naan muka' tu ginuungen. ⁸ Laak tampusan gem-baba'u sakup nu Megbebaya'. Pia ma'antu, pipiananu nu Megbebaya' di kesugu'en dinaan ukitan ku su nga kana' getaw Judea di Gempia Petenday. Piningalan dun Gempia Petenday, pu' ndi' mbilanging laga' nu tung dinita nu Megbebaya' pibian dini Kristu. ⁹ Sinalig dinaan dadema nu Megbebaya', paita'u tug launan getaw su kebian nug daansama' pigbuni delendemanen. Su Megbebaya'i miwat tug launanen, muka' iini pigbuninen dun su pigdelendemen sampay nandaw, ¹⁰ adun pesuunen na tu nga megbaya' muka' meglekaunutan ditu kediwetaan, muka' ditu nga dua kana' kilawan, su gininisan bian nug delendemanen. Maita' nilan ditu pinggulaula nu Megbebaya' di tibuuk pikumpulan nu nga suminakup diniin. ¹¹ Pima'antunen pu' adun menuud su pigdelendemen kanugdiin. Muka' pa pagid, si Kristu Isus su Kaunutan ta, iin su pibiananen dun. ¹² Kagina salabuuk ita diniin, muka' saba' nu kesalig ta diniin, menibelu' ita mekpe-

sempel ditu Megbebaya' di nda'i kepiid ta dun. ¹³ Kaas penengiin ku diniu, ndi' megdua'dua'ig delendeman niu di kelegenayu kini saba' nu kegukitu diniu. Iini miktigelu dun pu' adun pepianan amu.

Su Kepetail ni Kristu

¹⁴ Mendadi, puli'an ku da dun, kagina ma'antuig delendeman nu Gama' ta Megbebaya' kepianen dinita, madapu diniin menenabi. ¹⁵ Edapen ku su Megbebaya', pu' iini puun nu ma'anan nu sektaang talu', "gama'," pu' kada salapenan muka' bansa ditug langit muka' dinig lubang, iini puun nu ngalanen.

¹⁶ Penenebiin ku diniin, pepegeneneni ginaa niu puun tu melengas pegbaya'en muka' ginuungen pebian dig Balakaten, ¹⁷ muka' pebenwanan si Kristu dig delendeman niu pebian di kesalig niu. Penenebiin ku dadema mengganget gupia dig delendeman niu su kepetail niu tu nga samataw niu, ¹⁸ adun mesuunan niu dayun su kepetail dinita ni Kristu, yamu kampu' nug launan piglegetawan nu Megbebaya'. Pu' su petailanen, nda'i tamanen, ndi' megela' mesabut, muka' ndi' metekad. ¹⁹ Sa' ma'antu, penenebiin ku mengganget gupia tug delendeman niu su petailanen, pia ndi' ta megela' mesabut. Iini pinenabiu dun, pu' adun meleep di ginaa niu su tibuuk gasal nu Megbebaya'.

²⁰⁻²¹ Naa su Megbebaya', subay pegdedengegen tain gusay, pu' pia ta' alanduni gikteb nu penenebiin ta, muka' su gikteb dadema nug delendeman ta, melengas pa dun gupia su gikteb nu mpenggulaulaanen, saba' nu metaas gupia pegbaya'en meguit tu ginaa ta. Subay maita' nug launan su mekesalebu' kepianen di tibuuk pikumpulan nu nga sakupen muka' dini Kristu Isus, nandaw muka' di nda'i tamanen! Amen.

Su Keksalabuuk nug Lawas ni Kristu

4 Kaas duuni penengiin ku diniu, naan, pinikutanu saba'u mektamuy tu Kaunutan ta. Subay pelepeng niuig betad niu tu kegenggat diniu nu Megbebaya' sumakup diniin. ² Gempia mesumaya' amu, penemalay niu pebeba'ayig lawas niu tu samataw niu, muka' pektigel amu di kelegenay niu. Pektigel damu dema laak dig lapang nu samataw niu, pu' meglinelaatay amu. ³ Penamal amu meksalabuuk miksekat di kelinaw mbianan niu, pu' sinalabuuk amu nug Balakat nu Megbebaya'. ⁴ Pu' salabuuk dig lawas su tibuuk pikumpulan nu nga sakup ni Kristu, muka' salabuuk daig Balakat nu Megbebaya'. Salabuuk da pagidi pedetengen niu, saba' nu kegenggat diniu nu Megbebaya'. ⁵ Muka' salabuuk pagidi Kaunutan ta. Salabuuki tingeban titulu'an di kepetuud, muka' seginis laaki kebunag tubig tu nga sakupen. ⁶ Salabuuk laaki Megbebaya' muka' Gama' nug launan getaw, su meglekaunutan dig launanen. Pegbenwananenig lau-

nanen, muka' pepenggulaulaanenig baalenen dig launan getaw.

⁷ Laak dagid ita, saladua', tinukidan ita begayay ni Kristu tinawan. Ki kektukid dun ni Kristu, dinunutanen gupia su mauya'anen. ⁸ Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

“Bena' pilentu ditug langit,

Melauni dinaapen miwiten,

muka' bigayanen su nga getaw tulungen.”

⁹ Naa, ki pilentu kini ditug langit, luminusad guna dini gembaba' pa benwa, dinig lumbang kini. ¹⁰ Ma'antu sug luminusad dinig lumbang, iin dademai pilentu ditug ditaas sampay tu gekbus langit, adun meleepen pegbenwanay su gekleb langit bu' lupa'. ¹¹ Iin dadema su migbegay tulungen tu nga sakupen. Naa kagina bigayan ilan niin tinawan, duun dinilani mitendu'en peneliganen, duuni mitendu'en megwali talu' nu Megbebaya', muka' nga megukit Gempia Petenday. Duun dademai mitendu'en meguit sakup, muka' nga mekpetu'un dun. ¹² Iini bigayanen ilan dun tinawan, pu' adun mesangkap su nga piglegetawan nu Megbebaya' mektinebangay. Megiseg dayun gupia su kekpetuud nu nga sakupen. ¹³ Kaas mekeksalabuuk ita di kekpetuud ta muka' di kesabut ta mekatag tug Bata' nu Megbebaya', sampay ma'niin daita nu migineken getaw, pu' mengganget gupia dig delendeman ta su kesalig ta diniin, muka' melepengig betad ta tug betad ni Kristu. ¹⁴ Ndi' ita dayun mpektu'unan nu mekpetu'un dig balus. Su nga titulu'an nu nga mekpetu'un kia, migdua'dua'i kekpetuud nilan, pu' metau meglimbung su mekpetu'un dun. Su melemu megdua'dua'i kekpetuuden, iini maa' nu gembata' pa, melemu uiten nu nabek muka' pekseseguli'en dulukay nu genus. ¹⁵ Laak ita, kagina meglinelaatay ita, subay meglegintuud ita tu nga samasakup ta, adun megiseg dig delendeman ta sug launan betad sakup, maa' nug betad getaw meginenken, sampay ma'niin ita ni Kristu. Muka' si Kristu kini, iini mibaal gulu ta, ita maa' nug lawasen. ¹⁶ Megbaya' si Kristu di megleginis sengkapan nug lawasen, adun meksalabuukig launan. Mipeduunan gugatenig lawas adun tumibuuk. Kaas sa' sukali kuleg nug launan sengkapanen, tumulinig lawasen. Sa'itada, su nga sakupen, diadia megisegi kekpetuuden dini Kristu, sampay gempageni kekpetuud nu tibuuk pikumpulan nu nga sakup, saba' nu kekpinetailay ta.

Sug Begu Ketubu'

¹⁷ Kaas duun nai telu'en ku diniu, pu' peneliganu nu Kaunutan ta, pegadu diniu, subay ndi' niu dunutay gusayig betad nu nga kana' mekpetuud, pu' nda'i pantagen sug delendeman nilan, ¹⁸ pu' mideleman pailan. Nda' ilan mpeduma di ketubu' begay nu Megbebaya',

pu' nda' nilan iin pektalenteay, mimilas ilan gupia.

¹⁹ Nda' dademai piid nilan, kaas bigay nilan su gayak nilani megbaya' dig delendeman nilan. Mauya'an nilan penggulaulaan nilan su nga ginis dusa di nda'i tigel nilan.

²⁰ Laak yamu pasi', kana' ma'niai pitu'un diniu mekatag dini Kristu. ²¹ Kana' dua'dua'i kedengeg niu dini Isus, muka' kagina suminakup amu dun, piktu'unan amu di metuud puun diniin. ²² Kaas subay belengen niu sug daan delendeman niu, su gandang migagak diniu sa' duminunut pamu di melaat pigbetad niu. Mpeglaatan amu nug daan delendeman niu kia pibian di gayak niu, pu' su gayak nu getaw, metau meglimbung tug lawasen. ²³ Subay pegbeguay niuig delendeman niu muka' ginna niu. ²⁴ Subay peneem niu di ginna niu sug begu gasal niu, biwat nu Megbebaya' maa' nug daniin. Muka' kig begu gasal niu, maita' dig begu betad niu, pu' meksikesuun amu tu samataw niu, muka' metelima' amu nu Megbebaya'.

²⁵ Kaas subay ndi' namu gusay pegbalus, segaga talu' niu su metuud tu nga samasakup niu. Pu' ita, suminalabuuk ita sumakup dini Kristu, launan ta.

²⁶ Sa' pinenggi' mangit amu, delendem niu deli' ki ndi' amu mekesala'. Ndi' niu pesegebiayi melaat ginna niu, ²⁷ adun ndi' amu mpenulay nu Palin.

²⁸ Sa' pinenggi' duun diniui megdaaw, subay mengimbaal di kektinantu kegleketubu'en, sabaya' di megdaaw puli'. Me'ebanganen dayun su ngag duuni kulangen.

²⁹ Sa' megabitabit amu, ndi' amu meglaat talu', ndi' amu mengumpiid. Segaga, talu' niu su mekepegiseg di melengas delendeman nug duma niu. Talu' niu su gempia, adun me'ebangan sug duma niu. ³⁰ Pu' sa' duun diniui meglaat talu', melibuleng dun sug Balakat nu Megbebaya'. Kaas ndi' niu penggulaulaay. Tegyun-gen ku amu, kig Balakateni tu'us pu' danu Megbebaya' namu, muka' tu'us dadema pu' ditug binaya' gebii bu' gendaw, pebeluyenen tantu sug launan sakupen. ³¹ Subay belengen niu su keglimed niu muka' su gangit niu, muka' ndi' amu sempaun. Ndi' amu mesasak, muka' ndi' amu meksesudi'ay. Ndi' melaati ginna niu tu samataw niu, pia ta' alanduni mesaba'en. ³² Sinangkali' pa tanan, subay mektinebangay amu muka' meglinelaatay amu. Pedasun niuig duma niu, maa' nu kepedasun diniu nu Megbebaya' pibian dini Kristu.

Su Kegbenwa di Medelagan

5 Naa, subay penemalay niu penunggilingay su Megbebaya', pu' bata'en amu petailenen. ² Gempia pepegbaya' niui pigbetad niu tug lelaat niu, maa' nug lelaat ni Kristu dinita, sa' minatay iin guminanti' di kepatay ta. Pu' ki kepatay ni Kristu, maa' nu memut

pelinan muka' memut betang pingilak tu Megbebaya', pu' leliagen dun gupia su Megbebaya'.

³ Mendadi, sakup namu nu Megbebaya', kaas subay nda'idun diniui meksumbang muka' nda'iduni megdusa, sampay ndi' amu mesaku, pu' kana' bantang diniu nu nga piglegetawan nu Megbebaya'. Pia laak mesembayan niu su ma'nia, ndi' mpia. ⁴ Kana' dade-ma mpia sa' meglaat talu' amu, sa' mektalu' amu di nda'i gatagen, sa' menampalaksa amu. Iinig bantang telu'en nu sakupen, su gempia di kedengeg dun nu Megbebaya'. Pinenggi', gempia ita mekpaladpalad diniin. ⁵ Mesuunan niu gupia ini, su meksumbang atawaka lelayun melaati gulaulanen atawaka mesaku, nda'iduni ma'nia mpeduma ni Kristu di keglekaunutanen muka' danu Megbebaya'. (Muka' su getaw mesaku, lepeng miktamuy tu sagya diwata.)

⁶ Naa, subay ndi' niu begay melimbungan amu nu nga mektalu' di nda'i pantagen, pu' iini pelebu'an dun nu Megbebaya' ginukumanen su ngag launan memilas diniin, pu' melaati gulaula nilan. ⁷ Kaas pegliaw niu su nga getaw menggulaula dun, ndi' amu sumambat dinilan. ⁸ Yamu, gandang mideleman paig delendeman niu, pu' nda' pamu sakup tu Kaunutan ta si Kristu Isus. Laak dagid sikna suminalabuuk amu diniin, mide-lagan naig delendeman niu. Kaas subay dunutan niuig betad nu getaw gasalen pegbenwananen su midelagan. ⁹ Pu' su pigbetad puun tu medelag, maita' dun dig launan ginis kepia muka' kekesuun sampay metuud. ¹⁰ Kaas penemal amu mektu'un dig leliagen dun su Kaunutan ta. ¹¹ Muka' su nga getaw menggulaula di nda'i gatagen puun tu medelem, ndi' amu pegduma dinilan. Tumu' pa penggulaulaan niu su gempia, adun gempantek, su gulaula nilan, nda'i gatagen. ¹² Apelai, su nga giglud gulaula nilan, pia laak medena' ta, mpiid ita dun! ¹³ Kaas, sa' pedayag na gupia tu medelag su ngag launan ginis gulaula, pia ta' alandun, gempantek dadema su tantu betaden. ¹⁴ Muka' adin su mikenggulaula dun, sa' mekpaingabang tu Megbebaya', mbaluy dadema bata' nu medelag, adun mekeliu di medelem. Kiai puunan nu penelu'en kini, laungen,

“Ya'a mektuluga, pengmataa!

Ya'a minataya, metubu'a puli'!

Tiagan ka dayun ni Kristu.”

¹⁵ Kaas peksiba'ay niui pegbetaden niu. Dunutay niu sug betad nu nga mekesuun, sabaya' sug betad nu nga medupang. ¹⁶ Sa' duuni medelendem niu melen-gas penggulaulaan niu, subay iin dayuni penggulaulaan niu, pu' nemun, melaat gusayi penggulaulaan nu getaw. ¹⁷ Kaas ndi' amu pegdupang, segaga pepengganget niu dig delendeman niu su mauya'an nu Kaunutan ta.

¹⁸ Naa, ndi' amu pegbebulek. Pu' sa' megbebulek amu, petuyangen niu dayuni ginaa niu, sampay medela'ig amu di melaaten. Segaga subay pengepu'an amu

nug Balakat nu Megbebaya'. ¹⁹ Ma'antu, pektetelu'ay amu tu talu' nga kanta, muka' bebat, lumbus mekatag di kekpetuud ta muka' tu Megbebaya'. † Pegbebat damu dema ditu Kaunutan ta, dunut enal niu iin gik-teb nu ginaa niu. ²⁰ Kagina bigayan amu ni Kristu pegbaya'en, pekpaladpalad amu lelayun tu Gama' ta Megbebaya' saba' nug launan mbianan niu.

Sug Libun muka' sug Laki

²¹ Naa yamu launan niu, pegbinesaay amu, puun tu kegbasa niu dini Kristu.

²² Yamu nu ngag libun, saladua' subay pegbesaan niu su sawa niu, muka' dunutan da niu dema ilan, maa' nu kekpetuud niu tu Kaunutan ta. ²³ Pu' su keg-baya' nug laki di sawanen, maa' nu kegbaya' ni Kristu di tibuuk pikumpungan nu nga sakupen, sug lawasen. Pu' si Kristu, guminawen dig lawasen, sa'itada su tibuuk pikumpungan nu nga sakupen. ²⁴ Kaas, subay pegbesaan gupia nu ngag libun su sawa nilan dig launanen, maa' nu kekpetuud nu pikumpungan nu nga sakup ni Kristu.

²⁵ Yamu pelum nu ngag laki, saladua' subay petailen niu su sawa niu, maa' nu petailan ni Kristu di tibuuk pikumpungan nu nga sakupen, bena' minatay guminant' di kepatay ta. ²⁶ Si Kristu, pima'antunen pu' adun meksikesuun ita, muka' adun ugasani sala', puun tu kebunag dinita tubig, muka' tu talu'en, adun metelima' ita nu Megbebaya'. ²⁷ Pu' su mauya'an ni Kristu, ditug binaya' gebii bu' gendaw, duatenen su pikumpungan nu nga suminakup, ma'niin nu melen-gas libun bimbengen na, metelima' nu Megbebaya', ndi' medangat, nda'i minlepak dun atawaka mingedet. Sa'itada, nda'iduni kulang dig lengasan nu pikumpungan nu sakupen. ²⁸ Naa, puli'an ku da dun, subay petailen nu ngag laki su sawa nilan, maa' nu kepetail nilan tug lawas nilan. Sa' petailen nug laki su sawanen, suunan ta pu' petailenen dadema sug lawasen. ²⁹ Ndi' ba metuud, nda'iduni getaw mpauk tug lawasen? Metuud, pu' paanenen muka' ingatenen. Miksamai kaingat ni Kristu tug lawasen, ita nu pikumpungan nu nga sakupen. ³⁰ Tegyungen ku diniu, ma'niin ita nu sengkapan nug lawas ni Kristu. ³¹ Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', “Kaas sug laki, suay ditu gina'en bu' gama'en, sumalabuuk na tu sawanen. Kaas su kamun dua' lawas pailan, meksala lawas nailan.” ³² Naa medalem titulu'ani mibuasan di misulat kiin mekatag dini Kristu muka' su pikumpungan nu nga sakupen. ³³ Pia ma'antu, mekatag di senlangan dadema ia, pu' titulu'an ku amu dun, saladua' diniu nu ngag laki, subay petailen niu su sawa niu. Muka' sug libun, subay pegbesaanen dadema su sawanen.

† 5:19 Kig bebat kini, iin su piningalan dun nu getaw Judea be-gudiin salmo, sug bibat nilan adun pektamuy tug Diwata.

Su Gembata' muka' su Mekegulang

6 Naa yamu nga gembata' suminalabuuk na tu Kaunutan ta, subay pekpetuud amu tu mekegulang niu, pu' kiai gempia betad. ² Pu' su pinalinta nu Megbebaya', "Pegbesaay mu su gina' mu muka' su gama' mu," iin sug bekna palintanen sugdaan nu Megbebaya' di melengas su mekpetuud dun. Iin su pinasaden sugdanen dun, ³ "Pegbasaa dun, adun metaasi gumul mu dinig dibabaw lumbang kini, muka' gempiai kebetang mu dini."

⁴ Yamu nga mekegulang, ndi' niu pelegetay su ngag bata' niu, pu' melayu' dayuni ginaa nilan dun. Subay pebegelen niu ilan di gempia titulu'an muka' pemaag, mbantang tu nga suminalabuuk tu Kaunutan ta.

Su Sesugu'en muka' su Gegalen

⁵ Yamu nga sesugu'en nu getaw, subay pekpetuud amu tu gegalen niu dinig dibabaw lumbang. Pegbesaay niu ilan gupia di ndi' megdua'dua'ig delendeman niu, ma'niin nu kekpetuud niu dini Kristu. ⁶ Ndi' amu pekpa'ita' laak dinilan, pu' adun enalen amu nilan. Segaga pepengganget niu dig delendeman niu su mauya'an nu Megbebaya', adun penggulaulaan niu dayun, pu' ma'niin amu gupia sesugu'en ni Kristu. ⁷ Mendadi, adin su mauya'an nu gegalen niu, penemalay niu penggulaulaay di gempia ginaa niu, pu' kana' samataw niu laaki pengimbaalan niu, su padun Kaunutan ta. ⁸ Pu' suunan niu sa' sesugu'en, sa' su kana', su melengas gulaula ta, sugdaan ita dun nu Megbebaya'.

⁹ Naa yamu nu ngag duuni sesugu'enen, pepianay niu dadema su nga sesugu'en niu. Ndi' niu ilan pengendekay, pu' misuunan niu su gegalen nilan tantu muka' gegalen niu ditug langit, iin da tanan, muka' nda'idunig lingken ukumenen.

Su Sengkapan nu Sundalu nu Megbebaya'

¹⁰ Taman talu'u diniu, launan niu, pepagen niui kekpetuud niu miksekat di keksalabuuk niu di Kaunutan ta puun tu ketaas ginuungen. ¹¹ Subay sangkap niuig delendeman niu dig launan begay diniu nu Megbebaya', maa' danu sundalu misangkap na lumumpak, adun mekengatu amu tu tawakal nu Palin. ¹² Pu' su kuminuntra dinita, kana' kilawan. Iini pengetuan ta tantu, su menenulay dia kediwetaan, su nga megbaya', meglegadi', muka' meglekaunutan di nga getaw muka' di nga kana' getaw dinig lumbang kini, sa' maita', sa' su ndi', pu' nemun, mideleman gupia su nga kilawan dig lumbang kini. ¹³ Kaas, subay sangkap niuig delendeman niu dig launan gabang dinita nu

Megbebaya', adun sa' melaat na mpenggulaula, mekengatu amu tu kekpeleat sia diniu nu Palin. Sa' ma'antu, ndi' amu niin daagen sa' mengikteb na.

¹⁴ Mendadi, pengandam amu mengatu dun ma'nini', subay telu'en niu laak su metuud, pu' kiai maa' nu telaked nu sundalu, betangan nug besinen. Subay mekesuun amu gupia, pu' kiai maa' nu penending tug lawas niu. ¹⁵ Iini maa' nu sepatus nu sundalu, ki kesangkap niu megukit amu di Gempia Petenday mekatag di kelinaw, su kesambat nu Megbebaya' di nga kilawan. ¹⁶ Labi pa sa' pektalentedan niu ini, pepengganget niu su kesalig niu, pu' kiai maa' nug lasag, pu' mekepenagang dig launan pegliga' gungyung pinana' diniu nu Palin, su pengindanen diniu.

¹⁷ Dawat niu su kegawen diniu nu Megbebaya', pu' kiai maa' nu penending tu gulu niu, pu' pepegenenig delendeman niu. Muka' subay pepengganget niu dig delendeman niu su talu' nu Megbebaya' pisuun diniu nug Balakaten. Kiai maa' danu sundang nu sundalu. ¹⁸ Sug launanen, subay dunutan nu kenenabi niu. Tatap amu pekpaingabang tu Megbebaya', saanan pedelendeman diniu nug Balakaten. Subay tatap niu pektalentedanay su kenenabi niu, adun ndi' amu lumukas dun. Gebii gendaw penenebiay niu sug launan piglegetawan nu Megbebaya'. ¹⁹ Naan dema, penenebiay niau, adun sa' megwali nau, begayanu nu Megbebaya' telu'en ku, adun ndi'u mekalangalang megwali tu nga getaw delendeman nu Megbebaya' pigbuninen kanugdiin muka' mibuasan na. Kiai telu'en Gempia Petenday. ²⁰ Pu' iini pigwekilanu dun nu Megbebaya', pu' adun megukitu Gempia Petenday, pia pinikutanu. Kaas penenebiay niau adun ndi'u mekalangalang megukit dun, pu' subay ukiten ku gusay.

Katapsan Pemuun

²¹ Naa si Tiquico kini, petailen mimated dinaan muka' meseligan sesugu'en ku dig baalen sinalig dinaan nu Kaunutan ta, pegukiten diniu su mipenggulaula dinaan muka' su kebetangu, adun mesuunan niu gupia. ²² Iini sinugu'u dun mangay ditu niu, pu' adun ukitanen amu mekatag di mipenggulaula nami, launan nami dini, muka' adun pengemu'enen amu.

²³ Naa, penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Isukristu, begayen diniu ngag launan kepetedan nami di kekpetuud, gempia ginaa muka' pinetailay, mpeduma nu gempagen kesalig.

²⁴ Pepianan amu nu Megbebaya', launan niu nga mekpetail diniin di nda'i tamanen.

Daal daitu.

Pablo

Filipos

Mendadi, begudiin duunig lunsud nu getaw Roma ditug benwa Macedonia, piningalan dun Filipos. Si Pablo, su kepalusen diag benwa Asia, minundas ditug lunsud Filipos, pu' adun ukitanen su nga getaw dia mekatag di kegawen nu getaw puun dini Isukristu. Naa, duunig libun dia mendedagang penepeten tinina' gempula, ngalanen si Lydia, iin saan su miguna mekpetuud dini Isus dia Filipos. Samataw dadema iin ni Pablo getaw Judea. Duun dademai kana' getaw Judea mikpetuud dini Isus. Si Pablo, sa' minibeniben na dia, duuni kuminuntra dun. Su kuminuntra dun, inalegen ditu nga begelal pu' si nga Pablo daw, mikpesasak di nga getaw. Mipirisu dayun si nga Pablo. Dekag miglinug, mibeluy si nga Pablo, kaas su megingat dia pirisuan, mikpetuud gupia di ni Isus sampay su gapenen.

Naa, sikna migawa' si nga Pablo ditu Filipos, minundas ilan di ngag lain benwa megukit tu Gempia Petenday sampay di gendaw mipirisu na pelum si Pablo ditu syudad Jerusalem, dayun iwit ditu syudad Roma, adun mbisala ditu. Su saanan ni Pablo mipirisu diag Roma, piwitanen sinulat su pikumpulan nu nga sakup ni Kristu dia Filipos, pu' adun mekpaladpalad dinilan puun tu kesugu' nilan dini Epafrodito mangay megabang dini Pablo. Mikpaladpalad si Pablo pu' saba' nu sugu'an nilan muka' nu keput nilan diniin gamut.

Su keput dun ni Pablo ki sulat kini, iini gembagel di ginaanen su kepetail diniin nu nga samasakupen dia Filipos muka' su kepetailen dinilan pelum. Pinguliksegen ilan adun megisegi kesalig nilan dini Kristu. Tinitulu'en ilan subay leliagen ilan pia melegenan ilan puun tu kesakup nilan dini Kristu. Tinitulu'en ilan pa pagid subay pegliaun nilan su nga mekpetu'un dig balus.

Duuni mpia besaan mekatag di pikumpulan nga sakup ni Kristu dia Filipos dia sala libru mpeduma dig Begu Pasad Ki nga Pinggulaula nu nga Peneligan ni Isukristu

1 Naan si Pablo muka' sug dumau si Timoteo, nga sesugu'en ni Kristu Isus, suminulat ami diniu ngag launan suminalabuuk na dini Kristu Isus diag lunsud Filipos, ki nga piglegetawan nu Megbebaya'. Puitan nami amu sulat sampay su nga meguit tu pikumpulan niu muka' su nga megabang dinilan. ² Penenebiin ku begayan amu nu Gama' ta Megbebaya' muka' nu Kaunutan si Isukristu tulung muka' pi-anan ginaa.

Su Kenenabi ni Pablo mekatag di nga Getaw Filipos

³ Naa yamu, sa' medelendemu amu, mekpaladpaladu lelayun tu Megbebaya' su pektemuyen ku.

⁴ Muka' sa' penenebian ku amu, launan niu, leliagenu gupia ⁵ saba' nu gabang niu dinaan megukit di Gempia Petenday, genat tug bekna kegukitu sampay nandaw. ⁶ Mituudanu dun pu' pediunen nu Megbebaya' su gempia baalenen pikpuunanen na di ginaa niu. Pediunen sampay di gendaw tubusen sa' metua' na puli' si Kristu Isus. ⁷ Kagina petailen ku amu gusay, gempia ma'niinig delendeman ku diniu. Iini petailen ku amu dun, limbangu amu di pibaal dinaan nu Megbebaya' puun tu tulungen saanan ku mipikutan dini, sa' su nda' pau pikutay, su kesembagu pa di nga kuminuntra ditu Gempia Petenday muka' su kepepenganggetu tu Gempia Petenday dig delendeman nu nga

getaw. ⁸ Sinambayu su Megbebaya' pu' telu'en ku su metuud, mibuga'u gupia diniu gela', miksekat di petailen diniu ni Kristu Isus.

⁹ Penenebiin ku megisegi kepetail niu gusay, adun megiseg dadema su sinuunan niu mekatag di metuud muka' su telisebutay niu di gempia gulaula, ¹⁰ adun metau amu memili' tu tampusan melengas. Nda' dayuni melamug diniu melaat muka' ndi' amu medangat di gendaw metua' na puli' si Kristu, ¹¹ pu' mengangget dig delendeman niu su gininisan kelengas puun dini Isukristu, adun megdedengeg su Megbebaya' muka' mpegbesaan.

Iini Mitubu'u dun, Pektemuyen ku si Kristu

¹² Naa mendadi, iini mauya'an ku mesuunan niu, uu Mingumpated, kig launan mipenggulaulau, iin pasi'i mipenggulaulau dun, adun mesigwag gusay su Gempia Petenday. ¹³ Kaas misuunan nug launan sundalu megingat dig balay kini nu gadi' pu' mipikutanu saba' sesugu'en mau ni Kristu. Misuunan dadema nug launan duma getaw dini. ¹⁴ Pidag pa tanan, su melaun samasakup ta dini, migisegi kesalig nilan ditu Kaunutan saba' nu kepikut dinaan, kaas gendawgendaw mengulikseg pailan megukit tu Gempia Petenday di nda'i gendeke nilan.

¹⁵ Laak, duun daani megukit mekatag dini Kristu puun di kengimbegu nilan dinaan muka' kelisualay nilan. Laak dagid, duunig duma megukit dun pasi' puun tu gempia ginaa nilan. ¹⁶ Ki nga mekesuun kia, megukit ilan tu Gempia Petenday mekatag dini Kristu miksekat di petailan nilan dinaan, pu' misuunan nilan mitendu'u nu Megbebaya' adun mekesembagu di nga megbe-libad sia di Gempia Petenday. ¹⁷ Ki nga miuna mitalu'u kiin, su nga mingimbegu dinaan, melaati ginukit nilan dun, pu' sug delendeman nilan megukit mekatag dini Kristu, puun laak di kekpelabawlabaw nilan. Laung nilan dun, dumugang pai kekpeleget dinaan dini pirusuan saba' nu kegukit nilan.

¹⁸ Naa pia da. Petuyangen na sa' megdua'dua'ig delendeman nilan megukit dun, sa' kektinantu. Basta laak pegukiten su Gempia Petenday mekatag dini Kristu, leliagenu dun. Muka' leliagenu gusay, ¹⁹ pu' misuunan ku mekeliu pau di pirusuan kini puun di kenenabi niu muka' di gabang nug Balakat nu Megbebaya' sinugu' ni Isukristu. ²⁰ Laak taginau dun muka' pekpelaban ku dadema, pekpelasan ku lelayun su pibaal dinaan nu Megbebaya'. Sa' pektetubu' pau, sa' matengi gumulu, pia ta' alanduni mpenggulaula nug lawasu, ndi'u mendek, adun mpegbesaan ku dun gusay si Kristu muka' penalan ku iin, labi na nemun. ²¹ Pu' iini metubu'u dun, pegbesaan ku si Kristu puun di keksetubu'u, muka' sa' matayu sungkin, gembagel pai gatagen. ²² Laak sa' metubu' pau dinig dibabaw benwa kini, mekenggulaulau gusay melengas. Kaas ndi'u metau memili' sa' adini gempiau mbianan. ²³ Melegeni kegdelendemu dun. Taginau dun matayu sia, adun megdumau dini Kristu, pu' gempia pa dun. ²⁴ Laak dagid subay metubu' pau gusay, adun ebangan ku amu. ²⁵ Naa, gempantek ia, kaas misuunan ku metubu' pau muka' ebangan ku amu gusay, adun megisegi kesalig niu muka' leliag niu, launan niu. ²⁶ Mendadi, bena' mpuli'u ditu niu, leliagen namu dun, puun tu keksalabuuk niu dini Kristu Isus.

²⁷ Naa mendadi, subay pegbetaden niu su mbantang tu Gempia Petenday mekatag dini Kristu, adun sa' mekedituunu niu, sa' mekinita'ay ita sa' ndi', medengegu pu' mitindegan niu su kekpetuud niu. Pu' meksalabuuk amu di ginaa muka' dig delendeman, meksinugutay amu gusay petindeg niu su kekpetuud ta di Gempia Petenday. ²⁸ Muka' ndi' niu egduday su nga kuminuntra diniu, adun mpaita' dinilan pu' pelebu'an pailan nu ginukuman nug Megbebaya', laak yamu, guunen amu gusay nug Megbebaya'. ²⁹ Pu' bigay na diniu mektamuy amu dini Kristu. Kana' laak bigay diniu sumalig amu diniin, segaga bigay diniu dadema melegenan amu sekat tu gabang niu diniin puun tu kesalig niu diniin. ³⁰ Ki kektigel niu di nga kuminuntra diniu, mesama di kektigelu. Ki ketegel niu megukit tu Gempia Petenday, mesama dadema dig danaan, ki

minita' niu begudiin muka' midengeg niu dadema nemun.

Gempia Penunggilingan nu nga Sakupen su Kekpebaba' ni Kristu

2 Naa, gempageni kesalig niu puun tu keksalabuuk niu dini Kristu, miamu'amu' amu miksekat di kepetailen diniu, miksalabuuk diniu sug Balakat nu Megbebaya' sampay meglinelaatay amu. ² Kaas penengiin ku diniu, puun dadema di kekpinetailay niu, peksalabuuk amu gupia dig delendeman niu, di kepetail niu sampay di ginaa niu muka' mauya'an niu, adun leliagenu dun gupia. ³ Subay nda'i baalen niu meksekat di kesingit. Subay nda' dademai penggulaulaan niu meksekat di mauya'an nu getaw mangya'. Iin sungkini mpia niu pegdelendemen, puun tu kekpebaba' niu, pemilangen niuig duma niu mekesuun pa diniu. ⁴ Ndi' niu pa pagid tagikulen laak su kepia diniu, segaga tagikul niu su kepia di ngag duma niu. ⁵ Subay penunggilingan niu su ginaa ni Kristu Isus muka' sug delendemanen ma'nini',

⁶ Si Kristu, piyai gasalen, gasal nug Megbebaya', nda'en pemilangay gembagel pantageni kesamaanen tu Megbebaya'.

⁷ Sinangkali' pa tanan, puun tug daniin delendeman, bilengen su ketaasen, pu' midawaten su gasal sesugu'en,

pu' migigetaw maa' da nug betad getaw. Palasen gupia, palas kilawan.

⁸ Mikpebaba' di ginaanen, muka' su pigbetaden, mikpetuud gupia ditu mauya'an nu Gama'en, pia deksu'anen ia, minatay ditu kurus.

⁹ Kaas pitaas na nug Megbebaya', pilentu ditu gekbus langit,

muka' bigay diniini gelal metaas pa dig launan gelal di gekleb langit bu' lupa'.

¹⁰ Iini bigay dun diniin, pu' adun sa' medengegi ngalan ni Kristu,

meqbasa gela' diniin kig launan bitang ditug langit muka' dinig dibabaw lumbang sampay ditug baya'.

¹¹ Tiba'an nilan dayun meglegintuud pu' si Isukristu ni Kaunutan,

pu' adun megdedengeg gupia su Gama' ta Megbebaya'.

Tuiag su Sakup Mbaal Tilaw di Tibuukan Lumbang

¹² Mendadi, yamu nga petailen ku, su saanan ku dia niu, mikpetuud amu gupia. Kaas, selian ku melayu' na pelum diniu, kekpetuud amu gusay, adun mpengganget niu su keksalabuuk nu pikumpulan niu di keqbasa niu tu Megbebaya'. ¹³ Pu' su Megbebaya'i megabang diniu lelayun, begayan amu niin delende-

man niu muka' gaga niu menggulaula amu mauya'anen.

¹⁴ Kaas adin sug baalen niu, baal niu di nda'i سوال niu, muka' betang niu di pianan ginaa, ¹⁵ adun ndi' amu medangat, pu' nga tantu bata' namu nu Megbebaya', di nda'i melamug diniu melaat. Kiin, pia meksala amu megbenwa di nga getaw nemun, su nga medupang muka' mipenulay. Subay tuiag amu maa' nu ngag bitun tuiag dig dalam nu medupang muka' mipenulay, ¹⁶ pu' pegukiten niu dinilan sug bian nilan mpeduma di ketubu' nda'i tamanen. Kaas kiai leliagenu dun di gendaw metua' na puli' si Kristu, pu' mpaita' dayun kana' mbulugan laak sug baalen ku muka' su tegelu.

¹⁷ Naa, ki kesalig niu tu Megbebaya', gitungan dunig betang ginilak niu diniin. Sa' mauya'anen dugang duni kepatayu, sa'itada sa' matayu saba' nu gabangu diniu, leliagen dau dun. Muka' pedumau diniu leliagay dun.

¹⁸ Ma'antu damu dema, subay peduma amu dinaan leliagay dun.

Mekatag dini Timoteo muka' ni Epafrodito

¹⁹ Naa, si Timoteo kini, pedetengen ku buangen nu Kaunutan si Isus ndi' na maiben mesugu'u iin meditu niu, adun sa' muli' na pelum dini, mpiai ginau puun tu maukiten mekatag diniu. ²⁰ Pu' nda'ig lain getaw suminalabuuk dig delendeman ku ma'niin ni Timoteo, pu' gembagel di ginaanen su kepia diniu. ²¹ Sug lain getaw pasi', daal dai pektalentenan nilan, su laak kepia diniin, kana' nu mauya'an ni Isukristu. ²² Laak si Timoteo, misuunan niu pu' duuni gatagen. Pu' maita' di gempia gabangen dinaan megukit tu Gempia Petenday, maa' danu gembata' megduma di gama'en. ²³ Mendadi pedetengen ku, sa' mesuunan ku su mpenggulaulau, sa' beluyenu sa' ndi', sugu'en ku iin meditu niu ganam. ²⁴ Pedetengen ku dadema ditu Kaunutan ta pu' ndi' na maiben, naan, mekeditu dau dema niu.

²⁵ Naa si Epafrodito pelum, mimated dinita, ki pigwekilan niu sinugu' niu lumimbang dinaan, laung ku subay sinugu'u iin muli' ditu niu. Pu' migabang dinaan dig baalen ku sampay suminugut dinaan di kesembagu di nga kuminuntra tu metuud. ²⁶ Iini sinugu'u dun, mibuga' gupia diniu, launan niu. Muka', bena' misuunanen midengeg niu pu' migladu iin, milibuleng dadema. ²⁷ Migladu lai daan meliget, sampay miksekab da dun sia. Laak lilaatan iin nug Megbebaya', sampay naan, lilaatan dau dema nu Megbebaya', kaas nda' pegdugangi kelegenayu. ²⁸ Kaas angutu dun, pauli'en ku iin ditu niu, adun leliagen amu dun sa' maita' na niu, dayun mawa' dademai kelibulengu diniu. ²⁹ Kaas, dedialay niu iin, pu' samasakup niu ditu Kaunutan. Adin su getaw maa' diniin, pegbesaay niu. ³⁰ Pu' mikagawinaa saba' nu pibaal dinami ni Kristu, bi-

wang ni Epafrodito matay sia, adun gumanti' diniu megabang dinaan.

Su Kekesuun nu Getaw Meksekat di Kesaligen

3 Naa Mingumpated, duun pa sala telu'en ku diniu. Subay leliagen amu dun su keksalabuuk niu ditu Kaunutan. Pia pa puli'an ku sulatay sug daansama' piwitu diniu, pu' penending tu kekpetuud niu. ² Duuni nga mekpetu'un melaat, pu' mektitulu' ilan subay mekpesirkunsisu daw su sumakup. † Naa, peglengilamay niu ilan. ³ Pu' ilan kia, kana' ilan tantu sakup nu Megbebaya'. Laak dagid ita, sakup ita niin tu'u. Kagina mektamuy ita diniin pebian dig Balakat nu Megbebaya', pinleliag ita dun su keksalabuuk ta dini Kristu Isus, muka' ndi' ta seligan sug betad kinilawan, maa' danug betad keksirkunsisu kia. ⁴ Laak naan kini, mesu'at seligan ku dadema sia sug betad kinilawan ma'antu. Sa' upama duunig duma mekesalig dig betad kinilawan, labi pa naan. ⁵ Su kesirkunsisu dinaan, dinunutan gupia nu nga mekegulangu sug betad, pu' genat tu kegigetawu, su kewalu endawen, pisirkunsisuu nilan. Kedua'en, getaw Israel mau, sapu' ni Benjamin, gasalu getaw Hebreo, nda'ig bangi' di nga ginepu'ayu. Muka' genat tu kaika'ayu, dinunutan ku gusay su Palinta maa' danug betad nu nga Pariseo. ††⁶ Kagina mipenemalan ku dunutayig betad Pariseo, piglegetan ku su nga pikumpulan nu nga sakup ni Kristu. Sa' sug betad munut tu Palinta adun mekesuun, paa, nda'i getaw labaw dinaan, ndi'u medangat, dinunutan ku gela'. ⁷ Laak dagid, adin sug daansama' pimilangu gembagel gatagen, pemilangen ku na nda'i gatagen saba' nu kesambatu dini Kristu. ⁸ Pidag pa tanan, ki kesambatu dini Kristu Isus su Kaunutan ku, kagina nda'ig labaw dun su gatagen, pimilangu na sug lain, nda'i gatagen. Sa'itada, mibeleng dinaanig lain, muka' pemilangen ku ki tiba'anen kia gekput, adun medawatu sungkin si Kristu ⁹ muka' sumalabuuku diniin gupia. Kaas, ndi' nau mpemilang mekesuun puun tu kedunutu tu Palinta, segaga mipemilangu mekesuun pibian di kesaligu dini Kristu, ki kekesuun pigenatanen su Megbebaya' muka' puun tu kesalig nu getaw. ¹⁰ Daal dai mauya'an ku, sumambatu dini Kristu muka' mbianan ku su ginuungen puun tu ketubu'en puli'. Mauya'an ku dadema meksaliunungu di nga kelegenayen sampay pemilangen ku minatay naig daan betadu. ¹¹ Kiin, adun sa' mesu'at, mpetubu' dau puli'.

† Sug betad sirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. Su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegigetawen, tebi'a' tuli'en, pu' guluganen, tu'us pu' getaw Judea, sa'itada getaw mektamuy tu Megbebaya'. †† Ki gelalen kini, Pariseo, maulug dia Gulugan nga Penggelal Mitalu' dig Libro kini.

Subay Menamal Dumunut dini Kristu Isus su nga Sakupen

¹² Laak dagid pia ma'antu, ki sinulatu kia, ndi'u engkenen pu' migela'u na melaam. Ndi'u dadema telu'en pu' mingganget na gupia su kekesuun ku. Segaga penemalan ku penggulaulaay su gikteb nu megagau, adun mekpalasi kesakupu dini Kristu Isus mikpuun di ginagaken dinaan. ¹³ Kana'u delendeman, uu Mingumpated, pu' milaamu na, laak selingawan ku sug ditug binaya', sa'itada su mibianan ku na, situgesan ku gusay elapay sug di gunaan, sa'itada su mauya'an nu Megbebaya' penggulaulaan ku. ¹⁴ Kaas, ma'niin menandengu gubek ditu gengayan meglumba', adun malapu su primyu. Iini inggatu dun nug Megbebaya', malapu ki primyu kia, su kesalau ditu Megbebaya' megbenwa ditu gekbus langit, sekat di keksalabuuku dini Kristu Isus.

¹⁵ Naa sa' ma'antu, adin dinita su meligen nai kesaligen, subay pesemaanen sug delendemanen muka' ginaanen dig danaan kini. Laak dagid, sa' upama duunig duma ta salaig delendemanen, pepenteken pa diniin nu Megbebaya' su metuud. ¹⁶ Pia da, basta laak petuuden ta su gikteb nu sinuunan ta pa nandaw.

¹⁷ Mendadi Mingumpated, penunggilingay niau gusay, launan niu, pu' binaaluig lawasu gempia lendasan. Subay pektalentenan niu dadema su nga getaw minunggiling dun. ¹⁸ Naa, iini tatapu telu'ay diniu. Melauni samasakup ta, sa' peksimeten ta su pigbetad nilan, gempantek pimilas nilan su kekpetuud ta puun tu kepatay ni Kristu ditu kurus. Kagina subay puli'an ku telu'ay, mauba'u. ¹⁹ Iini sugda dinilan, mekauli' ilan ditug linaw gapuy, pu' biwang nilan megbaya' di kekpetuud nilan su melaat gayak nilan. Pingangya' nilan pa pagid su mbantang mpiid ilan dun, muka' pektalentenan nilan laak su melaat betad kini-lawan. ²⁰ Ita kini pasi', nandaw sakup ita nu gekbus langit. Pekpelaban ta gupia mpuli' dini genat ditu su Meglegawen dinita, su Kaunutan ta si Isukristu. ²¹ Sa' metuua' nain, kig lawas ta, betaden melubay muka' gasalen matay, pelinenen dig lawas maa' nug daniin, ginuungan muka' melengasi pegbaya'en. Pelinenen puun tu ginuungen mekegbaya' di gekleb langit bu' lupa'.

Nga Titulu'an

4 Kaas uu Mingumpated, talu'u diniu, ma'antu petindeg niu gusay su kekpetuud ta ditu Kaunutan. Petailen ku amu gupia, mibuga'u diniu. Kig leliagu, mikpuun diniu. Pegangya'u amu.

² Naa mendadi, ya'a Euodia muka' ya'a Sintique, penengiin ku diniu dua', peksalabuuk amu, pu' mimated amu puun di keksalabuuk niu ditu Kaunutan. ³ Ya'a de-

ma, meseligan limbangu, ebangay mu ilan dua' megeksud, ki ngag libun kia, pu' minamal ilan megabang dinaan meksigwag tu Gempia Petenday, sampay si Clemente muka' su ngag duma limbangu. Misulat dademai nga ngalan nug launan nilan tanda' sulaten nu Megbebaya' su nga ngalan nu nga mipeduma na di ketubu' nda'i tamanen.

⁴ Subay penleliagen amu lelayun saba' nu keksalabuuk niu ditu Kaunutan. Puli'an ku da telu'ay, penleliagay damu gusay.

⁵ Naa ki mesumaya' betad niu, pailala niu di tiba'an getaw, pu' sungu metuua' dini puli' su Kaunutan. ⁶ Naa bisan ta' alanduni kelibuleng niu sia, ndi' amu melibuleng dun, segaga penenabi amu, saak niu ditu Megbebaya' su tiba'an kulang niu. Laak sa' menenabi amu, lamug niu dun su kekpaladpalad niu tu Megbebaya'.

⁷ Ma'antu penendingan dayun nu kelinaw su ginaa niu sampay delendeman niu, puun tu keksalabuuk niu dini Kristu Isus. Ki kelinaw kini, pigenatanen su Megbebaya', su kelinaw ndi' mesabut nu getaw tampusan metaasi sinuunanen.

⁸ Taman talu'u diniu, Mingumpated, iini pegdelendem niu, su mekesuun, su mbantang pegbesaan, sa'itada adin su metuud, adin su gempia enalen, adin su gempia, adin su nda'i melamug dun melaat, adin su tigdu melengas, sampay adin su gembasa. ⁹ Muka' adin su misimet niu dinaan di nga pinggulaulau muka' tinalu'u, penunggilingay niu lelayun. Megduma diniu pa padun su Megbebaya', su megbegay dinita pianan ginaa.

Su Gamut nu nga Getaw Filipos

¹⁰ Naa, sa' su ginabang niu dinaan puli', kagina suminalabuuku ditu Kaunutan, liliagu dun gupia. Misuunan ku, iini miniben na nda' niau ebangay, pu' nda'i sikaw niu dun, kana' nu nda' niau tagikulay. Pu' misuunan ku dadema pu' melelaat amu dinaan lelayun. ¹¹ Kana' iini sinulatu dun ia pu' duuni kulangu, segaga miglegintawu pu' adin su kebetang ku, sukal dinaan. ¹² Mibianan ku su kepaiten, mibianan ku dadema su kemisen. Kaas, pia ta' alanduni kebetangu, sa' mibesugu sa' miglelegutemu, sa' medatu'u sa' gempusuku, miglegintawu pu' sukal dinaan. ¹³ Kagina bigayanu ni Kristu ginuung, nda'iduni ndi'u megaga di tiba'an mbianan ku.

¹⁴ Laak pia ma'antu, gempia pigebaran niau di nga kelegenayu. ¹⁵ Pidag pa tanan, yamu nga getaw Filipos, misuunan niu gupia pu' su kepalusu diag benwa Macedonia, nda'ig lain migabang dinaan, yamu laak. Sug beknau pa pegukit tu Gempia Petenday, su pikumpungan niu laaki miglegamut dinaan. ¹⁶ Pia sug ditu pau lunsud Tesalonica, duuni piwit niu dinaan ginabang. Muka' kana' laak mainsan. ¹⁷ Kana' iin laaki

mauya'an ku, begayan niau ginabang, segaga mauya'an ku megdugangi sugda diniu nu Megbebaya' saba' nu gabang niu. ¹⁸ Kaas, kini naig keligenan niu ditug launan bigay niu dinaan mbaal takesi' dun, pu' sukal ma, muka' miglabi pa padun. Kagina iwit na dinaan ni Epafrodito sug lumaun bigay niu, nda' nai kulang ku, bisan maika'. Kig bigay niu kini, maa' nu memut betang pengilak tu Megbebaya', medawaten muka' leliagen dun iin. ¹⁹ Muka' adin pa pagidi kulang niu, begayan amu dun nu Megbebaya' meksekat di melengas ga'usen pebian dini Kristu Isus. ²⁰ Naa su Gama' ta Megbebaya', gempia ta pegdedengegen muka' pegbesaan di nda'i tamanen! Amen.

Nga Kesambay ni Pablo

²¹ Naa, sa' mesu'at, sambay niau dig launan piglegetawan nu Megbebaya' suminakup dini Kristu Isus ditu niu. Simbayan damu dema nu kepetedan niu dini. ²² Sampay sug launan piglegetawan nu Megbebaya' dini, simbayan amu nilan, labi na sa' su nga samasakup ta sesugu'en nu tampusan gadi' si Cesar.

²³ Naa, tiga'wan, penenebiin ku begayan amu lelayun nu Kaunutan ta si Isukristu nu tulungen.

Daal daitu.

Pablo

Colosas

Mendadi kig lunsud Colosas kini, mibetang diag buid nu syudad Efeso, su gempantag syudad nu getaw Roma tu prubinsya Asia begudiin. (Sug Asia begudiin, nandaw iin su nasud Turkey.) Naa, su gendawan pa ni Pablo duuni pikumpulan nu nga sakup ni Kristu diag lunsud Colosas, laak kana' ni Pablo miditu megukit di Gempia Petenday tu nga getaw. Bisan kana'en mikpetindeg di pikumpulan dia, delendeman ni Pablo, daniin ketendanan megabang dinilan.

Naa si Epafra, iin su kaunutan nu pikumpulan dini Kristu dia Colosas. Duuni gendaw minateng si Epafra di tu syudad Roma tanda' pinikutan si Pablo. Inukiten dini Pablo su mipenggulaula nu nga mikpetuud dini Kristu dia pikumpulan itu Colosas. Iini inukiten pu' duuni mikpetu'un dig balus dia Colosas. Piku'un nilan tu nga sakup dia pu' melaun dawig diwata megdapitdapit dawi ketaas nilan, metaas pa di kilawan laak gembaba' pa di Megbebaya'. Subay ilani pektemuyen daw. Salabuuk di ngag diwata kia si Kristu daw. Kagina ma'antu daw, kana' ni Kristu dawi Megbebaya'. Di sinulaten kini, paingalan dun ni Pablo su ngag diwata kia, "su ngag diwata megbaya' di ngag duma muka' meglekaunutan dun."

Su kedua' sayep nu nga mikpetu'un dig balus kia, subay dunutan nu nga sakup daw su palinta nu nga mekpetu'un kiin, adun pulu' megawen. Paingalan dun ni Pablo su sagya palinta "betad nu kilawan."

Di sinulaten kini piktu'un sungkin ni Pablo pu' si Kristu, iin su tantu palas nu Megbebaya' maita' nu getaw. Iin dadema' penganay Bata' nu Megbebaya', metaas pa dig launan binaalen. Piku'unen dadema pu' su gasal nu Megbebaya' muka' sug dani Kristu, iin da tanan. Kedua'en, nda'i pantagen su kedunut sia dig betad kilawan. Subay si Kristu laaki pegbesaan ta, sumalig ita diniin adun megawen ita, sampay peksiba'an ta su pegbetaden ta tu samataw ta.

1 Naan si Pablo, puun tu mauya'an nu Megbebaya' peneliganu ni Kristu Isus, muka' si Timoteo su mimated dinita. ² Puitan nami amu surat, yamu nga getaw diag lunsud Colosas pinaas na nu Megbebaya' mbaal daniin piglegetawan. Meseligan damu dema kepededan nami puun tu keksalabuuk ta dini Kristu.

Penenebiin nami, begayan amu nu Gama' ta Megbebaya' tulungen muka' pianan ginaa.

Ki Kekpetuud muka' ki Kepetail nu nga Getaw Colosas

³ Naa yamu, sa' penenebian nami amu, mekpaladpalad ami lelayun tu Megbebaya', su Gama' nu Kaunutan ta si Isukristu. ⁴ Iini mekpaladpalad ami dun, midengeg nami pu' mikpetuud amu dini Kristu Isus muka' mekpetail amu dig launan samasakup ta tu Megbebaya'. ⁵ Ki kekpetuud muka' kepetail niu, miksekat di pedetengen niu. Iin su pedetengen niu, duuni begay diniu mitagu' pa itu gekbus langit. Daansama' midengeg niu ia sa' inukit diniu su metuud, sa'itada su Gempia Petenday. ⁶ Ki Gempia Petenday kini, mipelaktag diniu sampay di tibuukan benwa. Su nga mekpetuud dun, sigi ilan megdugang muka' penggulaulaan nilan su gempia maa' nug daniu, pu' pinggulaulaan niu melengas sikna midengeg niu su tulung nu Megbebaya' muka' misabut niu pu' tantu tulung. ⁷ Pisuunan amu dun ni Epafra, su petailen sama sesugu'en ta,

meseligan pegwekilan ni Kristu pibian di gabangen dinami. ⁸ Inukiten dinami su kepetail niu di nga samasakup niu, puun tug Balakat nu Megbebaya'.

⁹ Naa kagina ma'antu, sikna midengeg nami pu' mekpetuud amu muka' mekpetail amu di nga samasakup niu, penenebian nami amu lelayun. Penenebiin nami tu Megbebaya' pesuunen gupia diniu su mauya'anen baalen niu, sa'itada, begayan diniu sug launan gininisan tinawan muka' telisebutay puun tug Balakat nu Megbebaya'. ¹⁰ Ma'antu pegbetaden niu dayun su mauya'an nu Kaunutan ta, sug leliagen dun iin lelayun ma'nini', penggulaulaan niu su kelaun gempia, muka' megisegi sinuunan niu mekatag di Megbebaya'. ¹¹ Penenebiin nami dadema, pepegenen gupia nu Megbebaya' su ginaa niu puun tu tampusan metaas ginuungen, adun metigel niu gusay su kelegenay niu, dunut leliagen amu dun, ¹² muka' adun mekpaladpalad amu tu Gama' ta ditug langit, pu' bigayan amu niin mpeduma amu petengeday di tinagu' nu Megbebaya' di nga piglegetawanen, su mitagu' itu gekbus langit. ¹³ Ginawen ita niin di medelem, sa'itada su keglekaunutan ni Satanas, muka' pisakup ita niin di keglekaunutan nug Bata'en petailenen gupia. ¹⁴ Pu' puun tu pinggulaula nug Bata'en, likat ita niin, pidasun ita niin di sala' ta.

Su Gasal ni Kristu muka' su Pibaal nu Megbebaya' diniin

¹⁵ Naa, kana' maita' su Megbebaya'. Si Kristu kini, iin su tantu palas nu Megbebaya' maita' nu getaw. Iin dademai penganay Bata' nu Megbebaya', metaas pa dig launan binaalen. ¹⁶ Pu' pibaal diniin nu Megbebaya' su tiba'an bitang di gekleb langit bu' lupa', su maita' muka' su ndi' maita', sug launan megbaya' di ngag diwata pia ta' gelalay dun, sa' meguit tug duma, sa' meglekaunutan, sa' melegadi'. Binaal nu Megbebaya' su gekleb langit bu' lupa' pebian diniin. Iini mibaal dun, adun pegbesaan si Kristu nu tiba'an bitang. ¹⁷ Su nda' pa mbaalig launanen, daan nain. Sikna mibaal nai tiba'anen, iini megbaya' dun. ¹⁸ Iin su Kaunutan nu pikumpulan nu sakupen ma'niin nu gulu meguit tug lawasen, muka' iin su puun nug begu ketubu' nilan, sampay sug bekna metubu' puli', adun iin laaki tampusan pegbesaan dig launanen. ¹⁹ Pu' pigdelendem nu Megbebaya', su gasalen muka' su gasal nug Bata'en, iin da tanan. ²⁰ Mauya'an nu Megbebaya' peseksudenen diniin su tiba'an getaw di gekleb langit bu' lupa' pibian dini Kristu, adun mekesambat diniin sug launan getaw meksekate di kepatay ni Kristu ditu kurus.

²¹ Naa yamu, begudiin melayu' amu gupia ditu Megbebaya'. Migbanta amu gupia diniin miksekate di melaat gulaula niu muka' melaat delendeman niu. ²² Dagitid nandaw, pisambat amu nu Megbebaya' diniin pibian di tantu kepatay nug Bata'en, adun paindegen amu di gedapanen di nda'i melamug dun melaat. Muka' ndi' damu dema medangat, pu' mekesuun namu tantu. ²³ Basta laak sumalig amu gusay diniin, sa'itada gempagen da gusayi kekpetuud niu muka' ndi' niu begay pelinen su pedetengen niu dig launan pinasad nu Megbebaya', su midengeg niu sa' pisuunan amu di Gempia Petenday pilaktag na tug liwengan benwa. Muka' naan, si Pablo, iini tindu'u dun ni Kristu sesugu'enen, adun ukiten ku su Gempia Petenday.

Sug Baalen ni Pablo

²⁴ Naa nandaw, naan, liliagu di gabang nu kelegenay diniu, pu' megela'u mbianay su kelegenay tindu' ni Kristu mbianan ku saanan ku megabang dig lawasen, sa'itada su pikumpulan nu nga sakup ni Kristu. ²⁵ Iini tindu'u dun nu Megbebaya' sesugu'enu nu pikumpulan nu sakup, pigwekilanu niin megabang diniu pebian di kepesuun ku gupia di talu' nu Megbebaya'. ²⁶ Daansama' pigbuni nu Megbebaya' ki talu' kiin, iglud begudiin di nga getaw mingasal menumpat di tibuukan benwa. Nandaw biwasan na nu Megbebaya' di nga piglegetawanen. ²⁷ Iini pigdelen-

dem dun nu Megbebaya' buasanen di nga getawen sug daansama' igluden, adun pepiananen sug launan bansa getaw. Kinii metuud biwasanen, yamu nga kana' getaw Judea, pegbenwanan amu ni Kristu, gulu-ganen mpeduma amu di kekpededengeg tu Megbebaya' ditug langit di nda'i tamanen. Nda'i titulu'an melengas pa dini! ²⁸ Kaas megukit ami mekatag dini Kristu di tibuukan benwa. Pektitulu'en nami su nga getaw muka' pektikuken nami, gikteb nu tinawan nami, pu' adun, sa' mekaindeg ilan di gedapan nu Megbebaya', menggangeti kekesuun nu nga getaw suminalabuuk na dini Kristu. ²⁹ Kiai piginuunganu dun gupia ni Kristu, kaas meksitugesu megukit, gikteb di megagau.

2 Ma'antu, pesuun ku diniu pu' mektegelu di kengimbaalu, adun mebangan ku amu muka' su nga sakup diag lunsud Laodicea, sampay sug launan sakup nda' siben mekaita' dinaan. ² Iini mektegelu dun, pu' adun meligeni kesalig niu gela' meksekat tu keksalabuuk niu, ki mekpuun pelum tu kekpinetailay niu. Mektegelu dau dun dema pu' adun niu mesabut gela' muka' mesuunan niu tantu kig daansama' pigbuni nu Megbebaya', sa'itada kig biwasan na mekatag dini Kristu. ³ Pu' si Kristu, mekpesabut diniu launan tinawan muka' sinuunan, maa' nu gunsi' pekpuka' di pingegludan nug launan ga'us nu Megbebaya'.

⁴ Kiin, tinalu'u dun diniu adun ndi' niu begay limbungan namu nu nga metau gupia membaalbaal, pia melengas gupiaig yaga nilan. ⁵ Pu' pia kini dau melayu', tagikulen ku amu gupia. Liliag dau dun dema, pu' midengegu miksalabuuk amu tantu muka' mitembusan niu su kesalig niu dini Kristu.

Gempia Peglengilaman nu nga Suminalabuuk dini Kristu

⁶ Kaas yamu, subay pebentangen niuig betad niu di getaw suminalabuuk na dini Kristu Isus, pu' dinawat niu iin Kaunutan niu. ⁷ Baal niu lendasan niuig betad gayu, meksidalemi gangeten adun tumulin. Pengma'nia damu dema, penggengeten niu dig delendeman niu sug bekna tinitulu' diniu ni Epafra mekatag dini Kristu. Pegisegay niu duni kekpetuud niu, muka' penemalay niu pekpeladpeladay su Megbebaya'.

⁸ Naa peglengilam amu, tekaw duuni mekpalin dig delendeman niu pebian di tinawan kinilawan muka' pebian di pimbaalbaal titulu'an nda'i gatagen, adun pegbia'an amu dayun. Kiin, puun laak tug betad kinilawan pingumbilin di nga getaw muka' puun tu nga ndi' maita' melaatig betaden, kana' puun tu metuud mekatag dini Kristu. ⁹ Pu' si Kristu, sa' miksibaluy getaw, maita' diniin su tibuuk gasal nug Diwata Megbebaya'. ¹⁰ Muka' migela' dadema mengganget diniu su tantu ketubu' puun tu keksalabuuk niu diniin, su

megbaya' dig launan meglekaunutan, sa' maita', sa' ndi' maita'.

¹¹ Naa yamu, kagina miksalabuuk namu diniin, gitungan dun sinirkunsisu amu. [†] Ki kesirkunsisu kini, kana' puun di getaw, segaga puun dini Kristu, pu' inawa'en su tibuuk melaat gasal niu, adun kana' nai melaat gayak niui megbaya' di ginaa niu. ¹² Pu' su kekpebunag niu tubig, lepeng miksalionung amu di kepatay ni Kristu muka' di kelebeng dun. Sa' ginawen amu dayun dia tubig, lepeng mipeduma amu di ketubu'en puli', puun tu kesalig niu di kuleg nu ginuung nu Megbebaya', su mikpetubu' dun. ¹³ Bekna minggulaula amu melaat muka' kana' amu getaw Judea, sa'itada kana' amu sakup nu Megbebaya'. Kaas pimilang nu Megbebaya' su ginaa niu minatay na. Laak dagid pia ma'antu, piduma amu nu Megbebaya' di ketubu' puli' ni Kristu. Pu' pidasun ita niin dig launan melaat gulaula ta, ¹⁴ ma'niin iknasanen na su sinulat tanda' misulat pu' subay gela'en ta dunutay su nga Palinta, kaas mukuman ita dun. Gila'en pengua'ay su sinulat kiin, pu' su kepatay ni Kristu, ma'niin linansang su sinulat dituurus. ¹⁵ Su kepatay ni Kristu, dinaag dadema nu Megbebaya' su nga megbaya' muka' meglekaunutan di ngag duma nilan ndi' maita', pu' ilan, penenggi'an dun, ilani midaapen di gubat, iini mikedaag dun. Lelayunen ilan dayun pegegakay megbukayang di ngag launan getaw.

¹⁶ Kaas, adini megdena' diniu mekatag di ma'aan niu muka' mainum niu, sa' di nga gendaw pegbesaan, pia galep, sa' Gendaw Pelali, petuyang niu ilan. ¹⁷ Kig launan titulu'an kia, begudiin mibaal laak tu'us nu pedetengen nu nga getaw Judea. Naa, ki pedetengen nilan kiin, minateng na. Iin si Kristu. ¹⁸ Petuyang da niu dema adin su getaw megdena' diniu, laungen dun subay pebeba'en ta laak dawig lawas ta muka' pektemuyen ta daw su nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. Petuyangen niu, pu' laungen dun, su titulu'anen, mikpuun daw tu kepenilungen tu pinita' diniin daw nu Megbebaya'. Petuyangen da niu dema pu' mikpelabawlabaw pagid di nda'i pantagen saba' nug delendemenan kinilawan. ¹⁹ Petuyangen na niu pa pagid su kesuayen dini Kristu, su mekpaiseg di kesalig muka' di keksalabuuk nu pikumpungan nu nga sakupen, mekatag di mauya'an nu Megbebaya'. Pu' si Kristu Gulu megbaya' di ketulin nug lawas, pitibuuk nug lelengu'anen muka' gugaten. Muka' su pikumpungan nu nga sakupenig lawasen kiin.

[†] Sug betad sirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. Su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegigetawen, tebi-a' tuli'en, pu' guluganen, tu'us pu' getaw Judea, sa'itada getaw mektamuy tu Megbebaya'.

Ndi' Mpia Dunutanig Betad Kilawan Tautau Mekesuun

²⁰⁻²¹ Naa, miksalabuuk amu dini Kristu, lepeng mipeduma amu diniin matay. Nda' naig label niu dig betad kinilawan. Kaas ndi' na niu kambat petuuden sug betad nu kilawan, sug betad puun tu nga ndi' maita', su kektalnten gupia di ndi' mpia mbianan, di ndi' ma'aan sampay su ndi' mpuleg. Mauma dema mauya'an niu petuuden su ngag betad ma'nia? ²² Ki kelaun ndi' mpia mbianan, ndi' ma'aan muka' ndi' mpuleg, mpupus sa' mpenggulaula na. Kiaig betad muka' titulu'an binaal laak nu kilawan. ²³ Laung dun nu getaw pu' melengas daw gupiaig betad ma'nia, pu' menamal mektamuy pebian di tegel nu kilawan mekpebaba' dig lawasen, sampay mekpetukung dig lawasen. Sinangkali' pa tanan, su ngag betad kia, nda'i pantagen megbaya' di melaat gayak, pia maika'.

Iin sungkini Gempia Dunutan, sug Diniwata

3 Kaas penemalay niu talntenay sungkin sug betad ditug langit tanda' pegingkud si Kristu, pu' lepeng mipeduma amu dini Kristu petubu'en puli', pu' mipeduunan namu di ketubu' nda'i tamanen. Pegingkud si Kristu dia gupid nu Megbebaya', pegbesaan gupia. ² Kaas, pektalntenay niu gusay sug betad ditug langit, kana' nug dinig lumbang. ³ Pu' lepeng minatay namu, kaas mibeleng na sug betad niu kinilawan. Maa' nu ketubu' nemun ni Kristu ndi' maita', ndi' dadema maita'i ketubu' niu nda'i tamanen miksekat di keksalabuuk niu ditu Megbebaya'. ⁴ Sa' mpuli' dini si Kristu, sa' medayag nain, su mikpetubu' diniu ketubu' nda'i tamanen, mpeduma amu dayun diniin sampay di kepaita' di kelengas nu pegbaya'en muka' di kegededengen.

Sug Begu Betad batul nug Daan

⁵ Naa mendadi, ki gayak nu kekinilawan niu, subay teliudan niu. Ndi' amu megdusa, ndi' amu menggulaula melaat, ndi' amu megdupang, ndi' amu mayak tu melaat, sampay ndi' amu pagid mesaku. Pu' sa' mesaku amu, mesama amu di getaw pektemuyeneni nga pimatang, sabaya' nu Megbebaya'. ⁶ Saba' nu nga gulaula kia, duuni gendaw pebeba'an pa nu Megbebaya' su ngag launan getaw memilas diniin. ⁷ Yamu dema, ma'niaig daansama' pigbetad niu, su kemilas niu pa tu Megbebaya'.

⁸ Naa nandaw, subay belengen niu kig launan betad ma'nini', ndi' amu mangit muka' ndi' amu sempaun, ndi' amu megbanta muka' ndi' amu menlibak, sampay ndi' amu meglaat talu' muka' ⁹ ndi' amu megbebelusay. Iini ndi' amu menggulaula dun, pu' tiliudan na niu sug daan delendeman niu sampay sug daan betad niu. ¹⁰ Tilima' niu sungkinig begu betad niu. Mi-

wat dun su Megbebaya' muka' pegisegenen gusayig begu betad niu sampay menggangeti gasal nu Megbebaya' diniu, adun sumambat amu diniin tantu.

¹¹ Kaas su gasal getaw Judea sa' su gasal kana' getaw Judea, sa' su misirkunsisu sa' su nda' mesirkunsisu, sa' lain getaw, sa' ginuranti, sa' gulipen, sa' su kana' gulipen, launanen kini, nda' nai pantagen tantu. Iin laak gembageli pantagen, si Kristu, pu' iini tampusan metaas di gekleb langit bu' lupa'.

¹² Mendadi, subay gempiai pegbetaden niu, pu' sakup namu nu Megbebaya', pimili' amu niin daniin nga piglegetawan muka' petailen amu niin. Kaas subay melilelaaten amu, mekesuun amu, pebaba' niuig lawas niu, mesumaya' amu, metau amu mektigel dig dupangan muka' sayep nug duma niu, ¹³ sampay pedesunen niuig duma niu maa' nu kepedasun diniu nu Kaunutan ta si Isukristu. ¹⁴ Taman talu'u diniu, pekpintailay amu, pu' su keksalabuuk ta nu nga sakup ni Kristu Isus, miksekat dadema di kepetail ta.

¹⁵ Bigay pa pagid diniu ni Kristu pianan ginaa. Subay meguit gusay dig delendeman niu ki gempia ginaa niu. Pu' iini inggat amu dun mbaal salabuuk laak pikumpulan gitungan dun salabuuk damu lawas, pu' adun saladua' diniu, meksalabuuk tug dumanen di ginaa. Muka' pekpaldpalad amu lelayun tu Megbebaya'. ¹⁶ Ki ginukit ni Kristu, subay mengganget dig delendeman niu. Pektitulu'ay amu muka' pektikukay amu, gikteb nu tinawan niu. Penalay niu su Megbebaya' dig bebat. Bebaten niu dadema su ngag Bebat sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', sampay pia ta' bebatay duni pedelendem diniu nug Balakat nu Megbebaya', selian niu mekpaldpalad diniin. †

¹⁷ Kaas, pia ta' alanduni penggulaulaan niu, sa' baalen, sa' telu'en, subay penggulaulaan niu bantang tu nga getaw pigwekilan gusay nu Kaunutan ta si Isus, lamug niu mekpaldpalad tu Gama' ta Megbebaya' miksekat di keksalabuuk niu dini Isus.

Gempia Pegbetaden diag Balay

¹⁸ Naa, yamu ngag libun misuay na, diadia mekpetuud ditu sawanen, pu' iinig bantang gulaula nu nga sakup ni Kristu.

¹⁹ Yamu ngag laki pelum migawid na duayan, diadia petailenen su sawanen, kana' metegasi keguiten dun.

²⁰ Yamu nga gembata', kagina suminalabuuk namu dini Kristu, mekpetuud amu lelayun tu mekegulang niu mekatag dig launan mauya'an nilan, pu' iini leliagen dun su Kaunutan.

²¹ Yamu nga gama' pelum, ndi' niu pelebiay titulu'ay sug bata' niu, tekaw buus lumukas ilan mekpetuud diniu.

²² Naa yamu nga gulipen, mekpetuud amu tu gegalen niu dinig lumbang mekatag dig launan sugu'an nilan diniu. Petuuday niu ilan lelayun, ndi' mpia sa' petuuden niu laak saanan nilan megbantay diniu. Kana' dadema mpia sa' petuuden niu laak di kekpa'ita' niu dinilan, segaga petuuden niu di ndi' megdua'dua'ig delendeman niu, meksekat di kegbasa niu tu Kaunutan. ²³ Pia ta' alandunig baalen niu, gikteben laaki ginaa niu, gitungan dun gegalen niu su Kaunutan ta si Isus, kana' nu getaw. ²⁴ Pu' ndi' niu selingaway pu' su Kaunutan sumugda diniu, sugda diniu su pinasad na nu Megbebaya'. Pu' su tantu gegalen niu su Kaunutan, si Kristu. ²⁵ Laak, sugdaan su meggulaula melaat lepeng dig baalenen, pu' su Megbebaya', nda'ig lingken ukumenen.

4 Yamu nga gegalen, peglepeng niu su kepia niu tu nga gulipen niu, muka' peksemaan su nga pemegay niu dinilan. Ndi' niu selingaway pu' duun dade-mai gegalen niu, su Kaunutan ta ditug langit.

Nga Titulu'

² Naa launan niu, penamal amu menenabi. Selian niu menenabi, peglengilam amu, muka' pekpaldpalad amu tu Megbebaya', ³ sampay mpeduma niau penenebiay dadema. Penenebiay niu tu Megbebaya' begayanu niin sikawan ku megukit, adun maukitu su petenday mekatag dini Kristu daansama' pigbuni, muka' mibuasan na, pu' kiai mipikutanu dun.

⁴ Penenebiay niau adun mpanteku ukitay su melaun getaw, pu' ndi' mesu'at sa' ndi'u megukit dinilan.

⁵ Naa, ki nga nda' pa sakup dini Kristu, peksiba'ay niu su pegbetaden niu dinilan, gebii gendaw, gikteb tu sikawan niu, pepianay niu ilan. ⁶ Pelengas niu lelayun sug yaga niu dinilan muka' peleliagay niu ilan, adun metau amu sumbag dig launan getaw sumaak diniu mekatag di kekpetuud niu.

Simbayan ni Pablo su nga Samasakupen

⁷ Naa sug launan mipenggulaulau, megukit dun diniu si Tiquico, su mimated dinita petailen ku gupia. Meseligan iin lumimbang dinaan, sama sesugu'en ku di pibaal dinami nu Kaunutan. ⁸ Ini sinugu'u dun mangay dia niu, adun pesuunen diniu su nga mipenggulaula nami, launan nami, adun mawa' su kelibuleng niu dinami. ⁹ Petendugen ku diniin si Onesimo, kig duma niu kiin. Petailen ku dadema iin, meseligan mimated dinita. Ukitan amu nilan dua' mekatag dig launan mipenggulaula nami dini.

¹⁰ Naa si Aristarco, sama pirusu, sinambay amu niin. Si Marcos tinidegay ni Bernabe, sinambay damu de-

† Kig Bebat kini, iin su pininggalan dun nu getaw Judea begudiin Salmo, sug bibat nilan adun pektamuy tug Diwata.

ma niin. (Mabu' midawat na niu su tinitulu'u diniu mekatag diniin pu' penemba'en niu iin sa' mekeditu niu.) ¹¹ Si Josue, sala ngalanen si Justo, sinambay damu dema niin. Nda'ig lain getaw Judea samasakup ta megabang dinaan megukit mekatag di Keglekaunutan nu Megbebaya', ki telu ilan kia. Gembageli gabang nilan dinaan.

¹² Naa si Epafras, sala pa di ngag duma niu dini, sesugu'en ni Kristu Isus, sinambay damu niin. Gebii gendaw, pinemalan amu niin penenebiay adun meligeni kesalig niu, muka' adun metuudan amu dun gupia su tiba'an mauya'an nu Megbebaya'. ¹³ Pu' misuunan ku pia ta' alandunig baalenen, adun ebangan amu niin, pinemalanen baalay. Pengma'antuunen dadema su nga samasakup niu ditug lunsud Laodicea muka' diag lunsud Hierapolis. ¹⁴ Naa si Lucas, su petailen nami memulung, muka' si Demas, sinambay damu dema nilan.

¹⁵ Naa, su kepetedan ta diag lunsud Laodicea, sembayay niu ami dinilan sampay si Ninfa, ilan nu nga samasakup ta mekumpung diag balayen. ¹⁶ Sikna be-saan niu di gedapan niu su sinulatu kini, kelelaat puit niu pelum tu pikumpungan diag Laodicea, adun be-saan nilan dadema. Ma'antu, pegbesaay niu su sulatu piwitu tu nilan. ¹⁷ Muka' talu' niu dini Arquipo, "Subay tubusen mu su pibaal dini'a nu Kaunutan miktendu' dini'a."

¹⁸ Naan si Pablo, sulaten ku dadema diniu gempia gendaw. Kelelaat, ndi' niau selingaway penenebiay, pu' pinikutan pau gusay sampay nemun.

Naa, penenebiin ku tu Megbebaya', mbianan niu su tulungen gebii gendaw.

Daal daitu.

Pablo

1 Tesalonica

Mendadi, ki pikumpulan kini nu nga sakup ni Kristu ditug lunsud Tesalonica, mikpetindeg dun si Pablo. Pu' nda' maiben dia si Pablo, pinungun nu Megbebaya'i melaun getaw suminakup tu Kaunutan si Isus miksekat di ginukit ni Pablo. Nda' maiben pelum, mikegawa' dia si Pablo, saba' nu kesina diniin nu nga samanen getaw Judea. Minundas dayun ditug lain lunsud. Su saanan ni Pablo dia sala lunsud, misebu'an dun si Pablo sa' ta' alanduni kebetang nu nga sakup ni Kristu tu Tesalonica, kaas delendeman nug duma getaw, mabu' sinugu'en daw sug limbangen si Timoteo meditu, adun pegipusipusenen su mipenggulaula dia. Bena' mipuli' si Timoteo ditu ni Pablo, iin pai kesulat ni Pablo di surat kini.

Ma'antu, ki surat kini, piwit ni Pablo di nga samasakupen ditu Tesalonica adun penguliksegenen ilan sumalig pailan gusay dini Kristu. Muka' pigwalinen dinilan su gempenggulaula pa ditug binaya' gebii bu' gendaw. Kini sug bekna gupia sinulat ni Pablo nda' mbeleng, ki tinagu' nu nga sakup ni Kristu miuna dinita. Su Tesalonica, gembagel lunsud ditug benwa Macedonia begudiin (nemun piningalan dun Salonika, sakup Macedonia pa gusay).

1 Naan si Pablo muka' su ngag dumau si Silas bu' si Timoteo. Piwitan ku amu surat, yamu nu pikumpulan nu nga sakup ni Isukristu ditug lunsud Tesalonica suminalabuuk na ditu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Isukristu.

Penenebiin ku tu Megbebaya' begayan amu niin tulungen muka' pianan ginaa.

Su Pigbetad muka' Kesalig nu nga Getaw Tesalonica

2 Mendadi yamu, mekpaladpalad ami lelayun tu Megbebaya' saba' diniu, launan niu, muka' tatap nami amu penenebiay. **3** Pu' milabu' di ginaa nami su pinggulaula niu puun tu kesalig niu, su binaal niu miksekat tug lelaat niu sampay su kepagen pedetengen niu di kepuli' dini nu Kaunutan ta si Isukristu. **4** Uu Mingumpated petailen nu Megbebaya', misuunan nami pu' mipemili' amu niin di nga getaw, adun mbaal amu niin piglegetawanen. **5** Pu' su kegukit nami diniu tu Gempia Petenday, kana' pibian laak di tinalu' nami, segaga pibian dadema di ginuung nug Balakat nu Megbebaya', muka' saba' mituudan ami dun gupia. Misuunan niu pu' su pigbetad nami su saanan nami ditu niu, iini pigbetad nami dun, su kepia diniu.

6 Muka' dema, pinunggilingan niu ami muka' su Kaunutan ta si Isukristu. Pia piglegetan amu, pinemba' niu su kegukit nami muka' liliag amu dun sug leliag bigay nug Balakat nu Megbebaya', **7** kaas mibaal namu lendasan tu ngag launan mikpetuud dia ngag benwa Macedonia muka' Grecia. **8** Su pitenday mekatag tu Kaunutan ta genat diniu, mileep na di ngag benwa. Kana' laak dig benwa Macedonia muka' Grecia, pu' pia tanda', midengeg na nilan ditu pu' suminalig amu gusay ditu Megbebaya'. Mendadi nda'

na nami kambat telu'ay. **9** Pigukit nu nga getaw dia ngag benwa kia pu' pinemba' niu ami saanan nami ditu niu, muka' tiliudan niu su nga sagya diwata, adun pektemuyen niu su tantu Megbebaya' nda'i gumulen. **10** Muka' pegelatan pa niu su kelusad puli' nug Bata'en genat tug langit, si Isus su pitubu'en puli'. Iini meglegawen dinita tu ginukuman nu Megbebaya' sungu mateng.

Su Pinggulaula ni Pablo ditu Tesalonica

2 Naa, uu Mingumpated, su kangay nami ditu niu, misuunan niu pu' nda' pekpelilu. **2** Misuunan niu pu' su nda' pami dateng dia niu, pisaitan ami nu nga getaw ditug lunsud Filipos muka' piksudi'an ami nilan dia. Pia melauni kuminuntra dinami, pipenamal ami nu Megbebaya' megukit diniu Gempia Petenday genat diniin. **3** Naa, tumu' kana' sayep ki tuyu' nami megukit diniu. Kana' dadema melaati tuyu' nami. Nda' ami peglimbung, **4** segaga ukiten nami su mauya'an gupia nu Megbebaya', pu' mitelima'en ami, kaas sinaligen dinami su Gempia Petenday. Kana' iini migukit ami dun pu' peleliagen nami su nga getaw, segaga iini migukit ami dun adun leliagen dun su Megbebaya', pu' iini meksima' di ginaa nami. **5** Misuunan da niu dema pu' su kegukit nami diniu, nda' ami pekpe'enalenal, muka' su pitu'un nami, nda'i ginuklip nami gayak tu selapi'. Miketakesi' dun su Megbebaya'. **6** Nda' ami pa pagid pekpe'enal tu nga getaw, pia yamu atawaka lain getaw. Kagina peneligan ami ni Kristu, **7** bantag daan sugu'en nami amu, laak nda', sinangkali' iningat nami amu ma'niin nu gina' megingat tu ngag bata'en. **8** Kagina petailen nami amu gupia, inukit nami gusay diniu su Gempia Petenday nu Megbebaya', pia ami

matay sa' metubu', bugi' melelaat ami gupia diniu.
⁹ Uu Mingumpated, tegyungen ku diniu pu' gebii gendaw minamal ami mengimbal, adun ndi' nami amu medeligan, su saanan nami migukit diniu tu Gempia Petenday genat tu Megbebaya'.

¹⁰ Naa, yamui miketakesi' dun muka' su Megbebaya', pu' su kegduma nami diniu nga mikpetuud na, nda' melamug dun melaat. Kana' dami dema medangat, segaga mekesuun ami. ¹¹ Pu' misuunan niu gupia, piksesala tawan diniu, ibangan nami amu ma'niin nu kegabang nu gama'en tu ngag bata'en. ¹² Pingulik-segan nami amu, pingamu' nami amu, muka' pinengi nami diniu baalen niu kig leliagen dun su Megbebaya', pu' migenggat iin diniu sumakup amu di keglekaunutanen muka' mpeduma amu dig dengeganen.

¹³ Naa, iin dademai mekpaladpalad ami dun tu Megbebaya', pu' su kegukit nami diniu tu talu'en, pikineegan niu muka' dinawat niu, pu' pimilang niu su kegukit nami kana' talu' nu getaw, segaga tantu talu' nu Megbebaya'. Iin daan tu'u, pu' puun di talu'en kia, pepegenen nu Megbebaya' su kesalig niu nu nga mekpetuud. ¹⁴ Su nga pikumpungan nu nga suminal-abuuk dini Kristu Isus ditu Judea, mipenunggilingan niu ilan, pu' piglegetan amu nu nga samataw niu ma'niin nu kegleget dinilan nu nga samataw nilan getaw Judea. ¹⁵ Su nga getaw Judea, ilan su mikpatay tu Kaunutan ta si Isus muka' tu nga pimuunan nu Megbebaya' begudiin sampay inutidan dami dema nilan dig daan benwa nami. Mimilas ilan gupia tug leliagen dun su Megbebaya', muka' moglekuntra ilan tu tiba'an getaw. ¹⁶ Pu' bilibadan ami nilan sia pu' ndi' nami ukitan su nga kana' getaw Judea adun megaweni nga kana' getaw Judea. Ma'nia mingikteb nai sala' nilan. Dipetan na su nga getaw Judea nu ginukuman dinilan nu Megbebaya'.

Sug Buga'an ni Pablo

¹⁷ Naa Mingumpated, su keksuay ta, pia nda' ita peksuay dig delendeman, dig lawas laak, muka' pia nda' maiben, mibuga' ami gupia diniu. Mauya'an nami gupia mengumbelayan ami diniu puli', adun mekinita'ay ita. ¹⁸ Kagina kiaig delendeman nami, naan kini, tatapu mekpulingkas mpuli' ditu niu, laak bilibadan ami ni Satanas. ¹⁹ Sa' upama kana' da yamu, sa' mateng puli' su Kaunutan ta si Isus, mpiid ami sia, nda' siaig leliag nami. Pu' pekpelaban nami su gendaw maita' nami amu di gedapanen, ²⁰ pu' yamu daani puunen pigbesaan ami, muka' yamu dademai puunan nug leliag nami.

3 Mendadi su nda' na nami metigelig buga'an nami diniu, delendeman nami mbilin pami diag lunsud Atenas muka' ² sumugu' ami dini Timoteo mangay

ditu niu. Pu' si Timoteo, iin su mimated dinita sesug-u'en nu Megbebaya', limbang nami dadema megukit tu Gempia Petenday mekatag dini Kristu. Sinugu' nami iin meditu niu pementekeneni kesalig niu, ³ adun nda'idun diniu metalin saba' nu kegleget diniu nu nga samataw niu. Yamu, misuunan niu pu' subay mbianan ta su nga kelegenay, pu' kia su pigdelendem nu Megbebaya'. ⁴ Pu' su saanan pa nami ditu niu, daansama' tinalu' nami diniu pu' peglegetan ita, muka' misuunan niu gupia mipenggulaula na. ⁵ Iini sinugu'u dun si Timoteo meditu niu, pu' ndi'u metigeli kelibulengu. Sinugu'u iin, adun metukawan ku su kesalig niu. Milibulengu dun pingindanan namu sia nu Palin, melasay laak sia pinggulaula nami ditu niu.

⁶ Naa, nandaw masi', misuunan na nami kana' ma'antui mipenggulaula. Pu' su kedadeng puli' ni Timoteo, inukiten dinamii gempia pu' suminalig pamu gupia ditu Megbebaya'. Muka' metau amu melelaat tu samataw niu. Inukiten dema dinami pu' gempia lelayuni ginaa niu dinami, muka' mibuga' amu dinami maa' nug buga'an nami diniu. ⁷ Mendadi, Mingumpated, pia milegenan ami dini muka' piglegetan ami, kali' nami medengeg mekatag di kesalig niu, miulikseg ami. ⁸ Ma'antu, mekeginaginaa ami sa' gempageni keksalabuuk niu ditu Kaunutan ta si Isus. ⁹ Kaas mekepaladpalad ami gupia tu Megbebaya' mekatag diniu. Mekpaladpalad ami diniin puun tug leliag nami su sinaanan nami menenabi, ¹⁰ pu' gebii gendaw pekpenenabi ami gupia, mekinita'ay ita, adun titulu'an nami amu taman kulang di sinuunan niu tu kekpetuud ta.

¹¹ Naa, penenebiin nami, endamen nu Gama' ta Megbebaya' muka' nu Kaunutan ta si Isus sug bianan nami pangay ditu niu. ¹² Muka' yamu, penenebian nami amu peksemeten nu Kaunutan ta sug lelaat niu saladua' dig дума niu muka' di nga kelaunan getaw, sampay melepeng tug lelaat nami diniu. ¹³ Ma'antu pementekeneni ginaa niu, adun menggangeti kekesuun niu, muka' metelima' amu nu Gama' ta Megbebaya', sa' mateng puli' su Kaunutan ta si Isus ilan nu ngag launan sakupen.

Sug Bianan nu Gempia Pegbetaden

4 Naa, uu Mingumpated, duun pai telu'en ku diniu. Su dia pami niu, pitu'unan nami amu di kepia pegbetaden niu, adun leliagen dun su Megbebaya'. Dinunutan niu dayun. Nandaw ia, penengiin nami dade-ma diniu, pektalenteenan niu gusay, pu' pigwekilan ami nu Kaunutan ta si Isus. ² Muka' misuunan da niu su tinitulu' nami diniu puun tu pegbaya' nu Kaunutan ta si Isus. ³ Kaas pegwakil niuig lawas niu tu Megbebaya', adun mekesuun amu. Pegliaw niu dademaig dusa, pu' iini mauya'an nu Megbebaya'. ⁴ Pu' su ngag laki, dia-

dia sa' suay, subay pebian di kegwakilen kia muka' di gungaya', ⁵ kana' didali' maa' nug betad nu getaw ndi' megbasa tu Megbebaya'. ⁶ Subay nda'idun diniui mekpelaat tu samasakupen, nda'idun dademai meglimbang, pu' pigad nami daan diniu sampay pipeglengilam nami diniu pu' adin su menggulaula dun, pelebu'an gupia nu Kaunutan ta. ⁷ Ma'antu, nda' ita enggatay nu Megbebaya' megdusa ita, segaga pegwakil taig lawas ta diniin. ⁸ Mendadi adin su memilas di tinitulu'u kini, kana' getawi pemilasenen, su da laak Megbebaya', pu' iini megbegay diniu mekesuun Balakaten.

⁹ Naa ki pektinebangay pelum, ndi' na nami kambat sulaten diniu, pu' pitu'unan namu nu Megbebaya' meglinelaatay amu. ¹⁰ Melelaat amu laung tu ngag launan samasakup ta di tibuuk benwa Macedonia. Kaas penengiin nami diniu, megdugangi kektalenter niu dun. ¹¹ Melengas ndi' amu meksasaw di kegbebenwa niu, ndi' niu penginempenay su nda'ig labet niu dun, muka' ndi' damu dema megdalig dig lain getaw megleketubu', ¹² adun pegbesaan amu nu nga getaw nda' pa pekpetuud, muka' ndi' na niu medalig tug lain getaw su kulang diniu.

Su Kelusad puli' nu Kaunutan ta

¹³ Naa Mingumpated, ki samasakup ta su nda' na, mauya'an nami gupia mesuunan niu su mpenggulaula dinilan, adun ndi' amu melegenan maa' nu nga getaw nda'i pedetengen. ¹⁴ Kagina mituudan ita dun minatay si Isus dayun mitubu' puli', muka' mpuli' dini, naa, mituudan daita dema dun pu' adin su minatay suminakup dini Isus, petubu'en puli' nu Megbebaya' muka' petendugen dini Isus. ¹⁵ Pu' ukit nami diniu su mialap nami ditu tinalu' nu Kaunutan ta. Ita su nga tetubu' pa mbilin dini sampay lumusad puli' su Kaunutan ta si Isus, ndi' ita mauna ditu nga nda' na. ¹⁶ Ma'niin ma. Sa' lumusad su Kaunutan ta si Isus, duuni medengeg ta mektawag diag langit muka' ki tingeg nu tampusan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit muka' tingeg da dema nug bugyung nu Megbebaya'. Iin dayuni mpenggulaula. Bekna, metubu' puli' su nga mikpetuud dini Kristu minatay na. ¹⁷ Dayun ita, su nga tetubu' pa mbilin dini, metekaw ita pelentuun metendug dinilan sumungkak di Kaunutan ta si Isus dia gawanawan. Ma'antu, meksalabuuk ita dayun megbenwa diniin di nda'i tamanen. ¹⁸ Kaas, saladua', pegeguliksegay amu di pigwali nami kini.

Pengendamay niui Ginaa niu tu Kelusad puli' ni Kristu

5 Naa Mingumpated, ndi' nau kambat sumulat diniu sa' nanu mpenggulaula ia. ² Pu' ki kelusad puli' nu Kaunutan ta si Isus, misuunan na niu tantu, iini maa' nu kedadeng nu megdaaw di gebii, pu'

metekawan duni nga getaw. ³ Sa' telu'en nu nga getaw pu' melinaw na daw muka' nda' nai gendek ta daw dun, naa metekaw ilan pelebu'ay maa' nug libun metekaw megbatik tian. Nda'idun demai mekegliaw dun. ⁴ Laak dagid yamu, sa' matengi gendaw kia, ndi' amu metekawan maa' nu mitekawan nu megdaaw, pu' kana' amu sakup nu medelem maa' nu nga ndi' mekpetuud. ⁵ Sakup damu nu tiag, sakup amu nu gendaw, pu' pisuun diniu su metuud. Nda'ig labet ta di gempenggulaula di gebii muka' di gempenggulaula di medelem. ⁶ Kaas subay ndi' ita mpia mektulug maa' nu nga ndi' mekpetuud. Subay megenduk ita muka' pelegdengen taig delendeman ta. ⁷ Pu' iin da gusay mededali' nu nga getaw, mektulug sa' gebii, muka' pagid sa' gebii, mededali' nu nga getaw megbebulek. ⁸ Laak ita, kagina sakup ita nu gendaw, subay pelegdengen taig delendeman ta. Ma'antu pektalenteran tai kesalig ta dini Isus muka' sug lelaat ta tu nga getaw, pu' iini maa' nu menending tug lawas ta. Pektalenteran ta dadema su pedetengen ta pu' megawen ita ditug binaya' gebii bu' gendaw, pu' gitunganen dun iini menending tu gulu ta. ⁹ Pu' kana' iini tindu'an ita dun nu Megbebaya' adun melegenan ita di ginukumanen. Segaga iini tindu'an ita niin dun, pegawen ita niin di Kaunutan ta si Isukristu. ¹⁰ Pu' si Isusi minatay guminanti' dinita, adun mekegduma ita diniin, pia ita matay sa' metubu', ditu kelusaden puli'. ¹¹ Kaas pegeguliksegay amu muka' pektinebangay amu, maa' nu gulaula na niu nemun.

Katapusan Titulu'an di Sinulat kini

¹² Naa, penengiin da nami dema diniu, Mingumpated, su nga tindu' nu Kaunutan ta meguit diniu, su nga menamal meguit muka' mektitulu' diniu, subay pegbesaan niu ilan. ¹³ Pegbesaay niu ilan gusay, muka' petail niu ilan saba' nu pinggulaula nilan. Subay meksalabuuk amu.

¹⁴ Naa, penengiin nami pa pagid diniu, titulu'ay niu su nga mikeneng mengimbaal, penguliksegay niu su nga melemu melayu'i ginaanen, muka' ebangay niu su nga kana' pa gempageni kekpetuuden. Muka' ndi' na niu pengebetay su ngag launanen. ¹⁵ Ndi' amu pia meksesuli'ay. Iini mpia penggulaulaan niu, mektinebangay amu muka' ebanan niu su ngag launan getaw.

¹⁶ Muka' subay leliagen amu gebii gendaw, ¹⁷ nda'i timpu kenenabi niu, ¹⁸ muka' pia alanduni mpenggulaula niu, pekpaladpalad amu dun tu Megbebaya', pu' kiai mauya'anen penggulaulaan niu nu nga suminalabuuk dini Isukristu.

¹⁹ Muka' pagid, su mekesuun Balakat nu Megbebaya', ndi' niu iin belibaday. ²⁰ Muka' ndi' niu pemi-lasay su ngag laung nilan megwali ilan di talu' nu

Megbebaya'. ²¹ Laak peksima' niuig launanen. Pektal-entenay niu dayun su melengas. ²² Pegliaw niu su melaat gulaula, pia alandun.

²³ Naa, penenebiin ku tu Megbebaya', su megbegay pianan ginaa di getaw, petelima'en amu niin muka' ingatenen su ginaa niu, sug delendeman niu sampay sug lawas niu, adun sa' lumusad puli' su Kaunutan ta si Isukristu, nda' nai melamug diniu melaat, mekesun namu tantu. ²⁴ Mesuunan ta pu' penggulaulaanen ia, pu' meseligan su Megbebaya', su migenggat diniu sumakup diniin.

²⁵ Mingumpated, penenebiay da niu ami dema. ²⁶ Su ngag launan samasakup niu, pegdedialay niu ilan maa' nug dedial niu di gapen niu. ²⁷ Puun tu pegbaya' bigay dinaan nu Kaunutan ta, penengiin ku diniu, ki sinulatu kini, basa niu tu ngag launan mikpetuud.

²⁸ Naa, penenebiin pa nami ditu Kaunutan ta si Isukristu, mbianan niu lelayun su tulungen diniu.

Daal daitu.

Pablo

2 Tesalonica

Piuna di Kedua' Sulat ni Pablo tu nga Getaw Tesalonica

Naa, kagina mipuitan na ni Pablo sulaten su nga samasakupen ditu Tesalonica, ta' mai piwitanen dun pelum ki sinulaten kini? Pu' kiin, su nga sakup ni Kristu dia Tesalonica, migdua'dua' dawig delendeman nilan mekatag di kelusad puli' nu Kaunutan si Isukristu. Kaas mauya'an ni Pablo pementekenen sug delendeman nilan ditu. Pigwalinen dinilan pu' su Kaunutan si Isus, ndi' lumusad puli', subay duuni kuntranen mauna dateng. Tinitulu'en dailan dema pu' subay penggengeten nilan su kesalig nilan tu Megbebaya' pia ta' alanduni gikteb nu kelegetay nilan muka' kelegenay nilan.

1 Naan si Pablo, muka' su ngag dumau si Silas muka' si Timoteo, puitan ku amu sulat, yamu nu pikumpungan nu nga sakup ni Kristu ditug lunsud Tesalonica suminalabuuk na ditu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Isukristu.

² Penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Isukristu, begayan amu niin tulung muka' pianan ginaa.

Mengukum si Kristu di Kelusaden puli' dini

³ Naa yamu Mingumpated, gebii gendaw subay pekpeladpeladan nami su Megbebaya' mekatag diniu. Bantang na daan mekpaladpalad ami diniin, pu' migisegi kesalig niu, miksamet dademai keglinelaatay niu. ⁴ Kaas sa' meksimba ami dia nga pikumpungan nu nga sakup ni Kristu, pingangya' nami amu dinilan, pu' miktigel amu di kegleget diniu, muka' nda' mpalini kekpetuud niu pia milegenan amu.

⁵ Naa, ki pigbetad niu muka' kektigel niu kia, iin su tu'us pu' melepengi ginukuman nu Megbebaya', kaas baalen amu niin bantang sumakup ditu Keglekaunutanen. Pu' saba' nu kesakup niu tu Keglekaunutanen, milegenan amu nemun. ⁶ Muka' penggulaulaan pa nu Megbebaya' su gempia, pu' pelegetanen su nga mikpeleget diniu, ⁷ muka' peleliinen amu nga pilegetan, sampay yami pa pagid. Penggulaulaan nu Megbebaya' sa' metua' puli' su Kaunutan si Isus genat tug langit, tendugan nu nga ginuungan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit muka' liga' gapuy, ⁸ adun pelebu'anen su nga mimilas tu Megbebaya' muka' mimilas tu Gempia Petenday mekatag di Kaunutan ta si Isus. ⁹ Iini pelabu' di nga memilas, pelaatan ilan di nda'i tamanen, pu' peliu'en ilan nu Megbebaya' tu Kaunutan ta, muka' tu kelengas nu pegbaya'en muka'

ginuungen. ¹⁰ Mpenggulaula di gendaw nu ketua'en puli', pu' iini metua' dun si Isukristu, pededengegen nu piglegetawanen, muka' pegbesaan dadema nu ngag launan mekpetuud kampu' amu, pu' mituudan amu di ginukit nami.

¹¹ Kaas tatap nami amu penenebiay, pu' baalen nu Megbebaya' su pegbetaden niu mbantang di ke'eng-gaten diniu. Penenebiin da nami dema, puun tu ginuungen pekpelasenen sug launan gempia delendeman niu sampay sug launan penggulaulaan niu puun tu kesalig niu. ¹² Ma'antu mpededengeg niui ngalan nu Kaunutan ta si Isus, muka' pededengegenen damu dema. Mpenggulaula pebian di tulung nu Megbebaya' su pektemuyen ta muka' nu Kaunutan ta si Isukristu.

Metua' su Pinulay

2 Naa, Mingumpated, ki kelusad puli' nu Kaunutan ta si Isukristu muka' ki kekpungun ta diniin, penengiin nami diniu, ² ndi' megdua'dua'ig delendeman niu dun. Ndi' damu dema melibuleng pu' minateng na daw ki gendaw kia. Mabu' laung dun nu getaw pu' naan dawi miktalu' dun saanan ku migwali talu' nu Megbebaya', sa' migukitu, sa' daw sinulatu. ³ Pia ta'i mektalu' dun, ndi' amu pekpelimbung. Pu' ndi' pa mateng ki gendaw kia subay mauna memilas gupia tu Megbebaya' su nga getaw, muka' metua' dadema su pinulay, su ginandam pengain ditug linaw gapuy. ⁴ Ki pinulay kini, iin su kumuntra tug launan pemilangen nu getaw diwata muka' tug launan pektemuyen nu getaw. Mekpelabaw dig launan nilan sampay mangay diag Balay Penedapan tu Megbebaya', megingkud dia, engkenenen iini Megbebaya'.

⁵ Nda' ba niu medelendem pu' su saanan ku dia niu, iini tinalu'u diniu? ⁶ Daan na niu misuunan pu' nemun

duuni megbelabag di kuleg nu pinulay sampay mateng nai gempia timpu. Ki pinulay, metua' dayun, 7 pu' kuminulegkuleg na su gandang pigbuni betad nga getaw mekesesala', laak mibebelebagan pa sampay mawa' na su migbebelabag dun. 8 Mbuasan dayun su pinulay, muka' petain nu Kaunutan ta si Isus pebian di giup, binesaan di tiag nu ketua' nu Kaunutan. 9 Bena' metua' su pinulay, puun tu pegbaya' ni Satanas. Penggulaulaneni mekesalebu' tu'us muka' ginuung, adun mpegbelusanen su nga getaw. 10 Peglimbungan di gininisan melaat su nga getaw asal nilan mpeditug linaw gapuy, pu' nda' nilan telima'ay su metuud muka' nda' nilan mauya'ay, tekaw buus megawen ilan sia. 11 Ma'antu buangen ilan gupia nu Megbebaya' mpeglimbangan, kaas metuudan ilan dun sug balus. 12 Deksu'anen, ukuman ilan nu Megbebaya' muka' pelebu'anen dadema sug launan ndi' mekpetuud tu tantu metuud muka' sug leliagen dun sug dupangan.

Tindu' amu nu Megbebaya' Megawen

13 Naa yamu pelum, uu Mingumpated petailen nu Kaunutan ta, subay mekpaladpalad ami lelayun tu Megbebaya' mekatag diniu. Pu' su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', tindu' amu niin megawen pibian di ginuung nug Balakaten. Megawen amu daan, pu' binaal amu niin piglegetawanen pibian dadema dig Balakat nu Megbebaya' muka' miksekat tu kekpetuud niu tu metuud. 14 Inggat amu nu Megbebaya' megawen pibian di Gempia Petenday inukit nami diniu, adun mpeduma amu dig dengegan nu Kaunutan ta si Isukristu muka' tu kegbasa diniin. 15 Kaas, ndi' megdua'ig delendeman niu di titulu'an nami diniu, ndi' niu selingaway, pia di ginukit nami, sa' su sinulat nami.

16-17 Naa, penenebiin nami tu Kaunutan ta si Isukristu muka' tu Gama' ta Megbebaya', penguliksegan amu niin muka' pepentekenenig delendeman niu mekatag dig launan gempia penggulaulaan niu muka' pektelu'en niu, pu' petailen ita niin muka' tulungen ita niin, kaas mengulikseg ita di nda'i tamanen, muka' bigayan ita niin gempagen pedetengen.

Penenebiay niu ami

3 Naa, uu Mingumpated, duun pai telu'en ku diniu. Sa' yami, kelelaat penenebiay niu ami, adun medali' mesigwag gusayi gukiten nami mekatag di Kaunutan ta muka' metelima' dadema gupia maa' nu mipenggulaula diniu. 2 Penenabi damu dema, megawen ami di nga mekedupang muka' di nga getaw lelayun melaati gulaula nilan, pu' kana' nug launan getawi suminalig tu Kaunutan ta.

3 Laak su Kaunutan ta, meseligan iin. Pementekenenig kekpetuud niu muka' penendingan amu niin di Palin. 4 Kagina pingmetuudan ami niin, iini kesalig nami mekatag diniu, pinggulaula na niu su tinitulu' nami diniu, muka' penggulaulaan pa niu.

5 Penenebian nami amu isegen nu Kaunutan ta dig delendeman niu sug lelaat dinita nu Megbebaya' muka' su kektigel niu miksekat dini Kristu.

Peksituges amu Mengimbaal

6 Naa Mingumpated, kaas tinitulu' nami amu pegli-aun niu su nga samasakup niu melela', su nga ndi' mengimbaal, su nga ndi' dumunut tu tinitulu' nami diniu. Tinitulu' nami amu, pu' pigwekilan ami nu Kaunutan ta si Isukristu. 7 Misuunan niu su pinggulaula nami su saanan nami ditu niu. Subay penung-gilingan niu ami, pu' yami, nda' ami peglela' ditu. 8 Nda'iduni ginalap nami gaan atawaka pektulugan nda' nami biaday. Gebii gendaw minamal ami mengimbaal, adun ndi' nami amu medeligan. 9 Pia yami siaig bantang menengi diniu sukayan, nda', pu' adun mbaal niu ami gempia lendasan. 10 Ndi' ba metuud, su saanan nami dia niu, iini tinitulu' nami diniu, sa' duuni getaw ndi' mengimbaal, ndi' dema niu paanen? 11 Pu' midengeg nami duun dawig duma niu melela', ndi' daw mengimbaal. Iin laaki temba'enen, su kenginampenen tu nda' naig labeten dun. 12 Naa, su nga sakup ma'nia, puun tu kegwakil dinami nu Kaunutan ta si Isukristu, titulu'an nami ilan muka' pegad nami dinilan, subay mengimbaal ilan di kegleketubu' nilan, muka' ndi' ilan mesasaw di pegbenwa.

13 Yamu dema Mingumpated, ndi' niu lukasay gulaulaay su gempia. 14 Sa' duun diniu ndi' dumunut tu sinulat nami kini, pedelendem niu dun ndi' amu megduma dun, adun mpiid. 15 Laak dagid, ndi' niu iin pemi-langay kuntra niu. Subay titulu'an niu ma'niin nu ngudan niu.

Katapusan Sinulatu diniu

16 Naa, su Kaunutan ta, penenebiin nami diniin pepi-ananeni ginaa niu gebii gendaw, pia ta' alanduni kebetang niu, pu' iini puun gupia nu pianan ginaa. Muka' penenebiin da nami dema diniin, megduma iin diniu, launan niu.

17 Naan si Pablo. Ki pinirmaan ku di surat kini, naani suminulat dun. Kiai tu'us dig launan sinulatu pu' suminulatu dun, kiaig betadu sumulat.

18 Penenebiin nami pa pagid ditu Kaunutan ta si Isukristu begayan amu niin tulungen gebii gendaw, launan niu.

Daal daitu.

Pablo

1 Timoteo

Mendadi, kini si Timoteo, sala tawan di ngag limbang ni Pablo muka' mibaal dadema lepeng bata' ni Pablo. Getaw Judea su gina' ni Timoteo, laak su gama'en, kana' getaw Judea. Mikita' si Timoteo muka' si Pablo su saanan ni Pablo megukit di Gempia Petenday tug lunsud Listra, sakup Asia (su nasud Turkey nemun). Dayun genat nitu, tatap migdunut dini Pablo si Timoteo.

Naa, ki sulat kini ni Pablo, tigyungen dini Timoteo pu' subay petubudananen baalay su pibaal diniin nu Megbebaya'. Pu' si Timoteo, sala di nga kaunutan nu pikumpulan nu nga sakup ni Isus tug lunsud Efeso muka' dig lumibut benwa. Tinitulu' ni Pablo di sinulat kini pu' subay pemaagen su nga mekpetu'un dig balus. Tinitulu'en dadema sug betad memili' tu kaunutan nu nga sakup, mektendu' tu megabang dun sampay sug betad menemba' dig balulibun. Tinikuk pa pagid ni Pablo dini Timoteo ki peksiba'anen pegbetaday, adun mbaalig lawasen gempia lendasan tu nga samasakupen.

Duun pagidi gempia besaan mekatag dini Timoteo dia sala libru mpeduma dig Begu Pasad Ki nga Pinggulaula nu nga Peneligan ni Isukristu

1 Dini'a Timoteo,

Naan si Pablo, peneligan ni Kristu Isus, pigwekilan nu Megbebaya' su Meglegawen dinita muka' ni Isukristu su pedetengen ta mpuli' dini. ² Puitan ku ya'a sulat, pu' ma'niin ka tantu bata'u, puun di kesalig ta. Penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Isukristu, mbianan mu su tulungen, sug lelaaten sampay pianan ginaa.

Su Mekpetu'un dig Balus muka' su Palinta nu Megbebaya'

³ Naa, su saanan ku mangay ditu Macedonia, pinengiu dini'a bilin ka diag lunsud Efeso. Nemun duun nai mektitulu' dig lain titulu'an dia, kaas puli'an ku na penengiy dini'a, diaan ka da dun, pu' adun pe-mEEK mu ilan. ⁴ Belibaday mu ilan mektalenten tu sagya gukiten, muka' tug listaan nu gesalan nda'i tamanen, pu' puunan ia nu pekpelawan, muka' kana' mekegabang di kektalenten ta tug delendeman nu Megbebaya'. Iin laaki mekegabang dun, su kesalig ta. ⁵ Pinengiu dini'a, pemaag mu ilan, pu' adun meglinelaatay su nga getaw mekpuun di gempia delendeman muka' di tantu kesalig. ⁶ Pu' duunig duma, misuay ilan di gempia delendeman muka' di kesalig sampay mitalin ilan. Pu' pegyegaan nilan su nda'i gatagen, ⁷ pu' mauya'an nilan mekpetu'un ilan sia tu Palinta nu Megbebaya', laak nda' nilan mesabut tantu su pinulingkasan nilan titulu'ay, muka' su piglegintuud nilan gupia.

⁸ Naa, su Palinta nu Megbebaya', suunan ta gupia pu' melengas Palinta, sa' melengasi pebianan ta dun. ⁹ Pu' suunan ta dadema nda' palintaay tu nga mekesu-un getaw. Pinalinta tu nga ndi' mektalenten tu palinta,

tu nga mimilas, tu nga ndi' megbasa tu Megbebaya', tu nga mikesala', tu nga medupang, tu nga mektalenten laak tu kinilawan, tu nga mekpatay mekegulan-gen, tu nga memunu'an, ¹⁰ tu nga medusa, tu ngag laki megunay tu samalakinen, tu ngag libun megunay tu samalibunen, tu nga mengulipen, tu ngag belusen, tu nga membaalbaal takesi', sampay tu nga getaw pemelaunen pia ta' alandun pai gempia titulu'an. ¹¹ Pu' ki titulu'an kia, mpeduma di Gempia Petenday mekatag di Megbebaya' su gempia penalan, su megdedengeg gupia Diwata, pu' iini puun nu pianan ginaa. Ki Gempia Petenday kia, iin su pisalig dinaan nu Megbebaya'.

Su Kekpaladpalad ditug Lelaat nu Megbebaya'

¹² Naa naan, mekpaladpaladu dini Kristu Isus su Kaunutan ta, pu' bigayanu niin sekegu mbantang tu pisaligen dinaan. Mekpaladpalad dau dema diniin pu' mipemilangu niin meseliganu, kaas tindu'u niin sesug-u'enen, ¹³ asa su nda' pau tendu'ay, piksudi'an ku iin. Pilegetan ku dadema su nga sakupen muka' sininau iin. Laak dagid nda'u pa mesuunay su gempia penggulaulaan ku muka' nda' pau pekpetuud, kaas lilaatanu nu Megbebaya'. ¹⁴ Tinulungu gupia nu Kaunutan ta, ma'niin milebiananu niin tulungay, pu' bigayanu niin kekpetuudu diniin muka' lelaatu di nga samatawu puun tu kesalabuuk ta dini Kristu Isus.

¹⁵ Meseligan gupiai talu' kini muka' mpia telima'en, si Isukristu, iini midini dun lumbang kini, guunenen su nga mikesala'. Tampusan mikesala' mau di nga mikesala', ¹⁶ laak lilaatanu nu Megbebaya', adun paita'en di nga getaw pu' metau si Kristu Isus mektigel di mikesala' getaw. Kaas binaalu tenggi'an tu nga mekpetuud ditug binaya' gebii bu' gendaw, su nga begayan ke-

tubu' nda'i tamanen. ¹⁷ Ma'antu, penalan ta di nda'i tamanen su Meglekaunutan, su nda'i gumulen muka' ndi' maita', sug buntung Megbebaya', pegbesaan muka' penalan lelayun. Amen.

¹⁸ Naa, ki mbata' Timoteo, pegwakilu na dini'a, titulu' mu ini tu nga samasakup mu, maa' nu tinalu' pedaan nu pimuunan nu Megbebaya' mekatag dini'a. Kaas delendem mu su tinalu' nilan, adun penemalan mu ukitay su melegdeng titulu'an. Muka' penemalan mu dema pektalentenay ¹⁹ su kekpetuud mu di gempia delendeman nilan sia, kaas mibeleng nai kekpetuud nilan.

²⁰ Ngag duma nilan si Himeneo muka' si Alejandro, su ngag bigayu dini Satanas, adun mektu'un ilan pu' subay ndi' na nilan peksudi'an su Megbebaya'.

Sug Bianan di Kekpungun niu

2 Naa taman talu'u diniu, penengiin ku, ita nga suminakup na, subay penenebiin ta tu Megbebaya' sug launan kulang dinita. Subay penenebian ta su ngag launan getaw, muka' pekpeladpeladan ta su Megbebaya' mekatag dig launan getaw, ² sampay su nga gadi' muka' launan kaunutan dig benwa. Penenebian tailan, adun melinawi kegbenwa ta, muka' nda'i sasaw dun sampay mekegbasa ita tu Megbebaya' muka' gempiai pegbetaden ta. ³ Ma'antui gempia kenenabi leliagen dun su Megbebaya' su Meglegawen dinita. ⁴ Pu' mauya'anen sug launan getaw megawen di ginukumanen, muka' mauya'anen mesuunan pa nug launan getaw su metuud. ⁵ Pu' duun laaki salabuuk Diwata muka' duun dademai sala tawan peseksudenen su nga getaw tug Diwata Megbebaya', si Isukristu, getaw dadema. ⁶ Iin, bigayen matayig lawasen, adun lekatenehi tiba'an getaw. Pibian dia, pinita'en di gendaw bantang kekpaite'en pu' mauya'an nu Megbebaya' megawen su ngag launan getaw. ⁷ Iini miktendu' dun dinaan peneliganu niin, adun ukiten ku ia, muka' mekpetu'unu tu nga kana' getaw Judea mekatag di kesalig dini Isus muka' mekatag di metuud. Kana' balusi pektelu'en ku kini, pu' metuud.

⁸ Naa, pia adini pikumpungan nu nga mekpetuud, iini mauya'an ku, sug lakii menenabi, su pigwakilig lawasen tu Megbebaya', nda'ig lengeten atawaka sualanen. ⁹ Su ngag libun pelum, iini mauya'an ku seluken nilan su sinukalay muka' su mbantang di keg-basa di getaw, kana' megdedelaga. Ndi' nilan mpia pelebian penlenu'lenu'ay sug buuk nilan. Ndi' nilan mpia selukenig bulawan atawaka dyamanti atawaka pekayan bai. ¹⁰ Iini melengas paita' nilan tu nga samataw nilan, sug lelaat nilan maa' nu pekayan, pu' mbantang dig libun engkenenen pu' megbasa tu Megbebaya'. ¹¹ Subay metamed ilan mektu'un muka'

mekpetuud ilan tu mekpetu'un dinilan. ¹² Ndi'u begay su ngag libuni mekpetu'un atawaka meglekaunutan di ngag laki dia pikumpungan, subay metamed ilan.

¹³ Pu' iini miuna biwat si Adan, dayun si Iba'. ¹⁴ Muka' kana' si Adani pigbelusan ni Satanas, sug libun laak, kaas iini mimilas sug libun. ¹⁵ Pia ma'antu, su saanan nilan megbata', megawen su ngag libun sa' pektalenten nilan su kekpetuud nilan tu Megbebaya' muka' sug lelaat nilan tu samataw nilan, sa' mektalenten ilan di kekesuun sampay ndi' ilan mekpaite'ita'.

Su nga Kaunutan di nga Pikumpungan nga Sakup

3 Naa, meseligan gupiai talu' kini, adin su getaw mauya'anen meguit tu pikumpungan nu nga sakup ni Kristu, mayak di melengas baalen. ² Ki meguit tu pikumpungan, subay mekesuun muka' sala tawan laaki sawanen. Kana' sempaun, metau meguit dig delendemanen muka' gempiai pigbetaden. Subay metau menemba' tu nga menaikan muka' metau dadema mekpetu'un. ³ Subay ndi' megbebulek, kana' melisualen, segaga mesumaya'. Subay nda' dademai gayaken tu selapi'. ⁴ Subay metau meguit tu gapenen, petuuden gupia nu ngag bata'en muka' pegbesaan nilan. ⁵ Pu' sa' ndi' metau meguit di gapenen, mekendu-ta'i kaingaten tu pikumpungan nu nga sakup nu Megbebaya'? ⁶ Kana' mpia sa' begu sakup, pu' pinenggi' mangya', deksu'anen, ginukuman dun nu Megbebaya', maa' da nu ginukuman di Palin, pu' migangya' su Palin. ⁷ Muka' dema subay pegbesaan nu nga kana' mekpetuud su mauya'anen meguit tu pikumpungan, adun kana' mpengumpiiden, dayun daagen sia nu Palin.

Su nga Megabang tu nga Kaunutan

⁸ Naa ki nga megabang dadema di kaunutan kia, subay tendu'en su gembasa, kana' belusen, kana' meginum melaun muka' kana' mayak tu selapi'. ⁹ Meksekat di gempia delendeman, subay penemalanen pektalentenay su metuud mekatag di kesalig ta pisu-un dinita, ¹⁰ muka' unaan pa dema peksima'ay, degag pa tendu'ay. Sa' nda'i kulang diniin, naa metendu' dayun megabang. ¹¹ Su sawanen, subay gembasa dadema, kana' melibak atawaka sempaun, muka' meseligan dig launan baalen. ¹² Ki nga megabang di kaunutan kia, diadia subay sala tawan dai sawanen muka' metau meguit tu gapenen, tu ngag bata'en. ¹³ Adin su megabang tu kaunutan muka' melengasi kegabangen, naa subay pegbesaan gupia, muka' kana' mpiid megukit Gempia Petenday mekatag di kekpetuud ta dini Isukristu.

Su Tampusan Pisuun dinita di Kekpetuud ta

¹⁴ Naa su saanan ku sumulat di sulat kini, iini pedetengen ku, sunguu mangay tu ni'a, pu' adun mekita' ita. ¹⁵ Laak dagid, sa' melanganu, mauya'an ku mesuunan mu su gempia pegbetaden nu nga meksalabuuk sumakup tu Megbebaya'. Pu' ita nu pikumpulan nu nga sakupen, maa' ita nu salapenan nu Megbebaya' dinig lumbang kini, kig Diwata nda'i gumulen. Muka' megunut tu metuud mekatag di Megbebaya' ki salapenanen kini, maa' nu pasek pemagen nug balay.

¹⁶ Naa, ki pisuun dinita kini nu Megbebaya' mekatag di kekpetuud ta, sug daansama' pigbuni, tumu' nda'ig labaw pa dun.

Kini si Kristu, kuminilawan gupia, pinita' nug Balakat nu Megbebaya' pu' iini mekesuun,

minita' dadema nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit.

Lineep ukitay dig launan bansa, mituudan duni getaw di tibuuk benwa, pitaas nu Megbebaya' pu' pilentu ditug langit.

Su Mekpetu'un dig Balus

4 Naa, pinluksad telu'ay nug Balakat nu Megbebaya' pu' ditug binaya' gebii bu' gendaw duuni nga suay di kekpetuud, pu' ilan, pektalentedan nilan nu ngag limbung muka' su pekpetu'un nu menenulay. ² Pengmetuudan ilan tu tayupi' nu ngag belusen, su getaw ndi' na metuuk dig delendemenen su melengas. ³ Titulu'en nilan su nga getaw pu' ndi' daw mpia mbela'i. Duun dadema dawi ndi' ma'aan pia laak binaal nu Megbebaya'i gaan kia, adun medawat nu nga mekpetuud muka' mekesuun tu metuud, sa' laak mekpaladpalad ilan dun. ⁴ Pu' melengas sug launan binaal nu Megbebaya'. Nda'iduni mpemilas dun, sa' duaten di kekpaladpalad. ⁵ Iini ndi' mpemilas dun, pu' tinalu' nu Megbebaya' mpia aanen, sa' duaten di kenenabi.

Su Gempia Sesugu'en ni Isus

⁶ Mendadi ya'a, sa' titulu' mu ia tu kepetedan ta, gempiaa sesugu'en ni Kristu Isus. Megiseg dademai kesalig mu puun tu petenday pituud ta muka' tu gempia titulu'an dinunutan mu. ⁷ Laak pegliaw mui saga gukiten nda'ig labeten tu kekpetuud ta. Subay pepagen mu dig delendeman mu su mauya'an nu Megbebaya'. ⁸ Pu' su kegalima dig lawas, duuni pantagen. Su kektitulu' ta dig delendeman ta mauya'an nu Megbebaya', labi pa, pu' pedetengen ta mpianan ita dun nemun, muka' ditug binaya' gebii bu' gendaw mbianan ta ki ketubu' ta nda' nai tamanen. ⁹ Meseligan dadema gupiai talu' kini muka' mpia telima'en, ¹⁰ iini miksilasay ita dun muka' miktegel ita dun baalen ta, pu' seligan

ta su tantu Megbebaya', su Meglegawen di tiba'an getaw, labi na su nga mekpetuud dun.

¹¹ Kaas, ki nga tinitulu' kini, titulu' mu tu kepetedan ta.

¹² Naa sa' sudi'an ka pu' begu getawa pa, ndi' mu penemba'ay, segaga baal mu lendasanig lawas mu tu nga mekpetuud, lendasan dig yaga mu, dig betad mu, dig lelaat mu, di meseligan ka, muka' di kekesuun.

¹³ Penemalay mu besaay tu gedapan nu nga getaw su Misulat Talu' nu Megbebaya', penemalay mu ukitay su Gempia Petenday, muka' petu'un mu sampay mekedinu. ¹⁴ Gamit mu su tinawan mu bigay dini'a nug Balakat nu Megbebaya' su ketendu' dini'a nu nga kaunutan muka' kektalu' dadema nu pimuanan nu Megbebaya' dia saanan nug launan nilan dupen dini'a. ¹⁵ Naa, su kebasa mu, su kaukit mu muka' su petu'un mu, penemalay mu penggulaulaay, adun medayag nug launan getaw pu' megisegi kekpetuud mu.

¹⁶ Petubuday mu gupia su pegbetaden mu muka' su pekpetu'un mu, pu' ma'antu megawen ka nu Megbebaya', sug lawas mu sampay su nga mekineeg dini'a.

Sug Bian nu Keguit tu nga Samasakup

5 Naa ki nga megulang laki, ndi' mu ilan pegbelu'ay. Pengmia'mia'ay mu ilan titulu'ay ma'niin laak gama' mu. Su ngag laki ngudan pa dini'a, pemi-lang mu ilan maa' ngudan mu gupia. ² Su nga megulang libun, maa' ilan nu gina' mu, muka' su ngag libun ngudan pa dini'a, maa' ilan nu ngudan mu gupia, subay gempia daig delendeman mu dun.

Su ngag Balulibun

³ Naa ki ngag balulibun, pegbesaay mu ilan sa' nda'ig duma nilan mektagikul dun. ⁴ Laak adin sug du-unig bata'en atawaka gapu'en, naa sug bata'en, atawaka gapu'en, subay ilani metau mekpetubu' dun. Pu' mekpuun su getaw meglegintau mektamuy tu Megbebaya' meksekat di kegbasanen tu samatawen diag balay, sampay suli'enen su mekegulangan di kegleketubu'. Kiaig leliagen dun su Megbebaya'.

⁵ Laak su tantu balulibun, su mitelaay gupia, subay petubu'en nu nga sesuku suminakup dini Isus. Pu' iin laaki seliganen su Megbebaya', kaas minamal mekpaingabang tu Megbebaya' muka' menenabi diniin gebii gendaw. ⁶ Naa sug balulibun mektalentedan tu gayaken, mpemilangu ma'niin minatay saananen tetubu' pa. ⁷ Kaas sinugu'u ya'a titulu' mu ia tu nga suminakup, adun ndi' mbasul nu ngag lain getaw su ngag balulibun. ⁸ Sa' duuni samasakup ndi'en petubu'enig beta'enen, labi na su gapenen, sama da pimalawen su kekpetuud, muka' melaat pai pigbetaden batul nu pigbetad nu nga kana' mekpetuud.

⁹ Naa, kig balulibun mauya'anen mpeduma di penunan nu ngag balulibun, ndi' mu duatay sa' nda' pai genem pulu' taunen, muka' subay mainsan laak mesuay. ¹⁰ Medawat sug libun megdedengeg na pu' metau megabang tug dumanen, melengasi kegiba'en dig bata'en, metau menemba' tu nga menaikan, metau dadema mekpebaba' dig lawasen di gabangen tu nga piglegetawan nu Megbebaya', migabang tu nga milegenan, kaas minamal menggulaula melen-gas.

¹¹ Laak su ngag balulibun begu getaw pa, ndi' nailan deli' duaten. Pu' sa' duuni gayak nilan lema' denlag, dayun mauya'an nilan mesuay puli', naa teliudan nilan si Kristu. ¹² Kaas ginukuman dinilan, nda' nilan peme-tutay su pinasad nilan diniin. ¹³ Muka' dema, kagina mekpanaw mekpanaw ilan, naa lula' ilan laak. Labi na meglibak ilan muka' menginampen ilan tu nda'ig labet nilan dun, pegyegaan nilan su gempia pegbuniin.

¹⁴ Mendadi mauya'an ku, penginsuaan su ngag baluli-bun begu getaw pa, megbata' ilan, muka' megingat ilan tu nga gapen nilan, kaas ita nga sakup, ndi' ita mekalan nu kuntra ta. ¹⁵ Tinalu'u ia, pu' duun nai ngag balulibun mitalin, dinunutan nilan si Satanas. ¹⁶ Naa, sug libun mekpetuud na, sa' duunig beta'anen baluli-bun, subay iini mekpetubu' dun, adun ndi' melebiani gastu nu pikumpulan nga sakup, kaas mekegabang ilan tu ngag balulibun nda' nai kengayanen.

Su nga Kaunutan

¹⁷ Naa, su kaunutan metau meguit tu nga samasaku-pen, subay pemilangen mbantang pedua' pilu'eni tin-dan dun, muka' subay pegbesaan gupia. Labi na su nga menamal megukit Gempia Petenday muka' mekpetu'un. ¹⁸ Nda' ba sulat di Misulat Talu' nu Meg-bebaya', "Ndi' mpia egbeden sug baba' nug baka mu saananen meglegiik." Muka', "Bantang tindanan su mengimbaal." ¹⁹ Ndi' dadema mpematutig dangat tu kaunutan nu nga mekpetuud, subay duunig dua' tawan atawaka telui takesi' dun. ²⁰ Su kaunutan lelayun mikesala', subay titulu'en di gedapan nug lau-nan mekpetuud, adun mendek su ngag duma.

²¹ Penengiin ku dini'a, pektalntenay mu gupia ki titulu'u kini, pu' misuunan nu Megbebaya' muka' si Isukristu sampay su nga mitendu' sesugu'enen getaw langit pu' gempiai titulu' kini. Ndi'a meksulamig du-munut dun, peglepeng mu muka' ndi' mu unaay bentangay ginukuman, pia ta' biselaay dun.

²² Muka' su nga kaunutan di pikumpulan nu nga sakup, ndi' mu ilan dedeli'ay tendu'ay dayun depenay, tekaw buus medela'iga dinilan. Subay megliawa di sala'.

²³ Muka' ya'a, kana' na laak tubigi inumen mu. Peginuma maika', bulung di tian mu, adun ndi'a tatap megladu.

²⁴ Naa, duuni nga getaw medayag na gupiai sala' ni-lan, mauna di ginukuman dinilan. Sug duma, iglud pa, laak medayag da ditug binaya' gebii bu' gendaw.

²⁵ Sama dai nga getaw gempiai gulaulanen, duuni me-dayag gupia muka' duuni medayagdayag da. Laak su medayagdayag, medayag gupia ditug binaya' gebii bu' gendaw.

Su nga Gulipen

6 Naa, ki nga gulipen suminakup na dini Isus, sub-ay pegbesaan nilan gupia su nga gegalen nilan, adun ndi' mpelaatanig dengegan nu Megbebaya' muka' su titulu'an ta mekatag di kekpetuud. ² Subay pegbesaan nilan su nga gegalen nilan sa' mekpetuud dailan dema, pia samasakup ilan. Labi na nilan pene-malan ebangay, pu' su pigebaran nilan, pated na di kekpetuud muka' petailen na.

Sug Lain Titulu'an muka' su Tantu Datu'

Naa, subay petu'un mu ini tu nga mekpetuud muka' penengiin mu dinilan penggulaulaan nilan ini. ³ Sa' du-uni mekpetu'un ngag lain titulu'an, muka' ndi'en sen-gu'en su gempagen talu' mekatag di Kaunutan ta si Isukristu muka' su titulu'an megagak di kegbasa tu Megbebaya', ⁴ pemilangu iin mangya', nda'i mis-abuten di metuud. Melaat gupiai ginaanen sa' ndi' mekeglekis muka' sa' ndi' mekesual mekatag di nga penelu'enen. Deksu'anen, mengimbegu su nga mekineeg dun, meksual ilan, meksinudi'ay ilan muka' megegintapay ilan, ⁵ sampay ndi' mekaubus su nga getaw meksual. Pesemaan ku ilan di mipenulay muka' miwa'an ilan di metuud, pu' saba' laung nilan dun, sa' pegbesaan nilan su Megbebaya', dumatu' ilan. ⁶ Tu-mu' su megbasa gupia tu Megbebaya', sa' pesukaleni kebetangen, maa' medatu' daan. ⁷ Ndi' ba metuud, su kauli' ta dinig lumbang, nda'i miwit ta muka' sa' mawa' ita dini, nda'idun na pelumi muiit ta? ⁸ Subay sukal da dinita sa' mekenapet ita muka' meka'aan ita. ⁹ Laak su nga getaw mauya'an nilan dumatu' ilan, naa melemu ilan mpenulay. Maa' ilan nu metetubu' mita-ban di giman, pu' mayak ilan di nda'i pantagen sam-pay mekedupang ilan, kaas malap nilan kelaatan sam-pay mbeleng ilan ditug linaw gapuy. ¹⁰ Pu' su gayak nu getaw tu selapi', iini puun ditu melaun ginis melaat gulaula. Saba' nu gayak tu selapi', melauni mikpetuud sia, sumiway di kekpetuud, kaas milegenan ilan ma'ni-in ilan midugi tu tebenan dugi.

Titulu' dini'a, Timoteo

¹¹ Laak ya'a, pigwekilan ka nu Megbebaya', pegliaw mu sug launan ma'nia. Iini penemalan mu penggulaulaay ki kekesuun, pegbesaay mu su Megbebaya', saliga diniin, petail mu su samataw mu, pektigela di kelegenay mu puun tu kekpetuud ta, sampay mesumaya'a. ¹² Pesemaan ku dig lumba'. Gebeka gu-pia adun dumaaga ditu gengayan mu, sa'itada penemalay mu dunutay su kekpetuud pimuun dinita sampay melaam mu su ketubu' nda'i tamanen. Pu' kiai migenggat dini'a dun su Megbebaya', su saanan mu miglegintuud di gedapan nu melaun miktakesi' dun pu' mikpetuuda na. ¹³⁻¹⁴ Penengiin ku dini'a, ndi'a mesayep mektalenten tug launan sinugu' dinita sampay lumusad puli' su Kaunutan ta si Isukristu. Muka' iini takesi' di sugu'an ku dini'a kini, su Megbebaya', su mimegay ketubu' dig launan muka' si Isukristu, su tuminakesi' tu metuud di gedapan ni Poncio Pilato. ¹⁵ Ki ketua' puli' dini nu Kaunutan ta kini, pepenggulaula nu Megbebaya' di pinasad gendaw, pu' iini megdedengeg Megbebaya', sug buntung meglekaunutan. Meglegadi' di nga gadi', meglekaunutan di nga kaunutan, ¹⁶ su mipeduunan ketubu' nda'i tamanen,

su megbenwa di tiag ndi' mesempelan nug duma, su nda'iduni mikaita' dun muka' nda'i mekaita' dun.

Naa, penalan tain muka' sumakup ita diniin di nda'i tamanen. Amen.

¹⁷ Su nga medatu' di kinilawan mekpetuud na, subay titulu' mu ilan ndi' ilan megangya' muka' ndi' ilan sumalig di kedatu' nilan, pu' kana' meseligani gimu. Subay seligan nilan su Megbebaya', pu' begayen dinita su kulang dinita, adun leliagen ita dun. ¹⁸ Sugu'en mu ilan penemalan nilan penggulaulaay su melengas, mengingabang ilan muka' metawal ilan, ¹⁹ kaas metagu' nilan ma'niin ga'us puun tu seligan nilan ditug binaya' gebii bu' gendaw, adun malap nilan su ketubu', pu' iini ketubu'an tantu, pu' nda'i tamanen.

²⁰ Naa, Timoteo, pektalentenay mu su sinaligu dini'a. Pegliaw mu su nga kitelu'ay laak, muka' su kekpalawpalaw laung dun nu getaw sinuunan. ²¹ Pu' duuni getaw laung nilan dun duuni sinuunan nilan, laak nda' nilan mesugatay su tantu kekpetuud.

Naa, penenebiin ku tu Megbebaya', mbianan niu su tulungen diniu, launan niu.

Daal daitu.

Pablo

2 Timoteo

Mendadi, kini si Pablo, bena' mipirisu puli' saba' nu kegukiten mekatag dini Isukristu, mibatiken pu' mabu' ndi' na maiben petain iin. Kaas kig limbangen kia muka' bata'bata'en si Timoteo, piwit dun ni Pablo ki surat kini. Sinulat dini su tinitulu' ni Pablo, kampu' nu ginukiten di mipenggulaulanen, su sinugu'anen dini Timoteo muka' su kesaligen gupia ditu Megbebaya'. Mabu' kini su katapusan sinulat ni Pablo.

1 Dini'a Timoteo,

Naan si Pablo, peneliganu ni Kristu Isus tindu' nu Megbebaya' muka' sinugu'u niin megukit di pinasaden pu' adin su sumalabuuk dini Kristu Isus, iini mpeduunan ketubu' nda'i tamanen.

² Puitan ku ya'a surat, pu' ma'niin ka bata'u petailen ku.

Penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Kristu Isus, tulungen ka niin, lelaatan ka niin sampay pepiananeni ginaa niu.

Kekpaladpalad tu Megbebaya' muka' Kengulikseg dini Timoteo

³ Mendadi, mekpaladpaladu tu Megbebaya', su pektemuyen ku di gempia delendeman. Pektemuyen ku iin maa' nu kektamuy dun nu ginepu'ayu. Mekpaladpaladu tu Megbebaya' sa' medelendemu ya'a lelayun su saanan ku menenabi gebii gendaw. ⁴ Pu' nda'u selingaway su kengaduy mu di keksuay ta, kaas mauya'an ku gupia, mekita' ita puli', adun leliagenu dun gusay. ⁵ Midelendemu pa pagid su kektinantu kekpetuud mu, ma'niin nu kekpetuud nu gapu' mu si Loida muka' danu gina' mu si Eunice. Naa mituudanu dun ma'nia dademaig dani'a. ⁶ Kagina ma'antu, tegyungen ku dini'a, pegua' mu su tinawan bigay dini'a nu Megbebaya' sa' dipenan ku ya'a. ⁷ Pu' ita, kana' iini bigay dinita dun nu Megbebaya' sug Balakaten adun menalaw ita. Segaga bigay dinita, adun mpeduunan ita pelum pegbaya' nug Balakaten, adun mekekpinetailay ita muka' adun metau ita meguit tu ginaa ta.

⁸ Kaas, ndi'a mpiid megukit mekatag di Kaunutan ta si Kristu. Ndi'a dema mpiid di kekpiikut dinaan kini saba' nu kekpetu'un ku mekatag diniin. Laak penemalay mu ukitay su Gempia Petenday pia mekpuun di ai kelegenay mu, pu' ebanan ka nu Megbebaya', adun mekektigela di gulaula. ⁹ Pu' su Megbebaya', iin su guminawen dinita muka' migenggat dinita mbaal ita nga piglegetawanen, pu' su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', kiaig delendemanen mekatag dinita. Kana' puun tu pinggulaula ta pima'antunen dun, sega-

ga mikpuun tu tulungen dinita pibian dini Kristu Isus.

¹⁰ Muka' nemun mitua' dini su Meglegawen, si Kristu Isus, kaas mibuasan dinita kig delendemanen muka' tulungen kia. Pinita'en dadema dinita su ketubu' nda'i tamanen, kaas ma'niinen tika sug lala nu gumul. Sa'itada, inawa'en su gendeek ta di kepatay pu' inukit na dinita su Gempia Petenday.

¹¹ Naa, naan kini, tindu'u nu Megbebaya' peneliganu ni Kristu Isus megukit Gempia Petenday muka' mekpetitulu'u. ¹² Kagina peneliganu ni Kristu, mibianan kui kelegenayu kini. Laak dagid, ndi'u mpiid dun, pu' misuunan ku sug betad nu seligan ku si Kristu, muka' mituudanu dun iin su metau megingat tu pisaligen dinaan sampay di Gendaw nu Kengkukum nu Megbebaya' tug launan getaw. ¹³ Kaas, subay pektal-entenay mu gupia su melegdeng tinalu'u dini'a, baalen mu gempia lendasan penunggilingan mu. Kagina suminalabuuk ita dini Kristu Isus, sumaliga gusay tu Megbebaya' muka' melelaata gusay tu samasakup ta. ¹⁴ Pepianay mui kequit mu tu metuud sinalig dini'a nug Balakat nu Megbebaya', su megbenwa di ginaa ta.

¹⁵ Naa, su melaun samasakup ta diag benwa Asia, misuunan mu, tiliudanu nilan, bisan si Figelo muka' si Hermogenes. ¹⁶ Su nga gapen ni Onesiforo pasi', penenebiin ku tu Kaunutan ta lelaatanen ilan, pu' si Onesiforo, iin laak su tatap mektukaw dinaan. Nda' mpiid di kekpiikut dinaan, ¹⁷ pu' su kedatengen dinig Roma, pinemalanu niin dayun penengaway sampay mibaangan nau niin. ¹⁸ Kaas mpia lelaatan nu Kaunutan ta si Kristu Isus sa' mateng nai Gendaw nu Kengkukum nu Megbebaya'. Misuunan mu gupia su gembagel gabang dinaan ni Onesiforo su saanan ku diag Efeso.

Ma'niin ka nu Meseligan Sundalu

2 Naa, ya'a ki mbata', tinulung naita nu Megbebaya' pibian di kesalabuuk ta dini Kristu Isus. Kaas pekpepagen mu diniin su kekpetuud mu muka' su kesalig mu. ² Pesalig mu tu nga meseligan getaw sug launan pitu'un ku dini'a di gedapan nu melaun

getaw, adun su piseligan mu dademai mekekpetu'un dun tu ngag duma.

³ Pektigela di kelegenay mbianan ta ma'niin nu meseligan sundalu sinugu' ni Kristu Isus. ⁴ Delendem mu deli' sug betad nu sundalu. Saananen meksundalu, ndi' megdumaduma di kegleketubu' nu nga kana' sundalu, pu' penemalanen laak dunutay su sugu'an dun nu kaunutanen. ⁵ Miksamaig betad nu nga meglumba'. Nda'iduni malap primyu begay tu mekedaag, subay dunutanen gupia sug bianan nug lumba'. ⁶ Sug betad nu meglupa', miksama da. Su meglasay mengimbaal dig lupa'en, subay iini mauna mailasay di sengku'. ⁷ Pegdelendem mu deli'i tinalu'u kini, pu' sa' pegdelendem mu, pesabut gela' dini'a nu Kaunutan ta.

⁸ Delendem mu si Isukristu su pitubu' puli', sapu' ni David, tatapu ukitay di Gempia Petenday. ⁹ Milegetanu muka' binaludu maa' nu memunu'an getaw saba'u megukit di Gempia Petenday, laak dagid su talu' nu Megbebaya', ndi' mbalud. ¹⁰ Iini miktigelu dun tug launan kelegenayu, pu' adun megawen su nga tindu' nu Megbebaya' sumakup diniin muka' mpeduma ilan lelayun di kelengas nu pegbaya'en, lumbus puun dini Kristu Isus. ¹¹ Meseligan gupiai talu' kini,

Sa' miksaliunung ita di kepatay ni Kristu Isus, mpeduma daita dema diniin di ketubu'en.

¹² Sa' menamal ita mektigel di kelegenay ta, mekegduma daita dema diniin meglekaunutan.

Sa' pemelaun ta pu' kana' ni Kristu Isusig dunutan ta, pemelaunen dadema pu' kana' ita dumunut diniin.

¹³ Sa' pinenggi' kana' ita meseligan, iin, meseligan da gusay, pu' ndi'en mesu'at sukliayi gasalen.

Gempia Ginaa nu Megbebaya' dini'a

¹⁴ Naa, ki tinitulu'u kia, tegyung mu tu nga getaw dia niu, muka' pegad mu gusay dinilan subay pegliaw nilan su سوالان di penggelal, pu' nda'i gatagen muka' meglaat laak su kekpetuud nu nga mekineeg dun. Tegyungay mu ilan ma'niin amu pegindeg ditu gedapan nu Megbebaya'. ¹⁵ Muka' ya'a dema, penemalay mu dunutay su mauya'an nu Megbebaya', adun gempiai ginaanen dini'a. Peksiba'ay mu petu'unay su metuud talu'en, dayun ndi'a mpiid dun. ¹⁶ Pegliaw mu sug binu'ang kegyaga di nda'ig labeten tu pekte-muyen ta, pu' iini mekepelayu' dun su getaw tu Megbebaya'. ¹⁷ Kig yaga kia, petanggi'u di penekit, pu' penamal laak meket di guned. Pu' duunig dua' tawan mikpetu'un dun, si Himeneo muka' si Fileto. ¹⁸ Mitalin ilan dig bianan tu metuud, pu' pikpetu'un nilan pu' laung, su gendaw ketubu' puli' nu nga minatay, minayan na laung, kaas ndi' naita mpeduma dun. Ma'nia, linibuleng nilan su kekpetuud nu ngag duma.

¹⁹ Pia ma'antu, ndi' mpalin su puun tu kekpetuud ta dini Kristu Isus, pu' mikpetindeg dun su Megbebaya'. Nda' ba mesulat di Misulat Talu'en, "Mailala nu Kaunutan Megbebaya' su nga sakupen." Duun pa pagidi misulat dia, laungen, "Adin su getaw laungen mekpaingabang tu Megbebaya', subay belengenen su kemilasen."

²⁰ Mendadi, diag balay nu medatu' getaw duuni pingganen bulawan. Duun dademai pelata. Duun pa pagidi binaal gayu muka' lupa'. Su sinukalay pinggan, lelabung siselem gemiten. Su melengas gupia, bantang gemiten sa' meglekebibu. ²¹ Naa iini guluganen. Adin su getaw ua'enen su melaat di pigbetaden adun pelengasenen sug betaden, maa' nu melengas pinggan, iinig bantang sugu'en nu Kaunutan ta, bisan ta' alanduni kelengas pebaal dun. ²² Pegliaw mu dema su nga gayak nu ngag begu getaw nda'i pantagen. Pektalentenay mu sug betad mu, adun mekesuun ka, muka' pektalentenay mu su kekpetuud mu, sampay sug lelaat mu tug duma mu muka' su pianan ginaa, ya'a sampay su ngag launan getaw mekpaingabang tu Kaunutan ta di nda'i pegbiksu'an nilan dun. ²³ Pegliaw mu pa pagid sug lantugi' nda'i pantagen, pu' misuunan mu deksu'anen ia, سوالان. ²⁴ Muka' su sesugu'en nu Kaunutan ta, subay ndi' meksual tug dumanen, segaga lelaatanen su ngag launanen. Subay metau mekpetu'un, muka' metaasig dasunen tug dumanen. ²⁵ Su nga miksual diniin, sa' tulikenen, subay pengmia'anen titulu'ay. Mabu' begayan ilan dayun nu Megbebaya' keksikesuun nilan, muka' mesuunan pa nilan su metuud mekatag dini Kristu Isus. ²⁶ Pu' sa' meksikesuun nailan, mekelaguy ilan di Palin, pu' iin daani minuksu dinilan, adun dunutan nilan sia su mauya'anen.

Su Gempenggulaula sa' sungu Melengkebig Benwa

3 Naa, sa' nda' mu gupia mesuunay, sa' sungu melengkebig benwa, melegeni ketubu' nu tiba'an getaw. ² Ki nga gendaw kia, melaat gupiaig betad getaw. Su nga getaw, penemalan nilan petailay su da lawas nilan, muka' mesaku ilan. Mangya' ilan. Mekpelabawlabaw dailan dema. Menampalaksa ilan tu ngag duma. Memilas ilan tu mekegulang nilan. Kana' ilan mekpaladpalad muka' nda'i ginaa nilan tu Megbebaya'. ³ Nda'i petail nilan tu ngag duma nilan muka' nda'ig lelaat nilan dun. Menlibak ilan muka' ndi' nilan meguut sug delendeman nilan. Peglegetan nilan su nga getaw muka' mpauk ilan tu gempia gulaula. ⁴ Mektipu ilan muka' petuyangen nilan su ginaa nilan. Melebian ilan kebanggi'itan. Iin laaki pektalentenan nilan, su nga gayak nilan, sabaya' di kegbasa nilan tu Megbebaya'. ⁵ Tautau dunutan nilan sug betad ta diniwata, laak dagid su pegbaya'en, pemilasan nilan gu-

pia. Su nga getaw ma'nia, subay pegliaun. ⁶ Duun dadema dinilani nga tautau mekpetu'un menaik tu nga gimbelayan, adun pengmetuudan nilan su nga meglelambang libun, su ngag libun migbuku di nga sala' nilan muka' melemu ilan egaken nu nga ginis gayak nilan. ⁷ Pia ta' pektu'unay dun, mauya'an nu ngag libun kia petu'un dun, laak ndi' menggagnet dig delendeman nilan su metuud. ⁸ Ki nga getaw kia kumuntra tu metuud, maa' ilan dini Janes muka' ni Jambres kanugdiin, su kuminuntra dini Moises, pu' pemi-lasen nilan su metuud, pu' mpenulayig delendeman nilan muka' mbulugani kekpetuud nilan. ⁹ Laak dagid, ndi' mekpalasi penggulaulaan nilan, pu' melemu maita' nu ngag launan getaw sug dupangan nilan. Maa' nu mipenggulaula ni nga Janes kiin.

Katapsan Titulu'an

¹⁰ Naa ya'a, misimet mu na su pitu'un ku, su pigbetadu muka' su mauya'an ku dadema baalen ku sinegay pektetubu' pau. Misimet mu padun su kekpetuudu, su kektigelu dig laatan ginaw, su kekpetailu sampay su kektigelu di kelegenayu. ¹¹ Misuunan mu pa pagid su kegleget dinaan muka' su kelegenayu. Misuunan mu su kelaun mibianan ku su saanan ku megukit Gempia Petenday dia ngag benwa Antioquia, Iconio muka' Listra. Misuunan mu su kektigelu di meliget gupia kegleget dinaan, laak dagid ginawenu nu Kaunutan ta dig launanen. ¹² Metuud, adin su suminalabuuk dini Kristu Isus muka' mauya'anen penunggiliganen sug diniwata, iini peglegetan tantu nu samatawen. ¹³ Laak dagid su nga getaw lelayun melaati gulaula nilan muka' su nga mekpetu'un dig balus, menamal megdugangi melaat betad nilan. Meglimbung ilan tu ngag дума getaw muka' peglimbungan dailan dema.

¹⁴ Laak ya'a pasi', pektalentenay mu gusay su piktu'un dini'a muka' mituudan ka na dun, pu' misuunan muig betad nu nga mikpetu'un dini'a. ¹⁵ Misuunan mu dadema pu' genat kaika'ay mu, iini piktu'un dini'a, su Misulat Talu' nu Megbebaya'. Iin dayuni mikpesuun dini'a pu' ki kegawen begay dinita nu Megbebaya', mekpalas sa' mekpetuud ita dini Kristu Isus. ¹⁶ Ki tibuuk Misulat Talu' nu Megbebaya', su Megbebaya'i pigenatanen, muka' gempia pektu'un mekatag di metuud, pemaagen di sayep, titulu' tu mikesala' sampay pektu'un di kektinantu pegbetaden, ¹⁷ adun su mektamuy tu Megbebaya', nda'i kulang dun, pu' misangkap dig launan melengas baalen.

4 Naa, penengiin ku dini'a ma'niin ita pegindeg di gedapan nu Megbebaya' muka' ni Kristu Isus, su mukum pa di tiba'an getaw tetubu' muka' minatay, muka' su mpuli' dinig lumbang adun meglekaunutan. ² Penengiin ku dini'a, ukit mu su Gempia Petenday

mekatag dini Kristu Isus. Lelayun mu ukitay, sa' kineegan sa' ndi', pemeek mu su nga misayep, pengmetuuday mu ilan sampay penguliksegan ilan menggulaula melengas. Pengmia'mia'ay mu ilan titulu'ay. Saanan mu mektitulu' dun, subay kana'a sempaun. ³ Pema'niinen mu, pu' duuni gendaw mateng, mpauk su nga getaw mekineeg tu gempia titulu'an. Mauya'an nilan, pungunen nilani nga memintulu' adun mekpetu'un dinilan, pia ta' alanduni mauya'an nilan petu'unay. ⁴ Teliudan nilan dadema su kekineeg nilan tu metuud. Metalin pailan, pu' mekineeg ilan tu sagya gukiten laak. ⁵ Laak ya'a pelum, guut muig delendeman mu pia ta' alanduni kebetang mu. Pektigela di kelegenay mu. Peksitugesu megukit Gempia Petenday. Muka' pekpelassen mu su pibaal dini'a nu Megbebaya'.

⁶ Naa naan pasi', sungu matengi gumulu, pu' mbaalu maa' nu guliden gilak tu Megbebaya', kana' na maiben muli'u tu niin. ⁷ Miksitugesu menggulaula tug launan pibaal dinaan, ma'niin gila'u gebekay sug lumba'. Iningatu gupia su kekpetuud ta pialig dinaan. ⁸ Muka' nemun duun pai ginandam sugda tu kekesuun pigbetad. Megbegay dun dinaan su Kaunutan ta, pu' sa' iini mukum, ndi' meksulamig. Su gendaw mateng dini puli', sugdaanu niin. Muka' kana' naan laak, sug launan mekpedateng diniin sa' mpuli'.

Titulu' dini Timoteo

⁹ Naa sa' mesu'at, ki kedini mu, ndi'a peglanganlangan. ¹⁰ Pu' si Demas, pisuayanu niin, pu' mauya'anen tantu sug betad kinilawan. Miditu Tesalonica. Si Crescente, miditu Galacia, muka' si Tito tug Dalmacia. ¹¹ Si Lucas laaki mibilin dinaan kini. Si Marcos, angay mu, uit mu dini, pu' mekegabang gupia dinaan. ¹² Si Tiquico, sinugu'u mangay ditug Efeso. ¹³ Naa ya'a, sa' mediniin ka, uit mu dinaan su melambung suubu mibilin diag balay ni Carpo ditu Troas, su nga sinulat dadema, labi na su nga sinulat di panit karniru.

¹⁴ Naa, si Alejandro su menensal putaw, piglegetanu niin gupia. Laak metaw su Kaunutan ta si Kristu Isus di gembantang tu pinggulaula ni Alejandro dinaan. ¹⁵ Peglengilamay mu, pu' pinemalanan kuntraay su ginukit ta mekatag dini Kristu Isus.

¹⁶ Naa, ki kasuu kini, sug bekna kedangat dinaan, nda'ig dumau di gupidu, bilanganu nug launan dumau. Laak penenebiin ku, pedesunen ilan dun nu Megbebaya'. ¹⁷ Pia pisuayanu nilan, ibanganu gupia nu Kaunutan ta si Kristu Isus. Pisekegu niin, adun gela'en ku ukitay su Gempia Petenday, adun medengeg pelum nu nga kana' getaw Judea. Iini ginawenu dun nu Kaunutan ta di ketipuyau. ¹⁸ Suunan ku gumawen dinaan dig launan melaat gulaula muka' uitenu niin ditu Kaglekaunutanen tug langit. Kaas, subay pegdedengegen iin di nda'i tamanen. Amen.

Katapusan Sinulat

¹⁹ Si Priscila muka' si Aquila kiin, simbayan ku ilan sampay su nga gapen ni Onesiforo. ²⁰ Si Erasto, mibilin ditu Corinto. Si Trofimo, binilin ku iin ditug lunsud Mileto pu' migladu ma.

²¹ Sa' mesu'at, pededali'a medini sinegay ndi' pa matengi timpu metegdaw. Si Eubulo, si Prudente, si

Lino muka' si Claudia, mipenambaya nilan, sampay su ngag launan mimated di kekpetuud ta dini.

²² Penenebiin ku megduma di ginaa mu su Kaunutan ta. Penenebiin ku dadema mbianan nug launan niu su tulung nu Megbebaya'.

Daal daitu.

Pablo

Tito

Mendadi, kini si Tito, sala di ngag limbang ni Pablo begudiin. Su kekpetuud ni Tito, begu getaw pain, laak nda' maiben, mibaal kaunutan nu nga samasakupen. Binilin ni Pablo ditu pulu' Creta, adun megabang di nga pikumpungan nu nga sakup ni Kristu dia. Piwitan ni Pablo sinulat kini, pu' adun titulu' ni Pablo sa' ta' alanduni gempia pegbetaden nu nga pemili'en kaunutan di nga pikumpungan nu nga sakup, muka' titulu'en diniin dadema su gempia pegbetaden nu nga sakup sampay gempia kepemaag di nga memilas.

1 Dini'a Tito,

Naan si Pablo, tindu'u sesugu'en nu Megbebaya' muka' peneligan ni Isukristu.

Ini tindu'u dun nu Megbebaya', adun penggengeten ku pai kesalig nu nga getaw tindu'en sumakup diniin, muka' pesuun ku dinilan su metuud titulu'an mekatag di kekpetuud ta. ² Puun tu kekpetuud ta, pedetengen nu nga sakupen pu' metubu' ita di nda'i tamanen. Kia, pinasad dinita nu Megbebaya' su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa'. Naa ndi' metau megbalus su Megbebaya'. ³ Ki pinasaden kia di ketubu', su gendaw bantang pesuunenen, pisuun tu'u nu Megbebaya' ditu nga sesugu'enen, adun petenday nilan pelum tu nga getaw. Sampay naan, pisaligen dadema dinaan, adun ukitan ku dun dema su nga getaw. Kaas megukitu puun tu kesugu' dinaan nu Megbebaya', su Meglegawen dinita.

⁴ Ya'a Tito, ma'niin ka tantu bata'u puun di keksalabuuk ta di kekpetuud ta.

Penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' dini Kristu Isus su Meglegawen dinita, begayan ka niin tulang muka' pianan ginaa.

Sug Baalen ni Tito ditug Benwa Creta

⁵ Naa Tito, iini binilin ku ya'a dun ditug benwa Creta, pu' adun peksiba'an mu su nda'u pa metubus peksiba'ay, muka' adun tendu'en mui nga kaunutan nug launan pikumpungan nu nga sakup dia ngag lunsud. Kelelaat, ndi' mu selingaway ki tinitulu'u dini'a kini. ⁶ Ki nga kaunutan nu pikumpungan, iin subayi metendu', su kana' medangat, sala tawan laaki sawanen, muka' su ngag bata'en, mekpetuud ilan dini Kristu sampay kana' ilan megdedengeg mesungal atawaka medupang. ⁷ Kagina megbaya' tu pibaal nu Megbebaya' su meguit tu pikumpungan, subay kana' medangat. Sa'itada, kana' nu mekpelabawlabaw atawaka sempaun, kana' nu megbebulek, kana' nu melisualen muka' kana' nu mauya'anen dumatu'. ⁸ Iin sungkini gempia metendu', su metau menemba' di memenaikan, penggengetenen dig delendemanen su gempia, su

metau meguit tug delendemanen, muka' mekesuun, nda'i melamug dun melaat, sampay metau megbaya' di gayaken. ⁹ Subay pektalntenan gusay nu meguit tu samasakupen su meseligan petenday mesangu' gupia nu titulu'an ku, pu' adun metitulu'en su ngag дума mekatag di metuud muka' pengmetuudanen su nga kuminuntra tu metuud mekatag di gembagel sayep nilan.

¹⁰ Pu' ki nga kuminuntra kia, metiba' mailan. Memilas ilan tu metuud, pegyegaan nilan su nda'i gatagen, muka' peglimbungan nilan su nga samataw nilan. Labi na duuni nga getaw Judea suminakup na dini Kristu kuminuntra tu metuud. ¹¹ Naa, subay pemaag mu ilan, pu' kana' laak santa' enlangan peglibulengen nilan pebian di nga titulu'an nilan kana' gempia titulu'an. Pektitulu' nilan dun, adun laak tindanan nilan selapi'. Iini melengas, mpiid ilan dun! ¹² Nda' ba metalu' nu suunan, sama nilan getaw Creta, "Ita nga getaw Creta! Belusen ita, maa' ita nu nga malig metetubu', melela' ita, muka' medalu ita maan." ¹³ Metuud daan su tinalu'en kiin. Kaas, subay peligetan niu ilan titulu'ay, pu' adun gempageni kekpetuud nilan, ¹⁴ muka' adun ndi' na nilan pektalntenani nga sagya guksugan nu getaw Judea, muka' nga pinalinta nu kilawan memilas tu metuud. ¹⁵ Naa, ki mekesuun getaw, pemilangenen mekesuun sug launanen. Su getaw pasi' kana' mekesuun sampay nda' kekpetuud dini Kristu Isus, mekesala' tu Megbebaya', pu' migela' melemu'ayig delendemanen sampay ndi' metau megbiksu' di melaat gulaulanen. ¹⁶ Laung nu getaw ma'nia pu' suminambat tu Megbebaya', laak kumalenged melaati gulaulanen, ndi'en sembaten. Mesina dadema muka' memilas gupia tu Megbebaya', ndi'en pa padun megaga baalay su gempia gulaula.

Su Melegdeng Titulu'an

2 Laak ya'a, subay petu'un mu su medunut di melegdeng titulu'an. ² Naa ma'antu, su nga megulang laki, titulu' mu ilan diadia pu' subay mekesuun, gembasa, muka' metau meguit tug delendemanen.

Telu'ay mu dadema penggengetenen gupia su kesaligen dini Kristu, su kepetailen tug дума, sampay su kektigelen di kelegenayen. ³ Ma'antu dadema su nga megulang libun pelum, titulu' mu ilan pu' subay pegbetaden nilan sug leliagen dun su Megbebaya'. Ndi' ilan mpia menlibak, muka' ndi' ilan mpia penenatan meginum. Subay titulu'en nilan di gempia su ngag libun begu getaw pa, ⁴ adun meglegintau dailan dema mekpetail diadia tu sawanen muka' tu ngag bata'en. ⁵ Titulu'en nilan su ngag libun begu getaw pa, adun meglegintau dailan pagid, diadia megbaya' tug delendemanen, megliaw gupia di melaat gulaula, mekesuun, mektagikul tug baalenen diag balay, sampay petuudenen su sawanen, adun pia taway dun, nda'i getaw mekesudi' di Gempia Petenday pimuun dinita nu Megbebaya'.

⁶ Naa, su ngag laki pelum begu getaw pa, titulu' mu ilan pu' subay metau dailan dema megbaya' tug delendeman nilan. ⁷ Muka' ya'a Tito, baal mu gusay gempia lendasanig lawas mu dig launan gempia pegbetaden. Selian mu mektitulu', subay pektinantua mektitulu' muka' gembasaa. ⁸ Pektitulu' mu su melegdeng adun nda'i meketalu' pu' kana' daw melegdeng, adun mpiid su kuminuntra dini'a, pu' nda'iduni metalu'en melaat mekatag dinita.

⁹ Naa su nga gulipen, titulu' mu ilan pu' subay petuuden nilan su gegalen nilan muka' peleliagen nilan dig lumaun pibaal dinilan. Subay ndi' nilan sungalen su gegalen nilan, ¹⁰ muka' ndi' nilan pegleksapen elapay sug danu gegalen nilan. Segaga penemalan nilan petuuday su gegalen nilan, adun mpaita' nilan pu' meseligan ilan gusay muka' mekesuun. Ki tiba'anen kia, pu' adun mesuunan nu nga getaw pu' melengasi titulu'an ta mekatag di Megbebaya', su Meglegawen dinita.

¹¹ Ma'antu, titulu' mu su nga samasakup mu, pu' su tulung nu Megbebaya', biwasanen na adun mesu'at na megawen su kelaun kilawan. ¹² Pebian di tulungen, miktitulu' dinita su Megbebaya' pu' belengen tai pigbetad ta mpauk dun su Megbebaya' muka' ndi' ta na pekpelasen su melaat gayak ta puun tu kekilawan ta, segaga meglegintau ita meksikesuun muka' meguit ita delendeman ta, sampay pegbetaden ta sug leliagen dun su Megbebaya' saanan ta sumala megleketubu' di nga kilawan nemun. ¹³ Meglegintau ita dun saanan ta mekpelab di gendaw pedetengen ta medayag na tu'u su kelengas nu pegbaya' nu tampusan Megbebaya' pektemuyen ta, si Isukristu su Meglegawen dinita. Leliagen ita gupia di gendaw kia pu' mateng main. ¹⁴ Si Isukristu kini, bigayenig lawasen matay gumanti' di sala' ta, adun lekaten ita dig launan limbung ta, muka' adun baalen ita niin gegulingen piglegetawananen, mekesuun ita muka' mauya'an ta gupia penggulaulaan su gempia.

¹⁵ Kaas ki ngag launan tinitulu'u kini, titulu'ay mu dun su nga mikpetuud sampay pemaag mu su nga memilas tu metuud, gikteb nu pegbaya' mu. Ndi' mu begay petuyangen ka nu nga mikedengeg dini'a, pia ta' taway dun.

Pektitulu' muka' Pegad

3 Naa, su nga samasakup ta дума niu ditu, pektegyung mu ilan gupia pu' subay petuuden nilan gusay su nga kaunutan meguit dig benwa, muka' adin su gempia baalen, subay mauya' nailan menggulaula dun. ² Titulu'ay mu ilan pagid pu' subay ndi' nilan peksudi'an su ngag дума, pia ta' taway dun. Subay metau ilan mekpepia ginaa nug дума nilan, muka' melilelaaten ilan, sampay mesumaya' ilan di tiba'an getaw. ³ Pu' ndi' ba metuud, begudiin pia ita, metegas gupiai gulu ta, mimilas ita muka' piglimbungan ita nug дума? Ma'niin ita gulipen nu melaat gayak ta, kaas nda'i gikteb nu gininisan melaat gulaula ta, ndi' ba? Gebii gendaw sempaun ita muka' mingimbegu ita, binanta ita nug дума, migbanta daita dema dinilan. ⁴ Laak pia ma'antu, ki Megbebaya' su Meglegawen dinita, duuni gendaw pinita'en dinita sug lelaaten muka' petailanen dinita, ⁵ pu' ginawen ita niin di sala' ta. Ginawen ita niin saba' nug lelaaten, kana' nu gempia gulaula ta. Ginawen ita niin pibian di kepawa' nug Balakat nu Megbebaya' tu kelemu'ay dig delendeman ta, muka' pibian dadema di kebegay dinita nug Balakat nu Megbebaya' begu ketubu'. ⁶ Pu' bigayen dinita tantu sug Balakat nu Megbebaya' pibian dini Isukristu, su Meglegawen dinita. ⁷ Kaas pimilang ita niin mekesuun puun tu tulungen, sampay mpeduunan ita ketubu' nda'i tamanen, su ketubu' pedetengen ta. ⁸ Meseligan tu'ui sinulatu kini.

Naa, ki titulu'an ku kini, mauya'an ku titulu' mu gupia tu nga mikpetuud na ditu Megbebaya', pu' adun pektalentedan nilan baalay lelayun su gempia, su melengas muka' su gembagel dademai pantagen dig launan getaw. ⁹ Laak pegliaw mu sug lantugi', su metaas yaga mekatag di gesalan, su سوالان muka' samuk mekatag di Palinta nu Megbebaya' tu nga getaw Judea. Kia, nda'iduni gatagen. ¹⁰ Naa ki mikesaba' di kekpesuay di nga samasakup, pegaday mu. Sa' puli'anen pa dinilan mainsan, pegaday mu pa mainsan peluman. Genat nitu sa' ndi' mesikpa', utiday mu iin di pikumpulan niu. ¹¹ Pu' mesuunan niu, mipenulay main, mpalas diniin su sala'en.

Katapusan Titulu'

¹² Naa si Artemas, sugu'en ku iin meditu ni'a. Sa' kana' ni Artemas, si Tiquico. Sa' mateng dia ni'a, pegdedali'a panaw, pu' dia ita peksungkak lunsud Nicopolis, pu' pigdelendemu megbebenwau ditu

selian metegdawig benwa. ¹³ Si Senas su gabugadu muka' si Apolos, sa' mpanaw ilan, ebangay mu ilan gikteb nu megaga mu meksangkap dig launan penguiten nilan, adun nda'i kulang dinilan. ¹⁴ Su nga samasakup ta ditu niu, subay meglegintau ilan meksituges menggulaula di gempia, adun mpegebangan nilan sug duma melauni kulangen. Sa' ma'antu, duun nai pantag nilan.

¹⁵ Kig launan dumau dini, sinambaya nilan. Sambay mu dami dema di nga sambat nami miksalabuuk dinita di kekpetuud ta.

Penenebiin ku, mbianan nug launan niu su tulung nu Megbebaya'.

Daal daitu.

Pablo

Filemon

Naa kini si Filemon, mabu' iini megdedengeg sakup ni Kristu tug lunsud Colosas begudiin, timpu pa ni nga Pablo. Si Filemon, duuni gulipenen, ngalanen si Onesimo, laak mikelaguy si Onesimo di kaulipen diniin ni nga Filemon. Naa si Onesimo kini, su saanan ni Pablo mpirisu, milabeten dayun si Pablo ditu pirusuan. Dayun pibian dini Pablo, suminakup dadema dini Kristu si Onesimo. Di sinulat kini ni Pablo, minengi si Pablo dini Filemon pu' dedialanen puli' sug daansama' gulipenen si Onesimo, laak dagid kana' na laak gulipenen, segaga pemilangen na samasakupen dini Kristu mimated na diniin. Su ngalan "Onesimo," guluganen di pikebitan nilan begudiin, "duuni gatagen."

1 Dini'a Filemon,

Naa naan si Pablo, mipirisu mau saba' nu kekpetuudu dini Kristu Isus. Sug dumau si Timoteo, mimated dinita.

Piwitan ka nami sulat, ya'a petailen sambat nami muka' limbang nami megukit Gempia Petenday. ² Piwitan nami dadema su pikumpungan nu nga sakup ni Kristu diag balay mu, sampay su mimated dinita si Apia, muka' si Arquipo, duma ta dadema megukit Gempia Petenday.

³ Penenebiin ku tu Gama' ta Megbebaya' muka' tu Kaunutan ta si Isukristu, begayan amu niin tulung muka' pianan ginana.

Su Kepetail ni Filemon muka' su Kekpetuuden

⁴ Naa Filemon, kada kenenabiu mekatag dini'a, mekaladpaladu tu Megbebaya', su pektemuyen ku. ⁵ Pu' miukit na dinaan ki kepetail mu tu kelaun piglegetawan nu Megbebaya' muka' su kesalig mu tu Kaunutan si Isus. ⁶ Iini penenebiin ku puun tu keksalabuuk ta di kekpetuud ta, megisegi kesabut ta di kelaun kepepia dinita ni Kristu, miksekat di keksalabuuk ta diniin. ⁷ Pu' petailen ku mimated, liliagu gupia ditu kepetail mu tu samasakup mu, miamu'u dun gupia. Pu' su kelaun piglegetawan nu Megbebaya', pinleliag puun dini'a.

Pinengjian Lelaat si Onesimo

⁸ Naa ma'antu, kagina samasakup ita ni Kristu, duuni pegbaya'u sumugu'u sia dini'a di gempia mu baalen. ⁹ Laak pia ma'antu, kana' sugu' ini, pu' menengiu laak dini'a, puun tu kekpinetailay ta nga sakup, asa naan si Pablo pigwekilan ni Kristu Isus, muka' mipirisu dau dema nemun saba' nu kekpetuudu diniin. ¹⁰ Kaas, penengiu ku laak dini'a, kini si Onesimo, lepeng bata'u di keksalabuuk ta dini Kristu, sa' mesu'at lelaatay mu iin. Pu' si Onesimo kini, su saanan ku dini pirusuan, inukitan ku Gempia Petenday, kaas suminakup. ¹¹ Naa

metuud, begudiin nda'i gatagen dini'a. Laak nemun, gembageli gabangen dini'a, gembagel dademai gabangen dinaan.

¹² Mendadi iin, su petailen ku gupia, pauli'en ku na dini'a. ¹³ Mauya'an ku sia, sumala pa dini naan megbenwa, adun iini gumanti' dini'a megabang dinaan selian ku mpirisu saba' nu kegukitu tu Gempia Petenday. ¹⁴ Laak ndi'u ya'a tegelen di gempia mu baalen, pu' iin sungkini mauya'an ku, sengu'en mu tu'u su penengiu ku dini'a puun tu gempia delendeman mu, kana' puun tu tegel. Kaas pegelatan ku pai sembag mu.

¹⁵ Pu' si Onesimo, mabu' iini misuay dun dini'a nda' maiben, pu' adun mekepuli' pelum dini'a, dayun ndi' na mekpesuay dini'a. ¹⁶ Pu' nemun, kana' mu na sesugu'en laak iin, pu' petailen dadema mimated dini'a puun tu kesakup niu dua' dini Kristu. Naan, petailen ku gupia iin, labi pa mbantang petailen mu nemun, kana' laak sesugu'en mu pu' samasakup mu dadema ditu Kaunutan ta!

¹⁷ Kaas sa' pemilangen mau tantu limbang mu miksekat di kekpetuud ta, su kenemba' mu diniin, pelepeng mu tu kenemba' mu dinaan. ¹⁸ Sa' duun pa pagidi sala'en dini'a atawaka gutangen, delendem mu danaan sala' muka' danaan gutang. ¹⁹ Pirmaan ku ini, naan si Pablo, biadan ku dini'a. (Asa nda'u tegyung dini'a pu' duun dadema siai gutang mu dinaan. Pu' kana' ba naani migukit dini'a adun mialap mu na su ketubu' nda'i tamanen?) ²⁰ Kaas, Mingumpated, kelelaat dini'a, begay mu dinaan ki penengiu ku kini dini'a mekatag dini Onesimo, puun tu kesakup mu tu Kaunutan ta. Pu' sa' begay mu, leliagenu dun dayun, pu' mikpated ita di keksalabuuk ta dini Kristu!

²¹ Naa suminulatu dini'a, pu' misuunan ku ki penengiu ku dini'a kini, petuuden mu, kampu' nu nda'u mpeksaak dini'a. ²² Muka' padun, pengendamay mau sugudu ditug balay mu, pu' pedetengen ku

mekepuli'u diniu, puun dadema tu kenenabi niu, launan niu.

Katapsan Pemuun

²³ Naa si Epafra, dumau mipirisu saba' nu kekpetud ta dini Kristu Isus, mipenambaya niin, ²⁴ sampay si

Marcos, si Aristarco, si Demas muka' si Lucas, ngag dumau dini megukit tu Gempia Petenday.

²⁵ Naa penenebiin ku tu Kaunutan si Isukristu, begayan amu niin tulungen, launan niu.

Daal daitu.

Pablo

Hebreo

Mendadi, kig libru kini, iini sinulat dun si Isus. Iin sug Bata' nu Megbebaya', metaas pain di ngag launan bitang di gekleb langit bu' lupa', sa' su kilawan, sa' su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, sa' si Moises, pia su nga ndi' maita'. Nda'iduni metaas pa diniin. Tinitulu' dadema dini pu' ki miuna betad nu getaw Judea, iini sinukli dun, su titulu'an ni Isus. Kig begu pasad nu Megbebaya' pibian dini Isus, gembagel pa duni pantagen dig daan sabuten dinilan nu nga getaw Judea begudiin. Ki kegbelian ni Isus, gembagel pa duni pantagen di kegbelian nu ngag lain belian, pu' pingilaken sug lawasen guliden tu Megbebaya', adun iini mbaal bayad tu sala' muka' limbung nug launan getaw. Kaas ki Tampusan Metaas Belian ta si Isus.

Tinitulu' dini pu' su nga suminakup ditu Megbebaya', subay seligan nilan gusay su Megbebaya' sampay matengi gumul nilan, pegengagen nilan lelayun si Isus muka' pektigelen nilan su tiba'an kelegenay mbianan ta dinig dibabaw lumbang. Katapusanen dinig libru kini, duuni pigad muka' titulu'.

Naa, sa' su suminulat dig libru kini, Su Sulat tu nga Hebreo, Su Sulat tu nga Hebreo,

Su Pitalu' nu Megbebaya' dig Bata'en

1 Naa kini, begudiin iinig betad nu Megbebaya', tatapen telu'ay su nga getaw. Pigininisen ukitay su nga ginepu'ay ta pibian di nga pimuunanen. ² Laak nemun, su tampusan gendaw kini, iini tindu'en mekpetenday dinita, sug Bata'en. Kig Bata'en kini, pibaal diniin nu Megbebaya' su gekleb langit bu' lupa'. Iin dademai tindu' nu Megbebaya' mekalap dig launanen. ³ Iini ketinggas nu kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya'. Su gasal nu Megbebaya', iin dademai gasal nug Bata'en. Sug Bata'eni megawid di gekleb langit bu' lupa' mekatag di ginuungan talu'en. Mitubusen ugasay su nga sala', miditug langit, mingingkud di dapit lintu nu Megbebaya', su Tampusan Metaas, pu' pipeglekaunutan nu Megbebaya'.

Kig Bata' nu Megbebaya', Metaas pa di nga Getaw Langit

⁴ Ma'antu kig Bata' nu Megbebaya', mibaluy metaas pa di nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, maa' nu ketaas nu gelalen. Pu' metaas pai gelal bigay diniin di gelal nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. ⁵ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

“Ya'a sug Bata'u.

Nandaw mibaluy nau gama' mu.”

Naa nda'iduni getaw langit tilu'an nu Megbebaya' ma'nia. Miktalul' dadema su Megbebaya',

“Mbaalu gama'en.

Mbaal dain dema Bata'u.”

Laak kana' dadema mekatag di getaw langit. ⁶ Su kesugu' pa pagid nu Megbebaya' ditu penganay Bata'en medinig lumbang, miktalul' su Megbebaya',

“Subay pektemuyen nu tiba'an sesugu'en ku.”

⁷ Laak mekatag di nga getaw langit, laungen, “Su nga getaw langit, binaalu maa' nu genus. Binaalu dailan dema maa' nug liga' gapuy.”

⁸ Laak dagid mekatag dig Bata'en, laungen, “Uu Megbebaya', nda'i taman nu Kegelkaunutan mu. Meglepeng tantui keguut mu tu nga sakup mu.

⁹ Mauya'an mu gupia su kekesuun, muka' mpauka di melaat,

kaas su Megbebaya', su pektemuyen mu, tindu'a niin meglekaunutan,

muka' pitaasa pa niin di ngag duma mu.

Kaas dema leliagen ka gusay.”

¹⁰ Laung padun nu Megbebaya',

“Ya'a Kaunutan, kanugdiin binaal mu sug lumbang, muka' genat di kemet mu su gekleb langit bu' lupa'.

¹¹ Bisan kig langit bu' lupa' kini, malep. Laak ya'a, nda'i gumul mu.

Ilan, medanul ilan maa' nu penepeten.

¹² Maa' nu suub, penlepi'en mu ilan, pu' mailisan maa' nu penepeten.

Laak dagid ya'a, ndi'a mpalin pia maika'. Nda'i gumul mu.”

¹³ Laungen pa dun,

“Gingkuda dini gupidu, dapit lintu,

pu' pegbesaan ku ya'a sampay di gendaw pelebaun ku ya'a

daagen mu su nga kuntra mu.”

Kana' nu getaw langiti tilu'anen dun. ¹⁴ Naa sa' ma'antui tinalu' nu Megbebaya' tug Bata'en, ta' mai gelal nu nga getaw langit? Asa ginis dailan nu nga ndi' maita', launan nilan, laak mektamuy dailan dema tu Megbebaya' muka' sinugu'en ilan megabang di getaw pegleguunenen di sala'.

Ki Kegawen, Ndi' Melebawan

2 Kaas, subay penemalan ta talentenay su metuud tinitulu' dinita, adun ndi' mpalinig delendeman ta dun. 2 Pu' mituudan ita dun pu' minuud na su pitenday nu sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit tu nga ginepu'ay ta, sa'itada su Palinta nu Megbebaya'. Pu' begudiin adini getaw minggulaula melaat, sa' mimilas ditu Palinta, inukuman nu Megbebaya' mbantang tu kemilasan. 3 Kumalenged ma'antu, ndi' ita mekegliaw di ginukuman dinita nu Megbebaya', sa' petuyangen ta su tinitulu'en dinita mekatag di kegawen dinita. Ki kegawen kini, nda'ig labaw pa dun. Miguna megukit dun su Kaunutan ta si Isus. Tinakesi'an dinita dayun nu nga mikedengeg dun pu' metuud. 4 Midengan dadema sengu'ay nu Megbebaya', pu' pipenggulaulanen di nga mikedengeg dun kia nga migininisan mekesalebu', tu'us nu pegbaya'en. Adini getaw mauya'an nu Megbebaya' begayan, piktukiden dadema begayay tinawan nug Balakat nu Megbebaya'.

Su Meglegawen

5 Naa subay pektalentenan ta dadema su tinitulu'en dinita, pu' kana' nu nga getaw langiti mitendu' nu Megbebaya' meglekaunutan dig begu lumbang baalenen pa ditug binaya' gebii bu' gendaw. Segaga su kilawani tindu'en meglekaunutan dig lumbang pektelu'en ta kini. 6 Misuunan ta ia, pu' duuni miktalu' di Misulat Talu'en,

“Uu Megbebaya', su kilawan, mekesalebu'ig lelaat mu diniin, asa maika' laakig laga'en.

Bisan maika'ig laga' nu getaw, tinulung mu gupia.

7 Pibaba' mu iin di nga sesugu'en mu getaw langit, laak nda' maiben.

Pitaas mu iin pu' bigayan mu melengas dengegan muka' pipegbasa mu.

8 Pipegbaya' mu dadema diniin sug launan binaal mu.”

Naa kumalenged misulat dia pu' pipegbaya' nu Megbebaya' tu getaw sug launan binaalen, gempantek pu' nda'idunig binaalen nda' mpeduma. Laak pia ma'antu, nemun nda' pai getaw minita' ta megbaya' tug launanen. 9 Iin laaki minita' ta kini si Isus, su pibaba' nu Megbebaya' di nga getaw langit nda' maiben, adun matay. Minita' tain pitaas na nu Megbebaya', pu' bigayanen tampusan melengas dengegan muka' pipegbasanen di nga getaw. Pu' saba' nu tulung nu Megbebaya', minatay, guminanti' dig launan getaw. 10 Kagina binaal nu Megbebaya' sug launan bitang adun mpenalan iin, bentanganen begay nu Megbebaya' melelanan su Kaunutan ta, adun menggangeti kekesuunen. Mikegawen dayun di kelaun bata' nu Megbebaya',

adun mpeduma ilan dig dengeganen muka' di keg-basa diniin ditug langit.

11 Naa si Isus, pitelima'en su nga getaw tu Megbebaya'. Iin muka' su nga pitelima'en, salabuuk dai Gama' nilan. Kaas ndi' mpiid mekpaingalan dinilan nga ngudanen. 12 Pu' nda' ba pektalu' di Misulat Talu' nu Megbebaya',

“Uu Megbebaya', ukitan ku su nga ngudan ku mekatag dini'a.

Penalan ku ya'a di pikumpulan nilan.”

13 Miktalu' dadema, “Suminaligu ditu Megbebaya'.” Duun pa pagidi misulat, kali' pektalu', “Keni dau, ilan nu nga gembata' bigay dinaan nu Megbebaya'.”

14 Kagina iini gasal nu nga piningalanen dun ngag bata' kilawan, kuminilawan dadema si Isus, adun matay. Minatay dayun, adun daagenen su Palin, su pu'un gupia nu kepatay. 15 Ma'antu, pibeluyen su nga getaw. Pu' ita nu nga getaw, genat tu kaika'ay ta sampay matengi gumul ta, ma'niin ita gulipen nu gendekan ta, pu' mendek ita gupia matay. 16 Mendadi, mekatag di kepatayen, gempantek kana' nu nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langiti pegebanganen. Nda' ba mesulat kanugdiin, “Pegebanganen su nga sapu' ni Abraham.” 17 Sa' ma'antu, si Isus, subay miksibaluy getaw ma'niin nu nga ngudanen dig launan betaden, adun mbaal Tampusan Metaas Belian, melilelaaten muka' meseligan mektamuy tu Megbebaya', adun mpedasun su nga getaw tu nga sala' ta. 18 Pu' kagina pingindanan si Isus maa' da nu kengindan dinita nga getaw muka' milegenan dadema maa' da dinita, metau megabang dinita, sa' pengindanan ita.

Si Isus, Metaas pa dini Moises

3 Naa mendadi, yamu kepetedan ku, nga samasakupu dini Kristu ginggat nu Megbebaya' megbenwa tug langit ditug binaya' gebii bu' gendaw, pegdelendem niu deli' si Isus. Si Isus kini, iin su peneligan nu Megbebaya' muka' Tampusan Metaas Belian mekatag di kekpetuud ta. 2 Pu' maa' dani Moises begudiin, mikpetuud gupia tu Megbebaya', su tumindu' dun. Mikpetuud si Moises kiin saananen meguit tug balay nu Megbebaya', sa'itada su nga sakupen.

3 Pinenggi' duuni getaw megbaal balay. Gembagel paig denggeg nu megbaal dun sabaya' nug balay. Ma'antu dadema si Isus. Mbantang metaas pa su keg-basa diniin di keg-basa dini Moises. 4 Metuud sa' duunig balay, mesuunan ta duun dademai migbaal dun, laak su Megbebaya'i minaal tug launan bitang. 5 Si Moises kiin, meseligan gupia sesugu'en diag balay nu Megbebaya', sa'itada su nga getaw ginulipiten. Kanugdiin inukiten pedaan su telu'en pa nu Megbebaya' ditug binaya' gebii bu' gendaw. 6 Si Kristu,

meseligan dadema gupia, laak kana' sesugu'en, pu' Bata' nu Megbebaya', kaunutan dig balayen. Naa itaig balayen kiin, sa' menamal ita sumalig diniin muka' menamal dademaig leliag ta ditu pedetengen ta.

Peglengilaman ta su Kemilas adun Mekelali ita

⁷ Kaas, subay pektalenteenan ta ki talu' nug Balakat nu Megbebaya' kini, pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu'en,

“Sa' medengeg niu nandawi tingeg nu Megbebaya' mektalu',

⁸ ndi' niu bukklusayig delendeman niu maa' danug betad nu nga ginepu'ay niu, su kemilas nilan tu Megbebaya' kanugdiin.

Pu' pingindanan nilan su Megbebaya' su saanan nilan ditug limawa'.”

⁹ Pu' tinalu' nu Megbebaya', “Pingindananu nu nga ginepu'ay niu muka' kig lelaatu, piksima' nilan, bisan minita' nilan su pinggulaulau sampay paat pulu' taun.

¹⁰ Kaas melaat gupiai ginau dinilan di gendaw kiin. Tinalu'u pu' lelayun mpenulayig delendeman nilan, sug betadu, nda' nilan dunutay.

¹¹ Melaati ginau dinilan kaas mingadugu'u, ‘Ndi' nailan mesu'at suled tug benwa tanda'u ilan sia pedumaay dinaan melali.’”

¹² Naa, yamu kepetedan ku, peglengilam amu, adun nda'idun diniu melaatig delendemanen muka' memilas, kaas suay dayun ditu Megbebaya' nda'i gumulen.

¹³ Laak, sinegay gendawan ta pa, pu' duun pai sikawan ta megdunut dun, subay mektinikukay amu gendaw-gendaw, adun nda'idun diniui melimbungan nug betad mekesala', dayun maulayun duni melaat betaden.

¹⁴ Pu' ita, sa' penemalan ta pektalenteenay sug bekna kesalig ta dini Kristu sampay matengi gumul ta, sigi ita meksalabuuk diniin.

¹⁵ Iin daani mitalu' di Misulat Talu'en,

“Sa' medengeg niu nandawi tingeg nu Megbebaya' mektalu',

ndi' niu bukklusayig delendeman niu maa' danug betad nu nga ginepu'ay niu,

su kemilas nilan tu Megbebaya' kanugdiin.”

¹⁶ Ta' mai mikedengeg tu tingeg nu Megbebaya' muka' mingatu diniin? Su nga getaw mimegawa' ditug benwa Ehipto ginulipit ni Moises kanugdiin. ¹⁷ Ta' demai melaati ginaa dun su Megbebaya' tu seled paat pulu' taun? Iin da pagid su nga sapu' ni Israel. Mike-sala' ilan, kaas migela' ilan matay, saanan nilan ditu pa limawa'. ¹⁸ Sa' mingadugu' dadema su Megbebaya' pu' ndi' nailan mekeseled tug benwa tanda'en ilan sia peleliay, ta' mai tilu'anen? Ilan dadema, su nga mimi-las diniin. ¹⁹ Mendadi, misuunan ta dayun ini, nda' ilan

pekeseled tug benwa kiin saba' nu kemilas nilan, pu' nda' nilan seligay su Megbebaya'.

4 Mendadi, ki pinasad kia nu Megbebaya' mekatag di pelali, pinasaden pa dinita nandaw. Kagina ma'antu, subay mekpetubud ita, adun nda'idun diniui ndi' mekebian tu pelali kia ditug binaya' gebii bu' gendaw. ² Pu' ita, midengeg ta su Gempia Petenday inukit dinita maa' dadema nu kedengeg nu nga ginepu'ay ta kanugdiin. Midengeg nilan su pitenday dinilan, laak nda'i pantagen, pu' nda' nilan seligay. ³ Ita pasi', su nga mikpetuud dun, mikeseled ita ditu tanda' ita peleliay nu Megbebaya', su kelali tinalu' nu Megbebaya' sa' laungen,

“Melaat gupiai ginau dinilan, kaas mingadugu'u pu' ndi' nailan mesu'at suled tug benwa tanda'u ilan sia pedumaay dinaan melali.”

Naa mitalu'en ia mekatag di kelalinen, pu' daanen na mitubus sug baalenen su kegbuaten dig lumbang kanugdiin. Kaas mesuunan ta miandam nai kelalinen.

⁴ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu'en mekatag di kepitu endawen, “Su kepitu endawen, mitubus na nu Megbebaya' su kelaun baalenen, kaas mikelali na.”

⁵ Mendadi malap ta nai sala misulat mekatag di kelalinen kia, laungen, “Ndi' nailan mesu'at suled tug benwa tanda'u ilan sia pedumaay dinaan melali.” ⁶ Naa,

saba' nu kemilas nu ngag daansama' mikedengeg tu Gempia Petenday, nda' ilan mpeduma di kelalinen.

Laak duun paig lain mekegduma dun, ⁷ pu' pinasad nu Megbebaya'ig lain gendaw paingalanan dun “Nandaw.” Mesuunan ta ia pu' genat tu timpu ni Moises santa' gatus taun na, pitalu'en dini David su mialapu kamun, laungen,

“Sa' medengeg niu nandawi tingeg nu Megbebaya' mektalu',

ndi' niu bukklusayig delendeman niu tu kemilas niu.”

⁸ Naa, iini suminukli dini Moises begudiin meguit tu getaw, si Josue. Sa' iwit ilan sia ni Josue ditug benwa tanda' ilan peleliay nu Megbebaya', tubus nitu nda' siai metalu' nu Megbebaya' mekatag dig lain gendaw.

⁹ Kaas misuunan ta, ita nu nga sakup nu Megbebaya', mekelali paita ditug binaya' gebii bu' gendaw maa' danu kelalinen di kepitu endawen kanugdiin, su ketubusen muat tu gekleb langit bu' lupa'. ¹⁰ Pia adini getaw mpeduma di kelali nu Megbebaya', mesikpa' mengimbaal maa' danu kesikpa' nu Megbebaya' mengimbaal kanugdiin. ¹¹ Penemalan ta dayun pektalenteenay su Gempia Petenday mekatag dini Isus, adun mekeseled ita ditu tanda' ita peleliay nu Megbebaya', adun nda'idun dinitai ndi' mpeduma di kelalinen saba' nu kemilasan, kemilas maa' danilan kanugdiin.

¹² Naa, ki talu' nu Megbebaya' pegyegaan ta kini, tetubu' maa' danu ketubu' nu Megbebaya', ginuungan dadema. Mauteng pa di sundang dua'ig baba'en, pu' mauteng pia dia gelet ginaa muka' delendeman,

diag lelengu'an muka' gutek tulan. Metau meguna-punap dun su mauya'an getaw, sampay dig delendeman getaw. ¹³ Su Megbebaya', nda'iduni megleglud diniin, nda'idun, pu' lumbus mibuasan diniin, me-dayagig launanen ma'niin lebas na. Subay iini sem-bagen ta mekatag di gulaula ta.

Si Isus su Tampusan Metaas Belian

¹⁴ Kaas, subay pektalenteenan tai kekpetuud ta mekatag dini Isus, pu' iin su Tampusan Metaas Belian ta, sug Bata' nu Megbebaya' minuli' na ditug langit, tu gedapan nu Megbebaya'. ¹⁵ Pu' si Isus, misuunanen gupia kig betad ta nga getaw. Melemu ita mesayep muka' megdupang. Mibiananen su ginis kengindan maa' danita, laak nda' mainsan pekesala'. ¹⁶ Kaas, subay ndi' ita mpiid mekpesempel tu Megbebaya', sa'itadamenenabi, pia mikesala' ita, pu' mbianan ta dayun sug lelaaten muka' su tulungen, pia ta' endaway duni mauya'an ta.

5 Naa, su nga metaas belian, ndi' ba metuud, dia-dia mpemili' di nga samatawen, muka' metendu' megabang dinilan? Iin su gabang dinilan nu metaas belian, pektemuyenen su Megbebaya', pu' memegbegay ditu Megbebaya' muka' mengilak diniin betang. Mengilak saba' nu sala' nu nga getaw. ² Kagina kilawan, metau mesayep, kaas metau dadema mengmaya'maya' mektigel di nga sakupen mikesayep nda' metukaway. ³ Kagina mikesayep dadema, subay mengilak saba' nu sala'en, kana' laak saba' nu sala' nu nga sakupen. ⁴ Sinangkali' pa tanan, ndi' mesu'at iini tundu' dig lawasen metaas belian pegbesaan nu getaw, pu' tendu'en nu Megbebaya' mbaal metaas belian. Ma'niai kegenggat nu Megbebaya' dini Aaron mbaal metaas belian kanugdiin. ⁵ Ma'antu dadema si Kristu, nda'en tendu'ayig lawasen mbaal metaas belian pegbesaan gupia. Iini tumindu' dun su Megbebaya', su miktalu' diniin,

“Ya'a sug Bata'u,
nandaw mibaluy nau Gama' mu.”

⁶ Miktalu' pa pagid su Megbebaya' di sala sinulat di Misulat Talu'en,

“Ya'a sug belian di nda'i gikteben,
maa' nu kegbelian ni Melquisedec.”

⁷ Naa si Isus, su kegbenwanen dinig lumbang, minekeg iin mengaduy saananen menenabi muka' mikpaingabang gupia ditu Megbebaya', pu' adun megawen sia nu Megbebaya' di kepatayen. Kagina gembageli kegbasanen tu Gama'en muka' mikpetuud gupia diniin, tilima' nu Megbebaya' su kenenabinen. ⁸ Laak dagid pia iin sug Bata' nu Megbebaya', milegenan. Ma'antu miglegintau mekpetuud puun tu kelegenayen. ⁹ Bena' mingganget su kekpetuuden, pu' gila'en penggulaulaay su pibaal diniin, mibaluy

gumpungan di kegawen nda'i gikteben dig launan getaw mekpetuud diniin. ¹⁰ Gilal nu Megbebaya' dayun metaas belian maa' danu kegbelian ni Melquisedec.

Subay Megisegi Sinuunan ta di Kekpetuud

¹¹ Naa, melaun pa siai pegwaliiu diniu mekatag dini Melquisedec muka' ni Isus, laak melegen ulugen diniu, pu' ma'niin metegas gupiai gulu niu, ndi' pa niu mesabut. ¹² Yamu, pia miniben namu sumakup dini Isus, kaas mekekpetu'un namu sia, subay duun pai mekpetu'un diniu puli'. Pekpetu'unen diniu su melemu mesabut titulu'an di Misulat Talu' nu Megbebaya'. Ma'niin subay pedudu'en pamu maa' nu maika' gembata' sabaya' di maan amu tantu gaan. ¹³ Adin su petu'unan pa di melemu mesabut, nda' pai tinawanen di medalem titulu'an mekatag di gempia muka' di melaat. ¹⁴ Su maa' da tantu gaan, sa'itada su medalem titulu'an, iini petu'unan dun su nga migineken na, su duminunut gusay tu tinitulu' dinilan, kaas metau na memili' di gempia muka' melaat.

6 Kagina ma'antu, sukal nai kenilung ta dig bekna titulu'an mekatag dini Kristu. Subay pegisegen ta nai sinuunan ta mekatag diniin, adun mengganget gupiai kekpetuud ta. Ndi' ta na kambat puli'an baalay sug bekna pinggulaula ta ma'nini', su keteliud ta dig baalen ta adun metelima' ita nu Megbebaya' laak nda'i pantagen, muka' su kesalig ta dayun diniin. ² Ma'antu dadema su tinitulu'an mekatag di kekpebunag ta tubig, su kegdepen dig begu sakup, su kepetubu' puli' nu nga minatay muka' su kaukum nu Megbebaya' nda'i gikteben. ³ Subay pekpuunan ta na penilungay su medalem titulu'an. Menamal ita dayun menilung dun sa' begay nu Megbebaya'. ⁴ Pu' sa' upama duuni getaw penensili metalin di kekpetuud ta, ndi' mesu'at pegbiksu'anen puli'. Su nga getaw daan na pidelagan nu Megbebaya' mekatag di metuud, mibianan na nilan su gempia begay nu Megbebaya' muka' piktukid pa pagid dinilan sug bigay nug Balakaten. ⁵ Mibianan na nilan dadema su kepia nu tinalu' nu Megbebaya' muka' su nga penggulaulaan nu ginuungen ditu pa binaya' gebii bu' gendaw. ⁶ Naa sa' teliudan nilan dayun su kekpetuud ta, ndi' na nilan mesu'at pegbiksu'ay puli'. Pu' ma'niin linsangan nilan puli' ditu kurus sug Bata' nu Megbebaya' muka' pingumpiid nilan iin di gedapan nu nga getaw. ⁷ Pu' pesemaan ku dig lupa'. Sa' duunig lupa' tatap dupi'ay muka' delepay tubig, kaas melauni pimula mentubu' dun sukal di nga getaw mengimbaal dun, naa kig lupa' kia, pepianan nu Megbebaya'. ⁸ Laak dagid sa' sigbet muka' dugii mentubu' dia, sug lupa' kia, nda'i pantagen, sungu pelebu'ay nu Megbebaya'. Deksu'anen ia sensulan laak, pu' nda'i pedetengen dun.

⁹ Naa, yamu nu nga petailen ku, bisan mitalu' nami ma'nia, mituudan ami dun pu' yamu pasi', melengas pa gupia su pigbetad niu. Pinggulaula niu su melengas mbantang di kegawen diniu. ¹⁰ Meglepengi kaukum nu Megbebaya', kaas misuunan ta ndi'en selingawan su pinggulaula niu muka' su petailan niu diniin, su kegabang niu di nga samasakup niu muka' su gabang pa niu dinilan. ¹¹ Iini mauya'an ku gupia, saladua' diniu, gela'enen ginaanen pentekenen dig delendemaneni pedetengenen tu kelusad puli' ni Isus, sampay menuud su pekpelaban niu. ¹² Kana' iinig liagan ku, meksilela' amu, segaga penunggilingan niu su nga malap tu nga pinasad nu Megbebaya' pebian di kesalig nilan diniin muka' di kektigel nilan di kaibenen sampay medawat nilan.

Kana' Dua'dua'i Kepadad nu Megbebaya'

¹³ Naa kanugdiin, su Megbebaya', minasad dini Abraham. Kagina nda'iduni metaas pa di Megbebaya' petakesi'en dun, mingadugu' pu' penuudenen su pasaden dini Abraham. ¹⁴ Kali' pektalu' dini Abraham, "Pasadu dini'a, pepianan ku ya'a gusay. Pasad dau dema dini'a mekpulaka melaun." ¹⁵ Kagina miktigel si Abraham ditu kegelaten, mialapen dayun su pinasad diniin nu Megbebaya'. ¹⁶ Naa, sa' upama mengadugu'i getaw, sembayanen su metaas pa diniin, adun pengmetuudananen getaw pesadananen. Belebagan dayun nu kengadugu'en sug launan سوالان sia mekatag di pasaden. ¹⁷ Kaas sa' mauya'an nu Megbebaya'i ma'nia, pengmetuudananen su nga pisadananen kanugdiin, pu' ndi' mpalini delendemanen, sinumpaten tu pinasaden su kengadugu'en. ¹⁸ Mendadi, duunig dua' buuk meseligan ta ndi' mpalin, ki pinasaden muka' ki pingadugu'en. Ndi' mesu'at megbalus su Megbebaya'. Kaas ita nga mikpesempel tu Megbebaya' mekpewawen diniin, miulikseg ita gupia mekpedateng ditu kepianen dinita ditug binaya' gebii bu' gendaw. ¹⁹ Ki pedetengen ta kia, maa' nu gempagen pundu di ginaa ta, pu' ndi' daagen muka' ndi' mpenulay. Saba' nu pedetengen ta kia, ma'niin mekebian ita di kurtina bilet dia Pangedapan tu Megbebaya' ditug langit, pu' mekadap ita diniin ditu Tampusan Me'elig Sugud pebian di kenenabi ta. ²⁰ Si Isus, miguna suled ditu Pangedapan kiin tu Megbebaya', adun ebangan ita niin, pu' mibaluy na tampusan metaas belian di nda'i tamanen, maa' danu kegbelian ni Melquisedec.

Sug Belian si Melquisedec

7 Naa kini si Melquisedec, iin su gadi' nug lunsud Salem kanugdiin, muka' belian dadema mektamuy tu Tampusan Metaas Megbebaya'. Naa, duuni ngag lain gadi' kanugdiin linumpakan nu ginepu'ay ta si Abraham. Bena' mikedaa'g na si Abraham muka'

minuli' na, sinungkak ni Melquisedec kini, pu' pinenebianen masi'. ² Bigayan dayun ni Abraham gilasan di sepulu' ilasan dig launan mialapen ditu gubat. Naa, ki ngalan ni Melquisedec, dua'i ma'anenen. Bekna, mekesuun gadi', kedua'en, gadi' di Salem, sa'itada gadi' di kelinaw. ³ Nda'i misulat mekatag di gina'en, sa' su gama'en, sa' su gesalanan. Nda' dadema mesulati kegitawen muka' gumulen. Kaas gitunganen sug Bata' nu Megbebaya', ndi' mengiktebi kegbelianen.

⁴ Naa, pegdelendem niu deli' su ketaas ni Melquisedec. Bekna, kumalenged iinig bigayan nu ginepu'ay ta si Abraham gilasan tu ginagawen tu gubat kia, metaas pa dun. ⁵ Sug betad nu getaw Israel, peningilen nu nga sapu' ni Levi su kesepulu'en dia mitimud nu getaw Israel. [†] Pu' adini sapu' ni Levi belian, mipalintaan begayan nu nga samataw nilan, pia sapu' ilan dadema ni Abraham. ⁶ Kedua'en si Melquisedec, kana' sapu' ni Levi, laak dagid pia ma'antu, mialapen su gilasan tu ginagaw ni Abraham ditu gubat, muka' pinenebianen si Abraham, sug daansama' pisadan nu Megbebaya'. ⁷ Kana' dua'dua' ini, penenebiin nu metaas getaw su kepia di getaw gembaba' pa diniin. ⁸ Ketelunen su ngag belian sapu' ni Levi, midawat nilan su kesepulu' ilasanen, asa gasal nilan matay da. Si Melquisedec pasi', midawaten dadema su kesepulu' ilasanen, laak misulat pu' metubu' iin, sa'itada, nda' mesulat pu' minatay. ⁹ Si Levi kiin, su ginepu'ay nu ngag belian, mikedawat iin di kesepulu' ilasanen. Kinana' bigay ni Abraham dini Melquisedec su kesepulu'en, lepeng iini migbegay dun dadema. ¹⁰ Pu' su kesungkak ni Melquisedec dini Abraham, nda' pa pegigetaw si Levi, lepeng dia pa dialem lawas ni Abraham, su gapu' luluden.

¹¹ Naa, misuunan ta pu' mipalintaan nu Megbebaya' su nga getaw Judea miksekat tu kegbelian ni nga Levi. Laak dagid sa' mikpalas sia su kektamuy nu nga sapu' ni Levi, ndi' na kambat metua'ig lain ginis belian, maa' nu kegbelian ni Melquisedec sabaya' di kegbelian nu sapu' ni Levi si Aaron. ¹² Kinana' mesukliani kegbelian, subay sukliani dademai palinta. ¹³⁻¹⁴ Su Kaunutan ta si Isus, ki tindu' nu sinulatu kini, gempantek kana' nu sapu' ni Levi, pu' sapu' ni Juda. Nda'i sapu' ni Juda belian, pu' nda'i misulat ni Moises di Palinta nu Megbebaya' mekatag di sapu' ni Juda belian.

Su Sala Belian Lepeng dini Melquisedec

¹⁵ Mendadi gempantek na, misukliani palinta muka' su kegbelian pu' duun nai mitua', ki sala belian lepeng dini Melquisedec. ¹⁶ Ki sala kini, nda' mbaal belian pebian di palinta mekatag di gesalanan. Mibaal belian saba' nu ginuungen. Pu' su ketubu'en, nda'i tamanen.

[†] *Kig Israel kini, sala ngalan nu getaw Judea.*

¹⁷ Nda' ba mesulat, "Ya'a sug belian nda'i gikteben, lepeng tu kegbelian ni Melquisedec." ¹⁸ Misabut ta dayun pu' pingawa' sug daan pinalinta, pu' nda' pekpaldas, nda'i pantagen. ¹⁹ Pu' nda'iduni getaw menggangeti kekesuunen puun tu Palinta kia. Tumu' pai pedetengen ta bigay dinita ni Kristu, pu' puun dia mekekpesempel naita tu Megbebaya' mekpaingabang ita diniin.

²⁰ Naa su ketendu' nu Megbebaya' dini Isus megbelian, mingadugu' dadema su Megbebaya'. Laak su ketendu' di sapu' ni Aaron megbelian, nda'i pingadugu'en dun. ²¹ Mibaal belian si Isus mekatag di kengadugu' nu Megbebaya', pu' kali' pektalu', "Mingadugu' su Kaunutan Megbebaya', muka' ndi' mpalinig delendemanen, 'Ya'a sug belian nda'i gikteben.'"

²² Kaas mikpesalig si Isus tu pasad gempia pa dun.

²³ Naa sug daan belian, melaun, pu' nda' ilan pengganget di kegbelian nilan saba' nu gumul. ²⁴ Laak si Isus kini, nda'i gumulen, kaas nda'idunig belian sumukli diniin. ²⁵ Kaas megaganen guunay lelayun su nga mekpesempel tu Megbebaya' pebian di keksalabuuk nilan diniin. Meglegawen dinilan, pu' metubu' di nda'i tamanen, adun penenebianen ilan ditu Megbebaya'.

²⁶ Ma'antu, si Isus, iin su Tampusan Metaas Belian mbantang megabang dinita, pu' nda'i sala'en pia maika', muka' kana' medangat, mekesuun, pisuay di nga mikesala' getaw sampay pitaas na ditu gekbus langit. ²⁷ Kana' maa' nu ngag lain metaas belian, sapu' ni Levi, pu' ndi' na kambat mekanu gendawgendaw. Ndi' na kambat mengilak adun mawa' siai sala'en, dayun adun mawa'i sala' nu nga ginsekupanen. Ndi' na kambat mekanu, pu' mainsan da pengilak, su kebegayen matayig lawasen mekatag di sala' nug launan getaw. Ndi' na mpuli'an. ²⁸ Mendadi su nga getaw mitendu' tampusan metaas belian pebian di pinalinta dini Moises kanugdiin, mikesayep dailan. Laak dagid be-na' miniben na, kig Bata' kini nu Megbebaya', mitendu' tampusan metaas belian pebian di kengadugu' nu Megbebaya'. Pu' ki kekesuunen, mingganget di nda'i tamanen.

Si Isusi Tampusan Metaas Belian ta

8 Naa, iini ma'anan nu pigyaga ta kini, duun nai Tampusan Metaas Belian ta, ma'niai kebetangen. Iin, nandaw pegingkud dia dapit lintu nu gingkudan nu Tampusan Megbebaya' ditu gekbus langit. ² Mektamuy ditu tantu Penedapan tu Megbebaya', sug binaal nu Kaunutan, kana' nu getaw. ³ Naa, adini tampusan metaas belian dinig lumbang, mitendu' memegay tu Megbebaya' muka' mekanu dadema. Ma'antu si Isus, ki Tampusan Metaas Belian ta, subay duunig begayen. ⁴ Sa' upama dini pa lumbang, kana' da belian,

pu' duun paig belian dini memegay tu Megbebaya' munut tu pinalintanen ditu nga getaw Israel kanugdiin. ⁵ Kig baalen nu ngag belian kia, lingu laak, pu' mpenunggilingan laak nilan su kektamuy ditu tantu Penedapan tu Megbebaya' diag langit. Misuunan ta ia pu' su sungu kepaindeg ni Moises tug lepintaw binaal luna, tinitulu' nu Megbebaya' si Moises. Kali' pektalu' su Megbebaya', "Subay dnutan mu gusay sug lendasan pinita'u dini'a ditug bentud." ⁶ Su kektamuy mitendu' dini Isus, melengas pa dig danilan ngag belian kia. Ma'antu dademai nga sabut. Melengas pa dig daan sabut su pisabut ni Isus tu Megbebaya' ilan nu nga sakupen, pu' miksekat tu pasad melengas pa di pinasad nu Megbebaya' dini nga Moises begudiin.

⁷ Sa' upama mikpaldas daig bekna sabut meglegawen dinita, ndi' na kambat suklian di kedua'en. ⁸ Laak dagid laung nu Megbebaya' pu' kulang su pigbetad nu getaw duminunut tug bekna sabut, kali' pektalu', "Ditug binaya' gebii bu' gendaw duuni gendaw mateng, laung nu Kaunutan, meksabutu puli' di nga getaw Israel muka' di nga getaw Juda, tug begu pasad gabang dinilan. † ⁹ Muka' kana' maa' nug daan sabut, su sinabutu di nga ginepu'ay nilan su gendaw inagaku ilan, adun uiten ku ilan megawa' ditug benwa Ehipto.

Nda' nilan penemalay dnutay sug daan sabut kiin, kaas pituyangu ilan.

¹⁰ Naa, iin nai pasadu di nga getaw Israel, sa' mateng nai gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw, laung nu Kaunutan, betangen ku su nga pinalintau di ginaa nu piglegetawan ku,

muka' pepenggengeten ku dig delendeman nilan. Kaas mekpetuud ilan dinaan, pu' naani Megbebaya', muka' duaten ku ilan nga piglegetawan ku.

¹¹ Danilan, diadia ndi'en na kambat titulu'en su nga samatawen, sa' sug beta'anen, mekatag dinaan.

Ndi'en na kambat telu'an sug dumanen, 'Aa lai, sambat amu tu Kaunutan.'

Ndi'en na kambat telu'an ma'nia, pu' sumambat di-naan su tiba'an nilan, su nga metaas sampay su nga gembaba'.

¹² Lelaatan ku ilan ditu ngag dupangan nilan.

Ndi'u na pegdelendemeni nga sala' nilan."

¹³ Naa kumalenged duuni tinalu' nu Megbebaya' mekatag dig begu pasad, pimilangen sug bekna sabut, daan na. Muka' adini mekppapas na, mesuunan ta, sungu na mbeleng gupia.

† Ki Juda kini muka' su Judea, iin da tanan.

Su Kektamuy dinig Lumbang muka' sug ditug Langit

9 Naa sug betad nug bekna sabut, duuni ngag bian titulu'an pektamuy tu Megbebayaya'. Duun dade-maig lepintawen binaal nu nga getaw. ² Pu' binaal nu nga getawig lepintaw luna, dua'i suguden. Sug bekna suguden, duunig betangan nga sulu' muka' lemisaan betangan pan gilak tu Megbebayaya'. Piningalan nilan dun su sugud kia Me'elig Sugud. ³ Gilet tu nga sugudi gembagel kurtina. Su kedua' suguden, piningalan nilan dun Tampusan Me'elig Sugud. ⁴ Duuni bitang nilan dia binaal bulawan pektutungan pelinan, muka' kaban miputus bulawan. Su kaban kia, gindan tug bekna sabut nu Megbebayaya'. Bitang ditug dialemen bandi bulawan bitangan pan pilusad genat tug langit piningalan nilan dun manna. Bitang dadema ditug dialemen su sekud ni Aaron mintubil kanugdiin, muka' sug dua' laad batu sinulatan di sepulu' taang pinalinta nu Megbebayaya'. ⁵ Bitang nilan diag dibabaw kaban kia su piningalan nilan dun gingkudan nug lelaat nu Megbebayaya', sa'itada su kepedasunen tu nga sala'. Duun pa pagidig dua' buuk ledawan diag dibabaw nu kaban palas sesugu'en nu Megbebayaya' getaw langit, ganti' ilan diniin. Duuni gekpak nilan mibelat diag dibabaw nu gingkudan nug lelaat nu Megbebayaya'. Daal daia misulatu dun, pu' ndi'u na gupia maulug.

⁶ Sa' ma'nia, bena' migela' mesangkap sug lepintaw kia, betad nu ngag belian, gendawgendaw suled ilan ditug bekna suguden, adun mektamuy ilan. ⁷ Laak su Tampusan Me'elig Sugud, iinig betaden, mekeseled dia su laak Tampusan Metaas Belian, mainsan da setaun. Muka' su Tampusan Metaas Belian, sa' suled, subay meguit dugu' gilak tu Megbebayaya', adun mawa' su sala'en muka' su sala' nu nga samatawen nda' nilan metukaway. ⁸ Naa, mipanteki titulu'an nug Balakat nu Megbebayaya' dig launan kektamuy kia, pu' sinegay dia pai tibuuk lepintaw meseledan nu ngag belian, nda' pa mpuka' di nga getaw sug bianan suled tu Tampusan Me'elig Sugud. ⁹ Kiai mibaal penenggi'an di timpu kini nandaw. Guluganen su nga pemegay tu Megbebayaya' muka' su petubu'en pengilak diniin, ndi' mekekpesikesuun dig delendeman nu nga getaw mektamuy diniin. ¹⁰ Pu' dinunutan laak nug betad kektamuy kia sug betad di ka'aan, di kainum muka' keguas lawas, lumbus pinalinta nu Megbebayaya' mekatag dig lawas. Kiai migbaya' di kektamuy sampay di gendaw suklian nu Megbebayaya' tug begu bian mektamuy diniin.

¹¹ Nemun si Kristu, mitua' na. Iin na su Tampusan Metaas Belian mekatag di melengas begu bianan. Su Penedapan tanda'en pektemuyay su Megbebayaya', gempia pa dun tug daan lepintaw, pu' kana' binaal nu getaw, sa'itada kana' duma nug biwat dinig lumbang.

¹² Ma'antu kumitas di melengas pa Penedapan muka' mikeseled tu sugud diag langit piningalan dun Tampusan Me'elig Sugud. Muka' kana' dugu' nu kanding muka' turu bakai giwiten ditug dialem, pu' daniin ma dugu'i giwiten ditu, ginilak tu Megbebayaya'. Su keseleden, mainsan, nda' na mpuli'ay. Ma'nia piksu'atsuat-en ita lekatay di ginukuman sia dinita, kaas nda'i taman nu kegawen dinita. ¹³ Naa kanugdiin, sa' duuni getaw milemu'an miksekat tu kepesempelen dig bangkay, subay pesikan dugu' nu kanding muka' turu baka lamug di gabu nu tinutung nati baka. Sa' ma'antu, mpesikan na dugu', mawa' na su kelemu'ayen, adun metelima' na puli' nu Megbebayaya'. ¹⁴ Kinana' megaga nug dugu' muka' gabu kia ugasay su milemu'an, labi pa megaga nu kepatay ni Kristu ugasayig delendeman ta, su nda' maugasay miksekat tu kektamuy ta nda'i pantagen. Si Kristu, inilakenig lawasen tu Megbebayaya' pibian di Balakaten nda'i gumulen. Mbantang mengilak, pu' nda'i kulangen muka' nda'i melaaten dun. Kagina miugasanig delendeman ta, mekektamuy naita tu Megbebayaya' nda'i gumulen. ¹⁵ Si Kristui miksabut tug begu pasad, adun malap nu nga ginggat nu Megbebayaya' sumakup diniin su pusaka' pinasad dinilan, su pusaka' nda'i tamanen. Mesu'at na malap ilan pu' duuni minatay, adun lekaten su nga sakupen di melaat gulaula nilan su kegulipit pa dinilan nug daan sabut.

¹⁶ Naa sa' su pusaka', betaden subay ndi' begayan su pinuseka'an subay mpantek tu'u pu' minatay na su minusaka' dun. ¹⁷ Pu' betaden, nda'i pantagen su sinulat sabut mekatag di pusaka' sinegay tetubu' pai minusaka' dun. Mekpalas laak sa' matay na su minusaka'. ¹⁸ Ma'nia dademaig bekna sabut nu Megbebayaya'. Nda' pai pantagen di getaw subay duuni petubu'en petain, adun baalen gilak sug dugu'en. ¹⁹ Su kepalinta ni Moises tug launan getaw Judea kanugdiin, ma'niai mipenggulaula. Pu' si Moises kiin, migela'en pelektagay su nga getaw mekatag dig launan pinalinta nu Megbebayaya', dayun pimesikanen dugu' su sinulatan di Palinta, sa'itada su Misulat Talu' nu Megbebayaya'. Pemesikanen dugu' nu nati baka muka' kanding pedumanan tubig, iini pemesiken dun su gangaw nu gayu piningalan nilan dun hyssop muka' gempula bembul nu karniru. Pimesikanen dadema su nga getaw. ²⁰ Kali' talu' si Moises, "Kig dugu' kinii tu'us nu sabut binaal nu Megbebayaya', adun medawat amu niin. Subay dunutan niu gupia su sabut kiin." ²¹ Ma'nia dadema pimesikanen dugu' sug lepintaw binaal luna muka' sug launan kesengkapan nu kektamuy nilan. ²² Metuud ia, tinitulu' di nga pinalinta nu Megbebayaya' ugasan dugu' sug launanen. Sa' su pimatang, adun mawa'i kelemu'ayen, sa' su getaw, adun mbiadan su sala'en. Guluganen ia, nda'iduni

getaw mpedasun di sala'en, sa' nda'ig dugu' mbunag, sa'itada, sa' nda'i matay.

Su Kepatay ni Kristu, Mekawa' di Sala'

²³ Naa, subay miugasan dugu' sug lepintaw kia muka' su nga kesengkapanen dia, dagid lendasan laakig lumbus tu tantu Penedapan tu Megbebaya' di-tug langit. Ki Penedapan kiin ditug langit, subay melengas pai gilak dun. ²⁴ Pu' si Kristu, sumiled na gupia ditug langit, adun mekpaita' nemun tu gedapan nu Megbebaya' megabang dinita. Kana' penedapan binaal nu getawi siledanen, pu' sug binaal nu getaw, lendasan laak tu tantu Penedapan ditug langit. ²⁵ Naa sug betad nu Tampusan Metaas Belian ditug lepintaw, tauntaun suled tu piningalan nilan dun Tampusan Me'elig Sugud, adun uitenen dia sug dugu', kana' daniin dugu'. Laak si Kristu pasi', nda' pekpuli'puli' suled ditug Penedapan ditug langit, adun ilakenenig lawasen. ²⁶ Pu' sa' mima'antu sia, genat tu kegbaal dig lumbang sampay nemun, subay mekpuli'puli' sia melegenay. Laak iini mipenggulaula, mitua' si Kristu nandaw sa' sungu melengkebig benwa, adun pua'enen su sala' ta pebian di kegilaken tug lawasen. Inilaken laak mainsan, daal daitu tantu. ²⁷ Iini pigdelendem nu Megbebaya', subay launan getaw matay mainsan, ukumen dayun nu Megbebaya'. ²⁸ Ma'nia dadema minatay mainsan si Kristu mibaal gilak, adun ua'enen su nga sala' nu melaun getaw. Di kedua' deksu'en metua' pa puli' dinig lumbang, laak kana' saba' nu sala', pu' guunenena na gupia su nga getaw mekpedateng diniin.

10 Naa, su Palinta pingumbilin di nga getaw Judea, lingu laak nu nga melengas metua' pa pebian dini Kristu. Kaas ndi' mekpesikesuun di nga getaw mektamuy tu Megbebaya'. Ndi' mekpesikesuun diniilan sekat di ngag betang, bisan tauntaun tatap ilakay. ² Pu' sa' upama miugasan sia di sala' su nga miuna mektamuy tu Megbebaya', nda' ilan sia mpiid di sala' nilan muka' misikpa' ilan sia mekanu. ³ Laak, kagina menamal ilan mekanu tauntaun, tatap pailan tegyungay di nga sala' nilan. ⁴ Pu' sug dugu' nu turu baka muka' kanding, ndi'en mawa' su nga sala' ta.

⁵ Kaas, si Kristu, sa' sungu medinig lumbang, miktalu' tu Megbebaya',

“Nda' mu mauya'ay petubu'eni mbaal guliden muka' nga pemegay, pu' inandam mu naig lawasu mbaal gilak.

⁶ Su nga gilak, megela' tutungay, muka' su nga pemegay megbeleng di sala', ndi'a leliagen dun.”

⁷ Maa' laungen padun,

“Kali'u pektalu', 'Uu Megbebaya', keni dau, mitua'u adun penggulaulaan ku su mauya'an mu.

Kiai misulat mekatag dinaan ditu sinulatan di nga pinalinta mu.”

⁸ Naa sug bekna tinalu'en, laungen, “Su nga pekanu muka' su nga pemegay sampay su nga gilak megela' tutungay muka' pemegay, adun megbeleng di sala', ndi'a leliagen dun, nda' mu mauya'ay.” Kaas tinalu'en ia bisan mipalinta sug launan gilak di pinalinta dini Moises kanugdiin. ⁹ Sinumpaten padun, kali' pektalu', “Uu Megbebaya', keni dau, mitua'u adun penggulaulaan ku su mauya'an mu.” Kaas misuunan ta pu' pingawa' na nu Megbebaya' sug daan pekenuan, adun suklinen dun si Kristu, su tantu guliden. ¹⁰ Mendadi sa' ma'antu, kagina pinggulaula ni Kristu su mauya'an nu Megbebaya', miugasan na su kelaunan ta di sala' ta. Mitelima' ita tu Megbebaya' sekat dig lawas ni Kristu mibaal gilak mainsan. Ndi' na kambat puli'an.

¹¹ Naa, sug daan betad pektamuy, gendawgendaw mekanui ngag belian, diadia mekpuli'puli' mengilak. Laak pia ma'antu, ndi' gusay mawa' su nga sala' nu getaw mikpuun tu gilak kia. ¹² Si Kristu pasi', migilak mainsan salabuuk laak gilak, kig lawasen bayad tu sala' nu nga getaw di nda'i tamanen. Migingkud dayun ditug gupid nu Megbebaya', dapit lintu, ¹³ tanda' megelat sampay pelebaun nu Megbebaya', daagenen su nga kuntranen. ¹⁴ Sa' ma'antu, pisikesuunen su nga mitelima' tu Megbebaya' di nda'i gikteben pibian di salabuuk betang inilaken.

¹⁵ Miglegintuud dun sug Balakat nu Megbebaya' di Misulat Talu'en, laungen,

¹⁶ “Naa iini pasadu pa dinilan,

sa' mateng nai gendaw kiin ditug binaya' gebii bu' gendaw, laung nu Kaunutan,

betangen ku su nga Palintau di ginaa nilan muka' pepenggangetu dig delendeman nilan.”

¹⁷ Maa' laungen padun, “Ndi'u na pemilangeni nga sala' nilan muka' ngag dupangan nilan.” ¹⁸ Kaas sa' mpedasun ita di sala' ta, ndi' na kambat mengilak adun mbelengi sala'.

Mekpesempel naita tu Megbebaya'

¹⁹ Naa yamu kepetedan ku, kagina ma'antu, danita, ndi' naita mendek muka' ndi' naita mpiid suled ditug Penedapan nu Megbebaya' piningalan dun su Tampusan Me'elig Sugud. Mekeseled ita pebian di kenenabi ta, pu' saba' minatay si Isus. ²⁰ Binaalan ita niin begu binaan lumapus di kurtina kia millet di titenga' nu Penedapan kia. Ki keglapus ta di kurtina kia, saba' nu kepatayen di kurus. ²¹ Kagina duuni Tampusan Metaas Belian ta megbaya' dig balay nu Megbebaya', ²² naa subay mekpesempel ita tu Megbebaya' puun tu tugal-ing di ginaa muka' di kesalig ndi' megdua'dua'. † Pu' misuunan ta miugasani ginaa ta di melaat delende-

man ta muka' kepiidan ta miksekat di kepatay ni Isus. Su kekpebunag ta tubig, miugasan dademaig lawas ta tubig nda'ig lamugen. ²³ Subay penemalan ta pektal-entenay su pedetengen ta, pu' meseligan su Megbebaya', kaas mesuunan ta menuud su pinasaden. ²⁴ Pegdelendemen ta deli' sa' enduta'en duni kektine-gyungay ta di kekpinetailay ta muka' kenggulaula ta di melengas. ²⁵ Muka', ndi' ta sikpa'enig betad ta mekpungun pektemuyen su Megbebaya'. Pu' duunig duma ta suminikpa' na. Sinangkali' pa tanan mektinikukay ita, adun diadia mpemantekeni kesalig nug dumanen, pu' mesuunan ta sungu matengi gendaw lumusad puli' su Kaunutan ta si Isus.

²⁶ Naa, sa' penensili menamal ita mekesala', asa mipesuun na dinita su metuud mekatag dini Isus, nda'idun naig lain betang mailak tu Megbebaya' adun mbelengi sala' ta. ²⁷ Iin laaki pekpelaban ta su ginukuman nu Megbebaya' dinita muka' su gembagel gapuy tanda' megela' tutungay su nga kumuntra tu Megbebaya'. Pekpelaban ta daan lamug mendek ita pati'. ²⁸ Pu' ndi' ba metuud, iin sug betad nu pipalinta dini Moises, petain su memilas ditu Palinta kia di nda'ig lelaat dun, sa' duunig dua' tawan sa' telu, meketakesi' pu' mikesala'. ²⁹ Sa' ma'antu, labi pa gembegati ginukuman di getaw tuliud di tulung sia diniin nug Bata' nu Megbebaya'. Pu' pemilangenen nda'ig laga'en sug dugu' ni Isus, bayad di kepetelima'en diniin, muka' gindan tug begu pasad nu Megbebaya'. Mpeksudi'anen dadema sug Balakat nu Megbebaya', su metau melelaat di nga mikesala'. ³⁰ Misuunan ta su Megbebaya'i miktalu', "Naani metau sumuli' tu nga getaw mekpelaat dig dumanen." Miktalu' dadema, "Mengukum su Kaunutan di piglegetawanan." ³¹ Sa' mukum dinita su tantu Megbebaya', mekendekendek gupia.

³² Naa yamu, pegdelendem niu deli' su mibianan niu sa' mikpuun pamu mekpetuud dini Isus. Sa' midelagan naig delendeman niu, pia melauni kelegenay niu, nda' amu daagay. ³³ Pu' taang dun mipiidan amu gupia pu' pilegetan amu, pimesaitan amu. Taang dun midela'ig amu di ngag duma mipengumpiidan ma'nia, ³⁴ pu' milelaat amu gupia tu nga samasakup niu pinikutan, ibangan niu ilan. Miktigel damu dema di kawi' di pimatang niu di gempia ginaa, pu' mituudan amu dun pu' duun paig daniu melengas pa di ginawi' diniu muka' kia, ndi' mawi' diniu. ³⁵ Kaas, ndi' niu belengayi kesalig niu, pu' sa' sumalig amu tu Megbebaya', gembagel gupiai sugda dun. ³⁶ Subay mektigel amu di mbianan niu, adun mbaal niu su mauya'an nu Megbebaya', malap niu dayun su pinasaden begay dinita. ³⁷ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

"Ndi' na maiben mateng su getaw pedetengen niu. Ndi' melangan.

³⁸ Adini piglegetawan ku pemilangen ku mekesuun, malapen sug begu ketubu' saba' nu kesaligen.

Laak sa' duun dinilani tuliud dinaan, ndi'u leliagen dun."

³⁹ Laak ita pasi', kana' ita duma nu nga suay, kaas gela'en nu Megbebaya' belengay, pu' duma ita nu nga sumalig diniin kaas megawen ita.

Ki Kesalig

11 Naa, ki kesalig kini, alandun iin? Iin su ma'nini'. Sa' mesuunan ta gupia pu' malap ta su pedetengen ta, iini paingalan ta dun kesalig. Sa' kana' megdua' dua'i pedetengen ta di ndi' ta pa maita', iin dademai paingalan ta dun kesalig. ² Su nga getaw sakup nu Megbebaya' kanugdiin, tilima' ilan nu Megbebaya' mikpuun tu kesalig nilan. ³ Mikpuun dadema di kesalig ta, misuunan ta pu' biwat nu Megbebaya' su gekleb langit bu' lupa' pibian di tinalu'en, kaas misuunan ta su kana' ta maita', iini pigenatan nu maita'.

⁴ Naa pegdelendem niu deli' su nga mikauna getaw. Beknanen si Abel, bata' ni Adan. Iin, mikpuun tu kesaligen, pingilaken tu Megbebaya' sug betang gempia pa di pingilak nu gulangbata'en si Cain. Tilima' nu Megbebaya' si Abel iini mekesuun mikpuun tu kesaligen, pu' midawat dadema nu Megbebaya' su pingilaken. Minatay, laak pia miniben na, duun pai tinakesi' dinita ni Abel mekatag di kesaligen. ⁵ Si Enoc dadema. Pilentu nu Megbebaya' ditug langit mikpuun di kesaligen, kaas nda' patay. Nda' mbaangay nu ngag dumanen sug bangkayen, pu' pilentu tug langit su tegilawan lawasen. Su nda' pa pelentuay, liliag dun su Megbebaya', pu' kiai misulat di Misulat Talu' nu Megbebaya'. ⁶ Metuud ia, nda'iduni leliagen dun su Megbebaya' sa' ndi' sumalig diniin. Adini getaw mauya'anen mekpesempel tu Megbebaya', subay petuudenen pu' duuni Megbebaya', muka' petuudenen dadema pu' sugdaan nu Megbebaya' su nga mekpaingabang diniin.

⁷ Si Noe pelum. Sa' midengegen su tinalu' nu Megbebaya' mekatag di mpenggulaula ditug binaya' gebii bu' gendaw, asa nda'en pa maita', mikpetuud dun mikpuun tu kesaligen. Binaalen dayuni sekayan butuk. Iinig bian nu kegawen dinilan nu nga gapenen tug bagyu lampap. Ma'antu mipaita'en su kesaligen, kaas pimilang nu Megbebaya' mekesuun. Iin pai ginukuman nu ngag duma kilawan dinig lumbang, migela' mbinasa.

⁸ Si Abraham pelum. Iin, sa' inggat nu Megbebaya' pu' megawa' diag daan benwanen adun muli' dig benwa pinasad nu Megbebaya' begayen dun, mikpetuud

† *Sug balay nu Megbebaya', guluganen su nga getaw suminakup na diniin.*

mikpuun tu kesaligen. Migawa' tu'u pia nda'en pa mesuunay su pegengayanen. ⁹ Bena' minateng ditug benwa pinasad nu Megbebaya' begayen dun, migbebenwa dayun dia mikpuun tu kesaligen. Migbebenwa da dia ma'niin miguliug, pu' kana' dengen dia. Pigbenwananeng bebelayan luna. Ma'nia dadema pigbenwanan nug bata'en si Isaac sampay su gapu'en si Jacob. Su pinasad nu Megbebaya' dini Abraham, iin dadema gusayi pinasaden dini Isaac bu' ni Jacob. ¹⁰ Su saanan nilan dia, pedetengen pa ni Abraham ki gembagel lunsud, pigdelendem na nu Megbebaya' muka' baalenen pain, kig lunsud gempageni gentudan dun, sa'itada ndi' megeba'.

¹¹ Naa si Abraham kini, mikpuun dadema tu kesaligen, mikebata' pa gusay, bisan megulang na gupia, muka' nda' mainsan mapet bata'en su sawanen si Sara, pu' guminulang dadema. Siliganen su Megbebaya' metau mekpenuud tu pinasaden diniin. ¹² Kaas su sala tawan laki, gitunganen dun ma'niin na minatay, pu' megulang na gupia, iini mibaal pikpuunan nu melaun sapu'en. Su kelaunanen, maa' nu kelaunan nug bitun ditug langit muka' maa' nu gelis di geksid dagat, ndi' mbilang. ¹³ Si nga Abraham kini, mitembusan nilan su kesalig nilan sampay minatengi gumul nilan. Nda' nilan malap su pinasad dinilan nu Megbebaya', laak misuunan nilan pu' ditug binaya' gebii bu' gendaw, malap nilan tu'u su pekpelaban nilan. Pu' ma'niin pinemba' nilan su melayu' pa dinilan. Laung nilan pu' kana' ilan dengen dig lumbang kini, pigbebenwanan laak nilan. ¹⁴ Sa' upama duuni nga getaw megukit ma'nia nandaw, gempantek pu' pekpenengaun pa nilan ki tantu pegbenwanan nilan. ¹⁵ Sa' pimi-lang sia ni nga Abraham sug benwa bilengan nilan sug danilan gupia benwa, mekepuli' dailan ditu, ¹⁶ sabaya' ditug benwa pinasad nu Megbebaya' begay dinilan. Laak iin tumu'i pegenguten nilan kig benwa melengas pa dun dig danilan, sa'itada, sug ditu gekbus langit. Kaas iini kesuun ta dun, kana' mpiid su Megbebaya' gelalen nilan kig Diwata pektemuyen, nilan pu' indamanen ilan pegbenwanan nilan ditug langit.

¹⁷ Laak si Abraham, pia pisadan iin nu Megbebaya' pu' meksilaun gupiai sapu'en, pibaal diniin nu Megbebaya' guliden sug buntung bata'en si Isaac, pu' pingindananen. Bena' mipengindanan, bitangen sug bata'en dia gentudan gilak mikpuun tu kesaligen, ¹⁸ pia tilu'an daan nu Megbebaya', pu' laung nu Megbebaya', "Su sapu' nug bata' mu si Isaac, iin laaki pemilangen sapu' mu." ¹⁹ Pu' midelendemen metau mekpetubu' puli' su Megbebaya', bisan tu nga minatay na. Midawat dayun puli' ni Abraham sug bata'en, sa'itada, ma'niin mitubu' puli' sug bata'en.

²⁰ Si Isaac na pelum. Iin, mikpuun tu kesaligen, pinenebianen sug bata'en si Jacob muka' si Esau

mekatag di gempenggulaula dinilan nu nga sapu' nilan dig lema' denlag.

²¹ Si Jacob pelum. Sa' pekpatay na, pinenebianen nu nga gapu'en bata' ni Jose, mikpuun tu kesaligen ditug Megbebaya'. Mialapen pengundeenanen su sekuden, dayun mektamuy tu Megbebaya'.

²² Si Jose dema. Sa' sungu matengi gumulen, mikpuun tu kesaligen, miktalu' mekatag di kegawa' nu nga samabansanen getaw Israel ditug Ehipto, muka' pingumbilinen dinilani tinitulu'en mekatag di tulanan pu' adun uiten sa' megawa' ilan dia.

²³ Si Moises pelum. Iin, mikpuun tu kesalig nu nga mekegulangan, sa' migigetaw na, iglud nilan, sampay telu bulan. † Iini iglud dun nu mekegulangan pu' minita' nilan pu' piabata' si Moises, muka' nda' ilan mendek sumaga' tu pilaktag nu gadi' kia. ²⁴ Dayun si Moises, bisan binata' nug bai diag benwa Ehipto, bena' migineken na, mipauk ingelanan bata' nug bai kia mikpuun tu kesaligen. ²⁵ Pu' laungen tumu' pasi' meksaliunung di kelegenay nu nga samatawen getaw Israel, su nga piglegetawan nu Megbebaya', sabaya' di keliagen tu sala' ndi' maiben. ²⁶ Pimilangeni kepiidanen saba' nu pedetengen di metendu' nu Megbebaya' meglekaunutan pa si Kristu, melengas pa di tiba'an gimu nu gadi' diag benwa Ehipto. Pu' piktalenenan ki sugda pa diniin nu Megbebaya' ditug binaya' gebii bu' gendaw. ²⁷ Mikpuun dadema tu kesaligen, bilengan ni Moises sug benwa Ehipto, pu' nda' mendek di gangit nu gadi'. Nda' dedua'ay di kegawa'en diag benwa kia, pu' ma'niin minita'en migabay diniin su Megbebaya' ndi' maita'. ²⁸ Mikpuun pa pagid tu kesaligen, pitindegenig Lumpuk ta gindan ditug Linius, pu' sinugu'en dega'en dugu' karniru su gulu gegdan nu ngag balay nu nga samatawen. Mingma'nia pu' adun ndi' mpatayi nga panganay bata'laki nu getaw Israel. Pu' duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit mitendu' nu Megbebaya' mekpatay tug launan panganay bata'laki diag Ehipto, laak nda' mpeduma su nga getaw Israel, pu' ndi'en na tu'u meseledan su ngag balay dinaga' na.

²⁹ Su nga getaw Israel pelum, mikpuun tu kesalig nilan, mikebian ilan ditug Gempula Dagat lepeng pekpanaw dailan tug lupa'an. Su nga getaw Ehipto pasi', sa' pingeted nilan su nga getaw Israel, pikpul-ingkasan nilan bianay sug dagat, laak migela' ilan melemes, pu' pikimput puli' nu Megbebaya' sug dagat. ³⁰ Su kauli' dayun nu nga getaw Israel ditug benwa pinasad dinilan, linumpakan nilan su kuta' Jerico. Gendawgendaw mipanaw ilan, linibed nilan su kuta' sampay pitu gebii. Su kepitu endawen, midaag gela'

† Si Moises, iglud nu mekegulangan, pu' pilaktag nu gadi' ditug benwa Ehipto, subay petain su nga gembata' nu getaw Israel sa' laki.

su ngag dendingen batu, mikpuun da gusay tu kesalig nu getaw Israel.

³¹ Duunig libun diag lunsud kia Jerico gandang meglaat pekesuunan, ngalanen si Rahab. Iin, mikpuun tu kesaligen tu Megbebaya', nda' mpeduma bunu'ay tu nga samatawen mimilas tu Megbebaya', pu' pinemba'en sug dua' tawan getaw Israel su keditu nilan minilung tug benwanen.

³² Ta' mai gempiau pa telu'en? Daal daitu, pu' sa' sia ukiten ku, maiben ku gupia ukity mekatag dini Gideon, si Barak, si Samson, si Jepte, si David, si Samuel sampay su nga pimuunan nu Megbebaya' kanugdiin. ³³ Mikpuun tu kesalig nilan, duun dinilani miglumpak di ngag lain nasud. Migela' nilan dayun daagay su ngag lain nasud. Duunig duma piglepen-gen uitayi nga sakupen.

Mendadi duuni ngag duma, mialap nilan lain pinasad dinilan nu Megbebaya'. Sug duma, mitikem nilani ngag baba' nu ngag limaung, kaas nda' ilan mebut. ³⁴ Mikpuun dadema tu kesalig nilan, duunig duma mikepaleng tu gembagel gapuy, kaas nda' ilan meka'iday. Duunig duma nda' bunu'ay besi. Ngag duma, milubay, laak mikpuun tu kesalig nilan, migletaban ilan puli'. Duunig duma mikedag gupia di gubat, pu' mipegebek nilan su nga sundalu nu nga kuminuntra dinilan. ³⁵ Duuni ngag libun milegenan gupia, laak mikpuun tu kesalig nilan, minita' nilan pitubu' puli'ig beta'an nilan minatay na. Ngag duma, kagina laung nilan tumu' pa matay sabaya' tuliud ilan tu Megbebaya', mingimpauk ilan beluyen di kepetuga' dinilan. Pu' petubu'enen ilan puli' gempia pa ketubu', su nda' i gikteben. ³⁶ Duunig duma pingumpiid gupia muka' pimbadas. Ngag duma, binalud kadina muka' pinikutan. ³⁷ Duuni nga binatu, duuni nga bikla' gabas, duuni binunu' besi. Duuni nga mipanawpanaw nda' tantui gengayanen, mikseluk panit karniru muka' kanding pu' gempusuk, piglegetan muka' pimesaitan. ³⁸ Ki nga getaw kia, kagina gembageli kesalig nilan tu Megbebaya', kana' mbantang mpeduma dinilan sug lain getaw dinig lumbang. Mipanawpanaw ilan di nga napu' limawa', di ngag binentudan, muka' pigbenwanan nilani ngag langeb sampay luak dig lupa'.

³⁹ Laak dagid ki tiba'an nilan kia, bisan migdedengeg gupiai kesalig nilan tu Megbebaya', nda' nilan tagad malap su pinasad dinilan nu Megbebaya'. ⁴⁰ Iini nda' nilan tagad malap dun, pu' duun pai gempia pegdelendemen nu Megbebaya' mekatag dinita. Pu' pigdelendemen ndi' megela' menuud su pinasaden dinilan, subay mpeduma ita dun.

Su Megbebaya'i Gama' ta

12 Naa ita dema, kagina ma'antui kesalig nu nga miuna mekpetuud kanugdiin, lepeng piglidun-

gan ita nu melaun getaw miglegintuud pu' meseligan su Megbebaya'. Kaas sug betad ta mekebelabag di gempia bianan ta muka' su sala' tatap ta baalay, melengas belengen ta. Maa' nug lekis ki kegleketubu' ta pa dinig lumbang. Subay menamal ita gubek sampay mateng ita ditu gengayan ta. ² Selian ta gubek, subay penemalan ta pekimanay si Isus, pu' iin su puunan nu kesalig ta muka' iini mikpengganget dun di ginaa ta. Kagina leliagen dun si Isus tug deksu'an nu mbiananen, miktigel di kelegenayen dia kurus, muka' pimilangen nda'ig laga'en su piidanen. Migingkud dayun ditu gupid nu gingkudan nu Megbebaya' dapit lintu.

³ Mendadi, pegdelendem niu gusay ki mibianan ni Isus su saananen dini pa lumbang, pu' adun ndi' melayu'i ginaa niu muka' ndi' amu lumukas sumalig dun. Iin, miktigel gusay di kesigi diniin nu nga mikesala' getaw. ⁴ Pu' sinegay niu sumaga' di melaat betad, nda' pa niu mbianay matay amu saba' nu kesaga' niu dun. ⁵ Mabu' milingawan na niu su tinitulu' nu Megbebaya' diniu nu ngag bata'en. Nda' ba mesulat di Misulat Talu'en ma'nini',

"Ki mbata', pektalentenay mu su titulu'an dini'a nu Kaunutan.

Ndi' melayu'i ginaa mu saananen memaag dini'a.

⁶ Pu' adini petailen nu Kaunutan, titulu'enen, muka' launan pemilangenen bata'en, pemaagenen."

⁷ Sa' ma'antu, sa' duuni kelegenay niu, pektigel niu, pelepeng niu tu titulu'an nu gama' niu, pu' su kelegenay niu, mpaita' dun diniu pu' pemilangen amu nu Megbebaya' bata'en. Duun bai gembata' kana' titulu'en nu gama'en? ⁸ Kaas sa' upama ndi' amu metitulu' nu Megbebaya', kana' amu tantu bata'en, bata' nu sumbang laak, pu' metitulu' nu Megbebaya' sug launan bata'en. ⁹ Sa' su nga gama' ta dinig lumbang, metitulu' ita nilan, kaas pegbesaan tailan. Subay labi pa telima'en ta su titulu'an dinita nu Gama' ta di ginaa. Metubu' ita dayun di nda' i gikteben. ¹⁰ Tinitulu' ita nu gama' ta dinig lumbang nda' maiben lepeng tu kemilang nilan gempia. Su Megbebaya' pasi', titulu'en daita dema niin adun mpianan ita muka' adun malap ta dadema su kekesuunen. ¹¹ Su pektitulu' dinita, laung ta dun mekelayu' ginaa, masi' pianan ginaa. Laak deksu'anen ia meksikesuuni getaw tinitulu' muka' melinawi ketubu'en.

Nga Titulu'an muka' Pegad

¹² Kaas, ndi' niu pegluka'luka'ayi kesalig niu. Ndi' amu penlukasen dun. ¹³ Penemalay niu dunutay su tantu bianan, adun ndi' niu mbelebagan su ngag duma nda' pa mpanteki kekpetuuden. Sinangkali' pa tanan mekenggangeti kesalig nilan. ¹⁴ Peksalabuuk amu gikteb nu megaga niu. Penamal damu dema meksikesuun, pu' nda' i mekaita' tu Kaunutan Megbe-

baya' sa' kana' mekesuun. ¹⁵ Peglengilam amu, adun nda'idun diniui meketeliud tu tulung diniin nu Megbebaya'. Peglengilamay niu dadema su pegbetaden niu sia mekesesala', pu' mbuus megleep meglegalin tu ngag duma niu. ¹⁶ Subay nda'idun diniui medusa atawaka tuliud tu Megbebaya' maa' ni Esau kanugdiin. Pu' si Esau, bisan iini gulangbata', pigbelesen ditu ngudanan su pegbaya'en tu kegulangbata'en di sala'aanan. ¹⁷ Misuunan niu, genat nitu sa' mauya'annen na penenebian nu gama'en lepeng tu pegbaya'en, miteliudan dayun. Pinemalanan sia penengiay, laak nda'en puli' megaga malapi pigbelesen, bisan lamugen mengaduy saba'en menengi dun.

¹⁸ Naa yamu kepetedan ku, mikpesempel namu tu Megbebaya'. Laak su mibianan niu mekpesempel dun, kana' maa' nu kekpesempel diniin nu nga getaw Israel kanugdiin. Kana' nu maita' muka' nu mbatik niui pisempelan niu, sa'itada, sug bentud Sinai tanda' minita' nu nga getaw Israeli gembagel liga'apuy, medelem gupia, muka' metikteg buligut. ¹⁹ Su nga getaw Israel, duun dademai midengeg nilan metenug bugyung muka' tingeg genat tug langit. Bena' midengeg nilan su tinalu'en, inubug nilan gupia, ndi' nailan puli' telu'an ma'antu. ²⁰ Pu' nda' nilan megaga su pinalintanan, laungen, "Pia metetubu'i mekpuleg tug bentud kini, subay betuun sampay matay." ²¹ Kagina mekesalebu' gupia su minita' nilan, mindek ilan gupia. Pia si Moises su kaunutan nilan, tinalu'en pu' mindek gupia, sinaaban.

²² Laak dagid, yamu pasi', iini mipesempelan niu, sug bentud Sion, sa'itada, su syudad ditug langit pesangay ta tu Jerusalem. Kiai pegbenwanan nu tantu Megbebaya'. Mipesempelan niu dadema su nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, ndi' mbilangi kelaunen. ²³ Mikepesempel damu dema tug lumpuk nu nga pengany bata' nu Megbebaya' meglekebibu ditug langit. Su ngalan nilan, daan na misulat ditu. Midepet namu tu Megbebaya', su mukum tu tiba'an getaw. Mikepesempel damu pagid tu nga mekesuun getaw minatay na, kaas mingganget nai kekesuun nilan. ²⁴ Si Isus dademai mipesempelan niu, su migbaal begu pasad dinita nu Megbebaya', adun mekesalabuuk ita diniin. Pu' saba' nu kepatay ni Isus kini, tinulung ita nu Megbebaya'. Pimesik diniu sug dugu' ni Isus, ki gempia pa dig dugu' ni Abel kanugdiin, pu' kia, tu'us laak pu' subay suli'an su mikpatay diniin.

²⁵ Kaas, kagina ma'antui mibianan niu, petubuday niu ndi' niu pemilasan su mektitulu' nandaw genat tug langit. Kanugdiin, sa' mipauk su nga getaw Israel mekineeg dini Moises, su mikpetenday dinilan pimuun nu Megbebaya' dinig lumbang, mibianan nilani gembagel pelabu'. Labi pa ndi' ta mpegliaw su ginukuman nu Megbebaya', sa' teliudan ta su mektitulu' dinita genat tug langit. ²⁶ Kanugdiin mikegyugig lumbang

saba' nu tingeg nu Megbebaya'. Nandaw miktalu' su Megbebaya', "Kegyugen ku pa puli' mainsan sug lumbang, kana' laak nug lupa', pia sug langit." ²⁷ Naa su tinalu'en kia, "Puli' mainsan," ma'ananen adinig bitangen mekegyug, ua'enen, adun mbilin da su Kaglekaunutan nu Meglegawen ndi' mekegyug.

²⁸ Kaas mekpaladpalad ita tu Megbebaya', pu' bigayen ita sumalabuuk ita tu nga miuna sumakup di Kaglekaunutanen, su ndi' mekegyug muka' ndi' mpupus. Mengadap ita diniin gusay mbantang tu mauya'annen, penemalan tain pegbesaay, lemugan ta dadema gendek. ²⁹ Pu' su Megbebaya', maa' nu gapuy sigi meket sampay mpupus su kuminuntra diniin. Melaat gupiai ginaanen ditu mimilas diniin.

Ki Gempia Penggulaulaan ta Leliagen dun su Megbebaya'

13 Kaas, ita nga samasakup, subay mekpinetailay ita gusay. ² Ndi' niu selingaway pegdialay niu dig balay niu su nga getaw ndi' niu mailala. Duuni minemba' tu sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, laak laung nilan dun kilawan da. ³ Ndi' da niu dema selingaway ebangay niu su nga pinikutan, lepeng pinikutan damu dema. Pegdelendem niu su nga pilegetan, adun mebangan niu ilan, pu' duunig lawas niu melemu dadema melegenay.

⁴ Naa, su kegawid niu duayan, subay pegbesaan niu, launan niu. Ndi' amu mpia menlelingay, pu' ukumen nu Megbebaya' su nga medusa muka' su nga menlelingay. ⁵ Subay nda' dademai gayak niu tu selapi'. Subay pemilangen niu suka' da su misukat niu sa' melaun sa' maika', pu' nda' ba pektalu' su Megbebaya', "Ndi'u ya'a belengan, ndi'u da ya'a dema teliudan." ⁶ Kaas gembageli kesalig ta tu Megbebaya', muka' ndi' naita mpiid mektalu' puun tu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung,

"Megabang dinaan su Kaunutan.

Kagina ndi' nau meka'idan, ta' mai mendeku dun?"

⁷ Naa, su nga miuna kaunutan niu, pegdelendem niu ilan, su nga mikpetu'un diniu talu' nu Megbebaya'. Pegdelendem niu gusay su pigbetad nilan sampay su kepatay nilan. Penunggilingay niu dayun su kesalig nilan dini Isus. ⁸ Pu' si Isukristu, ndai' kepalinen, genat kanugdiin sampay nemun, muka' di nda'i gikteben.

⁹ Kaas ndi' niu pektalenteayig lain titulu'an, su mekepetalin di kekpetuud niu. Tumu' pa pepegenen ta su ginaa ta puun tu tulung nu Megbebaya', sabaya' di kedunut ta tu nga tinitulu'an di kegelig. Pu' su ngag duminunut tu nga tinitulu'an kia, nda' mpepagen su ginaa nilan puun tu kedunut nilan dun.

¹⁰ Naa, ita nga mekpetuud dini Isus, duunig betang ta tu gentudan gilak. Laak kia, nda'i pegbaya' nu nga

mektamuy diag lepintaw nu getaw Judea maan ilan dun. ¹¹ Naa, sug betad nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea, uitenen sug dugu' nu petubu'en diag di-alem sugud nug lepintaw paingalan nilan dun su Tampusan Me'elig Sugud, adun pengilaken dia. Pengilaken dia adun maugasani sala' nu nga getaw Judea. Sug lawas nu petubu'en, uitenen ditug liu nu pegbebelayan nilan, adun tutungen. ¹² Si Isus pelum, iini milegenan dun dadema diag liu nu syudad, adun petelima'enen su tiba'an getaw ditu Megbebaya' mekpuun tug daniin dugu'. ¹³ Kaas ndi' ta na seligan sug betad nu getaw Judea mekanu, segaga seligan ta si Isus muka' meksaliunung ita di kepiidanen. ¹⁴ Pu' ndi' metulayuni kaindegen su pegbenwanan ta dinig lumbang. Pedetengen ta pa su pegbenwanan ta tantu ditug binaya' gebii bu' gendaw. ¹⁵ Kaas, baalen ta gusay ki gilak pegenal tu Megbebaya' pebian dini Isus, gitunganen su pengilak nu nga getaw miglegintuud dun pu' si Isus, iini Kaunutan. ¹⁶ Ndi' dadema niu selingaway pepianay su ngag duma niu, muka' mektinebangay amu, pu' lepeng ia tu gilak leliagen dun su Megbebaya'.

¹⁷ Muka' pektalentenay da niu dema su nga meguit diniu, muka' dunutay niu su sugu'an nilan diniu, pu' ilani megingat di kebetang niu gebii gendaw, pu' ilani mekesembag dun tu Megbebaya'. Sa' mekpetuud amu dinilan, gempia ginaa nilan di keguit nilan diniu. Sa' ndi' niu ilan petuuden, melayu'i ginaa nilan di keguit nilan diniu. Sa' ma'antu, ta' mai gabang nilan diniu?

¹⁸ Yami pelum, penenebiay niu ami gusay. Misuunan nami nda'i pegbiksu'an nami, pu' mauya'an nami

penggulaulaan nami lelayun su gempia. ¹⁹ Penengiin ku diniu, kelelaat, penenebiin niu tu Megbebaya', ndi' maiben sugu'enu niin mpuli'u ditu niu.

Katapusan Kenenabi

²⁰⁻²¹ Naa su Megbebaya', pitubu'en puli' su Kaunutan ta si Isus. Si Isus, iin su tampusan metau megingat dinita nga karnirunen, pu' pikula'anen dugu' su kepatayen, mikpuun tug begu pasad nda'i gikteben. Penenebiin ku pa ditu Megbebaya' su megbegay pi-anan ginaa di nga sakupen, pesengkapen amu niin dig launan tinawan, adun penggulaulaan niu tantu su mauya'anen. Penenebiin ku dadema baalen amu niin nga sakupen metau megbaal tug leliagen dun gupia pebian di tulung ni Isukristu, su gempia penalan di nda'i gikteben. Amen.

Katapusan Sulat

²² Naa, penengiin ku diniu, yamu kepetedan ku, telima' niu su titulu'an ku diniu kini di gempia ginaa, pu' gempelek dai sinulatu diniu kini. ²³ Aaw, pesuun ku pa padun diniu pu' si Timoteo su mimated dinita, biluyan na di pinikutan dun kaas, sa' ndi' melangan, tundug dinaan sa' mangayu meguliug dia niu.

²⁴ Sa' mesu'at, sambay niau tu nga kaunutan niu sampay su tiba'an piglegetawan nu Megbebaya' dia niu. Sinambay damu dema nu nga samasakup ta begu dateng dini genat tug Italia.

²⁵ Kinii taman penenebiin ku, mbianan niu lelayun su tulung nu Megbebaya', launan niu.

Santiago

Mendadi, ki sulat kini ni Santiago, iinig delendeman nu nga getaw metaasi sinuunanen, mabu' iini suminulat dun su pated ni Isus. Gempantek pu' piwitanen su nga getaw Judea suminakup dini Isukristu, ki mipelak di tibuuk benwa saba' nu kegleget dinilan diag daan benwa nilan.

Iini mpenilung ta dig libru kini, metiba' titulu'an ni Kristu mipungun. Si Santiago, su suminulat dun, iini gembagel gupia di ginaanen, ita nu nga suminakup dini Kristu, subay peduma ta di kesalig ta ki kekesuun betad muka' gabang di samataw ta. Kaas, pinungunen ki titulu'an mekatag di ga'us, di kegabit ta, di pegangya' ta sampay melaun pa.

1 Naa naan si Santiago, sesugu'en nu Megbebaya' muka' nu Kaunutan ta si Isukristu. Suminulatu diniu nga suminakup diniin mipelak di tibuuk benwa. Iini penenebiin ku, gempiai ginaa niu.

Su Kektigel di Kelegenay muka' su Tinawan

² Naa Mingumpated, sa' mbianan niu ki nga kelegenay, pia ta' kelegenayay dun, subay leliagen amu dun. ³ Pu' suunan niu ki nga kelegenay, gindan di kesalig niu. Muka' suunan da niu dema sa' mbianan na niu muka' megiseg pai kesalig niu, meglegintau namu gupia mektigel di kelegenay. ⁴ Subay penemalan niu tigelay su kelegenay niu. Muka' sa' ndi' amu lumukas dun, ndi' dayun megengkan ki kekpetuud niu. Muka' mengangget gupiai kekesuun niu. Nda'i kulang di kekpetuud niu tu Megbebaya'. ⁵ Laak sa' duun diniui getaw kulang di tinawanen, kaas ndi' metau memili' tu gempia penggulaulaan, subay penenebiinen tu Megbebaya' su kulangen, pu' iin, metawal dig launan getaw muka' ndi'en pelengilengiin su menengi dun. Megbegay dun dayun su Megbebaya'. ⁶ Laak dagid su getaw kulangi tinawanen, saananen menenabi, subay dunutan nu kesaligen, ndi' megdua'dua'ig delendemanen dun, pia maika'. Adin su megdua'dua'ig delendemanen, pesamau ditu nabek dig dagat pu' pekseseguli' dulukay nu genus. ⁷ Adin diniui mengma'antu, kana' begayan nu Kaunutan, ⁸ pu' su getaw ma'antu, megdua'dua'ig delendemanen, nda' dademaig lumbuk delendemanen tug launan baalenen.

Su nga Pubri muka' su ngag Datu'

⁹ Naa su nga pubri suminakup na tu Kaunutan ta si Isukristu, diadia subay leliagen dun su kekpetaaas dun nu Megbebaya', pu' bata' na nu Megbebaya'. ¹⁰ Su ngag datu' suminakup dadema, diadia subay leliagen sa' pebeba'en nu Megbebaya', pu' su kedatu'en, nda'ig labeten tu kebata' dun nu Megbebaya'. Petanggi' ta sug datu' dig bulak nu sigbet. ¹¹ Ndi' ba metuud,

sa' subangi gendaw, tuiagi pedes dayun, pedesan gupia su sigbet kaas melawes? Melupu' dayun sug bulak-en muka' mbeleng naig lengasanen. Ma'niin dade-maig datu' getaw. Sinegayen menamal meksukat, metekaw dain mbeleng.

Su Kengindan muka' su Kegdaang

¹² Naa, adin su getaw mbiananen su kelegenay laak sumalig pa tu Megbebaya', gembagel paig leliagen. Ma'antu, sa' mbiananen su kengindan di kekpetuuden muka' ndi' mpalin, begayan dayun ketubu' nda'i tamanen, su ketubu' pinasad nu Megbebaya' begay tug launan getaw mekpetail diniin. ¹³ Laak sa' mpegdaangan su getaw pengindanan, ndi' mpia telu'en pu' su Megbebaya'i pigenatan nu kengindan, pu' kana' mpegdaangan su Megbebaya' muka' kana' dadema iin megdaang tu getaw adun medupang. ¹⁴ Pu' sa' mpegdaangan su getaw, iini megdaang dun su melaat gayaken. Egaken nu gayaken di kedupang, ma'niin mitaban tu gayaken. ¹⁵ Sa' mbaluy dayun sug delendemanen, mekesala'. Muka' sa' menamal mekesesala', deksu'anen, matay di nda'i gikteben.

¹⁶ Kaas, uu Mingumpated petailen ku gupia, ndi' niu melimbunganig lawas niu pu' su Megbebaya' dawi megdaang tu getaw. ¹⁷ Pu' su Megbebaya', iinig begayan dinita, su nda'i gikteben dig lengasan. Muka' nda'iduni melengas, iini migay dun, su miwat tu tiba'an tuiag diag langit. Pia su nga pektiag diag langit, mpalin, pu' megbulibud, laak dagid ndi' mpalin su Megbebaya', meseligan gupia, ndi' mekpedelem. ¹⁸ Puun tu mauya'anen, binata' ita nu Megbebaya' pebian di kegukit dinita tu metuud, adun baalenen itai miuna di ngag launan biwaten baalenen puli'.

Kineegan su Talu' nu Megbebaya' muka' Dunutan

¹⁹ Naa uu Mingumpated petailen ku, pektalenteay niu ini, launan niu. Subay menamal amu mekineeg, meliang amu laak petalu', muka' kana' amu sempaun.

²⁰ Pu' su ganggit nu kilawan, ndi' mekenggulaula tu kekesuun delendeman nu Megbebaya'. ²¹ Kaas subay beleng niu sug launan melaat betad niu muka' launan dupangan niu. Pekpetuud amu tu Megbebaya'. Pektalentenay niu di pianan ginaa su talu' nu Megbebaya' dinawat na niu. Sa' metuudan amu dun, megawen amu puun dia.

²² Kaas subay dunutan niu su talu' nu Megbebaya'. Pu' sa' kineegan laak niu muka' ndi' niu dunutan, melimbungan niuig lawas niu. ²³ Pu' sa' duuni getaw pekineeganen su talu' nu Megbebaya', laak ndi'en dunutan, pesamau di getaw mimagalungan, maita'en su tantu palasen. ²⁴ Pegbentayanen gupia su palasen, laak sa' melinged, melingawanen dayun su kaita'en tu palasen dia pagalungan. ²⁵ Laak sa' duuni getaw penilungenen gupia su melengas palinta nu Kaunutan muka' penemalanan pektalentenay, kana' mekineeg dun laak, pu' dumunut dun dadema. Pepianan dayun nu Megbebaya' dig launan penggulaulanen. Pu' ki palinta kia, mingganget na tantu muka' iini mekepelu di getaw tu melaat gulaulanen migbalud diniin.

²⁶ Naa, sa' duun diniui getaw laungen megbasa gupia tu Megbebaya', laak ndi' metau megbegdu' di penelu'enen, nda'i pantagen su kegbasanen, muka' milimbunganenig lawasen. ²⁷ Iinig betad nu getaw mektamuy tantu tu Gama' ta Megbebaya' muka' nda'i kulang di kektamuyen di pegita'en nu Megbebaya', ebanganen su nga gidu muka' su ngag balulibun milegenan. Muka' dema pegliaunen gupia sug dupangan nu kekilawan dinig lumbang kini.

Peksemaan su Kegbasa tu Getaw

2 Naa uu Mingumpated, ki kegbasa niu di nga getaw, subay peksama niu, kagina suminalig namu tu Kaunutan ta si Isukristu su migdedengeg gupia. ² Sa' pinenggi' duuni medatu' getaw sumimba dia pikumpungan niu, menising bulawan, muka' megimakay melengas. Duun dademai pubri sumimba dia niu, mekasi'asi'i penepetenen. ³ Pinenggi' pegbesaan niu dayun su medatu', su melengasi penepetenen, pu' mektalu' amu diniin, "Ya'a lai, diniin ka pegingkud melengas gupia gingkudan." Laak dagid su pubri, paindegen niu atawaka paingkuden niu dia saleg dapit sikwayan niu. ⁴ Naa sa' ma'nia, nda' niu peksemaay su kegbasa niu. Kig betad niu kia, mikpuun gupia di melaat delendeman.

⁵ Naa uu Mingumpated petailen ku, pektalentenay niu ini. Su nga pubri dinig lumbang kini, mitendu' ilan nu Megbebaya' dumatu', laak kana' datu' di gimu. Dumatu' ilan pu' pepenteken nu Megbebaya' su kesalig nilan diniin. Pedumanen dailan dema ditu Keglekaunutanen, su pinasaden dig launan mekpetail diniin. ⁶ Laak yamu, piksudi'an niu su pubri, pu' pegbe-

saan niu gupia sug datu' sabaya' dinilan. Ndi' ba metuud iini mikpelaat diniu sug datu'? Ta'i megbiglas diniu eteden amu tu nga kuis, adun medangat amu nilan? Kana' ba nu ngag datu'? ⁷ Ilan dademai miksudi' di ngalan ni Isukristu, su kesakup niu.

⁸ Naa yamu, melengas sa' dunutan niu gupia su melengas palinta nu Megbebaya', su palinta tu nga suminakup tu Keglekaunutanen, pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Petail mu dadema sug duma mu. Su kepetail mu diniin, pelepeng mu di kepetail mu dig lawas mu." ⁹ Laak sa' pegisuun niu su kegbasa niu tu nga getaw miksekat di palas nilan, mikesala' amu tantu, muka' iini kitab dun, pimilas niu su Palinta nu Megbebaya'. ¹⁰ Pu' adin su getaw pimi-laseni sektaang di pinalinta nu Megbebaya', mipemilasi sug launan pinalinta. ¹¹ Kana' ba nu Megbebaya' su miktalu', "Ndi'a pegdusa." Pinalintanen pa pagid, "Ndi'a pekpatay." Kaas pia ndi' amu megdusa, mipemilasi niu su pinalinta nu Megbebaya' sa' megbunu' amu. ¹² Mendadi suunan ta duuni gendaw mukum dinita su Megbebaya' sa' dunutan ta ba sa' pemilasi ta su pinalintanen. Sa' dunutan ta, mekelu ita dun di melaat gulaula ta, kaas subay talu' niu muka' baal niu maa' nu nga getaw mikeliu dun gupia dig dupangan. ¹³ Pu' sa' duuni getaw nda'en lelaatayig dumanen, naa sa' ukumen nu Megbebaya', kana' dadema lelaatan. Laak dagid adin su getaw lelaatanen sug dumanen, lelaatan dayun nu Megbebaya', pu' sug lelaat ta tugduma ta, iini mekelu dinita tu ginukuman.

Su Kekpetuud muka' su Tegel

¹⁴ Naa uu Mingumpated, pinenggi' duuni getaw laungen suminalig na ditu Megbebaya', laak ndi'en penggulaulaan su melengas. Ta' mai tendananen? Su kesaligen, ndi' mekegawen diniin. ¹⁵ Pu' pinenggi' duuni samasakup niu sumimba dia niu laak kulang gupiai penepetenen muka' gaanen. ¹⁶ Sa' sungu na muli', duun diniui mektalu', "Naa lai, gempia ginaa mu. Mauya'an ku mekeseluka sukal penepeten muka' meka'aan ka sukal gaan," laak sa' ndi' niu begayan tu kulang di kegleketubu'en, su tinalu' niu diniin, nda'i pantagen. ¹⁷ Ma'antu dadema ki kesalig ta. Sa' ndi' medunutan nu penggulaulaan, nda'i pantagen su kekpetuud niu.

¹⁸ Naa pinenggi' duun dayuni getaw sual dun itu, kali' pektalu', "Duuni getaw suminalig tu Megbebaya'. Duun dademai getaw migabang tug dumanen." Iini sembagu dun, "Ndi' maita' su kesalig mu sa' nda'iduni penggulaulaan mu melengas. Laak naan, paita'u dini'a su kesaligu di gabangu tug dumau." ¹⁹ Mituudan bamu dun pu' salabuuk laaki Megbebaya'? Naa melengas! Laak laung niu dun sukal ki kekpetuud niu kia. Duuni ngag lain mituudan dun, laak mingedeg ilan saba'

gendek nilan tu mekesuun Megbebaya', ilan su nga menenulay. ²⁰ Naa dupangi samasakup ta sa' nda'i penggulaulaanen bantang tu kesaligen. Pesuun ku pa diniu pu' sa' kana' bantangi penggulaulaan niu tu kesalig niu, su kesalig niu, nda'i pantagen.

²¹ Damikian tu ginepu'ay ta si Abraham. Mikenduta'i kemilang nu Megbebaya' dini Abraham mekesuun? Ndi' ba metuud, su pinggulaulaneni kemilang dun nu Megbebaya'? Pu' inalapen guliden tu Megbebaya' sug bata'en si Isaac dia gentudan gilak. ²² Gempantek, ki kesaligen tu Megbebaya' muka' ki kedunuten gupia tu sinugu'an dun, migdangan, kaas mingganget su kesaligen puun tu kekpetuuden. Sa'itada su kesaligen, tantu kesalig. ²³ Sa' ma'antu, nda' ba penuud su sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', laungen, "Mikpetuud si Abraham ditu Megbebaya' muka' saba' nu kesaligen, pimilang nu Megbebaya' mekesuun." Muka' piningalan dun nu Megbebaya' si Abraham, sambaten. ²⁴ Mendadi mesuunan ta dayun, pemilangen nu Megbebaya' mekesuun su getaw saba' nu penggulaulaanen, kana' laak nu kesaligen.

²⁵ Naa ma'antu dademai mipenggulaula kanugdiin ni Rahab sug libun, tebia', meglaat pekesuunan. Iin, pimilang dadema nu Megbebaya' mekesuun saba' nu pinggulaulaanen, pu' pinemba'en su nga sinugu' nu getaw Judea. Pitalinen ilan dayun diag lain dalam saanan mengeted dinilan nu ngag dangan dia.

²⁶ Mendadi ma'antuig betad lawas getaw, sa' nda'i ginaanen, matay, nda'i pantagen sug lawasen. Ma'antu dademai kesalig, pu' sa' nda'iduni penggulaulaanen bantang di kesaligen, nda'i pantageni kesaligen.

Sug Dila'

3 Naa uu Mingumpated, ndi' mpia melaun diniui mauya'anen mekpetu'un di nga samasakup niu, pu' su mekpetu'un, sa' pinenggi' melapang, metaas pai kengkukum dun di nga kana' mekpetu'un. ² Launan ta, ita nu nga getaw, tatap ita melapang. Tumu' adin su getaw ndi' melapang di telu'enen, pu' nda'i kulang di kekesuunen. Mekesuun tantu pu' metau mektigel di tibuuk lawasen adun ndi' megdupang. ³ Ma'niin betad kebayu'. Tembedan ta bukadu sug baba'en adun mengnunut dinita. Genat nitu pia tanda' ta pengayay, meditu, laak sug bukadu, maika'. ⁴ Su sekayan, damikian dadema. Pia gembagel gupiai sekayan, sa' sembelen nu metikteg genus, mpeliku' nu maika' bensalanen. Lumbukenen su pengayan dun, pia tanda'i mauya'an nu meguit dun. ⁵ Naa kig dila' ta, mesamaig betaden. Pia maika', mekenakabul gupia. Pegdelendem niu deli'i gulangan. Su maika' gapuy, meketutung dun pia meliwag gupiai gulangan. ⁶ Kig dila' ta, maa' nu gapuy daan, pu' mekepelaat di tibuuk lawas ta. Iini mekepeleep melaat dig delendeman ta muka' mekele-

mu' dig launan betad ta. Genat kaika'ay ta sampay matengi gumul ta, mekpelaat dinita. Iini pigenatan nug betaden, sug linaw gapuy. ⁷ Ndi' ba metuud, mayep nu getaw su gininisan metetubu', manuk-manuk, sampay su nga kumanap muka' nga seda'? ⁸ Laak sug dila' ta, baa, nda'iduni mekayep dun. Melaat gupia, ndi' mekektigel di melaat, ma'niin mipenu' bulit. ⁹ Iini gemiten ta sa' mekpaladpalad ita tu Megbebaya', muka' gemiten ta dadema sa' tam-palakaan ta su samataw ta, pia iinig binaal maa' danu palas nu Megbebaya'. ¹⁰ Salabuuk daig baba', laak dagid iini pigenatan nu kekpaladpalad muka' tam-palaksa. Uu Mingumpated, ndi' mpia ma'nia. ¹¹ Pu' nda'iduni tebud mekegbegay dua' ginis tubig, melen-gas muka' madaw, salabuuk laaki tebuden. ¹² Seginis gayu, ndi' memunga dua' ginis, muka' nda'idunig da-gat mesegukan metebang tubig.

Su Tinawan Bigay nu Megbebaya'

¹³ Naa duun ba diniui metau megdelendem muka' telisebuten? Sa' upama duun, subay peksiba'aneni pigbetaden muka' penggulaulaanen su melengas, adun pesuunen di ngag dumanen pu' su telisebutayen muka' su tinawanen, mpaita' di kesumaya'en muka' di tinawanen dadema. ¹⁴ Laak sa' pinenggi' melibeguun amu gupia muka' mesaku damu dema gupia, ndi' niu mpia ensagen su tinawan niu, pu' pemelaun niu su tantu tinawan. ¹⁵ Kana' nu Megbebaya'i pigenatan nu tinawan niu kia, segaga tinawan kinilawan laak. Iini pigenatanen sug betad kinilawan muka' su menenulay. ¹⁶ Pu' adin su mekpetu'un, mengimbegu muka' mesaku, dia dademai kesasaw muka' gininisan melaat gulaula. ¹⁷ Laak sa' su getaw tinawanen bigay nu Megbebaya', mekesuun, ndi' meksual dig dumanen, mesumaya' dadema, mesambat, sampay melilelaaten. Muka' puun tu tinawanen sug launan gempia gulaula, pu' nda'i pemili'anen dun su nga getaw. Muka' kana' tautau mekesuun. ¹⁸ Kig launan kepianan kini, pesamau dig beni'. Sug beni'i pemulaan nu nga mikepegeksud tu pianan ginaa nug dumanen. Iin dayuni sengku'en, su kekesuun nu getaw.

Su Mayak tu Kinilawan

4 Naa miksesinaay amu muka' miksinulay amu. Ta' mai puunanen? Iini pigenatanen, su gayak niu, pu' kada sala tawan diniu, miksaga'ig delendemanen. ² Duuni mauya'an niu, laak ndi' niu malap. Naa kagina ndi' niu malap, munu' amu, adun niu malap. Miayak damu dema tu gimu, laak ndi' niu malap, kaas miksesinaay amu, miksinulay amu. Ndi' niu malap su mauya'an niu, pu' ndi' niu penenebiin tu Megbebaya'. ³ Muka' sa' menenabi amu, ndi' amu begayan, pu' ndi' mesugat su kenenabi niu. Ndi' mesugat su kenenabi

niu, pu' yamu laaki leliagen dun. ⁴ Kana' amu meseligan getaw! Ndi' ba niu mesabut? Sa' mayak laak ita tu kinilawan, mekuntra ta dayun su Megbebaya'. Sa'itada, adin su getaw mauya'anen megdunut tu melaat betad kekinilawanen, kuminuntra tu Megbebaya'. ⁵ Laung niu dun ki sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' kini, nda'i pantagen? Nda' ba mesulat, laung, "Su ginaa bigay nu Megbebaya' kanugdiin di nga getaw, melebihan nai gayaken." ⁶ Laak labi pa ki tulung nu Megbebaya' dinita, adun mpemilas ta su melaat gayak. Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Su getaw mekpelabawlabaw, teliudan nu Megbebaya', laak begayanen tulungen su mekpebaba' di ginaanen." ⁷ Kaas pekpetuud amu tu Megbebaya' muka' teliuday niu su Palin. Pu' sa' mpemilas su Palin, gubek dayun iin mekpelayu' diniu. ⁸ Pekpaingabang amu tu Megbebaya'. Iin dayuni mekpesempel diniu. Yamu nu nga mikesala', subay beleng niui melaat gulaula niu. Yamu nu nga megdua'dua' dig delendeman, legdeng niu sug delendeman niu. ⁹ Peglekelibuleng amu saba' di sala' niu, pengaduy amu dig biksu' niu di sala' niu. Sukliay niui ketawa niu di gaduy. Sukliay niu dadema sug leliag niu di piid. ¹⁰ Pebaba' niui ginaa niu di gedapan nu Megbebaya'. Petaasen amu niin dayun pu' pedesunen amu niin.

Ndi' Meglinibakay

¹¹ Naa uu Mingumpated, ndi' damu dema peglinibakay, pu' adin su getaw libakenen su samasakupen muka' pegdena'enen, iini pigdena'en su Misulat Palinta nu Megbebaya'. Naa, sa' pegdena'en niu su Palinta nu Megbebaya', kana' namu mikpetuud dun, segaga mikpelabawlabaw amu tu Misulat Palinta nu Megbebaya'. ¹² Su Megbebaya' laaki mekpalinta di Palinta muka' mukum dig launan ginukuman. Iin da laak demai mekegawen, muka' mekebeleng di mikesala' getaw. Sa' ma'antu, yamu nga meglibak tug duma niu, kana' bantang mengukum amu.

Ndi' Megangya'

¹³ Yamu pa pagid nu nga miktalu' ma'nini', "Lema' atawaka denlag muli' ami daw tug lunsud. Megbenwa ami dia setaun menelapi' adun dumatu' ami daw gupia." Yamu nu nga miktalu' dun, pektalentenay niu ini. ¹⁴ Nda' niu suunayi mbianan niu lema'. Ki kegbenwa ta dinig lumbang kini, maa' nu gabun, maita' laak selingka dayun mbeleng. ¹⁵ Sa' ma'antu, tumu' telu'en niui ma'nini', "Sa' mauya'an daw nu Kaunutan, tetubu' pami muka' penggulaulaan nami su ma'nini' atawaka su ma'nia." ¹⁶ Laak dagid nemun mingangya' amu muka' minakabul pamu dig launan penggulaulaan niu lema' denlag. Melaatig delendeman ma'nia! ¹⁷ Kaas sa' upa-

ma mesuunan niu su gempia penggulaulaan niu, laak ndi' niu penggulaulaan, mikesala' amu dayun.

Subay Meksikesuun su ngag Datu' Getaw

5 Naa, yamu nu nga medatu', pektalentenay niu ini. Subay mengaduy amu, mektenlis amu, pu' mbianan pa niui kelegenay ditug binaya' gebii bu' gendaw. ² Megela' pa mbeleng su nga gimu niu. Eketen dadema nu nga metetubu' su penepeten niu. ³ Iluman pa sug bulawan niu muka' su selapi' niu, pu' nda' niu legaay di kegabang niu dig duma niu. Su kailum duni tu'us di kepinget niu, kaas belengen amu maa' nu getaw gela'en aanay nu gapuy sug lawasen. Tegu'en niu su laung niu dun gimu niu nemun di tampusan gendawanen kini, laak iini mitagu' niu tantu, ki ginukuman diniu. ⁴ Nda' niu biaday su nga tinindanan niu mengimbaal dig lupa' niu. Midengeg na nu Megbebaya' su gangit nilan dig limbung niu. Sug dinangat dadema nu nga tinindanan niu meglegani dia niu, tili-ma' nu Megbebaya' su ginuungan kiin Kaunutan. ⁵ Melengas gupiai kegbenwa niu dinig lumbang kini, mituyangan amu di mauya'an niu. Yamui maa' nu petubu'en pilembu' gupia nu gapu'en adun mpia na titi'en, pu' minuya' nai ginukuman diniu. ⁶ Inukuman niu su nga mekesuun getaw laga' na ginaaneni sala' nilan. Binunu' niu ilan dayun, laak nda' amu nilan pengetuay.

Su Kektigel di Kelegenay muka' su Kenenabi

⁷ Kaas Mingumpated, ki kelegenay niu, tigel niu sam-pay mateng puli' su Kaunutan ta si Isus. Bentayay pa daan niu deli' su nga meglupa', pu' miktigel ilan megelat di pendupi'. Miktigel dailan dema di kegelat nilan di gembagel sengkui' nilan. ⁸ Yamu pa pagid, subay mektigel amu di kelegenay niu dinig lumbang. Pepegenen niuig delendeman niu tu pekpedetengen niu, pu' sungu na lumusad puli' su Kaunutan ta si Isukristu.

⁹ Muka' Mingumpated, ndi' niu pegdena'ayig duma niu, adun ndi' amu ukuman dun nu Megbebaya'. Pegdelendem niu pu' mesempel na su mengukum, sa'itada sungu mateng, pu' ma'niin dia na bisuangan. ¹⁰ Pegdelendem niu dadema su nga pimuunan nu Kaunutan muka' pigwekilanen megukit talu'en kanugdiin. Baal niu ilan lendasan di kektigel nilan di kelegenay nilan. ¹¹ Piningalan ta dinilan liliag, pu' miktigel ilan. Pegdelendem niu pagid si Job. Ma'antu dademai kektigel ni Job di kelegenayen. Deksu'annen, pipianan gupia nu Kaunutan, pu' su Kaunutan, melilelaaten tu sakupen muka' gempetail gupia.

¹² Taman talu'u diniu, Mingumpated, sa' masad amu, ndi' mpia sa' sumapa amu. Pia sembayan sug langit atawaka sug lupa', ndi' amu sapa. Ma'antu sa' men-

gaku' amu, pengeku'en niu da, sa' mengendi', pengendi'en niu da, adun ndi' amu ukuman dun nu Megbebaya'.

¹³ Sa' duun diniui milegenan, subay menenabi tu Megbebaya'. Sa' duun diniui gempiai ginaanen, subay penalanen su Megbebaya' dig bebat. ¹⁴ Duun ma diniui pegladu? Subay sebiinen su nga kaunutan di pikumpungan niu, adun penenebian nilan iin muka' ududen nilan diniini maika' lana. Pu' sa' penenebian nilan muka' ududan nilan, naa mekpaingabang ilan tu Kaunutan ta si Isukristu. ¹⁵ Muka' sa' dunutan di kesalig ki kenenabi nilan, iini mauli'an dun, pu' peneguli'an nu Kaunutan ta muka' pedesunenen dadema su nga sala'en. ¹⁶ Kaas sa' duun diniui pegladu, subay peginukitay amu di sala' niu, muka' diadia penenebiani ngag dumanen, adun mauli'an. Pu' ki kenenabi nu mekesuun getaw, ginuungan, kaas gembageli sugda dun. ¹⁷ Pegdelendem niu deli' su sala ginepu'ay ta

si Elias. Naa si Elias, getaw ma'niin dinita. Duuni gendaw pinenabinen gupia ndi' megdupi'. Genat itu, nda' pegdupi' sampay telu taun bu' ginenga'. ¹⁸ Pinenabinen dayun adun dumupi' pelum. Migdupi' gupia ma'niin mipuka' sug langit, binunaganen sug lupa' dupi', pu' mintubu' gupia su nga gininisan pimula dig lupa'.

¹⁹ Muka' Mingumpated, sa' duun diniui mikpetuud na tu Kaunutan ta si Isukristu, sa' tekaw metalin di melaat, bena' duun dayunig duma niu megabang dun sampay mekepuli' ditu metuud, naa melengas. ²⁰ Pu' pektaltenay niu ini, ma'antu adin su getaw ebanganen su mikesala' adun megbiksu' muka' meksikesuun, megawen da su ginaa nu mikesala', kaas ndi' matay di kepatay nda' nai tamanen. Muka' pepedesunenen su nga sala' nu mikesala', melaun sala'i pedesunen.

Daal daitu.

Santiago

1 Pedro

Begudiin, su dini pa lumbang si Isukristu, sala nu nga miktu'un dini Isus, si Pedro. Si Pedro kini, mibaal peneligan ni Isus. Bena' pilentu si Isus ditug langit, iin sug duma nu nga peneligan ni Kristu megukit Gempia Petenday ditug lunsud Jerusalem muka' meguit tu nga samasakup nilan dia. Iin dademaig bekna megukit di Gempia Petenday tu nga kana' getaw Judea.

Naa, duuni melaun mikpetuud dini Isus begudiin mipelak di nga melayu' benwa saba' nu kepeleget dinilan. Ki nga mikpetuud kini, iini pilegetan ilan dun, pu' laung dun nu nga sama kilawan nilan, mikesayep mailan. Su saanan nilan dia ngag lain benwa, taang dun, pilegetan dailan dema, kaas mikpuit si Pedro dinilan sulat, adun pekemu'enen ilan muka' penguliksegenen su kesakup nilan dini Isus. Tinitulu' ni Pedro pu' subay leliagen ilan dun su kegleget dinilan, pu' mikpuun tu kesakup nilan dini Isus. Piktu'unen dinilan pu' ndi' ilan mbelengan ni Kristu. Pidag pa tanan, ditug binaya' gebii bu' gendaw, sugdaan ilan nu Gama' nilan Megbebaya', sa' ndi' nilan iin teliudan. Tinitulu'en ilan pu' subay pegbetaden nilan su melengas da. Tinitulu'en dailan dema pu' subay meksalabuuk ilan, mekpinetailay ilan sampay mektinebangay ilan sekat tu tinawan bigay dinilan nug Balakat nu Megbebaya'. Subay pegliaun nilan sungkin su melaaten, sa'itada ndi' ilan megbanta, kana' ilan mesaku, ndi' ilan meksudi' di samataw nilan muka' ndi' ilan megdusa. Pu' ilani pimili' nu Megbebaya' daniin gupia sakup, binaalen ilan ngag belian mektamuy dini Kristu sampay pinaasen ilan di ngag lain getaw nga piglegetawanen gupia.

Naa, mbasa niu mekatag di ngag lain mipenggulaula ni Pedro dia nga Gempia Petenday Nga Pinggulaula nu nga Peneligan ni Isukristu, Lucas Juan Ki nga Pinggulaula

1 Diniu nga getaw mipemili' sakup nu Megbebaya', Naan si Pedro, peneligan ni Isukristu, piwitan ku amu sulat kini, yamu nga minguli'an tu ngag lain benwa, mipelak na tu nga prubinsya Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, muka' Bitinia. ² Pu' puun tug daansama' delendeman nu Gama' ta Megbebaya', pimili' amu niin mpaas amu nug Balakat nu Megbebaya'. Iini mpaas amu dun, pu' adun mbaal amu tantu piglegetawanen muka' adun mekpetuud amu pagid dini Isukristu sampay maugasan amu nug dugu'en.

Naa, penenebiin ku tu Megbebaya' megiseg gusayi tulungen muka' pianan ginaa mbianan niu.

Su Pedetengen Kegawen

³ Naa, mekpaladpalad ita ditu Megbebaya', su pekte-muyen nu Kaunutan ta si Isukristu muka' su Gama'en dadema, pu' su Megbebaya'i migbegay dinita begu ketubu' pibian di kepetubu'en puli' dini Isukristu miksekat di gembagel lelaaten. Bigayen dinita pu' adun duuni pedetengen ta gembageli gatagen. ⁴ Pedetengen ta pu' mpeduunan ita kepianan penenggi'an duni pusaka' ginandamen tu'u ditug langit, ki ndi' melapuk, ndi' melemu'an muka' ndi' mbeleng. ⁵ Yamuig bigayan dun, pegingaten amu nu Megbebaya' pibian di ginungen saba' nu kesalig niu, pu' adun megawen amu. Sa' sungu na melengkebig benwa, mbuasan na gupia ki kegawen dinita nu Megbebaya'.

⁶ Kaas, ki pedetengen niu kini, dedialay niu, pia pasi' mauba'i ginaa niu nemun ndi' maiben, saba' nu nga mbianan pa niu gininisan kengindan. ⁷ Iini pengindanan amu dun, adun peksima'en su kesalig niu, sa' gempagen ba, sa' gembabaw ba. Su kengindan di kesalig niu, maa' nu keksima' dig bulawan, pu' sug bulawan, sa' peksima'en pebianen di gapuy adun mesuunan sa' tantu, sa' kana'en. Laak melaga' pa dig bulawani kesalig niu, pu' sug bulawan, mpupus da. Yamu, sa' mekebian amu di nga kengindan diniu, iinig deksu'anen, penalan amu, megdedengeg amu muka' pegbesaan amu, sa' metua' puli' dini si Isukristu. ⁸ Pu' iin, pia nda' niu siben maita', petailen niu. Pia ndi' na niu melabet, mituudan amu diniin. Kaas liliag amu dun gupia dig leliag ndai' tamanen, ⁹ pu' mekpalas tu'ui kesalig niu, sa'itada megawen amu.

¹⁰ Mendadi, ki nga getaw pimuunan nu Megbebaya' dengantu, pinemalan nilan penilungay ki keglegawen kini di getaw tu nga sala', adun metukawan nilan sug bian nu Megbebaya' menggulaula dun. Pisuun nilan dayun tu nga getaw su ketulung diniu nu Megbebaya' nemun. ¹¹ Sigi nilan tukaway sa' nanu mbuasay ki keglegawen muka' kenduta'i kebianen. Pu' su nga kelegenay mbianan pa ni Kristu muka' su kegedengegen gupia dayun, pisuun pedaan dinilan nug Balakat ni Kristu mingapu' dinilan. ¹² Mibusan dadema dinilan pu' sa' tinalu' nilan pedaan ki pisuun diniu

nemun, kana' gabang dinilan. Sinangkali' pa tanan, iini miktalu' ilan dun pedaan, adun ebangan amu. Iin nai mektalu' dun diniu, su nga megukit Gempia Petenday, kig bigayan ginuung nug Balakat nu Megbebaya' pilusad dinilan nu Megbebaya'. Pia su nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, mauya'an nilan gupia mesabut nilan su nga pisuun diniu nemun kini mekatag di kegawen ta.

Inggat ita nu Megbebaya' Pegbetaden ta sug Diniwata

¹³ Kaas sangkap na niuig delendeman niu, adun baalen niu su mauya'an nu Megbebaya'. Guut niu pa pagidig delendeman niu, sampay pepenggengeten niu pedetengen niu tu kepia diniu sa' lumusad puli' si Isukristu. ¹⁴ Pekpetuud amu gupia tu Megbebaya', muka' ndi' niu begay su gayak niu meguit tug delendeman niu kinilawan, su gayak niu sa' nda' pa niu mesabut su metuud. ¹⁵ Segaga pegbetaden niu su nda'i melamug dun melaat di tiba'an penggulaulaan niu, maa' da nu Megbebaya', nda'i melamug dun melaat, su migenggat diniu sumakup diniin. ¹⁶ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Subay ndi' niu begay melamug di pigbetad niu ki melaaten, pu' naan, nda'ig betadu melaaten."

¹⁷ Naa su Megbebaya', kagina ingelanan niu iin Ama' sa' menenabi amu tu niin, subay pegbesaan niu iin gupia sinegay niu megbebenwa pa dinig dibabaw lumbang. Pu' gebii gendaw peglepengenen da ukumay su tiba'an getaw mbantang tu gulaula nilan, pu' nda'ig lingken petailenen. ¹⁸ Kedua'en, pegbesaay niu iin, pu' misuunan niu sa' likat amu niin di pigbetad niu nda'i gatagen pingumbilin diniu nu nga ginepu'ay, kana' nu selapi' atawaka bulawani piglekat dun, pu' kia, mpa-pas da. ¹⁹ Iin pasi'i piglegawenen diniu, su melaga' dugu' ni Kristu, sug binaal betang maa' nati karniru nda'i melaat dig lawasen. ²⁰ Pu' su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', daan na pigdelendem nu Megbebaya' si Kristu meglegawen dinita. Dayun nemun mibuasan na, adun mpianan amu. Mibuasan nemun kini, ki tampusan gebii bu' gendaw kini. ²¹ Pebian dini Kristu mikpetuud namu ditu Megbebaya', su mikpetubu' puli' dini Kristu muka' pitaasen sampay nda'ig lumabaw tug dengeganen. Kaas suminalig amu gupia tu Megbebaya', muka' pedetengen niu tu'u pu' penuudenen su nga pinasaden.

²² Naa, kagina dinunutan niu su metuud titulu'an, miugasan namu di melaat pigbetad niu, kaas kana' na dua'dua'ig lelaat niu di nga samasakup niu. Ma'antu, subay gela' niu ginaa niu di kekpinetailay niu. ²³ Pu' migigetaw namu puli' pibian di talu' nu Megbebaya', ki talu' nda' kepusen muka' mekegbebay ketubu'. Kana' namu bata' nu getaw gasalen matay, pu' bata'

namu nu ndi' matay. ²⁴ Ma'antu, nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

"Kig launan kilawan, maa' ilan laak nu sigbet, maa' da nug bulakbulak sigbeti kelengas nilan. Su sigbet, melawes, muka' sug bulaken, melugdas.

²⁵ Laak dagid, ki talu' nu Kaunutan, nda' nai kebelengen."

Ki talu'en kini, iin su Gempia Petenday miukit na diniu.

Teliudani Melaat Betad

² Kaas yamu, teliuday niuig launan dupangan niu, ndi' namu pegbalus, ndi' namu pektautau mekesuun, ndi' amu pengimbegu, sampay ndi' amu peglibak dig дума niu. ² Sinangkali', maa' nu gembata' begu pegigetaw mauya'anen gupia dumudu', gangut niu dun medengeg niu su talu' nu Megbebaya', pu' adun megisegi sinuunan niu di metuud muka' megawen amu. ³ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Mibianan na niu sug lelaat nu Kaunutan."

Pektemuyen su Tetubu' Batu

⁴ Pekpesempel amu di Kaunutan, su mektetubu' di nda'i tamanen. Iin, mpetanggi' dig batu pimilas sia nu getaw migbaal balay, pu' nda'ig gatagen daw. Iin sungkini mipemili' nu Megbebaya', pu' gembagel gupiai gatagen. ⁵ Yamu dema, maa' damu nu tetubu' batu, kaas pekpetuud amu ditu Megbebaya', adun mbaal amu niin balay diniwata, sa'itada ki pikumpungan nga sakupen. Megbelian amu dia da balay kia, pinaas nu Megbebaya', adun pebian dini Isukristu pengilaken niu sug betang medawat nu Megbebaya'. Kig betang kiin, iin su kektamuy ta diniin. ⁶ Pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Pektalentenay niu ini!

Duuni tindu'u melaga' batu, betangen ku diag benwa Sion baalen ku gentudan tug balay.

Adini getaw sumalig diniin, ndi' mekpelilu." †

⁷ Kig batu kini, melaga' gupia diniu nga mikpetuud, laak mekatag tu nga nda' pekpetuud dini Isukristu, nda' ba mesulat di Talu' nu Megbebaya', "Kig batu pimilas nu nga megbaal balay, iini mibaal tampusan gempagen gintudan tug balay."

⁸ Nda' ba mesulat di sala sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya',

"Meseknun nu nga getawig batu kini, ki genduk mekepesulaub di getaw."

Naa metuud. Duuni nga getaw, miseknun nilanig batu kia, pu' nda' mailan pekpetuud tu Gempia Petenday

† Kig batu pimilas nu getaw, guluganen si Isukristu, su pimilas nu nga getaw Judea, asa iini tindu' nu Megbebaya' tampusan metaas.

pimuun nu Megbebaya'. Kiai tindu'an dinilan nu Megbebaya'.

⁹ Laak yamu pasi', pimili' amu nu Megbebaya' daniin bansa, ki ngag belian nu Tampusan Gadi' si Kristu, ki nasud pinaasen, ki nga tantu piglegetawanen. Tindu' amu niin megukit amu tu nga mekesalebu' penggulaulaan nu Megbebaya'. Inggat amu niin gua' di medelem, adun medelagan namu nu metuud. ¹⁰ Pu' dengantu, kana' amu sakup nu Megbebaya', laak dagid nandaw, sakup namu niin. Dengantu, nda' niu mbianay sug lelaaten. Nandaw, lilaatan namu niin.

Yamu nga Sesugu'en nu Megbebaya' dinig Dibabaw Benwa

¹¹ Naa, yamu nga petailen ku, penengiin ku diniau, kagina kana' mamu dangan dinig lumbang kini, pu' guliug da laak amu dini, naa ndi' niu begay su gayak niu kinilawan megbaya' di ginaa niu. Pu' kia, megdaang lelayun dig delendeman niu, adun ndi' amu sia dumunut tu Megbebaya'. ¹² Subay penemalan niu pegbetaday su melegdeng, adun pia pegdena'en amu nu nga nda' pa pekpetuud, mailala nilan gusay pu' gempiai pigbetad niu. Deksu'anen ia, penalan nilan su Megbebaya' di gendaw lumusad puli' iin adun pengukumanen su tiba'an getaw.

¹³ Ma'antu yamu, puun di kesakup niu tu Kaunutan, pekpetuud amu gusay tu ngag launan meglekaunutan dinig dibabaw benwa, tu tampusan gadi' si Cesar, pu' nda'ig labaw diniin, ¹⁴ muka' tu nga gubirnadur, su nga pigwekilan nu gadi' kiin meksilut tu nga menggulaula melaat muka' megenal tu nga menggulaula gempia. ¹⁵ Pu' iini mauya'an nu Megbebaya', pemaagen niu su nga medupang getaw di keglekuti nilan diniau. Mpemaag ilan sa' maita' nilan su mekesuun pigbetad niu. ¹⁶ Kagina biluy namu nu Megbebaya' di melaat gulaula niu, subay mektetubu' amu di nda'idunig lain mekegbaya' diniau. Laak dagid su kebeluy niu di sala' niu, ndi' niu baalay sikaw niu megdupang amu, pu' sesugu'en amu nu Megbebaya'.

¹⁷ Pegbesaay niu sug launan getaw, petail niu su nga samasakup niu, penemalay niu pegbesaay su Megbebaya', muka' pegbesaay niu dadema su tampusan gadi'.

Lendasan ta ki Kelegenay ni Kristu

¹⁸ Naa, yamu nu nga sesugu'en, subay mekpetuud amu tu gegalen niu muka' pepenggengeten niui keg-basa niu dinilan. Kana' mpia pegbesaan laak su nga melilelaaten muka' mesumaya' gegalen niu, subay su nga mekpeleget dadema diniau. ¹⁹ Deksu'anen ia, pepianan amu nu Megbebaya', sa' metau amu mektigel di kegleget diniau kana' niu tinibaba'. Pektigelen niu su kegleget diniau, pu' pegdelendem niu su mauya'an nu

Megbebaya'. ²⁰ Pu' gempia bamu enalen sa' pektigelen niu laaki kelaneg diniau di tinibaba' niu, pu' saba' nu sala' niu? Ndi' lai. Laak sa' pektigelen niu su nga kelaneg diniau nu nga gegalen niu, pia melengas pasi'i penggulaulaan niu, naa kiin, pepianan amu dun nu Megbebaya'. ²¹ Tindu' amu nu Megbebaya' mektigel di kegleget diniau pia melengas dai penggulaulaan niu. Pu' si Kristu, milegenan gumanti' ma diniau muka' mingumbilin diniau lendasan, adun penunggilingan niu iin. ²² Iin, nda' mainsan pekesala', nda' dadema mainsan pegbalus. ²³ Bena' piksudi'an nu nga getaw, nda'en ilan suli'ay peksudi'ay. Bena' piglegetan nu nga getaw, nda'en ilan suli'ay pengetuay, segaga pialigen su mpenggulaulanen tu Megbebaya', su ndi' meksulamig sa' mengukum. ²⁴ Laak dagid si Kristu, piglegetan iin nu Megbebaya' saba' nu nga sala' ta. Su nga sala' ta, iwiten ditu kurus pidumanen tug lawasen, adun mpemilang taig lawas ta minatay na, nda' naig labeten tu sala'. Sinangkali' pa tanan mektetubu' naita di kekesuun. Puun tu gangelen, miuli'an namu. ²⁵ Dengantu ma'niin amu nu petubu'en paingalan dun karniru midala'. Laak dagid nandaw minuli' namu di Megingat Karniru, pu' iini megingat gupia diniau.

Su Gempia Pegbetaden nu Senlangan

3 Naa ma'antu dadema, yamu nu ngag libun, dia-dia subay petuudenen ki sawanen, adun su ngag laki nda' pa pekpetuud tu talu' nu Megbebaya', magak ilan mekpetuud dini Kristu pebian di melengas betad niu. Sa' ma'nia, ndi' na niu kambat ilan ukitay mekatag di Gempia Petenday, ² pu' mesimet ma nilan di pegbetaden niu nda'i melamug dun melaat muka' tu keg-basa niu tu Megbebaya'. ³ Ndi' niu mpia pemilangay lengasan niu su gininisan kegimakay niu, su kenlenu'lenu' niu dig buuk niu muka' su keseluk niu pekayan binaal bulawan. ⁴ Iin sungkini gempia niu baalen lengasan niu sug delendeman niu, lengasan ndi' mpalin, maita' dig betad mesumaya' muka' ndi' mesasak. Kia, melaga' gupia di pegita'en nu Megbebaya'. ⁵ Ma'niin dema sug betad nu nga gembasa libun dengantu binaal nilan lengasan nilan. Suminalig ilan tu Megbebaya', muka' iini binaal nilan pekayan nilan, su kekpetuud nilan tu sawa nilan. ⁶ Ma'niini pigbetad ni Sara, pu' iin, mikpetuud dini Abraham, sampay piningalanan dun gegalenen. Yamu nemun, mbaluy namu ngag bata' ni Sara, sa' penggulaulaan niui kekesuun, muka' nda'i gendekan niu, pia maika'.

⁷ Muka' yamu dema nu ngag laki, mitu'usan niu pu' su ngag libun, meluka' pa dun diniau, kaas su kesenlangan niu, subay pegbesaanen diadia su sawanen. Kedu'ua'en, mpeduma diniau su ngag libun begayan nu Megbebaya' ketubu' nda'i tamanen puun tu tulungen.

Pegbesaan niu dailan dema, adun nda'i mekebelabag di kenenabi niu ditu Megbebaya'.

Subay Mektegel ita Menggulaula Kekesuun

⁸ Naa, duun pai titulu'u diniu, launan niu. Subay meksalabuuk amu dig delendeman niu sampay di ginaa niu. Pekpinetailay amu, pu' lepeng mekpated namu. Peglinelaatay damu dema sampay diadia pebeba' eneni ginaanen dig dumanen. ⁹ Su mekpelaat diniu, ndi' niu suliy'ay melaat. Su mektampalaksa diniu, ndi' niu suliy'ay tampalaksaay. Tumu' pa suliy'ay niu gempia, pu' iini ginggat amu dun nu Megbebaya', pu' adun pepianan niu su nga samataw niu, muka' begayan pamu dema niin kepia. ¹⁰ Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya' ma'nini',

"Adin su getaw anguten dun memisi kebetangen dinig lumbang

muka' leliagen dun su ketubu'en dini,
subay ndi' meglibak
muka' ndi' megbalus.

¹¹ Subay pegliaunen su melaat, iin laaki penggulaulaanen su gempia.

Subay sumalabuuk di ngag dumanen, gikteb di megaganen.

¹² Pu' pegingaten nu Kaunutan su nga mekesuun, pekineeganen gusay su nga kenenabi nilan.

Laak dagid su nga menggulaula melaat, kuntraanen ilan gusay."

¹³ Naa ma'antu, sa' menamal amu menggulaula melengas, nda'i getaw mekpelaat diniu. ¹⁴ Laak dagid pia pelegetan amu puun di kenggulaula niu mekesuun, leliagen damu. Ndi' amu mendek di getaw, ndi' amu dema melibuleng. ¹⁵ Sinangkali' pa tanan, pegbesaay niu gusay si Kristu di ginaa niu bu' delendeman niu, iin dai Kaunutan. Subay pegandam amu lelayun sumbag di getaw sumaak diniu sa' ta' mai suminalig amu dun tu Megbebaya'. ¹⁶ Laak subay pengmaya'maya' niu sembagay su samataw niu muka' pegbesaan niu ilan. Pia ta' alanduni penggulaulaan niu, baal niu di gempia delendeman, adun sa' duuni getaw peksudi'anen su gempia pegbetaden niu miksekat di keksalabuuk niu dini Kristu, mpiid dayun di kesudi'en. ¹⁷ Pu' sa' upama iini mauya'an nu Megbebaya' mbianan niui peleget, tumu' pa pelegetan amu meksekat di kenggulaula niu di melengas, sabaya' nu kenggulaula niu melaat.

¹⁸ Pu' si Kristu, minatay mainsan saba' nu nga sala' ta, ndi' na kambat puli'an. Minatay su mekesuun gumanti' di nga kana' mekesuun, adun meksud ita tu Megbebaya'. Pinatay nu getaw sug lawasen, laak su gimuuden, nda' patay. ¹⁹ Linaawan dayun nu gimuuden su nga gimuud mipikutan na, pu' migwali dinilan. ²⁰ Ki nga gimuud kia, gimuud nu nga mimilas tu Megbebaya' ditu gendawan pa ni Noe dengantu. Pia mik-

tigel su Megbebaya' dinilan saananen megelat di keg-biksu' nilan sia, mimilas ilan gupia sinegay pegbaalen ni Noe su gembagel sekayan. Sug walu tawan mikesakay tug butuk, migawen ilan di tubig. ²¹ Ki tubig kia, ma'antui tubig mbunag dinita, pu' megawen naita miksekat di kebunag dinita pebian di ketubu' puli' ni Kristu. Naa, ki kebunag kia tubig, kana' pegugas dig luud nug lawas ta, segaga iin sungkini kekpaingabang ta tu Megbebaya', adun tetubu' daita di gempia delendeman ta. ²² Pu' si Kristu, miditug langit sampay ditu gupid nu Megbebaya' dapit lintu, tanda' megbaya' tug lumaun sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, muka' tu ngag launan duma megbaya', sampay tu tiba'an meglekaunutan di nga ndi' maita'.

Sug Begu Betad nu Suminakup

⁴ Naa kagina miktigel si Kristu di mesait, yamu dadema, subay mengandam amu di kepesait diniu, pu' sa' mektigeli getaw di kelegenayen, tumiliud na di sala'. ² Kaas genat nandaw, subay mektetubu' amu dinig dibabaw lumbang puun tu mauya'an nu Megbebaya', sabaya' tu gayak niu kinilawan. ³ Sanipu' na su minayan pigbetad niu, sa' minggulaula pamu nga gayak nu nga ndi' mekpetuud tu Megbebaya'. Iini pigbetad niu kia, midusa amu, miyak amu di mekepidiid, tatap amu megebebelek, pinenatan damu dema meglekebibu, sampay miktamuy amu tug ledawan ndi' tanan sindapan nu Megbebaya'. ⁴ Kaas nemun su ngag duma niu ndi' mekpetuud tu Megbebaya', misebu'an nailan dun pu' mauma ndi' namu megduma dinilan meglekebibu, kaas piksudi'an amu nilan. ⁵ Laak duuni gendaw subay menembag ilan ditu gedapan nu Megbebaya', su minuya' na mengukum tu nga getaw tetubu' pa sampay su nga mimatay na. ⁶ Kaas pia su nga mimatay na, su nga mikebian na di ginukuman dinilan dengantu su saanan nilan tetubu' pa, iini miukitan ilan dun Gempia Petenday, adun metubu' dailan dema, maa' nu ketubu' nu Megbebaya'. Pu' mbianan dadema nug launan getaw ki ginukuman kia.

Su Tinawan Bigay nu Megbebaya', subay Peksiba'an Gemitay

⁷ Naa mendadi, sungu na melengkebig benwa. Kaas subay metau amu megbaya' di ginaa niu muka' meguit tug delendeman niu, adun mekenenabi amu tu Megbebaya'. ⁸ Pidag pa tanan subay kana' dua'dua'i kekpintailay niu, pu' ki kekpintailay, iini mekpetuyang di metiba' sala' nu nga samataw niu. ⁹ Pektinelima'ay amu pa pagid dia ngag balay niu, muka' ndi' amu megdialelem ginaa.

¹⁰ Naa kagina bigayan amu nu Megbebaya' tinawan, diadia subay gemitenen su tinawanen di gabangen tu nga samasakupen, pu' sa' ma'antu, gempia seligan nu

Megbebaya'. ¹¹ Pinenggi' sa' duunig bigayan tinawanen megwali, subay pegweliinen tu'u su talu' nu Megbebaya'. Adin dema sug bigayan tinawan megabang di nga samatawen, subay megabang da di gikteb megaganen bigay dun nu Megbebaya'. Kaas sug lumaun baalen niu, pegbetad niu su megleep dun sug dengegan nu Megbebaya' puun dini Isukristu. Pu' daniin su gempia dengegan muka' ginuung di nda'i tamanen! Amen.

Su Kelegenay puun tu Kesakup dini Isukristu

¹² Naa, yamu nga petailen ku, ndi' amu melibuleng di nga meliget pengindan diniu pektigelen niu nemun, pu' kia, subay mbianan nu nga sakup ni Kristu.

¹³ Sinangkali' pa tanan, subay leliagen amu di keksaliunung niu di kelegenay ni Kristu, adun mpenggangetig leliag niu ditug binaya' gebii bu' gendaw sa' medayag na nu tiba'an getaw su kelengas nu pegbaya' ni Kristu.

¹⁴ Naa, sa' iini tampalakaan amu dun nu getaw pu' sakup amu ni Kristu, leliagen namu, pu' guluganen luminumad na diniu su ginuungan muka' melengas Balakat nu Megbebaya', muka' ndi' na mawa' diniu. ¹⁵ Asa ndi' mpia sa' duun diniui melegenan, iini saba'en pu' mimunu'an atawaka migdaaw atawaka mimilas tug betad atawaka menginampen tu nda'ig labeten dun.

¹⁶ Laak sa' melegenan amu pasi' puun tu kesakup niu dini Kristu, naa ndi' amu mpiid dun, segaga pekpeladpeladan niu su Megbebaya', pu' diin namu gengke-man ni Kristu.

¹⁷ Naa, minateng nai gendaw mekpuun na mengukum su Megbebaya' di tiba'an getaw. Muka' iini unaaanen ukumay, ita nga suminakup diniin. Kumalenged itai unaaanen ukumay, ndi' ba labi na meligeti mpenggulaula nu nga nda' pekpetuud di Gempia Petenday genat tu Megbebaya', sa' ilan nai ukuman? ¹⁸ Ma'antu, nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Sa' melegen megawen ki nga mekesuun, mekenduta' ma dun pelum su nga ndi' megbasa tu Megbebaya' kampu' nu nga mikesala?"

¹⁹ Kaas adin su melegenan puun dig delendeman nu Megbebaya', subay paingaten sug lawasen muka' su ginaanen ditu Miwat dun, pebian di kenggulaulanen melengas, pu' su Miwat dun, nda'iduni pasaden ndi'en penuuden.

Titulu' di nga Kaunutan nu nga Sakup nu Megbebaya'

5 Naa sa' ma'antu, yamu nu nga kaunutan di nga pikumpulan suminakup, duun nai penengiin ku diniu, pu' danaan, kaunutan dau dema ma'niin diniu. Pu' miketakesi'u di kekpeleget dini Kristu, muka' mailasan mau dig dengeganen bu' kegbasa diniin sa' mbuasan na nu Megbebaya'. Kaas, iini penengiin ku diniu nu nga kaunutan, ² ki nga samasakup niu,

tagikul niu ilan gupia, pu' pialig ilan diniu nu Megbebaya', maa' ilan nu nga karniru nu Megbebaya'. Kaas, ingat niu ilan gupia meksekat di mauya'an niu megabang dinilan, kana' puun di kekpetegel diniu, kana' dadema puun di tindan diniu, pu' kiai mauya'an nu Megbebaya'. ³ Ndi' niu petegasayi kequit niu di nga pialig diniu, segaga pegbetad niu lelayun su mbaal gempia lendasan nilan. ⁴ Dayun sa' metua' su Tampusan Meringat, sugdaan amu niin di kelengasen muka' dengeganen ndi' megengkan.

⁵ Yamu pelum nu ngag begu getaw, ma'antu damu dema, subay mekpetuud amu tu nga megulang pa dun diniu. Sampay launan niu, diadia subay pebeba'enenig lawasen tu ngag dumanen, adun mektinebangay amu gupia, pu' nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', "Su mekpelabawlabaw getaw, teliudan nu Megbebaya', laak begayanen tulungen su nga mekpebaba' di ginaa nilan." ⁶ Kaas subay mekpebaba' amu gusay tu Megbebaya', su tampusan ginuungan, adun petaasen amu niin di gendaw pinasaden. ⁷ Pegwakil niu diniin su kelaun kelibuleng niu, pu' iin, mektagikul diniu.

⁸ Naa, guut niuig delendeman niu, peglengilam damu dema, pu' duuni kuntra niu, su Palin. Peglibedlibed iin pekpenengaw mpeteliuden tu Megbebaya' maa' nug limaung pekpemunggaugaul pekpenengaw depa'enen. ⁹ Naa, pepagen niui kesalig niu muka' pengetuay niu su Palin, pu' misuunan niu pu' su nga samasakup ta dini tibuukan lumbang, mbianan pa nilan kelegenay maa' nug daniu. ¹⁰ Dayun su Megbebaya', sa' mbianan niui kelegenay ndi' maiben, petindegenen su kekpetuud niu, pepegenenen su kesalig niu, sampay pepentekenen su sinuunan niu mekatag di metuud, pu' iini metau megbegay launan tulung tu nga sakupen. Iin dademai migenggat diniu mpeduma tu kelengasen muka' tu kegeddengegen nda'i tamanen, miksekat di keksalabuuk niu dini Kristu. ¹¹ Subay penalan iin, pu' daniin su ginuung di nda'i tamanen! Amen.

Nga Pemuun

¹² Naa dini gempelek sulat kini, mikpaingabangu dun dini Silas. Iin, pimilangu meseligan mimated dinita. Piwitu diniu ki sulat kini, adun uliksegen ku amu sumalig gusay ditu Megbebaya', muka' adun pesuun ku dameda diniu pu' ki titulu'an ku diniu kini, iin su tantu tulung nu Megbebaya'. Kaas subay pepenggengeten niu dig delendeman niu.

¹³ Naa, sinambay amu nug duma niu mekumpung dini syudad Babilonia, su nga pimili' dadema nu Megbebaya' mbaal sakupen. Sinambay damu dema ni Marcos, kig lepeng bata'u. ¹⁴ Adun paita' niu su kekpine-

tailay niu, peglekumustaay amu mbantang tu nga pinaas nu Megbebaya' daniin getaw.

Penenebiin ku, ki pianan ginaa, ndi' suay diniu, saladua', yamu nu nga sakup ni Kristu.

Daal daitu.

Pedro

2 Pedro

Naa ki surat kini, piwitan dun su kelaun suminakup dini Kristu Isus mipelak di melaun benwa. Su nga suminakup dini Kristu Isus, tinitulu' dini surat kini pu' subay pegliaun nilan su nga mekpetu'un dig balus. Pegliaun nilan dadema su nga ndi' mekpetuud di kelusad puli' ni Kristu dinig lumbang, pu' si Kristu, mpuli' dini tu'u, pia balu' dun nu getaw pu' milanganlangan. Pitu'un dini dadema su nga mpenggulaula sa' sungu melengkebig benwa.

1 Diniu nga samasakupu dini Kristu, Naan si Simon Pedro, sesugu'en ni Isukristu muka' peneliganen. Yamu nu nga piwitan ku surat, melaga'i kekpetuud niu maa' danami, kig bigay dinita puun tu kekesuun ni Isukristu, su Megbebaya' Meglegawen dinita.

² Penenebiin ku megisegi tulungen muka' pianan ginana mbianan niu puun tu kesambat niu tu Megbebaya' muka' dini Isus, su Kaunutan ta.

Inggat ita nu Megbebaya' Peksiba'an tai Pegbetaden ta

³ Naa kig launan begay dinita nu Megbebaya' adun mpeduma ita tug begu ketubu' muka' megaga ta pegbetaday su mauya'anen, lumbus bigayen da dinita miksekat di ginuungen. Bigayen dinita pibian di sinuunan ta mekatag diniin, su migenggat dinita adun mpeduma daita dema tug dengenganen muka' tu kekesuunen. ⁴ Ma'antu bigayen dinita su nga melengas gupia tulungen pinasaden dinita, adun mekegliaw ita di melaat gayak nu kilawan pangay di kepatay, muka' adun mpeduma ita di gasal nu Megbebaya' pebian di tulungen kia. ⁵ Kaas, gempia niu ektakeni tegel niu, adun mpeduma di kekpetuud niu dini Isus su kekesuun. Pektegel amu namal, adun mpeduma dadema di kekesuun niu su tinawan di gempia pegbetaden.

⁶ Muka' padun tegel pamu dema, adun mpeduma di tinawan niu su kegbena'bena' di gayak niu, muka' mpeduma di kegbena'bena' niu su kektigel niu di kelegenay, sampay mpeduma di kektigel niu su kegbasa tu Megbebaya'. ⁷ Tiga'wan, pektegel amu, adun mpeduma di kegbasa niu tu Megbebaya' su kepetail di nga samasakup niu dini Isus, muka' mpeduma di kepetail niu di nga samasakup su kepetail di nga tiba'an getaw.

⁸ Mendadi sa' kiaig betad niu, muka' menamal pamu, naa gembageli pantagen su kesambat niu di Kaunutan ta si Isukristu. ⁹ Laak dagid, sa' duuni getaw kulang di ngag betad kia, iini ma'niin buta, pu' ndi'en maita'i gunaanen, pu' ndi'en mesuunan sa' ta' alan-

duni gempia pebegelen dig delendemanen, muka' milingawanen pu' pidasun nain di sala'en.

¹⁰ Kaas, yamu nga kepetedan ku, ki tinitulu'u kini, penemalay niu pektalntenay, adun mekpalas tu'u sug delendeman nu Megbebaya' su kenggaten bu' ketendu'en diniu. Pu' sa' pektalntenan niu, ndi' niu mbeleng su kekpetuud niu. ¹¹ Ma'antu begay tu'u nu Megbebaya' diniu mekesakup amu tu Keglekaunutan nu Kaunutan ta su Meglegawen dinita si Isukristu, ditu Keglekaunutanen nda'i tamanen.

¹² Iini pigdelendemu dun tegyungen ku amu lelayun, mektalnten amu di tinitulu'u kini, pia misuunan niu daan muka' mingganget na tantu dig delendeman niu su metuud dinawat niu. ¹³ Laung ku gempia tegyungen ku amu sinegay tetubu' pau. ¹⁴ Pu' daan na pisuun dinaan nu Kaunutan ta si Isukristu, pu' ndi' na maiben, meteliudan ku nai kegleketubu'u dinig dibabaw benwa. ¹⁵ Kaas, adin su gempia penggulaulaan ku adun medelendem niu lelayuni tinitulu'u kini sa' nda' nau, gikteb di megagau, penemalan ku gulaulaay.

Mikaita' si nga Pedro di Ketiag ni Kristu

¹⁶ Naa, su kepesuun nami diniu pu' metaasi ginuung nu Kaunutan ta si Isukristu muka' duuni gendaw lumusad iin puli', naa, nda' nami peksekatay di kutian laak guksugan. Segaga inukit nami diniu su ketaas ni Kristu midua' mata nami. ¹⁷ Pu' ditu ami gupia su kepepegbasa bu' kepenal dini Kristu nu Gama'en Megbebaya', pu' duuni talu' genat tu Tampusan Metaas Diwata ditu gekbus langit, laungen, "Kini su petailen ku Bata'u leliagenu dun gupia." ¹⁸ Yami daanig duma ni Kristu ditug bentud kiin pimilang na "danug Megbebaya'," kaas miketakesi' ami bu' mikedengeg ami tu talu' kiin genat tug langit.

¹⁹ Kaas su tinalu' nu Megbebaya' ditu nga pimuunanen begudiin mekatag dini Kristu, migisegi kesalig ta dun saba' nu minita' bu' midengeg nami ditug bentud. Yamu dema, gempia niu pektalntenan gupiai tinalu' kiin misurat na, pu' iini maa' nu sulu' tuiag dia medelem, sampay subangi pemulaw di puti' delagay,

sa'itada sampay lumusad puli' su Kaunutan ta, muka' pedelaganen dayunig delendeman niu. ²⁰ Muka' padun, pebagel niu dig delendeman niu ini, pu' su talu' sinulat nu nga pimuunan nu Megbebaya', kana' ilani pigenatanen. ²¹ Pu' begudiin su nga pimuunanen, miktalu' ilan pedaan di mpenggulaula ditug binaya' gebii bu' gendaw. Naa, su pitenday nilan, kana' puun dig delendeman kilawan, segaga sug Balakat nu Megbebaya', mikpetalu' dun dinilan su talu' nu Megbebaya'.

Su nga Mekpetu'un dig Balus

2 Naa, nemun duuni metua' dia niu, ki nga mekpetu'un dig balus sinugu' daw nu Megbebaya', maa' nu ketua' nu tautau pimuunan nu Megbebaya' dengantu. Sa' metua' na ki nga mekpetu'un kini, petu'un nilanig balus, ki titulu'an mekepebeleng di kesalig nu nga petu'unan. Teliudan nilan padun su Kaunutan meglekat dinilan, kaas metekawan ilan pelebu'ay. ² Pia ma'antu, duun pai melaun menunggiling di kegdua nu nga mekpetu'un dig balus, kaas peksudi'an nu getaw su metuud bianan. ³ Kagina mesaku ma su nga mekpetu'un kia, peglimbungan amu nilan, adun menelapi' ilan pebian di gukiten diniu pembaalbaalen nilan. Asa miniben na daan inandam nu Megbebaya' su ginukumanen dinilan, kaas miuya' nailan pelebu'ay.

⁴ Naa, ndi' ba metuud, su nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, sa' mikesala' ilan, nda' ilan lelaatay nu Megbebaya'? Sinangkali', linabu'en ilan ditug linaw gapuy, tanda' ilan pemikutay ditu medelem sampay matengi gendaw pengukumenen ilan. ⁵ Su nga miuna kilawan kanugdiin pelum, nda' dailan dema lelaatay nu Megbebaya', sinangkali' pibegyuanen sug lum-bang saba' melaati gulaula nu nga getaw kia mpauk megbasa tu Megbebaya'. Iin laaki ginawenen si nga Noe, su migwali tu kekesuun, muka' duun pai pitu tawan dumanen. ⁶ Su nga getaw dig lunsud Sodoma bu' lunsud Gomora, inukuman dailan dema nu Megbebaya', sa'itada pilebu'anen ilan gapuy sampay migela' ilan mpangus. Ma'antu mibaal ilan lendasan di mpenggulaula nu nga getaw mpauk megbasa tu Megbebaya'. ⁷ Si Lot laaki ginawenen tu gapuy kitu, iini mekesuun getaw, milibuleng gusay ditu kegdua nu nga melaat getaw ditu. ⁸ Kagina miksalabuuk dinilan megbenwa si Lot ditug lunsud kiin, milegenan pati' gebii gendaw, bena' minita'en muka' midengegen su melaat gulaula nilan puun tu kemilas nilan tu Megbebaya'. ⁹ Naa mendadi, kumalenged ma'antui pinggulaula nu Kaunutan ta, metau gumawen di nga mekesuun getaw tu nga kektilis dinilan, muka' pempikutanen pa silutay su nga melaat getaw, sampay matengi Gendaw nu Kengukumen. ¹⁰ Labi na su nga getaw bi-

gay nilan su nga gayak nilan kinilawani meguit dinilan muka' mekpetuyang ilan di pegbaya' nu Megbebaya', pema'antuunen dailan dema.

Naa, ki nga mekpetu'un kini dig balus, nda'ig betad nilan. Mekpelabawlabaw ilan, ndi' nilan pegbesaan su nga melengas gupia getaw langit, sinangkali' peksudi'an nilan. ¹¹ Su nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, metaas pai pegbaya' nilan di pegbaya' nu nga mekpetu'un dig balus. Laak pia ilan, ndi' nilan maku' peksudi'an muka' dengaten dia gedapan nu Kaunutan su nga metaas samataw nilan. ¹² Laak ki nga mekpetu'un dig balus, petanggi'u ilan di nga malig metetubu' ndi' mekegdelendem, muka' megigetaw pu' adun laak maukus dayun titi'ay. Pu' adin su ndi' nilan mesabut, peksudi'an nilan. Deksu'anen ia, petain ilan maa' dadema nu kepatay di malig metetubu'.

¹³ Pelegetan pailan, sugda tu kekpeleget nilan tu nga samataw nilan. Leliagen ilan dun adin su ndi' meketemel di gayak nug lawas nilan, pia gembagel gendaw. Ma'antu, binuung nilan sug bansa niu, sumalu ilan diniu meglumpuk maan, sa'itada, leliagen ilan dun su ngag limbung nilan. ¹⁴ Nda'idunig lain penengaun nilan, su da laak ngag libun tebia' meglaat pekesuunan, pu' ndi' ilan penlukasen di ngag laat gulaula nilan. Pegekalan nilan su mekeluka'ig delendemanen, adun mpeduma dinilan. Mitagam di kesaku sug delendeman nilan. Kaas daan nailan inukuman nu Megbebaya' laga' na ginaa nilan. ¹⁵ Pu' tuminalin ilan tu melegdeng bianan, kaas migdala'dala'i pigbetad nilan, iini sama nilan si Balaam begudiin, su tautau pimuunan nu Megbebaya'. Si Balaam kiin, bata' ni Bosor, miyak gupia tu selapi' tindan sia dig limbungen. ¹⁶ Laak iin, pipemaag nu Megbebaya' di talu' nug asno sikayanen pibian di tingeg getaw, pia ndi' metau mektalu'ig asno. Bilibadan nu sikayanen asno tug limbung sia nu pimuunan nu Megbebaya' kiin. †

¹⁷ Naa, ki nga mekpetu'un dig balus, pitanggi'u ilan pa pagid di nga tebud mitian. Maa' dailan dema nu nga megdelem mpalid salindapak, pu' ndi' mekpalas su pedetengen nu getaw dinilan. Kaas inandam na nu Megbebaya' su pegbenwanan nilan ditu medalem medelem. ¹⁸ Pegdaangan nilan pa pagid su ngag begu miketeliud di nga menggulaula melaat, pebian di tak-abul nilan muka' di kegdua nilan, pu' gempia laung su gayak nug lawas getaw. ¹⁹ Telu'en nilan pu' su nga getaw pegdaangan nilan, mekenggulaula ilan melaat di nda'i sugda dun, sa'itada mekeliu ilan di ginukuman dun. Laak dagid ki nga mekpetu'un dig balus mektalu' dun, ndi' ilan mekeliu di gasal nilan mekenggulaula melaat pangay di kepatay. Gulipen mailan nu melaat betad nilan. Pu' adini getaw miulakan nug дума, mbaal gulipen nu mikaulak dun. ²⁰ Naa, ki nga

† *Ki sektaang talu' kini asno, ginis petubu'en nu getaw maa' danu kebayu'.*

mekpetu'un dig balus, sa' mikegliaw ilan pasi' di kegdaang kinilawan meksekat di sinuunan nilan mekatag di Kaunutan ta muka' Meglegawen dinita si Isukristu, sa' pegdaangan nailan puli' sampay maulakan ilan tantu, naa melaat gupiai kebetang nilan. Minget melaat pai kebetang nilan batul nu kebetang nilan su nda' pailan sakup. ²¹ Tumu' pa nda' nilan sia mesuunay sug biantan di kekesuun, sabaya' di misuunan na nilan, dayun teliudan nilan su pinalinta dinilan nu Megbebaya'. ²² Puun di mipenggaula nilan, gempantek su penelu'en pu' su gitu', aanenen su guta'en, muka' su sala pa penelu'en, sug babuy, mitubus na peligu'ay, lubug pa puli' dig basak.

Su Pasad nu Kaunutan di Kepuli'en dinig Lumbang

3 Naa uu Mingumpated petailen ku, kini nai kedua' sulaten piwitu diniu. Iini piwitu dun sug dua', pu' adun pedelendemu diniu sug daan na niu misuunan di ndi' megdua'dua'ig delendeman niu dun, kaas pektegyungen ku gusay diniu. ² Mauya'an ku medelendem niu su Talu' nu Megbebaya' pisulaten di nga pimuunanen pimili'en dengantu, sampay su pinalinta nu Kaunutan su Meglegawen, pitenday diniu nu nga peneliganen dia niu.

³ Bekna, subay mesuunan niu pu' sa' sungu melengkebig benwa, duuni nga getaw metua', megbaya' dig delendeman nilan su da melaat gayak nilan. Peksudawan nilan gupia su kekpedateng niu di kepuli' dini nu Kaunutan, ⁴ pu' saaken nilan, "Kitu, nda'en ba pasad mpuli' dini? Naa, adin ma saan itu? Ndi' lai mpuli', pu' sikna na minatay su nga ginepu'ay nami, nda'idun pai mpalin. Pidag pa tanan, sikna biwat nu Megbebaya' su gekleb langit bu' lupa', nda'idun pai mpalin." ⁵ Naa ma'antu, ki meksudaw diniu kia, pituyang nilan pu' dengantu lemen laak miktalu' su Megbebaya', mitua' dayun su gekleb langit bu' lupa'. Su pigenatan nug lumbang, tubig, muka' tubig dade-maig bian nu Megbebaya' maal dun. ⁶ Pibian pa pagid di tubig, sa'itada sug bagyu lampap, pilebu'an tanan nu Megbebaya' su tibuuk lumbang dengantu. ⁷ Naa nandaw, kini pai gekleb langit bu' lupa', muka' pegingaten pa gusay nu talu' nug Diwata Megbebaya' sampay di gendaw pengukuman nu Megbebaya' su nga getaw mpauk megbasa diniin. Pelebu'anen ilan dayun, pu' tutungen gela' su gekleb langit bu' lupa'.

⁸ Laak, yamu nga petailen ku, ndi' niu selingaway pu' su sendaw muka' su sengibu taun, pemilangan nu Kaunutan mesama da. ⁹ Kaas ndi' niu delendemay pu' melangani Kaunutan ta mekpenuud di pinasaden, pia laung dun nu getaw pu' melangan iin. Segaga pektigel

diniu su Kaunutan, pu' mpauk sa' duuni simawi' mbeleng. Mauya'anen gupia megbiksu' su tiba'an getaw muka' teliudan nilan su nga sala' nilan.

¹⁰ Laak su Kaunutan, mpuli' tu'u. Mateng maa' nu ketua' nu megdaaw. Muka' di gendaw kiin, su ngag langit, malep, medunutan deguk. Su ngag lumbang bu' bitun dig langit, metutung gela', meglaat tantu, sampay kig lumbang ta kini muka' sug lumaun bitang dun, megela' malep. ¹¹ Mendadi, kagina megela' malep su ngag launan bitang lumibut dinita, ta' mai gempia niu pegbetaden? Naa, subay meksikesuun amu muka' pegwakil niuig lawas niu tu Megbebaya', ¹² segay niu megelat tu gendaw lumusad puli' su Kaunutan ta muka' mengukum su Megbebaya'. Gela' niui tegel niu di pibaal dinita nu Megbebaya' adun mateng ganam ki gendaw kia. Sa' mateng na ki gendaw kia, metutung su ngag langit muka' mpupus, pu' malep su ngag lumbang bu' ngag bitun diag langit saba' kainiten. ¹³ Pia ma'antu, pedetengen ta duunig begu langit bu' lupa', pu' kiai pinasad nu Megbebaya', kiai pegbenwanan laak nu nga mekesuun.

¹⁴ Kaas, yamu nga Mingumpated petailen ku, sinegay niu megelat di gendaw kiin, ektak niu gupiai tegel niu, adun pemilang amu nu Megbebaya' nda'i melaat melamug di pegbetaden niu, muka' adun kana' amu medangat, pu' miksalabuuk namu diniin. ¹⁵ Pemilang niui kektigel diniu nu Kaunutan sikaw niu bigayen diniu, adun megawen amu. Ma'nia dademaig bitang ditu sulat piwit diniu nu petailen mimated dinita si Pablo, puun di tinawan bigay nu Megbebaya' diniin. ¹⁶ Naa iin, bitangen dig launan sulaten ki gempia pegbetaden kia. Metuud daan, sug дума sulaten, melegen mesabut, pingma'anen nu nga nda'i sabuten bu' nga mengaan gukiten, balus. Pima'antu nilan dadema su ngag дума sinulat di Misulat Talu' nu Megbebaya'. Sa' ma'antu, pegegaken nilani ginaa nilan tu ketipuan nilan.

¹⁷ Kaas, yamu nga Mingumpated petailen ku, kagina daan na niu misuunan ia, ingat niu namalig delendeman niu, adun ndi' amu mpegdaangan nu nga medupang getaw pebian di nga gembagel sayep nilan di metuud, muka' adun ndi' megdua'dua'ig delendeman niu tu metuud titulu'an dunutan na niu. ¹⁸ Sinangkali' pa tanan, subay mbiantan niu namal su tulung nu Kaunutan ta Meglegawen dinita, si Isukristu. Subay megiseg dadema kesambat niu diniin. Subay penalan iin nu ngag launan bitang nandaw muka' di nda'i tamanen! Amen.

Daal daitu.

Pedro

1 Juan

Ki sulat kini, iini piwitan dun, melaun pikumpungan nu nga sakup ni Isukristu begudiin. Su suminulat dun, kagina nda'en sulatayi ngalanen, nda' ta suunay tantu sa' ta' taway dun. Laak, genat begudiin sampay nandaw, pingantap nu melaun minilung dun pu' suminulat dun si Juan su peneligan ni Isukristu. Sa' su sala, sambat ni Juan muka' sangayen.

Pia na. Ki sulat kini, gembageli pantagen, pu' pimaag ditu sayep nu ngag дума sakup ni Kristu begudiin. Duun daw mikpetu'un pu' si Isus, kana' daw tantu kilawan, laak mikpalas kilawan da daw. Duun dademai mikpetu'un pu' si Isus, kana' Bata' nu Megbebaya', kilawan da daw. Mikpepantek dini si Juan pu' si Isus, iin su tantu Megbebaya' muka' kinilawan tantu.

Mendadi, tinitulu' dadema ni Juan pu' ita nu nga sakup ni Kristu, subay mekpinetailay ita.

Su Gilal Talu' muka' Ketubu'

1 Mendadi suminulat ami mekatag dini Isukristu. Kini si Isukristu, iini gelalen Talu' nu Megbebaya'. Duun pa sala gelal diniin, su Ketubu', pu' su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', daan na tetubu' iin. Midenceg nami su talu'en, muka' minita' nami gupia iin. Mipuleg pa nami padun, pu' suminala dinami megbenwa. ² Sug bekna, ditu pa Gama' ta si Isus, su gilal Ketubu' nda'i tamanen. Nandaw, pinita' gupia dinami, kaas pegukit nami dema diniu. ³ Pegukit nami diniu su minita' nami muka' su midengeg nami, adun mpeduma amu di keksalabuuk nami tu Gama' ta muka' tug Bata'en, si Isukristu. ⁴ Sinulat nami ini, adun megela' sug leliag nami.

Tiag su Megbebaya'

⁵ Iini pitenday dinami nug Bata' kini nu Megbebaya', muka' petenday nami dadema diniu, su Megbebaya', iin su tiag, nda'iduni medelem diniin. ⁶ Kaas ita, sa' telu'en ta pu' suminalabuuk ita tu Megbebaya', asa pegbenwa ita di medelem pu' melaati gulaula ta, migbalus ita. Balusi telu'en ta muka' gulaula ta. ⁷ Dagid sa' megbenwa ita tu medelag, maa' dadema nug betad nu Megbebaya', meksalabuuk ita di ginaa. Muka' ugasan ita niin dig launan sala' ta, pu' iini gugas dun, sug dugu' ni Isus, sug Bata' nu Megbebaya' minatay guminanti' di nga sala' ta.

⁸ Naa sa' telu'en ta pu' nda'iduni sala' ta, piglimbungan tai ginaa ta, nda' ta medawat su metuud. ⁹ Dagid sa' pegukit ta tu Megbebaya' su nga sala' ta, penuudeni pasaden pu' mekpedasun dinita, muka' ugasan ita niin dig launan sala' ta, pu' su Megbebaya', kana' meksulamig. ¹⁰ Laak dagid sa' telu'en ta pu' nda' ita

† Dini sulat kini, ki tiag, ma'anenen kekesuun, muka' ki medelem, ma'anenen melaat.

mekesala', pibalus ta su Megbebaya', nda' ta medawati talu'en.

Mengingabang si Kristu

2 Yamu nu ngag lepeng bata'u petailen ku, suminulatu diniu, pu' adun ndi' amu mekesala'. Laak dagid, pia duun dinitai mekesala', duun dademai menengi pekilelaat ditu Gama' ta mekatag dinita. Si Isukristu, su mekesuun, iini menengi dun. ² Muka' iin dademaig bian nug lelaat dinita nu Gama' ta, pu' minatay, bayad di nga sala' ta. Muka' kana' su laak dani-ta sala', pu' su nga sala' dadema nug launan getaw dinig lumbang.

³ Naa, sa' mekpetuud ita tu pinalinta nu Megbebaya', mesuunan ta gupia pu' suminambat ita tu Megbebaya'. ⁴ Pu' sa' duuni getaw telu'enen pu' sumambat tu Megbebaya', asa nda'en petuudayi pinalintanen, belusen. Nda' pengganget dig delendemanen su metuud. ⁵ Laak dagid, adin su mekpetuud tu talu' nu Megbebaya', mingganget di ginaanen su kepetailen tu Megbebaya'. Pu' iini misuunan ta dun pu' suminalabuuk ita tu Megbebaya', ⁶ sa' telu'en ta pu' suminalabuuk ita tu Megbebaya', subay penunggilingan ta sug betad ni Isukristu.

Sug Begu Palinta

⁷ Yamu nu nga sambatu petailen ku, iini palintau diniu, sug daan midengeg niu kanugdiin sampay nandaw, kana' nug begu palinta. Pu' su pitenday na diniu, iin dademai palintau diniu. ⁸ Laak pia daan nai palinta kini, mesu'at paingalan ta dun begu, pu' iin pa paita' di nga getaw su metuud. Pu' su metuud, minita' ditu pinggulaula ni Kristu, muka' maita' dadema ditu gulaula niu nu nga sakupen. Sa' ma'antu, pegawa' na su medelem, midelagan naita nu tantu Tiag.

⁹ Adin su getaw miktalu' pu' midelagan iin, asa kana' mekesuun tug dumanen, mideleman pa. ¹⁰ Laak dagid su getaw mekpetail tug dumanen, iini midelagan, ndi' megdaang tu samatawen. ¹¹ Laak dagid su kana' mekpetail dig dumanen, pekpanaw di medelem. Ma'niin buta, pu' ndi'en maita'i pegengayanen, saba' medelem.

¹² Yamu nu ngag lepeng bata'u, sumulatu diniu pu' pidasun namu nu Megbebaya' di sala' niu saba' nu pinggulaula ni Kristu. ¹³ Yamu nu nga megulang, sumulatu diniu, pu' suminambat amu dini Kristu, su gandang na tetubu', su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa'. Yamu pelum nu ngag begu getaw, suminulatu dema diniu, pu' mikedag amu tu Palin.

¹⁴ Yamu ngag lepeng bata'u, suminulatu daan diniu, pu' suminambat namu tu Gama' ta. Yamu nu nga megulang, suminulatu diniu, pu' suminambat amu tug daan tetubu', sa' nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa'. Yamu pelum nu ngag begu getaw, suminulatu diniu, pu' gempageni ginaa niu. Mingganget na dig delendeman niu su talu' nu Megbebaya', kaas dinaag niu su Palin.

¹⁵ Naa kig lumbang kini, ndi' niu petailay, sampay sug launan betaden kinilawan. Pu' adin su getaw mekpetail dun, iini ndi' mekpetail tu Gama' ta. ¹⁶ Pu' sug launan betaden kinilawan, su melaat gayak ta, muka' sug launan maita' ta dayun mayak ita dun, sampay su kangya' ta tug duma ta, kig launanen kia, kana' genat tu Gama' ta, pu' genat dini da lumbang.

¹⁷ Muka' kig lumbang kini, sungu na mawa', sampay su kelaun mayak dun su kilawan. Laak dagid adin su getaw mekpetuud tu mauya'an nu Megbebaya', nda'i gikteb nu ketubu'en.

Su Kuntra ni Kristu

¹⁸ Yamu nu ngag lepeng bata'u, iini telu'en ku diniu, sungu na melengkebig benwa! Tinalu' daan diniu pu' duuni metua' kuntra ni Kristu. Nandaw, melaun na tu'ui kumuntra dini Kristu, kaas misuunan ta pu' sungu na melengkebig benwa. ¹⁹ Su nga kumuntra diniin, duma ta sia, laak nda' ilan salabuuk dinita, kaas minawa' ilan. Sa' ma'antu, mipantek na pu' pia sala tawan dinilan, nda'iduni suminalabuuk dinita. Pu' sa' suminalabuuk dailan dinita, nda' ilan sia megawa'.

²⁰ Laak yamu, bigayan amu ni Kristu Balakat nu Megbebaya', kaas mesabut niu su metuud, launan niu.

²¹ Kaas kana' iini suminulatu dun diniu pu' nda' niu mesuunay su metuud, pu' misuunan na niu gupia, muka' misuunan niu pa pagid pu' ndi' meglamug su metuud muka' balus.

²² Naa sa' saaken ta, "Ta' taway dunig belusen?" iinig belusen, su memalaw pu' si Isus, kana' iini Kristu, ki Mitendu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. Pu' adin su

mektalu' ma'antu, iini kuminuntra dini Kristu. Pimil-lasen su Gama' ta sampay sug Bata'en, si Isus. ²³ Pu' adin su memilas tug Bata'en, pimil-lasen dadema su Gama'en. Adin su menemba' tug Bata'en, pinemba'en dadema su Gama'en.

²⁴ Laak yamu, pektalntenay niu gupia su pitu'un diniu kanugdiin, sampay nandaw. Pu' sa' talntenan niu, meksalabuuk amu gusay tu Gama' ta, sampay tug Bata'en. ²⁵ Muka' iini pinasad ni Kristu dinita, su ketubu' ta nda'i tamanen.

²⁶ Iini sinulatu kini mekatag di nga meglimbung kia diniu. ²⁷ Yamu pasi', bigayan amu ni Kristu Balakaten. Kagina megduma diniu sug Balakaten, ndi' namu kambat pektu'unan nug lain getaw. Pu' sug Balakaten, mekpetu'un diniu dig launanen. Metuudig daniin, nda'idunig balus dun. Sa' ma'antu, petuud niu su petu'unen diniu, peksalabuuk amu gusay dini Kristu.

²⁸ Yamu nu ngag lepeng bata'u, peksalabuuk amu gusay dini Kristu, pu' adun sa' lumusad iin puli', ndi' amu mendek muka' ndi' amu dema mpiid madap diniin, di gendaw nu kepuli'en. ²⁹ Misuunan niu pu' mekesuun si Kristu, misuunan dadema niu pu' adin su getaw mekesuun, iinig bata' nu Megbebaya'.

Su ngag Bata' nu Megbebaya'

3 Talntenay niu ini. Milelaat gupia dinita su Gama' ta pu' iningelanan ita niin bata'en, pu' bata' ita niin tu'u. Kaas su nga getaw sakup dig betad kinilawan, nda' nilan mesabut sug betad ta. Pu' nda' da nilan dema mesabut sug betad nu Megbebaya'. ² Laak iini telu'en ku diniu nga sambatu petailen ku, bata' naita nu Megbebaya', laak ndi' ta mesuunan su kepalinen pa dinita dig binaya' gebii bu' gendaw. Laak dagid misuunan ta, sa' metua' puli' si Kristu, maita' ta tu'u iin, dayun sug delendeman ta, mpalin, maa' na nug delendeman ni Kristu. ³ Kaas adin su getaw mekpedateng di ketua' puli' ni Kristu, mektalntenay tug betaden, adun mekesuun, maa' nu kekesuun ni Kristu.

⁴ Laak dagid adin su getaw mekesala', mimilas tu Megbebaya', pu' kig betad mekesala', iin su kemilas tu pinalinta nu Megbebaya'. ⁵ Laak misuunan niu pu' si Kristu, iini mitua' dun dinig lumbang, pu' adun ua'enen su sala' nu nga getaw. Pu' iin, kana' mekesala', pia maika'. ⁶ Kaas adin su getaw suminalabuuk na dini Kristu, ndi' na gusay mekesala'. Dagid su getaw menamal megbaal sala'en, nda'en mesabut sug betad ni Kristu, muka' nda' dadema sambat diniin.

⁷ Yamu nu ngag lepeng bata'u, ndi' amu pekpetuud dig balus! Iini petuud niu su mekesuun getaw. Mailala niu su mekesuun getaw, pu' su penggulaulanen, melengas maa' nug betad ni Kristu. ⁸ Laak su getaw menamal megbaal sala'en, iini sakup nu Palin, pu' su Palin, genat tu pikpuunan, nda'ig lain baalenen, meke-

sala'. Kaas iini midini dun lumbang sug Bata' nu Megbebayaya', pu' adun ua'enen sug launan baalen nu Palin.

⁹Ma'antu su ngag bata' nu Megbebayaya', ndi' ilan menamal mekesala', pu' su gasal nilan, ma'niin dade ma nu gasal nu Megbebayaya'. Kagina su Megbebayaya'i Gama' nilan, ndi' ilan gusay mekesala'. ¹⁰Mailala ta su ngag bata' nu Megbebayaya' muka' sug bata' nu Palin. Pu' sa' duuni getaw kana' mekesuun pu' ndi'en petailenig dumanen, iin, kana' bata' nu Megbebayaya'.

Pinetailay amu

¹¹Mendadi iini pitenday diniu kanugdiin sampay nandaw, ita, subay mekpinetailay ita. ¹²Ndi' ta penunggilingan si Cain kanugdiin, kig bata' ni Adan kiin. Pu' iin, suminakup tu Palin, kaas binunu'en su ngudanen, si Abel, kana' malangalang putulpuseden gupia. Sa' saaken ta, "Mauma binunu'en?" iini binunu'en dun, pu' su ngudanen, melengasig betaden, batul daniin. Pu' si Cain, melaati gulaulanen.

¹³Yamu nga kepetedan ku, sa' ma'antu, ndi' amu mesebu'an dun, sa' mesengay amu nu nga getaw sakup dig betad kinilawan. ¹⁴Pu' misuunan niu pu' ita, ndi' ta na mbianan su kepatay nda'i tamanen, pu' suminakup naita tu ketubu' nda'i tamanen. Iini tu'us ta dun, petailen ta su nga samasakup ta. Adin su getaw ndi'en petailen sug dumanen, iin, suminakup pa tu kepatay. ¹⁵Muka' sa' duuni getaw mesengayen sug dumanen, lepeng binunu'en sug dumanen, muka' misuunan niu pu' su getaw memunu'an, ndi'en mbianan su ketubu' nda'i tamanen. ¹⁶Laak su petail, mesabut ta. Iini kesabut ta dun, pu' si Kristu, ginanti'en su kepatay ta. Kaas penunggilingan ta, subay petailen ta sug duma ta, pia petayan ta su gabang ta dun. ¹⁷Laak sa' duuni getaw melauni sukaten, muka' maita'en pu' duuni kulang nug dumanen, dagid ndi'en lelaaten, iin, nda'en petailay su Megbebayaya'. ¹⁸Yamu nu ngag lepeng bata'u! Su kekpinetailay ta, ndi' pia sa' diin laak baba' ta. Subay maita' pagid dia penggulaulaan ta, pu' kiai tantu kekpinetailay.

Kana' ita Mpiid Madap tu Megbebayaya'

¹⁹Sa' ma'antui kekpinetailay ta, kiai tu'us ta pu' ita, suminakup ita tu metuud. Kaas kana' naita mpiid madap tu Megbebayaya'. ²⁰Pia duuni medelendem ta mpiid ita dun, iini metau mekamu' dun tu ginaa ta, su Megbebayaya'. Pu' iin, metaas pa di ginaa ta, muka' misuunanen sug launanen. ²¹Yamu nu nga sambatu petailen ku, sa' ma'nia pu' mawa' na su piid ta, ndi' naita mendek madap tu Megbebayaya'. ²²Muka' adin su penenebiin ta diniin, begayen dinita, pu' ita dema, petuuden tai palintanen muka' su mauya'anen. ²³Pu' iini pinalintanen dinita, petuuden ta sug Bata'en si

Isukristu muka' mekpinetailay ita, maa' dadema nu pinalinta ni Kristu dinita. ²⁴Adin su mekpetuud tu pinalinta nu Megbebayaya', iini sumalabuuk gusay tu Megbebayaya', muka' su Megbebayaya', sumalabuuk dadema gusay diniin di ginaa. Iini tu'us ta pu' suminalabuuk dinita, pu' bigayen dinita sug Balakaten.

Su Metuud muka' sug Balus

4 Yamu nu nga sambatu petailen ku, ndi' niu petuuday sug launan getaw inangken nilan pu' bi-gayan ilan daw Balakat nu Megbebayaya'. Segaga peksi-ma' niu su pitu'un nilan, sa' puun ba tu Megbebayaya', sa' kana'. Pu' misigwag na dinig lumbang su melaun mikpetu'un dig balus. ²Iini tu'usan niu su pitu'un nug Balakat nu Megbebayaya', adin su getaw mekpetu'un pu' miksibaluy getaw si Isukristu, iinig bigayan Balakat nu Megbebayaya'. Kaas su pitu'unen, genat tu Megbebayaya'. ³Laak dagid adin su getaw pemelaunen pu' kana' laung kilawan si Isukristu, iini nda' begayay Balakat nu Megbebayaya'. Kaas iini puun nu pitu'unen, su Kuntra ni Kristu, su midengeg niu sungu mateng, muka' minateng na dinig lumbang.

⁴Laak yamu nu ngag lepeng bata'u, suminakup amu tu Megbebayaya', kaas dinaag na niu su nga mekpetu'un dig balus. Pu' sug Balakat nu Megbebayaya', dumuma diniu, muka' su pegbaya'en, metaas pa di pegbaya' nu Palin, sug dumuma tu nga sakup dig betad kinilawan. ⁵Pu' su nga mekpetu'un dig balus, iini pitu'un nilan sug betad kinilawan, su genat dinig lumbang, kaas iini mekineeg dinilan su samasakup nilan. ⁶Dagid ita, sakup ita nu Megbebayaya', kaas iini mektalenten dinita su suminambat diniin. Su nda' sakup diniin, ndi' mektalenten dinita. Pu' kiai tu'us ta tu mikpetu'un, su mektalenten dun. Ma'antu, mailala ta su getaw pitu'unan nug Balakat nu Megbebayaya', pu' miglegintuud, muka' mailala ta dema su pitu'un nu Palin, pu' megbalus.

Gempetail su Megbebayaya'

⁷Yamu nu nga sambatu petailen ku! Iini telu'en ku diniu, subay mekpinetailay ita, pu' su kekpetail, mikpuun tu Megbebayaya'. Adin su mekpetail tug dumanen, iinig bata' nu Megbebayaya', muka' suminambat tu Megbebayaya'. ⁸Laak su ndi' mekpetail tug dumanen, nda' sambat tu Megbebayaya', pu' su gasal nu Megbebayaya', gempetail tu getaw. ⁹Pinita' dinita nu Megbebayaya' su kepetailen, pu' sinugu'en sug buntung Bata'en medinig lumbang, adun begayen dinita su ketubu' nda'i tamanen. ¹⁰Pu' iini tantu kepetail, kana' nu kepetail ta tu Megbebayaya', pu' su kepetailen dinita, sinugu'en sug Bata'en matay gumanti' tu sala' ta, adun pedesunen ita niin di nga sala' ta.

¹¹ Yamu nu nga sambatu petailen ku, sa' ma'antui kepetail nu Megbebaya' dinita, subay mekpinetailay daita dema. ¹² Pia sala tawan, nda'i mikaita' tu Megbebaya'. Laak sa' mekpinetailay ita, sumalabuuk gusay dinita su Megbebaya', muka' mengganget dig delendeman ta su petailanen. ¹³ Misuunan ta na pu' suminalabuuk ita tu Megbebaya', muka' iin, suminalabuuk dadema dinita, pu' iini tu'us ta dun, bigayan ita niin Balakaten. ¹⁴ Muka' yami, iini pegukit nami ki minita' nami gupia, kig Bata' nu Megbebaya' sinugu' nu Gama'en medinig lumbang, adun meglegawen dig launan getaw. ¹⁵ Adin su getaw telu'enen pu' si Isus sug Bata' nu Megbebaya', sumalabuuk gusay diniin su Megbebaya'. Muka' iin, sumalabuuk dadema tu Megbebaya'. ¹⁶ Pu' ita, misindanan ta na su kepetail nu Megbebaya' dinita, kaas suminalig ita dun.

Su Megbebaya', gempetail, kaas adin su gempetail, iini sumalabuuk gusay tu Megbebaya'. Muka' sumalabuuk dadema su Megbebaya' diniin. ¹⁷ Sa' ma'antu, mingganget na di ginaa ta su petailanen, adun ndi' naita mendek di Gendaw nu Kengukumen dig launan getaw, pu' sug betad ta dinig lumbang, maa' dadema nug betad ni Kristu. ¹⁸ Pu' su gendek muka' su kepetail, ndi' mekpongun. Pu' su mekpetail gupia dinita, ndi' ita mendek dun. Sa' duuni getaw mendek pa, nda' pengganget di ginaanen su kepetail nu Megbebaya', ma'niin ginukuman nain, pu' milegenan di gendeken.

¹⁹ Naa kagina pitail ita nu Megbebaya', metau ita dema mekpetail diniin, sampay su nga samataw ta. ²⁰ Sa' duuni getaw telu'enen pu' pitailen su Megbebaya', asa kana' mekesuun tug dumanen, belusen. Pu' sa' ndi'en petailen sug dumanen su tatapen maita', labi pa su Megbebaya', ndi'en petailen, pu' su Megbebaya', nda'en mainsan maita'. ²¹ Kaas ma'niini pinalinta ni Kristu dinita, su mekpetail tu Megbebaya', subay mekpetail dadema tug dumanen.

Ndi' ita Mpegdaangan nug Betad dinig Lumbang

5 Adin su getaw metuudan dun pu' si Isusi Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, iinig bata' nu Megbebaya'. Muka' adini mekpetail di gama'en, mekpetail dadema dig bata'en. ² Pu' suunan ta pu' su gikteb nu kepetail ta tu Megbebaya', muka' su gikteb nu kekpetuud ta tu pinalintanen, iin dadema' gikteb nu kepetail ta tu samasakup ta. ³ Pu' sa' petailen ta su Megbebaya', petuuden ta su pinalintanen. Muka' su pinalintanen, nda'iduni ndi' ta megaga dun, ⁴ pu' su ngag bata' nu Megbebaya', ndi' mpegdaangan nug betad kinilawan. Pu' iini ndi' ita mpegdaangan dun, su kesalig ta dini Isus. ⁵ Sa' saaken, "Ta' taway duni ndi' mpegdaangan nug betad kinilawan?" iin dai ndi'

mpegdaangan dun, su metuudan pu' si Isus sug Bata' nu Megbebaya'.

Tinakesi'an si Kristu

⁶ Pu' si Isukristu kini, iin su mitua', mikpebunag tubig, muka' minatay, adun sug dugu'en, ugas tu sala' nga getaw. Kana' laak tubigi mibiananen, segaga mibiananen su tubig muka' sug dugu', sa'itada minatay. Iini miketakesi' dun, sug Balakat nu Megbebaya', muka' iin, kana' megalus. ⁷ Ma'antu, telu buuki tu'us ta dini Kristu, ⁸ sug Balakat nu Megbebaya' muka' su tubig sampay sug dugu'. Telu buuki tu'us, dagid salabuuk dai ma'ananen. ⁹ Su Megbebaya' i tuminakesi' tug Bata'en. Sa' tumakesi' su getaw, petuuden ta. Labi pa su Megbebaya', pu' metaas pa gupiai ketakesi'en. ¹⁰ Ma'antu, adin su getaw mikpetuud na tug Bata' nu Megbebaya', mingganget na dig delendemanen su takesi' nu Megbebaya'. Adin dema su memalaw dun, pibalusen su Megbebaya', pu' nda'en petuuday su tinakesi' nu Megbebaya' mekatag tug Bata'en. ¹¹ Sa' ma'antu, iini tinakesi'an dun, bigayan naita nu Megbebaya' ketubu' nda'i tamanen, muka' iinig bian ketubu', sug Bata'en. ¹² Adin su suminakup tug Bata' nu Megbebaya', iini mikalap di ketubu' kini. Su nda' sakup diniin, ndi'en malap su ketubu' nda'i tamanen.

Su Ketubu' Nda'i Tamanen

¹³ Mendadi yamu nu nga mikpetuud tug Bata' nu Megbebaya', suminulatu diniu, adun gempantek di ginaa niu pu' mialap na niu su ketubu' nda'i tamanen.

¹⁴ Kana' ita mpiid menenabi tu Megbebaya', pu' mipantek na di ginaa ta pu' kineegan ita niin, sa' pebaya' ta diniin sug launan penenebiin ta. ¹⁵ Kumalenged metelima' nu Megbebaya' sug launan kenenabi ta, begayen dadema dinita sug launan penenebiin ta diniin.

¹⁶ Naa sa' duuni maita' niu samasakup ta mikesala', subay penenebian niu, adun begayan nu Megbebaya' ketubu', sa' su sala'en, kana' pa mbantang di kepatay nda'i tamanen. Pu' duuni sala' mbantang dun. Kana' kiai tinalu'u penenebian niu. ¹⁷ Sug launan melaat gulaula nu nga getaw, mekesala' dun su getaw tu Megbebaya', laak sug duma sala', kana' pa mbantang ditu kepatay nda'i tamanen.

¹⁸ Naa, suunan ta pu' su ngag bata' nu Megbebaya', ndi' nailan menamal mekesala', pu' penendingan ilan nug Bata' nu Megbebaya', adun ndi' nailan mpenulay nu Palin. ¹⁹ Suunan ta dadema pu' sakup naita nu Megbebaya', pia pigbia'an nu Palin sug launan getaw dinig lumbang. ²⁰ Suunan ta pa pagid pu' kig Bata' nu Megbebaya', kuminilawan adun pesabuten dinita sug bian sumakup tu tantu Megbebaya'. Kaas miksalabuuk ita diniin di ginaa, pu' suminalabuuk ita tug

Bata'en, si Isukristu. Pu' iini tantu Megbebaya', muka' iin dademai puun nu ketubu' nda'i tamanen.

²¹ Yamu nu ngag lepeng bata'u, pegliaway niu sug launan sagya diwata!

2 Juan

Naa ki kedua' sulat ni Juan kini, iini piwitanen dun "su petailen Libun." Naa, nda' ta suunay sa' libun tantu samasakup ni Juan dini Kristu begudiin, sa' sambingay. Naa duuni minilung dun laungen sambingay, ma'ananen laung sala pikumpulan nu nga sakup ni Kristu. Tinitulu' dini ni Juan pu' subay mekpinetailay su nga sakup ni Kristu. Duun dademai maika' tinitulu'en mekatag di nga mekpetu'un dig balus.

1 Ditu ni'a, petailen Libun muka' ditu ngag bata' mu. Iini suminulat dun diniu, ki megulang niu kini. Mikpetailu gupia diniu. Muka' kana' laak naan, pu' sug launan suminakup tu metuud, mikpetail dailan dema diniu, ² pu' samasakup ita tu metuud. Su metuud, ndi' na mawa' dinita, nda'i gikteben.

³ Penenebiin ku, tulungen ita nu Gama' ta Megbebaya', muka' nug Bata'en si Isukristu, petailen ita niin sampay begayan ita niin pianan ginaa, sa' pegdunutan ta su metuud muka' mekpinetailay ita.

Su Metuud muka' su Kekpinetailay

⁴ Naa, bena' misuunan ku pu' su ngag дума bata' mu, pegdunutan nilan su metuud, maa' dadema nu pinalinta nu Gama' ta dinita, liliagu dun gupia. ⁵ Kelelaat dini'a, petailen Libun, mekpinetailay ita, launan ta. Pu' iini palintau diniu sug daan, su midengeg ta kanugdiin sampay nandaw, kana' begu palinta. ⁶ Pu' iini kepetail ta tu Megbebaya', su kekpetuud ta tu nga pinalintanen. Kaas pinetailay amu, launan niu, pu' kiin demai pinalinta diniu kanugdiin sampay nandaw.

⁷ Naa, duun nai melaun mekpetu'un dig balus mileep dig lumbang kini, pu' pemelaun nilan pu' kana'

laung kuminilawan si Isukristu. Adin su mekpetu'un ma'antu, iini mikpetu'un dig balus. Muka' iin dademai kumontra dini Kristu. ⁸ Tubuday niu, pu' mbuus, mekpelilu sug lasay nami diniu. Sa' ma'antu, ndi' niu malap sug launan sugda nu Megbebaya' sia diniu.

⁹ Adin su getaw dinuganganen su tinitulu' ni Kristu, kaas miksuay dun, iin kana' na sakup nu Megbebaya'. Adin pelum su nda' suay tu tinitulu' ni Kristu, iini suminakup gusay tu Gama' ta sampay tug Bata'en. ¹⁰ Kaas sa' duuni meditug balay niu mekpetu'un, asa misuay tu metuud su tinitulu'en, ndi' niu penemba'ay muka' ndi' niu pepenaikay. ¹¹ Pu' adin su menemba' di ma'nia, mipeduma diniin mekesala'.

Nga Katapusan Pemuun

¹² Melaun pai telu'en ku sia diniu, laak pauku sumulat dun, pu' iini mauya'an ku, mengumbelayanu sia ditu niu, adun megabitabit ita gupia, muka' leliagen ita dun.

¹³ Simbayan ka nu ngag bata' nu petailen mimated dini'a dini.

3 Juan

Mendadi, ki ketelu sulat ni Juan kini, piwitanen dun si Gayo. Si Gayo kini, mabu' kaunutan nu salabuuk pikumpungan nga sakup ni Kristu begudiin. Pinalan ni Juan miksekat di kenemba' ni Gayo di nga samasakupen meguliug dia, mekpetu'un ilan mekatag dini Isus. Duun dademai pigdena' ni Juan, si Diotrefes. Duun pai sala tawan pinalan ni Juan, si Demetrio.

1 Ditu ni'a Gayo, petailen ku gupia. Iini suminulat dun dini'ai megulang mu.

² Penenebian ku ya'a, sambatu petailen ku, adun gempiai kebetang mu, sampay sug lawas mu, pu' suunan ku gempiaig delendeman mu tu Megbebaya'.

³ Pu' duuni nga samasakup ta dini Isukristu minateng dini genat ditu niu. Pigukit nilan dinaan sug betad mu, dinunutan mu gupia su metuud, maa' dadema nug daan betad mu. Bena' midengegu, liliagu dun gupia.

⁴ Pu' sa' medengegu pu' su ngag bata'u, nda' ilan pesuay ditu metuud, leliagenu dun gupia.

Pinalan si Gayo

⁵ Ya'a, sambatu petailen ku, melengas gupiai pinggulaula mu, pu' ki nga samasakup ta, ibangan mu ilan, pia kana' mu minilala. ⁶ Pu' sug lelaat mu dinilan, ginukit nilan di pikumpungan dini nu nga suminakup dini Kristu. Kelelaat dini'a, sa' mpuli' ilan dia niu, pepianan mu pelumi pinawan nilan, pu' pigwekilan ilan nu Megbebaya'. ⁷ Pu' sa' mipanaw ilan genat dini mangay mekpetu'un mekatag dini Kristu, nda' ilan pekpaingabang di nga kana' samasakup ta dini Isus. ⁸ Kaas subay ebangan ta nu nga suminakup, adun mpeduma ita tu kekpesuun nilan tu metuud.

Si Diotrefes muka' si Demetrio

⁹ Duuni maika' sinulatu ditu pikumpungan niu nga sakup, laak dagid nda' pektalntenay ni Diotrefes. Pu'

si Diotrefes, ndi'en pektalntenan su telu'en ku, pu' mauya'anen gupia megbaya' tug dumanen. ¹⁰ Kaas sa' matengu, pegyegaan ta sug launan pinggulaulanen, sug launan linibaken muka' balusen mekatag dinami. Kedua'en, ndi'en penemba'en su samasakup ta mangay dia niu, muka' su menemba' sia dinilan, pemaagenen. Muka' su nga mangay dia, pua'enen pa dia pikumpungan niu nga suminakup!

¹¹ Ya'a dema, sambatu petailen ku, ndi' mu penunggilingay su melaaten, segaga penunggilingay mu su melengas. Adin su getaw melengasig betaden, iini sakup nu Megbebaya'. Adin su getaw melaatig betaden, nda'en mesabut sug betad nu Megbebaya'.

¹² Si Demetrio pelum, iin su pinalan nug launan getaw, pu' sug betaden, betad nu tantu suminakup tu metuud. Muka' pinalan dadema nami. Suunan niu pu' ndi' ami megalus.

Nga Katapusan Pimuun

¹³ Melaun pa siai telu'en ku dini'a, laak pauku sumulat dun. ¹⁴ Pu' mauya'an ku, ndi' tagad maiben, mekita' ita muka' megabitabit ita.

¹⁵ Iini penenebiin ku tu Megbebaya', begayan ka niin pianan ginaa.

Simbayan ka nug launan sambat mu dini. Sug launan sambat ta dia niu, sambay mau dinilan.

Judas

Mendadi, ki surat kini, suminulat dun si Judas, pated ni Santiago. Piwitan dun ni Judas su nga suminakup ditu Megbebaya' begudiin. Su saananen sumulat, gembagel dig delendeman ni Judas su ngag balus misigwag na di nga pikumpulan nga sakup ni Kristu sampay su nga memintulu' dun. Pigaden gupia di nga samasakupen subay pegliaun su memintulu' dig balus.

Sug deksu'an nu surat kini, melengas gupia kegenal tu Megbebaya' pibian di Kaunutan si Isukristu.

1 Diniu nga Mingumpated petailen ku, Naan si Judas, sesugu'en ni Isukristu muka' pated ni Santiago. Piwitan ku amu surat, yamu nga ginggat nu Gama' ta Megbebaya' sumakup diniin, petailenen gupia muka' pegingaten ni Isukristu gebii gendaw.

² Penenebiin ku tu Megbebaya' pu' nda'i gikteben sug lelaaten mbianan niu muka' su petailanen sampay pianan ginaa.

Su nga Mekpetu'un dig Balus

³ Mingumpated petailen ku, gangutu dun sumulatu sia diniu mekatag di kegawen mpeduma ta mbianay, laak dagid tumu' subay sumulatu diniu ganam, adun penengiin ku diniu tugaling, ndi' niu begay mpalin su kekpetuud pitenday na di nga piglegetawan nu Megbebaya'. Pu' iini mimuun dun su Megbebaya', ndi'en begay pelinen. ⁴ Pu' duun masi'i nga getaw lumina-mug di pikumpulan ta, mpauk ilan megbasa tu Megbebaya', laak iglud nilan sug delendeman nilan kia. Pinalin nilan su pitu'un mekatag di tulung nu Megbebaya', adun mekegdusa ilan. Pemelaun nilan pa pagid pu' kana' daal dai Gegalen ta muka' Kaunutan ta, si Isukristu. Asa daan na misulat dengantu pu' pelebu'an ilan ginukuman nu Megbebaya'.

⁵ Naa, pia daan na niu misuunan su mipenggulaula nu nga miuna memilas tu Megbebaya', duuni tegyungen ku diniu pu' sikna pibeluy nu Kaunutan ta su nga getaw Israel ditug benwa Ehipto, su nga nda' pekpetuud diniin, pinatayen ilan, pia getaw Israel mailan. ⁶ Muka' ndi' niu selingaway pu' duun dademai nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, luminaad ilan tu gikteb nu pegbaya' nilan muka' migbeleng ilan tu gempia pegbenwanan nilan. Saba' nu kemilas nilan, pinikutan pailan nu Megbebaya' ditu tigdu medelem benwa sampay matengi gendaw ukumenen ilan. Binalud ilan kadina nda'i kegetusen. ⁷ Muka' padun, ki nga getaw ditu ngag lunsud Sodoma muka' Gomora sampay su ngag lunsud dig lumibut benwa, delendem niu deli' su mibianan ni-

lan. Pinggulaula nilan dadema su mekepiidpiid, su maa' nu pinggulaula nu nga getaw langit kiin, pinulay ilan gupia. Kaas gukuman dinilan, melegenan ilan gusay di gapuy nda'i kepalengen. Kia, mibaal na lendasan pegad di nga tiba'an getaw pu' ndi' mpia penungginginganig betad nilan.

⁸ Naa ma'antu, ki nga getaw mekpepalin sia di kekpetuud niu, ma'antu dadema. Puun tu teginepen nilan menggulaula ilan melaat gupia dig lawas nilan, mekepiidpiid, pemilasan nilan su pegbaya' nu Megbebaya' muka' penampalakaan nilan su mekesalebu' getaw langit. ⁹ Laak pia si Miguel, sala di nga tampusan getaw langit, nda'en maku' tampalaksaay su samanen getaw langit. Pu' su سوالan nilan dua' nug duma ndi' maita', si Satanas, sa' pikegawan nilan sug bangkay ni Moises, nda' ni Miguel pebelu'ay su Palin kia. Kali' pektalu', "Pemaagen ka nu Kaunutan!"

¹⁰ Sinangkali' pa tanan ki nga mekpepalin sia di kekpetuud niu, adin su ndi' nilan mesabut, peksudi'an nilan pelum. Penggulaulaan nilan laak su mauya'an nug lawas nilan, maa' da nug betad nu malig metetubu'. Deksu'anen ia, tipuun ilan nu gulaula nilan.

¹¹ Mekelelaatilelaa ilan gupia, pu' pelebu'an pailan! Mipenunggingilan nilan sug betad ni Cain, sug bata' ni Adan. Midunutan nilan dadema su keglimbung ni Balaam su tautau pimuunan nu Megbebaya', pu' peglimbungan nilan su nga getaw, adun menelapi' ilan. Mimilas ilan maa' dani Core dengantu, su mimilas di pegbaya' ni nga Moises bigay nu Megbebaya', kaas mpeglaatan dailan dema maa' dani Core. ¹² Sa' megduma ilan diniu meglumpuk, nda'i piid nilan, pu' adin su gayak nug lawas nilan, iini baalen nilan. Daal dai tagikulen nilan, su laak lawas nilan. Petanggi'u ilan di megdelem mpalid nu genus laak nda'ig dupi' dun, pia setegdu', pu' kana' ilani meguit tug delendeman nilan. Gempia dadema petanggi'u ilan di gayu ndi' memunga, pia basanen na, muka' binakut na sampay pinatay nai gangeten, pu' nda'i gatag nilan. ¹³ Maa' ilan nu mekebagel nabek diag dagat sa' salindapak, pu' maita' su mekepiidpiid baalen nilan maa' nug bu-

la' mpiglak nu nabek. Petanggi'u dailan dema di ngag bitun mpalin lelayunig biananen, pu' kana' ilan mpia dunutan. Kaas gasal nilan tindu' nu Megbebaya', mekauli' ilan ditu tantu medelem benwa, ndi' ilan dayun mekawa' dia.

¹⁴ Naa, duuni pimuunan nu Megbebaya' begudiin, si Enoc, di kepitu sumpaten genat dini Adan. Si Enoc, miktalu' pedaan mekatag di nga getaw mekpepalin sia di kekpetuud niu nemun, "Bentayay pa daan! Su Kaunutan, pegdateng nain ilan nu nga sesugu'enen getaw langit leliagen dun su Megbebaya', kana' laak santa' laksa' tawan ilan. ¹⁵ Lumusad adun ukumenen su tiba'an kilawan. Muka' iini kitab dun, sug launan ndi' megbasa tu Megbebaya', pelebu'enen, saba' nu tiba'an melaat gulaula nilan puun tu kemilas nilan tu Megbebaya', saba' dadema nug lumaun ketampalaksa nilan ditu Megbebaya'." ¹⁶ Naa ki nga getaw kia, misugut talu' ni Enoc. Tatap ilan meglengetlenget muka' menamal dailan dema mengaleg di ngag дума getaw. Dumunut ilan tu melaat gayak nilan, menakabul ilan, sampay mekpe'enalenal ilan tu ngag дума, adun mbuklus sug danilan mauya'an.

Nga Pegad muka' Titulu'

¹⁷ Pia ma'antu, petailen ku mimated, ndi' niu seling-away sug daansama' tinalu' diniu nu nga peneligan nu Kaunutan ta si Isukristu. ¹⁸ Iini tinalu' nilan diniu, laung, "Sa' sungu melengkebig benwa, duuni nga getaw metua' meksudi' diniu nga suminakup tu Megbebaya', dumunut ilan tu gayak nilan memilas tu Megbebaya'." ¹⁹ Naa, mekpesuay dailan dema di ngag дума. Su gayak kinilawan laaki megbaya' di ginaa nilan, nda' ilan begayay Balakat nu Megbebaya'.

²⁰ Laak yamu pasi', nga petailen ku Mingumpated, pektinebangay amu gusay, adun megiseg pai kesalig niu, kig leliagen dun su Kaunutan. Penenabi amu pebian di ginuung nug Balakat nu Megbebaya'. ²¹ Muka' penggengeten niu lelayun dig delendeman niu su petailan nu Megbebaya' diniu, selian niu mekpedateng dun su gendaw begayan namu nu Kaunutan si Isukristu ketubu' nda'i tamanen, puun tug lelaaten dinita.

²² Naa su ngag дума megdua'dua' pai kesalig nilan, lelaatay niu ilan. ²³ Su ngag дума pa pagid, pengmetuuday niu ilan, adun megawen ilan di gapuy nda'i kepalengen. Su ngag дума pelum, lelaatay niu dailan dema, laak petubuday niu adun ndi' amu mpeduma mpenulay. Laak su penepeten nilan milemu'an nug dupangan nilan kekinilawan, subay pelayu' amu dun, sa'itada, pegliaun niu su melaat gulaula nilan.

Kegenal

²⁴ Naa, metau su Megbebaya' megingat diniu, adun ndi' amu mpedaangan. Megaga dadema nu Megbebaya' paindegen amu di nda'i sala' niu muka' di gembagel leliag niu ditu gedapanen, tanda' maita' su kelengas nu pegbaya'en. ²⁵ Kaas, melengas penalan tain, pu' nda'ig lain Megbebaya', su Meglegawen dinita. Penalan tain pibian di Kaunutan ta si Isukristu, pu' genat tu kebaalen di gekleb langit bu' lupa', pia nandaw muka' di nda'i tamanen, iini tampusan megdedengeg muka' daniini tampusan pegbaya' muka' ginuung, su Megbebaya'! Amen.

Daal daitu.

Judas

Biwasan

Mendadi ki sinulat kini, iin su pinita' ni Isukristu ditu sala tawan sakupen, ngalanen si Juan. Su nda' pa paita' diniin ni Isus, si Juan, inutidan dig daan benwanen dayun piated nu gubirnu ditu sala maika' pulu'. Su gendawan kiin, sug launan benwa ditu dapit, daansama' linumpakan nu nga getaw Roma. Mikedaag su nga getaw Roma, kaas su gadi' nilan ditu syudad Roma, miglegadi' dig liwenagan benwa. Naa, duuni gendaw mibaal nu gadi'ig begu bala'ud, subay daw iin laaki pektemuyen, su da laak gadi' kiin. Naa, su nga sakup ni Kristu, kagina mituudan ilan dun si Kristu laaki Tampusan Diwata, mimilas ilan ditug bala'ud kia. Melaun dayun dinilani piglegetan. Iini mibianan nu pitu buuk pikumpulan nu nga sakup ni Kristu ditug benwa Asia. Ki sinulat kini, piwitan dun su pitu buuk pikumpulan kia, adun mpengamu' ilan sampay mpenguliksegan ilan dumunut dini Kristu. Si Juan kiin, su saananen ditu maika' pulu', iini pinita' diniin ni Isus.

Dini sinulat kini, sinulat ni Juan sug launan pinita' diniin ni Isus. Minita' ni Juani melaun mekesalebu' pinggulaula ditug langit sampay dinig lumbang. Melaun meliget pelabu'. Melaun dademai suminakup dini Kristu gempagen gupiai kesalig nilan. Katapusanen, pinita' ni Isus dini Juan sug Begu Syudad Jerusalem, luminusad dig begu lumbang genat ditug begu langit. Naa diag begu syudad, nda'iduni melegenan, nda'iduni melaat, sampay nda'iduni gebii, pu' dia lelayun su Megbebaya'.

¹ Mendadi, mibetang di sulat kini sug biwasan ni Isukristu. Kig biwasan kini, pisalig nu Megbebaya' dini Isukristu, adun paita'en dinita nga sakup nu Megbebaya' dinig lumbang kini. Iinig biwasanen, su sungu mpenggulaula. Kaas sinugu' ni Kristui sesugu'enen getaw langit mekpetenday dinaan, sesugu'enen dade-ma, ngalan ku si Juan. ² Mendadi su kelaun minita'u, sinulatu, su tinalu' nu Megbebaya', su metuud inukit dadema ni Isukristu. ³ Naa, ki sinulat kini, adin su meg-basa dun sampay su mekineeg di titulu'an kini misulat pedaan di gempenggulaula lema' denlag muka' mekpetuud di tiba'an misulat di sulat kini, iini leliagen gupia. Pu' sungu na mpenggulaulaig launanen kini.

Su Kepededia' tu Pitu Pikumpulan nga Sakup

⁴ Naa, naan si Juan, piwitan ku amu sulat, yamu nga pitu pikumpulan nu nga sakup ni Kristu diag benwa Asia. Penenebiin ku mbianan amu tulung muka' pinaan ginaa. Megbegay dun su Megbebaya', su tetubu' nandaw, su tetubu' dengantu sampay su metua' pa. Megbegay dun dadema su pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' megabang diniin dia gedapan nu melen-gas gingkudanen. ⁵ Megbegay dun pa pagid si Isukris-tu, su meseligan megukit, su penganay Bata' nu Megbebaya' pitubu' puli', su meglekaunutan di nga gadi' dinig dibabaw lumbang.

Kini si Isukristu, pitail ita niin, muka' miksekat di kepatayen, ginawen ita niin di ginukuman dinita puun tu sala' ta. ⁶ Pinungun ita niin di Keglekaunutanen muka' tindu' ita niin belian, adun mektamuy ita tu Megbebaya', su Gama'en. Subay pegbesaan si Isukris-

tu muka' meglekaunutan dadema iin di nda'i gik-teben! Amen. †

⁷ Pektalentenay niu ini! Si Isukristu, metua' pa, peglidungan nu nga gabun. Mekaita' dun sug launan getaw, sampay su migilek diniin. Melegenan gupia su nga getaw dig lumaun bansa mekatag dini Isukristu. Amen!

⁸ Kali' pektalu' su Kaunutan Megbebaya', su Tampusan Ginuungan, "Naa naan, su nda'idun pai mibaal, daan nau. Muka' sa' megela' na mpapas sug launanen, kini pau gusay." Pu' iini tetubu' nandaw, tetubu' dengantu, sampay metua' pa.

Su Kekpaita' ni Isukristu dini Juan

⁹ Naan kini si Juan, su mimated diniu, muka' duma niu di kelegenay mbianan nu nga miksalabuuk dini Isukristu. Samasakup dau dema niu di Keglekaunuta-nen. Puun tu keksalabuuk ta dini Isukristu, mekektigel ita di mbianan ta. Naa naan, inutidanu ditug daan benwau muka' miatedu dini pulu' ngalanen Patmos, saba' nu kegukitu talu' nu Megbebaya' muka' su metuud ginukit ni Isukristu. ¹⁰ Mendadi duuni gendaw, mitaang tu gendaw pegbasa tu Kaunutan, mingapu' dinaan sug Balakat nu Megbebaya'. Midengegu dayun dia teliudan kui mesekeg talu' metenug ma'niin nug bugyung. ¹¹ Kali' pektalu', "Kini mpaita' dini'a, sulat mu, dayun mu puitay dun su pitu buuk pikumpulan nu nga sakupu ditug Efeso, ditu Smirna, ditu Pergamo,

† Kig Amen kini, penggelal nu getaw Judea, ma'ananen, Ma'an-tu, pu' pingaku' di miuna talu'.

ditu Tiatira, ditu Sardis, ditu Filadelfia sampay ditug Laodicea.”

¹² Kali'u luminingay, adun guguden ku sa' ta' taway duni pekabit dinaan. Masi' iini minita'u, pitu buuk betangan sulu', lumbus bulawan. ¹³ Duun dademai pegindeg dia titenga' nu ngag betangan sulu' ma'niin palas kilawan, silukeni suub midepet di pelapanen, muka' bikesani gegdeben bakes bulawan. ¹⁴ Gemputi'ig buuken, ma'niin nu gemputi' gupia penepeten atawaka ma'niin nug dupi' batu. Ki matanen pagid, maa' liga' gapuy. ¹⁵ Ki gek suden, ma'niin nug bedunsi iknasan sampay metinggas gupia, pu' tiniti' di gapuy. Ki tingegen, ma'niin tubig megdeguk, sa' metaas gupia baga. ¹⁶ Piguidaneni pitu buuk bitun dig lintu kemeten, muka' dig baba'en mikseleputi sundang dua'ig baba'en. Su mulu'en, mekesulaw, ma'niin nu mata gendaw sa' taasendaw. ¹⁷ Sa' minita'u iin, mikeglabu dia mesungu' anen, ma'niinu daan na minatay. Laak dagid dipenanu niin dig lintu kemeten, kali' pektalu', “Ndi'a mendek. Naan ki pikpuunan nug launan. Naan su katapusanen dadema. ¹⁸ Naan pa pagidi tetubu'. Minayan nau matay tu'u, laak bentayay mu pa daan, tetubu' dau muka' ndi' nau puli' matay! Megbaya'u di gumul getaw muka' ditug baya', su pegbenwanan nu nga mimatay. ¹⁹ Naa, ki kelaun maita' mu kini, ki mpenggulaula nemun muka' su sungu mpenggulaula, sulat mu. ²⁰ Buasan ku na dini'a sug daansama' pigbuni. Kinii gulugan nu pitu buuk bitun minita' mu dig lintu kemetu muka' su pitu buuk betangan sulu' bulawan. Su pitu buuk bitun, iin su nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit megingat tu pitu buuk pikumpulan nu nga sakupu. Su pitu buuk betangan sulu', iin su pitu buuk pikumpulan nga sakupu.”

Su Pemuun tu Pikumpulan ditug Lunsud Efeso

2 Kali' gusay pektalu' si Isus, “Mendadi ki pikumpulan nu sakupu diag Efeso, puitay mu sulat su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit megingat dun. Iini sulat mu, kinii pemuun nu megawid di pitu buuk bitun dig lintu kemeten muka' megleketas di pitu buuk betangan sulu', lumbus bulawan. ² Naa, misuunan ku su pinggulaula niu, sa'itada sug lesayan niu muka' su kektigel niu di kelegenay. Misuunan ku dadema pu' mpauk amu gupia ditu nga melaat getaw, piksima' niui gulaula nu nga getaw paingalan nilan dun sug lawas nilan peneligan ni Kristu asa kana', kaas misuunan niu belusen ilan gupia. ³ Mikektigel amu daan di nga kelegenay niu puun di kesakup niu dinaan, muka' nda' amu dema lukas dun. ⁴ Laak dagid duuni pegdena'en ku diniu. Kiin, su kepetail niu dinaan nemun, kana' na maa' nu kepetail niu dinaan dengantu. ⁵ Kaas, pegdelendem niu gupia su kebagel nug bekna kepetail niu, muka' su kelukas niu na dun.

Peksikesuun amu gusay muka' penggulaulaay niu su maa' danug bekna pinggulaula niu. Sa' pinenggi' ndi' amu gusay meksikesuun, medituunu niu, adun ua'en ku sug betangan niu sulu' ditu kibetanganen. ⁶ Laak duun dademaig leliagenu dun diniu, pu' mpauk amu gupia ditu nga gulaula nu nga sakup ni Nicolas, maa' danu kepauku dun dadema.

⁷ “Naa, adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u di telu'en kini nug Balakat nu Megbebaya' tu nga pikumpulan nga sakupu. Adin su nga mekegdaag di melaat, begayu dinilan meka'aan ilan dig bunga gayu megbegay ketubu' nda'i tamanen, su gayu pimula dia Pegimulanan nu Megbebaya'.

Su Pemuun tu Pikumpulan ditug Lunsud Smirna

⁸ “Mendadi ki pikumpulan nu sakupu dia Smirna, puitay mu sulat su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit megingat dun. Iini sulat mu, kinii pemuun nu pikpuunan nug launan muka' katapusanen dadema, su minatay dayun mitubu' puli'. ⁹ Naa, misuunan ku su kelegenay niu muka' su kepubri niu, asa medatu' amu gupia. Misuunan ku pa padun su nga pembaalbaal mekatag diniu nu nga megangken pu' getaw Judea ilan, laak kana', pu' masi' sakup ilan tantu ni Satanas! ¹⁰ Naa, ndi' amu gusay mendek ditu sungu niu mpenggulaula. Pektalenteay niu ini, duun diniui pepirisuun nu Palin, adun pengindanan amu, ki kelegenay niu gikteb sepulu' gebii. Subay meseligan amu pia petain amu, saba' nu kesalig niu dinaan. Begayu dayun diniu su tunde gadi', sa'itada su ketubu' nda'i tamanen.

¹¹ “Naa adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u di telu'en kini nug Balakat nu Megbebaya' tu nga pikumpulan sakupu. Pu' adin su mekegdaag di melaat, ndi'en mbianani kedua' kepatay, su kepatay nda'i tamanen.”

Su Pemuun tu Pikumpulan ditug Lunsud Pergamo

¹² Laung padun ni Isus, “Mendadi ki pikumpulan nu sakupu dia Pergamo, puitay mu sulat su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit megingat dun. Iini sulat mu, kinii pemuun nu megawid di mauteng gupia sundang, dua'ig baba'en. ¹³ Naa, misuunan ku pu' su pegbenwanan niu, ditu keglekaunutan ni Satanas. Laak pia ma'antu, meseligan amu, nda' niu teliuday ki kesalig niu dinaan, pia pa su kepatay ni Antipas kiin, ki meseligan megukit talu'u, pu' iin, pinatay ditug benwa pigbenwanan ni Satanas. ¹⁴ Laak dagid duuni maika' pegdena'en ku diniu. Duun diniui munut tu pitu'un ni Balaam dengantu. Si Balaam kiin, pitu'unanen si Balak megdaang di nga getaw Israel, adun mekesala' ilan, pu' ma'aan daw nilan sug betang ginilak tug ledawan muka' mesu'at ilan daw megdusa. ¹⁵ Ma'antu dadema duun diniui santa' tawan duminunut ditu titulu'an nu

nga sakup ni Nicolas. ¹⁶ Kaas teliuday niu su nga sala' niu! Pu' sa' pinenggi' ndi' amu gusay meksikesuun, laawan ku amu sungu, dayun bunu'en kui nga getaw kia sundang dua'ig baba'en, mikseleput dig baba'u.

¹⁷ "Naa adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u di telu'en kini nug Balakat nu Megbebaya' di nga pikumpungan sakupu. Adin su mekegdaag di melaat, begayu dun su gaan giglud ditug langit, piningalan dun manna. Begayan ku padun diadia gemputi' batu sinulatan begu ngalan, ki nda'iduni mekebasa dun, subay su laak mekedawat dun gupia.

Su Pemuun tu Pikumpungan ditug Lunsud Tiatira

¹⁸ "Mendadi ki pikumpungan nu sakupu dia Tiatira, puitay mu sulat su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit megingat dun. Iini sulat mu, kinii pemuun nug Bata' nu Megbebaya', maa' nu pegliga' gapuy su matanen muka' maa' danu metilak bedunsi su pelapenen. ¹⁹ Naa, misuunan ku su kelaun penggulaula niu. Misuunan ku dadema su kepetail niu muka' su kesalig niu dinaan, su gabang niu di nga samasakup niu muka' su kektigel niu di kegleget diniu. Misuunan ku pa padun pu' melengas pa dun su penggulaula niu nandaw ditu pinggulaula niu dengantu. ²⁰ Laak dagid duun dademai pegdena'en ku diniu, pu' nda' niu pe-maagayig libun kiin si Jezabel. Iin, paingalanen dunig lawasen pimuunan nu Megbebaya', laak piktu'unanen su nga sakupu sampay duuni pegdaanganen, adun megdusa ilan muka' maan ilan dig betang ginilak di ngag ledawan nu sagya diwata. ²¹ Naa, miniben ku na pegelatay su kegbiksu' sia nug libun kia di sala'en, laak mpauk gusay megbiksu' di kenlelingayen. ²² Kaas pegduksaken ku iin ditug belilidanen sampay sug du-manen minlelingay, sa'itada, pepegleduun ku ilan pati', melegenan ilan dun gupia. Sa' ndi' ilan gusay megbiksu' di melaat gulaula nilan, penggulaulaan ku ini ganam. ²³ Tiga'wan, petain ku dadema su nga sakup ni Jezabel. Sa' ma'antu, mesuunan dayun nu kelaun pikumpungan nga sakupu pu' naani mekesuun di ginaa muka' dig delendeman nug launan getaw. Kaas, sugdaan ku amu saladua' mbantang tu pinggulaula niu.

²⁴ "Laak yamu ngag дума sakupu dia Tiatira nda' mpeduma di melaat titulu'an kia, yamu nu nga nda' dadema petu'unay di medalem laung titulu'an ni Satanas, naa taman talu'u diniu, ndi'u da puit diniu su melegenan amu dun. ²⁵ Iin laak, subay engkemen niu gusay su misuunan na niu sampay matengu puli'. ²⁶ Naa, adin pasi' su mekegdaag di melaat muka' penggulaulaanen gusay su mauya'an ku sampay matengi gumulen, begayan ku iin pegbaya' di kelaun nasud, maa' danu pegbaya' dun mialapu genat tu Gama'u. ²⁷ Metegas dayuni keguiten dinilan, muka'

geba'enen su nga nasud, maa' danu melaat gulen bu-ungen nu migbaal dun. ²⁸ Duun dademai begayu di nga mekegdaag, paingalan dun sug bitun pemulaw.

²⁹ "Naa, adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u di telu'en kini nug Balakat nu Megbebaya' di nga pikumpungan nga sakupu."

Su Pemuun tu Pikumpungan ditug Lunsud Sardis

3 Laung padun ni Isus, "Mendadi ki pikumpungan nu sakupu dia Sardis, puitay mu sulat su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit megingat dun. Iini sulat mu, kinii pemuun nu megawid di pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' megabang lelayun diniin muka' su pitu buuk bitun. Naa misuunan ku su pinggulaula niu. Misuunan ku dadema pu' megdedengeg amu mipeduunan amu begu ketubu' asa ma'niin minatay amu tu'u! ² Kaas tanud amu, ektak niui kesalig niu dinaan, adun ndi' niu melenga'an, pu' kaita'u dun di pegita'en nug Diwata pektemuyen ku, nda' pa pengganget su pinggulaula niu. ³ Naa, su titulu'an pitu'un na diniu, pegdelendem niu gupia kampu' nu midengeg niu. Pekpetuud amu dun, teliuday niu su kelaun sala' niu. Sa' ndi' amu meksikesuun, meditu-unu niu ma'niin nu megdaaw, ndi' niu mesuunan sa' nanuta'u dateng. ⁴ Laak dagid duun diniu nga getaw dia Sardis nda' niu begay melema'ay, pia laak su penepeten niu. Tundug amu dinaan pekseluk amu gemputi' penepeten, pu' mbantang amu dun. ⁵ Adin su mekegdaag, ma'antu dadema peselukan nu gemputi' penepeten, muka' ndi'u eknasen su ngalanen bantang na dig linulun sinulat tanda' milista su ngalan nu kelaun getaw mpeduma di ketubu' nda'i tamanen. Peglegintuuden ku di gedapan nu Gama'u muka' di gedapan nu nga sesugu'enen getaw langit pu' sakupu iin.

⁶ "Naa adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u di telu'en kini nug Balakat nu Megbebaya' di nga pikumpungan nga sakupu.

Su Pemuun tu Pikumpungan ditug Lunsud Filadelfia

⁷ "Mendadi ki pikumpungan nu sakupu dia Filadelfia, puitay mu sulat su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit megingat dun. Iini sulat mu, kinii pemuun nu meseligan pinaas nu Megbebaya', sug bigayan pegbaya' meglekaunutan maa' nu bigay ditu ni David dengantu, iin su mekpuka' di gulu gegdan nda'iduni meketakep dun. Iin pa pagidi mektakep dun, nda'iduni mekepuka' dun. ⁸ Misuunan ku su penggulaula niu. Misuunan ku dadema pu' pia maika'i megaga niu, pituud niu gela' su titulu'an ku. Meseligan damu dema dinaan. Bigayu na diniui sikawan niu mbaal niu su pibaalu diniu, sikawan nda'iduni getaw mekebelabag dun. ⁹ Pekineegay niu! Ki nga getaw

laung nilan pu' getaw Judea ilan asa kana', belusen ilan sungkin, pu' sakup ilan ni Satanas. Pesempelen ku ilan diniu, muka' pepengemu'en ku ilan diniu. Mesuunan nilan dayun gela' pu' petailen ku amu. ¹⁰ Kagina piktalenten niu su sugu'an ku diniu pu' miktigel amu di kelegenay niu, penendingan ku amu di kelegenay sungu mateng di nga kilawan, adun mpengindanan ku sug launan getaw dinig dibabaw lumbang. ¹¹ Naa sungu nau metua'. Subay engkemen niu gusay su misuunan niu na, adun nda'iduni mekagaw dun su melengas sugda tu kegdaag niu. ¹² Adin su getaw mekegdaag, baalen ku iin gempagen pasek ditug Balay Penedapan tu Gama'u, sug Diwata pektemuyen ku, dayun ndi' nain mawa' dia. Sulatan ku dayun su getaw mekegdaag kia di ngalan nug Diwata pektemuyen ku, muka' su ngalan nu syudad pegbenwanan nug Diwata pektemuyen ku, sug begu syudad Jerusalem lumusad genat ditug langit, genat ditug Diwata pektemuyen ku. Sulatan ku su mekegdaag kia dig begu ngalan ku.

¹³ "Naa adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u di telu'en kini nug Balakat nu Megbebaya' tu nga pikumpungan nga sakupu."

Su Pemuun tu Pikumpungan ditug Lunsud Laodicea

¹⁴ Laung padun ni Isus, "Mendadi ki pikumpungan nu sakupu diag Laodicea, puitay mu sulat su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit megingat dun. Iini sulat mu, kinii pemuun nu gilal Amen, sa'itada su meseligan megukit, pu' telu'enen su metuud. Iini telu'en nu puun nu kelaun binaal nu Megbebaya'. ¹⁵ Naa, misuunan ku su pinggulaula niu. Ma'niin amu nu tubig, kana' amu metegdaw, kana' damu dema mainit, sa'itada, mikagelagel pai kesalig niu. Mauya'an ku mainit amu sungkin atawaka metegdaw. ¹⁶ Laak dagid, kagina ma'niin amu nu melebab tubig, lua'en ku amu, belengen ku amu. ¹⁷ Laung niu dun medatu' amu, memis dademai kebetang niu sampay nda'i ku-lang niu. Laak dagid nda' niu mesuunay pu' mekelelaatlelaat amu gupia. Gempusuk amu, buta damu dema sampay milebasan amu! ¹⁸ Kaas titulu'en ku amu, saluy amu dini naan tantu bulawan, adun amu dumatu'. Saluy damu dema gemputi' penepeten, seluken niu, adun metebunan su mekepiidpiid keglebas niu. Saluy amu pa pagid bulung ugid niu di mata niu, adun mekengita' amu. ¹⁹ Adin su petailen ku, pe-maagen ku muka' titulu'en ku, kaas pektinantu amu muka' teliuday niu su kelaun sala' niu. ²⁰ Bentayay pa daan niu, megindegu di gulu gegdan muka' meksabiu. Sa' duuni mekedengeg di tingegu muka' puka'anen su gulu gegdan, suledu dayun diag balayen dayun ami meksalu maan. ²¹ Naa, adin su mekegdaag, begayu diniini pegbaya' megabang dinaan meglekaunutan,

maa' nu kebegay dinaan nu Gama'u megabang diniin meglekaunutan, pu' naan, mikegdaag dau.

²² "Naa adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u di telu'en kini nug Balakat nu Megbebaya' di nga pikumpungan nga sakupu."

Su Kektamuy ditug Langit

4 Naa tubus nitu, duun na pelumi pinita' dinaan. Ii-ni minita'ui gulu gegdan ditug langit, mipuka'. Muka' ki tingeg maa' nug bugyung midengegu kamun mektalu' dinaan, kali' pektalu', "Diniin ka ditaas, adun paita'u dini'a sa' ta' alanduni mpenggulaula ditug binaya' gebii bu' gendaw." ² Sedu'undu'un mingapu' na dinaan sug Balakat nu Megbebaya'. Minita'u dayun diag langiti melengas ginkudan gadi', duuni pegingkud dia. ³ Ki pegingkud dia, tumiagi mulu'en ma'niin palas nu metinggas batu piningalan dun haspe muka' kornalina. Milibed di ginkudan kiai melunaw landung ma'niin palas nu sala metinggas batu piningalan dun esmeralda. ⁴ Duun paig dua' pulu' bu' paat buuk ginkudan gadi' miktabu' di melengas ginkudan gadi' kia. Pemegingkud diaig dua' pulu' bu' paat tawan meglegulang kaunutan piselukan gemputi' su-ub, miktukid ilan tundek bulawan. ⁵ Naa, ki ginkudan kia dia titenga', migilat lamug mikpenlugung. Duun pa padun dia mesungu'aneni pitu buuk tilaw peglamag. Ki pitu buuk tilaw kia, iin su pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' megabang lelayun diniin. ⁶ Duun pa pagid dia mesungu'an nu ginkudan kiai ma'niin palas dagat, ma'niin nu pagalungan saba' ketinawen.

Naa, milibut di melengas ginkudan nu gadi' ki paat buuk tetubu' biwat. Ki ngag biwat kia, diadia mileep dig lawaseni mata, dia gatubanganen sampay dig lekuden. ⁷ Naa, su palas nug bekna biwat, maa' nug limaung. Su kedua' biwaten pelum, maa' nu turu baka, dayun su ketelunen, maa' nug lakii mulu'en, sampay su kepaaten, maa' nu tipuli peglayug. ⁸ Diadia duun dademai genem buuk gekpaken. Mileep pa pagid di gekpakeni mata, di dapit dibabawen sampay di dapit silungen. Gebii gendaw ndi' nilan sikpa'an bebatay ini, laung nilan,

"Ki Kaunutan Megbebaya', su Tampusan Ginuungan, iin, nda'ig lamug dun melaat, pia maika'.

Iin su tetubu' dengantu, tetubu' pa nandaw sampay metua' pa."

⁹ Ki paat buuk tetubu' biwat, pekpenalan nilan dig bebat ki megingkud dia titenga' ginkudan, iin su nda'iduni gumulen. Pegbesaan nilan iin sampay pekpeladpeladan nilan. ¹⁰ Sa' megbebat ilan, sug dua' pulu' bu' paat tawan meglegulang kaunutan, menginlulud ilan dia gedapan nu megingkud kia dia titenga' ginkudan, pegbesaan nilan su nda'i gumulen.

Tikpu'en nilan su nga tundek nilan dia gedapan nu gingkudanen. Kali' ilan pektalu',

¹¹ "Ya'a, Kaunutan nami Megbebaya', pektemuyen nami ya'a, gembantanga penalan nu ngag launan biwat mu,

gembantanga dadema pegbesaan nilan sampay gembantanga meglekaunutan dinilan gela'.

Pu' ya'ai miwat di tiba'an maita' sampay su ndi' maita',

adin sug biwat mu, su gikteb bigayan ketubu', nda'ig lain puunanen, su laak mauya'an mu!"

Pigwekilan Sinulat ki Nati Karniru

5 Naa mendadi, diag lintu kemet nu megingkud di titenga' gingkudan gadi' kia, duuni minita'u linulun sinulat. Kig linulun kini, miktimpang sulatay. Su pitu lapis patalen, pideketan pitu kumpelig lunay, adun nda'i mekebembal dun. ² Duun dademai minita'u sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit ginuungan gupia, miktegas iin sumaak, "Ta' taway duni gembantang meksekat dig lunay kia, adun mbembalig linulun sinulat kini?" ³ Laak dagid di gekleb langit bu' lupa' sampay ditug baya', pia sala tawan, nda'i mibaangan metau megbembal di sinulat kiin muka' megbasa dun sia. ⁴ Kali'u mesuunay, mikengelawu gupia, pu' nda'idun masi'i mibaangan gembantang megbembal di sinulat muka' megbasa dun. ⁵ Laak dagid, duuni sala tawan dia nga meglegulang kaunutan miktalu' dinaan, "Ndi'a pengaduy, pu' bentayay pa daan! Ki gilal limaung, su sapu' ni Juda, muka' migdedengeg sapu' dadema ni David, dinaagen na tu'u su nga kuntranen, kaas iinen na tu'ui meksekat di pitu kumpelig lunay, muka' mekegbembal di sinulat kiin." †

⁶ Iin dayuni minita'u ki Nati Karniru, pegindeg dia titenga' nu gingkudan gadi', pigalidungan nu paat buuk tetubu' biwat muka' nu ngag dua' pulu' bu' paat meglegulang kaunutan. Ki Karniru kini, su palasen, ma'niin minayan na matay. Duuni pitu buuk sungagen, pitu buuk dademai matanen, sa'itada su pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' megabang lelayun diniin sinugu' mangay tu tibuukan lumbang. ⁷ Mendadi, mikpesempel ki Karniru di gingkudan dia titenga', muka' inalapen sug linulun sinulat diag lintu kemet nu pegingkud dia. ⁸ Su saananen malap dun, su paat buuk tetubu' biwat muka' sug dua' pulu' bu' paat tawan meglegulang kaunutan, mimenlaub ilan dia gedapanen. Miktukid ilan gayepan paingalan dun arpa muka' ya'ung mipenu' pelinan, sa'itada su kenenabi nu nga piglegetawan nu Megbebaya'. ††⁹ Lamug mimegbebat ilan begu bebat, laung nilan, "Ya'ai gembantang malap dig linulun sinulat,

† Danu getaw Judea begudiin sug limaungi tenggi'an di kaunutan meglepengi keguiten di samatawen. †† Kig arpa, ginis gayepan duuni kurdasen sugiten nu megayep dun.

muka' meksekata di pitu kumpelig lunay pideket dun,

Pu' pinataya, muka' puun tu kepatay mu siluyan mu su Megbebaya' nga piglegetawanen.

Ki nga getaw likat mu, genat ilan dig launan bansa, dig launan pikebitan ilan, sakup ilan di tiba'an benwa sampay lumaun nasud.

¹⁰ Pigbaal mu ilan sala keglekaunutan, launan nilan, belian mektamuy tu Megbebaya' pektemuyen ta, muka' meglekaunutan ilan ditug dibabaw lumbang."

¹¹ Naa, pigbentayan ku na puli', muka' midengegui nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, ndi' ilan mbilang saba' nu kelaunen, mabu' labi selaksa' pilu' di selaksa' tawan ilan. Pemegindeg ilan dia pegalidung di gingkudan nu gadi', muka' di paat buuk tetubu' biwat sampay dig dua' pulu' bu' paat meglegulang kaunutan. ¹² Memegbebat ilan meketikteg, laung nilan,

"Ki Nati Karniru kini pinatay,

gembantang meglekaunutan, medatu', metelisebuten sampay ginuungan.

Gembantang dadema pegbesaan, megdedengeg sampay penalan."

¹³ Naa, midengegu dayun su kelaun biwat dia gekbus langit, kampu' nu ngag bitang diag dibabaw lupa', su ngag ditug baya', sampay su ngag bitang diag dagat, sa'itada su tiba'an biwat di gekleb langit bu' lupa'. Midengegu ilan memegbebat, ma'nini',

"Ki pegingkud dia titenga' gingkudan, sampay ki Nati Karniru kini,

di nda'i gikteben enalen ilan muka' pegbesaan ilan, di nda'i tamanen megdedengeg ilan muka' meglekaunutan ilan!"

¹⁴ Kali' peksembag su paat buuk tetubu' biwat, "Amen!" Mimeglaub dayun su nga meglegulang kaunutan, muka' pinginlu'udan nilan su pegingkud muka' su Nati Karniru.

Sekaten nu Nati Karniru su Pitu Kumpel Pideket dig Linulun Sinulat

6 Mendadi ki Nati Karniru, minita'u dayun iin, peksekatenen sug bekna kumpelig lunay pideket dig linulun kia, muka' midengegu su tingeg nu salabuuk tetubu' biwat, maa' nug delalak. Duuni piktelu'anen, laungen, "Panawa!" ² Kali'u pegbentayay, minita'ui kebayu', gemputi' kebayu'. Ki peksakay dun, peguidaneni pana' muka' bigayan dadema tundek. Iin, mipanaw na tu'u memendaag, nda'iduni dumaag dun.

³ Naa, sikat na pelum nu Nati Karniru su kedua' pideketen lunay muka' midengegu dadema su kedua' tetubu' biwatan. Duun dademai piktelu'anen, laungen, "Panawa!" ⁴ Duun dayuni kedua' kebayu'en gumiwa', gempula kebayu'. Ki peksakay dun, bigayan pegbaya'

mekpegubat di tibuukan lubang, adun mekpine-tayay su nga getaw. Tinulunan dadema iin gembagel sundang.

⁵ Naa sikat na pelum nu Nati Karniru su ketelu pideketen lunay, dayun midengegu su ketelu tetubu' biwaten. Duun pa pagidi piktelu'anen, laungen, "Panawa!" Kali'u pegbentayay, duuni minita'u maitem kebayu'. Ki peksakay dun, miguit timbangan. ⁶ Muka' duuni midengegu ma'niin tingeg nu getaw genat dia paat buuk tetubu' biwat kia. Kali' talu', "Sendaw mengimbaal, tindanen sala kaltik laak trigo. Sa' su sebadai tindan, telu kaltik. Laak sug lana nu gayu olibo muka' su pegimulanan gubas, ndi' dadema saliba'en."

⁷ Naa, sikat na pelum nu Nati Karniru su kepaat pideketen lunay, midengegu dayun su kepaat tetubu' biwaten miktalu'. Duuni piktelu'anen, laungen, "Panawa!" ⁸ Dayun duuni minita'u kebayu' mimansi'. Ki peksakay dun, paingalan dun si Kepatay, dumanen peksakay si Baya'. Ki peksakay kia, bigayan ilan pegbaya' di kepaat ilasen di nga kilawan, adun pemetain nilani nga getaw pibian di gubat, gunus, ledun sampay ditu mekalig metetubu'.

⁹ Mendadi, sikat na pelum nu Nati Karniru su kelima pideketen lunay. Minita'u dayuni gentudan gilak, muka' dia silungen duuni nga gimuud nu nga pinatay saba' nilan megukit tu talu' nu Megbebaya' muka' saba' nu kelegintuud nilan tu ginukit ni Isukristu. ¹⁰ Ki nga gimuud kia, mimeksay ilan, laung nilan, "Ya'ai ginuungan Diwata! Pinaasa ditu melaat muka' meseligan ka gupia! Saaken nami dini'a sa' maiben mu pa ukumay su nga getaw diag dibabaw lubang muka' pelebua'y, sugda tu kepatay nilan dinami." ¹¹ Dayun diadia bigayan mekelambak suub, gemptu', muka' pilali deli sampay mematayi kelaun sama sesugu'enen muka' mimated diniin maa' nu kibiananen.

¹² Naa, miksekat ki Nati Karniru tu ke'ennem pideketen lunay. Miglinug dayun metikteg, minitemi mata gendaw maa' nu maitem penepeten binaal saku, mipulaig bulan ma'niin palas dugu', ¹³ mimeglabu' su ngag bitun ma'niin bunga igera mipudu sa' dulukan metikteg genus, pia mailaw pa. ¹⁴ Dayun malep su tibuuk langit, maa' laak nu papil linulun na. Su ngag bentud muka' su nga pinulu'an, piawa' ilan dig daan kibatanganen. ¹⁵ Dayun su kelaun getaw dig lubang, su nga gadi', su nga kaunutan getaw, su nga kaunutan dadema sundalu, su nga medatu' muka' su nga megbaya' dig duma getaw, sampay su gulipen, sa' su kana' gulipen, migela' ilan memegeglud ditu ngag langeb sampay ditu silung nu nga genduk diag binentudan. ¹⁶ Pigbeksayan nilan dayun su ngag batu muka' binentudan, laung nilan, "Yamu ngag batu muka' bentud, silabu' amu dini nami, tebnay niu ami, adun ndi' ami maita' nu pegingkud tu melengas gingkudan kia nu gadi', muka' adun ndi' ami medek-

dakan nug lenget nu Nati Karniru. ¹⁷ Pu' minateng na su mekesalebu' gendaw pengukuman nilan. Ta' taway dun bai mekegaga dun ini?"

Su 144,000 Tawan Pintu'usan Sakup nu Megbebaya'

⁷ Naa tubus nitu, duuni minita'u paat tawan pelum sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit. Ki nga sesugu'en kia nu Megbebaya', diadia pegindeg ditu sala di nga paat sungut nig lubang kini. Inapag nilan su paat buuk genus dumuluk sia dinig lupa', dig dagat, muka' di nga gayu. ² Minita'u dademai sala getaw langit, peglentu genat ditu dapit silangan. Iin, peguite-nen su pektu'us nu pektetubu' Diwata. Biksayanen su paat tawan getaw langit kia, kig daan na bigayan nu Megbebaya' pegbaya' geba'en nilan sug benwa muka' peglaatan nilan sug dagat. ³ Kali' pektalu' su sala tawan getaw langit kia, "Ndi' pa niu peglaatay sug lupa', sug dagat sampay su nga gayu, subay unan pa nami tu'usay su gangas nu nga sakup nu Megbebaya' pektemuyen ta, su nga sesugu'enen getaw lubang." ⁴ Kali'u medengeg su kelaun nu pentu'usan di tu'us nu Megbebaya' di gangas nilan, iini segatus bu' paat pulu' bu' paat ngibu tawan getaw metenday di nga sepulu' bu' dua' gesalan getaw Israel. ⁵ Naa pemili'an ma'nini', duuni selaksa' bu' dua' ngibu tawan sapu' ni Apu' Juda, duun dademai selaksa' bu' dua' ngibu tawan sapu' ni Apu' Ruben, selaksa' bu' dua' ngibu tawani sapu' ni Apu' Gad, ⁶ muka' ma'antu dademai kelaun nu sapu' ni nga Apu' Aser, ni Apu' Neftali, ni Apu' Manases, ⁷ ni Apu' Simeon, ni Apu' Levi, ni Apu' Isacar, ⁸ ni Apu' Zabulon, ni Apu' Jose sampay ni Apu' Benjamin, piksepulu' bu' dua' ngibu ki tinu'usan.

Su Melaun gupia Getaw Pemekseluk Gemptu' Suub

⁹ Tubus nitu, kali'u pegenleng, naa melaun gupia getaw, nda'iduni mekebilang dun. Sakup ilan di tiba'an nasud, dig launan bansa, dig lumaun benwa sampay dig lumaun pikebitan. Mimegindeg ilan di gedapan nu melengas gingkudan nu gadi', di mesungu'an dadema nu Nati Karniru, lumbus ilan pemekseluk gemptu' mekelambung suub, peguidan nilani nga paka pisa. ¹⁰ Mimeksay ilan, laung nilan, "Penalan ta su Megbebaya', su pektemuyen ta muka' su pegingkud dini melengas gingkudan nu gadi' muka' penalan ta pa pagid ki Nati Karniru, pu' mikpuun dinilan dua' su kegawen dinita." ¹¹ Naa, su kelaun sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, migalidung ilan pemegindeg dia melengas gingkudan kia, muka' di peglidungan dadema nu nga meglegulang kaunutan sampay di paat buuk tetubu' biwat. Mimenlaub di gedapan nu gingkudan su nga getaw langit kia, pinginlu'udan nilan su Megbebaya'. ¹² Kali' ilan talu', "Amen! Ki Megbebaya' kini, di nda'i gikteben gemban-

tang dadema tu'u penalan, megdedengeg muka' pemilangen metelisebuten. Di nda'i tamanen gempia pekpeladpeladan, pegbesaan sampay pemilangen ginuungan. Muka' megbaya' di nda'i tamanen! Amen!"

¹³ Naa mendadi, sala tawan di nga meglegulang kaunutan, sinaaken dinaan sa' ki nga getaw kia mimekseluk gemputi' mekelambung suub, ta' taway dun muka' sa' tanda' ilan genat.

¹⁴ Kali'u peksembag, "Uu Sir, nda'u ma mesuunay. Mabu' ya'ai mekesuun dun."

Kali' talu', "Ilan kini su mikebian di mekendekendek gupia kelegenay. Ikdakan na nilan su nga suub nilan dig dugu' nu Nati Karniru, adun mekeputi' na tanan.

¹⁵ Kaas mekaindeg ilan di gedapan nu melengas gingkudan nu Megbebaya', muka' meketamuy ilan diniin gebii gendaw dinig Balay Penedapan diniin. Penendingan ilan nu pegingkud di melengas gingkudan nu gadi', adun nda'i mpenggulaula nilan. ¹⁶ Kaas ndi' nailan mainsan puli' gutemen muka' kuaun, ndi' na nilan metigeli mesait pedes atawaka ta' alanduni gininisan mainit. ¹⁷ Pu' megingat dinilan lelayun ki Nati Karniru pegindeg dia titenga' nu melengas gingkudan. Pengegaken ilan niin ditu tebud nu tubig mekeg-begay ketubu' nda'i tamanen, muka' pengu'a'en dinilan nu Megbebaya' sug launan mekpauba' di ginaa nilan."

Sekaten nu Nati Karniru su Kepitu Pideketen dig Linulun Sinulat

8 Naa mendadi, su kepitu pideketen lunay nug linulun sinulat, bena' sikat nu Nati Karniru, mingamed dayun ditug langit taman ginenga' uras.

² Bena' mitektaki ginenga' uras, minita'u su pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit pegindeg ditu gedapan nu Megbebaya'. Miktukid ilan bugyung.

³ Naa, duun paduni sala getaw langit mitua' pegindeg dia mesungu'an nu gentudan gilak. Piguidan nu getaw langit kiaig ya'ung bulawan, betangan pelinan. Bigay dayun diniin melaun pelinan, adun pedumanen ditu kenenabi nu nga piglegetawan nu Megbebaya', dayunen ilakay dia gentudan di mesungu'an nu melengas gingkudan kia. ⁴ Su gebel nu tinutung pelinan mipeduma di kenenabi nu nga piglegetawan nu Megbebaya', luminintuk diag ditaas, genat tug ya'ung piguidan nu getaw langit pegindeg dia gedapan nu Megbebaya'. ⁵ Pipenu' dayun nu getaw langit gapuy sug ya'ung bulawan bitangan pelinan pileket diag dibabaw gentudan gilak, muka' libu'anen dun sug lumbang. Migdelalak metikteg, duuni mesasak gupia, migbunsila'i gilat, miglinug pa padun.

Su ngag Bugyung Pigiup nu nga Sesugu'en nu Megbebaya' Getaw Langit

⁶ Ma'antu, su pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit bigayan bugyung, miuya' nailan megiup dun.

⁷ Mendadi, sug bekna getaw langit, pitalu'en kig bugyungen. Dinupi'an dayun sug lumbang, dupi' batu muka' gapuy lamug dugu'. Mitutung dayun su ketelu ilasen dig dibabaw lumbang, muka' su ketelu ilasen di nga gayu sampay su nga kelaun mailaw sigbet.

⁸ Naa, su kedua' getaw langiten, pitalu'en pelum kig bugyungen. Duun dayuni milabu' ditug dagat ma'niin palas gembagel dungus megliga'. Su ketelu ilasen ditug dagat, binaluy na dema dugu'. ⁹ Muka' pa pagid migela' matay su ketelu ilasen nu metetubu' muka' seda' diag dagat. Migela' pa padun meglaat su ketelu ilasen di ngag bangka' ditu.

¹⁰ Naa su ketelu getaw langiten, pitalu'en pelum kig bugyungen. Lemen laak miktalu' sug bugyung, duuni gembagel bitun megliga' maa' nu tilaw, milabu', mite-na' ditu ketelu ilasen di tinubigan sampay nga tebud. ¹¹ Ngalan nug bitun kia, Gempait. Bena' mitena', binaluy gempait su ketelu ilasen di tubig, kaas melaun getaw minatay saba' nilan minum di tubig mibaluy gempait.

¹² Mendadi pitalu' na pelum nu getaw langit kig bugyungen, kia su kepaaten na. Misugat dayun su ketelu ilasen di gendaw, su ketelu ilasen dig bulan sampay su ketelu ilasen di ngag bitun. Kaas su ketelu ilasen di kedelag nilan, ndi' na mbaluy. Kaas dumilem dema su ketelu ilasen nu gendaw muka' nu gebii.

¹³ Kali'u pungenleng puli', minita'ui maa' nu tipuli peglayug diag ditaas, lamugen memeksay, "Ay! Mekelelaatlelaat! Mekelelaatlelaat tu'u! Sa' petelu'en nu telu tawan pa getaw langit sug bugyung nilan, mekelelaatlelaat gupia su kelaun pektetubu' dinig dibabaw lumbang!"

9 Naa mendadi, pitalu' na pelum nu kelima getaw langiten kig bugyungen. Duun dayuni minita'u bitun, salabuuk, daan na milabu' diag lumbang. Kali'u pegbentayay, kig bitun kia, bigayan gunsi' pekpuka' dig luak bianan pangay ditug baya'. ² Pinuka' dayun nug bitun kia sug baya'. Minipuglun gua' diag bisuan-gani gebel, ma'niin gebel nu gembagel gupia gapuy. Dumilem duni gendaw muka' gawanawan. ³ Duun dayuni nga gapan luminusad ditug lupa' genat dia gebel kia. Su nga gapan, bigayan ilan lala, mesama dig lala nu gulangulang. ⁴ Binandu dinilan su kepeglaat nilan sia tu sigbet, tu nga gayu sampay tu nga pimula, iin daw laaki pelegetan nilan su nga getaw ki nda'iduni tu'us nu Megbebaya' di gangasen. ⁵ Nda' dadema buang dinilan petain nilan su nga getaw pelegetan ni-

lan, laak iin pasi'i bigay dinilan, pelesain nilan di me-sait su nga getaw nda' tu'usay, taman lima bulan. Su kesait nu kepetuga' nilan di nga getaw, maa' daw nu kesait sa' segeden gulungulung. ⁶ Mendadi taman lima bulan kiin, enguten nu nga getaw matay sia, laak dagid ndi' matay. Penengaun nu nga getawig bian kepatay nilan sia, laak ma'niin ilan mpegliaw nu gumul nilan.

⁷ Mendadi, ki nga gapan kini, palas nilan ma'niin palas kebayu' minuya' na sumakay dun pangay lumumpak. Dia gulu nilan duuni maa' nu tundek bulawan. Su mulu' nilan, ma'niin palas mulu' getaw. ⁸ Sug buuk nilan, ma'niin palas buuk libun, su ngisi nilan, ma'niin palas ngisi limaung. ⁹ Pinseluk nilan di gegdeb nilani penending dun maa' nu palas putaw, dayun sa' megedegud su nga gekpak nilan, ma'niin deguk nu melaun prada pegleguyuden nu nga kebayu' sa' menggebek pangay lumumpak. ¹⁰ Duuni gikug nilan muka' seged nilan maa' danu gulungulung. Su gikug nilan, mekpetuga' di nga getaw taman lima bulan. ¹¹ Naa, duuni gadi' meguit di nga gapan kiin, iin su getaw langit megbaya' na dig baya'. Iini ngalanen sa' pikebitan nu getaw Judea, si Abbadon, sa' pikebitan nu getaw Grecia, si Apolyon (sa'itada ma'anenen su Menginapul).

¹² Mendadi sug bekna mekendekendek pelabu' sungu mayan dig lumbang, mitubus na. Duun paig dua' ginis pelum sungu mpenggulaula.

¹³ Naa, pitalu' na pelum nu ke'ennem getaw langiten kig bugyungen. Midengegu dayuni tingeg ditu paat buuk sungut nu gentudan gilak kia bulawan dia gedapan nu Megbebaya'. ¹⁴ Ki tingeg kia, miktalu' dia ke'ennem getaw langiten pegawid bugyung, "Naa, ki paat tawan getaw langit kia binalud ditu gembagel tubig Eufrates, beluyay mu ilan!" ¹⁵ Biluyanen tu'u ki paat tawan kia getaw langit. Gandang nailan pingandam, pemetain nilani ketelu ilasen di nga kilawan, di gempia uras, gendaw, bulan sampay taun tindu' nu Megbebaya'. ¹⁶ Duuni nga sakup nilan sundalu peksakay kebayu'. Tumu' pisuun dinaan sug laun nu sundalu peksakay kebayu' kia, 200,000,000, sa'itada dua' laksa' pilu' di selaksa'. ¹⁷ Iin dayun pinita' dinaan su nga kebayu' sampay su peksakay dun, pinseluk di gegdeb nilani penending dun, putaw gempula, ma'niin liga' gapuy, melunaw dadema gupia miglamug medalag. Su nga kebayu' pelum, gulu nilan, maa' da gulu limaung. Minggua' dig baba' nilani gapuy, gebel muka' asupre. ¹⁸ Dayun puun di telu pelabu' kiin, ki gapuy, gebel muka' asupre pekpenggua' diag baba' kebayu' kia, mitimalan mematay su ketelu ilasen di nga kilawan. ¹⁹ Pu' melala gupiaig baba' muka' gikug

ni nga kebayu' kia. Su gikug nilan, ma'niin mamak, duun masi'i gulunen, iini memesait di nga getaw.

²⁰ Laak pia ma'antu, su ngag duma getaw nda' pematay di nga pelabu' kini, nda' nilan gusay teliuday su pektemuyen nilan, iin da gusay piktamuy nilan su pigbaal laak nilan. Minamal ilan sungkin mektamuy ditu menenulay muka' ledawan binaal bulawan, bulawan selapi', bedunsi, batu sampay gayu, su nga ndi' mekengita', ndi' mekebatik, sampay ndi' mekepanaw. ²¹ Nda' da nilan padun pegbiksu'ay su keminasa nilan, su nga kenigdud nilan dig duma nilan, su kenlelingay nilan sampay su kegdaaw.

Su Getaw Langit Peguit Maika' Linulun Sinulat

10 Naa mendadi, minita'ui sala sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit ginuungan gupia, peglusad dinig lumbang genat ditug langit. Ki getaw langit kia, milipukutan iin nu gabun muka' piglidungan nug landungi gulunen. Su mulu'en, mekesulaw ma'niin nu mata gendaw, su mesekeg gupia gek suden, ma'niin dadema pasek megliga'. ² Piguidaneni maika' linulun sinulat biklad di kemeten. Migbelak megindeg, sug lintu gek suden pi'indegen ditug dagat, sug bibangen pelum ditug lupa'an. ³ Miktawag dayun maa' nu genggel limaung, dayun simbag nu pitu buuk delalak, meketenug gupia. ⁴ Lemen laak mideksu'ig delalak, sulaten ku na sia. Laak dagid duuni midengegu talu' ditug langit, kali' talu', "Su tinalu' nu pitu buuk delalak, pegbuni mu, ndi' mu sulatay!"

⁵ Naa, minita'u dayun su getaw langit, ki pegindeg diag dagat muka' lupa', tinggalenig baingkenen dapit lintu ditug langit, ⁶ pu' suminapa, peksembayanen su Megbebaya' su nda'i gumulen, su Mikleb tug langit, Miwat tug lupa', Minunag tug dagat muka' Minaglis tu tubig, sampay Mitang tug lumaun bitang dun. Kali' sapa su getaw langit, laungen, "Nda'idun na dema tu'ui mekelangan dun! ⁷ Pu' sa' petelu'en na nu kepitu getaw langiten kig bugyungen, dayun na tu'u penuuday nu Megbebaya' ki pigbuni pigdelendemen di pisuunen dengantu tu nga sesugu'enen pimuunanen."

⁸ Naa mendadi, midengegu na puli' su tingeg kiin ditug langit. Kali' talu' dinaan, "Diaan ka na, alap mui mibeklad sinulat kia, ki peguidan nu getaw langit pegindeg diag dagat muka' lupa'."

⁹ Kaas pisempelan ku dayun su getaw langit, adun penengiin ku diniin su maika' linulun sinulat. Kali' talu' dinaan su getaw langit, "Alap mu ini, dayun aan mu. Naa sa' dia pa baba' mu, memis maa' teneb, laak sa' medul mu na, tulisan ka dun."

¹⁰ Naa sa' ma'antu, inalapu tu'u su maika' linulun sinulat ditu kemeten dayun inaan ku. Memis tu'u sinelay diin pa baba'u, laung mu dun teneb. Laak bena' midulu na, tinulisanu tu'u. ¹¹ Kali' pektalu' dinaan, "Subay

† Duuni ginis mekaika' lupa' paingalan dun asupre, medalag tanu, medu' gupia maa' da gumanuk midu' na.

pegwali mu puli' su talu' nu Megbebaya' mekatag di kelaun bansa muka' nasud, su kelaun ginis pikebitan metalu' nu getaw, sampay su kelaun gadi'."

Kig Dua' Tawan Megukit Talu' nu Megbebaya'

11 Mendadi bigayanu pektepeng ma'niin sekud, dunut duuni miktalu' dinaan, laungen, "Pegbua-ta, kig Balay Penedapan tu Megbebaya', tepeng mu, sampay su gentudan gilak, dayun bilang mu dadema su kelaun getaw memektamuy dia. ² Laak ndi' mu tepengay sug lenu'an diag liu, pu' kia, bigay na ditu nga getaw kana' getaw Judea. Ilan kiin, peglaatan nilan su syudad pinaas nu Megbebaya' taman paat pulu' bu' dua' bulan. ³ Pepegwaliu dademaig dua' tawan pekseluk suub saku, dayun pegukiten nilan su talu' nu Megbebaya' gikteb sengibu bu' dua' gatus bu' enem pulu' endaw."

⁴ Naa kig dua' tawan megukit kia, ilan sug dua' puun gayu olibo, ilan dadema sug dua' buuk betangan sulu' kia bitang ditu mesungu'an nu Kaunutan di tibuuk lumbang. ⁵ Sa' duuni mekpeleget dinilan, menggua' dig baba' nilani gapuy mekesapul dun su nga kumuntra dinilan. Ma'antu, adini mauya'anen mekpeleget dinilan dua', mekangay ditu kepatay. ⁶ Muka' pagid duuni pegbaya' nilan megbelibad dig dupi' saanan nilan megwali tu talu' nu Megbebaya'. Mpegbia'an nilan dadema su nga tebud mbaluy dugu', muka' duun pa pagidi pegbaya' nilan dig benwa, pia ta' pelebu'ay dun, pia sanu deksu'i mauya'an nilan pebianen nilan dun.

⁷ Naa, kig dua' tawan megwali, sa' metubus nilan peglegintuuday, bunu'en ilan nu mekendekendek menamad gua' dig luak bianan pangay tug baya'. Daagen ilan nu menamad, dayunen ilan petayay. ⁸ Sug bangkay nilan, mbilin laak ditug dalam nu gembagel syudad tanda' linansang su Kaunutan nilan di kurus. † Sodoma atawaka Ehiptoi samingay ngalan nu gembagel syudad kiin. ⁹ Naa, duuni nga getaw dig launan bansa, di kelaun pikebitan, sakup ilan di tiba'an benwa muka' lumaun nasud, pegeklungan nilan sug bangkay nug dua' tawan kia taman telu endaw bu' selapus. Muka' ndi' nilan buangen lebengay sug bangkay nug dua' tawan megwali kia. ¹⁰ Penleliagen dayun su kelaun getaw dinig dibabaw lumbang ditu kepatay nilan dua'. Meglekebibu su nga getaw muka' megbebegayay ilan, pu' kig dua' tawan megwali, mekpuun dinilan su nga kelegenay nu nga kilawan. ¹¹ Laak dagid bena' minayan nai telu endaw bu' selapus, kig dua' tawan megwali, pitubu' ilan puli' nu Megbebaya'. Migbuat nailan tu'u, kaas mipati' gupia mendek su nga kelaun getaw mikaita' dinilan. ¹² Duun dayuni midengeg nug dua' tawan megwali migbeksay ditu gek-

† Sa'itada ki Jerusalem.

bus langit, kali' talu', "Lentu namu dini!" Lumintu nilan dua' pangay tu'u ditug langit, pigalidungan ilan nu gabun saanan pegbantay dun su nga kumuntra dinilan. ¹³ Iin dayuni miglinug metikteg. Naa su kesepulu' ilasen di gembagel syudad, migeba', mimatay duni pitu ngibu tawan getaw. Su nga getaw nda' patay, mimegendek, pinalan nilan gupia su Megbebaya' ditu gekbus langit.

¹⁴ Naa, mipapas na su kedua' pelabu'en. Laak, bentayay pa daan niu, sungu mateng ki ketelunen.

Su Kepitu na Bugyungen

¹⁵ Naa mendadi, su kepitu getaw langiten mibegayan bugyung, pitalu'en dayun kig bugyungen. Duun dayuni migdengan memeksay ditug langit, laung nilan, "Megbaya' na tu'u tu tiba'an kilawan su Kaunutan ta Megbebaya' muka' su Tindu'en Meglekaunutan, muka' iin, meglekaunutan di nda'i gikteben!" ¹⁶ Dayun sug dua' pulu' bu' paat tawan meglegulang kaunutan memegingkud dia nga gingkudan nu gadi' dia mesungu'an nu Megbebaya', mimenlaub ilan mengamuyu' tu Megbebaya', ¹⁷ kali' ilan pektalu', "Uu Kaunutan Megbebaya' ki Tampusan Ginuungan, su tetubu' nandaw bu' dengantu!

Mekpaladpalad ami dini'a, pu' diin na gengkeman mu su gembagel pegbaya' mu, muka' mikpuun ka na tu'u meglekaunutan.

¹⁸ Minlimuuk su ngag bansa getaw kana' piglegetawan mu,

pu' minateng na su masa nu kepelabu' mu dinilan, ki masa nu kengkum mu tu nga mimatay, muka' gempia mu sugdaan di melengas su nga getaw sesugu'en mu migwali tu talu' mu sampay su nga piglegetawan mu, sug lumaun megbasa dini'a, sa' su ngag datu' sa' su gempusuk.

Minateng na su masa gempia mu sepulen su nga menginapul di tibuukan lumbang!"

¹⁹ Mendadi sug Balay Penedapan ditug langit, mipuka', dayun midayag diag dialemen su kaban gindan tug bekna sabut nu Megbebaya'. Dayun migbunsila'i gilat, mingeneg, migdelalak metikteg, miglinug sampay migdupi' batu, gempales dupi'.

Sug Libun muka' su Mekendekendek Buaya

12 Naa mendadi, mitua' ditug langit ki mekesalebu' gupia tu'us. Duunig libun, su gendawi suuben, sug bulan, gindeganen, muka' mipenundek diniini sepulu' bu' dua' buuk bitun. ² Kig libun kini, sungu megbata'. Saba' kesait nu kegbatik tianen, mengagedi tanan mengaduy.

³ Naa, duun pa pelumi sala mekesalebu' tu'us midayag ditug langit. Gembagel gupia metetubu', gem-

pula, ma'niin palas mamak atawaka buaya, pitu buuki gulunen, sepulu'i sungagen. Miktukid dadema tundeki nga gulunen. ⁴ Mendadi impun nu ma'niin buaya di gikugen su ketelu ilasen di ngag bitun diag langit, piniglaken dayun dinig lumbang. Pegindeg iin dayun dia mesungu'an nig libun kini, adun depa'enen su gembata' sa' megigetaw na. ⁵ Dayun megaanay kig libun kia. Kali' pegigetaw su gembata', bata'laki, iin su meglekaunutan di nga kelaun nasud muka' bansa lema' denlag. Metegasi keguiten dinilan, pu' peguit dinilan su sekuden putaw. Laak dagid duuni suminakmit tu gembata', dayun iwit ditu Megbebaya', ditu melengas gingkudan gadi'. ⁶ Mikeglaguy dayun sug libun ditug limawa' daan na pingandam nu Megbebaya' pegbebenwananen. Pi'ingat dayun nu Megbebaya' dia sug libun, taman sengibu bu' dua' gatus bu' enem pulu' endaw.

⁷ Mendadi bena' mitektak na su sengibu bu' dua' gatus bu' enem pulu' endaw, iin dayuni pikpuunan nu gubat ditug langit. Si Miguel, sala tawan di nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, muka' su nga sakupen sama sesugu'enen, mingatu ilan ditu ma'niin buaya kia. Ki ma'niin buaya kia muka' su nga sakupen sama sesugu'enen, mingatu dailan dema megbunu'. ⁸ Laak dagid, dinaag gupia su ma'niin buaya muka' su nga sesugu'enen kia. Pingutidan ilan dayun diag langit, subay ndi' nailan puli' megbenwa dia. ⁹ Mendadi ki gembagel metetubu' ma'niin palas buaya, linabu' na tu'u dini silung. Iinen su mamak dengantu, ngalanan su Palin muka' si Satanas, su miglimbung di tiba'an kilawan. Sampay su nga sama sesugu'enen getaw langit, linabu' dailan dema gela' dinig lumbang.

¹⁰ Mendadi, bena' milabu' ilan, duun dayuni midencegu beksay ditug langit, laungen, "Ki keglegawen nu Megbebaya' di nga kilawan, minuud na tu'u nandaw! Su pegbaya' nu Megbebaya', biwasanen na gupia, pu' iini tantu Gadi'. Ki Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan pa pagid, biwasan na dema sug daniin pegbaya'! Pu' ki migindeg ditug gedapan nu Megbebaya' adun dengatenen gebii gendaw su nga mimated dinita, iin, piawa' na dinig langit. ¹¹ Su nga mimated dinita, mikedaag nailan ditug dumangat dinilan kia, pibian dig dugu' nu Nati Karniru, puun dadema tu talu' nu Megbebaya' piglegintuud nilan. Pu' nda' dig delendeman nilan su gumul nilan, kaas laga' na tu'u nu kesakup nilan su gumul nilan. ¹² Kaas yamu nga tiba'an megbenwa dinig langit, gempia penleliagen amu! Laak dagid, yamu nga megbenwa diag lupa' muka' diag dagat, mekelelaatlelaat amu gupia! Pu' su Palin, luminusad na diniu. Iin, mipati' gupia mangit, pu' saba' misuunanen sungu na mengikteb su sikawanen menggulaula melaat."

¹³ Naa, ki ma'niin palas buaya, kali'en mesuunay pu' linabu' dinig lumbang, pingeteden dayun sug libun kia

migbata' bata'laki. ¹⁴ Laak dagid sug libun, bigayan dua' buuk gekpak gembagel tipuli, adun mekelayug meglaguy ditug limawa', ditu tanda' paingaten iin taman telu taun bu' ginenga', adun ndi' medepilan nu ma'niin buaya. ¹⁵ Dagid, ki maa' nug buaya, sinumpitanen dayun sug libun tubig, laung mu dun ma'niin nu guluan baa', adun sia manud ditu selegan sug libun. ¹⁶ Laak dagid, ibangan pasi' nug lupa' sug libun, pu' miganga sug lupa', dayunen igupay su tubig sinumpit dun sia nug buaya. ¹⁷ Iin, mitutung dayun gangiten ditug libun, kaas pigbunu'en su kelaun lain bata' nug libun, sa'itada su ngag lumaun mikpetuud ditu pinalinta nu Megbebaya', ki dumunut tu metuud ginukit ni Isus. ¹⁸ Dayun ki ma'niin palas buaya kia, megindeg dia geksid dagat.

Sug Dua' buuk Mekendekendek Menamad Begayan Pegbaya'

13 Mendadi bena' nda' maiben, duuni minita'u ki mekendekendek menamad guminawen diag dagat. Ki menamad kia, sepulu' buuki sungagen, pitu buuki gulunen, miktukid dadema sulatay ngalan meksudi' ditu Megbebaya'. ² Iini palas nu menamad minita'u, ma'niin gembagel malig kuting. Su geksudun, maa' danu gembagel gitu' telunan. Sug baba'en, ma'niin baba' limaung. Mendadi, su metetubu' ma'niin palas buaya, bigayan dayun ditu menamad su ginuungen muka' su keglekaunutanen sampay su metaas pegbaya'en. ³ Naa, ki menamad guminawen ditug dagat, salabuuk di nga gulunen, mipati' mengelay, palas gangelen mekepatay. Laak dagid su gangelen, mikpal-i' na. Misebu'an dun dayun sug launan getaw, bena' suminakup ilan diniin, ⁴ muka' piktamuy nilan dadema su metetubu' ma'niin palas buaya, pu' saba' bigayan tu menamad kia su metaas pegbaya'en. Muka' piktamuy pa padun nu nga getaw su menamad. Kali' ilan talu', "Ki menamad kini, nda'idunig lepengen. Nda'iduni mekengatu megbunu' dun!"

⁵ Naa, ki mekendekendek menamad kiin, mibuang diniin menakabul sampay meksudi' gupia tu Megbebaya', muka' bigayan pegbaya' gikteb laak paat pulu' bu' dua' bulan. ⁶ Piksudi'anen su Megbebaya', su ngalan nu Megbebaya', muka' su pegbenwananen, sampay su ngag launan megbenwa ditug langit. ⁷ Biwang dadema di menamad lumpakanen su nga piglegetawan nu Megbebaya' dinig lumbang, muka' daagenen ilan, sampay bigayan dadema pegbaya'en meglekaunutan di kelaun bansa, di tiba'an benwa, dig launan getaw pia ta' pikebitanay dun, sampay dig lumaun nasud. ⁸ Ma'antu mektamuy tu'u diniin sug launan kilawan megbenwa dinig dibabaw lumbang, sa'itada su nga getaw nda' mesulati ngalan nilan tug

linulun sinulat nu pinatay Nati Karniru. Pu' su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', linista na dig linulun sinulat kiin su ngalan nu nga getaw mpeduma di ketubu' nda'i tamanen.

⁹ Kaas adin sug duuni telinganen, mekineeg dema tu'u! ¹⁰ Adini getaw singu'anen daapen, iini daapen tu'u. Adin pelumi getaw singu'anen kepetayanen sundang, sundangi pekpatay dun tu'u. Kaas ita nga piglegetawan nu Megbebaya', subay menamal ita mektigel di kelegenay ta, muka' sumalig ita gusay diniin.

¹¹ Mendadi duun pa pagidi minita'u sala mekendekendek menamad gumiwa' dig lupa'. Ki menamad kia gumiwa' dig lupa', dua' buuki sungagen maa' sungag nati karniru, laak su talu'en, maa' danug buaya. ¹² Iin, pipegbia'an nug bekna mekendekendek menamad, adun sumugut dun. Tigelen su tibuuk lumbang mektamuy ditug bekna mekendekendek menamad, su mipati' gangel laak mikpali' na. ¹³ Naa, ki kedua' mekendekendek menamaden, pinggulaulaneni nga mekesalebu' ginuung, pilebu'anen gapuy kig lumbang kini genat ditug langit di pegita'en nug launan getaw.

¹⁴ Piglimbunganen su kelaun getaw dinig dibabaw lumbang pibian di mekesalebu' tu'us biwang diniin penggulaulaneni di gedapan nug bekna mekendekendek menamad. Sinugu'en dayun su kelaun getaw dinig lumbang megbaal ilan ledawan, palas nug bekna mekendekendek menamad, adun pegbasa diniin, su miangel sundang laak nda' mpatay dun. ¹⁵ Biwang dayun tu' kedua' mekendekendek menamaden begayanen ginaa sug ledawan nug bekna mekendekendek menamad, adun mekektalu' sug ledawan muka' mekepatay tu' nga ndi' mektamuy diniin. ¹⁶ Tigelen dayun sug launan getaw, sug duuni gelalen sa' su nda'idun, sug datu' sa' su gempusuk, su gulipen sa' su kana' gulipen, betangan tu'us sug lintu kemet nilan muka' su gangas nilan. ¹⁷ Nda'iduni mekesaluy muka' mekesesaluy, bisan ta' taway dun, subay su laak mibaalan tu'us. Ki tu'us kia, su ngalan nug bekna mekendekendek menamad, atawaka sug lumiru ganti' tu' ngalanen.

¹⁸ Naa subay melisebuten amu. Adin su metaasi tinawanen, iini mekaulug dig lumiru kini nu menamad, pu' kig lumiru, guminanti' di ngalan nu getaw. Ki genem gatus bu' enem pulu' bu' enem (666), iin sug lumiru nug bekna mekendekendek menamad.

Su Nati Karniru muka' su nga Sakupen

14 Mendadi kali'u pegenleng, minita'u su Nati Karniru pegindeg ditug bentud Sion. Duun dademai megatus bu' paat pulu' bu' paat ngibu tawan getawig duma nu Nati Karniru. Ki nga melaun getaw kini, misulat di gangas nilan su ngalan nu Nati Karniru

muka' su ngalan nu Gama'en. ² Duun pa pagidi midengegu talu' ditug langit ma'niin deguk nu tubig dia metaas baga, ma'niin dadema metikteg delalak. Su tingeg midengegu, mekauyuk arpa pegayep nu nga getaw. ¹³ Naa ki nga megatus bu' paat pulu' bu' paat ngibu tawan getaw kini, memegindeg ilan dia mesungu'an nu melengas ginkudan gadi', di gedapan dadema nu paat buuk tetubu' biwat sampay nu nga meglegulang kaunutan. Pemegbebaten nilanig begu bebat. Nda'ig lain getaw mekesuun dun, ilan laak su nga milekat dini tibuuk lumbang. ⁴ Ilan dademai nga getaw, sa' beni' dagid melinggas ilan, pu' nda' ilan pegdusa. Genat pa di kaika'ay nilan nda'i kelemu'ay nilan. Megdedunut ilan gusay ditu Nati Karniru, pia tanda' iin pangay. Likat ilan nu Karniru di kelaunan kilawan, kaas ilani mibaal bekna begay ditu Megbebaya' muka' ditu Nati Karniru. ⁵ Pu' nda'iduni medengeg talu' nilan balus muka' kana' ilan medangat.

Su Telu Tawan Sesugu'en nu Megbebaya' Getaw Langit

⁶ Naa mendadi, minita'u pa paduni sala sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit peglayug ditu gawanawan. Ki getaw langit kini, peguitenen su Gem-pia Petenday ndi' mpapas, adun mpelaktag di nga getaw dinig dibabaw lumbang, di tiba'an bansa, dig lumaun benwa, pia ta' pikebitanay dun, sampay ditu nga getaw di kelaun nasud. ⁷ Miktegas dayun mektalu'i getaw langit, laungen, "Ki Megbebaya', pegbesaay niu iin dunut mendek amu dun, muka' penalan niu! Pu' mitektak na tu'u su sesa', ukumenen na tu'u su tiba'an kilawan. Pektamuy niu gusay su Mikleb dig langit, su Miwat dig lupa', su Minunag dig dagat sampay di nga kelaun tebud!"

⁸ Duun dayuni kedua' sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit suminukli ditug bekna getaw langit. Kali' pektalu' su kedua' getaw langit, "Migeba'! Ki migdedengeg gupia syudad kiin, Babilonia, migeba' na tu'u! Iini pilebu'an dun, pu' pi'inumen na di tiba'an getaw su gembisa penguinumenen, ki penguinumen, iin su gayaken gupia tu' kegdusa."

⁹ Mendadi duun na pelumi ketelu getaw langit suminukli ditug dua' tawan kia miuna. Iin, miktegas dayun mektalu', "Adin su getaw mektamuy ditug bekna mekendekendek menamad muka' ditug ledawanen, sampay begayen mesulatani gangasen atawaka kemeten tu'us nu menamad kia, ¹⁰ iin, mainumen pa su penguinumen nu Megbebaya'. Nda' belekwitay su penguinumenen pia maika', aalen ditu tasa nu gangiten, sa'itada su kekelabu' nu Megbebaya' dig lumaun mikesala'! Su kelaun kilawan mektamuy ditu

† Sug arpa, ginis gayepan duuni kurdasen sugiten nu megayep dun.

mekendekendek menamad, pelegetan ilan di gapuy nda'i kepalengen muka' di pegliga' asupre. † Kiin, mbianan nilan di pegita'en nu nga pinaas sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, sampay di gedapan nu Nati Karniru. ¹¹ Su gebel nu gapuy kia mekpeleget dini-lan, peglintuk di nda'i gikteben. Ki tiba'an kilawan mektamuy tu menamad muka' ditug ledawanen, bisan ta' taway dun misulatan ngalan nu menamadi gangasen, sa' su kemeten, gebii gendaw subay mektigel di keleget nda'i kesikpa'en." ¹² Kaas, ita pasi' nga piglegetawan nu Megbebaya', su nga mekpetuud di pinalintanen muka' sumalig gusay ditu Kaunutan ta si Isus, subay menamal ita mektigel di kelegenay ta.

¹³ Naa mendadi, duun dayuni midengegu tingeg ditug langit, kali' talu', "Kini pelum sulat mu. Genat nandaw leliagen gusay su nga mematay puun tu keksal-abuuk nilan ditu Kaunutan!"

Kali' sumpat sug Balakat nu Megbebaya', "Metuud lai daan, mekelali nailan tu'u dig lasay nilan, pu' sa' muli' nailan dini, muit na dema nilan su sengku' nug lesayan nilan."

Su Sengku' dinig Lumbang

¹⁴ Mendadi tubus nitu, kali'u pegbantay, minita'ui gemputi' gabun, duuni pegingkud dia gabun ma'niin nu kilawan. Ki pegingkud dia, duuni tundeken bulawan dia gulunen. Pegawid mauteng garab. ¹⁵ Dayun duuni sala getaw langit gumiwa' diag Balay Penedapan tu Megbebaya', muka' minekeg mektalu' ditu pegingkud dia gabun, "Peglabay mu su garab mu, peglegania na, pu' minateng na tu'u kig basa meglegani. Mainug na pakayaw su geniin dinig lumbang!"

¹⁶ Piglabay dayun tu'u nu pegingkud dia gabun su garaben. Kaas sug lumbang, mitebas na.

¹⁷ Naa, duun pa pagidi minita'u sala getaw langit gumiwa' ditug Balay Penedapan tu Megbebaya' ditu gekbus langit. Iin, peguit dadema mauteng garab.

¹⁸ Mendadi, duun pelumi getaw langit gumiwa' ditu gentudan gilak. Iini megbaya' ditu gapuy. Tiwaganen su getaw langit kia, su peguit dadema garab, kali' talu', "Peglabay mu su garab mu, adun lugdas mu na su kelaun bunga gubas dia pigimulanan dun dig lumbang, pu' migela' na mainug su ngag bunganen!"

¹⁹ Ma'antu piglabay tu'u nu getaw langit su garaben muka' linugdassen dayun su kelaun bunga nu gubas kia. Bena' mitubus, dayunen pengempunay, linabu'en dayun ditug luak tanda' peesen nu Megbebaya' su gubas adun baalenen penguinmen. Ki kekpeesen kiin, iin su gangit nu Megbebaya'. ²⁰ Laak pinees su nga gubas diag liu syudad. Bena' pinees, migbaa' dayuni

pineesan dun. Kig baa', dugu', telu gatus kilumitruig yeba'an nug dugu', sedepai kedalemen.

Pengendamen su Katapusan Pelabu'

¹⁵ Naa mendadi, duun na pelumi sala mekesalebu' gupia tu'us minita'u ditug langit. Duuni pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, peguiten nilani pitu ginis pelabu' mayan dinig benwa. Iin na su katapusan pelabu' nu Megbebaya', megela' na tu'u mekpalas dun su gangiten.

² Muka' pagid, duun dadema minita'u dagat, ma'niin palas pagalungan milemugan gapuy. Minita'u pa pagid su nga getaw mikegdaag ditug bekna mek-endekendek menamad, sug duunig ledawanen muka' sug lumiru ledawan nu ngalanen. Ki nga getaw kini, memegindeg ilan ditu geksid nug dagat kia ma'niin palas pagalungan, peguidan nilani ngag arpa bigay dinilan nu Megbebaya'. ³ Pegbebaten nilan sug bebat ni Moises, su sesugu'en nu Megbebaya' dengantu, iin dademaig bebat nu Nati Karniru. Kali' ilan pegbebat, "Uu Kaunutan Megbebaya', Tampusan Ginuungan, Su gulaula mu, migleep gupiaig dengegan nu kelen-gasen.

Kig baalen mu, mekesalebu' tanan!
Nda'iduni nasud, sa' kana' ya'ai meglekaunutan dun.
Kig betad mu, meglepeng tandeng muka' metuud gupia.

⁴ Nda'idun bai getaw ndi' megbasa dini'a, uu Kaunutan?

Adin ba saani mpauk mangken pu' melengasi pegbaya' mu?

Pu' nda'idunig lain mikpaas ditu melaat, ditu sala', ya'a laak.

Mekpesempel dini'a su nga ginsekupan nu tiba'an nasud,
adun mengamuyu' ilan dini'a.

Pu' medayag nu kelaun getaw su mekesuun gulaula mu."

⁵ Mendadi tubus nitu, minita'u sug Balay Penedapan tu Megbebaya' ditu gekbus langit kampu' nug lepintaw dia pegbenwanan nu Megbebaya', mipuka'.

⁶ Gumiwa' diai pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, peguiten nilan su pitu ginis katapusan pelabu' pebianen dinig dibabaw benwa. Mengelinggat tanani suub nu nga getaw langit kia saba' keputi'en, saba' dadema kelenu'en. Duun dadema di gegdeb nilani misulagdat dun bulawan. ⁷ Mendadi salabuuk di nga paat buuk tetubu' biwat kia, duuni pitu buuk ya'ung bigayen tu nga pitu tawan getaw langit kia. Ki pitu buuk ya'ung kini, gaalan bulawan, mipenu' nu gangit nu Megbebaya', su nda'i gumulen. ⁸ Naa sug Balay Penedapan tu Megbebaya', mileep gebel puun tu tiag nu Megbebaya' muka' ginuungen. Kaas

† Duuni ginis mekaika' lupa' paingalan dun asupre, medalag tanu, medu' gupia maa' nu gumanuk midu' na.

nda'iduni mekeseled dig balay kia, subay mpapas pai pitu ginis pelabu' kia iwit nu pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit.

Su Gaalan Mipenu' nu Gangit nu Megbebaya'

16 Mendadi, duuni metikteg gupia talu' diag Balay Penedapan tu Megbebaya'. Tilu'aneni pitu tawan sesugu'en kia nu Megbebaya' getaw langit, laungen, "Panaw namu. Bunag na niu ditug lumbang ki pitu buuk gaalan niu bitangan gangit nu Megbebaya'!"

² Naa sug bekna getaw langit kia, mipanaw dayun tu'u, binunagen tu'u su peguidanen gaalan dinig lumbang. Lemen laak mibunag, duun dayuni mesait gupia penleduun mitua' dia panit nu nga getaw misulatan ngalan nu mekendemekendek menamad, su kelaun miktamuy ditug ledawanen.

³ Mendadi bena' mitubus, su kedua' getaw langiten, binunagen na pelum su gaalanen, ditunen pelum binunag dagat. Sug dagat, binaluy dayun maa' nug dugu' bangkay. Dayun mimatay su kelaun metetubu' muka' seda' diag dagat.

⁴ Tubus nitu, su ketelu getaw langiten, binunagen na pelum su gaalanen, ditunen pelum binunag ngag lawas tubig muka' ditu nga tebud. Binaluy dadema dugu' su nga tubig sampay su nga kelaun tebud. ⁵ Midengegu dayun su tingeg nu getaw langit megbaya' tu tubig. Kali' talu', "Uu Diwata mikpaas ditu melaat, ditu sala', su tetubu' nandaw muka' su tetubu' dengantu, meglepeng gupia ki nga kengkum mu kini di nga getaw. ⁶ Su nga getaw kia, kagina pitigis ma nilan sug dugu' nu piglegetawan mu kampu' nu nga megwali tu talu' mu, naa pi'inum mu dadema dinilan dugu'. Iin maig bantang sugda dinilan." ⁷ Midengegu dademai miktalu' dia gentudan gilak, laungen, "Uu Kaunutan Megbebaya' Tampusan Ginuungan, su kengkum mu, meglepeng tantu muka' metuud gupia!"

⁸ Mendadi su kepaat getaw langiten, binunagen na pelum su gaalanen, ditunen binunag mata gendaw, kaas biwang dun pepesu'en su nga getaw saba' nu kainiten. ⁹ Dayun mipati' tu'u mpassu' su nga getaw dinig dibabaw lumbang, saba' kainit nu gendaw. Tinampalakaan nilan dayun su Megbebaya', su migbaya' di nga kelaun pelabu'. Laak dagid bisan ma'antu, nda' ilan gusay pegbiksu' di sala' nilan muka' nda' nilan gusay pegdedengegay su Megbebaya'.

¹⁰ Mendadi, su kelima getaw langiten, binunagen na pelum su gaalanen. Binunaganen dun su gingkudan nu mekendemekendek menamad. Su keglekaunutan nu menamad kia, dumilem dayun. Pingebut tanan nu nga getaw sug dila' nilan saba' kektigel nilan di mesait.

¹¹ Tinampalakaan nilan su Megbebaya' ditug langit, saba' nu nga mesait nilan muka' nu nga melaat gupia

leduun nilan. Laak dagid bisan ma'antu, nda' nilan gusay teliuday su melaat gulaula nilan.

¹² Mendadi, su ke'ennem getaw langiten, binunagen na pelum su gaalanen. Ditunen binunag lawas nu gembagel tubig piningalan dun Eufrates. Mitian dayun su tubig, pu' adun duunig dalam nga gadi' mpanaw genat ditu dapit silangan. ¹³ Minita'u dayun ki ma'niin palas buaya kia, muka' sug bekna mekendemekendek menamad, sampay su sala tawan tautau pimuunan daw nu Megbebaya'. Telu ilan. † Duun dademai gumiwa' dig baba' nilan, telu buuk mekelemu'lemu' menenulay. Ki menenulay kia, palas nilan ma'niin nu gekbak. ¹⁴ Ginuungan ilan gupia menggulaula mekesalebu'. Tukiden nilan laaway sug launan gadi' dini tibuuk lumbang, pungunen nilan, pu' adun menlumpak ilan sa' mateng na ki mekesalebu' gendaw tindu' nu Megbebaya', su Tampusan Ginuungan.

¹⁵ Naa, midengegu miktalu' su Kaunutan ta, "Pektal-entenay niu gupia! Mpuli' dau diin maa' nu ketua' nu megdaaw, pu' metekawan. Su pegenduk muka' sug lelayun pegandam di penepetenen adun sa' tekaw mekepanaw, kana' da peglebas, ndi' da mpiidan di gedapan nu melaun getaw, ilan, leliagen ilan."

¹⁶ Naa, minita'u dayun pinungun tu'u nu menenulay su nga gadi', ditu nilan pungunay salabuuk benwa, piningalan dun nu getaw Judea Armagedon.

¹⁷ Mendadi, su kepitu getaw langiten, binunagen na pelum su gaalanen. Ditunen binunag gawanawan. Duun dayuni minikteg mektalu' ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', kali' pektalu', "Naa mingikteb na!"

¹⁸ Migilat dayun lamug mikpenlugung, mesasak gupia, sampay metiktegig linug. Genat pa dengantu nda' pa siben bianay ki ma'nia ketiktegen. ¹⁹ Sa' ma'antu, su migdedengeg gupia syudad kia Babilonia, mipegilas telu ilasan, muka' migeba' tanan su ngag lunsud di nga kelaun nasud. Pu' su Megbebaya', midelendemen su syudad, kaas pi'inumen dun su penginumen bitang tu tasanen, sa'itada su gembagel gangiten. ²⁰ Muka' su kelaun pinulu'an diag dagat muka' su ngag binentudan, migela' dadema malep. ²¹ Dinupi'an dayun dupi' batu su nga getaw dinig dibabaw lumbang. Kada salabuuk dig dupi' batu kia, naa lima pulu' kiluig begaten. Tinampalakaan dayun nu nga getaw su Megbebaya', saba' melaat pati' pelabu' sug dupi' batu kia.

Sug Libun Meglaat Pekesuunan

17 Naa mendadi, sala tawan di nga pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit pegawid pitu gaalan, mikpesempel dinaan. Kali' pektalu', "Dunuta dinaan, pu' ki migdedengeg libun kiin tebia' meglaat pekesuunan, paita'u dini'a sa' enduta'en ku

† Ki tautau pimuunan nu Megbebaya' kiin, iin su kedua' menamaden kia, su gumiwa' dig lupa'.

dun pelebu'ay. Guluganen su gembagel syudad dia mibetang tanda' nu timualag. ² Su nga gadi' dinig lumbang kini, tebia' miksumbang tu migdedengeg laak libun kia. Ma'niin mibulek di penguinumen su kelaun getaw saba' nu kainum nilan dig dusanen."

³ Naa mendadi, pingepu'anu nug Balakat nu Megbebaya' muka' iwitu nu getaw langit ditug limawa'. Bena' ditu nau, duuni minita'u libun peksakay di gempula menamad. Su sikayanan menamad, mekendekendek, mileep sulatay nga ngalan meksudi' tu Megbebaya', pitu buuki gulunen sampay sepulu' buuki sungagen.

⁴ Naa, kig libun kini, piselukan suub, metinggasi kepu-lanen. Miputus dadema pekayan bulawan, ngag bagabaga muka' nga perlas. † Pegawid pa pagid tasa bulawan mipenu' penguinumen, sa'itada su nga mekepiidpiid gulaula kampu' nu kelaun melaat gulaula, sengku' nu kesumbangen. ⁵ Misulat dadema di gangaseni ngalan, laak igludi guluganen. Iini misulat, "Kig Babilonia, migdedengeg syudad, su gina' nu nga kelaun libun tebia' meglaat pekesuunan sampay su nga menggulaula gininisan mekepiidpiid dinig dibabaw lumbang kini." ⁶ Muka' minita'u kig libun kia, mibulek dig dugu' nu nga piglegetawan nu Megbebaya', sug dugu' nu nga getaw pipatayen saba' nu kesakup nilan dini Isus.

Kali'u maita' sug libun, misebu'anu dun gupia. ⁷ Laak su sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, kali' saak dinaan, "Ta' mai misebu'an ka dun? Kig libun kia, pesu-un ku pa dini'a su giglud guluganen sampay su gulugan nu sekayanan mekendekendek menamad, ki pitu buuki gulunen muka' sepulu'i sungagen. ⁸ Ki menamad kia minita' mu, gandang tetubu', laak nemun, minatay na. Laak sungu na gua' pelum ditug baya', adun mekangay ditu pektipuan dun tantu. Misebu'an duni nga getaw megbenwa dinig dibabaw lumbang nda' mesulati ngalan nilan dig linulun sinulat tanda' milista su ngalan nu getaw mpeduma di ketubu' nda'i tamanen, ki gandang na misulat su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa'. Pu' su menamad, gandang tetubu', laak minatay na muka' metua' pa puli'."

⁹ Laung padun nu getaw langit, "Naa, subay metelisebuten su getaw, subay duuni kekesuunen, adun maulugen ini. Su pitu buuk gulu nu mekendekendek menamad, iin su pitu dungusan pegingkudan nug libun kia. Sala guluganen, pitu tawan gadi'. ¹⁰ Naa, su pitu tawan gadi' kia, lima tawan dinilan, nda' na. Su sala tawan dinilan, peglekaunutan pa nemun. Su sala pa, nda' pa metua'. Laak sa' mateng nain, ndi' dadema maibeni keglekaunutanen. ¹¹ Ki mekendekendek menamad kiin, gandang tetubu' dayun minatay, iini kewalu adi'en, duma nu nga pitu tawan gadi'. Iin, peksungu ditu kepatayen nda'i gikteben.

† *Ki perlas, ginis pekayan batu, gemputi', maita' diag dialem belelungan ginis budenay diag dagat.*

¹² "Su minita' mu kia sepulu' buuk sungag nu menamad, iini sepulu' tawan gadi' pelum, laak ilan, nda' pailan pekpuun meglekaunutan. Begayan pailan pegbaya' megduma ilan di mekendekendek menamad meglegadi' taman laak sauras. ¹³ Salabuuk daig delendeman nu sepulu' tawan gadi'. Su ginuung nilan sampay su pegbaya' nilan, begay nilan ditu mekendekendek menamad. ¹⁴ Megbunu' pailan ditu Nati Karniru, laak dagid daagen ilan nu Nati Karniru muka' nu nga sakupen, su nga pingenggaten, tindu'en muka' mibaal meseligan sakupen. Pu' ki Nati Karniru kini, iin su Meglekaunutan di nga kaunutan muka' Meglegadi' di nga gadi'."

¹⁵ Laung padun dinaan nu getaw langit pegawid gaalanen, "Naa, ki minita' mu lawas tubig kia mik-timualag ditu tanda' pegingkud sug libun tebia' meglaat pekesuunan, iini getaw di melaun bansa, di metiba' benwa, sampay di gininisan nasud muka' pikebitan. ¹⁶ Naa su pelum minita' mu sepulu' buuk sungag nu menamad, sa'itada su sepulu' tawan gadi' kampu' nu mekendekendek menamad, mesengay nilan gusay kig libun kia. Pengui'en nilan sug launan gimunen bena' melebasan laak iin. Aanen pa nilan padun su guneden dayun nilan tutungay su sama' dig libun kia. ¹⁷ Pu' pidelendem nu Megbebaya' dinilan pekpelassen nilan su mauya'anen. Sug bian dun, meksalabuuk ilan sampay megbegay ilan pegbaya' nilan meglekaunutan ditu mekendekendek menamad. Mekpetuud ilan ditu menamad, sampay megela' na menuud su tinalu' nu Megbebaya'."

¹⁸ Diksu' nu getaw langit su tinalu'en dinaan, laungen, "Naa ki minita' mu kia libun tebia' meglaat pekesuunan, iin daan su migdedengeg syudad migbaya' di nga kelaun gadi' dinig lumbang nemun."

Su Kegeba' nu Syudad Babilonia

18 Mendadi tubus nitu, duuni minita'u pelum sala sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit peglusa-dinig lumbang genat ditug langit. Iin, metaas gupiai pegbaya'en. Su tiagen, mitiagan dun sug liwengan nig lumbang kini. ² Migbeksay dayun, kali' pektalu', "Migeba' na! Ki migdedengeg syudad Babilonia, migeba' na tu'u! Genat nandaw nda'i megbenwa dun, subay laak nga ginis menenulay sampay su kelaun ginis mekelemu' muka' mekesalasala manukmanuk. ³ Iini migeba' dun, pu' kig libun kia tebia' meglaat pekesuunan gitunganen su syudad, miginum di gembisa penguinumenen sug launan nasud, sa'itada di gayak nug libun dig dusa. Minlelingay dun su nga gadi' dig lumbang, muka' duminatu' gupia su nga nigusyanti puun tu ketagia nu melaat gayak nug libun."

⁴ Mendadi iin pa pagidi tingeg midengegu ditug langit, kali' talu',

"Yamu nga piglegetawan ku, pegawa' amu dia syudad kia! Pegliaw niuig libun kia!

Iin, ndi' amu pekpedela'ig di sala'en, adun ndi' damu dema mpeduma di ginukuman pelebuen ku diniin!

⁵ Pu' su sala'en, tinalimpuk, misangku' ma tug langit, pingebet na nu Megbebaya' su melaat betaden.

⁶ Peglegetay niu iin sama gupia di kepeglegeten diniu.

Su pinggulaulanen diniu, suliy'ay niu dua' pilu'.

Su penguinumen pi'inumen diniu, painumay niu pelum iin

dig dua' pilu' pai kebisananen.

⁷ Su ketaas nu kepetaasen dig lawasen muka' su kemis nu kebetangen,

pesemaay niu dun su kegleget niu diniin muka' su kelegenayen.

Lelayun pektelu'enen dig lawasen, laungen,

'Kini dau pegingkud maa' nug bai,

kana' dau dema balu,

kaas ndi'u na daan tu'u mbianan su nga kelegenay!'

⁸ Kagina kiaig delendemanen, megela'en mbianay sug launan pelabu' diniin dig laga' sendaw laak.

Kinii pelabu' diniin, su meliget leduun, nga kelegenay di ginaa, muka' gunus

sampay metutung di gapuy.

Pu' kiin, su Kaunutan Megbebaya' mengukum diniin, tampusan metaasi ginuungen."

⁹ Mendadi su nga gadi' dinig dibabaw lumbang mipeduma ditu melaat gayak nug libun muka' ditu kegduasanen, sa' maita' nilan su gebel nu ketutung diniin, megbeksay ilan mengaduy, lamug nilan menembit. ¹⁰ Memegindeg ilan dia melayu', pu' mendek ilan mbuus mpeduma ilan ditu kelegenayen, muka' mektalu' ilan, "Apelai! Mekelelaatlelaat! Ki syudad Babilonia kini, migdedengeg gupia muka' migbaya' di melaun nasud, dayun di sauras laak mibiananen na su ginukuman diniin."

¹¹ Naa, su nga nigusyanti kia, mengelaw dailan dema muka' melegenan ilan, pu' saba' nda'idun nai menaluy ditu ngag degangan nilan. ¹² Nda' nai menaluy bulawan, bulawan selapi', bagabaga sampay perlas. Nda' nai getaw menaluy penepeten, pia kenduta' pai kelen-gasen sug budabudanen, sa' gemputi', sa' gempula, sa' pekayan gupia. Nda'idun dademai menaluy melengas gayu muka' pimatang binaal gayu, tangu, muka' nga ginis putaw muka' tisa'. ¹³ Nda' na pagidi menaluy gelingag, nga pagemut, pelinan, penguinumen sa' lana, garina, trigo, baka sa' karniru, kebayu' muka' sekayan duunig ligiden, sampay getaw, sa'itada nga gulipen.

¹⁴ Pektelu'en pa pagid nu nga nigusyanti ditug libun gitunganen su syudad, laungen, "Su kelaun gayak mu gimu, mialep na. Su tiba'an ga'us mu sampay su kelengas nug lawas mu, migela' na mbeleng. Ndi' mu na

maita' puli!" ¹⁵ Laak memegindeg dia melayu' su nga duminatu' puun tu kendagang nilan dia syudad kia, pu' mipati' ilan mendek mbuus mpeduma ilan di kelegenay nu syudad. Melegenan ilan muka' mengelaw ilan. ¹⁶ Kali' ilan talu', "Apelai! Mekelelaatlelaati syudad Babilonia kini, asa migdedengeg gupia sia! Kitegaman nu sakupen, mekseluk ilan melengas gupia penepeten, gemputi' sa' gempula, sampay megimakay ilan bitekel, baklaw muka' singkil bulawan, bagabaga muka' perlas. ¹⁷ Dayun laga' sauras, migela' gupia mbeleng dun su nga kelaun gimu nilan."

Naa, su ngag launan meguit pelum bangka', su nga sumakay dun, su kelaun mengimbaal diag bangka' sampay sug launan megleketubu' dig dagat, mimegindeg ilan dia melayu' di syudad, ¹⁸ muka' migbeksay, saanan nilan megbantay tu gebel nu ketutung diniin, kali' talu', "Genat pa dengantu nda'idun naig lain syudad mesama puli' di migdedengeg kini syudad!" ¹⁹ Igbudan nilan dayun gabu lupa' su gulu nilan muka' miktenlis ilan mengaduy, lamug nilan menembit, laung nilan, "Apelai! Mekelelaatlelaati migdedengeg syudad kini! Su ngag launan duunig bangka'en, duminatu' puun tu ga'usen. Dayun laga' sauras migela' mbeleng diniin su gikteb ga'usen."

²⁰ Naa talu'u diniu, yamu nga getaw langit, penleliagen namu, pu' ki syudad kini, migebe' na! Yamu nga piglegetawan nu Megbebaya' dinig lumbang, sampay yamu nga peneliganen muka' pimuunanen, penleliagen namu! Pu' su pinggulaula diniu nu syudad Babilonia, inukuman na nu Megbebaya'.

²¹ Mendadi, duun pelumi sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit ginuungan gupia, minimud batu ma'niin bagel galingan, dayunen lebu'ay ditug dagat. Kali' talu', "Ki migdedengeg syudad Babilonia, ma'nini'i kegeba'en tekaw. Dayun ndi' na maita' puli'. ²² Ndi' na medengeg puli' dia syudad su tingeg arpa, bebat getaw, talu' lantuyan atawaka bugyung! Nda'idun demai panday mengimbaal dia, pia ta' tinawanay dun! Ndi' na puli' medengeg dia sug deguk galingan! ²³ Ndi' na puli' maita' diaig lamag nu sulu', ndi' na padun medengeg dia su kabit nug beli'iin. Kiin, asa su nga mengnigussyu dia, daansama' moglekaunutan ilan di tibuuk benwa. Piglimbungan nilan su kelaun getaw di ni tibuuk lumbang pibian di sagya pengemaw nilan."

²⁴ Naa, ki syudad Babilonia kini, iini inukuman dun, pu' minita' diaig dugu' nu nga pimuunan nu Megbebaya' sampay su nga piglegetawanen, kampu' nug dugu' nu ngag launan pinatay diag dibabaw lumbang.

19 Mendadi tubus nitu, duuni midengegu ma'niin nu gelang nu melaun gupia getaw mektalu' ditug langit. Kali' ilan talu', "Su Megbebaya', penalan ta! Mikpuun diniin su kegawen dinita, muka' iini megdedengeg gupia sampay ginuungan tandeng! ² Metuud daan sug lumbus kengukumen, meglepeng gupia! Pu'

inukumanen su migdedengeg kia libun tebia' meglaat pekesuunan, sa'itada su gembagel syudad Babilonia, pu' pegdaangan nug libun kia su tibuuk lumbang pu-un tug dusanen. Sinila' iin nu Megbebaya', pu' saba' pimatay nug libun su nga sesugu'enen kilawan."

³ Dayun mimeksay puli' su melaun getaw ditug langit, laung nilan, "Penalan ta gusay su Megbebaya'! Su gebel nu mitutung syudad kia, ndi' gusay mpugyaw."

⁴ Dayun kig dua' pulu' bu' paat tawan kia meglegulang kaunutan muka' su paat buuk tetubu' biwat, minginlud ilan dia gedapan nu Megbebaya', su pegingkud dia melengas gingkudan gadi', muka' pigbesaan nilan iin dadema. Laung nilan, "Ma'antu daan! Penalan ta su Megbebaya'!"

Su Kebibu ditug Bela'i nu Nati Karniru

⁵ Naa, duun dayuni midengegu miktalu' ditu melengas gingkudan gadi' kia. Kali' talu', "Yamu nga sesugu'enen muka' yamu nga kilawan, medatu' gempusuk, adin su megbasa ditu niin, penalan ta su Megbebaya', su pektemuyen ta!"

⁶ Bena' midengegu su tingeg nu melaun gupia getaw, ma'niin deguk nu gembagel baga atawaka metenug gupia delalak. Kali' ilan pektalu', "Penalan ta su Megbebaya'! Pu' su Kaunutan ta, su Tampusan ginuungan Megbebaya', mikpuun na tu'u Meglegadi'!"

⁷ Subay penleliagen ita dun gusay, penalan ta su ginuungan Diwata. Pu' minateng na su gendaw beli'iin su Nati Karniru. Su penginsuaanen, minuya' na. ⁸ Pu' bigayan na su penginsuaanen peselukan gemputi' penepetenen, mengelinggat saba' kelenu'en. (Iini gulugan nu penepeten kia, su gempia gulaula nu piglegetawan nu Megbebaya'.)

⁹ Mendadi su sala tawan kia sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, miktalu' pelum dinaan, "Sulat mu ini. Yamu nga ginggat sumaup dig bela'i nu Nati Karniru kini, leliagen namu." Kali' dugang dun, laungen, "Kini gupia su metuud tinalu' nu Megbebaya'!"

¹⁰ Dayunu miglaub di gedapan nu getaw langit kia, adun pegbesaan ku iin sia, dagid miktalu' dinaan, "Paa, ndi'a pa deli'. Sama sesugu'en mau muka' sama sesugu'en dau dema nu nga mimated dini'a, sampay su kelaun dumunut tu metuud ginukit ni Isus. Pegbe-saay mu sungkin su Megbebaya'."

Pu' su metuud biwasan ni Isus, iin da tanan su pitalu' nu Megbebaya' tu nga pimuunanen.

Ki Suminakay di Gemputi' Kebayu'

¹¹ Mendadi minita'u sug langit mipuka' puli', muka' duuni gemputi' kebayu' dia. Ki peksakay dun, ngalanen si Meseligan, muka' si Metuud. Iin, su kengkumen muka' keglumpaken, mekebian di metuud. ¹² Su matanen, ma'niin nug liga' gapuy. Di gulunen, melaun

tundek. Misulatan iin di ngalanen, ki ngalan kia, iin da laak salaneni mekesuun dun. ¹³ Su suuben, mileep dugu'. Iini paingalan diniin, "Su Talu' nug Megbebaya'." ¹⁴ Tumindug diniin su nga sundalu dig langit, peksakay dailan dema gemputi' kebayu', piselukan dailan dema suub gemputi', mengelinggat saba' kelenu'en. ¹⁵ Mikseleput dig baba'eni mauteng gupia sundang, iini pekpendaagen tu nga nasud. Naa, sa' pendaagenen na, meglekaunutan dayun tu'u di nga nasud, peguiten dinilani sekud putaw. Peglaatanen ilan maa' nu getaw mekpees di gubas sa' megbaal penguinmen, pu' mangit dinilani gupia su Tampusan Ginuungan Megbebaya'. ¹⁶ Sinulat di suuben muka' di paanen ki gelalen kini, "Su Meglegadi' di nga gadi', su Meglekaunutan di nga kaunutan."

¹⁷ Mendadi minita'u pelum sala tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit pegindeg dia mata gendaw. Pitikteganen gupia sebiay su kelaun manukmanuk peglayug dia gawanawan, laungen, "Pekpungun amu dini, saup namu dig lumpuk nu Megbebaya'. ¹⁸ Dini niu pangaanay su guned nu nga gadi' muka' nu nga kaunutan sundalu sampay su nga sundalu, su guned nga kebayu' sampay su suminakay dun, su guned nu tiba'an getaw, sa' gulipen, sa' su kana' gulipen, datu' sa' gempusuk!"

¹⁹ Naa mendadi, minita'u su mekendekendek menamad gandang guminawen kia dig dagat muka' su nga gadi' dinig lumbang sampay su kelaun sundalu nilan, mikpungun ilan gela', adun pembunu'en nilan ki peksakay di gemputi' kebayu' muka' su kelaun daniin sundalu. ²⁰ Dayun daapay su mekendekendek menamad muka' su sala tawan kia tautau pimuunan nu Megbebaya', su minggulaula nga mekesalebu' di pegita'en nu menamad. † (Miksekat di nga mekesalebu' kia, piglimbungan nu tautau pimuunan su nga getaw mitu'usan nu mekendekendek menamad, sampay sug lumaun miktamuy tug ledawanen.) Linabu' dayun ditug linaw gapuy su mekendekendek menamad muka' su tautau pimuunan nu Megbebaya' tetubu' pa, su gapuy lamug asupre ndi' mpaleng. ²¹ Pinatay dayuni nga sundalu nilan di sundang, su sundang mikseleput diag baba' nu peksakay gemputi' kebayu', muka' pingaan nug lumaun manukmanuk su guned nilan taman mibesug ilan.

Su Sengibu Taun

20 Mendadi duun pelumi minita'u sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit, peglusad. Duuni peguitenen, ki gunsi' inandam ditug baya', muka' i gembagel lantaylantay. ² Ki gembagel metetubu' ma'niin palas buaya, sug dengantu gilal mamak, sa'itada su

† Ki tautau pimuunan nu Megbebaya' kia, iin su kedua' menamaden, su gumiwa' dig lupa'.

Palin atawaka si Satanas, iin, binalud dayun nu getaw langit lantaylantay taman sengibu taun. ³ Pu' linabu' nu getaw langit ditug baya', dayunen tekepay muka' piligenanen sampay metektaki sengibu taun kiin, adun ndi' mekelimbung puli' di nga kilawan dini tibuukan benwa. Naa, sa' metektak nai sengibu taun, beluyen pa puli' su Palin ndi' maiben.

⁴ Mendadi minita'u dayuni nga ginkudan gadi' muka' su nga pemegingkud dia. Ki nga pemegingkud dun, bigayan ilan pegbaya' tu kengkum. Minita'u pa padun su nga gimud nu nga getaw pimumukan gulu, saba' nilan megukit ditu metuud biwasan ni Isus muka' tu talu' nu Megbebaya'. Ilan kini, nda' nilan pektemuyay su mekendekendek menamad atawaka sug ledawanen. Nda' da nilan dema pesulatay di ngalaneni gangas nilan atawaka kemet nilan. Mendadi ki nga piputukan gulu kia, pitubu' ilan puli'. Migduma ilan dayun dini Kristu meglekaunutan taman sengibu taun. ⁵ Naa, su kepetubu' dinilan puli', iin sug bekna ketubu' puli'. (Laak, su sama' nu nga getaw gandang mimatay, nda' pailan metubu' puli', sampay metektubi sengibu taun.) ⁶ Naa tumu', su mipeduma dig bekna ketubu' puli' kini, su gempantek mipaas nailan nu Megbebaya', penleliagen ilan gupia. Ndi' ilan mpeduma di kedua' kepatay, sa'itada ndi' ilan puli' melegenan. Mbaal ilan dayun ngag belian nu Megbebaya' muka' ni Kristu. Megduma dailan dema dini Kristu meglegadi' taman sengibu taun.

Dinaag su Palin

⁷ Naa mendadi, kini si Satanas, bena' mpapas na su sengibu taun, beluyen iin ditu pirusuan dun. ⁸ Mpanaw dayun tu kelaun nasud misigwag di tibuuk lumbang, adun peglimbunganen su ginsekupan nu nga nasud. Paingalan dun su nga nasud kia, Gog muka' Magog. Pungunen dayun su ginsekupan nu nga nasud, adun meglegubat ilan. Ndi' ilan mbilang saba' kelaunen, gitungan dun sug lubek dia geksid dagat. ⁹ Naa sa' mpungun nailan, mesigwag ilan pakayaw diag liwenagan benwa, pu' adun pegalidungan nilan su pegbebelayan nu piglegetawan nu Megbebaya' sampay su syudad kia pitail nu Megbebaya'. Dagid duun pelumi gapuy melabu' genat ditug langit sumapul di nga nasud. ¹⁰ Dayun ki Palin meglimbung di nga nasud, pelebu'en na tu'u ditug linaw gapuy lamug asupre, dia tanda' gandang bileng dadema su sala tawan tautau pimuunan nu Megbebaya' muka' ki mekendekendek menamad. Dayun ilan peglegetay ditu gebii gendaw di nda'i tamanen, ki tautau pimuunan nu Megbebaya' muka' su mekendekendek menamad, ketelunen su Palin si Satanas.

Su Katapusan Ginukuman

¹¹ Naa tubus itu, duuni minita'u gembagel gupia ginkudan gadi', gemputi', muka' minita'ui pegingkud dia. Mendadi ki pegingkud kia, mitekaw mawa' ditu gedapanen su gekleb langit bu' lupa' sampay mialep ilan gupia. Nda' nailan puli' maita'. ¹² Naa, minita'u pa pagid sug launan mimatay, datu' muka' gempusuk, pemegindeg ilan dia mesunguan nu ginkudan kia. Bimbal dayuni ngag linulun sinulat. Bimbal pa pagidi sala sinulat, kig linulun sinulat tanda' milista su ngalan nu nga getaw mpeduma di ketubu' nda'i tamanen. Inukum dayun su nga mimatay, inukuman ilan mban-tang tu gulaula nilan misulat na dia ngag linulun sinulat kia. ¹³ Pu' su nga mimatay pelum diag liwenagan dagat, ditu gumul sampay su ngag ditug baya', mimmenggua' ilan ditu. Ki tiba'an nilan, inukuman mban-tang tu gulaula nilan. ¹⁴ Mendadi ki gumul muka' kig baya', linabu' na tu'u ditug linaw gapuy. (Kig linaw gapuy kini, ma'anenen su kedua' kepatay, su kepatay nda'i tamanen.) ¹⁵ Dayun lebu'ay ditug linaw gapuy su kelaun getaw, adin su nda' mesulati ngalanen dig linulun sinulat kia tanda' milista su ngalan nu nga getaw mpeduma di ketubu' nda'i tamanen.

Sug Begu Langit muka' su Begu Lumbang

21 Mendadi minita'u dayun kig begu langit muka' lumbang, pu' mibeleng sug daan langit muka' lumbang, sampay mialep sug dagat. ² Minita'u pa pagidi Syudad Pinaas nu Megbebaya', kig begu Jerusalem, peglusad dig begu lumbang genat ditug langit, genat tu Megbebaya', minuya' na gupia, ma'ni-in nug libun piselukan pekayan pu' sungu beli'iy, minuya' na mekita' ditu menginsawa dun. ³ Midencegu dayuni mesekeg talu' ditu ginkudan gadi', kali' talu', "Ki Megbebaya', mekpungun na di nga kilawan megbenwa! Iin, sumala na dinilan megbenwa, muka' ilan, mbaal ilan gegulingen piglegetawanen. Meksalabuuk gupia dinilan su Megbebaya', muka' iin, pektemuyen nilan na tu'u. ⁴ Pengu'enen dinilanig launan mekpauba' di ginaa nilan. Genat itu nda'idun nai matay, nda'iduni melegenan, nda' nai mengaduy atawaka mesaitan. Su miuna kebetang getaw, megela' na mpalus."

⁵ Mendadi su megingkud dia melengas ginkudan gadi', kali' talu', "Bentayay pa daan, ki gikteb biwatu, gela'en ku sukliay begu!" Kali' padun pektalu' dinaan, "Sulat mu ini, pu' ki tinalu' kini, metuud muka' meseligan gupia." ⁶ Dayun dinugangen dun, laungen, "Migela' na metubus! Naa naani miuna, naan dademai mbinaya'. Naan, su nda'idun pai mibaal, daan nau. Sa' megela' na mpapas sug launanen, kini pau gusay. Naa, adin su kuaun, painumen ku dun ki tubig kini

genat di tebud nu ketubu' nda'i tamanen, di nda'ig bayaden. ⁷ Adin su mekegdaag di melaat, iini pe-
tenged diniin, pektemuyenu niin muka' iini mbaal
bata'u. ⁸ Laak dagid su nga mpiid sumakup dinaan, su
nga tumipu di samatawen, su nga menggulaula
mekepiidpiid, su nga memunu'an, su nga meksum-
bang, su nga mensaled, su nga mektamuy tu sagya di-
wata sampay su taman belusen, iin sungkini gasal ni-
lan, mpegbenwanan nilan sug linaw gapuy milemu-
gan asupre, sa'itada su kedua' kepatayen."

Kig Begu Jerusalem

⁹ Naa mendadi, mikpesempel pelum dinaan su sala
tawan di nga pitu tawan sesugu'en nu Megbebaya'
getaw langit kia piguidan nilan su pitu buuk gaalan
mipenu' di katapusan pitu ginis pelabu' kia, kali' talu',
"Diniin ka, pu' paita'u dini'a kig bimbeng nu Nati
Karniru, su penginsuaanen." ¹⁰ Sa' ma'antu,
pingepu'anu nug Balakat nu Megbebaya', muka' iwitu
nu getaw langit ditug dungus nu metaas bentud. Be-
na' minateng ami, pinita'en dayun dinaan su
Jerusalem, ki Syudad Pinaas nu Megbebaya'. Ki syudad
kini, peglusad genat ditug langit, ditu Megbebaya'.

¹¹ Mekesulaw puun tu kelengas nu Megbebaya', tumi-
ag daan ma'niin metinggas batu, maa' nu piningalan
dun haspe, sala penenggi'an duni pagalungan, saba'
ketinawen. ¹² Duuni gembagel dendingen, metaas
dadema, sepulu' bu' dua'i genga'anen. Duun dadema
sepulu' bu' dua' tawan getaw langit megingat di ngag
bisuanganen. Misulat dia ngag bisuangan kia su
ngalan nu nga sepulu' bu' dua' bansa nu getaw Israel.
¹³ Ma'antu, kada sepesagi' nu syudad, telu buukig
bisuanganen, telu buuk diin dapit silangan, telu buuk
dadema diin dapit gilidan gendaw dibaluy bu' dibaluy,
muka' telu buuk pa pagid dia dapit sindepan. ¹⁴ Duun
pa pagidi sepulu' bu' dua' buuk gembagel bagabaga
intudan nug dendingen. Ki ngag bagabaga kia, misu-
latan pelum tu nga ngalan nu sepulu' bu' dua' tawan
peneligan nu Nati Karniru.

¹⁵ Naa su getaw langit migyaga dinaan, duuni seku-
den, bulawan, iini pektepengen tu syudad kini, tu
ngag bisuanganen sampay ditug dendingen. ¹⁶ Meme-
sagi'i syudad kini, miksamaig beklanganen muka'
yeba'anen. Naa tipeng tu'u nu getaw langit ki syudad
kini. Sug yeba'anen, selaksa' bu' dua' ngibu istagya
(sa'itada, dua' ngibu bu' paat gatus kilumitru), beklan-
ganen muka' taasen miksama dig yeba'anen. ¹⁷ Tipeng
dadema nu getaw langit sug dending, megatus bu'
paat pulu' bu' paat kubita (sa'itada, telu pulu' bu' en-
em depa) su taasen mekatag dig betad kilawan mekte-
peng, pu' kiai ginamit nu sesugu'en kia nu Megbe-
baya'. ¹⁸ Sug dendingen, binaal bagabaga piningalan
dun haspe. Su syudad, iini pengimbaalanen, lungkan

bulawan, kaas metinggas ma'niin metinaw pagalun-
gan. ¹⁹ Su nga sepulu' bu' dua' buuk batu gintudan di-
ag dending nu syudad kia, pimulakmulakan siba' ngag
bagabaga. Sug bekna gintudanen, binaal haspe, su ke-
dua' gintudanen, binaal sapiro, su ketelunen, agata,
su kepaaten, esmeralda, ²⁰ su kelimanen, onise, su
ke'enenen, kornalina, su kepitunen, krisolito, su ke-
walunen, birilo, su kesiamen, topasyo, su kesepulu'en,
krisopraso, su kesepulu' bu' salanen, hasinto, sampay
su kesepulu' bu' dua'en, amatista. ²¹ Ki sepulu' bu' du-
a' buuk bisuanganen kini, lumbus perlas pengim-
baalanen, piksalabuuk binaal salabuuk tibuuk perlas.
Sug dalan kumitas dia syudad, binaal tibuuk meting-
gas bulawan ma'niin metinaw pagalungan.

²² Naa mendadi, ki syudad kini, nda'u maita'ig Balay
Penedapan tu Megbebaya' dia, pu' dia na gupia su
Kaunutan ta Megbebaya', su Tampusan Ginuungan,
muka' su Nati Karniru. ²³ Ndi' na kambat tuiagi gen-
daw dia, mesama daig bulan, ndi' dadema kambat tu-
iag dia, pu' medelagan gupia su syudad nu kelengas
nu Megbebaya', su Nati Karnirui sulu' mekpedelag
dun. ²⁴ Sug binaan nu nga getaw di kelaun nasud dinig
lumbang kini, medelagan nu tiag nu syudad. Su nga
gadi' pa pagid dinig lumbang, penguiten nilan dia su
nga gimu nilan. ²⁵ Sug bisuangan, mipuka'an gebii
gendaw, ndi' na puli' tekepen. Pu' ndi' na meglegebii
dia. ²⁶ Adin su migdedengeg di nga nasud sampay su
ga'us nilan, penguiten gela' dia syudad bian pegbasa
tu Megbebaya'. ²⁷ Laak dagid, taman talu'u diniu,
nda'iduni milemu'an mekseled dia syudad, sa' su
minggulaula mekepiidpiid sampay sug belusen. Iin
laaki mekseled dia, su nga getaw milista nai ngalan
nilan dig linulun sinulat nu Nati Karniru, ki sinulat tan-
da' milista su ngalan nu nga getaw mpeduma di ke-
tubu' di nda'i tamanen.

22 Mendadi pinita' pagid dinaan nu sesugu'en nu
Megbebaya' getaw langit kig lawas tubig meg-
begay ketubu' nda'i tamanen. Metinggasi tubig kini
ma'niin pagalungan. Su gulunen, iin su gingkudan kia
nu Megbebaya' muka' nu Nati Karniru, ² dayun dia
menelegan titenga' nu karsada di syudad. Miktimpang
di tubig kia ki gayu megbegay ketubu' nda'i tamanen.
Betad nu gayu kini, tauntaun sepulu' bu' dua' deksu'
memunga, sa'itada, mainsan sebulan. Sug daunen,
gempia bulung peneguli' di getaw tu kelaun nasud.
³ Nda'iduni getaw maita' dia syudad kia tinuyudan nu
Megbebaya', pia sala tawan.

Naa, su Megbebaya' muka' su Nati Karniru, dia syu-
dad kia su melengas gingkudanen. Dia mektamuy
diniin su nga sesugu'enen, su nga getaw langit, sa' su
nga kilawan. ⁴ Su mulu'en, maita' gupia nu ginsekupa-
nen kia, sulaten dadema dia gangas nilan su ngala-

† Kig batu kini, lumbus metinggas batu, pigininisani patiken,
metegas dadema gupia.

nen. ⁵ Nda' nai gebii. Ndi' na dema kambat gemiteni sulu' dia sampay ndi' na kambat medelagan nu mata gendaw, pu' su Kaunutan Megbebaya'i mekpedelag di syudad. Su nga sesugu'enen, getaw langit sa' kilawan, meglekaunutan ilan di nda'i gikteben.

Su Kelusad puli' ni Isukristu

⁶ Naa mendadi, su sesugu'en nu Megbebaya', kali' pektalu' dinaan, "Ki nga tinalu' kini, metuud tantu muka' meseligan gupia. Su Kaunutan Megbebaya', su mikpepengapu' Balakaten ditu nga pimuunanen, iin, sinugu'en su sesugu'enen getaw langit adun buasanen di nga sesugu'enen kilawan su sungu mpenggulaula."

⁷ Kali' talu' si Isus, "Pektalente nay niu ini! Ndi' maiben matengu! Su nga mekpetuud tu sinulat pedaan dig libru kini mpenggulaula lema' denlag, naa leliagen ilan!"

⁸ Naa, naan si Juan, mikedengegu gupia muka' mikaita'u di kelaun mipenggulaula kini. Naa bena' mitubusu medengeg muka' maita' sug launanen kini, mikeglaubu dayun di gedapan nu getaw langit kia, su mikpaita' dinaan di kelaunen kini, pu' pektemuyen ku sia iin. ⁹ Laak dagid laungen dinaan, "Paa, ndi'a dema tu'u pengma'niin, pu' sama mau sesugu'en, sama sesugu'en dau dema nu nga mimated dini'a pimunan nu Megbebaya', sampay su tiba'an mekpetuud tu sinulat dinig libru kini. Tamuy mu sungkin su Megbebaya'!" ¹⁰ Laungen padun dinaan, "Kini nga sinulat pedaan mekatag di mpenggulaula lema' denlag, ndi' mu pegbuniay, pu' sungu na menuud kig launanen kini. ¹¹ Mendadi, adin su getaw menggulaula melaat, iin na gusayi penggulaulaanen. Adin su menggulaula mekepiidpiid, iin nai penemalanen. Su mekesuun dema, mekenamal dadema meksikesuun, sampay su pinaas nu Megbebaya', ki pigbetaden su laak mauya'an nu Megbebaya', naa pediunen gusay su kepaas dun."

¹² Kali' pektalu' si Isus, "Pektalente nay niu ini! Ndi' maiben matengu puli'! Uiten ku su nga sugda tu nga getaw, diadia mbantang tu pinggulaulanen. ¹³ Naa naan, su nda'idun pai mibaal, daan nau. Sa' megela' na mpapas sug launanen, naan, kini pau gusay. Naani

pikpuunan nug launan, naan dademai katapusanen. Naani miuna, naan dademai mbinaya'."

¹⁴ Penleliagen su nga getaw pengekdakan nilan gupia su suub nilan, kaas buangen dinilan, mbantang nailan maan tug bunga nu gayu megbegay ketubu' nda'i tamanen, mbantang dailan dema mian dig bisuanganen, adun suled ilan tu syudad. ¹⁵ Dagid su nga menggulaula mekepiidpiid, su nga mensaled, su meksumbang, su memunu'an, su mektamuy tug ledawan sampay su meglimbung muka' sug belusen, ditu laak ilan liu nu syudad.

¹⁶ "Naa, naan kini si Isus, sinugu'u su sesugu'en ku, adun su gempenggulaula kini, ukitenen diniu nga pikumpulan nu suminakup dinaan. Naan su sapu' ni David paingalan dinaan su pemulaw, ki tampusan mekesulaw bitun."

¹⁷ Mendadi, sug Balakat nu Megbebaya' muka' su penginsuaan kia nu Nati Karniru, kali' ilan talu', "Naa, diniin ka na tu'u!"

Naa, adini mekedengeg dun ini, subay telu'enen dadema, "Diniin ka tu'u, uu Kaunutan!"

Diadia, adin diniui kuaun, diaan ka niin, alap mu tu'u ki tubig megbegay ketubu' nda'i tamanen, kig begay dini'a di nda'ig bayad dun. Pia adin su meliag dun, malap dun.

Deksu'anen

¹⁸ Naan si Juan, pegaden ku daan su kelaun mekedengeg di mpenggulaula lema' denlag, ki sinulat pedaan dig libru kini. Sa' duuni getaw dumugang dun dini, pia sektaang talu', dugang nu Megbebaya' di ginukuman dun su nga pelabu' sinulat dig libru kini.

¹⁹ Mesama sa' duuni getaw kulanganen ki sinulat pedaan di mpenggulaula kini lema' denlag, pia sektaang talu' laak, naa, ui'en dadema diniin nu Megbebaya' su gilasen dig bunga nu gayu kia megbegay ketubu' nda'i tamanen, sampay sug bentanganen suled dia Pinaas Syudad sinulat dig libru kini.

²⁰ Mendadi si Isus, su meglegintuud dun kig launanen kini, kali' talu', "Metuud! Sungu nau tu'u metua!" Ma'antu! Uu Kaunutan Isus, diniin ka na!

²¹ Naa penenebiin ku, kig launan getaw, diadia tulungen lelayun nu Kaunutan ta si Isus.